Klein F.
nobrau

l.

Thirfelsö-demaintul
188. l.

2061-909-37

670. Keretek.

1 darab gypszalapú feketére festett és völgyelt keret, belső aranyléczén massza levéldiszszel.
Méretei 54:42.5 cm.
Becsértéke.....4.00 K

Jegyzet. A 2373 sz. képtől
1127-906-20

Klein F.S. MDK

Az 1871-ben kiirt városrendezési pályázaton az első dijet ~~Lá~~ Lechner Lajos minisztériumi főmérnök, amásodik dijat, Feszl Frigyes , a harmadikat pedig. F.S. Klein és S. Fraser londoni mérnökök nyerték.

97.o.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

MDK

F.S. Klein és Fraser /London/.

Vámos F.: Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig. MMÉEKözl. Havi Füzetei 1926. III.évf.9-12.sz. 127-150.l.

P.S. Klein és Fraser /London/.

Klein, F. S.

londoni mérnök

l.

Vámos. 129. l.
130. l.
132. l.

Klein F. S. és Fraser
Sándor

1871-ben Budapest szabá-
lyozására és beosztására kiírt
Szopályázaton a 5000 frankos
III. díjat nyerték.

Bp. műsz 48. l

Klein Farkas

épitőm

Bártfa 1550

lásd

Szokolszky Bertalan

A bártfai n. Egyed
templom tört. és leírása.
Eperjes 1898. 13. l.

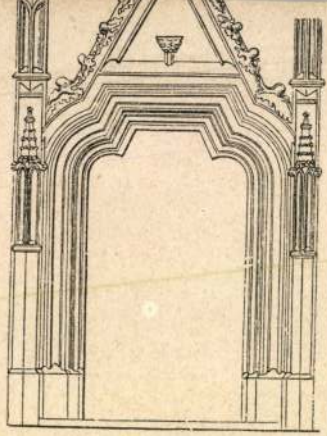

14.

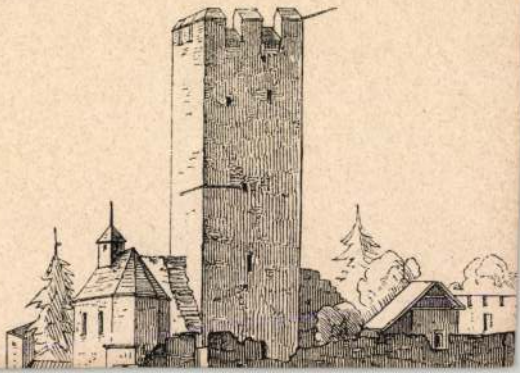

Klein Ferenc

Ötvös

1884 - 86.

Éimisk 1930, 85. l.

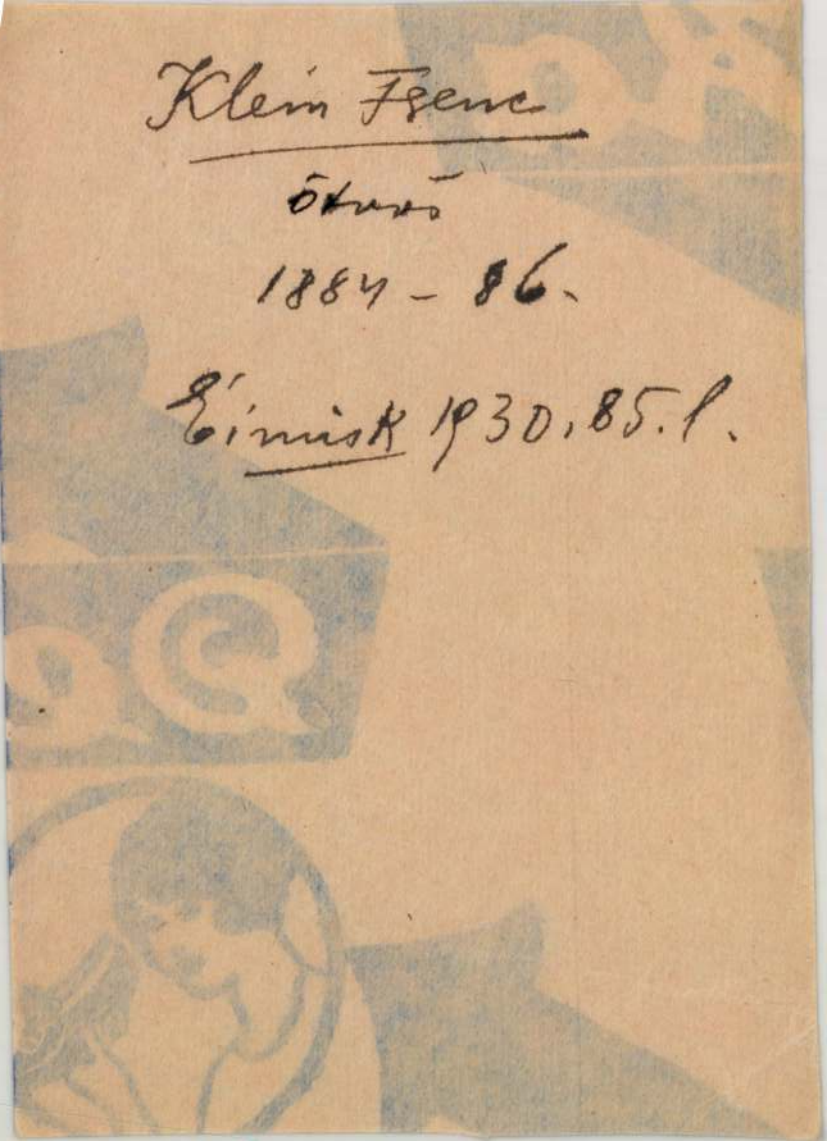

Klein Ferenc festő

Szerepel a magyarországi művészeknek
kiállításán

Budapesti Hírlap 1927 VIII. 18

Klein Ferenc festő

Szerepel a Kép. Főiskola Vaszary
ontályánál aug. 20-án nyíló
nagymarosi kiállításán

Nemzeti Ujság 1927 VIII. 18.

Klein Ferenc

MMK

korongos

a Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1905-1921

68.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Klein Ferenc

korongos

1921ben /15 évi szolgálat után/ elbocsájtva mert
" a városnál vállalt munkásügyi birói tisztséget."

59.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Klein Ferenc, korongos

1905-ben lépett a Zsolnay Gyárba és kb.15 évet töltött ott.

Nikolszky Géza: A Zsolnay gyár művészei és kivitelezői Pécs, 1940.ápr.12.

M.D.K.

KLEIN Ferenc

gimnazista fiukéni ismerte meg

Bernáth Kesthelyen – lehetséges festő-

nek igértezett

Bernáth Aurél: Utok Pannoniából

Bu. 1960. 109. l.

Klein Ferenc
Könyvkötő

munkája a 6. st. melléklet.

÷ Lapdíszünk, ábránk és mellékletünk
Grafikai Szemle 1907 évf. 5 sz. 97 l.

Klein F. MDK

korongos

A Zsolnay-gyárban dolgozott:

1905-1912; 1913-1921.

"Elbocsájtva , - a városnál munkásügyi tisztséget vállalt" bejegyzéssel.

76.o. 36. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.

Pécs. 1959.

Klein Franz

Laab I. 25 *1779

III. 77

IV. 22, 150

AZ EST KÖNY

BUDAPEST, VII. ERZS
Telefon: 1-455-59

E heti olcsó

AZ ITT FELSOROLT KÖNYVEKBŐL EGÉ

Bárczy István: Budapest története és
Condillac: Értekezés az érzetekről (
Eckhardt Sándor: A francia forradalo
Egyetemes tankönyv, összefoglaló a m
földrajz, fizika és m
Prof.Freud: A halálösztön és az élet
Gárdonyi Géza: Az én falum. 16 egész
Gracza György: Kossuth Lajos élete,
E.T.A.Hoffmann: Kis Zakar tündér mes
A mi hőseink. Epizódok a világégés h
Karácsonyi könyv. Amit a magyar iroda
dr.Holló:A krónikus gümőkor klinikai
dr.Lantos: Törvényszéki orvostani je
dr.Kluge Endre: Lelkiélet és törvény

Klein Georgius junior

Otw 1758

laid

Gjärfås Nagneben

Arch Est 1910. 416

MDK

Klein Géza építész

építési eng. MIOE 1931. aug. 1. 120.l.

Klein Gusztáv MDK

festő

A nyirbátori ref. templom utolsó festését 1867-ben végezte. / S zószék testének belsejében álló fehérszínű felirás szerint./

52.o.

Gatz-Szalontai: Nyirbátor. Bp. 1959.

Klein György

ötvös

1721–22.

Erzsébetváros

Schuller-Zwei

428, 429. 1.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Klein György

óráscinlakatos

Nagyszeben

1657.

mint városi alkalmazott

~~volt~~ a városi órák

karbantartásával

volt megbízva.

Albrich Herm

273. l

287. l

Szeged, Somogyi-utca 11. sz.
Telefon: 23-38.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Klein György 15o5-153o képiró

Kemény Lajos: A kassai képirócéh. Művészet, 19o9.
254 l.

Klein György
építész (?)

~ építészplasztikai munkákat végzett.

A magyarországi műv. tört. I. 415.
Corvina 1970.

Kiss György
épitén (?)

Klein György

Kassai festő

1530

l.

Szabómagyfest

78. l.

Klein György

Müvészet 1909. 254

M.D.K.

Klein Gyuláné

Diványpárna és diszbabák terveit hozza a lap kézimunka-melléklete.

Szinházi Élet. Bp. 1933. dec. 17-23. XXIII. évf. 52. sz. kézimunka melléklet.

.

MDK

Klein H.János építész

Magánép. eng. Bp. Vállalkozók Közl. 1905. nov. 1. 5.o1.d.

Klein H. János
épitész
1881-ben épitette
a Szegeinyháztéri gör.
kat. templomot.

1919

Thirring Bpest

118. l.

Klein H. János

Thonet-ház/ Váci u. 11/a/

Lechner Ödön, Pártos Gyula és Klein H. János müve. 1888-1890.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.
128.1.

Klein Henrik fáros

mesterfelvételi kérelmét az alábbi munka adattára nem tárgyalja, mivel a céhrendszert megszüntető új ipartörvény megjelenése /1872/ miatt a kérelem elintézetlen maradt.

Komárik Dénes: Építőcsúcsok és mesterfelvétel a XIX. században. Pesti mesterek és megterjelöltek.
Építés- Építéstudomány, 1971 /III/. 4.sz.379-418. l.

388.l.

KLEIN FERENC

220 ◆ KLEIN FERENC (1910–1930)

Építkezés

46 × 30 cm
Pasztell, papír
J. j. l.: Klein 27
Kikiáltási ár: 40 000 Ft

220

223 • HERMAN LIPÓT (1884–1972)

Erdőben

40 × 51 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Herman
Kikiáltási ár: 90 000 Ft

225

224 • MÉCSY JELZÉSSEL

Pünkösdirózsák

36,5 × 45,5 cm
Olaj, karton
J. j. l.: D. Mécsy 1921
Kikiáltási ár: 60 000 Ft

226

226 • ZÁHONYI GÉZA
(1889– ?)

Árnyas utca

40 × 50,5 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Záhonyi G
Kikiáltási ár: 30 000 Ft

Kisvasuti különlegességek gyára.

LAUFER JÓZSEF mérnök

Tervez és gyárt **15 évi** tapasztalat alapján: sodrony kötélpályát, siklót, függőpályát, felvonót, amerikai szállitó müvet és kisvasuti berendezéseket

Gyár: Budapest, VI., Váci-ut 13.

Iroda: Ujpest, Árpád-ut 14.

TELEFON 75—40. TELEFON 75—40.

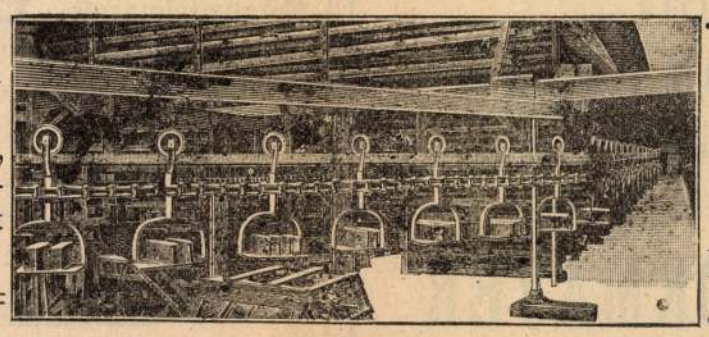

Stotz-rendszerü téglagyári himbaszállitók. 1904. óta több mint 8000 m. helyeztetett üzembe.

Elsőrendü referenciák.

Billenő kocsik és sinek raktáron

Brotherhood Péter mérnök, Londonban **„Vezérmü három hengeres gépek számára"** cimü, 24673. számu 1901. december 10-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VII. Akácfa-utca 63. sz.

A 24.541. sz. magyar szabadalom tulajdonosa

GÓZMOTORRA

vonatkozó szabadalmának gyártási engedélye ügyében érdekeltekkel érintkezésbe kiván lépni. Szives megkereséseket **„Johansson"** jelige alatt **Gumaelii hirdetési iroda Stockholmban** (Svédország) továbbit.

SZABADALMAK, TALÁLMÁNYOK

ügyeit szakszerüen intézi a világ minden államában **Török László** okl. gépészmérnök, hites szabadalmi ügyvivő, kir. törv. hites szakértő

BUDAPEST, VII., Rákóczi-ut 30.

TELEFON 87—02.

Magánépitési engedélyek Budapesten

A fővárosi magánépitési albizottság 1908. április hó 27-én Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását:

a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre:**

96445. Kriegler Sándor (IV., Károly-körut 24.) az V., Bálvány-utca 796. hrsz. a. 4 em. ház.

79653. Illés Ferenc (VII., Rákóczi-ut 6.) a VII., Dohány-utca 5105. hrsz. a. 4 em ház, ép. Vágó testvérek.

102298. Maróth Gyula (VIII., József-utca 51.) a VIII., Hunyadi-utca 6818. hrsz. a. 3 em. ház, ép. Klein H. János.

91520. Farkas Józsefné (I., Palota-tér 6.) az I., Királyhágó-utca 12951. hrsz. a. 3 em. ház, ép. Schumy Rezső.

99882. Bpest székesfőv. közönsége a IX., Gyáli-ut 9631. hrsz. a. 3 em. munkásházak.

103449. Klein Miksa nev. Löffler Sándor (VI, Dalnok-utca 20) a II., Retek-utca 3984. hrsz a. 3 em. ház.

88674. Hazslinszky Hugó dr. (IX., Kinizsy-utca 23) a IX., Ráday-utca 9438. hrsz. a emeletes ház, ép. Szeleczky Lajos.

97338. Szabath I. nev. Ágoston Emil (V., Nagykorona-utca 15.) a VI., Szabolcs-utca 2915. hrsz. a. 3 em. ház.

90766. Popper Zsigmond (VI., Eötvös-utca 2.) a X., Bánya-utca 7431. hrsz. a. emeletes ház, ép. Schöntheil Richárd.

97447. M, kir. vallás- és közoktatásügyi min. az V., Markó-utca 1065. hrsz. a. 2 em. toldalék.

98286. Czipauer János (VI., Váci-ut 49.) ugyanott földszintes ház, ép. m. Pöltzl Antal.

99355. Weigel Lajos (VII., Kövér Lajos-utca 13.) ugyanott családi ház.

99290. Vágó Viktor (VI., Szt.-László-utca 136.) ugyanott földsz. ház.

91528. Techert József (VI., Ó-utca 13.) a VIII., Kőris-utca 7248. hrsz. a. emeletes épület, ép. Benke István.

102297. Ray Rezső (VI., Andrássy-ut 105.) az I., Gyöngyvirág ut 9525. hrsz. a támfal.

99332 özv. Hornyászky Viktorné (I., Logody-utca 27.) ugyanott toldalék, ép. Hochhauser Ferenc.

96448. Makláry Gyula (IX., Remete-utca 13.) a IX., Ranolder-utca 8653. hrsz. a. toldalék, ép. Groszmann Jenő.

96385. Levák István (VII., István-ut 27.) a III., Szőlőkert-utca 1146. hrsz. a. földsz. ház.

96401. Dr. Unger Manó (III., Tavasz-utca 20.) ugyanott toldalék, ép. Rajky Béla.

97305. Haris Ervin (V., Szabadság-tér 9.) az I., Béla király ut 9070 | 3. hrsz. a toldalék.

97377. Weinrauch József (III., Vörösvári-utca 20) a III., Föid-utca 1190. hrsz. a. toldalék, ép Wuszt Lőrinc.

104008. Gebhardt és Szamek (VIII. Koszoru-utca 10.) ugyanott toldalék, ép. Stechlik Antal

87344. Prindl Nándor (VII. Damjanich utca 5) ugyanott ráépités, ép. Duda Nándor

90693. Farkas János (VI. Szent László u. 85.) ugyanott földszintes ház, ép. Scheiring J.

93841. Vagányi Sebestyén (IX. Ferenc-körut 32. sz.) a X. Simor u. 8624. hrsz. a. toldalék

89792. Reiter György (X. Jászberényi-ut 24) a X. Kelemen-u. 7989. hrsz. a. földszintes ház

85319 Nagy Mihály (IX. Ranolder-u. 19.) ugyanott toldalék, ép. Rosenthal Gyula

87358. Both István (III. Homokos dülő 8075. hrsz.) u. o. földsz ház

91541. Milch Dávid (V. Percel Mór-u. 4.) az I. Br. Eötvös-ut 9442. hrsz. a. toldalék, ép. Szakál Lukács — épitésére vonatkozó tervek jóváhagyattak;

b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra:**

91576. Sárkány Ervin (VII. Király-u. 43.) a IV. Semmelweiss-u. 2. sz. a.

89765. Watsek József (II. Retek-u. 21.) a III. Bokor-u. 1. sz. a.

92714. Főző Márton (VIII. Dugonics-utca 1.) a IX. Szvetenay-u. 39. sz. a.

94678. Haverland Antal (VIII. Nap-u. 22) ugyanott

99360. Ottlik Géza (V. Tükör-u. 5.) az I. Lovas-ut 1893. hrsz. a.

95334. özv. Fried Mórné (VIII. Szentkirályi-utca 1) u. o

93874. „Hangya" szöv. (IX. Közraktár-u. 34.) ugyanott

84296. Mann József (VI. Podmanicky u. 39.) a VIII. Rákóci-ut 55 sz. a.

91582. Schleicher Ádám (II. Kacsa-u. 1.) u. o.

96408. Than Károly (VIII. Muzeum-körut 4.) a VIII. Tömő-u. 32. sz. a.

97333. Geschader Jánosné (VIII. Kőris-utca 7. szám)

97372. Bronner Miksa (VI. Andrássy-ut 32.) a VIII. József-körut 8. sz. a.

99357. Lázár Kálmán (X. Héde váry-u. 31.) ugyanott

99363. Ternesz János (VIII. Futó-u 39.) ugyanott

93814. Detsinyi Arthur (V. Nádor-u. 7.) az I. Gyopár-u. 2. sz. a.

101309. Dr. Mandelló Henrik (VI. Lőportár-utca 11.) a VIII. Bérkocsis-u. 6079. hrsz. a.

103196. Dr. Strelinger Samu (I. Ménesi-ut 98) ugyanott,

102223. Klein Samu (VIII. Baross u. 121.) a VIII. Örömvölgy-u. 11.

102306. Vadas József (VIII. Fecske-u 20) ugyanott

102292 Horváth Józsefné (VI. Csengery-utca 17) ugyanott

98339. Landsmann Lázár (VIII., Magdolna-utca 43.) ugyanott.

103446. Holzer Ede (II., Tölgyfa-utca 24) ugyanott.

103124. Hehn Gáspár (VII., Dob utca 27) a X., Álmos-utca 16. sz. a.

102261. Heidlberg Józsefné (V. Sas-utca 12. ugyanott.

88706. Schweitzer Henrik (VIII, Rökk Szilárd utca 17.) a VII., Thököly-ut 49. sz. a.

98317. Goldstein Jakabné (V., Kálmán-utca 19.) ugyanott.

97394. Bauer Ernő (II. Margit-utca 9.) a VII., Murányi-utca 55. sz. a.

97385. Hollé Gézáné (VI, Podmanicky-utca 73) a VI., Jász-utca 10. sz. a.

99313. Gelb János (VIII., József körut 3.) az V., Lipót-körut 27. sz. a. házra vonatkozó tervei jóváhagyattak.

c) **jóváhagyásra ajánltattak:**

102240. Jónás Dávid az I. Fehérvári ut 13296 hrsz. a.

91574. Hirschler Henrikné a X., Névtelen-u. 8. sz a.

102297. Ray Rezső az I., Gyöngyvirág-ut 9525 hrsz. a.

97377. Weinrauch József a III., Föld-utca 1190. hrsz. a.

90727. Barcza Lajos a VI., Jász-utca 9 sz. a.

86283. Gack Ödön az V., Váci-ut 64. sz. a.

91965. Fromm János a III. Táborhegy 2093. hrsz. a.

91518. Domonkos Ferenc a III., Zöldmáli-ut 5819. hrsz. a.

92716. Klenovits és Báthory a II., Pala-utca 8. sz. a.

92725. Gröschl József a III., Vörösvári-utca 28. sz. a.

95338. Bogoss Endre az I., Verbőczy utca 8. sz. a.

92766. Schwarzmeyer István a II., Retek-utca 12. sz. a.

91573. Dobieczki Józsefné a VII., Dob-utca 97. sz. a.

99393. Heider Alajosné a III., Mátyáshegy 4871. hrsz. a.

Eredeti Meidinger rendszerü szabályozó-, töltő és szellőző **kályhák**

minden kivitelben.

BUDAPEST és BÉCS

EHRLICH J. és H. Meidinger kályhagyára.

Központi légfütések.

Meidinger caloriféres-ek cserépburkolatban.

Cs. és kir. kiz. szabadalm.

Siemang-Ehrlich-féle **kaszárnya kályhák.**

BUDAPEST, IX. ker., Lónyay-utca 15. szám.

SZABADALMAZOTT
PARAFAKŐGYÁR
részvénytársaság
EZELŐTT:
KLEINER és BOKMAYER
IGAZGATÓSÁG VIII., FŐHG. SÁNDOR-TÉR 4.
TELEFON 60—33. Gyár: KŐBÁNYA. TELEFON 50 - 61.
IGAZGATÓSAGI és MÜSZAKI IRODA: TELEFON :67-25.

Szabadalmazott „EMULGIT“ parafakőszigetelő-anyag, Shedtetők, facementtetők, mansardtetők, hideg és vékonyfalak burkolására. Könnyü hangfogó-válaszfalak. Hütők, jégvermek, sörraktárak, borpincék szigetelése. Padlószigetelés nedvesség ellen. Transportabilis épületek tervezése. Hang- és hőszigetelő parafakőszerkezetek, vas- és favázas parafakőrendszerü épitkezések.

Gőz, meleg és hideg vizvezetékek és készülékek szigetelése. Tulhevitett vezetékek szigetelése szabadalmazott „THERMALIT“ anyaggal.

Müszaki iroda a parafakőanyag célszerü alkalmazására vonatkozó tervezések kivitelére.

3114. alapsz. Hamann Franz asztalos Hamburgban. — Befelé és kifelé nyitható szárnyakkal biró ablak. VIIIc. oszt. 1908. febr. 4-én. (Képv.: Neufeld.)

—

2379. alapsz. Pichler Carl prokurista, Wolffhardt Heinrich igazgató és Hilfreich Ottó iró Wienben. — Tartószerkezet üvegtetőkhöz VIIIb. oszt. 1907. nov. 11. (Képv.: Neufeld.)

—

2380. alapsz. Pichler Carl prokurista, Wolffhardt Heinrich igazgató és Hilfreich Ottó iró Wienben. — Üveglapelhelyezés üvegfödeleken. VIIIb. oszt. 1907. nov. 11. (Képv.: Neufeld.)

—

822. alapsz. Norma-Compagnie G. m. b. H. cég Cannstattban. — Golyócsiszoló gép függélyes sikban müködő tárcsákkal. XVId. oszt. 1908. jan. 29. Elsőbbséget 1905. okt. 11-től igényel. (Képv.: Schön.)

—

4085 alapsz. Magyar Siemens-Schuckert-Művek Villamossági Részvénytársaság cég Budapesten. — Berendezés rezgések átvitelének megakadályozására egyik gépről egy ezzel összekapcsolt másik gépre. Ve 1. oszt. 1907. nov. 13. (Képv.: Kelemen.)

—

4136. alapsz. Sepulchre Ferenc gyáros Liégeben. — Eljárás és berendezés nagyolvasztók és hasonló kemencék torokgázainak tisztitására. XIId. oszt. 1908. jan. 5-én. (Képv.: Kalmár.)

—

2295. alapsz. Lang Joseph gyáros Mannheimban. — Csavaros szoritóval összekötött furóállvány. XVIa. oszt. 1908. jan. 20. Képv.: (Neufeld.)

—

1983. alapsz. Felten & Guilleaume Lahmeyerwerke Actiengesellschaft cég M m. Frankfurtban. — Hajtókészülék mótorkocsikhoz kapcsolás gyanánt szolgáló dinamógéppel és ettől táplált elektromótorral. XXa 2. oszt. 1908. jan. 7. Elsőbbséget 1906. febr. 1-től igényel. (Képv.: Bernauer.)

—

2420. alapsz. Pöschl Albert mérnök Berlinben. — Lefelé forditott gázizzófénylámpa. IId. oszt. 1908. jan. 7. (Képv.: Török)

—

2421. alapsz. Pöschl Albert mérnök Berlinben. — Lefelé forditott fényü gázlámpa. IId. oszt. 1908. jan. 7. (Képv.: Török.)

—

1793. alapsz. Schnyder Max mérnök Burgdorfban és Architekci J. Sosnowski & A. Zachariewicz Przedsiebiorstwo robót zelazno betonowych we Lwowie cég Lembergben. — Vasbetonhid. VIIIj. oszt. 1908. febr. 15. Elsőbbséget 1906. ápr. 21-től igényel. (Képv.: dr. Wirkmann.)

Megadott szabadalmak.

Az alábbi cimü találmányra a megjelölt naptól számitva a megnevezettnek szabadalom adatott, mely a szabadalmi lajstromban a megnevezett számot kapta. A szabadalmi leirásokra a Szabadalmi kir. állami hivatalnál teendők meg a megrendelések.

41946. lajstomsz. Werkner Richárd mérnök Budapesten. — Elektromos vezénylőberendezés járművek számára. Vg 2. oszt. 1907. aug. 9.

—

41947. lajstromsz. Donneley Jean Gustave Adolphe mérnök Altonában. — Vizcsöves kazán tulhevitett gőz előállitására. Ve 2. oszt. 1907. jun. 26-án.

—

41949. lajstromsz. Aktiebolaget Gasaccumulator cég Stockholmban. — Gáztávgyujtó, mely a gázcsővezetéknek hirtelen nyomásváltozásai által müködtetik. IIg. oszt. 1907. máj. 17.

—

41960 lajstromsz. C. Lorenz táviró-épitővállalat cég Berlinben. — Telefon berendezés csoport kapcsolással és kiválasztható fölhivással. VIIj. oszt. 1906. okt. 17.

—

41968. lajstromsz. Aktien-Gesellschaft für Glasindustrie vorm. Friedr. Siemens cég Drezdában. — Üreges, alul nyitott, üvegből készült épitőtégla. Pótszabadalom a 26989. sz. szabadalomhoz VIIIa. osz. 1907. nov. 2.

—

41971. lajstromsz. Kender Fülöp irodaszolga és Hanrieder János ingatlantulajdonos Münchenben. — Padló megmunkálógép. XVIIIa. oszt 1907 okt. 26. Elsőbbsége 1907. jan. 31-től kezdődik.

—

41974. lajstromsz. Siemens & Halske Aktiengesellschaft cég Berlinben. — Eljárás elektromos izzólámpák izzószálainak előállitására. VIIh. oszt. 1907. okt. 16.

—

41979. lajstromsz. Dr. phil. de Laval Carl Gustaf Patrik bölcsész Stockholmban. — Eljárás és berendezés vasnak előállitására. XIId. oszt. 1907. okt. 24.

—

41993. lajstromsz. Nickel &Methane cég Brüsselben. — Eljárás és berendezés világitásra, fütésre, erőkifejtésre és más célokra szolgáló gáznak szintétikus előállitására nitrogéntartalmu vegyületek egyidejü gyártásával. IIe. oszt. 1907. máj. 28.

—

41988. lajstromsz. Hersche János József magánzó Appenzelben. — Mentőlétra gyanánt használható ablaktámasz. XVIIIb. oszt. 1907. szept. 14-én.

—

41999. lajstromsz. Dr. Lipták Pál épitész Budapesten. — Vasbetontartó és kapaszkodórengyel. VIIIa. oszt. 1906. dec. 29.

42000. lajstromsz. Lukács Lajos vállalkozó Budapesten. — Eljárás műkőlemezek előállitására. VII/f. oszt. 1905. jul. 7.

Fölszólalási határnapok.

Az alább fölsorolt találmányi bejelentések ellen emelt fölszólalások tárgyalására határnapokul kitüzettek:

Zankl Emil gráci lakos „Berendezés szobafestők számára való festékek előállitására“ cimü bejelentésére nézve május 12-ike.

—

Austro-Hungarian Cement Company Limited londoni cég „Eljárás cement előállitására nagyolvasztó salakból“ cimü bejentésére nézve május 19-ike.

Szabadalmak gyakorlatba vételére vonatkozó ajánlatok.

The Toledo Glass Company cég, mint **Owens József** üvegmunkás jogutódja Toledóban

„Javitás az üveggyártásban“

cimü, 29397. számu 1903. junius 16 iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VII., Akácfa-u. 63. szám.

Fulton Ottó fényképész Chiswickben és **Gillard Mountsteven Vilmos** fényképész Twickenhamban,

„Eljárás duplex fényképek előállitására“

cimü, 31211. számu 1904. március 30-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VII., Akácfa-utca 63 sz.

Aktiebolaget Stockholms Vapenfabrik cég Stockholmban,

„Ujitások önmüködő lőfegyvereken“

cimü, 12229. számu, 1908. március 20-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VII., Akácfa-utca 63. szám.

KRATOCHVILL ÁGOSTON
MŰ- ÉS CIMTÁBLA ÖNTŐDÉJE
Budapest, VI,. Kis János-utca 10. szám.

Készit elismert tiszta és izléses kivitelben: mindennemü bronz és horganyból **öntött felirati táblákat** u. m.: **vármegyei határjelzőtáblák, anyakönyvvezetői táblák, utcajelző és házszámok** városok részére, **cégtáblák gépgyárak** részére és miden más Telefon 28—35. — célra megfelelő öntött táblákat jutányos árak mellett. — Telefon 28—85.

Mühelyek. XIX. sd.

Klein Henrik hangszerkészítő mühelye.

Tud. gyűjt.

1832. évf., VIII., 91. l.

Réthkrepf Gábor: második told. a magyarországi muzsika történetéhez.

Pozsony.

Klein Henrik hangszerkészítő műhelye.

Tud. gyűjt.

1832. évf., VIII., 91. l.

Rótkrepf Gábor: Második told. a magyarországi muzika történetéhez.

Klein Henrik poesonyi hangnerkénitő.
(: 1830 :)

Tud. gyűjt.
1832., VIII., 91.

47.

47. ZSOLNAY VILMOS SZOBRA PÉCSETT. A FŐALAKOT HORVAI JÁNOS, A MELLÉKALAKOKAT ABT SÁNDOR MINTÁZTA; PYROGRANIT-ALAPZATÁT TERVEZTE SCHULEK FRIGYES.

STATUE DE GUILLAUME ZSOLNAY À PÉCS.

48.

48. A GYÁR LEGRÉGIBB GYÁRTMÁNYAI. TERVEZTE ZSOLNAY VILMOS.

SPÉCIMENS DES PLUS ANCIENNES CRÉATIONS DE LA MANUFACTURE DE PÉCS.

49.

50.

49—50. A HETVENES ÉVEK ELEJÉN KÉSZÜLT EDÉNYEK. VASES FABRIQUÉS VERS 1870.

51.

51. LAKODALMAS MENET.
MINTÁZTA KLEIN I.

PÂTE SUR PÂTE
(SUJET : FÊTE NUPTIALE).

52.

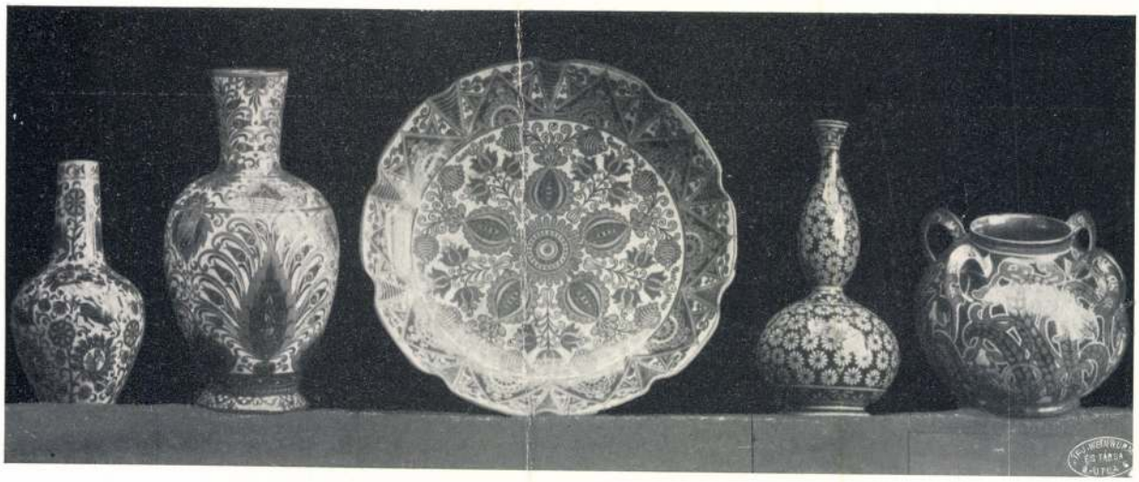

52. PORCELLÁN-FAYENCE-EDÉNYEK. VAISSELLE EN FAÏENCE-PORCELAINE.

53.

53. PYROGRANIT-GRIFF.
MINTÁZTA NAGY MIHÁLY.

GRIFFON EN PYROGRANITE.

54.

54. EOZIN-EDÉNYEK. VASES LUSTRÉS (EOZINE).

55.

55. MAGYAR NÉPIES CSERÉPEDÉNYEK MINTÁJÁRA KÉSZÜLT MAJOLIKÁK. MAJOLIQUES IMITANT LES FORMES DE LA POTERIE NATIONALE.

56.

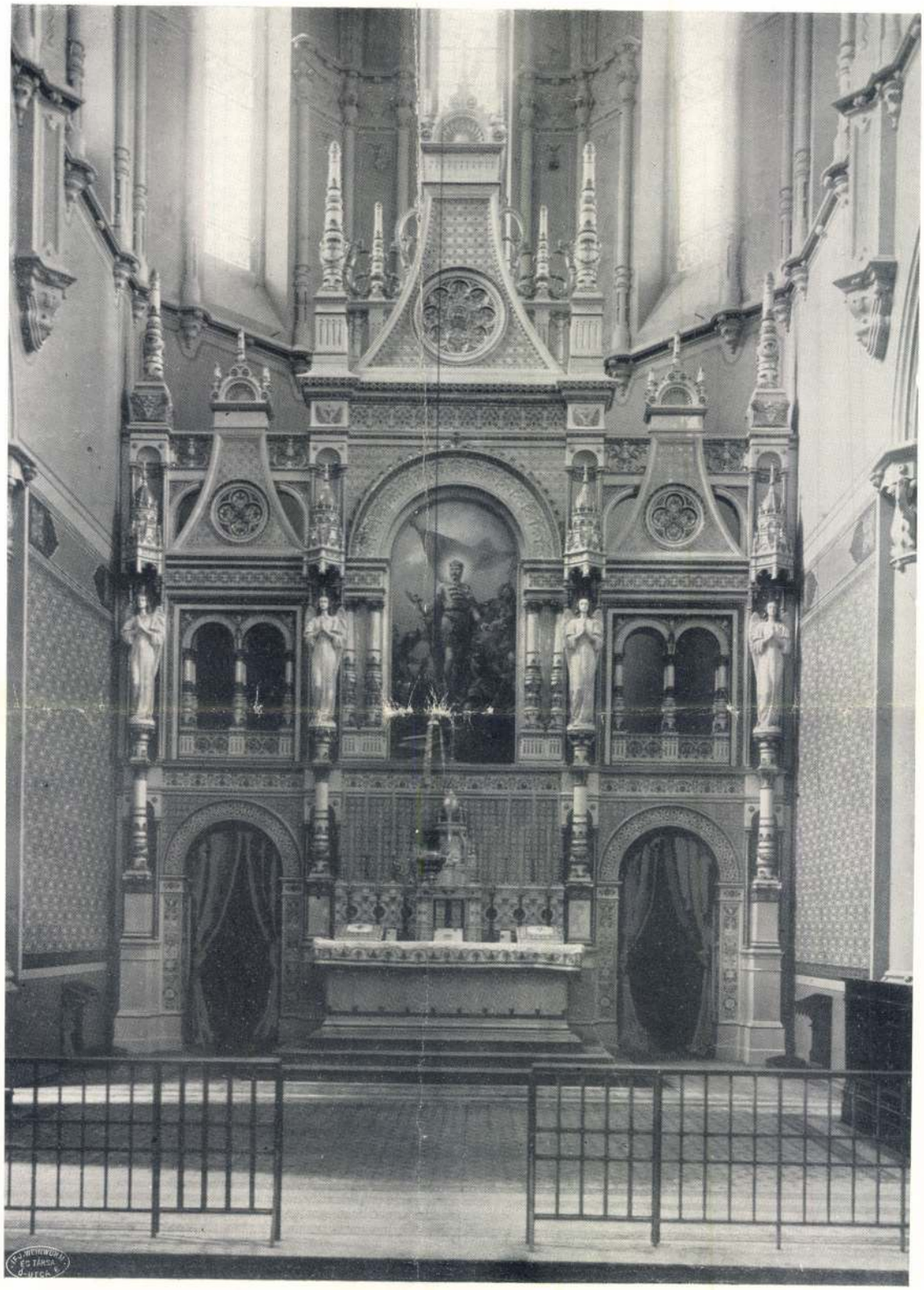

56. A KŐBÁNYAI R. K. TEMPLOM FŐOLTÁRA.
TERVEZTE TANDOR OTTÓ.
KÉSZÜLT A ZSOLNAY-GYÁRBAN.

MAÎTRE-AUTEL
DE L'ÉGLISE DE KŐBÁNYA.

57.

57. MÁZAS PORCELLÁN-FAYENCE-RELIEFEK. RELIEFS LUSTRÉS EN FAÏENCE-PORCELAINE.

58.

58. EOZIN-EDÉNYEK. VAISSELLE LUSTRÉE (EOZINE).

59.

60.

61.

59—61. EOZIN-EDÉNYEK.

VASES LUSTRÉS (EOZINE).

Klein Henrik

ezüstnüves

Bp. VII. Kárály királyút 7.

Nemesfeök 1941

198-1.

Vászon, méretei 246 : 173 cm. — Mündler: XIV. 39.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1844: VII. 17. *V. Carducco:* Die heilige Jungfrau mit dem Jesukinde auf einem Baume, unten der heilige Franciscus. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIV. 39. *V. Carducco:* A szent család, kis Jézus a fán, alatta szent Ferencz.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 39. *V. Carducco:* A szent család, kis Jézus a fán, alatta szent Ferencz. — 1873: XIV. 37. *V. Carducco:* Die heilige Jungfrau mit dem Jesukinde auf einem Baume, unten der heilige Franciscus. — 1876, 1878, 1879: XVI. 696. *V. Carducho:* A szent szűz a kis Jézussal egy fán, alant szent Ferencz. — 1881: 766. *V. Carducho:* Szent Ferencz látomása. — 1888: XXII. 795. *V. Carducho:* Assisi-i szent Ferencz látomása. — 1896, 1897: XXII. 795. *V. Carducho:* Assisi-i szent Ferencz látomása. — 1897: XXII. 795. *V. Carducho:* Vision des heiligen Franciscus vom Assisi. — 1898: XXII. 795. *V. Carducho:* Une vision de saint François d'Assise. — 1901, 1904: XXII. 795. *V. Carducho:* Assisii szent Ferencz látomása.

Klein Hugó festőművész
Tableau 5 rajzzal
Trénlovak a Boccheban cer.
Kilakoltatott szerbek, vizf.
Sajtóhadiszállás második kiállitása
Nemzeti Szalon, 1917 február

Gerevich PA, 232. l. (Gerino da Pistoia.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l.

PESELLINO (firenzei festő, 1422 körül —1459)
Kálvária (106. kép)
Csúcsos felső és alsó lezárással.
Fa, tempera, 88×41·5 cm.
Restaurálta Endrődi Sebestyén, 1916.
Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 3. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 230. l. (Pesellino.) — Van Marle X. kötet. Hága, 1928., 500. l. (Pesellino.) — Décsei Géza: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 172. l. — Benesch Belved. 70. l. (Niccolo Alunno.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Toesca: Francesco

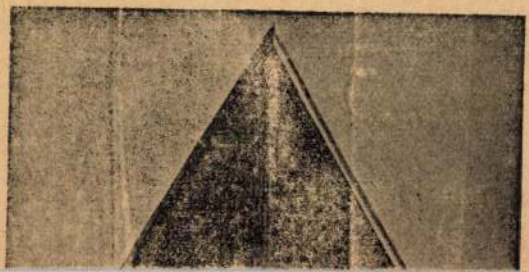

Klein István, épitész MDK

Üzemi Kulturház. /hol?

2 repr.

MagyÉp 1945-55.

Klein Henrik

Klein Henrik aranyműves, VII.
Dob-u. 24. 427-459

Budapest. 1940. szept.

MDK

Klein I.A., festőm.

14. Hajóvontató lovasok. Vizf.

A Szépmüv.Muz. tulajdona.

Képzőm.Társ. 1931. Őszi Kiáll. Kat. 25.1.

Klein Iby

Budapest. 1940. szept.

Klein Iby iparművésznő, V. Szent István-park 15. 493-435

Klein Ignác

Budapest. 1940. május

Klein Ignác aranyműves és ék-
szerész, VI. Király-u. 10. 226-879

Klein Ilona

Geboren am 29. November 1906 in Kis-Becskerek erhielt sie ihre künstlerische Ausbildung an der Kunstgewerbeschule in Budapest, deren III. Jahrgang sie im Jahre 1929/30 beendete.

Glattfelder Gula (Csanádi) vüsfok
bronz érme, 1930.
Több nincs.

Ilu Prmagyerem 278. l.

Viselet.

Női ruha.

A magas derekú ruhát
vel a szék támláját fogja és
park kastélylyal. Felirata:

DIVATKÉP
Melléklet a Magyar
ezután: Az öltözetek MONASZTE
legalól középütt: Ny. Rohn és

Kny., már. 20 :

Klein Ilona

ötvös

1927-29

Éimisk 1930. 85. l.

Szalai Jenő

Klein Ilona

nebrisz

szul. Kisbecskerek 1906 nov.

29. Bperti iparmuvészeti iskola Glattfelder Gyula puspökérme.

Ilu Pr magyarem 278 l.

Eberhöf
Eibaszten

Klein Skona grafikus

Pásztortűz, 1921. II. 2.
709. l.
Knónika.

ténhetik, amely esetben a könyvtár ünnepélyesen

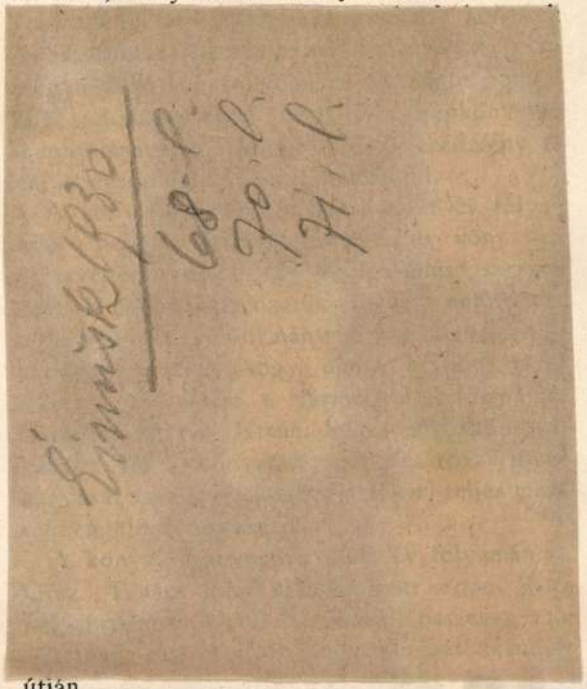

útján.

hagyatékában talált mintegy 200 d
tárgy és kisebb ajándékok.

Őskori múzeum. Az aradszemlak
lévő Nagysánczon végzett ásatások
val előkerült tárgyak. Mult évben á
volt. A gyüjtemény az aradi liczeum
óta gyüjtött régiségtárral, éremtárr
régi tárgyakkal gyarapodott, mik
letétként helyeztek el a kulturpalot
tározásuk és feldolgozásuk folyamat

A képtár. Nagyrésze, 280.000 K le
kel, az Orsz. Szépm. Múzeum állami
nyert elhelyezést, egy kis részét a vá
útján szerezték, másrésze a Kölc
sületből ment át a város tulajdoná
kint gyarapítására a város 1000 K

A könyvtár. Anyaga a Kölc
sületnek kb. 5000 kötetet kitevő
könyvtára, a mintegy 16.000 köt
Atzél-könyvtár és a 4000 kötete
könyvtár. Az anyag szakszerű fe
most van folyamatban. Az 1913. év
említett könyvtárakat párhuzamosa

lna földbe.

elfogás ellen, hogy a tárgy, mint szolgálhatott, az a körülmény is y semmiféle lánczot vagy kampót, elakasztani lehetett volna, a tárgy em találtak. De a tárgy nagysága ondani látszik e feltevésnek, mert elé napfényre hozott függőteknők sem közelíti meg e tárgyat terolgában.

az eldöntése, hogy a tárgy mint ny, vagy talán mint áldozati asztal , hogy csüngve avagy állva kell-e k, egyelőre maradjon szintén függejtegetéseim alapján azt teljes határgal vélem állíthatni, hogy a tárgy ú lapján semmiképen sem állhatott sem úgy, hogy a diszített része éppen akkor érkezett kezeimhez, amikor fentebb közölt munkám már teljesen megérett arra, hogy sajtó alá kerüljön. 1914. évi április 22-ről kelt s képeslappal terhelt leveléből a következő sorokat idézem: «Már régen úgy találtuk, hogy a tányéralakú körlap — mely most különvált — úgy volt megerősítve, amint azt a mellékelt képeslap mutatja, vagyis egészen úgy, mint az ön példányán».

Az említett képeslapon ugyanis a Balkaranál talált bronztárgy úgy van ábrázolva, hogy tényleg a kerekeken áll és a körlapnak diszített oldala is föl- s így tehát láthatóan kifelé van fordítva.

Montelius úrnak e felvilágosító soraiért e helyen mondok hálás köszönetet, de mindezek daczára mégis szükségesnek találom, hogy munkámnak második része is változatlanul a sajtó alá jusson, annál is inkább, mivel összehalmozott érveim Montelius úrnak régebbi felfogása ellen most ugyanannyi bizonyítékot szolgáltatnak a svéd tudós újabb nézetének helyessége mellett.

Klein Imre

bajai mil. Németországba tanult, kiemelik „Uránia" filmszínházát és a „Központi" mozik belső térségének kipéprését, valamint a Weidinger testvérek modern házai (Szent Antal u.)

Mistolyszy Ferenc, Baja Tép-rőművénete a XX. sz-ban.

Kézirat M.D.K. C-11.

599/2

4l.

Klein Imre építész

Tér és Forma 1938. 304–305.

A bajai postáletkról

MDK

Klein Imre

Tóth Geiza: Iparművészeink New-Yorkban. Magyar Iparművészet 1922. 66.l.

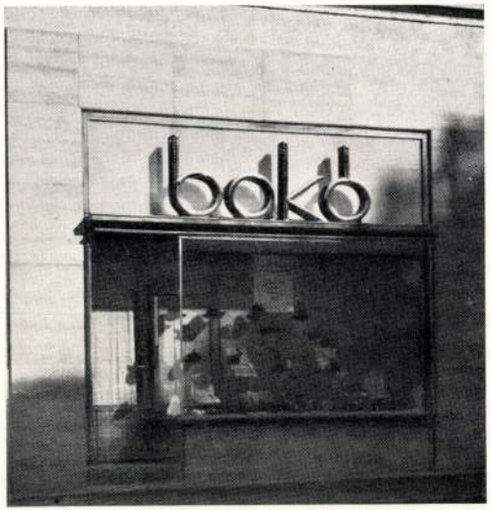

Portálok Baján

Tervezte: **Klein Imre**

Elsősorban a vidéki kisvárost rendezni, szépíteni vágyó építész szemléletéből kiindulva jelentősek.

Aki tudja azt, mit jelent az árucikkeit boltajtó elé rakó, csizmát, kendőt kiaggató maradi kereskedő-szellemet átgyúrni, új, költséges kirakatépítés gondolatának megnyerni, csak az tudja kellőképpen méltányolni az építész szervezőképességét, értéket, termelőmunkát fakasztó kiváló energiáját.

Baján Klein Imre volt az, aki a közöny jegét a Lázár és Kattarinkaféle kirakatokkal megtörte. Az újszerű, nagy üvegfelületű és sok hasznos újítással megtervezett portálok nagy érdeklődést keltettek, majd gyors egymásutánban követőkre találtak.

Az építészt az egyes építtetőkkel való aprólékos tárgyalásokon felül sok nehézség elé állították a régi házak ósdi szerkezetei, kiváltások szövevénye, az üzletek ideiglenes árusítóhelyeiről való gondoskodás, a rendkívül rövid, legtöbbször késő őszbe tolódott építési idő, de legfőképpen az aránylag szűkre szabott építési költségek.

Ezen a sok hátráltató adottságon felül itt volt még a hasonló szerkezetek építése felől teljesen tájékozatlan kisvárosi ipar.

Mindezekkel építészünk heroikusan megküzdött és a kezdet első nehézségei után, tervben és kivitelben egyre és mindinkább finomodó megoldásokkal örvendeztette meg a szépen fejlődő kis város közönségét.

Baja főutcáján egymásután épültek a stílusban hasonló, mégis sok változatosságot mutató kirakatok. Mind egy fej és kéz tervei szerint.

E kirakatok legtöbbjének, különösen ott, ahol ez üzleti szempontból fontos, az a fő előnye, hogy a cégfelirat mögött nagy, homályos üvegfelületet alkalmaz, mely az üzlethelyiséget bőven és igen előnyös felső világítással látja el. Ezt a megoldást az 1934—35. években még sehol sem láttuk, ma már sok követője van. A kisebb kirakatok egész belső

Tér és Forma 1938.

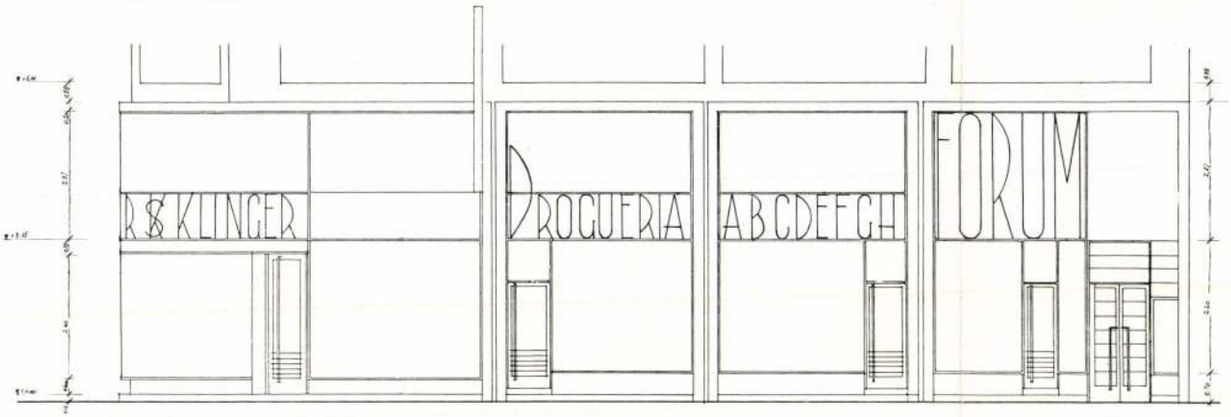

Boltsor homlokzata

Kasruth Lajos u. nézet.

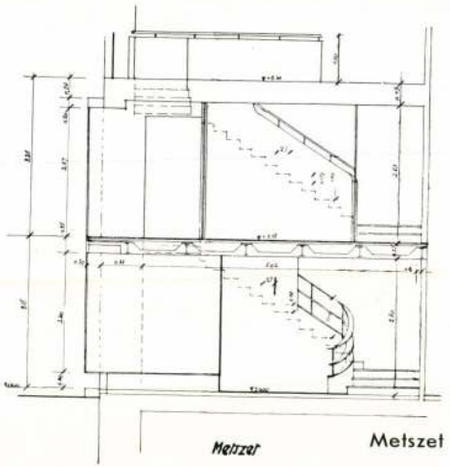

Metszet

Metszet

s ő megértésnek vette hallgatásom. Mikor ezt elúnta — meg is mondotta, hogy örül, mivel sikerült engem meggyőzni a maga munkájával. „Így kell magyarnak magyart adni, így szólhat az árkitektus magyarán . . ." No, erre én sem voltam rest válaszra kelni, kikuruckodott belőlem, hogy én sem vagyok ám egészen ostoba valaki. Én is megtanultam a leckémet! Én is tudom ám azt, hogy akkoriban, mikor a törököket kivertük, bizony szegények s míveletlenek voltunk s a sok idegen pap s nagy úr svábokat hozatott s azok építettek nékiök formás házakat, kastélyokat, — mert mi bizony jól értettük a vagdalkozást, de építeni, azt bizony nem tudtunk. Az ámbitusos falusi házat magunk raktuk, de a városi palotát némettel emeltettük. Furcsa magyarság nékem az, amely nem restelli a németet utánozni s az ilyes munkáját magyarosnak csúfolni. Szép — de magyarnak aztán igazán nem magyar. Senkinek nem kívánom, amit ekkor hallatnom adatott. Nem beszélt már a művész úr magyarosról — annál inkább szidta az átkos „nemzetközi" építőmódikat, amelyektől neki kell megszabadítnia e hazát, mert azt nem magyarok csinálták. Jó magyar neveket emlegettem néki, vele egyrangbéli magyar neveket . . . s erre elmagyarázta nékem, hogy azok a tévútra vezetett ártatlan báránykák, akiket meg kell térítenie. Végre is elúntam szavát s csak annyit mondék nékie: „Az úr szépeket épít a maga gusztusára — örvendek néki, de mért mondja, hogy ez a magyarnak építészete — nem inkább az uré? Igaz-é?

Nem tudom, szerkesztő uram is oly kacagtatónak tartja-e ezt a dolgot, mint én? Ha úgy volna, nyomassa le bátran, tán mások is elmosolyodnak felette.

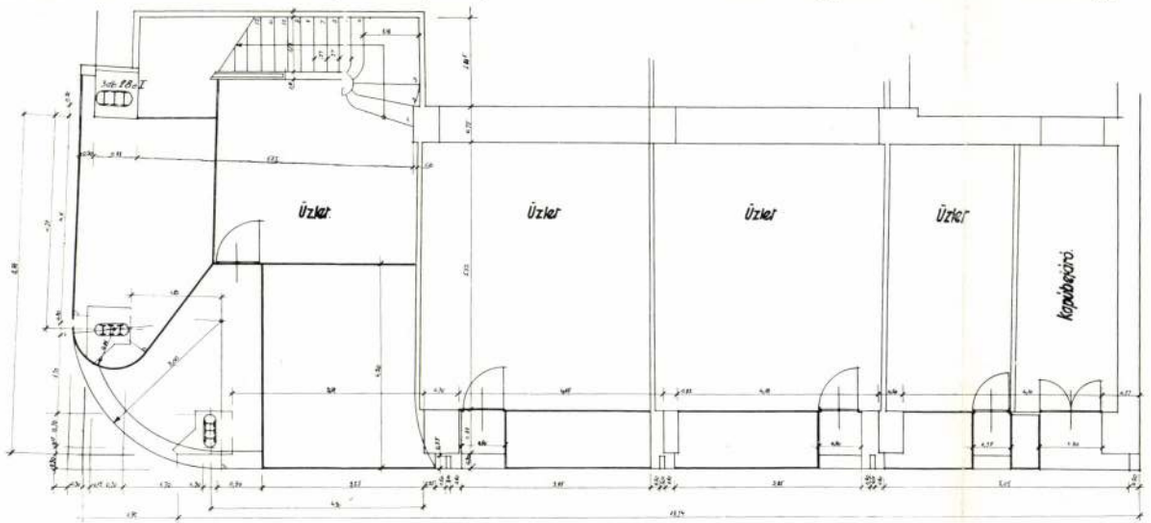

Alaprajz

Földszinti alaprajz.

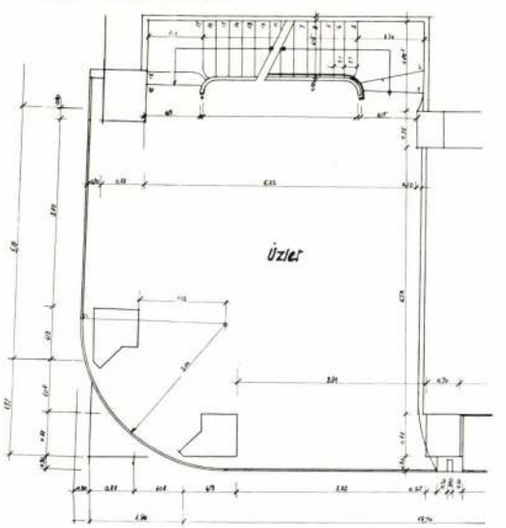

Tőemeleti alaprajz.

Bajai portálok Tervezte: **Klein Imre**

kiállító padlózata ügyes görgőszerkezeten behúzható az üzlethelyiségbe, ott az új kirakatrendezés könnyen hozzáférhető módon, kényelmesen elkészülhet és az egész elrendezést készen visszatolják a helyére, a hátsó ajtókat ismét bezárják. Fix külső üvegezés és kisebb, de mégis mély kirakatoknál rendkívül előnyös és elmés megoldás.

A nagy üvegfelületeket nemes- vagy műmárvány-keretezés, nem rozsdásodó fémkeretek és szabadonálló neoncsöves betűk jellemzik, mind igen kellemes, ízléses színösszeállítással, jó arányérzékről tanuskodó kialakításban. A világítás megoldásai mindenütt korszerűek.

A kirakatok rendkívül ügyes és az üzleti élettolyamat legkisebb részletével is számoló üzleti berendezéseket takarnak. Klein Imre ezek megtervezésében egész speciális képességeket és leleményességet árul el.

Baja városának legjobb esetben külvárosias üzletberendezései és portáljai örvendetesen átalakultak és alakulnak, fény, új levegő árad a városka főutcáján, a közönség örömmel és nem kis belső lokálpatriota büszkeséggel áll és néz a nagy üvegfelületek kiállítás-csodái elé.

Mindezt építészünk kitartó energiája hozta létre az utolsó öt esztendőben.

Nagy András, tb. műszaki tanácsos.

A magyar városok városesztétikai kérdései (folytatás)

I. **Természeti adottságok:** vizek és hegyek. Ez a kettő a legértékesebb városesztétikai elem. Megállapíthatjuk, hogy városaink vizeikkel és hegyeikkel csupán a legutóbbi évtizedekben kezdenek törődni. A hegyek városának, Pécsnek városrendezési tervpályázati programjában nem szerepelt a ma már megvalósult tetyei kilátó út s alig 1—2 pályaterv adott eszmét ennek megvalósítására. Ez az út kibontotta a város rejtett szépségeit s a várost idegenforgalmi nevezetességgé tette. A Soproni Lővéreknek azt a részét, ahonnét a kilátás talán a legszebb, csak a legutóbbi évek kapcsolták be a beépítésre alkalmas területekhez. Kőszeg pompás kilátóútja a legutóbbi évtized eredménye. Szombathelyt nyugatról határoló úgynevezett Alsó-, Közép- és Felsőhegyet magánosok birtokolják és a több kilométer hosszú dombon csak egy kis városi terület van, ahonnét a városképet zavartalanul lehet élvezni. A vizek városai is elhanyagolták partjaikat. A győri városrendezési tervpályázatnál megismétlődött a pécsi eset, de a vizekkel kapcsolatban, pedig nincs város Magyarországon, amelynek ilyen nagyszerű lehetőségei lennének vízpartjai megszépítésére. Szombathely két folyójának vízpartjai kisebb szakaszok kivételével teljesen beépültek. A széles medrű Perint vizét elszívta a malmokkal sűrűen megrakott Gyöngyös s így a Perint a Gyöngyösnek, a mesterséges medrű felszini csatornának árapasztójává süllyedt s néha alig folyik benne arasznyi víz. A malmok vízjogának megszerzése súlyos áldozatokat követel a város részéről. Keszthely vízpartjait, a rövid kiépített parttól eltekintve, széles sávban nádas borítja.

Mindezek következtében szükség van olyan rendeletre, amely kimondja, hogy a hatóság kilátóutak és vízparti sétautak létesítését, vízpartok kiszabadítását ugyanazon előnnyel hajthatja végre, mint aminőt a városrendezési törvény és rendeletek az új telekfelosztások útjaival kapcsolatban előírnak, továbbá minden malmot megszüntethet a hatóság a vízjog megváltása nélkül a városnak ama területein, amelyek kétharmad részben beépültek azzal a megszorítással, hogy a malomépület és telke értékét a törvényben, a nyitandó utcaterületbe eső épületre előírt mértékben tartozik megtéríteni.

A városok hegyterületein a **kilátás védelmében** a hatóságnak jogot kell adni arra, hogy minden egyes telek nagyságát s az egyes épületek helyét és magasságát a telekfelosztási tervben előre kijelölje. Csupán így lehet elérni, hogy a séta- és a kilátóutakról, meg az egyes telkekről a városkép teljes egészében élvezhető legyen.

A városkép védelmét szolgálja a **külterjes fejlődés megakadályozása.** Minél több egy városban a beépítésre engedélyezett telkek száma, annál nehezebben fejlődik a belváros és annál több városszéli utca marad félig beépítetten. A városkép szépségének az ilyen félig beépített utcák ártanak legtöbbet. Debrecen egyik nagynevű polgármestere a külterjes fejlődést a városszéli házak lerombolása és a beépített városrészek melletti hatósági felépítése árán is meg akarta gátolni. Alföldi városainkban a vadparcellázások, a dunántúliakban a O. F. B. parcellázások annyira megnövelték a város beépített területének nagyságát, hogy kívánatos lenne ezek egyrészét törvényes erővel elsorvasztani. A hatóságnak jogot kell adni arra, hogy kijelölje ama területeket, amelyeknek visszafejlesztése érdekében az ott létesítendő épületek adókedvezményeinek teljes eltörlését kívánja.

Végeredményben kívánatos lenne, hogy a **Közmunkatanács,** vagy a Balatoni Intéző Bizottság mintájára minden 40.000 lakosú város a saját területére és vármegyéje, vagy a körülötte lévő vármegyék egy részére is elnyerhetné azokat a hatósági jogokat, amelyekkel jelenleg a két előbb említett intézmény rendelkezik, mivel csak így lehetne a városok megfelelő egészséges és szépészeti szempontból is kifogástalan fejlődését biztosítani.

II. **A műemlékvédelmet** fokozottan kell biztosítani azokban a városokban, amelyeknek egyes városrészei, vagy utcái zavartalanul megőrizték értékes régi házaikat. Minden egyes új épület engedélyezésénél külön-külön kellene elbírálnia az új közmunkatanácsnak azt, hogy az épület beleillik-e a városképbe. Egészen természetes, hogy ilyen kérdések elbírálására csupán vérbeli építőművészek hivatottak. Megtörtént ugyanis, hogy az egyik dunántúli nagyobb város legszebb régi egyemeletes utcájában kétemeletes építési mód előírását határozta el a képviselőtestület. Elképzelhető, hogy a sok új tűzfal mennyit fog ártani az egységes hangulatú nemes utcaképnek. A műemlékvédelem másik fontos része a római multtal bíró városokban történő ásatások hatósági támogatása, mely a telek értékemelkedési és telekfelosztási adóból, illetőleg díjakból lenne keresztülvihető.

III. A **tűzfal** újabbkori építészetünknek olyan betegsége, melynek eltüntetése érdekében köteteket lehetne írni. A lapostető még mindig szokatlan és drága, de az a reményünk, hogy a légoltalmi előírások a lapostető diadalát fogják elősegíteni a városesztétika örömére, mivel az eddig fából engedélyezhető padlásalatti mennyezet helyett ezután vasbeton mennyezetet kell építeni. A városi mérnökök jól tudják, hogy megfelelő építési szabályrendeletek hiányában milyen áthidalhatatlan nehézségeket okoz majdnem minden esetben a tűzfal brutális sivárságának megszüntetése olyan utcákban és tereken, ahol az egyenlő párkánymagasság előírása hiányzik. A saroktelkeknél a háború utáni állandó gazdasági nehézségek meg is bontották a zártsorú építési módot olyképpen, hogy a saroktelkeknek csak az egyik utcára néző része épült be lekontyolt tetővel s a be nem épített telekrészhez csatlakozó telken épült ház oldalkertet, oldalhomlokzati kiképzést és lekontyolt tetőt nyert. Ugyanez a probléma merül fel a villa- és a zársor találkozásánál és ugyanilyen értelemben nyert megoldást. Mindezeket a kérdéseket minden városi építésznek vagy mérnöknek külön-külön kellett elbírálnia és megoldania, vagy megoldatlanul hagynia a maga építészeti érzékének és műveltségének megfelelően. Sok városban a villaszerű, a féligzártsorú s a zártsorú épületek ugyanabban az utcában össze-vissza fordulnak elő. Újból hangsúlyozzuk, hogy mindezeken a hiányokon csak az egységes, az ország minden városára és idegenforgalmi szempontból számbajövő községére kiterjeszkedő építési szabályrendelet segíthet, melynek hiánya városesztétikai szempontból fel nem mérhető kárt okozott a háború utáni gazdasági fellendülés idején fejlődő városainkban.

IV. **Az utak fásítása és virágosítása s a parkok létesítése** az elmult évtizedekben ötletszerűen történt. Holott itt is vannak törvényszerűségek: különböző korona nagyságú fák valók a szűk-, a közepes szélességű- és a széles utcákba és különbözők a belvárosba és a külvárosba. Szombathely fásítása ebből a szempontból kivételesen szerencsés és virágzó fái révén egyedülálló az országban. Minden egymással szomszédos utca más időben nyíló virágos fákat kapott s az orgona-, japánmeggy-, aranyeső-, nemesgalagonya- és som-, díszalma-, berkenyafák, fehér, rózsaszín, vörös, sárga virágaitól megszínesedett az utcakép. A járdabővítések pázsitot nyertek és a polyántha rózsától tarkált. Sok kísérletezés történt a városokban a különböző egynyáriakkal, azonban öntözésük rengeteg költséget igényel. Nincs is más mód, mint rendelettel kötelezni minden háztulajdonost arra, hogy a háza előtti járdabővítések pázsitját és virágait megfelelően öntözze. A járdabővítések virágosítása végeredményeképpen dunántúli sajátosság, a száraz alföldi városokban a virágosításokat fenntartani nem lehetne. A dunántúli városok: Székesfehérvár, Zalaegerszeg, Szombathely, Nagykanizsa, Kaposvár, Sopron egymással versengve díszítik utcáikat, de nem marad el tőlük a Tiszántúlon Debrecen és Északmagyarországon Miskolc és Eger sem.

A parkokat egymással összefüggően kell kialakítani, a vízpartokat a parkosításba be kell kapcsolni és az összeköttetést a parkok között sűrűbben ültetett nagy árnyékot adó fasorú utcákkal kell biztosítani. Vannak városaink, ahol az óriási területű belső városrészeken egyetlen egy kispark sincsen és még több olyan, ahol a gyermekjátszótér teljesen hiányzik. Meg kell adni az ilyen városok részére azt a jogot, hogy a körülépített nagy telektömbök beépítetlen belső magját kispark, vagy gyermekjátszótér céljaira kisajátíthassa.

Mindezek alapján meg kell állapítani, hogy a városesztétika építőművészeti kérdés és kár, hogy minden városi polgár szakértőnek érzi magát benne. Nem tudjuk eléggé hangsúlyozni, hogy építőművészeti multban gazdag városaink, továbbá a háború után kamaszos nekilendüléssel hirtelen megnőtt fürdőhelyeink minden jelenkori szépséghibája a tervezés védelmének hiánya miatt állott elő. Aki nyitott szemmel járta végig Sopront, Kőszeget, Keszthelyt, a Balaton környékét, Pécset, Miskolcot s minden olyan várost és területet, amely természeti adottságokban bővelkedik, megállapíthatja, hogy azzal az alázatos alárendeltséggel szemben, amellyel a régi épületek a természettel egybeolvadtak, vagy azt kiegészítették, a háború előtti és utáni két-két évtizedben, csekély kivétellel, hihetetlen gondatlanság és érzéketlenség észlelhető az új épületek térbehelyezésénél. Meg kell nézni az új építkezéseket azokban az olasz, dalmát és német városokban, amelyek a felsorolt magyar városokhoz hasonló természeti adottságokkal rendelkeznek. Törvényben kell biztosítani, hogy idegenforgalmi szempontból fontos városban, községben s a Balaton körül csupán építőművész — építészmérnök — tervezhessen.

M.D.K.

Klein István ötvösmester

cca 1763-ból származó adat szerint Besztercebányán működött.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesebs im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
280. old.

M. D. K.

KLEIN István építész

Lásd. Bajthe F. – Klein I. Bölcsőde-terv (III díj.) Repr.

Pintér Béla: Bölcsődék tervezésének áttekintése az első ötéves terv időszakában
Magyar Építőművészet 1956 (V.) 6. sz. 178. l.

M. D. K

KLEIN István építész

Lásd: Bojtha I. - Klein Bölcsőde terv

Pintér Béla: Bölcsődék tervezésének áttekintése az első ötéves terv időszakában,
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 6. n. 176. l.

Sterren klein,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1681-től"Sterren klein Von Comohren ein Dischler gesel". 104.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmivességének történetéhez 91.old

Arrabona,9.-Kantus János Kls.Győr,1967.-A Győri Kls. Evkönyve

Klein,Steffen,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalos legények jegyzéke:"Klein,Steffen,Komárom,1682". 116.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött A XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9 - Xantus János Múz.Győr,1967
A Győri Múz.Évkönyve

Kleinschmit, Philip, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke: "Kleinschmit, Philip, Cassel, Hessen, 1682". 119.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött A XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9 - Xantus János Múz. Gxőr, 1967
A Győri Múz. Évkönyve

Klein István építész M.D .K.

A koreai magyar követség, /Phenjan/ épületénél
Juhász Jenő munkatársa.

Tervezés éve:1956. ,kivitelezés:1960-61.

repr.

Magyar Építőművészet 1963/1. 9-11.l.

Klein István

ötvös

1763 dec. 2 Selmecbánya

Kapmagyarországi ötvösök 21. l.

Hadsereg:

A magyar gyalogság

Az előtérben álló köz
jobb kezével fogja, s balját c
lyótól átszelt sík vidék, ö
rimával, piros-fehér-piros c
posztóból sárga zsinórzás
ros nadrág s bakancs. Fe
szijai keresztezik egymást

„Die k.-k. oeste

s alól:

„Ungarische

Könyomat, szinezve s
16:10-4 c/m.

Ltha T.

Klein István

ötvös

1810 Selmecbánya

Magyarországon ötvösök 38 l.

Eduard

4464. Frankfort [redacted]:

Talmud III tanulmány.

Olyképen van ábrázolva, hogy e
nál három ~~zsidó~~ pápaszemes
sal szemben elhelyezkedett vi
Sulchan Aruchnak előtte fekvő
lő jobbjával fejét támasztv
kárig érő fekete szakáll és szip

Vászon, mér. 50:68 cm. -- I
Gróf Andrássy Dénes hagyománya
A Magyar Nemz. Muzeum örökletét
~~április 23-án (2046-913).~~ -- Be.
(245-914).

Klein Izidor

építőm

Sátoraljaújhely

Élelr.

l.

Csikoszemplén vm

Szemelyi adattár

111. hasáb

arch.

Mirkovics Máté, horvát egyedes / III. 35.

Klein Izidor

sátoraljaujhelyi
építőmester a sümegi
vár templom terv-
pályázatán ~~[illegible]~~
a kitüzött díjat
nyerte.

Magyar Építőmüvészet

1913. 2. sz. 14. l.

Hirlapszámányos
KESZTHELY

Igyszámány.

Kiintetes

„Európa" film, könyv, lapterjesztő és könyvkiadó rt.,

Budapest. V.,

Visegrádi-u. 36.

Klein Izidor

építész.

Szül. Budapest 1868.
Végzett a müncheni műegyetemen.
Az oklevél honosításának éve 1894.

Névjegyzműegyetem 209. l.

Pápa.

A háttérbeli hegyeken innen
várost és erődöt, az előtérben
köti le figyelmünket. Felirata

PAPA.

Rm., mér. a vk. 6.2: 8.3 c
J.U.M.: Pannon Kriegs und

140-95

Klein Izidor

épitész

1907. VIII. Erzsébet körút

15.

Klein Izidor

Münchner 1905. 126

Bredeal Jan Pieter: Lovas in Göret 23 (972), 61 (1003), 4262 (885).

MDK

Klein Izidor, ép.

a 400 koronás első dijat kapta.

A losonci szállodaterv-pályázatra kilenc terv érkezett
A zsüri nem talált kivitelre alkalmas pályamüvet.

Müvészet. 1905. 126.l.

M.D.K.

Klein Izidor, építész

tervei szerint épült a sátoraljaujhelyi izraelita templom, melynek két homlokzati rajzát közli a lap, valamint a sátoraljaujhelyi és losonci szálloda I. pályadíjat nyert homlokzati rajzát.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1928. XLIX. évf.

ápr. 12 sz. VII old.

M.D.K.

Klein Izidor, sátoraljaujhelyi
epitomester

tervét fogadta el a Sümegi
vir. hitkösség a beérkezett
17 pályamu körül a Sümegen
felépitendő vir. templomra.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

febr. 26 sz. 14. old.

MD K

Klein Izidor, sátoraljaujhelyi építőmester

A sümegi izr. templom tervezésére összesen 17 pályamű érkezett be. A megállapított díjat Kl. I. építőmester tervének ítélte oda a bíráló bizottság.

Templom tervezése Sümegen.
Magyar Építőművészet. 1913. 2. sz.

M.D.K.

Klein Izidor, sátoraljaújhelyi építész

terveri és építi a sátoraljai pénzügyi palota „imposáns" épületét.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1906. XXVII. évf.

márc. 7. sz. 9. old.

M.D.K.

Klein Izidor, sátoralja újhelyi építés.

400 koronás első díjat nyert eg losonci magánszállodára kiírt pályázatban.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

Jan. 25. sz. 10 old.

Klein Izidor

K.

A losonci szállodaterv-pályázatra kilenc terv érkezett. A zsüri nem talált kivitelre alkalmas pályaművet. A 400 koronás első díjat Klein Izidor, a 200 koronás második díjat Balázs Ernő kapta.

Művészet 1905. 126 l.

Klein Izidor
épitész
Dunaszekcső

l

MMÉÉvk

1934. 219. l

nem azonos Klein Izidor épitőmester (Sátoraljaujhely) vel.

t Kondor és Feleki
kapták vállalatba 24.340

ken.

chházai közut 0—8 600
tésére lapunk e heti
kitüzve Előirányzat
kat Nagyszentmiklóson
abirói hivatalhoz o k-

pénzügyi befektetés, a ... 900.000 koronát igényel, azonban ugy zott a bizottság, hogy a kedvező pénzüg zetre s a kedvező ajánlatra való tekint millió koronát vesz fel, amelyből a va fektetéseinek legnagyobb részét rendez A bizottság megbizta a polgármestert, takarékpénztárnál a kölcsönt 65 évi tör szerezze meg, miáltal a kamat 5·12 sz csökkennék. A hiteligényt jóváhagyás felterjesztik a ministerhez.

Szentlőrinci
keményfa haj
elefon 79—43. Budapest, V.,

9495. Schlick-féle gyár r. t. (VI., Váci-ut 45.) ınott.
7520. Andrekovits Antal (I., Mártonhegyi-ut ugyanotti házra vonatkozó módositott ter- óváhagyattak;

c) **jóváhagyásra ajánltattak:**

073. Roheim Samu a VI., Hungária-ut . hrsz. a.
370. Rabinecz Gábor a VI., Babér-utca 63. .
558. Schuler József a VII., Ilka-utca 2891. a.
787. Dobrovich Miklós a X., Tihanyi utca . hrsz. a.
704. Csókás Gusztáv az I., Bors-utca 34. .
963. Engl Bernát a VI. Fáy-utca 15. sz. a.
464. Hollenczer István a X. Lengyel-utca z. a.
084. Krticska Ferenc a III. Áldás-utca 6101. a.
856. Práger Rezső a III., Lajos-utca 135. .
018. Berger József a IV. Vámház-körut z. a
560. Tinkóczy József a VII. Telep-utca . a.
311. Plenk Ferenc a III. Vörösvári-utca hrsz. a.
941. Szekeres János az I. Logodi-utca hrsz. a.
785. Jeney Arthur az I. Mészöly-ut 13299

76969. Fenyő Sa
76782. Sutt Józs
76944. Rigler Jó
64265. Kovács
77073. Vass és
76179. Nicholson
65021. Lujza gőz 4665. hrsz.)
71549. Első mag (X., Gyömrői-ut 61.
76550. Neues F körut 34.)

e) el

79956. Neumann 1—3. sz. a.
75647. Ley Károl
74795. Özv. Dörs utca 1288. hrsz.
77512. Özv. Wei utca 24. sz. a.
75651. Nagy Istvá ut 27. sz. a.
79273. Perl Ede
78416. Szücs G 7220. hrsz. a.
78989. Sándor Li sz. a.
75030. Eppinger I hrsz. a.
78551. Baumgarte 42. sz. a. házra von

Klein Imre

Budapesten tanult.

Tóth Géza: Iparművészeink New-Yorkban: Magyar Iparművészet 1922. 66-l.

Klein Imre

festő

1908.

Élmúlt 1930. 85. l.

Klein Imre

1917/18

Ferkèpzomfoiskèvk

101. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....l. II. 150

Név: Klein Jacob

Foglalkozás: kőműves (Maurer)

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1751 II. 26

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Klein, Jakob

ötvös, 1810 – 1821.

Sopron

l.

Csatsopronióto

18. l.

MAGYAR KÖNYVSZEMLE, BUDAPEST M. NEMZ. MUZEUM

Müemlékek Orsz. Bizottsága

NYOMTATVÁNY.

BUDAPEST
IX. Rákos u.

Klein Jakab ötvös

2 ezüst jelvény, 1813. (repr.)
Szeged, Muzeum,

Pataki D-né: Adatok a szegedi ötvösség történetéhez
Művészettörténeti Értesítő, 1957, VI évf. 1 sz. 28 l.

Klein Jakab, aranymíves

---

1. Klein und Lochnerisches haus 6.ft. A Klein család leszármazottja. 1810-ben egy napon lép a polgárok sorába Keresztély, szintén aranymívessel. 132.old

Nási Jenő: A soproni belváros házai és háztulajdonosai 1687-ben 127.old

Soproni Szemle. Negyedévi folyóirat. XIX. évf. 1965 Sopron

Klein Jakab

otvos

l.

Csatsopronioto

38. l.

596/.1941. szám.

A Miemlékek Orsz. Bizottsága tek.Elnökségének.

Budapest.

X.Hőgyes E.-u.10.sz.

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Klein Jakab

ötvös

1810 jun. 6 Sopron

Kapmagyarországötvösök 38 l.

2

Paul
4463. Felgentreff ~~[illegible]~~.
Sz. Potsdamban 1854 a

Tiroli parasztszoba.

Széles deszkákkal kipa
nek deszkájára poharat és gyuf
~~[illegible] megrakott~~ szekrén
asztallal, jobbról pedig pántos
lóczát állítottak egy kék-mára
a négy pohár egyikébe öntöttek
meg kenyérrel látható. Ba
nyert elhelyezést. Jelzése alól g

Vászon mér. 52:64.2 cm. --
Gróf Andrássy Dénes hagyomány
A Magyar Nemz. Muzeum öröklete
~~április 23-án (2046-913).~~ -- B
(245-914).

ruhanemű

Klein Izidor

Sótoraljaujhelyen Lechner Ödön sel-
lemében igyekezett tervezni.

Marényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

540

KLEIN JAKAB, aranymüves

A család ése Jobst bécsi kereskedő,1640-ben tette le a polgareskü Sopronban.Megalapitója egy viragzó soproni családnak,melynek leszarmazottai közül Jakab és Keresztély aranymüvesek 1810-ben egy napon lépnek a pogárok soraiba. 353.old

KATONA IMRE: Merkur-keresztes soproni ház 350.old

Soproni Szemle,Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

d'Oultremont, a Dreyfuss és végül a Secrétan-féle került kalapács alá. Mind a három gyűjtemény válogatott volt, az egyes képek nagy áron keltek el.

A d'Oultremont-gyűjteményből 12 kép árverezése egy negyed óráig tartott és 220 ezer frankot eredményezett. Köztük P. *Tiarek* képmása Halstól 20 100 frankon, *A játékosok* Mieristől 19 ezer, *Harings* képmása Rembrandtól 45 ezer és *Harings nejének* képmása Rembrandtól 75 ezer frankon talált vevőre.

A Dreyfuss-gyűjtemény modern képekből állott és 861 ezer frankot eredményezett. Egy Troyon-féle tájkép folyón átkelő dereglyével 1872-ben 32 ezer frankon vásároltatott, most 100 ezer frankon kelt el. Egy vásárt ábrázoló kép ugyanattól vétetett 2500 frankon, most el kelt 62 ezeren. Meisonier *Olvasó ifjú* vétetett 20 ezeren, most elkelt 50 ezer frankon. Détaille *Bonaparte Egiptomban* 31500 frank. Pettenkofen *Magyar vásár* 16 ezer frank.

A Secrétan-gyűjtemény árak tekintetében valamennyit fölülmulta. Th. Rousseau-féle kép, címe *A szénégető kunyhója* 75 ezer frank, egy Troyon-féle tájkép 120 ezer, Meissonier *1805-ik évi vértesek* 190 ezer, ugyanattól *Művész és kedvelő* 63 ezer, ugyanattól *Levelet író ifjú* 65 ezer, *Kecske istálló* Courbet-től 76 ezer frankon megvette a franczia kormány. *A hajnal* Corot-tól 56 ezer frank, *Menyegző Delftben* Isabeytől 75 ezer frank. Décamps két festménye 70 és 92 ezer frankon kelt el. A régi képek közül: Pieter de Hoog *Hollandiai szoba* 276 ezer, Rubens *David és Abigail* 112 ezer, F. Hals *Peter van der Broecke* képmása 110 ezer, F. Hals *Seriverius és neje* képmása 91 ezer, Metsu *Reggeli* 80 ezer, A. v. Dych *Anna Cavendish* képmása 74 ezer frank. Az egész gyűjtemény 6 millió és 49 ezer frankot eredményezett.

Ez árverésnek legérdekesebb mozzanata volt Millet *Az esti harangszó (Angelus)* című híres képe fölötti küzdelem. E képet a művész 1870-ben 6000 frankért fölajánlotta a Louvrenak, de ajánlatát nem fogadták el. Később a kép ismét eladásra került, s ekkor sem a Louvre, hanem 20 ezer frankért Wilson Grévy köztársasági elnök veje vette meg. A Wilson-gyüjtemény 1883-ban árverés alá kerülvén a Louvre igazgatósága kéz alatt Wilsonnak 50 ezer frankot ajánlott a Millet-féle festményért, de nem kapta meg, mert Wilson 100 ezret remélt. Az árverésen Wilson ügynöke 150 ezer frankra verte föl a kép árát, de Secrétan ennél is többet, 160 ezret igért és igy birtokába jutott. A mostani árverés alkalmával híre járt, hogy az American Art Association készül megvenni. Találkoztak francziák, kik ezt nem akarták engedni és Antonia Proust buzgólkodása folytán többen összeálltak, hogy a képet megtartsák Franczia-országnak. Ily előzmények után a kép ára 553 ezer frankra szökött, mely összegen Proust megvette. Azonban rögtön kételyek támadtak, sokan kifogásolták a képen, hogy jelentékenyen meg volt rongálva és a javítás által is sokat szenvedett, s átalán úgy vélekedtek, hogy nem oly nagy veszteség, ha a kép nem marad Francziaországban. Közbe jött az is, hogy a törvény, mely a kormányt 380 ezer franknyi hozzájárulásra a vételhez fölhatalmazta nem szavaztatott meg a törvényhozás által. A Proust-féle szövetkezet e szerint kudarczot vallott és a képet most kinálják az amerikai társulatnak.

*

A párisi világtárlatról a *Kunstchronika* f. évi 38-ik száma első czikkének bevezetésében így nyilatkozik: «A művészeti alkotások végtelen sokaságát mutatja be Páris az idén a világnak és a tárlatot látogató a nagy sokaságból nem egy könnyen válogathatja ki és csoportosíthatja mind azt, a mi különösen érdekli. A régi és az újkori művészet egyesült, hogy ismételten és jelentőségteljes módon feltüntesse, mily hatalmas helyet foglal el Franczia-ország a művészetek birodalmában; sőt mi több, ha egybevetjük mind azt, a mit Franczia-ország századunk lefolyása alatt alkotott és folyton újra és újra törve még mindig alkot úgy a művészet, mint a művészi ipar terén, akkor be kell látnunk, hogy a mai

rendelkezési alapjából 30,000 frton. Homlokzata, de még inkább alaprajza s beosztása azt a benyomást keltik fel a szemlélőben, hogy a művész soha életében házat még nem épített s ez alkalommal látta először, úgyszólván, «elevenen», téglából összerakva, kőből faragva, a mit papírra rajzolt. Vajjon szolgáltatott-e néki sok meglepetést a kész ház?

A pinczehelységektől kezdve, benne a nagyobb kőemlékek, fel az első emeletig számos terem és szoba fogja a délmagyarországi muzeum gyűjteményeit osztályozva magában foglalni. Földszint a régiség- és éremtár, az agyagművesség; az emeleten a legszebb és legnagyobb utczai teremben a képtár. E terem két oldalról kap világosságot. E mellett a természettudományoknak is jutott hely s a mit eléggé megdicsérni nem lehet, könyvtárt is berendeztek, még pedig más nyilvános könyvtárak mintájára a nagy közönség részére. S ha a könyvtárnak 900-ra tehető, többnyire adományok útján egybegyűlt, hivatalos publikácziókból álló anyaga nem is fog talán egyelőre vonzást gyakorolni a közönségre, lesz mindig egy-két szorgalmas tanuló, ki e teremből a régészet iránt való előszeretetet viszi ki magával kísérőkép az életbe s követője leend egy tudománynak, melyet a művészettel, a műtörténelemmel együtt még ma is sokan, s ép az intéző körökben merő játéknak, vagy a legjobb esetben a nagy államoknak megengedhető fényüzésnek tekintenek.

Még egy nevezetes körülmény jelezhető: az összes helységek villamfénynyel világíthatók; módjukba van tehát a temesváriaknak a muzeumot akkor is nyitva tartani, mikor a polgárság életrendjében a pihenés ideje elérkezik. Végül az sem hagyható említés nélkül, hogy az ipar művészi nyilvánulása iránti érzék a vidéken is kezd hódítani: van többek között műlakatos, a ki kovácsolt vasból — sajnos az nagyobbára csak pléh — csillárt s candelabret stb. készített a lépcsőházban s a nagy képtári teremben, valamint a vaspántokat a kapun. Neve: Leiritz.

A muzeumi gyűjtemények egy részéről dr. Kuzsinszky Bálint írt rövid ismertetést az *Archaeologiai Értesítőben*. A többiről valamint a felállításról, mely még befejezve nincsen, korán volna ítéletet mondani. Minden vidéki muzeum keletkezésének s gyarapodásának módja folytán bőven el van látva a szekrények aljába temetendő tárgyakkal, s sokszor egyesek személyes hiúságának esnek áldozatul. Attól függ, mit, mennyit mutat be ezekből az illető muzeumi őr vagy titkár, mily alakban teszi ezt, s miként gondoskodik a fiókok fenekéről, hogy a számbavehető muzeumok, avagy a nevetséges lomtárak közé sorolandó-e a gondjára bízott intézet. Az eddigiek után ítélve rendszeresre törekvő és csínnal párosult amateur felállításra van kilátás.

A muzeumi épület létrejötte idősb Ormos Zsigmond volt temesi főispánnak köszönhető.

*

A művészi tárgyak piacza a legutóbbi hónapokban igen élénk volt. Május 27—29-én Kölnben árverezték el a Zschille-Pagenstecher-Techenbach-féle képgyűjteményt, mely részint közepes, részint pedig kétes német-alföldi festményekből állt. Az árak a képek minőségének megfelelően gyengék voltak. Egy Brouwernek tulajdonított kép, melyet nem ő, hanem valószinűleg Jan Miensz Molenaer festett 1520 márkáért kelt el. Egy kétes Breughel 1700 márkáért talált vevőre. Ráfael egy 16-ik századbeli német-alföldi utánzójának festménye 5800 márkára rugott. Egy igen jó Goyew-féle kép ára 1622 márka volt. A képek legnagyobb része 200—300 márka között ingadozott. — A junius 11—12-ikén Amsterdamban elárverezett Pappelendam-féle gyűjtemény szintén német-alföldi festményekből állott, melyek közepes árakon keltek el.

Miként a művészi termelésnek, úgy a vásárnak főhelye Páris. Az igazi vevők az itteni árveréseken találkoznak. És érdekes, hogy a párisi árveréseken nagyobb számmal vannak a modern franczia iskola termékei, melyeket a kedvelők oly összegekkel fizetnek meg, mint a régi képeket. Junius és julius hó folyamán Párisban három nagy képgyűjtemény: a

KÜLÖNFÉLÉK.

A m. kir. iparművészeti iskola a tanév befejeztével növendékei által, a lefolyt két tanév alatt készített munkálataiból, az utolsóhoz hasonló tárlatot rendezett. Némileg várakozással tekintettünk a tárlat felé, mert az egészben 9 év óta fennálló, tehát még fiatal és körülményei által egyben-másban nehézségekkel is küzdő intézetnek működésében két év — mint a mely idő előtt láttunk utolsó ily kiállítását — számba menő időtartam. Az akkor mondottakat kevés kivétellel ma is ismételni lehetne, s így röviden csak a tapasztalt haladásra és a jobb eredményekre óhajtunk utalni. Így az általános tanfolyamban e két év előttiekhez képest különösen a szabad felfogással, könnyed technikával és jól megrajzolt alak (akt) rajzgyakorlatok lepték meg a szemlélőt. A többi munka közül a szemléleti látszattan gyakorlatait emeljük ki újra. A szakosztályok közül határozott haladást mutat fel 1. a szobrászati szakosztályának mindkét csoportja, de különösen a diszítő, szobrászati és műfaragászati és 2. a diszítő festészeti szakosztály. A dekorativ plastikai munkálatok kiállítása részeiben valamint összeségében nemcsak való lelkes vezetésről, de arról is tanuskodik, hogy itt a gyakorlati élet számára dolgoznak. Egy új, hazánkban eddig alig ismert műfaj nyer ez osztályban ápolást ; és hogy Magyarországon ennek jövője van, azt már a magyar embernek ebbeli minduntalan tapasztalt tehetsége is biztosítani látszik. A kis plasztikai osztály munkái újra a gondos és lelkiismeretes vezetőt árulják el. Mindkét osztályban tervezések meglehetős számban fordultak elő. — A dekorativ festészeti szakosztály különösen nehány ügyes és tehetséges tanítvány munkája által tünt ki ; s figyelmünket leginkább ezeknek komposicziói és tájkép vázlatai kötötték le. Az ötvösök osztálya mérsékelt számban kiállított objektumaival a réginek látszik ; nem külömben a fametszészeti és rézmetszészeti osztályok is. Utóbbiaknak és mindenek előtt a fametszészeti osztálynak minél több növendéket kivánunk, mert a sokszorosító művészetek e terén — de átalán is Magyarországnak ügyes munkásokra sürgősen szüksége van. E tekintetben még gyenge lábon állunk ; még nagyon a külföldre vagyunk utalva, mert a kevés, a mivel bírunk kevés kivétellel gyakran a legenyhébb kritikát sem állná ki. Egy pillantás az utóbbi időkben itthon készült illustratiós munkákba meggyőzhet a mondottak igazságáról. A rézmetszészeti osztály ez állapotok javításához akként járulhatna hozzá, ha leginkább fokozottabb mértékben a rézkarczot, a rézmetszésnek mégis csak legművészibb és főleg legmodernebb, korunknak és ízlésünknek legmegfelelőbb faját gyakorolná. Óhajtjuk, hogy mindkét osztálynak ebbeli törekvéseit minél előbb siker koronázza.

*

Temesvár az első s egyúttal az egyetlen vidéki város Magyarországon, mely azzal dicsekedhetik, hogy muzeumának külön s kizárólag e czélra szolgáló épülete van. Mintegy két hónap mulva, a rendezés befejeztével a közönség számára megnyílnak termei ama emeletes épületnek, melynek homlokzatán arany betükben vagyon e szó : Muzeum.

Az épület a Lonovics-utczában, Klein J. ipariskolai tanár tervei után készült, a megye

képpel. Bücherschau. Képek a szövegen kívül: *Velasquez*, Selbstportrait radirt von Forberg. *Frau Sopherl.* Nach dem eigenen Gemälde radirt von J. Engelhart. — 24. évfolyam 9. füzet. 1889. junius. Szöveg: *Der Sarkophag der Grafen Pronmitz in der Kirche von Samitz bei Hainau.* Hét képpel. Emil Hannover, *Einige Worte über Watteau's Leben und Werke.* Öt képpel. Adolf Rosenberg, *Düsseldorfer Kriegs- und Militärmaler.* Három képpel. W. Seidlitz, *Der Ornamentstich der deutschen Frührenaissance.* Öt képpel. Kép a szövegen kívül: *Der improvisirte Trunk.* Originalradirung von H. Breling.

KUNSTGEWERBEBLATT, 5-ik évf. 8-ik füzet. 1889. május. Szöveg: Otto Falke, *Orientalische Fayencen mit Lüsterverzierung.* Hét képpel. Arthur Pabst, *Die deutsch-nationale Kunstgewerbe-Ausstellung in München 1888.* Öt képpel. Georg Bötticher, *Das Arbeitsgebiet des Kunstgewerbes.* Bücherschau. Kép a szövegen kívül: *Grotesken* von Ducerceau. — 5-ik évf. 9-ik füzet. 1889. junius. Szöveg: Albert Hofmann, *Nordböhmische Kunst-Industrien.* III. Böhmische Steine. Robert Mielke, *Noch ein Wort zur Stilfrage.* Bücherschau.

BLÄTTER FÜR KUNSTGEWERBE. Organ des Wiener Kunstgewerbe-Vereins. 1889. 4-ik füzet. Tartalom: *Das deutsche Zunftbuch von Krakau.* Ed. Leisching, *Die deutsch-nationale Kunstgewerbe-Ausstellung in München 1888.* Képek: *Salontisch* von Andr. Trötscher. *Ofenschirm* in Schmiedeeisen von J. M. Baierlein. *Ostensorium* 14. Jahrh. aus Stift Klosterneuburg. *Schrank* von O. Beyer.

Művészi Ipar
1889.

osztrák képviselőket, hogy a politikai meggyőződések ellentétességét ne engedjék személyes érzéseikké válni, vagyis, a kik a politikai arénában ellenfelek, ne álljanak az életben is mint ellenségek egymással szemben. A Bienerth báró fölfogásának a politikusok egymáshoz való személyes viszonyáról kétségtelenül megvan a maga erkölcse, még pedig *uri* erkölcse, a mely, a milyen ismeretlen (épen az ő fölhivásának a szükséges volta bizonyítja) az osztrák parlamentben, olyan általános és hagyományos a magyar törvényhozásban. Hogy a politikai meggyőződések külömbözősége vagy épen ellentétes volta ne váljék egyéni gyülölködéssé, ehez a gondolkozásnak legalább akkora emelkedettsége szükséges, a mely a jóhiszeműséget és a meggyőződést minden körülmények között tisztelni tudja, tisztán azért vagy már csak azért is, mert — jóhiszeműség és meggyőződés. A hol ez a művelt és *lovagi* gondolkodás hiányzik vagy fejletlen, ott ennek az erkölcsnek nemcsak a gyakorlására, de a megértésére se igen lehet számítani: a minthogy a primitivebb lelki berendezésű ember okvetetlenül különösnek fogja mindig találni, hogy a kik a fórumon egymással szemben állanak, a fórumon kívül szépen megférnek egymással. Általános és abszolut érvényű megoldása ennek a kérdésnek külömben még ott se képzelhető, a hol a lelki és műveltségi föltételek megvannak a politikusokban a distingválásra, mert a politika tartalma nem mindig olyan, hogy a viták állandóan megmaradhatnának az elvek személytelen, illetve személyeken fölül való magasságában és mint tudjuk, nemcsak előfordulhatnak, de elő is fordulnak olyan helyzetek és alakulások, a melyek tulságos terhet raknak a jóhiszeműségre és a hazafias meggyőződésre, mikor azt követelik tőle, hogy az ellentétes törekvést is jóhiszemünek és hazafias meggyőződésnek tisztelje. A parlamentek demokratizálódása se nagyon kedvez az úribb fölfogás megerősödésének a politika fórumán, a hol az ellentétek és ezek mérkőzésének fegyverei is egyre végletesebbekké válnak. De talán a világ összes parlamentjei között az osztrák az, a mely legkevésbbé alkalmas a Bienerth báró kivánságának a foganatosítására, mert a mi ott az embereket, a pártokat egymástól elválasztja, az mélyebb, vastagabb és kibékíthetetlenebb a politikai meggyőződések külömbözőségénél és ellentétességénél. Már pedig, hogy azok az urak, a kik az osztrák törvényhozás termében pirosra pofozták és kékre rugdosták egymást, a parlament falain kívül parolázzanak és barátkozzanak — ez olyan bravurja lenne a distingváló képességnek, a mit bizonyára a Bienerth báró gyomra is megsokallana.

*

A dísz. A főváros nagy építkezési és szocziális berendezkedési programmja a fölszinre vetett egy kérdést, a melynek a helyes és harmónikus megoldása nem olyan egyszerű és könnyű dolog, mint a milyennek az első pillanatra látszik. A kérdés ugyanis az, milyen habitust kapjanak azok a közalkotások, a melyeknek a rendeltetése nyilvánvalóan a szegény néprétegek érdekeit szolgálja, a milyenek például a kórházak, munkásházak, népfürdők? A legelső pillanatban önként kinálkozó felelet az, hogy ezeknek minden fölösleges dísz, minden meddő cziczoma és minden könnyebben nélkülözhető kényelem hiján valóknak kell lenniük, mert a kik számára készülnek, azoknak az igénye megáll a legszükségesebbnél és nem csapong át nagyobb követelések vagy követelődzések területére. Ez az argumentum nagyon igaz. A kik szanatóriumokban gyógyulhatnak, palotákban lakhatnak és a tengerparton fürdőzhetnek, azok nem mennek a kórházakba, a munkáslakásokba és a népfürdőkbe és viszont a kik ezekkel kell, hogy beérjék, hozzá vannak szokva az igényeik korlátozásához, azaz hogy nincsenek is akkora igényeik, hogy ezeket korlátozni kellene. Ez kétségtelen. Csakhogy van még valami más is, a miről egészen megfeledkezni nem szabad, ha nehéz is — szabatosan meghatározni. És ez az, hogy a szegény emberek javára szolgáló intézményekben a segítő szándék természetének is meg kell szólalnia, ez pedig — nem képviselhet szegénységet. Az ilyen intézmény nem lehet annyira rideg, dísztelen és komor, hogy — fösvény-

EZÜST ELNÖKI CSÖNGETYŰ ÓRÁVAL. (A bécsi betüöntők ajándéka a magyarországi betüöntők 25 éves jubileumára.)

nek látszassék, mert a *köz* abban, a mit a szegény embereknek ád, nem lehet szűkmarkubb és fukarabb, mint abban, a mivel a szerencsésebb sorú, módosabb polgárságnak szolgál. A miként ebben az utóbbiban mértéket kell tartani a fényüzés és czifrálkodás pazar túltengésében, úgy az előbbiben is vissza kell szorítani azt a föltoluló argumentumot, hogy «ezeknek úgy is jó lesz!» A szegény emberek használatára, javára szolgáló intézményeket ne ezeknek az intézményeknek a szegényessége külömböztesse meg a nem tisztán ilyen rendeltetésüektől, mert ez a társadalmi külömbségeknek, az emberi sors fájdalmas ellentéteinek a kőbeépítése lenne. A segítés nem lehet takarékosabb ott, a hol a legnagyobb szükség van rája, mint ott, a hol ez a szükség nem annyira égető. Ezt a kérdést a jóakarat mellett nagy tapintattal is kell kezelni, hogy a megoldás igazán a harmóniát szolgálja.

*

Sors és pálya. Azért, mert egy szegény, sorsüldözött diplomás tanár nyomorúságában és éhségében meglopott egy kofaasszonyt, ép oly kevéssé lehet a tanári pálya csődjéről beszélni, mint a hogy nem lehet ebből az esetből a kofák gazdagságát megállapítani. Nem ez a boldogtalan volt az első és nem is az egyetlen diplomás ember, véletlenül tanár, a kit a sorsa nyomorúságba, a nyomorúság bűnbe döntött, ilyen eset már volt is, sajnos, lesz is, de belőle általános következtetéseket vonni valamely hivatás vagy életpálya értékére talán több is a — tulzásnál. Ha már az erkölcsi itéletünk odáig fejlett, hogy minden tisztességes munkát egyenlő értékűnek és minden tisztességes mesterséget egyenlő rangúnak ismerünk el, akkor a sikert vagy sikertelenséget se szabad külön mértékkel mérnünk a szerint, hogy diplomás emberé-e vagy diploma nélkül valóé. Nincs a világon olyan mesterség, pálya, vagy hivatás, a melynek ne lennének kiváltságosan szerencsés művelői és ne lennének elesettjei. Vannak dusgazdag lakatosok és nyomorgó orvosok, de vannak dusgazdag orvosok és nyomorgó lakatosok is. A boldogulás ép oly kevéssé privilégiuma egy pályának, mint a nyomorúság. Hiszen, ha így lenne, a világon semmi se lenne egyszerűbb és könnyebb dolog, mint a pályaválasztás, mert a biztos gazdagság és a biztos szegénység, a jólét és az inség között roppant könnyű mesterség választani. A valóság azonban az, hogy minden pályán egyaránt megvannak a boldogulásnak — a különböző törekvések és ambiczió szerint való boldogulásnak — a feltételei csak úgy, mint a sikertelenség eshetőségei és az lebukás veszedelmei. A boldogulás elemeinek a megszerzését vagy biztosítását tehát nem a pálya megválasztásában kell elsősorban keresni, hanem azoknak az emberi tulajdonságoknak az okos kimüvelésében és fejlesztésében, a melyek a sikernek, az eredménynek, a boldogulásnak minden pályán legalkalmasabb és leghatásosabb faktorai. Az energiát, az életrevalóságot, a lélek erejét és az erkölcs figyelmét. Mert nem a *pálya* az, a mi csődöt mond, hanem az ember.

*

Az alkotó ideiglenesség. Mindenféle fejlődéssel természetszerüleg együtt jár egy bizonyos ideiglenesség, a mely az elomló régi és a készülő új között támadó hézagot kitölti. El lehet tehát mondani, hogy a folytonos fejlődésben nincs semmi állandóbb — az ideiglenesnél. Ezt mi budapestiek, egy szakadatlan — ha nem is egyenletes — fejlődésü város lakosai szemléletből és tapasztalatból is megtanulhattuk. A legláthatóbb fejlődése egy városnak az építkezése, az ideiglenességnek a fejlődéssel való összefüggése is ezen a téren lép tehát leginkább a szemünk elé. És ezt megfigyelvén, magának az ideiglenességnek is egy egész fejlődési folyamatát volt alkalmunk megfigyelhetni. Ennek a folyamatnak a legelső, a legkezdetlegesebb alkotása — a deszkapalánk volt. Részben takarója, részben hirdetője annak, hogy mögötte valami készül, az alkotásnak és a fejlődésnek munkája folyik. Ez elég jó volt abban az időben és olyan alkalommal, a mikor az újnak készülése csak várakozást jelentett és nem valami régi hasznának is a fölfüggesztését. De a mióta a fejlődésnek pusztításra is van szüksége és előbb rombolnia kell annak, a ki építeni akar, az ideiglenes állapot föladata megbővült, tehát a természetének is meg kellett változnia. Az ideiglenességnek *szolgáltató* képességre is szüksége lett, bizonyos folytonosságoknak a megőrzésére. Így születtek meg az ideiglenes állapotnak a palánknál sokkal fejlődöttebb alkotásai, a melyeket más elnevezés hiján *bazár*-nak minősítettek. Ilyen gyorsan megépíthető és gyorsan lehordható bazár, az ideiglenesen hajléktalanná vált üzletek menedékhelye — ma már egész csomó van Budapesten. Van a Károly-köruton, van a Kigyó-téren, a Kálvin-téren most készül a Gizella-téren. Mind régi nagy házak elomlásának és még nagyobb új paloták épülésének hirdetője. Csupa küszöb, a melyen át a fejlődés a múltból a jövőbe lép. Nem is a mulandóságnak, hanem egyenesen az elmulásnak készítették őket, de épen mert a hol a fejlődés állandó, az ideiglenesség is állandó, valószinű, hogy az ideiglenesség alkotásainak fejlődési folyamata nem áll meg ezeknél a bazároknál. Az ideiglenességnek meg fog épülni a maga *állandó háza* is. Közbeeső stácziója azoknak, a kik a leszakadó rozoga födél alól szilárdabb födél alá vonulnak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Levelek Irisz koszorújából. Azoknak a verseknek az irója, a melyek most e czím alatt jelentek meg egy finom kiállítású kis kötetben, *Babits* Mihály, a legérdekesebb jelenségek egyike abban a lírai kavarodásban, a melytől a magyar líra legújabban zajos lett. Kiválóképen intellektuális lélek, minden az értelmen, a tudaton szürődik át benne. De kiválóképen lirikus is, mert értelmének minden terméke, minden gondolat, minden megfigyelés, minden tudás külön, saját ritmust kap agyában, már érzéssé melegedve jelenik meg. Sokféle ismerete — bár inkább rejti, mint hirdeti — bámulatot kelt; verseiből széles világirodalmi olvasottság, a metafizika rejtelmeiben való jártasság, a görögségnek vérébe ment ismerete, az emberiség mese-világának, a Kelet költészetének, a teozofiának és még egy sereg mindenféle tudásnak felszívódása tűnik fel a figyelő szemnek. Ettől néha egy kis könyvtár-szaga is van egyik-másik versnek, de ez sem zavarja meg az olvasót, mert mint egy lirikus egyéniség természetéből folyó tulajdonsága jelentkezik. Ezek a tudós képzettségen alapuló gondolatok nem sorakoznak mereven, elvontan egymás mellé, hanem elevenen, folytonos mozgásban, ritmikusan, izgatódva lebegnek sorról-sorra, s ezzel ép olyan színjátékot keltenek, mint az érzések játéka. A költészet magaslatain összetalálkozik — akármilyen távolságokból indultak is ki — a gondolat és az érzés, hatásuk, lendületük, színük hasonlóvá válik. Ezt látjuk Babits verseiben, és pedig oly meggyőzőn, mint ritka költőnél. Másik jellemző tulajdonsága nyelvművészete. Ez sem naiv

a faj lelkéből magából előbuzgó, szinte öntudatlan gazdagsága a nyelvnek, hanem tudatos, a szók értékének, hangzásának, szinező képességének pontos kiszámításán alapuló művészet. Mindenre megvan a kellő szava, a mely pontosan összevág azzal, a mit mondani akar; ebben a tekintetben szemmel láthatóan Arany Jánoshoz járt iskolába, a nélkül, hogy a közönséges értelemben vett tanítványnak tekinthetnők. Nyilvánvaló öröme telik ebben a kétségkívül nagyon értékes képességében, el-eljátszik a szavakkal, kiélvezi csengésüket, forgatja őket jobbrabalra s szerető kedveskedéssel teszi őket helyükre. Két alapjellemvonásából származnak hibái is: néha mégse bírja a gondolatot teljesen líraivá tenni s akkor merev és értekezés-szerű, nyelvművészete pedig néha mesterkedéssé fajul. Ehhez járul egy kis különczködés, egy úgylátszik csaknem kizárólag belső életet élő ember aprólékossága, a melylyel túlságosan ízekre bont minden keze ügyébe eső ötletet, olyanokat is, a melyeket jobb volna összefogni egy erős vonalban. Mindez azonban nem változtat a könyv kétségtelen értékén; egy nagy tehetségű, finom szellemű és érdekes egyéniségű költő lép benne a közönség elé.

Boszorkányos esték. *Kosztolányi* Dezső, verses műveinek sikerei után most egy kötet novellával lép elő. Csak új formában látjuk, minden egyébben ugyanaz, a kit a versekből ismerünk, nagyon differenciált érzésű, finom lélek, a melyben olyan rezdülések a fontosak és döntők, melyek más ezer meg ezer lélekben soha meg sem mozdulnak. Novelláiban is ezeket keresi ki, a maga érzését viszi át alakjaira, vagyis idegen alakokon keresztül mutatja meg a saját magában rezgő lírát. Néha egészen át is engedi magát a lírának s hangulatképet ir, verset prózában. Mi azonban jobb szeretjük a verset versben látni, prózai előadásban majd mindig bizonytalanná foszolnak szét az érzések körvonalai és ebből bizonyos formátlanságok származnak. Az olyan finoman kidolgozott képekből, mint az *Ősz felé* című novella a kötetben, mindig jobban kidomborodik az író érzése, mint a *Vers-tárgyak* cziklus legtöbb darabjából. Kosztolányi szereti a rejtelmes hangulatokat, a természet, az élettelen tárgyak megelevenítését; van benne valami ideges érzékenység, a melyet átvisz nemcsak alakjaira, hanem a körülöttük levő tárgyakra is. Sajátságos látásmódja bizarrság színében tünik fel, pedig természete szerint nem bizarr, csak annyira egyéni igyekszik lenni, hogy nem mindenki tud azonnal hozzáalkalmazkodni. Novellái közt különböző értékűek vannak, néhányon nem egészen kellemes

HESSING FRIGYES SZOBRA GÖGGINGENBEN.

szándékosságot érzünk, néha nem birunk sem témájával, sem témájának kezelése módjával megbékülni s néha technikai fogyatkozások rontják a hatást. Azért mindig író marad, csiszolt, intelligens, élesen látó és irodalmi hatásokat kereső.

Építészeti alaktan. *Klein* Jakab műépítész, állami szakiskolai tanár ily czimű művének harmadik része jelent most meg az «Iparosok Olvasótárá»-ban. Ez a rész a falmezőket és falnyilásokat tárgyalja; szól benne a falmezők képzéséről, aztán a falnyilások alakulatai során az ablakképzések különféle módjairól, a kapuzatokról, a homlokzat összeállításáról, az ebben érvényesülő általános irányelvekről, a beépített és szabad homlokzatról, a homlokzat végződésekről s végül a tetőzetekről. A munka, mint az «Iparosok Olvasótárá»-nak minden kötete, teljesen gyakorlati czélra szolgál, a gyakorlat emberei számára van irva. A szükséges tudnivalókat röviden, tömören, de nagyon világosan tárgyalja, úgy, hogy a tanult építész és az egyszerű építő iparos egyaránt jó hasznát veheti. A szöveget számos gondosan rajzolt szemléltető ábra világosítja meg.

Hasznos olvasmányok. Az «Iparosok Olvasótára» czimű vállalatnak, melyet *Mártonfy* Márton szerkeszt s mely már tizenöt éve áll fenn s ez idő alatt nagyon sokkal járult hozzá az ipari ismeretek terjesztéséhez, közkedveltségü füzetei közé tartoznak azok, a melyek «Hasznos olvasmányok» czim alatt vegyesen tartalmaznak kisebb közleményeket az ipari ismeretek köréből, szépirodalmi, ipar- és művelődéstörténeti czikkeket. Most két ily füzet jelent meg egyszerre, mind a kettőnek nagyon becses a tartalma. Vannak bennük czikkek a szabadalmi jog köréből, a régi czéhek életéből, a művészi iparról, a Balkán-félszigetről, s több érdekes elbeszélés az iparos életből veszi tárgyát. Az egyes czikkek szerzői: dr. Mártonfy Marczell, Hidvégi Benő, Seemann Gábor, Vértesy Sándor, Tarczai György stb. Mindkét füzet gazdag tartalmú, változatos, czikkeik gondos, tiszta magyarsággal, világos stilusban vannak irva s szivesen olvashatják nemcsak az iparosok, a kiknek első sorban szánva vannak, hanem bárki más is.

Uj könyvek:

Levelek Irisz koszorújából. Versek, irta *Babits* Mihály. Budapest, a «Nyugat» kiadása; ára 3 kor.

Boszorkányos esték. Elbeszélések, irta *Kosztolányi* Dezső. Budapest, Jókai-nyomda kiadása.

Építészeti alaktan. III. rész. *A falmezők és falnyilások.* Irta *Klein* Jakab. Budapest, Lampel-Wodianer részv. társ. (Iparosok Olvasótára XV. évfolyam 6. sz.); ára 60 fillér.

Hasznos olvasmányok. (Iparosok Olvasótára XV. évfolyam. 7—8. és 9—10. szám.) Budapest, Lampel-Wodianer részv. társ. Egy-egy füzet ára 1·20 kor.

EGY HÍRES ORTHOPÉD SZOBRA.

Mistral dicsősége, hogy még életében emeltek neki szobrot, ha ritkaság is, nem áll egyedül. Ugyanebben a megtiszteltetésben részesült egy világhírű orthopéd, a német *Hessing* Frigyes is, a göggingeni híres szanatórium megalapítója és tulajdonosa, a kinek a szanatórium mellett, az Augsburg melletti faluban emeltek életnagyságú érczszobrot azok, a kiket betegségéből kigyógyított. Hessing eredetileg nem is orvos, egyszerű iparos volt s úgy

JOBB SELYEM a svájczinál nem létezik!

Kérjen **mintákat tavaszi** és **nyári ujdonságainkból ruhák** és **bluzok** számára: **Ottoman, Liberty, Cotolé, Crepe de Chine, Louisine, Taffettas, Mousseline** 120 cm széles, méterenként 1 kor. 20 fill.-től kezdve feketében, fehérben, egy- és többszinüben, valamint **himzett bluzok** és **ruhák** batistból, szövetből, vászon- és selyemből. Csakis garantált szolid selyemkelmét árusitunk **közvetlen magánfeleknek bérmentve és elvámolva** a házhoz.

SCHWEIZER & Co., LUZERN U. 24. (Svájcz.)

Selyemszövet kivitel. — Királyi udv. szállító.

A csecsemő mesterséges táplálásának *veszedelmeit* a legbiztosabban elkerüli az a gyermek, a kit **«Kufeke»**-vel táplálnak. Nincs biztosabb védelem a hányszékelés, hasmenés, bélhurut, stb. ellen, mint a **«Kufeke»**, a melyet a legkiválóbb orvosi szaktekintélyek ajánlanak.

SARG-féle 60 KALODONT Fillér LEGJOBB FOG-CRÊME

Steckenpferd-Liliomtejszappan

legenyhébb szappan :: a bőr részére. ::

A Bór- és Lithion-tartalmu

Salvator-forrás

kitünő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvénynél, a czukorbetegségnél, az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!

Budapesten, firaktár Édeskuty L. urnál.

Az est valóban csodaszép volt, azonban ma ismét bünhődnöm kell. Nem tudok már a szabadban maradni anélkül, hogy éjjel ne köhögjek; nem alszom és több napra oda vagyok. — De kedves Nagysága, miért nem használja a Fay-féle valódi sodeni ásvány-pastillákat? Nagyon ajánlanám Önnek, a mikor künn ül, néhányat szopogatni, aztán este elalvás előtt is még egyet-kettőt bevenni és meglátja, nem fogja Önt köhögés kinozni és pompás alvása lesz. A Fay-féle valódi sodeni kapható dobozonként 1 K 25 f-ért minden gyógyszertárban, drogueriában és ásványvizkereskedésben. Vezérképviselőség Ausztria-Magyarország részére: W. Th. Guntzert, Wien IV/1, Grosse Neugasse 27.

Fogorvosi- és fogtechnikai műterem
Budapest, IV., Károly-körút 26., I. emelet

FOGAK és teljes fogsorok szájpadlás nélk.

Aranyfogkoronák, aranyhidak és mindennemü kaucsuk fogazatok, melyeket a szájból kivenni nem kell. **A gyökerek eltávolitása fölösleges. Tartós porcelán- és arany-tömések. Foghuzás** teljes érzéstelenitéssel, 10 évi jótállással. Vidékiek 1 nap alatt kielégittetnek, **megvárhatják.** — Mérsékelt árak.

Dr. EDELMANN JÓZSEF és MÁRFAI
néhai dr. Neufeld D. fogorvos volt techn. assistense. (Lift.)

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

Hygienikus kiállitás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősitőszer gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősitő és vérjavitó szer.

Kitünő íz. 6000-nél több orvosi vélemény.

J. Serravalló, cs. és kir. udvari szállító **Trieste-Barcola.**

Vásárolható a gyógyszertárakban félliteres üvegekben á K 2.60, egész literes üvegekben á K 4.80.

MARGITLIGET

POMÁZ MELLETT — BUDAPEST-ről VONATON 55 PERC. PÁLFFY TÉRRŐL ÉS VISSZA ÓRÁNKÉNT VONATKÖZLEKEDÉS

IDEGBETEGEKNEK=ÜDÜLŐKNEK

= ELMEBETEGEK KIZÁRVA =

EGÉSZ ÉVEN ÁT NYITVA!

ÁLLANDÓ SZAKORVOSI FELÜGYELET

ELSŐ-RENDŰ PENZIÓ

10 koronától.

Villanyos gyógymód, massage, dietetikus kurák stb. Modern hidegvizgyógyint., oxygénes, szénsavas, napfürdők.

Légsátrak.

Előzetes telefonértesités esetén bármely vonathoz Pomázra intézeti hintó megy. Prospektust kivánatra küld az Igazgatóság.

Rohitsch-Sauerbrunn

Stájerország.

Vasut, posta és táviró.

Diätetikus terepkúrák. — **Kitünő ivóviz.** — **Villanyvilágitás.** — **Liftek.** — **Modern csatornázás.** — Állandó fürdőzenekar a hirneves triestini vonósnégyes közreműködésével.

TELJESEN UJONNAN ÁTALAKITVA.

Császárfürdő, ujonnan berendezett vizgyógyintézet.

Styriafürdő, ujonnan installált szénsavfürdők.

Elismert gyógyhely gyomor, bél, máj és vesebajoknál, chron. székrekedés, hämorrhoidák, epekő, elhizás, czukorbetegség, csuz, torok- és gégehurutnál, szivbajoknál. **Karlsbad és Marienbad forrásaihoz hasonló gyógyforrások.**

Klein Jakab

épitész, a temesvári

ipariskola tanára

terverte a temesvári

Museum épületét

1886-ban, német

reneszánsz stilben.

Barát Temesvár

107. l.

mazó különféle történeti forrásoknak felhasználásával történeti földrajzi kutatásokat végzett, különös tekintettel Észak-Mezopotámiára. Az ókori keleti nyelvek területén szerzett nyelvészeti ismeretei kiegészítésére és a nyelvek új szempontok szerinti vizsgálatának megalapozása céljából általános nyelvészeti és nyelvfilozófiai tanulmányokat is folytatott. Általános tájékozódásul egyiptológiai előadásokat is hallgatott.

Ottó Ferenc (1904, Valkó, Pest m., róm. kat.) zeneszerző, ösztöndíjas évét 1940 április 15-ig a bécsi, ezután a berlini Collegium Hungaricumban töltötte. Mint vendéghallgató látogatta a berlini Hochschule für Musik zeneszerzés-óráit Grabner professzornál. Tanulmányozta Berlin operai és hangversenyéletét, különösen a Volksoper újszerű közönségszervezését, a Kraft durch Freude előadásait és a német birodalmi zenekamara szervezetét. Berlin operaelőadásairól és hangversenyeiről cikkekben számolt be a budapesti Zene című szaklapban. „Erdélyi karácsony" című orgonaműve bemutatásra került a Szent Hedvig-székesegyházban. A Collegiumban írta „Pastoral" című nagyzenekari munkáját és „Zenekari Fantáziá"-ját. 1940 június 10-én német és külföldi közönség előtt az Auslandsamt der Dozentenschaft meghívására előadást tartott a cigányzene és a magyar népi

Klein Jakab

épitész, temesvári
ipariskolai tanár
tervezte 1894 (?) ben
a temesvár-belvárosi
plébánia templom orgona-
házát XIV. Lajos stílus-
ban a párisi Saint Sul-
pice-templom orgonájá-
nak mintájára.

Barát Temesvár

121. l.

I V Ó

agyar Barátai Egyesületének a Müemlékek
utca 10./ tanácstermében
. 6 órakor tartandó
g y ü l é s r e.

ág jelentése.
sztmány megválasztása.
.

Az előkészitő bizottság nevében

Gerevich Tibor

Klein Jakab

műépítész, temesvári ipariskolai szaktanár terverte a temesvári múzeum épületét neinet renesszánsz stilben, s a kivitel művezetését is ő végezte 1886-7-ben.

Fenti szül. Szabadkán 1855-ben. A gimnáziumot szülővárosában elvégezve, a pesti József műegyetem, majd a bécsi műegyetemen báró Ferstel Henrik, végül báró Hansen Theofil tanárok vezetése alatt képezte magát az építészetben. 1878-tól a eserno-vitzi es. kir. állami iparta-nodában nyert alkalmazást, 1885-től pedig a temesvári ipariskola tanára volt.

Ormós Zsigmond: Elnöki megnyitó beszéd. Tört. és Rég. Ertesítő. Temesvár. 1888. 59. l.

Budapest székesfőváros XI. kerületi adószámviteli
XI. kerület, Verpeléti-út 3. szám. ◆ Budapest 112. — P

11802 szám
1946

Szentiványi Gyula

(Tértivevé

Tértivevénnyel

Hivatalból
közszolgálati ügyben
díjátalányozva

H

Postahivatal: Post

Klein Jakab

ipariskolaitanár
épitész, művészeti író
szül (Szabadkára
1855 febr. 11.)

Lásd

Szinnyei: Magyar
irók
VI:K 501. h.

Horváth Henrik

Horváth Tibor

Höllrigl A. József

Hunyadi József

Huszár Lajos

Jajczay János

Jajczay Jánosné

Kalmár János

Kampis Antal

Kapossy János

Kelemenné Berkovits Ilona

Kopp Jenő

László Gyula

Mihalik Sándor

Nagy Zoltán

Klein Jakab

festő

ipariskolai tanár

szül. Szabadka 1855 febr. 11.

l.

Ujv. M. Zs. L.

488. l.

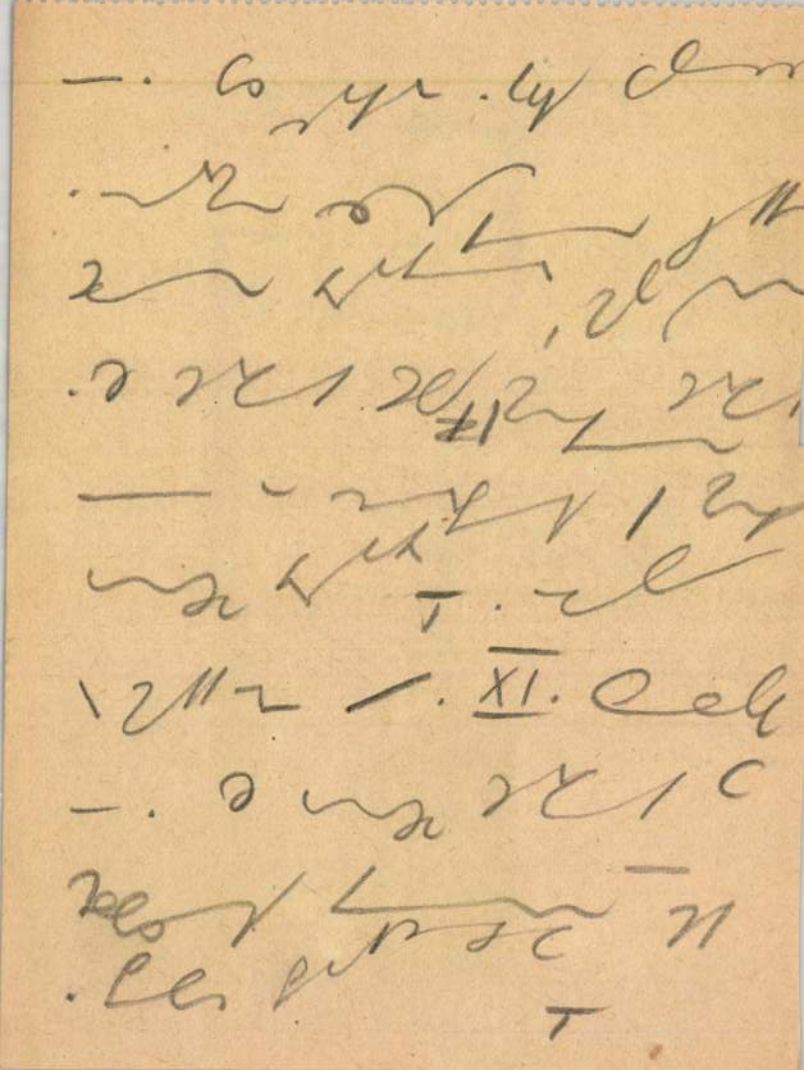

< Klein Jakab >

Könyve

< > Építészéti alaktan III. r.
Iparosok Olvasótára.
XV. évf. 6 füzet

< > Építészeti alaktan.
(Oszloprendek) u. o.
XIV. évf. 10. füzet

HELYSÉG

KÁPOSZTAFALVI

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Bronz

KOR

XV.

ŐRZÉSI HELYISÉG

R. kat. templom

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Ciborium.

LEIRÁS (ANYAG, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Vörös réz.
ben van készítve.

FÉNYKÉP, RAJZ

M.D.K.

Klein Jakab, (temesvári) építész
ipariskolai tanár
tervei szerint fog felépülni
a szabadkai zsinagóga.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX évf.
febr. 22. sz. 3. old.

Klein Farkas, építész M.D.K.

Baumhorn Lipóttal közösen nyert megbízást a temesvári állami felsőbb leányiskola megtervezésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII, évf.
nov. 13. sz. 6. old.

MDK

Klein Jakab kőmives

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vá-
latok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romok-
ból? Művért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Klein János építőmester

Budapesto Stirlap., 1881, XI. 22

159 n. S. o. (hapi-hirch)

Irodalom

Oesterreichische Wochenschrift
(Beilage zur Kais. Wiener Zeitung
Wien. 1863. BI. 339-l.: „Aus dem
Wiener Kunstleben" Johann Klein.

Wurzbach. Biograph. Lex. Wien
1864. XII. K. 50-51. l.

Thieme - Becker
20 K. 440. l

Klein Johann 1823 – 1883.

Maler,

Arbeitet in Wien, aus Führichs Schule hervorgegangen, trieb K. mit besonderer Vorliebe das Studium des Mittelalters. Entwürfe zu Glasmosaiken (gebohrt) für die von Architekten Essenwein zu Frauendorf in Banat erbaute Kirche. Cartons zu Glasgemälden für die Kirche zu Lébény in Ungarn.

Klein H. János

budapesti építőmester

† Buda 1910. ápr. 20.

71 éves korában

Építő Ipar

1910. 183. l.

Klein H. János

sírod László

Ezzel: Klein H. János

Vállalkozók Lapja

1910. ápr. 27.

(Művészet 1910. 224 l.

Klein H. János

elökelő budapesti építőmester 71 éves korában április 20 án 1910. meghalt Budapesten. Ő alkotta meg a Magyar Építőmesterek Egyesületét.

Inód

Építő Ipar

1910. 183. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Klein H. János

csak épitömester
az 1870 és években

Pesten

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Klein Zarios II.

épitéz

1881. Budapest

Ennek lakjegyzék Franklin

Klein H. Tanós

épitéz

1881. Budapest -

Cím és lakjegyzék Franklin

Klein H. János

epitömester

+ 1910 apr. 20.

Ipartestületi évkönyv
1911. 290 l.

Officinator V. 256.

Klein H. János 82
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

Református templomok Magyarország
Szerk. Dercsényi Balázs. Bp. : I
& Társa, 1992

Klein János

szobrász

Iglóról, 1844-ben 25 éves

Klein János, szobrász, Iglóról, 25 éves korában, 1844—45 a Joh. Schaller vezetése alatt álló szobrászati szakosztály hallgatója volt.

lásd

Fleischer Béla 58. l.

Temesvár.

A középtérben balra a fél
bástyáiról az ostromló csapatok
kirohanó törökekkel a küzdelem
kerekü malmot hajt, mig az inne
beli hegyek fölött pedig az irá

CONTERFACTVR WIE DIE VÖSTVNG
BELEGERT GEWEST AÑO 1596 M

magyarázó szövegének kezdete:
jezése: N. Der Türcke ausfa

Rm., mér. a rl.

198-91-240

K. a. K.

KLEIN, Johann Baptist asztalos

Radkersburgban

1802. Szentgyörgyvölgy, r. k. templom, oltár, szószék

Agghány: Barokk szobrászat . . . Bu. 1959. I. 224. l.
II. 270. l.

M.D.K.

Klein. Johann Baptist. szobrász
(radkersburgi származása)

1802-ben oltárt és sok-alakos szószéket készített a zala-megyei Szentgyörgy völgy temploma részére.

Mária G.Aggházy: Steirische Beziehungen der ungarländischen Barockkunst.

Acta Historiae Artium,
Bp.1967. Tom.XIII. fasc.4. 338.old.

MDK.

Klein János
nyomdája

1693 ben vezette a kassai jezsuita kollegium nyomdáját.

Firlinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1892. 12 f. 199 l.

Johann Baptiste Klein M.D.K.

radkersburgi fafaragó

Szentgyörgyvölgy, r. k. templom főoltára és szószéke. 1802

Genth. hüeml. 1959 I. 348.

Klein Janus

Kassai Könyv-
Erdő
1693

l.

Magyar Könyvszemle
1910. 191 l.

KLEIN JOHANN, főezüstolvasztó és aranybeváltósegéd

A körmöci pénzverő személyzete:
A M.N.M.Éremtárában iratmásolatokban 1748-1768.években emlitve a személyzet fizetése.Ebből összeállithető az alkalmazottak névsora.

KLEIN JOHANN, főezüstolvasztó és aranybeváltósegéd. 1748-+1768.IV.9. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958

JOH. K L E I N, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: KÖNIGL: PRIVILEGIRT,Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyeh Satadt Pressburg.
Név:.- 388.- Herr JOH. K L E I N
Felvétel ideje: 1825. 6. July.
Hová vették fel: Zörtz. 161.old

DOMONKOS OTTÓ:Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101. old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Klein János, asztalosmester

A Pécsett müködött legjelentősebb kisiparosok adattára. Asztalosmester 9-1885-ben szül. Kurdon. 1901-ben szabadult. 1910-ben vett 5 át apja negyedszázados üzemét. Géperejü re fejlesztette. 161.old

B. Horváth Csilla: Mozaikok a pécsi kisipar történetéből az 1930-as években 149.old

A Jan. Pann. Múz-évk. XIX. 1974. Pécs

Klein Jenő

szobrász

szül. 1874 febr. 10. Pápán

Klein Jenő, szobrász, szül. 1874 febr. 10-én Pápán, 1893 okt.-ben iratkozott be és 1897 júl.-ig az ált. szobrászati szakosztályon E. Hellmer tanítványa, 1897—1900 Kaspar Zumbusch mesteriskolájának növendéke volt.

lásd Ökv

Fleischer Bécs 58. l.

Temesvár.

A középtérben balra a fél
bástyáiról az ostromló csapato
[redacted] kirohanó törökökkel a kü
egy kétkerekü malmot hajt, mig
háttérbeli hegyek fölött pedig

CONTERFACTVR WIE DIE VÖST
SIEBENBVRGẼ BELEGERT G
fölül jobbra, de oldalt: P. 1
magyarázó szövegének kezdete:
zése: N. Der Türcke ausfal

Rm., mér. a rl.

46-92-109

Klein Jenő

1897/98

Ferképzőmfoiskővk

101. l.

Klein Jenő

szül. Nagyvárad 1877
febr. 16. Izr. 3 polg.
1897/98 I. anuverzurő
1897/98. II. vendéglát

Domonkosok II-165.

Klein Johann

ötvös.

1620. mesterré lett.

1624. meghalt.

BRASSO
RE. 2 il.

Klein Hans

ötvös 1620

laid

Gyárfás Brassó 103

Klein Hans

ötvös 1620-24

lásd

Gyárfás Brassó 320

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

igy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Klein János

ötvös

irod. belep. 1620. febr. 18.
+ 1624. máj. 10.

Gy. Brassó Erd. Muz.

383

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Pincegádor Tihanyban, Cserhegy

Építész: Kleineisel János

Magyar Építőművészet 1979/5

KLEINEISEL JÁNOS

Nyaraló, hétvégi ház! Milyen legyen a korszerű második otthon? Vajon helyes-e, hogy a hétvégi házak többnyire szűk kis telkeken, szabadon állóan és egyéni kialakításban épül-

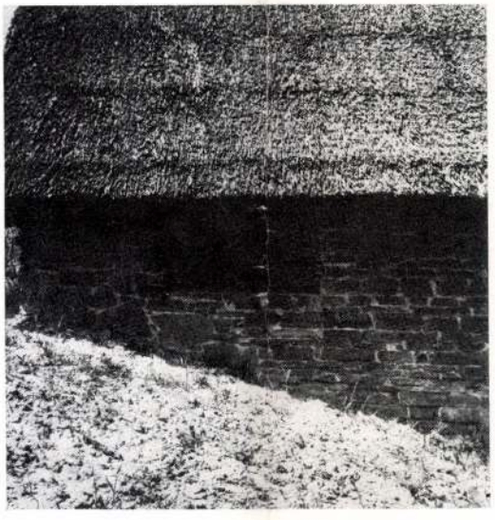

1

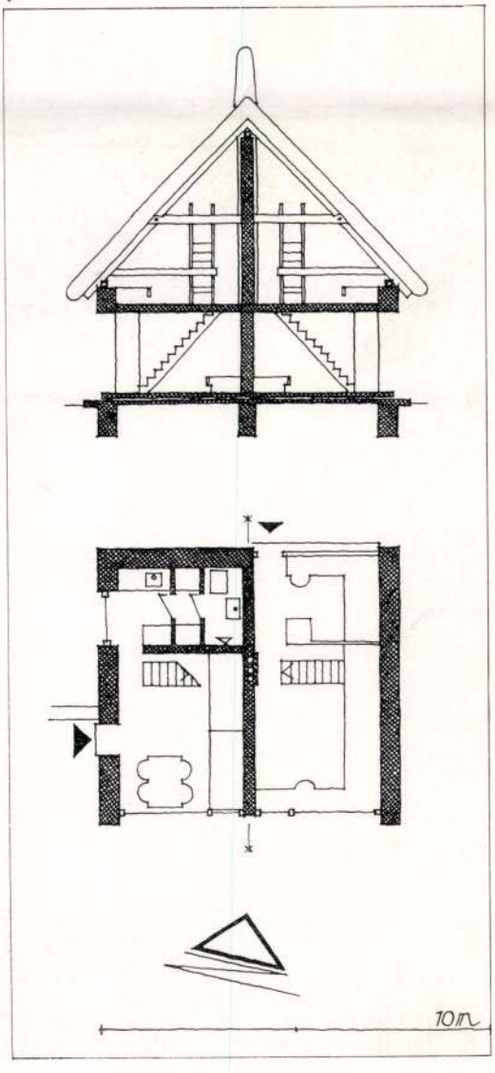

1. Metszet és alaprajz. M = 1:200

1. Section et vue en plan. M = 1:200

zés — ezt a célt úgy kívánta teljesíteni, hogy az épület kisebb helyiségei, mint összeforrt és önmagukban önálló térbeli egységek körbe ölelik a nagy 60 m²-es lakóteret, amely széles fronton megnyitja a budai panorámára az egész épület fókusza.

A nappali helyiség közepén egy lépcsőfokkal lesüllyesztve, a kandalló előterében van a kőasztalt körülvevő ülőgarnitúra és az egész lakótér „lakótáj" bútorozású lesz majd. A többi helyiséget, a nappalit kísérő gardróbfolyosó fűzi sorba, melyek három oldalon veszik közbe a ház nagy lakóterét. A szerkesztés már említett elvéből következően, az intimebb lakóhelyiségek bástyaszerű tömegei között adódó keskeny lőrésszerű nyílások ezt a jelképes befelé fordulást szolgálják.

Az épület felső földszintjén a nappalin kívül, konyha étkező, fürdőszoba, WC és a kettőzött hálószoba kapott helyet, míg alagsorában garázs, hobbi-szoba és gépészeti helyiség.

A ház hagyományos szerkezetű, téglafalakkal, mezőtúri téglaburkolattal épült, monolit vasbeton lemez födémekkel, „Fémmunkás" — alumínium nyílászárókkal, thermopan üvegezéssel.

Az építészben a tervezés alatt sokszor felidéződött egyik mesterének Rimanóczy Gyulának tanító mondása: „egy épületet a nyílászárói tesznek korszerűvé". Ezért a tömegek, felületek hagyományosságát, a homlokzat külső síkjára helyezett, nagyfelületű korszerű üvegfalakkal szakította meg, hogy ezzel is utaljon az építtető szándékára: „hagyományos hangulatot korszerű eszközökkel."

H. M.

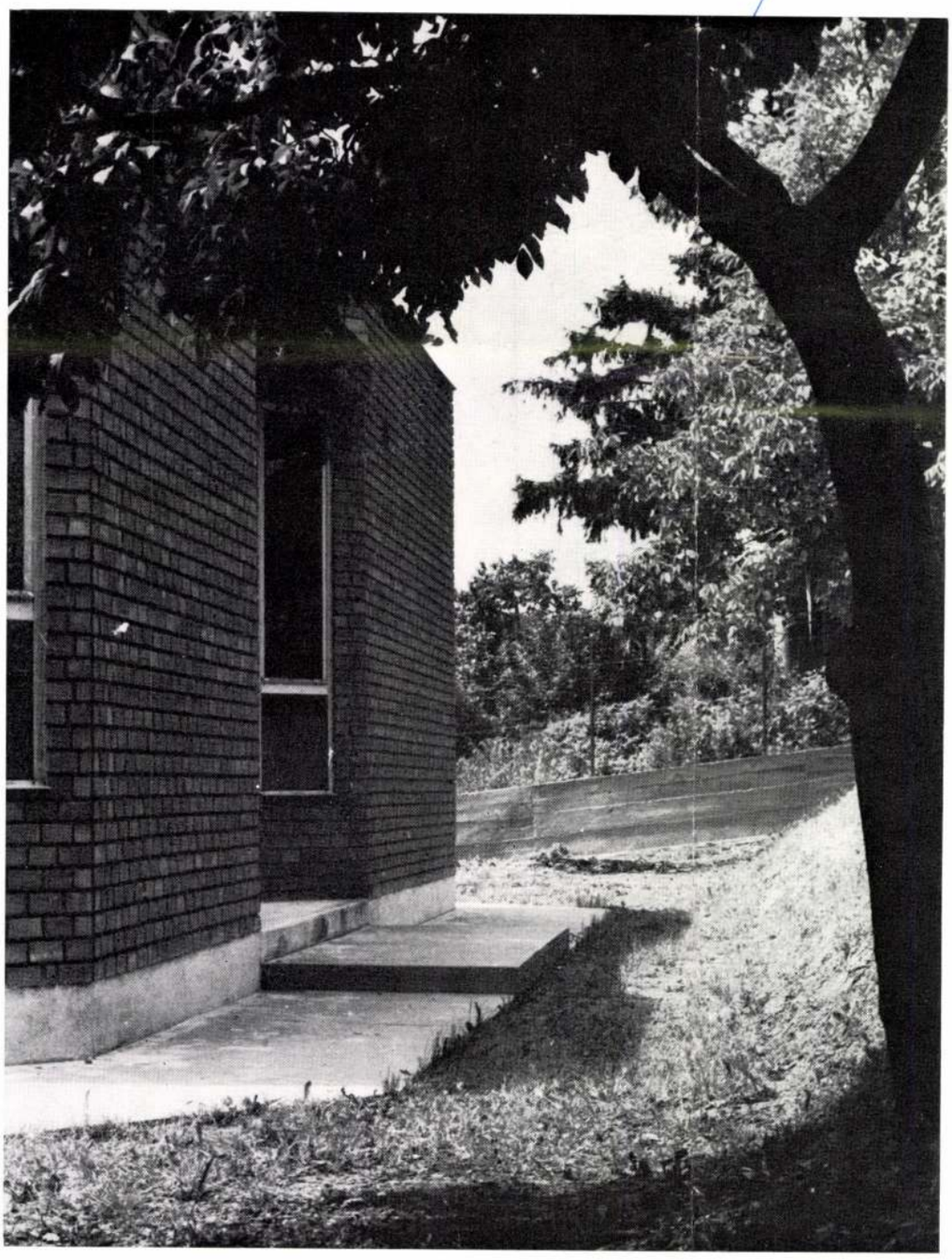

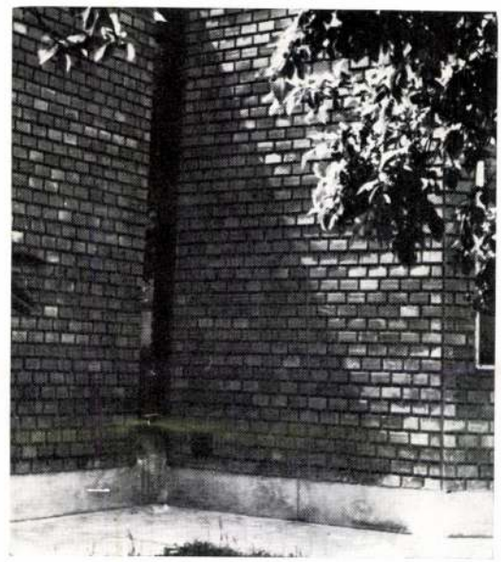

1. Vue en plan, M=1 : 400

nek? Egyáltalán van-e távlati elképzelésünk arról, hogy a jövő otthonát hogyan formálja majd az egyre jobban terjedő kétlaki életmód? Sok-sok hasonló olyan kérdés merül fel e témával kapcsolatban, amelyek feleletre várnak, mielőtt az ember egyáltalán hétvégi ház tervezésébe és építésébe kezd!

A bemutatott két példa esetében azonban nem lenne célszerű, ha bele merülnénk a problémák zömébe. E hétvégi házak ismertetése során elégedjünk meg talán a helyi problémák felvetésével.

Tihany félszigeten, a Balaton partján alakult ki olyan település, amely adottságainál fogva különböző jellegű beépítési övezetekkel rendelkezik. A lakóövezeten kívül van a hétvégi házak részére fenntartott üdülőövezete, és van szőlőkből és gyümölcsösökből álló zártkertes övezete is.

A pince

A zártkertes övezet csak félhivatalosan tűri meg a pincének kiképzett házak hétvégi használatát. De vajon milyen meggondolásból született ilyen rendelet? Ha azért, hogy a táji jelleg megmaradjon, akkor felmerül az a gondolat, hogy melyik korszak táji jellegét szeretnénk a jövőnek átmenteni és hogyan? Arra, hogy melyik kor hangulatát mentsük át, talán most ne térjünk ki! Ez a téma önmagában is alapos tanulmányt érdemelne. De azt, hogy jelenleg hogyan elégítik ki talán érdemes megemlíteni.

Az ősi szőlőtermelő lakosság az utóbbi évtizedekben szabadulni szeretne a szőlőművelléstől, mivel az öregebbje már nem bírja a vele járó nehéz munkát, a fiatalokat pedig nem érdekli az egyéni szőlőművelés. Ezekután kérdés, hogy a jövőben ki lesz az, aki hajlandó az egyéni szőlőterületeket megművelni? Illetve ki lesz képes a régi táj jellegét fenntartani?

A falu lakosainak hobbiból a föld nem kell. Marad tehát a városi ember, aki esetleg hajlandó kikapcsolódásként hétvégi pihenéssel, nyaralással egybekötve a szőlőt megművelni. A rendelet értelmében azonban erre a lehetőség csak félig biztosított. A földet ugyan művelheti, de a szőlőben a családjával, esetleg barátaival hétvégén üdülésként, vagy szabadság céljából nem tartózkodhat. A szőlőben építhető épület minimum 2000 m² terület esetén ugyanis legfeljebb 30 m² alapterület lehet, amelyből lakás céljára maximum 12 m² terület vehető igénybe.

Az itt bemutatott Cser-hegyi pince tehát a fent említett feltételek mellett, valamint azzal a megkötéssel épült, hogy a tető nádfedésű, a homlokzat pedig tihanyi jellegű kő legyen.

Az anyag kikötéssel kapcsolatban is felmerülhet az a gondolat, hogy a kő és a nád mint környezetalakító, mikor, hol és meddig konzerválható? A kérdés az, hogy meddig tudjuk majd a fejlődő életforma által megkövetelt korszerű igényeket és a fejlett gazdasági és ipari rendszer kialakította szerkezeteket álruhába öltöztetni?

A gyakorló tervező építésznek azonban minden kétely, tamáskodás mellett ez esetben sem maradt más út, mint az, hogy adott lehetőségek figyelembevételével legjobb tudása szerint kielégítse a „megrendelőt"(Ez esetben a társat, a családot és saját magát)! Feladata tehát az volt, hogy az előírások figyelembevételével kialakítson egy olyan környezetet, ahol két 3—3 fős család a hétvégeken, szabadságokon, esetleg a legközelebbi bartátokkal együtt meghúzódhat. Az épület kialakításánál tehát nem az optimális igények, hanem a véletlenek szülte adottságok voltak az irányadók és formálók!

K. J.

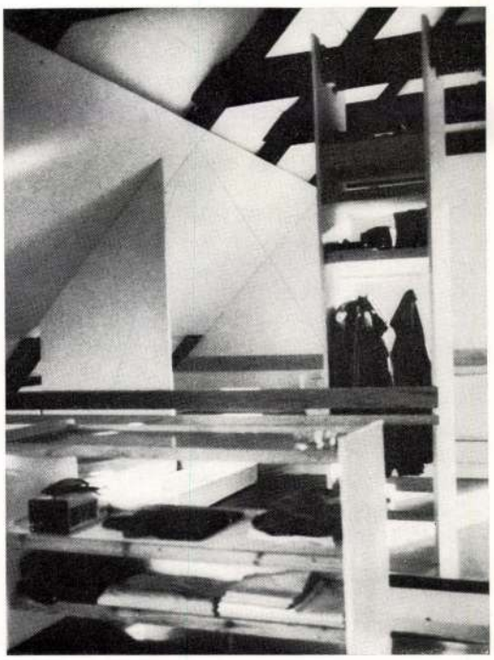

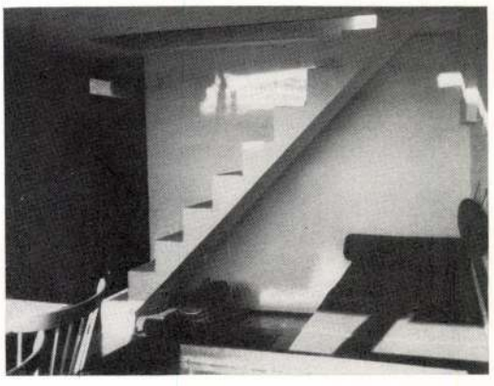

Sajkodi nyaraló

Építész: Elekes Keve

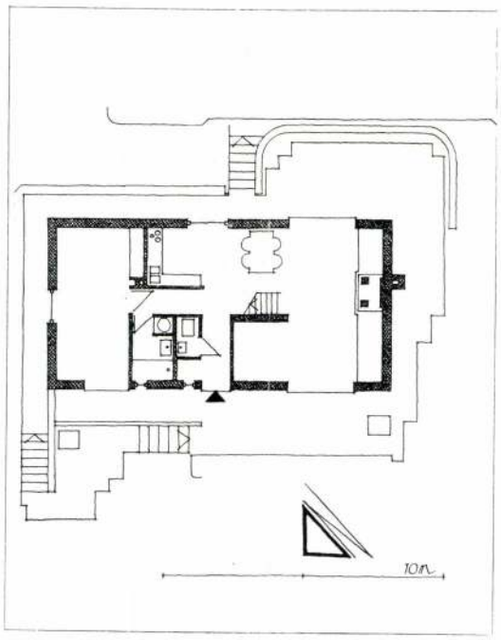

1

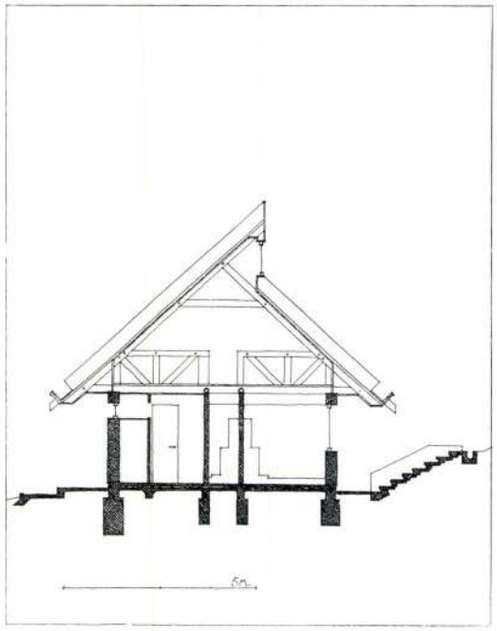

2

A nyaraló

A félsziget sajkodi oldalán a természetvédelem más igényeket támaszt. Itt a régen kialakult gazdag növényzettel ékeskedő, szinte nehezen követhető szűk utcájú, hagyományos nyaralótelep hangulatát kell megvédeni. Itt a ház nagyságát, — legalábbis 85 m²-ig — anyaghasználatát az építtető és az építész dönti el. Kinek-kinek ízlése és anyagi lehetősége szerint. Hogy ezek a házak mekkorák és milyenek legyenek, mennyi legyen a szigorúan használatra szóló terület és mennyi a presztizs diktálta, azt szinte megfoghatatlan szabályok esetről esetre döntik el. A házak egyike szerény, a másika hangoskodóan túlméretezett.

A bemutatott épületet — mely nagyobb családot szolgál — a tervező az igényekhez képest tartózkodó mértékletességgel a környezethez jól alkalmazkodóan alakította ki. Mivel a ház elhelyezésénél és a szobák kialakításánál kihasználta azt a különleges adottságot amit a dús, délies jellegű erdő, a tó és a balatoni felvidék látványa nyújt.

Sok-sok más példát említhetnénk még, de ez a két, megépült példa (a pincegádor Tihany-Cserhegyen és ez a nyaraló Sajkodon) is szemléltetően azt jelzi, hogy a hétvégi házaknak, nyaralóknak hiányzik a korszerű, reális mintája. Ez a jelenség is mint sok minden más, sok tekintetben valahogy az előző társadalom által kialakított funkció kiszolgálójaként maradt ránk. Úgy néz ki, hogy hiányzik e témának társadalmi feltárása is és egyre jobban érezhető az, hogy a jövőt illetően nincs általános elképzelés arra, hogy az üdülés milyen jellegű lesz és, hogy az milyen formát ölt majd.

A házak valószínű sokáig állni fognak és reméljük, hogy legalább azok számára örömet okoznak majd, akik azokat használni fogják, de kérdé-ses, hogy ezzel teljesen elégedettek lehetünk-e?

K. J.

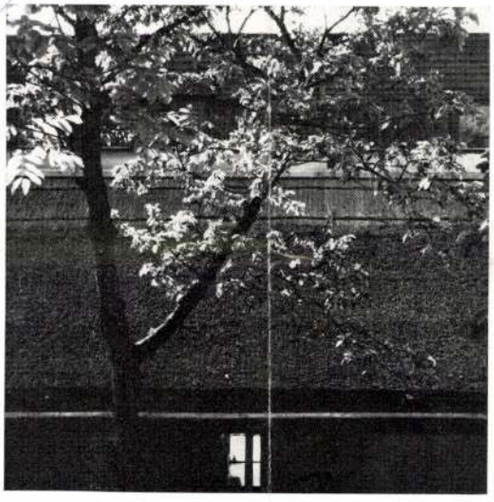

ÚTUNK

1962 AUG 10

1024

EUGEN PASCU *ÖNARCKÉP*

KLEIN JÓZSEF *EBÉDSZÜNET*

Eugen Pascu Klein József EMLÉKKIÁLLÍTÁS

A „nagybányai művészet" fogalma a nagyközönség, de sok műtörténész és kritikus tudatában is elsősorban a festőiskola századvégi-századeleji működéséhez kapcsolódik.

A város művészeti életének két világháború közötti történetét csak kevesen ismerik, pedig nem volt méltatlan folytatása az indulásnak.

1920 után sok ma is élő, neves képzőművészünk kereste fel a híres szép Nagybányát, s a festőiskola látogatottsága sem vesztett nemzetközi jellegéből. A kor jellemző vonásai: a társadalmi különbségek fokozódása, az élesedő osztályharc, a múlt és jelen küzdelme a képzőművészeti életben is megmutatkozott. Olyan munkásközpontban, mint Nagybánya, ez különös erővel mutatkozott meg.

A két világháború közötti polgári kritikusok és művészettörténészek igyekeztek a hallgatás homályába burkolni Nagybányának ezt az igen változatos, érdekes, sőt izgalmas korszakát, vagy csak szűkszavúan nyilatkoztak róla.

Hogy a nagybányai művészet fejlődésének útját teljesebben megismerhessük és értékelhessük, hogy lehetőleg hiánytalanul beilleszthessük hazánk művészettörténetébe, a nagybányai Tartományi Múzeum vezetősége elhatározta, hogy kiállításokat rendez azoknak a képzőművészeknek az alkotásaiból, akik ebben az időszakban Nagybányán dolgoztak hosszabb vagy rövidebb ideig.

A most megrendezett kiállítás két nagyon érdekes és értékes művészegyéniség munkásságát tükrözi. Nem retrospektív jellegű; mindkét művész életművének gyűjteményes kiállítása még hosszas kutató- és feldolgozómunkát igényel. A jelenlegi kiállításon a múzeum által eddig ismert legjellemzőbb műveik szerepelnek: Pascu Eugennek grafikai munkái, Klein Józsefnek pedig a 30-as évek végén, a 40-es évek elején készült festményei.

Pascu Eugen (1895–1948) egyike volt Nagybánya legérzékenyebb, legsokoldalúbb művészeinek. 1918-ban érkezett először Nagybányára, és akadémiai tanulmányainak befejezése után végleg itt telepedett le. Nagybányai tartózkodását csak időnként szakították meg külföldi tanulmányútjai.

Eredetileg szobrásznak indult. Hogy Pascu ma mégis inkább mint festő és grafikus ismert, annak oka az, hogy annak idején a rendkívül érzékeny, szerény fiatal szobrászt sok méltatlan mellőzés és megnemértés érte hivatalos fórumok részéről. Ezért a 20-as évek közepén teljesen szakított a mintázással, mint rajztanár igyekezett fenntartani magát, és úgyszólván csak piktúrával és grafikával foglalkozott. 1948-ban fejezte be csendes, szerény, visszavonult életét, a festmények és grafikai munkák tekintélyes sorát hagyva maga után. Szoborműveit nem kivitelezte végleges anyagba, így ezeket csak vázlataiból, terveiből és a kész munkák fényképmásolataiból ismerjük.

Kiállított grafikáin világosan látszik, hogy Pascu Eugen a grafikus, a szobrász Pascu szemével látta a világot. Ceruzával, karcolótűvel, tussal, tollal is szobrász módjára formálja a figurát — keresi a nagy síkokat, a tömeg hatását, az alak sziluettjét.

Kezdetben gondosan ügyel a részletekre, konstruktív felépítésre, később egyre jobban szintetizál, nyelvezete szűkszavúvá válik, végül már csak idegesen hajlékony vonalakkal jelzi az alakok körvonalait. Rajzait gyengéd, bensőséges finomságuk mellett nagy kifejezőerő jellemzi.

Megilletődve lapozzuk hátrahagyott mappáit, melyekből a kiállítás anyagát választottuk. Minden lapja lázas keresésről, belső vívódásról tanúskodik, egy-egy témát számtalan változatban dolgozott fel, hosszasan foglalkozott velük, félretette, újra elővette. Mégis, rajzai mindig frissek, az ösztönösség varázsával hatnak.

Szinte egyedüli és kizárólagos témája: az ember. Ez is a szobrászi gondolkodásmód egyik jellemzője. Sok száz munkája között alig néhány tájképet találtunk. Minden részletében megfigyelte és ismerte az emberi alakot, a szó legmélyebb értelmében. Portréi, akt-stúdiumai, sőt még a krokik is a teljes, szellemmel áthatott embert ábrázolják. Kompozíciós tematikája változatos. Íme néhány cím: *Bányászok, Anya és gyermeke, Tengerparton, Gyümölcsszüret*, emlékműtervezetek (*Avram Iancu, Adam Mičkievič*), stb. Korának társadalmi igazságtalanságaival szemben elfoglalt álláspontját fejezi ki a *Nyomor, 1922* című mélységes emberi együttérzéssel megrajzolt műve. *A Dollár árnyékában* című, sokféle változatban feldolgozott kompozíciója a létért való küzdelem tragikus ábrázolása.

Kiállított akvarelljei — könnyed, szellemes, de igen jól átgondolt, átélt munkák — a művész komoly festői tehetségét illusztrálják.

Klein József (1897–1945) mint művész és mint ember Nagybánya művészeti életének leghaladóbb szellemű rétegéhez tartozott.

A sokgyermekes Arad-vidéki szobafestő fia sok nélkülözés árán végezte el a középiskolát, de akadémiai tanulmányait — anyagi okok miatt — már nem tudta befejezni. Amit azonban az iskola megtagadott tőle, azt az életben sajátította el.

1921-től Nagybányán találjuk. Azoknak a fiataloknak köréhez tartozott, akiket a festőiskola akkori vezetősége, haladó szellemű magatartásuk miatt, kizárt az iskolából. A lelkes fiatalok ennek ellenére is tovább dolgoztak Nagybányán, Ziffer mester művészi irányítása mellett.

Tudásszomjtól sarkallva, Klein József addig spórolt, amíg 1927-ben Párizsba utazott, kétévi tanulmányútra. Ott tartózkodása alatt Picassónál is dolgozott. Hazatérve, néhány nagybányai év után, 1932 és 1937 között Bukarestben élt, ahol táblaképeken kívül monumentális művészettel is foglalkozott. Ezeknek a műveknek sorsa egyelőre ismeretlen. 1937-ben visszatért Nagybányára. A fasiszta időkben sok üldöztetést szenvedett politikai nézetei miatt, 1944-ben pedig deportálták. Életét egy németországi haláltáborban fejezte be anélkül, hogy megérhette volna a felszabadulás napját, amelyért életében annyit küzdött, és melynek eljövetelét töretlen hittel várta.

Művészete harcos művészet volt. Képeiben nyilvánosan állást foglalt a dolgozók, a proletariátus mellett.

Alkotó munkájának központjában a dolgozó ember áll; a munkásság életének, gondjainak, bánatainak hű tolmácsolója. A munka szeretete, a munka verejtékben született szépsége — egyik legkedvesebb témája.

Mozgalmas, színes kompozíciókat szentelt a mezei munka dicséretének a *Négy évszak* című sorozatban. Az ösztönzést ezekhez a képekhez valószínűleg kedvenc Brueghel-jének példája adta. Egyik sötét tónusú képén krumpliszedők emelgetik a súlyos zsákokat az alkony rembrandti színeiben. Erőteljes, harsogó kromatikával festi meg a *Kubikusok* csoportját, a *Földműves* figurája pedig mint hatalmas monolit-tömeg rajzolódik ki a lángoló esti ég horizontjára.

Máskor éles hangon vádolja a munkásság elnyomóit, tárja fel a dolgozók kétségbeejtő életét, helyzetét. Ilyenkor palettája is sötét, nyomasztó, szinte monokrom lesz, ezzel is fokozza, aláhúzza mondanivalójának tragikumát (*Bányaszerencsétlenség, A proletár bánata, Nincs kenyerünk*).

Klein a külső formát mindig mondanivalója teljesebb kifejezése érdekének veti alá. Nála a forma és tartalom valóban természetes összhangban áll. Képei címek nélkül is maradéktalanul tolmácsolják a belső lényeget. Művészetének egyik jellegzetessége a drámai hangvétel. Elégikusabb hangulatot csak a 40-es évek alkotásaiban találunk, amikor a körülmények már erre kényszerítették a művészt.

Kiállított képei művészileg érett korszakából származnak; fájlaljuk, hogy egyelőre be kellett érnünk 18 festmény bemutatásával. Két színes linóleummetszete Klein magas színvonalú grafikai tehetségéből ad ízelítőt. Reméljük, a kiállítás látogatói így is képet tudnak alkotni maguknak Klein József művészi és emberi hitvallásáról, magas művészi igényéről és értékéről, a harcos művészről, aki a dolgozó emberről szólott, a dolgozó emberhez, aki életét és művészetét kora társadalmi igazságtalanságai ellen szegezte.

KOVÁCS ZOLTÁNNÉ

EUGEN PASCU *A DOLLÁR ÁRNYÉKÁBAN*

Made in Verebes

Most is magam előtt látom Julis nénit, az alcsíki asszonyt; szeme tüzét, napszítta arcát, magasba emelkedő izmos ujjait, amint szólásra jelentkezik, hogy beszámoljon szülőföldje életéről.

Sok-sok más sajtólevelezővel együtt tanácskozásra hívták a nők lapjához Kolozsvárra.

Ott állt a terem közepén, körösköröl írók, költők, szerkesztők, professzorok jegyezték minden szavát, ízlelgették a szellemes alcsíki nyelvjárást, de Julis nénit ez nem hozta zavarba.

Úgy beszélt, olyan gátlástalanul, és lámpaláz nélkül faluja örömeiről és gondjairól, mintha nem is a kapa mellől, hanem valamiféle szónokiskolából érkezett volna a

megbeszélésre.

Sohasem felejtem el meleg hangját, azt a fel-fellobogó szenvedélyt, amivel elújságolta, hogy a közös gazdaságban immár havonta előleget osztanak, hogy a szentimrei Dózsa Györgyben meg a szomszédos verebesi Vörös Csillagban nyugdíjat adnak az öregeknek. Mindenkit megkapott Julis néni beszámolója, mintegy félév után most engem is ez késztetett arra, hogy ellátogassak Alcsíkba.

Szeredára érkezve először is a néptanács vezetőit kerestem fel. Elmondottam nekik a gyűlés részleteit, hogy Julis néni milyen jó hírét kelti a szülőföldjének. A válaszból meggyőződhettem: nem túlzott el semmit a szentimrei asszony. Kérdezősködtem a jó példa kihatásairól is.

A nagy döntés idején, amikor a környéken nyomós érvekre volt szükség, az agitátorok rendszerint Verebest meg Szentimrét hozták fel követendő példának. És amikor az öregeknek kellett válaszolni a jövőjükkel kapcsolatban feltett kérdésekre „hogy lesz, miként lesz" — egyszerűen csak azt felelték: „Úgy lesz, mint Verebesen!"

A nagyüzemi gazdálkodásban immár veterán kis alcsíki falunak — amely 1950 tavaszán elsőnek „tette le a garast" — ekkor már hírneve volt a környéken.

Másnap a vonaton megütötte a fülemet egy párbeszéd, amely már az első percekben felvillantotta a kis falu növekvő tekintélyét. A vásárból hazatérő öregebbrendű szentsimoni ember azt kérdezte a szentimreitől:

— Hallom, a Vörös Csillagban nyugdíjemelés lesz...

— ...Aki meg nem issza...

— Könnyű nektek...

A szentimrei zokon vette a „könnyű nektek"-et:

— Úgy beszélsz, mintha nekünk az égből szotyogtatnák a pénzt.

— Mindenesetre — mondta a simoni —, ti már megvetettétek az ágyatokat...

A válasz csak ennyi volt:

— Előttetek is nyitva az út!

Engem aztán egész úton foglalkoztatott ez az atyáskodó „jótanács." Mennyi minden volt ebben! Mennyi önbizalom és biztatás és ugyanakkor mennyi szigorúság. Az is kiérződött belőle, hogy a tapasztalt régi szövetkezetiek egy kicsit már amolyan professzorféléknek érzik magukat a „kezdők"-kel szemben, akik talán irigylik is, de csodálják is „rangidős" szomszédaikat.

Noha a helyi szólás-mondás szerint a „vereb nem madar", elsőnek mégis Verebesre, majd Szentimrére látogattam el, s ott is elsősorban az öregek dolga érdekelt. Nem mintha a fiatalok teljesítménye nem volna elég érdekes, de róluk többet írtak, s különben is, minden olyan elhatározás, intézkedés, amely az öregek anyagi helyzetét javítja, hátralévő napjait szépíti, a fiatalabbak munkáját dicséri, az egész tagság anyagi helyzetére vet jó fényt.

Molnár Jenő zootechnikus, akivel végigjártuk az istállókat, s akinek nem kis része van abban, hogy a Vörös Csillag-beliek már „megvetették az ágyukat", elmondotta, hogy Verebesen múlt év januárjában teremtették meg a nyugdíjazás pénzbeli alapját. Tizenegy évi kemény munka, tervezgetés és számítgatás után ekkorra jutottak el odáig, hogy teljesíthessék az öregek régi óhaját, vagyis hogy a természetbeni segély helyett, amit eladdig javarészt csak az ősz felé osztottak ki, havi részletekben és készpénzben fizessék ki a járandóságukat.

A verebesi gazdaság immár másfél éve száz, illetve százötven lej (a munkaképteleneknek 50 lejjel több) nyugdíjat fizet minden hatvanadik életévét betöltő nőnek és hatvanöt évnél idősebb férfinak, valamint a korábban segélyre szoruló betegeknek és munkaképteleneknek. Ez az

alapnyugdíj, amihez még hozzájárul a régiség-pótlék. Így minden esztendőben öt lejjel nő a havi alapösszeg, aszerint, hogy ki mióta tagja a kollektív gazdaságnak. Az alapító tagok (tizenhárom évre számítva) 165, illetve 215 lejt kapnak havonta. Ez az összeg azonban korántsem teszi ki a nyugdíjasok jövedelmének teljes értékét. Van olyan nyugdíjas, aki reggelenként nyolc-tíz liter tejet visz a csarnokba, juhot és kocát tart, s ezenkívül még a tüzifát is ingyen kapja a közöstől — házhoz szállítva. S mindemellett még a háztáji gazdaság is szép hasznot hoz. Nagy előny az is, hogy a nyugdíjasok szövetkezeti áron gabonát vásárolhatnak a gazdaság készletéből.

Vetett ágyról beszélt a szentsimoni ember, s lám, most már a számok is alátámasztják a szavait. Számok, számok — be könnyű szárnyatok van! Úgy röpködtök, keringtek, mint a könnyű lepke, s mégis milyen súlyosak vagytok, s milyen nehéz benneteket létrehozni. Lám, milyen könnyű leírni vagy kimondani, hogy Kolumbán bácsiéknak vagy Csorba néniéknek ennyi meg annyi nyugdíja van, hogy Csikszentimrén csak a múlt hónapban közel kilencezer lejt fizettek ki a gazdaság hetven nyugdíjasának, hogy Balogh Balázsné már kétszer is kapott szülési segélyt, hogy Szabó Sándornak, akinek eltört a jobb lába, pénzt fizettek — s ötszáz lej betegpénzt fizettek — s mennyi munka, mennyi szervezési gond rejlik mögötte. És mennyi vita.

Senki se gondolja, hogy a verebesiek vagy a szentimreiek csak úgy ráütöttek a hasukra, s ezzel már kész is volt a nyugdíjasok fizetési listája. Nem! Egy-egy új lépés megtétele, egy-egy új döntés meghozatala, kitervelése, közelről se ment ilyen könnyedén. Elsők lévén a rajonban, nem volt tapasztalatuk — honnan is lett volna? Mikor is lett volna alkalmuk nyugdíjjal bíbelődni, szülési segélyen gondolkozni?

A párt ebben is segítette őket, megmutatta az utat, amelyen haladniok kellett.

A közgyűlés végül is kimondta, hogy ha a korhatárt elérte, munkaképességétől függetlenül, minden kollektivista nyugdíjra jogosult!

És ez az alcsíki falu törvényévé lett kollektív bölcsesség elindult hódító útjára. Híre kelt szerte a rojonban, behatolt a havasok közé, és végighullámzott az Olt menti lapályon. Gyökeret vert, példává lett mindenfelé a csíki falvakban. Verebestől tanulta el Szentimre is az első lépéseket, tőlük kérdezgetik az új gazdaságok is, hogyan rendezzék az öregek dolgát, hogyan számítsák ki a betegek járandóságát.

És a verebesiek tán még fel is vágnak egy kicsit a tudományukkal. Az egyik szellemes „góbé" — mesélték a székházban — a szeredai állomáson meglátott valami „Made in Roumanie" feliratú exportcikket, s másnap, amikor a szomszédfalusiak előtt szóba került a nyugdíj, nagy hetykén azt mondta: „Made in Verebes".

Hívott az elnök:

— Jöjjön velem, bemutatom az öregeknek.

Nem kellett messze menni. Az istállók tájékán egyszerre több nyugdíjas is utunkba került. A hetvenhárom éves György Imre bácsi éppen cuclis kannából szoptatta a borjakat, amikor elhaladtunk mellette. Munkába mélyedő, hallgatag ember, nem szereti, ha munka közben zavarják. Más talán kapva kapott volna az alkalmon, százszor is eldicsekedett volna tetteivel, talán le is rajzoltatja magát — ő nem! Hallgatott, s újra töltögette a kiürült edényeket.

— Kitűnő borjúnevelő — mondta az elnök —, felér egy dadával. Ezért nem is bánjuk, hogy visszamaradt, hogy dolgozni jár, mert ő sem akar még kimaradni a munkából. Nem is sürgetjük. Múlt évben is háromszáz munkanappal tetézte meg a nyugdíját.

A tehénistállóban megismert Kovács Gyula bácsi nem fukarkodott a szavakkal.

— Az ember tán meg is betegedne, ha nem tenne-venne — mondta.

61—92

PEREMÉN

Amikor aztán a régi világ kezdett kifordulni a sarkából, egyre szorosabbá fűződtek a kapcsolatok az ipari munkások s a környék szegényparasztsága között... Ezen a tájon született és itt serdült fel Ocskó Teréz, a mártírhalált halt kommunista harcos, akinek nevét a vöröscsárdai kollektív gazdaság is őrzi...

Itt élte le hányatott életének hátralevő éveit Aron Iosif, a földhözragadt szappanfőző munkás, József Attila édesapja...

És itt, ahol valamikor a nyomorúságos vályogházakban a városba bejáró munkások közvetítésével kezdett pislákolni a forradalmi mozgalom lángja, ma új emberek kovácsolódnak a szocializmus közösségének nagy kohójában...

Kígyósi Máriával, a kollektív gazdaság elnökével a tanácsteremben ismerkedtünk meg. Középkorú, határozott tekintetű asszony, akinek mozdulatai, szavai megfontoltságról tanúskodnak. Két éve áll a gazdaság élén...

Elnökké választását kemény harcok előzték meg. A régi elnök, aki az ingadozók és a széthúzók uszályába került, szemet hunyt a közös munkától vonakodók, a piacolók spekulációi előtt, s nem egy esetben súlyosan megsértette az alapszabályzatot. Erre az időre esett Madarász bácsi pártmegbízatása, s a tagság segítségével az elnököt leváltották és eltávolították a kollektív gazdaságból. A közösség osztatlan bizalmát élvezi az új elnök, aki már azelőtt is kitűnt odaadó munkájával.

Kígyósi elvtársnő könyv nélkül ismeri a gazdaság adatait. Íme, néhány jellemző számadat: 1959 márciusában alakult meg a gazdaság 198 taggal, 380 hektár földterülettel A román és magyar tagok száma 330-ra emelkedett, és ma már jóval nagyobb területen gazdálkodnak. Az egykori két tehén helyett 60 fejőstehén áll az istállóban. (Évi 80 ezer liter tej szállítására kötöttek szerződést...) Emellett 74 növendékállatuk, 43 lovuk, 25 tenyészkocájuk, 25 hízójuk, 36 malacuk van. 1850 naposcsibét neveltek fel, és ebből 1500-at vittek a piacra. 30 hektáron kertészetet létesítettek, ebből 15 hektár öntözéses művelésű. Tavaly a kertészet 400 ezer lejt s az egyhektáros virágkertészet 150 ezer lejt jövedelmezett. Állóalapjuk meghaladja a félmillió lejt.

Jövőbeli tervek: a gazdaság kinőtt a jelenlegi szűk tanyai épületekből. A buziási úton építik fel az új központot. Már meg is kezdték a hatalmas istállók és sertéshizlaldák építését.

Kígyósi elvtársnő most éppen a próbacsépléshez siet, én pedig Madarász elvtárssal a gazdaság istállóit járom végig. Jobbra sertésólak, Baricsa elvtársnő, a sertésgondozó birodalma. A kocák, amint meghallják Baricsáné hangját, a deszkafalnak ágaskodva mély röfögéssel köszöntik gondozójukat. Ő pedig gyöngéden cirógatja leomló húsos tokájukat. Az egyik kutricából néhánynapos fürge malacot kap fel. Karjaiba veszi, s mint egy csecsemőt, úgy babusgatja.

Iskolázottsága, szakképesítése és olvasmányai felől érdeklődöm: így válaszol:

— Nemcsak iskola meg fej, hanem szív is kell ide.

Leáldozóban volt már a nap, amikor a csorda hazatért. Fehérköpenyes fejők készítették elő a sajtárokat. Szépen gondozott szimentáli tehenek kérődztek a jászlak mellett.

A kapuban beszélgető kollektivistákkal találkoztunk. Madarász elvtárs egy idősebb, sápadt arcú férfira hívta fel a figyelmet. Kovács Ferenc bácsi 70 éven felüli 3 hektáros földműves, aki valamikor hallani sem akart a közös gazdálkodásról. Ma él-hal a kollektíváért. Legutóbb súlyos betegségen esett át, s feleségét naponta beküldte a gazdaságba, hogy híreket hozzon. Amióta lábadozik, minden este ellátogat a székházba, érdeklődik a munka menetéről, s a kapu mögötti padon elbeszélget társaival.

Mi változtatta meg ezeket a város peremén élő embereket? Hogyan hatotta át ezeknek az egykori kisárutermelőknek, milimáriskodó kisgazdáknak, kiskertészeknek, törpebérlőknek, zsellérházakban tengődő földnélkülieknek, nyomorúságos műhelyekben verejtékező kovácsoknak, kerékgyártóknak, asztalosoknak lelkét a közösségi szellem?

Mindmegannyi író tollára kívánkozó téma...

Madarász elvtárs magyarázza:

— Mélyről jöttek ezek az emberek, a kút mélyéről, ahova csak parányi kerek résen hatolt be a derült égbolt fénye. Innen verekedték fel magukat a felszínre, a napfényre. Felmérték a távlatokat és botladozó, majd egyre határozottabb léptekkel vágtak neki az új életnek.

Közben lebukott a nap bíborvörös korongja a város mögött, s éles kontúrokkal rajzolódott fel a rózsaszínű horizont alján Temesvár füstölgő karcsú gyárkéményekkel, magasba ágaskodó építődarukkal teletűzdelt sziluettje...

— Na, láttad a „dédelgetett" gyermekemet — fordult hozzám nevetve az öreg Madarász. — Most már érted, hogy miért járok ki ide olyan gyakran... Harminc hónapi munkám emléke, harca és sikere köt ide... Holnap az Electromotorba megyek... Oda is ismerős helyre, ismerősökhöz... Hát mondd, lehet-e ennél nagyobb öröme egy ilyen magamfajta öregembernek, mint látni, hogyan izmosodik, gyarapszik egykori munkahelye, egykori közössége...

SZÁSZ ISTVÁN

Klein József

/Balázsné Cinzer Lilla/

KLEIN JÓZSEF ÉS NAGYBÁNYA

35 olajkép,két szinezett linoleummetszet,két tempera,két kerámia és két relief -Klein József életmüvének valóban csak töredéke szerepelt az 1973-as nagybányai retrospektiv kiállitáson,amely azonban igy is a tárlatlátogatók elismerését és háláját váltotta ki.A kiállitott munkáknak talán a tizszerese,szétszóródva az országban s a határokon tul,holnapi muzeológusok és müvészettörténészek felfedező szenvedélyének eredményeként válhat csak közkinccsé.Ám igy is is gazdag,értékes anyag gyült össze,amely messzemenően igazolja alkotóját.Mint volt tanitvány,noha már több alkalommal megemlékeztem Klein Józsefről/Korunk 1966.9.,Utunk 1971.47.,Bányavidéki Fáklya 1973 junius 3o/ ez alkalommal megpróbálom felvázolni a müvész életutját, helyreigazitva azokat a tévedéseket,melyek egyes korábbi cikkekben megjelentek.

Klein József az Arad melletti Csermőn született 1897-ben.Apja szobafestő volt,s fiát is annak szánta,de közben elvégeztetett vele négy gimnáziumi osztályt.Klein 15 éves,amikor elhatározza,hogy müvészi pályára lép.Hogy a kecskeméti müvésztelepen vagy a budapesti Képzőmüvészeti

Főiskolán kezdte-e meg tanulmányait,azt kideritik majd a monográfusok,tény azonban az,hogy Pesten Réti István tanitványaxx volt.192o-21-ben a nagybányai szabadiskola növendékei között találjuk,de már mint kiállitó müvész is szerepel 1921-ben Kolozsváron,közösen a nagybányaiakkal. Pár évvel később Aradon és Szatmáron állit ki önállóan, képeit jó áron veszik,megnősül,Párizsba megy másféléves tanulmányutra.1927-ben visszajön Bányára,itt dolgozik 1932-ig,majd Bukarestben tölt öt évet.1937-ben ujra hazajön Bányára és itt él 1944-ig,amikor a németek elhurcolják,és ugyanebben az évben/vagy 1945-ben/ elpusztitják.

Müvészi indulása szerencsés volt:Pesten Réti a mestere, a kecskeméti müvésztelepen valószinüleg Iványi-Grünwald, Nagybányán megint Réti és valószinüleg Thorma./Réti csak nyaranta járt le Pestről korrigálni/ Természetesen eleinte a nagybányai impresszionizmust vallotta magáénak,de Párizsban könnyüszerrel levetette ezt a stilust,hogy élete utolsó rövid szakaszában ujra visszatérjen hozzá,részint kedvtelésből,részint kényszerből.Expresszionistának vallotta magát,de az ő expresszionimusa müvei nagy részén át meg át van szőve "nagybányaisággal".Figuralista volt a szó legszorosabb értelmében.Az ember áll érdeklődésének központjában,eleinte mint magáért való szépség,aztán mint

az ember küzdelme,nyomorusága,tiltakozása a kizsákmányolás ellen,később a munka szépsége,dicsőitése.Kezdeti kompozicióin a figura majdnem mindig egyedül szerepel,később minél gyakrabban a tájba helyezi alakjait,de sohasem fest olyan képet,ahol az ember csak része a természetnek,dekoratiy szinfolt vagy kompozicionális kellék.

Párizsi éveiben s azután itthon az aktkompoziciók dominálnak,ritkán a táj vagy a csendélet.Aktjai átlényegültek,szinte testetlenek,időtlenek,misztikusak -sohasem erotikusak -,ritmikus mozgásuak,mégis passzi-

/. folyt. a nyomtatott szöveben

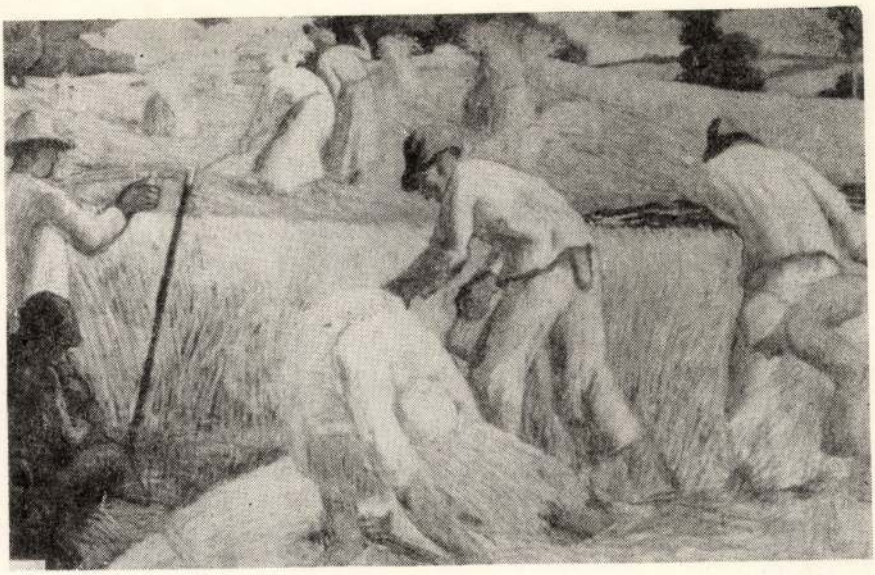

Klein József: Nyár (a Négy évszak ciklusból)

vak. (Ez a ritmikus mozgás későbbi, munkástémájú képein is feltűnik.) Az arcok alig jelzettek, érzelmet, gondolatot sohasem tükröznek. Figuráit fehér alapra festi, kobaltkék vagy világos krapplack puha kontúrokkal, kevés világos közömbös színnel oldva fel az egyhangúságot.

A harmincas évek elején jön a gyökeres fordulat, szakít a l'art pour l'art-ral, hogy helyét felváltsa a munkásmozgalommal kapcsolatot tartó, elkötelezett művészet. (Akkoriban tendenz-művészetnek hívtuk.) Megjelenik képein a munkás, bányász, a munkanélküli, az éhes család, a rönkhúzó, a kubikos stb. Ebben az időben kompozíciói (különösen linómetszetein) egysíkúak, a perspektivát teljesen mellőzi, az alap most is fehér, de a kontúrok keményebbek, a színek komorak, az alakok nehéz küzdelmet, reménytelenséget fejeznek ki. (A gazdasági válság csúcspontjának évei ezek.) Ebből az időből valók remek linómetszetei, feketén nyomtatva, eleinte kevés tompaszínű akvarellel, a későbbi években élénkszínű temperával színezve.

Ugyancsak ebben a periódusban egyes képein kezdi elhagyni a kontúrt, alakjait enyhén plasztikus sziluettben festi, s kezd feltűnni a táj, a perspektíva. A szín most is kevés, többnyire kissé tónusos fehér, s a legsötétebb barna és sötét okker. Minimális eszközökkel nagyszerű munkák; legfőbb értékük, hogy szociális mondanivalójuk mellett egy percig sem mondanak le a szépről, a gyönyörködtetésről. Sajnos, nagyon kevés mű maradt meg e korszakából, nagy részük lappang, sok került belőlük külföldre.

Ezután jön a színek s a nagyméretű kompozíciók korszaka. Csodálatosképpen ez a fordulat a bukaresti években következett be és érte el a csúcsot. Valójában a művész a nyarakat Nagybányán töltötte, s visszatérve Bukarestbe, a bányai élményekből táplálkozva festette mindjobban elbányaiasodó képeit. Kezdte az Évszakok ciklussal, az első a Tavasz volt, s minden bizonnyal az Ősz az utolsó. Egymás után születtek a több- vagy egy-kétalakos kompozíciók, amelyeken most már a Kleinnál megszokott remek vonal-

vezetés mellett a színek csodálatos tobzódása, harmóniája vagy kontrasztja dominál. Az alakok némelykor szoborszerűen plasztikusak, tömörek, egyszerűek, máskor részletezőbbek, de most is elvontak, stilizáltak. A táj — a gyönyörű nagybányai táj — néha átkomponáltan, de mindig emlékezetből festve ott van minden képén, ám sohasem öncélúan. A perspektiva most már majdnem természethű, az alakok térbe vannak helyezve, s munkásai, parasztjai jellegzetesen Nagybánya vidéki típusok. A robusztus férfialakok mellett, kisebb kompozícióin, nagyobb számban jelennek meg a női alakok. Figyelemre méltó, hogy akár nehéz munkában, akár pihenés közben vagy gyermekkel az ölükben ábrázolja őket, mindig valami éteri finomság, gyengéd líra szövi át ezeket a képeket.

Ebben a színes korszakban — művészete csúcsán — festményeinek harcos mondanivalója többnyire a munka és a természet szépségének hirdetésébe oldódik, de az alkotó sohasem tagadja meg önmagát, a dolgozó osztállyal való együttérzését.

Élete utolsó szakaszában vissza-visszatér az impresszionizmushoz, tájat fest az Izvorán vagy intérieurt, ritkán csendéletet, s ebből a periódusból ismerünk néhány remekművet. Emellett kisebb kompozíciókat készít, két-három figurával, amelyeken az erős színkontrasztok dominálnak, az alakok stilizáltak, kevésbé plasztikusak, mint előző képein, a táj alig jelzett. Ezeket a képeit hasonlítják legtöbbször a Gauguinéihez. Nekem csak Klein József új útját jelzik, amelyet az erőszak oly drasztikus módon berekesztett.

Negyvenhét éves volt, amikor elpusztították. Harmincéves korában már kiforrott művész, de nem reked meg egyetlen kifejezési formánál, mindig képes megújulni, tökéletesebbé válni. Nem kapkod jobbra-balra, nem kerül különféle befolyások alá, ám helyes érzékkel szűri le a modern művészet eredményeit a maga számára. Linóleummetszeteiben egyszerre konstruktivista, expresszionista és kubista — de elsősorban elkötelezett művész.

Nem csinált művészi forradalmat, nem tartozott az újítók közé, stílusa mégis teljesen egyéni. Szinte minden korszak művészetéből tanult, anélkül hogy valamelyiket is szolgaian utánozta volna. A kortársak közül Frans Masereel, Derkovits, Käthe Kollwitz, Brâncuşi voltak ideáljai. Szerette Rétit, Ferenczyt, Szinyei Merse Pált, a francia impresszionistákat, a korai s késői reneszánsz mestereit, a néger primitíveket, Csontváryt, de nem szerette Munkácsyt s a szürrealistákat sem. A legkülönbözőbb művészi koncepciójú művészekkel tartott fenn kapcsolatot, mint például Csikós Antónia, Ferenczy Noémi és Béni, Krizsán János, Korda Vince, Florián Gheorghe, Pascu Eugen, Kmetty János, Kádár Géza, Jándi Dávid, Perlrott-Csaba Vilmos.

Párizsból hazajőve, nem szakadt meg kapcsolata a nagyvilággal. Elég gyakran utazott Bécsbe és Budapestre, több évet töltött Bukarestben, többször kapott meghívást az Egyesült Államokban élő sógorától, hogy vándoroljon ki — maradt mégis Nagybányán, ez volt az igazi hazája, művészetének forrása.

Balázsné Csizér Lilla

KLEIN JÓZSEF, keramikus

A városlődi kőedénygyárban, minden bizonnyal, mint szakmunkás keramikus dolgozók névsora 1851-1950

KLEIN JÓZSEF, gyári munkás, 1949

Függelék, 298.old

MOLNAR LÁSZLÓ: A városlődi kőedénygyar/1866-1950/ 275.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971 Veszprém, 1971

Klein Tibor

Munka nélkül (grafika)

A Hét, 1973. aug. 17. 4. old. 33 m. 9 p.

Klein József

Szigorú tél (fotó)

A Hét, 1973. aug. 17. 4. évf. 33sz. 9p.

Klein József

A nagybányai múzeumban emlékkiállítása nyílt.
Képei közül a Zsákhordó, a Bábu, virág c. említve.

A Hét, 1973. aug. 17. 4. erf. 33 sz. 9 p.

Klein József

A „nagybányai" avantgarde művészek közt neve említve.

A Hét, 1973. dec. 21. 4. evf. 51 sz. 10 p.

Klein József festő 2.) Folytatás

Kompozíciói falsíkra kívánkoztak volna, a körülmények a kivitelezésre nem adtak lehetőséget. 1944-ben deportálták, majd 1945-ben SS katonák lelőtték.

Borghida István: Harcos művészet.
Igaz Szó (1973) 7. 126-128 old.

V°

Klein József festő 1)

Sokgyermekes mázolómunkás fia volt. Kezdetben kőműves-mázolómunkát végzett, az első világháború idején kezdett festeni. 1920-tól Nagybányán tanult 3 évig, majd 2 évet Párizsban töltött. A nagybányai munkásmozgalom legaktívabb tagja volt. Festészetének legjellegzetesebb részét monumentális elgondolású kompozíciók alkotják. Témái: Bányaszszerencsétlenség, Szántók, Zsákoló, Gyümölcsszedő asszonyok.

Borghida István: Harcos művészet.

Igaz Szó. 1973. 7. 126-128 old.

[illegible], Ferenczy József, Gallasz Nándor
Podlipny Gyula, Szőnyi István, Mattis
Teutsch János, Szolnay Sándor, Kós Ká-
roly, Réti István, Gy. Szabó Béla, Déti
Huber István, Ferenczy Béni, Ziffer
Sándor, Szervátiusz Jenő, Boromissa Tibor
Kunovits András. Katz Márton

Borghida István: Harcos művészet

Igaz Szó 1973/7 124. old.

Klein József festő

Klein József festő

- kezdetben kőműves és mázoló munkás
- az első világháború idején kezd festeni
- 1920-tól Nagybányán tanul 3 évig majd 2 évet Párizsban
- a nagybányai munkásmozgalom egyik legaktivabb tagja
- ő irányítja kezdetben Vida Gézát
- 1944-ben deportálták - 1945 ben az SS. katonák letöltér

Említve: Pittner Olivér, Ferenczy Noémi, Basch Andor, Bornemisza Géza, Csáktornyai Zoltán, Tihanyi, Czóbel, Czigány Perlrott Csaba, Hollósy Simon, Vida Géza Agrikola Lidia, Kahána Sári, Csizér Lilla Weith László, Kazár László, Ruzicskay György, Ferenczy József, Gallasz Nándor Podlipny Gyula, Szőnyi István, Mattis Teutsch János, Szolnay Sándor, Kós Károly, Réti István, Gy. Szabó Béla, Déti Huber István, Ferenczy Béni, Ziffer Sándor, Szervátiusz Jenő, Boromissa Tibor Kunovits András. Katz Márton

Borghida István: Harcos művészet

Igaz Szó 1973/7 124. old.

Klein József festő

Klein József

A Nagybányai művésztelep festője, 1927-ben tért haza Párizsból.

A Hét, 1973. jan. 12. 4. erf. 20. 9p.

Klein József

A két világháború között a Benger-, a Siller-, és a Jencsonics-cukrászdában állította ki műveit a nagyhányai műveintelep többi tagjával együtt.

A Hét, 1973. jan. 12. 4. evf. 2sz. 9p.

Klein József
festő

Nagybányai élményeiről szamol be munkám.

Dunajecz László: Nagybányai jubileum.
Müvészet, 1971. december - 19.oldal

KLEIN József

BOREGHIDA István: Harcos müvészet. = Igaz Szó, 1973.7.sz. 126,128.p.

Klein József sokgyermekes mázolómunkás fia volt. Kezdetben kőműves-, majd mázolómunkát végzett, az első világháború idején kezdett festeni. 1920-tól Nagybányán tanult három évig, majd két évet Párizsban töltött. A nagybányai munkásmozgalom egyik legaktívabb tagja volt. Köréje gyűlt a fiatalok egész csoportja — ő irányította kezdetben Vida Gézát is. Festészetének legjellegzetesebb részét monumentális elgondolású kompozíciók alkotják. Témái: Bányász-szerencsétlenség, Szántók, Zsákoló, Kubikos, Gyümölcsszedő asszonyok. A farönköt vontató asszonyok jellegzetes nagybányai témáját több változatban is megfestette. Kompozíciói falsíkra kívánkoztak volna, a körülmények azonban kivitelezésükre nem adtak lehetőséget. 1944-ben deportálták, majd 1945-ben SS katonák lelőtték.

merrily, carelessly. Although I had to
e with many difficulties to acquire
are essentials, I was never sad or
ed with care. Whenever I hear the
'the joy of living' I think of life in
r Paris. When the war broke out, it
if everything had fallen apart, as
everything had been destroyed."
life after 1918 was filled with nothing
agedy and disappointment. But the
often he suffered the blows of fate,
nore harmonious his statues became.
g no other weapon, he defended him-
ainst the world by moulding graceful,
countoured, carefully composed female
s. In the last years of his life he lived
hat were essentially charitable purchases
ends, and wrote his memoirs. Escaping
the present into the past, he relived
had been beautiful in his life.

is fate is almost symbolic of post-war
garian art. After the First World War,
again at the beginning of the thirties,
Hungarian fine arts suffered an exodus
n carried abroad the first acknowledged,
least the first known, Hungarian artists.
first wave of emigration consisted of
from the circles of the periodicals
et and *Ma* and the Group of the Eight.

Klein Joseph bécsi mester

14. sz. reprodukció: „orphika",
M. Nemzeti Múzeum tulajdona.

Gábry György: Régi hongszerek, Budapest, 1969. 411

Klein Joseph

bécsi hangszerkészítő mester műve: antik lyrára emlékeztető, hordozható, 1810 körüli „orphika" hangszer.

Gábry György: Régi hangszerek, Budapest, 1969. 41 l

161

KLEIN József *39, 40, 61, 71, 87*
Csermő, 1896. január 30.– ? 1945.
Képz. Főisk. Bpest, festő

Banner Erdély

Klein József

festő

Arad, 1896.

Lásd

Orvát Kálmán dr

Erdélyi Lexikon.

Nagyvárad, 1928. 148. l.

1912.

ember 21-én.

kis ~~szőke~~ bajúszú,

olva, hogy a (csupasz arczú és a
z arczélben látható leány pedig,
jobb kezét keresztbevetett jobb
l rövid szárú makra pipáját fog-
e kalapot, mellényt, szük ujjú
hát-, az utóbbi pedig, ki ölbe-
t és szőke hajának fonatát le-
lkendőt, rózsaszinű magas ruhát

33,8 cm.-- Lelt.sz.4163.-- Véte-
6043 sz.leirat szerint 350 K-án
1912 junius 7-én (1234-912).--
8-án (1445-912).-- Az elszamolasra
sz.előadmányt.

45-912
t.8286.
912-5

49

Klein József

iparművészeti iskolai
növendék
4 polg, 1 iparművészeti
isk, 1 iparrajz
8 hónap, jeles eredm.
Tanár Prenoszil Sándor
Iparrajziskola 1894

Filus - könyv-, lapterjesztő

Könyvkiadó R. T.

Budapest V.

Visegrádi - utca 36.

Klein József

iparmintázati iskolai
növendék
8 hónapot töltött az iskolaiban jeles eredmenyel
Iparrajziskola 1893

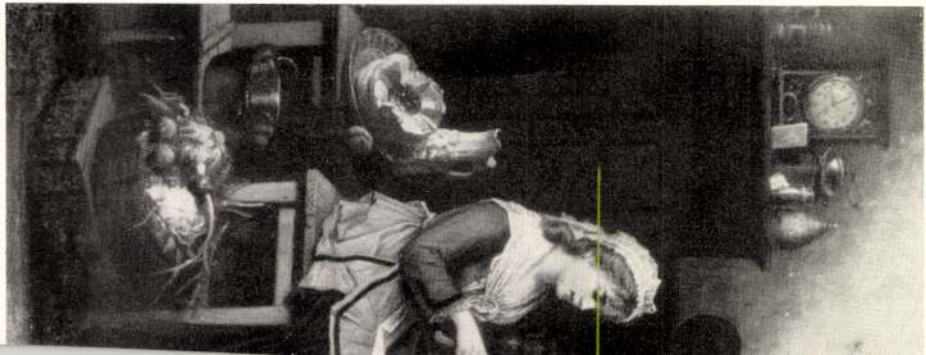

Klein Josef

část

Gellik 42 l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

1.

Endrényi Imre, Szeged.

Klein József

festő

szül. Csernő 1896.

Ujvidtzs L.

489. l.

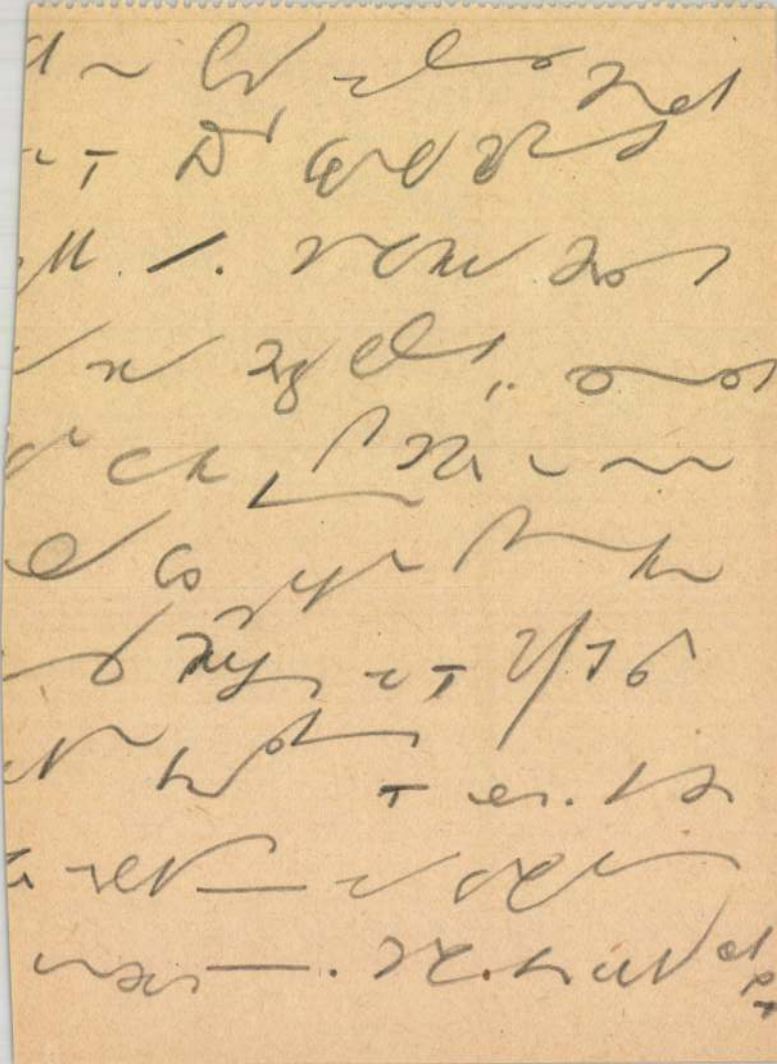

Klein József

43. Kántás, olajf.

Nagybányai kiáll. 1942

IX.

Klein József

1898/99 – 1901/2 Stróbl ist.

Ferkèpzomfoiskèvk

101. l.

kialitásán. Egészen közvetlen kapcsolatban áll Cézanne művészetével. Erős és határozott egyéniség, de Cézanne döntő hatással volt művészete kialakulására. Piktúrája azonban lágyabb, raffináltabb, idegesebb és mozgalmasabb, mint Cézanne-é. Jellemző, hogy fiatalkori munkái sem Courbet hatása alatt indultak, mint majdnem minden kortársáé, hanem Corot befolyása alatt. Cézanne művészete is kemény és határozott az ő képei mellett. Nyugtalan és szenvedélyes képein a foltok puhák és áttetszőek. Még lazábban burkolják körül a formákat, mint Cézanne képein. Csak teret adnak és sejttető síkhatárolásokat. Meg vannak fosztva a tárgyak az alkotó súlyos anyagtól, úgyhogy a tárgyaknak csak szellemi lényege marad képein: az asztrahált, háromdimenziós valóság, amely lágy színfoltok körüllebegéséből adódik ki. M. művészete nemcsak a külső színességtől, hanem a fizikai matériától is megtisztult, hogy annál mélyebben megfoghassa a tárgyi valóság lényegét. Művészetében egyébként is sok az asztrahálás, de sok a líra is és bár művészetének főfeladata a tárgyak életének igazságait megmutatni, mégis tele van valami emelkedett szubjektivitással. Ahol a kép erre a szubjektivitásra van alapítva, mint a „Muzsika" vagy a „Tánc" c. kompozíciókban, ott az érték, mert növeli a kép érzelmi kifejezésének mélységét, általában azonban gyengíti a képekben rejlő valóságszuggesztiót és objektivitást. Ez az, ami művészetét Cézanne művészete mögé helyezi, de viszont ugyancsak ez az, ami absztraktságánál fogva előkészítőjévé teszi a kubizmus spirituális formáinak. A tulajdonképeni kubizmustól, amelynek

Klein József

1916/17 II. – 1918/19

Ferképzőmfoiskővk

101. l.

Klein József dr.

Jestő

1937. telefonja

Budapesten

Ma már mintegy hatsz
le
lakik a községben, akik azelőtt
voltak. Ily módon ez az első alk
lan

87.

87. ▲
Kádár Béla (1877-1956)

Afrika tigrise
Tempera (tuffolt), papír 47x32 cm
Jelezve balra lent: Kádár Béla
Kikiáltási ár: 1.300.000 Ft

KLEIN József

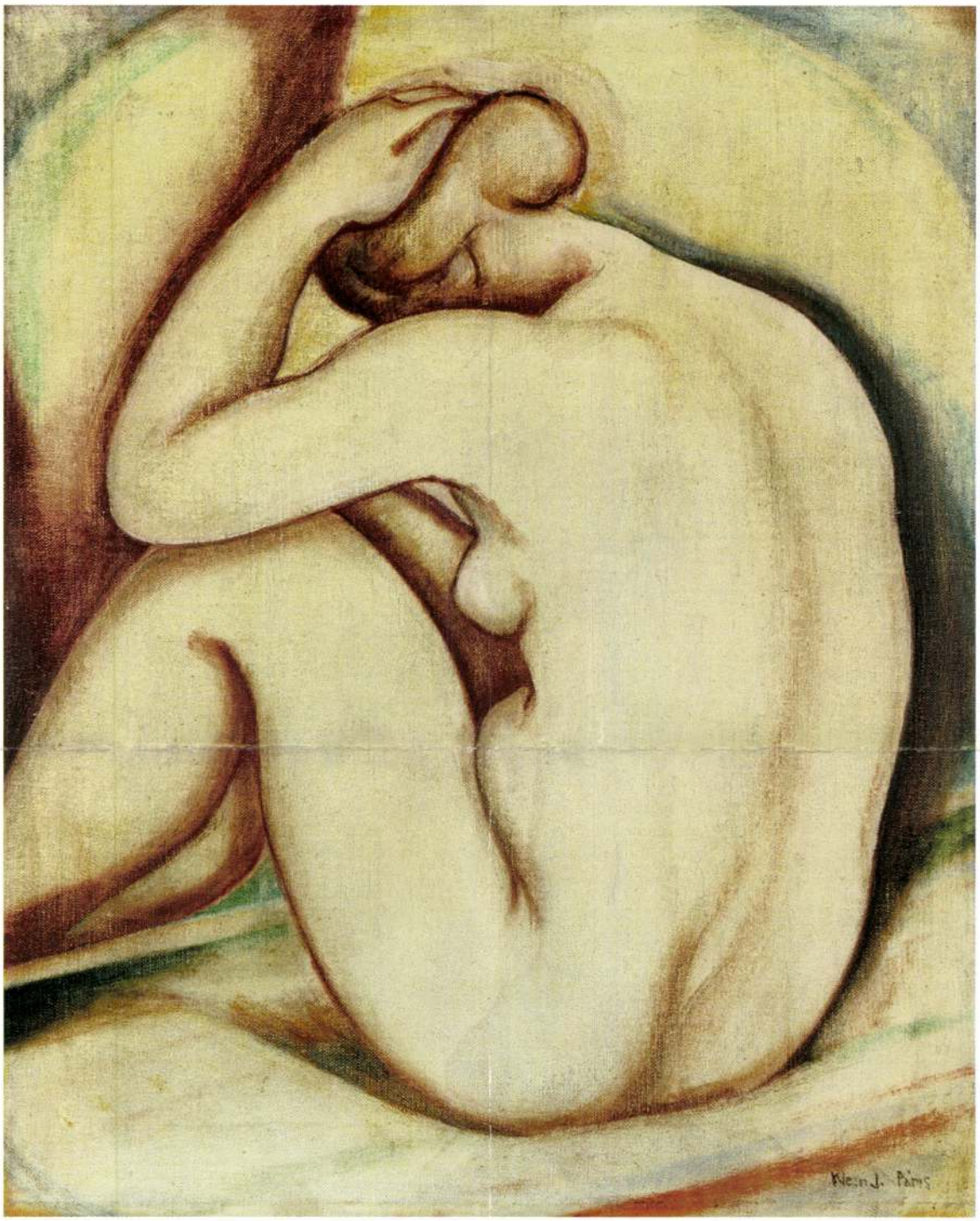

86. ▲
Klein József (1896-1945)

Akt
Olaj, vászon 46x38 cm
Jelezve jobbra lent: Klein J. Paris
Kikiáltási ár: 800.000 Ft

lik beszélni róluk, meg kellene ragadni ezt az alkalmat. Jancsó Elemér tanulmánya azonban kitér a *Korunk* tevékenységére is, — el kell itt nyomban ismernünk, hogy cikke tárgyához méltó tárgyilagos mértéktartással — és igy az általános ismerkedés és véleménynyilvánitás helyett a Korunk dolgáról kell ezen a helyen beszélnünk.

A tanulmány igy ir a Korunkról:

„A háború utáni transzilvániai magyar tudományos élet e második korszakában indul meg 1926-ban Transzilvánia egyetlen magyar nyelvü társadalomtudományi folyóirata: a Korunk. Ma a Korunk a Helikonnal együtt tizedik (tévedés, a Korunk tizenkettedik) évfolyamába lépett. Megindítója *Dienes* Jenő (tévedés, Dienes László) az akkoriban megszűnt *Napkelet* helyébe akart az akkor még Transzilvániában nagyon erős polgári radikális rétegek számára orgánumot teremteni... Nagy hibája, hogy transzilvániai dolgokkal csak ritkán és inkább ujabban foglalkozik, de ez a munkatársak hiányával magyarázható. Szerkesztője, Gaál Gábor igyekszik a lapot nemcsak Transzilvánia, de a határokon is tul élő magyar társadalomtudományi kutatások orgánumává fejleszteni. *A Korunk merev irodalompolitikai elzárkózottságának tulajdonitható, hogy a transzilvániai irodalommal szemben világnézeti okokból nem tudott felmelegedni,* holott erre az általános kisebbségi helyzet módot nyujtott volna. Mindenesetre nem egy irodalmi és világnézeti kérdés megvilágitására adott alkalmat a Korunk és az általa képviselt harcos irodalomkritika. A transzilvániai magyarság és tudományos törekvéseink érdekében állana, ha a ma már meddő világnézeti harcok és viták helyett egy elvi realista programban egyesülnének a tudományunk és irodalmunk szabadságáért küzdő irodalmi és tudományos kisebbségi folyóiratok. Az egymással szembeni küzdelem és a külön csoportokba fejlődés sem a lapoknak, sem a gazdasági válságban vergődő kisebbségünknek nem válik hasznára."

„Az igazság leszögezése azt kivánja, hogyha a rövidség miatt... tudományos műveinek és iróinak felsorolásától el is kell tekintenünk, mégis hangoztatnunk kell, hogy európai látókör és tudományos felkészültség tekintetében... a marxista transzilvániai tudósok között sok kiváló és értékes embert találunk."

Mindazt, ami elismerés ebben a közleményben, legfeljebb, ha köszönettel nyugtázhatja a Korunk és nyugtázhatják azok, akiket illet, arról azonban jó volna beszélni ezuttal is, hogy mit perhorreszkál a Korunknál Jancsó Elemér. Hibáztatja elsősorban, hogy a folyóirat „transzilvániai dolgokkal csak ritkán és inkább ujabban foglalkozik", de mindjárt talál mentséget is a munkatársak hiányában. Kétségtelenül van valami igazság abban, hogy mulasztások terhelik a szerkesztést. Legyen szabad azonban Vergiliust idézni: „Tantae molis erat". Oly nehéz volt... Nem éppen azért, mert hiányzottak az errevaló munkatársak, hiszen vannak még birák... bocsánat, birálók Transzilvániában is. De olykor az ember szivesebben nem beszél, mint birál, mert „az egymással szembeni küzdelem... kisebbségünknek nem válik hasznára." Talán ez volt a legnehezebb, ezzel a hallgatással beszédessé tenni a néma birálatot és minden másnak, ami nem éppen transzilvániai, birálatával hatni igyekezni — sebek osztogatása nélkül is — a transzilvániai irodalmi és tudományos életre. Való igaz, hogy a történelmi materialista világnézet szemszögében az idealisztikus életbölcseleten épülő alkotások egy távoli világ hidegségével hatnak, tehát felmelegedni irántuk vajmi nehéz, ha csak nem annyi költői tűz lobog bennük, mint pl. Tamási első Ábel kötetében, de irodalompolitikai elzárkózásról beszélni mégsem lehet. Transzilvánia uj irodalmának első szakasza immár lezárult, ez az irodalom már nem a bi-

zonytalanságban tapogatózik, a korszellem divatossá és népszerűvé tette Transzilvánia határain tul is, érthető tehát, ha a Korunk ujabban ugy érzi, hogy alkalmazhatja a maga mértékét anélkül, hogy bántó ridegségnek hatna tárgyilagosságra való törekvése és szeretettelenségnek a maga sajátos irodalomszemléletének módja. Ami a transzilvániai irodalom serdülő ifjusága idején meggondolásra ösztökélt és elnézésre, sőt hallgatásra intett, ma immár az erőteljes fejlődés korszakában már birálatra és szókimondásra kötelez. Jancsó Elemér lojálisan elismeri, hogy a multban a Korunk és az általa képviselt irodalomkritika nem egy irodalmi és világnézeti kérdés megvilágitására adott alkalmat. Éppen ezért nem értjük, mért tartja ma már meddőnek a világnézeti vitákat és akarja egyesiteni egy elvi realista programban a tudományunk és irodalmunk szabadságáért küzdő irodalmi és tudományos folyóiratokat. Nem felelet erre, hogy a külön csoportokba fejlődés árt a kisebbségi érdekeknek. Jancsó maga állitja, hogy a szembenálló vélemények kapcsán nem egy kérdést sikerült tisztázni. A közös akol aligha lett volna jó erre a multban, de nem hisszük, hogy jó volna hozzá a jövőben. A tudomány és az irodalom szabadságáért való küzdelem azt is jelenti, hogy a közös célért harcoló csoportok megőrizzék a maguk gondolat- és lelkiismereti szabadságukat, mert csak a szellemi függetlenség hitében lehet nagy eszményekért sikerrel cselekedni.

Jancsó Elemér tanulmánya, mint fentebb már idéztük, utal arra is, hogy *Gaál* Gábor igyekszik a Korunkat nemcsak Transzilvánia, de a határokon kivül élő magyar társadalomtudományi kutatások közlönyévé is fejleszteni. Nem hisszük, hogy ez a szándék és tágabb tartalmi keret kevésbé tenné transzilvániaivá ezt a folyóiratot. Egy ország irodalma aligha merülhet ki regionális ábrázolásban és ha elsőrangúan fontos is, hogy népi és nemzeti kulturájából a maga legsajátabb és legsajátosabb értékeit kitermelje, ép' annyira szükséges, hogy az egész társadalomról valóságos képet nyujtson és a külvilág kulturális eredményeit is feldolgozza. Az a körülmény, hogy a távolabbi kulturák szálai, mint egy gócban, Transzilvániában találkozhatnak, legalább annyira sajátosan transzilvániai kultureredmény, mint az, amit Transzilvánia kulturája önmagában létrehoz. Ha Transzilvániát csupán Tamási Áron, Nyirő József és más székelyek irodalma jelenti, akkor van egy *másik Transzilvánia* is, az a Transzilvánia, amely a transzilvániai Szilágyi András. meg Nagy István mellett helyet adott egy csomó másutt született és másutt élő irónak is. Nem véletlenül irjuk azt, hogy, másik Transzilvánia. Egy budapesti könyvkiadóvállalat komolyan foglalkozik azzal a tervvel, hogy *Másik Transzilvánia* cim alatt kiad egy anthológiát azoknak az iróknak elbeszéléseiből, akik Transzilvániában közlik irásaikat és kulturálisan odatartoznak, ha nem is ott születtek. Igen, kell lenni egy másik Transzilvániának is, ahol az élet valóságát nem takarják szép, hímes szavak, ahol tudomásul veszik, hogy másutt is van társadalmi valóság.

Lássa be Jancsó Elemér jeles kartársunk is, hogy ennek igy kell lenni. *(Ujvári László)*

Uj festői törekvések Transzilvániában. A XIX. század végének művészete, az impresszionizmus alig élte túl a századot, amelyben született. A rákövetkező művészeti irányzatok legtöbbjének élete még rövidebb. Az expresszionizmusé alig két évtized. Az impresszionizmus a természet uj meglátását hirdette, de csak a felszin felbontásáig jutott el, az expresszionizmus meg éppen a végsőkig vitte ezt a felbontást; a természeti elemek önálló életet kaptak benne, a szin- és

Korunk (Kolozsvár)
1937. 346, 347.l

Grosz, Masereel körében Derkovits egyenrangú művész, aki a mai Európa grafikában élő arcképén a legjellemzőbb vonást húzta meg: a Kelet-középeurópai parasztvalóság vonalát. (Hogy Derkovits milyen szorosan beletartozik a legnagyobb mai grafikusok sorába, kiadatlan ceruza és tollrajzainak százai bizonyitanák. Ezek nélkül természetesen a Derkovits életművéről alkotott kép hiányos.)

Fiatal, küzködő magyar képzőművészeink, ha arra a kérdésre keresnek feleletet, hogy mikép' lehetnének művészetükben magyarok, úgy, hogy a világhoz is szólhassanak, Derkovits életművében keressék a választ! *(m. j.)*

GAZDASÁGI KÉRDÉSEK

A KONJUNKTURA FORDULÓPONTJÁN

Hogy a válságnak nincs vége; hogy csak látszatkonjunktura van, amely főleg terméketlen befektetéseken alapul; hogy ez a tevékenység magában hordja összeomlása csiráit — minderre különböző cikkeinkben itt már rámutattunk. De a „fellendülés" most olyan fordulatot vett, hogy állitásainkat nagytőkés oldalról igazolják. A nyersanyagoknak már februárban érintett viharos emelkedése boritotta gondba szerte a világon a nagytőkéseket, akik most meg akarnák állitani az égbenyuló „prosperity-t", ezt a — ma már felismerten egészségtelen — fellendülést. Fordulóponton állunk. Mig néhány hónappal ezelőtt csak azt hallottuk, hogy a válságnak vége, addig ma a bekövetkezhető összeomlásról és ennek meggátlásáról cikkeznek. Az olvasó elámulva kérdezhetné: honnan ez a hangulat? Hiszen továbbra is emelkedik a termelés, a világkereskedelem — ha lassan is — növekedik, az árak emelkednek, valamelyest csökken a munkanélküliség. Mi történt, hogy a polgári közgazdák nem remélik többé a maradék munkanélküliség felszivódását és a válság megmaradt betegségcsiráinak kimulását a fellendülő termelésben?

Az állitólagos javulás országonként önellátásos alapon következett be. A gyógyithatatlan betegség fennállását országonként más tünetek mutatják. Mielőtt azonban a jellemzőbb országokat sorba vennők, utaljunk ujra a közös tényezőre, a nyersanyagok áremelkedésére.

Ez az emelkedés nemcsak az 1936 őszi pénzleértékelő országokban, hanem szerte az egész világon mutatkozik, legnagyobb mértékben a fémek árában. Igy pl. egy év alatt megkétszereződött a réz, ólom és cink ára. Ennek az áremelkedésnek nagyobbik fele azokban a hetekben zajlott le, amelyek az 1500 millió fontsterlinges angol felfegyverkezés bejelentését követték. Az ok és okozat kapcsolata nyilvánvaló. Gondolkodó [illegible] nemzetközi fémkartellek fejei ezt az áremelkedést nem

forma-hangulatok ködös, konkrét tartalom nélküli élmények kifejezőivé váltak, kollektiv élményre törtek s közben csak igen kevesek közelitették meg. Ha értékük és hatásuk a művészetek alakulásában letagadhatatlan is, hisz az uj formanyelv uj lehetőségeket hozott, a sors megfosztotta őket az uj mondanivalók ajándékától s azoknak juttatta, akik számára a művészet nem csupán atelier-probléma, hanem komoly társadalmi cselekedet. Az ilyen művészet megjelenési formái természetesen fölötte változatosak. A művész néha heves és ösztönző, mint *Kollwitz*, máskor keserű és kegyetlen, mint *Georg Grosz*, de valamennyinek közös vonása, hogy nem hisz az önmagáért való művészetben. A képzőművészetnek ilyen értelmű felfogása nálunk is jelentkezik. Mint mindenütt a világon, itt is elsősorban a grafikát sarkalja uj utakra, amely természeténél és hagyományainál fogva meghittebb viszonyban van az emberi és társadalmi témával, mint a festészet. Néhány szociális érzékenységű fiatal művész nálunk is kisérletet tett a társadalmi témavilág megközelitésére, ha ezek a kisérletek még nem is vezettek teljes sikerű művészi alkotásokhoz. A rajzón néha még gyámoltalan az új társadalmi témavilág lehetőségeivel szemben, máskor pedig kiszolgáltatja magát a téma művészietlen csábításainak. A nagy rajztudású *Ruzicskay György* pl. nyitott szemmel figyeli a korjelenségeket, amiket kissé riportszerű formában rögzit meg, viszont jelképességre hajló elképzelései fellengős alkotásokra csábitják. *Leon Alex* és *Kazár László*, bár még a tanulóévekben, de biztató törekvésekkel a társadalmi kavargásból s a város és a falu nyomorultjainak életéből lesik el témáikat. *Keleti László* pacifista rajzokkal jelentkezett, amiket azonban hiányos rajztudásával nem tudott megóvni a plakátszerűség végzetétől. Hangsulyozott művészi igénnyel, bár még sok kezdetlegességgel lépett fel *Gy. Szabó Béla* Liber Miserorum c. metszetgyűjteményében, melynek igen nagy kárára van a művész bágyasztó érzelmessége. Utóbbi művei azonban nagy fejlődésről és edződő művészi határozottságról vallanak. Az emlitettek sorához csatlakozik legujabban a festő *Klein József* cluji kiállitása anyagával. K. a dolgozó embert festi. Témái rőzsehordó emberek, fáradt asszonyok, földások, megfeszitett inu lovak, olvadó aszfalton dolgozó munkások. Általában: a munka; közelebbről: minden ideálizálás nélkül az inak szakadása, a verejték, a munkaüzdelem. Valamennyi képe témája fölött a munkássors komor felhője. Szinei világa is: komor, szegény és reménytelen. A szinek soha sem válnak játékossá. A cél: a dolgozó ember minél hivebb, sűritettebb kifejezése. Klein József ebben az értelemben naturalista, se felfogásában, se tárgyában nem tér le eredeti vonaláról: a dolgozó ember ábrázolásáról, ahogy azt a város kövén, falvak határán, hegyek között vagy négy sötétlő fal nyomasztó atmoszférájába ékelve megfigyelte. A művészet igazi hivatásának tudata mindenképʻ a transzilvániai uj festői törekvések jó sorába iktatják teljesitményeit. *(L. M.)*

Klein József

életrajz

Murádin Jenő: Nagybánya. A festőtelep
műveiben. Miskolc, 1994, 55–56.

M. D. K.

KLEIN József festő

1921-től 3 évig a nagybányai iskola növ.

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 272. l.

MDK

Klein József

Ujjáalakult a Nagybányai Festők Társasága. Esti Kurir 1941. aug. 4.

424. Klein József, ép. MDK

Szül.: Ziliz, 1880 Okl. kelte: 1902 Sz.: 2655

A m. kir. József műegyetemen oklevelet, absolutoriumot vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig.

EP-IP - EP-MÜV. 1931. márc. 1. 41. l.

M.D.K

Klein József
festő

Ziffer Sándor műveiről volt.

Kovács Zoltánné: Vita Ziffer Sándorról
Művészet, 1963. október - 47 lap

Klein József

szül. Csermőn (Aradm)
1896 január 30, Izr -
4 polgári -
1916/17. II. elsőéves művész-
nőrendék (Zempléni T. Pilch)
~~1917/18~~ 1917/18. I. másodéves -
Réti István
1917/18 II. másodéves n. o.
1918/19 I. harmadéves n. o.
1918/19 II. " " -

Hunyadi Mátyás l. I. Mátyás magyar
Király alatt

Klein József

Kiskoutty Zsolt – Murádin Jenő: Ngy Ontés.
Ngybánya Könyvtár Z. Mskola, 1993, 17, 21, 23,
[illegible] 37.

Klein József

Kecskemétről kerül Nagybányára

Nagy Oszkár feleségtársa

Kishonthy Zsolt – Murádin Jenő: Nagy Oszkár Nagybánya környéki 2. Miskolc, 1993, 14, 26.

Klein József festő és trobrász

A cikk a deportált művész élet-
rajzi adatait közli.

Említett művei: „Léda a hattyával" (grafika)
„Ásó férfi" (bronz)

Balázsné Csizér Lilla:
„Régi tanítvány emlékezik".

Kornuk. 1966 – 7

Klein József

Radikális eszméiért kizárták a
Mikola vezette festőiskolából, Ziffer Sándor
köréhez csatlakozott -emlitve

Korunk Kolozsvár 1974/2 2ol.old,

Klein Róza

1924/25 I.

Ferképzomfoiskòvk

101.l

MINDEN KORREKTÚRÁT
VISSZAKÉRÜNK!

KORREKTÚRA

Küldetett: 1934 OKT. 9.

Visszaérkezett:

PÉLDÁNYSZÁM? 321-370

A KÉZIRATTÓL ELTÉRŐ
SZERZŐI JAVÍTÁSOKAT
KÜLÖN SZÁMÍTJUK FEL

KLEIN JÓZSEF

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

505-506
Szöveg : 51, 56, *57/38*, 187, 188, 259, *266/122*, 345, 351, 358, 362, *363/1*, *363/25*,
Kép : 259, *462*,
Kronológia : 1962, 1973,

Klein József

„Nyár" c. képének (a 4 évszak ciklusból)
reprója a 297. oldalon

Korunk 1974/2 Kolozsvár

Klein József

Murádin Jenő:

KLEIN JÓZSEF /festőművész/.

Bukarest, 1977.

Ismerteti:
Banner Zoltán:
A másik Nagybánya földjén.
Utunk, XXXIII.évf. 28./1550./sz. 1978.
jul. 14. 2.old.

Klein József

Murádin Jenő:

KLEIN JÓZSEF /festőművész/
Bukarest /Kriterion/ 1976.

Ismerteti: Balázs Imre.
Igaz Szó. 1978. 7/8.sz. 121-126.old

Klein József

Murádin Jenő:

"...Mert ez a müvészet forradalmi tett!"
/Részlet a szerző rövidesen megjelenő
KLEIN JÓZSEF /festőművész/ kismonográfiá-
jából./

Utunk, XXXII.évf. 33./1503./sz. 1977.aug.19.
7.old., 2 kép.

J.

Klein József festő

- a róla s műveiről megjelent album általános jellemzése - Muradin Jenő elemzi a képeket és értékeli őket

Említve: Incze János, Szervátiusz Jenő Vida Géza, Szolnay Sándor, Nagy Imre Nagy István, Nagy Albert, Tihanyi, Berényi, Kmetty, Czigány, Fülöp Antal Andor, Mohi Sándor, Kós András, Balázs Péter, Csontváry, Szőnyi István, Krizsán, Gyárfás Jenő, Balogh Péter, Bortnyik, Vasarely Victor, Moholy-Nagy, Kassák, Déti Huber István, Kemény Zoltán, Thorma János, Mattis Teutsch János, Klein József.

Jakabovits Miklós: Művészeti monográfiákról és a képzőművészeti köznevelésről.

Komuk 1978/7 606 old.

Klein Józef

Klein József
festő

Dolgozott Nagybányán

Murádin Jenő! Nagybányától – azáj hangok –
Korunk, Kolozsvár 1968. X. 1518.

KLEIN József festő

Muráczin Jenő: Erdélyi festőművészek.
Budapest, 1997 34, 35–36, 38, 47–48

Refektóriuma

6 előtti időből,
könyv 1379-től
aréz tál a XV:
allós, zászlók,

románkori kis
ázadbeli jóval
ztak, nyugati
plom hengeres

1) Klein József

festő

A nagybányai művésztelepen élt. Munkástól lett festőművész.

Kedvelt témái: erdőről faroszhót húzó, vagy rőzsét cipelő asszonyok, vízhordók, kubikosok, földmunkások. Ábrázolta az ipari munkások nehéz életét s a munkanélkülieket. Telfa-

Borghida István: Flaccos művének a hét V. H. nőrött

Kornuk, Kolozsvár XX. 1961. V/603.

2) Klein József

festő

gása a monument. falfestés felé mutatott.

1945-ben egy németországi hadálta borban

gyilkolták meg.

„...a ma műrészetének mozgósítóvá kell vál-

nia" – vallotta.

Fatal képzőműrész elvtársait, barátait to-

nította, köztük Vida Gézát és Csizér Lillát.

Borghida István: Harcos műrészek a két v.tl. kö-

rött

Korunk, kolozsvár XX. 1961. V. 603

3) Klein József

festő

Ebben a körben került kapcsolatba a munkásmozgalommal Kunovics tudós, Katz Márton és még sokan mások.

Bonyhida István: Harcos művének a hét V.-tl. Körött. Korunk, Kolozsvár XX. 1961. V. 603.

MDK.

Klein József

Kiállitási ismertető

Utunk 1966 szept.16.

Klein József festő

Gy. Szabó Béla, Gallasz Nándor, Szőnyi István, Podlipny Gyula, Szolnay Sándor, Balázs Péter, Ziffer Sándor, Kunovits András, Pittner Olivér, Jándi Dávid, Vida Géza Katz Márton - eulítve

- munkásmozgalmi tevékenység méltatása

Andrássy Edit Képzőművészet-osztályhaz

Igaz Szó 1971/2. 277 old

Klein József grafikus és festőművész

1) Folytatás

a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola Párizsban tanult tanárai a jelenkori francia művészet, mindenekelőtt Cézanne tanítását propagálják. Követhető vonala van az olasz eredetű neoklasszicizmusnak. Ide sorolhatók Pászk Jenő, Klein József.

Murádi Jenő: Fáziskülönbség a nyugati elvonal és a kelet-európai eredmények között.

Korunk, 1979. febr. 58. old.

Klein József festő- és grafikusművész, 2) Folytatás

a 20-as évek végén új műfajként jelenik meg nálunk az ipari táj. A munkássorsot már nem valami álromantika jeleníti meg festőink és grafikusaink képein, hanem a látott és tapasztalt valóság. Leon Alex, Kazár László, Klein József grafikája ennek a szociális tartalmú művészetnek eredménye.

Murádi Jenő: Fáziskülönbség a nyugati élvonal és a kelet-európai eredmények között.

Korunk, 1979. febr. 58. old.

Klein József festő- és grafikusművész 3) Feljegyzés

a második világháborút követően nehezen talál magára a hazai képzőművészeti élet. Alkotóink közül többen koncentrációs táborban pusztulnak el, mint Tibor Ernő, Klein József és még többen. Igen sokan csak évek múltán térnek haza a hadifogságból.

Murádi Jenő: Fáziskülönbség a nyugati élvonal és a kelet-európai eredmények között.
Korunk, 1979. febr. 57. old.

KLEIN JÓZSEF

Murádin Jenő:

Rőzsehordó három arca. /SZERVÁTIUSZ JENŐ, KLEIN JÓZSEF és FERENCZY NOÉMI müveiről./

Utunk évkönyv, 1972. 208-211.old. képekkel. Kolozsvár, 1972.

M.D.K.

KLEIN József

1920-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya..... Bp. 1984. 334 l.

KLEIN József

M.D.K.

1921-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.....Bp.1954.335.l.

Klein József
festő

Az 1931-ben, a nagybányai iskolából eltávolított fiatal művészeket tanította

Murádin Jenő: Nagybányától – az új hangolig
Korunk, Kolozsvár 1968. X. 15 18.

1) Klein József
festő

A 20-as évek elején ment Nagybányára.
/Párizsban hosszú ideig folytatott tanulmányokat, majd Bukarestben élt./

Nem volt tagja a Thorma János, majd Ksizsán és Mikola vezette szabadiskolának.

A bányászok keserves életét tolmácsolta művészetével.

1897-ben született, a) Arad megyei Csermő fa Murádin Jenő: Klein József - a művész és ember Korunk, Kolozsvár 1966. IV. 578. helytállása

2) Klein József
festő

Luban – sokgyermekes, szegény szobafestő szá-
ldolból. Iskolát Germőn kezdi, majd 15 é-
ves korában Aradon érettségizik.

Nagy nehézségek árán került be a Bp.-i
Szépműrészeti Főiskolára. A háború utóki
te nehézségek megakadályozzák abban, hogy
tanulmányait befejezhesse. 1921-ben nagy

Murádin Jenő: Klein József – a műrész és ember
Korunk, Kolozsvár 1966. IV. 579. helytálkása

3) Klein József
festő

Nagybányára.

Nagy Oszkárral közösen bérelt szobát. Munkáscetének és a periódusa – elfelejtve az 1937–40-től – a legtermékenyebb.

Huszonnyolc éresen nősül. Felsége varrólány. Naszútján festi „Ebédelő öreg vincekér a feleségével" c. festményét.

Munkáin jelző: Klein József – a műrész és ember helytálása

Kovnak, Kolozsvár 1966 IV. 579.

4) Klein József
festő

Tekseje öntörvően hatott világnézete kialakulásában. Lánykora óta kapcsolatban volt kleinné a helyi munkásszervezetekkel, a kommunista fiatalokkal.

1927-ben Párizsba utaznak.

Párizsi útja előtt – 6 év műrési termése – egy egész fejlődési szakasz áll. ≠

Murádin Jenő: Klein József – a műrés és emberhelytállása
Korunk, Kolozsvár 1966. IV 580.

5) Klein József
festő

1921–1927 között öt kiállításáról tudunk, köztük első, egyéni bemutatkozásáról. Néhány hónappal letelepedése után Pascu Eugennel, Égly Sárival és K. Csikos Antóniával közösen állít ki.

Kollektív tárlaton szerepel 1923 tavaszán is: Zeffervel, Ferenczy Valéval, Pascu Eugennel, Égly Sárival és Gölner Elemérrel. / Nagybányai Mozadin Jenő: K. J. – a művén és ember helytálkozunk, kolozsvár 1966. 10. 580.

Lóssa

6) Klein Sóset
festő

Térhap, 1923. ápr. 10./

1924-ben, november/a nagybányai Festők Társaságának zsűrimentes kiállításán mint meghívott költag szerepel/a vendighént Nagybányán kiállító Perlott-baba Vilmos és Kmetty János mellett/, majd néhány hónappal később a kolónia tagjainak szokásos téli tárlatán mutat be néhány figurális tárgyú képet.

Mosádin jenő: Klein Sóset - műrészi ember helyt. Korunk, Kolozsvár 1966. 10. 580. állása

7) Klein József
festő
/Nagybánya, 1924. 77. és 83. sz./

Műpéski fejlődése szempontiából legnagyobb jelentőségű első egyéni tárlata – kb. másfél tucat festmény – melyet a Berger cukrászda termeiben jelenthezik. Alig néhányképe maradt ebből a korszakból.

Párizsban vált modernné.

Munkáin lenő: K. J. – a műv. és ember helytállása
Kosmak, Kolozsvár 1966. IV. 580.

9) Klein József
festő

Az expresszionizmus hatását két képe mú-
tatja: „A két grácia" c. olajfestménye és
egy csendélet. /Párizsban készültek./
Hazatérve még mindig hat műv.-re az
expresszionizmus — s egyben Derkovits grá-
tikájának stilóris expresszivitása. /Ha-
gyatékában nem egy Derkovits-metszetet
Murádin Jenő: K. J. — a műv. és ember hehytál-
bia
Kosnak, Kolozsvár 1966. 10. 581.

10) Klein Priset
festő

találtak./

1929-ben tért vissza Nagybányára. Itt kezdődik munkásságának második korszaka. Idegennyelvű szakkönyvekből, elmélyült művészeti tanulmányokat folytat. A klasszikusok közül különösképp ~~[illegible]~~ Pi. eter Brueghelt szereti.

1931-ben, amikor a baloldalisággal vádolt Murádin Jenő! k.j. - a műv.-s em her helytál lása

Kornuk, kolozsvár 1966. IV. 581

11) Klein József
testő

műrészeket eltávolítják a nagybányai szép-
műrészeti iskolából, a fiatal generáció Klein
József személyében találja meg mesterét.
Egyéni műrészete különösképp Vida Gézá-
ra és Pittner Olivérre volt formáló ha-
tással.

Ekkor készül expressionista ábrázolása, az

Mosádin Jenő: K.J. – a műv. és ember helytállása
korunk, Kolozsvár 1966. IV. 582.

12) Klein József
festő

„Ásó férfi" című / a nagybányai tartományi múzeum tulajdona / A képhez a fiatal Vida Géza állt modellt. Ezidőben készült „Baleset a bányában" c. kompozíciója is. Néhány grafikája is ezidőből / 2 db.-ot a nagybányai tartományi múzeum őriz 1932-ből / Festményeit az éles kontúrosság jell., Mosádin lenő: K. J. – a műv. és ember helytállása korunk, Kolozsvár 1966. IV. 582.

13) Klein József
festő

pl. „Munkába menő bányász" c. képét.
1931-ben festészeti tárlaton szerepel.
1932-ben Bukarestbe költözik néhány évre. Iparművészettel, lakberendezéssel, könyvtedéli tervezéssel foglalkozik. Szoros kapcsolatba kerül az illegális kommunista párttal.
Visszatérve Nagybányára, egy ikeles a Vörös Muradin lenő: k. f. a művész é ember helytálloja
Kovacs, Kolozsvár 1966. IV. 5 82.

14) Klein József
festő

Segély" helyi szervezőinek.

Újult erővel kezdi ismét festeni. Ez a magyarországi 3 esztendő /1937-40/ életének legtermékenyebb korszaka. Változatlanul az expresszionizmus híve.

„Útépítők", „Hombokát törlő munkás", „Földműves zsákkal" c. kompozíciói.

Murádin Jenő: Klein József - a műv. gémhez kosnak, Kolozsvár 1966. IV. 582. helytállása

15) Klein József

testő"

A háttér, a tój, a komp. előterében összpontosított pelekmény hangulati összetoglalása.

„Nincs kenyerünk" és „A proletariátus nyomora" c. képei Derkovits stílusát idézik.

A komor hangulat az évszakok – „Tavasz", „Nyár", „Ősz", „Tél" c. képein ololódik.

Murádin Jenő: K. J. – a műv. és ember kosunk, Kolozsvár 1966. ív. 582. helytállása

16) Klein József
festő

1937-ben Temesváron mutatkozik be kiállítással.
1938 telén Szervátiusz Jenővel rendez kiállítást a nagybányai festőiskola termeiben.
/ Kritika a „Bánya és Vidéke" c. lapban./
1938 ~~tavasszán~~ decemberében Kazár Lászlóval, Katz Mártonnal, Agricola Lídiával, Szervátiusz Jenővel
Marádin Jenő: K. J. – a műv. és emberhelyt-állása
Kosmuk, Kolozsvár 1966. IV. 583.

17) Klein József
festő

és Korábonyi Jánossal rendezett közös kiállítást. A következő év tavaszán ismét együtt szerepelnek a nagybányai kiprőműrészetek Egyesületében. – Ez volt utolsó nyilvános szereplése.

1941-ben, mint veszélyes agitátort, letartóztatják. Szabadulása után visszavonultan él. Dekoratív hatású, jeges, téli tájakat festmosádin jenő! K. J.-a festő és emberhelytállása
Korunk, Kolozsvár 1966. IV. 583.

Klein József

„Fakordók" Repr.

„Nincs kenyerünk" Repr.

„Pihecs" " Repr.

„Téli tój" Repr.

Kovacs, Kolozsvár 1966. IV. 583; 568-569;

Klein József posta

Pásztortűz, 1923. IX. évf. Fr.
639. l.
Kultur-keresztes.

KLEIN JÓZSEF

Új művészet

1996/júl

18.0., 23.0.

hogy milyen fontos volna, ha
szerint csoportosulhatnánk foly
hogy milyen áldás lehetne mindn
mélyében tudtommal minden számb
körünkben tartózkodnék és részt
dom megállapodott-e annakidején
ő egy-két napja, hogy megérkeze
vele. De nagyon lekötelezne, ha
kogy a közeljövőben elnéz Budap
talában nagyon szeretném vélemé
melyeket itt futtában emlitette
gyon jól esnék, ha minél előbb
a Szép Szó részére.

Igaz nagyrab

Ignot

Klein József

- életének javát Nagybányán élte le,
- de festészetében nem vállik Nagybányaivá.
- monográfia jelent meg munkásságáról, életéről - Muradin Jenő tollából.

Két város, Két művész: Ágopcsa Marianna cikke

A Hét. 1977. dec. 2.

M.D.K.

Klein József
festő

Lektatlan

M.J.: Levelek egy művészbarátságról.
Művészet, 1967. szeptember – 12 lap.

Klein József
festő

Első ízben jelentkezik kiállításon a Collegium Artificum Transylvanicorum kiállításán

Muradin Jenő: Collegium Artificum Transylvanicurom
Művészet, 1971. március - 16.lap

Klein József festő,
- a művésztelep fennállásának utolsó éveiben ír róla Borghida Pál

Említve: Boldizsár István, Ziffer Sándor, Tóth Gyula, Litteczky Endre, Mohi Sándor, Pirk János, Thorma János, Perlroll Csaba Vilmos, Mikola András, Réti István, Aba-Novák Vilmos, Nagy Oszkár

Murádin Jenő: Borghida Pál

Igaz Szó. 1974/5 675 old

Klein József

„Bányászcsalád"

1952

A Hét. 1977. dec. 2.

Klein József festő

- rengeteget dolgozott - Párizsból hozott képeinek nagyrészét eladta
- 1928-ban Borghida Pál megin-terjuvolja

Emlétve: Mikola András, Thomas János, Göllner Elemér, Égly Sári, Udvardy Ignac, T. Rátz Péter

Borghida Pál: Egy riport 1928-ból

Igaz Szó 1974/5

682 old

Klein József festő

- Borghida Pál írt róla amikor a nagybányai Berger-cukrász dában képkiállítást rendezett

Említve: Perlrott Csaba, Boldizsár István, Ziffer Sándor, Balla Béla, T. Rátz Péter

Borghida Pál: Formabontók és kismesterek

Igaz Szó 1974/5

680 old

Murádin **Jenő:**

KLEIN JÓZSEF /festőművész/ emlékkiállítása.

A Hét /Bukarest/, IV.évf. 33.sz. 1973. aug. 17. 9.old. 2 kép.

Klein, Johann Adam
neuer festö
1792 – 1875
Magyarországban i
működött

l.

Katalog der
Gemälde-Sammlung
der königl. neuen
Pinakotheck in
München. X. Aufl.
94. l.

Könyvtáramban

R. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

R S T E R G Y U L A urnak,
Orsz. Bizottsága Elnöke,

B U D A P E S T.

24-én 284 szám alatt kelt becses
van szerencsém Möller István

 M. D. K.

Klein János A., grafikus; 1792-1875
metszet cyklust készít, felső, magyar-
országi tájakról és a lakosag viso-
letéről.

Anna Petrová-Plesková: Slovenské ný-
tvarné umenie obdobia národného
obrodenia.
Bratislava, 1966. 27. old.

J. A. Klein grafikus M. D. K.

1809 ben aquatinta sorozatot készített népviseletekről.

Ujvári, A magy. képzőm. 1960 34.

Klein J. A.

Magyar Juvaros a XIX. n.
elejen.
Rézkarc 1812-ből
Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.
V. k. Bp. é. n. 223. l.

Klein J. A.

Szénát áruló tótok,
fenti rézkarca 1812-ből

Repr

Domanovszky Sándor
Magyar művelődéstört.
V. k. Bp. e. n. 139. l.

Klein, Johann, Adam MDK

(1792 - 1857) rézmetsző

1800 - 1815 között Ausztriában készült rézmetszetei

(281. o-n egy képe reprodukálva)

Bernard Koritz: Österreich-Ungarn im neunzehnten Jahrhundert, Wien, 1884 350. o

J. A. Klein

Pihenő vásárosok.
Eredeti aquarell
(igen ugyes kep)
Hört. Kepes - Kerrap
Gyujtben

fenti jelvés

lehet hoszy
magyar

fec. 1817

Klein János festő (?)
a baru adi kat. templ. főre-
tára képei

Religio, 1866. jun. 4. 358. o.

Egyh. Tudósi tárok.

Klein Johann

becsi festő

festette az 1868 ban

épült református templom falképeit.

Lyka Károly

73. l.

74. l.

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ÉREM- ÉS RÉGISÉGTÁ

Térítvény

A könyv szerzője és címe	Kötetek száma	Ivrét	Jelz

Kelt 1 ..... *Sajátkezű aláírás:* .....

Határidő 1 ..... *Állás:* .....

Hivatalos jegyzet: ..... *Lakás:* .....

Klein Judit, textiles, 1939. végbizonyitványt
nyert

Iparoktatási Isk. Évk. 1838-1941. Sp. 1942.
33 l.

az elpusztult képolnából a templomba

nelybe a Mátyási-család temetkezett/
nében a Historia Domust iró plébános el-

gül három feszületről: 1./ a régi teme-
ncs megjelölve, - mindkettőt Kubuth Fe-
ij temetőben, más hivek adományából és

a átépitették a XIX. század elején.
barokk maggal.
ajzu épület, el nem választott egyenes-
. Homlokzata egyszerü, középső részén
sü barokk ajtó, felette alacsony széles,
zatot lezáró egyenes párkány felett o-
kaszos torony. Mindkét szakaszában fél-
egyszerü pilaszterek között. Efelett
hagymaalaku sisak. Tagolatlan északi
klasszicizáló, laposan hosszukás, fél-
a délin csak kettő. A szentély mellett
án bujtatott vasrács.

MDK

Klein Judit, textilmüv.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

M.D.K.

Klein Károly orgonacsináló

1749-61 között szerepel az egri összeírásokban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál.
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 267. old.

M.D.K.

Klein Károly, orgonás

1749-61 ig szerepel az egri adóösszeírásokban, mint orgonahészi tő és javító mester. Ugyanakkor vagyontalan hőmüveshént viják össze.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: DercsényiDezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 350. old.

KLEIN Károly orgonás. 1749-57-ig szerepel az egri adóösszeirásokban, mint orgonakészitő és javitó mester, akit mint vagyontalant irnak össze.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

1/. Klein Károly, ép-ip. isk. MDK
tanuló

Dr. Rados Jenő irányitása mellett a köv. felvételez zést és megrajzolást végezte.

2. A Szt. Mihély templom boltozatának alaprajza.
Megrajzolta: K.K.

Dr. Rados Jenő: Kolozsvári műemlékek.
A m. kir. áll. ép-ip. folsó isk. 1941-2 évi szünidei felvételei. Ep. 1943.

1/. Klein Károly, ép-ip. isk. tanulé

2. A Szt. Mihály templom boltozatának alaprajza. Megrajzolta: K.K.

2/. Klein Károly ,felsö ép-ip. MDK
isk.tanuló

Dr.Rados Jenö ép.-tanár irányitása mellett az egyes müemlékek felvételezését és megrajzolását végezte.

21. „Két reneszánsz kapu az egykori Bogner-házból. 1559.

Megrajzolta: K.K.

Dr.Rados Jenö:Kolozsvári müemlékek.
A m.kir.áll. felsö ép-ip.isk. 1941-42.évi szünidei felvételei. Kp.1943.

2/.

Klein Károly József

Akadémiai festő Bécsből kérte letelepedését Sopronba. 1832-től élt ott.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 6.l.

KLEIN József
91 11. 72

Új Művészet

Klein Károly

puskaműves Pesten.

XIX. n.

Zsebpisztoly, gyutacsos, kétcsövű, recés markolattal.

M N M. Fegyvertár

1468. lelt n.

KLEIN KERESZTÉLY, aranyműves

A család őse Jobst bécsi kereskedő,1640-ben tette le a polgáreskűt Sopronban.Megalapitója lett egy viragzó soproni családnak,melynek leszarmazottai közül Jakab és Keresztély aranyművesek egy napon lépnek a soproni polgarok sorába 1810-ben. 355.old

KATONA IMRE: Merkur-keresztes soproni haz 350.old

Soproni Szemle,Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szam

MDK

Klein Kis János, ép. mester

1666-1672 években céhmester, s már 1636-ban kassai lakos.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek. Barok és rokokó korszak. MKME Közl. 1904 évf. 83.l. 28. kötet, 3. füz.

M.D.K.

Klein Kis Farkas, építőmester

1636-óta kassai lakós és az
1666-1672 években céhmester.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38.köt. 83.old.

Klein Ris János

epit. m.

1666-1672 cehm. Kassán

1636 ban már

Kassai lakos

+ K + 83. l

A szegedi m. kir. állami fa

Érte

.....

.....

.....

.....*tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Endrényi Ir

Klein Keresztély

Jakab

arany és ezüstmivés

Sopron

1810. jun. 6.

polgáreskü

Hazi

Klein Keresztély

arany és ezüstmivés

1810. jun. 6. Sopron.

polgáreskü

kétkülön tétel

Hazi

Klein Keresztély

(Christianus)

l.

Kőmagyötvi.

2024. 7.

N	O	P	Q	R	S	Sz	T	U	V	W

19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31
VIII IX X XI XII

Sz.:

Sz.:

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg
	26 25	26 25		
	35.-	35.-		
	26.25	26.25		
	35.-	35.-		
	35.-	35.-		
	35.-	35.-		
	35.-	35.-		
	35.-	35.-		

Klein Keresztély,aranymüves

17.Klein und Lochnermisches haus 6.ft. A klein család leszármazottja.1810-ben egy napon lép a soproni polgárok sorába Jakabbal,aki szintén aranymüves. 132.old

Házi Jenő: A soproni belváros házai és háztulajdonosai 1687-ben 127.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XIX.évf.1965 Sopron

Klein Kerentély

ötvös

1810 jun. 6 Sopron

Kapunaggaroon ötvösök 38 l.

4462. Bazzaro Leonardo:

Sz. 1853-ban, Gius. Bertini H

Vihar után.

E festmény azt a jelenetet [illegible] köhidtól átkarolt csatorn [illegible] vizbefultakat, [illegible] többen [illegible] az inverső parton, hol egy leány [illegible] a siró fiunak ájuldozó jobbról [illegible] a temetést. némely épület udvarán ruhane

Bazzaro 4.

Vászon, mér. 172:288.5 cm
Gróf Andrássy Dénes hagyománya
Magyar Nemz. Muzeum örökletéte
23-án (2046-913). -- Bejelentet

Klein Keresztély

ötvös Sopron

Könnagystvj. 338.1

2024

Nr. 1995

CK

Christianus Klein, civis 1810, e. —1842.

(Csatkai) Filigránmívű mentegomb. — *Knopf in Filigranarbeit.*

Dr. Holl Jenő, Sopron — *Ödenburg.* Csatkai: 18, 32.

Klein Kristóf Sámuel

festő

Sopronban született, 1739-

ben iratkozott be.

Klein Kristóf Sámuel, festő, kereskedő fia, Sopronban született, 1739 okt. 19-én iratkozott be.

lásd Fleischer Béla 58. l.

Temesvár.

A középtért a város meg a
tett vár foglalja el, a háttért
madárral, az előtér[illegible]ben
mot hajt. Felirata a lebegő mon

TEMESVAR

magyarázó szövegének kezdete: A.
fiume.

Rm., mér. a rl. 13.
Scala: L Ungheria c
66-93-61.

Klein Kristóf Sámuel, festő

Sopronban Schauer Mihály Éliás festő szerződéssel tanitja ~~xxxxxxx~~ 1775-ben. Klein 1739-ben ~~xx~~ a bécsi akadémián tanúl. További sorsáról nem tudunk. 68.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni Barokk művészethez. 1.rész 64.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968 Sopron

M. D. K.

KLEIN Kristóf Sámuel festő

szül. Sasvon

1739-ben iratkozik be a bécsi akadé-

mián

Garas XVIII. sz. 226. k.

M.D.K

KLEIN Krisztóf Sámuel festő

Garas XVIII. M. 226. e

Klein Kristof Sámuel

jestö
szül Sopronban, Erdődö
fig. 1739. a bécsi aka-
démiára csatkozott.

Csatközl

Fleischer 58

KLEIN, Kristof Samuel fatö

1751 Porsay

An 1998. 242.

Bencés templom és kolostor, főkapu
1909-1910
pozitív: brómezüst zselatinos, 13x17 cm. OMv
negatív: zselatinos szárazlemez, 13x18 cm. OM

Garamszentbenedek [Hronský Baňadik; Bars v
Bencés templom és kolostor, belső a szentély f
1909-1910
pozitív: celloidin, 12,5x17,5 cm. OMvH ltsz. 1

Garamszentbenedek [Hronský Baňadik; Bars v
Bencés templom és kolostor, barokk főoltáron:
Szent Benedek szobrai, 15. század
1909-1910
pozitív: brómezsüt, brómezüst zselatin, 13x18
pozitív: brómezüst zselatin, 13x18 cm. OMvH

Garamszentbenedek [Hronský Baňadik; Bars v
Bencés templom és kolostor, barokk főoltáron:
1909-1910
pozitív:brómezüst, 12x17 cm. OMvH ltsz. 239

Klein Lajos
zebrája

Tanítónő korcai
gyerekekkel c. diplo-
ma munkája

Soós Gy.: A Képző-
művészeti Főiskola
1952-53. évi diplo-
ma munkái

Szabad Művészet
1953. 114. l.

Photocopy DM [illegible]

Klein Lajós

zobrazy

1883-86.

Éimisk 1930.85.l.

el-Ka

Ka

Klein Lajos

ötvös mes.

Mestere Dioszegi István Kassán. 5 évre szegödött 1772. okt. 19. felszab. 1774. aug. 2.

Tanulni Grimnél kezdett 1768. aug 24-én s 1772-ben atyja kivánságára Dioszegiben ment át.

Mihalik József. Kassavárs Ötvösségének története. Bpest. 1900. 326. l

Parlaghy Vilma

festő

Klein László

1904/5 – 1907/8

775

Ferkèpzomfoiskòvk

101.l.

ban.

MDK

Klein Lipót ? Jávor Pál

Tanulmányfő. Olajf.

KMTárs.1901/2.téli kiall. 42.l.

MDK

Klein Lipót

Arckép, of.

KMT. 1903/4. téli kiáll. kat. 55.l.

Klein Lipót

MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Klein Lipót

Tanulmányfő, of.

Képzőm. Társ. 1901/2. téli kiáll. kat. 43.l.

Klein Lipót MDK

Tanulmány, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

Klein Lipót MDK

Portrait, olf.

Mücsarnok 1902/3. téli kiáll.

KLEIN LIPÓT

344. Tanulmányfő. Olajf.

Képzőm.Társ. 19ol-2.téli kiáll.kat. 42.oldal

KLEIN LIPÓT

564 Arckép. Olajf. Magánt.

Képzőm.Társ.1903/4. téli kiáll.kat.

MDK

Klein Lipót, festö.

Tanulmányfö. Of.

Képzömüvészeti Társ. 1901/2. Téli Kiáll. Kat. 43.1.

Klein Lipót

IV. c. vajtlanárjelölt.

E nevén már a Nincsarnokban is

szerepelt

Azonos Jávor Pállal.

...te

...t

...Az esztergo

főegyház kincstára. AÉ., XIV., 1880., 290

— Irodalom ...

meg a Zala forrásvidékénél elterülő zalai Őrséget!

A DUNÁNTÚL ÖSSZEFOGLALÁSA.

A térkép segítségével állapítsd meg, meddig nyúlik ki az Alföld Ny-ra a Duna mentén, a Dráván fölfelé! Melyik a Dunántúl legmagasabb pontja? Mennyi a Magyar-középhegység átlagos magassága? Hol vannak a Dunántúlra jellemző dombságok, hátságok? Melyek a Magyar-középhegység és a Mecsek közös jellemvonásai? Hol vannak különösen lapos tájak? Mi jellemzi a Dunántúl folyórendszerét? Melyik a Dunántúl legnagyobb folyója? Hová viszi a vizét? Melyek a Dunántúl állóvizei? Hasonlítsd össze a Dunántúl hőmérsékletét, évi esőmennyiségét és a szelek járását az Alföldével! Miért nincsen a Dunántúlnak termésfölöslege? Melyek a Dunántúl ásványi kincsei? Hol települtek a városok? Mi jellemzi a Dunántúl települését?

A Dunántúl egészen *más életegysége* a magyarságnak, mint az Alföld. Más a Dunántúl felépítése, domborzata, éghajlata, történelme, másképpen él rajta a nép, mint az Alföldön. S mégis édestestvérei egymásnak, föld is, nép is.

Klein Lipót

Női fej, olaj

Szegedi Képszőművészeti Egyesület kiállitása.
1904. márc. 34 l.

Klein Lipót

Arczkép, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállítása.
1904. márc. 34 l.

Klein Lajos festő.

Jávor Pál

1904.: V. Sziget u. 17.

1903/4. téli kiállításon

Arckép. olaj. (564).

kiáll. cat. 55. l.

Klein Lipót festő l. Távor Pál.

Klein Lipót

festő -

művészsövendék a mintarajz
iskolában 1903/4-ben. V éves.
600 Kor. állami ösztöndíj.

Érettsítő. 1903/4- IV. l

kiadásai

Frankfurti biblia VI. 252.

Klein Lipót, festő l. Jávor Pál.

Klein M. ötvös
aranykoszorus mester
ezüstárugyáros
VII. Sip u. 20
Emlékül
Berenyi. 64. l.

BUDAPEST
834 NOV 10-19
62
62

MDK

Klein Magdolna, VIII.o.tan.
Tolna l.sz. ált.isk.

2. Disznóölés.

Magy. Ifj. Képzőm. Kiáll. /VII/ Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949. aug.16-szep. 10. Kat.

Klein Márton

Ohr.

Nagpreben, XVIII st elsöf.

ind

HHSz 526 l

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

igy helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

KLEIN, Martin Römius

1672

WAB 100. 189.

pozitív: celloidin, 12,5x17 cm. OMvH ltsz.1483
negatívszám: ???? 97794

Kisszeben [Sabinov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, szószéke
1905
~~lemezszám: ??? 1712~~
pozitív: brómezüst, 13x17 cm. OMvH ltsz. 2069
negatívszám: ??? 97986

R. k. plébániatemplom, szószékkosár részlete
1907
~~lemezszám: ??? 2562~~
pozitív: celloidin, 10x15,5 cm. OMvH ltsz. 148
pozitív: celloidin, 10x16cm. OMvH ltsz. 14833
negatívszám: ????97930

Kisszeben [Sabinov; Sáros vm]
R. k. plébániatemplom, szószékkosár részlete
1907
pozitív: celloidin, 10x15,5 cm. OMvH ltsz. 148
negatív: ??? 97930

Klein Márton

ötvös

1721–22.

Vizakna

Schuller Zwei

406, 407. l.

Klein, Max

Bildhauer, geb. 24. Jan. 1847 in Gönez, gest. 6. Sept. 1908 in Berlin. absolvierte seine Studien in Berlin, München und Rom. In Berlin hatte er lange Zeit mit den größten Schwierigkeiten zu kämpfen, bis ihm endlich 1878 der unerwartete Erfolg seiner Statue Germanischer Sklave – welche von der Kritik mit ungeteilter Begeisterung begrüßt wurde, mit einem Schlage in die vorderste Reihe der deutschen Bildhauer stellte. Ihr folgten: Samson und Delila, Der Anachoret, Besiegter Heerführer, Hagar und Ismail, Lebensdrama, Die Sintflut.

Krück II. 28. 1.

~~Árpádházi zabla VI. 138.~~

Klein Lipót

1899/900 – 1903/4 I és 1905/6

Benczur isk.

Ferkèpzomfoiskèvk

101. l

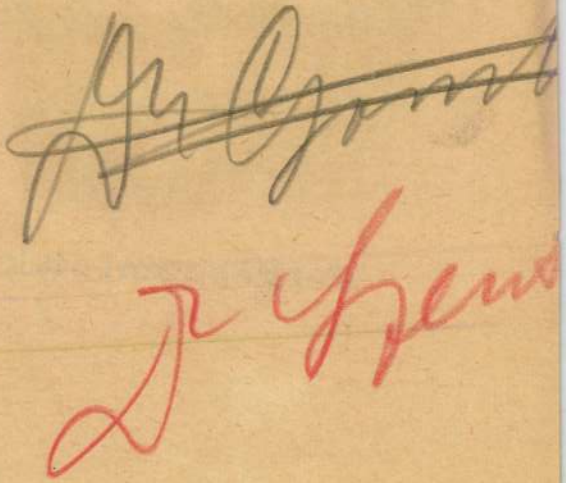

Klein Lukács
selmecbányai ötvös
l.
Magyar Múzeum
1945. 33. l.

balra nézve. Fején a török korona van
kicsiny és szakála le van beretválva.
lagot hord s brokát köntöse fölött pa-
trónjának támláját s balra a félrevont
Felirata a kép alatt két sorban:

EZIGER TÜRCKISCHER
ULTAN."

a vonalkeretnek 16.3:11.4 Cm.

a 8153

126/94 N° 140.

Klein (Klain Klein) Mihály

ötvös

1715, 1720, 1732 Selmecbánya

Magyarországi ötvösök 21.l.

Hadsereg:

A magyar gyalogság
et ~~folyótól~~ sik vidék
állásban, ki ~~fogy~~ jobb kezé
fogja s baljat leereszve ta
sárga rózsa mellett tölgylev
lal s hajtókával, mely utóbb
rág sárga zsinórral s bak
csatolt borju szijai a mellen

„Die k-k. oe

s alól:

„Ungarische

Szines könyomat, ala

Ltfa T. 43

Klein Mihály

ötvös

1745 dec 10 Selmecbánya

Kapmaggarorn ötvösök 21l.

Hadsereg:

Az Arcier-testőrség.

A lovon ülő r
az előtérben látjuk, m
lad. Öltözetük: sisak
bát széles zsinórzással,
felül érő szárral s taraj
táska a bal vállon átvete
két fejű sas látható. A
karóján (korona sapiros lótak
F. T." betűkkel. Feliratai

1

K. K. Árci

alól a jobb sarokban: "
s legalól középütt: „Druc
handlung Alois "

Könyomat, vonalkeretbe
Die k. k. österreich.
Gezeichnet und lithogr
ner. Ltfza 3579 (fekete
4066 (szin

Klein Mihály

Ötv.

l.

Kőmagyötvj.

1961. n.

N | O | P | Q | R | S | Sz | T | U | V | W | XZ

20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31
VIII IX X XI XII

Sz.:

Sz.: 1.

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg
	5·20			

Klein Michály
ötvös Selmecbánya
Kőmagystoj - 329. l.

1961	—	**Michaël Klein,** e. 1715—1732. (Divald) Kehely, hatkaréjos talpában 1601-ből való Reutter-családi ⌈mer⌋ekkel⌋ áttört kosarán 4 zománcfestmény: Reutter—Sichel-címer és allegórikus alakok. — *Kelch m. Medaillon d. Familie Reutter aus 1601 am Sechspaßfuß; am durchbroch. Schalenkorb 4 Emailbilder: Wappen u. alleg. Figuren.* — „1714.“ M—*H* 34 Ev. templom, Selmecbánya — *Ev. Kirche, Schemnitz.* Arch. Ért., 1910, 406 (Divald K.), képpel — *m. Abbildung.*	⌈ér ⌊⌋ ⌋ ⌋e

~~XIX~~ XVIII

Ev. egyház, Selmecbánya *Ev. Kirche, Schemnitz*

1961 Michael Klein

Kehely festőzománccal. — *Kelch mit Maleremail.*
Selmecbánya — *Schemnitz*, 1714.

Klein Mihály

Otvös

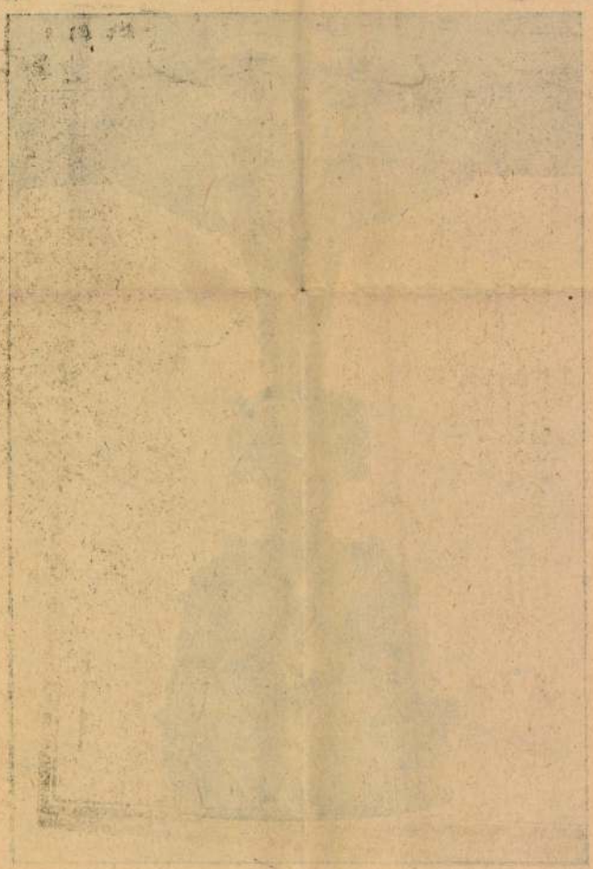

ságban «czirkuszi» elő-
kis vézna czigányló is-
zszor mutatott élczeit,
gazdája kérdésére: «Ki
zünvén a kisérő «verkli»
ásik, az előtérbe tóduló
a közönség viharosan
élczet, szégyenkezve el-
obatai mutatványok ve-
kölnyi kis gyermek —
lpiperézve — minden-
hórihorgas óriás ellen,
ró lehetett, de fölcse-
űvészettel: a neki orrt
álgatja feje körül, lábá-
najd ismét elfogja, feje
b efféle. A tömeg pedig
z- és lábficzamitásokat,
ermekek keresik a ke-
re — megihassa. Míg

megszólalt: «Szép, különösen a — szarva!» s ezzel sarkon fordult.

Én még most is egyre azon töröm a fejemet, vajjon dicséret akart-e az lenni? . . .

BISMARCK ÉS MAGYARORSZÁG.

Ritka eset, hogy egy nyugat-európai államférfi politikájában a magyar rokonszenv, a magyar nemzetnek az európai politikai szereplés szinterére állítása oly sarkalatos gondolatként jelentkezzék, mint Bismarck egész államférfiui pályáján. Ennek a gondolatnak ösztönszerű felismerése vezette a magyar politikai közvélemény legtekintélyesebb részét a nagy német kanczellár bámulói sorába s nem lephet meg, ha fölemlítjük, hogy talán aránylag a világ egyetlen nemzetbeliei sem fordultak meg sűrűbben Bismarcknál, hogy hódolatukat kifejezzék, mint a magyarok. Egy alkalommal erre czélzott

KLEIN MIKSA PÁLYAMŰVE.

OBOR PÁLYÁZAT.

os
omoly merengés,
ködruhában»
. . .»

en megvásárolta a hat
adt más hátra, mint az
gó-béres meg azonnal
najtsa az uj szerzeményt.
dékoztam a napidijamat,
inált s előre hiztam az
retnek, mert arról biztos
z istállóban esetleg fel-
át alaposan el fogja né-

ntették, hogy megérkezett
ökörrel, a kormányzó ur
ni, hogy még ma megki-
az egész kártyakompánia
az ökör-istállóba.
e azért meg nem állhat-
ásunk fő büszkeségére oda
szép állat?
ám nézett s kis vartatva

Bismarck, mint Löwe életiratában följegyzi, mikor azzal mentegetőzött egy bizalmasa előtt, ki Varzinban meglátogatta s kit kissé megvárakoztatott: «Az erdőbe mentem sétálni, mikor a postakürtöt meghallottam. Azt hittem, *ismét valami magyar vagy horvát jön*, hogy politikáról beszéljek vele s támogasson tanácsaival.»

Bismarck csakugyan nemcsak mindig méltányolta Magyarország történeti aspirácziói, de ismerte is azok természetes rugóit s a magyar faj szellemi hivatása feltételeit, tanulmányozta népei geografiai viszonyait, hagyományait. Rendkivüli rokonszenvet árulnak el már azok a nejéhez irott levelek is, melyeket az ötvenes években Pesten töltött napjairól, a budai várpalotabeli lakásáról, svábhegyi kirándulásáról, Szolnokig való utazásáról, stb. intézett hozzá. Akkor még ki sejtette volna nálunk a kezdő diplomatában a vér és vas leendő férfiát, a német egység hatalmas megteremtőjét? Ma meg aztán ki hinné, hogy abban az időben, ha ugyan hitelt lehet adni a mende-mondáknak, talán a közönségesnél *gyöngédebb viszony szálai is*

De hogy ma így beléd fogódzom.
Oka nem csak név-ünneped;
Elmúlt idők emléke is készt,
Mikor nem volt így, s szólva diszkrét',
Ha sok: két három társ akadt,
Ülvén olaj-lámpák alatt.

Említsem-é eszedbe hozva
Vörös borával Tóth Edét?
Akkor tájott a «Falu rossza»
Babérait gyűjtötte ép' . . .
Nem szólt sokat, többet pipála
S új darabokat kombinálva,
Fensőbbséggel pillanta ránk,
A kik félig kezdők valánk.

Hát a merész dalú poéta,
Nagy vállú, érdes Darmay?
Összekoczódtunk véle néha,
De tudtunk rá' se hajtani;
Adomáid- s derűs szavadra
Az apprehenzió szaladva
Hagyott el minket mindig ott,
S a társaság — ha volt: ivott.

Azóta nőtt a társaságod,
Jöttek nagy és kis emberek,
S hogy felértél magasra, már ott
Tömjént is gyujtottak neked.
Hanem te csak mienk maradtál,
Nem szédít drága bor s arany tál,
Vagy — s ezt szép megjegyezni ám —
Primás ugyan, de hát «czigány».

Nagyot nőttél te már azóta,
Babér díszíti a fejed,
Zsákját Fortuna is megódta
S ha nem csordul is, hát csepeg.
Nagyot nőttél — másnak, de nékem
Ma is csak az vagy, a ki régen,
Mert én rég is — 'sz tudod magad —
Csak ilyennek tartottalak.

SZABÓ ENDRE.

ÁTBALLAGOK A RÉTEN...

Átballagok a réten
Ezer virág között;
És nem szedek belőlük,
Bokrétát nem kötök.

Hogy le ne tépjem őket,
Virulni hagyjam én,
Mintha remegve kérnék:
Hajlonganak felém.

Fölösleges a kérés;
Az aggódás minek?
Nem tépek már virágot...
Hogy tépjek, nincs kinek.

SIÓ FERENCZ.

A JÁSZBERÉNYI VÁSÁRON.*

Eletkép.

A princzipális úr vásárra készült, hogy beszerezze az ugaroláshoz még szükséges hat jármos ökröt.

De váratlanul megjött a kormányzó úr, a ki pedig nem nélkülözhette a tiszttartót a hivatalos Paskievicsnál. Így aztán nekem jutott a váratlan szerencse, hogy a számtartó elszámolandó előlegül kezemhez olvasott 800 forintot és tudomásomra hozta, hogy nekem ebből 2 forint napidíj jár, a velem kiküldött kerülő és faragó béresnek pedig egyenkint nyolczvan krajczár.

A nagy nap előestéjén még nekem kellett a kártyázó kompániának kvaterkákat tölteni, mit annál sanyarúbb képpel teljesítettem, mert fogam kegyetlenül fájt. De uradalmi irnoknak dukál pinczemesterkedni, ha mindjárt az angyalokat hallaná is dalolni a mennyországban.

A Panni, mikor behozta az ujonan megtöltött üvegeket, ingerkedve még odasugta nekem: «Kire fáj a foga, ifiúr?» mire én csak orrfintorgatással válaszolhattam.

* Mutatvány *Adácsi*-nak «Aquarellek és croquik a gazdatiszti életből» czím alatt, az Athenæum-társulat kiadásában most megjelent könyvéből.

Mikor végül fölkeresh
azt tanácsolta nekem, h
odvas fogamba. Megcse
nem nyeltem belőle va
kábult fővel ültem be a
kocsijába, melyet két l
kány röpített a Jászság
Keresztül hajtottunk
jelenleg pedig szép me
szálláson, hol a kaszin
czég: «Fogadó a görögl
Vasárnap van, beha
a templomba. E város
az egész Jászságban;
olyan szép növésü nők
valahol.
Kevésbbé rokonszen
hajat simán a homlok
által az arcz kellő és
elveszti. Hajtekercsük
átfonják. Az árokszállá
nően sok «blondine»-
értelmében, egy szóval
«hirtelen szőkéket.» A
nos és mondhatom, én
kozni vele. A rövid és
kivágott czipő; ellenbe
gős csizma, (ha még
kaczkiás, oly jól fest;
mánya, a «czipellő,» a
sártengerben, a maga
lékezetbe hozza a páva
Egyre sürübb porfel
tottunk az unalmas o
vébe. Fulladva a porb
kis esőharmatért (vagy
száraz esőért), hogy e
rát! De mind hiába!
Teljes szélcsendben
séges porfelleg tünt
Számum! Sahara köz
mozlim megnyugvással
A napfényt elhomályos
zápor omlott ránk, pejl
szürkékké varázsolván,
kozik egy egész méltós
magát utána törő juh
egy, a garasos képes
kezében látható kamp
rongyos leányka iramo
Kiérve a porfelhőből
koczogtunk, hol ki, hol
Végre ütött a megvál
berény tornya.
Petőfi (nem tudom
valamikor:

Nem valam
Jászberény

de azért élénk egy váro
gos korában is, midőn
nagy ünnepélyességekke
kében még most is «süt
mal nyert Petőfi testvér
pénzt és 10 frtot, Kis-I
szállási lakos Péter Ján
Elhajtva egy pár kékr
előbb is szembe ötlik
egri püspök által Nagy
tére felszentelt templon
hasonlít egy izmos, ku
torony semmi arányba
ságával.
Jászberény főterén k
város- és kerületi háza
a maga nemében bizar
egy olasz tetővel, amott
csőzettel, stb.
A városházban őrizil
hel-kürtöt, dombor mets
csorbával. Bekommanta
valami gyönge koponyáj

«Hősi kürtjét két k
S le a császár rőt

mit a monda szerint:
szerint

«Kürtje Ottó homlo

de ha hangja oly mes
zajában, mint a hagyomá
nemzedék bizonyára ke
zékkel birhatott, mint a
Az irattárban Mátyás k
levelét őrizik; úgy szint

M.D.K.

Klein Mihály építőművész mester

a XVIII. század elején, barokk stílusban működött Selmecbányán.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,
Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 971. old.

Klein Mihály
építészeti rajzoló
tájképi és akvarell
csoport
8 hónap, jeles eredm.
Tanár Vidéky János

Iparrajziskola 1894

dohány kisárudája
RIMASZÉCS

Klein Miklós

fametsző

1883-87

Éirnisk 1930.85.l.

MDK.

Klein Mihra

~~[illegible]~~. Miskolci nőletérű, 1864-ben 17 éves, a KT bizálatát kéri, hogy művéni tanulmányait folytathassa Bécsben egy pártfogó költségére.

MDK-A-T.-1/231.

M.D.K.

Klein Miksa

"Anakreon" c. szobrával pályázaik a Képzőművészeti Társulat nyolcszáz forintos szobrászati nagydijára, mint az Irodalom és Müvészet c. rovat közli.

Képes Családi Lapok. Bp. 1883. ápr. 22.
3o. sz. 479. lap

Michael Klein

szilézíai építész Kőszegen született
s Neissében halt meg 1725-ben.

Voit Pál: A barokk Magyarországon,
Budapest, 1970. 152 l

301

KLEIN MIHÁLY, keramikus

A városlődi kőedénygyárban, minden bizonnyal, mint szakmunkás keramikus dolgozók névsora 1851-1950

KLEIN MIHÁLY, gyári munkás; 1938-1947

Függelék, 298.old

MOLNÁR LÁSZLÓ: A városlődi kőedénygyár/1866-1950/
275.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

KLEIN MIHÁLY, keramikus

Az államositás után 1947 első hónapjaiban ő is visszatért a városlődi kőedénygyárba dolgozni. 293.old

MOLNÁR LÁSZLÓ: A városlődi kőedénygyár/1866-1950/ 275.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971 Veszprém, 1971

KLEIN MIKSA szobrász

KLEIN MIKSA, MAGYAR SZOBRÁSZ.

BUDAPESTI HIRLAP 1883 máj. 20, 2

Név	A mű címe	Méret, anyag, technika	Ár
André Kertész	1 fotó		150
André Kertész	119 kép		eszme forgalmi ért tizı
André Kertész	3 kép		300
André Kertész	5 fotó		100

Klein Miksa szobrász

125 éve született.

Népszava 1972 január 27
6. old.

Klein Miksa

és Pállya Celesztin kollektiv kiállitást rendezett, melyről Diener Dénes József ir a "Tavaszi tárlat" cimmel.
Klein Miksa müvészi hirnevét, munkásságát emlitve beszél arról, hogy ha a müvész itthon akarna letelepedni, nagy tudásával és mesteri technikájával kitünő vezetője lehetne az ifju festőgenerációnak.

A HÉT, Bp. 1900. ápr. 15. XI. évf.
15. sz. 238-239. lap.

Klein Miksa

Lázár Béla: "A tavaszi tárlat" cimmel közölt beszámolójában három nagy művészt emel ki és elemzi alkotásaikat. Közöttük szerepel a művész is, aki előzőleg órásmester volt Miskolcon. Művei közül megemliti a "Germán rabszolga az "Anachoreta" c.-t, majd elmondja az "Özönviz" c. szobrának sorsát, melyet a művész szévert a berlini kritika birálatának hatására. Ezután kezdett női mellszobrokat készitèni, először feleségét mintázta meg, melyet igen nagy elismeréssel méltat.

Otthon, Bp. 1900. évf. 6. füzet, 49-60. lap

Klein

K. 4. *Miksa*, szobrász. * Gönc 1847.

† Berlinben 1908. Pesten, Berlinben, Rómában tanult s Berlinben letelepedve képmásokon kívül (Nietzsche, Helmholtz stb.) emlékműveket mintázott (I. Vilmos lovasszobra, Bismarck, Manteuffel Berlinben). A realista akadémikus szobrászat képviselője.

Ea. G. I. 5681

571.

571. Theobald Michau.

Sz. Doornikban 1676-ban. † Antwerpenben 1765-ben.

Erdős folyópart.

A folyó mindkét partján erdők díszlenek s a hegyes háttérben város épületeinek körvonalait veszszük ki. Balról az úton fedeles kocsi hajt, a melyből utasok néznek ki, a kiktől két suhancz kéreget. Mögötte férfi, nő és egy gyermek halad. Közülök a férfi batyut, az asszony fején és karján kosarat, a gyermek korsót és kézi kosárt visz. Középütt három tehén és több munkás, kik közül ketten kosárral bibelődnek, köti le figyelmünket. Jobbról a folyó partján három csónak kötött ki és a negyedik most indul el. Az egyikben ketten dolgoznak és feléjök két asszony közeledik egy-egy gyermekkel; a másikból a csónak orrán térdelő férfi kosarakat

I
269.

szed ki; a harmadikban egy utas ül és a hajós a csáklyát tartja; az elindultban pedig ketten nézik, hogy a révész mikép löki el csónakját. Kissé hátrább egy vitorlás vesztegel. Az égbolt felhős és alól balra a mester jelzését olvassuk. † Michau

Réz, méretei 35·5 : 50 cm. — Mündler: V. 3.

[illegible] vonatkozó adatok:

KLEIN MIKSA

Csak születése révén függ össze Klein Miksa a magyar szobrászattal. Egyebekben tősgyökeres berlini művész volt. Berlin villanegyedében, Grunewaldban épített magának pompás házat, berlini nevezetességek mellszobrait faragta. Maga is lemondott a magyar polgárságáról s berlini honosságot váltott. A porosz főváros magáénak ismerte őt s ott népszerűséget is szerzett grunewaldi Bismarck-szobrával. Fogadott hazájában halt meg, mint porosz királyi szobrásztanár, ez év szeptemberében.

Csak életének első szakasza hasonlít a magyar szobrászok pályafutásához. Szegény család fia ő is. Göncön (Abauj megye), ahol 1847 január 24-ikén született, szűkös viszonyok közt folytak le gyermekkora évei. A nyomor már a bölcsőnél szegődött társává, hogy egész ifjúkorán át kísérje. Sok nélkülözés közepette tanulgat mintázni Budapesten Szandháznál. Azután a berlini akadémiára kerül. Berlinből Rómába, Rómából újra Berlinbe jut s ott is marad egész életén át. Műhelyéből egész sor szobor és dombormű kerül a porosz főváros tereire, hídjaira, palotahomlokzataira. S a szalónokba is, mert Kleint mint képmásszobrászt is becsülték.

E munkák nem elégítették ki becsvágyát. Szerette volna erejét összemérni a márványsziklával s nagyméretű emlékműveken mutatni be, mint érzi át a monumentalitást. Ő is, mint a többi berlini szobrász, részt akart kérni ama pályázatokon, amelyek hivatva voltak a német politika és német hadsereg kiválóságainak dicsőítő szobraival ékesíteni fel Berlint. De e pályázatokon csak porosz állampolgár vehetett részt. Klein Miksa tehát magához váltotta ezt a polgárjogot. Itt már külsőségeikben is elváltak Klein és a magyar szobrászok útjai.

Ez az esemény volt az, amely Klein művészetét azután teljesen elkülönítette a magyar művészettől. És e pont ütközőponttá is lett. Idehaza változtak a viszonyok és a szobrászokra szebb napok kezdtek pírkadni. — Nagy pályázatok

Művészet 1909

jelentékeny problémákat juttattak nekik. Az ezredéves emlékművek, a királyszobrok, a Kossuth-szobrok, a tervbe vett Szabadságharc-szobor, a monumentális építmények külső és belső szobrászati dísze, nagy sereg munka, csupa szép feladat. Klein Miksa részt szeretett volna venni e feladatok megoldásában is. Azon volt tehát, hogy berlini szorgalmas munkásságának eredményét bemutassa a magyar közönségnek. A Képzőművészeti Társulat szívesen adott neki vendégjogot s a bemutatkozás megtörtént 1900 tavaszán. Klein Miksa tizenhét művel vett részt s gyűjteménye szinte megtöltötte a Műcsarnok nagy szobortermét.

De ez a bemutatkozás nem jelentett nálunk művészeti eseményt. Mert a kritika s a művészvilág rögtön tisztában volt azzal, hogy nem valamely törzsökös művészet elemi erejű megnyilatkozásával áll szemben, hanem a berlini új-barokk szobrászstílus nagytudású képviselőjével. Nálunk akkor, ha modern szobrászatról esett szó, Rodint, Meuniert emlegették, Németország Begasai és Eberleinjei senkit sem izgattak. S Kleint is úgy fogták fel, mint ennek a szobrász-típusnak egyik képviselőjét. A művészi siker elmaradt. De azért a közvélemény még sem tért napirendre Klein felett. A sajtó elkeseredett polémiát folytatott afelett, vajjon ezen a tavaszi tárlaton, amely kizárólag magyar művészek számára való, szabad volt-e a nem magyar szobrász gyűjteményét kiállítani. Még lovagias ügyek is bonyolódtak ebből az ötletből. Klein szobraiban nem volt oly elemi erő, amely e kínos kérdéstől inkább a művészi szempontok felé terelte volna az érdeklődést. A talentum nem találtatott eléggé súlyosnak azon a mérlegen, amelynek másik serpenyőjére a honossági kérdés nehezedett.

Klein különben maga is érezte helyzetének különös és bonyolult voltát. Két hiteles nyilatkozata fekszik előttünk, mind a kettő erre a kérdésre vonatkozik. Kötelességünknek tartjuk ezeket reprodukálni.

Az egyik 1899 októberéről kelt. Tehát kevéssel a kiállítás előtt. Klein Miksát felkereste egy ujságíró, aki a következő kiadatlan feljegyzéseket írta e látogatásról:

„Majdnem egy óra hosszat beszélgettünk vidáman mindenféléről, miközben a művész a legnagyobb szeretetreméltósággal vezetett körül remek műtermében, fejedelmi berendezésű nagy otthonában. De midőn megkérdeztem, hogy miért dolgozik a művészekben amúgy sem szegény Németországnak és miért nem a mi hazánknak, a művész vidám hangja elcsöndesült s meghatottságtól remegő hangon, komoran mondta:

„Immár harminc év óta élek itt. Mint szegény fiú jöttem ide, nagy ideálizmussal lelkemben, hogy tanuljak és dolgozhassak — hazám javára. Egész életemben az volt leghőbb vágyam, hogy Budapesten lakhassam. Mennyivel szívesebben csináltam volna Petőfi- és Kossuth-szobrokat, mint ezeket a Bismarckokat és Vilmosokat. De hát úgy látszik, az Isten nem akarta. Itt ragadtam, küzdöttem, vergődtem, hogy valamihez jussak, abban a reményben, hogy hazamehetek. De sohasem hívtak. Otthon nem kellettem, itt pedig idegennek érzem magamat s annak is tartottak. Csoda-e hát, ha a súlyos kényszernek engedve meghonosíttattam magamat? Hiszen egyetlen kis megrendelést sem juttatnak a sovinista németek idegennek. Könnyű a festőnek, de szeretném látni azt a szobrászt, aki itt idegen létére is zöld ágra tud vergődni! Nagyon sokáig küzdöttem, amíg annyira vitte a sors dolgomat, hogy ezt a házacskát építhettem és családot alapítottam. S vártam, hogy hívjanak haza. Egy kis biztatás, egy-két jó szó s boldog lettem volna. Oly nehéz feladat a biztos jólétet a bizonytalan kenyérrel felcserélni, hogy tekintettel a családomra nem mertem Budapestre költözködni hazahívás nélkül. Pedig midőn a lapok emlegetni kezdtek, már odahaza is ismertek. Mintegy tíz évvel ezelőtt a boldogult Trefort Ágoston felszólított engem és Tilgnert, hogy az Arany-szoborpályázatról véleményt mondjunk. Már akkor reméltem, hogy otthon tartanak. De nem úgy történt. Futni hagytak megint, miután kijelentették, hogy örvendenek, hogy magyar ember vagyok."

Az ujságíró közbevetette, hogy kísértse meg, jöjjön haza, pályázzék az Erzsébet-szoborra, a Kossuth-szoborra . . .

„Nem lehet. Nem engedik, hogy részt vegyek a pályázaton, mert nem vagyok magyar állampolgár. De egy reményem még van.

Tavaszkor kiállítom műveimet Budapesten és akkor... hátha... Hiszen ott annyi a jó emberem. A miniszter is modernül gondolkodó művészlélek. Vén se vagyok még, bár ősz a hajam és talán meghallgatja a Mindenható imáimat, hogy főművem Budapesten álljon . . .“

A másik okmány szintén interview. Két évvel a budapesti kiállítás után e folyóirat egyik munkatársa meglátogatta Kleint. A művész akkor a következőket mondta:

— Mikor két év előtt odahaza voltam, akadtak, akik éreztették velem a mostohatestvért. És miért? Hisz öreg ember vagyok, ötvennégy éves. Sem kedvem, sem természetem a civakodás. Kinéztek... Megéreztem... Holmi megrendeléseket féltettek talán? Én ma már ilyesmire nem vágyom. Hányszor történt, hogy megrendelőket más művészekhez utasítottam. Hazamenetelem esetén is elveim mellett maradtam volna. Idegennek tekintenek itt is, otthon is. De vajjon ki a renegát? Én-e, vagy aki formaszerint állampolgár ugyan, de megfeledkezik a nemzetével szemben tartozó erkölcsi kötelességekről? Magyar vagyok s az maradok. Ezt senki el nem vitathatja tőlem, ettől senki meg nem foszthat.“

A hazatérés gondolata csakugyan foglalkoztatta. De oly feltételekhez kötötte, amelyek a mi viszonyaink közt lehetetlenek, vagy legalább is sérelmesek lettek volna azokra a magyar szobrászokra, akiket a rossz napok sem választhattak el Magyarországtól. Akkor egy napilapban vetették fel barátai a kérdést. „Megerősödött benne — ezt publikálták — a régi szándék a hazaköltözésre. De még vannak akadályok, ame-

HÁGÁR ÉS IZMÁEL
KLEIN MIKSA SZOBORMŰVE

lyeket el kell hárítani. Szeretné, ha itt oly állást tölthetne be, ahol nemcsak az alkotásra nyílna tere, hanem nagy művészi tudásának más módon való értékesítésére is. Ha neki erre is módot nyujtanának, hazatérésének alig volna több akadálya. Sietne visszaszerezni magyar állampolgárságát . . ."

Az efajta pedzések még csak öregbítették népszerűtlenségét. Ki tudja, mily állást foglalt volna el a közvélemény, ha valamely világraszóló géniuszról lett volna szó. De mert akkor már voltak szobrászaink, akiket jelentékenyebbeknek tudunk Kleinnél, senki sem tartotta méltányosnak az ily propozíciókat. A terv dugába dőlt.

Szükségesnek tartottuk e kényes kérdést ily bőven tárgyalni. S meg akartuk világítani mind a két fél szempontjából, nehogy igazságtalanná váljunk bárminek elhallgatása révén. S most szemügyre vehetjük Klein szobrászati munkásságát.

Munkálkodása eléggé kiterjedt volt. Ő maga éppen fentidézett munkatársunk előtt a „Germán rabszolgát" (1878) jelölte meg legjobb munkájául. E műnek képét fénykép-reprodukcióban közöljük a túloldalon.

„Ime itt van legszebb alkotásom — szólt a szoborra mutatva. — Mily boldog volnék, ha ez, vagy valamely más művem a Nemzeti vagy Szépművészeti Múzeumban foglalhatna helyet. Ha van vágyam: csupán ez egyetlen az. Hisz a művész csak alkotásaiban él a nemzet lelkében s bár a művész hazája a nagy világ: egyénisége és alkotásai mégis csak a nemzetéi maradnak."

A mű ifjabb éveiből való s élethalál-harcban mutat egy atlétát meg egy oroszlánt. Az atléta fojtogatja a fenevadat, amely erejének teljes összeszedésével szörnyű csapásra tágítja karmait. E mű elsősorban a mintázás tudományának kiváló eredménye. Mi több, az élethalál-harcból, a drámából éppen ez a tudás, ennek nyomai maradnak emlékezetünkben. A forma-tudós ime kinyomozta az izmok pompás rendszerét s porcikáról-porcikára bemutatja nekünk. Dráma, amelyet hidegvérrel ad elő valaki. Fantazma, amelynek minden ízét előzetesen pontosan átgondolt az agyvelő. Szenvedély, amely az előre felállított korlátokat nem feszíti szét. Művészet, amely tudománynak hat.

Ez a jelleg, amely gyakran a tantermek kitünő pedagógiai mintázását idézi emlékezetünkbe, megvan sok más művén is. Csaknem valamennyi előtt azt érezzük, hogy midőn biztos, szinte tévedhetetlen szeme végignézi a modellt, nem az abban lüktető életet szívja magába, hanem a testek terepét, orografiáját. Munkáin nem jut szerep a véletlennek. Keze feltétlenül biztos. Még az is, amit véletlenségnek akar bemutatni, kiokosodott, pontosan kiszámított studium. Egy pár szobrán a fej vagy az alak pongyolán otthagyott kőtömbből emelkedik ki, mintha azt mondaná nekünk, hogy a szobrász nekiesett egy sziklának s szenvedélylyel szabdalta ki belőle az alakot. De egy perc alatt kiviláglik, hogy az elnagyolás finom cizelláló-vésővel van megalkotva s a pongyalaság szándékos. A gondosság hipertrofiáját érezzük.

E hátrányok mellett ott van nagy előnye: a felette respektábilis tudás, a szem és kéz biztonsága, a mintázás lelkiismeretessége. Sőt törekszik gráciára, kedvességre is, kivált női képmásain. Ezeken gyöngéd is, sőt majdnem félénk. A gavallér kezével rendezgeti a fürtöket, csaknem az egyes hajszálig. A kecsesség még drámai tárgyain sem hagyja el, bár ott alig van motiválva. „Hágár és Izmáel" a címe egy biblikus csoportjának. Két tragédiát zár magába ez az epizód: a pusztában való szomjanhalást és az anyai fájdalmat. A legfeltünőbb rajta mégis a drapéria gazdag redőzete, azok igen gondos elrendezése, gyöngéd megmintázása.

Egész oeuvrején átcsillan a vágy: drámákat adni kőben. Mozgalmat, szenvedélyt tükrözni. De ő is, mint a többi berlini szobrász csak a mozdulatig jut el. Egészen belevág a porosz új-barokk stílusba.

A művek, amelyekről e jellemvonásokat leolvastuk, azok, amelyek 1900 tavaszán Budapesten ki voltak állítva. Oeuvrejéből említjük a következőket: A germán rabszolga Az anachoréta. Márványkút női alakkal, (egy műbarát megvette s a porosz államnak ajándékozta, most a berlini nemzeti szépművészeti múzeum előtt van elhelyezve). Sámson (egy berlini

magángyűjteményben). Özönvíz Hágár és Izmáel. Alakos frízek a berlini Mosse-palotán. Plato és Arisztotelesz (a berlini Joachimsthalgimnáziumon). Képmásszobrai között van felesége képmása, (egy példányát megvette néhai Erzsébet magyar királyné), Helmholtz, Popper Dávid, Nietzsche, Fontane, Mauthner Fritz, Israel James, Gentz kisasszony, Sembritzky asszony, egy színész s mások arcképei. Történeti alakjai: I. Vilmos császár lovasszobra, Bismarck-szobra (Grunewaldban), Manteuffel és Werder (Berlin, Zeughaus). A berlini Bismarck szoborpályázatán Klein Miksa is résztvett s a berlini kritika az ő művét tartotta a legkiválóbbnak. A jury azonban — hír szerint II. Vilmos császár utasítására — Begas Reinholdnak juttatta a kivitelt s az első díjat, Klein a második díjat kapta.

L. K.

OROSZLÁNNAL KÜZDŐ RABSZOLGA
KLEIN MIKSA SZOBORMŰVE

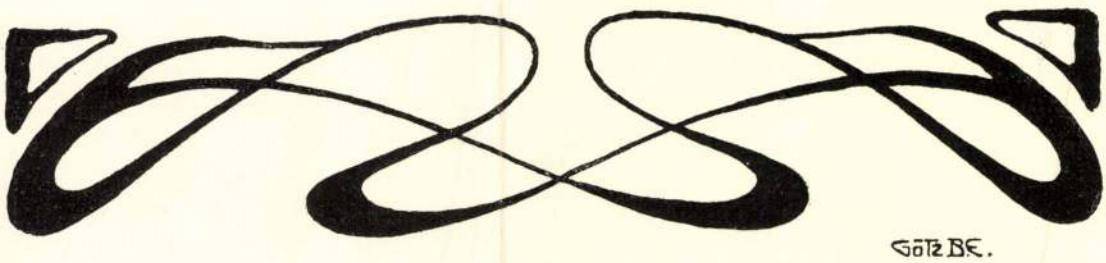

A VASBETON MŰVÉSZI FORMÁJÁRÓL

Amikor az emberi művelődés egy-egy újabb fordulóhoz ért és amikor az az új irányban erősebben fellendült: a végtelen élet lüktetése megnyilatkozott a művészetben is. Ezekből az időkből származnak az örökértékű remekművek.

Emberi fejlődésünk egy-egy nagy mozzanata kövült meg azokban.

Évezredek óta letünt korok szelleme szunnyad az óriási gránittömbök formavilágában.

Álmuk titokzatos és mégis sokat sejtet: az emberiség akkori fejlettségének fokát, az emberiségnek a végtelenséghez való folyton változó viszonyát, szóval: az akkori világnézetet.

Ez a mindenkori művészetek forrása, alakító ereje.

Forrása az építőművészetnek is, sőt megnyilatkozása ebben a legközvetlenebb, mert magában foglalja a feladatot és a szükségletet is.

Kutassunk tovább azok után a lelki erők után, melyek az építőművészetet alkotják és fejlődésében irányítják.

Ezek a megismerés, amely a művekben fellépő fizikai erőket felfedezi, továbbá az a művészi képesség, amely ezeknek az erőknek a szerepét szép formában kifejezi, megérzékíti.

Világnézet, megismerés és művészi kifejező képesség az emberi lélekből induló művészetet alakító erők.

Az éghajlat és földrajzi helyzet alakító befolyása földünk viszonyaiból következik.

Magának a műnek a szempontjából az előbbeniek külső alakító erők és körülmények.

A belsők: a koronként divó anyagok belső fizikai és kémiai erői, az anyag ellenálló ereje: szilárdsági viszonyai és viharálló képessége.

*

Így alkotja meg lelkünk és az életünk körülményei a nagy korok építőművészetét.

Ez azonban csak a születés.

Az építőművészet élete és értéke abban az etikai hatásban nyilvánul, amelyet korára gyakorol: a természet örök erőinek és törvényeinek méltó művészi formában való megérzékítésében önkéntelenül gyönyörködünk és felemelkedik lelkünk azok fönségéhez. Másfelől a remekmű a korra és az egész emberiségre való visszahatásában felkelti, általánosítja és megerősíti a benne megnyilatkozó uralkodó eszméket, az uralkodó világnézetet.

Ez a hivatás annál nehezebb, minél kevésbbé hozzáférhető — már természeténél fogva is — egy-egy művészet és valamennyi között talán a legnehezebben hozzáférhető az elvont formákban megkövült építőművészet.

A jövő építőművészetének hivatása útjában még egy nagy akadály áll: érzékeink annyi ezer éven át megszokták az eddig uralkodó anyagnak, a kőnek egyszerű és csekély szilárdságából alakult formáit. A kő szilárdságát már átérezzük, megtudjuk ítélni. A betonban és vasban működő ötször meg százszor akkora erőket azonban még nem érezzük át, nem hisszük el.

Klein Miksa rovásai

† január 27-én † (Hont megye)

Az 1874-iki orosz invesztióban csekély vagyona is megsemmisülvén, az ifjú Klein Kerekbe vette a vándorbotot s hosszú Robotlás után Szántón telepedett le. Itt nevelkedett fel K. Miksa s itt saját Atta el atyja oldala mellett az ólami művészetet. Itt nyilatkozott meg hajlama a rovásra is, s ügyében, mint vala Ágai Adolf ~~írta~~ feljegyzi (Fővárosi Lapok 1888-ból) hogy a kis zsidó fiúnak ábrázolásait a művészi irányt egy ~~falu~~ fenyület keltette fel. Naphosszat elpepecselt a csőrben, alakokat gyúrva, s erre a sorsra készült a fiús lelkesedés is, ha kenyere ügyébe esett. ~~†~~

† akademicus

X a pozsonyi fővárosi legkitűnőbb rovásainak közé küzdte fel magát egyszerre.

† A kiállítás pályadíjait nagy ünnepélyesség közepette Rischetében a rovások adták ki. Berlin diadala után Párisba küldött a francia kritika oda nyilatkozott ~~†~~

X a nehezebb nyelvszabályok csapdáin könnyű kézzel lavírozott a művész, komikus kétértelmeket vagy ártatlanságot tudva ügyével.

~~†~~ 10 éves korában Miskolczra vitték szülei s tehénbőr ~~tömő~~ tajtában, kenyérben való gyúrásait tehenczer mesterek czukrász-inasnak adták. Eher a mesterséghez azonban nagyon vékony volt s így 6 év után belőle órás inas. 12 éves korában

† s az utolsó években a divatja multt ősrégen már alabástromból olyan angyalokat, virágokat, lovat, kutyát faragott, hogy Kun Sándor és Pap Károly kihez hűje jutott: vágatták, legen művészszé s pénzt is adtak neki, hogy ~~Budapestre~~ Pestre jöjjön, mutassa be magát és tehetségét a Képzőművészeti társulatnál.

† 1864. januárjában indult el, s télvíz idején három hónapig gyalogolt, míg Pestre ért, de a Képzőművészeti társulat vezérfiai nem találtak benne semmi tehetséget s újonlétére képes vissza az órás mesterséghez, K. Miksa azonban nem fogadta meg a jóslásokat, hanem beállt....

X Skandinávnál sem lévén általános munkája, másutt sem kapván alkalmait....

† hogy a küzdelem fekete betűkben tomboló orosz-lánt mindeddig alig, utánna be valaki oly nagy és kedélyi realismussal. A fogoly germán fejtől erőtől duzzadó hatalmas karjaival magát s mindön hatalmas karjaival magát s mindön hatalmas karjaival magát s mindön

Klein Miksa szobrász 2

A teutoburgi erdő esetája Arminius és Varus harca s Germániának bájos nőalakja, abban a mozzanatban, a mint a Vilmos császár vonásait viselő babérkoszorús hősnek a császári koronát nyújtja. A modor, melylyel itt a dombor stylt alkalmazza, mutatja, hogy a pergamenni ásatások befolyása alatt áll (?) és szakitott az akademicus sablonnal.

Utolsó nagyobb alkotása Hágár és Izmael, nemes formákkal, mély érzéssel, ritka egyszerűséggel ábrázolva.

Jelenleg két nagyobb kompozitiójának agyag mutáját ismerjük: az egy itt az Élet drámája, allegorikus csoport, s az egymáshatán, lelkén, életén át fel a hatalomhoz törő emberiséget mutatja be, a másik Az özönvíz, mely hatalmas férfi alakot mutat, mely az ár elől a legcsucsra menekült s nőjét magasra fentartja, hogy ugvédje.

Eszmélkedő (?) nagy problémák kutatásába merülő mivész.

Mikor az Arany-szobor pályázat versenyműi felett való vélemény adás ezéljából Budapesten volt mozgalom indult meg hazaédesgerek, müntán azonban nem igen ~~látott~~ látta. Itt a hol tehetőget kifejtse a mozgalom redménytelen maradt, bár a szobrászati mesteriskola felállításának tervét kötöttek nevével össze, melynek ő lett volna igazgatója.

Több adat nincs.

A ki és bajavitások: Szana T. Magyar Müvészet 1889 - ből történtek.

n. o. képben bemutatva:
1. Hágár és Izmael.
2. ~~Saját~~ Arczképe (vágó Pál rajza)
3. Az élet drámája
4. Az anachoreta
5. A germán rabszolgu
6. A legyőzott hadvezér
7. Az özönvíz
8) Két relief és egy női nellentor.

Klein Miksa

cred

Magyar Nemzet, 1900.
maj. 29. és köv.
számai

cred

Művészet, 1900. 305–306. l.
(Az állami aranyérem ügye)

..... nevü munkás igazolta.

a müvezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Klein Miksa

Holvan

wod

Pester Lloyd. 1908. szept. 9.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Klein Miksa

wrol

Vas

Klein Miksa

Lwów

Vas. Ujs 1900. 231 l

Lipiekel

Okr. felh

Klein Miksa

zobrazit

+ 1908.

wod

Tolnai Világ Lapja

1908. 44. szám arczkeppel.

Klein Miksa, szobrász, szül-
1847 I. 24 Gönczön, megh. 1908. IX. 6
Berlinben - Itt, Münchenben
és Romában tanult. Utóbb
szobrásztanár volt Berlinben,
hol 1878. Ororszlánnal kürdő
germán rabszolgáival tünt
fel. Müvei: I. Vilmos német
császár lovasszobra, a grune-
waldi Bismark-szobor stb.

977. Alasz

A XVII–XVIII. szá

L jobb lábával egy ziakon lépett, A szent Csa

A dombos vidék

Ez utóbbinak ölében ~~[illegible]~~

dárral ~~[illegible]~~. Józse

jobbjat Mária

ha L enyelegne,

akadályozza Józse

~~jobb lábával a~~

öltözete pedig, sa

Mária fejét ke

piros és pala

kék ruhába v

Az egbolt felhő

Fa, r

A ka

520

L a gyermekkel

L ~~[illegible]~~ a gyermektől

Klein Miksa

Müvészet 1908. 423

Magyar Művészet

1926. 256.

Klein Miksa
szobrány

Lód

Dr. Nyári Sándor Klein Miksa utolsó szobornüve.
Vas. Ugs 1910.
589 l.
(Kappel)

Az utolsó szobor
Theodor Fontane
szobra.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Klein Miksa

lásd

Magyar Halom

II. (1884-5) 618-624
és
Szepetnek

Klein Miksa

Hobrány

nód

Mücsarnok, 1900. 155 l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Klein Miksa

zobrázi

Berlin

Wien

Miksarnok, 1899. 198

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lélyezem:

.....

: vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Klein Miksa

Wied

M. Szalon 1892. XVI.

3. 1. (Tarchép)

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Klein Miksa

Munsarnok Szobrász Berlin

1900. tav. kiáll.

Flóra, berlini VI. 216.

Klein Miksa

zobrazz

1847 – 1908

Univerzeti lexikon

403. l.

~~Agyagedény IX. 51.~~

Klein Miksa

IROD.

Sz. E. Az Andrássy
vobor. M Gemmy
1893. II. 259 l

Klein Miksa

Arad

Magyarország és a Nagy-
világ. 1883. 51 szám
(arcképpel.)

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Klein Miksa

Berlinben lakó magyar
szobrász meghalt
1908 szept 7.

Meg győződni, igaz-e?

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

gy helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Klein Miksa

Irod

Mücsarnok, 1902. 6. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi minta.

Klein Miksa

Wied

Egyetértés 1900. 106 7

..... *mühely.*

/főnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ım.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Klein Miksa

und

Magyar Genius

1900. 237.

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Klein Miksa

Lvod

Magyar Művészet

1900. 3 sz. (Művészet-
nél)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

.....

a műhelyfőnök va
aláír

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Klein Miksa

vid

Ország-Világ, 1888. 41 sz

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Klein Miksa

szobrász

wód

Dalmübaratok

249. l

Klein Miksa

...dtette. B.H. 1908. 215. szept 8.

* **(Elhunyt szobrász.)** *Berlinből* táviratozzák nekünk: *Klein Miksa* szobrász tegnap hosszas szenvedés után Berlin mellett, Grünewaldban meghalt. Klein Miksa Göncön, Abaujtorvár ~~Hont~~ vármegyében született 1847-ben. Miskolcon tanult, onnan előbb Berlinbe, majd Münkhenbe és Rómába ment. Első nagy sikerét *Germán rabszolga* cimü szobrával érte el 1878-ban. Ezután állandóan emelkedett pályafutásán. Élettől és erőtől duzzadó alkotásaival mindenütt csodálatot keltett. Kár, hogy nem maradt magyar müvész, de ha idegen müvészetnek lett is nagy alakja, meg kell emlitenünk magyar származását most, hogy a halál véget vetett szereplésének. Érdekes, hogy a Abaujtorvár ~~hont~~megyei zsidófiu legjelesebb alkotása *Bismarck szobra*, mely a Grünewaldon áll és a legnagyobb német emlékezetét hirdeti.

Kőkorsó, német sörnáras, a XVII–XVIII. szá-
zadból a Felsőmagyarországi Bányászati Mú-
zeumban. III. 236.

Klein Miksa

Lvod

Nyáry Sándor. Klein Miksa munterniebei Ország világ 1886. 339.

Oko felh

Klein Mikra

wod

Ónszóg Vilag

1888. 647 l

arczik és [illegible]

* (**Elhunyt szobrász.**) *Berlinből* jelentik, hogy *Klein* Miksa, a magyar származásu, de németté lett hirneves szobrászművész, hosszas szenvedés után Berlin mellett, Grunewaldban, meghalt. Klein Miksa Göncön, Hont vármegyében született 1847-ben. Miskolcon tanult, onnan előbb Berlinbe ment, azután Münchenbe és Rómába. Első nagy sikerét „Germán rabszolga" cimü szobrával érte el 1878-ban; ettől fogva állandóan emelkedett pályáján s realisztikus, erőtől duzzadó alkotásaival mindenütt feltünést keltett. Egyik legjelesebb alkotása Bismarcknak a szobra. Klein régebben a mi budapesti tárlatoinkon is részt vett.

P.H. 1908. IX/8

Thieme. B.
20 k. 444. l.
bő életrajz

Klein Miksa

Lárd

Művészet 1909

25 l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Klein Miksa

Orsz. Világ. 1888. 41 sz

(Három magyar mű)

.....*mühely*

yfőnökség!

v.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Klein Miksa

szobrász

lásd cok v.

Mücsarnok, 1900-13-szám.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Klein Miksa

Irod

Mincsarnok. 1900. 178. l.

Irod

Pesti Napló, 1900 ápr. 11.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifiz

..... indokából személyesen meg nem

..... számú .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Klein Mikia

Andrassy szobor
pájaterve.
repr.
Vasilyp. 1893.
720. l.

Klein Kinkra

Hobiák

Vod

Vestlijs 1887.

839 l

Klein Miksa

nobs ár

1887 be itthon
volt a 7
Arany nobor pályázat
zsúrjének tagja
lévén

Vas. Ugy 1887.
785 l.

Klein Miksa

Lnod

Nyári, Dr. Alexander

Max Klein 1847-1908.

Pester Lloyd 1908. 216.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam.

Kelt ....., 191..... évi

.....

tanu.

.....

tanu.

Jelentem, hogy .....

Klein Mikša

Hobraj

l.

Liber Brest Hobrai

267 l.

Klein Miksa

4 1

MAGYAR MUVESZET

1931. 180

12

Dr Szentiványi Gyula

Bpest

Klein Miksa

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 256

LEVELEZŐLAP

Feladó:

Világ-nyomda

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Klein Miksa

Az Arany-szobor pályázatára beérkezett 10 pályaművet naponként nagy közönség nézi a városligeti nagy iparcsarnokban. Tilgner bécsi szobrász és Klein Miksa berlini szobrász hazánkfiai, kiket szintén meghivtak a biráló bizottságba, a jövő héten Budapestre érkeznek. Idejövetelök után a jury Tréfort miniszter elnöklete alatt rögtön megkezdi tanácskozásait.

Vas. Ujs. 1887. 785. l

Dreged, dōme-tjl

110

--- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 56
--- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 58
--- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 60
--- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 63
--- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 65
terve szerint a famunka SIPOS ALBERT-től, a bőr-
--- --- --- --- --- --- --- --- --- --- 70

portugal munka a XVII-ik századból.

IV. ker. Hatvani-utcza 16.

MEGBIZÁSÁ

PASTEINER

2. SZ. 1885

BUDAP

FRANKLIN-T

MAGYAR IROD. INTÉZET

Klein Miksa

Művészet 1902. 20
– 1904. 350, 406
– 1909. 25–29.

56. Klein Miksa: Germán rabszolga a római cirkuszban.

59 Klein Miksa: Bismarck herceg

Klein Miksa arcképe *Der Bildhauer Max Klein*

KLEIN MIKSA

– Egy zsidó művész regényes útja –

Azok között a magyar zsidó művészek között, akik nevükkel ragyogó emléket írtak be a magyar művészettörténelembe, talán a legelsők között áll Klein Miksa neve. Idehaza ma már kevesen tudnak róla, mert pályája kezdetén ő is, mint Munkácsy Mihály, Paál László, Zichy Mihály, Markó, Ferenczy István s annyi sok más a legkiválóbbak közül, kezébe vette a vándorbotot, hogy azután idegenben szerezzen hírnevet a magyar művészet géniuszának!

Klein Miksa művészete Németországban bontakozott ki a maga teljes valóságában s hogy később német állampolgárrá lett — Németország egészen a maga részére foglalta le Klein Miksa művészi jelentőségét. Pedig olyan korban történt ez, amikor a Bismarck-szellemet a porosz-francia háború dicsőségében sütkérező junker feudalizmus éppenséggel nem vádolhatta — filoszemitizmussal! . . .

Azok az emlékek, amelyek Klein Miksa szobrászi zsenijének köszönhetik létüket, örökké hirdetni fogják Németország nyilvános terein, muzeumaiban a magyar származású zsidó művész dicsőségét.

*

1847-ben született a hontmegyei Gönc falucskában. Egy falusi tanítónak volt gyermeke. A negyvennyolcas orosz betörés a szegény család életét is teljesen elpusztította. *Klein Miksa anyjának négy fivére vesz részt a magyar szabadságharcban. Egyik elesett, egyiknek nyomaveszett, a másik kettő hazakerült, de a szabadságharc leverése után nyomban besorozzák az osztrák ármádiába, hogy „pálca segítségével gyógyítsák ki a hazafiaskodásból". Apja házatáját, mint „rebellis" családét szétdulták s kénytelen volt elmenekülni.*

Szántó nevű falucskában telepedtek meg. A felzaklatott lelkű kis fiucskában itt virágzott ki először művészi elhivatottságának első megnyilatkozása. Faszénnel, krétával mindenféle furcsa figurákkal rajzolgatja tele a házak falait, de már szobrászi hajlama is jelentkezik: sárból, agyagból, kenyérből s mindenféle formálható anyagból kis állatkákat gyur ujjacskáival. Meg is bámulják a falubeliek!

Apjánál, aki tanító lett a faluban, tanulja az elemi iskola tantárgyait s amikor ezt derekasan elvégezte, Miskolcra küldik Gönczi Soma színházdirektorhoz, Miksa nagybátyjához.

Egy ottani cukrászhoz akarják adni, de az nem vállalja, mert gyenge a legényke s neki erősizmú munkásra van szüksége. Egy óráshoz kerül s végigeszi az inaskodás keserves kenyerét s ha ideje engedi, lopva olyan szép angyalkákat farag az eltörött régi órák alabástrom oszlopából, hogy csakhamar híre kel a „kis inas-művésznek". Öt évig sinylődik itt, amíg „felszabadul" s néhány pártfogója segítségével, akik felismerték benne a „művészi talentumot", Pestre kerül.

Végre ütött tehát a szabadulás órája, amely megváltást jelentett lelkének börtönbe zárt rabságából.

Egyetlen krajcár nélkül, mert fukar mestere semmit sem adott neki, gyalogszerrel indul neki a nagy hidegben, rongyos ruhában, hogy eljusson álmai városába — Pestre. Hónapokig bolyongott rettenetes nélkülözések között, amíg megérkezett. Alig piheni ki az út fáradalmait, nyomban jelentkezik azoknál, akikhez miskolci jóakarói ajánlóleveleket adtak. Ezek — az akkori művészeti egyesület és képzőművészeti társulat vezetői — nagyon hűvösen fogadják. Megnézik magával hozott apró munkáit, rajzait, de nem találnak bennük semmi biztatót. Mindenünnen elutasítják s lelkére kötik, hogy hagyjon föl ábrándjaival s térjen inkább vissza az órásmesterséghez, azzal jobban boldogul.

Egy szobrászmesterhez áll be tanulni s egy ideig a remény és csalódás között vergődve várja, hogy mégis sikerül magát felvétetni . . . Nélkülözések között tengeti napjait s amikor látja, hogy itthon nem boldogul, fogja magát s nekivág a nagyvilágnak. Berlinbe kerül, ahol Steffeck tanár műhelyében kap alkalmazást. Innét Münchenbe megy, de itt sincs soká maradása s a művészetek örök honába, Itáliába vágyakozik s le is jut Rómába.

Múlt és Jövő
1928. XVIII. évf. Június 24.

A SZEGEDI ZSINAGÓGA JUBILEUMÁN.

Az új templom felavatásának 25-ik évfordulóját szűk „családi“ keretben kívánta megünnepelni a hitközség. Pesten mégis félhivatalosan értesültünk a dologról, felhivatlanul tehát elmentünk néhányadmagunkkal és — nem bántuk meg.

Jártatok már uccát, melyet rabbi nevéről neveztek el? Láttatok már rabbit, kit az ucca, legjobb értelmében, ural? Szegeden a főrabbi tekintély, felsőbbség, hatalom, része a város gondolatának, részese minden megbecsülésnek, tiszteletnek, szeretetnek, mit ez a közösség magából kiáraszthat. Az idegen, szinte legendáris eredetű Löwök hatnak itt vagy 80 éve — apa és fiú, — sokoldalú tudományukkal, tüzes magyarságukkal, személyiségükkel. És minden tudományos, néptani, növénytani, eredeti koncepcióját, minden poetikus zsidó gondolatát, magyar szín- és formaérzékét beleépítette az ifjabbik Löw, — Baumhorn Lipót istenihlette művészi keze útján, — a szegedi templomba, melyet bátran nevezhetni hát: Löw-zsinagógának.

Lag-beómer van, esti 6 óra. A templomba vezető uccák feketéllenek az odasietö tömegtől, mely megszokta, hogy pontosan ott legyen a helyén a kitűzött időben. Aki legelőször belép ebbe a hatalmas, kék, fehér és sárga színekben pompázó kupolacsarnokba, mintha Isten szabad ege boltozódnék felette: levegősen, világosan, határtalanul. Körülötte a falakon, ablakokon is a szabad Természetnek némely kedves jelenete: a Nádas-tenger ringó sásfelülete, az égő csipkerózsa bokra, a pusztai vándorok árnyatadó sátra — ünnepeink szimboluma — és szúrós, tövis, tüske bogáncs, a zsidó mindennapi sorsa! Most mesterséges napfényben úszik a templom, padsoraiban és padközeiben ember hátán ember, kaputos és kézmüves, polgár és katona (meglepő nagyszámban fel Shvoy tábornokig), hitközség és hatóság, fenn a szószék lábánál pedig az összes felekezetek szegedi papjai.

Ám itt nincs idő „bámészkodó elmerülésre“. Percnyi pontossággal bevonul az előljáróság vezetésével a rabbiság: Löw főrabbi kezében ezüsttáblákba kötött ájtatoskönyv és egy másik családi ereklye, mit csak nagy alkalmakkor visz magával. *Egyszerre Sófárhangok töltik meg a templomot, a jóbelév bibliai bejelentésének hangulatos emlékei:* a katonai zenekar 4 vadászkürtöse fujja fenn a kórusról. Majd Löw rabbi fölmegy a szószékre: elegáns, szikár alakjában nincsen semmi póz, ám belső méltóság ömlik el minden mozdulatán. Szavai zsoltárokba tömörült szívhangokként emelnek ég felé, vagy mint nemesveretű, színigazságmegállapítások szállnak le a szószék magasságából; mindegyikének súlya, hanghatása megméretett, mondatainak ritmusa pregnansabb, numerosusabb minden versnél. A legősibb zsidó prédikációs stílust, a Midrás és Masszora szigorú, számképletes szerkesztési módját kívánja újraéleszteni a modern rabbinus és a legmagyarabb tőből hajtott szóalkotásokkal, szóújító összetételekkel tölti meg a mesterséges keretet. A képző és szóló művészetek Richard Wagner-i harmoniáját vélem élvezhetni ebben a környezetben, ahol saxa loquuntur, ahol a kövek szóval, színnel beszélnek és ahol a szavak viszont megfaragva, megépítve illeszkednek *lapidáris,* sziklás egységekbe.

„Parázslik még a világgyujtó tűzvész üszke, de gyérül már a szikrája. A zuhanó idők szárnya nagyot lendült. Háborútiltó, harckárhoztató kötéseket keres a világ és éledez belső béke zavartalanságának ragyogó reménye! Ez a remény válik imádsággá ajkunkon.“ Ezekkel a szavakkal végződik az ötöstagoltságú műremek, mely első részében az elköltözött előljárók érdemeiről emlékezett meg, másodikában a jelenlevő építészművészt köszöntötte, harmadikában, negyedikében a község vezetőit, vezetettjeit aposztrofálta, míg az utolsóban a szent hajlék „égi harag és emberi gyülölettől óvott“ negyedszázadjáért hálálkodott az Urnak.

Az istentisztelet további folytatása szintén elsősorban a halottak iránti kegyeletnek szól; a főkántor és Frenkl rabbi idézik emléküket. Majd megkapó jelenet következik: az igazi cédrusfából készült, izsópfüvel díszített nyitott frigyszekrény elé odakisérik Baumhorn művészt és a templomépítő iparosgárda ma még élő három ősz tagját, miközben a kórus orgonakisérettel Misebérach-ot intonál. Az is befejeződött; halk Ámen hangzik fel és a zene áhitatkeltő duchán-akkordok közt átmegy a Himnusz fenséges dallamába, melyet az elemi iskola gyermekkara énekel, rebeg, zokog el meghatóan . . . Élmény volt.

Mielőtt az ünnepi közönség hétköznapi imára gyült volna a szomszédos, 85 évvel azelőtt szintén ezen a napon felavatott, régi zsinagógába, a község vezető emberei spontán elhatározással az u. n. „sekrestyében“ gyülekeztek, hogy — mint *Biedl* elnök egyszerű, keresetlen szavakban kifejezte magát, — „visszaadják a főrabbinak az áldást, amit az rájuk könyörgött“. Ők tudják, hogy ennek a zsinagógának minden porcikája, ennek az ünnepségnek minden mozzanata egyesegyedül *Löw Immánuell* dicséri . . . Ez az idegenből idekerült vendég valóban csudákat hall ennek a százkarú, inkább százfejű Briareus-rendezőnek működéséről templomon belül és kivül. Az ünnepély idejét, módját, keretét ő állapítja meg, a meghívásokat, meghívókat ő intézi el; ő csengeti be az istentisztelet kezdetét, ő válogatja ki az előadandó énekdarabokat, nuszachokat, a hozzájuk tartozó praeludiumokkal, Ámenekkel együtt, de ő tanítja és gyakorolja be a vadászkürtösöket is; nemcsak a vendégek számára fentartott helyeket jelöli ki, hanem azt is, hogy a „peszicha“ alkalmából melyik előljáró melyik lépcsőfokon álljon meg. Löw gondoskodik itt mindenről, Löw felel mindenért . . .

Ám örömünkbe belékap a bús kérdés: Miért hogy ebben a nagy városban, ahol Európa egyik legszebb zsidó temploma áll, mely „új“ még ma is, mintha tegnap avatták volna, miért hogy eme szent hajlékban hetenként csak egyszer, péntek este gyülekezik ájtatos közönség, míg a szombati Muszáf-imát is legyőzi a szombati hetivásár ereje? Miért hogy ebben a gyönyörű hitközségben, mely — mint egyetlen hazánkban — külön orthodox imaegyesületet támogat a saját kebelében és megengedi, hogy annak kasruszára a makói rabbinátus felügyeljen, miért hogy ebben a gazdasági empóriumban állítólag nem találtatik egy üzlet sem, mely szombaton zárva tartana, nem akad egy vállalkozó sem, ki pészachon kivül kóser bort mérne? Miért hogy ebben a jómódú, müvelt, a társas életben élénken résztvevő közösségben a fényesen fölszerelt elemi iskola egykori 8 osztályából már csak 5 életképes? Tán a kérdésekben részben benfoglaltatik a felelet is. Sajnos, Szegeden is — „csak csonka ma az öröm . . .“

Dr. Fürst Aladár.

E kóborlási évek alatt végigszenvedte a nyomor, a nélkülözés és a kétségbeejtő bizonytalanság minden gyötrődését. Gyakran megesett vele, hogy napokon át száraz kenyérnél egyebet nem evett s sok-sok nap feküdt le este korgó, éhes gyomorral nyomorúságos vackán. Ha egy kis pénzre tett szert, öreg, beteges anyjának küldötte haza s ő maga inkább tovább nélkülözött.

Visszatér Berlinbe, ahol most valamivel jobbra fordul sorsa s szinte fanatikus ambicióval fog hozzá egy nagy feladat megvalósításához.

A hetvenes évek vége felé volt ez, amikor Klein Miksa elkészült első hatalmas művével, amely egyszerre tüneményesen emelte ki nevét a teljes ismeretlenség homályából.

Az 1878-i berlini akadémiai kiállításon egy lenyügző alkotás vonta magára az érdeklődést. A *„Germán rabszolga"* volt a címe ennek a műnek, amely szintén részt vett a pályázaton. Merész kompoziciója, erős, realisztikus felfogása, a részletek nagyszerű, de nem elaprózott kidolgozása s az egész kompoziciónak drámaiassága nemcsak a pályázat zsüri tagjait, de a berlini művészeti köröket is ámulatba ejtette. Egy elfogott germán rabszolga birkózik a cirkusz porondján a rettenetes erejű oroszlánnal, amely körül hiába feszül a germán harcos acélizmú két karja: a küzdelem kimenetele nem lehet kétséges — ez volt a hatalmas alkotás tárgya . . .

A közönség, amely a kiállítást megtekintette, szinte lenyügözve állt meg az alkotás előtt.

A zsüri egyhangúan a *„Germán rabszolga"* alkotójának adta ki az első dijat és amikor a jeligés levelet felbontották, egy név volt a papirra felírva: *Klein Miksa!*

Ki ez az ember, mit csinált eddig? — senki sem tudta megmondani, de nem is volt fontos!

A *magyar* Klein Miksa dicsőségének csillaga egyszerre fennen ragyogott a német művészetek egén!

A berlini kiállítás után Párisba viszik a *Germán rabszolgá*-t s az 1882-i szalon kiállításán kerül bemutatóra. Klein Miksa, bár a francia kritika tudta róla, hogy magyar, — németországi sikere s a germán géniusz feldicsőitése után — nem nagyon számíthatott elismerésre. Tiz évvel voltak csak túl a versaillési békén, amely mély sebet ütött a francia gloire-on. Nem valami jó ajánlat volt akkoriban Párisban — a német siker! És mégis, a francia kritika egyhangúan nagy elismerésben részesítette Klein Miksa művét, akiről azonban — érthető okokból — minden egyes alkalommal megírták, hogy — *magyar!*

Párisi sikere után eljutott a szobor sikerének igazi betetőzéséhez. A rákövetkező évben Münchenben állítják ki, ahol *a nagy aranyérmet kapja.*

A sok szenvedés, nélkülözés véget ért s Klein Miksa, aki a legrettenetesebb napokban sem veszítette el önbizalmát, most egyszerre elismert név lett Németországban. Néhány jóakarója, aki pesti tartózkodása ideje alatt melegen pártfogolta azoknál a művészeknél, akik könyörtelenül elutasították s az órásmesterség folytatására akarták rábeszélni, felkereste ezeket az urakat s megmutatták nekik a német és francia kritika áradozó elismeréseit. Ezek vállvonogatva vették tudomásul az idegenbe szakadt magyar művész nagy sikerét. (Nyilván ezzel könnyítettek taplós lelkiismeretükön!)

Egyszerre a hír és dicsőség központjába kerül. Számos megbizással látják el. Berlin városa nagy pályázatot ir ki a Joachimstaler Gymnasium részére elkészítendő filozófusok szobraira. Klein Miksa részt vesz a pályázaton és — megkapja a megbizást!

Közben elkészíti *„Sámson Delila lábainál"* című gyönyörű szobrát.

Klein Miksa egészen új felfogást visz a régi művészi tradiciókba, amelyek nyomán eddig a szobrászok a bibliai témát kőbe faragták, vagy bronzba öntötték. Megelőzően az a tradicionális plasztikai felfogás jellemezte a Sámson és Delila

Klein Miksa: Márványkút Berlinben — *Marmorbrunnen*

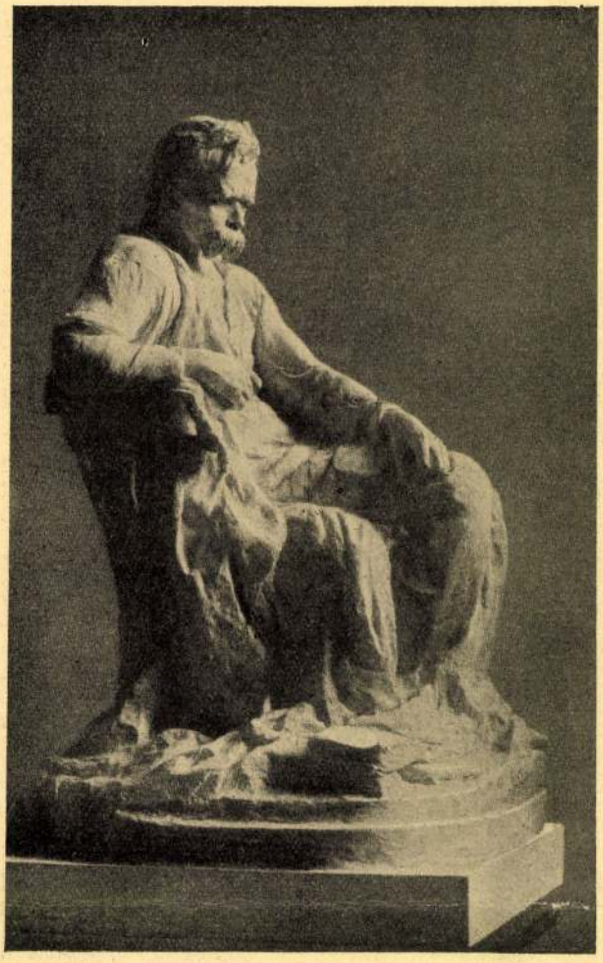

Klein Miksa szobra: Nietzsche

szobrokat, amelyet az irásos hagyomány is kihangsúlyozott. Delilát mint démonian csábító nőt ábrázolták, aki testiségének varázsával győzi le Sámsont. Klein Miksa ezt a felfogást ugyan szintén belevitte alkotásába, de az ő Delilája már nem az a testi-varázs reprezentálója, akit ideig alkottak! Az ő Delilája már szellemével, lelkiségével is hozzájárul az óriáserejű Sámson legyőzéséhez. Klein Miksa érezte, hogy Sámson szellemi fensőbbségét — szellemi fensőbbséggel lehet csak meghajlítani!

Ezt az új felfogást a német kritika is észrevette és honorálta.

Berlin városa ujabb megbizással tünteti ki Klein Miksát. Rábizza a Kronprinzen-Brücke reliefjeinek elkészítését. Itt már szimbólikus alakokkal dolgozik Klein Miksa.

Több csoport-reliefet készített, amelyek a vizi szellemek harcát ábrázolják az építészet ellen. Klein itt jelképezni akarta azt a harcot, amelyet a víz fantasztikus szellemei folytatnak az őket állandóan zavaró s nyugalmukat megbolygató ember — az építészmérnök — ellen. A szimbólikus alakokat ugyanaz az erő jellemzi, mint eddigi műveit, de itt már felolvad drámai komolysága s a játszi, tréfás, kedves jelenetek bája nyügözi le a nézőt.

Most már magánosok is ellátják megbizásokkal. Elkészíti a berlini Mosse-palota részére azokat a diszítéseket, amelyeknek témáját a germán ősidőkből meríti s amelyekben ismét a komoly drámaiasság erejét hangsúlyozza.

Elkészíti az *„Anachoreta"* című kitünő művét. Barlangszerű elképzelésben ül a földön a csaknem egészen meztelen testű anachoreta. Kezében tartott szent könyvbe mélyed egészen. A herkulesti alak életerejének teljében áll előttünk, de arcának fájdalmas s az élet viharától megviselt kifejezése elárulja multját, amelyet maga mögött hagyott.

Nagy kitüntetést jelentett számára a *„Ruhmeshalle"* részére elkészítendő hadvezérek megmintázása. Manteuffel és Werder generálisok hatalmas mellszobrait nemcsak a hasonlóság tökéletessége, de a pompás jellemző erő is értékessé teszi. Ugyanabból a felfogásból és érzésvilágból fogant egy másik hatalmas műve, a *„Legyőzött"*, mint a *„Germán rabszolga"*. A római idők egyik hősét ábrázolja, amint vesztett csata után reményvesztetten hanyatlik trónszékébe. Az egykori zsarnok hősi megadással nyul kardja után, hogy végezzen magával, mielőtt a rabság megalázásának kitenné jövő sorsát. Mellette áll hitvese, aki az asszonyi odaadás minden érzésével simul hozzá, hogy osztozkodjék sorsában.

Közben számos portrét készít Németország nagyjairól. Különösen az iró- és művészvilág sok jelesét mintázza meg. A legismertebbek közé tartozik Mauthner Fritz iró, továbbá Stephan George lirikus-költő büsztéje. Ő készítette a Thiergartenben levő Theodor Fontane szobrát. Hiresebb művei közé tartoznak még Vilmos császár lovasszobra, Bismarck szobra kedvenc kutyáival, Helmholtz, James Israel s a magyar Popper Dávid arcmása, mind megannyi maradandó alkotása művészetének. Ám számos ismert és társaságbeli nőt is megörökített bronzban, vagy márványban.

Nagyobb kompozíciókon is dolgozik ezalatt. *Hágár és Ismael* című műve egyik legkiválóbb alkotása. Csupa leegyszerűsített nemes pátosz az egész mű, amely a formák nemes közvetlenségével szól hozánk. A bibliai jelenet szinte megelevenedik Klein Miksa eme gyönyörű szobrán. Egészen más érzésvihar szárnyal föl egy másik művén, az *„Élet drámája"* c. allegorikus szoborcsoportján. Mintha Rubens utolsó itéletének drámai ereje fogná át ezt a hatalmas kompozíciót. Egy felfelé kapaszkodó fanatikus tömeget ábrázol ez a gulaszerű kompozició, amelynek egyetlen célja van: feljutni a legfelül levő, büszkén s megvetően alátekintő férfi alakjáig, amely nyilván az elérhetetlenséget, a földi hata-

lom magasságát jelképezi. Mellette női alak érzéki pózban — a titáni férfi kedvese! Lenn a földön a filozófus ül, aki nevetve nézi a felfelé kapaszkodó embertömeget.

Az „Özönvíz" kompozicióját is nagyjában ugyanez a felfogás hatja át. Az özönvízből menekülő csupa izom férfi egy kiálló sziklára huzza maga után hitvesét, de a végzet nemcsak az egyre tornyosuló áradattal állítja szembe az emberpárt. Egy új ellenség is közébük furakodik: egy menekülő oroszlán. A férfi nem veheti föl a harcot az ujabb ellenséggel szemben s érzi, hogy veszve vannak. Gyönyörü, döbbenetes mélységü kifejezés fogja át ezt az invenciózus kompoziciót, amely tisztán a művészet nyelvén zengi Klein Miksa művészi nagyságát.

A nemes lira akkordjai csendülnek ki „*Loreley*" című kutfigurás kompozíciójából, amelyet egy ismert mecenás vásárolt meg s aztán a porosz államnak ajándékozta.

Egyik legszebb s megrázóbb kifejezésü alkotása a hires Nietzsche-szobra. Már betegség öli testét-lelkét ennek a szellemóriásnak, de a benső, emésztő tűz még ott lobog tekintetében! Kezében könyvet tart s mereven néz maga elé, hogy megfejtse a lét nagy titkát... Minden hiába... A világosság nem sokára el fog aludni szelleme izzó kohójában... Ez a szobor egymaga is halhatatlanná tenné alkotója nevét...

Klein Miksa 1886-ban naturalizáltatja magát s azt, akit egykor mint tehetségtelen kezdőt elutasítottak itthon — örökre elveszítettük a magyarság számára. Berlinben meg is nősül. Egy ottani lap szerkesztőjének leányát veszi feleségül... 1901-ben a professzori címmel tünteti ki a német kormány.

Amikor 1908-ban örökre lehunyja szemét, Németország mint egyik nagy művészhalottját kiséri utolsó utjára... *Iván Ede.*

Pap Izsák: Istenem, a csönd

Jön az én Istenem: a Csönd,
Halkan surran, lágyan lépdel,
Fölém borul, reám köszönt,
Hallgat néma, száz mesékkel.

Künn a zajgás lomhul, kushad,
Szava bénul, hangja némul,
Sűrű felhő erre úsztat,
Mélyre száll és esve széthull.

Vihar se zeng, a vadludak
Hallgatva húznak ősz egén,
Szél nem sipol, fát nem zúgat,
Lépés se cseng a ház kövén.

Az óra jár és nem ketyeg,
Nem duruzsol a kályhacső,
A zongorán a húr beteg
S a csönd csak nő és egyre nő.

Üvegharangja rám terül,
Körülölel, magába rejt,
Magam vagyok alant, felül
S iszom a kristály csönd-kehelyt.

És minden cseppje lágy zene,
Szivemre halk meséket önt
És zeng, dalol a szív vele,
Eljött én Istenem: a Csönd.

Klein Miksa: Hagar és Ismael

Klein Miksa szobra: A vízözön *Die Sintfluth*

JEHÓSUA MANOACH (DAGANJA): GORDON, A HALLGATÓ

A. D. Gordon, akit mi palesztinai munkások mind atyánknak, „Izrael szekerének és lovasának" tisztelünk, végrendeletében hagyta ezeket a szavakat: „Legalább egy évig ne írjanak és ne beszéljenek rólam semmit... egy év mulva pedig nem lesz-e már ez az egész dolog elavult, mint ahogy beszélnek régmult divatról, vagy a tavalyi hóról?" Aki ezeket a szavakat olvasta és nem ismerte Gordont közelebbről és nem látta élete utját, annak szivébe kétség gondolata lopózhat: Nem volt-e ez gesztus, szép gesztus csupán? Talán erős gesztus, de nem több, mint azok a dolgok, amelyeket följegyeznek itt-ott azokból a pillanatokból, amikor az ember beletekint a végtelenbe és az elmulásba erős lélekkel. De azok, akiknek Gordon zászlóvivőjük volt, akik melegedtek életének fényénél, azok tudják, hogy Gordon egész életében is megtartotta azokat az elveket, melyeket így foglalt össze: „Ha már tisztelni óhajtják a távozót, nem tisztelhetik szebben, mint hallgatással. Vonuljon vissza mindenki egy sarokba, lelkének rejtekébe és sirassa titokban a távozó sorsát és az ember sorsát általában."

Oh, hogy tudta tisztelni Gordon a távozót hallgatással!

Barátja volt Gordonnak József Salzmann, aki együtt élt, dolgozott és egy szobában lakott vele Kinerethben. Tudtuk, mennyire szereti és milyen odaadással kisérik egymás sorsát. És ez a Salzmann gyilkosság áldozata lett, néhány nappal az után, hogy megölték Mose Barskit Daganjában. A gyász és az elkeseredés Gallileában leirhatatlan volt. Gyilkosság mély benyomást tesz az egész világon és még erősebb a hatása a Szentföldön. Hát még milyen volt akkor, még a háború előtt Gallileában, amikor a munkások még csak kevesen voltak, egyik ismerte és szerette a másikat. És ilyen véletlen: gyilkosság gyilkosság után! Sokat sírtak, zokogtak a sír mellett. A leirhatatlan fájdalom megdöbbentő szavakban tört ki a fiatal és viruló testvér elvesztése miatt. De Gordon, Gordon — hallgatott.

Ismeretes volt Gordon viszonya József Buszelhoz. Buszel a kvuca prófétája, elméleti és gyakorlati megalapozója, ez a tiszta ember, aki annyi hűséggel, tehetséggel és valami isteni kegyelemmel foglalkozott a munkások és a közösség bajaival. Mennyi szeretettel és imádattal figyelte Gordon Buszel szavait a gyüléseken. És ez ifjú Buszel egy tiberiasi gyülésről csónakon hazatérve belefult a Genezarethbe. A hír megremegtette a munkások gyülekezetét és megrendítette az egész Jisuv szivét. De Gordon, Gordon hallgatott... Hagyatéka között találtunk ugyan egy jegyzetet Buszelről, de életében nem tette közzé.

Sőt mi több: egyetlen fia Gordonnak a pogromok áldozata lett. Ezt a szerencsétlenséget csak néhány hónappal halála előtt tudta meg. Senki sem hallotta, hogy meggyilkolt fiát emlegette volna. Sőt néhány nappal halála előtt meghagyta leányának, hogy ne sirassa fivérét. Mert Gordon hű volt önmagához. Amit oly szépen hirdetett, azt még szebben teljesítette.

És esténként, amikor ide-oda járkált a szobájában és szép, őszszakállas feje lehanyatlott a mellére, gondolataiban velük foglalkozott, a drága meggyászoltakkal. És éjjel, ha az álom távolmaradt a szemétől, gyakran hallottuk a sóhajokat, amint kilopóztak a szivéből. Siratta a rejtekekben a távozókat, akik oly közel állottak hozzá és siratta a sorsukat és az ember sorsát általában...

Gordon hű maradt a szavaihoz.

ZSIDÓ HUMOR

REUBEN BRANDES-ANEKDOTÁK.

Az orosz héber novellaíró halálának 25-ik évfordulója alkalmából a varsói „Hacefira" felidézi a héber irodalom első bohémjéhez fűződő ma is élő anekdotákat.

KÉTFÉLE NYOMÁS.

Egyik barátja kérdi Brandestől, miért nem adott ki már régen új könyvet? Mire az író felelt:

— Én csak akkor nyomatok ki valamit, ha magam is nyomás alatt vagyok.

FÉL-PESZACH.

Brandesnek panaszkodott egy ismerőse, hogy itt a Széder és még nincs semmi Peszachra valója. Az író részvéttel hallgatta, aztán így szólt:

— Ez csakugyan szomorú dolog. Látod, én sem vagyok gazdag ember, de már napok óta fél-Peszach van nálam.

— Hogy, hogy fél-Peszach? — kérdi a szegény ember irigykedve.

— Hát egyszerűen úgy, — feleli Brandes — hogy napok óta nincs a házamban egy darab kovászos kenyér, most már csak hiányzik a kovásztalan, a bor, a tojás és hasonló apróságok . . .

KESERŰ SZILVORIUM.

Brandes megkérdezi egy barátját, nem tudja, hogyan kell keserű szilvoriumot készíteni?

— Nagyon egyszerűen — hangzik a felelet — veszel ürmöt és beléteszed a szilvoriumba, benne hagyod néhány napig és kész.

— Nagyon okos vagy — válaszol Brandes — hiszen épp az volt az én kérdésem: Hogyan lehet szilvoriumot békében hagyni néhány napig.

JÓ TANÁCS.

Brandes bement egyszer egy korcsmába és rendelt egy pohár sört. Mikor megnézte, látja, hogy félig hab. Brandes odahívja a korcsmárost és előadja, hogy tudna neki egy jó tanácsot adni, amelyből kifolyólag kétszer annyi sört adhatna el, mint eddig és ezért a jó tanácsért csak egy pohár sört kér ingyen.

— Nagyszerű — lelkesedett a korcsmáros és gyorsan hozott még egy pohár sört, amely persze szintén félig hab volt.

— Az én tanácsom nagyon egyszerű — szólt Brandes — ezentul adj minden vendégednek tele pohár sört, ahelyett, hogy félig habbal töltöd meg és akkor éppen kétszer annyi sört fogsz eladni...

ELŐBB VAGY UTÓBB.

Minthogy Brandes érezte, hogy egészségi állapota romlik, elment egyik barátjával az orvoshoz, aki a legszigorúbb alkoholtilalmat rendelte el. Mikor visszajöttek az orvostól, betértek egy korcsmába. Brandes egy porció erős szilvoriumot rendel. Barátja felháborodva szól:

— Tönkreteszed magad! Máris elfelejtetted, mit mondott az orvos?

— Isten ments — felel Brandes — csak nem gondolod, hogy ennyire feledékeny vagyok! De gondoljuk, hogy egy órával később mentünk az orvoshoz.

*

„AZ ASSZONYOK KEDVÉÉRT IRTAM..."

Dr. *Justus* Jakab főorvoshoz jött egy vidéki talmudtanító felesége gyógykezelés végett. Mikor a kúra befejeződött, az asszony kijelentette, hogy honorálni nem tudja, de elmond a főorvosnak egy jó *mósolt* (példázatot):

Mikor Salamon király bujdosott, betért a vihar elől egy szegény emberhez, aki szivesen nyitotta meg előtte a hajlékát. Mikor azonban ezt bejelentette feleségének, az asszony kereken kijelentette, hogy ő Salamon királynak szállást nem ad.

— Miért? — csodálkozott a jámbor férj.

— Olyan embernek adjak szállást, aki azt írta, hogy „ezer férfi között találtam egy igazit, de ezer asszony között sem találtam egyet"!?

A vitát hallotta bölcs Salamon király is, aki erre így felelt:

— Az asszonyok kedvéért írtam ezt. Én ismerem a férfiak és az asszonyok lelkét egyaránt. Ha azt mondottam, hogy „ezer férfi között találtam egy igazit", akkor jó szolgálatot tettem az asszonyoknak és a férfiaknak egyaránt, mert így minden asszony meg van győződve, hogy *az ő férje* az az igazi! De ha azt írtam volna, hogy „ezer asszony között találtam egy igazit", akkor minden férfi azt hinné, hogy *a másiknak a felesége* az az igazi és ez nem vezetne jóra. Jobb tehát, ha meg vannak győződve, hogy az „ezer között egy sincs".

Dr. Justus főorvos köszönettel elfogadta a kitűnő „mósolt" eleven bankó gyanánt.

A FÖSVÉNY HALDOKLÓ.

Egy fösvény haldokló halálos ágyán még egyszer megfordult a körülötte álló barátai felé és így szólt:

— Oltsátok el a lámpát, kár a pénzért! Látni fogok meghalni a sötétben is.

(„Der Tog" Newyork.)

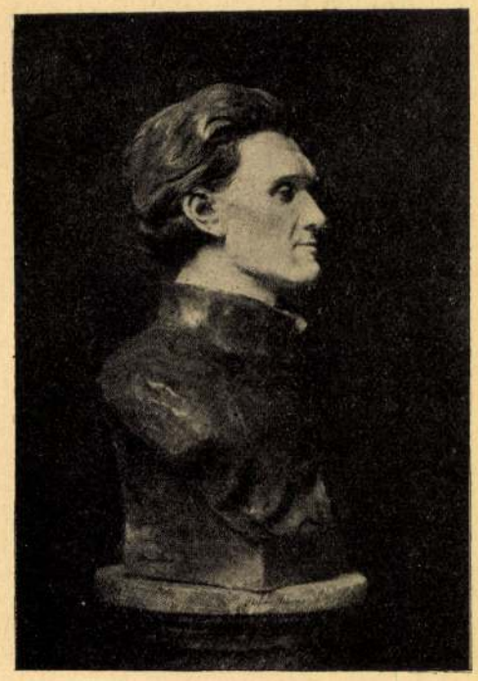

Klein Miksa: Stefan George, a költő

A KONZERVATIV ZSIDÓSÁG LÉTKÉRDÉSE.

Egy eddig meg nem oldott és a hithű vallásélet szinte egész létében érdeklő probléma, *az orthodox ifjuság* kétségbeesetten könyörög segitségért, mert a veszedelmesebbé a szomorúvégű háború befejezése óta. *Jesiváink* javarészét elvették tőlünk és a megmaradtak helyzete is napról-napra aggasztóvá vált.

A konzervativ zsidóság jövője forog kockán!

Ez a szivbemarkoló kiáltás ráz fel a zsibbadt tehetetlenségből. Vallásunk dísze és büszkesége: az önmegtagadás és az önkinzás minden fokát átélt *zsidó ifjuság* kétségbeesetten könyörök segitségért, mert a saját erejéből magát már tovább segiteni nem tudja. A zsenge zsidó gyermekek nyujtják karjaikat felénk esdve emberi könyörületért, de egyben félelmetesen fenyegetően, hogy pusztulásukkal nemcsak ők vesznek oda, hanem odavész a több évtizedes nehéz munkával megalapozott zsidó orthodoxia jövője is.

Nemes és áldozatkész férfiak, minden köznapi gondot félretéve, siettek az ügy szolgálatára. Fáradtoán nehéz munkával összetömörítették a szent cél érdekében azokat, akik az ország különböző részeiben izolált munkájukkal eddig teljes eredményt elérni nem tudtak. Egyesületet alakitottak és ennek keretén belül jóváhagyott alapszabályokkal pártoló és alapító tagok szerzésével társadalmi úton akarják összehozni azt a minimálisan szükséges összeget, amely az ifjuság megmentésére feltétlenül kell.

Pénz és természetbeni gyors segély nyujtásával, a meghozott áldozat bármennyire csekély legyen, új és erős téglákat rakunk jövőnk megingott pillére alá.

Stern Hermann.

DEUTSCH RÓZSI. Alig 15 éves. Professzora, Nagy Géza, a Zeneakadémia tanára mutatta be a *Mult és Jövő* szerkesztőségének, mint a legtehetségesebb növendékei egyikét, akinek nagy jövőt jósol. A *Mult és Jövő* készséggel mutatta be a fiatal tehetséget legutóbbi kultúrestjén, ahol valóban lelkes sikert aratott. Azóta a Székesfővárosi Zenekar szimfónikus estjén is fellépett a Vigadóban és az egész sajtó meleg elismeréssel méltatta a fiatal zongoraművésznőt.

TOLLHEGYRŐL

A TEMETŐROMBOLÓK JUBILEUMA.

Alig pár esztendő alatt érték el a németországi temetőrombolók *hatvanadik* jubileumukat. Nagy szorgalom és odaadás kellett hozzá, hogy ily aránylag rövid idő alatt 60 zsidó temetőt gyalázzanak meg. Éjt nappallá téve dolgoznak ezek a buzgó horogkeresztes vitézek, hogy minél több érdemre tegyenek szert. Kant és Lessing országában nem találtak méltóbb kultúrfeladatot maguknak, mint a zsidó temető sírköveinek feldöntését, szétzúzását és bepiszkitását. Azt sem lehet mondani, hogy a jubiláló temetőrombolóknak nincs kultúrérzékük. Mert bizony ők különös előszeretettel elsősorban a kultúrhistóriai jelentőségű zsidó temetőket keresik fel és itt végzik el először közúzó tanulmányaikat. Idáig jutottunk „az Urnak 1928. esztendejében".

LENGYEL VITÉZSÉG.

„Polen aus der Polakei" zengte a halhatatlan Heine, akinek verséből ítélve, nem nagy respektusa lehetett a lengyel vitézség iránt. Nem szabad általánositani, de tény és való, hogy a lembergi ébredő egyetemi ifjuság egészen különös harcteret keresett ki magának. Hősi offenzivát indítottak a zsidó árvaház ellen. Éjjel, mikor a gyerekek már aludtak, elhelyezkedtek nagy stratégiával az árvaház épülete körül és elkezdték a koncentrált ostromot. Bezúzták az összes ablakokat és néhány árva gyermek fejét. Aztán hazamentek pihenni babéraikon. „Ob sie gleich edle Polen, Polen aus der Polakei."

SZOVJET ÉS ZSINAGÓGA.

Akik még mindig azon a nézeten vannak, hogy a bolsevizmus a zsidó hódítás rendszere, amely a Talmudból meríti tanait és a rabbik a legfőbb apostolai, — azok olvassák el, milyen kiméletlen harcot folytat a szovjet Oroszországban a zsidóság ellen. Ujabban már ott is a *kultúrantiszemitizmust* kezdik propagálni. A „zsidó klerikalizmus ellen" kell harcolni — lett a legujabb jelszó. És a harcban nem riadnak vissza az erőszaktól. *Orsa* városának hat zsinagógáját bezárták és munkáslakásokká alakitották át. A nők és az ifjuság között megkezdték *„az istentelenség propagandáját"* és a rabbikat, akik a vallásos eszme hirdetésével ennek ellensúlyozására törekszenek, bebörtönözik. A szovjet a zsinagóga legádázabb ellensége.

KÉTMILLIÓ DOLLÁR EGY PALESZTINAI MUZEUMRA. *Rockefeller,* az amerikai milliárdos levelet intézett Lord Plumerhez, Palesztina kormányzójához és bejelentette neki kétmillió dolláros adományát egy Jeruzsálemben alapitandó múzeum épitésére és fentartására. — Ime a nem-zsidók mily megszégyenitő nagylelkűséggel tudnak áldozni a Szentföldért . . .

Kitünő minőségü

Hutter szarvas szappan

כשר

Kapható
minden füszer- és festékkereskedésben.

Gyártja a budapesti orth. hitközség rabbinátusának felügyelete mellett:

Hutter József Szappangyár – Olajipar Részvénytársaság

Budapest, VII., Erzsébet körut 6. Tel:. J. 461-92, 93, 94, 408-92

előtte. Fent a magasságból szállt lefelé és ott tünt el a földben, ahol a juhai legelésztek. A megriadt állatok, mintha gyökeret vert volna a lábuk, se megállani nem tudtak, sem eliramodni a helyükről. Csak éppen hogy egy helyütt keringtek és kaparták maguk alatt a földet. Az istenfélő *Áchmed-dede* pedig elvégezte a pénteki imádságát és mintha kényszerítette volna rá valami, ásót fogott a kezébe és ásni kezdett vele, ott ahol a juhai keringtek és ahová a fénycsóva szállott volt alá. És ime, jó mélyen a föld alól egy kőből való siremlék került elő, amelyen *Beni Jiszráel* törzsének jelképe, a *mührü Szulejmán* vagyis Szulejmán pecsétje volt kivésve. „Szulejmán pecsétjének" pedig „Dávid pajzsát" nevezi az izlámvilág.

Ime, ez a népies legenda válhatott a *Jusa* boszporuszvidéki megjelenéséről, nevéhez fűződő csodáiról és siremlékéről szóló néphiedelemmé és így történhetett meg, hogy izlám próféták sorozatába vonult be *Jusa*, hirdetvén Allahnak egyedül való istenségét és prófétájának, *Mohammednek* isteni küldöttségébe vetett hitét. Mohamedán prófétává lett a zsidó hadvezér, kőemléke pedig egyike lett ama szent siroknak, amelyek átizlámosított zsidó próféták és szentek állítólagos hamvait takarják. Amint hogy *Jusáról* is tudják és vallják, hogy három különböző helyen levő siremlék vallja az ő szent porait magáénak. Az egyik *Sam* tartományában, vagyis Sziriában látható, a másik *Kudusz* szent földjén, vagyis Jeruzsálemben, a harmadik pedig itt a Sztambul melletti Boszporusz legészakibb magaslatán, a Fekete-tenger közelében.

Jusa legendás siremlékéről pedig, melybe „Szulejmán pecsétje", vagyis „Dávid pajzsa" volt belevésve, azt vallja a késői hagyomány, hogy akkor tünt el a föld színéről, amikor egy emlékezetes pénteki napon, egy csóvás fénysugár röppent elő a földből és a levegő kékségébe emelkedett. Juhok akkor is legeltek a közelében, lábuk akkor is mintha gyökeret vert volna és se megállani nem tudtak, sem eliramodni a helyükről.

— *Jusa* lelke volt az az égi fény, magyarázza az *imám* — szentséges pásztora az igazhivők összességének. És ott él az a kőbe vésett és imádságokba foglalt emlékezete a *Jusa* helyén, a *Jusa* mecsetjében és a *Jusa* sirja körül. És él az ő prófétai szentsége a mindenkori moszlimnak szivében és a melegebb hónapok szent pénteki napjain seregestül zarándokolnak fel oda, hogy földi nyomorúságaik és testi meg lelki szenvedéseik orvoslásáért könyörögjenek hozzá. Minden egyes kis foszlányocska, mely sirja kerítéséhez tapad, megannyi szenvedő léleknek a feljajdulása és egyedüli reménysége. Az *ábu-hájját* vize a testet üdíti és tisztítja, a sir előtt való áhitat pedig a lelki életnek ad megnyugvást.

Az izlám tradició egyébként is, szinte szimbólikus jelentőséggel ruházza fel mindama *nebi*-próféták sirjait, akik ajkukon Allah dicsőítésével azért jelentek meg, hogy Isten egyetlen voltát hirdessék. És nem egy máshitű szentet, nem egy zsidó prófétát örökített meg a *nebi* elnevezéssel, nem tévén különbséget nyelvi, faji, sőt vallási hovatartozóságuk között sem. Egy vallástörténeti jelenséggel állunk szemben, mely az izlám monoteista világfelfogásában és abban a néphiedelemben leli magyarázatát, hogy az egyistenség eszméje nem csak egy, de több, akár idegen próféta lelkén keresztül is megnyilatkozhatott.

Visszatérőben a hajónk az ő boszporuszi utjára.

Ezüstszín párákban sziporkázik az esthajnal szürkülete és csillagszemek rezzennek az ég boltozatos kupoláján. És amint szeldesi hajónk a tarajló hullámokat és szórják sugaraikat a sztambuli házak gyémántragyogású üvegtáblái, az áhitatos esti csend közepette mintha imádságok hivó hangjai lopózkodnának felfiúvelő füleinkbe.

Imára szólítanak a müezzini hangok és ünnepi sokadalmak csoportosulnak a dzsámik és mecsetek átriumos udvaraiban. A *balati* kis zsinagógában pedig lángra gyulnak a péntekesti mécsesek és kazár-utódoknak, a bibliai vallást követő karaitáknak hol héber, hol tatár nyelvű fohászkodásaiba, szinte testvéries együttérzéssel csendül be a mozlimok éneke, hogy *Allah* az egyedül való egy igaz Isten és *Jusa* az ő egyik prófétája.

Klein Miksa szobra: Az anachoréta

EGY ÓRA A FIÚÁRVAHÁZBAN

Délelőtt a hősök emlékkövét leplezték le megindító ünnepélyességgel. A volt növendékek egyesülete méltó emlékművet állított a nagy világháborúban a haza védelmében hősi halált halt volt testvéreinek. *Vida* Jenő felsőházi tag, az Árvaház elnöke szárnyaló beszéddel köszöntötte József főherceget, aki személyesen jött el, hogy megkoszorúzza a zsidó hősök emlékét. A honvédség képviselői, a város polgármestere, a hitközség elnöke, a zsidó intézmények vezetői körülaggatták koszorúkkal a márványművet, mögötte az árvák énekeltek szépen, szívhez

Vida Jenő, felsőházi tag

szólóan. És kétségtelen, hogy ez a fasori előkertben emelkedő emlék a maga aranybavésett héber betűivel a zsidó öntudat és áldozatkészség dokumentuma és a gyönyörű Fasor járókelői meg fognak állani egy pillanatra s gondolkodni a tény fölött, hogy a zsidó is egyformán vérzett ebben a hazában a többiekkel és még a zsidó árva fiúk intézete is egy egész táblát tölthetett meg az ő elesettjeivel.

De ennél az avatási ünnepségnél is lélekemelőbb volt számomra az az óra, amelyet benn az intézet ebédlőjében töltöttem. Az árvaház templomában lefolyt gyászistentisztelet után, amelyen dr. *Schmelzer* főrabbi mélytartalmú beszéddel, *Abrahamsohn* főkántor és dr. *Pogány* Ferenc, az Operaház művésze és a nagyszerű kórus gyászénekekkel áldoztak a hősök emlékének, a vendégek egy része bevonult az ebédlőbe, ahol pompásan terített asztaloknál szépen, csinosan felöltözve *152 árva fiú* foglalt helyet. A gyermekek arcán látszik a jóltápláltság, egész külsejükön a jól gondozottság. Szeretettől sugárzó szemekkel üdvözlik vendégeiket és akiket rég szivükbe fogadtak, jótevőiket. Vida Jenő elnök és felesége boldogan néznek végig a hosszú asztalokon, odamennek egy-egy gyerekhez és a „kedvencek" örülnek a kedves becézésnek. Alsóterényi Auer Róbert, jánosii Engel Gyula, Greiner Sándorné és a volt növendékek egyesületének elnökei, Messinger Adolf, Polnauer Béla, szóbaelegyednek a kis árvákkal. Közben Herzka igazgató hármas kopogással jelt ad és *a 152 gyerek egyszerre feláll és elmondják hangosan az asztal előtti héber áldást.*

Kezdődik az ebéd, amelyet bármely polgári család asztalán örömmel fogadhatnának. És az egyik pirospozsgás gyerek biztosít, hogy nemcsak ma ilyen kitünő, hanem mindennap. „Ida néni", aki mint B-listás polgári iskolai tanárnő került ide az árvaház szerencséjére, mindentlátó szemekkel sürög-forog a teremben és vezényszavára csodálatos katonás pontossággal folyik le minden. A vendégek ezalatt beszélgetnek és bámulva dicsérik a fényes humanus munkát. Véletlenül Herzka igazgató mellé kerülök. Dicsérem a hangos „hamóci" mondást. De ő elhárítja a dicséretet:

— Vida Jenő elnök úr érdeme ez is — mondja szerényen. — Az ő határozott kivánsága az árvaház igaz zsidó vallásos szelleme. Ha reggelente eljönne, látná, milyen szépen imádkoznak a templomban, a barmicva koron túllevők természetesen tefilinnel.

— És Vida elnök úr ráér törődni ezekkel a dolgokkal is?

— Az elnök úr — feleli Herzka — minden áldozatot meghoz az intézetért. Az árvák ügye valósággal a lelkéhez nőtt. Mikor legutóbb szóba került, hogy a betegszobát ki kellene bővíteni, hogy egyáltalában ne kelljen a beteg gyereket a kórházba küldeni, Vida Jenő azonnal kiállított egy százmillióról szóló csekket a költségekre. Ilyen gesztusairól senki se tud és talán rossz néven is venné, ha tudná, hogy elmondtam. Persze magunk között marad. Sőt az árvaházból kikerült növendékek pályáját is figyelemmel kiséri és a tehetségeseket mindenkor áldozatkészen támogatja. Vidáék szeretik a gyerekeket. A kis Neubauer Tivadart, aki ma olyan meghatóan mondotta el az avatáskor az árvák imáját, privát palotájukba is meghivták ebédre.

Vida Jenő felénk jön és Herzka igazgató elhallgat. Egyszerre csak a másik sarokból közeledik *Glücksthal* Samu felsőházi tag és lelkesen mondja:

— A szivem örül és vérzik. Gyönyörűség

semmit, de még így is, ha nem értett volna magyarul, még most is velünk utazna.

— És te mindebben a puszta véletlen által kormányzott események lánczolatát látod?

— Nem! itt egy határozott, öntudatos akarat dolgozik vaskövetkezetességgel; a világnak nevezett szinpad nagy rendezője, a végzet osztotta ki a szerepeket. Csak azt sajnálom, hogy valószinűleg sohasem tudjuk meg, hogy pajkos operette, szomorú tragédia, érdekes szinmű vagy bájos vigjáték szerzői lettünk-e?

KLEIN MIKSA UTOLSÓ SZOBORMŰVE.

Augusztusban lesz két esztendeje, hogy skandináviai utamból hazatérve, megálltam Berlinben. Felhasználtam az alkalmat, hogy *Klein* Miksa szobrászművész hazánkfiát, kihez hosszú barátság köteléke fűzött, grunewaldi villájában meglátogassam. Szomorú látogatás volt. A nagy művészt sulyos betegen találtam. Ő maga nem tudta, mi a baja, s szidta az orvosokat, kik semmit sem tudnak. Bánatos felesége azonban tudta, hogy egy veszedelmes betegség: a rák pusztítja a mester életét.

Egy hónappal később megváltotta kínos szenvedéseitől a halál.

Távozóban a kerten át kikisért a művész felesége, a szépséges és szellemes *Dorn* Éva. Mielőtt bucsút vettem a villától, hol valaha órákat töltöttem, s hol az alkotó, érdekes fejű művészt többé látni soha sem fogom, betekintettem műtermébe, alkotásainak szentélyébe.

Berlini egyetemi hallgató koromban, akkor még másutt volt a Klein Miksa műterme, szemem előtt láttam keletkezni azokat a művészi alkotásokat, melyek jelenleg túlnyomó részt Berlin kincsei. A Kronprinzen-Brücke és a Mosse-palota domborműveit, melyekkel oly gyorsan hódított az idegen művész Berlinben, melyek megnyitották számára az oly nehezen hozzáférhető Ruhmeshalle-t, melyben Klein Miksa művei közül néhány porosz tábornok kitünő mellszobrát helyezték el, — a titáni erőtől duzzadó germán rabszolga harczát az oroszlánnal, melylyel a művész a párisi kiállításon aranyérmet nyert, mely mint az ő főalkotása, közbámulat tárgya volt, — az «Özönviz» czimű szoborcsoportot, a tülekedő emberek és állatok sokaságával, kik egymást taszitva, elnyomva, legázolva törekednek a magasba, hogy a fenyegető árviz elől meneküljenek, elsőrendű drámai alkotás, — melyen az ember bestialitása s a művészet szépsége olyan megkapó módon egyesül, — mely munka azonban soha sem került kivitelre, s csak mint művészeti epizódokban gazdag remekmű maradt meg nagyszabású konczepcziójában, — ezek a művek megint lelki szemeim elé kerültek.

Itt készültek a pompás aktok, melyeken az emberi forma szépségei űznek nemes versenyt a művészi tudással, — a kitünő mellszobrok egész sorozata, melyeken a művészetet az egyéni jellemmel, a férfiakarat erejével, a nő bájával tudta oly megkapó egyszerűséggel érvényesíteni. Nem akarok ezekre a művészi alkotásokra ezuttal kiterjeszkedni, hisz többször volt már alkalmam e lapok hasábjain Klein Miksa művészetét bemutatni, s mindnyájan tudjuk, ki volt nekünk és a művészetnek a korán elhunyt mester.

Mikor bucsút vettem a halálnak szánt művésztől, távozóban betekintettem műtermébe. Ott állott legújabb, s legutolsó alkotása: Theodor *Fontane*, a neves berlini iró szobra, agyagban készen. Fontane különösen a poroszoknak volt kedvencz regényirója. Tárgyát nagyrészt Brandenburg tartományból meritette, alakjai a «Mark» alakjai voltak, melynek központja Berlin.

A milyen egyszerű volt előadásában, olyan egyszerű volt egyéniségében is a német iró. Ilyennek ismerték, s ilyennek ábrázolta Klein Miksa, hogy közelebb álljon azokhoz, kiknek máris szivéhez nőtt az iró. Sétaközben, botjára támaszkodva ábrázolja az irót. Imponálóan egyszerű jelenség. S ebbe az egyszerűségbe a művész belevitte a művészet nemességét, a jellemzés életrevalóságát. A kész agyagminta után a kivitelt fehér carrarai márványban a művész halála után már mások végezték, de úgy, miként azt a mester megalkotta.

A császár, ki az irónak és a művésznek is nagy tisztelője volt, a Thiergartenben adott helyet a szobornak, s a nemrég történt leleplezésnél képviseltette magát. Egyáltalában ez az ünnepélyes leleplezés hódolat volt az irónak és a művésznek egyaránt, s a kik Berlin irói, művészi, társadalmi előkelőségeihez tartoznak, ott voltak.

Berlin városa ujólag gyarapodott Klein Miksa egyik műremekével, a művész utolsó alkotásával. Fájdalom, a mi magyar gyűjteményeinkben még mindig nincs képviselve Klein Miksa művészete, ki a külföldön annyi dicsőséget szerzett a magyar művészetnek.

Dr. Nyári Sándor.

THEODOR FONTANE SZOBRA. — Klein Miksa utolsó szobormüve.

MOCSKOS VITÉZI LEVELEK.

Irta **Takáts Sándor.**

II.

A bajra hivó tisztes és mocskos levelek irása és küldése a XVI. században drága mulatság volt. Az ilyes mulatságot nem mindenki engedhette meg magának, mert bizony sokba került az! S mivel egy-egy viadal dolgában néha 4—5 levelet kellett váltani, a költség csak növekedett. *A vitézi szokástörvény azt kivánta, hogy a kihivó a levelet maga irja, s maga vigye az ellenfele szállása elé!* Inassal vagy paraszt diákkal iratni kihivó levelet, vagy paraszt szabású emberrel küldetni az ellenfélhez, vitézhez nem illő dolognak tartották. A kinek nem volt pénze, az nem levéllel, hanem ócska kópja vagy másféle fegyver küldésével hivta ki az ellenfelét. Tollak és delicsizmák küldése is a bajviadalra hivást jelentette. A nógrádi török vitézek például 1556. (jan. 6-án) kópjákat állitottak Léva vára elé s azzal hivták a vitézeket bajra. A kópjára kötött levélben megirták a lévaiaknak, hogy *ők szegény legények s leveleket nem irathatnak;* de a viadalra mindenkor készek.

De nemcsak a levélváltás, hanem a viadalra szóló engedély megszerzése is sok pénzbe került. Némelyik szegényebb magyar vitéznek mindenét el kellett költenie, csakhogy ellenfelével megvivhasson. De hát ha vitézi hirnévről és tisztességről volt szó, akkor sem élettel sem vagyonnal nem törődtek. Közszellem volt ez akkor, melytől még a közemberek sem szabadulhattak. Mindenki első akart lenni a viadalban. Jellemzik ezt a szellemet a XVI. század első feléből ránk maradt lovassági rendszabások. A német lovasok rendtartása azt mondja, hogy a ki a csatában az ellenségnek hátat ad (vagyis meghátrál) azt a társa azonnal vágja le. A magyar rendtartás ugyane helyen azt mondja, hogy a jelszó kiadása előtt senki se ugorjék ki a sorból, hogy az ellenség támadásában az első lehessen, mert fejével éri meg!

Ime e pár szó is mennyire jellemzi a magyar vitézt, mennyire megvilágosítja a vitézi szellemet! Valóban, ha valami, úgy ez a rendtartás adja megértenünk a XVI. századi viadalok mérhetetlenül gyakori voltát. A török és a magyar egyaránt kereste a hirnevet s minden módon azon incselkedett, hogy a legjobb nevü vitézzel nézhessen farkasszemet. S ha a kihivott fél a szép szóra meg nem indult, bármi ok tartotta is vissza, a mocskos levél azonnal a nyakába szakadt. A vitézek indulatosak voltak, mint a puskapor, s a *«czoki bestye kurafia»*, a *«a vén bába»*, az *«ebhitü asszony»* s más eféle kacskaringós káromlás hamar készen volt.

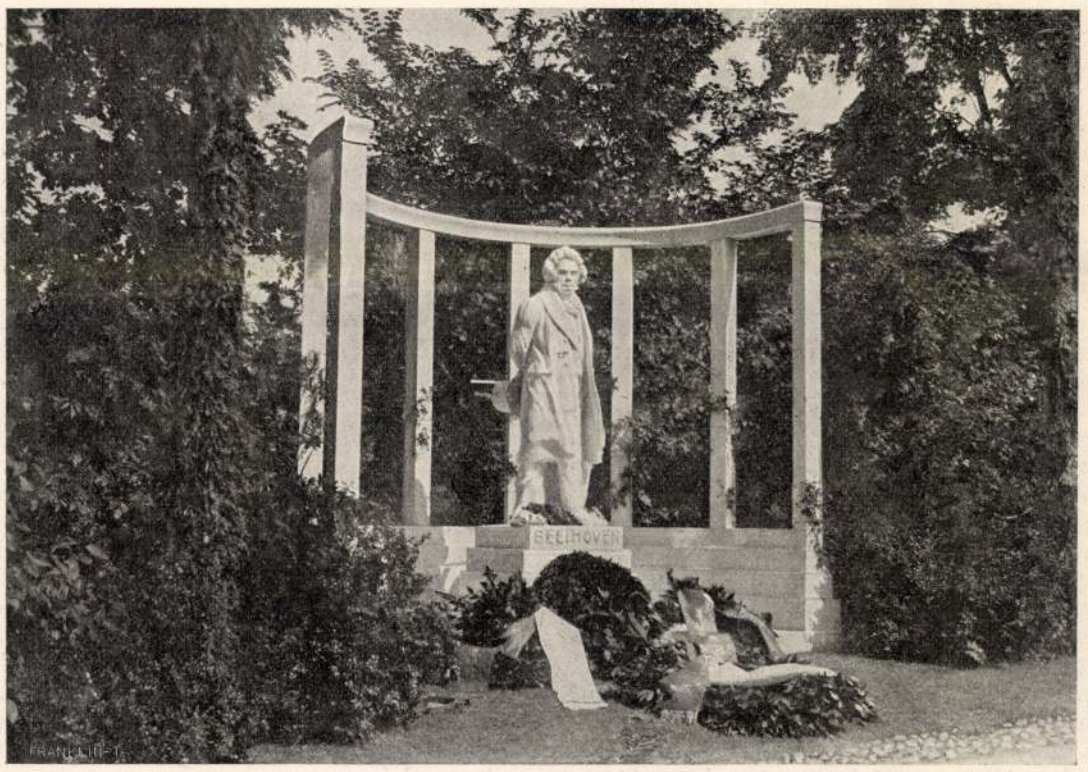

BEETHOVEN SZOBRA, MELYET MOST ÁLLÍTOTTAK BÉCSBEN.

1.

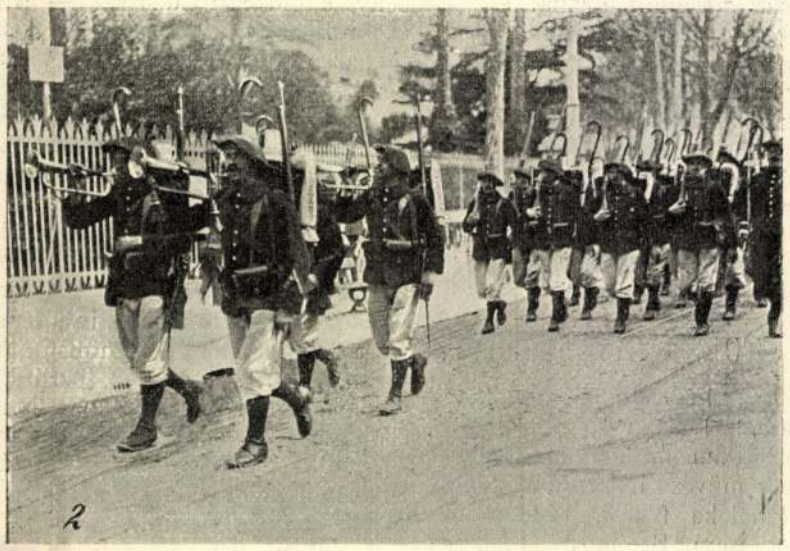

2

3

6

7

8

11

12

13

1. Magyar királyi honvédség. — 2. Franczia kürtösök. — 3. Oroszok. — 4. Románok. — 5. Tö ök lovasság zenekara. — 6. Osztrák-magyar. — 7. Bosnyák ezr

Mind a török mind a magyar egyaránt mester volt abban, hogyan kell a másikat vastagon marczangolni, «*rútalmas szókkal csúfolatnia!*» Mi lehetett más felelet az ilyenre, mint a hasonló választétel? Csakugyan azt látjuk, hogy a sértett fél fogcsikorogva felelé: «jobb embertől sem érdemeltem volna ilyen rútalmas szókat, de meglásd jól és eszedben jusson bestye áruló, mert míg a párát benned érzem, addig gyötörlek!»

Az 1568. évben Musztafa budai basa nehéz panaszszal állott a bécsi udvar elé. Azt jelentette, hogy *Zluny Ferencz* uram a nagyhirű Hamza bégnek olyan mocskos levelet irt, hogy az vitézi tisztességében szinte megfogyatkozott volt. Aztán még asszonyoknak való ajándék küldésével fenyegette őt, ha a bajviadalt föl nem veszi!

A bécsi király erre haragos levelet irt Zluny uramra, a ki ártatlan képpel felelé, hogy *most* az ágyat nyomja s nem a viadalon töri a fejét! És igaza volt. Csak arról feledkezett meg, hogy a mocskos levél irásakor még nem nyomta az ágyat!

Hogy az ilyen mocskos levél irása után a bajviadal előbb-utóbb megtörtént, mondanunk sem kell. Hiszen még kisebb sértések alkalmával is elengedhetetlennek tartották a viadalt. Az 1572. évben például Giczy Farkas uram jelenti, hogy Fekete Lukács bajviadala a török agával most leszen. «Fekete Lukácsnak — irja — egy aga bajt irt. Immár egynéhányszor ir neki levelet és *mintha nem tisztességesen* ir az török neki!» Ezért kellett a viadalt megengednie.

Az 1582. évben a bécsi udvar a mocskos levelek miatt panaszt emelvén Budán, Ali basa a megvádolt Ferhát agát, a ki «*gyalázatosképen*» irt Majthényi Lászlónak, imigyen mentegeti: «Fölségödnek ha igazán tudtára adták volna ez dolgot, nem itélné fölségöd Ferhát agát ennek okának lenni. Mert azmennyi levelet gyalázatosképen Ferhát agának Huszár Pétör irt, annak száma nincsen. Azért itélje meg fölségöd, ha annyi gyalázatot is kelljen elszenvedniök, hogy üljenek veszteg, ha szüntelen irogatnak reájok.»

A következő (1583.) évben ugyancsak a mocskos kihivó levelek ügyében Ernő királyi herczeg irt a budai basának. E levél szerint Deli Musztafa Eördögh György uramat ingerelte volna a diadalra. A basa erre azt feleli, hogy a dolog fordítva esett meg. Eördögh György irt Musztafára «gyalázatos levelet», a ki erre kijelenté, «*hogy nem mint ez rút, éktelen beszédöket elszenvedjem, jobb fejemnek és lovamnak elveszni*». A bajviadalt tehát kényszerűségből fogadta el. A jó basa a levele farkán még azt is megirja Ernő herczegnek, hogy «ha az végbeliek bort isznak, egyfelé is irnak, másfelé is boszú és rút, éktelen leveleket, s ha megjózanodnak, megbánják tettöket».

Ez időtájban (1586-ban) Csikvári Deli Hasszán összekülönbözvén Csegley Ferencz urammal, számos levelet váltottak egymással. Mikor a szóvita teljesen még el nem mérgesedett köztük, Deli Hasszán imigyen irt ellenfelének: «Köszönetem után te Csegley Ferencz csak azt akarom neked megirnom, hogy jól tudod, hogy az mi nemű dolog miatt egymást megtaláltuk vala, mely dolognak immár vagyon esztendeje, kezdtünk vala egymásnak irogatni, mely leveleimet én nem tudom, ha vízbe rejtötted-e, avagy megégetted? Attól fogva énne-

csak úgy lehetett rajtuk kitekinteni, ha az ember fölkelt. Különlegessége is volt a hintónak; apró kályha állott benne, amely szükséghez képest fölmelegítette Balsai Kázmér hűlni kezdő vérét. Amint a kürtőből vígan kacskaringózott a füst, s a kocsiba pillantó napsugár tekintete terített asztalra, pipatóriumra és pincetokra esett, az ember azt hihette volna, hogy egy kis kúriának kelt lába . . .

Balsai Kázmér mellett a történelem előtti hintóban egy fehérhaju, viaszképü matróna ült, messziről tiszteletet keltő nagyasszony, valójában azonban haragos, kardos menyecske, aki a nagyságos úrra még ma is féltékeny volt, s ugyancsak ráncban tartotta ő kelmét. O is szenvedélyes agarász volt, mint mindenki a családban s amikor az ebek a tarlón utánavetették magukat a tovairamodó nyulnak, fáradt teste a kocsiban kiegyenesedett, szürke szeme villant s ajkáról erélyesen szállott el a „Hajrá!"

Balsai mama egyébként nagyot hallott s ennélfoga oly hangosan beszélt, hogy ha nyitott kocsin ment ki az agarászatra és elcsevegett az urával, a nyulak időnek előtte keltek föl, ami már több óvásra adott alkalmat.

Szemben a csibukozó Kázmér bácsival fiatal leány foglalt helyet, aki szemmelláthatólag nem illett bele a prehisztorikus környezetbe. Ez volt Klárika, akit ma akartak bemutatni a világnak, és pedig ahogy nemes familiához illik: az ágotai híres agarászbálon. Ez a leány nem vágott bele a családba. Izmos és hajlékony volt ugyan, mint a legtöbb Balsai, akik fiatal korukban a párducot juttatták az ember eszébe, de gondolkodás és szépség dolgában alaposan rácáfolt a Balsaiakra elsősorban a híres Balsai-orra. Tudni kell ugyanis, hogy a Balsaiaknak ember és történelem emlékezete óta olyan nagy orruk volt, hogy róluk származott az alábbi insurrekcióbeli adoma, amely még ma is minden újévi postáskönyvben fel-felbukkan. Az insurrekciós urak ugyanis früstök után fölálltak sorjába mokány paripáikon és Kund óbester végigvizsgálta őket. Amint nézné katonáit, egyszerre így szól:

— Kedves Balsai komám, ne vedd rossz néven, de az orrod akkora, hogy kirí a sorból. Instállak tehát, állj a második sorba.

Amire, mint tudjuk, a következő felelet érkezett:

— Hiszen már a második sorban állok, óbester uram.

Évszázadokon keresztül gúnyolták a Balsaikat nagy orruk miatt, sok veszekedés, verekedés, véres bosszu járt az orr nyomában, amíg végre egyik okos sarjadék, fordított a dolgon, s ahelyett, hogy röstelkedett volna, elhencegett az orrával.

— Olyan az atyámfiai, — úgymond, — mint a Habsburgok széles ajaka, vagy a Hohenzollernek merev keze, a Wittelsbachok görbe füle. Az Úristen adta, hogy messziről meg lehessen ösmerni minden igaz királyfit. Vagy talán láttatok már sasorru parasztot?

Az emberek azt mondták: ebben van valami s azóta tisztelni kezdték a Balsaiak orrát. Tényleg: a zselléreknek, robotosoknak nincsen sasorruk, sem béna kezök. A történelemben is vannak hasonló példák, legyen az Könyves Kálmán vagy Vak Bottyán, s így a Balsaiakat nem piszkálták többé az ábrázatuk miatt, sőt voltak, akik maguk is hasonló ösmertetőjelre vágyódtak és ha gyerekük született, megkérték a bábát, ugyan huzgálná ki egy kissé a jövevény orrát, hogy majdan arisztokrata vonás legyen az ábrázatán.

De hadd térjek vissza Klárikára.

Az ifjú leánynak nemcsak az orra, de az egész arca szép volt: félig magyaros, napsütötte, nyilt és magas homloku; félig franciás: apró gunyos szájjal, selymes hajjal és égszínkék szemmel. Az ellentmondó vonások dacára az ábrázat mégis szabályos volt, megnyerő és őszinte, amit kevés Balsairól lehetett nyugodt lélekkel elmondani. Hogy az ellentét közte és a család többi tagja között még kirívóbb legyen, Klárika nem volt agarász, sőt egyenesen megvetette a kuria istállóiban üvöltő ebek hadát. Ezt már kis korában is megmutatta: egyszer az apja azon kapta rajta, hogy a kertben szolgálni tanított egy agarat! Egy agár szolgáljon, mint az uszkárok szokták! Talán bizony még karikán is ugráljon át! Balsai Kázmérnak kiesett kezéből a vadász-ostor s már akkor borús sejtelme támadott, hogy ez a leány egykor még súlyos zavarokat fog okozni a családban.

HÁGÁR ÉS IZMAEL (Klein Miksa szobormüve)

Uj Idők 1906. XII. 1.

Klárika később sem tudott összebarátkozni az agarakkal és nem látta át, mi dicsőség van benne, ha két nagy kutya megcsíp egy szegény süldő-nyulat? Hiába vitte ki magával az ifiúr, no meg az öreg is a házi vadászatokra, hiába magyarázták neki a vágások jelentőségét, a leány a „hajrá"-nál is csak elmélázott s amikor a többiek lélekzetvesztve, pokoli üvöltéssel lovagoltak az agarak után, ő megállott egy akácnál és a messzi Tisza csöndes képében gyönyörködött. Most is nyugodt egykedvűséggel nézett maga elé s míg az öreg úr meg a nagyasszony a harci láztól már nyugtalankodtak, ő csak üldögélt és egy szál virágot tépegetett.

Az ifiúr ezalatt megérkezett a dombra és odadobva a gyeplőt kocsisának, egy rablóképü alaknak, aki vasárnaponkint, de csak elseje táján ezüst huszasokat pödört a bajuszába, — leereszkedett a többi agarászhoz. A figyelem, mi tagadás, ráterelődött, s a vitatkozó csoportok egyszerre elhallgattak. Náci ifiúr parolázott egy-két bőrkabátos sportsmannal s elkezdett velök diskurálni a vetésről, a megyei közgyülésről, mi egymásról. Dehogy is beszélt volna az agaráról; a milliomos is, amikor szegény emberek közé megy, nem parádézik és nem fecseg a vagyonról. Kiméletesnek lenni uri erény.

A fiatalabb agarászok menkő nagy tisztelettel néztek föl az ifiúrra, s csak nagysokára szólalt meg egy kamáslis kiskoru sportsman:

— Hát az agarod mit csinál, Náci bácsi?

Az ifiúr csak úgy félvállról felelt:

— Ott ül a kocsiban; bemutatkozhatol neki, öcsém.

És tovább beszélt a pohánkáról.

A fiatal agarász elvörösödött, aztán zavartan mosolygott, de a többiek nem tudtak ellentállani a vágynak és odamentek a honokfutóhoz, megnézni a Fidibusz híres unokáját. Az agár higgadtan fogadta őket. Messziről jelentéktelen állat volt, apró termetü, kígyófejü, de közelebb menve hozzá az embernek szembeötlött hatalmas mellkasa, domborodó izmai és acélkemény száraz csontozata. Az ifjúság csodálkozva járta körül a híres agarat, amely egyideig élvezte a megtiszteltetést, de aztán gondolt egyet, lefeküdt a kocsipárnára s tovább szunyokált.

A bácskaiak körében a Balsaiak megérkezésekor szintén mozgolódás támadt. Már messziről a kék-piros kocsira szögezték látócsöveiket, ha vajjon tényleg eljött-e a híres agár, nem fordult-e föl a sors kedvezéséből? Aztán a csutorát emelték arcukhoz és bátorságot merítettek belőle. Hogyis ne. Kormos Fidibusztól származott és dédanyja testvére volt Szotnyának, annak a bizonyos hősnőnek, amely, vagy helyesebben, *aki* Pityu mögött szakadt meg annak idején. Ezzel nem lesz könnyü csatázni, igaz szerencse, hogy Kormos mindjárt egy párba került a Bárándiak cirmosával, Bodrogközzel. Így legalább az egyik mindjárt az első összevetésnél leesik, sőt úgy ki is fárasztja fönnmaradó társát, hogy annak is ki lesznek húzva a méregfogai.

Kormos tehát itt volna, de hol van a derék Bodrogköz?

Az urak körültekintenek a látóhatáron s az egyik játcső végre szerencsésen fölfedezi a Bárándi-kocsit is, ott üget az túlsó parton, mögötte a kalickás parasztszekér. Ujabb mozgolódás, érdeklődés, mint amikor operettekben a polgárok s katonák harca után a primadonna következik. A költők azt mondják: a nagy események előrevetik árnyékukat. Úgy is van, a versenyzők arcát ez az árnyék sötétté teszi, borús sejtelem szállja meg a szivüket. Alighanem hiába volt a hosszu utat Ágotára megtenni, mihaszna, ha az ember a Baksaiakkal, meg a Bárándiakkal veti össze erejét? Hiszen még hagyján, ha az agarunk gyöngébb a másikénál és egypár pointtel lemarad, legalább megmentette a becsületet, ő is vágott, megkínált, mi egymás, de ezek a fenevadak *semmin* hagyják az ellenfelöket s ezt a szégyent aztán senki se mossa le róluk, de még a dédunokájukról sem.

A Bárándi-fogat most szintén elérte a dombot s a hajtókocsiról egy hófehér szakállu, piros pozsgás úr ugrik le, s elvegyül a bácskaiak közé. Látszik, hogy nagyszivesen fogadják, paroláznak vele és kérdésekkel ostromolják, Bárándi Gáspár alig győz jobbra-balra fordulni, hogy mindnkinek választ adhasson. Most tehát együtt a szinjáték két főhőse, meg lehet kezdeni a csatát. Lent a lankán ezalatt még egy tarka, meg egy hamvas agár kergeti a nyulat, amely jobbra-balra csap előttük olyan ügyesen, mint a cirkuszban az istállómester ostora elől menekülő bohóc, de ezzel nem törődik senki, mindenki azt lesi, hogyan kelnek vitéz tusára a fekete Kormos és a cirmos Bodrogköz?

Folytatjuk

Cseresnyés Mária

Nem lesz ez ballada,
Nem lesz szerelmi dal,
Multakhoz nem viszen,
Zöld erdőbe se csal.
Színhely a kefegyár,
Hová munkába jár
S hol harminc éve küzd
Ezer más társa közt
Cseresnyés Mária.

Zászlódiszt ölt a gyár,
Ma ünnepnapja van:
Levél jött, címeres,
És érdempénz, arany!
Egy munkást illet ez,
Méltó jutalma lesz,
S e munkás senki más,
Megmondja az irás:
Cseresnyés Mária.

Hosszu sötét urak
Beszédet mondanak;
Zöld lombsátor alá
Más jót is hordanak.
Főhelyre ültetik,
Dicsérik, éltetik,
S nehéz nagy ünnepén
Sír és mosolyg szegény
Cseresnyés Mária.

Az ablaka alatt,
Mikor az est leszáll,
A munkás-zenekar
Sok szép dalt muzsikál.
Ó, jóság istene,
Önéki, és zene!
El nem hiszed talán,
Szegény öreg-leány,
Cseresnyés Mária.

Bánja is ő a nagy
Irást, és aranyat,
De az a muzsika
S az ablaka alatt...
Nem így képzelte tán
Valaha, hajdanán,
De nincs egy szava sem,
Csak sír keservesen
Cseresnyés Mária.

Szávay Gyula

nem azt a kovást, de az aczéllal kivert duplát, — és czélozgatott a bácsi, bárha a fegyvernek nem volt magja és behunyta a félszemét a bácsi, s a száját félrehúzta és kifeszített karja úgy reszketett, mint egy gyenge faág, a mit a szél rebegtet. Czicza ijedten nézett reá.

— Felizgatja magát, Márton; nem jó komédiázni a pisztolylyal, még elsülhet; az Isten őrizzen tőle.

— Csak hadd szóljon, mint a mennydörgős ménkő . . . — felelte és igen zordonul nézett a nénire.

— Nem, nem szenvedhetem, nem szeretem a kezében látni, még valami bajt szerezhet magának.

— Gyáva asszony, — boszantotta, a nénit. — Csak jönne, jönne, jönne a muszka ismét, hogy még egyszer lássam őket szemtől-szemben. Mert elmegyek, úgy tudja meg, Czicza!

— De Márton, ki is veresedett egészen. Ha szeret, tegye le a kezéből. A nyakán is megdagadt az ere. Ne kiabáljon, az Isten szent nevére . . .

A bácsi akkor sunyorgott alattomosan és meg volt elégedve magával, hogy ráriaszthatott Cziczára . . .

A magyar nadrágját soha se vetette le a bácsi *azóta;* aranyrojtos nyakravalót s zsinóros, gombos kitliket viselt, bárha nem illett nagy, csúf potrohán.

Igy éldegélve, a bácsi (mindennap egy nap telvén el) egy éjszakán átszólt a szomszéd kis ágyban forgolódó Cziczához:

— Nem alszik, Czicza?

— Nem, Márton. Valami megfeküdte a gyomrát? . . .

— Nem, Czicza.

Aztán elhallgattak s később ismét újra kezdte Czicza:

— Tán a lelkét nyomja valami?

— Az, Czicza. A Mari fiáról álmodtam.

Azután mindjárt utána tette:

— De ne beszéljen róla, Czicza. Nem akarom, hogy beszéljen róla. Nem, egy szót se szóljon róla . . .

Ez a Mari egy tekergő némettel ment el a forradalom után a Márton bácsi házából. Valami peczkes őrmester csalta el. Soha se akart tudni felőle a bácsi. Megszökött vele . . . Mikor a fia megszületett, Mari is meghalt. Jó. Megszökött vele. Jó. Senki se emlegesse őt. Jó. Elveszett . . . Jó . . . jó . . .

Klein Miksa: Hágár és Ismaël.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

volna mindenfelől. Azonban a ficzkó mereven megszegte a derekát az egész komédia alatt.

— Egy, mindegyikért; mind, egyért . . . A szoczialisták . . .

A nap enyhén sütött. A bácsi kétfelé terjesztette a lábait, hogy jó biztosan üljön. Azt hiszem, attól tartott, hogy leesik.

— S *ezt* mivelik uraságtok?

— Ne úgy mondja, szívem, hogy «uraságod». Hiszen ez az unokája.

— De azért csak uraság, Czicza! Mi egyformán uraságok vagyunk.

Dagobert savanyúan mosolygott. Úgy látszott, jól érezte magát és a széken hintáztatta magát.

— *Ezt* miveljük. Az én föladatom az, hogy fölvilágositsam a vidéki népet, a párt megbizásából. Bizalmas körben hajlandó vagyok irásaimat megmutatni . . .

A reggelit néhány pohár itallal öntötte le. Oly kihivó volt, hogy a bácsinak kedve kezdett telleni benne.

— És már rendben vannak uraságtok mindennel?

— Mivel?

— Az állammal például?

— Mi az? A népakarat az állam. Mi alkotjuk, a törvény az, a mit mi szabunk.

— Valóság . . . De ha ütni talál az állam?

— Visszaütjük. Kik hozzák a törvényt? A hizott emberek. Nekünk is van jogunk, hogy meghizzunk, hogy mind egyformák legyünk.

— Vagy mind soványak egyformán. Valóságos igaz. Segitse reá az Isten.

— Az Isten? Azt tartsák meg maguknak. Van elég erőnk nála nélkül is.

— S nem Ő adja azt is?

A bácsi hangja bizonytalanabb lett. A ficzkó gúnyosan mosolygott.

— Eh! mi meghagyjuk önöknek. Mi a valósággal foglalkozunk. Az a henye embereknek való . . .

— Az Isten? fiam . . . fiam . . .

A bácsi rebegett. Nem! semmi csoda se történt. A föld se nyilt meg, hogy elnyelje e semmiházit. A hangja megtagadta a szolgálatot, csak Czicza nénire függesztette táskás, vörösszélű szemeit. A ficzkó nekibátorodott a biztatástól:

— Az ócska fölfogást tartsák meg az urak. A miénk a jövő. Testvériség az egész világon. Egy nép, egy nemzet, egy világ . . .

A néni oktalanul rebegte:

— Egy nemzet? Te magyar vagy, úgy-e?

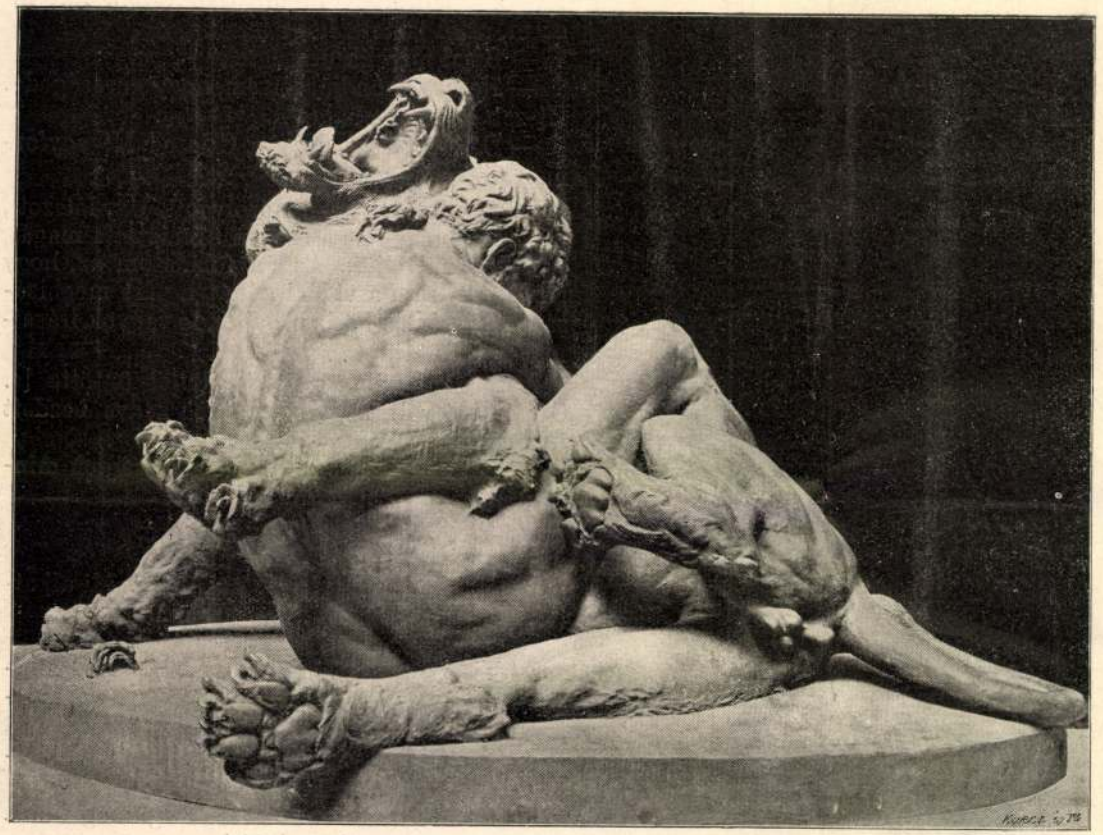

Klein Miksa: Germán rabszolga a római czirkuszban.

Klein Miksa: Női mellszobor.

roszúl ütött volna ki (minek utána kidühöngte magát), megcsinálta a mérleget: «Én vétkeztem ezt, Ő megcsapott úgy ... jó ... kvitt». Azonban vénségére nagymisére is eljárt mindennap (ingújjban azokban a nagy melegekben) s buzgón dicsérte a Véghetetlent, mert megigérte vala ő neki, hogy jó dolga lesz a másvilágon, ha tisztességesen viseli magát földi életén ...

Az ebéd után ismét kitelepitették a bácsit a virágos tornáczra és pöfékelt valameddig, mikor nyughatatlanul fordult vissza: «Jár-e az óra, Czicza?»

A néni mindjárt megértette.

— Négy mindjárt az óra, Márton! a kávét várja már, úgy-e fiam? Jó forró lesz, magam ügyelek reá, ne féljen. — S ismét ettek, brassai czvibakkal, mert ebben nincsen élesztő s igen könnyű az emésztése, s tán valami haszontalanságot: valami kis tojásos pereczet, vagy egy picziny kaviárt, olajbogyót, vagy tán egy csepp sóshalat, avagy száraz sonkát, a mit a néni páczolt corianderrel, salétrommal és egy parányi fokhagymával.

Senkivel se volt koczódásuk. A bácsi nem adott pénzt kölcsön, nem kért senkitől, igy barátságban élt az egész világgal ... Öregségére faneműt vett a szovátai székelyektől (kerékfalat, lajtorját, lapoczkát mi egyetmást), hogy épen valami dolga legyen, de erről a kis üzletéről nem vezetett főkönyvet: «Veszem egy sustákért, eladom két sustákért s punktum. Kár nincs benne.» Ez volt az egész üzleti politikája.

Szép egyformaságban éltek igy, hacsak valami forradalmi harczos kollegája nem vetődött a portájára. Akkor megelevenedett a bácsi. A harczos-pajtásainak odaadta akár a lelkét. A kikkel jártak Gálfalva mellett (ott, igaz, futottak), de a piski hídnál, Segesvárt, a vizaknai lankásokon. A fia ott veszett el valahol. A haza vette el. Az Isten neve legyen dicsőséges ...

— Adja ide, Czicza, — mondta, ha valami régi kollégája vetődött be, — azt a karabint,

a kiállítási épületek művészies kivitelével és a kiváncsiságot is vonzza mindenféle különlegességekkel.

A látogatónak legelőször is a kiállítás főbejárata tünik szemébe a *Place de la Concorde*-on. E nagyszabású épitmény, Binet hirneves francziа épitész műve, 2400 négyszögméter területet foglal be s gazdag diszitésével, sajátszerű alakjával egyike a kiállítás legfeltünőbb részleteinek. Spanyol-mór stilben van épitve; főrésze az óriási kupola, mely minden oldalról át van törve. A kupola magassága 42 méter, tehát körülbelül akkora, mint egy hatemeletes ház. Három hatalmas oszlopon nyugszik, melyek oszlopcsarnokokkal vannak összekötve. A kupola alatt néhány ezer ember fér el; e csarnok körül vezet föl 58, legyező-szerűen szétterjeszkedő bejárat. Perczenkint 986, vagy óránkint közel 60,000 ember mehet be s ellenőríztetheti belépti jegyét e sok bejáraton; tolongás tehát még oly sürű látogatottság mellett sem fordulhat elő. A kupola felett díszöltözetű óriási női szobor s a kapu két oldalán egy-egy karcsú minaret emelkedik 50 méter magasra. A fülkék, melyek e minareteket a kapu pilléreivel összekötik, domborművekkel vannak díszitve. E domborművek az emberi munkát ábrázolják változatos alakokkal. A kupola zománczozott vaspléhvel van födve, mely tarka szinekben ragyog, részint pedig szines csiszolt üveglapokkal, melyek a napfényt s a villamos világitást ezerféle törésben verik vissza, míg a minaretekről fényvetitők vetnek nappali fényt a kiállítás különböző pontjaira. E főbejáraton kívül még számos más bejárata is lesz a kiállításnak, mert a franczіák arra számitanak, hogy legalább hatvan millió ember fogja meglátogatni.

A mindenféle különlegességek között bizonyára nagyon sok nézője akad a *forgó toronynak*. Egy Devic nevű mérnök tervei alapján készült ez a különös épitmény, mely emlékeztet a népmesék kakassarkon forgó rézvárára. 350 méter magas, hatszögletű torony ez s 25 emeletre van osztva. Külseje nikkel, aluminium, tégla és üveglemezekkel van borítva. Megvilágitására 20,000 izzólámpa és 2000 ivlámpa szolgál, melyek úgy vannak elhelyezve, hogy fényükben a torony minden diszitési részlete, erkélye, tornyocskája, oszlopa, szobra érvényesül. Magasan a tetején harangjáték van berendezve 64 haranggal és egy orgonával, melyeket sűritett levegő szólaltat meg. A csúcson 15 láb magas kakas büszkélkedik, 1200 izzólámpa fényében ragyogva. Az egész hatalmas épitmény egy viznyomású készülék segitségével forog súlypontja körül állandó sebességgel, óránkint egyszer fordulva meg tengelye körül. A torony látogatói tehát egy s ugyanazon helyből körüljártathatják szemeiket akiállítás és a város panorámáján.

Ennél komolyabb, tudományos szinezetű a Reclus-féle *óriási földgömb*. Egy 26—28 méter átmérőjü gömbön dombormü-szerűen van ábrázolva a föld egész térképe s mivel ekkora gömbön elég pontosan lehet szemléltetni a föld felületének különböző alakúlatait, a néző, a ki csigavonalban haladó úton járhatja körül a gömböt, meglehetős szabatos képet nyerhet a földünk külső alkatáról.

Nagyon érdekes ujdonság a *mareorama* is, a melyen tengeri utakat tehet a közönség a nélkül, hogy a kiállítás terűletét elhagyná. Ennek a leleményes mutatványnak alapja az a mindennapi tapasztalat, hogy ha az ember maga mellett valamely tárgyat állandóan egy irányban mozogni lát, úgy érzi, mintha nem ez a tárgy mozogna, hanem ő maga. Igy például ha a hidról hosszasabban lenézünk a Duna vizére. A mareorama egy oczeán-járó hajó utánzata, mely két körképpel borított fal közt középen áll. A hajó egy helyben marad, de jobbra-balra inog, akárcsak a tengeren. Körülötte mesterséges úton hullámzásba hozott viz van. A közönség elhelyezkedik a födélzeten, a hajó legénysége pedig különböző matróz-gyakorlatokat végez kapitánya vezetése alatt. A részletek teljesen hű utánzatai a hajónak: még a kémény is füstölög s a gépek dübörögve működnek s nedves tengeri levegő csapja meg az ember arczát. A két oldalt levő képek mozognak: induláskor Marseille kikötőjét ábrázolják, majd a nyilt tengerre vezetnek s onnan Algirba, Tuniszba, majd Konstantinápolyban végződik az utazás. Mindez oly ügyesen van csinálva, hogy teljesen felkölti a tengeri utazás illuzióját.

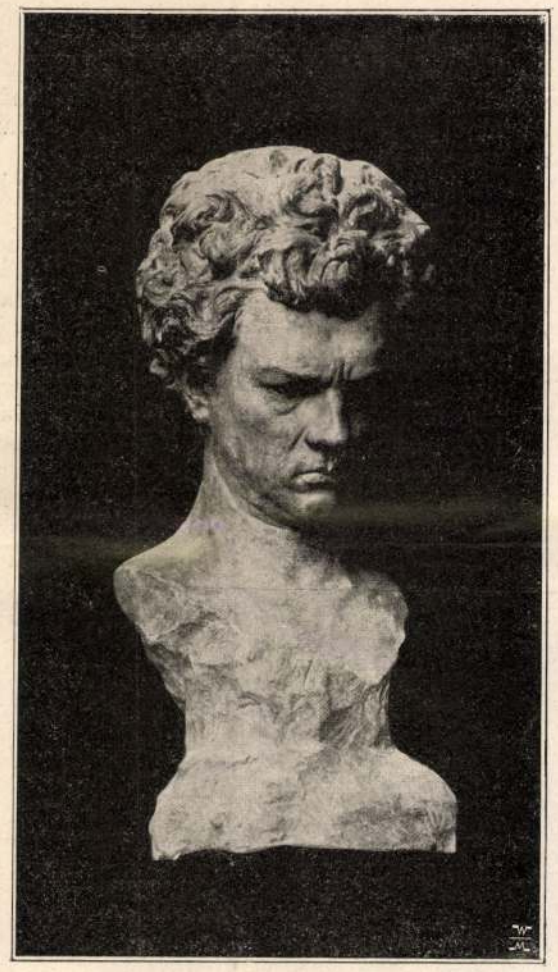

Klein Miksa: Egy szinész mellszobra.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

TAVASZI KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN.

Esztendők óta ez az első eset, hogy a Képzőművészeti Társulat tavaszi kiállítása nem internaczionális kiállítás. A rendezők féltek attól, hogy a külföldi művészek Párisba küldik legjobb műveiket s nekünk majd csak a salakja jut; nem küldtek tehát meghivót idegeneknek, hadd legyen ez a tárlat kivételesen csakis a magyar művészeké. Ezek a magyar művészek pedig addig bajlódtak a nagy világversenyre szánt alkotásokkal, hogy a mi mostani tárlatunkba csak gyéren jutott az immár lefolyt esztendő művészi termeléséből.

A kiállítás termeiben sok hely maradt üresen; Karlovszky Bertalan ízlésének és leleményességének tehát jó alkalom kinálkozott arra, hogy egy fővárosi czég keleti szőnyegeivel s modern butor-darabokkal a tárlat helyiségeit megannyi barátságos és díszes szalonokká varázsolja. A néző nagyon jól érezheti magát az ízléses termekben, s ezért ez egyszer megbocsáthatja a kiállítás rendezőinek, hogy számára különleges érdekességű műtárgyakról nem gondoskodtak, kivéve *Klein* Miksa szobrász-hazánkfia monumentális alkotásait, melyek, ha nem is a legutóbbi idők termékei, nálunk most jelennek meg először. Igy most látjuk színről-színre a «Germán rabszolgá»-t, mely Klein Miksa nevét a homályból egyszerre kiemelte, s mely később a párisi Salon-ban is díjat nyert; bájos genreszobrát: «Hágár és Ismael»-t, Bismarckot hűséges ebének kiséretében s egész csoportját szobormásainak, köztük nejének a klasszikusokra emlékeztető jellemzetes arczképét. Klein Miksa, kinek első mestere a budapesti Szandeisz volt, egyike a legsokoldalúbb művészeknek. Mig az oroszlánnal küzdő «Germán rabszolgá»-ban az emberi test idomainak ritka ismeretéről tesz tanúságot s fölötte nehéz problemát old meg nagy könnyedséggel, addig genre-műveiben és hasonmásaiban az emberi lélek búváraképen mutatja be magát, dekoratív munkáiban pedig nagy leleményességnek adja bizonyitékát, sőt a berlini Kronprinz-Brücke diszitésébe, mely az épitő mesternek az elemekkel folytatott küzdelmét ábrázolja, humoros vonásokat is tudott becsempészni. Klein jelenleg Berlinben működik, hol szobrait, művészi érték tekintetében, a nagynevű Begas alkotásai mellé állitják. A műcsarnokban kiállított szoborművek tehetségének nem csak erejét, hanem sokoldalúságát is mutatják.

A tavaszi tárlat, daczára egyes hiányainak, még sincs az érdekesség hijával. A művészet minden barátja nagy gyönyörűséggel szemlélheti benne *Roskovics* Ignácz kartonjait és vízfestmény-vázlatait, melyeket ez a nagytudású, meleg kedélyű és finom izlésű művész a budai kir. várpalota román stilű Szent-István-terme számára készitett. Mindezek a Tavaszi tárlatban is külön termet foglalnak el, s nagy közönséget gyűjtenek magok elé. Külön terem jutott *Pállya* Czelesztinnek, a fiatal magyar művészet ezermesterének is, ki majd valami tekhnikai fölfedezésen töri a fejét, majd művészi faragású és kitűnő hangú hegedűket készit, majd a mintázó-fát veszi kezébe s farkasoktól üldözött lovat állit elénk, annyi természeti hűséggel és ábrázolási routin-nal, hogy munkájának a szobrászat mesterei is elismeréssel adóznak. Mindezt műkedvelésből csinálja; mert hivatásszerűleg képiró, a falusi nép életének, a tarka piaczi és vásári jeleneteknek, a lármás baromfi-udvarnak szerencsés ábrázolója. Rendesen csak apró deszkákat népesit be pirinkó alakokkal; de ezekről az apró deszkákról eleven élet szól hozzánk s igazi gyönyörűséggel állunk meg előttük, még akkor is, ha Pállya csak hevenyében, néhány ecsetvonással mutatja be a jelenetet.

A kiállítás nagyobb termeiben természetszerűleg a nagyobb méretű alkotások foglalnak helyet. Mindjárt az első teremben látjuk *Csók* István szépen festett «Magdolná»-ját, a mint bűnbánólag kezében feszületet szorongat; *Boruth* Andor «Pieta»-ját s *Benczúr* Gyulának Erzsébet királynőről készitett s lapunkban már bemutatott arczképét, melyet Ő Felsége a király adott emlékül Ferenczy Idának, az elhúnyt nagyasszony udvarhölgyének. A mester ezúttal egészen intim jellegű hasonmást festett. A királyné karcsú alakja fekete ruhában, kezében fekete legyezővel emelkedik ki az aranyossárga háttérből, arczán azzal a sajátságos mosolylyal, mely feledhetetlen mindnyájunk előtt. Ebben a teremben van továbbá *Tornai* Gyulának, a helyszin nagy tanúlmányával készitett kompozicziója: a «Sheriff halála», *Mihalik* Dániel hangulatos «Tavaszi borulat»-a, *Bosznay* István erős megfigyeléssel készitett «Téli est»-éje, és *Zemplényi* Tivadar «Zarándoknő»-je, a kiállításnak tagadhatatlanúl egyik legtöbb figyelemre érdemes műve. A kép templomból jövő paraszt anyókát ábrázol, balkarján kosárral, jobbjában a keresztben végződő zarándok-bottal. A festményről, melynek kifogástalan technikája az elnagyolás mai korszakában különös elismerést követel, vallásos meghatottság és megkönnyebbülés sugárzik felénk.

A többi termekben táj-, arcz- és genreképek tarkán váltakoznak. Kitünő hasonmásokat látunk a gyorsan nagy hirnévre emelkedett *László* Fülöptől, *Baditz* Ottó idylli szinezetű kompoziciójával köti le érdeklődésünket, *Bruck* Lajos a fővárosról fest érdekes vedutákat, *Gergely* Imre a humoros genreben jeleskedik, *Hegedüs* László a «Késő őszszel» erős hangulatával hat reánk, *Karlovszky* Bertalan pedig rendkivüli finomságokkal festett s pipázó katonát ábrázoló miniature-képet állit ki. A tájképek közül sok nézője akad *Spányi* Béla nagy erővel festett Nyirség-ének, *Katona* Nándor borongós hangulatainak és *Szinyei Merse* Pál «Pipacs a buzában» czimű, színekben gazdag festményének. *Jászay* József újra a szabadságharcz történetéből nyújt erős hazafias érzésre valló kompozicziót, *Nagy* Zsigmond az élet egyik szomoru lapjára mutat a «Koldusok»-ban s *Poll* Hugó mint mindig, úgy most is, jól megfigyelt s gondosan ábrázolt életképet ad a «Viszontlátás»-ban.

A SZENTFÖLDRŐL.

A föld egyik részéhez sem fűződnek oly magasztos s az emberiség nagy részét átható emlékek, mint nyugoti Ázsia ama kicsiny tartományához, a hol tizenkilencz századdal ezelőtt a Megváltó született, a hol a pátriarkhák, próféták, szent királyok éltek s a melyre keresztény, mohamedán és zsidó egyiránt a legnagyobb kegyelettel és áhitattal gondol. Ezren és ezren is zarándokolnak minden évben a megszentelt rögökhöz s öntik ott ki szivük, lelkük vallásos érzéseit s mintegy túlvilágba emelkednek láttára ama városoknak, folyóknak, vizek-

nek, hegyeknek és völgyeknek, melyekkel sok évszázad óta annyi nagy emlék van összeforrva.

És a kinek nem adatik is meg, hogy valaha arra a földre léphessen, a hol hajdan a Megváltó, az apostolok, próféták s annyi más szentek jártak, éltek, oly igaz örömmel hall, olvas emez örökké emlékezetes tájakról, a mi nagyon különbözik amaz élvezettől, a melyben az embernek valami másnemű földrajzi leirás, vagy utazás olvasása alkalmával van része.

Több, kisebb-nagyobb terjedelmű leirás jelent már meg magyar nyelven is a Szentföldről, s a legérdekesebbek közé tartozik az, a melyet «Az úr Jézus szülőföldjén» czim alatt *Huber* Lipót theologiai tanár és főszentszéki ülnök írt, a Szent-István társulat pedig *Puur* Géza harmincznyolcz sikerült rajzával most kiadott.

A jeles tollú szerző egy nagyobb zarándokcsapattal járta be a Szentföld nevezetesebb réiránya azonban körülbelül csak 600 méter lehetett. Manap az egész út a város falain *belül* van; Üdvözítőnk idejében azonban vége azokon *kívül* volt. A főbb mozzanatoknak megfelelően a szenvedések ez örökké emlékezetes útja már ősidőktől fogva *14 állomásra* (stáczió) van osztva.

A *Holt-tengerről* a következőket veszszük ki a könyvből:

A Júda és Moáb kopár, meredek hegysége közötti roppant mély völgykatlanban fekvő Holt-tenger, földünk legérdekesebb tavainak egyike. Már az a körülmény is, hogy a földgömbnek ez az ismert legnagyobb bemélyedése, figyelemre méltóvá teszi. Tükre u. i. mintegy 400 méternyire van a Földközi tenger vízszine alatt és 1154 méterrel mélyebben Jeruzsálemnél; vízmélysége 300—400 méter között váltakozik. Hossza 76—80 km., szélessége 15—16 km., tehát mintegy kétannyi területű, mint a Balaton.

Minthogy kifolyása sehol sincs, a Jordánból s egyéb kisebb folyókból és patakokból naponként beömlő roppant víztömegnek (több mint 6000 millió liter) naponként el is kell párolognia, a mit csak az a tikkasztó hőség tesz lehetővé, mely itt uralkodik s melyet a keleti és nyugati partok közvetlen közelében csaknem falként meredő sziklafalakról a tó vizére visszalövelt napsugarak perzselő hőséggé fokoznak.

Részint a nagy párolgás, részint kivált délibb partvidékének talajviszonyai magyarázzák meg e tó vizének páratlanul álló gazdag ásványtartalmát, mely átlag a víznek egy negyedrészét teszi, néhol még többet is; ennek pedig ismét csaknem egyharmada konyhasó. E rendkivüli sóstartalmánál fogva *Sós-tenger*-nek nevezi a Szentirás.

A könyvben közlött képek közül fölemlitjük még az *Illés kolostorát*, melyet Heraklius császár alapitott a VII. században; továbbá az u. n. *király sirokat*, melyek nem egyebek, mint sziklába vájt odúk, a hova hagyomány szerint a régi zsidó királyokat temették. Ma már azonban üresek ezek az odúk, a csontokat idők folytán kiszórták belőlük. Betlehem lakói közül egy fiatal leány képe van bemutatva, kinek fejéke és nyaka telve van arany-, ezüstpénzekkel s különféle ékszerekkel. A betlehemiek legnagyobbrészt keresztények s minden tekintetben előnyösen kiválnak a vidék lakossága közül.

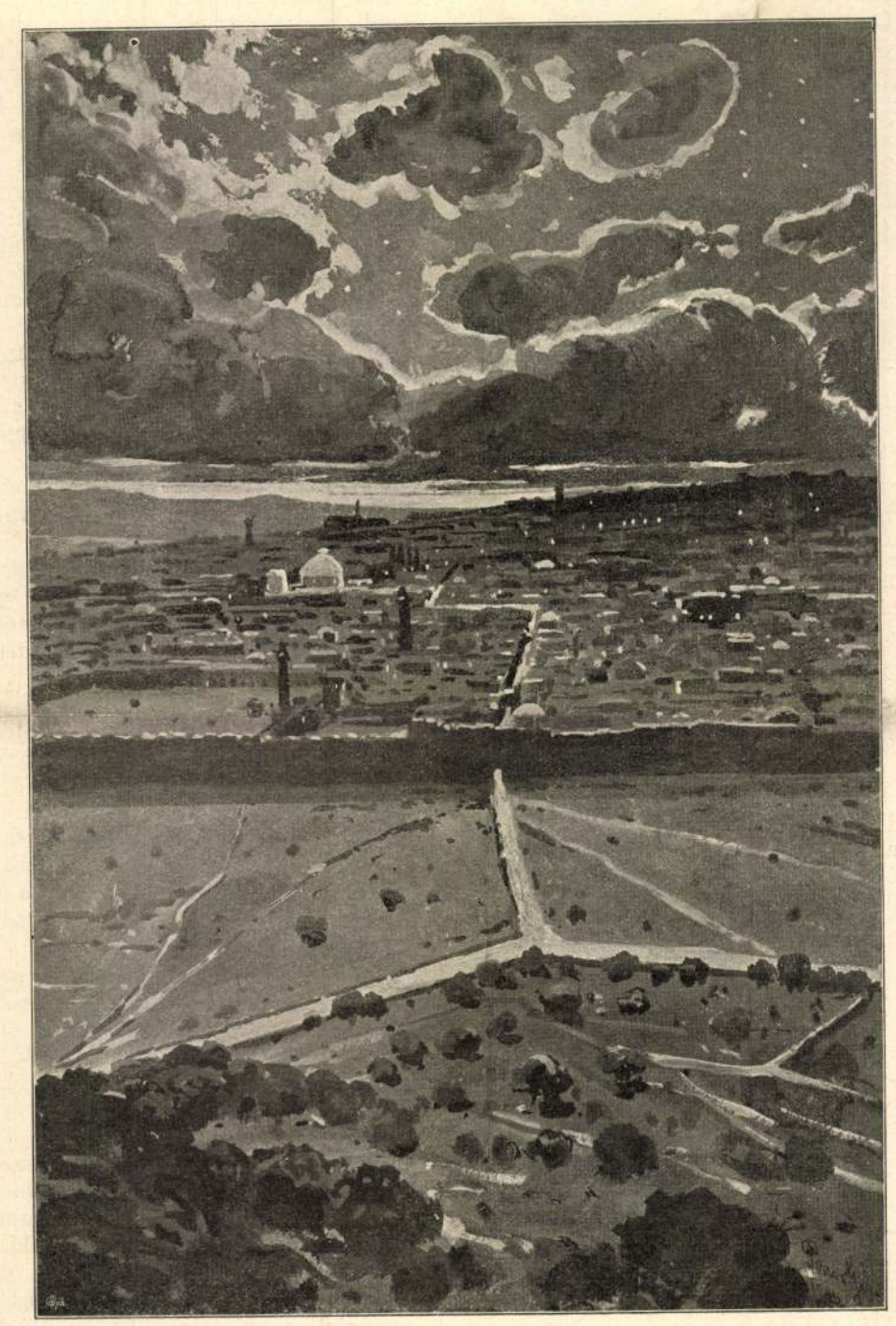

AZ ÜDVÖZÍTŐ ÚTJA A KÁLVÁRIÁRA. (A fehér vonal jelzi.)

ILLÉS KOLOSTORA A PUSZTÁBAN.

KÉPEK A SZENTFÖLDRŐL.

EGYVELEG.

* **«Nagypénteken mossa holló a fiát»** az így kezdődő országszerte ismert népdal azon magyar mondával van összefüggésben, mely szerint Jézus, mikor halálra keresték üldözői, már épen elrejtőzött előlük, midőn a holló észrevette s elkiáltotta magát: «Kár! Kár!» E miatt Jézust megfogták üldözői, ő pedig megátkozta árulásáért a hollót, hogy legyen örökké fekete. A holló akkor veszítette el szép fehér szinét s azóta nagypénteken, Jézus halála napján, mindig eszébe jut régi bűne s legalább fiát igyekszik fehérre mosni, de hiába.

* **A legrégibb toronyóra,** melynek korát biztosan ismerjük, a párisi igazságügyi palota órája, melyet 1370-ben készített egy De Vick nevű hírneves órás.

* **Az egész világ vastermelése.** 1898-ban 36 millió 568 ezer métermázsára, az aczéltermelés pedig 24 millió 31 ezer métermázsára rugott.

* **A tengervíz** sokkal alkalmasabb az utczák öntözésére, mint az édes víz, mert a benne levő sótartalom sokáig nedvesen tartja az utczát, nem válik sárrá s az aszfaltot bizonyos mázzal vonja be, a melyen nem képződhetik por.

Klein Miksa

Wód

Hu Pr magyczém

XVIII tábla

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezek
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mi
királyság megváltó eszméjének. És fegy
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hiveim
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomiá
sok ezer embertársamon, joggal kérhete
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszm
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem sze

Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda, Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Klein Miksa

arckép plakettje

Reményi Józseftől

Hu Pr magyarán 355. l.

DR LUX KÁLMÁN ÉPITÉSZ
MŰEGYETEMI MAGÁNTANÁR
BUDAPEST, X., SZABÓKY-UTCA 40. SZ.
TELEFON: 37-8-83

A Műemlékek Magyarországi
Országos Bizottságának

Budapest

IV Alkotmány utca 41

Központi Műemlék

Klein Miksa

zobrazit

1847 – 1908.

Ujv. MTsL.

489. l.

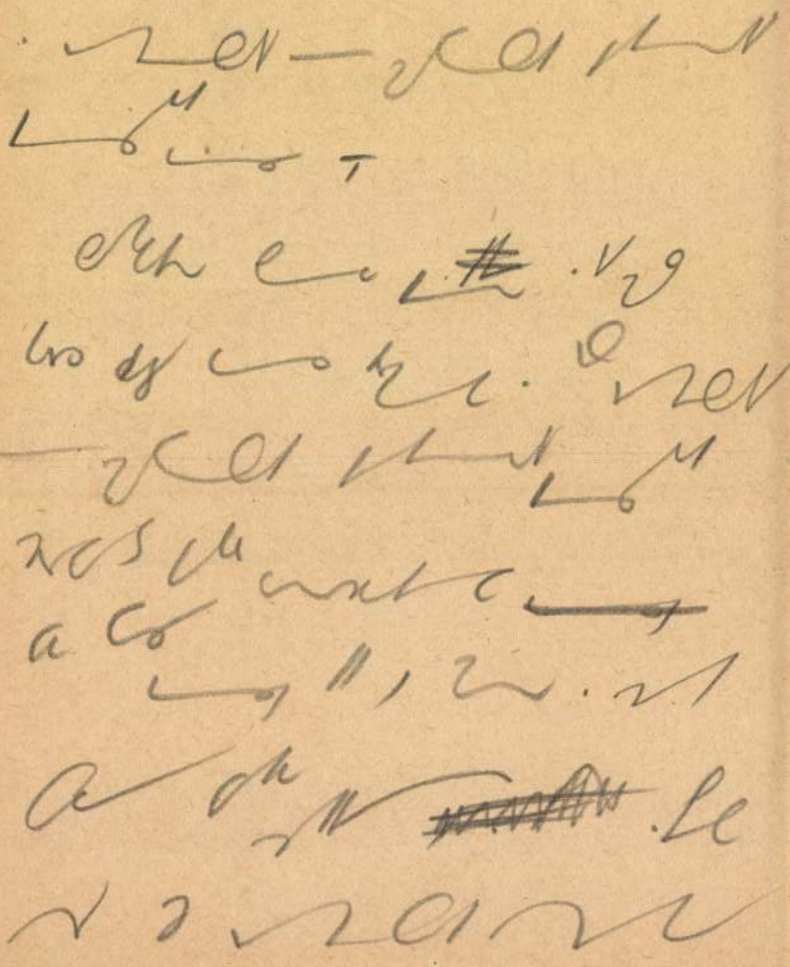

Klein Miksa

Professor Max Klein — Berlin. Írta dr. Adolf Kohut.
Deutsche Kunst und Dekoration (Darmstadt) VII. 12.

(Művészet 1904, 350. l.)

PESTER LLOYD

Mélyen tisztelt Cim!

Úgy érezzük, hogy jó szol
fillér kiadás nélkül megismerte
mindennapi olvasmányát, a Peste

Ma az ujság több talán, mi
idegcsillapitó. Olyan erők sod
ember, melyekről mindenkinek sz
akar beleveszni a lemondó kétsé
Lloyd az az ujság, mely minden
rajzol mindazokról az irányitó
sorsa felé viszik. A Pester Llo
irói felelősségérzet teljes feg

Klein Miksa

Szobrász

l.

Liber Bpest szobrai

213. l.

LÓR

GYÜJT

M

Felelős kiadó: Fränkel József. Európa nyomda rt. –

Klein Miksa

1908

Max Klein. Irta Nyári Sándor. Pester Lloyd szept. 9.
Klein Miksa. Irta L. A. Budapesti Napló szept. 9.

1908

(Művészet 1908 423. l.)

tojásdad medaillonban. Haja rövid süs-
szakált hord. Köntösének gombjai nagyok
kereszteződnek. A keret sa hátter négy sar-
lirata a kereten: „Com: Franciscvs Vesze-
de Mvrany necnon Parcium R: Hvng:
ræs: Filek Adminis: ac S.C. Rg. M.

lp."

retei a réilapnak 20.5 : 15.5 cm.

4533.

Klein Miksa

(1847 - 1908)

wód
2

Jbl utdoó 67.l

Carton
Szénrajz

Vigad

~~3549~~ Lotz Károly:

3549. Árgyrus az óriás c

Ī Árgyrus

Középütt, ~~a~~ csontokból rak
~~[illegible]~~ kezével olyan m
ló és ~~[illegible]~~ kore fellépett Ī királyf
~~[illegible]~~ lében ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
kettő pedig Árgyrust méregeti. E
jesztett szárnyu varjú ül Ψ b alró
gött a sziklán bagoly guggol, jo
Szénrajz, méretei ~~125:29~~
Vétetett az 1905: III. 7
(213-905)

Ψ Oldalt

Ī lévő
(és vénasszony alakó
felvett három Man
egyike: a sánta,

1905

ejszaki fal 1.

~~VII~~ VII.

Klein Miksa

Hobrass

l

Mysk Ernö

57.127.l

lett ezen kir. törvényszéknek adjuk.

lletéke fejében 4.Kor. értékü bélyegjeg.

áraillesztve.

hó 22-én.

SZÉK, MINT VÁLTÓBIRÓSÁG, Dr.Landesberg

.

A kiadmány hiteléül.

kiadó.

Borzsényi n 1

Klein Miksa

Hobrais

wód

Lippich 1901

51. P

Klein Miksa

l.

Petrélet

98. l.

Klein Miksa

zobrai

Germán rabszolga
a római cirkuszban

Repr.

Magyar Művészet

1900. 3. sz.

Klein Miksa mű-
termében, fenkép
utan

repr. u.o. 293, 294 l.

Hágár és Izmael zobra
repr. u.o. 303, 304 l.

4 kisebb zobra repr.
u.o. 305, 306 l.

Leány a szikla mellett u.o. 309, 310 l.

Bismarck herceg repr. u.o. 301, 302 l.
Egy anachoréta repr. u.o. 295, 296 l.
I Ulmus nainet csúszár u.o. 297, 298 l.

Klein Miksa

zobrazy

wod

Kövárymillen

308. l.

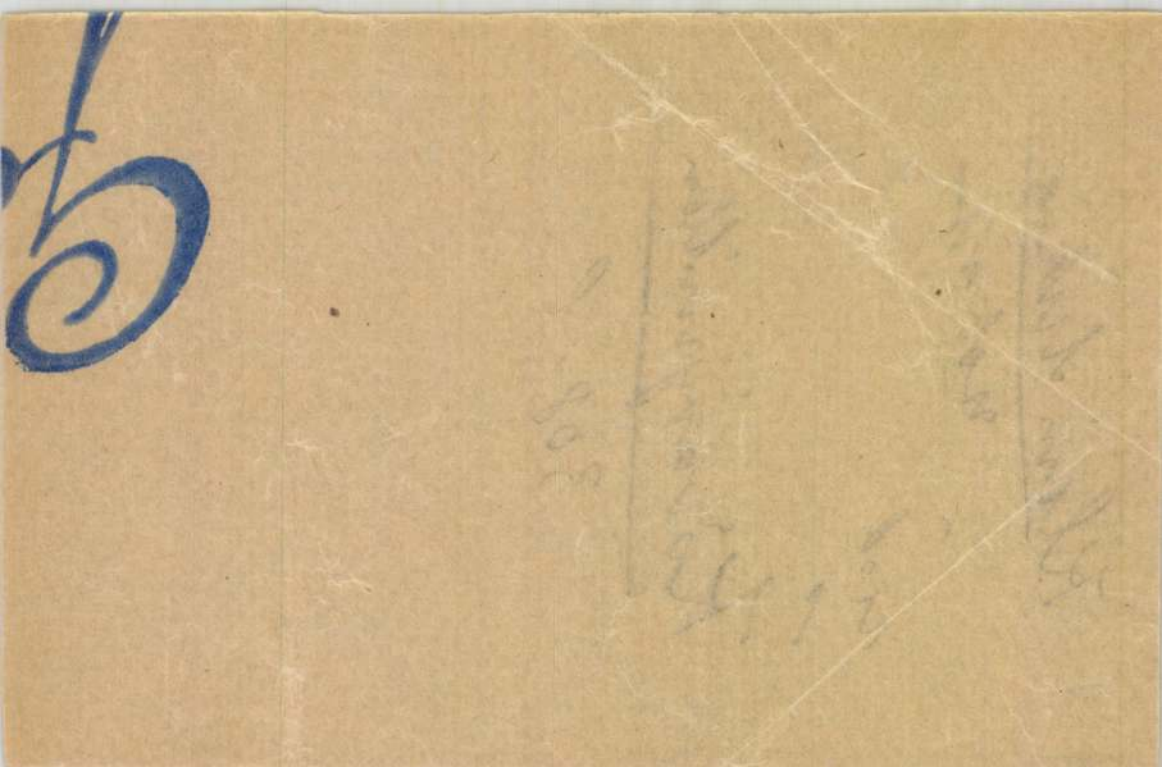

Klein Miksa

zobrazit

vrád

Fiebermodrnův

118 l.

Klein Miksa

wobraz

wód

z

Oroszlán wobrázat

13. l.

Krajner Imre levelei és kéziratai

VII. 156.

Klein Miksa

nobrán

vod
2

Kabdebo Gyula

A nobrannas története

Bp. 1909. 172. l.

ROHBOCK L. rajzoló 54
ROLAND zempléni főispán, nádor 108
RÓMER FLÓRIS régész 216, 225
ROVÓ MÁRTON l. Martinus Ravesu
RUSUTI, FILIPPO római festő 223

SALAMON magyar király 35, 37*
— pénzei 214 CCXXXIV 2
SÁMSON-MESTER pécsi szobrász 172—174, 175, CLXIXX 1 CLXXI 1
— munkatársa 173, CLXX 2
SÁNDOR, IV. pápa 75
SÁNDOR váradi püspök gyűrűje 245
SCHEDEL krónikája 39
SCHMIDT FRIGYES báró, építész 52
SCHULEK FRIGYES építész 107
SECUNDINUS pannóniai festő 8, 215
SEMPER, HANS művészet-

gatott jajkiáltások vegyültek, melyek kétszeres borzadálylyal hatottak, mivel észrevehető volt, hogy sokáig és a legnagyobb erőmegfeszitéssel fojtattak vissza s melyekből mégis látható volt, mily inzonyú lehetett az a fájdalom, mely a hangokat kicsikarta belőlük. S e hangok és e zsivaj borzasztó vegyüléséből hirtelen mégis magasabbra szálló, mély zokogást ének hallatszott; harsogó, ható, majdnem őrületes ének volt ez, a gyötrelem szifujezése, mely vérhullám gyanánt tölt vén be az egész bazilikát, kihangzott az utczáig. S ha a nép, mely a bazilika előtt állva, annak ajtaját ellepte, ezt az éneket meghallotta, vérszomjazó orditással felelt reá. Vérszag gőzölgött

HEGYI ARANK

ve
új
kö
a
az
ké
ha

atyád tesz, a mit mindnyájan teszünk?

Praxidike a tömjénmagocskákat ujjai közt szétdörzsölte, fejét megint lehorgasztva. Cyprianus feszült idegekkel figyelt. Vajjon tünődik csak? Ingadozik? Vagy legyőzettetett?

Praxidike fejét lassan tagadólag megrázta.

Vajjon ez annyit jelent-e, hogy vonakodik engedelmeskedni?

A prokonzul buzditani kezdte.

— Fontold meg, gyermekem, fontold meg jól a dolgot. Gondold meg, hiszen csak azt teszed, a mit eddig tettél. Tudom, hogy te is ott voltál atyáddal a szent ligetben; akkor, emlékszel-e, mikor mindnyájunk urunkat, császárunkat imádtuk; atyád előtte térdepelt és te mellette. Nem kivánok tőled egyebet, csak azt tedd meg, a mit akkor tettél.

Praxidike némán, de feszült figyelemmel hallgatta a prokonzul szavait. Most fejét felemelve, körülnézett, szeme hirtelen merev tekintetet öltött; ott az apsis falához támaszkodva, karjait mellén keresztbe fonva, sötéten, mint az árnyék emelkedett ki ott a homályos helyen egy férfi alakja s ő megismerte a férfit.

Praxidiken hirtelen változás ment végbe.

Mélyen felsóhajtva, testét kinyujtotta. Úgy tet-

Klein Mihsa

szobrász

l

Ráth György 1896

326. l.

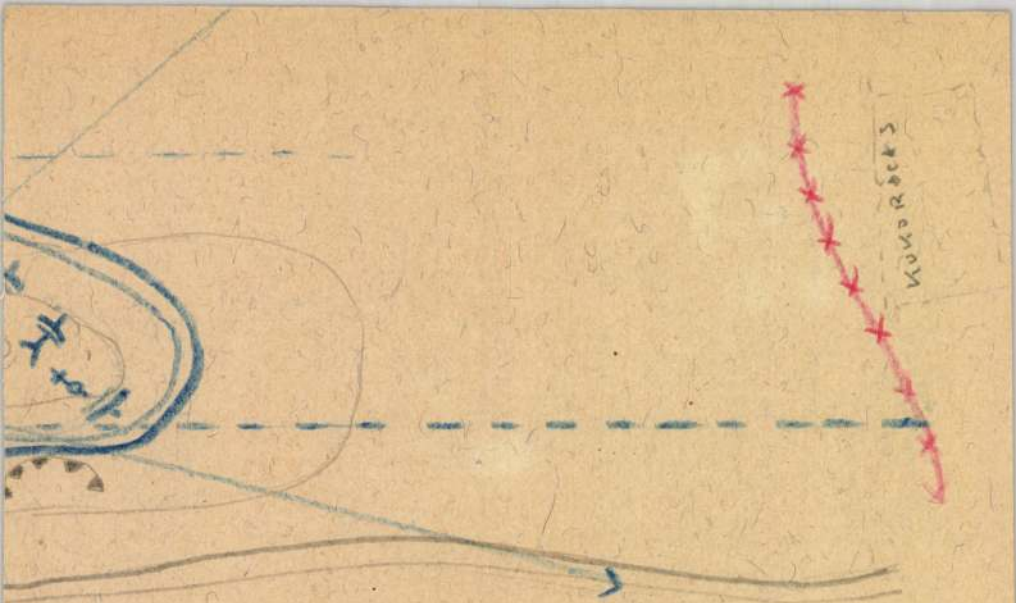

ad

Pentrámyi Gyula zls.

III. évf. Budapest, 1900 április 8. 13. sz.

Műcsarnok

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat lapja

Megjelenik minden hó elsején, a Műcsarnokban rendezett kiállítások ideje alatt minden héten.

Szerkeszti
Ambrozovics Dezső
titkár.

A Társulat tagjai ezt a lapot ingyen kapják. Nem tagoknak előfizetési ára egy évre négy korona.

Klein Miksa.

Ez a nagyhírü magyar szobrászművész, aki több mint harminc év óta állandóan Berlinben tartózkodik, tudtommal Budapesten most először rendez műveiből kollekciós kiállítást. És itt mindjárt előre bocsáthatom, nem az ő hibája, hogy itthon alig ismerik őt. A mi művészeink igenis ismerik, de az a bizonyos, a művészet iránt érdeklődő magyar közönség alig hallotta Klein Miksa szobrásznak csak a nevét is. Pedig áll az ő művészete olyan magaslaton, hogy büszkén vallhassuk őt — a magunkénak. A németországiak már húsz év előtt is büszkék voltak az ő német Max Klein-jukra. Előttem fekszik a „Leipziger Illustrirte Zeitung"-nak egy régen elfakult, 1880-beli kivágása. Ebből forditom le szóról-szóra ezt:

„. . . Az elég gyakran meg nem értett nagy tömeg közepette Klein Miksa úgy a hivatásos művészek, mint a művészet igaz barátai előtt kétségkivül egyike a *legelső és leghivatottabb mestereinknek* . . ."

Hja! a száraz, lelkesedni nem tudó német így ir — egy magyarról. És ugyancsak róla szól ez:

„. . . Rendkivüli tehetséggel megáldva, az ideálban való rendithetetlen hittel eltelve, a legnagyobbnak és a leghatalmasabbnak szobrászati megtestesitésére törekedve, a maga erejéről szilárdan meggyőződve, itéletében élesen és kiméletlenül, emellett azonban épp annyira képesen, mint hajlandóan mások igazi érdemeit örömmel elismerni, Klein Miksa egyike azoknak a manapság nem valami gyakori természeteknek, melyek úgy művészeti, mint tisztán emberi szempontból képesek teljes függetlenségüket és önállóságukat megőrizni és saját magukból fejlődni, növekedni."

Szóval olyan művész a mi Klein Miksánk, akit büszkén fogunk örök időkön át legelsőink első sorában emlegetni. De csak *fogunk*, mert — mint mondám — ma még műveit éppenséggel nem, nevét pedig csak hirből is alig ismeri a magyar közönség.

E sorok célja Klein Miksát előzetesen is bemutatni, mielőtt az ő kiállítása a Műcsarnokban megnyílnék.

Klein Miksa élete folyása igen sokban hasonlít a mi legnagyobb művészeinkéhez. Valamint Munkácsy, Fadrusz és Róna József eredetileg mesterséget tanultak, iparos-inasok lettek, úgy Klein Miksa is tizenkét éves korában Miskolcon beállott órásinasnak. Előbb egy füszerkereskedésben volt Kassán, de a főnöke néhány hét mulva már hazaküldte anyjához egy kisérő levéllel, amelynek rövid tartalma az volt, hogy olyan korlátolt fiút még életében nem látott. Mint órás olyan tökéletességig vitte, hogy midőn öt év után kilépett a szolgálatból, hogy szobrásznak készüljön, a gazdája igy szólott hozzá: „S ha mint szobrász király is leend magából, mint órás pápa lenne!"

1864-ben télnek idején, csikorgó hidegben és zsebében egy pengő forinttal útnak indult Pest felé, hogy az ottani művész-egylet támogatásával szobrásznak vagy esetleg festőnek képezze ki magát. Igen ám, de a művész-egylet beható vizsga után mint tökéletesen tehetségtelent nem méltatta támogatására. Keserves küzdés után és néhány derék pesti polgárember protekciójával végre az öreg *Szandhász* tanárhoz jutott. Ennek az ideális hajlamu, de igazán nem nagy tudásu szobrásziparosnak, akinél két évig tanult, Klein Miksa igen sokat köszönhet. Főképpen a legtökéletesebb teknikát. Szandhász a legjobb ajánlólevelekkel és bizonyítványnyal látta el a fiatal művészünket, midőn ez az említett polgármecenások adta százhúsz tallérral útnak indult Berlin felé. Itt be akart iratkozni a szobrászati akadémiára, de mire a tanév kezdődött, minden pénzéből kifogyott és így újból kezdődött a koplalás. Hiába próbálkozott valamelyik tanár műtermében munkára szert tenni, hiába folyamodott pesti mecenásaihoz, éheznie kellett hosszu időn át, míg végre egy W. nevü züllött szobrászművész magához vette. Valóban csak egy Klein Miksa csodás energiája tudott ilyen társaságban minden anyagi és erkölcsi támogatás hiányában a züllésnek ellentállani. Berlinből Boroszlóba került, innen Münchenbe. Itt ruhabábok faragásával tartotta fönn magát egy

ideig, de ezt a művészhez nem méltó munkát később undorral utasította vissza.

Egy barátja segítségével Rómába is utazott, ahonnan három havi tartózkodás után hazajött Budapestre. Itt, sajnos, nem maradhatott, mert nem kapott éppenséggel semmi munkát. Ismét a vándorbothoz kellett nyulnia és Bécsen át, ahol éppen oly keserves tapasztalokat szerzett, mint hazájában, ujból Berlinbe ment. Ez, ha nem tévedek, a hetvenes évek elején volt. Ettől kezdve lassankint javult az anyagi helyzete. Délelőtt dolgozott építőmestereknek, délután a maga művészetének élt. Alig egy-két év után, hogy Berlinben állandóan letelepedett, be is küldött a berlini szalón kiállítására egy szobrot. Természetesen visszautasították. Mi más is lehetne a sorsa egy a maga lábán álló művészegyéniség művének copfos jury előtt?

Ám már második nagyobb műve az „Oroszlánnal küzdő germán," az 1878-iki kiállításon nagy szenzációt keltett Berlinben, „mert az addig ismeretlen művész ebben a művében nemcsak fantáziája szokatlan erejének, hanem fölfogása és formakezelése épp oly szokatlan nagyszerűségének adta tanujelét". (Leipz. Illustr. Z.)

És 1878 óta Klein Miksa Németországnak egyik legünnepeltebb és *Begas* Reinhold mellett leggyakrabban említett szobrász-művésze. Számtalan kisebb-nagyobb szobra díszíti Berlin és a nagyobb vidéki városok tereit. Igen sok közvetlen megbízást kapott a porosz kormánytól és a császár is gyakran tüntette őt ki.

Műveit a német folyóiratok számtalan reprodukcióban közölték és nem egy ezek közül népszerü az egész világon. Csak a híres Bismarck szobrot említem, amelyen a vaskancellár civil ruhában, fején egy széles karimáju nemez kalappal és oldalán a híres birodalmi kutyával van ábrázolva. A mult nyáron leplezték le egyik legujabb művét a berlini nemzeti Képcsarnok előtt; egy gyönyörü márványkutat, amelyet a császár rendelt meg Kleinnál. Egyik leghervadatlanabb sikerét a művész tavaly előtt érte el, amidőn a Berlin számára készülő Bismarck-szobor pályázaton a második díjat nyerte el. Igen, ámde nyílt titok, hogy a juri közvetlenül a császár parancsára adta az első díjat Klein méltó ellenfelének — Reinhold Begasnak! Ilyen ellenféllel szemben másodiknak lenni is dicsőség!

*

De hogy kellőképpen megértsenek engem, valamit még meg kell mondanom és magyarázznom. Klein Miksa nem magyar állampolgár! Szívében, nyelvében és alkotásaiban is magyar volt ő mindig s ma is az, de forma szerint német állampolgár. Hallottam itt-ott, hogy ezért szemrehányást tettek, vagy tesznek a művésznek. Nevetséges volna, ha én Klein Miksa eljárását mentegetni akarnám. Nem szorul mentegetésre, mert utóvégre is szabad akaratu ember s tudom biztosan, hogy szülőföldjénél csak művészetét szereti jobban. Ime ebben benne is van német honosságának a magyarázata. Könnyü egy festőművésznek külföldön egész életén át megtartania magyar honosságát. Nem szorul az állami megrendelésekre és mégis emelheti, tökéletesbítheti a maga művészetét. Ám hogyan elégítse ki a külföldön élő szobrászművész az ambicióját, ha éppen a nagy állami megrendeléseket kellene nélkülöznie? Ilyeneket azonban csak honosított művész kap. Hát Klein Miksa, aki itthon esetleg éhen halhatott volna, — jól tette a maga hatalmas művészete érdekében, hogy mint berlini lakos egyúttal német honos is lett.

Őszintén megvallva azonban, így a fejem beszél s nem a szívem. A szív, másképpen gondolkodik. Így:

Midőn Berlin mellett a híres Grunewaldban levő nemes izlésü kis palotájában meglátogattam, midőn végignéztem a hatalmas műtermében a gyönyörü alkotásokat, midőn alkalmam nyílott e kiváló férfiunak egész lényét megismerni, midőn láttam a legboldogabb családi életét, akkor a szívem intézte hozzá ezt a kérdést:

— Mester, nem jöhetne Ön haza? Véglegesen haza s legyen forma szerint is ujból magyar?!

Az erős férfiu hangja rezgett a meghatottságtól és egy könycsepp pergett le lassan arcán. Így felelt:

— Mennék én, csak lehetne, csak nyujtanának módott arra.

Akkor fotográfiákat is kértem tőle az Uj Idők számára. S midőn együttesen kikerestük azokat, így szólott:

— Hadd menjenek előhírnöknek. Majd tavasszal talán eredeti műveim közül is elvihetek nehányat Budapestre.

*

És eljön. Hazahozza legszebb alkotásait. Szíve ujjongani fog, hogy végre megmutathatja földijeinek, hogy mit művelt távol a hazától. De sajnos, vissza is fog menni. Aligha marad itthon. Pedig módunkban van itthon tartani.

Erzsébet-szobor! Kossuth-szobor. Méltók Klein Miksához és Klein Miksa méltó ezekhez. Csakhogy ő nem magyar ember, forma szerint. Hát nincs hatalmunk a rideg betük követeléseit ilyen kivételes esetben megkerülni? Hiszen nem azt akarom, hogy Klein Miksa pályázat nélkül megbízassék a kivitellel. De engedtessék meg neki,

hogy legalább résztvehessen a pályázaton. És ha győzne, akkor ujból a mienk volna egészen.

Klein Miksa pedig bocsásson meg nekem, hogy ezt szóvá teszem, ámbár határozottan kért, hogy ne írjak erről. De én nem vehetek mást tekintetbe, mint a magyar művészet érdekeit.

Üdvözöljük Klein Miksát *itthon!*

Sólyom Gyula.

Tavaszi műkiállítás Szegeden.

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület vasárnap, április elsején, délután három órakor nyitotta meg ezévi tavaszi műtárlatát, mely a fiatal, de máris izmos egyesület által rendezett kiállítások sorában a harmadik s amelylyel a magyar művészet a szegedi sajtó egybehangzó itélete szerint teljes diadalt aratott a magyar Alföld nagy metropolisában.

A kiállítás, amelynek a rendezését az Egyesület határozottan kifejezett kívánságára *Vastagh* György festőművész, Szeged város érdemes szülötte vállalta magára, már hosszu idő óta foglalkoztatta a szegedieket, akik a legnagyobb érdeklődéssel kisérték a tárlat előkészítésének minden mozzanatát és a legspontánabb lelkesedéssel segítették nagy munkájában a tárlat buzgó rendezőit.

Anélkül, hogy itt a tárlat birálatába vagy művészi méltatásba bocsátkoznánk (bár volt alkalmunk a kiállítás anyagát a Műcsarnokban összegyűjtve láthatni), még sem hallgathatjuk el, hogy a tárlat a maga összeségében messze fölülmulja a Szegeden eddig rendezett két kiállítás művészi színvonalát, amit egyébiránt a szegedi ujságok is kiemelnek és hangsúlyozzák, hogy a kiállításnak úgy anyagilag, mint erkölcsileg fényes sikere várható.

Magáról a kiállítás megnyitásáról az alábbiakban számolunk be:

A kiállítás megnyitása délután három órára volt kitüzve, de az érdeklődő közönség ezrei már jóval két óra előtt valósággal ellepték a kulturpalota környékét. Ezalatt benn az előcsarnokban, mely az ünnepély alkalmára gazdagon föl volt díszítve délszaki növényekkel, a szegedi társaság előkelőségei, élükön a Képzőművészeti Egyesület vezetőivel gyülekeztek, a tárlatot megnyitó főispán fogadására. Egyebek közt ott voltak az állami hivatalok fejei, a táblabirák, élükön *Dravecsky* Adorján tanácselnökkel, *Hodossy* Lajos dr. a törvényszék vezetője, a tanintézetek igazgatói, *Platz* Bonifác dr. tankerületi főigazgató, a papság, a Szegeden állomásozó katonai tisztikar *Pacor* Vilmos altábornagy, ker. parancsnok vezetésével, más intézetek, társulatok, képviselői stb.

Kevéssel három óra után érkezett meg *Kállay* Albert főispán, akit a kulturpalota előcsarnokában *Steltzel* Frigyes, a Szegedi Képzőművészeti Egyesület érdemes elnöke az alábbi szép beszéddel üdvözölt:

Mélyen tisztelt főispán úr!

Méltóságos uram!

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület nevében örömtelt szívből üdvözlöm méltóságodat egyesületünk harmadik tárlatának a küszöbén.

A most méltóságod által megnyitandó tárlatunkat karöltve Vastagh György festőművészszel, városunk e jeles szülöttével rendeztük, miért is engedje meg méltóságod, hogy neki, ki e fáradságos és nagy gondot okozó munkát városunk kulturális haladásának érdekében önzetlenül teljesítette, mindenekelőtt hálás köszönetet mondjak.

Köszönetet mondok még mai ünnepünk alkalmával városunk hatóságának, mert szerény egyesületünket a legmesszebbmenő támogatásban részesítette, de a művészet és ennek révén a művészek nevében hálás megemlékezéssel van egyesületünk e nagy magyar város közönsége iránt, mert ez valóban ősi erővel karolta föl a szépművészetek minden ágazatát és különösen nagy szeretettel és lankadatlan buzgósággal istápolja az egyesületünk által képviselt képzőművészetet.

Ezer köszönet még a mai ünnepségünk fényét emelő vendégeinknek, kik nemes törekvéseink biztosítására ma itt megjelenni kegyesek voltak.

Hogy céltudatos munkálkodásunkról részben ma beszámoljunk, kérem most már önöket hölgyeim és uraim, legyenek kegyesek tárlatunkat megtekinteni, melynek megnyitására hódolatteljes tisztelettel méltóságodat ezennel megkérem. (Éljenzés.)

Erre Kállay Albert főispán a következő beszédben felelt:

Mélyen tisztelt elnök úr!

Valóban a legteljesebb elismerés illeti meg a Szegedi Képzőművészeti Egyesületet, mely alig egy éves fönnállása óta újból alkalmat nyujt nekünk arra, hogy hazánk művészeinek tárlatilag egyesített alkotásaiban gyönyörködhessünk.

Hogy közművelődési tekintetekből mily üdvösnek, mily hézagpotlónak tekintettük itt ezen művészeti gócpont létesítését, azt meggyőzőleg igazolja azon mélyreható, mondhatni páratlan érdeklődés, mely városunk művelt közönségénél az egyesület és annak céljai iránt kezdettől fogva nyilvánult.

Ma már eredmények állanak előttünk és pedig nemcsak a tárlatok elismert sikereiben, de főleg abban, hogy az egyesület, valamint annak megalapitói és vezetői által felköltött eszmék hatása alatt, a művészet iránti érzéket mely a művészetnek elengedhetlen jele és föltétele mind tágabb és tágabb körben látjuk népünk közt elterjedni.

Nem kell e részben más bizonyitékra hivatkoznom,

mint azon örvendetes tényre, hogy városunknak az önművelődésre annyira hajló és törekvő lakossága, le egész a legegyszerűbb foglalkozást űző rétegekig, a társulat által rendezett kiállításokat, valamint a városnak ma még oly szerény keretben létező művészeti gyüjteményeit állandóan a legnagyobb, egyéb téren nem is tapasztalható tömegességgel látogatja.

Csak kötelességet teljesítek ennélfogva, mélyen tisztelt elnök úr, amidőn ez alkalommal is a vezetése alatt álló egyesülettel szemben közönségünk nevében őszinte köszönetemet tolmácsolom.

Köszönetet mondok egyben részemről is a tárlat hírneves rendezőjének, Vastagh György mesternek, ki nehéz föladatát igazi művészi lelkesedéssel és a szülővárosa iránti lángoló szeretettel oly fényesen oldotta meg.

Végül köszönetet mondok a tárlaton résztvevő művészeknek, akik között hazánk művészvilágának legelső neveivel találkozunk, hogy műveiknek átengedése által bennünket és közcélu törekvéseinket megtisztelni szivesek voltak.

Ezzel a tárlatot megnyitottnak jelentem ki.

A zajos éljenzéssel fogadott megnyitó beszéd után a jelenvoltak *Steltzel* Frigyes elnök, *Erdélyi* Béla igazgató kalauzolása mellett megtekintették a tárlatot, melynek úgy kiválóan magas művészi színvonaláról, mint izléses elrendezéséről ismételten a legnagyobb elragadtatás hangján emlékeztek meg.

A megnyitás estéjén az egyesület a Tisza fogadó kistermében lakomát rendezett, amelyen az egyesület vezetőségén és választmányi tagjain, a tárlat rendezőjén *Vastagh* Györgyön és családján kivül a szegedi hivatalos köröknek sok előkelősége és a társaság színe-java vett részt. A lakoma, melyen természetesen a talpraesett és lelkes felköszöntőkben sem volt hiány, a legemelkedettebb hangulatban folyt le és a késő éjjeli órákig tartott.

*

Lapunk zártakor vesszük levelezőnk alábbi tudósítását a szegedi tavaszi kiállítás megnyitásáról:

Fényes diadallal vonult be a magyar képzőművészet a szegedi kulturpalota délszaki növényekkel gazdagon díszített termeibe. Ragyogóbb kulturünnepélyt a főváros is csak ritkán lát. Előkelő hölgyek sokasága, ünnepi díszbe öltözött tisztikar, a város minden közintézetének képviselői élükön *Kállay* Albert főispánnal és *Pacor* Vilmos altábornagygyal jártak föl s alá a fulladásig telt termekben. Föl-fölhangzott a meglepetés el nem nyomható kiáltása a kiállított remek műalkotások láttára, mert hát — valljuk be őszintén — nem ilyenekhez szoktatták eddigelé a szegedi műbarátok szépre szomjas szemeit. Egyhangu volt az elismerés, egyhangu az a kijelentés, hogy ennyi fényt, ennyi pompát, ennyi remekművet még a legrémény-kedőbbek sem vártak a kiállítástól. Nem csuda tehát, hogy megnyitó beszédében a főispán is a legnagyobb melegséggel emlékezett meg az idei kiállítás magas színvonaláról s annak kultárális jelentőségéről.

Nemcsak a város, de a vidék előkelősége is sietett, hogy kivegye részét ebből a nemes ünnpélyből. Szabadka város főispánja, *Schmaus* Endre s a Szabadkai Fehér-kereszt Egyesület elnöke *Birkás Szuchich* Adrianne nemcsak egyszerü vendégekül jelentek meg, de hosszasabban tárgyaltak is *Erdélyi* Bélával, a Szegedi Képzőművészeti Egyesület igazgatójával és id. *Vastagh* Györgygyel, a tavaszi tárlat rendezőjével, hogy még ezt a tárlatot, az itteni bezárás után azonnal Szabadkára vitessék át, de az illetők erre nem vállalkoztak, hanem azt ajánlották, hogy forduljanak az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatóságához, ahol már az őszre, esetleg télire bizonyára kieszközölhetnek egy kisebb terjedelmü kiállítást, mert Szabadkán oly nagy helyiség, mint Szegeden, nem áll rendelkezésre.

A kultur-palota termeiben az esthomály beálltáig hullámzott a sokaság. Elragadtatással szemlélték Benczur, Ströbl, Spányik, Jendrássik, a Vasthagok, Zemplényi, Hegedüs, Aggházy, Balló, Deák, Ebner, Baditz, Nadler, Telepy, Neogrády, Kelety, Knopp, Papp, a Bruckok, Stettka stb. előkelő művészek remekműveit. Nagyon jól esett a fölcsigázott várakozásu közönségnek, hogy a kiállított művek között kivetni valót nem talált. Szemenszedett, válogatott gyüjtemény ez, aminőt nagyon ritkán lehet összehozni. A jónevü művészek közül hiányzik ugyan egynéhány, de a rendezőknek számolni kellett a kulturpalota szük méreteivel. Ez a kiállítás különben is szükebb körü detailkiállításnak készült és mint ilyen is kinőtt a keretekből. Őszre bizonyára megláthatja Szeged a többi jóhírü művészek alkotásait is.

A vásárlókedv már a megnyitás napján is nyilvánult. A Szegedi Képzőművészeti Egyesület a tagok közt való kisorsolásra mindjárt első nap megvásárolta *Spányi* Béla „Hajnal", *Jendrassik* Jenő „Fürdés után", *Vastagh* Géza „Oroszlánfej", *Nádler* Róbert „De nehéz", *Telepy* Károly „Fonyodi part" és „Hajógyár Ujpesten", *Neogrády* Antal „Pipacsok", *Kosskol* Jenő „Velencei részlet", *Nyilassy* Sándor „Tájkép", *Keleti* Gusztáv „Tájrészlet a főhercegi parkból Kis-Jenőn", *Hegedüs* László „Szérüskertben" cimü képeit és ifj. *Vastagh* György „Kozma és Abolyán" ló-bronzszobrát, amely Beschorner müércöntő gyárából került ki. Elkelt azonkivül

	Kikiáltási ár pengőben
56. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Károly főherceg mellszobra. Egykorú. Fehér márvány. (Hibás.) .	20.—
57. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Herkules. Műmárvány. (Ragasztott.)	50.—
58. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Néger nő és férfi mellszobra. Bronz. Empire. 2 darab	60.—
59. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Királynő mellszobra. Színes márvány. (Hibás.)	8.—
60. KLEIN, MAX, Női mellszobor. Részben festett márvány	40.—
61. S. H. P. JELZÉSŰ MŰVÉSZ, Keresztelő Szent János. Faszobrocska	45.—
62. NEMECEK, A., Ügetőverseny emlékérem. Ezüst. Eredeti tokban	2.—
63. —, Ügetőverseny emlékérem. Ezüst, Eredeti tokban	2.—
64. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLAKETTJE. Ezüst. Eredeti tokban	3.—
65. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLAKETTJE. Ezüst. Eredeti tokban	3.—
66. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLAKETTJE. Ezüst. Eredeti tokban	3.—
67. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLA-	

	Kikiáltási ár pengőben
36. OLASZ FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Tájkép romokkal. Olajfestmény. 113×137	250.—
37. OLASZ FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Csendélet. Olajfestmény. 58×74	60.—
38. PAUSINGER, HELENE VON, Virágok. Olajfestmény. 41×32. (Jelzett.)	50.—
39. STANKOVITS M., Tengerparti táj. Olajfestmény. 3×60. (Jelzett.)	10.—
40. STANKOVITS M., Tengeri táj. Olajfestmény. 33×60. (Jelzett.)	10.—
41. SMITH, JOHN RAPHAEL (1752—1812), ROMNEI, GEORGE (1734—1802 után, Mrs. Robinson. Mezzotintó. Utánnyomás. 37×26	20.—
42. WATTEAU, JEAN ANTOINE (1684—1721) KÖVETŐJE. Pásztorjelenet. Olajfestmény. 36×45 .	250.—
43. —, Pásztorjelenet. Olajfestmény. 35×45 . . .	250.—
44. G. J. JELZÉSŰ MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, A zene. Elefántcsontszobor, fekete fatalapzaton . . .	50.—
45. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Apolló. Fehér márvány. Antik eredeti után . .	100.—
46. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Margaréta. Fehér márvány	60.—

Klein Miksa

Az özonviz c.
nobra repr 233. l
A german rabsol-
ga repr 235 l

Szanatkázér

Klein Lajos

szobrai

BERLIN csak a Siegesallee egyik mellékalakján emlékeztet a magyar vitézségre, viszont *I. Vilmos* császár hatalmas lovasszobrát a gönci születésű Max *Klein* alkotta épúgy, mint a város egyik legszebb kútszobrát és az oroszlánnal küzdő rabszolgas híres figuráit, továbbá *Bismarck, Helmholtz* és *Nietzsche* szobrát. A Kaiser Friedrich-múzeumban van *Beatrix* királynő nagyon jellemző halotti maszkja.

Táborí Kornél:

Magyar vonatkozású szobrászművek a világ városaiban.

Pesti Napló

1938. dec. 25.

század.

yén kék, piros, fehér és fréz színű szegfű-
ık.
:e 270×170 cm.
.zsia, XIX. század.

)SUR IMASZŐNYEG

'örös, lépcsős boltozatú imafülkéjében
— zöldtükrös — kis fülke. Világoskék
ezejét rozettás és virágos elszórt dísz tölti ki.
boltsávjában nagy virágszálak. A kula
egekkel rokon négy belső keretttel. Narancs-
keretében stilizált virágtövek sorakoznak
is mellé.
:e 170×120 cm.
lia, XIX. század.

ÖK SZŐNYEG

alapú tükrében rácsos mustrában négy-
ı kék, barna és piros nagy rózsaszálak.
kék keretében nagy tulipános és szegfű-
s indadísz.
e 165×110 cm.
lia, XVIII. század vége.

ÖK BAROKK SZŐNYEG

alapú. Közepén leveles palmettával díszített
:kék imafülkében ciprusfa. Sötétvörö,
belső kerettel. Szélén váltakozó szegfű-
s és ciprusos dísz fut körbe.
e 150×100 cm.
zsia, 1800 körül.

Klein Miksa
szobrász

Fővárosi Lapok 1885. jún. 6., 1785. old.
(Művészeket. Vit.: Magyar művészek
a bécsi „Salon"-ban.)

Kalmár

Klein Miksa
szobrász

Fővárosi Lapok 1900. ápr. 18., 16. sz.
(h. b.: Tavaszi kiállítás.)

Kalmár

Klein Miksa

wobraz

wód

3

Szana Szarów

231, 232, 236,
244. l.

Klein Miksa

Loreley, feinymetszet 233. l.

Hágár és

Izmael, 237. l.

Szana Szárév

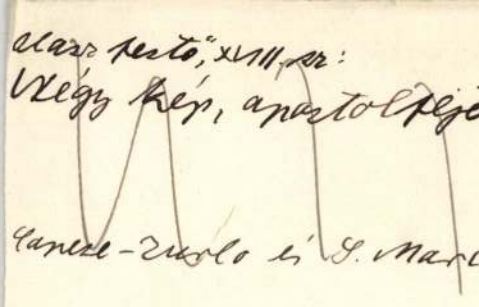

Clasz. festő", XVIII. sz:
Végy kép, apostolfejek.

Capese-Zurlo és S. Marco.

Klein Miksa /egyik helyen a lap Klein Vilmost ir./

A lap bemutatja a müvész pályatervét, melyet az Andrássy szobor pályázatra készitett, -közli "Az Andrássy szobor mintái" cimü beszámoló. Repr.

Otthon, Bp. 1893. november hó
I. évf. 2. sz. 129-136. lap

MDK

Klein Miklós, VII.b.o. tan.

Rákospalotai Bocskay utcai ált.fiuisk.

46. Ruhaszáritás.

Magy. Ifj. Képzöm.Kiáll. /VIT/.Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949 aug. 16.-szept. 1o. Kat.

MDK

Klein Miksa, Berlin

Magyar kiállító művészek névsora. Műcsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Klein Miksa szobrász

márványkut

Művészeti hirek. Mücsarnok, 1899. 13.sz.

198 l.

MDK

Klein Miksa, szobrász

" ...külföldre szakadt magy. szárm. müvész hiányát érezzük."

Petrovics Elek: A Szépmüv. Muz. modern magyar szobrai. Magyar Müvészet. 1926. 256.l.

Klein Miksa MDK

Női mellszobor

Mauthner Fritz képmása

Israel James tanár, dombormü

Popper Dávid tanár

Mücsarnok 19oo. tavaszi kiáll.

Klein Miksa MDK

Germán rabszolga a római cirkuszban, szobormü

Egy anachoréta

Első Vilmos német császár

Bismarck herceg

Mücsarnok 19oo. tavaszi kiáll.

Klein Miksa MDK

Női képmása, szobormü

Minta egy márványkuthoz

Dohm Hedvig képmása,

Hágár és Ismael

Mücsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Klein Miksa

MDK

Gentz kisasszony képmása

Gyermek mellszobor

Sembritzky asszony mellszobra

egy színész mellszobra

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Klein Miksa MDK

Manteuffel tábornagy szobormü

Mücsarnok 19oo. tavaszi kiáll.

Klein Miksa MK

Repr:

" A germán rabszolga"

Mirovi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.
127.l. 84. kép.

Klein Miksa

főleg Berlinben aratja sikereit.

Az oroszlánnal birkozó germán rabszolgát, a legyőzött hadvezért, az anachorétát, az özönvizet, Hágár és Izmaelt és az élet drámáját ábrázoló szimbolikus szoborcsoportozatok legbecsesebb alkotásai.

Mirovi Hykovszky Ernő: A magyar képfaragóművészet története. Bp. 1906.

57.1.

M.D.K.

Klein Miksa, szobrász

pályaművének képe az Andrássy Gyula szoborpá-
lyázaton.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1893. XII. 155.

MDK

Klein Miksa festőm.

A bécsi mennyetk. mükiáll. Vasárnapi Ujság, 1888.
300 l.

MDK

Klein Miksa

A germán rabszolga

A legyőzött hadvezér

A "Magyar müvészek" diszmü. Vasárnapi Ujság 1888. 660.l.

Klein János Ádám

festő és rézmetsző.

1792 – 1875.

Thieme – B.

20 k. 440. l.

Nevezetes állat s tájfőtész, ezentúl rézmetsző is., született Nürnbergben november 24-ken 1792-ben, hol öt Bemmel tájfőtész, aztán pedig Zwinger oktatatták a lovak rajzolásában, 1805-től fogva pedig Gabler Ambras rézmetsző igazgatása alatt dolgozott. Klein 1811-től fogva 1815-ig Bécsbe utazván, megjárta Stajerországot, felső Ausztriát, Magyarországot s a Duna tájékit, emekutána szemügyre vette ő a renus-main- s neckar tartományokat s végre véig utazta Olaszországot. 1816-tól fogva olajban festett. Kutöszösen természethűnek lótanulmányai a lengyel, magyar, oláh stb fajokról. Mint rézmetsző, radirozott táblámak szama a 150-et felülhaladja, s nehányat közülök a legjobb hollandi rézmetszetekhez hasonlíthatni.

Novák Dániel, Hajdan, közép s újabbori hírerő képírók stb. Buda, 1835. 270-l.

1904 jul 29

II/B

Vallás alap

13.020

II-aor.

24090 Községi nyomda Budapest.

Viselet. T. 8491.

Beszélgető parasztok.

Az előtérben az úton két batyut vivő tót beszélget a három lovat vezető földivel, ki jobbkezében pálczát tart és baljával mutat. A középtért város foglalja el épületei közül kiemelkedő templomokkal. A háttért pedig hegyek képezik. Jelzése alól jobbra: J. A. K. f. 1817.

Aquarell, méretei 13.1: 16.9 cm.
Készitette: J. A. Klein.

Sz. n. 5-904
46-904-4.

= de paripájának egyikén ülő

A. Klein

jelzéssel Felsőmagyarországi hajóventatók pitenője c. Képet latten. Jó rajz, hideg szinezés, de minőség. *

1929 szept. 24,

* XIX. sz. dége.

25		Kathol. Lajos Protest. Lajos Ó görög 12 Anic. Izraelita 19
Hétfő **26**		Kathol. Zefirin Protest. Izsó Ó görög 13 Max. Izraelita 20
Kedd **27**		Kathol. K. Józs. Protest. Gebhár. Ó görög 14 Mik. Izraelita 21
Szerda **28**		Kathol. Ágoston Protest. Ágoston Ó görög 15 N B A Izraelita 22
Csütörtök **29**		Kathol. K. J. f. Protest. Erneszt. Ó görög 16 Diom Izraelita 23
Péntek **30**		Kathol. L. Róza Protest. Róza Ó görög 17 Mir. Izraelita 24
Szombat **31**		Kathol. Raj mun Protest. Erika Ó görög 18 Flór. Izraelita 25 S. R.

Klein, J. A.

Viselet. T. 8492.

Parasztok és lovak a szénaboglyánál. L parasz

A balról látható szénaboglyán innen, a melyhez lajtorját támasztottak, részint álló, részint fekvő lovak képeznek csoportot. Jobbról a bogrács körül négy [illegible] van [illegible]. Ezekből egy, a fiucska áll, egy ül és egy pipázik. Mögöttük egy hátrafelé haladó és botrájara támaszkodó férfi alakja bontakozik ki. Fölül balra öt madár röpül. Jelzése alól balra: J. A. Klein fec. 1817.

Aquarell, méretei 17.2: 22.4 cm.

Sz. n. 6-904
46-904-5.

MDK

Klein Miksa

Hágár és Izmael

Az anachoreta

A "Magyar müvészek" diszmü. Vasárnapi Ujság 1888. 660.l.

MDK

Klein Miksa

Kovács D.dr.: Gróf Andrássy Gyula szobra. Vas. Ujs. 1893. 43. sz. 718.l.

Klein Miksa

Szobrával reprodukciója a Vasárnapi Ujság 1900 ápr. 15. számában, melyet a Műcsarnok Tavaszi Kiállítosán szerzett. (emlitve)

Pesthegyei Hirlap 1900 ápr. 22. Foldal

MDK

Klein Miksa

Aranyérem kitüntetést kapott a st. louisi világkiallitáson.

Művészet, 1904. 406.1.

1/ .

MDK

Klein Miksa, szobrászm.

Egy színész mellszobra. Repr. 231.l.
"Germán rabszolga" Ez a müve a
párisi Salon-ban is dijat nyert.
"Hágár és Ismael"
"Bismarck" /hüséges ebének kiséretében/

Tavaszi kiállitás a Mücsarnokban.
Vas. Ujs. 1900. 47.évf.15.sz. 231.l.

MDK

Klein Miksa, szobrászm.

Monumentális alkotásainak egyész sorát láthatjuk a jelenleg Berlinben élö hazánkfiának, hol szobrait müvészi érték tekintetében Begas alkotásai mellé állitják. Nemcsak tehetségét, de sokoldalusságát mutatják alkotásai.

Tavaszi kiállitás a Mücsarnokban.
Vas. Ujs. 1900. 47.évf.15.sz. 231.l.

MDK

3/. Klein Miksa, szobrászm.

Első mestere a budapesti Szandeisz volt. Egyike a legsokoldalubb művészeknek. Ritka ismeretről tesz tanuságot az oroszlánnal küzdö "Germán rabszolga" -ban az emberi test idomainak ritka ismeretéről. Itt fölötte nehéz problémát old meg, XXX addig genre-müveiben és hasonmásaiban az emberi lélek buváraképen mutatja be magát. Dekorativ munkáiban nagy leleményességet árul el. Kronprinz-Brücke diszitésébe, mely az épitömesternek az elemekkel folytatott küzdelmét ábrázolja, még humoros vonásokat is tudott becsempészni.

Tavaszi kiállitás a Mücsarnokban. -
Vas. Ujs. 1900. 47.évf. 15.sz. 231.l.

MDK

Klein Mekka, szobrászm.

Germán rabszolga a római cirkuszban. Repr. 229

Női mellszobor. 229.l. Repr.

Hágár és Ismaël. 23o.l. Repr.

A Képzőművészeti Társulat tavaszi kiállításából.
Vas.Ujs.19oo. 47.évf. 15.sz. 229,23o.l.

MDK

Klein Miksa szobrász

arcképe Vágó Pál-tól.

1.

Petr. E[illegible]magyművészek arcképei. 5.l.

MDK

1/.

Klein Miksa, szobrászm.

Kollekciója:

56.	Germán rabszolga arómai cirkuszbab.	Szobormü
57.	Egy anacboréta.	"
58.	Első Vilmos német császár.	"
59.	Bismarck herceg.	"
60.	Női mellszobor.	

Mücsarnok. 1900. tav.kiáll. 31.1.

Miksa

Klein XXXX, szobrász.

Kollekciója folyt.:

61.	Mauthner Fritz képmása.	Szobormü.
62.	Israel James tanár.	Dombormü.
63.	Popper Dávid tanár.	Szobormü.
64.	Nöi képmás.	Szobormü.

Mücsarnok.1900. Tav. kiállitás. Kat. 32.l.

3/. Klein Miksa, szobrászm.

Kollekció/folyt./:

65.	Minta egy márványkuthoz.	Szobormü.
66.	Dohm Hedvig asszony képmása.	Szobormü.
67.	Hágár és Ismaël.	Szobormü.
68.	Gentz Kisasszony képmása.	Szobormü.

Mücsarnok.1900. Tav. kiállitás. Kat. 32.l.

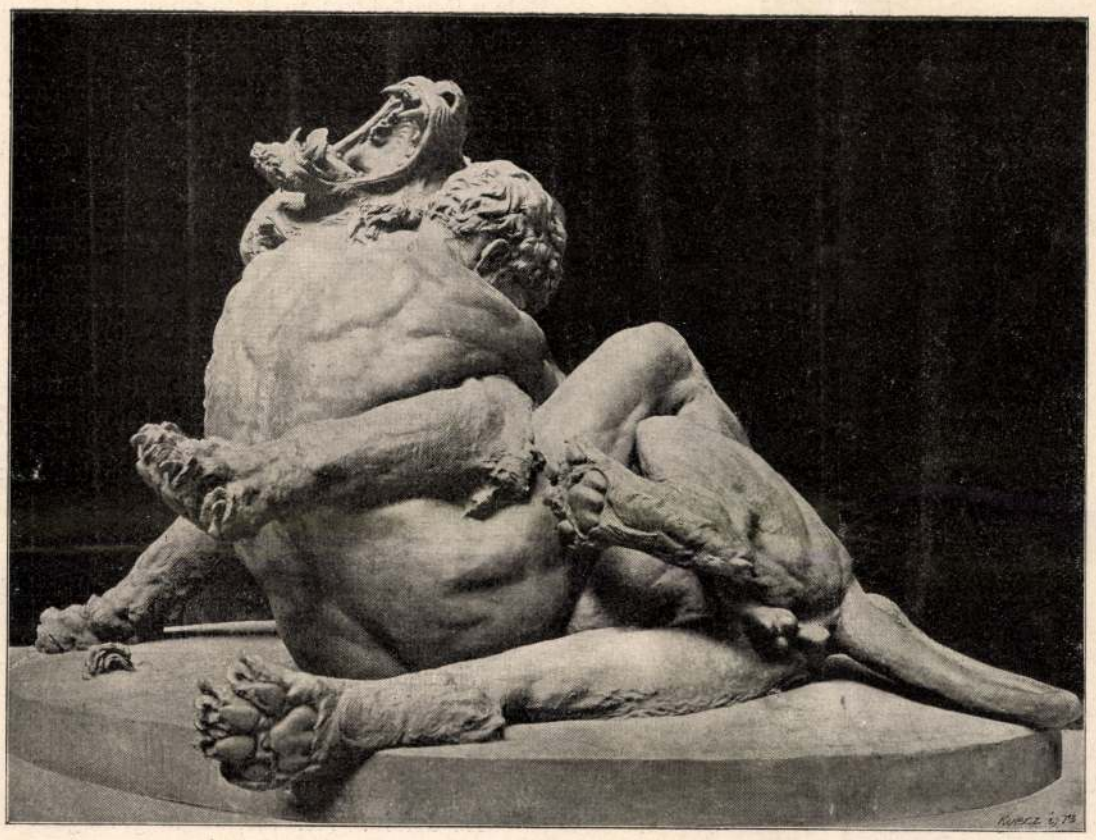

Klein Miksa: Germán rabszolga a római czirkuszban.

Klein Miksa: Női mellszobor.

roszúl ütött volna ki (minek utána kidühöngte magát), megcsinálta a mérleget: «Én vétkeztem ezt, Ő megcsapott úgy . . . jó . . . kvitt». Azonban vénségére nagymisére is eljárt mindennap (ingújjban azokban a nagy melegekben) s buzgón dicsérte a Véghetetlent, mert megigérte vala ő neki, hogy jó dolga lesz a másvilágon, ha tisztességesen viseli magát földi életén . . .

Az ebéd után ismét kitelepítették a bácsit a virágos tornáczra és pöfékelt valameddig, mikor nyughatatlanul fordult vissza: «Jár-e az óra, Czicza?»

A néni mindjárt megértette.

— Négy mindjárt az óra, Márton! a kávét várja már, úgy-e fiam? Jó forró lesz, magam ügyelek reá, ne féljen. — S ismét ettek, brassai czvibakkal, mert ebben nincsen élesztő s igen könnyű az emésztése, s tán valami haszontalanságot: valami kis tojásos pereczet, vagy egy picziny kaviárt, olajbogyót, vagy tán egy csepp sóshalat, avagy száraz sonkát, a mit a néni páczolt corianderrel, salétrommal és egy parányi fokhagymával.

Senkivel se volt koczódásuk. A bácsi nem adott pénzt kölcsön, nem kért senkitől, így barátságban élt az egész világgal . . . Öregségére faneműt vett a szovátai székelyektől (kerékfalat, lajtorját, lapoczkát mi egyetmást), hogy épen valami dolga legyen, de erről a kis üzletéről nem vezetett főkönyvet: «Veszem egy sustákért, eladom két sustákért s punktum. Kár nincs benne.» Ez volt az egész üzleti politikája.

Szép egyformaságban éltek így, hacsak valami forradalmi harczos kollegája nem vetődött a portájára. Akkor megelevenedett a bácsi. A harczos-pajtásainak odaadta akár a lelkét. A kikkel jártak Gálfalva mellett (ott, igaz, futottak), de a piski hídnál, Segesvártt, a vizaknai lankásokon. A fia ott veszett el valahol. A haza vette el. Az Isten neve legyen dicsőséges . . .

— Adja ide, Czicza, — mondta, ha valami régi kollégája vetődött be, — azt a karabint,

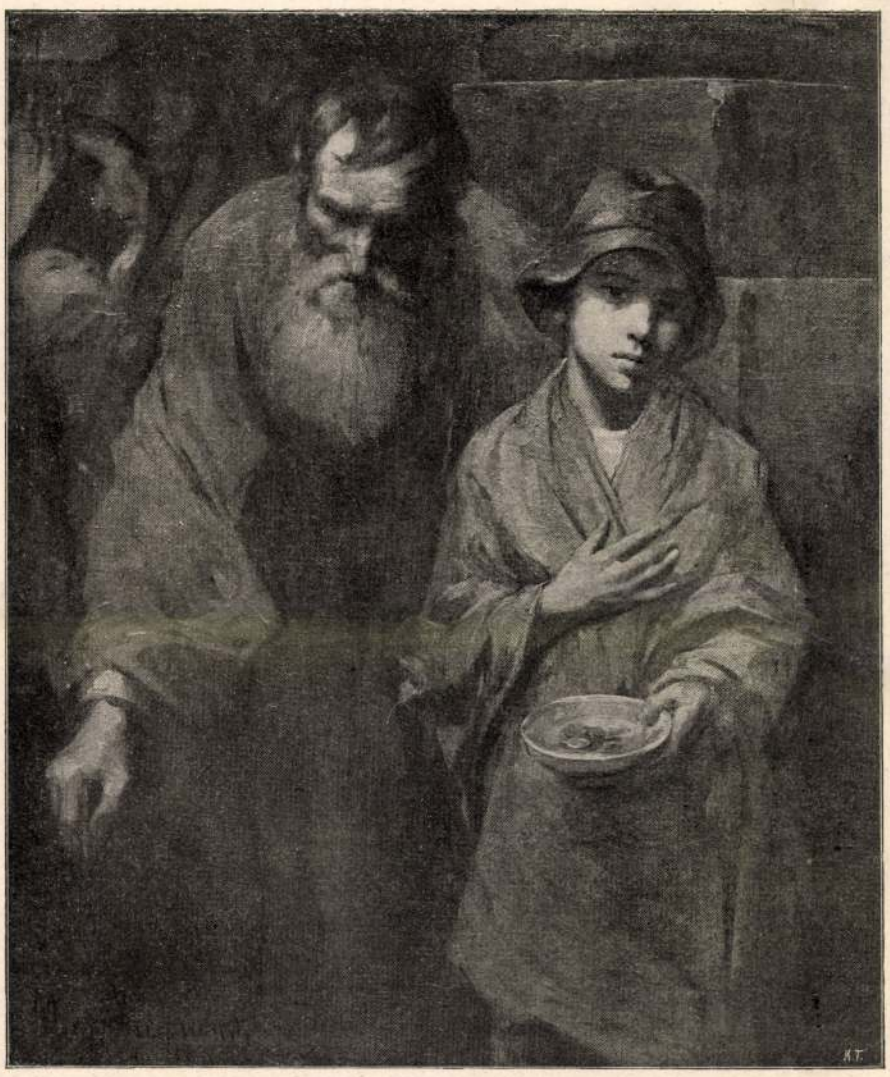

Nagy Zsigmond: Koldusok.

Zemplényi Tivadar: Zarándoknő.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

nem azt a kovást, de az aczéllal kivert duplát, — és czélozgatott a bácsi, bárha a fegyvernek nem volt magja és behunyta a félszemét a bácsi, s a száját félrehúzta és kifeszített karja úgy reszketett, mint egy gyenge faág, a mit a szél rebegtet. Czicza ijedten nézett reá.

— Felizgatja magát, Márton; nem jó komédiázni a pisztolylyal, még elsülhet; az Isten őrizzen tőle.

— Csak hadd szóljon, mint a mennydörgős ménkő . . . — felelte és igen zordonul nézett a nénire.

— Nem, nem szenvedhetem, nem szeretem a kezében látni, még valami bajt szerezhet magának.

— Gyáva asszony, — boszantotta, a nénit. — Csak jönne, jönne, jönne a muszka ismét, hogy még egyszer lássam őket szemtől-szemben. Mert elmegyek, úgy tudja meg, Czicza!

— De Márton, ki is veresedett egészen. Ha szeret, tegye le a kezéből. A nyakán is megdagadt az ere. Ne kiabáljon, az Isten szent nevére . . .

A bácsi akkor sunyorgott alattomosan és meg volt elégedve magával, hogy ráriaszthatott Cziczára . . .

A magyar nadrágját soha se vetette le a bácsi *azóta;* aranyrojtos nyakravalót s zsinóros, gombos kitliket viselt, bárha nem illett nagy, csúf potrohán.

Igy éldegélve, a bácsi (mindennap egy nap telvén el) egy éjszakán átszólt a szomszéd kis ágyban forgolódó Cziczához:

— Nem alszik, Czicza?

— Nem, Márton. Valami megfeküdte a gyomrát? . . .

— Nem, Czicza.

Aztán elhallgattak s később ismét újra kezdte Czicza:

— Tán a lelkét nyomja valami?

— Az, Czicza. A Mari fiáról álmodtam.

Azután mindjárt utána tette:

— De ne beszéljen róla, Czicza. Nem akarom, hogy beszéljen róla. Nem, egy szót se szóljon róla . . .

Ez a Mari egy tekergő némettel ment el a forradalom után a Márton bácsi házából. Valami peczkes őrmester csalta el. Soha se akart tudni felőle a bácsi. Megszökött vele . . . Mikor a fia megszületett, Mari is meghalt. Jó. Megszökött vele. Jó. Senki se emlegesse őt. Jó. Elveszett . . . Jó . . jó . .

— Vajjon mi lett a fiából?

— *Én* tudom, hol van . . .

— Maga tud róla, Czicza? Az én hátam megett, Czicza? Van-e lelke?

— Az unokánk ő mégis, Márton. Egyetlen unokánk, Márton! Bár a mindenható Isten venné le azt a kérget, a mi a maga szívén van. A szegény fiú mesterlegény Pesten, Márton! míg mi itt jó módban élünk.

Aztán nem beszéltek többet, de egy napon vörös nyakravalós, kifoszladozott aljú szűk nadrágban s feszes, kis begombolt szürke kabátban felment egy legény a tornáczra, Márton bácsi elejébe.

— Ön azon Márton úr, — kérdezte, — a ki a mamám apja?

Ühm. Ez az «ön» mintha megütötte volna a bácsit. Kellemetlen ábrázatú ficzkó volt, valami gyér, vöröses szálakkal vékony ajaka felett. A Mari fia volt vajjon? ki «mamá»-nak nevezi őt? A bácsi oldalvást nézett a ficzkóra s nagy füstfelhőt fújt felé a pipájából.

— Én vagyok: Dagobert, s a tisztelt neje hivott önökhöz. Az irásaimat van szerencsém bemutatni . . .

S oda adta a Czicza néni nagybetűs, reszkető kézzel irott levelét.

— S mi czélból jött barátom?

— Ez sajátságos! A felvilágosítással önök tartoznak s meglepő valóban, hogy ön kérdi tőlem: miért jöttem? Remélem, a meghivó az ön hirével történt?

Ez mind azon a helyen folyt, a hol a délelőtti pipálást szokta végezni Márton bácsi. Az arczátlan legyek ingerkedtek a bácsival. Márton így szólt:

— Tessék helyet foglalni.

A néni szaporán a konyhából tipegett a vendég elé. Kedvesen megölelgette, eltolta magától, visszahúzta, hogy jól, jól megnézze. Az unokája volt, oh be szívesen megesókolgatta volna mindenfelől. Azonban a ficzkó mereven megszegte a derekát az egész komédia alatt.

Klein Miksa: Hágár és Ismaël.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Az utczán elmenők a nyilt kapun át barátságosan köszöntötték Márton bácsit. A bácsi morgott valamit s mély tekintettel vizsgálgatta az unokáját.

— Valami mestersége van az öcsémnek? — kérdezte a bácsi.

— Minden esetre. A Schultz és Weber czég alkalmazottja vagyok, a fölszerelő-osztálynál. Az irásokkal szivesen szolgálhatok.

— Ú—úgy, szerel uraságod?

A néni leült a grádicsra és szeretetteljesen hordozta szelid, kék szemeit az uráról az unokájára. De egy szót se szólt, mert remegett. Ő ezt egészen másképen képzelte.

— De tán nem is reggeliztél, édes fiam? — És elfutott a kávéért.

Dagobert úr keresztbe tette lábait az asztal mellet s így szólt:

— Kávé? Ez a puha burzsoá csemegéje, mi, ha szabad mondanom, tartalmasabb eledelekkel erősítjük az izmainkat.

— S mivel erősítik az izmaikat uraságtok?

— Hússal, szolgálatára.

A néni aggódó igyekezettel mindjárt közbe vágott:

— Igaz, édes fiam, igaz. Hol is van az eszem? Hús, persze. Ebben a perczben.

Oh, édes jó Isten, akár a testéből odaadott volna egy darab húst, csak hogy összebékéljenek.

— «Mi» azt mondta uraságod «mi». Kik azok?

— Mi? A szoczialisták, a jog előharczosai, kérem alásan.

És a hidegsültet nyelve, mohón koczogtatva állkapcsát, barátságosabban, oktatólag elegyedett szóba Márton bácsival.

— A szoczialisták: a kik harczolnak a franczia forradalom nagy vívmányaiért: a szabadságért . . egyenlőségért . . testvériségért . .

A pofája kifeszülve a nagy falattól, akadozva folytatta:

— Egy, mindegyikért; mind, egyért . . . A szoczialisták . . .

A nap enyhén sütött. A bácsi kétfelé terjesztette a lábait, hogy jó biztosan üljön. Azt hiszem, attól tartott, hogy leesik.

— S *ezt* mivelik uraságtok?

— Ne úgy mondja, szívem, hogy «uraságod». Hiszen ez az unokája.

— De azért csak uraság, Czicza! Mi egyformán uraságok vagyunk.

Dagobert savanyúan mosolygott. Úgy látszott, jól érezte magát és a széken hintáztatta magát.

— *Ezt* miveljük. Az én föladatom az, hogy fölvilágositsam a vidéki népet, a párt megbizásából. Bizalmas körben hajlandó vagyok irásaimat megmutatni . . .

A reggelit néhány pohár itallal öntötte le. Oly kihivó volt, hogy a bácsinak kedve kezdett telleni benne.

— És már rendben vannak uraságtok mindennel?

— Mivel?

— Az állammal például?

— Mi az? A népakarat az állam. Mi alkotjuk, a törvény az, a mit mi szabunk.

— Valóság . . . De ha ütni talál az állam?

— Visszaütjük. Kik hozzák a törvényt? A hizott emberek. Nekünk is van jogunk, hogy meghízzunk, hogy mind egyformák legyünk.

— Vagy mind soványak egyformán. Valóságos igaz. Segitse reá az Isten.

— Az Isten? Azt tartsák meg maguknak. Van elég erőnk nála nélkül is.

— S nem Ő adja azt is?

A bácsi hangja bizonytalanabb lett. A ficzkó gúnyosan mosolygott.

— Eh! mi meghagyjuk önöknek. Mi a valósággal foglalkozunk. Az a henye embereknek való . . .

— Az Isten? fiam . . . fiam . . .

A bácsi rebegett. Nem! semmi csoda se történt. A föld se nyilt meg, hogy elnyelje e semmiházit. A hangja megtagadta a szolgálatot, csak Czicza nénire függesztette táskás, vörösszélű szemeit. A ficzkó nekibátorodott a biztatástól:

— Az ócska fölfogást tartsák meg az urak. A miénk a jövő. Testvériség az egész világon. Egy nép, egy nemzet, egy világ . . .

A néni oktalanul rebegte:

— Egy nemzet? Te magyar vagy, úgy-e?

— Én? Én szoczialista vagyok. Ott a hazám, a hol jól megy a dolgom. A többi ostobaság és sifli . . .

Márton bácsi lassan, segitség nélkül fölemelkedett. Valósággal félelmesen meredt a ficzkóra. Mily nagy lett! A pipát kiejtette a kezéből s kivörösödött az orczája. A néni önkénytelenül melléje simult s a kezét a vén ember homlokára szorította. Az erek lüktettek mind. Az ajaka szederjes lett.

— A haza . . . a haza . . . — rebegte Márton bácsi. A mellét kifeszítette s a fejét fölvetette. Valósággal fenséges és daliás lett egy perczig.

Egy perczig csak. Aztán összeesett s a néni segített, míg a székbe beültethette. A bácsi hangtalanul rebegte:

— A haza . . . a haza . . .

Aztán mintha nem is tudna semmit az unokájáról, bizalmasan Cziczához fordult:

— Látja a bűnöm büntetését? Látja-e, Czicza?

És kifeszített karral a nyitott ajtóra mutatott, oly mélyen és erővel tekintett a ficzkóra, hogy lehetetlen volt félreérteni őt.

S kisérte, kisérte a szemével, a míg Dagobert vissza-visszafordulva lustán kisompolygott . . .

S mikor kihaladt a kapun, a bácsi szemeiből két kövér csepp buggyant ki. A néni eltakarta az arczát.

De egy szót se szóltak felőle.

A bácsi eltolta később a pipáját is, a mit Czicza alázatosan átnyujtott Márton bácsinak.

— Nem beteg maga, Márton? — kérdezte.

KÉPEK A PÁRISI KIÁLLÍTÁSBÓL.

A párisi nagy világkiállítás rendezői bőségesen gondoskodtak arról, hogy a kiállítás necsak tárháza legyen annak, a mit a világ minden tájáról tudomány, művészet, ipar összehordott, hanem egyúttal a művészi érzéket is kielégítse

Klein Miksa szobrász,
(Berlin).

Kr. V. 426/1899.
1899. jun. 22.

Első sz. cédula.

M.D.K.

Klein Miksa szobrász

1847-ben született Gönczön, s igy most ötvenhárom éves. Miskolczon órásboltban dolgozott "..nagyitó üveggel a szemén az óraszerkezeteken, lelkében pedig hatalmas márványalakok emelkedtenek.."-irja Lázár Béla: "Tavaszi tárlatról szóló kritikájában.
Pesten "..Szandház Károly mütermébe került és először pr.bált életet önteni az agyagba."
Utána Berlin következett, "..ahol nagy nélkülözések között alkotta meg első monumentális müvét 1879-ben, harminckétéves korában..."

Magyar Salon, Bp. 1900. május.
321-344. lap

Második sz. cédula.

M.D.K.

Klein Miksa

"..müvészi ideálja az az egyszerüség, melyet a görög müvészet legszenvedélyesebb korszakában is megőrzött." Ezután a müvész alkotásait elemzi a beszámoló, megemliti "Germán rabszolgá"-ját és az "Anachoreta", valamint az "Özönviz"-et ábrázoló szoborcsoportozatát. Ez utóbbit szétverte, amikor a berlini kritika kifogásolta. Lázár Béla leirja a szobormü alakjait, s hatalmas alkotásnak nevezi a müvet. Ezután női mellszobrokat készitett. Először feleségét mintázta meg, később másokat.

Magyar Salon, Bp. 1900. május.
321-344. lap

Harmadik sz. cédula. M.D.K.

Klein Miksa

Lázár Béla a müvészt "a nőiesség poétájának" nevezi, mikor női mellszobrairól beszél, Begast tartva mesterének.
Megemliti még Hágár szobrát, Bismarck és I. Vilmosról készült szobráit.

Magyar Salon, Bp. 1900. május
321-344. lap

1-es sz. cédula

M.D.K.

Klein Miksa

Tábori Róbert: "Egy magyar szobrász külföldön" cimmel irja a müvész életrajzát.
Göncz nevü faluban, Hont megyében született, 1847 január 27.-én. Atyja falusi tanitó. Az ifju Klein Miksa 12 éves korában árván maradt Miskolcra került és itt mint rajzoló és fametsző vált hiressé. 1864 január 1.-én felszabadult és gyalog elindult Pestre. Itt nem kapott munkát, rengeteget nyomorgott, éhezett. Budapestről tovább indult, s eljutott Berlinbe, ahol 1878-ban, a berlini akadémikus kiállitáson első dijat nyert.
Magyar Salon, Bp. 1885. márc. 1. II. kötet 594-599. lap

2-es sz. cédula

M.D.K.

Klein Miksa

"Germán rabszolga" c. szobra hozta meg számára Berlinben az első dijat 1878-ban. Berlinből Münchenbe, majd Párisba ment, később Rómába. A "Germán rabszolga" c. szobra Berlinből Párisba került, ahol nagy feltünést keltett. A müncheni nemzetközi kiállitáson a nagy arany-érmet nyerte el vele.
"A legyőzött hadvezér" c. szobrát bemutatja a lap. Repr.

Magyar Salon, Bp. 1885. márc. 1. II. kötet 594-599. lap

3-as sz. cédula

M.D.K.

Klein Miksa

Tábori Róbert tanulmánya kiemeli "Sámson Dalila lábánál" c. szobor-müvét.
A "Rhumes-Halle" számára elkészíti Mannteuffel és Werder tábornokok szobrát. Ezt követi a "A vizi szellemek harca az épitész ellen" c. hid-diszitménye. "Az Anachoreta" c. szobrával a párisi kiállitás második diját nyerte el. A Mosse-féle palota diszitményein egy évig dolgozott, eszméjét a német történelemből vette. A cikk kiemeli "Az özönviz" c. szoborcsoportozatát.

Magyar Salon, Bp. 1885. márc. 1. II. kötet. 594-599. lap

MDK

Klein Miksa, szobrászm.
kollekciójából:

Hágár és Ismaël.	Szobormü.
Gentz kisasszony képmása.	"
Gyermek-mellszobor.	

Mücs.-OMKT. Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. 32.1.

MDK

Klein Miksa, szobrászm.

kollekciójából:

Germán rabszolga a római cirkuszban.	Szobermü.
Egy anachoréta.	¼ "
Első Vilmos német császár.	¼ "

Mücs. -OMKT. Tavaszi kiállitás. 19oo. Kat. 31.1.

MDK

Klein Miksa, szobrászm.
kollekciójából:

Női képmás.	Szobormü.
Minta egy márványkuthoz.	"
Dohm Hedvig asszony képmása.	"

Mücs.-OMKT. Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. 32.1.

Klein Miksa, szobrászm.

kollekciójából:

Mauthner Fritz képmása.	Szobormü.
Israel James tanár.	Dombormü.
Popper Dávid tanár ur.	Szobormü.

Mücs.-OMKT. Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. 32.1.

MDK

Klein Miksa, szobrászm.

kollekciójából:

Bismarck herceg. Szobormü.

Női mellszobor.

Mücs. - OMKT. Tavaszi kiállitás.1900. Kat. 31.1.

MDK

Klein Miksa, szobrászm.

kollekciójából:

Sembritzky asszony mellszobra. Mgt,
Egy színész mellszobra.
Manteuffel tábornagy. Szobormü.

Müvs.-OMKT. Tavaszi kiállitás. 1900. 32.1.

Klein Miksa

A "Mindenféle" c. rovat közli, hogy a müvész Andrássyról készitett szobormüvét megvásárol-
ták és repr.-ját bemutatja a lap 717. oldalán.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. okt. 22.
XV. évf. 43. sz. 687. lap

Klein Miksa

nobrász

arcképe Vágó Pál-

tól.

l.

Petr E. Magy művészek

arcképei

5. l.

1055. (Metz, Gertraud)
Élt a XVIII. században

Gyümölcs csoport:

A középütt láthat
körték, fügék, ringlotá
csök vannak, melyek al
Olajfestés, vászonta
Festője: ismeretlen
Atal. protoc. 266.

526

10

3

72/91. N° 5.

36 **Bosznay István.** Téli reggel (Tisza-Dob). Olajfestmény. 800 kor.

37 **Papp Sándor.** Faluvég. Olajfestmény. 500 kor.

38 **Pataky László.** Karácsonyest. Olajfest. 8000 kor.

*39 **Tull Ödön.** Viharos táj. Olajfestmény. Eladó.

40 **Meissl Ágoston.** Reggeli szürkület a Hortobágyon. Olajfestmény. 700 kor.

41 **Markó Ernő.** Téli táj. Olajfestmény. 800 kor.

*42 **Hadl Richard.** Aggastyán. Szobormű. 200 kor.

43 **Hadl Richard.** Arckép tanulmány. Szobormű. Magántulajdon.

44 **Telcs Ede.** Gyermek képmása. Mellszobor. Magántulajdon.

*45 **Telcs Ede.** Cigányfiú. Szobormű. Bronzba öntve 400 kor.

46 **Nagy Kálmán.** Bognár mester. Szobormű. 300 kor.

*47 **Nagy Kálmán.** Tanuló. Szobormű. 300 kor.

*48 **Zeller Mihály.** Est. Olajfestmény. 1000 kor.

49 **Peske Géza.** Járatlan utakon. Olajfest. 1000 kor.

*50 **Szinyei Merse Pál.** Pipacs a buzában. Olajfestmény. Eladó.

51 **Gergely Imre.** Őszi táj. Olajfestmény. 600 kor.

*52 **Hegedüs László.** Késő őszszel. Olajf. 1000 kor.

53 **Spányik Cornél.** Arckép. Olajfest. Magántulajd.

*54 **Jászay József.** A megmentett zászló (jelenet az 1848-iki szabadságharcból). Olajfestmény. 2000 kor.

55 **Meissl Ágoston.** Érdekes regény. Olajf. 600 kor.

IV. TEREM.

Klein Miksa kollekciója:

*56 Germán rabszolga a római cirkuszban. Szobormű. 30.000 kor.

57 Egy anachoréta. Szobormű. 6000 kor.

58 Első Vilmos német császár. Szobormű. 10.000 kor.

*59 Bismarck herceg. Szobormű. 5000 kor.

60 Női mellszobor. 5000 kor.

61 Mauthner Fritz képmása. Szobormű. Magántulaj.
62 Israel James tanár. Dombormű. Magántulajdon.
63 Popper Dávid tanár. Szobormű. Magántulajdon.
64 Női képmás. Szobormű. Magántulajdon.
65 Minta egy márványkúthoz. Szobormű. 1000 kor.
66 Dohm Hedvig asszony képmása. Szobormű. Magántulajdon.
67 Hágár és Ismaël. Szobormű. Magántulajdon.
68 Gentz kisasszony képmása. Szobormű. Magántulaj.
69 Gyermek-mellszobor. 3000 kor.
70 Sembritzky asszony mellszobra. Magántulajdon.
71 Egy színész mellszobra. 500 kor.
72 Manteuffel tábornagy. Szobormű. Magántulajdon.
73 **Hoppel János.** Emberpár. Szobormű. 100 kor.
*74 **Hadik Karolin grófnő.** Dr. E. Ő. orsz. képviselő arcmása. Szobormű. Magántulajdon.
75 **Jánosi József.** A kis csintalan. Szobormű. 300 kor.
76 **Lovas (Rösler) Lajos.** Férfiképmástanulmány. Szobormű. Magántulajdon.
*77 **Istók János.** Caesar. Szobormű. 400 kor.
78 **Hadl Richard.** Halál küzdelem. Szobormű. 300 kor
79 **Istók János.** Férfiképmás. Szobormű. Magántulaj.
80 **Damkó József** Kammermayer síremléke. Pályaterv. Eladó.
81 **Damkó József.** Férfiképmás. Dombormű. Magántulajdon.
82 **Damkó József.** Tanulmány Szobormű. Eladó.
83 **Damkó József.** Férfiképmás. Dombormű. Magántulajdon.
*84 **Damkó József.** A korona átnyújtása. Dombormű. Magántulajdon.
85 **Petrides János.** «Ő» Szobormű. Magántulajdon.
86 **Petrides János.** «Fej vagy írás!» Szobormű. 2000 kor.
*87 **Konyárek János.** Komikus. Szobormű Másolatban 50 kor.
*88 **Markup Béla** Udvarlás Szobormű. 600 kor.

Klein Miksa 80, 105 szobrász
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

32. Fuchs Guilielm. (u. o.)
33. Gőz Sig. Fridr. (u. o.)
34. Gerstrof Ferd. (u. o.)
35. Gierlikouzkj Joh. (u. o.)
36. Holsatia Dux. Alex. (u. o.)
37. Humoldstein Joh. Wilh. (u. o.)
38. Harack Leon. Carl. (u. o.)
39. Harack Otto Fridr. (u. o.)
40. Hoyos Joh. Lud. (u. o.)
41. Hallvveil Hugo. (u. o.)
42. Hauser Valent. (u. o.)
43. Jörger Joh. Helfried. (u. o.)
44. Khueffstein Georg Adam. (u. o.)
45. Khueffstein Joh. Guilielm. (u. o.)
46. Khuffstein Jacob Lud. (u. o.)
47. Kehry Janos. (u. o.)
48. Kollobrath Julius. (u. o.)
49. Kevenhiller Georg August. (u. o.)
50. Knöring Joh. Bernh. (u. o.)
51. Kaplers Zdenko. (u. o.)
52. Losenstein Georg Achatius. (u. o.)
53. Löbenstein Carl Ferd. (u. o.)
54. Löbel Joh. Bernh. (u. o.)
55. Löbel Joh. Chr. (u. o.)
56. Löbel Joh. Bernh. (u. o.)
57. Löbel Joh. Bernh. jun. (u. o.)
58. Landot Mart. (u. o.)
59. Mansfeld Bruno. (u. o.)
60. Montecucoli Raymund. (u. o.)
61. Mirulich Thom. (u. o.)
62. Mancado Matth. (u. o.)
63. Mirkovics Mark. (u. o.)
64. More Steph. (u. o.)
65. Ossery Dan. (u. o.)
66. Puchaim Joh. Chr. sen. (u. o.)
67. Puchaim Wolfg. (u. o.)
68. Puchaim Joh. Rud. (u. o.)
69. Puchaim Otto Fridr. (u. o.)
70. Puchaim Joh. Chr. jun. (u. o.)
71. Puchaim Adolf. (u. o.)
72. Puchaim Adolf jun. (u. o.)
73. Paraminski Joh. (u. o.)
74. Palffi Andr. (u. o.)
75. Parman Joh. (u. o.)

Klein Miksa

nekrolog

l.

Magyar Nemzet

1931. 180. l.

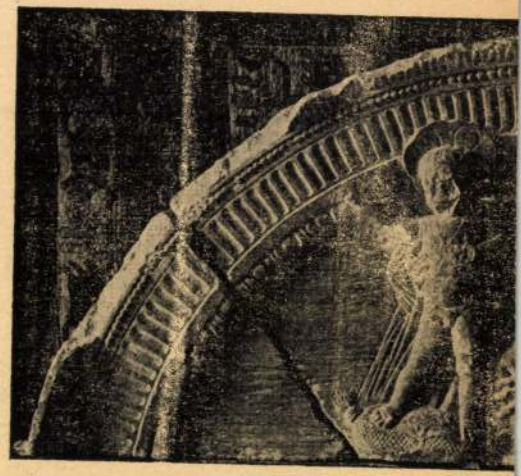

170. kép. *Magyar szobrász*

Ipolyi Biharvármegye, 150. szám. — Divald Magyarország csúcsíveskori szárnyasoltárai. II. kötet. Bp. 1911., 7. l. — Gerevich PA 259. l.

NÉMET SZOBRÁSZ 1480 körül

Fejereklyetartó, női fej

Fa, mag. 38 cm.

Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar

Klein Miksa

~~Farugó Ödön~~

Tovább

Klein Miksa

Rippl Rónai József

Stetka Gyula

l.

Miccsanok

1902. 6. l.

I. RÉSZ

1—6. fejezet: A vashidak egyes alkotó részei.
7. » Az esetleges terhelés, a megengedett igénybevételek és a vasanyag minőségi feltételei.

II. RÉSZ

1. fejezet: A különböző szerkezetű vasúti hidak összehasonlítása.
2. » A közúti hidak pályateste.
2. » Közúti és vasúti hidak összehasonlítása.
4. » A gyalogközlekedésre szolgáló hidak.
5. » A vashidak próbaterhelése.

Mellékletek: 207 vasúti és közúti híd adatainak táblázatos összeállítása és 8 darab különféle táblázat.

A munka előfizetési ára 2 frt, bolti ára 3 frt.

Ha az előfizetésre jegyzett összeg a nyomtatás költségeit fedezi, a művet még ez év folyamán sajtó alá rendezzük.

Az előfizetésre jelentkezni lehet a «Közlöny» szerkesztőjénél (VIII., Bezerédy-utca 8.).

Budapest, 1895. március hava.

Edvi Illés Aladár,

a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének szerkesztője.

a kiállítási épületek művészies kivitelével és a kiváncsiságot is vonzza mindenféle különlegességekkel.

A látogatónak legelőször is a kiállítás főbejárata tünik szemébe a *Place de la Concorde*-on. E nagyszabású épitmény, Binet hirneves franczia épitész műve, 2400 négyszögméter területet foglal be s gazdag diszitésével, sajátszerű alakjával egyike a kiállítás legfeltünőbb részleteinek. Spanyol-mór stilben van épitve; főrésze az óriási kupola, mely minden oldalról át van törve. A kupola magassága 42 méter, tehát körülbelül akkora, mint egy hatemeletes ház. Három hatalmas oszlopon nyugszik, melyek oszlopcsarnokokkal vannak összekötve. A kupola alatt néhány ezer ember fér el; e csarnok körül vezet föl 58, legyező-szerűen szétterjeszkedő bejárat. Perczenkint 986, vagy óránkint közel 60,000 ember mehet be s ellenőríztetheti belépti jegyét e sok bejáraton; tolongás tehát még oly sűrű látogatottság mellett sem fordulhat elő. A kupola felett diszöltözetű óriási női szobor s a kapu két oldalán egy-egy karcsú minaret emelkedik 50 méter magasra. A fülkék, melyek e minareteket a kapu pilléreivel összekötik, domborművekkel vannak diszitve. E domborművek az emberi munkát ábrázolják változatos alakokkal. A kupola zománczozott vaspléhvel van födve, mely tarka szinekben ragyog, részint pedig szines csiszolt üveglapokkal, melyek a napfényt s a villamos világitást ezerféle törésben verik vissza, míg a minaretekről fényvetitők vetnek nappali fényt a kiállítás különböző pontjaira. E főbejáraton kívül még számos más bejárata is lesz a kiállításnak, mert a francziák arra számitanak, hogy legalább hatvan millió ember fogja meglátogatni.

A mindenféle különlegességek között bizonyára nagyon sok nézője akad a *forgó toronynak*. Egy Devic nevű mérnök tervei alapján készült ez a különös épitmény, mely emlékeztet a népmesék kakassarkon forgó rézvárára. 350 méter magas, hatszögletű torony ez s 25 emeletre van osztva. Külseje nikkel, aluminium, tégla és üveglemezekkel van borítva. Megvilágitására 20,000 izzólámpa és 2000 ivlámpa szolgál, melyek úgy vannak elhelyezve, hogy fényükben a torony minden diszitési részlete, erkélye, tornyocskája, oszlopa, szobra érvényesül. Magasan a tetején harangjáték van berendezve 64 haranggal és egy orgonával, melyeket sűritett levegő szólaltat meg. A csúcson 15 láb magas kakas büszkélkedik, 1200 izzólámpa fényében ragyogva. Az egész hatalmas épitmény egy viznyomású készülék segitségével forog súlypontja körül állandó sebességgel, óránkint egyszer fordulva meg tengelye körül. A torony látogatói tehát egy s ugyanazon helyből körüljártathatják szemeiket akiállítás és a város panorámáján.

Ennél komolyabb, tudományos szinezetű a Reclus-féle *óriási földgömb*. Egy 26—28 méter átmérőjü gömbön dombormű-szerűen van ábrázolva a föld egész térképe s mivel ekkora gömbön elég pontosan lehet szemléltetni a föld felületének különböző alakúlatait, a néző, a ki csigavonalban haladó úton járhatja körül a gömböt, meglehetős szabatos képet nyerhet a földünk külső alkatáról.

Nagyon érdekes ujdonság a *mareorama* is, a melyen tengeri utakat tehet a közönség a nélkül, hogy a kiállítás terűletét elhagyná. Ennek a leleményes mutatványnak alapja az a mindennapi tapasztalat, hogy ha az ember maga mellett valamely tárgyat állandóan egy irányban mozogni lát, úgy érzi, mintha nem ez a tárgy mozogna, hanem ő maga. Igy például ha a hidról hosszasabban lenézünk a Duna vizére. A mareorama egy oczeán-járó hajó utánzata, mely két körképpel borított fal közt középen áll. A hajó egy helyben marad, de jobbra-balra inog, akárcsak a tengeren. Körülötte mesterséges úton hullámzásba hozott viz van. A közönség elhelyezkedik a födélzeten, a hajó legénysége pedig különböző matróz-gyakorlatokat végez kapitánya vezetése alatt. A részletek teljesen hű utánzatai a hajónak: még a kémény is füstölög s a gépek dübörögve működnek s nedves tengeri levegő csapja meg az ember arczát. A két oldalt levő képek mozognak: induláskor Marseille kikötőjét ábrázolják, majd a nyilt tengerre vezetnek s onnan Algirba, Tuniszba, majd Konstantinápolyban végződik az utazás. Mindez oly ügyesen van csinálva, hogy teljesen felkölti a tengeri utazás illusióját.

Klein Miksa: Egy szinész mellszobra.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

TAVASZI KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN.

Esztendők óta ez az első eset, hogy a Képzőművészeti Társulat tavaszi kiállítása nem internaczionális kiállitás. A rendezők féltek attól, hogy a külföldi művészek Párisba küldik legjobb műveiket s nekünk majd csak a salakja jut; nem küldtek tehát meghivót idegeneknek, hadd legyen ez a tárlat kivételesen csakis a magyar művészeké. Ezek a magyar művészek pedig addig bajlódtak a nagy világversenyre szánt alkotásokkal, hogy a mi mostani tárlatunkba csak gyéren jutott az immár lefolyt esztendő művészi termeléséből.

A kiállítás termeiben sok hely maradt üresen; Karlovszky Bertalan izlésének és leleményességének tehát jó alkalom kinálkozott arra, hogy egy fővárosi czég keleti szőnyegeivel s modern butor-darabokkal a tárlat helyiségeit megannyi barátságos és diszes szalonokká varázsolja. A néző nagyon jól érezheti magát az izléses termekben, s ezért ez egyszer megbocsáthatja a kiállítás rendezőinek, hogy számára különleges érdekességű műtárgyakról nem gondoskodtak, kivéve *Klein* Miksa szobrász-hazánkfia monumentális alkotásait, melyek, ha nem is a legutóbbi idők termékei, nálunk most jelennek meg először. Igy most látjuk színről-színre a «Germán rabszolgá»-t, mely Klein Miksa nevét a homályból egyszerre kiemelte, s mely később a párisi Salon-ban is díjat nyert; bájos genreszobrát: «Hágár és Ismael»-t, Bismarckot hűséges ebének kiséretében s egész csoportját szobormásainak, köztük nejének a klasszikusokra emlékeztető jellemzetes arczképét. Klein Miksa, kinek első mestere a budapesti Szandeisz volt, egyike a legsokoldalúbb művészeknek. Mig az oroszlánnal küzdő «Germán rabszolgá»-ban az emberi test idomainak ritka ismeretéről tesz tanúságot s fölötte nehéz problemát old meg nagy könnyedséggel, addig genre-műveiben és hasonmásaiban az emberi lélek búváraképen mutatja be magát, dekoratív munkáiban pedig nagy leleményességnék adja bizonyitékát, sőt a berlini Kronprinz-Brücke diszitésébe, mely az épitő mesternek az elemekkel folytatott küzdelmét ábrázolja, humoros vonásokat is tudott becsempészni. Klein jelenleg Berlinben működik, hol szobrait, művészi érték tekintetében, a nagynevű Begas alkotásai mellé állitják. A műcsarnokban kiállított szoborművek tehetségének nem csak erejét, hanem sokoldalúságát is mutatják.

A tavaszi tárlat, daczára egyes hiányainak, még sincs az érdekesség híjával. A művészet minden barátja nagy gyönyörűséggel szemlélheti benne *Roskovics* Ignácz kartonjait és vizfestmény-vázlatait, melyeket ez a nagytudású, meleg kedélyű és finom izlésű művész a budai kir. várpalota román stilű Szent-István-terme számára készitett. Mindezek a Tavaszi tárlatban is külön termet foglalnak el, s nagy közönséget gyűjtenek magok elé. Külön terem jutott *Pállya* Czelesztinnek, a fiatal magyar művészet ezermesterének is, ki majd valami tekhnikai fölfedezésen töri a fejét, majd művészi faragású és kitűnő hangú hegedűket készit, majd a mintázó-fát veszi kezébe s farkasoktól üldözött lovat állit elénk, annyi természeti hűséggel és ábrázolási routin-nal, hogy munkájának a szobrászat mesterei is elismeréssel adóznak. Mindezt műkedvelésből csinálja; mert hivatásszerűleg képiró, a falusi nép életének, a tarka piaczi és vásári jeleneteknek, a lármás baromfi-udvarnak szerencsés ábrázolója. Rendesen csak apró deszkákat népesit be pirinkó alakokkal; de ezekről az apró deszkákról eleven élet szól hozzánk s igazi gyönyörűséggel állunk meg előttük, még akkor is, ha Pállya csak hevenyében, néhány ecsetvonással mutatja be a jelenetet.

A kiállítás nagyobb termeiben természetszerűleg a nagyobb méretű alkotások foglalnak helyet. Mindjárt az első teremben látjuk *Csók* István szépen festett «Magdolná»-ját, a mint bűnbánólag kezében feszületet szorongat; *Boruth* Andor «Pieta»-ját s *Benczúr* Gyulának Erzsébet királynőről készitett s lapunkban már bemutatott arczképét, melyet Ő Felsége a király adott emlékül Ferenczy Idának, az elhúnyt nagyasszony udvarhölgyének. A mester ezúttal egészen intim jellegű hasonmást festett. A királyné karcsú alakja fekete ruhában, kezében fekete legyezővel emelkedik ki az aranyossárga háttérből, arczán azzal a sajátságos mosolylyal, mely feledhetetlen mindnyájunk előtt. Ebben a teremben van továbbá *Tornai* Gyulának, a helyszin nagy tanúlmányával készitett kompozicziója: a «Sheriff halála», *Mihalik* Dániel hangulatos «Tavaszi borulat»-a, *Bosznay* István erős megfigyeléssel készitett «Téli est»-éje, és *Zemplényi* Tivadar «Zarándoknő»-je, a kiállításnak tagadhatatlanúl egyik legtöbb figyelemre érdemes műve. A kép templomból jövő paraszt anyókát ábrázol, balkarján kosárral, jobbjában a keresztben végződő zarándok-bottal. A festményről, melynek kifogástalan technikája az elnagyolás mai korszakában különös elismerést követel, vallásos meghatottság és megkönnyebbülés sugárzik felénk.

A többi termekben táj-, arcz- és genreképek tarkán váltakoznak. Kitünő hasonmásokat látunk a gyorsan nagy hirnévre emelkedett *László* Fülöptől, *Baditz* Ottó idylli szinezetű kompoziczijával köti le érdeklődésünket, *Bruck* Lajos a fővárosról fest érdekes vedutákat, *Gergely* Imre a humoros genreben jeleskedik, *Hegedüs* László a «Késő őszszel» erős hangulatával hat reánk, *Karlovszky* Bertalan pedig rendkivüli finomságokkal festett s pipázó katonát ábrázoló miniature-képet állit ki. A tájképek közül sok nézője akad *Spányi* Béla nagy erővel festett Nyirség-ének, *Katona* Nándor borongós hangulatainak és *Szinyei Merse* Pál «Pipacs a buzában» czímű, szinekben gazdag festményének. *Jászay* József újra a szabadságharcz történetéből nyújt erős hazafias érzésre valló kompoziczicót, *Nagy* Zsigmond az élet egyik szomoru lapjára mutat a «Koldusok»-ban s *Poll* Hugó mint mindig, úgy most is, jól megfigyelt s gondosan ábrázolt életképet ad a «Viszontlátás»-ban.

A SZENTFÖLDRŐL.

A föld egyik részéhez sem fűződnek oly magasztos s az emberiség nagy részét átható emlékek, mint nyugoti Ázsia ama kicsiny tartományához, a hol tizenkilencz századdal ezelőtt a Megváltó született, a hol a pátriarkhák, próféták, szent királyok éltek s a melyre keresztény, mohamedán és zsidó egyiránt a legnagyobb kegyelettel és áhitattal gondol. Ezren és ezren is zarándokolnak minden évben a megszentelt rögökhöz s öntik ott ki szivük, lelkük vallásos érzéseit s mintegy túlvilágba emelkednek láttára ama városoknak, folyóknak, vizek-

nek, hegyeknek és völgyeknek, melyekkel sok évszázad óta annyi nagy emlék van összeforrva.

És a kinek nem adatik is meg, hogy valaha arra a földre léphessen, a hol hajdan a Megváltó, az apostolok, próféták s annyi más szentek jártak, éltek, oly igaz örömmel hall, olvas emez örökké emlékezetes tájakról, a mi nagyon különbözik amaz élvezettől, a melyben az embernek valami másnemű földrajzi leirás, vagy utazás olvasása alkalmával van része.

Több, kisebb-nagyobb terjedelmű leirás jelent már meg magyar nyelven is a Szentföldről, s a legérdekesebbek közé tartozik az, a melyet «Az úr Jézus szülőföldjén» czim alatt *Huber* Lipót theologiai tanár és főszentszéki ülnök irt, a Szent-István társulat pedig *Paur* Géza harmincznyolcz sikerült rajzával most kiadott.

A jeles tollú szerző egy nagyobb zarándokcsapattal járta be a Szentföld nevezetesebb réiránya azonban körülbelül csak 600 méter lehetett. Manap az egész út a város falain *belül* van; Üdvözítőnk idejében azonban vége azokon *kívül* volt. A főbb mozzanatoknak megfelelően a szenvedések ez örökké emlékezetes útja már ősidőktől fogva *14 állomásra* (stáczió) van osztva.

A *Holt-tengerről* a következőket veszszük ki a könyvből:

A Júda és Moáb kopár, meredek hegysége közötti roppant mély völgykatlanban fekvő Holt-tenger, földünk legérdekesebb tavainak egyike. Már az a körülmény is, hogy a földgömbnek ez az ismert legnagyobb bemélyedése, figyelemre méltóvá teszi. Tükre u. i. mintegy 400 méternyire van a Földközi tenger vizszine alatt és 1154 méterrel mélyebben Jeruzsálemnél; vízmélysége 300—400 méter között váltakozik. Hossza 76—80 km., szélessége 15—16 km., tehát mintegy kétannyi területű, mint a Balaton.

Minthogy kifolyása sehol sincs, a Jordánból s egyéb kisebb folyókból és patakokból naponként beömlő roppant víztömegnek (több mint 6000 millió liter) naponként el is kell párolognia, a mit csak az a tikkasztó hőség tesz lehetővé, mely itt uralkodik s melyet a keleti és nyugati partok közvetlen közelében csaknem falként meredő sziklafalakról a tó vizére visszalövelt napsugarak perzselő hőséggé fokoznak.

Részint a nagy párolgás, részint kivált délibb partvidékének talajviszonyai magyarázzák meg e tó vizének páratlanul álló gazdag ásványtartalmát, mely átlag a víznek egy negyedrészét teszi, néhol még többet is; ennek pedig ismét csaknem egyharmada konyhasó. E rendkívüli sóstartalmánál fogva *Sós-tenger*-nek nevezi a Szentirás.

A könyvben közlött képek közül fölemlítjük még az *Illés kolostorát*, melyet Heraklius császár alapított a VII. században; továbbá az u. n. *király sirokat*, melyek nem egyebek, mint sziklába vájt odúk, a hova hagyomány szerint a régi zsidó királyokat temették. Ma már azonban üresek ezek az odúk, a csontokat idők folytán kiszórták belőlük. Betlehem lakói közül egy fiatal leány képe van bemutatva, kinek fejéke és nyaka telve van arany-, ezüstpénzekkel s különféle ékszerekkel. A betlehemiek legnagyobbrészt keresztények s minden tekintetben előnyösen kiválnak a vidék lakossága közül.

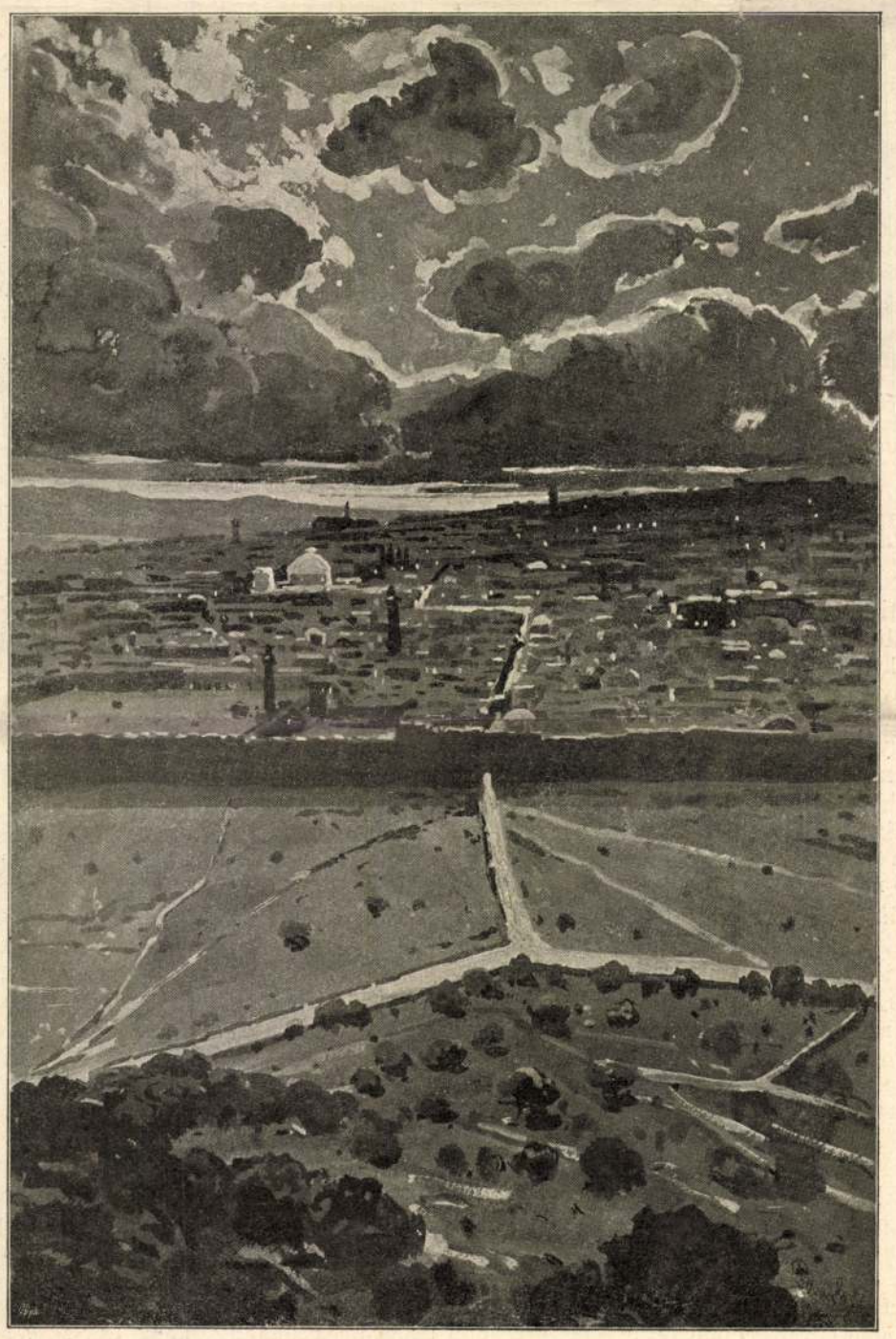

AZ ÜDVÖZÍTŐ ÚTJA A KÁLVÁRIÁRA. (A fehér vonal jelzi.)

ILLÉS KOLOSTORA A PUSZTÁBAN.

KÉPEK A SZENTFÖLDRŐL.

szeit s ott szerzett tapasztalatait, benyomásait oly módon közli az olvasóval, hogy az szinte oda képzeli magát Jeruzsálem, Betlehem falai közé, látja a Jordán vizének csillogását, hallja a Genezáret-tava háborgó hullámainak mormogását s megborzad a Holttenger, sivár, élettelen képétől.

Ebből a könyvből mutatunk most be nehány képet s közlünk leirásából egypár részletet.

A keresztény lélekre nézve a sok szent emlék közt, a legnagyobb érdekkel birók egyike a *kínszenvedés útja* (via dolorosa), melyen egykoron az Üdvözítő a kereszt súlyos terhével végig haladt a gyászos Golgotára.

Ez út egy mohamedán templom mellett fekvő török kaszárnyánál veszi kezdetét, mely a hajdani Antónia-vár helyén áll, hol Jézust halálra itélték, és mérsékelt emelkedéssel a Szentsírtemplomban, a Golgotán ér véget. Hossza ma körülbelül egy kilométer, hajdani egyenesebb

EGYVELEG.

* **«Nagypénteken mossa holló a fiát»** az így kezdődő országszerte ismert népdal azon magyar mondával van összefüggésben, mely szerint Jézus, mikor halálra keresték üldözői, már épen elrejtőzött előlük, midőn a holló észrevette s elkiáltotta magát: «Kár! Kár!» E miatt Jézust megfogták üldözői, ő pedig megátkozta árulásáért a hollót, hogy legyen örökké fekete. A holló akkor veszítette el szép fehér szinét s azóta nagypénteken, Jézus halála napján, mindig eszébe jut régi bűne s legalább fiát igyekszik fehérre mosni, de hiába.

* **A legrégibb toronyóra,** melynek korát biztosan ismerjük, a párisi igazságügyi palota órája, melyet 1370-ben készített egy De Vick nevű hírneves órás.

* **Az egész világ vastermelése.** 1898-ban 36 millió 568 ezer métermázsára, az aczéltermelés pedig 24 millió 31 ezer métermázsára rugott.

* **A tengervíz** sokkal alkalmasabb az utczák öntözésére, mint az édes víz, mert a benne levő sótartalom sokáig nedvesen tartja az utczát, nem válik sárrá s az aszfaltot bizonyos mázzal vonja be, a melyen nem képződhetik por.

lovagok ajándékoztak, Aureli Caesartól Aquinói Tamás szobra s több más kitünő szobor és kép. Ezek a tárgyak a vatikáni palota nagy csarnokában vannak már több hét óta kiállítva s mind a mellett, különösen a folyvást nagy tömegekben érkező jubilearis zarándokok részéről nagyon sűrűn látogattatnak. Tervben van, hogy az ajándéktárgyak becsesebbjeiből «Museo Leonino» czím alatt külön gyüjtemény szerveztessék ugyancsak Vatikánban, a hol a világ egyik legnevezetesebb könyvtára, levéltára s képtára mellett már eddig is külön római, etruszk és egyiptomi muzeumok s egy feliratos kövek gyüjteménye van, nem is említve a sixtini-kápolnát és a stanzákat, melyeket a művészet legelső fejedelmei számos nagy képtárnál becsesebbé tettek halhatatlan műveik által.

A kiállított művekről és látogatóiról nyujt képzetet lapunk mai képe. A tárgyak csaknem eltünnek a látogatók nagy száma s változatos érdekes csapatai mellett. Papok, barátok, apáczák különféle egyenruhákban, a tarka öltözetű svájczi testőrök régi helebárdokkal s közöttök egyszerű parasztok gyermekeikkel s messze földről jött tudósok és előkelő urak tolonganak. Az utóbbiak mindegyike első sorban csak azt keresi fel, a mi az ő hazájából érkezett, hogy dicsekedve elmondhassa, hogy ez volt a legszebb és legművészibb valamennyi között. Valóban a kiállítás, melynek összehordásában oly sok nemzet hű katholikusai versenyezve igyekeztek a legjobbat adni, korunk legérdekesebb kiállításai közé tartozik, s a «Museo Leonino»-t, ha egykor készen lesz, nagy örömmel fogják látogatni a római touristák még a Vatikán tömérdek más kincseinek megszemlélése után is.

AZ EMBERI TEST VILLAMOSSÁGA.

Régi tapasztalat már, hogy az emberi test különböző részeiben, különösen a hajakban s az ujjak hegyén olykor valóságos villamtelepek észlelhetők. A tudósok közt különösen Dubois Raymond hires berlini tanár foglalkozott az emberi test villamosságának kérdésével s néhány tudományos tételt is állított fel erre vonatkozólag. Kutatásai szerint az emberi test villamossága rendesen pozitiv, és ereje többnyire nem nagyobb, mint a minőt a talajjal összekötött réz és czink mutatnak. Az úgynevezett vérmes véralkatu embereknek több szabad villamosságuk van, mint a hidegvérűeknek, s este nagyobb mennyiségű villamosság gyül össze, mint a nap más részeiben. A szeszes italok és az általuk élénkített körforgás is emeli ezt. A negativ villamosság gyakrabban fordul elő a nöknél, mint a férfiaknál.

Feltűnőleg erős villamosság eseteit is jegyezték fel néha egyes embereknél. Ezek között talán leghiresebb volt az oxfordi villamos nő az Egyesült-államokban. 1837 január 25-én, midőn az égboltozaton pompás éjszaki fény tünt fel, e nő meglepetéssel vette észre, hogy, midőn fivére arczát akarta megsimogatni, ujjaiból az arcz felé szikrák szökkentek ki. Intelligens egyénekből álló nagy társaság vizsgálta meg több izben e sajátságos tüneményt, mely a nőnél februárvégeig folyvást erősebben mutatkozott, azután gyengült, de teljesen csak május közepe táján tünt el. Ha nyugodt kedélyhangulata volt, a tünemény erősebben mutatkozott. Midőn a kandallónál olvasott s nem tett más mozgást, mint hogy időről-időre egyet fordított, gyakran ugrottak ki szikrák lábából a kandalló vasa felé, bár selyem-harisnya volt rajta. Képes volt más embereket is megteliteni villamossággal. A legkedvezőbb körülmények között egy perczben négy, másfél hüvelyk hosszu szikra ugrott ki belőle oly robajjal, hogy az egész szobában meg lehetett hallani; a szikra négy összefogózott emberen is áthatott. Az orvosok gyapot és gyapju helyett selyembe öltöztették, de ez nem gátolta meg a villam fejlődését, holott nővére, ha az általa levetett selyemruhát felvette, nem lett villamossá.

Feltünő villamos tüneteket észleltek továbbá 1849-ben két königsbergi fiún, kiknek hajából mindannyiszor, midőn este nappali ingeiket levetették, villamos fény áradt ki. Ha selyem kendővel érintették meg a hajukat ilyenkor, az annyira megtelt a villamos árammal, hogy közvetlen utána az ujj hegyéből csupa közelítésre is szikra ugrott ki. A nők hosszú száraz hajából is gyakran ugrik ki fésülés közben szikra s még gyakrabban lehet hallani a villamos sistergést. Különösen gyakoribb ez azóta, a hogy a szarúfésüket általában a gummi-fésükkel cserélték fel. Ugyanaz a tünemény mutatkozik itt is, melyet a macska szőrénél gyakran tapasztalunk, a mely ugyanis sötétben megsimítva gyakran ad villamos szikrát. Régebben ezért a macskát villamos állatnak is tartották s bőrét villamgépeknél dörzsölőnek használták, holott tényleg a szőr nem bir vezető képeséggel.

Loomin már az ötvenes években számos hasonló tünetet észlelve, különösen Észak-Amerikában, a test villamos képességének egyik okául azt emelte ki, hogy a czipőtalpak a gyapjuszőnyeggel érintkeznek. Az ily tünemények akkor mutatkoznak leggyakrabban, ha a külső levegő hideg s száraz, s Észak-Amerikában a levegő szárazsága tudvalevőleg sokkal magasabb fokra emelkedhetik, mint nálunk. Gyakori volt továbbá a tünet a légfütésre berendezett házakban, különösen, midőn a téli hidegben a termeket erősen fütötték.

Minden eddig tett kisérlet csak pozitiv villamosságot mutatott, mely a testnek dörzsöléséből támadt; a betegek és egészségesek, a férfiak és nők ugyanezt a szabályt erősitették meg s néha ugyan a csupasz testen is mutatkoztak villamos tünetek, de mindannyiszor kevéssel előbb ruhadarab érintette a test felületét, s tudvalevőleg mindenkor nehézséggel jár a test felületéhez tapadt villamos feszültség utolsó nyomait elhárítani.

JÓ-SZÍV.

Az árvízkárosultak segélyezése.

A társadalomban nagy arányú mozgalom indult meg, hogy az áradások által annyira sujtottak segélyt kapjanak, a gyüjtés országos legyen s meghozhassa áldozatát mindenki, saját tehetsége szerint. Előkelő körök, befolyásos férfiak, jótékony buzgólkodásukról ismert hölgyek, művészek, irók egyesülnek, hogy az eredmény minél nagyobb legyen, s hogy megválogassák és fölhasználják mindazokat az eszközöket, melyek ily czéloknál sikerre vezetnek: gyüjtsenek, előadásokat, sorsjátékokat rendezzenek, igénybe vegyék a sajtót, mely a «Segítség» albumnál is oly hathatós tényezőnek bizonyult. A csapás nagy, ezren és ezren várják a könyörület adományait. A mozgalom is jóval nagyobb méretű, mint a mely a tűzkárosultak javára tavaly megindult, mikor legfeljebb ezer család kérte a támogatást. Az eredmény is okvetetlenül még fényesebb lesz.

Az emberbaráti szövetkezet *Tisza* Kálmánné urnő vezetése alatt alakult meg. Nála tartották az első tanácskozásokat, s az ő elnöklete alatt foly tovább a szervezkedés és a czélirányos tervezések munkája. *Jó-szív* a czime az egyesületnek, jó szívek működnek és jó szívekhez fordulnak. Jókai inditványozta a czimet e szavakkal: «A kinek jó szive van, az adni fog, a kinek nincs, arra úgy sem számithatunk.»

Az április 21-ki értekezleten a nagy *végrehajtó központi bizottságba* megválasztattak: gróf Andrássy Gyuláné, Beniczky Ferenczné, Bischitz Dávidné, gr. Csekonics Jánosné, Jalics Ignáczné, Krausz Izidorné gróf Károlyi Sándorné, Kralovanszky Istvánné, gróf Szápáry Gézáné, gróf Szápáry Gyuláné, Tisza Kálmánné és Széll Kálmánné. Továbbá: Ábrányi Kornél, Aczél Béla báró, Andrássy Gyula gróf, Andrássy Manó gróf, Apponyi Albert gróf, Beniczky Ferencz, Csávolszky Lajos, Darányi Ignácz, Dessewfy Aurél gróf, Falk Miksa, Gerlóczy Károly, Haynald Lajos biboros-érsek, Hegedüs Sándor, Irányi Dániel, Ivánka Imre, Jókai Mór, Károlyi István gróf, Kochmeister Frigyes báró, Lonkay Antal, Lukács Antal, Péchy Tamás, Pejachevich Miklós gróf, Ráth Károly főpolgármester, Stesser József, Szápáry Gyula gróf, Szász Károly püspök, Tarkovich József, Tisza Lajos gróf, Török János főkapitány, Vay Miklós báró és Vadnai Károly.

E központi bizottság még a következő tagokkal egészitette ki magát: Harkányi Frigyes, gr. Zichy Jenő, Visi Imre, Lévay Henrik, Nagy Gábor és Huszár Adolf.

Alakitottak továbbá különféle bizottságokat. Ezek: irodalmi és művészi, bazár, szinügyi, pénzgyüjtő és sorsjátéki, népünnepi, carroussel és egy vidéki bizottság; a bizottságok magukat legjobb belátásuk szerint kiegészithetik. Az alakitott bizottságok névsora a következő:

Irodalmi és művészi bizottság: Beniczky Ferenczné, gróf Károlyi Tiborné. — Ábrányi Kornél, Arany László, Benczur Gyula, Berczik Árpád, Bródy Zsigmond, Csávolszky Lajos, Csernátony Lajos, Csukássy József, Falk Miksa, Feszty Árpád, Futtaky Gyula, Grecsák Károly, Gyulai Pál, Jókai Mór, Kenedy Géza, Légrády Károly, Nagy Miklós, Roskovits Ignácz, Szász Károly, P. Szathmáry Károly, Szmrecsányi Miklós, Telepy Károly, Törs Kálmán, Vágó Pál, Vadnai Károly, Zala György, Zichy Antal.

Bazár bizottság: Tisza Kálmánné, Adler Bancalari Hedvig, gróf Andrássy Gyuláné, Arany Lászlóné gr. Bánffy Béláné, Beniczky Ferenczné, gr. Berchtold Richárdné, Bischitz Dávidné, gr. Csekonics Jánosné, Dániel Ernőné, Herzberg Sándorné, Horváth Gyuláné, Jálics Ignáczné, báró Inkey Nándorné, Krausz Izidorné, Molnár Viktorné, gr. Károlyi Gyuláné, gr. Károlyi Sándorné, Kralovánszky Istvánné, Schnierer Aladárné, Stephani Lajosné, gr. Szapáry Gézáné, gr. Szapáry Gyuláné, Széll Kálmánné, bár Vécsey Józsefné, Wekerle Sándorné, Wodianer Béláné, gr. Zichy Nándorné.

Színügyi bizottság: Tisza Kálmánné, gróf Andrássy Gyuláné, Beniczky Ferenczné, gróf Csekonics Jánosné, Jálics Ignáczné, gróf Szápáry Gézáné, gróf Szápáry Gyuláné, Schnierer Aladárné. gr. Zichy Nándorné, gr. Zichy Pál Ferenczné, gr. Andrássy Gyula, gr. Andrássy Tivadar, Beniczky Ferencz, Bercsényi Béla, Erkel Sándor, Evva Lajos, Hajós Zsigmond, Károlyi Tibor gróf, Királyi Pál, Lipthay Béla báró, Mesnil Viktor b., Náday Ferencz, Odry Lehel, Paulay Ede, Szápáry Géza gr., Tisza Lajos gr., Ujházy Ede, ifj. Wodianer Albert báró, Zichy Géza gróf, Zichy Jenő gróf.

Pénzgyüjtő és sorsjáték-bizottság: Adler Bancalari Hedvig, gróf Andrássy Aladárné, Arany Lászlóné, Bischitz Dávidné, gróf Csekonics Jánosné, Dániel Ernőné, Emmer Kornélné, Herzberg Sándorné, Horváth Gyuláné, gróf Károlyi Sándorné, Krausz Izidorné, Molnár Viktorné, Stephani Lajosné, Wekerle Sándorné, Wodianer Béláné. — Aebly Adolf, Arany László, Brázay Kálmán, Domonyi Brüll Miksa, Falk Zsigmond, Kamermayer Károly, Karap Ferencz, Lévay Henrik, Lukács Antal, Matlekovics Sándor, Neumann Frigyes, őrgróf Pallavicini Ede, Schweiger Márton, Steiger Gyula, Szivák Imre, Török József, Wahrmann Mór, Wekerle Sándor, id. Wodianer Albert báró, Zichy Ferencz gr.

Népünnepi bizottság: Hollán Ernőné, báró Inkey Nándorné, Ivánka Imréné, Korányi Frigyesné, Kralovánszky Istvánné, báró Lipthay Béláné, Országh Sándorné, Ráth Károlyné, Atzél Béla br., Andrássy Aladár gr., ifj. Andrássy Gyula gr., Andrássy Sándor gróf, Bánffy György báró, ifj. Batthyány Géza gróf, Beöthy Algernon, Burchard Konrád, Csávolszky Lajos, Dániel Ernő, Érczhegyi Ferencz, Ferencz Károly, Freyberger Pál, Gabriany József, Geist Gáspár, Gerlóczy Károly, Gromon Dezső, győri Gschwindt Mihály, Horváth Gyula, Horváth Sándor, Jekelfalusy Lajos, Károlyi István gr., Mendl István, Móricz Pál, Nikolich Fedor br., Paulovich László, Perlaky Elek, Pucher József, Prückler László, Rémi Róbert, Rupp Zsigmond, Splényi Ödön báró, Szápáry István gróf, Teleki Géza gróf, Teleki József gróf, Török János főkapitány, Törs Kálmán, Zichy Antal gróf, Zichy Jenő gróf.

Caroussel-bizottság: gróf Andrássy Gyuláné, gróf Bánffy Béláné, gr. Berchtold Richárdné, gr. Károlyi Gyuláné, Széll Kálmánné, gróf Zichy Nep. Jánosné, gróf Zichy Nándorné, báró Vécsey Józsefné, id. gróf Andrássy Gyula, ifj. gr. Andrássy Gyula, gr. Andrássy Sándor, br. Edelsheim Gyulay Lipót, Ghyczy Béla, Hollán Ernő, gr. Károlyi István, gr. Teleki József.

Vidéki bizottság: ifj. gróf Batthány Lajosné, gróf Hunyady Lászlóné, ifj. gróf Károlyi Istvánné, báró Kemény Kálmánné, br. Nikolich Fedorné, gr. Pálffy Daun Lipótné, Péchy Tamásné, gr. Széchenyi Pálné, Almássy Géza, Bárczay Gyula, id. gróf Batthányi Géza, Bubics Zsigmond püspök, Császka György püspök, Dulánszky Nándor püspök, Domahidy István, Földváry Mihály, Illyés Bálint, Isaák Dezső, Kállay Zoltán, Kudlovics Imre, Lukács Béla, Lutzenbacher Pál, Melczer Géza, br. Sennyey István, Somossy Béla, Schlauch Lőrincz püspök, Szél Ákos, Szomjas József, Zalay István.

*

A központi bizottság április 26-án délután a képviselőház termében ülésezett. *Tisza* Kálmánné urhölgy bejelentette, hogy *József* főherczeg ezer forintot és *Zichy* Ferencz gróf is ugyanennyit küldött a kárvallottak számára, *Lederer* Sándor lovag pedig sorsjáték rendezésére vállalkozott, *Zichy* Mihály, a kitünő festő, művei legközelebb megnyitandó kiállításának jövedelmét meg fogja felezni a vizkárosultakkal, s hogy a *virág-tombolát* rendező társaság is felajánlotta jövedelmének egy harmadrészét. A *budai lövészegyesület* legközelebb nagy ünnepet rendez a kárvallottak javára, *Zahn György örökösei* pedig ezer darab színes üveggel fogják gyarapitani a bazárt.

Az elnök felszólitására elszéledtek ezután, az *albizottságok* s a képviselőház különböző termeiben hosszabb-rövidebb ideig tanácskoztak programmjukról.

Az *irodalmi és művészeti* bizottság elnökeivé Jókai Mórt és Beniczkyné Bajza Lenkét választották; jegyzőkké Nagy Miklóst, Visi Imrét, Törs Kálmánt, Szmrecsányi Miklóst, György Aladárt és Szádeczky

*

Lajost. A bizottság kebelébe fogadja több bécsi és külföldi lap budapesti levelezőjét, a képes heti és élczlapok szerkesztőit, valamint a nagyobb könyvnyomtató intézetek igazgatóit is. Elhatározta továbbá hogy a május hóban rendezendő bazárünnepre külön illusztrált lapot fog kiadni, melynek Fenyvessy Ferencz országgyűlési képviselő lesz a szerkesztője. A «Jó-szív» bizottság minden irományát, hirdetését külön jelvénynyel látja el, melyhez egyik festőművészetünk készít allegorikus rajzot.

A *caroussel-bizottság* Andrássy Gyuláné grófasszonyt választotta elnökéül, a *sorsjáték bizottság* Károlyi Sándorné grófnőt, a *népünnep-bizottság* elnökei: Hollán Ernőné és Atzél Béla báró, alelnök: Horváth Gyula és Gerlóczy Károly, jegyzők: Csávolszky Lajos, Perlaky Elek képviselők és Geiszt Gáspár. A népünnep előkészítésére Ivánka Imréné elnöklete alatt öt tagu bizottság alakult. A *vidéki bizottság* elnökei Széchenyi Pálné, gr. Battyány Gézáné és br. Kemény Kálmánné; alelnökök: Földváry Mihály és Szomjas József; jegyzők: Kállay Zoltán és Széll Ákos képviselők.

A *színügyi bizottság* elnökökké Tisza Kálmánnét és Zichy Jenő grófot, jegyzőkké Náday Ferenczet és Stesser Ferencz miniszteri tanácsost választotta. Május 16-án nagy előadást rendez az *operaházban* a következő műsorral: alkalmi prológ és khórál után Zichy Mihály képe a «Segitség album»-ból, élő alakokkal; azután Zichy Géza grófnak a «Vár története» című melodrámai költeménye, végül a «Tündérek tava» című ballada zenével, énekkel, némajátékkal és élőképpel. A bizottság megkéri *Jókai* Mórt, hogy «Jó szív» czim alatt alkalmi darabot irjon, melyet egy később megállapítandó estén, Budapest összes szinházaiban, valamint az összes vidéki szinpadokon egyszerre mutatnának be. A május 16-iki előadásra jegyekre Tisza Kálmánné asszonynál és Zichy Jenő grófnál, vagy az opera titkári hivatalában lehet előjegyezni.

*

A jótékony bazár. A bazár rendező bizottság e hó 25-ikén tanácskozott gr. Csekonics Jánosné palotájában. A grófnő a korábbi időkben is sokat buzgólkodott a jótékonyság terén. s rendezett több fényes sikerű bazárt. Azért bizták rá most is. A tanácskozásra sokan jelentek meg, s elhatározta a bizottság, hogy a bezárt május hó 12-ike és 14-ike közt rendezi a kiállitási iparcsarnoknak abban a részében, a hol most a virágkiállítás van. A bazár mindig csak délután három órától esteli nyolczig lesz nyitva. Jegyzőjéül *Stesser* József miniszteri tanácsost, pénztárnokul pedig *Csávossy* Béla országgyülési képviselőt választotta a bizottság.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Peles meséi (Povestile Pelesului). Irta Carmen Sylva, fordította Gidófalvy Géza. Megjelent Nagy-Szebenben s a Révai-testvérek bizománya utján szerezhető meg 1 forintért. Régen érzett hátránya irodalmi viszonyainknak, hogy a vidéken megjelent műről kevesebb esetben vesz a közönség oly mértékben tudomást, mint a mennyire sok ily munka megérdemelné. Első sorban és főképen a szépirodalmi dolgozatokról lehet ezt mondani, a mi abban leli magyarázatát, mert elég ok van az ily könyvek iránti bizalmatlanságra. A most említett munkával azonban érdemes foglalkozni. Szerzője senki más, mint Erzsébet román királyné, kinek műveit szivesen fordítják idegen nyelvekre. A «Peles meséi» román népmondák, s egyesítve van bennök a román köznép egészséges fölfogása az elbeszélő poetikus nyelvével és a költő fantáziájával. Mindenik monda a nép ajkán élő egy-egy mesét dolgoz föl, a melyről egy hegycsúcs, barlang vagy patak vette nevét. Azt lehet mondani, hogy Carmen Sylva e kötetben a déli Kárpátok nevezetes csúcsainak mindegyikére egy-egy emléket állított. Az egyes alakok valódi román néptipusok, a melyek mindegyike egy-egy prózában elmondott ballada hősének is beválik. A parasztlegény mesterkéletlen szerelme, a leány keresetlen naivsága és a női hős jelleme költői össz hangban olvad össze. A királyi irónő Gidófalvyban méltó tolmácsra talált, fordítása az eredetinek üdeségét hiven tükrözteti vissza. Végül még azt jegyezhetjük föl, hogy a könyv nyomása világos, tiszta, kiállításánál fogva pedig bármely könyvtár diszéül szolgálhat. — (Dr. Sz. I.)

Az «Archaeologiai Értesítő» új füzetében, Csontosi Jánosnak a Korvinákról szóló érdekes czikkén kívül, melyről bővebben is szólunk, a további tartalmas közlemények ezek: Rézkori tárgyak az erdélyi medencze területéről, Téglás Gábortól. Két régi síremlék a kassai dómban (két képpel) Myskovszky Viktortól. Családi czímerek régi hazai ötvösműveken, Csergheő Gézától. Henszlmann Imre pedig folytatja honi műemlékeink hivatalos osztályozását. Majd a legujabb régészeti leletekről szóló értesítések, könyvismertetések s apróbb közlemények következnek.

Stanley «Utazásom Közép-Afrikában» című művéből, melynek nemrég második füzetes kiadása indult meg a Révai-testvérek kiadásában, most küldötték szét a 3—8 füzeteket. Egy-egy diszesen kiállított, képekkel illusztrált füzet ára 30 kr. Révai-testvérek kiadóhivatala a műre negyed- vagy félévre szóló előfizetést is elfogad.

Gyakorlati orosz nyelvtan jelent meg Ungvártt is, Lévai Mór könyvkiadásában. Tanodai- és magánhasználatra irta Rakovszky János. Először 1867-ben került könyvpiaczra, s most fölujították, mikor a keleti bonyodalmak az orosz nyelv megtanulását is napirendre hozták s egyszerre több orosz nyelvtan is készült magyarok számára. Rakovszky, ki az orosz irodalommal sokat foglalkozott s az orosz nyelvet alaposan birta, nyelvtanában arra törekedett, hogy könyvét magán szorgalommal is eredménynyel lehessen használni. Ára 1 frt 50 kr.

Sport könyv. Épen a lóversenyek idejére hagyta el a sajtót: «*Egy pillanat alatt áttekinthető versenylovaink formája 1887-ben.*» «The form at a Glance.» Minden győztes ló tavalyi (1887) összes futamai egy egy helyen csoportosítva, miáltal minden ló képessége egyszerre áttekinthető. A lovak neve betürendben felsorolva. Fogadásoknál, a totalisateurnél használják a külföldi gyepeken az ily könyveket. Kimutatja minden lóról, hogy hányszor nyert 1000, 1500, 2000 frtot vagy nagyobb értékű versenyt. A zsebkönyv, 140 oldal, ára 1 forint. Megrendelhető a «Vadász- és Versenylapok» szerkesztőségénél, postai megrendeléssel. Ugyanily füzet fog megjelenni április végével, melyben az addig az idei bécsi versenyeken futott lovak eredményei lesznek. Ára helyben 30 kr, vidékre a postai biztosítás mellett 45 kr, mely levéljegyekben is küldhető.

A nemzeti szinházban április 24-ikén az egyfelvonásos apróságok egész özönét vitték szinpadra. Nem kevesebb, mint öt eredeti kis szindarab került előadásra. Egyszerre akartak tulesni rajtok, ugy látszik. De a tömeges megjelenés sem takargatja a hiányokat. Az apróságok is hoszadalmassá válhatnak, s bebizonyult, hogy öt szinmű még nem elég tarkaság egy estére.

Hármat az előtte való estén az operaszinház jótékony előadásából ismerhetett a közönség egy része. Egy régibb vigjáték: «*Női diplomáczia*», Szulyovszky Ignácztól, még a mult évtizedekből való. A szinmű-irás technikája is fejlődött azóta. Az alapeszme az, hogy a nő hamarabb ér czélt, ha szeret, mintha diplomatizál. Helvey Laura, Csillag Teréz, Heténvi és Sánta személyesitették a szerepeket. Legtöbb hatással volt a «*Hármas szövetség*» vigjáték Torkos Lászlótól. Három testvérlány fogadást tesz, hogy nem mennek férjhez. A legifjabbra nézve azonban csakhamar elviselhetetlenné válik a szövetség, kérője van, a kit szeret is. A fiatal ember tehát a szövetség felbontására törekszik. Udvarol az idősb testvéreknek, s azok széttépik a szerződést, aztán pedig megkéri a legfiatalabbat. Kár, hogy a kijátszott két lány édes testvére a harmadiknak, mert a testvérek közti játék kellemetlenül hat, és kár, hogy több vidámsággal és elmésséggel nincs dolgozva a vigjáték. Lendvayné, Szacsvayné, Alszeghi Irma és Mihályfi egész odaadással játszották a vigjátékot, s velök együtt a szerzőt is hivta a közönség, de nem volt jelen. — «*A komikus*» című monologot (Kürthy Emiltől) Vizvári Gyula élénken adta elő. Egy komikus bosszuságait festi, a ki le akar mondani a szinészi pályáról, mert bosszontja őt, hogy akkor is nevetnek rajta, ha komolyan lép föl az életben. Aztán sorban megvizsgálja a különböző életpályákat, melyekre kedve volna, mig végre abban állapodik meg, hogy legjobb lesz komikusnak maradnia. — Negyedik darab «*A kiadó lakás*», Tolnai Andortól, a nemzeti szinház tagjától. Gyenge anyagból készült, mely szinpadi tartalmat nem tudott ölteni. Egy kincstári bérlő a fővárosban lakást keres, s egy fiatal özvegy bárónőhöz nyit be, a kit egykor szeretett. A két régi ismerős szivében föllobban a régi láng s boldogok lesznek. A bágyadtan irt szinpadi kisérletet Márkus Emilia, Náday, Békéssy Irma közreműködése támogatta. Ötödik apróság: «*A zálogházban*», Heténvi Bélától, a nemzeti szinház tagjától, élénkebben van jelenetezve, de a tárgy durva, a hang nyers. Egy fiatal asszony értékes gyürűt visz a zálogházba, hol vallatóra fogják: hogyan jutott a gyürűhöz, a melynek eltünését már a rendőrségnek is bejelentették? Maga a férj tett jelentést a gyürű eltünéséről, és most a feleség viszi zálogba az eltünt jószágot. Ebből kerekedik a bonyodalom, tudniillik, hogy az asszony mostoha fiának egy könnyelmű kis adósságát akarja igy kiegyenlíteni. A benne előforduló szerepeket Lánczy Ilka, Vizvári, Gyenes és Szigeti Imre adták.

Az operaszinházban április 23-ikán rendkivüli előadás volt, jótékony czélra, a budai református templom építési alapjának javára, s részt vett az előadásban mind a három magyar szinház tagjai. A szinház egészen megtelt.

A műsor nyolcz számból volt összeállitva. Ünnepi nyitányul, *Erkel* Sándor igazgató vezénylete alatt, Erkel Ferenczuek a nemzeti szinház 50 éves jubileumára irt *nyitányát* adták elő. «*Az álarczos bál*» második felvonásának nehány jelenetét Bellincioni Gemma és Perotti Gyula, a «*Semiramis*» című operának egy jelenetét és szólóját Schröder-Hanfstaengl Mária, az «*Ördög Róbert*» harmadik felvonásának első képét pedig Bellincioni Gemma, Perotti Gyula és Ney Dávid adták elő. Mind e számokat a közönség műélvezettel hallgatta. s a szerepelő elsőrendű énekeseket és énekesnőket az őket megillető tetszéssel és tapssal kisérte. Majd Abonyi népszinművének «*A betyár kendőjének*» csárdai jelenete következett Blaha Lujzával (kinek a Pi-piros kendőt» háromszor kellett ismételni), Vidor Pállal, Klárnéval. Három eredeti kis szinművet is bemutattak: «*A kiadó lakás*» (Tolnai Andortól), «*A komikus*» (magán jelenet Kürthy Emiltől) és «A zálogházban» (Heténvi Bélától) melyeket a nemzeti szinház tagjai játszottak, s s melyet másnap a nemzeti szinházban ismételtek.

A népszinházban április 25-ikén huszonötödikszer adták Konti József «*Suhancz*» című eredeti operettjét, most is telt ház előtt. Blaha Lujza asszony az egész szini évszak legvonzóbb darabjává emelte. A zeneszerző azzal fejezte ki hálaját a kitünő művésznő iránt, hogy a 25-ik előadáson arany koszoruval tisztelte meg, melyet az első felvonásban nyujtottak föl neki a zenekarból, piros atlasz vánkoson, a közönség riadó tapsai közt.

A bécsi nemzetközi műkiállitás alkalmából kitüzött 30 arany és 20 ezüst érem kiosztása felett már döntött a pályabiróság, melynek elnöke Schmidt Frigyes báró, jegyzője pedig Keleti Gusztáv, az orsz. magyar képzőművészeti társulat igazgatója volt. A magyar művek közül ~~Benczur~~ Gyulának Tisza Kálmán miniszterelnököt ábrázoló festményét és ~~Horovitz~~ Lipótnak Sapieha herczegnőt feltüntető arczképét arany éremmel, valamint ~~Bihari~~ Sándornak «A biró előtt» czimü életképét (mely a király tulajdona) és *Klein* Miksa Berlinben élő magyar származású festőnek szoborművét, mely germán harczost ábrázol római czirkuszban, ezüst éremmel tüntették ki. A magyar csoportból még öt más művésznek kitüntetése volt javaslatban, de a többséget nem sikerült megnyerniök. A dijkiosztás eredményéről a kultuszminiszterhez szóló jelentés szerkesztését szintén *Keletire* ruházták, a ki e megbizásnak már meg is felelt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia április 23-iki ülésén *Hunfalvy* Pál elnökölt, s két felolvasásból állt a napi rend.

Volf György az akadémia kiadásában nem sokára megjelenő Batthyány-kodex koráról és jelentőségéről értekezett «A legrégibb magyar protestáns énekeskönyv» czim alatt. A kodex Batthyány Ignácz püspök által jutott Gyulafehérvárra. Toldy Ferencz már ismertette, értékes nyelvemléknek mondta s katholikus énekes karkönyvnek (chorale) tartotta. Ennek ellenében három év előtt Kálmán Farkas a kodexről nagyon kicsinylően beszélt. Tagadta, mintba a XVI. századból származnék és szerinte nem is pápista hymnarium, hanem a Gelei-Rákóczi «Graduál»-jának megjelenése után (1646) másolt református irott graduál. Volf megczáfolta Kálmán Farkast. A Batthyány-kodexbe az 1563-ik évszám van beirva, de mikor ez bele került, a kodexnek már készen kellett lenni. Több körülményből kitetszik, hogy 1541. év előtt nem irhatták, tehát a XVI-ik századnak épen közepéből származik. Volf a legrégibb graduált ismerte föl benne, de nem kath. hymnarium vagy chorale, mint Toldy vélte, hanem református ritualis énekeskönyv. Még abból az időből való, mikor a két felekezet nem vált el egészen egymástól, s ugyanegy templomban végezte az isteni tiszteletet. Meg van benne sok kath. ének; régibb magyar énekek másolatai ezek, s azért nyelvileg és irodalomtörténetileg becsesek. A zsoltárok fordítása is kath. eredetű, a mi kitűnik a zsoltárok számozásából. De a nagyobb része a kodexnek református eredetű. Nem Gelei «Öreg Graduáljának» másolata ez, hanem annak egyik főforrása. — Az értekezést megéljenezték. Ezután *Thewrewk* Emil egy vendégtől, dr. *Kassai* Gusztávtól «Platói tanulmányok» című dolgozatot mutatott be. Először méltatja azokat a bizonyítékokat, melyek Plató neve alatt ránk maradt iratok valódiságáról tanuskodnak; majd a platói iratok dialogikus alakjáról szól. Kassai meggyőződése szerint Plató egész irodalmi hagyatékát birjuk.

A Kisfaludy-társaság április 15-iki havi ülésén *Gyulai* Pál elnökölt, s *Beöthy* Zsolt titkár bejelentette, hogy a Szemere Pál műveinek összegyüjtésével

K l e i n Miksa szobrász

M Ü V É S Z E T
I.évf.1902.
12-27.
"Nemzeti müvészet"

Jbl

Klein Mitsa szobrász

Budapesti Hirlap. 1882. I. 23.

23. n. 3.o. (Nőrk)

Klein Miksa zobrán

Budapesti Hirlap 1882. V. 4.

122. z. 20. Mellékl.

Magyar művészek külföldön

Klein Miksa.

Művészet. 1905. III. 406. l.

Róma Klein Miksa szobrász

ott-tartózkodása.

Budapest. Hirlap. 1881, XI. 1

138. n. Melléklet. 2. o.

Berlin Klein Miksa ott-tartózko-

dása.

Budapesti Hirlap. 1882, V. 4

122. sz. 2. o. Melléklet

Magyar művészek Külföldön

Jbl

Berlin, a Kronprinzen-Brücke (Trón-örökös-hid) pillereinek dombormüvei

Klein Miksaföl.

Budapesti Hirlap, 1881, XI. 1.

138. n. Melléklet, 2. o.

Klein Miksa nobrán

Jbl

Budapesti Hirlap. 1881. XI. 1.

138. n. Mellékl, 2. o.

Körplastik [illegible]egyőzött kelet o zsarnok

Klein Miksatól

Budapesti Hirlap 1882. I 23.

23.n. 3.o. (k.ér k.)

Körplasztika, Antik bölcsészek és

höttök-nobra klein Miksatól

Budapesti Hirlap. 1881. XI. 1.

138. n. Melléklet. 2. o.

Dombormű, a berlini Kronprinzen-Brücke (Trónörökös-hid) allegorikus dombormuvei Klein Miksatól.

Budapesti Hirlap 1881, XI. 1.

138. n. Melléklet, 2. o

Körplasztika. Oroszlánnal küzdő Jbl

germán rabszolga klein kirksatól.

Budapesti Hirlap, 1881. XI. 1.

138. n. Melléklet, 2. o.

Klein Miksa

sobrász-tevékenységét Berlinben fej-
tette ki.

Genthon I.: Monumenti Artistici Un-
gheresi All'Estero. Acta Historiae Ar-
tium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

14 f.

Klein Miksa

Hobrätz

Lyka München

8.1-

III. évf. Budapest, 1900 április 22. 15. sz.

Műcsarnok

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat lapja

Megjelenik minden hó elsején, a Műcsarnokban rendezett kiállítások ideje alatt minden héten.

Szerkeszti
Ambrozovics Dezső
titkár.

A Társulat tagjai ezt a lapot ingyen kapják. Nem tagoknak előfizetési ára egy évre négy korona.

Szeged.

Lehetetlen a meghatottságnak, sőt az áhítatnak bizonyos nemével nem nézni azt a szivek mélyéből fölbugygyanó és tisztán önmagából táplálkozó lelkesedést, amelylyel a magyar Alföld metropolisának, a hullámsírból egykor új életre támadt Szeged városának tiszta és romlatlan lelkü közönsége a maga körében a magyar művészet szeretetének a nemes kultuszát, napról-napra fényesebb diadalra viszi.

A mai, anyagi érdekek hajszolásába elmerült korszakban, amelynek a föld porához tapadó durva szenvedélyei ledöntötték talapzataikról az emberi kultura szeplőtlen fényben ragyogó eszményeit, a hiúságnak s az akarnokságnak ebben a testet-lelket undorító vásárjában, ahol a hanyatt-homlok fölfelé törtető tömegek eszeveszett és vak robanásukban kiméletlenül lábbal tipornak mindent, ami a szivet igazán boldogíthatja s a lelket fölemelheti, az erkölcsi szétzüllésnek, a hazugságnak s a vak gyülöletnek ebben a sötét korszakában igazán jól esik látnunk egy minden ízében magyar városnak előkelő társadalmát, mely a körülötte hömpölygő szennyes hullámokból az eszmények kultuszának a zászlaját kiemelve, a művészet szeretetének az igéjét hirdeti és diadalmasan mutat rá a lelki megtisztulásnak rózsákkal behintett ösvényére!

Alig másfél esztendeje annak, hogy Szeged város közönsége, szive benső sugallatának engedve, a maga kebeléből megalakította az ottani Képzőművészeti Egyesületet. És ime, ez a másfél esztendő elegendő volt arra, hogy a fiatal egyesület gyökereit a város és a környék társadalmának minden rétegébe szétterjesztve és a kezdet szokásos nehézségein, úgyszólván egy merész szökéssel átugorva, mint egy minden tekintetben hivatása magaslatán álló testület álljon előttünk, amelyben minden föltétele megvan annak, hogy Szeged városát rövidesen a magyar vidék első művészeti központjává emelje. Bizonyára ez az a nemes cél, melyet az Egyesület megalapítói és buzgó vezetői maguk elé tűztek és minden jel arra mutat, hogy céljukat el is fogják érni, még pedig abból az egyszerü okból, mert törekvéseikben minden hátsó gondolattól, minden önző érdektől és szerepelni vágyástól menten egyedül és kizárólag a magasztos ügy iránt való lelkesedés és a művészet igaz szeretete vezeti őket. Az általuk megindított és fényes diadalra vitt mozgalmat nem valami jótékonysági akciónak, hanem hazafias és kulturális kötelességnek, a művészet oltárára tett filléreiket nem áldozatnak, hanem lelki szükségleteik kielégítése egyik módjának tekintik s dolgoznak, agitálnak, cselekszenek, nem mintha ezért elismerést vagy dicshimnuszokat várnának, hanem egyszerüen azért, mert szivük egész melegségével szeretik a művészetet és a művészeket.

Hogy csakugyan így áll a dolog, annak csak a közelmultban is fényes tanujelét adták, amikor most, husvét vasárnapján, vendégül látták a szegedi tavaszi tárlat kiállító művészeit, akik nem győzik magasztalni Szeged város közönségének és

a Szegedi Képzőművészeti Egyesületnek magyaros vendéglátását s azt a cikornyátlan és egyszerü, de amellett körültekintő, előzékeny és mindenekfölött őszinte szeretetet, amelylyel vendégeiket fogadták és mindent elkövettek, hogy művészeink a legjobb benyomásokkal távozzanak körükből.

Művészeink szegedi ünnepeltetéséről lapunk más helyén számolunk be olvasóinknak, itt csak azért foglalkoztunk a dologgal, hogy őszinte és hálás köszönetet mondjunk Szeged város lelkes közönségének és a Szegedi Képzőművészeti Egyesület vezetőségének azért a meleg fogadtatásért, amelyben művészvendégeiket részesítették. Legyenek róla meggyőződve, hogy magyaros vendégszeretetükkel vendégeik személyében a magyar művészek összeségét tisztelték meg, ami — meg vagyunk róla győződve — amikor szorosabbra fűzi azt a kapcsot, mely művészeinket Szeged városával összeköti, maradandó nyomokat fog hagyni nemcsak Szeged, de az egész ország művészi életében is. Már eddig is Szeged példájára Eperjesen, Kassán, Pozsonyban, Aradon, Nagyváradon és Kolozsváron intenzivebben megindult a művészi mozgalom s alapos reményünk van rá, hogy rövid időn belül a fölsorolt városok közül azokban, amelyekben eddig még nincsen művészegyesület, sikerülni fog a magyar művészetnek állandó otthont teremteni.

Erre a fölbuzdulásra minden valószinüség szerint Szeged város lelkesítő példája adta meg az impulzust s amikor itt a szegediek nemes törekvéseinek egész lelkünkből újabb és fokozottabb sikereket kivánunk, nem mulaszthatjuk el, hogy nekik ismételten hálás köszönetet mondjunk a magyar művészet ügyének lelkes fölkarolásáért s azért a megható szeretetért, amelylyel vendégül látott művészeinkeit a keblükre ölelték!

Passer.

Művészek ünneplése Szegeden.

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület szivélyes meghivásának engedve, husvét vasárnapján egy nagyobb csoport fővárosi művész rándult le az Alföld metropolisába, hogy az ottani tavaszi kiállítást megtekintse.

A művészek emez ünnepi látogatásának ezúttal különös jelentősége volt a szegedi képzőművészeti mozgalmak terén s így csak természetes, hogy az egyesület a maga részéről minden lehetőt elkövetett arra nézve, hogy a művészek látogatása minden tekintetben pompásan sikerüljön, amit sikerült is elérni.

Külön bizottság foglalkozott hetek óta a program részletes kidolgozásával; odaadó igyekezetüknek sikerült a társadalom előkelő rétegeit megnyerni az ünnepélyen való részvételre, a város ismert gavalléros fölfogásával megegyezően rendelkezésre bocsátotta a tőle telhetőt. Mindezt betetőzte a remek időjárás, amely a nép ezreit hozta össze a művészvendégek köré. Semmi incidens nem zavarta meg az ünnepeltetés e napját s a távozó művészek elragadtatással búcsuztak az Alföld fővárosától, amelynek közönsége intelligenciájának és művészet iránti szeretetének oly kiváló jelét adta.

Az emlékezetes ünnepségről, mely bizonyára a legszorosabbra fűzte azt a kapcsot, mely a magyar művészeket és a szegedi műbarátokat összeköti, az alábbi tudósítással számolunk be olvasóinknak:

A művészek megérkezése vasárnap délre volt jelezve s így már jóval a kitűzött idő előtt az érdeklődők nagy sokaságával telt meg a pályaudvar.

A képzőművészeti egyesület számos tisztviselője, *Erdélyi* Béla igazgató vezetése mellett jelent meg, aki meleg hangon üdvözölte az érkezőket, akiknek nevében Telepy Károly veterán festőművész, társulatunk műtárosa köszönte meg a szives fogadtatást.

Majd a városi díszfogatok álltak elő, hogy a kulturpalotába vigyék a művészsereget.

Itt vagy ezer főnyi tömeg gyülekezett az illusztris vendégek fogadására, akiknek soraiban ott voltak: *Telepy* Károly leányával Kornéliával, *Baditz* Ottó, *Bruck* Miksa, *Dudits* Andor, *Hegedüs* László, *Konek* Ida, *Vastagh* György és *Zemplény* Tivadar, továbbá a fővárosi sajtó több képviselője. A meghivott művészek egy része külföldön van és azért nem vehetett részt a kirándulásban.

A kulturpalota küszöbén *Stelcel* Frigyes elnök üdvözölte a vendégeket, akik legott a tárlat megtekintéséhez kezdtek, elragadtatásuknak adva kife-

jezést az impozáns palota helyiségei, a kitünő világításu termek felett, melyek minden mű szépségeit érvényesíteni engedik. Tekintettel erre az előnyre, amelylyel más magyar város alig dicsekedhetik, a művészek a jövőre nézve ígéretet tettek, hogy a legközelebbi őszszel megtartandó kiállításon még nagyobb számmal és még több művel vesznek részt.

Délután egy órakor szükebb körü ebéd volt a Kass-vigadó különhelyiségében, melyet az ünnepi alkalomra pompásan földíszítettek.

Ebéd után, melyet sok talpraesett felköszöntő fűszerezett, a társaság újból fölkereste a kulturpalotát, ahol nagy örömmel látta a tárlat óriás látogatottságát és a közönség lelkes hangulatát. Majd kocsira ülve, a város nevezetesebb pontjait vették sorra, végül Újszegeden sétára indultak a lombosodó fák között. Ezután a kaszinó helyiségében töltöttek néhány kellemes percet, neveiket beiktatva a vendégkönyvbe, végül az esti korzó mozgalmasságában találtak szórakozást.

Este a színházban találkozott a társaság, melynek a díszpáholyt és a városi páholyt foglalta le a rendezőség.

Az előadás iránt többszöri elismerésüket fejezték ki az illusztris vendégek. Az első felvonás után távozott a művészcsapat a Kass-vigadóba, ahol a Lloyd termében az est fénypontja, a bankett zajlott le. A szegedi társadalom színe-java adott találkát e helyen, hogy lerójja tiszteletét a kiállítást rendező művészeknek. Megjelent *Kállay* Albert főispán, *Hagara* Viktor, Beregmegye főispánjával, *Sauter* ezredes, *Varga* apátplébános és Szeged számos előkelősége.

A bankett folyamán Stelcel elnök tartotta az első beszédet, melyben üdvözölte a vendégeket, akik ez ünnepély fényét megjelenésükkel emelték. Majd a művészeket köszöntötte fel, akik ez egyesületet föladatában hatalmas lépéssel előbbre vitték és őszinte szívből azt kivánta, hogy legyenek ők is megelégedve Szegeddel úgy, ahogy Szeged van az ő működésükkel megelégedve.

Erdélyi Béla igazgató az alábbi lendületes beszédben éltette a hölgyeket:

Kettős örömünnepét értük meg ma a feltámadásnak. Ma üli meg az anyaszentegyház a szeretet feltámadásának huszadik századfordulóját; mi pedig ma üljük meg a szépség feltámadásának első nagy diadalünnepét.

Szeretet! és szépség! egy tőből fakadó csodavirágai az elvesztett paradicsomnak! E két csodavirág magvát lopta ki az első asszony, mikor a cherubina lángpallosa elől menekült az édenkertből.

A szeretet oltára kilenc század óta áll ez ősi város falai között. A szépség oltárát csak nemrég raktuk le és a mai napra hivtuk meg a képzőművészet fölkent papjait, hogy ezt az oltárt szenteljék föl nekünk.

Szerette népünk a szépet évszázadokkal ezelőtt is, de a szakadatlan kemény harcok között az írónád, az ecset, a véső kihullott a durva szablyához szokott kezekből és a művészet virágzásának egyéb nyoma sem maradt nálunk a rombadőlt paloták néhány virágos oszlopfejénél.

Ott hevernek ezek az oszlopfejek most a kulturpalota pincéjében ölberakott fatörzsek gyanánt és az a műkiállítás, amely felettük díszlik, olyan, mintha csak ezeknek a kidöntögetett törzseknek kisarjadt lombozata volna.

Nektek, művésztársaim, kik tavaszi tárlatunkat megteremtettétek, sok nemes alkotásotok díszesíti fejedelmek fényes csarnokait; de lehetetlen, hogy a dicsőség vágya ezek felé az elzárt termek felé vezéreljen benneteket, mert művésznek éltető eleme a népszerüség.

És valamint nem az a nagy költő, akinek selyemkötésü könyve olvasatlanul hever a hatalmasok asztalán, hanem az, akinek dalait ajkára vette a nép, úgy a művészek között is az a nagy, az a hatalmas, akit a nép ismer, akit a nép megszeretett.

Láttátok ma délután azt az emberáradatot, mely kiállításunkon végighömpölygött? Ez a nép, ha megismert, ha megszeretett benneteket: el nem hagy, el nem felejt soha többé!

Ezt szeressétek, ezt hódítsátok meg ti is a művészet ellenállhatatlan erejével, hogy nálunk is a nép közkincse legyen a művészet, mint egykor a boldog Hellaszban. Ezért küzdjünk, ezért áldozzunk önzetlenül!

Ti, művészbarátaim, jól ismeritek a küzdést, az áldozatokat. Hiszen a képzőművészet még oly rövid életü hazánkban, hogy mostani kiállításunkon az úttörők kezet nyujthatnak a legifjabb tanítványoknak.

Ti nyitottátok meg Magyarország szemeit. Ti teremtettétek meg a műegyesületet. Ti rendeztétek Budapesten az első műtárlatokat. Ti alapítottátok meg művésziskoláinkat. Ti hoztatok fényt hazánkra a külföldön. Ti küzdöttetek itthon évtizedeken át a közönyösség, szűkkeblüség, elfogultság ellen a művészet szent ügyeiért.

De vajjon törekvéseteknek lett volna e méltó foganatja, ha az édenkert csodavirágának magva, melyet az első asszony rejtve hozott el a lángpallosu cherubina elől, nem hull fogékony női keblekbe!?

Áldottak legyenek azok e hölgyek, kik lelketekben ébren tartották az ihlet szent tüzét! És áldottak legyenek azok a hölgyek, akik a művészetért valaha lelkesültek.

Hálával fogadjuk mi a mai napon is a nemes hölgyeknek azt a díszes koszoruját, kik szívükben a lelkesedés lángjával eljöttek hozzánk, mint a szépség élő képviselői, a szépség első nagy diadalünnepére.

A jövendő mindig a hölgyek keblében nyugodott, minden nagynak, minden szépnek csirája ott keresendő.

Tőlük várjuk mi is a művészet teljes diadalrajutását és éppen azért tiszta szívvel ürítem poharamat a jelenlévő lelkes hölgyek egészségére!

Utána *Gaál* Endre dr. *Hagara* Viktor főispánra, a magyar kultura egyik érdemes bajno-

kára emelte poharát, *Telepy* Károly pedig a szegedi hölgyeket éltette.

Asztalbontás után még a késő éjjeli órákig maradt együtt a társaság. A művészek a hétfő reggeli gyorsvonattal tértek vissza a fővárosba.

*

Itt említjük meg, hogy a szegedi kiállítás állandóan nagy látogatottságnak örvend s a vásárlások is mind nagyobb mérvet öltenek.

Ujabban elkeltek: *Vastagh* György „Erzsike kézfogója" *Hegedüs* László: „Liliomok közt" és *Vastagh* Géza: „Ki a legény a csordában" című festményei is. *Spányi* Béla „Falurészlet" című festményét az Egyesületnek ajándékozta, mely viszont a városi képtárt gyarapítja az érdekes művel.

A vásárlások összege már eddig is meghaladja a *10,000 koronát.*

Az egyesületi sorsolást hétfőn délelőtt tartották meg *Széll* Ákos kir. közjegyző közbenjöttével, *Erdélyi* Béla igazgató, *Pauer* Károly műtáros, *Pilch* Béla titkár jelenlétében. Mint tanuk *May* Miksa és *Zsivora* Pál szerepeltek. Nyerők: Ivánkovits Sándor dr. Telepi Károly művét „Hajógyár Ujpesten", Gibic János Koszkol Jenő „Velencei részletét", Deli Béla Vastagh György „Oroszlánfej" művét, ifj. Nagy Ferenc Neogrády Antal „Pipacsok között" művét, Rozgonyi Barna nyerte Telepi Károly „Fonyódi partját", Motika Ferenc nyerte Hegedüs László „Szérüskertben" című művét, Gönci Elek Keleti Gusztáv tájrészletét a „Kisjenői főhercegi parkból", Bibel János ifj. Vastagh György szobrát „Oboján ló", Kasza Ferenc dr. nyerte Jendrassik Jenő „Fürdés után" című művét, Rostos Samu Nadler Róbert „De nehéz" művét, ifj. Felmayer Lajos Spányi Béla „Hajnal" képét, Szmollény Nándor Nyilassy Sándor tájképét, Ruzsicska János ifj. Vastagh György „Kozma" című szoborművét.

Az említetteken kívül — mint értesülünk — még további vásárlásokra is van kilátás, úgy hogy a Tárlat a teljes erkölcsi sikeren kívül anyagilag is minden várakozáson felül szép eredménnyel fog járni.

Művésznövendékek kiállítása.

A Mintarajziskola és Rajztanárképző növendékei műveikből szünidei kiállítást rendeztek, mely előmenetelükről és mai tudásuk színvonaláról nyujt képet. Számra nézve elég tekintélyes e kiállítás. Négy termet töltenek meg olajfestmények, rajzok, akvarellek, pasztellek stb. Egyébként azonban e kiállítás az előző évekéivel szemben nem mutat haladást úgy a tehetségek, mint a tanítási módszer tekintetében, mely ma is olyan régi, kopott, megkötött, igazi akadémikus ízü. A reformált tanításmód, mely ma a francia, angol s német iskolákban életben van, az egyéniség kiképzése, a nemzeti szellem fejlesztése és megőrzése, mindennek hiányát érezzük. Különösen ez utóbbit; a magyar karaktert, magyar levegőt, magyar studiumokat keresve se találunk e kiállításon.

Érdemes dolog összehasonlítani e kiállítást az Iparművészeti Iskola ezévi volt kiállításával, hol nyomát se láttuk az ósdi rendszernek. Szabad szellem, a modern eszmék hódolata s emellett a magyar izlés kiképzése, munkálkodása magyar stílus létrehozására, eredetibb fölfogás, törekvés az önállóság felé, igazi ambició, élénk, pezsgő munka: ez az Iparművészeti Iskola, s minden, csupán ez nem: a Mintarajziskola és Rajztanárképző.

Tájképet és egyéb figurális kompozíciókat látunk eleget e kiállításon, azonban még nagyítóüvegen keresztül sem találunk akt-studiumokat, akt-kompozíciókat. Éppen ez az egyik hibája a tanítási rendszernek, hogy az élő emberi test tanulmányozására nem fordítanak kellő gondot. S ennek hiányát észrevehetjük a figurális kompozíciókon. Az akt-rajzolás fontosságát, az akttanulmányok szükségességét hangoztatják legerősebben ma a művészet iskoláiban és méltán. Az emberi test tanulmányozása: ez a gramatikája minden művészi ábrázolásnak. Ez önt életet minden organikus alakzat különben csak mechanikus ábrázolásába. Ennek ismeretére minden festőnek szüksége van, akár ember vagy tájkép festésénél.

Míg a tájképfestésnél a művész a fölszínen marad s a tárgyaknak csak külső nyilvánulásait, külső relációit figyeli meg, addig az emberi test rajza rákényszeríti a szervezet belső kapcsolatának, a részek logikus összefüggésének, egymáshoz és az egészhez való arányának megfigyelésére. Elszoktatja a tájképfestőt az elnagyolástól, a körvonalak teljes szétmosásától s nem vezeti olyan szín-abszurdumokra, mely ma a képírás veszedelmes betegsége. Nem akarunk a kolorit ellen philippikálni. Ellenkezőleg igaz hive vagyunk neki, de csak addig, meddig uralma tart, ameddig nem zárja ki a formát. Ha festményről van szó, ott fő a szín, de a forma is lényeges. Besnard a legvakmerőbb produkciókat végzi ecsetével s a legellenkezőbb színeket bravurosan hozza össze s képei mégis a formai ábrázolás igazságával hatnak.

A színörjöngés divatja ma még nem mult el. A tájképfestés túltengése, a kolorit és fény, a hangulatfestés mesterkélt túlhajtása miatt a képirás zürzavarba tévedt, melyből a művészi neve-

lés az emberi testnek kettőzött szorgalommal való tanulmányozása által vezetheti ki.

Éppen az emberi akt rajzolása nem áll azon a helyen a mintarajziskola és rajztanárképző programjában, mint kellene.

Az egész kiállítás színvonala nem emelkedik fölül az előbbiekén. Önálló, igazi nagy művésztalentumot nem találtunk. Van egy-két erősebb tehetség, kik — komoly munka és tanulás útján — a jövőre igérnek valamit. Ilyenek: *Székely* Andor, *Katz* Endre és *Podvinecz* Sándor. Székely Andor studiumban a legelőrehaladtabb, nála már a fölfogásban bizonyos megállapodást találunk. Egy igen finom és könnyü pasztellje, melyet a társulat téli kiállításán láttunk, különösen szép. Székely negyedéves rajztanár-jelölt, azonban reméljük, hogy nem a rajztanári, hanem egészen a művészpályára szánja magát.

Katz Endre érdekes és finoman érző művészlélek. Két tanulmányfője és egy esti tájképe nagyon jó dolgok. Színben is tehetséges, de rajzban erősebb.

Podvinecz két arcképe jellemző erőről és kitünő színérzékről tesznek tanuságot.

Tehetségesebbek még: *Kozák* István finom megfigyelésü raguzai tájképeivel, *Handverk* Károly karikaturái eredeti humoruak, *Lakatos* Arthur egy főváros hetilap secessziós rajzolója, van néki dekorativ érzéke, s ma még ugyan merőben idegen hatás alatt áll, de izlése megóvja a beteges extravaganciától, továbbá: *Tichy* Gyula, *Baranszky*, *Petrányi* és *Muszély* Ágost. A többi több-kevesebb ügyességgel csinált sablonos, iskolás dolog.

A női osztályban *Kriesch* Laura meseillusztrációi érdekesebbek, míg a többiek nem emelkednek fölül a dilettánsságon.

A plasztika nagyon kevés munkával van képviselve, s ami van, az is gyenge.

Donatello.

Vásárlások a Tavaszi Kiállításon.

(Folytatás.)

Lapunk zártáig a mult héten a Tavaszi Kiállításon a következő vásárlások történtek:

26. Pállya Celesztin: „Hevesi falusi ház.“ Vevője: A kormány.

27. Pállya Celesztin: „Káposztarakás.“ Vevője: A kormány.

28. Pállya Celesztin: „Cserfa erdő“. Vevője: A kormány.

29. Pállya Celesztin: „Falusi út eső után.“ Vevője: A kormány.

30. Pálya Celesztin: „Ökrök.“ Vevője: A kormány.

31. Wellmann Róbert: „Anya és gyermeke.“ Vevője: A kormány.

32. Wellman Róbert: „Tanulmány.“ Vevője: A kormány.

33. Pállya Celesztin: „Ökrök.“ Vevője: Szitányi Ödön.

34. Wolff Károly: „Lezárt titok.“ Vevője: Molnár Mór, társulati nyerő tag.

35. Szinyei-Merse Pál: „Őszszel.“ Vevője: A kormány.

36. Pállya Celesztin: „Vásári részlet.“ Vevője: A Műbarátok Köre.

37. Klein Miksa: „Női mellszobor.“ Vevője: A Műbarátok Köre.

38. Baditz Ottó: „Megváltó.“ Vevője: A Műbarátok Köre.

39. Bruck Miksa: „Romok“ (az ismétlő kiállításból). Vevője: A Műbarátok Köre.

40. Peske Géza: „Csendélet.“ Vevője: A Műbarátok Köre.

41. Kárpáti Rezső: „Tavasz.“ Vevője: A Műbarátok Köre.

42. Kacziány Ödön: „Ősi kastély.“ Vevője: A Műbarátok Köre.

43. Paczka Ferenc: „Karthausiak kolostora.“ Vevője: A kormány.

44. Spányi Béla: „Részlet a Nyirségből.“ Vevője: Kohner Adol dr.

45. Pállya Celesztin: „Napnyugta.“ Vevője: Nemeshegyi Béla.

46. Pállya Celesztin: „Esthangulat.“ Vevője: Propper Aranka.

47. Pállya Celesztin: „Szeles idő a Dunán.“ Vevője: Degenfeld Imre gróf.

48. Pállya Celesztin: „Kertrészlet.“ Vevője: Degenfeld Imre grof.

49. Konek Ida: „Reggelim“ (az ismétlő kiállításból). Vevője: Ruh Henrik.

50. Barta Ernő: „Elhagyatva.“ Vevője: A kormány.

51. Roskovics Ignác: „Gizella királyné.“ Vevője: A pécsi katolikus főgimnázium, társulati nyerő tag.

52. Pállya Celesztin: „Esti hangulat.“ Vevője: Benkő Kálmán.

53. Pállya Celesztin: „Tájkép vázlat.“ Vevője: Vészi József.

54. Kárpáti Rezső: „Tavaszkor.“ Vevője: Gyömörey Gáspár, társulati nyerő tag.

55. Konek Ida: „Ibolyák“ (az ismétlő kiállításból). Vevője: Hammersberg Miklós, társulati nyerő tag.

56. Pállya Celesztin: „Reggeli hangulat.“ Vevője: Gozony László, társulati nyerő tag.

57. Pállya Celesztin: „Falurészlet Erdélyből.“ Vevője: Gozony László, társulati nyerő tag.

A vásárlások összege eddig *23.866 korona*. Ebből 8.930 korona a kormányra, 7080 korona a Műbarátok Körére, 5106 korona magánosokra és 2730 korona a társulati nyerő tagokra esik, akik helyett a vételárat társulatunk fizette ki az illető művészeknek.

Művészeti hírek.

— **Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat** vasárnap, április 22-ikén délelőtt 11 órakor tartja ezévi rendes közgyülését a városligeti Műcsarnok tanácskozó termében.

—

— **A Tavaszi Kiállítás** a megnyitás óta állandóan nagy látogatottságnak örvend. Lapunk zártáig a látogatók összes száma 8867 volt, akik közül 5385 fizető, 3482 pedig társulati tag. A csütörtöki zeneestélyen szokatlanul előkelő közönség volt jelen, s ezen az egy estén a látogatók száma megközelítette az 1500-at. Egy napra átlagosan 886 látogató esik, ami mindenesetre igen szép eredmény. A 60 filléres képestárgymutatóból, mely a kiállítás 48 kiváló alkotásának sikerült reprodukcióját tartalmazza, eddig több mint 3000 példány kelt el. A legközelebbi zeneestély csütörtökön, április 26-án lesz. A kedvezményes jegyek a zeneestélyre nem érvényesek.

—

— **A kétezer koronás Rökk Szilárd-díjra,** mely a mostani Tavaszi Kiállításon fog odaitéltetni, az eddigi bejelentések szerint a művészek közül *Bosznay* István, *Tornai* Gyula és *Zemplényi* Tivadar pályáznak. Azok, akik a pályázatban még résztvenni óhajtanak, ebbeli szándékukat április 24-ikén esti 6 óráig kell, hogy a társulat titkári hivatalában irásban bejelentsék. A Rökk-díj pályabíróságát a társulat választmánya jövő héten tartandó ülésén fogja megválasztani.

—

— **Szavazási határidő.** Ezen az úton is fölhívjuk a kiállító művészek szives figyelmét arra, hogy a Tavaszi Kiállításon pályázatra bocsátott állami aranyérem, a 4000 koronás társulati-díj és a 450 koronás báró *Harkányi* Frigyes-díj pályabíróságának a megválasztására csak *április 24-ikének esti hat órájáig* fogadhat el szavazatokat társulatunk titkári hivatala (Városliget, Műcsarnok). A beérkezett szavazatok összeolvasására a választmány a társulat elnökén és alelnökén kivül még Baronyi Arthur, Lipthay Kornél, Kacziány Ödön, Stettka Gyula, Tornai Gyula és Vajda Zsigmond tagokból álló bizottságot küldött ki, mely kedden, április 24-ikén este 6 órakor tartja ülését a városligeti Műcsarnok tanácskozó-termében.

—

— **A király műtárgyai.** A király a magyar iparművészeti társulat és muzeum múlt évi karácsonyi kiállításán körülbelü 12.000 korona értékü műtárgyat vásárolt, melynek mindegyikét magyar iparművészek tervezték és készitették. A műtárgyakat, melyek közt Deák Ferencnek egy művészi keretbe foglalt, elefántcsont arcképe is van, a napokban szállították föl a budai királyi palotába, a hol elhelyezik.

—

— **A Hazai Művásárlók Egyesülete,** mely fönnállásának eddigi hét esztendeje alatt közel 120.000 korona áru művásárlást közvetített tagjai és a magyar művészek között, április 17-ikén tartott ülésével működésének nyolcadik ciklusába lépett. Az életrevaló és derék egyesület, amelyet annak idején *Bruck* Miksa festőművész alapított, ezidő szerint negyvenegy tagot számlál, akik a nyolcadik ciklus folyamára eddig körülbelül 24.000 korona befizetésére kötelezték magukat, úgy hogy az egyesület ezévi vásárlása legalább ennyire fog rúgni. Az egyesület említett ülésén a mostani cikluson elnökévé *Münnich* Aurél orsz. képviselőt, alelnökévé pedig *Stieber* Vince terézvárosi apátplébánost választotta meg. Tagjai között vannak ezenkivül: Alpár Ignác, Beck Dénes, H. Deutsch Károly, Deutsch Tibor, Ernyei Gyula, Gajári Ödön, Glück Frigyes, Harkányi János báró, Havas Adolf dr., Heltai Ferenc, Horánszky Lajos, Münnich Kálmán, Nagy Sándor dr., Neuschloss Ödön, Wolfner Tivadar, Zwack Ákos és mások. A Hazai Művásárlók Egyesülete tagjai tetszésük szerint évi 240, 480, 720, 960 stb. forint havi egyenlő részletekben törlesztendő összeg lefizetésére kötelezik magukat és a ciklus végén legalább az általuk befizetett összegnek megfelelő értékü művet kapnak. A tagok által befizetett összegek a maguk teljességében a kisorsolásra szánt művek beszerzésére fordíttatnak, úgy hogy az egyesület a legcsekélyebb haszonra sem tart igényt. A művásárlás ügyeit az összes tagok hozzászólási jogával *Bruck* Miksa festőművész intézi. Az egyesület mostani ciklusa május elsejével veszi kezdetét, de azért a tagok évközben is beléphetnek, csakhogy az általuk aláirt összegnek belépésük napjáig esedékes részleteit belépésükkor egy összegben tartoznak befizetni. A derék Egyesületet, mely előnyös fizetési föltételek mellett olcsó és föltétlen műbecscsel biró műtárgyakhoz juttatja tagjait, a legmelegebben ajánljuk a műszerető közönség figyelmébe. Belépni kivánók *Münnich* Aurél dr. orsz. képviselőnél (V., Havas utca 2.) jelentkezhetnek.

—

— **A királyné szobra Gödöllőn.** Erzsébet királyne kedves nyaralóhelyén, Gödöllőn szobrot állítanak a boldogult királynénknak. A szobrot Zala György mintázta s a királynét napernyővel a kezében, a mezőn sétálva ábrázolja, a mint éppen egy falusi leánykának megsimogatja a fejét. A bronzba öntött szobrot a gödöllői új parkban állítják föl s őszszel leplezik le, az udvar részvételével.

Az Andrássy-szobor pályaművei.

(Folyt.)

Eberlein porosz szobrász a második díj nyertese. Kariatidos barokk postamens előtt egy oroszlánt visszatartó s kezében a béke olajágát lengető pompásan mintázott meztelen férfialak áll; a postamensen a nyugodt mozdulatú, előkelő magatartású Andrássy, kinek lovát egy — kissé táncoló lépésben ábrázolt — béke nemtője vezeti. A talapzaton jobbról-balról kitünő haut reliefek. Eberlein művéből kétségen kivül az összes pályázók között a legtöbb tudás és a legügyesebb véső érzik ki. Övé lehetett volna az első díj, ha magát a megrendelő nemzet tulajdonságaival egy kissé jobban tudta volna assimilálni. De egész koncepciója, összes alakjai annyira pán-németek (vajha a mi szobrászaink tudnának ilyen pán-magyarokat teremteni!), hogy művének egy magyar államférfiú emléke gyanánt Budapesten fölállítása elképzelhetetlen. Andrássyja olyan Herkules, mint a wörthi győző, nemtője egy Thusnelda a javából, szimbolikája Faust ködjében úszik. Berlinnek szánva igen előkelő mű; Budapesten érthetetlen.

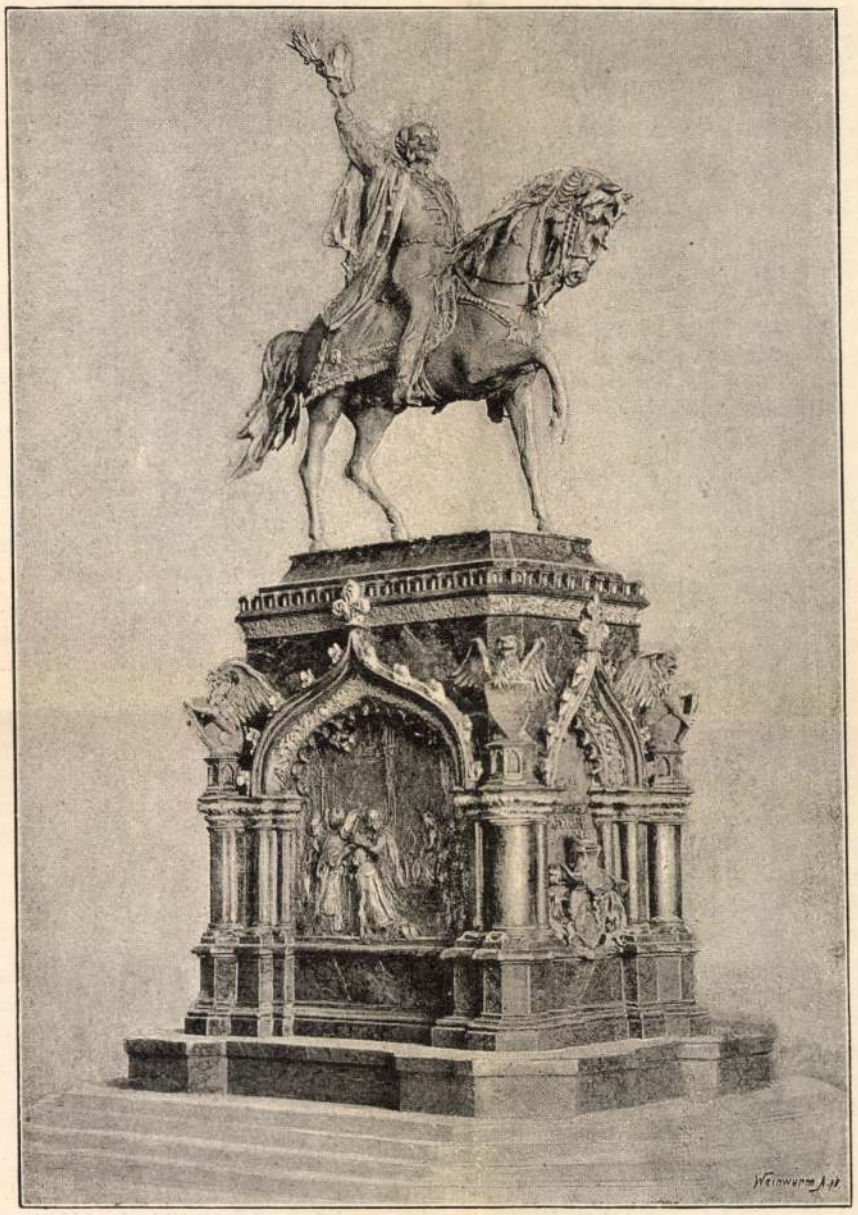

3. ábra. Strobl Alajos műve.

Strobl Alajos, a 3-ik díj nyertese, ezúttal nagyon gyönge művel lépett a sorompóba. Ő volt az, kit nem lelkesített az Andrássy-út végpontja mint a szobornak a helye, és művét az új országház stylusával helyezte összhangba; de biz az ott sem állaná meg a kritikát. Úgyszólván egy gótikus síremléken mint talapzaton nyugtalankodik és kapar Andrássy lova; a talapzat architekturája nyugtalan, túltömött és túlságosan erős reliefje van. Andrássy, ki jobb kezében magasra emeli kalpagját, nincs szerencsés plasztikus pose-ban ábrázolva, a talapzat reliefjei azonban mesterileg koncipiáltak.

Róna József egy oltárra helyezi Andrássyját, ló és lovas nem szemben, hanem egy vak fal előtt profilban áll az érkezővel. A profilban való ábrázolás — mely, megengedem, hogy erős csáb egy szobrásznak, miután lovas alak így fest legjobban — egy főút közepén nincs megokolva; azt szegélyezve — semmi kifogásom sem volna a gondolat ellen. De ez az oltárlapos architektura sincs semmi összhangban azzal, a mit a művész Andrássyjával mondani akar, és viszont a monumentális arányú építészeti tagozatok nincsenek összhangban az eltöpörödött mellékalakokkal, különösen a szobor elején guggoló Hungáriával s a csöpp Budapesttel, ki babérlevelet nyujt föl Andrássynak. Az emlékmű hátsó lapján egymással kezet fogó attila és frakk igazán mosolyra kényszerít.

(Vége következik.)

Fittler Kamill.

Vegyesek.

A Budapesten építendő központi vásárcsarnok terveivel foglalkozott f. hó 22-én a törvényhatósági közgyülés. A tervekre tudvalevőleg a mult év folyamán pályázat rendeztetett, a melyre beérkezett 9 pályamű közül a *Pecz* Samu, az *Escande* és *Gourmez*, végre az *Anger*, *Höger* és *Preil* terveinek, mindmegannyi önálló becsü műveknek, itélte a birálóbizottság a 2000—2000 frt három egyenlő első díjat, és ugyancsak a biráló bizottság azt ajánlotta, hogy a végleges tervek elkészítésével *Pecz* Samu bizassék meg. *Pecz* Samu a részletes terveket az időközben tartott bizottsági tárgyalások megállapodásaihoz képest az eredeti tervvel szemben bizonyos módosításokkal el is készítette, és az ezek alapján szerkesztett költségvetés végső összegét kerekszámban 2.400,000 frtban állapította meg. Minthogy a közgyülés ezt az összeget — bár szakértő bizottságok kijelentései szerint az épület tartósságának és célszerűségének kockáztatása nélkül számbavehető mennyiséggel kevesbbíteni nem lehet — túlságosnak vélte, azért utasította a tanácsot, hogy első sorban Escande és Gourmez-val, esetleg másokkal is tárgyalásokat indítson a végett, nem lehetne-e a vásárcsarnokot talán más tervek

alapján, de azért céljuknak és rendeltetésüknek teljesen megfelelőleg kevesebb költséggel is megépítni? A közgyülés egyszersmind e tárgyalásokra legfölebb két havi határidőt állapított meg.

Az ezredéves kiállítás építőipari csoportbizottsága a *csoport programmjának főbb elveit* a következőkben állapította meg: Az építő ipar hazánkban az utolsó évtizedben oly hatalmas lendületet vett, hogy immár nem szorultunk sem nyers anyagban, sem kész termékben a külföld támogatására, sőt építő iparunk nehány ága annyira megizmosodott, hogy termékeivel nem egyszer a külföld piacát keresi föl és ott dicsérettel megállja helyét. Hogy az ezredéves kiállításon az építő ipar fejlettségét teljes valóságában és nagyságában bemutathassuk, mindenekelőtt szükséges, hogy ez általa fölhasznált nyers anyagok és az azokból termelt tárgyak — legyenek azok bármily csekélyeknek látszók is — lehetőleg egy helyre, egy csarnokba gyüjtessenek és ott rendszeresen csoportosíttassanak, hogy a szemlélőnek tiszta és igaz képet nyujtsunk az e téren tanusított munkálkodásunkról és haladásunkról. A csoportbizottság szükségesnek tartja, hogy az e csoportba tartozó minden tárgy és anyag gyakorlati földolgozásának sorrendje és tényleges fölhasználása szerint, azaz lehetőleg rendeltetésének megfelelő módon mutattassék be — és pedig a nyers anyag annak földolgozása és végül — a mennyire lehetséges — annak különféle esetekben való gyakorlati alkalmazása. A mennyiben pedig számos iparág termékei e nagy csoportba tartoznak, nehogy az iparágak eredeti csoportjai a szétforgácsolás által hátrányt szenvedjenek, oda kell törekedni, hogy ez iparágak fejlődésének és összetartozásának feltüntetése között, a szerves kapcsolat létesíttessék és föntartassék. Kétséget sem szenved, hogy ez a fontos elv legcélszerűbben és legbiztosabban úgy volna realizálható, ha az építőipari csoporttal azok a csoportok, a melyekből e csoport nyers anyagait nyeri, ú. m. a geológia, bányászat, kohászat és fémipar, ezen most említett elvnek külön szemmeltartásával tervezendő közös csarnokba vagyis a már létezőn kivül, egy második iparcsarnokba helyeztetnének el, a hol logikus szerves egymásutánban foglalnának helyet. Minthogy azonban ez az épület, tekintettel az említett csoport számos ágaira, csakis nagyobbszabású épület lehetne, a melynek létesítése egyrészt a kiállítási terület sajátos szituációja és azon körülmény folytán, mely szerint a Városliget ültetvényei lehetőleg kimélendők, másrészt a nagy költségekre való tekintettel, nagy nehézségekbe ütköznék, erről a tervről, mint ideális tervről, eleve le kellett mondani. Könnyebb szerrel végrehajthatónak mutatkozik az a terv, mely szerint úgy az építő ipar csoportja, mint a fentemlített rokoncsoportok külön-külön pavillonokban helyeztetnének el; de ebben az esetben, tekintettel a szerves kapcsolat létesítésére vonatkozólag kimondott elvnek érvényben tartására, okvetetlenül szükséges, hogy e pavillonok egymás szomszédságába tétessenek, egymás közelében csoportosíttassanak és egymás között oly módon köttessenek össze, hogy azok összetartozósága már külsőben is határozott kifejezést nyerjen. Kivánatos, hogy az építő ipar csoportjának épülete, habár ez csak ideiglenes jellegű lehet is, ama határok között, a melyek az oly muló célnak emelendő épületen tűrhetők — mégis hivatva legyen arra, hogy úgy hatásos és jellemző külső tagozásával és csoportosításával mint célszerű beosztásával és kedvező belső térhatásával — szóval egész megjelenésével — a mennyire az egyszerűbb eszközök által elérhető, maga is már egy kiállítási objektum legyen, a mely építő iparunk állásáról tegyen tanúságot. Az egynemű vagy hasonnemű dolgoknak egymás mellé való állítását éppen nagy előnynek tartjuk, a mennyiben megkönnyíti az egymás közötti összehasonlításnak, az alaposabb és azért sikeresebb megbirálásnak a lehetőségét. Mindenki, a ki egy bizonyos célra szükséges anyagot vagy tárgyat látni és azt megvizsgálni kivánja, a mely az építő ipar tágas mezején nyer alkalmazást, csakis e jelző alatt fogja keresni és ha megtalálja, elismeréssel lesz a rendezés szisztemája iránt. Ezután megállapította a bizottság a kiállítási alosztályok tartalmát és keretét is.

Magas hőmérsékletek meghatározása. *Howe* az Engin. and Mn. Journal 50. kötetének 426. oldalán a Le 'Chatelier-féle pirométerrel tett méréseit közli. Ezek szerint:

A szénoxid a vasoxidot redukálja	141° *C.*
» a Cleveland-érceket redukálja	199 »
» szenet választ ki	220—221 »
A kiválasztott szén a vasoxidra hat	249 »
A szénsav a vasat kezdi oxidálni	299—417 »
A cink olvadó pontja	415 »
Szénsav a puha kokszot oxidálja	417 »
Szénsav a vastaplót oxidálja	417 »
A nikol kritikus pontja	220—440 »
A leggyorsabb szénkiválasztás	400—450 »
A kén forráspontja	448 »
Az aluminium olvadáspontja	625 »
A magnezit szétbomlása	650 »
A $0{\cdot}_{57}$ *C.* tartalmú acél legalacsonyabb edzéspontja	658—698 »
A vas legalacsonyabb kritikus pontja	660—720 »
A 20% ónt tartalmazó bronz olvadáspontja	790 »
Cseresznyevörös meleg	800 »
A calcit szétbomlása	850 »
62% rezet és 38% cinket tartalmazó sárgaréz olvadáspontja	880 »
A kobált kritikus pontja	900 »
Az ezüst olvadáspontja	945 »
A káliumszulfát ($K_2 SO_4$) olvadáspontja	1015 »
Az arany olvadáspontja	1045 »
A vas felső kritikus pontja	1050 »
A réz olvadáspontja	1054 »
Sárgaizzás	1100 »
4% *C.*-t tartalmazó fehér nyersvas olvadáspontja	1135 »
$3{\cdot}_5$ *C.*-t és $1{\cdot}_7$ % Si-t szürke nyersvas olvadáspontja	1220 »
25% *Ni*-t tartalmazó ferro nikol olvadáspontja	1230 »
13% *Mn*-t tartalmazó mangán acél olvadáspontja	1260 »
Fehérizzás	1300 »
$0{\cdot}_9$ % *C.*-t tartalmazó acél olvadáspontja	1410 »
$0{\cdot}_8$ » » » »	1455 »
$0{\cdot}_1$ » » » »	1475 »
A palladium olvadáspontja	1500 »
Vakító fehérizzás	1500 »
Lángalló hőmérséklete a nyersvas beolvasztása után	1420 »
A kemence hőmérséklete a lecsapoláskor	1500 »
A tégely acélkemence hőmérséklete a tégelyek között	1600 »
Róbert-féle Bessemer-konverter 12 percnyi fuvatás után a szénkiégés kezdetén	1330 »
A láng hőmérséklete 25 percnyi fuvatás után	1580 »
A kész acél hőmérséklete	1450 »

A *Stahl und Eisen* (1893. évf. 9. sz. 391. old.) az elektromos ívfény hőmérsékletét 3000° *C.*-nak mondja. A mész, magnézia és stroncium 2500° C.-nál kristályosodnak. A szén a káliumot 3000° C.-nál, az uranoxidot 3000° *C*-nál, a kromnikol-kobált és mangán oxidjait pedig 2500° *C.*-nál redukálja. Az agyagföld ily hőmérsékletben megolvad és még nagyobb hőmérsékletben elpárolog. A vas sesquioxid is megömlik és elvesztvén oxigénjének egy részét, átalakul kristályos és mágneses vasoxiddá. *J.*

Az egyesület tárgyalásai.

Egyetemes szaküles november 11-én. Elnök *Nagy* János, jegyző *Mihályfi* József, jelen volt 44 tag.

Az elnök az ülést megnyitván, fölkérte *Egan* Edét, hogy fölolvasását legyen szíves megtartani.

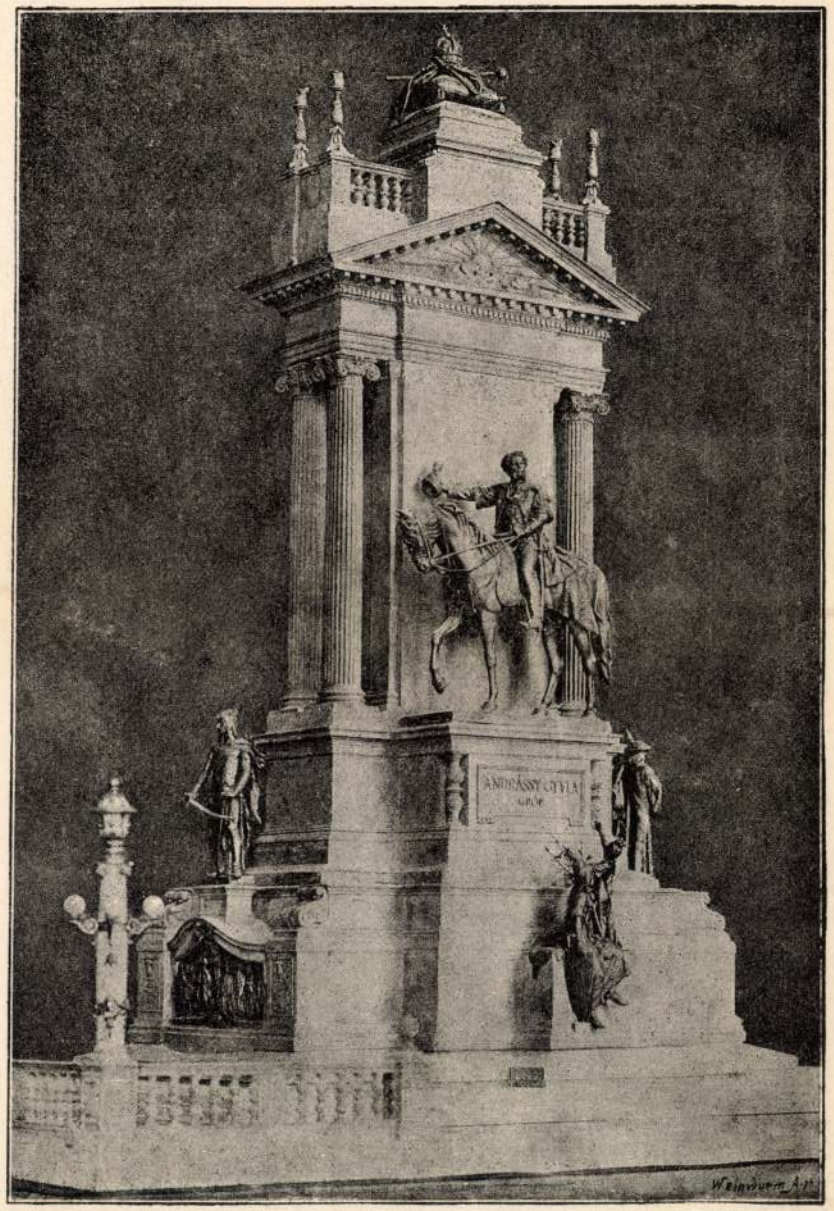

4. ábra. Róna József műve.

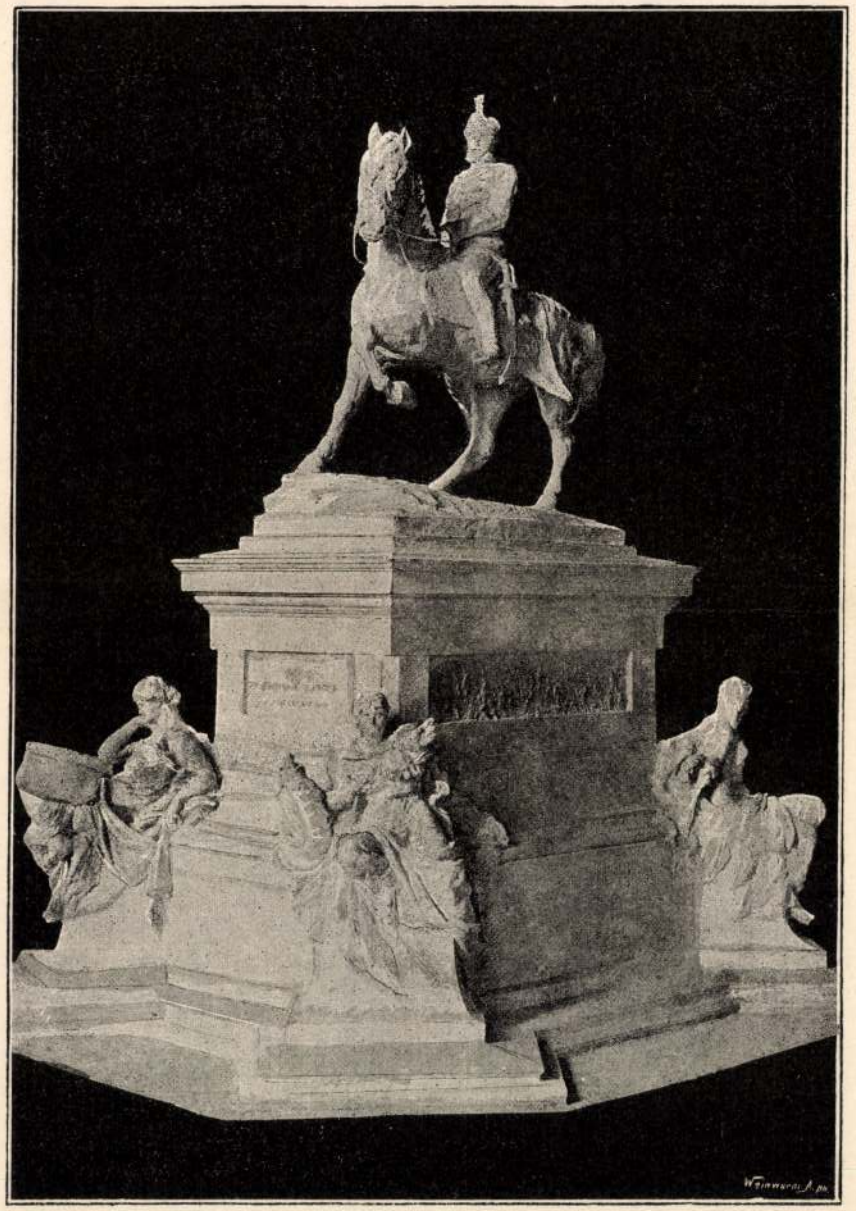

5. ábra. Klein Miksa műve.

Az előadó a mechanikai hajóvontatásról értekezett a francia és a német hajózó csatornákon. Minthogy az értekezés egész terjedelmében meg fog jelenni a Közlönyben, ennélfogva annak tartalmát csak röviden vázoljuk a következőkben:

A bevezetés kiemelte, hogy a mechanikai erőt a csatornákban hajók vontatására — az átalánosan használt lóvontatás helyett — két irányban törekednek felhasználni, nevezetesen vagy megfelelőbb vontató gőzhajók alkalmazásával, a melyek egyszerre több uszályhajót képesek vontatni, vagy pedig az által, hogy oly vontató rendszert igyekeznek létesíteni, a melyek, úgy mint a lóvontatás, az uszályhajók egyenkint való vontatását teszik lehetővé.

Erre a kétirányú törekvésre való tekintettel a felolvasó folytatólag behatóan tárgyalta az okokat, a melyekre tekintettel a géperőt hajóvontatásra úgy Német- mint Franciaországban aránylag csak kisebb mértékben alkalmazzák, és hogy az a lóvontatással csak kevés helyütt képes versenyezni.

Ezek után az előadó különböző tervrajzok, sematikus vázlatok és modellek bemutatásával megismertette a Francia- és Németországban használt különböző csatornavontató rendszereket, nevezetesen a különböző rendszerű szabadon járó gőzhajókkal való vontatást, a közönséges lánc-toueur-ök, drótkötél-toueur-ök és elektromágneses lánc-toueur-ök fölhasználását, továbbá részletesen tárgyalta azokat a kisérleteket, a melyeket a lokomotivokkal való vontatással és a parton géperővel hajtott drótkötéllel közvetített vontatással végeztek; végül több, újabban javasolt csatornavontató rendszert ismertetett meg, a melyek közül a legérdekesebb és a legnagyobb figyelmet érdemli az a vontató rendszer, melyet *Galliot* francia mérnök elektromos lánc-toueur-rel tervezett, a melynek gyakorlati alkalmazását Franciaországban a közmunkaügyi miniszterium már elhatározta, és a melynek létesítésén a Bourgogne-csatorna egyik szakaszán már dolgoznak is.

A szépszámú hallgatóság nagy érdeklődéssel kisérte a számos rajzzal és modellel illusztrált fölolvasást, melyért végezetül az elnök a jelenvoltak élénk helyeslése közben mondott köszönetet.

A mű- és középítési szakosztályok együttes (5.) ülése november 20-án. Elnök *Czigler* Győző, jegyző *Nagy* Virgil. Jelen volt 30 tag.

A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után az elnök bemutatta a *kassai színház* pályázatára beérkezett 3 darab pályaművet, a melyeknek elbirálásában mint az egyesület kiküldöttje működött közre; röviden vázolta a követett eljárást és ismertette a pályaműveket, valamint a biráló bizottság javaslatát, a melynek értelmében a kitűzött pályadíjak a három pályaterv szerzői között egyenlő részben felosztandók, és azok terveik átdolgozására felhivandók volnának, a minek eredményéhez képest azután a legjobb és elfogadható terv szerzője a végrehajtó tervek elkészítésével is megbizatnék.

A szakosztályok a jelentést köszönettel tudomásul vették.

A szegedi kulturpalota mult pályázatának ügyében beérkezett névtelen levél folytán az ügy ismertetésére előadóul *Jakabffy* Ferencet választották meg a szakosztályok.

A földmívelésügyi miniszter úr leiratában figyelembe vételre ajánlott csíkmegyei fehér márvány előadójául *Steinhausz* Lászlót, a Pick Ede lakatosmester szabadalmazott albakzávárjainak ismertetésére pedig *Kommer* Józsefet választották meg; minthogy azonban a nevezett, nagy elfoglaltságára való hivatkozással, a megbizatást nem fogadta el, újabb választásban a szakosztályok ez ügygyel *Balázs* Ernőt bízták meg.

A cément- és gipszpalló-nyaraló tervpályázatának biráló bizottságába a már régebben megválasztott *Pfaff* Ferenc mellé *Aigner* Sándor és *Orosz* János választatott meg.

Alpár Ignác jelentést tett a *balassagyarmati megyei kórház* tervpályázatáról, a melynek biráló bizottságában mint az egyesület kiküldöttje vett részt; vázlatokban ismertette az egyes pályaművek lényegét, aztán a biráló bizottságnak javaslatát, a melynek értelmében az első díj a »Győzzön a jobb«, a második díj a »Célszerű« jeligés terv szerzőjének volna kiadandó; azonkivül a bizottság a (vörös körben fekete kör) jelű és a »Homo sum« jeligés tervezetet megvenni ajánlotta. A szakosztályok a jelentést köszönettel tudomásul vették.

Végre *Kolbenheyer* Viktor szólalt föl a szegedi kulturpalota ügyében hozott újabb szakosztályi határozat dolgában; nézete szerint a második határozat ok nélkül feldönti az első izben hozottat és indítványozta, hogy mondják ki a szakosztályok, hogy egy és ugyanabban az ügyben már egyszer hozott határozat, ha csak a dologban időközben változás nem állott be, meg nem változtatható.

Az elnök felhívta az indítványozót, hogy indítványát irásban adja be, különben megjegyezte, hogy a szóban forgó ügyben a második levél a dolgot más világításban tüntette ki, mert a levéliró mint pályázó magát a pályázat végleges eldöntéseig meg nem nevezheti.

Egyéb tárgy nem lévén, az elnök az ülést feloszlatta.

Az út-, vasút és hídépítési szakosztály (1.) ülése november hó 22-én. Elnök *Lipthay* Sándor, jegyző *Mihályfi* József, jelen volt 15 tag.

A szakosztályi elnök távollétében az elnök megnyitván az ülést, üdvözölte a szakosztályt az új évad kezdetén és fölkérte, hogy a *működő bizottság* tagjait válassza meg. A szakosztály a működő bizottság tagjaivá egyhangúlag *Kádár* Gusztávot, *Mihályfi* Józsefet, *Pecz* Jenőt, *Robicsek* Sándort és *Szerdahelyi* Ágostont választotta meg.

A jegyző fölolvasta a földmívelésügyi miniszternek a választmány által véleményezés végett a szakosztályhoz áttett leiratot az »*Uj vizjogi törvény előmunkálatai*« dolgában, mire az elnök azt javasolta, hogy e nehéz munkára előadó volna kijelölendő; a szakosztály egyhangúlag *Geduly* Gyulát kérte föl, hogy a két kötetnyi műben az egyesület, illetőleg a szakosztály munkakörébe vágó részletekre javaslatait és észrevételeit 1894. évi februárius hó közepéig legyen szíves bemutatni, mert a miniszter úr az egyesület előterjesztését februárius hó végére kéri.

Egyéb tárgy nem lévén, az elnök az ülést bezárta.

Az egyesület pályázatai.

1893. dec. 11. Majolika-oltár. (l. a H. É. 1893. 15. számát.) Pályadíj: Ybl-emléktárgy.

1894. jan. 2. A Wágner-féle szikvíz-géphez önműködő tápláló készülék szerkesztése. (l. a H. É. 1893. 19. számát.) Pályadíj: 2000 korona.

1894. jan. 8. Gyógyterem. (l. a H. É. 1893. 13. számát.) Pályadíj: arany érem és 600 frt. utazási ösztöndíj.

1894. dec. 1. Sík területeken fekvő és vízfolyásoktól távoeső hazai városok csatornázása. (l. a H. É. 1893. 8. számát.) Pályadíj: arany érem és 1000 korona.

Millenniáris pályakérdések:

1895. dec. 1. A magyarországi zsilipépítés. (l. a H. É. 1893. 7. számát.) Pályadíj: arany érem és 1000 korona.

1895. dec. 1. Magyarország vasútainak fejlődéstörténete. (l. a H. É. 1893. 7. számát.) Pályadíj: arany érem és 1000 korona.

1895. dec. 1. Az építőművészet magyarországi történetének egy korszaka. (l. a H. É. 1893. 7. számát.) Pályadíj: arany érem és 1000 korona.

1895. dec. 1. Szabadon választható tárgyú önálló mű a gépészet, elektrotechnika és a bányászat köréből. (l. a H. É. 1893. 7. számát.) Pályadíj: arany érem és 1000 korona.

kozunk s a kiállítás bevételeiről s a vásárlásokról az alábbiakban számolunk be olvasóinknk:

	1899/1900 évi Téli Kiállítás	1900 évi Tavaszi Kiállítás	Több vagy kevesebb
1. Bevétel (jegy és ruhatár)	26097 K. 60 f.	9675 K.	— 16422 K. 60 f.
2. Látogatók száma	42259	21529	— 20730
Ebből			
a) 1 koronás jegygyel	14892	5382	— 9510
40 filléres „	17776	6806	— 10970
20 „ „	2230	550	— 1680
Összes fizetők:	34898	12738	— 22160
b) Társ. tagok és családt.	7361	8791	+ 1430
3. Összes vásárlások	145262 kor.	42366 K.	—103496 kor.
Ebből			
A király	12000 kor.	— K.	— 12000 kor.
A kormány	71180 „	9030 „	— 62150 „
Műbarátok Köre	— „	8080 „	+ 8080 „
Magánosok	29442 „	11396 „	— 18046 „
Társ. nyerő tagok	15040 „	13560 „	— 1480 „
4. Képes Tárgymut. elkelt	10408 darab	5357 db	— 5051 darab.

Miután a mostani *Tavaszi Kiállításunk* a szokástól eltérően nem volt *nemzetközi,* hanem *magyar* kiállítás, eredményeit tulajdonképpen csak a megelőző — ugyancsak *magyar, — Téli Kiállítás* eredményeivel hasonlíthatnók össze. Mindamellett érdekesnek tartjuk, ezen az összehasonlításon kivül a kiállított és az eladott *magyar* művek számára vonatkozólag kimutatásunkban az 1899. évi *Tavaszi Nemzetközi Kiállítás* adatait is fölsorolni.

A mostani Tavaszi Tárlaton részt vett 101 magyar művész 263 művel, *Pállya* Celesztin külön 162 művel és *Klein* Miksa berlini művész 17 művel, összesen tehát *102 magyar művész 425 művel* és *egy külföldi művész* 17 művel.

Ezzel szemben az 1899. évi Tavaszi Tárlaton 126 magyar művész 284 műve, az 1899/1900. évi Téli Kiállításon pedig 171 magyar művész 485 műve volt kiállítva, úgy, hogy a mostani kiállításunkon mindkét előzővel szemben úgy a kiállító művészek, mint a kiállított művek száma tekintetében meglehetős csökkenést tapasztalunk.

Ennél még szomorúbb eredményről kell beszámolnunk a vásárlás terén, mely hosszu évek sora óta nem tapasztalt csökkenést mutat, ami ha tovább is így tart, elkerülhetetlenül súlyos válságba sodorja a magyar művészetet.

A rendes kiállításból, a magyar művészek által *209.820 korona értékben* kiállított *177 eladó* mű közül elkelt *34 mű 29.790 korona értékben, Pállya* Celesztin *18.300 korona értékben* kiállított *120 művéből* elkelt *45 mű 6456 korona értékben* és a berlini *Klein* Miksa által *60.500 korona értékben* kiállított *8 műből* elkelt *1 mű 3000 korona értékben.*

Az ismétlő kiállításból pedig összesen elkelt *7 mű 3120 korona értekben.*

Szóval a vásárlások eredménye az, hogy a magyar művészek által kiállított eladó műveknek elkelt valamivel több mint $^1/_5$ *része* és befolyt a bejelentett értéknek valamivel több mint $^1/_7$ része, a *Pállya* Celesztin által kiállított eladó műveknek elkelt körülbelül $^1/_3$ *része* s a bejelentett értéknek befolyt szintén körülbelül $^1/_3$ *része.* A külföldi *Klein* Miksa által kiállított eladó műveknek elkelt $^1/_8$ *része,* s befolyt a bejelentett érték $^1/_{20}$ *része,* ami bizony minden tekintetben szomoru eredmény.

A vásárlók és kiállítások szerint a jelzett művásárlások a következőleg oszlanak meg:

1. A rendes kiállításból.

a) **Magyar művészektől:**

A kormány vett	5 művet	7400	koronáért
A Műbarátok Köre vett	5 „	3700	„
Magánosok vettek	7 „	6890	„
Nyerő társ. tagok vettek	16 „	11.500	„
Társulatunk vett	1 „	300	„
Összesen	34 művet	29.790	koronáért

b) **Pállya Celesztin kollekciójából:**

A kormány vett	5 művet	1630	koronáért
A Műbarátok Köre vett	2 „	780	„
Magánosok vettek	30 „	2746	„
Nyerő társ. tagok vettek	8 „	1300	„
Összesen	45 művet	6456	koronáért

c) **A berlini Klein Miksa kollekciójából:**

A Műbarátok Köre vett	1 művet	3000	koronáért

2. Az ismétlő kiállításból.

A Műbarátok Köre vett	1 művet	600	koronáért
Magánosok vettek	4 „	1760	„
Nyerő társ. tagok vettek	2 „	760	„
Összesen	7 művet	3120	koronáért

Az eladott művek bejelentett ára és tényleges eladási ára közt való külömbözet jellemzésére fölhozhatjuk, hogy — a rendes és az ismétlő tárlaton együttvéve — a kormány által *9030 korona* értékben megvásárolt *10 mű* bejelentett vételára *11370 korona,* a Műbarátok Köre által *8080 korona* értékben megvásárolt *9 mű* bejelentett ára *11640 korona,* a magánosok által *11396 korona* értékben megvásárolt *41 mű* bejelentett ára *15470 korona,* a társulati nyerők által *13560 korona* értékben megmegvásárolt *26 mű* bejelentett ára *16529 korona* s a társulat által *300 koronáért* megvásárolt *1 mű* bejelentett ára *500 korona* volt. A kormány tehát *2340 koronát,* vagyis körülbelül $^1/_5$ *részt,* a Műbarátok Köre *3560 koronát,* vagyis körülbelül $^1/_3$ részt, a magánosok *4074 koronát,* vagyis valamivel kevesebb, mint $^1/_4$ *részt,* a társulati nyerő tagok *2960 koronát,* vagyis körülbelül $^1/_6$ *részt* alkudtak le az eredeti vételárakból.

Az alkuvások statisztikája ezuttal a szokottnál

Műcsarnok 1900. 23. n.
319. C.

kedvezőbb eredményt mutat, aminek legfőbb oka az, hogy a Pállya Celesztintől összesen 6456 koronáért megvásárolt *45 mű* vételárából a vevők mindössze csak *224 koronát*, vagyis $^1/_{38}$ *részt* alkudtak le az eredeti vételárakból.

A rendes kiállításból (Pállya- s Klein-kollekcióit nem számítva) elkelt:

1	mű	à 3500	korona
1	„	à 2800	„
1	„	à 2400	„
7	„	à 1000	koronán felül
9	„	à 500	„ „
8	„	à 300	„ „
7	„	à 300	„ alól.

A rendes kiállításból *magánosok* által vásárolt *7 műből* elkelt

1	à 2400	koronáért
2	à 1400	„
1	à 650	„
1	à 600	„
1	à 320	„
1	à 120	„

Végül a Tavaszi Kiállításon eladott művek után befolyt vételárak megoszlására nézve a következő érdekes adatokat közölhetjük:

A rendes Tavaszi Kiállításon (Pállya és Klein kollekcióját nem számítva) eladó műveket kiállított 75 művész közül *ötvenen* semmit sem adtak el. A többi 25 művész közül:

1	művész	kapott	5000	koronát,
1	„	„	3800	„
1	„	„	2950	„
1	„	„	2800	„
3	„	„	1000 koronánál nagyobb összeget,	
3	„	„	1000 koronát,	
7	„	„	500 koronánál nagyobb összeget,	
4	„	„	300 „ „ „	
4	„	„	300 koronánál kisebb összeget.	

Ezenkivül *Pállya* Celesztin *6456 koronát* s a berlini *Klein* Miksa 3000 koronát kapott.

A végső igen szomoru eredmény tehát az, hogy míg az 1899. évi Tavaszi Nemzetközi Kiállításon *magyar* művészektől elkelt *74 mű 76.352 korona* értékben, az 1899/1900. évi Téli Kiállításon pedig *127 mű 145.262 korona* értékben, addig a mostani Tavaszi Kiállításon (Pállya Celesztin kollekcióját is beleértve) összesen csak *86 mű* kelt el *42366 korona* értékben. Ami pedig kizárólag a magánosok vásárlását illeti, ez volt a mult évi Tavaszi Tárlaton *37 mű 13.001 korona* értékben, a Téli Kiállításon *54 mű 29442 korona* értékben, most pedig *41 mű 11.396 korona* értékben!

Megemlítjük még, hogy a Tavaszi Kiállítást a középiskolák ifjúsága köréből mindössze *621-en* nézték meg.

A Gaulois a párisi magyar kiállításról.

Örömmel tapasztaljuk, hogy a párisi nagy világkiállításnak tömérdek munka- és pénzáldozattal létesített magyar osztálya, nemcsak hogy számot tesz a művelt nemzeteknek ebben a hatalmas világversenyében, hanem úgy a közönségnek, mint a sajtónak általános tetszésével, sőt lelkes bámulatával találkozik.

A legkiválóbb francia lapok, egyik a másik után kimerítően foglalkozik a magyar kiállítással és valóságos dicshimnuszokat zeng azoknak az érdemes férfiaknak, akik a magyar csoport létesítésének és elrendezésének fáradságos munkájával teljes mértékben rászolgáltak az egész művelt világ elismerésére.

Így legutóbb a *Gaulois* című párisi lap május hó 20-iki számának illusztrált mellékletét teljesen a magyar kiállítás ismertetésére szenteli és igazán büszkeséggel tölthet el bennünket az a tiszteletteljesen elismerő, az az őszintén magasztaló hang, amelylyel olvasóit irásban és képben végigvezeti a párisi magyar ház látnivalóin, melyek ezeréves multunk legdicsőbb emlékeit és tíz évszázados kulturánk legválogatottabb gyümölcseit mutatják be a világ közönségének.

A *Gaulois* cikkelysorozatában a legelsőnek a címe „Deux Expositions. (1896—1900)", amelyben az ezredéves országos kiállítás dicséretéből kiindulva, ismerteti a párisi kiállítás magyar végrehajtóbizottságának a megalakítását és ennek kapcsán külön-külön néhány sort szentel mindazoknak, akiknek kezébe a magyar osztály sorsa elsősorban le volt téve.

Így kiemeli a bizottság elnökeit, *Vaszary* Kolos hercegprimást, *Széchenyi* Béla, *Bánffy* György és *Zichy* Jenő grófokat, továbbá *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi- és *Wlassics* Gyula dr. vallás és közoktatásügyi minisztert, majd áttér a kormánybiztosságra és igen hizelgően nyilatkozik *Lukács* Béla kormánybiztosról, *Miklós* Ödön h. kormánybiztosról és *Földváry* József kormánybiztossági titkárról, akiknek vállaira a munka és a felelősség oroszlánrésze nehezedett.

Rendkivül nagy elismeréssel adózik továbbá a történelmi csoport vezető férfiuinak: *Szalay* Imre min. tanácsosnak, a Nemzeti Múzeum igazgatójának, *Rodisics* Jenőnek, *Czobor* Bélának és *Szendrei* Jánosnak, nem feledkezvén meg *Lipcsey* Józsefről, az Iparművészeti Múzeum titkáráról sem, akinek az a kényes föladat jutott osztályrészül, hogy a közel 4000 darabból álló nemzeti kincsgyűjtemény szállítását vezesse és ellenőrizze.

Kiemeli még *Széchenyi* Béla grófot s leányát Hanna grófnőt, *Szadeczky* Lajost, *Pildner* F.-t

és *Plavsics* Miklóst, akik egész lelkesedéssel vettek részt a kiállítás rendezésének óriási munkájában.

A személyek bemutatása után nagy szeretettel írja le a *Bálint* Zoltán, *Jámbor* Lajos és *Fittler* Kamill által létrehozott magyar pavillont, kiemelvén az épület jóleső művészi összhangját és a legkülönbözőbb stílusoknak szerencsés összeolvasztását.

Kimerítően ismerteti azután a magyar fegyverek gyüjteményét és történelmi csoportunkat, melynek részletezésénél különösen kiemeli az egyes tárgyak kiváló karekterisztikumát s az egész gyüjteménynek megkapó eredetiségét.

Majd áttér a *Herman* Ottó által összeállított és berendezett ősfoglalkozások csoportjának a leírására, utána pedig a huszárteremnek adja a lelkesedés pazar színeivel megrajzolt képét s meghajtja a zászlót *Vágó* Pál és *Pataky* László előtt, akik a huszárság történetét ábrázoló óriási kép megalkotásával nagyban hozzájárultak kiállításunk sikeréhez.

A kiállítás ismertetése után történelmi multunk két kimagasló alakjáról *Dobozi* Mihályról és *Szilágyi* Erzsébetről közöl *Vida* és *Tóth* Kálmán után egy-egy epizódot, majd *Moricourt* Georges Vte.-nak *Széchenyi* Hanna grófnőhöz és Magyarországhoz írt ódáját közli és *Horn* Edének nemrég „Szent. István, Magyarország apostoli királya“ című francia nyelven megjelent művének egy érdekes fejezetével zárja be kiállításunk ismertetését.

A cikksorozatot húsz illusztráció kiséri, melyek közül kiemeljük ő Felsége a király, *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Hegedüs* Sándor és *Wlassics* Gyula dr. miniszterek és *Lukács* Béla kormánybiztos arcképeit, a magyar ház homlokzatát, a ház előcsarnokát és a huszártermet, továbbá történelmi kincseink közül a legkiválóbbaknak sikerült képét.

Az ismertetés harmóniáját csak az az egy zavarja meg, hogy egy szót sem találunk benne művészeti és iparművészeti kiállításunkról, pedig hisszük, hogy ezen a téren is derekasan megálljuk helyünket a többi művelt nemzetek versenyében. No de reméljük, hogy a *Gaulois* ezt a mulasztását is majd pótolni fogja, ha egyébért nem, hát azért, hogy kulturánknak és a párisi kiállításon való részvételünknek teljes és hű képét adja.

Egészben véve büszkék lehetünk párisi sikereinkre és reméljük, hogy ez a párisi vendégszereplésünk végre tán ki fogja emelni nemzetünket az ismeretlenségnek abból a kellemetlen homályából, amelyben jórészt a magunk tehetetlensége következtében mindezideig tengődtünk.

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület választmányi ülése.

A Szegedi Képzőművészeti Egyesületnek, a mult napokban tartott választmányi ülése bizonyos tekintetben örvendetes fordulatot jelent ennek a fiatal és agilis egyesületnek az életében, amennyiben ezen az ülésen játszódott le az Egyesület kebelében egy idő óta tapasztalt surlódásoknak és bizonyos oldalról mesterségesen szított egyenetlenkedéseknek — remélhetőleg — utolsó fölvonása. *Erdélyi* Béla, az Egyesület érdemes igazgatója ugyanis, hivatkozással arra, hogy az utóbbi idők tapasztalatai meggyőzték arról, hogy nem bírja immár az Egyesület osztatlan bizalmát, tisztségéről lemondott, a választmány azonban egyhangu határozattal *nem fogadta el* az igazgató lemondását.

Az ülés lefolyásáról szegedi levelezőnktől az alábbi tudósítást kaptuk:

A Szegedi Képzőművészeti Egyesület választmánya folyó hó 11-én megtartott ülésén sok érdekes tárgygyal foglalkozott.

Az ülés elején fölolvasták *Munkácsy Mihályné* levelét, melyben a halhatatlan festő özvegye megható szavakkal köszönte meg a Képzőművészeti Egyesületnek hozzá juttatott részvétnyilatkozatát.

A *Munkácsy* szobor-alapra 200 koronát szavazott meg a választmány; aztán tudomásul vette a pénztáros jelentését, amely szerint az egyesület vagyona 10.280 korona. Az első félévi bevétel 6518 korona, a kiadás 5909 korona. A hátralékos tagsági díjak reményen fölül jól befolytak. Mindössze csak 260 korona hátralék mutatkozik.

Erdélyi Béla igazgató bejelentette, hogy az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat a legnagyobb jóindulattal és önzetlenséggel vállalta el az őszi Tárlat rendezésében való közreműködését. Gyűjti, leküldi és visszafogadja a képeket, segédkezet nyujt a zsürizésnél és még az eladott képek árából fölajánlott öt százalékot sem fogadja el. A választmány hálás köszönettel fagadta a testvéregyesületnek ezt a nemes jóindulatát. Az igazgató bejelentette továbbá, hogy a madridi *Prado* és a szentpétervári *Eremitage* képtár remekeinek reprodukcioi is rendelkezésre állanak s ezekből is lehet bármikor cyklusos kiállítást rendezni. Bejelentette végül, hogy *Spányi Béla* festőművész az egyesületnek ajándékozta *Kiöntés* című tájképét. A választmány ezt köszönettel elfogadta és viszonzásul a jeles művészt az alapitótagok közé vette föl.

A választmány örvendetes tudomásul vette a szegedi helyőrség két tisztikarának belépését és kijelentette, hogy velük szemben az alapszabályok 9. §-át, amely az esetleges kizárásról szól, alkalmazni nem fogja. Két alapító tag és tizenhét új tag fölvétetett, tizenhárom tag pedig kilépését jelentette be, de a választmány a kilépő tagoknak csak úgy adja meg a fölmentést, ha a három évre köteles tagjárulékokat előre teljesen lefizetik. A választmány megbízta az igazgatót, hogy az egye-

sület kebelében sajtó-bizottságot alakítson, mert úgy tapasztalta, hogy sem a szegedi, sem általában a vidéki kiállításokat nem kíséri a fővárosi sajtó megérdemlett figyelemmel. E bizottság föladata volna, az országos érdeklődés ébrentartása.

Végül *Erdélyi Béla* igazgató bejelentette, hogy *tisztségéről lemond*, mert a közelmultban lefolyt küzdelmek alkalmával úgy tapasztalta, hogy az egyesület osztatlan bizalmát nem birja. *Stelzel Frigyes* elnök meleg szavakban emlékezett meg az igazgató érdemeiről és biztosítva őt a választmány osztatlan bizalmáról és megelégedéséről. a művészet érdekében lemondása visszavonására kérte. Ugyanily értelemben szólalt föl *Balassa Ármin dr.* az egyesület ügyésze, ki rámutatva arra a körülményre, hogy a *kivülről szított és mesterégesen fölfujt válságok idejében is egyhangulag nyilvánult meg a választmány bizalma az igazgató mellett*, ma a lecsöndesült viszonyok között kéri, hogy állásában rendületlenül megmaradjon. Megköveteli ezt az egyesület fölvirágzása, ami eddig is az ő szakavatott vezetésének és lankadatlan buzgalmának köszönhető. Az egyesület az ő vezetése mellett jutott el a helyes művészeti irányba s az ő vezetésére van szükség, hogy ezirányban megmaradjon.

A választmány *egyhangu határozattal nem fogadta el az igazgató lemondását*, mire az ülés véget ért.

Magyar kiállító művészek névsora.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igazgatósága a művészeti szakbizottságok javaslatára és a kiállítási szabályzat 2. §-a alapján az 1900/1901. évi Téli és az 1901. évi Tavaszi Kiállításra meghívandó magyar művészek névsorát junius 13-ikán tartott ülésén az alábbiakban állapította meg:[1]

*Adler Mór, Budapest, V., Béla-utca 3.
*Aggházy Gyula, Budapest, VI., Andrássy-út 71.
*Alpár Ignác, Budapest, VII., Almássy-tér 15.
*Baditz Ottó, Budapest, VI., Kmetty-utca 27.
*Bálint Zoltán, Budapest, VI., Nagymező-utca 43.
*Balló Ede, Budapest, VI,, Városligeti fasor 26.
Barcza Lajos, Ujpest, Árpád-út 96.
*Barsy Adolf, Budapest, VI., Bajza-utca 19/c.
Barta Ernő, München, Elisabeth-Platz 1/IV., Atelier.
Basch Árpád, Budapest, VI., Vasvári Pál-utca 9.
*Basch Gyula, Budapest, VI., Városligeti fasor 31.
Baumgartl Boldizsár, Sarajevo, Technikai középiskola.
*Benczur Gyula, Budapest, VI., Bajza-utca 19/c.
Benes Pál, Győrsziget, Gőzmalomtér.
Beck Ö. Fülöp, Budapest, VIII., Gólya-utca 37.
Bezerédi Gyula, Budapest, X., Család-utca 35—37.
Biasini Mari, Kolozsvár, Szentegyház-utca 1.
*Bihari Sándor, Budapest, VI., Aradi-utca 59.
Boemm Ritta, Budapest, VII., Aréna-út 46., III. emelet.
*Böhm Pál, München Arco-Str. 14/II. Rg. 9.
*Boruth Andor, Páris, 12. rue de Longchamps Place de Jena.
Bosznay István, Debrecen, Bethlen-utca 31.
*Both Menyhért, Budapest, VII., Damjanich-utca 5.
Braunecker Stina bárónő, Budapest, VIII, Zerge-utca 9.
*Brodszky Sándor, Budapest, VI., Izabella-utca 44/b.
Bruck Hermina, Budapest, V., Mérleg-utca 3
*Bruck Lajos, Budapest, II.. Döbrentey-utca 14.
*Bruck Miksa, Budapest, VI., Epreskert-utca 14.
*Burger Lajos, Budapest, VII., Pálma-utca 10.
Büttner Helén, Kis-Kartal u. p. Aszód.
*Csók István, Budapest, VI., Kmetty-utca 17.
*Czigler Győző, Budapest, IV., Múzeum-körut 37.
Damkó József, Budapest, VII., Aréna-ut 7.
*Donáth Gyula, Budapest, VI., Lendvay-utca 2/a.
*Dudits Andor, Budapest, VI, Vörösmarty-utca 35.
*Ebner Lajos, Budapest, II., Fő-utca 7.
*Edvi Illés Aladár, Budapest, VII., Ovoda-utca 3., II.
Egerváry P. Ágost, Rákos-Palota, Andrássy-út 15.
*Eisenhut Ferenc, München, Rükert-Strasse 6.
*Endrey Sándor, Budapest, V., Kálmán-utca 15/B.
Fábián Béla, Nagy-Szécsény, (Nógrádm.)
*Fadrusz János, Budapest, I., (Naphegy) Lisznyay-utca 7.
Fadrusz Jánosné, Budapest, I., (Naphegy) Lisznyay-utca 70.
*Faragó József, Budapest, I., Várkert-rakpart 21.
Farkass Miklós, Budapest, VI., Bajza-utca 19/c.
*Fényes Adolf, Budapest, VI., Vörösmarty-utca 34.
*Ferenczy Károly, Nagybánya v. Budapest, Rottenbiller-utca 46.
*Ferraris Artur, Bécs, III., Veithgasse 26.
*Feszty Árpád, Firenze.
Flesch-Brunningeni Ludmilla, München, Schwanthaler-Strasse 37.
Führer Richard, Budapest, VI., Lendvay-utca 2.
Gerhardt Alajosné, Budapest, VI., Gyár-utca 34.
*Giergl Kálmán, Budapest, V., Alkotmány-utca 23.
*Glatz Oszkár, Budapest, V., Akadémia-utca 6.
Glatter Armin, Budapest, VII., Damjanich-utca 30.
Goldreich Géza, Budapest, IV., Vámház-körut 4.
*Grosz Béla, Budapest, V., Árpád-utca 10.
*Grünwald Béla, Nagybánya.
*Gergely Imre, Budapest, VI., Bajza-utca 19/c.
*Gyárfás Jenő, Sepsi-Szt-György.
Gyulai László, Budapest, I., Mészáros-utca 32.
Hadl Richard, Bécs, III/3., Landstrassegürtel 3.
*Halmi Artur, Berlin, Kurfürsten-Strasse 102.
*Haraszti József, Budapest, VII.. Aréna-út 2.
*Háry Gyula, Budapest, VI., Nagy János-utca 14.
*Hausmann Alajos, Budapest, VIII., József-műegyetem.
*Hegedüs László, Budapest, VI.; Bajza-utca 19/c.
*Herzl Kornél, Páris, 157. rue de Rome.
*Holló Barnabás, Budapest, I., Várkert-bazár.
*Hollóssy Simon, München, Ziebland-Strasse 43/II.
Hoppel János, Budapest, VII., Csömöri-út 35.
*Horovitz Lipót, Bécs, Magdalenen-Strasse 36.
*Horthy Béla, Mezőkászony.
*Horti Pál, Budapest, VI., Podmaniczky-utca 31.
*Innocent Ferenc, Budapest, IV., Zöldfa-utca 31.
*Ipoly Sándor, Budapest, VII., Damjanich-utca 54.
Istvánffy Gyula, Budapest, Toldy Ferenc-utca 30.
*Jámbor Lajos, Budapest, VI., Nagymező-utca 43.
*Jankovics Gyula, Budapest, I., Várkert-bazár.
*Jantyik Mátyás, Békés.
*Jászai József, Budapest, VI., Teréz-körút 22., III. 16.
*Jendrassik Jenő, Budapest, VI. Városligeti fasor 26.
Jenser Mihály, Nagy-Károly.
*Kacziány Ödön, Budepest, VIII., Népszinház-utca 23.
*Kallós Ede, Budapest, I., Várkert-bazár.
*Kann Gyula, Budapest, V,. Váci-út 18.

[1] A *-gal jelöltek a Magyar Képzőművészek Egyesületének tagjai.

Klein Miksa

Berlin

1883-ban II. ort

cirem München

Off München 1905

21 l.

bbképző Esti Tanfolyamokról.

p és idő tanévben	Évfolyam	Ékítmény rajz	Alakrajz	Szakrajz	Műhelygyak.	Mintázás	Jegyzet
5—8 -8.	I. II.	— —	— —	— —	6 6	— —	Bőrdíszműveseknek.
5—8.	I. II. III.	— — —	— — —	6 6 6	— — —	— — —	Szobafestő, mázoló, címfestő, üvegfestő- és maratő, mozaik iparosoknak.
5—8.	I. II.	— —	— —	6 6	— —	— —	Kőműves-, ács- és kőfaragóknak. A szakrajz ábrázoló mértannal kapcsolatos.
5—8.	I. II.	— —	— —	6 6	— —	— —	A tanítás iparágak szerint megoszlik.
5—8.	I. II. III.	— — —	— — —	6 6 6	— — —	— — —	Épület- és bútorasztalosok, valamint fafaragók részére.
$_{2}6—{}^{1}/_{29}$.	I. II.	— —	— —	6 6	— —	— —	Férfiszabóknak.
5—8 5—8.	I. II. III.	— — —	— — —	6 6 6	— — —	— — —	Géplakatos, műszerész, mintakészítő, autószerelő, stb. részére.
5—8 5—8.	I. II.	— —	— —	— —	6 6	— —	Könyvkötők részére.

Klein Miksa
wybrán

l.

Szana 1890

153. l.

1943.

Magyarságtudomány

1. SZ.. *Halász Gábor:* Magyar középkor II. *Fitz József:* A vándornyomdász. *Eckhardt Sándor:* Batthyány Boldizsár a francia udvarnál. *Tolnai Gábor:* Gróf Bethlen Miklós. *Benedekfalvi Luby Margit:* Fogyó legelőkön. *Benedek András:* Betlehemes játék. Homoródremetén. *Fábián István:* Az adoma irodalmunkban. *Dénes Tibor:* Postromantika a XIX. század utolsó szakaszában. *Horváth Anzelm:* A brazíliai magyarság.

Klein Miksa

Az itt következő müvészneveket Szokolay Béla: -"Tóth István szobrász" c.- kritikájában csupán azért emliti meg, hogy fényt vessen a müvészélet mult századi mostoha viszonyaira. N eves szobrászok és festők a jobb kilátások reményében kénytelenek az országból kivándorolni.
A szobrászok közül: Böhm József Edgar Angliában, Klein Miksa Németországban, Tilgner Viktor Bécsben, Arady Zsigmond Velencében telepedett le.
A kritikában felsorolt müvészneveket lásd: Tóth István szobrászmüvész nevénél.

ÉLET, Bp. 1925. szept. 13. XVI. évf. 19. sz. 382-383. lap.

NDK

Klein Mór

Ócska híd, vf.

Tasnádi tájkép, of.

Első nyár, vf.

Tasnádi román templom, vfd.

Virágos rét, vf.

14 l.

N.Szal. 1913. tav.

Tiszteletpéldány

XXI. ÉVFOLYAM. BUDAPEST, 1940 OKTÓBER 5. RENDKIVÜLI SZÁM.

ÁRVERÉSI KÖZLÖNY

KIADJA M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR

A RENDKIVÜLI SZÁM ÁRA P —.50 | SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: IX. LÓNYAY-UTCA 30 32 TELEFONSZÁM: 187—965, 187—941 | ELŐFIZETÉSI DÍJ A RENDKIVÜLI SZÁMOKRA 1 ÉVRE P 6—

NÉHAI GRÓF DESSEWFFY MIKLÓSNÉ
SZÜLETETT BAY BERTA
HAGYATÉKÁNAK

AUKCIÓJA

A DESSEWFFY-PALOTÁBAN
(VIII., SÁNDOR-UTCA 4.)

KIÁLLÍTÁS:

1940 OKTÓBER 26-ÁN, 27-ÉN ÉS 28-ÁN DÉLELŐTT 10 ÓRÁTÓL FÉL 2 ÓRÁIG
AZONKIVÜL 28-ÁN DÉLUTÁN IS, 4 ÓRÁTÓL 7 ÓRÁIG.

ÁRVERÉS:

1940 OKTÓBER 29-ÉN 1— 40 SZÁMIG
88—118 „
185—250 „
309—354 „
355—400 „
463—520 „

1940 OKTÓBER 30-ÁN 41— 87 SZÁMIG
119—184 „
251—308 „
401—462 „
521—599 „

D. U. FÉL 4 ÓRAI KEZDETTEL.

A KATALÓGUS ÁRA 50 FILLÉR

AZ EL NEM KELT TÁRGYAK UJRA ÁRVERÉSRE KÉRHETŐK

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÁRVERÉSI CSARNOKA, BUDAPEST

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: DR. KOLOSSVÁRY MIKLÓS H. VEZÉRIGAZGATÓ.
Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest. — Felelős: Győry Aladár igazgató.

ELŐSZÓ.

Az Árverési Csarnok közönsége előszeretettel viseltetik az olyan alkalmak iránt, amikor első kézből vásárolhat és kereskedő közvetítése nélkül juthat valamely feloszló gyüjtemény hosszú időn át biztos kézben volt tárgyaihoz. A véletlen lehetővé tette, hogy ezúttal ilyen ritka csemegével kedveskedhessünk tisztelt vevőinknek s módot nyujtsunk egy megszünt főúri háztartás berendezési tárgyainak, díszes felszerelésének és műbecsű holmijának az eredeti helyen történő, közvetlen megszerzésére.

A világháború előtti Budapest jól ismerte a Nemzeti Múzeum tőszomszédságában álló, külsejével is előkelően ható Dessewffy-palotát s annak a legelőkelőbb társasághoz tartozó tulajdonosait: gróf Dessewffy Miklóst és nagyműveltségű hitvesét, Ludányi és Csomai Bay Bertát. A közönség szélesebb rétegei a hazai lovassport egyik vezérét látták a grófban, talán nem is sejtve, hogy ugyanakkor a tudósvilág az európai hírű numizmatikust és éremgyüjtőt tiszteli benne, akinek a barbár érmek felkutatása és ismertetése terén végzett munkássága a szakemberek általános elismerését vívta ki. A régi Magyarország e nagyrabecsült, nemes alakját a Gondviselés megóvta attól, hogy megérje a világháborút követő összeomlást; emlékét szeretettel őrző neje két évtizeddel később követte az elmulásban. A Sándor-utcai díszes palota árván maradt, a meghitt, kedves otthon bezárult, hogy végül elérje a sors, amely a legszebb otthonokra is kérlelhetetlenül lecsap. Az örökösök elhatározták berendezésének szétbontását és értékesítését.

A lakás, ahogy most az érdeklődők előtt mutatkozik, egészben véve a Millennium korát tükrözte vissza. Előkelő, világlátott emberek fejlett ízlése sugárzik belőle. A berendezés majdnem teljes, csak emlékszámba menő, nagyobbára apróbb, vagy anyaguk miatt is értékes tárgyak hiányoznak belőle. Ami szemünk elé tárul, az számos szobát tölt meg és változatosság, sokoldalúság tekintetében a felfokozott igényeket is kielégítheti.

Az egésznek főtömegét a bútorok teszik ki. Legtöbbjük a XIX. század utolsó harmadából származó, nem pompázó, de szolíd kivitelű berendezési tárgy. Egy részük jó és szép másolat, mint például egy olasz ládapad, a későrenaissance ízlésében, néhány itáliai karosszék, díszes, berakott francia kommód, stb. Az eredetiek közül említést érdemel egy ébenfa- és teknőcborítású díszszekrény sok fiókkal (asztala újabb) és egy rózsafa pipere-

asztalka mértani berakással, gyöngén hajlott lábakon, szétnyitható fedőlappal. Az utóbbi bizonyosan valamelyik felvidéki városban készült, épp úgy, mint egy a XVIII. század közepéről való tölgyfaborítású imazsámoly. Ez afféle fortélyos bútordarab. Zsámolya fiókszerűen betolható, felső lapját pedig le lehet hajtani, amikor is íróasztalul használható. Közepét szekrényke tölti ki, kétfelé nyíló ajtóin egy szerzetes és egy apáca berakott alakjával. Az ősanya, kinek szobájában állott kétszáz év előtt, egyformán használhatta világi és áhítatos célra. Érdemes még felemlíteni egy kis tölgyfaasztalt, baluszter-lábakkal, a XVIII. századból. Valószínűleg olasz vidékről kerülhetett ide.

Nagyszámmal láthatunk tükröket, mindenféle alakban és méretben, különböző stílusokban. Miattuk kevesebb hely jutott a képeknek. Számuk ennélfogva nem nagy s észre lehet venni, hogy inkább dekoratív hatásukat, mint müértéküket vették tekintetbe.

A festmények között a legbecsesebb egy Dárius családját Nagy Sándor előtt ábrázoló, sokalakos jelenet, amelyet a régibb meghatározás a népes *Francken* festőcsalád legidősebb, Ferenc nevű tagjától származtat. A festmény azonban kétségtelenül fiától, az Ifj. Frans Franckentől való (1581—1642), ki, hogy megkülönböztesse magát saját fiától, apja halála után szintén a „Do F. Franck" (azaz Den onde, az öregebb) jelzéssel látta el képeit. A három hasonló nevű művész munkáinak különválasztása a hasonló névjelzések és hasonló modor miatt sokáig nagy nehézségekbe ütközött, a legújabb irodalom azonban a kérdést meglehetősen tisztázta. Az itt bemutatott festmény mindenesetre megérdemli, hogy a későbarokk-kor művészetét jól ismerő specialista foglalkozzék vele.

A nagyobbára a XVIII. század romantikus irányzatát képviselő festmény mellett két összetartozó rokokó-jeleneten akad meg szemünk. A korábbi tulajdonos meghatározása szerint *Watteau* egy követőjét *I. B. J. Patert* kell a művészben keresnünk. Mi inkább *A. Watteau* valamely névtelen utánzójára gondolnánk, aki a mester stílusába igyekezett magát beleélni.

Kellemes szobadíszül szolgálnak a XVIII. századi, részben olasz, részben német képzeleti tájképek, amelyeknél mestert nem, legfeljebb iskolát kell keresnünk. Többnyire gyakorlottkezű festők munkái s kitűnően visszaadják a kor hangulatát. Aki nem táplál magasabb igényeket és nem keres okvetlenül neveket, jutányosan megszabott árak mellett ízléses és hatásos darabokban válogathat.

A magyar festők műveiből említsük meg *Laccataris Demeter* (1798—1864) kisméretű, de tetszetős képét: Nő mandolinnal. Kecses rajz, finom, szinte miniatűrszerű kivitel, de természetesen nem mentes a kor modorosságától. Az átlagon felülemelkedik *Neogrády Antal* Erdőben című képe, amely tulajdonképpen fürdő leányt ábrázol.

A pastellek között egyik leányarckép bécsi festő munkája a mult századból; másik (nő kutyával) a XVIII. századi angol portraitisták modorában készült; Mind a kettő pompás faragású keretbe van illesztve. A miniatűrök között szerepel a néhai tulajdonos közvetlen elődeinek négy kis arcképe; köztük a legrégibbet *Adamek* felvidéki festő szignálta.

A lakás dísztárgyai között egy kisméretű, kehelyforma pohár bizonyosan felsőmagyarországi munka, 1612 évszámmal, W. V. betűkkel és egy cipő bevésett alakjával; valamely varga-céh számára készülhetett. Ugyancsak hazai készítménynek látszik

egy kókuszserleg aranyozott ezüst talpa és foglalata. Ebbe 1630, G E és B E van vésve; stílusa mindenben megfelel a jelzett kornak.

Az újabb időket képviseli egy pár nagy gyertyatartó, bécsi készítmény 1839-ből. Sajátságos komoly formái az aránylag késői idő dacára még Louis XVI. reminiszcenciákat árulnak el, ami, tapasztalás szerint, öreg mesterre vall. Ennél kb. évtizeddel újabb egy másik páros gyertyatartó. Valószínűleg ez is Bécsben készült, de már neobarokk ízlésben. Két nagyobb kávéskanna közül egyik XVI. Lajos-stílusa ellenére XIX. századi s talán magyar; a másik, sajtolt díszítéssel, bizonyosan bécsi.

A kerámiai emlékek sorozata igen változatos. Van közöttük etruszk korsócska sárgás alapon fekete alakos festéssel, néhány jó delfti fajánsz, például kékdíszű váza a nagyhírű *Jacobus Pynacker* jelzésével (1670 kör.), több régi kínai porcellánedény (egy finoman festett teáskannácska a XVIII. században Európában kiegészítve ónfüllel!), sevresi virágtartó, és természetesen bécsi készítmények, amikben a régi magyar úriházak mindenkor bővelkedtek.

Ezek közül régi családi tulajdon volt egy igen ízléses, valaha sok darabból állott evőkészlet 1815-ből. Arany csíkokkal és diszkrét zöldleveles peremmel van díszítve. Különösen szépformájú benne a hatalmas levesestál. 1815—1816-ban készült a szép egyszemélyes reggelizőkészlet is, amely két kannából, magas lábakra helyezett cukortartóból és csészéből áll és nagy, ovális tálcára van helyezve. Peremén mindenütt széles aranysáv fut körül, leveles gyöngyvirág-ágakkal megrakva. A válogatott csészék sorában a legkorábbi egy 1808-ban készült hengeralakú csésze, finom arany peremdísszel; rajta feketével festett Janus-fejes emlékoszlop képe, alján verses német felírás. Egy 1821—22-vel jelzett darabon gyopárdíszt látunk; belseje teljesen aranyozott. Ugyancsak 1822-ben készült kékmázas csészén *JOSEPH* felírás olvasható, alján virágcsokor. Kiváló egy urnaalakú, alsótányéros cukortartó is, virágokkal és dús aranyozással. Végül igen mutatós darab egy *pirkenhammeri* nagy csésze, amelynek szokatlanul a belsejét festették ki tarka virágokkal, míg külsejére síma, fémszerű aranyozás került. Igazi díszdarab, amelyet természetesen soha sem használtak praktikus célra. Kora 1840—1850 közé esik.

Porcellán-alakok sem hiányoznak. Bécsi bélyege van egy fehérmázú rokokó-csoportnak (szerelmi vallomás) a XVIII. (?) századból és egy „fésülködő leány"-nak 1845-ből.

Kisebb-nagyobb szobrok, az életnagyságtól a parányi méretekig, márványból, bronzból, fából, elefántcsontból bőven díszítették a lakást s nagy választékban állnak rendelkezésre. Valamelyik jobb osztrák művész munkája két kis mellszobor II. Ferencé (aki nálunk I. volt) és Károly főhercegé, a neves hadvezéré. Mindkettő a XIX. század elején készült. Különösebb becse van egy a XVIII. század első felére keltezhető nagyobb fali feszületnek. Krisztus jó anatómiával megformált teste elefántcsont, a keresztet teknőc borítja.

Szebbnél-szebb állóórák a XVIII. század végétől kezdődőleg, sok apró csecsebecse, csinos burnótszelencék s mindenféle más, a lakást kedvessé tevő holmi egészíti ki az anyagot. Szövetneműekből szőnyegek (köztük nagyméretű Aubusson), függönyök, terítők kínálkoznak. Az egykor gazdag könyvgyüjteménynek csak töredékei kerülnek eladásra, de van közöttük több díszmű és néhány érdekes régi kötés.

Nem lehet elzárkózni bizonyos sajnálkozó érzés elől, amikor egy kedves otthon berendezése a régi, nagyrabecsült gazdák végleges távozása után részeire bomlik. Ez is egy neme a halálnak. Azonban ez az elmulás magában hordozza az új élet csiráit. A régi helyükről elmozdult tárgyak ismét más tűzhely felépítésénél kapnak szerepet, új otthonok berendezésére szolgálnak s idővel beilleszkednek abba az egyéni képbe, amelyet a művelt ember lakóhelye mindenkor magára ölt. Reméljük, aukciónk szerteröppenő holmija csupa jó kezekbe fog kerülni s éppoly kellemes, bensőséges otthonokban talál helyet, mint aminőnek a Sándor-utcai kis palotát ismertük.

I. FESTMÉNYEK, SZOBROK, ÉRMÉK,

(1-től 87-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
1.	AACHEN, HANS VON (1552—1615) követője, A szent család. Olajfestmény	20.—
2.	AJDUKIEVICZ, TADEUS, Ügetőverseny. Olajfestmény. 80×105. (Jelzett.)	30.—
3.	BURGHART, HERMANN, Díszletterv. Olajfestmény. 100×150	50.—
4.	—, Díszletterv. Olajfestmény. 100×150	50.—
5.	COX, WALTER A., MOORE, HARVEY UTÁN, Az első hallgatósága. Rézkarc. 67×87	15.—
6.	DARCIS, LOUIS (? — 1801), MORLAND, GEORGE (1763—1804) után, A munka gyümölcse. Rézmetszet. 66×50	25.—
7.	DARCIS, LOUIS (? — 1801), SINGLETON, HENRY (1766—1839) után, A kicsapongás és tékozlás következménye. Rézmetszet. 65×52 . .	25.—
8.	FRANCKEN, FRANS II. (1581—1642), Dárius családja Nagy Sándor sátrában. Olajfestmény. 53×76. (Jelzett.)	1500.—
9.	GOODMANN, MAUDE, És azóta boldogan élnek. Színes nyomat. 58×80	10.—
10.	GÖRÖGKELETI FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Szentek. Ikon. 36×24	20.—
11.	HAMILTON, JEAN GEORGE (1672—1737) (?), Fácánkakas. Olajfestmény. 25×35 (Jelzett.) . .	100.—
12.	ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Judith. Olajfestmény	250.—
13.	ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Pásztorok a kútnál. Olajfestmény. 88×115. (Sérült.) .	150.—
14.	ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Tájkép. Olajfestmény. 62×92	120.—
15.	ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Lovascsata. Olajfestmény. 36×48	80.—

Kikiáltási ár pengőben

16. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD VÉGE, Zsuzsanna a fürdőben. Elefántcsontra festett miniatür . . . . . 20.—
17. ISMERETLEN FESTŐ, XVIII. SZÁZAD VÉGE, Zsuzsanna és a vének. Elefántcsontra festett miniatür . . . . . 20.—
18. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Női képmás. Pasztell, díszesen faragott barokk keretben. Angol eredeti után. 47×35 . . . . . 80.—
19. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Szent Alajos. Olajfestmény . . . . . 30.—
20. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Női képmás. Pasztell, díszesen faragott barokk keretben. Angol eredeti után. 44×34 . . . . . 80.—
21. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, gróf Dessewffy Miklós képmása. Miniatür, aranyozott bronzkeretben . . . . . 15.—
22. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Férfi-, női- és gyermekképmás. Négy elefántcsontra festett miniatür, egy keretben. (Az egyik jelezve: ADAMEK.) . . . . . 50.—
23. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Leányok. Olajfestmény 100×78 . . . . . 40.—
24. ISMERETLEN MŰVÉSZ, (XX. SZÁZAD), Tanya. Rézkarc 31×38 . . . . . 8.—
25. ISMERETLEN FESTŐ, RUBENS, PETRUS PAULUS UTÁN, Helene Fourment bundában. Olajfestmény. 66×43 . . . . . 40.—
26. LACCATARIS DEMETER (1798—1864), Nő mandolinnal. Olajfestmény 35×27 . . . . . 80.—
27. MANDEL, EDUARD (1810—1882), RENI, GUIDO (1575—1642) után, Ecco Homo. Rézmetszet. 46×36. 8.—
28. MASSARD, JEAN (1740—1822), GREUZE, JEAN BAPTISTE (1725—1805) után, A hőn szeretett anya. Rézmetszet. 55×65 . . . . . 25.—
29. MODROVICH, Tájkép. Olajfestmény . . . . 20.—
30. MODROVICH, Tájkáp. Olajfestmény . . . . 20.—
31. M. S. JELZÉSŰ FESTŐ, Rózsák. Olajfestmény. 30×25. (Jelzett.) . . . . . 10.—
32. NEOGRÁDY ANTAL, Erdőben. Olajfestmény . 20.—
33. NÉMETALFÖLDI FESTŐ, Női képmás. Olajminiatür . . . . . 25.—
34. NÉMET FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Szüz Mária olvasni tanul. Olajfestmény. 53×48 . . . . . 60.—
35. OLASZ FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Tájkép romokkal. Olajfestmény. 118×154 . . . . . 250.—

	Kikiáltási ár pengőben
36. OLASZ FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Tájkép romokkal. Olajfestmény. 113×137	250.—
37. OLASZ FESTŐ, XVIII. SZÁZAD, Csendélet. Olajfestmény. 58×74	60.—
38. PAUSINGER, HELENE VON, Virágok. Olajfestmény. 41×32. (Jelzett.)	50.—
39. STANKOVITS M., Tengerparti táj. Olajfestmény. 3×60. (Jelzett.)	10.—
40. STANKOVITS M., Tengeri táj. Olajfestmény. 33×60. (Jelzett.)	10.—
41. SMITH, JOHN RAPHAEL (1752—1812), ROMNEI, GEORGE (1734—1802 után, Mrs. Robinson. Mezzotintó. Utánnyomás. 37×26	20.—
42. WATTEAU, JEAN ANTOINE (1684—1721) KÖVETŐJE. Pásztorjelenet. Olajfestmény. 36×45 .	250.—
43. —, Pásztorjelenet. Olajfestmény. 35×45 . . .	250.—
44. G. J. JELZÉSŰ MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, A zene. Elefántcsontszobor, fekete fatalapzaton . . .	50.—
45. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Apolló. Fehér márvány. Antik eredeti után . .	100.—
46. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Margaréta. Fehér márvány	60.—
47. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Női akt, gyíkkal. Fehér márvány. (Kissé sérült.) . .	100.—
48. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Bacchus. Bronz, márványtalapzaton. Antik eredeti után	30.—
49. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Pán és Szirén. Elefántcsontfaragvány, fatalapzaton. (Hibás, hiányos.)	15.—
50. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Női mellszobor. Alabástrom. (Hibás.)	5.—
51. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Kosztümös női alak. Elefántcsontszobrocska, fatalapzaton	40.—
52. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Uralkodó. Elefántcsontszobrocska, fekete fatalapzaton	50.—
53. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Apostol. Faszobrocska. (Hibás.)	40.—
54. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Halászó leány. Fehér márvány, zöld márványoszlopon	300.—
55. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, II. Ferenc mellszobra. Egykorú. Fehér márvány. (Hibás, ragasztott.)	20.—

	Kikiáltási ár pengőben
56. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Károly főherceg mellszobra. Egykorú. Fehér márvány. (Hibás.) .	20.—
57. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Herkules. Műmárvány. (Ragasztott.)	50.—
58. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Néger nő és férfi mellszobra. Bronz. Empire. 2 darab	60.—
59. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, Királynő mellszobra. Színes márvány. (Hibás.)	8.—
60. KLEIN, MAX, Női mellszobor. Részben festett márvány	40.—
61. S. H. P. JELZÉSŰ MŰVÉSZ, Keresztelő Szent János. Faszobrocska	45.—
62. NEMECEK, A., Ügetőverseny emlékérem. Ezüst. Eredeti tokban	2.—
63. —, Ügetőverseny emlékérem. Ezüst, Eredeti tokban	2.—
64. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLAKETTJE. Ezüst. Eredeti tokban	3.—
65. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLAKETTJE. Ezüst. Eredeti tokban	3.—
66. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLAKETTJE. Ezüst. Eredeti tokban	3.—
67. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLAKETTJE. Ezüst	3.—
68. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLAKETTJE. Ezüst	3.—
69. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EMLÉKPLAKETTJE. Ezüst	3.—
70. NEMECEK, A., ÜGETŐVERSENY EMLÉKÉREM. Ezüst	2.—
71. IV. KÁROLY KORONÁZÁSI EMLÉKPLAKETTJE. 1916. december 30-án. Fehér fém. 2 drb.	1.—
72. XI. PIUS PÁPA EMLÉKÉRME. Bronz. Eredeti tokban	2.—
73. ZOMÁNCOZOTT JELVÉNYEK. Nagyobbrészt ügetőversenyi tagsági jelvény. 34 drb . . .	3.—
74. BECK Ö. FÜLÖP., Gyulai Pál születése 80-ik évfordulójára a Műbarátok Köre. 1906.	3.—
75. BERÁN JÁNOS, A Magyar Numizmatikai Társulat húsz éves fennállása emlékére vert érem. Ezüst	25.—
76. BECK Ö. FÜLÖP, Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének plakettje. Ezüst	3.—
77. A POZSONYI ÜGETŐVERSENY EGYESÜLET PLAKETTJE. — NEMECEK, A., Két ügetőverseny érem. Ezüst. 3 drb.	12.—

	Kikiáltási ár pengőben
78. GÖRÖG DRACHMA. Bronz	3.—
79. BETHLEN GÁBOR ERDÉLYI FEJEDELEM EZÜST TALLÉRJA. 1622-ből	12.—
80. EZÜST 1 KORONÁSOK ÉS 1 FORINTOSOK I. Ferenc József uralkodása idejéből. 29 drb . .	20.—
81. EZÜST 2 KORONÁSOK 1912-ből	3.—
82. EZÜST 5 KORONÁSOK ÉS 2 FORINTOS 3 drb	8.—
83. TÖRÖK EZÜST PIASZTEREK ÉS FÉLPIASZTEREK 1910 körül	12.—
84. I. FERENC JÓZSEF EZÜST 2 FORINTOSA 1879-BŐL, 2 DRB. EZÜST 1 FORINTOSA 1878-BÓL ÉS 1879-BŐL ÉS JÁNOS SZÁSZ KIRÁLY EZÜST TALLÉRJA 1854-ből. 4 drb. . .	4.—
85. FRANCIA ÉS SVÁJCI EZÜST FRANKOSOK, DÁN KORONA, stb. 28 drb.	10.—
86. RÉZ ÉE NIKKELPÉNZ, vegyes. 6 drb. . . .	50.—
87. A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM 100 ÉVES FENNÁLLÁSÁNAK EMLÉKÉRE VERT PLA, KETT. EZÜST, 86 gr.	10.—

Klein, Miksa

Árv Csarn
1940
5. rk

sovább

Klein Mór

díszítő festészetben

II. díj.

Értimisk 1910/11. 13. l.

T. 8324.

tképen a balra elterülő város épü-
ik, mig jobbra a leégett vár van

: 39.8 cm.

34-902
1020.

Klein Mór

Székesfőváros Gáz művei
levelezőlap pályázatai
80 koronás díj.

Éimisk, 1913-14-

Klein Mór

2004 államsegély

Értimisk 1910/11.

15. l.

1381. Velen

A XVI. sz

Vízmedencze.

E kézmosómedenczének
szélsőben, gyümölcsserleg és a
induló virágcsoport képez dísz

Márvány, méretei 93 : 27 c
tett 1894 szeptember 22-én L.
89·80 K-án. — Elszámoltatott 18
— Az elszámolásra nézve lásd a
és az 1895 május 10-iki 22919
Az elszámolást elfogadta az 190
900) és az 1901 augusztus 26-ik

Jegyzet. L. az 1896-iki lajs
— Preisliste N° 257.

$\Pi_3 - 3$

Pl.
Vet. 1894.

Klein Mór

végbiz. jeles eredm.

Érettségizett 1910/11.

16. l.

Petrozsényi iparostanonczotthon népkdt.

III. 179

Klein Mór

200k államsegély

Kőtimisk 1909/10. 8. l.

510. Ismeretlen festő.
A XVIII sz. végéről.

510. Czirjék Mihály testőr.

Derékon alól, kisé jobbra
és baljával kardjának markolatát fo
ke és szeme barna, arcza és bajusza
mentéje, dolmánya és nadrágja piros
lati jelvény szoritja; kaczagányána
a mely utóbbi, a kétfejü sast láthat
teződnek. Jobbra ~~ezüst zsinórzású~~

Vászon, méretei 94.5: 72
Cserekép, a m. tud. Akadé

510

904: v. 2.

Klein Mór

festő

1907-10

Éimisk 1930.85.l.

Klein

K. 5. *Móric*, festő, * Debrecen 1887 júl. 16. A bpesti iparművészeti iskolában tanult. 1907—13. tájképeket (Tasnádi táj, Kilátás a Rózsadombról, A tónál. stb.) állította ki Budapesten.

E. Gy. T. 5681

570.

570. David Ryckaert III.

Sz. Antwerpenben 1612-ben. † ugyanott 1661-ben.

Az éneklő agg.

Derékon alólig látható, áll és kissé jobbra fordul. Jobb kezét hátra teszi és baljában, melylyel az asztalra könyököl, hangjegy van, melyből énekel. Feje elől kopasz; szőke haja, bajusza és szakálla őszbevegyült; homloka ránczos. Ingének széles gallérja lehajtott, arany nyakláncz-án emléket hord és fekete kabátja elől szétáll.

Fa, méretei 29·5 : 24 cm. — Mündler: VII. 46.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: IV. 40. *D. Ryckaert:* Der singende Mann. — 1844: IV. 75. *D. Ryckaert:* Ein singender Mann. — 1865, 1866, 1867, 1869: VII. 46. *D. Ryckaert:* Éneklő férfi.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: VII. 46. *D. Ryckaert:* Éneklő. — 1873: VII. 46. *D. Ryckaert:* Ein singender Mann. — 1876, 1878, 1879: XV. 644. *D. Ryckaert:* Daloló férfi.

I

269.

Klein Mór

rook államsegély

Éörtimisk 1908/9.

13. 1.

Dreher Maul
Dreher Maul
Dreher Maul
Dreher Maul
Dreher Maul
Dreher Maul
Dreher Maul

Klein Moritz

Maler, geb. 16. Juli 1887 in Debreczen, absolvierte die Kunstgewerbeschule in Budapest und beschickte seit 1907 die Ausstellungen der Hauptstadt.

Kőnick – II. 29. L.

~~Árpádkori tabla VI. 176.~~

Klein Mór

1910. dec. kiáll. Neuveti halon
A tónál, olaff. 1000.–

1913. ápr. máj kiáll. u. o.
Ócska hid, vcrf. 40.–
Tasnádi tájrejz, olaff. 400.–
Első nyár, vcrf. 400.–
Tasnádi romántemplom, vcf. 50.–
Virágos vét, vcrf. 30.–

1913. sept. kiáll. u. o.
Kilátása Rózsadombról, olaff. 200.–
Rózsadombi kőhánya, olaff. 100.–

1913. MGE és MAPE kiáll. u. o.
A tónál, vcrf. 100.–

Incunabulum III.80.

Klein Mózes

czustmüves

lásd. Ladányi M.

Magyar ipar almanachja. Bp. 1929

193. l.

194. l.

arck.

Klein Mózes

ezüstmüves

selj. élet.

A m. ipar al-
manachja
1929.
193. l.

könyvtáramban

U.o. 1930.
194. l.

Klein Mózes

czustnuwes

Ladanyi M.

A mipar alma
nachja. Bp.
1930. 194. l.

életrajz

Aranykoporus mezey

Klein Mózes

czustumves

lásd életrajzát

A m. ipar almanachja. Bp

1929. 192. l.

aranykonoros

Klein Mózes

aranyrossoms
erüstmives

l

Ladányi II -

194, 195. l.

Klein Mózes

czustmunes

Bp. VII. Sip u. 20

Nemesfévk 1941

198. l.

Gyümölcs. — 1873: XIV. 1. *A. Vasquez:* Ein Fruchtstück. — 1876, 1878, 1879: XVI. 660. *A. Vasquez:* A reggeli. — 1881: 744. *A. Vazquez:* Gyümölcs. — 1888: XXII. 799. *A. Vazquez:* Egy asztalon czitrom, spárga, ártícsóka stb. látható. — 1896, 1897: XXII. 799. *A. Vazquez:* Gyümölcsök. — 1897: XXII. 799. *A. Vazquez:* Stilleben. — 1898: XXII. 799. *A. Vazquez:* Nature morte. — 1901, 1904: XXII. 799. *A. Vazquez:* Gyümölcsök.

Klein Mózes

Czustmüves

aranyhonorus mester

l.

Szefelslex. 395. l.

Élétr. arck.

u. o. 754. l

Klein Mózes

ezüstmives, szül. 1869.
aranyfoszorús mester

Életrajz, arckép

Lamagyparalm. 193. l.

M.D.K.

KLEIN von Muntii (2)

Bacsányiné, Bamberg Gabriella arckéje 1791

Garas XVIII. N. 144, 226. l.

MDK

Klein v. Muntii, festöm.

pinxit 1791.

ez van a kép hátára festve. A kép Baumberg Gabriella bécsi költönöt ábrázolja, ki csak sok akadály leküzdése után léphetett oltár elé 1805-ben Bacsányi János, magyar költönkkel. 25 éves voltm mikor e kép készült róla.
Klein név csak álnév lehetett s a XVIII.sz. festömüvészetével foglalkozók számára érdemes feladatul szolgál, ki lehetett a müvész? Repr.
Lehet, hogy francia müvész, ki Bécsbe menekült valamilyen oknál fogva?

Mihalik J. Baumberg Gabriella arczképe.
Muz.és Kvt.Ért. III. 1909. 2-3.sz. 145-146.l.

Klein Oszkár

budapesti

1906.

Elhunyt 1930. 85. l.

Klein Ödön

épitőmester
Miskolczon

Ibl tervei alapján épi-
tette a ~~[illegible]~~ bodrog olaszi
Lőnyai kastélyt
a 70 es evekben.

A bodrog olaszi kas-
tély és a Lőnyay ga-
leid. Vasz
1899. 754-5. l.
Egyed

MDK

Klein Ödön miskolci építömester
Ybl tervei alapján

épitette a bodrogolaszi Lonyai kastélyt a 7o-es é

években. Képpel.

A bodrogolaszi kastély és a Lónyai család.
Vas.Ujs. 1899. 754-5.l.

Klein Pál

Vul. 1871. Esti tanf.
Otvörsch
Páder Nándor lakatosnál

Értimisk 1900/1901.
39. l.

Ystad h. n. VIII. 110.

Ötvös Klein (Kis) Raquel

1572-1577. Ötvös Kis Jánosnak Lypsky Dorottyától származó fia, ötvös Tobiásnak édes testvéré. Polgárjogot 1575-ben nyer, de 1572 ben már Kassán van, mert mint jelenlevő szerepel egy adás vevésnél. 1575-ben kell megosztozzna Tobiás testvérével az anyjuktól örökölt szőlőn, melyre a tályai biró határnapot is tűrött ki. 1576-ban saját sógora vádolja borhamisítással, de a vád igaztalannak bizonyul. 1577. okt elején Raquel minesar élők között mert 13 án már néhainak jelzik.

Mihalik Józef. Kassaváros ötvösszenek története. Bpest. 1900. 189. l.

Bori István

ötvös.

XVIII. 07.

Klein Rezső

KITÜNTETÉSEK. Az Aufrecht és Goldschmied cég által porcellángyártmányok terveire hirdetett pályázaton a száz koronás harmadik díjat Klein Rezső nyerte. Az első és második díjat nem adták ki.

Művészet 1907. 413. l.

y = x + 1
y = x + 2
x

Klein Rezső

Művészet 1907 413

nem Kiss Rezső

Zügekávé

1927. máj. 19. 600

MDK.

Klein Rezső: A Magyar Iparmüvészeti Társulat Pályázatán loo koronás III. dijat nyert.

Magyar Iparmüvészet 19o7. 264. l.

KLEIN SAMU
nyomdász, nyomdatulajdonos (?–1929)

Miskolcon volt nyomdája. 1929-ben bekövetkezett haláláig a vidéki nyomdászat egyik vezető egyénisége volt.

Magyar könyvművészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és Petőfi Irod Muz.közös kiadványa Bp.1975.

Klein S.

L. Siklóssy F K T tört.

118. l

119. l.

120. l.

125. l.

128. l.

129. l.

130, 131.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Klein S.

és Fraser S. londoni építészek kapták meg az 1871-ben, a fővárosi általános rendezésre kiírt tervpályázat harmadik díját.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1980. 463o. 831.

Klein Sándor, Jestő l. Bihari Sándor.

Klein Sándor, festő l. Bihari Sándor.

Klein Sándor

mungrüjtő

l.

Ujv M Ts L.

490. l.

Klein Sándor

az 1919 júniusában szervezett épreskerti rajztanárképző képző tanfolyam oktatója volt.

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Művtört.Ért. 197o. 2.sz. 141-147. l.

147. l.

KLEIN Sándor

M.D.K.

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagj

1928.

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 339.e.

Klein Sándor

Ábrándozó
Viharfelhők

Debreceni Műpártoló Egyesület kiáll. 1926.

Klein Sándor

építész.

Szül. Nagyszalonta 1900.
Oklevelet nyert 1925.

Műegyetem II. l.

Haydn József.

Mellig, balra, mellfodorral
Felirata:

Joseph Haydn

legalól középütt: Berlin bei L. S

Kr., mér. 8.2: 8.2 cm.

Sz. n
335

3113. BAUVAIS FALISZŐNYEG. 372×260 = 9.60 m². . 4000
3114. NAGY SZMIRNASZŐNYEG. 710×536 = 37.57 m² . 700

Klein Sándor
épitész

Tér és Forma
1939. 216, 217. l. 218
(Ferencrendi templom
Kassán, kapcsolat.)
Terverte és kivitelezte
Jenni

3073. PERZSARAJZÚ FÉLSELYEM SZŐNYEG. 145×235 = 3.40 m² 300
3074. AFSÁL. 166×116 = 1.91 m² 150
3075. BELFÖLDI PERZSA. 64×123 = 0.78 m². . . . 38
3076. NIDGE. 90×117 = 1.05 m². 55
3077. PIROLTI SZŐNYEG. 400×139 = 5.56 m². . . . 120
3078. SENÉÉ CSIK. 2 drb. 120
3079. TEBRISZ. 293×139 = 6.09 m² 600
3080. SIRÁSZ SZŐNYEG. 275×160 = 4.40 m² 400
3081. ÖRMÉNY ÖSSZEKÖTŐ. 232×120 = 2.78 m². . . 300
3082. PERZSA FUTÓSZŐNYEG. 273×107 = 2.92 m² . 350
3083. KAZAK ÖSSZEKÖTŐ. 210×130 = 273 m². . . 200
3084. FERRAHÁN SZŐNYEG. 344×160 = 5.50 m² . 350
3085. SIRÁSZ ÖSSZEKÖTŐ. 174×133 = 2.31 m². . . 250
3086. FERRAHÁN ÖSSZEKÖTŐ. 184×111 = 2.04 m². (Hibás.) 180
3087. KARAMÁNI FÜGGÖNYSZÁRNY. (Egy pár.) . . 200
3088. FERRAHÁN, XIX. sz. I. fele. 310×142 = 4.40 m². (Kissé kopott.) 600
3089. NAGY JORAGÁNSZŐNYEG. 520×375 = 19.50 m² 2200
3090. SERABEND. 210×132 = 2.77 m². (Kopott és hibás.) 200
3091. KARAMÁNI FÜGGÖNYSZÁRNY. (Egy pár.) . . 200

Klein Sándor

münchitész

laid

z

Wick Kassatört

404 l.

Klein Sándor

Kassai műépítész. Tervezte és 1938-ban építette a ferencrendiek kassai Regina pacis templomát. Egyéb munkái: A Jézus-társaság kassai bölcseleti főiskolájának épülete. A cseh megszállás alatt Kassa környékén számos templomot restaurált. A kassai Forgách-palotát jenti 1939-ben restaurálta az épület új részét tervezte és építette.

Mihalik Sándor közlése

Szigetszentmiklós, tpl

2

Klein Sándor

Möller István középkori tanszékről.

A Műegyetemen megnyíló építészkiállításon a Hungária M.T.E. Corvin Mátyás-csoport tagjaként szerepel, melynek keretében négy akvarelljét látjuk.

Magyarság, 1925. Máj. 31.

Klein Sándor

IV. é. ép. hallg. 1940-41.

Kolozs-tanuló

Gimnázium terv.

Tavl. kép, alaprajz

Technika

1941. 413. l.

1.–54. M.

Budapest
Pfeifer Ferdinand
1888

MDK

Klein Sándor

épitészmérnök, sz. Szatmárnémeti 1913
1941-42. tanévben oklevelet szerzett végzett hallg.

József nádor 1941/42. 32o l.

Nagyszékely /Tolna/

Ref.templom. Ónkupa Stadler Jó
kehely és három kanna. Kereszt
18ol közt.

/Mihalik Sándor: Pest-budai ónm
Multjából, VII-1939, 121,126,13
Magyar református templomok. Bp

425, Klein Sándor, ép. MDK

Szül.: Nagyszabos, 1900 okl. kelte: 1925 Sz.: 8572

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet, absolutoriumot vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig.

EP-IP - EP-MÜV. 1931. márc. 1. 41. l.

Kleinarth József Dániel

magyzebeni ezüstmüves

lásd

Horvmagyötv Becsben

8. l.

Kleinradt Daniel

ötvös Nagyszeben

Kőmagyóry. 265.

1487

Nr. 1282

?

Nr. 1281

DK Daniel Kleinradt, M 1836, † 1848. (B: VI,5—9?)

a) Fedelespohár. — *Deckelbecher.* — „1837."
Bruckenthal-Museum.

b) Kehely. — *Kelch.* — „1847."
Ev. egyház, Kakasfalva — *Ev. Kirche, Hahnbach. Roth: 157, 366.*

c) Cukorszóró, újbarokk. — *Zuckerstreuer, neubarock.*
Iparmův. Múzeum — *Kunstgewerbe-Museum, Bp.*

...részeti Muzeum (480 97)

Olasz mester műve a XV. századból:
~~[illegible]~~: ~~[illegible]~~

Vitelius – szobra:

Vállig látható, kisse jobbra néz
beretvál~~tt~~. Felirata: „VITEL

Terracotta, magassága
~~XVI. szarad.~~ Ara 17

Ltha 11

67

D

Ötvös Klein (Kis) Tóbiás

1572-1575. Kis ötvös János-nak Lypsky Dorottyától származó fia., ötvös Raquel-nek ides testvére. Polgárjogot ugan csak 1575-decz havában nyert, de 1572-ben már Kassán lakott, mert jelen van növérre házánál eladásánál.

Mihalik József. Kassavárosi ötvösségének történett. Bpest 1900. 189. l.

Blaas Antal

ötvös.

XVI. 97.

Kassa

Ötvös Klein Tóbiás, 1572-1575

Arch. Közl. 1899. XXI. 189

Klein Zsigmond MDK

mérnök meghalt

A Magy. Mérnök és Épitész Egylet Közlönye.
1930. 244.o.

Kleinberger

2 lótanulmány

vagy

Repr.

Rajztemlékl

1883. IV. évf.

Provenceból magával hozott nagybecsu illu-

már meghalt. Lehetséges azonban, hogy a családnak később meghalt tagjai egy Karlsbadból Raudnitzba történt kirándulás alkalmával ültek Kupeczkynek, ami annyival valószínűbb, mert föltehető, hogy J. Péterrel Karlsbadban a cseh arisztokráczia érintkezésben állott.

Kupeczkynek raudnitzi festményei természetesen nem szerepelnek azon műveinek Füsslitől közölt jegyzékében, melyeket a mester fiának hátrahagyott s a melyeket Füssli, mint a Kupeczky végrendeletének végrehajtója, bizonyára pontosan ismert.

Nem kevésbé gazdag a raudnitzi vár illuminált kéziratokban. A kéziratgyüjtemény legrégibb darabja egy X. századbeli latin evangeliarum, karoling-stilű miniatürökkel. Becses darab a XIII. század második feléből származó, ugyancsak latin Aristoteles; a miniatür franczia eredetéhez nem fér kétség, bár a kiadók igen óvatosan nyilatkoznak. Számos cseh, flamand és holland miniált codexet egyesít még a gyüjtemény. A metszetgyüjtemény 2808 darabot számlál, köztük 1129 német, 507 németalföldi, 138 olasz, 114 franczia, 32 angol régi fa- és rézmetszetet s 515 modern grafikai lapot. Sok a szép kötéstábla,

Klein Sebestyén
asztalosm.

1774-ben háztulaj-
donos Aradon

Lakatos Arad
II k. 225. l.

Klein Simon

festő

Nagyváradi.

Fleischer: Magyarok

a bécsi képz. akadémián

58. l.

Nem azonos Bihari

Simával?

Klein Simon

festő

Nagyváradról, 1877-ben

23 éves

Klein Simon, festő, Nagyváradról, 23 éves korában, 1877—78 mint vendég, 1878 októ-től 1879 júl.-ig mint rendes tanuló az ált. festészeti szakosztályban Griepenkerl növendéke volt.

lásd Fleischer Béla 58. l.

Temesvár.

A vár térrajzát az ostrom
désével feltüntető ezen lapon
szemlélhető, mig alól az irány

Die Attaque vor

magyarázó szövegének kezdete:
jezése: R. der runde Wasse

Rm., mér. a vk. 1

Klein Sándor építész

Tér és Forma 1939. 216-18.

Utassi Testvérek templom

18. VÁLYI ÁROK

Klein Tamás Károly hipó
órás 1746. Sopron

lásd
Csatórásich
44. l.

70987. ATHENAEUM

Felelős kiadó: Fränkel József.

Klein Tobiás

kannagjártó

Kassa 1578

l.

Arch. Ért

1912. 271. l.

az ő tanácsadóik, a legjobb, legmegbízhatóbb képkereskedők s ezek sugallatára vásárolnak. Persze Európa sokat és joggal panaszkodik a műkincsek kivándorlása miatt. De az ilyesmi változandó s az idők folyásával az útirány vissza is fordulhat. Én magam is sok művészeti értéknek a visszavándorlását segítettem elő Amerikából Európába.

Most újra visszatérek Párisba s onnan New-Yorkba. Mint mindig, ezután is igyekezni fogok érdeklődést, kíváncsiságot és szimpátiákat kelteni szülőföldem iránt. De azt gondolom, ahol ennyi szépség, műkincs van, mint idehaza, többet kellene tenni annak külföldi ismertetésére. Folyóiratokban, revükben, könyvekben kellene terjeszteni művészetünk hírét. Amerika még mindig nem fedezte fel eléggé a magyar géniuszt.

Tizian kertje

Tavasz Velencében.

A szellő, mely a Lido felől fujdogál a Riva dei Schiavonin keresztül, még szelídebb, mint máskor. Hatalmasan felfokozza a vágyakat, melyek egy darab zöld gyepet, egy kis friss füvet, nyirkos földet keresnek. Szűk utcák útvesztőjében, csöndes kanálisok közt bolyongunk. Egyik-másik kőfalon örökzöld kúszik az ég felé. Magányos fa, egy-egy cédrus, egy vadgesztenye vet kis árnyékfoltot ebben a mesterséges kővölgyben.

Csak kevés kert van a városban elhintve, hogy zöld oázisul szolgáljon. Köztük a legjobban ápoltak a Canale Granden láthatók. A Palazzo Vendraminin Wagner Richard kertje is ott van. A szerényebbek a Fondamento Nuovo irányában terülnek el, ott, ahol a muranoi laguna is látszik. Ezekhez esik közel Tizian kertjének a maradványa is. Calle larga dei Botteri, nro 5113. Kis kert. Falán egy tábla hirdeti: »Hanc domum coluit Titianus Vecellius«. De a ház új, a kert sem a régi többé: szőlőlugas, fantasztikusan meghajlott fügefák, egynéhány japán cserje és egy mandulafa — ezekből áll. Semmi sincs itt már a régi időkből. Csak az a bolondítóan átlátszó napfény, ami volt, azok a puha mélabús, világító szinek.

Tizian idejében ez a kert a lagunáig terjedt. Messze az égbolt határán a dolomitok örök koszorújával ölelkezett össze. A mester diadala tetőpontján állt, mikor San Samueleben elhagyta a Canale Grandet és nagy műtermét. Itt, a kis, dolgos emberek közelében akart egy piciny földsávot birtokába venni, hogy közelebb tudja magát a természethez. Itt voltak a Grimani-k, a Malipiero-k, Memmo-k kertjei, itt voltak a szigetecskék, amelyekről látni lehetett Murano-t és a végtelen távolságot, melyben a velencei síkság belevész az Alpok csipkézetébe.

Tizian képein semmisem emlékeztet Velence nagyszabású mivoltára. De fenséges képein ott van a tájak reflexe, melyeket ebből a kertből láthatott. Az »Alvó Venus«, az »Égi és földi szerelem« — azoknak a szineknek palettájából alakul ki, melyek pár száz év előtt itt játszottak a napfényben. És zöldjük Tizian kertjének a zöldje. Mikor Tizian 1576-ban, száz éves korában meghalt, a kert már tele volt érett gyümölcsökkel, de az aggastyán már nem szakította le őket. Velencén átsuhant a pestis. Ahogy meghallották, hogy az »öreg« meghalt, tömegesen jöttek ide az emberek, mindent elszedtek, összetapostak, az ajtókat betörték és raboltak, amit csak lehetett.

Egy márványtábla, egy pár nyomorult fa — mindössze ennyi emlékezteti ma az embert arra, ahol mindez történt.

W. D.

A MŰGYÜJTŐ TÁRCÁJA

Kleinberger bácsi

Odakint lehet Mr. Kleinberger, a párisi műkereskedelem s a new-yorki piac doyenje. Itthon bizony csak Kleinberger bácsi ez az alacsony, őszhajú, élénkszemű öreg úr. A hetven évet a vállán szinte mosolyogva hordja. Itthon semmisem látszik rajta két világrészre kiterjedő üzleti gondjaiból. Évenként hazahozza a szive, az idetartozandósága. Ilyenkor felkeresi a temetőben halottait, családjának még élő tagjait. És megfogyatkozott számú barátait Akik az egykori Andrássy-uti műkereskedő Dombai Ignácz tiát látták felnőni. Figyelték szorgalmas tanulását az autodidakta fiúnak. Látták őt negyven év előtt Karlsbadban pályája kezdetén s azután Párisban naggyá válni a Sedlmayer-Munkácsy-féle környezetben, Ma egyik irányitója az amerikai műkereskedelemnek. De arca, szemei átmelegednek, mikor az amerikai-magyar kapcsalatokról beszél:

— Ott künn, bizonyos, hogy fokozottabban kezdenek érdeklődni Magyarország iránt. Sokan keresik fel az Európába induló túristák közül Budapestet. S el kell ismerni, hogy még a műértők is sok gyönyörűséget találhatnak itt. Hogy mi érdekelheti őket elsősorban? A Szépművészeti Múzeum olyan gazdag olasz képekben, flamand, németalföldi és spanyol művészetben, hogy a legkényesebb műértő is örülhet ezeknek. A Nemzeti Múzeum Corvinái csodás iniciláéikkal a régi könyvek gyüjtőinek lehetnek csemegéi. Egy ilyen Corvin-codex pár évvel ezelőtt az egyik amerikai aukción is szerepelt. A magyar állam is szerette volna megszerezni az értékes könyvet s a múzeum megbízásából én is auctionáltam rá. De Morgan szerezte meg s övele nem lehetett konkurrálni. Hogy a magyar festőket odakinn még nem ismerik eléggé, az igaz. De Munkácsy neve közismert és tisztelt. New-Yorkban a Krisztus Pilátus előtt című festménye a Metropolitan Múzeum egyik ékessége. Ha ottani aukciókon véletlenül magyar mester műve merül fel, azt rendesen magyar megbízóik számlájára kereskedők szokták megvásárolni. Az élő magyar művészek közül László Fülöp és Halmi Artur odakünn a legmagasabb társadalmi körökben is népszerűek. Sok csodálója van Paál László műveinek, amelyekből Kiss bankárnak van igen gazdag kollekciója. Ujabb időben a magyar népies hímzések és parasztviseletek kerültek néhány múzeumban bemutatásra. Mr. Babott és Coolin múzeumigazgatók időnkénti kiállításokon igyekeznek a népművészet szépségeit a nagy tömegeknek bemutatni. Tagadhatatlanul nagy is a hatásuk. Fiatal művészek, munkások magukba szívják az ily kiállítások tanulságait. S ezzel színeződik az ő munkájuk is, amely friss zamatot kap. Eddig csak a nagy múzeumok cselekedték ezt, most már a kis vidéki múzeumok is az eleven életbe igyekszenek kapcsolódni.

Ami az amerikai művészeti viszonyokat általánosságban illeti: az élő művészek helyzete egyre javul. Míg azelőtt csak klasszikus s európai híresség márkákat vásároltak, most már a kevésbbé ismert nevek is jó áron találnak vevőkre. Gilbert Stuart, Whistler, Sargent képeiért pedig szinte nagyobb árakat fizetnek mint a régi klasszikusokért. Majdnem jelszóvá lett, hogy Amerika elsősorban a saját művészetét pártolja. A legnagyobb gyüjtők persze, mint ismeretes, még mindig elsősorban muzeális értékeket s főleg olasz klasszikusokat, nagy németalföldi mestereket és primitiveket vásárolnak. Megvannak

A Műgyüjtő 1928. 10 sz.

az ő tanácsadóik, a legjobb, legmegbízhatóbb képkereskedők s ezek sugallatára vásárolnak. Persze Európa sokat és joggal panaszkodik a műkincsek kivándorlása miatt. De az ilyesmi változandó s az idők folyásával az útirány vissza is fordulhat. Én magam is sok művészeti értéknek a visszavándorlását segítettem elő Amerikából Európába.

Most újra visszatérek Párisba s onnan New-Yorkba. Mint mindig, ezután is igyekezni fogok érdeklődést, kíváncsiságot és szimpátiákat kelteni szülőföldem iránt. De azt gondolom, ahol ennyi szépség, műkincs van, mint idehaza, többet kellene tenni annak külföldi ismertetésére. Folyóiratokban, revükben, könyvekben kellene terjeszteni művészetünk hírét. Amerika még mindig nem fedezte fel eléggé a magyar géniuszt.

Tizian kertje

Tavasz Velencében.

A szellő, mely a Lido felől fujdogál a Riva dei Schiavonin keresztül, még szelídebb, mint máskor. Hatalmasan felfokozza a vágyakat, melyek egy darab zöld gyepet, egy kis friss füvet, nyirkos földet keresnek. Szűk utcák útvesztőjében, csöndes kanálisok közt bolyongunk. Egyik-másik kőfalon örökzöld kúszik az ég felé. Magányos fa, egy-egy cédrus, egy vadgesztenye vet kis árnyékfoltot ebben a mesterséges kővölgyben.

Csak kevés kert van a városban elhintve, hogy zöld oázisul szolgáljon. Köztük a legjobban ápoltak a Canale Granden láthatók. A Palazzo Vendraminin Wagner Richard kertje is ott van. A szerényebbek a Fondamento Nuovo irányában terülnek el, ott, ahol a muranoi laguna is látszik. Ezekhez esik közel Tizian kertjének a maradványa is. Calle larga dei Botteri, nro 5113. Kis kert. Falán egy tábla hirdeti: »Hanc domum coluit Titianus Vecellius«. De a ház új, a kert sem a régi többé: szőlőlugas, fantasztikusan meghajlott fügefák, egynéhány japán cserje és egy mandulafa — ezekből áll. Semmi sincs itt már a régi időkből. Csak az a bolondítóan átlátszó napfény, ami volt, azok a puha mélabús, világító szinek.

Tizian idejében ez a kert a lagunáig terjedt. Messze az égbolt határán a dolomitok örök koszorújával ölelkezett össze. A mester diadala tetőpontján állt, mikor San Samueleben elhagyta a Canale Grandet és nagy műtermét. Itt, a kis, dolgos emberek közelében akart egy piciny földsávot birtokába venni, hogy közelebb tudja magát a természethez. Itt voltak a Grimani-k, a Malipiero-k, Memmo-k kertjei, itt voltak a szigetecskék, amelyekről látni lehetett Murano-t és a végtelen távolságot, melyben a velencei síkság belevész az Alpok csipkézetébe.

Tizian képein semmisem emlékeztet Velence nagyszabású mivoltára. De fenséges képein ott van a tájak reflexe, melyeket ebből a kertből láthatott. Az »Alvó Venus«, az »Égi és földi szerelem« — azoknak a szineknek palettájából alakul ki, melyek pár száz év előtt itt játszottak a napfényben. És zöldjük Tizian kertjének a zöldje. Mikor Tizian 1576-ban, száz éves korában meghalt, a kert már tele volt érett gyümölcsökkel, de az aggastyán már nem szakította le őket. Velencén átsuhant a pestis. Ahogy meghallották, hogy az »öreg« meghalt, tömegesen jöttek ide az emberek, mindent elszedtek, összetapostak, az ajtókat betörték és raboltak, amit csak lehetett.

Egy márványtábla, egy pár nyomorult fa — mindössze ennyi emlékezteti ma az embert arra, ahol mindez történt.

W. D.

A MŰGYÜJTŐ TÁRCÁJA

Kleinberger bácsi

Odakint lehet Mr. Kleinberger, a párisi műkereskedelem s a new-yorki piac doyenje. Itthon bizony csak Kleinberger bácsi ez az alacsony, őszhajú, élénkszemű öreg úr. A hetven évet a vállán szinte mosolyogva hordja. Itthon semmisem látszik rajta két világrészre kiterjedő üzleti gondjaiból. Évenként hazahozza a szive, az idetartozandósága. Ilyenkor felkeresi a temetőben halottait, családjának még élő tagjait. És megfogyatkozott számú barátait Akik az egykori Andrássy-uti műkereskedő Dombai Ignácz fiát látták felnőni. Figyelték szorgalmas tanulását az autodidakta fiúnak. Látták őt negyven év előtt Karlsbadban pályája kezdetén s azután Párisban naggyá válni a Sedlmayer-Munkácsy-féle környezetben, Ma egyik irányitója az amerikai műkereskedelemnek. De arca, szemei átmelegednek, mikor az amerikai-magyar kapcsalatokról beszél:

— Ott künn, bizonyos, hogy fokozottabban kezdenek érdeklődni Magyarország iránt. Sokan keresik fel az Európába induló túristák közül Budapestet. S el kell ismerni, hogy még a műértők is sok gyönyörűséget találhatnak itt. Hogy mi érdekelheti őket elsősorban? A Szépművészeti Múzeum olyan gazdag olasz képekben, flamand, németalföldi és spanyol művészetben, hogy a legkényesebb műértő is örülhet ezeknek. A Nemzeti Múzeum Corvinái csodás iniciláéikkal a régi könyvek gyüjtőinek lehetnek csemegéi. Egy ilyen Corvin-codex pár évvel ezelőtt az egyik amerikai aukción is szerepelt. A magyar állam is szerette volna megszerezni az értékes könyvet s a múzeum megbízásából én is auctionáltam rá. De Morgan szerezte meg s övele nem lehetett konkurrálni. Hogy a magyar festőket odakinn még nem ismerik eléggé, az igaz. De Munkácsy neve közismert és tisztelt. New-Yorkban a Krisztus Pilátus előtt című festménye a Metropolitan Múzeum egyik ékessége. Ha ottani aukciókon véletlenül magyar mester műve merül fel, azt rendesen magyar megbízóik számlájára kereskedők szokták megvásárolni. Az élő magyar művészek közül László Fülöp és Halmi Artur odakünn a legmagasabb társadalmi körökben is népszerűek. Sok csodálója van Paál László műveinek, amelyekből Kiss bankárnak van igen gazdag kollekciója. Ujabb időben a magyar népies hímzések és parasztviseletek kerültek néhány múzeumban bemutatásra. Mr. Babott és Coolin múzeumigazgatók időnkénti kiállításokon igyekeznek a népművészet szépségeit a nagy tömegeknek bemutatni. Tagadhatatlanul nagy is a hatásuk. Fiatal művészek, munkások magukba szívják az ily kiállítások tanulságait. S ezzel színeződik az ő munkájuk is, amely friss zamatot kap. Eddig csak a nagy múzeumok cselekedték ezt, most már a kis vidéki múzeumok is az eleven életbe igyekszenek kapcsolódni.

Ami az amerikai művészeti viszonyokat általánosságban illeti: az élő művészek helyzete egyre javul. Míg azelőtt csak klasszikus s európai híresség márkákat vásároltak, most már a kevésbbé ismert nevek is jó áron találnak vevőkre. Gilbert Stuart, Whistler, Sargent képeiért pedig szinte nagyobb árakat fizetnek mint a régi klasszikusokért. Majdnem jelszóvá lett, hogy Amerika elsősorban a saját művészetét pártolja. A legnagyobb gyüjtők persze, mint ismeretes, még mindig elsősorban muzeális értékeket s főleg olasz klasszikusokat, nagy németalföldi mestereket és primitiveket vásárolnak. Megvannak

A Műgyüjtő 1928. 10-n

Ára 6 fillér
Csehszlovákiában Kc —.70

Ma: Az ál-Kecskésné levelei

4. sz. ingyenpenge-szelvényünk

AMAINAP

Budapest, XIV. évfolyam, 130. szám — Péntek, 1937 junius 11 — Telefonszámok: 1-268-40, 1-104-73

Kleinberger Ferenc világhirü magyar mügyüjtő borzalmas autobusz-szerencsétlensége Párisban

Az orvosok nem biznak az életveszélyesen megsebesült aggastyán felépülésében

Párizs, Junius 10.

(A MAI NAP távirata.) **Kleinberger Ferenc, ismert párizsi mükereskedőt végzetes autobuszszerencsétlenség érte. A 80 esztendős magyarszármazásu régiségkereskedőt kedden elgázolta az autobusz. Kleinberger életveszélyesen megsebesült, ugy hogy orvosai nem biznak felépülésében.**

★

Kleinberger Ferenc egyike Európa legismertebb mügyüjtőinek. Mükereskedő, akinek üzletében a világ leggazdagabb és legismertebb mügyüjtői fordultak meg. Negyvenöt esztendeje áll vagyonokat érő mükincsekkel zsufolt mükereskedése a Rue *l'Echelle* 9. sz. alatt és évekkel ezelőtt *fiókot nyitott Newyorkban. Kleinberger* fióküzletét veje vezeti *Newyorkban*, ahova *Kleinberger* küldi *Párizsból* azokat a mükincseket, melyeket busás áron vásárolnak meg az amerikai gyüjtők.

Kleinberger Ferencnek már édesapja is ismert pesti mügyüjtő volt. A nyolcvanas évek végén, amikor *Párizs* lett a világ müvészeti életének középpontja, *Kleinberger* kivándorolt a müvészetek metropolisába, a francia *fővárosba és megnyitotta mükereskedését.* Csakhamar a legelsők közé került, mert *nemcsak üzletember volt, hanem lelkes rajongója és szakértője is festményeknek*, régiségeknek, müvészi alkotásoknak. *Kincseket ajándékozott egy-egy nagy mester képéért.*

Ő kutatta fel és vásárolta meg Rembrandt legszebb képeit és a mügyüjtők tudták, hogy Kleinberger legnagyobb szakértője és specialistája a holland és belga nagy mestereknek,

akiknek minden képét ismerte, tudta keletkezésük történetét és azt, hogy hol lehet fellelni őket.

Kleinberger, akinek üzletében a világ leghiresebb mestereinek képeit tekinthették meg a mügyüjtők, sohasem feledkezett meg arról, hogy *édesapja magyar mükereskedő volt*, aki akkor. amikor fia kivándorolt *Párizsba*, lelkére kötötte: *ne feledkezzék meg azokról a tehetséges magyar mesterekről, akik a francia fővárosban festenek és a világ legelső müvészei közé tartoznak.*

Vagyonokkal felérő összegeket adott *Munkácsy* Mihálynak, *Zichy* Mihály grófnak és *Pál* Lászlónak egy-egy szép festményéért, legszivesebben a nagy magyar mesterek képeit vásárolta össze és dr. *Lázár* Bélának nagy segitségére volt a *Pál* László-gyüjtemény kiegészitésében.

Pál László egyik legszebb és leghiresebb festményét, amely egy erdőrészletet ábrázol rőzsét gyüjtő figurával, a Szépmüvészeti Muzeumnak ajándékozta és ez a kép ma is egyik legértékesebb, legszebb darabja a muzeumnak.

Kleinberger minden évben megfordult *Magyarországon,*

hazajött Párizsból minden év őszén, hogy ellátogasson a temetőbe, koszorut vigyen ki édesapja sirjához,

imádkozzék azért, aki lelkébe oltotta a müvészetek szeretetét. *Kleinberger* munkásságát nemcsak a külföld nagy mügyüjtői, hanem a magyar müvészbarátok is nagyra értékelték és szerencsétlenségének hire müvészi körökben nagy megdöbbenést és részvétet váltott ki.

Kleinberger minden év őszén az engesztelőnap alkalmából megjelent a *Dohány-utcai zsidó templomban*, ahol ilyenkor többezer pengő adományt juttatott a pesti szegényeknek.

Tudták róla, hogy jótékony célra mindig nagyobb összegeket ajánl fel a párizsi magyar mükereskedő, akit dusgazdag embernek ismertek és tudták róla azt is, hogy sohasem feledkezik meg a szegényekről.

Uri-betörő a Máv. ügyészének hivatali szobájában

Egy koránkelő titkár fogta el a lejtőre jutott tisztviselőt

Az *Államvasutak Andrássy-ut* 73. számu palotájából ma reggel telefonon értesitették a *főkapitányság bünügyi osztályát*, hogy *egy jól öltözött férfit fogtak el, aki a MÁV ügyészének szobájában tartózkodott és ott a szekrényeket feszegette.* Néhány perccel a bejelentés után detektivek siettek a MÁV-palotába, ahonnan bekisérték a rendőrségre az Államvasutak hivatlan látogatóját,

Scherk Jenő volt magántisztviselőt, aki betöréses lopásért eddig hat izben volt már büntetve.

A véletlen juttatta rendőrkézre a veszedelmes betörőt. *Szepessy* Sándor dr. MÁV titkár a kora reggeli órákban megjelent hivatalában, hogy egy «sürgős»-nek jelzett aktát elkészitsen. Még nyolc óra sem volt, amikor a titkár leült iróasztalához és munkához kezdett.

Alig dolgozott néhány perce *Szepessy* Sándor dr., amikor a szobája melletti helyiségből, *Szabadffy* József dr. ügyész szobájából zajt hallott. A titkár figyelt néhány másodpercig. Előbb arra gondolt, hogy talán takaritanak az altisztek és ez okozza a zajt. Később bazonban, amikor valaki egy fiókot is kihuzott, *már sejtette, hogy idegen tartózkodik az épületben, mert a tisztviselők ilyenkor még nem dolgoznak.*

Szepessy dr. lábujjhegyen ment ki a szobájából, nehogy magára terelje a hivatlan látogató figyelmét. Észrevétlenül jutott el a MÁV ügyész szobájáig, amelynek ajtaját *hirtelen felnyitotta.* A szobában, az egyik szekrénynél

jólöltözött 30—35 évesnek látszó férfi állt, aki rémülten, halottsápadtan, egész testében remegve várta az elkövetkezendőket.

— *Kezeket fel!* ... — kiáltotta a titkár.

A megrémült betörő gondolkodás nélkül tett eleget a felszólitásnak. Kezeit magasra tartva lépett ki a szobából és igy ment le a portás fülkéjébe, ahova *Szepessy* Sándor kisérte. A portástól telefonáltak a főkapitányság bünügyi osztályára, ahonnan csakhamar *megérkeztek a detektivek és az elfogott betörőt autón vitték be a rendőrségre.*

A *főkapitányság bünügyi osztályán* vallatóra fogták az elfogott, rovottmultu *Scherk* Jenőt, aki kihallgatása során beismerő vallomást tett.

A volt magántisztviselő elmondotta, hogy **még tegnap délután, — amikor a tisztviselők eltávoztak a MÁV palotából — rejtőzött el az épületben azzal a szándékkal, hogy az éjszaka leple alatt feltöri az iróasztalokat és az ott lévő értékeket magával viszi.**

— Az volt a szerencsétlenségem, — mondotta az elzüllött férfi — hogy mielőtt még munkához láthattam volna, *elnyomott az álom.*

— Miképpen jutott be az államvasutak igazgatósági épületébe? — kérdezték *Scherk* Jenőtől a detektivek.

— Tegnap délután, amikor kérdezés nélkül járhat-kelhet az ember, mentem be, mert arra is számitottam, hogy valaki mégis igazoltathat. Annak azt válaszoltam volna, hogy irószereket árusitok és a hivatali szobákat akarom felkeresni. Volt is nálam erre a célra néhány darab iron, toll, radirgumi és egyéb irószer. A tulajdonképpeni célom azonban az volt, hogye egy alkalmas buvóhelyet keressek magamnak, ahol meghuzhatom magam addig, amig az épületben minden elcsendesedik.

Beismerő vallomása után

Scherk Jenőt a rendőrség letartóztatta és ma délelőtt már át is adják az ügyészség Markó-utcai fogházának.

Öt esztendővel ezelőtt került elsőizben az elzüllött magántisztviselő rendőrkézre. Elvesztette az állását, megélhetése nem volt és *abba a füszernagykereskedésbe tört be, ahol azelőtt állásban volt.* Annak idején a helyszinen fogták el az amatőr betörőt, de azóta sem volt sok sikere a betörésekkel, mert alig, hogy büntetését kitöltötte, ujabb büncselekményt követett el és hamarosan ismét lefogták.

Vén Robotos irja:

Akinek nincs csizmája, járjon bocskorban!

Pest megye közgyülésén elkeseredett vita folyt arról, hogy hozzájáruljon-e a vármegye annak az országutnak megépitéséhez, amelyet a szent év nagy idegenforgalmára való tekintettel akarnak megépiteni. Valóban lehet azon vitázni, hogy egyedül az állam feladata-e ez, vagy hozzá kell-e ehhez annak a megyének is járulnia, amelynek területén vonul át az uj ut s igy nagy közgazdasági érdekét is szolgálja a főutvonalba bekapcsolt megyebeli községeknek. E vitába kuruc Prónay Dezső báró nagy haragosan igy szólt közbe:

— Nem kell ut, akinek nincs csizmája, járjon bocskorban!

Megdörzsöljük a szemünket: ébren vagyunk-e vagy álmodunk?! Most hangzott-e el — 1937-ben — ez a közbeszólás, vagy a középkorban? Nem kell ut, akinek nincs csizmája, járjon gyalog: ismerjük ezt a szellemet, ismerjük ezt a felfogást. Kétszázhetvenhárom évvel ezelőtt mondta egy másik báró, amikor felpanaszolták, hogy a népnek nincs kenyere — „ha nincs a népnek kenyere, egyék füvet". Kétszáztizenegy évvel ezelőtt jelentette ki, ugyancsak egy báró, hogy „ha nincs se lova, se szamara a jobbágynak, fogja be a feleségét". Százhetvennégy évvel ezelőtt nem egy báró, hanem egy gróf állapitotta meg, hogy „nem kell az a fene sok iskola, mert a paraszt lázongani fog, ha megokositják". Száztizenkilenc évvel ezelőtt nem is báró, nem is gróf, csak egy dusgazdag nemes jelentette ki, hogy „tiltakozom a vasutépités ellen, egyrészt mert koldusbotra juttatja a fuvarosokat, másrészt mert a nagy gyorsaság tönkreteszi az idegeket, harmadszor mert nem türöm, hogy a vasut zakatolása elriassza vadászterületeim szarvasait, őzeit, vaddisznóit".

Hosszasan folytathatnók. Minek?! Hiszen még a béke boldog éveiben történt csak, hogy az OMGE elnöke azt inditványozta, hogy „a magas napszámok letörése céljából telepitsünk Magyarországba olcsó, igénytelen és engedelmes kinai kulikat". Károlyi Mihály grófnak hivták az OMGE akkori elnökét, akkor még ő rendezte a titkos választójog elleni nagygyülést s nem is álmodta, hogy hamarosan belőle, az ország legreakciósabb s egyik leggazdagabb főurából lesz az ország leghiresebb forradalmára. Tiz egynehány éve csak, hogy a magyar nemzetgyülésen egy nő-képviselő ugy érvelt a botbüntetés mellett, hogy „a testi fenyiték erkölcsnemesitőleg hat, sőt bizonyos esetekben léleknemesitőleg is". Igaz, hogy ezekkel szemben hivatkozhatnánk grófokra, akik a demokrácia, népjogok és felvilágosodás első uttörői voltak; bárókra, akik vértanuhalált haltak a szabadság és haladás eszméiért, az egész 1848-i nemesi rendre, amelyik a nép javára lemondott előjogairól s példát mutatott a világnak a haladásból, demokráciából.

Megdörzsöli az ember a szemét: hát még mindig akadnak báró urak, akik azt kiáltják, hogy „nem kell ut, akinek nincs csizmája, járjon bocskorban"? Mint ahogy alig haltak ki (talán ki sem haltak teljesen?) azok az ósdi, vidéki bankigazgató bácsik, akik senkinek sem engedtek kölcsönt adni, mert azt vallották, hogy „aki kölcsönre szorul, az nem jó a pénzre". S azok a városbölcsek, akik szerint „nem kell utcai világitás, mert józan, becsületes ember nem bitangol éjszaka az utcán, az éjjeli csavargó lumpok miatt pedig nem költhetünk világitásra". Csak azon csodálkozom, hogy nem akadt senki a megyei közgyülésen, aki igy válaszolt volna a kuruc bárónak, hogy:

— Aki 1937-ben igy gondolkodik, az ne járjon az élők közt, hanem feküdjék le s álmodja magát vissza a középkorba!

SÓHAJOK FOLYOSÓJA a Markó-utcai ügyészségen

Mindenki könnyezik, kér és remél

Sóhajok folyosója: ilyen is van. Igy nevezik a büntetőtörvényszék elsőemeleti folyosójának azt a részét, ahol az ügyészségi irodák vannak. A látogatók, akiknek dolga van az ügyészségen, ide sohasem lépnek be mosolygó arccal: *többnyire zokogástól hangosak ezek a szobák.*

A törvényszék épületének Koháry-utcai oldalán végzi nehéz munkáját a soros ügyész, közvetlenül mellette a fogházügyész. A kora reggeli órákban már benépesedik a folyosó: *fejkendős asszonyok, elegáns dámák, ügyvédek szorongnak a tágas előszobában és várják, hogy az ügyész elé kerüljenek.*

Itt mindenki sopánkodik, mindössze pár perc választja el őket, vajjon megláthatják-e szeretteiket, aki *most ott raboskodik a Markó-utcai vörösteglás épület cellájában.* Vihet-e be neki élelmicikket? Szabadlábra kerül-e? Ezernyi kivánság, kérés, vágy halmozódik itt össze, amelyre odabent, alig néhány lépésnyire a fogházügyész, vagy a soros ügyész ad majd választ, amely ujabb bánatot, esetleg megkönnyebbülést, de igaz örömet sohasem jelenthet, mert az csak ir a sebre, hogy a hozzátartozó elemózsiát vihet be a rabnak.

Szomoruság honol ezekben a termekben.

A Panni az oka . . .

Töpörödött, ezerráncu anyóka áll a sor vélén. Nagy bánata van: fia, — deli legény — valami bicskázásból kifolyólag idekerült.

— Eszem a lelkét, drágaságomnak — mondja siránkozva, — nem tudott férni a bőrébe, *sok a vére, meg aztán a Panni oka mindennek, miért kacérkodott más legénnyel.*

A körülötte állók kérdezősködésére elmondja, hogy Jani — igy hivják fiát — vasárnap *a Józsefvárosban megszurkálta barátját, emiatt ül most vizsgálati fogságban.*

— Egy kis ennivalót hoztam szegénykének — folytatja az öregasszony — kalácsot, meg egy kis kolbászt. Tudom, hogy jól esni neki itt, azt hallom, ilyesminek hijával van Janikám.

Az altiszt most engedi be *Jónás* Sámuel dr. fogházügyész szobájába. Pillanatok mulva egy gondolattal derüsebben jön ki: látogatási engedély van a kezében és *megfelelő ellenőrzés mellett beszélhet fiával és átadhatja a jó falatokat.*

Ez is szabadság

Uj kép tárul a szemlélő elé. Fegyvertelen őr elegánsan öltözött férfit vezet a fogházügyész elé.

— *Tisztelettel jelentem, hogy előállitottam — elitéltet.*

Átnyujtja az ügyészség «rendelvényét». Kiderül, hogy éppen most itélték el a kifogástalan öltözetü urat egy hónapi fogházra, valami sikkasztási ügyből kifolyólag.

— Ügyész ur kérem, sziveskedjék engem azonnal beutalni a fogházba *Főnökömnek már jelentettem, hogy most veszem ki szabadságomat.* Nem akarom, hogy munkaidőmben hivjanak be a fogházba.

Kérése csakhamar teljesül, negyed óra mulva becsapódik mögötte a Markó-utcai fogház vasajtaja.

— Könyörgöm, ügyész ur, most ne tessék beutalni a fogházba, — mondja minden tagjában reszketve a következő elitélt. — Hónapok óta munka nélkül állottam. *Most állásban vagyok egy strandvendéglőben, pincéreskedem.* Ha nem tetszik halasztási engedélyt adni, akkor kis családom az éhhalálnak van kitéve.

— Tudja igazolni mindezeket? — kérdezi az ügyész.

A zsebekből különböző iratok kerülnek ki: OTI-igazolvány, bejelentőlap. Jónás ügyész már kész is az iratokkal: szeptemberre kell csak bevonulnia a büntetés letöltésére.

— Most egy fillérem sincs, ügyész ur. Még betevő falatra sem telik — áll elő a következő, aki valami becsületsértési pörben negyven pengő pénzbüntetést kapott. Hosszu alku következik, a rimánkodásnak, kérésnek se hossza, se vége. *Jónás ügyész jóságos szavakkal fordul az elitélthez.* Látja, hogy önhibáján kivül nyomorba került, jobb napokat látott emberről van szó, havi öt pengő részletfizetési kedvezményt ad neki, azután elbocsátja.

Nem vagyok rablógyilkos

A szobában néha tragikomikus jelenetek is fordulnak elő.

— Fogházügyész ur, itt valami tévedés van — mondja a következő és hangjából felháborodás érezhető. — Hát csak nem vagyok rablógyilkos. Nem is ülök Vácott. *Tetszik látni, hogy itt vagyok.*

— Jól van, barátom — válaszolja az ügyész, akinek naponta sok hasonló ügye van. — Természetesen én is biztos vagyok abban, hogy maga most nem ül a váci fegyházban, dehát *mégis csak meg kell állapitani az azonosságot.*

Csakhamar kiderül: utlevélről van szó. A rendőrségen kiadott priuszlapon számok szerepelnek, ezek egyike, mint rablógyilkost, mint a váci fegyház lakóját — szerepelteti K. J.-t. *Szegény nem tehet róla, ártatlan abban, hogy neve ugyanaz, mint az elitélté.* Pillanatok mulva már behozzák az aktákat, K. J. nem a váci fegyház lakója. Az ügyész máris rávezeti a két büvös szót az utlevélkérő nyomtatványra: «*nem azonos.*»

Szinte rohan ki a szobából. Valószinüleg sietős a dolga, biztosan sürgősen utazni akar valahova, külföldre.

Áramvonalas hölgy . . .

Fiatal, bakfisformáju, divatos áramvonalas frizuráju, kipirult arcu asszonyka áll a soros ügyész előtt.

— Férjem sulyos beteg. Nem jöhetett el az ügyész urhoz. Helyette én kérem, tessék halasztást adni büntetésének kitöltésére.

Egész sereg orvosi bizonyitványt szed elő retiküljéből. Közben potyognak könnyei, remegve várja az ügyész válaszát, akinek hangjából már kiérződik, hogy az orvosi bizonyitvány kellőleg meggyőzte és *hajlik a halasztási engedély megadására.*

— Rendben van kérem, szerezzen be hatósági orvosi bizonyitványt és amennyiben igazolja, ugy kérése teljesitésének nincs akadálya, — bocsátja el a fiatal asszonykát az ügyész.

Ujból „utleveles" ügy kerül sorra. Itt már bajok vannak az azonosság körül. Az iratokból kiderül, hogy *B. V. urnak bizonyos elszámolási kötelezettsége van a Markó-utcai fogházzal.*

Az altiszt hozza az aktákat. B. urnak egész sereg büntetése szerepel a priusz-lapján.

— Nem utazhat el, önnek be kell várnia ügyeinek jogerős befejezését, *addig nem hagyhatja el az ország határát,* — hangzik az ügyész hangja.

— Az istenért, vége az egzisztenciámnak — válaszolja izgatottan, gyöngyöző homlokát törölve a középkoru férfi. — Üzleti ügyben Bécsbe kell utaznom, *ha nem hozok pénzt, akkor tényleg börtönbe kerülök.*

Az ügyész, akin látszik, hogy segiteni akar a szerencsétlenen, papirlapot vesz elő, valamit ir, érdeklődik annál a birónál, aki az ügyben az itéletet hozta, megadható-e a kiutazási engedély.

A halvány reményfoszlány, amely ebbe a papirlapba van belesüritve, egyszerre fürgévé teszi az öreg férfit. Kiszalad a szobából, hogy egyszerre három lépcsőt ugrik, mintha attól félne, hogy elkésik.

Ezalatt egyre jönnek . . . Végeláthatatlan sorokban férfiak, nők. Mindenki kér valamit. Szemükben aggódás és nagy szomoruság ül: *vajjon mi lesz? . . .*

Letartóztatták a külügyi népbiztosság 15 tisztviselőjét Moszkvában

Varsó, junius 10.

(A MAI NAP távirata.) **Diplomáciai körökben most már befejezett ténynek tartják, hogy**

Litvinov orosz külügyi népbiztos záros határidőn belül lemondásra kényszerül.

A Litvinov bukásáról szóló ujabb hirek alapja az a Moszkvából érkező hiradás, amely szerint a napokban

letartóztatták a moszkvai külügyi népbiztosság tizenöt magasrangu tisztviselőjét.

A letartóztatottak között van a külügyi népbiztosság német osztályának vezetője, Stern is, akit Litvinov egyik legbizalmasabb emberének tekintettek. Nem tartják véletlenek azt sem, hogy a letartóztatásokkal kapcsolatos házkutatást, amelynek során Jezsov politikai titkosrendőrei felforgatták az egész külügyi népbiztosságot, éppen Litvinov távolléte idején rendelték el. A külügyi népbiztos ezidőszerint Marienbadban van gyógykezelésen.

— EPEKŐ-, VESEKŐ- ÉS HÓLYAGKŐBETEGEK, valamint azok, akik hugysavas sók tulszaporodásában és köszvényben szenvednek, a természetes «Ferenc József» keserüviz használata által bélmüködésük elrendezését, emésztésük előmozditását és állapotuk javulását érhetik el. Az orvosok ajánlják.

Borotvapenge-akciószelvényeink az alábbi cégeknél válthatók be:

BUDA: Gabriel Drogeria, Krisztina-körut 77. Gáspár Drogeria, Csalogány-utca 52. Keszler Géza, Olasz Fasor 23 és 45. Salvator Drogeria, Margit-körut 50. Schlager Andor Drogeria, Horthy Miklós-ut 10. Várnai Illatszertár, Mészáros-utca 2. Visnyóczky Illatszertár, Fő-utca 92.
BELVÁROS: Petrovics Drogeria, Bécsi-utca 2. Vellner „Herkules" Drogeria. Calvin-tér 5.
LIPÓTVÁROS: Fábián Drogeria, Vilmos császár-ut 78. Haas György Illatszertár, Váci-ut 28. Markstein diszmüáru, Vilmos császár-ut 10. Molnár Drogeria, Lipót-körut 8. Sutter Drogeria, Bálvány-utca 21.
TERÉZVÁROS: Braun Gyula, Hunyadi-tér 2 és VII., Dob-utca 43. Britannia Drogeria, Teréz-körut 41. Markovics Drogeria, Andrássy-ut 79 és VII., Király-utca 93. Szalai Illatszertár, Andrássy-ut 19.
ERZSÉBETVÁROS: Adler Drogeria, Murányi-utca 42. Barát Illatszertár, Barát-utca 7. Demény pengenagykereskedő, Nagydiófa-utca 29. Dia Illatszertár, Wesselényi-utca 29. Gödinger Drogeria, Király-utca 75. Haller Illatszertár, Damjanich- és Rottenbiller-utca sarok. Lengyel („Medve") Drogeria, Baross-tér 22. November pengenagykereskedő, Kertész-utca 42. Sárai norinbergi nagykereskedő, Wesselényi-u. 36. szám. Simon acéláru nagykereskedő, Garai-utca 27. Steiner Drogeria, Wesselényi-utca 33. Steiner Illatszertár, Wesselényi-utca 11. Szüsz István Drogeria, Thököly-ut 30.
JÓZSEFVÁROS: Jab, József-körut 13. Molnár György Drogeria, Rákóczi-ut 57. Nagy Marcel Drogeria, Rákóczi-ut 75 és Teleki-tér 1. Rosenthal Parfumeria, Népszinház-utca 27.
FERENCVÁROS: Páva Drogeria, Mester-utca 53. szám.
ZUGLÓ: Biegelbauer Parfumeria, Bosnyák-tér 3. Mezei Lajos Drogeria, Kerepesi-ut 32. szám.
UJPEST: Bogdán Parfumeria, Árpád-utca 56.
RÁKOSPALOTA: Major Drogeria, Deák-utca 2 és Bocskay-utca 73.
KISPEST: Mezei és Pál Drogeria, Üllői-ut 121.
PESTSZENTLŐRINC: Mezei és Pál, Üllői-ut 111. szám.
PESTSZENTERZSÉBET: Zeman Illatszertár, Kossuth Lajos-utca 49.
CSEPEL: Zeman Illatszertár, Szent Imre-tér 7. szám.
GYÖR: Fenyő Bazár.

Öt világrész magyarsága hazakészül

A világ minden részéből jelentkeznek a magyarok második világkongresszusára — A kommunisták Párizsban ellenkongresszust akarnak rendezni — Báró Perényi Zsigmond a külföldi magyarság nagy megmozdulásáról

(Saját tudósítónktól.) Nyolc esztendővel ezelőtt egyszer már megmozdult az egész világ magyarsága. *Huszonhat országból 450 kiküldött érkezett Budapestre,* hitet tenni magyar érzésükről.

Most újra elküldötte a világ minden részébe báró *Perényi* Zsigmond koronaőr a meghívólevelet a külföldi magyarok képviselőinek. Az öt világrész magyar lapja közölte a magyarság világkongresszusa állandó irodájának felhívását, amely szerint *a jövő esztendő augusztusában a magyar fővárosban újra találkozót adnak egymásnak a magyarság képviselői.*

Jövünk haza! — írják a világ minden részéből. Megmozdultak a külföldi magyar egyesületek s a magyar egyházak. Annál is inkább megjelennek majd a kongreszuson a magyarok képviselői, mert *most alakul meg a magyarok világszövetségének végleges szervezete, amely azután világszerte kiépíti őrhelyeit.*

Soha jobb időt nem választhattak a kongresszus megrendezésére, mint az 1938-as évet, mert jövőre lesz az eucharisztikus világkongresszus, amely a világ katolikusait gyüjti össze Csonka-Magyarország területén, ez az esztendő lesz Szent István nemzeti éve is.

Szervezkednek a külföldi magyar telepek

Felkerestük báró *Perényi* Zsigmond koronaőrt, aki a következőket mondotta nekünk:

— Tessék idenézni. Ezek azok a lapok, amelyek közölték felhívásunkat! Ezek azok a levelek, amelyek már visszhangként jelentkeztek a mi felszólításunkra! *A külföld magyarsága örömmel jön haza, hogy a nagy nemzeti gondolatban összeforrjon és örül az egymással való találkozásnak is.* A jövő év augusztusában megindul Budapest felé a külföldi magyarok áradata. A külföld magyarsága lelkiismeretének nem kellett felébrednie, mert *a külföldi magyarok magyar érzése mindig eleven volt s a külföldi magyarok eddig is rengeteget tettek szülőhazájuk érdekében.*

— Minden jel arra vall, hogy ilyen nagyarányú megmozdulása a külföldi magyarságnak még nem volt, mint amilyen a jövőévi kongresszus lesz. Ezt abból is láthatjuk, hogy *ellenségeink sorában nagyon nagy az idegesség.* A kommunisták azonnal akcióba léptek. Elhatározták, hogy *ellen-kongresszust rendeznek.* Párizsba akarják összehívni. Már most megjósolhatjuk, hogy *a kommunisták kisérlete meghiúsul a külföldi magyarság magyar érzésén,* éppen úgy, mint ahogy összeomlanak azok a vádak, amelyeket a kongresszus rendezői fejére szórnak. Ha ezek a híresztelések nem volnának olyan túlzóak, talán még nevetni is lehetne a rágalmak otrombaságán, a külföldi magyarok azonban tisztában vannak az igazsággal és *a kommunisták támadásai természetszerűen célt tévesztenek.*

— Mindazok a jelentések, amelyek a nagy magyar telepekről és a külföldi magyarság központjából befutnak, azt mutatják, hogy *a külföld magyarsága máris erősen készülődik a találkozóra.*

Minden külföldi magyar egy-egy követe a magyarságnak

Báró *Perényi* ezután így folytatta:

— Miért fontos a magyarok világkongresszusának megrendezése? Mi sohase mondjuk, hogy a külföld magyarjai ne legyenek hű állampolgárai második hazájuknak, sőt ellenkezőleg, meg kell ragaszkodással és szeretettel hálálniuk azt, hogy befogadták őket. Mi csak azt kérjük tőlük, *ne feledkezzenek meg a szülőhazájukról és szívükben tartsanak fenn egy kis zugot a magyar érzés számára is.* Megérti ezt minden állam komoly eleme. Mi ellenségeskedést sohasem akarunk szítani. *Igen sok mértékadó amerikai nyilatkozott úgy, hogy nem is lehet jó amerikai állampolgár az, aki megtagadja szülőhazáját és szembefordul régi nemzetével.* Mi ebben a gondolatkörben kívánunk tovább dolgozni.

— Sokan kérdezik, hogy mit is adhat a külföldi magyarság nekünk. Elsősorban *propagandát.* Ma enélkül senki sem élhet meg. Szegények vagyunk, *mi csak szerény eszközökkel dolgozhatunk, de mégis komoly eredményt érhetünk el, mert minden külföldi magyar egy-egy követe a magyarságnak.* Mindegyik a maga helyén, a maga környezetében nemcsak sokat tehet, hanem sokat tesz is.

— Magyarországról és Budapestről rengeteg kép, felvilágosító cikk, igen sok könyv jelent meg, ezt *mind a külföldi magyaroknak köszönhetjük.* Csak elenyésző kis részét tudjuk meg annak, amit a külföldi magyarok érdekünkben tesznek, mert *szerények és nem dicsekednek tetteikkel.*

— Valamikor teljesen elszigetelten álltunk a nemzetek tengerében és ma már nem tagadhatjuk, hogy *a magyar igazság nem annyira idegen, mint a multban volt.* A külföldi magyarság szívós és kitartó küzdelmének köszönhető az az eredmény, hogy *nincs a világnak egyetlenegy zuga sem, ahol ne hallottak volna arról, hogy ártatlanul szenved ez az ország és igazságtalanul nyomorították meg egy nemzetet,* amely egy évezreden át éppen eleget áldozott az egész európai kultúráért.

— *Megtarthatja nekünk a külföldi magyarság a második generációt is.* Ha erősen lángol a külföldi magyarokban a nemzeti érzés, gyermekeik, akik már más országban születtek és idegen környezetben nőnek fel, nem fordítják el tekintetüket rólunk. Mi is mindent megteszünk, hogy a *második generáció magyar érzésben ne maradjon el azoktól, akik annakidején vándorbotot vettek a kezükbe és új hazát kerestek maguknak.* Magyar ujságokat, könyveket küldünk nekik és állandóan tartjuk a kapcsolatot velük. Egyetemeinken szívesen látott vendégek a külföldi magyarok hozzátartozói. *Kun* Andor kitűnő könyve kérdés és felelet alakjában kimutatja, hogy *mit köszönhet a külföld a magyarságnak.* Ez a kis könyv most már megjelent *angol, spanyol nyelven is.* Azon fáradozunk, hogy a *többi világnyelveken is hozzáférhetővé tegyük az idegen kultúrák számára.* A külföldi magyar gyermeke büszkén sorolhatja fel, kik voltak azok a *kiváló magyar emberek, akik előrevitték az egyetemes haladás ügyét.*

A magyar áru ingyen ügynökei

— Ma mindent a gazdasági szempontok irányítanak. Az országnak nagy érdeke az export. *A külföldi magyarok tudják, hogy második hazájuknak mire van szüksége, tisztában vannak azzal is, hogy Magyarország mit tud nyujtani.* Alapos és komoly információikkal megkönnyítik a kormány és az illetékes külkereskedelmi szervek helyzetét. Mondjuk ki nyiltan: *ingyen ügynökei a magyar áruknak.*

— Védik is a magyar termények presztízsét. Nem is olyan régen erről érdekes dolgot hallottam. Argentinába magyar burgonyát szállítottak. A burgonya jóminőségű volt és a közönségnek nagyon izlett. A kereskedők nem sokat tudtak Magyarországról és a *burgonyát mint más nemzet terményét hirdették.* Buenos Airesben a magyarok végigjárták az összes üzleteket és *követelték, hogy a kereskedők mint magyar burgonyát hirdessék és adják el az árut.* Ennek az akciónak az eredménye, hogy ma *a magyar burgonyának van a legjobb híre egész Dél-Amerikában.* Ez csak egy példa, sok ilyet sorolhatnék még fel.

— Az egyik amerikai magyar ujság felvetette a kérdést, hogy mit tudnak a külföldi magyarokról odahaza. Egy kicsit rideg választ adott és azt állította, hogy *bizony a külföldi magyarokkal nem sokat törődnek.* Ez túlzás, de természetesen *még jobban összeforrhat a külföld és az óhaza magyarsága.* Éppen erre törekszünk! Az amerikai magyar ujság ankétjében rengetegen fejtették ki a véleményüket. *Nagyon sok és értékes anyag halmozódott igy össze.* A magyarok világkongresszusa számára ez is kitűnő anyag lesz. Szeretnénk megcsinálni *a külföldi magyarok múzeumát is,* amely egyaránt tanulságos volna úgy az idezarándokló magyaroknak, mint az itthoniaknak. *Már évek óta gyüjtjük az anyagot, mert be akarjuk mutatni, hogy a külföld magyarjai milyen sokat tettek az idegen kultúrák előrehaladása érdekében.* Be akarjuk mutatni azokat a hatalmas épületeket és technikai alkotásokat, amelyek a magyar mérnöki kar hírnevét emelik, azokat a komoly művészi alkotásokat akarjuk megvillantatni a szemlélők előtt, amelyek csodálatot ébresztettek a magyar géniusz iránt, *fel akarjuk vonultatni Kanada magyarjait,* amint törik a földet, ezeket az egyszerű földmüvelő embereket, akik hozzájárultak ahhoz, hogy olyan helyen terjedjen el a civilizáció, ahol azelőtt őserdő volt.

A világ magyarjai a jövő esztendőben kezet fognak egymással — Budapesten.

Paizs Ödön

MÜNCHENGRÄTZI CIPŐGYÁR
IV., Kossuth Lajos ucca 15

Királyhegyi Pál: Női szeszély

Ötlet-novellák *Királyhegyi* novellái, apró mese-ötletre és poénre felépített novellák, mondhatjuk: *klasszikus novellák.* Nem azt a modern novellafajtát írja, amely, mint valami regény kiszakított része, képszerűen, jelenetszerűen hat, hanem a *Maupassant*-stílusú novellát kedveli, amelyet az esztétika így határozott meg: *rövid dráma.* Ilyen rövid dráma Királyhegyi Pál kötetének minden novellája. Erős színpadi érzékre valló, határozott cselekményű kis novellák ezek, amelyeknek mindegyike jellemrajzon kívül helyzetrajzot, cselekményt, megoldást ad: rövid drámát. És ez az egyik fő vonzóereje Királyhegyi kis drámáinak. Az érdekesség és az elképesztő poén, amelyre olvasója az első néhány novella elolvasása után biztosan számíthat.

Második írói erénye, amellyel bőségesen él is: *a humor.* Fanyar, »plé-humora« olyan ellenállhatatlanul hat, hogy olvasója egyre elmosolyodik s csakhamar rájön Királyhegyi humorának különös receptjére: az izig-vérig *pesti ember humora ez,* a *Molnár* Ferenc és *Heltai* Jenő iskolájában felnőtt pesti embernek fanyar iróniája — *Amerika felett. Királyhegyi* Pál amerikai történeteket ír meg, csaknem valamennyi novellája amerikai magyarok, hollywoodi emberek között játszódik és ezt a számunkra ismerősen idegen világot ezzel a furcsa, vonzó, fűszeres pesti humorral látja s elementárisan érdekesen írja meg.

Harmadik nagy erénye, amellyel mindenki, az esztéta és a szórakozást kereső olvasó elismerésére egyformán igényt tarthat: az, hogy *informál.* Ez a *Királyhegyi*-féle információ Amerikáról egészen sajátszerűen élvezetes, didaktikus és mulatságos. Aminthogy amerikai filmekből idealizált maszlagot kapunk, az amerikai regényből pedig a helybeliek elfogultságával meghamisított képet. *Királyhegyi* Pál novelláiban meglátjuk azt az Amerikát, amelyet mi magunk látnánk meg. Az amerikaiak helyszíni közvetítései nem érdekelhetnek bennünket annyire, hiszen ők nem látják annyira *a különbségeket,* mint mi, akiknek van, mihez hasonlítanunk azt, amit látunk. Az amerikai írók ezer apróságot találnak természetesnek, ami bennünket elképeszt és amiről tőlük nem értesülhetünk. Erről a furcsa kemény, izgalmas, férfias, komisz, mulatságos, színes, visszataszító és néha mégis vonzó amerikai életről kapunk pompásan összeállított és nagyon változatos *hors d'oeuvre*-t ezekben a novellákban.

Királyhegyi Pál novellairó művészete valósággal igazolja a novellát, mint műfajt. A novellával korunk mostohán bánik, mert a műfaj az utolsó évtizedekben nem igen talált emberére. Mintha változnék az idők divatja, — vagy talán az írók hajlama változik? A novella divatbajön, részben, mert íróink újból kezdenek tudni novellát írni, részint, mert olvasóinknak kezd megint tetszeni a novella. Annyi bizonyos, hogy a *par excellence* novella az, ami igazán igényt tarthat az esztétikai és közönségsikerre: *a rövid drámanovella.* Az ilyen novellák, mint a *Női szeszély* valamennyi darabja. Az ilyen *moment littéraire*-ek, amelyek egy kis mesébe belesürítve mondják el egy hosszú élet egyetlen jellegzetes epizódját, felejthetetlenül rajzolnak meg egy emberi alakot, egy országot, egy foglalkozási ágat, egy életet, *az* életet.

N. I.

Fájdalmak elszállnak

rheumánál, köszvénynél, ischiásznál, ha a beteg közvetlenül magukban az őserejű és nem preparált kénes hőforrásokban fürdik. A balneológia ezen ideálját valóra váltja
TRENCSÉNTEPLIC
gyógyfürdő
Prospektus és felvilágosítások: a „CIFI" utazási irodában, Budapest, József tér 8. T.: 1-808-31 és a Városi gyógyszertárban, IV., Váci u. 34. T.1-874-06

KLEINBERGER

Párizsban, a rue de L'Echelleben volt a műkereskedése, Kleinberger Ferencnek, a magyar származású híres képkereskedőnek. Világmárka volt. Hatvan év előtt ment ki Párizsba s a háború után Newyorkba tette át a székhelyét.

A nagyvagyonú, nagytekintélyű ember minden évben hazajött egy-két hónapra Budapestre, meglátogatta szülei sírját.

Addig járta a pesti temetőt Kleinberger Ferenc, míg most végre, őreá is rákerült a sor. A pénteki Az Est-ben jelent meg a gyászjelentés, mely szerint, Kleinberger Ferenc urat, a Ferenc József-rend lovagját, a francia becsületrend tiszti keresztjének tulajdonosát, Párizsban történt váratlan elhúnyta után, itt Budapesten eltemették a kerepesi temetőben lévő családi sírboltba.

A gyászjelentés nem tesz említést Kleinberger Ferenc koráról. A világhírű képkereskedő és képszakértő nyolcvanadik életévében húnyt el, de nem természetes halállal, hanem autó gázolta el, Párizsban, mikor átment a kocsiúton.

Két napig még élt, kórházba szállították, de nem lehetett megmenteni, meghalt, fel is boncolták, a jegyzőkönyv agyrázkódást állapít meg a halál okául.

A család ezután Budapestre hozatta Kleinberger Ferencet, itt a legnagyobb csendben temették el, szűk körben. Jelen volt a felesége, unokaöccse, Löbl Aladár Párizsból. Ez a rokon vezeti most tovább a rue de L'Echelle-i finom műkereskedést.

Június 22-én történt a temetés, a gyászjelentés pedig a 25-i számban jelent meg. Ezzel is jelezni akarták, hogy csöndes temetést óhajtanak. Igen kevesen kísérték útjára a világhírű Rembrandt-kereskedőt, akinek külön kép-palotája van Amerikában. Most árván maradtak a Tizianok, Watteauk és Frans Halsok. Az öreg Kleinberger szeméről végkép lehanyatlott a nagyító...

*

1858-ban született, apja is régiségkereskedő volt, de még nem nagystílű. Képekkel járt házról házra, persze csak nagy házakba, mint Hatvany, Schossberger, stb. A képek, amiket a papa áruit, még nem voltak Rembrandtok, inkább szokványos, olcsó hollandi olajfestmények.

A papa Dombaira magyarosította a nevét, a fiú, Ferenc, megmaradt Kleinbergernek.

Miután nyáron nem volt senki idehaza s a gazdag öregurak Karlsbadban unatkoztak és kúráztak, az öreg Dombai és fia, a Kleinberger, szintén elmentek Karlsbadba s ott képkereskedést nyitottak. Kleinberger Feri itt ismerkedett meg, ötven év előtt, gazdag amerikaiakkal, akik egy-egy Dürerért százezreket adtak.

Ez azoknak a szép békeidőknek verőfényes, dús napjaiban zajlott le, amikor az újgazdag amerikai milliomos nem tudta mit kezdjen a dollárjaival. Részint lakkcipőt és cilindert viselt és grófi komornyikokat szerződtetett, részint pedig drága képeket vásárolt, lehetőleg olyan nagyokat, hogy egy-egy kép az egész szalón falát egymaga befedte, a földszintről a második emeletig.

Németalföld nem volt képes annyi festőt szülni és a festők nem tudtak annyi képet pingálni, amennyit Kleinberger úr el nem adott az újgazdag, naiv amerikaiaknak.

Minél csatázóbb volt a kép, minél több alak szerepelt a vásznon, az amerikai annál többet adott érte. Megszámolták a képek figuráit s aszerint alkudtak.

Híres ember lett Kleinberger, a párizsi boltba be se mert más menni, mint milliomos. A klienseknek nagyon imponált, mert már pénze is volt. Szegény emberrel nem szeret és nem is tud üzletet kötni az amerikai milliomos.

A gazdag Kleinberger Ferenc most már vizavinak számított.

Aztán jött a Rembrandt-láz. Kleinbergerből Rembrandt-specialista lett, elárasztotta Amerikát Rembrandtokkal. Ekkor kezdték felfedezni Amerikában a fény és árny csodálatos művészetét, akit Párizs elfelejtett.

Rembrandt nélkül nincs képtár és Kleinberger nélkül nincs Rembrandt.

A National Gallery is neki ír, ha Rembrandtokat keres.

A nagy művész képei különböző kvalitásúak, mivel pedig az amerikai nem ért művészethez, az összes rossz Rembrandtok Amerikába vándoroltak.

Egy képszakértő ebben az időben Amerikát járva, így kiáltott fel:

— Most már tudom, miért tartják Rembrandtot olyan nagy festőnek Európában! Az összes rossz képeit kiküldte Kleinberger Amerikába...

Folyton utazott. Ahol valami aukció volt, ott megjelent s a legdrágább képeket igyekezett a legdrágábban megvenni. Ugyanis nem mindig magának vett, hanem megbízóinak, akiktől proviziót kapot, vételár után. Ha kétszázezer dollárért vett meg egy képet, a provizió sokkal több volt, mintha százezerért vásárolta volna.

Az amerikaiak ezután észbe kaptak s a képvásárlóiknak annál magasabb proviziót fizettek, minél kisebb árért hozta a képet.

Óriási stílusban dolgozott, de Kleinberger is elszámította magát, amikor azt képzelte, hogy a rámák az égig nőnek.

A nagy konjunktúrában, az utolsó percig, még lecsöngetés után is vásárolta a képeket. Százezerért, ötszázezerért. Nem is képzelte, hogy egy Rembrandtnak lemehet az ára.

Egyik napról a másikra történt. A legjobb neveket nem lehetett eladni. A képek ötödére zuhantak, de csak azért, hogy még így se lehessen eladni őket.

Kliensei tönkrementek, ő is rengeteget veszített. De nemcsak ő, minden műkereskedő. Minél nagyobb volt, annál többet veszített az egész világon.

Volt kliense, aki három millióval tartozott neki. A bőségnek ezekben az esztendeiben, ugyanis hitelbe adták el, szinte írás nélkül a Tiziant s a Rembrandtot. Így akartak óriási üzleteket kötni:

— Maga csak vigye azt a Franz Halsot, maga nekem jó minden pénzre!...

Az, aki »jó« tönkrement, a Franz Hals eladhatatlan lett, Kleinberger elvesztette vagyona nagy részét.

Azért nagyon gazdag maradt, Newyorkban a nagy ház, teli Rembrandtokkal, ma is tulajdonában van.

Minden évben egyszer eljött Budapestre, tavaly is itt volt, feleségével. Készült hetvenkilencedik születésnapjára.

Jó kedve volt, szeretett tréfálni a kövér, nagyhasú, kedélyes, cilinderes, feketébe öltözött, ősszakállú bácsi, aki olyan volt, mint a papája ötven év előtt. Nem szerette a modern képeket, ő maga se lett modern, régiszabású, bő ruhákba járt, régimódi, német humorral beszélt, olyan volt, mint egy Rembrandt-figura. Hozzájuk idomult.

Volt egy híres vicce, valamelyik osztrák arisztokratától mindenáron meg akart venni egy igen fontos Clouet-képet.

— Nem adom! — mondta az arisztokrata.

Következő évben megint jelentkezett Kleinberger.

— Nem eladó, nem eladó!

Az ötödik évben végül az osztrák gróf mondott egy lehetetlen összeget, egy abszurdumot:

— Százötvenezer pengő!

— Gemacht! — mondta Kleinberger.

Mire az osztrák gróf megsajnálta a dolgot s így szólt:

— Igen, kérem, de a kép nem is az enyém. Meg kell kérdeznem a feleségemtől!

— De, gróf úr! — felelte Kleinberger — kérdeztem én az én feleségemtől, hogy adhatok-e érte százötvenet?!...

*

Itthon csak a festők ismerték. Petrovits Elek érdekelte csak, ha hazajött, felkereste, találkoztak. Járt még a Schossbergerékhez és Hatvany Ferencet, a művészt látogatta meg. Egyébként nem is igen tudták itthon, milyen jelentős ember odakint a nagy világban, a magyar származású, szegény pesti fiúból lett Kleinberger Ferenc.

A Louvre-ban s a British Museumben annál jobban ismerték.

Nádas Sándor.

Százhetvenegy pengőért ellátással utazhat a világkiállításra Az Est—IBUSz párizsi különvonatain

Júliusban és augusztusban minden szombaton indulnak olcsó különvonataink

A kultúra és civilizáció emberének örök vágya: *Párizs*, a szajnaparti metropolis, *az álmok, szerelmek és művészetek örök középpontja*, ahol *Ady* Endre lelkéből a legszebb dalok születtek meg. Párizs, — ahol minden idők művészetének legnagyobb és legértékesebb darabjait halmozták fel a világhírű múzeumokban és ahol a kontinensnek, a gyarmatoknak, valamint a távoli világrészeknek *százféle közönségét színes és tarka kavargásban láthatja állandóan az utasember* — ez a Párizs ezen a nyáron még inkább a ritkaságok és érdekességek gigászi középpontja, *annak a, méreteiben páratlan, világkiállításnak a révén*, amelynek területén a világ népei termelésük, tudásuk, technikai fejlődésük, iparuk és művészetük *legjavát* hordták össze grandiózus versengéssel.

Az Est—IBUSz utazási szervezete, amelyet munkásságánál mindenkor kizárólag az a szempont vezet, hogy *Az Est-lapok közönségének a legjobbat és a legmodernebbet a legolcsóbban és a legkényelmesebben nyújthassa*, — minden eddigi utazási szolgálatot felülmúló készséggel és rugalmassággal szervezte meg *Az Est-lapok közönsége számára a párizsi világkiállítás látogatásának lehetőségeit*. Azt mondhatnánk, hogy *fillérekért* juthat el a közönség legszélesebb rétege *a párizsi világkiállításra*. Különvonataink indításának *időpontbeli rugalmassága is páratlan* a társasutazások történetében, ugyanis *július 3-tól* kezdődően — július és augusztus hónap folyamán — *minden hét szombatján reggel indul Az Est—IBUSz különvonata Párizsba*, vagyis július elejétől kezdődően az egész nyáron át minden olvasónak *ideje és tetszése szerint azon a szombati napon indulhat különvonatunkkal a szajnaparti metropolisba*, amely szombat neki *a legmegfelelőbb*. Hetenként induló különvonataink utazási időtartama *összesen kilenc nap* és ebből *csaknem hat teljes napot* töltenek a résztvevők *Párizsban*.

Kilencnapos különvonat-társasutazásaink *részvételi díja pedig felülmul minden eddigi utazási kedvezményt*. A részvételi díj, oda-vissza III. osztályú gyorsvonati jeggyel, Párizsban kitűnő és tiszta intézetekben, *két- és háromágyas* szobákban történő elszállásolással, *kitűnő ellátással*, mely naponta áll *reggeliből* és *ebédből*, (a vacsoráról mindenki maga gondoskodik) továbbá a kiállítás területére érvényes *beléptijeggyel*, két nagy autókörsétával a történelmi és a modern Párizs nevezetességeinek bemutatására, nemkülönben *Párizsban az utasok és poggyászaik szállításának költségeivel* a pályaudvar és a szállodák között, valamint az összes borravalókkal és adókkal együtt *mindössze 171, azaz egyszázhetvenegy pengő*.

Első különvonatunkra, amely *július 3-án reggel* indul Budapestről, *a nagyszámú előjegyzés miatt már csak június 28-án, hétfőn* este 6 óráig fogadhatunk el jelentkezéseket.

Itt említjük meg, hogy párizsi különvonatainkon *Abbaziába és vissza érvényes* III. osztályú gyorsvonati jegyet, ellátás nélkül, *csekély 46 pengőért* tudunk kiszolgáltatni (a július 3-i vonatra szintén csak hétfőn estig).

Sürgős jelentkezés *a további különvonatokra*, amelyeknek indulása: *július 10, 17, 24, 31* és így tovább, minden hét *szombatján*.

A fenti lehetőségeken kívül *nagy választékban* áll rendelkezésére olvasóközönségünknek *egy-, két-, háromhetes* különvonati nyaralóutazás, tetszés szerint, a következő helyekre: *Abbazia, Laurana, Grado, Rimini, Venezia-Lido, Viareggio, Mendola, Ragusa, Bled*.

Részletes felvilágosítás, prospektus, valamint jelentkezés *Az Est utazási irodájában* (VII., Erzsébet körút 20, telefon 14—55—57), valamint az IBUSz—MÁV, hiv. Menetjegyiroda összes irodáiban.

HAMVRABLÁS

a legújabb divat gengszteréknél. Eddig 24 esetet jelentettek be a rendőrségen, de biztosra veszik, hogy a banditák már száznál több milliomost is megzsaroltak azzal, hogy kedves hozzátartozójuk hamvait elrabolták és csak váltságdíj ellenében adták vissza. Az »ashnapperek« tudják, hogy a gazdag amerikaiak halottaikat rendszerint elhamvasztják és a gyakran vagyont érő ékkövekkel díszített, nemesfémből készült urnákat palotáik, villáik kertjeiben temetik el. Ha az urnáért a megzsarolt milliomos nem is fizet, maga az urna sokszor vagyont ér.

A gengszterek találékonysága kimeríthetetlen. A hamvrablás a legújabb. A hasonnevű Hamurabi mondotta, hogy nincs új a nap alatt. Ime: van. Szegény gengszterek (ez csak a gyűjtőnevük, aminthogy mérnök a vegyész, az építész, az elektrotechnikus, a hídépítő is) arcuk verítékével gyártották és csempészték az italokat, amíg Amerika száraz volt. Nevük ebben az esetben bootlegger volt. Ám mostoha idők járták rájuk. Megtörtént az is, hogy egy megátalkodott csikágói rendőrfőnök, ahelyett, hogy elfogadta volna a bootleggerektől a havi apanázst, üldözni kezdte iparukat: Igazán nem csoda, ha a felháborodott csempészek Csikágó kellős közepén agyonlőtték négy kísérőjével együtt. A szelidebb természetű bootleggerek az ilyen makacs rendőrfőnökökre való tekintettel átalakultak »hi-jackerekké« — azaz: a bootleggereket kezdték fosztogatni. Kirabolták a csempészszállítmányokat, hiszen törvényes védelmet ellenük a bootleggerek igazán nem vehettek igénybe. Ekkor jött a katasztrófa: betiltották a tilalmat, beeresztették az alkoholt és a bootleggerek, akik közül sokaknak szállító hajóparkjuk, szabályszerű kereskedelmi elosztó központjaik és hadseregnyi alkalmazottjuk volt, egyik napról a másikra kenyér nélkül maradtak.

Ekkor nem maradt más hátra, — élni csak kell — úttértek az egyszerű és összetett zsarolásra. Az egyszerű zsarolás példája: Ha nem fizetsz holnap délig 10.000 dollárt, meghalsz. Összetett zsarolás: Ha nem fizetsz holnap délig 10.000 dollárt, elraboljuk gyermekedet. Bővített zsarolás: Ha nem fizetsz holnap délig 10.000 dollárt, megöljük elrabolt gyermekedet. Bonyolult zsarolás (racketing): Ha nem fizetsz havonta 1000 dollárt, akkor nem őrizzük üzletedet, amelyet ki fognak rabolni. (Nem fizetés esetén a racketeer-ek maguk végzik el a rablást) De úgylátszik, már minden érdemleges gyereket elraboltak, sőt félő, hogy — mint a szesz esetében — egy nap megengedik a gyermekrablást, mindenki rabolhat majd annyi gyereket, ahányat csak akar. Uj üzletágak után kell nézni: címe a hamvrablás, a kidnapping után az ashnapping. Nem kell aggódnunk a gengszterek miatt, megélnek a jég hátán is: a fókák bundáját fogják elrabolni a — seal napperek.

Az Est 1937. évi második luxusautocar utazása

Felsőolaszországba

1937 július 4—17

Utirány **Budapest—Packstrasse—Villach—Tarvisio Venezia—Verona—Desenzano—Gardone—Milano—Como Menaggio—Maloia—St. Moritz—Zernez—Passo di Stelvio Merano—Colle Isarco—Brennero—Insbruck—Lofer—Salzburg—Linz—Wachau—Wien—Budapest**

Kitűnő ellátás elsőrangú szállók (M. N. B. 635. sz. eng.)

Felvilágosítás és jelentkezés:
Az Est Utazási és Menetjegyirodájában. VII., Erzsébet körút 18—20

KLEIN Rudolf

t.r.:A „zsidós" épitőművészetről [Klein Rudolf előadása]. = Uj Élet, 1993. január 1. 5.

ökséget és azt a hagyományt,
nek művelői is élhetnek.

a hazai rockzene nagy egyéni-
Alternatív Rock Napokat szervez
kedvelt szórakozóhelyén, október
kedő eseményként kell említenünk
tóber 9-i koncertjét a Budapest
is az újjáalakult együttes nép-
onyára emlékezetes zenei élményt

ramuzsika kedvelőinek: Alexandr
erenc Zongoraverseny első helye-
ertet a Rádiózenekarral a Pesti
rű ír zongoraművész szeptember
gadóban és Sólyom János, Svédor-
e lép fel október 8-án az MTA

KLEIN.Rudolf: Posztmodern épitészet : A lázadástól az uj rendig. = Magyar Epitőmüvészet, 83,1992,5. 47 - 53.p. ill. E

[BME 1991-ben tarott előadás]

el.

HÖSZ (Öreg HESZ, HEIS, HÖSS) János egri képfaragó, szobrász és festő. Egerben 1766—95 között az adóösszeírásokban mint „képfaragó és képíró fiastul" szerepel. Még 1800-ban is összeírják. Meghalt 1801. február 25-én, 71 éves korában. Felesége, Hering Julianna révén → Huszár Ferenc, → Vittmann Antal és János, → Szikora György egri festőkkel és → Antzenhoffer György egri szobrászszal áll rokonságban. A város I. negyedének 4. fertályában lakik, az Alkotmány u. 5. sz. ház tulajdonosa 1764—99 között. (EÁL Eger v. ir. 1807. é. 910. sz.) 1785-ben Gyöngyösön említik vejét, Kuderna kirurgust. Első felesége Antzenhoffer György szobrász özvegye, mostohafia → Antzenhoffer Ignác egri szobrász a bécsi Akadémia növendéke. Fia → Hesz János Mihály, aki Bécsben a cs. k. Mérnöki Akadémia alakrajz szakának professzora. (EÁL Eger v. ir. 1807. é. 910. sz.) Öreg Hösz János egri szobrász munkásságáról az első adatok Gyöngyössolymosról származnak, ahol 1763-ban elkészíti a r. k. templom szószékét. (EÁL ÉrsGazd L 1763. szdm. test.) 1766-ban az egri püspöki palota lépcsőházának szobrászati díszét, cirádáit készíti (EÁL ÉrsGazd L rezid. 1766. szdm. 114. sz.), majd a palota bejárati kapuja fölött és a vakajtó fölötti kagylókat és virágdíszeket faragja. (EÁL ÉrsGazd L I. cl. lib. LXXVIII.) 1769-ben az egri érseki rezidencia ebédlőjének tükörkereteit vállalja el. A → Francz József által épített tiszapüspöki templom ablakainak faragványait 1770-ben készíti (EÁL ÉrsGazd L 1770. é. 10. sz. szdm.) és → Molcz Fülöp asztalossal együtt szerződik az oltár szobrászati díszeinek kivitelezésére. 1770-ben elkészíti még a régi székesegyházban építendő szentsírt (EÁL ÉrsGazd L I. cl. lib. LXXVIII.), ugyancsak Molcz asztalossal és szintúgy ő vele faragtatják 1765-ben

I. LUTTICHUYS

Kleinberger Mór

órás Bp.

l. Ezredíveskiáll

IX csop 46-l

JÓ ÉS RENDES, KEDVES, ARANYOS.

KLEIN Rudolf

MN 1996 I-25.

AZ ASKENAZ zsinagogáter fejlődése címmel Klein Rudolf tart vetítéssel egybekötött előadást ma délután öt órakor az Országos Rabbiképző Intézet második emeleti előadótermében (Budapest VIII., József krt. 27.).

nöke hangsúlyozta az MTI munkatársának az érdek-képviseleti szervezet múlt évi tevékenységét összegző nyilatkozatában. Azt is elmondta, hogy a gazdakörök országos szövetségének jelenleg több mint 800 tagszervezete működik, országszerte mintegy 40 ezer taggal. A magángazdák mintegy 15-20 százalékát tömöríti a szervezet.

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos valutaárfolyamai

Pénznem	Vételi	Közép	Eladási
	árfolyam 1 egységre, forintban		
Angol font	215,34	217,46	219,58
Ausztrál dollár	103,40	104,42	105,44
Belga és lux. fr. (100)	467,24	471,81	476,38
Dán korona	24,82	25,06	25,30
Finn márka	31,91	32,22	32,53
Francia frank	28,13	28,40	28,67
Görög drachma (100)	58,38	58,95	59,52
Holland forint	85,78	86,62	87,46
Ir font	222,10	224,26	226,42
Japán jen (100)	131,85	133,19	134,53
Kanadai dollár	102,43	103,43	104,43
Kuvaiti dinár	463,67	468,14	472,61
Német márka	96,04	96,98	97,92
Norvég korona	21,81	22,02	22,23
Olasz líra (1000)	88,25	89,08	89,91
Osztrák schilling	13,66	13,79	13,92
Portugál escudo (100)	92,45	93,35	94,25
Spanyol peseta (100)	114,04	115,12	116,20
Svájci frank	119,22	120,39	121,56
Svéd korona	21,02	21,21	21,40
USA-dollár	138,82	140,16	141,50
ECU (Közös Piac)	177,23	178,96	180,69

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai

Devizanem	árfolyam 1 egységre, forintban
Angol font	217,42
Ausztrál dollár	104,29
Belga frank (100)	471,83
Dán korona	25,06
Finn márka	32,23
Francia frank	28,38
Holland forint	86,61
Ir font	224,01
Japán jen (100)	132,60
Kanadai dollár	103,54
Kuvaiti dinár	467,81
Német márka	96,96
Norvég korona	22,01
Olasz líra (1000)	88,95
Osztrák schilling	13,79
Portugál escudo (100)	93,31
Spanyol peseta (100)	115,22
Svájci frank	120,33
Svéd korona	21,18
USA-dollár	140,25
ECU (Közös piac)	178,90

ellenzék akadályozta ezzel az állásfoglalásával a piacgazdasági folyamat erősítését.

– Az ellenzék természetesen továbbra is üzlet- és vállalkozásbarát, a gazdasági növekedés következetes szószólója, s támogatja a többletpénzek ilyen célú fölhasználását is. Ha ugyanis valami segíti az európai integrációt, fejleszti a hazai gazdasági struktúrát, többleterőforrást jelent a vállalkozások, a műszaki

A belső tartozásokon kívül továbbá bizonyos mértékű külső adósságtörlesztés a külföld számára is fontos lehet, mert a hazánk iránti bizalom az elmúlt másfél évben érezhetően megcsappant. Az idő előtti törlesztés, illetve a legterhesebb tételek visszafizetése viszont – a kamatszolgálat csökkentéséből fakadó gazdasági előnyökön túl – jótékonyan befolyásolja Magyarország nemzetközi megítélését,

igénybe, ráadásul – némi időbeli késéssel – meg is térült volna. Így a magyar nemzetközi bemutatkozás szempontjából egyedülálló lehetőséget kínáló 1996-os év – honfoglalásunk 1100., 1956 40. évfordulója – kiaknázatlan marad. De kérdés az is: miért kellett olyan intézkedéseket hozni, amelyek elenyésző költségvetési megtakarítás mellett veszélyeztették a társadalmi békét, a stabilitást.

fent visszatérhetnek a költségvetési egyensúly erősítése miatti régi gyötrelmek, a nadrágszíj-összehúzás démonai. Ez esetben ugyanis két év múlva ugyanazokkal a problémákkal találkozhatunk, mint például tavaly vagy idén, de sokkal rosszabb társadalmi-gazdasági környezetben, lelassult növekedés mellett. Itt és most a jövőt kell megalapozni.

Horváth K. József

cégnek, a helyzetet súlyosbítja számos csomagküldő szolgálat megszűnése is. Nagyobb mértékben emelkedtek a posta nemzetközi tarifái. Az osztályvezető asszony szerint ennek az az oka, hogy a külföldi posták is magasabb elszámolási díjakat kérnek a magyar vállalattól. Hegedűs Anna nem tart attól, hogy az áremelés hatására idén tovább csökken a posták forgalma. Mint elmondta, az új tarifák kialakítását hosszú minisztériumi egyeztetés előzte meg, amelyen csak egy százalékkal faragták le eredeti javaslatukat.

(n.t.)

Bauer Tamás reagálása cikkünkre

Tele van a zsebünk...

A külföld nem értené és megmagyarázhatatlannak tartaná, ha Magyarország esetleg adósságátütemezést kérne – jelentette ki az MTI-nek nyilatkozva csütörtökön *Bauer Tamás*, az SZDSZ gazdasági szakértője.

A szabaddemokrata politikus mindezt *Gidai Erzsébetnek*, a Társadalomkutató és Előrejelző Intézet igazgatójának az Új Magyarországban megjelent nyilatkozatára – melyben többek közt a teljes magyar adósság leírattatását, azaz rendezését szorgalmazta – reagálva mondta el. Bauer Tamás kiemelte, hogy a devizatartalékok az elmúlt időszakban megnövekedtek. – Ezért furcsa lenne, ha „valaki akkor tagadná meg a fizetést, amikor tele van a zsebe" – tette hozzá. Mint mondta: az ilyen lépés csupán a külföldi befektetők bizalmát ingatná meg. Az SZDSZ politikusa arra is felhívta a figyelmet, hogy az igazi gondot nem a külső, hanem a belső államadósság jelenti. A belső államadósság csökkentése érdekében volt szükség a megszorító gazdaságpolitikai intézkedésekre. A szabaddemokraták ezért támogatják továbbra is azt az elképzelést, hogy a privatizációs többletbevételeket a belső államadósság törlesztésére kell felhasználni. Bauer Tamás hangsúlyozta, hogy ennek következtében csökkenne az államadósság és mérséklődnének a kamatterhek, valamint az infláció. Mindez azt eredményezné, hogy növekednének a magánszektor beruházási lehetőségei. A szabaddemokrata politikus úgy vélte, hogy azzal az elképzeléssel, miszerint az állam döntené el, hogy a privatizációs többletbevételből, tehát voltaképpen a költségvetésből kik és hol teremtsenek munkahelyet és ruházzanak be, csak az elmúlt negyven évben megszokott gyakorlatot folytatná az ország.

A Dunapack fejleszt, nem csökkent létszámot

Az ÁPV Rt. decemberi döntése nyomán az osztrák Thomas Prinzhorn-csoport százszázalékos tulajdonába került a Dunapack Rt., amely 1995-ben magyarországi fennállása legsikeresebb évét zárta. Az 1994-es 3 milliárdos veszteség után tavaly a cég csaknem megkétszerezte a forgalmát, és a nyeresége az előzetes számítások szerint megközelíti az előző évi veszteség összegét. *Galli Miklós* elnök-vezérigazgató a tegnapi rendkívüli közgyűlés után a növekedést egyfelől a papírpiaci konjunktúrával, másfelől a *Bokros*-csomag kedvező hatásaival indokolta. A Dunapacknak ugyanis haszonnal járt a forint hirtelen leértékelése és a nyolcszázalékos vámpótlék bevezetése is. A rendkívüli közgyűlés döntött arról, hogy a gyár a továbbiakban fő profiljának a hullámpapír dobozok gyártását tekinti, hiszen eddig is uralták a hazai piac kilencven százalékát. A nyereségből jelentős fejlesztéseket, modernizációt hajtanak végre a csepeli és két vidéki üzemükben. A Prinzhorn-csoport jelentős befektetéseket tervez a közeljövőben Romániába és még négy kelet-európai országba. A magyarországi üzemekben további elbocsátások nem lesznek. Ezt szavatolja a részvénytársaság ötéves kollektív szerződése, amelynek értelmében abban az esetben, ha egy dolgozótól a cég nem közös megegyezéssel válik meg, a vállalat dolgozóinak szolidaritási kasszájába fejenként 100-100 ezer forintot kell befizetniük a tulajdonosoknak. A Dunapack nagy reményeket fűz az Országgyűlés elé 1996 második felében kerülő hulladékhasznosítási törvényhez, ugyanis a hullámpapír dobozok alapanyagául szolgáló papírhulladék 40 százalékát külföldről kell beszerezniük. Magyarországon még megoldatlan a szelektív hulladékgyűjtés, holott a papírhulladék ára vélhetően fedezné a szemétszállítás költségeit. *Thomas Prinzhorn* cáfolta azokat a sajtóban megjelent híreket, melyek szerint magyarországi nyereségeit teljes egészében külföldre vitte volna. Főkönyvi adatokkal tudja bizonyítani, hogy az 1991 és 1994 között – akkor még mint 40 százalékos tulajdonos – 500 milliós osztalékból csupán 45 millió fölött rendelkezett szabadon. A többi pénzt előbb a Papíripari Vállalatnak, később pedig az Állami Vagyonügynökségnek fizette be.

F. A.

● Az állattartó kedv újbóli fellendülését jelzi Fejér megyében az a tény, hogy 83 gazdaság, illetve egyéni gazda nyújtott be pályázatot az exportárualapot növelő reorganizációs program keretében igényelhető vissza nem térítendő állami támogatásra. Az igényelt – összesen 260 millió forintot kitevő – költségvetési támogatást a szarvasmarha-, juh-, anyakoca- és baromfiállomány gyarapítására akarják fordítani a pályázók.

Februártól fizetjük a magasabb vízdíjat

Budapesten januártól – áfával együtt – köbméterenként 50,40 forintos vízdíjat kell fizetni, a csatornahasználat pedig 52,60 forintba kerül. *Kiss Miklós*, a Fővárosi Vízművek Rt. sajtófőnöke csütörtökön az MTI-nek elmondta, hogy a területükhöz tartozó mintegy 170 ezer lakossági fogyasztónál nem tudták mindenütt az árváltozással egyidejűleg leolvasni a vízmérőóra állását. Ezért, illetve mivel a tényleges fogyasztáshoz képest utólag postázzák a számlákat, a következő hónapok számlái – a fogyasztás időarányos megoszlásával – a régi és az új árak alapján készülnek.

A Vízművek Rt. által kibocsátott számlák első alkalommal februárban és márciusban, a Díjszedő Rt. számlái pedig márciusban és áprilisban tartalmazzák majd az új árakat. Abban az esetben, ha a vízművek dolgozói az árváltozás napján már leolvasták a vízórát, illetve ha a fogyasztók saját leolvasásuk alapján közölték a vízmérőóra állását a vízművekkel, a változás napjától számítják az új vízdíjat.

TÉLI KÖNYVESHÁZ

Európa építészete

Nikolaus Pevsnert, azt hiszem, nem kell különösebben bemutatni. Egykötetes, az európai építészet történetét taglaló könyvét eddig közel húsz ország nyelvére fordították le (a magyar volt a tizenegyedik), s több mint harminc éve forgathatják haszonnal a szakértők és az érdeklődők egyaránt. Jó ideje azonban idehaza beszerezhetetlen szakkönyvvé vált, s csak az idei karácsonyi piacra jelentette meg újra a Corvina Kiadó.

Pevsner munkája, mint minden, ilyen hatalmas témát felölelő egykötetes mű, természetesen „kivonatos", s közel sincs benne minden egyes művészeti alkotás és építész. Előfordul, hogy egy stílust mindössze egyetlen példával illusztrál – igaz, azzal bőségesen. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy nincsenek benne árnyfoltok, csak színfoltok egymás után. A szerző ugyanis szinte kizárólag csak azokkal az országokkal – Anglia, Franciaország, Németország és Olaszország – foglalkozik, amelyek építészete valamely tekintetben, illetve valamely korszakban a többi ország építészeti fejlődésére is kihatott. Kissé pestiesen szólva, csak a fő csapásirányokat mutatja be, mindig azokat az előremutató munkákat, amelyek az akkori társadalmi igényre a legjobb építészeti választ jelentették. Mint írja: „Ha legmagasabb teljesítményei szemszögéből nézünk egy kultúrát, úgy lényeges tulajdonságai tökéletesen tisztán bontakoznak ki, de ha időben és térben próbáljuk élesre állítani a körvonalait, a kép elmosódott lesz és ködös".

(–la)

Nikolaus Pevsner: Az európai építészet története. Corvina Kiadó, 512 oldal, 680 Ft

Kelet és Nyugat között

Klein Rudolfnak, az építészeti tudományok doktorának már több, az építészet és annak szellemi és társadalmi háttere közötti összefüggéseket vizsgáló munkája jelent meg hazánkban és külföldön egyaránt. A mostani, magyar és angol nyelven, a Pont Kiadónál napvilágot látott könyve korunk japán építészetének egyik legismertebb és legmeghatározóbb képviselőjével, *Tadeo Andóval* foglalkozik.

A kötet öt szerkezeti egységre tagolódik. A bevezetőben a szerző a mai japán élet- és természetszemlélettel ismertet meg – ahogyan maga is megismerte azt a felkelő nap országában tett tanulmányútja során. A második – Ando krédója címet viselő – fejezetben annak az építésznek a szemléletmódjával ismerkedhetünk meg, aki az építészeti tér, a geometria és a természet hármas egységének figyelembevételével, a keleti és a nyugati építészeti kultúra szintetizálásával, a látszólagos ellentétekből sajátos harmóniát képes teremteni. A harmadik nagy szerkezeti egységben Klein a legfontosabb Ando tervezte épületek (templomok, sorházak, rezidenciák) külső és belső tereit mutatja be az olvasóknak, a negyedik részben értelmezi, az ötödikben pedig értékeli a japán építész munkásságát.

Cs.O.

Klein Rudolf: Tadao Ando – Építész Kelet és Nyugat között/Architect between East and West, Pont Kiadó, Conflux-sorozat, 352 oldal, 105 fényképpel és 44 rajzzal, 2000 Ft.

Stabat Mater

Krzysztof Penderecki szakrális művei

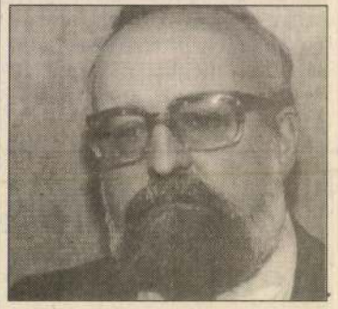

Krzysztof Penderecki, a lengyel avantgárd egyik vezető egyénisége a hatvanas évek elején érezte először szükségét annak, hogy kilépjen az avantgárd nyújtotta, az idők folyamán egyre szűkülő élet- és alkotói térből, s megpróbáljon kapcsolatot teremteni modernség és hagyomány között. Az 1962 és 1965 között komponált Lukács-passióval indul meg nála azoknak a műveknek a sora, amelyekben a hagyományos, nagy vokális-instrumentális műfajokhoz – oratórium, opera, egyházi zene – fordult. Az elmúlt három évtized során ezen a területen Penderecki több jelentős művet is alkotott, melyek jelentős része nemrég a Finlandia Records gondozásában, a Warner Music terjesztésében végre hanghordozón is hozzáférhető.

Az ötvenperces CD-lemezen – melyen a világhírű lengyel zeneszerző kompozícióit a Tapiola Kamarakórus adja elő (karvezető *Juha Kuivanen*) – kilenc mű található, köztük az 1962-ben született, és a később a Lukács-passióba beépített Stabat Mater, a salzburgi székesegyház alapításának ezerkétszázadik évfordulójára komponált Agnus Dei (1981), a *Msztyiszlav Rosztropovicsnak* ajánlott Song of Cherubim (1986), valamint a Veni creator (1987) és a Benedictus (1992). S bár ezek a darabok a hagyományos formák ellenére is sokak szerint a kísérletezés kategóriájába tartoznak, beleillenek abba a szellemi „közösségbe", amelyet a gregorián énekek, Palestrina zenéje és Bach művei alkotnak.

(bé)

Krzystof Penderecki: Complete sacred works for chorus a capella 1962-1992, Finlandia/Warner, 1995

Nemzetközi Rába-fesztivál

1996 nyarán komolyzenei fesztivált rendeznek a Rábaközben. A május második felében kezdődő és két hónapig tartó programnak Csorna, Szany és még egy fél tucat rábaközi kistelepülés ad helyet. A szervezők – köztük az Ausztriában és hazánkban tevékenykedő jelmeztervező *Gloria von Berg*, a szintén Ausztriában alkotó zeneszerző *Andreas Baksa*, valamint a szanyi művelődési ház igazgatója, *Töreki Imre* – a Rábaköz természeti szépségeire, művészeti értékeire, kulturális hagyományaira kívánják ráirányítani a hazai és a külföldi művészetkedvelők figyelmét. Ismert együtteseket, jó nevű orosz, osztrák, román és magyar szólistákat nyertek meg az ügynek. A falusi műemlék templomokban tartandó koncertek sorát többféle kurzus, továbbképzés egészíti ki. Az egyhetes tanfolyamok résztvevői elmélyíthetik hangszeres, továbbá ének- és néptánctudásukat, elsajátíthatják a díszlet- és jelmeztervezés, valamint a fazekasmesterség fortélyait.

csak engedett a vonzás-taszítás törvényének, de remélte, hogy íly módon a dolgok fonákjára is valamelyest rápillanthatott.

Mint egy érett, sok mindent meg- és átélt asszonyra, hatalmas vehemenciával vetette magát a 66-os útra Hobo. „Pokoli sora lehetett" – írja naplójában. „Majd' megfulladt Chicago hasában, és Illinoison úgy nyargalt keresztül, hogy mára nyoma sem maradt. Missouriban a folyóig rohant, hogy lemossa magáról a motorolajat és tüdejét a szélbe tárja, tíz mérföld erejéig benzinkutakkal, sfatorallal és Coca-Cola-automatákkal, valamint a boldog öregség illúziójával.

A Kossuth Kiadó gondozásában megjelent könyvhöz persze zene is dukál, 45 perc, CD-n, korunk színvonalán. S miután az egész kötet, az irodalmi szöveg, valamint *Halmágyi Péter* fotói is az utazásáról szólnak, konkrét és átvitt értelemben, *Tátrai Tibor* és *Tóth János Rudolf* zenéje is csak úgy repíti magával a hallgatót. Egységes, gurulós, magától értetődő.

(jávorszky)

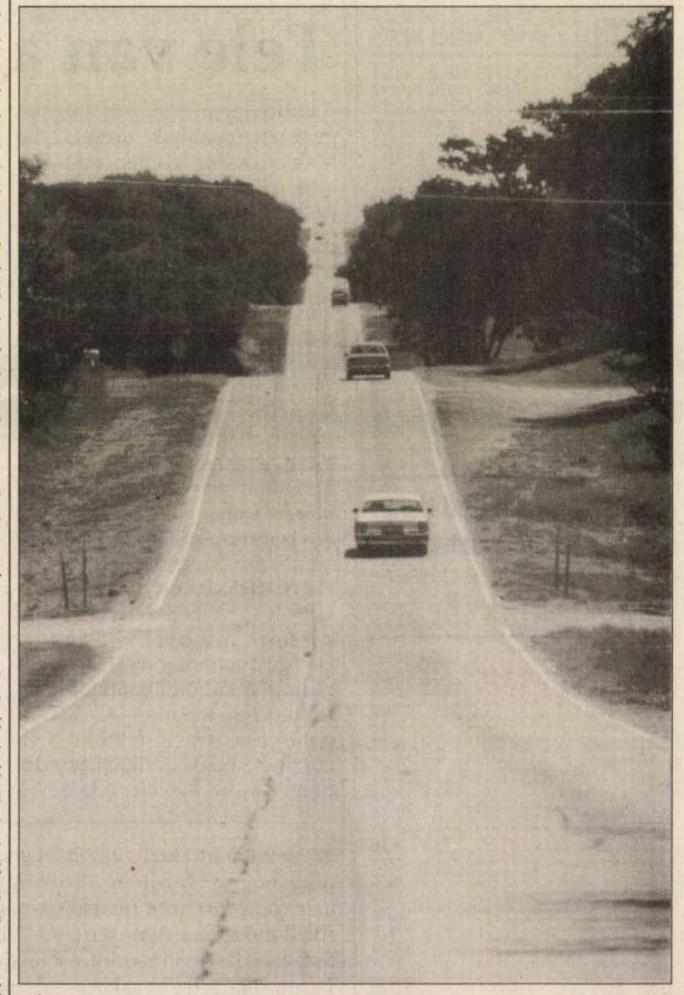

„Úton lenni boldogság, megérkezni a Halál"

Apróhirdetés

A hirdetés közlési díja szavanként 30 Ft. A keretes hirdetések díja 60 Ft/hasáb/mm. A hirdetésekhez 25% áfát számítunk fel.

VEGYES

Betéti társaság bőr- és textilkonfekció iparban termeltetési és értékesítési közvetítést, budapesti képviseletet vállal. Külkereskedelmi joggal rendelkezünk. „Korrekt" jeligére a kiadóba.

Gázkészülékek, WC, mosdó, mosogatók javítását rövid határidőre vállalom. Tel.: 134-3889/Janklovics

Antik bútorbolt (II., Frankel Leó u. 14. Telefon: 136-2169) készpénzért vásárol antik bútorokat, festményeket, szőnyeget és egyéb régiséget. Ugyanott felvételre keresünk jó asztalosmestert, lehet nyugdíjas is.

VIDEOFELVÉTELT eseményről, filmről, képről, diáról; megmentheti mozifilmjeit, ha átírjuk videóra. TRANSZKÓDOLÁS NTSC, minden világrendszerre MEGVÁRHATÓ. VIDEOFAM 121-6675

Kövesi autóvillamosság újra megnyitott! XIII., Thurzó (volt: Alig) u. 10. Tel.: 129-8504.

Összeköltözők, figyelem! Újlipótvárosi 2 1/2 szoba hallos (minden szoba külön bejáratú), loggiás, 72 m²-es, telefonos, összkomfortos, II. emeleti, kertes házban lévő, tehermentes szövetkezeti lakásomat elcserélném 2 db., lehetőleg 1 1/2 szobás hasonló minőségű lakásra. Tel.: 140-8259

FOGTECHNIKA. Esztétikus, precíziós pótlások készítése és javítása. Szombaton zárva. Tel.: 162-1716.

Újlipótvárosban Szt. István park közelében 1,5 szobás, csendes panorámás lakás hosszabb-rövidebb időre kiadó: 140-4094.

Kegytárgyak, Új Élet és egyéb aktuális zsidó folyóiratok, kóser italok diszkontáron. Wesselényi utca 8. (az udvarban), 10—16 óráig.

Lehetőleg fiatal, nyugdíjas hölgyet keresünk egyéves kisfiunk mellé 8—16 óráig. Házimunkát nem kell végezni. Telefon: 201-6531 este 6—9-ig.

A kállói és erdőtarcsai zsidó temető gondnoka, Török Béla, Kálló, Zrínyi u. 5. (Gáztelepnél) Nógrád megyei sírokkal kapcsolatosan a fenti címen elérhető.

Örökösödési ügyben várom a kb. 75 éves Löwinger Gyula, vagy rokonai (volt komárnói lakosok/SÜRGŐS) jelentkezését. Dr. Raab Ferenc, Gazda u. 25/18,945 01 Komárno (CSFR). Telefon: 390-051.

ÜZLETHELYISÉGET bérelne leinformálható üzletember. „Sürgős" jeligére a kiadóba.

Minden igényt kielégítő, luxus kivitelű ZSIDÓ IDŐSEK OTTHONA és GONDOZÓHÁZ létesül MAGYARORSZÁGON; Korlátozott számban várjuk a jelentkezéseket. Fax: 142-1790 vagy 142-8956 és 252-9217 telefonon, illetőleg „MAMELE ház" jeligére a kiadóba.

Újlipótvárosban komfortos, telefonos lakás turistáknak kiadó. Tel.: 129-1883.

Reális áron, készpénzért veszek antik bútort, festményt, porcelán, üveg, fa, bronz dísztárgyat, szobrot, szőnyeget, csillárt, órát, játékot, képeslapot. Bp. VII., Wesselényi u. 34. 1075. Hétfőtől péntekig 10—17 óráig. Tel.: 141-0444.

Lakás ellenében eltartási — életjáradéki — szerződést kötne 43 éves családos zsidó nő. Tel.: 1690-292.

Járóképes, lábadozó beteg mellé megbízható segítséget keresünk. Takarítás megoldott. „Ápolást nem igényel" jeligére a kiadóba.

HÁZASSÁG

Fiatal, New Yorkból Magyarországon működő rabbi, (175 cm magas), hölgyet keres házasság céljából, 30 éves korig. Fényképes leveleket „Igazgyöngy" jeligére kérek a kiadóba.

Skandináviában élő, 43 éves, 175 cm magas, művészeteket, sportot kedvelő diplomás férfi keresi csínos leány vagy elvált asszony ismeretségét. Lehetőleg telefonszámos leveleket „Mobilis" jeligére a kiadóba.

18 éves 150/45 lány, szerény fiút keres 25 évesig. Telefon: 115-9388.

Kellemes otthont kedvelő, független, házias, jó alakú, értelmes, zsidó, 50—55 éves hölggyel megismerkednék. Telefonszámos bemutatkozólevelet kérek. „Bécsi lakos maradok" jeligére a kiadóba.

GYÖRGYI ASSZONY Társkereső szolgálata *KERES;* teljesen rendezett körülmények között élő, családcentrikus, jó megjelenésű, Bécsben ben lakó 35 éves üzletember számára, mindkét szülő részéről zsidó származású, kellemes külsejű, gyermeket akaró hölgyet, 30 éves korig. Német vagy angol nyelvismeret szükséges. *Vidékiek* jelentkezését is várjuk. Telefon: 115-4241 (8—10-ig és 19—21 óráig.)

„Eljött az ének ideje"

Chanukkára megjelent az Országos Rabbiképző Intézet Goldmark-kórusának új műsoros kazettája — *Eljött az ének ideje* címmel. A kazetta megvásárolható:

— Országos Rabbiképző Intézet előadóterme (VIII. ker., József krt. 29. II. em.), hétfőn este 18—20 óra között.

— Biblical World júdaika kegytárgy- és ajándékbolt (VII., Wesselényi u. 13.).

— Nagyfuvaros utcai templomkörzet irodája (VIII. ker., Nagyfuvaros utca 4., Darvas György).

— Verpeléti kóser borpince (VII. ker., Klauzál tér 6.).

— Korda Gábor, Hitközség (VII. ker., Síp u. 12. I/5.), műszaki osztály. 121-0942.

Kegyszerbolt (Bp. VII. ker., Síp u. 12.).

Előkészületben a kazetta CD-változata is.

HÍREK

— **Schwarcz Ernőt** 82. születésnapján, Vájécé szombatján köszöntötték a Bethlen téri templomban. A haftarát olvasó jubilánst Deutsch Róbert főrabbi üdvözölte, majd a Mindenható áldását kérte reá. Az istentisztelet utáni kidduson a hívek szerencsekívánataikkal halmozták el Schwarcz Ernőt.

— **Adományok.** A Szegeden élő R. T. jugoszláviai állampolgárságú hittestvérünk, a helyi hitközség és intézményei fenntartására 200 ezer forintot adományozott, amelyért a vezetőség ezúton fejezi ki köszönetét. Halmos Lászlóné (Szeged) Wolf Ági és családja emlékére, 3000 forintot küldött a szegedi hitközségnek. Füller Józsefné, Nyitrai Hedvig, halottai emlékére, a Szeretetkórház elfekvő betegeinek 5000 forintot adományozott.

Battonyaiak, figyelem! A város önkormányzata az alábbi névsort kívánja felvésni a jövőre felállítandó második világháborús emlékműre. Aki az alábbiakon kívül más zsidó mártír nevét is ismeri, az tudassa Takács Dezső polgármesterrel (Battonya). Berger Henrikné, dr. Bock Ernő és neje, Braun Andor, Braun József, Braun Sándor, Darányi Ferenc, dr. Durschlág István rabbi neje és kisfiuk György, Glück Helén, Kallós György, Kallós Imre, Kaufmann Gyula és neje, Kaufmann Éva, Kertész László, Kertész Miksa, dr. Leipnicker János, dr. Leipnicker Jánosné, Leipnicker Sándor, Rasovszki Oszkár, Dr. Sonnenfeld Dezső, neje és két gyermekük, Szücs András, Ullman Imre, Ullman Jenő, Ullman Margit, Vándor Miklós, Zeiner Mór, Zeiner Mórné, Zeiner Zsigmond.

— **A mauthauseni táborcsoport** szokásos összejövetelét két részletben tartja: 1993. január 13-án, illetve 26-án 14 órai kezdettel. Színhely: Bp., Szabadság tér 16. I. emeleti tanácsterem. Napirend: általános tájékoztató kárpótlási kérdésekről, zarándokút, tagdíjfizetés. Az érintettek megjelenését várja a vezetőség.

— **A Magyar Auschwitz Alapítvány** Holocaust Dokumentációs Központjának holocaust és Jád Vásém kutatásai címmel dr. Szita Szabolcs történész, kandidátus tart előadást, január 21-én, csütörtök este 18 órakor, a Mazsike helyiségében (VII., Garay u. 48.)

Meghívó

A Hunyadi téri körzet elnöksége szeretettel vár minden érdeklődőt

január 21-én, csütörtökön, 16 órakor

kezdődő rendezvényére (VI. ker., Hunyadi tér 3. 1/2 em.)

BESZÉLGETÉS KONRÁD GYÖRGY ÍRÓVAL

Közreműködik: **SZÉKHELYI JÓZSEF** színművész.

A zsidó könyvpiac nagy sikere:

A PRÓFÉTÁK NÉPE

Naftali Kraus új könyve, az **Ősi Forrás** sorozat második kötete.

Kapható a nagyobb könyvüzletekben és a lubavicsi kirendeltségen (Wesselényi u. 4.)

Viszonteladóknak megrendelhető:
Telefon: 156-14-55, Budapest

ÚJ ÉLET
a magyarországi hitközségek lapja
Budapest, Síp u. 12. 1075
Telefon: 122-2829 és 142-1335
Főszerkesztő:
Kardos Péter
Kiadótulajdonos:
Magyarországi
Zsidó Hitközségek Szövetsége
Előfizetési díjak: Belföldön
1/4 évre 108 forint, 1/2 évre
216 forint, 1 évre 432 forint.
Postacsekk 512-211848
Beküldött kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza
92—7163. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető:
dr. Csöndes Zoltán
vezérigazgató
ISSN 0133—1353

בר מצוה

A Frankel Leó utcai zsinagógában ünnepélyesen szólították a Tóra elé *Molnár András*t. Szülei: *dr. Molnár István* és *dr. Tamáska Júlia* könnyes szemmel hallgatták elsőszülött gyermekük áldásmondásait, majd a haftara igéit. Az ifjú a körzet főrabbijának, *dr. Singer Ödönnek* hűséges és szorgalmas tanítványa.

A Misebéráchot *Doff Imre* főkántor mondta el.

Az istentisztelet után, a szülők látták vendégül a megjelenteket. A bár micvá ifjú szerető szavakkal köszönte meg szüleinek, nagyszüleinek a sok szeretetet, amellyel őt nevelik, és ígérte, hogy a jövőben is szüleit tartja példaképének. Köszöntötte nagyszüleit, húgait, rokonait, a megjelenteket és végül hálás szavakkal köszönte meg dr. Singer Ödön főrabbinak a fáradhatatlan segítséget, amellyel őt felkészítette. Az aranygyűrűt *dr. Hermann Róbert* elnök nyújtotta át.

Vájislách szombatján, a Hősök zsinagógájában szólították a Tóra elé *Czeizler Gábor* és felesége, *György nevű (Jirmijáhu Dávid)* másodszülött fiát. *Fekete László* főkántor misebérachja után *Landeszman György* főrabbi intézett beszédet az ifjúhoz. Az istentisztelet utáni kidduson, amelyet a szülők rendeztek, *Reich Ferenc* elnök átadta a közösség ajándékát, majd az újonnan avatott köszönetet mondott szüleinek, nagyszüleinek, tanítójának *Vince Ferencnek*, a főrabbinak és a főkántornak.

IMAIDŐK

Templomok	Január 1. Péntek este	Január 2. Szombat reggel	Január 8. Péntek este	Január 9. Szombat reggel
Hősök (Wesselényi u. 7.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Frankel L. út 49.	17.30	10.30	17.30	10.30
Hegedűs Gy. u. 3.	16.00	9.30	16.00	9.30
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	17.30	9.00	17.30	9.00
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	16.00	9.00	16.00	9.00
Bethlen tér 2.	16.15	9.30	16.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	16.00	8.00	16.00	8.00
Rabbiképző, József krt. 27.	18.00	8.45	18.00	8.45
Kazinczy u. 27.	15.55	8.00	16.00	8.00
Alma u. 2.	—	8.00	—	8.00
Kórház, Amerikai út 53.	15.55	7.30	16.00	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.00	18.00	9.00
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	17.30	9.30	17.30	9.30
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kispest, Báthory u. 34.	17.30	—	17.30	—
Visegrádi u. 3.	15.55	8.30	16.00	8.30
Dessewffy u. 23.	15.55	8.00	16.00	8.00
Teleki tér 22. (szefárd)	—	8.00	—	8.00
VIDÉKEN				
Győr (Köztársaság tér 3.)	16.30	—	16.30	—
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.00	9.00	17.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.45	8.00	15.50	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.45	8.00	15.50	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	17.30	10.30	17.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00	—	17.00	—
Szombathely	17.00	—	17.00	—
Kaposvár (Berzsenyi u. 11.)	16.30	—	16.30	—
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00	—	17.00	—

A Rumbach utcai templom hívei a Hősök imatermében imádkoznak.

NAPTÁR

Január 3.,	vasárnap	Tévész 10.	Aszoro B'tévész böjtje
Január 8.,	péntek	Tévész 15.	Gyertyagyújtás: 3.52
Január 9.,	szombat	Tévész 16.	Szombat kimenetele: 5.03
Január 15.,	péntek	Tévész 22.	Gyertyagyújtás: 4.01
Január 16.,	szombat	Tévész 23.	Szombat kimenetele: 5.10
			Újholdhirdetés

Gelman Irén

Nemrégiben vettünk búcsút kolléganőnktől, *dr. Gelman Irén*től. Nehéz életútnak vetett véget a halál. Sokgyermekes, gazdálkodó családból származott. Szorgalmával, kitartásával érte el azt, hogy a bírói székbe került, ahol könyörtelen becsületességével, fejlett igazságszeretetével állt helyt. Nyugdíjazása óta Hitközségünk jogtanácsosa volt. E munkában sem ismert fáradtságot, munkaidejének csak kezdete volt, nem törődött annak végével. Lelkiismeretes, megbízható munkatársnak ismertük, akinek mindenkire volt gondja. Gyászolják őt munkatársai, családja megmaradt tagjai; testvére *Ilonka* és testvére gyermekei, unokái.

● ● ●

A Rákoskeresztúri sírkertben megtartott temetésén *Landeszman György* főrabbi búcsúztatta, a kántori teendőket *Klein Ervin* főkántor látta el.

Akik eltávoztak...

Bonyhádon kísérték utolsó útjára, a 65 éves korában elhunyt *Kutasi Bélát*. A helyi sportéletben aktív szerepet játszó embert felesége, leánya, veje, unokái, rokonai, szomszédai és barátai gyászolják.

Ernst Istvánné, a szegedi szociális otthon lakója, 73 éves korában meghalt. Köztiszteletnek örvendett az otthon lakói körében. Gyászolják: itthoni és külföldi rokonai, valamint a szegedi Szociális Otthon lakói és dolgozói.

Tragikus hirtelenséggel, 67 éves korában távozott az élők sorából *Tarján Miklós*. Mohácson kísérték utolsó útjára. A városszerte megbecsülésnek örvendő embert hitvese, fia *Gyurka*, leánya *Ági*, unokái, veje, valamint rokonai és hittestvérei gyászolják.

KÖNYVISMERTETŐ

„Álmodozni nem szégyen”

Jack Hahn novellaskötetét — a címe: *Álmodozni nem szégyen* — 1991-ben jelentette meg a belvárosi *(Budapest City)* könyvkiadó.

Az íróról a fülszöveg nem sokat árul el. Mindössze annyit, hogy Jack Hahn New Yorkban él, magyar író, mert magyarul ír. Egyébként tehát csak novelláira szorítkozhatunk, és a témaválasztásból, a kiemelt, vagy elhanyagolt részletekből, szóval túlnyomórészt intuíció alapján próbáljuk életét, szellemiségét rekonstruálni. Hát igen, a műből „olvasni” kell tudni! A mit és hogyan, a fő- és mellékalakok, a szereplők rokon- vagy ellenszenves beállítása, az események motiválásában, tálalásában fellelhető ítélet, állásfoglalás „rávallanak” az íróra, előéletére, jellemére, egyéniségére.

Minden valószínűség szerint Jack Hahn zsidó, és ez lényeges tényező nála. A kötet 10 novellájából az első kettő nemcsak hovatartozásra utal, hanem Magyarországról való eltávozásának időpontjára. Az első novella egy zsidó család Palesztinába érkezésével kezdődik, a másodikban a férj és feleség Görögországba megy a kritikus időkben, valószínűleg még a háború kitörése előtt, amikor ez még lehetséges volt. A két novellában az a feltűnő hasonlatosság, hogy a zsidókkal kegyetlen, terrorista arab, majd a besúgó német kém —, mindannyian pórul járnak, az elkövetett gyilkosságokért, tetteikért meglakolnak, utóléri őket az ún. költői igazságszolgáltatás.

— Ebből adódik az a következtetés, hogy igazából Hahn nem élte át a nácizmus gátlástalan tombolását a maga véres valóságában, és csak így foganhatott e két lebilincselő, nagy írói rutinnal megfogalmazott, végül is happy enddel végződő történet.

A zsidók között nyilván sokféle ember akad (amit ugyan megátalkodott ellenségeink váltig tagadnak) de — bátran ki lehet mondani —, aki túlélte a háborút, a bombázásokat, a koncentrációs táborokat, aki képes volt átvergődni a reménytelen helyzetek ezernyi buktatóján, azok közül kevesen gondoltak, gondolhattak a bosszúra.

Leírhatatlan az a földöntúli boldogság, az a nem remélt csoda, hogy az ember megmenekül, esetleg néhány szeretett hozzátartozójával együtt.

Igaz, sok emberi tartás nem maradt meg bennünk! (Talán ezekből az előzményekből magyarázható a ma már érthetetlen, a sok százezer ember megadó, néma vonulása a megsemmisülés felé.) Aki ezt egyszerűen gyávasággal indokolja, annak nem lehet jobbat (vagy *rosszabbat*) ajánlani: próbáljon végigmenni ugyanezen az úton!

Jaj! Nem akartunk ezekkel a fájdalmas dolgokkal szánalmat kelteni, hanem csupán azt bizonyítani, hogy ilyen kedvesen romantikus, idealisztikus történeteket csakis az írhat, aki még időben felismerte a veszélyt és biztonságosabb helyet keresett. Aztán — bármennyire is reszketve, aggódva értünk — a gettók, a koncentrációs táborok elmondhatatlan borzalmait, az éhezésszomjazás, a lealjasulás, a tömeghalál irtózatát mégiscsak KÍVÜLRŐL követi végig. Igaz; inkább ember tudott maradni, és ma is hinni az igazság érvényesülésében ... Vajon hamis lenne ez a következtetés?

Ő, szóval még idejében elment, és ezzel van összefüggésben, hogy könyve vidám, optimista. A párbeszédek szellemesek, fordulatosak, sikertörténeteket olvashatunk amerikai helyszínnel, eredetien pergő társalgást rendszerint jól öltözött, jómódú emberek között.

Egyetlenegy hiányosságot lehet felróni a könyv előállítóinak; olykor nem veszik figyelembe a magyar helyesírásnak, a szavak egybe- és különírásának, elválasztásának szabályait. No, de feltehetően az olvasó nem ebből a könyvből kívánja elsajátítani ezeket!

Különben a dialógusok annyira elevenek a könyvben, hogy alig lehet elhinni, hogy „csak” novellákat írt: a párbeszédes forma annyira drámairásra predesztinálja Jack Hahnt. De erről semmit nem mond a fülszöveg ...

Sch. E.

A „zsidós” építőművészetről

Dr. Klein Rudolf, szabadkai építészmérnök, több izraeli felsőoktatási intézmény vendégelőadója, aki a szerb katonai behívó elől jött Budapestre, diaképekkel kísért ismertetőt tartott a magyar szecessziós építészetről, különös tekintettel az egykori magyar Délvidéken található emlékekre.

Ez egyúttal zsidó vonatkozásokat is jelent. *Milan Kundera*, a Monarchia zsidóságát *„Közép-Európa intellektuális cementjének”* nevezte, nem meglepő hát a zsidó mérnökök nagy szerepe a kor élenjáró építészeti irányzataiban.

Lechner Ödön az egész modern magyar építőművészetet a *„zsidós”* jelzővel illette, s ezzel főleg művelőinek származására célzott. Át is vették tőle hamar. Része volt az előítéletnek abban, hogy 1902-ben parlamenti határozat született, miszerint állami pénzen nem lehet szecessziós stílusú épületeket emelni.

Szerencsére magánosokra és önkormányzati megbízásokra nem vonatkozott a szabály. Így lett gazdagabb Szabadka is két kiváló épülettel.

Jakab Dezső és *Komor Marcell* először a szegedi zsinagóga tervpályázatán indultak — sikertelenül. Nem csüggedtek, kicsit megtűzdelték a tervet magyaros motívumokkal, és Szabadkán felépítették a gyönyörű zsinagógát, a magyar szecessziós építészet egyik gyöngyszemét. Ma is áll — sajnos már nem a gyülekezet otthona, s belülről elég elhanyagolt állapotban van. Ha a széteső délszláv államban nem éri háborús sérülés, még szépen helyreállítható. Olyan elismerést aratott, hogy a szabadkai városi tanács a zsidó építészpárost bízta meg az új városháza felépítésével is. Az 1908-ban elkészült épület *„a legszebb magyar vidéki városháza”* néven lett ismert.

t. r.

ELŐADÓEST

Momó és Róza mama

Aki ismeri a Korona cukrászda tükörcsillogású eleganciáját és átérezte már a hely szellemét, az ún. genius loci-t, s nemkülönben

aki olvasta Emile Ajar: *Előttem az élet* című regényét, esetleg látta az ebből készült filmalkotást —, már sejtheti: különleges élmény várt ránk fent a Várban.

Mert nemcsak a helyszín és nemcsak a könyv mesterien rövidített változata bűvölt el bennünket, hanem — elsősorban — *Mikes Lilla* előadói egyénisége, színészi teljesítménye, magával ragadó művészete.

Monodráma volt, mert egyedül ő szerepelt: egy személyben szólaltatta meg a kis árvát, az arab Momót és ugyancsak ő hallatta olykor Róza mama rekedtes, halk panaszhangjait. Időnként *Hamil* úr szavait idézte fel, valamint a szenegáli Lola „asszonyt” jelenítette meg.

Mindez nem hatott zavarólag, hiteles volt, és a parányi színpadon (inkább nevezzük pódiumnak), ahol a díszletváltozásokat csupán a székek cseréje jelezte, hirtelen ott voltunk a külvárosi bérház hatodik emeletén, láttuk a prostituáltak elhagyott gyermekeinek anya után sóvárgó kis csapatát és gondviselőjüket, az éveinek és kilóinak terhét egyre nehezebben viselő Róza mamát. És mindenekelőtt Momót! Ahogy a kis siheder gyermeki bájjal, kedves naivsággal igyekszik megérteni a felnőttek világát, a fogalmakat itt-ott átértékelve, groteszkül félremagyarázva. Mikes Lilla csilingelő, finom interpretálásában még a trágár szavak is megnemesednek, elvesztik trivialitásukat.

Megelevenedett a külvárosi párizsi bérház, a társadalom perifériáján tengődő, különböző kontinensekről összeverődött lumpenek együttese. Mégis, a kisiklott életek ingoványán is keletkezhetnek tiszteletre méltó vonzalmak: Róza mama szívébe és bizalmába fogadja a kis arabot, ragaszkodik hozzá akkor is, amikor már Momó eltartási költségeihez senki sem járul hozzá. Tanúi vagyunk, amikor Momó újra és újra eltöpreng Róza mama viharos múltjának epizódjain, sokszor elejtett szavakból következtetve. Nem érti, mert nem értheti meg pontosan, de azonosul Róza mama múltjával a szeretet jogán. Páni félelemmel irtózik a gyámhatóságtól, attól az (elképzelése szerint) földöntúli hatalomtól, amely irgalom nélkül képes őt elszakítani az egyetlen lénytől, akihez tartozik, Róza mamától. S ő is akárcsak Róza mama a rajta mindjobban eluralkodó delíriumos periódusaiban, betegesen iszonyodik a „csengetéstől”, mert ezzel vette kezdetét egykor az utcanő sivár életének legsötétebb korszaka: a deportálás.

A kétórás műsor az utolsó negyedórában sem veszít lendületéből, s ez annál inkább elismerésre méltó, mert itt mutatkozik meg Róza mama és Momó kapcsolatának igazi mélysége: Egyedül Momó ismeri Róza mama féltve őrzött titkát, a rejtett kis odút a pincében, ahol Róza mama vallásának, a zsidó hagyományoknak él. Momó gyermeki szerető szívén keresztül csodálja a gyertyagyújtás misztériumát, a számára idegen imák titokzatos szavait.

A történetet, a folytatást tudjuk a könyvből — filmből —, de úgy látszik nem ez számít. Mikes Lilla művészetének varázslata mégis megkönnyeztet bennünket: Momó utoljára támogatja-vonszolja le Róza mamát a pincébe, segíti még egyszer felölteni az ünnepi díszt. Róza mama mereven ül karosszékében, többé nem tér vissza önkívületéből.

Momó konok gyermeki daccal próbál szembeszegülni a halállal. Hetekig el nem mozdul a már kihűlt tetem mellől, ahonnan már régen messze szállt a lélek ...

●●●

Az előadás hangulati aláfestését jól szolgálták a dalbetétek, amelyeknek szövegét *Mészöly Dezső* írta *Wolf Péter* zenéjére. Rendezte *Gál Péter*.

Schmideg Edit

Olvasóink írják...

Tisztelt Szerkesztőség!

Az Új Élet (nov. 15.) beszámolt arról a tanácskozásról, amelyet a Honvédelmi Minisztérium szervezett a vallásfelekezetek képviselőinek részvételével a tábori lelkészet bevezetéséről és a honvédségen belüli vallástörténeti oktatásról.

Mint a tudósításból kiderült, *Raffay Ernő*, a HM politikai államtitkára úgy nyilatkozott a tanácskozáson, hogy a tábori lelkészet bevezetésének nincs alkotmányos akadálya, és ez az intézmény a készülő szolgálati törvényben is szerepel majd.

Tudomásom szerint az államtitkár úr megítélése nem fedi a valóságot. Az alkotmány egyértelműen előírja az állam és az egyház különválasztását, ennélfogva előbb ezt az alkotmányi akadályt kell lebontani ahhoz, hogy a tábori lelkészet intézményét létre lehessen hozni. A parlament eddig (e sorokat november 23-án írom) nem hozott törvényt ebben az értelemben, az ide vonatkozólag előterjesztett törvényjavaslatról még tart a vita.

A Honvédelmi Minisztérium tehát enyhén szólva is túlzott sietségről adott bizonyságot, ha már 1990 őszén elkezdte a tábori lelkészet előkészítését, amikor pedig az említett törvényjavaslat talán még az agysejtekben sem kezdett megfogalmazódni. Kevésbé, enyhén szólva, ebben a sietségben fölös magabiztosság nyilvánul meg, mely a parlament szerepének lebecsülésén alapszik.

Az ugyan rendben van, hogy ha már az előkészületeket elkezdték, akkor a felekezetek képviselőit bevonják a munkába. Ennyiből az is rendben van, hogy közülük a zsidó közösség megbízottai sem hiányoznak. Szerintem azonban hiba lenne, ha a meghívásban megnyilvánuló „megtiszteltetés” mámorában figyelmen kívül hagynák, hogy olyasmiben működnek közre, ami ez idő szerint nem áll összhangban az alkotmánnyal. És nem kívánatos azzal szemben kész helyzeteket teremteni.

Annál is kevésbé, mert nem állítható, hogy a tábori lelkészség intézményesítése valós zsidó érdeknek is megfelelne. A honvédségbe besorozott zsidó állampolgárok vallási élete, lelkészi gondozása —, ha erre igényt tartanak — más módon, a tervezett új intézmény nélkül is biztosítható lenne. A tábori lelkészet életre hívása viszont a honvédségen belül ugyanúgy utat nyithat bizonyos nem kívánatos súrlódásoknak, sőt konfliktusoknak, amint az iskolai órarendbe integrált vallásoktatás a nem felekezeti jellegű iskolákban utat nyithat a tanulóifjúságon belüli súrlódásoknak és konfliktusoknak.

Mind ebből a szempontból, mind alkotmányjogi tekintetben mellékes az a körülmény, hogy a katonák közül mennyien igénylik a katonai alakulatokon belüli felekezeti életet. Amint mellékes az is, hogy állami vagy önkormányzati iskolákban a tanulók (vagy a szülők) hányadrésze óhajtja a tanrendbe illesztett vallásoktatást. Amíg a törvényhozás (az ilyen esetben szükséges kétharmados többséggel) meg nem változtatja az alkotmánynak az állam és egyház különállását kimondó, elvi jelentőségű cikkelyét, addig ezekben az ügyekben nem a kisebb-nagyobb helyi közösségek többségi akarata, de nem is egyes kormányszervek elhatározása az irányadó.

Ha ezek után azzal érvelne valaki, hogy például Amerikában vagy éppen Izraelben is van tábori lelkészség, úgy bizvást felelhetek azzal, hogy mi Magyarországon élünk. Itt pedig az ismert speciális helyi és történelmi adottságok hatnak ...

Erzsók István

P. Howard emlékezete

Január 1-jén 50 éve, hogy *Jevdokovo* orosz faluban nyomorultul elpusztult a munkaszolgálatra kihurcolt *Rejtő Jenő*.

1905. március 29-én született Budapesten, ún. jó polgári családból. El-égezte *Rákosi Szidi* színiiskoláját. A világot jelentő deszkákon nem bizonyult tehetségesnek és amikor, mint statiszta leejtette *Törzs Jenőt*, befellegzett színészi karrierjének. Nem maradt hűtlen a színpadhoz, csak áttért a színműírásra. *Salamon Béla* pártfogása révén a Teréz körúti Színpad háziszerzője lett.

1929—32 között becsavarogta a világot. Berlinben *Max Reinhardt* mellett gyakornokoskodott, de mivel élni is kellett valamiből, lócsutakolást vállalt a turfon. Svédországban heringhalászattal próbálkozott, de visszatoloncolták Franciaországba. Innen ment Észak-Afrikába, ahol megismerkedett későbbi híres légiós regényei színhelyével. Csak három hétig volt idegenlégiós Oránban — a rossz nyelvek szerint még ennyi időt sem töltött a kétes múltú fegyvernemnél —, de egy életre beléivódott ez a furcsa közeg. Közben árult ezt-azt, szorgalmasan írva riportjait a *Pesti Napló* és az *Újság* részére. Ezek az évek érlelték meg egyéni stílusát. Hazatérve egymás után írta a sikeres operetteket. *„Aki mer az nyer”* című darabja 150-szer ment egymás után, az *Úrilány szobát keres* c. színművének főszerepét *Zilahy Irén*, az ünnepelt primadonna játszotta.

Ennek ellenére anyagi gondokkal küzdött. Nem tudott bánni a pénzzel, bohém volt és kártyás. Így került kapcsolatba a híres NOVA kiadóval, amelynek igazgatója *Müller Dávid* meglehetősen előnytelen szerződést kötött vele. (Talán nem érdektelen, hogy Müller Dávidról — aki fiatal korában ismert atléta és sportember volt — mintázták a Múzeum-kerti Arany János-emlékmű Toldi Miklósát.) Rejtő Jenő a Japán Kávéházban üldögélt naphosszat (ma Írók Könyvesboltja a Liszt Ferenc térnél) és ha kész volt néhány oldallal, átküldte az Andrássy út másik oldalára a kiadóba, ahol rögtön kiutaltak néhány pengőt. Müller Dávid ötlete volt az is, hogy írói álnevet használjon. Először a franciás Laverg, majd a közismert *P. Howard* néven ontotta munkáit, amelyek helyenkénti elnagyoltságuk ellenére egytől egyig irodalmi értékkel bírnak. Hőseik csetlő-botló kisemberek, akiknek a sors végül igazságot szolgáltatott.

Később beborult P. Howard felett az ég. A nyilas *„Egyedül vagyunk”* c. lap állandóan támadta az írót, aki 1942-ben munkaszolgálatra kapott behívót. 1942-ben a hírhedt nagykátai bevonulási központból indították a keleti frontra. A sok szenvedés és a fagy végzett vele. Mintha *Csontbrigád* c. regénye valósult volna meg. Feljegyezték, hogy amikor haldoklott, bajtársai körbeülték és ő emlékezetből idézte humoros regényei részleteit. Így ért véget annak az írónak az élete, aki ilyen mondatokat írt le: *„a nap mint egy óriási tearózsa, lassan bontogatja sugárszirmait”*.

R. P.

Március felszabadította a zsidó energiákat is

Az 1848-as szabadságharc, a felejthetetlen március felszabadította a lefékezett zsidó energiákat is. Elődeink még a XIX. század második felében sem voltak az állampolgári jogok birtokában, egy sor foglalkozási ágból ki voltak zárva. 1848 tavasza azonban megcsillantotta előttük a polgári érvényesülés lehetőségét, és ezt többek között a szabadság fegyveres védelmében való tevőleges részvétellel is hálálták meg. 1848 csak úgy ontotta a zsidó férfiakat (és nemegyszer a nőket), akik mind a hadra kelt honvédség keretében, mind a polgári élet más területein buzgólkodtak anélkül, hogy a forradalmi vezetők ezért tőlük valláscserét kértek volna.

Ezen kitűnőségek sorában szerepelt *Holländer Leó,* aki Eperjesen 1805. március 31-én, százkilencven esztendeje született.

A márciusi eszmék friss fuvallata Holländer Leót is megérintette, de ő 1848-ban már érett férfi volt.

Korábban a zsidók számára is lehetséges iskolákat elvégezte. Jogra is iratkozott, de Holländer ifjúsága idején még nem kecsegtetett megélhetéssel a jogi ismeretek megszerzése, mert például az ügyvédség elérése csak külön császári pátenssel volt lehetséges.

Az ifjú Holländer már 1849-ben tagja a magyar zsidók érdekeit képviselő választmánynak, amely ajánlásokat tehetett mind a kormánynak, mind pedig a liberális ellenzék vezérszónokainak.

Kiváltképpen a szabadságharcban való részvétellel tette magát nevessé. Őrnagyi rangban ő volt a komáromi vár ellátási biztosa. Ebben a minőségben elismerték jelentős szervezőképességét. Nagy része volt a komáromi várvédők állhatatosságában és a harci cselekmények idején való jó ellátásában.

A szabadságharc bukása után egy időre visszavonul a közélettől és családjának áldozza éveit. Az alkotmányosabb, viszonylag kedvezőbb évek beköszöntése után újra zsidó ügyekben exponálja magát.

Illően búcsúztatta el 1887-ben bekövetkezett halálakor a Pesti Hírlap. A nekrológ szerint mint emberbarát és családfő élt, bátor és szókimondó volt. S ebben a Pesti Hírlapnak igaza volt. Amikor még a szabadságharc előtt a nádortól kérik az egyenjogosítást és a nádor még „érés"-ről beszélt, Holländer azt mondta, hogy „ne kívánják, hogy félistenek legyünk, amikor még emberek sem vagyunk". Klapka azonban nagyra értékelte tevékenységét.

Külön említésre méltó, hogy a felvidéki harcok idején Görgeynek saját pénztárát adta át.

Az *Egyenlőség,* a kor egyetlen zsidó lapja halálakor „Emléksorok egy elhunyt rovatába" című cikkében a *„hűség ragyogó csillagának"* nevezte. Klasszikus műveltségű embernek és a haladás lelkes előmozdítójaként jellemezte.

Orosz zsidók Németországban

Sokan emlékeznek az Objektív egyik tavalyi adásának képsoraira. Német földön jobb életet kereső orosz zsidók vallottak helyzetükről, problémáikról. Egy téli estén a Bálint Házban újra megnézhették a riportot, és beszélhettek *Spánn Gáborral,* a MTV munkatársával, aki beszámolt arról, ami kimaradt a szűkre szabott riportból.

Az alkotó a német követség meghívására, az ő költségükön egy teljes estét betöltő anyagot forgatott, egyelőre csak ízelítőt kaphattunk belőle.

Mi készteti a zsidók tízezreit, hogy ott kezdjenek új életet, ahonnan a halál kiindult a zsidóság számára?

Egyetlen szóval lehet összegezni a választ: a nyomor. Megdöbbentő történeteket hallhatunk az első németországi étkezés bőségétől kórházba kerülő, színes televíziót megszokni nem tudó bevándorlókról. Tiszteletre méltó a német hatóságok készsége a befogadásra. Segélyek, nyelvtanfolyamok tanúsítják a zsidókkal szembeni rossz lelkiismeretet és bűntudatot. Érdekes a régebben odakerült zsidók távolságtartása velük szemben. A jelen lévő *Schweitzer József* főrabbi tapasztalatai is igazolták ezt, bár a helyi hitközségek mindent megtesznek a beilleszkedés elősegítésére.

Sok különleges élményben volt része Spánn Gábornak a zsidóság igazolásának procedúrájától, a vodkával tartott kiddusig.

Reméljük, mielőbb a képernyőn is látjuk ezeket.

Zsinagógák térben és időben

Klein Rudolf építész volt a Yahalom Zsidó Szabadegyetem vendége. Tárgya az askenáz zsinagógatér fejlődése volt, szép diaképekkel illusztrálva.

Az előadó az újvidéki egyetem tanára, de oktatott izraeli és más felsőoktatási intézményekben is. Meghatározása szerint a zsinagóga a zsidó identitás egyik manifesztációja. Újabb kori építészetében az emancipáció a fő vízválasztó. Előtte keresztény építészek kapták a megbízásokat zsinagógák építésére, de ők terveikben megtartották a hagyományos centrális elrendezést, amely megkülönböztette a zsinagógát a keresztény templomtól. Utána viszont a nagyrészt zsidó mérnökök asszimilációs igyekezetükben átvették a székesegyházak hosszúkás alaprajzát.

Szakrális terek, közösség és individualizmus, 2, illetve 4 oszlopos megoldások: mindennek szerepe van az épület megtervezésében. Hosszú az út az askenázi közösségek kis tanházától a modern nagyvárosok zsidó templomáig. A századforduló után megfigyelhető a visszatérés a központi alaprajzhoz. Felhívta a figyelmet arra, hogy a keresztény templom hajóinak száma mindig páratlan, a zsinagóga mindig kéthajós.

Sorra viszontláthattuk illusztrációképpen a híresebb magyar és külföldi zsinagógákat, a Rumbach utcaitól a szépen tatarozott apostagiig. Természetesen az előadó szűkebb pátriája — Szabadka — zárta a sort.

Sok újat megtudtunk templomainkról.

Megsárgult lapokról...

A szabadságharc korának újságjai beszámolnak a zsidók áldozathozataláról a nemzeti ügyért. Érdemes megnézni néhányat:

A temesvári zsidók 1848. III. 22-én Oppenheimer Dávid Hermann rabbival az élén a mai Jenő herceg téren elhelyezett imasátorban hálaadó istentiszteletet tartottak. Július 16-án Bajzáth őrnagy ajánlására a zsidókat is bevették a nemzeti őrségbe. Ekkor a lelkes zsidók 1130 forintot ajánltak fel a haza oltárára. (Lásd Aradi Hirdető, 1848. VII. 1., 152. oldal.)

A sátoraljaújhelyi zsidók 1848. július havában 406 Ft 53 krt. adtak a hon védelmére. (Közl. 1848. júl. 10., 1. old., 3. hasáb.)

Egy pesti izraelitákból álló társulat 1848. VII. havában 1250 Ft-ot adott haza védelmére. (Közlöny, 1848. VII. 10., 1. oldal, 3. hasáb.)

„A magukat eddig beíratott önkénteseknek egyharmada zsidó. Derék, izmos, bátor legények! Igazi Makkabeusi had!" (Életképek, 1848., 24. szám, 692. oldal.)

„A főváros egy időben annyira zsidóellenszenves polgárai elvégre belátván, hogy a nemzetőrség éppen nem parádékra való cifra katonásdi, hanem terhes szolgálatokkal egybekapcsolt állodalmi intézet, egy-két konokabb nyárspolgárt kivéve, zúgolódás nélkül fogadták az izraelitáknak a nemzetőrök közé soroztatását. A besorozott izraelitáknak száma, miképp ezt a besorozást eszközlött városi tanácsnok úrtól hallá e sorok írója — többezerre megy." (Pesti Hírlap, 1848. XI. 25., 223. sz., 1108. oldal, 1. hasáb.)

A Nemzetőr (a Pesti Divatlap melléklete) 1848. május 27-én jelenti, hogy a pesti Zsidó Hitközség a haza oltárára 50 000 pengőforintot adott kölcsön, kamat nélkül. A fővárosi zsidók pedig 10 000 pengőforintos alapítványt létesítettek 100 önkéntes számára, kik „abból kitelvén 3 évi szolgálatuk ideje" — fejenként 100-100 pf-ot fognak kapni (674. old., 2. hasáb.)

„... A nemzetőrök sorából itt oly méltatlanul kizárt zsidó polgártársak is több százan álltak ki fegyveresen, megszégyenítőleg bizonyítva azt, hogy habár önmaguk még nem is bírnak polgári szabadsággal, de azért honfitársaik szabadságáért s mostoha anyjuk — a hazáért, meghalni is készek." (Budapesti Divatlap, 1848. X.)

„A budaiakat meg kell dicsérnünk. Közgyűlésükön Balázsi tanácsnok indítványára a zsidókat testvéreikké fogadván, mindennemű polgári jogokat és kötelességeket megosztának velük. Szabad lesz nekik telket bírni és az újoncokat rájok is fogják róni. — Isten éltesse a budai tanácsot!" (Kossuth Hírlapja, 1848. XI. 3., 108. sz., 680 oldal, 3. hasáb híre.)

„... Láttunk fajokat, vallásfelekezeteket a haza ellen harcra kelni — a zsidó hívünk maradt. Láttuk a királyt s udvarát kincseink s szent esküjük ellenére bosszút forralni ellenünk — a zsidó odaadta életét, vagyonát s nem kért semmit. És láttunk nagy urakat, fővezéreket, kik születésüket megtagadva, becsületüket eldobva — saját véreik ellen kardot ragadtak, vagy elárulták rokonaikat s magát a hazát is, de a zsidó hívünk maradt, sőt legbuzgóbb frigyesünk! — Mi a magyarhoni zsidóságot teljesen egynek tartjuk a magyarral, s méltónak arra, hogy polgárosítsuk." (Jövő, 1848. XII. 12.)

A hozott áldozatokat jutalmazta a forradalom parlamentje — sajnos már későn — az egyenjogúsítással. Ezt üdvözli az alábbi kiáltvány:

Hirdessük a nagy eseményt! Adják ezt tudtára Istentől ihletett szavakban a papok Izrael népének. Tudja meg és érezze az utolsó is közöttünk, hogy ama nap óta Magyarhon földe's Magyarhon szabadsága a' mienk is. Ezekért élni és halni akarunk! Gyűljünk össze mindnyájan, bizonyítsuk be, hogy méltók vagyunk a szabadságra! Áldozzuk fel vagyonunkat, vérünket, gyámolítsuk a magyar kormányt, szóval és tettel, ernyedetlenül...

Áldott legyen július 28-a. Isten áldja meg a magyar nemzetet! (Honvéd {Kolozsvár}, 1849. VIII. 9., 763 oldal.)

Mindig voltak zsidó iskolák

Mindenkit érintő dolgokról volt szó néhány hónapja a Yahalom Zsidó Szabadegyetemen. Mindenki járt életében iskolába és gyermekeit is járatta. Sajnos többségünk nem zsidó földkövei a zsidó iskolázás és annak megmagyarosodása terén. Szép fejlődés, 1900-ban 1000 zsidó tanító 600 iskolában tanít, amelyből 2 középfokú. Ez volt a

Klein Rudolf

ZSIDÓSÁGISMERET ÚJ MEGKÖZELÍTÉSBEN

Száz jiddis szó

26. A píremlíd

A púrimi dalt jelentő jiddis szavunk nagy jelentőséggel bír a közép- és keleteurópai zsidóság kulturális életében. A jiddis nyelvű irodalom egyik ősi műfaja ez, amelyből több modern lírai műfaj is kifejlődött az elmúlt évszázadok során. S mellesleg a zsidó vallásos népi élet jellegzetes kísérője volt: hitet és humort, életkedvet és szenvedélyt egyaránt árasztott.

A píremlíd voltaképpen a púrimjáték (a píremspíl) verses betétje, amely rövidesen önálló életre kelt. Első kéziratai a 15. század végéről, Németországból maradtak fenn, Kelet-Európában azonban a 20. század közepéig élő műfajként gyakorolták. A púrimi dal igen szoros összefüggést mutat az európai (elsősorban a német) népdalok világával, ezt az összefüggést azonban a tudomány még nem tárta fel. Általában a népi vallásosság mindig erősebb kölcsönhatást mutat, mint akár a hivatalos teológusok olykor bonyolult tanításai...

Az önállósult píremlíd mindig tréfásan-gúnyosan dolgozza fel témáit, nem kímélte sohasem még a legszentebb tárgyakat sem: ismerjük liturgiai és bibliai szövegek tréfás átiratait, a kiddus (a boráldás) és a bencsolás (étkezés utáni ima) parafrázisától a házasságlevél (a ktubá, jiddisül kszübe) tréfás átköltéséig. Írtak dalokat a részegség és a nők dicséretére is. A legkedvesebb és leggyakoribb píremlíd azonban a népi irodalomból jól ismert koldulóének egyik változata. Például a következő:

Hánt iz pírem,
morgn ósz,
gib mer a gráca
un smájsz mech arósz
(Ma van púrim,
holnap nincs,
adj egy garast,
s láthatsz kint.)

Púrim másnapján a gyerekek álarcot öltöttek, s így, jelmezzel vonultak végig a városon, a falun, hogy az ünnepi sütényekből minél többet gyűjtsenek maguknak. Közben szólaltatták meg ezeket a koldulóénekeket. A Kárpátalján hajdan „Gitn pírem-málach" (Jó púrim-angyal) köszöntéssel zörgettek be a hittestvérek házainál, s bizony nem is éppen eredménytelenül..

Jelmezes púrimi műsort mindmáig tartunk a Talmud Tórák és hitközségi ünnepségek keretében, s így volt ez a negyvenes évek végén, az ötvenes évek elején, például a Dob utcai ortodox Talmud Tórában. Ide járt tanulni annak idején Simon Tamás, a rendkívül tehetséges költő, aki aztán 1956-ban, húszéves korában — ahogy akkoriban mondták — tragikus körülmények között távozott az élők sorából. Áldott emlékű édesanyám is ott tanított, s az ő hagyatékában találtam meg Simon Tamás — feltehetőleg még gyermekként írt — púrimi dalát, Eszter könyvének verses feldolgozását. A bibliai ihletésű komédia ezekkel a sorokkal zárul:

„Ti, akik e kis történetet láttátok,
Vigyázzatok, mert jönnek új Hámánok,
De minden rossz szándékuk jóra váltja,
Hol őrt áll a jog és igazság lángja.
Vigyázzatok, ne hunyjon ki soha!
Kezdődjék hát a pompás lakoma..."

A művet először 1990-ben a Javne Zsidó Közösségi Iskola színjátszó köre adta elő, s azt rövidesen sikerült ki is adnom a Hitközség segítségével, az Alef-könyvek sorozatában. Reméltük, hogy ez a kitűnő munka sarkallni fogja az újabb szerzőket is hasonló, hiánypótló művek alkotására. Sajnos eddig erre nem került sor...

Végül pedig engedtessék meg egy kedves történetet elmesélnem, amelyik éppen púrim ünnepéhez, ha nem is éppen a píremlídhez kötődik.

Egy zsidó utazik a vonaton. Egyedül van a kupéban, s ennek megfelelően kissé hozzáidomult a hosszú utazáshoz: kilépett a szoros cipőből, kabátját levetette, s egy üvegből éppen heringet húz elő, hozzá kenyeret eszik egy zacskóból. Ebben a pillanatban azonban egy elegáns katonatiszt lép a fülkébe, engedelmet kér, majd leül éppen a zsidónkkal szemközt. Szegény hittestvérünk zavarba jön, gyorsan összeszedi az elemózsiát, felkapja a kabátját és a cipőjét, előránt egy folyóiratot a bőröndje mélyéről és olvasni kezdi. Ekkor azonban a katonatiszt odafordul a zsidóhoz, és csendesen megkérdezi:

— Bocsásson meg, uram, nem tudja véletlenül, mikor lesz púrim ünnepe?

A zsidó megdöbben a kérdés hallatán, majd váratlanul felderül:

— Szóval azt mondta, púrim?

S mint aki otthon érzi magát, lerúgja magáról a cipőjét...

Raj Tamás

Gondos Sándor (1906—1995)

Andrássy út 53. Jelenleg a 65. számú postahivatal van azokban a helyiségekben, ahol kereken félszázaddal ezelőtt *Gondos Sándor modern zsidó könyvesboltja* kínálta portékáit.

Gondos Sándor a harmincas évek elejétől (némi kényszerű megszakítással) 1946-ig Budapesten, majd 1947-től haláláig Haifa városában, vagyis összesen hatvanöt esztendőn át állott a magyar, pontosabban szólva a magyar zsidó könyv szolgálatában.

A sátoraljaújhelyi zsidó iskola igazgatójának fia szülővárosának piarista gimnáziumában érettségizett, majd Budapesten a Tisza Testvérek könyvesboltjában tanulta meg a könyvkereskedelem minden csínját-bínját.

Kezdetben a Magyar Cionista Szövetség Andrássy úti központjában (jelenleg ismét a régi Zeneakadémia működik e helyiségekben) rendezte be a zsidó könyvek terjesztésének bázisát, majd az Andrássy út és az Eötvös utca sarkán nyitotta meg modern zsidó (cionista) könyvesboltját. Emellett — a kor szokásainak megfelelően — ő maga is számos fontos művet jelentetett meg (Herzl könyvtár sorozat stb.), illetve ösztönzött egy sor más kiadót zsidó témájú, a cionizmus ügyét szolgáló művek kiadására.

1946 őszén a Gondos család alijázott, a könyvesbolt azonban rövid ideig még működött: új tulajdonosai röviddel az amúgy is sorra kerülő államosítás előtt számolták fel.

Gondos Sándor 1947-ben előbb haifai lakásán rendezte be magyar kölcsönkönyvtárát és könyvesboltját, 1957 óta pedig Haifa egyik legforgalmasabb útján, a Herzl úton bérelt helyiségben működik. Nem az egyetlen magyar nyelvű könyvesbolt Izraelben, de kétségtelenül a legpatinásabb.

Néhány éve a pesti könyvkereskedelmi körökben jól ismert Gerő Zsuzsával — aki alijázott — társas cégként (Gondos és Sosanna) működik, szolgálva változatlanul a magyar nyelvterületről származó izraeli könyvbarátokat.

Gondos Sándor december 13-án, alig néhány héttel 90. születésnapja előtt Haifán elhunyt. Emlékét a könyvet szerető emberek mindkét országban megőrzik.

(BMN)

JÓ MOZI

A kémkedés ára

A jeruzsálemi kihalt éjszakában egy külföldi képviselet előtt lerobban két fiatalember autója. Kínozzák az önindítót, de hiába. Rendőrautó fékez mellettük, hogy távozásra nógassa őket, majd az egyik rendőr ül a volánhoz. Indít, az addig nyöszörgő motor felbőg. Már feleslegesen, mert utasait a rendőrök magukkal viszik. Kihallgatásuk kegyetlen, verik őket, karjukat ficamodásig csavarják, hogy bevallják, miért akartak az idegenekkel kapcsolatba lépni. Az egyik fogoly megtörik: ők Moszad-jelöltek, ezt a megfigyelést vizsgaként kapták... A vallomást tevő másnap repül a tanfolyamról, a rendőrruhába öltözött moszadosok álhatatosságukat próbálták ki! A másik — kalandjai szerint — *Jurij Eisenbach* vagy *Ariell Brenner*, többnyire *Wossi* (alakítja *Yvan Attal*) a két epizódból álló izraeli—francia film főhőse lesz.

Ki hogy van vele, én fáradhatatlanul felhajszolom az izraeli felderítőkről és elhárítókról szóló filmeket és könyveket, különösen ha azok a valóságra épülnek, mint például Eichman elfogása, az 1972-es müncheni olimpián elpusztított izraeli sportolók halálának megtorlása, az ugandai Entebbébe térített francia repülőgép utasainak kiszabadítása stb. Bevallom, nem a könyvek stílusát ízlelgetem, nem a filmek dramaturgiai, technikai érdemeit elemzem, hanem kocsányon lógó szemmel bámulom egy csöppnyi nép harcát. Ha lehet erről mérvadó felmérés, akkor e szerint az amerikai, az angol, a francia és amíg volt, a szovjet után az izraeli titkosszolgálat a leghatékonyabb.

A kémkedésnek, mint a film magyar címe is elárulja (az eredeti, a francia kópián a *Hazafiak* szerepel, de ezt bizonyára nem tartották eléggé közönségcsalogatónak) valóban súlyos az ára. Rengeteg pénz kell technikai lebonyolításához: a felderítő stáb felállásához, a megjátszott szerep életkörülményeinek fenntartásához, a megvesztegetéshez stb. És még többet követel az ügynök lelkéből, érzéseiből: évekre elszakadni a családtól, állandó életveszélyben élni, s ha úgy hozza a szükség, aljasságot is el kell követnie...

Mindezek megtalálhatók a filmben. Az első történet Párizsban játszódik. Egy meg nem nevezett arab ország atomfegyvergyártásába bekapcsolódott francia mérnököt kell a Moszad 238-as egységének beszerveznie. A mérnök autója „véletlenül" lerobban, ezért elfogadja, hogy a kondíciópályáról látásból ismert gazdag angol üzletember hazaszállítsa. Így indul barátságuk, amit egy szépség felbukkanása meggyorsít.

A másik epizód: Az amerikai titkosszolgálat magas rangú zsidó tisztje, aki az arab fegyverkezés adatait is regisztrálja, aki gyermeki rajongással járja Izraelt, felajánlja szolgálatait Wossinak. Felbecsülhetetlen értékű információkat ad, és ellenszolgáltatásként csak az izraeli állampolgárságot fogadja el. Lelepleződik. Az életfogytiglani börtön elől bemenekül Izrael washingtoni követségére, de onnan a biztonsági emberek kizavarják — nem árnyékolhatja be egy kém az izraeli—amerikai jó viszonyt...

Még egy történet átköti a filmet: Wossi még Párizsban beleszeret a mérnökre állított gyönyörű prostituáltba, de az eltűnik, mert belekeveredett egy gyilkosságba. A férfinak csak annyit sikerül bajtársaiból kicsikarnia, hogy ha a lány zsidó, akkor életben van, ha nem, akkor... Több nyakigláb lányban véli felfedezni, de erre csak (giccs ez vagy romantika, esetleg zagyvaság — a néző dönti el a maga szentimentalizmusa vagy szigorúsága szerint) a film utolsó jelenetében kerül sor.

Lehet-e a kalandfilm esztétikáját, dramaturgiáját számon kérni? Igen! És ennek bizonyítására elég a műfaj emlékezetes alkotásait, olyanokat, mint a Hét tenger ördöge, Ben Hur, Királylány a feleségem, Tű a szénakazalban említeni. A magas kritériumnak megfelel ez az izraeli—francia film is.

Alapvető kötelességének a feszültségkeltésnek első jelenetétől a záróképig megfelel, és gazdag a váratlan fordulatokban. Végső megítélésében mondhatjuk erkölcsösnek is. Hősei ugyanis, bár végig törvényt szegnek, tiszták maradnak, mert nem egyéni érdekből, hanem tömeges orvgyilkosságok megelőzésére cselekszenek. A történetek reálisak, logikusak, az pedig dramaturgiai bravúr, hogy két előadásra elegendő téma belefér egy filmbe.

Jó szívvel ajánlom az olvasó figyelmébe, ha valamelyik moziban vagy videokölcsönzőben feltűnik.

Vá

SAROK

nem lehet meg minden együtt, az ol-

Ő: Kint voltam az utcán és valamit

szókitők. Mindenkinek megvan már

A Névjegy műsorának vendége: Klein Rudolf

SÁRSZEGTŐL JERUZSÁLEMIG

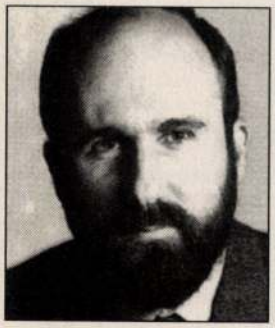

13.05 Kossuth Vasárnap

„Pici korom óta házakat rajzoltam és építettem. Óvodás koromban nagy megdöbbenést keltettem, amikor bejelentettem, hogy márpedig én építész leszek, a hivatalos Gagarin-kultusz dacára. E felségárulás-számba menő gesztus még inkább a peremre sodort az óvodás társadalomban. Egyébként is túlságosan intellektuális voltam – sovány, sápadt és riadt zsidó gyerek. Volt egy kövér, Jovica nevezetű srác, aki mindig megvert. Apjának bocskorosboltja volt a szabadkai Gombkötő utcában."

„A gimnáziumban jó tanuló voltam matekból és irodalomból. Jó néhány irodalmi pályázatot nyertem, de a magyar nyelvvel kisebbségi sorban nemigen számíthattam nagy jövőre. Anyai nagybátyám bátorítására ügyvéd lettem."

„Az egyetem igazi egyetem volt Zágrábban, annak is a poroszabbik formája. Nemigen törődtek senkivel, nem volt megkülönböztetés sem. Kemény munka folyt, és mi, hallgatók, fogytunk. 120-at vettek föl, húsz diplomált. Én az első három között voltam."

„A belgrádi egyetem építészkara a zágrábi szöges ellentéte volt. Nem volt porosz szellem, pluralizmus volt a szó legnemesebb értelmében. Számos tanárom tanult Párizsban, és volt egy kis franciaság a levegőben. Tanáraim művelt, sok idegen nyelvet beszélő úriemberek voltak. Nagy részük nem volt bolsevik."

Ezeket a kiragadott mondatokat azért gyűjtöttem ide, hogy aki elmulasztja meghallgatni a *Klein Rudolffal*, az építészeti tudományok doktorával, a művészettörténet kandidátusával, egyetemi tanárral készült műsort, kellőképpen sajnálhassa. Ez, a már hatalmas ívű pályát befutott, mindössze 41 éves fiatalember, aki Szabadkáról indult és csak a jóisten tudja, hogy hol áll meg, még bármi meglepőt produkálhat. Tokiótól New Yorkig, Új-Zélandtól Jeruzsálemig valamennyi neves egyetem versenyt érte.

Mindenhol bérelt lakásban él családjával, s mindössze egy táskányi számítógép az, amit magával visz. Az az irodája, könyvtára s minden vagyona.

M. L.

KI ÖLI MEG...

20.35 Tv1 Szombat

Nemcsak a rekeszizmokat, de a gyomornedveket is próbára teszi *Ted Kotcheff (Hóbortos hétvége, Szemenszedett szenzáció, Rambo)* kanadai rendező kulináris krimivígjátéka. A *Ki öli meg...* ínycsiklandozó és mulatságos kirándulás a fantasztikus ételek birodalmába, amelyek nyugodt fogyasztását egy különleges gyilkos ténykedése zavarja meg, aki válogatott módszerekkel teszi el láb alól a legfinomabb falatok készítőit.

A film főszereplői között olyan világnagyságok találhatók, mint *George Segal, Jacqueline Bisset, Jean-Pierre Cassel* és *Philippe Noiret*. A film nagy alakítása mégis egy nálunk talán kevésbé ismert karakterszínésznek köszönhető. *Robert Morley*, a brit konyhamester megszemélyesítője (képünkön), örök mellékszereplője volt az angol és amerikai filmiparnak. Jellegzetes, mackós alakja, karikatúrába illő arca olyan sikerekben tűnt fel, mint az *Afrika királynője*, a *Nyolcvan nap alatt a Föld körül* vagy a *Kék madár*. Négy évvel ezelőtt hunt el, 84 éves korában.

F. T.

FILMGYÁRI CAPRICCIO

19.50 Tv2 Péntek

Aki csupán a nyers tényeket akarja tudni, az bizonyára megelégszik azzal, amit *Věra Chytilováról* (képünkön), *Jiří Menzelről, Rudolf Hrušinskyről* és *Bohumil Hrabalról* a lexikonok száraz szócikkei elárulnak. De aki többre, személyesebbre kíváncsi, jobb, ha az ősforrásból merít, vagyis meghallgatja, miként is vélekednek saját magukról ezek a híres cseh művészek. Chytilová asszonyról például kiderül, hogy lázadó szellemű, aki sose tud hallgatni, ha bántja valami; aki imádja a kiadós veszekedéseket, de csak akkor, ha partner is van hozzá, aki szívesen provokálja a férfiakat és szíve szerint „minél jobb rabszolgákat" faragna belőlük; aki ha padlóra kerül, mindig feláll; aki elpusztíthatatlan.

Menzel úrról megtudhatjuk, hogy nem azért tölti ideje nagy részét az ágyban, mert beteg, hanem mert lusta. Csak így, egyszerűen. Sőt ezen kívül más bűnök is terhelik a lelkét. Nevezetesen: fösvény, irigy, kevély, és a bujaságot cseppet sem tartja elítélendő dolognak...

Hrušinsky úrról, aki nem tudja, most megtudhatja, hogy a színpad mögött született – sőt kis híján a színpadon. Amíg nem tudott járni, kelléknek használták. Aztán amikor már járt, minden gyerekszerepet rá osztottak. Beleértve a lányszerepeket is, amelyeket persze szívből utált.

És végül itt van Hrabal doktor úr, aki végzett jogász, hivatalnok, raktáros, költő, forgalmista, vigéc és díszletező munkás – de legfőképpen és mindenekelőtt jó ember. A macska, a sör és a jófajta diskurzus lelkes híve.

Mindez nem derül ki a lexikonból. Mindehhez látni és hallani kell őket. Vagyis meg kell nézni ezt a „filmgyári capricciót". Ha másért nem, hát azért is, mert Rudolf Hrušinskyról valószínűleg ez az utolsó emlék. Nem sokkal e filmetűd forgatása után, 1994-ben meghalt.

Takácsy Gizella

16 ÓRA

Levelező tagozat

Kádár János halálának évfordulóján minden évben több ezer ember zarándokol az egykori pártvezér sírjához. Kádárt ma is ezrek szeretik, tisztelik. Kádárt ugyanakkor ma is ezrek átkozzák, nevezik gyilkosnak, árulónak.

Kádár János halálakor még nem nyíltak meg a magyar és szovjet, később orosz levéltárak. 1956-os moszkvai tárgyalásait homály fedte. Megrendítő beszédét 1989. április 12-én a központi bizottság ülésén eddig nem hallhattuk. Tudtunk róla, hogy az eseményen váratlanul megjelent, önvallomást tett, beszélt saját és vezetőtársai felelősségéről, *Nagy Imréről, Gorbacsovról* – és persze betegségéről. Tudtuk, hogy amit mondott, zavaros volt, összecsúsztak az idősíkok, gondolataiban hol Moszkvában járt, hol ítélőszék előtt, ám azt is tudtuk, hogy váratlan s utolsó felbukkanása a közéletben rendkívül kényelmetlenül érintette elvtársait, akiktől a beszéd tanúsága szerint megvonta az elvtárs megszólítást. A beszéd szövege ittott megjelent. *Kornis Mihály* író meglátta, és drámát írt belőle *Rainer M. János* történész segítségével. Néhány beszédrészlet lejátszása és ismertetési kísérlete töltötte meg a legutóbbi Tizenhat óra egy részét, megannyi ismeretlen történelmi részletről lebbentve fel a fátylat.

Hallgatóink, általában névtelenül, megróttak minket az összeállítás miatt. Sok ember szerint kegyeletsértőek voltunk. Mások pedig úgy vélekedtek, hogy túl elnézőek voltunk Kádár bűneivel szemben. *Nácsa István* szerint Kádár megítélése egyenesen „hozzáállás" kérdése. Az ő szemében például elsősorban az számít, hány embert pusztított el. *László Zoltán* arra kért minket, azokat is kérdezzük meg, akik jó véleménnyel voltak az egykori pártelnökről, halála évfordulóján a temetőben sok ilyen embert találhattunk volna. *Dinnyésné* úgy emlékszik, hogy amikor *Pozsgay Imre* átértékelte ötvenhatot, akkor a politikusok elszámolást és nem leszámolást ígértek, *Antall József* elmulasztotta, hogy feltárja a múltat – most ezt Kornis Mihály megtette..., de attól tart, soha nem lesz hiteles történelmünk.

Vajon lesz-e? Ki tudja? És ki követ el kegyeletsértést, és kinek a szemében? A történelem vagy a sors, ha ugyan létezik, 1989. július 6-án mindenkinél otrombább volt. Vagy morális igazságot hirdetett? Hiszen alighogy hírül adta a rádió Kádár János halálát, máris beszámolhatott arról, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnöki tanácsa érvénytelenítette a Nagy Imre és sorstársai elleni 1958-as ítéletet. Vajon ki tervezte meg ezt a forgatókönyvet?

Farkas Zoltán

Rádió TV. Ujság 1996. 20. sz.

Kurt Russell

AZ AMIK MÁR A KAMRÁBAN VANNAK...

– Az iszlám kardja tövig fog merülni a hitetlen gyaurok szívébe – mondja Nagi Hassan, és úgy látszik, senki sem tudja megállítani szörnyű tervének végrehajtásában. Akadnak viszont olyan emberek (hősök?), akik mégis megpróbálják a számunkra az Egri csillagokból már jól ismert mentalitású Gyomorzsákot és társait feltartóztatni. Különleges akciócsoport indul dr. David Granttal az élen *(Kurt Russell)*, akik egy fantasztikus repülő segítségével rákapcsolódnak az iszlám terroristák által elrabolt utasszállítóra, és behatolnak a belsejébe. Ott aztán ujjukat a szájukra téve integetnek a pilótának, hogy elhangozhasson a címben szereplő mondat...

Szóval egészen rendkívüli felvételeket láthatunk a *Tűzparancsban*, és igazából lövöldözést meg vért is keveset, csúcstechnikát és izgalmakat annál inkább. A végén ugyan megint a jók győznek, de fene se bánja, hiszen van feszültség meg remegés értük bőven.

Ja és hogy mit akar Hassan a négyszáz utast befogadó repülőgéppel? Hát nem csak úgy eltéríteni, de nem ám! Hanem leszállni Washingtonban és valami rettentő orosz ideggázt pufogtatni a koszos jenkik orra alá... Hogy ez mennyire komoly? Csak a fél keleti partot lehet elpusztítani vele! Ráadásul a repülőn időzített bomba is van, Hassan meg azt mondja, baráti látogatásra jön, izé, szóval aranyat kér az utasokért cserébe. Akkor jön a nagy Grant kapitány, aki átlát a szitán és... Na de mindent azért nem mesélhetek el!

Tűzparancs. Rendezte: *Stuart Baird*. További szerepekben: *Steven Seagal, Halle Berry, John Leguizamo, Oliver Platt* és *Joe Morton*.

Gáspár Ferenc

RÉGI-ÚJ BECKETT-DRÁMA

Dettre Gábor filmrendező érdekes hírekkel szolgált, amikor terveiről kérdeztem:

– Kezembe került egy szenzáció. *Samuel Beckett* első, franciául írt darabja. A címe: *Eleutheria* – e görög szó szabadságot jelent.

Mint tudjuk, az abszurd atyja későn kezdett drámákat írni. A negyvenes évek legelején az Eleutheriával felkeresett egy kiadót, ahol visszautasították. Ez a kudarc olyan érzékenyen érintette, hogy többet nem is kísérletezett e mű kiadatásával. Sőt, ragaszkodott hozzá, hogy hatvan évig ne is lásson napvilágot. Tudomásunk szerint eddig a világon sehol sem került színpadra.

FOTÓ: KENDE TAMÁS

Franciaországban 1995-ben jelent meg, majd angol fordításban Nagy-Britanniában; irodalmi körökben nagy elismeréssel fogadták.

A Bécsben élő, de számos fordításáról nálunk is jól ismert *Báthori Csaba* magyarra fordította e Beckett-drámát, s Dettre Gábor addig nem nyugszik, míg meg nem rendezi valahol. Több színházzal folytat tárgyalásokat. A bécsi ír nagykövetség (Budapesten ugyanis nincs ilyen) erkölcsileg, s reménhetően bizonyos mértékig anyagilag is támogatja az ötletet.

– Úgy gondolom, rendkívül izgalmas műről van szó. Ugyan valamivel polgáribb, konvencionálisabb köntösben, de a későbbi nagy drámák szinte minden jellegzetességével rendelkezik: sarkított, abszurd szituációk, tömör párbeszédek, fekete humor. Szándékaink szerint e Beckett-dráma könyvalakban a színházi bemutatóval egyidejűleg jelenik meg magyarul. – ics

Magyar hájtekkergő, AVAGY A MEGSKALPOLT RÉVAI

A szép reményekre jogosító kezdetek (*Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia*, Utrecht, 1655. – 1653-i évszámmal), majd néhány derék próbálkozás (*Közhasznú Esmeretek Tára*, Pallas Nagy Lexikona) után 1926-ban jelent meg mindmáig legjobb enciklopédiánk, a *Révai Nagy Lexikona* utolsó, 21. kötete. *Tacitus* ellenében ira et studio, azaz haraggal és elfogultsággal mondható, hogy ez szégyenletes.

Napnál is világosabb volt, hogy a jó öreg Révairól lenyúzható még néhány bőr. Néhány esztendeje hasonmás kiadásban jelentették meg, amelynek eleinte borsosabb ára – a gyermeki ragaszkodás szép példájaként – idővel szülőjéét is felverte. A tisztes aggot nem csalta meg előérzete. Tudta, hogy bőrére megy a játék. Levedlett vagy megskalpolták? Nézőpont kérdése. Egy életerős, új vállalkozás, a Cyberstone Kft. üzletet szimatolt a matuzsálemben: 4 sugárlemezen jelentette meg a 21 kötetet.

Fürgén iramlanak a javarészt XIX. századi adatok, Hont vármegye címerére is rászörfölhetünk peckesen: elvégre nincs új a DOS alatt. De mivégre is berzenkedni, ha ez a legjobb, akkor ez a legjobb. A Révai Nagy Lexikona CD-ROM-on mindenesetre sokkal olcsóbb, mint a levitézlett információhordozón. Ráadásul nem kell kivágni hozzá egy kisebbfajta fenyőerdőt. Zsebre is vághatjuk. Úgyhogy könyvespolcot sem kell venni vagy a régit megtoldani. A zúgó fenyvesek immár másodjára sóhajthatnak fel.

Talán maga *Révai Mór János* lett volna a legboldogtalanabb, ha értesül erről a páratlan sikertörténetről.

Az alighanem torzóban maradó Magyar Nagylexikon immár több mint negyven esztendeje (az „elméleti alapvetés" éve 1954) borzolja a kedélyeket. Kompország: a Brockhaus és a Bolsaja között hányódunk. Igaz, jött a kis Larousse, az öcsi, és Britannia bátyót is transzplantálják már a magyarba. Addig pedig itt van nekünk ez a – ne szépítsük – szörnyszülött, hájtek magyar módra. Hol késel magyar Enlightenment, merre jártok magyar aufkléristák?

Hol méltatlankodva, hol pedig ámulattal – hisz' mégiscsak a legjobb! – XX. század végi technikával vesszük birtokba a XIX. századi ismeretanyagot. Hát így élünk mi itt, Pannóniában.

E. Bártfai László

Tímár Árpád
Budapest
Tárogató u. 60.
1021

A KORTÁRS MAGYAR ÉPÍTÉSZETI KALAUZ

c í m ű k ö n y v b e m u t a t ó i :

december 5-én, szerdán délelőtt 11 órakor az Írók Boltjában
(1061 Budapest, Andrásy út 45.),
ahol a könyvet Pazár Béla építész ismerteti meg a
nagyközönség és a sajtó képviselőivel,

v a l a m i n t

december 17-én, hétfőn 18 órakor az N&n galériában
(1065 Budapest Hajós u. 39.)
Tisztelettel várnak minden érdeklődőt az alkotók:
Bojár Iván András, Klein Rudolf,
Lampel Éva és Lampel Miklós

KLEIN RUDOLF

Klein Rudolf
Lampel Éva–Lampel Miklós
Kortárs magyar
ÉPÍTÉSZETI
KALAUZ
Rajár Iván András
szerkesztésében
vertigo
OCTOGON 1

KLEIN Rudolf : Rég. városmagok védelme és revitalizációja
= Építés XIX. 1989. 5-6. 840-842.

Általános / Műemlékvédelem / Településvédelem.
Cím. a Pogledi 1988./3-4. tematikus számát]

dult bábok fölött. A szere
minden mindegy érzéketlen
a görcseiben haldokló bete
és az utca maga olyan szél
rok között, az elágazások
lyát, helyét, irányát vesz
a veszedelmes vörös autók
tása. Ez az illusztrálás n
forradalom történetéhez. M
pszichózis, de minden hero
masan problematikusan föl
végig a térben és formákba

KLEIN Sámuel fertő

1748 – Porsay, dominiranus templum
1754 – Fischeta

Ars 1996/1-3. 228

asz zárókövén
blak.
y Csepy Ilona
lec.

ögletes udvart
ú erkélyekkel,
ı és félköríves
épült, sarkain
szaki oldalán
k keleti végén
ső kapunyílása
négyszögletes
bolthajtásában

((Kleinberger) Náthán

Katona

szül. 1860 szept. 13. Zsidó
4 elemi. Művésznövendék,
ajánlják Henszlmann, Barabás
és Badány Késmárkról.
1881/82 I. vendéglátogató
1882/83 I. " "
1883/84 I. " "
1883/84 II " "

Halántékhorikák erüstből

VII. 244.

Kleinberger (Katona)

Náthán

1881/82 – 1886/87

Ferkèpzomfoiskèvk

)o1.l.

legismertebb képviselőjévé. *Barát.*

ESCALANTE, *Juan Antonio de Frias y*, spanyol festő, * Cordoba 1630, † Madrid 1670. Francisco Rizi tanítványa. Olaszok (Tintoretto), de még inkább Van Dyck és Murillo hatottak rá. Világos színek jellemzik. Legszebb ránk maradt képe: Mária szeplőtlen fogantatása (1663, Budapest, Szépm. Múz.). A karmeliták kolostorának 1667—68-ban festett ciklusból valók az allegóriák a Pradóban. (A hit diadala az érzékek fölött, A bölcs Abigail), u. o. még Szent család, A gyermek Jézus Ker. Jánossal.

ESCORIAL (szószerint salakdomb, kimerült bánya), Spanyolország legnagyszerűbb épülettömbje, Madrid közelében, a sziklás Guadarrama lábánál. A kiváló műízlésű II. Fülöp építtette 1651—1584. Juan Bautista de Toledo, majd Juan de Herrera tervei szerint, Szent Lőrinc tiszteletére s méltó nyugvóhelyül atyjának, V. Károlynak, egykor két világrész leghatalmasabb emberének. Az épülettömb kolostort, templomot és királyi palotát foglal magába. Művészeti szempontból elsősorban a templom érdemel figyelmet, hatalmas római dór belső architektúrájával, kupolájával, főoltárával és királyi síremlékeivel. Kompozíciója a római Szt. Péterre emlékeztet. 30 m magas pompás márványretablója a milánói Giac. Trezzo műve. A templomon kívül a főportál, a templom alatt fekvő nyolcszögű alaprajzú, kupolás királyi kripta (Panteón de los Reyes), a nagy könyvtárterem, a monumentális főlépcsőház s a királyi lakosztály figyelemreméltóak, továbbá a hatalmas udvarok, elsősorban a világ egyik legnagyszerűbb keresztfolyosós udvara, a Patio de los Evangelistas, közepén bájos kútházzal. A szobrászok és festők közül, akik a kolosszális mű felékesítésén dolgoztak, Pompeo és Leone

Kleinberger · Náthán, Jenő l. Katona Vándor.

Kleinberger Náthán MDK

Esős reggel. olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll.II. sorozat

Kleinberger Náthán

MDK

Egy éj a Balatonon, olf.

Műcsarnok 1889/90. Téli kiáll.

MDK

Kleinberger Károly festő

„Révpart" c. képe KT kiállítási katalógusában

1885.

MDK-A-I-1/1574.

Kleinberger Náthán MDK

Gyermek arckép, olf.

Műcs rnok 189o. téli kiáll.

MDK

Kleinberger Náthán, festöm.
/Katona Nándor/?

Egy éj a Balatonon. Olf.

OMKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 1896. máj. Kat. 21.l.

MDK

Kleinberger Náthán festő

„Erőben"

„Kárpáti vénlet" c. képei pécsi tárlaton 1888.

MDK-A-I - 1/2264.

MDK.

Kleinberger Náthán Jutó

„Kárpáti réulet"

„Kikötőhely"

„Erős reggel" c. képei KT-tárlatom 1886.

MDK-A-I-1/1830.

MDK

Kleinberger Náthán

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub.kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub.kiáll.

Vas.Ujs.1886. 46.sz. 742.l.

Kleindin Valéria

1917/18 - 1922/23 T.

Ferképzomfoiskévk

101. l.

gozott, csak helyenként
egy-egy architektonikus

KLEINER Oszkár fotó

1914 a tájfejni hat kialakítása
Kleiner fotó tervei alapján

Vasi Honism K., 1991/2. 35.

KLEINESEL János építész

Kleinesel János: Ember, társadalom, építészet.
= Rajztanítás, 27, 1985, 3. 1–5.

Kleineisel János

Szabadon álló 2 nobán lakóhár-
terve, rövid leírása. (Jele: Buváti T.)

Családi ház tervek. 1959. Szerk.: Bene László, Kárpáti Andorné. Rajzokat készitette: Balogh István, Finta József, stb. Bp. 1959. Sztl. 1., képes.

T.8. sz-lapokon.

MDK

Kleineisel János épitész

részvétel a pályázaton

Tilla Ernő:Pécs déli városrész rendezési tervpályázata Magyar Építőművészet 1956.V.évf.1.sz.4.l.

Kleineisel János épitész MDK

részvétel a pályázaton repr.

Valentiny Károly:Pécs déli városrész tervpályázatához Magyar Építőművészet 1956.V.évf.1.sz.9.l.

Kleinciel János, építész és író.

a MÉSZ Mesteriskola előadásai.

II. ciklus 1972-74.

Kleinciel János: Művi környezetünk a társadalmak tükrében.

III. ciklus 1974-76. az ember és környezete (Társadalmak - Svájc, Svédország, Finnország - környezetük).

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 4-old.

Kleineisel János, építész és író

Åman Anders: Építészet és ideológia a sztalini korszak Kelet-Európájában
– a hidegháború történetéből. Ismerteti: Kleineisel János

Anders Åman: Carlsson Kiadó, Stockholm, 1987.

Magyar Építőművészet, 1988, 4-5., 92–

Kleineisel János építész, író
Gerle László: a Forma jelentéséről.

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA

KLEINEISEL JÁNOS

ÉPÍTÉSZET

V. RÉSZ

A FORMA JELENTÉSÉRŐL

KÉZIRAT

TANKÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 1987

Kleineisel János:
Építészet V. rész
„A forma jelentéséről”
(Kisofszet, Tankönyvkiadó
Bp. 1987. 133. old.
Szerző rajzaival).

Magyar építőművészet,
1988, 2., 55 old.

Kleincisel János

épitem

l.

Szabad Művészet

1951. 385. l.

Batthyány-Int. z..
Gyulafehérvár.

Kleinheisel János

tervező munkatársa a bp-i Műszaki Egyetem új épületeinek tervezésénél Rimanóczy Gyulának.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

1264

Kleineisel János épitész MDK

ált. iskola repr.

Egri-Zempléni-Zólyomi: Az általános iskolák készülő típasterveiről. Magyar Épitőművészet 1955. IV. évf. 7-8. sz. 243.1.

Kleineisel János épitész MDK

38.sz. terv repr.

Halász Imre:Nyolctantermes általános iskola tervpályázata Magyar Epitőművészet 1955.IV.évf.7-8.sz. 239.l.

Kleineisel János, épitész MDK

A Budapesti Müszaki E"yetem tervezőjének munkatársa.

3 repr.

MagyÉp 1945-55.

Tervező: Rimanóczy Gyula
Munkatárs: Kleineisel János

Kleinesel János [épitém].

L. Eltér István

-: követségi hírek

Magyar
Építőművészet Bp. 1983

Kleinásel János, építén

L: Petróczy Gábor

– Mesterskolák

13

Magyar

Építőművészet Br.1983

83/5

Kleincisel János, építész

L: Ungár Péter

–: követségi kirch

Borító 3

Magyar

Építőművészet Br. 1983.

83/1

Kleineisel János, építész, író.

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA

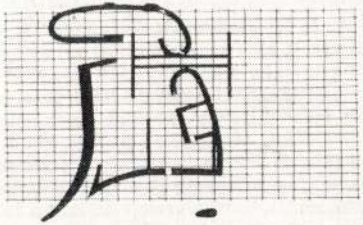

KLEINEISEL JÁNOS

ÉPÍTÉSZET

IV. RÉSZ

KORUNK ÉPÍTÉSZETÉRŐL

KÉZIRAT

TANKÖNYVKIADÓ, BUDAPEST, 1986

Kleineisel János:
Korunk építészetéről
(Tankönyvkiadó, Budapest
1986. 205. old. 599 ábra)

Magyar Építőművészet, 1986. 6., 63. old.

Kleineisel János, építész és író.

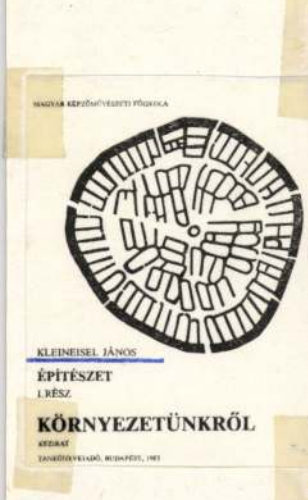

Magyar Építőművészet, 1984. 5., I–II. old.

Kleineisel János, építész.

2. A Budapesti Műszaki Egyetem R. épületének előcsarnoka, 1955. [repr.] építész: Rimanóczy Gyula, munkatárs: Kleineisel János,

3-5. Pályatervek a Budapesti Műszaki Egyetem új épületéhez, 1953. [repr.] építész: Rimanóczy Gyula, munkatársak: Kleineisel János és Vass Zoltán.

Magyar Építőművészet, 1984. 3. 41. old.; és 42. old.

Kleineisel János, építész, ír.
Építészet II. rész.

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 61-old.

Kleineisel János:
Építészet II. rész:
A történelmi építészetről
1, 2, 3

Tankönyvkiadó, Budapest, 1985.
616 oldal, számos rajzzal.

Félreérthetetlen és félreismerhetetlen szövetét próbálja megszerkeszteni önnön igazságának, miközben tudja magáról, hogy e keretek között s materiális bizonyítványok híján csak annyira lehet egzakt, hogy megértést szerezzen olvasójától.

A szerzők 10 percet hagyhattak maguknak arra, hogy elmondják a Kalevala tartalmát, fecsegő korunkban ez a kon-

Kleinersel János, építész

L: Fischer József

—: Vélemények az építészeti kritikáról 2-3

Magyar

Építőművészet, B. 1983 83/1

Kleineisel János, építő

L. Roth János

Timon u. Interarch '83

Magyar Építőművészet, 1983

62

83/6

Kleinersel János, építész

cikk:

n.j.: Néhány kéthedő gondolat 2. old.

/az Energiatakarékés és környezetbarát épületekről/

→ Tartalomjegyzék

Magyar Építőművészet Bp. 1983

83/4

Kleineisel János

Rajzok

Balassagyarmat 1985/3

Kleineisel János
Tér és ember / Kleineisel János ; [a rajzokat készítette Kleineisel János] ; [közr. a Tervezésfejlesztési és Típustervező Intézet]. – [Bp.] : TTI, [1984]. – 279 p. : ill. ; 23 cm
Bibliogr.: p. 267-269. – Summary in English. – Példányszám: 400
ISBN 963 7683 43 7* fűzött : ár nélkül

kében. Remetei visszavonultságában bizonyosan
nyegető kísértetként az a *„rém”*, amelyről *Munka*
tes betegségének réme. Komorrá, tragikussá boru
olyan körülmény is, amelyről ma már kegyeletsé
hogy egyetlen igazi barátjának, rokon tehetségű é
kácsynak 1874-ben kötött házassága meglazította k
kapcsolatukat.

Nem ártott talán, hogy nyomatékosabban utaltu
kialkatából eredő, drámai, sőt tragikus gyökereire
voltaképpen csak tanul, tapasztalatokat gyűjt, mű
vei 1872 és 1877 közé esnek, s Paálra nézve épp ez
tások korszaka. Óhatatlanul ekkor kapott benne
tájképeit *humanizálja*, s bennük érzelmeinek fén
csyhoz hasonlóan Paálnak sem volt fennen szárny
földhöz lapulva sem. Kedélyének mélysége, élm
gékonysága, finom megfigyelőképessége és tekin
azonban a festői előadás hibátlan teljességéig küz

Nem ismételhetjük elégszer, hogy az a talaj, a
zott: szülőföldje. A későbbi tájélmények a fiatalko
Épp ezért minden természeti jelenség első emlék
szeme elé és keze alá. Senki sem vonhatja persze
bizoniaktól tanult. A kérdés lényege azonban ne
hanem az, hogy miként bánik a meghódított terüle
meg, minthogy eszmei tartalmát a képnek az a szer
a tájat nézi. Paál Lászlóban elsősorban azt a bizto
motívumainak azt a reális magját ragadja meg, a
művész érzelmeinek. Ebből a biztonságból támad
az élmény szűzi illata. Paál újra és újra megillető
nyein patétikus feszültség tölti el az egész képter
bosabb, ha úgy tetszik barbárabb, elsődlegesebb

KLEINEISEL, János

GERŐ László ~~zoo~~ Moravánszky Ákos: Kleinéisel János' négy könyvéről. = MÉpitőművészet, 1984.5. I - III.p.

Házak,városok,társadalmak. Bp.Gondolat, 1981
Tér és ember. Bp.: ÉVM Tervezésfejlesztési és Tipustervező Intéezet,1983 ~~299.~~p.
Otthonunkról. Bp. Tankönyvkiadó,1984 347 p.
Környezetünkről. Bp. Tankönyvkiadó,1983 117.p.

Salamon Kleiner

rézmetszete az Anton Erhard Martinelli bp.-i Invalidus palota tervéről 1739-ban. Reprodukció.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

421

Salamon Kleiner

Metszetéről ismerjük Josef Emanuel Fischer von Erlach baldachinos oltárát a pesti Invalidus-palota Zápolnájában.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

466-467. old.

MDK

Kleiner Baláus nizlingi /Schvaben/ ácsmester

1760. felszabadult Pécsett

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló, 1913. nov. 30. 3-4.l.

Kleiner S. H.D.K.

99.) Az Invalidus ház ősképének és környezetének
látképe. Kleiner S. rézmetszete. 1739.

Budapest székesfővárosi történeti múzeuma kiállítása:
Buda, Óbuda, Pest Budapest 1946. 13 lap.
1800 előtt

Kleiner

Az Invalidus-ház
pervének távlati Egye
1739. Fenti rézmetszete
Rept.

Bierbauer Virgil dr.

Városépítési problémák
Budapest Belváro-
sának északi oldalán.
Tér és Forma 1936.
190. l.

Kleiner S.

1728

l.

Epergessy 1929

60-l.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **OKTÓBER** 41. hét

6 Vasárnap	Brunó hv. *Brunó*
7 Hétfő	R.-fűzér kir. *Amália*
8 Kedd	M. Nagyassz. *Etelka*
9 Szerda	Dénes pk. *Dénes*
10 Csütörtök	B. Sz. Fer. *Gedeon*
11 Péntek	Placidia *Brigitta*
12 Szombat	Miksa *Miksa*

Kleiner S.

MDK

Repr: Az invalidusok háza / ma városi tanács/ épülete. Martinelli- Kleiner rézmetszete.

74.o. 61. kép.

Borsos - Sódor - Zádor : Budapest. Bp. 1950.

Kleiner S.

réjmetszete Martinelli A. E. rajzáról 1739. Az Invalidusok palotája madártávlati terv. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1061

osztályok, jelenleg az V—VI. osztályok vezetése,
ziói munkákban segédkezés, énekkar vezetése. Pályá-
határidő *1938 július hó 22.* A kellően felszerelt s válasz-
ggel ellátott pályázatok Iskolaszéki elnökhöz külden-
Énekpróba július hó 25-én délelőtt 8 órakor, melyen
yázók résztvehetnek, költségmegtérítést azonban nem
elhetnek. Pályázóknak énekpróba előtt a községben
elenni, vagy a pályázók érdekében bárki részéről élő-
l vagy
ást vo
rend
a VKM
oglala

Kendere
hirdet
ói állás
idő *193*
llátott
s a V
oglala
al va
sből
%. Fi
kap.
o. sz.
lnek.

A kisúj
két n
hatnal
tassá
tóságé
nyszerű
esség :
yok tan
napi isk
mennyi
lamelyik

Kleiner J.
rcm. 1939
Schoen 1946
13. l.

hivatal címére küldendők. Pályázati határidő *21* nap

Oros református egyháza egytanerős *kántor-ta* állásra pályázatot hirdet *1938 július 23-i* határid Állás szeptember 1-én foglalandó el. Fizetés: egyh 37 értékegység, vagyis 21 kat. hold, amelynek minden a javadalmas fizeti; 215 aranykorona 92 fillér, lakás te szetben; stóla és államsegély. Kötelessége: törvény belmissziói munkában segédkezés, ifjúsági egyesület, k kar vezetése. Köteles a tanítói lakásban lakni. Elő ötholdas gyümölcsösért, amely a javadalmi földön köteles 846 P megváltási összeget fizetni. Gyümölcs lakás van, amely megegyezés szerint megváltható. Ká próba július 24-én délután 3 órakor saját költségen, a személyes megjelenés előnyös. Vasút, posta, helyben N házа 7 km. Pályázatok: Református Lelkészi H címre küldendők válaszbélyeggel.

—

Öesöd református egyháza pályázatot hirdet a II. s *férfitanítói* állásra. Fizetés 70%-os helyi hozzájá államsegély, lakás. Kötelessége a presbitérium ált bízott osztály, vagy osztályok vezetése, belmissziói művelési munkákban közreműködés, továbbá a k akadályoztatása esetében helyettesíteni. Amennyibe állásra külterületi tanító helyeztetnék be, pályázók j kérvényükben, hogy ezesetben fenntartják-é pályáz a külterületi állásra. Válaszbélyeggel felszerelt kérv *aug. 5-ig* küldendők be a református lelkészi hivat Állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal e landó a minisztérium előzetes hozzájárulásától és az segély kiutalásától feltételezetten.

—

A révaranyosi református egyház a törvény elkö szerint pályázatot hirdet *kántortanítói* állására. Javad lakás, 983 □-öl szántó használata, 10% az egyház pén ból, többi államsegély. Kötelesség: I—VI. vegyes os ismétlőiskola vezetése, kántori teendők, lelkész helye tése, belmisszió, prebiteri jegyzőség. Pályázati hat *1938 július 22.* Pályázhatnak három évi várakozási i bíró, katonai szolgálatukat betöltött kántor-tanítók. milynemű korteskedés, közbenjárás pályázatból kizár

Kleiner Salamon

rezin -

1700 - 1761 -

l -

Schoenkörpvárosh -

118. l -

Kleiner Salamon

l.

Schoenkörpvarish

8, 36, 37, 39, 40, 41,
43, 45, 47, 49, 62, 66,
76, 77, 78, 86, 88,
118. l.

Oldal

Kelyhek:

Gotikus magyar kehely 1506-ból, Göteborg 340
Magyar filigránműves kehely a XV. sz. végéről 341
A gyöngyösi Szt. Bertalan-templom „Rosary"-kelyhe. XV. sz. v. 341

Nomád művészet:

Szkíta préselőminta Garcsinovóból 363
Honfoglaláskori tarsolylemez 364
Hun áldozati bronzüst 364
Avarkori szíjvég Klárafalváról 365
Avar szíjvégek állatviaskodási jelenettel 365
Szkíta elektronszarvas Tápiószentmártonról 365
A zöldhalompusztai lelet szkíta aranyszarvasa.. 365
Oroszlánalak a zöldhalompusztai lelet láncáról.. 366
Avar csat halat tépő sassal 366
Nereida jelenetes övveretek 366

Írók névmut

Balás Piri László 191
Balogh Jolán 31, 188
Beck Ö. Fülöp 64, 284
Bernáth Aurél 368
Bierbauer Virgil 315, 330
Bogyay Tamás 254
Berei Soó Rezső 253
Csabai István 31, 216
Csapláros István 351
Csatkai Endre 155
Drescher Pál 159
Elek Artúr 25, 210, 280, 318, 383
Ernst Mihály 316, 351
Éber László 119
Farkas Zoltán 30, 97, 118, 154,
Harsányi Zsolt 154
Hekler Antal 117
Herman Lipót 267
Hoffmann Edith 157,
Horváth Henrik 313
Horváth Tibor 379
Huszár Lajos 278
Höllrigl József 374
Jajczay János 158, 1
Jankó László 157
Kállai Ernő 118, 23
370
Kampis Antal 229, 2
Körmendi András 25
Kőszeghy Elemér 19

Kleiner, Salomon

l.

Gereczerajtár

318.h. 103.–109.n.

319.h.

Thomassin, S., rézmetsző IV. 193, 194,

Kleiner Salamon

MAGYAR MÜVESZET

1930, 105-107, 109

32. szám.

éltóságu

Dr. Hóman Bálint Urnak

m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter

Budapest.

Kleiner Salamon

rezin.

lasd

Martinelli

cpitent.

Kleiner Salamon

Vaid

Vas Up 904.
819 l

Kleiner Salomon

rézmetsző

A pesti invalidus-ház távlati képe 1739

Repr.

Schoen Arnold: A pesti invalidus-ház építése.

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 105. l.

106 l.

Az invalidus-templom szélességi keresztmetszete 1739. Repr. u. o. 107 l.

Ugyanak hosszusági keresztmetszete. 1739. Repr. u. o. 109 l.

ehé-

i,

-

vé-

t

t

rté-

lyan

ssá

emmi-

zépsé-

y

tt

abstrakt

la ezen

gyunk.

~~ert~~

sok-

KLEINERT, Friedrich

1691

Husár: Szerelyi emlek.
Bp. 1999. 76, 77.

lmi képén. Részlet a Rókafok
risich Miklós Múzeum)

eső bővítmény alsó szaka-
atán határozott vízszintes
i még későbbiek. Valószí-
az árvaház bővítésére kell
egyáltalán nem zárhatjuk
z 1740-es évek elején, ak-
házat, a közkedvelt Arany
íz megnagyobbítása.[11] Ezt

Kleinert Friedrich

lind

z

Görik 101 l.

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kleinert Friedrich

† 1714

1.

Erenkiall Lat.

1924 125

Bögre agyagból, ösköri VIII 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 91, 92, 95, 97, 98, 99, 102,

Kleinert Friedrich

lásd

Cs-grím 125. l.

88

Kleinert Friedrich

lásd
2

Görik 55. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Friedrich Kleinert

Ermvers

Läsd.

VI K.

Glbé 59 l -

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

m.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Kleinert Tössep

festo

1884 München.

Cigányasszony. Olajf.

86 frh.

Képes tárgymutató az o. m. képzőművészeti társ. 1884-ik évi őszi kiállításához. Bpest 1884.

Kleinfeller
festö 1870

l.

Manszdebrkidll

15. l. (2. n)

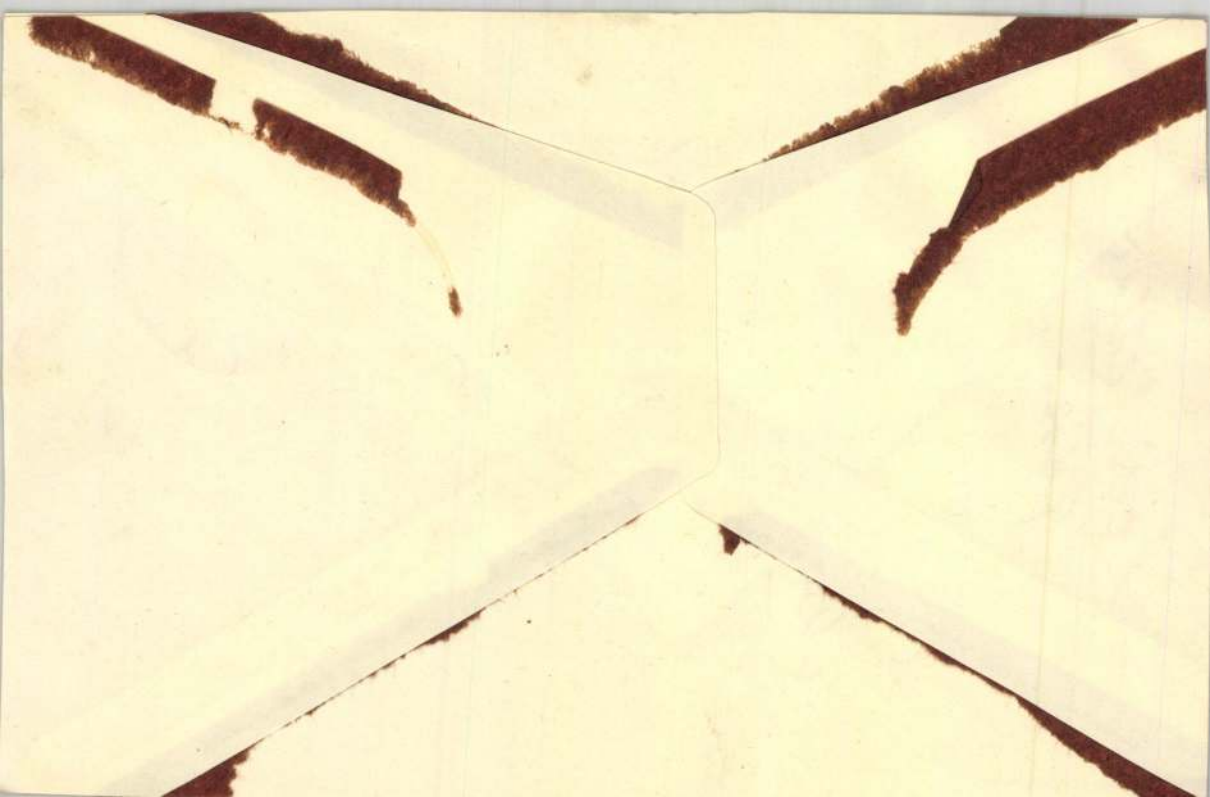

Kleinfeller Károly

Készítette Thaly Kálmán debreceni díszpolgári oklevelét, mely jelenleg az alábbi múzeumban van. A díszes kötés Dávidházy Kálmán műve.

Sőregi János: A debreceni Thaly-noba.
Debrecen, 1940. 14. l.

M. D. K.

Kleinfeller Károly grafikus
és könyvmíves

emlék. az 1860-70 s években Debrecen
ben.

1.) Kossuth Lajos
2.) Debreceni emlék
3.) Gönczy álma

Gerevi, A magy. könyv. 1960 155

Kleinfeller Károly M.D.K.

grafikus

A hatvanas években Debrecenben volt könyomdája. 1871-ben a város vár ajánlotta fel. Arcképeket és városképeket rajzolt

Gerevi, A magy. Könyv. 1960 74.

Kleinert József MDK

Malac-tor a bánátban, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Kleinert, Friedrich Nr. 225, 226, 229

Er arbeitete in Nürnberg als Silberschmied und war Zeitgenosse von MARTIN BRUNNER. Er übernahm meist die Formulierung und die Anfertigung der Randumschriften.

Schätze

sz., távolabbi rokonságu Grimmnél „Frau Holle“ 24. sz., Bechsteinnál „Fippchen Fäppchen“ 50. sz. és „Der Garten im Brunnen“ 65. sz. Leg- [illegible] eredetű.

(Folytattatik.)

ÉRTESÍTŐ.

— A József-emléktársaság tehát választott müvészt: Schwanthaler Münchenben fogja nádorunk szobrát készíteni. *Első rangu müvész kell!* ez hangzott egynél több ajakról az egyesület gyüléseinek második vagy harmadikában; s íme a műértő egyesület kimondotta a világnak, hogy Schwanthaler első rangú müvész. Láttátok-e müveit? München teli van velök; de van-e köztök csak egy, mely eredetiséggel, valósággal, jellemmel meglepő? Első kézből tanulja-e a természetet, közvetlenül fogja-e fel egyedeit, s általjában, egyedeket fog-e fel? vagy tán nem egyéb ő gyakorlott academiai mesternél, ki antikok, és gipszöntvények, s legfelebb még szorosan academiai felállított élő szobrok (modelek) után a formák vonalait és arányait jól megtanulta, még jobban begyakorlotta, s ki soha sem jő zavarba, ha bármely szobrot vagy akár grouppe-ot is improvisálni kell: rajzolni s mintázni *correcte* tud, képzelme antik képekkel a bőségig meg van tömve: mi kell tehát több, ő nektek Ve-

KLEINERT JÓZSEF,vésnök

Bécsben magán vésőintézete volt.Mayer Elek körmöci vésnök nála dolgozott 1854-1859 között. 58.old.

HUSZÁR LAJOS: Körmöcbányán 1872-1899 években vert emlékérmek mesterei 58.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Bpest. 1958

MDK

Kleinesel Jánosné

rajzoló.

A címlap hátoldalának tanusága szerint rajzokat készitett a

Magyar 1945-55

számára.

/ Az egyes rajzoknál a szerző nincs feltüntetve./

WILHELM K L E I N F E L D, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürg rlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név9ä- 499.- Herr WILHELM K L E I N F E L D
Felvétel ideje: 1856. 10. Aug.
Hová vették fel: Pressburg, /Pozsony/. 164.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestás első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Kleinfeller Károly
grafikus
Debrecen

l.

Sőregi János
Irásoka nőrévés
nabadságharcem-
lékezetére. Debrecen
1948. 28. l

4641 sz.

gú

ter Gyula urnak

Brest

udapest, 1911 x" 75

vács Géza úr

ulamva

megbizásából

koronát

zeget külön levélbeli értesités mellett

számláj a javára könyveljük.

„HERMES"

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság

Dorottya-utcai fiókpénztár

PÉNZTÁRI-OSZTÁLYA.

S. Kleiner

Részletesebben A. Martinelli terve alapján a 219. oldalon.
„A pesti Invalidus-palota terve 1739."

Budapest története III.
Akadémiai Kiadó 1975 Bp.

Folyó sz.

Tárgy

Folyó mtr.

Klement, Friedrich

Autobiografie, 1936

40 l.

Méretek		Egyes ár		Egyes össz.		Munkák össz.	
Négysz. mtr.	Köb mtr.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.

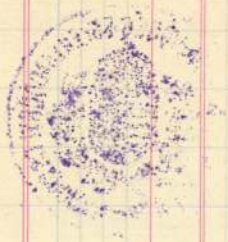

KLEINER, W. Stuttgart

1850 Beiträge zur

AH 1995 97.

MDK

Kleiner Salamon, festőm.
1703-1759.

437. Kecsk. Kézkare.

Árverési Közlöny. 1932. 1. rk. sz. 27. l.

MDK

Kleiner Salamon

Árverési Csarnok aukcio kat. 1931. dec. 4.sz.

M.D.K.

Kleiner, Salomon, rézmetsző (1703-1761)

épületábrázolásai közismertek voltak. Ő metszette rézbe a pesti Invalidusház látkégét, Martinelli tervei alapján.

Rózsa György: Budapest régi látlépei /1493-1800/

Bp. 1963. 274. old. LXXIX. t.

Kleiner Salamon, festőm. MDK
1703- 1759

488. Kosok Rézkarc. 28x39

Árv. Közl. 1933. dec. hó. 4.vk.sz. 68.tétel. 25.l.

MDK.

Kleiner Salamon után

"Kosok" /rézkarc/

Árverési Közlöny 4.sz. 1939. december.

38.1.

KLEINFELLER KÁROLY

Grafikus és kőnyomdász. Életrajzi adatai ismeretlenek. A hatvanas években Debrecenben volt kőnyomdája, 1871-ben a városnak ajánlotta fel. Ebből létesült a Kutasi-féle részvénytársaság kőnyomda, melynek művezetője lett. Arcképeket és városképeket rajzolt.

Irod: Gerszi 1960, 155; MTA MKCS, lexikon gyűjtemény

191. Görgey álma, 1871 körül *88.*

litogr., 508x585 mm, felső széle ívelt
Jelezve k.l.: Kőre rajzolta Kleinfeller Károly; b.l.: Debreczen, nyomatott a részvénytársulat műintézetében
Felirata: Görgey álma
MNM TKCs ltsz. 55.1002

Villámszaggatta, viharos égbolt előtt, hegyvidéki tájban látjuk a bűntudatának rémképeitől szabadulni igyekvő Görgeyt. Baloldalt huszáruniformisba bújtatott csontváz nyújtja felé kezét vádló mozdulattal, két oldalán a kígyótestű, emberkoponyájú fáklyás Káinnal és egy földből kiemelkedő, kezét esküre emelő kalapos csontvázzal, háta mögött kardját magasba emelő csonthuszár. Görgeytől jobbra ördögszarvakra emlékeztető fejfedőben egy tábornoki ruhát viselő alak áll, ballába patában végződik. A kép jobbszélén egy fúria emeli kígyós ostorát Görgey felé, mögötte három tábornok áll halotti lepelbe burkolva. Az előtérben balra félmeztelen fekvő férfialak, jobbra Hungária koporsóba fektetett koronás nőalakja, közöttük nyitott pénzeszsák. A levegőből saskeselyű támad Görgeyre, felette kard, balján tőr lebeg. A kép felső zónájában, íves elrendezésben a felhős égre montírozva az aradi vértanúk portréi láthatók.

A lap annak a közfelfogásnak a dokumentuma, mely szerint Görgey egyértelműen a magyar szabadságharc árulója, s közvetve tábornoktársainak gyilkosa volt. Hogy a debreceni árvaház támogatására kibocsátott lap témaválasztását milyen aktuális esemény befolyásolta, nem tudjuk; a mű feltehetően 1871-ben keletkezett, amikor a művész már nem rendelkezett saját nyomdával. A litográfia nyomán festmény is készült (HM).

Irod: Gerszi 1960, 155.

Sz.F.Gy.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS-MNG Bp. 1981.

ruhás, lebegő vörös leples, meztelen keblű, előre lendülő, lépő nőalakot látunk, kinek karjába, szoknyájába két meztelen gyerek kapaszkodik. A nőalakot fenyegető fegyveresek veszik körül: egyik magasra emelt jobbkarját akarja lefogni, a másik kilépő lábára rak bilincset, megint másikuk a koronát ragadja el a fejéről. Elől tépett könyv hever, a jobbsarokban térdelő férfi bárddal készül szétverni a magyar címert. Viharos ég, a háttérben alig láthatóan a Lánchíd pillérének körvonala mögött lobogó tűz, fent repülő, üldöző fúriák egészítik ki a jelenetet. Maga a mű inkább tartalmában érdekes, művészi megfogalmazásában fellelhetők a Kovácsnál gyakori bizonytalanságok, a rajzi hibáktól kezdve, a kompozíció egysíkú laposságán keresztül a túlzott teátrálisságig. Mindezek ellenére a kép elvitathatatlan érdeme az őszinte hevület és az a megható naiv igyekezet, amellyel Magyarország és a szabadság eszméjét próbálta kifejezni. A nőalak megformálásánál a Hungária ábrázolásokra megy vissza, előretörő lendülete a maga kissé kezdetleges esetlenségében is, Delacroix Szabadság géniuszát juttatja eszünkbe. Kovács az 1857-es évet Párizsban töltötte, később is megfordult ott. Írásaiban azonban akadémikus eklektikus ideáljainak megfelelően Delaroche-ért lelkesedett, s a francia romantikáról nem vett tudomást. Az allegória aktuális politikai éle a fegyveres alakokból vezethető le. A szimbólikus férfialakok jellegzetes arctípusa, egy-egy fegyvere, vagy viseleti darabja arra enged következtetni, hogy köztük a nemzetiségek képviselőit lássuk. Kovács Mihály és köre Széchenyi – Deák vonalat követő csendes ellenzékiségét tekintve, hűen tükrözi a kép a 60-as évek elejének politikai hangulatát: a fellángoló nemzetiségi mozgalmak visszavetítését az 1848–49-es problémákra, és a szembehelyezkedést Kossuth politikájával.
A vázlatot ennek alapján is 1861–62-re datálhatjuk.

Irod: Biró 1930, Kat. 169.sz.; Szmrecsányi 1931. 204.sz.
Kiáll: Érseki Líceum Képtára, 1893–1943. L.G.

LOTZ KÁROLY (Életrajzát lásd Kat. 133)

193. Petőfi halála, 1863 – melléklet az Ország Tükre (1863) 12. számához *87.*

litogr., 360x463 mm
Jelezve: Lotz Károly eredeti rajza után kőre rajzolta Marastoni József. – Nyomt. Engel és Mandello Pesten.
MNM TKCs ltsz. 58.3712

DÖRÖGY ÁLMA

Kleinhaus Jos. Bart

Ltáb. III. 22 | 1774–1850 u.

IV. 150.

Kleinhans

l.

LykaMagyműI800-50

781 l

6.

8

Tóth Ilona és kultusza

Az '56-os legendák gyorsan burjánzásnak indultak. Közülük némelyek a rendszerváltásból megerősödve kerültek ki, és végül a nagypolitika támogatásával stabilizálják helyüket a köztudatban. Ilyen Tóth Ilona legendája is.

Nézzük a tényeket. A forradalom kirobbanásakor éppen 24 éves, kivételes tehetségű és egyéniségű szigorló orvosnő a Szövetség utcai kórházban volt belgyógyászati gyakorlaton. Október 25-től a Péterfy Sándor utcai kórház önkéntes mentőszolgálatának a munkájába kapcsolódott be, majd letartóztatásáig a Domonkos utcai részleg megbízott vezetője lett. A forradalom fegyveres leverése után részt vett röpcédulák és egy illegális lap, az Élünk sokszorosításában, terjesztésében. Mivel a forradalom vívmányainak megőrzését mindennél fontosabbnak tartotta, és még hitt abban, hogy annak legalább egy része megmenthető, 1956. november 18-án végsőkig kimerülten, rettenetes idegfeszültségben részt vett a veszélyesnek ítélt, ÁVH-s gyanús Kollár István meggyilkolásában. Emiatt halálra ítélték, és 1957. június 27-én kivégezték.

Tóth Ilona rehabilitációját 1990-ben az igazságügyi szervek – a törvény előírására hivatkozva – nem tartották indokoltnak. 2001 februárjában a Fővárosi Bíróság politikai nyomásra mégis semmissé nyilvánította az 1957-es ítéletet. A mentesítés azonban egészen másképp ment végbe, mint ahogyan erre az előkészületekből számítani lehetett.

A Tóth Ilona-legenda lényege az, hogy a fiatal nőt teljesen koholt vádak alapján ítélték el, koncepciós perben lett a kádári retorzió áldozata. Tóth nem vett részt Kollár likvidálásában, kegyetlen kínzásokkal, gyógyszerekkel, hipnózissal kényszerítették ki belőle a valóságtartalom nélküli, önterhelő vallomásokat.

Ezt a nézetet a Tóth Ilona-kultusz valamennyi hívője osztja. (Ellentétben Kardos János védőügyvéddel, aki igazán megtett minden tőle telhetőt, de a bíróság előtt sosem vonta kétségbe a vádat.) Arra azonban sohasem kapunk magyarázatot tőlük, hogy miért volt szükség Tóth Ilona koncepciós perére. Kinek, milyen hatalmi csoportnak állhatott útjában egy ártatlan, általános megbecsülésnek örvendő, eminens medika? Ha nem a tettei alapján indították meg ellene az eljárást, akkor mi módon, találomra vagy netán sorsolással választották ki őt? Nem volt elég „ellenforradalmár" 1957-ben, akin bosszút lehetett állni? Másrészt csak a legismertebb személyiségekkel szemben volt érdemes vádakat konstruálni, akik hírnevét a kádárista hatalom mindenáron sárba akarta tiporni (pl. Nagy Imréét a Nagy Imre-csoport megszervezésének vádjával, Maléterét a Köztársaság téri pártközpont ostromáért való felelősség ráhárításával). A politikai[illegible] ka ellen [illegible]

legfontosabb az volt, hogy három, egymással alig összefüggő ügyet kapcsoltak össze egy perben. Így a vádlottak összetételével akarták bizonyítani az „ellenforradalmi szervezkedés" társadalmi veszélyességét. (E koncepció csaknem két író, Obersovszky Gyula és Gáli József életébe került.) A hatalom e pert messzemenőkig igyekezett kihasználni a példastatuálásra és a saját propagandájára. A kivételesen nyilvános tárgyalásokon helyett kapott a nyugati sajtó is, hogy mindenki számára világos legyen: a forradalom és szabadságharc legendája hamis, Magyarországon a fehérterror tombolt.

Az '56-os perekre nagyon jellemző, hogy a szervek a politikai tetteket lehetőleg bűntényként tüntették fel. Ezt a felfogást teljesen magukévá teszik a legendagyártók is, de ezzel nem tesznek jó szolgálatot Tóth Ilona emlékének. Mert még ha elfogadjuk is, hogy Kollár már nem élt akkor, amikor a medika beleszúrt, az sem változtat semmit azon a tényen, hogy ezt az embert hárman ölték meg. (A legendagyártók egyébként Tóth Ilonát bajtársai, a szintén kivégzett Gyöngyösi Miklós és Gönczi Ferenc rovására emelik ki az ügyből. Teljesen érthető, hogy a medika tiszteletre méltó évfolyamtársai elképzelhetetlennek tartják, hogy Tóth Ilona bármilyen kétes ügybe belekeveredhetett volna, és védelmükbe veszik őt. Őket nem

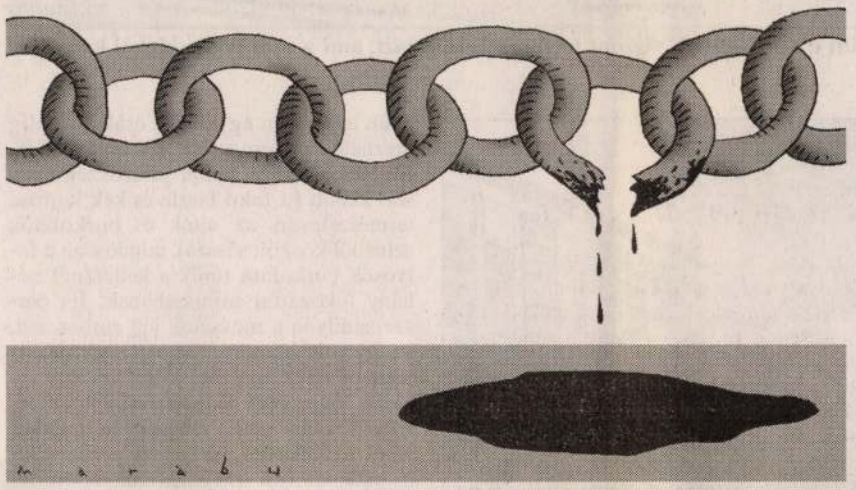

MARABU RAJZA

tartom legendagyártóknak. Ám Gyöngyösiért és Gönczért senki sem áll ki, nincs hozzátartozójuk sem, akik benyújthatnák a rehabilitációs kérelmet.)

A történtek megértéséhez ismerni kell a kort, a szituációt, a résztvevők motivációit. A forradalom fegyveres leverése után a Péterfy Sándor utcai kórház a politikai ellenállás központja lett. Pincéjében illegális nyomda működött, sokan részt vettek a sajtótermékek előállításában, sokszorosításában, terjesztésében. November 16-án azonban a rendőrség rajtuk [illegible]

első számát előkészítsek. Tóth Ilona őket és az Élünket is nagyon féltette. Mindhárman megalkuvás nélkül küzdöttek a forradalom vívmányainak megőrzéséért. Gyöngyösi, aki szülők nélkül nőtt fel, bár 1956 előtt nyolcszor ítélték el közbűntényes vádakkal, 1956-ban megszállottan védelmezte a forradalom tisztaságát. Gönczinek pedig elvi meggyőződése volt, hogy az árulókkal le kell számolni.

Nem lőhették le, mert az épületben azt mindenki hallotta volna. Megpróbáltak injekcióval végezni vele, de abban az idegállapotban ez többszöri próbálkozással sem sikerült. Tóthnak egy rövid időre el kellett hagynia a szobát. Ezalatt Gönczi az eszméletlen Kollár torkára állt, s egyes orvosi vélemények szerint ettől állt be a halál. Mivel erről ők nem voltak meggyőződve, Tóth Ilona egy késsel szíven szúrta. Más orvosi vélemények szerint ez okozta Kollár halálát, de a korábbi sérülését sem élte volna túl.

Másnap, 19-én razziát tartottak a kórházban, és Tóth Ilonát többekkel együtt a BRFK-ra szállították. December 5-én fogságba került Gönczi és Gyöngyösi is. Mivel a Kollár-ügyről legalább pletykaszinten viszonylag sokan tudtak, nem meglepő, hogy december 4-étől már a hatóság is értesült róla. Ekkor már Gáli József is beszélt erről a legközelebbi ismerőseinek, tehát nem csak levéltári forrá-

sok utalnak a Kollár-ügyre. A fogságban Tóth Ilonát mardosta az önvád, és több utalás szerint csalódottan, az életével leszámolva tette az első feltáró vallomását.

Gönczi Ferenc az utolsó szó jogán mondott beszédéből világos képet kapunk a korról: „A vádhatóság nagyon egyoldalúan vizsgálta szinte tudatosan az akkor történteket. Nem mindennapi dolgok történtek ebben az időben az országban. A zűrzavaros légkört, azt az anarchiát, felfordulást, ami az okt. és novemberi napokat jellemezte, még csak említésre [illegible]

Választás és konjunktúra

Az 1989-et követő években Magyarországon az állami tulajdon uralmát a magántulajdoné, az állami irányítást a piacgazdaság váltotta fel. Ezzel párhuzamosan olyan súlyos gazdasági válság kezdődött, mint az USA-ban 1929-ben vagy Németországban 1931-ben.

A hivatalosan publikált adatok szerint a bruttó hazai termelés (GDP) 1989-hez képest (azt 100-nak véve) 1993-ra 82 százalékra süllyedt, 1998-ban érte el az 1989. évi 95, 2000-ben pedig 104 százalékát. Még nagyobbat zuhantak a reálbérek. Az egy keresőre jutó reálbér 1989-hez képest 1993-ban 85 százalékra, 1996-ban 76 százalékra süllyedt, és csak ezután kezdett emelkedni: 1998-ban 83 százalékra, 2000-ben 86 százalékra, s még mindig igen messze van az 1989-ben elért szinttől. Az egy főre jutó fogyasztás 1989-hez képest 1996-ban 80, 1998-ban 86, 1999-ben 90 százalékot tett ki. A foglalkoztatottak száma az 1989. évi 5,3 millióról 1993-ra 4,1 millióra, 1997-re 3,6 millióra csökkent, és csak ezután kezdett igen lassan, alig észrevehetően emelkedni: 1998-ban 3,7, 2000-ben 3,8 millióra.

Újságokban sokszor olvashattuk, hogy a magyarok elégedetlenek. A fentiek fényében ezen nem csodálkozhatunk. A gazdasági válság, a konjunktúra alakulása bizonyosan befolyásolta a parlamenti választások eredményeit. 1994-ben az addig kormányzó MDF súlyos vereségéhez hozzájárult a reálbérek süllyedése és a munkanélküliség. Az 1998. évi választási eredményeket már nehezebb a gazdasági viszonyokkal magyarázni. Az MSZP majdnem annyi (kicsivel több) szavazatot kapott, mint a Fidesz, holott a reálbérek alacsonyak voltak és nagy volt a munkanélküliség. A rossz viszonyokat azonban valamennyire ellensúlyozta a lassan kezdődő javulás, és még inkább az, hogy az MSZP elődjének, az MSZMP-nek a kormányzása idején nem volt munkanélküliség és magasabb volt az életszínvonal.

És mi lesz most? A kedvező gazdasági konjunktúra az előző kormány idején kezdődött, és a választók véleménye bizonyára megoszlik abban, hogy melyik kormánynak köszönhető. Ennél lényegesebb, hogy a kedvező konjunktúra nem csökkenti a munkanélküliséget, hanem teljes egészében a termelékenység növekedéséből származik. Az emberek kétharmada ma is rosszabbul (kisebb reáljövedelemből) él, mint 1989-ben, és ez a kétharmad egyik nagy párttal sem elégedett.

A jövedelmi viszonyok egyenlőtlensége az elmúlt években folyamatosan növekedett, nemcsak abban, hogy a legfelső és a legalsó jövedelmi tized közötti különbség nyolcszorosra emelkedett, hanem sok más tekintetben is. A kilencvenes évek első felében elsősorban az iskolázatlan munkavállalók veszítették el munkahelyüket. A KSH felmérése szerint 1993 végén a munkanélküliségi ráta a felsőfokú végzettségűeknél 3 százalék, az érettségizetteknél 10 százalék, a nyolc osztályt végzetteknél 18 százalék volt. A képzetlenek reálbérei jóval nagyobb mértékben romlottak, mint az iskolázottabbaké. A kilencvenes évek második felében változott a helyzet. Miként Kertesi Gábor és Köllő János kimutatta: romlott az idősebb iskolázott munkavállalók helyzete a fiatalabbakéhoz képest. A diplomások közül a negyvenesek átlagkeresete 2000-ben 96 ezer, a harmincasoké 105 ezer forint volt. A fiatalabbak körében – és csak a fiatalabbak körében – emelkedett az érettségizettek keresete, és még a fiatal szakmunkások bére is 10 százalékkal nőtt idősebb kollégáikhoz képest. Feltételezhetjük tehát, hogy a negyven évnél fiatalabbak inkább fognak a Fideszre, az idősebbek az MSZP-re szavazni. Jövedelmi helyzetüknek az aktív keresőkéhez viszonyított romlása valószínűleg a nyugdíjasokban sem kelt rokonszenvet a Fidesz iránt.

Igen nagyok a földrajzi egyenlőtlenségek is. Budapesten, az ország középső részén és a Dunántúlon munkaerőhiány van, az északi és keleti megyékben nyomasztó a munkanélküliség. A bérek is jóval magasabbak Budapesten és a Nyugat-Dunántúlon, mint ott. A viszonylag kedvező helyzetű fiataloknál sem mindenkinek megy jól. A harmincéves informatikai mérnökök átlagkeresete 137 ezer, a közgazdászoké 139 ezer, a jogászoké 169 ezer forint (a sikereseké jóval több), viszont a tanároké 59 ezer, az orvosoké 79 ezer. Elképzelhető, hogy az orvosok és a tanárok más arányban választják az ellenzéki, illetve kormányzó pártokat, mint jobb helyzetű kortársaik.

A konjunktúrának a választásokra gyakorolt hatását természetesen keresztezik más tényezők. Mindenképpen csökkenti ezt a hatást, hogy a pártprogramok ígéretei alig különböznek egymástól, és az az egyre jobban terjedő felismerés, hogy a kormányok csak kis mértékben tudják befolyásolni a munkanélküliség vagy a reálbér alakulását.

Kemény István
szociológus

A szakember álma

Sem politikus nem vagyok, sem médiaelit-értelmiség, csak az egykor két-

Televízió Testületet (amely már a keres-

[illegible]

Egyház, Topáz, Mesebolt

Új általános iskola Pakson

Furcsa megérzés és egyben az utóbbi évek tapasztalata, de amikor újonnan épült iskolákat keresve régi épületüket visszakapó egyházi iskolákba botlok, rendszerint már nem járhatok messze a megoldástól. Mert a visszaadott iskola elvett épület is egyben: manapság pedig az önkormányzatok nem az elrugaszkodó népességszaporulat miatt kénytelenek új iskolák építésébe fogni. Pakson a hajdani gyógypedagógiai általános is a város három különböző pontján működött, bérelt helyiségekben és önkormányzatiakban éppúgy, mint a katolikusoktól ötven éve államosítottban – végül ezek visszaadásával vált elodázhatatlanná, hogy végre az önállóan új is létrejöjjön.

A főtér melletti Kossuth utca zárt utcasorral kapaszkodik felfelé a domboldalon. A házfront-kerítés jellegzetesen kisvárosi ritmusát a legújabb kori beépítések sem törik meg, még az iskola fölötti Topáz étterem és a helyi kamara irodáit rejtő tömb is falai mögé rejti udvarát. Eggyel lejjebb viszont, Gosztonyi János 1936-ban emelt valahai szülőotthona azért is kétszintesen modern, erkélyes-előkertes polgárházat teremtett ide. Kissé domesztikált, de határozott Bauhaus ez itt: a sátortetővel ugyan alkalmazkodott környezetéhez, a lépcsőház hozzátapasztott félhengere, meg az álló, fekvő és osztott ablakok játéka azonban új, messziről érkezett ideák hírét hozta erre. Mellette maradt meg viszont az utca talán utolsó üres telke, így aztán két éve Klenk Csaba tervezőnek nem lehetett könnyű dolga, amikor ebben a kettős szólamban kellett valamit továbbírnia.

Az utcára merőlegesen felhúzott új szárny ebből inkább a régit követi. Sallangtalan, fakóvörös falsíkok a határozottan karcsúsító, álló ablakokkal, felül pedig sátortetőforma, de szintén puritán kiadásban – az épület egyáltalán nem kíván tolakodni újdonságával, viszont ideteremti mindazt, ami a mai frissességből karakter és tiszta forma lehet.

A kívánt nyolc tanterem persze még így, toldalékszárnnyal sem férne el ezen a nadrágszíjtelken, belőlük kettőnek a bentlakó diákok szállásává átalakuló egykori szülőotthonba kellett átkerülnie. És ez a vállalkozás legkényesebb része: összekapcsolni a különböző karaktereket, saját mértéket teremteni fél régi, régi és új között. Klenk Csaba az iskolafalat is magába foglaló, utcasíkra húzott közös kerítéssel kezdte, a bejáratig tartó szürke burkolattal folytatta – de igazi egységet azzal a fa-üveg transzparenshasábbal sikerült megteremtenie, amely előcsarnoka és egyben összekötője is a különböző korú épületeknek. Ez a legkényesebb pont vált a legimpozánsabbá, egészen pontosan kényszerűségből előnnyé, és ez az igazi építészet: fénytöréseivel alul az áprilisi napsugár teremt valószerűtlenül derűs aulahangulatot, felül pedig – ahová valószínűleg már nem futotta emeleti átjárót is építeni – egy féltetős faszerkezet zárja le, takarja el, amit el kell takarnia.

Az épület egyáltalán nem kíván tolakodni újdonságával, viszont ideteremti mindazt, ami a mai frissességből karakter és tiszta forma lehet

A városi önkormányzat pénzéből épült iskolában egyébként csak alig-alig érezhető a kényszerű költségkímélés. Minden osztály külön öltözőszekrénysort kapott (a fakó faszín és kék kettőse természetesen az ajtók és burkolatok színéből köszön vissza), mindössze a folyosók burkolata tűnik a kelleténél néhány fokozattal mintásabbnak. És persze, amilyen a messziről jött ember, ezt, ha így volt, ha nem, rögtön a spórolással hozza összefüggésbe. (Még inkább apróság, de a régi Bauhaus-házban elhelyezett tanári szoba eleganciája is akkor lenne makulátlan, ha bejárati ajtaja valaha csíkosra fújt üvegkazettáit hasonlókkal és nem sima síküveggel lehetne pótolni.)

Ma még tart ugyan a tavaszi szünet, de a csengők rendületlenül, minden órában megszólalnak. Az új paksi iskolában egyébként a viszonylag kis osztályokon és a tolókocsi felhajtó rámpáján kívül semmi sem emlékeztet az egykori „gyógypedagógiai" általánosra. Ez most egyszerűen a Mesebolt írójáról elnevezett Gazdag Erzsi Általános Iskola és Diákotthon.

Torma Tamás

Az Octogon Építészetkritikai Műhely tagja

TELEVÍZIÓ

Hídszerepben a L'art pour l'art

Melyik a legdrágább televíziós műfaj rögtön a kosztümös tévéfilm után? Talán a tréfás szabadtéri sportvetélkedő. Mondjuk egy Játék határok nélkül.

Melyik a legolcsóbb televíziós műfaj rögtön a szünetjel után? Ugyanaz. A tréfás szabadtéri sportvetélkedő. A L'art pour l'art társulat előadásában. Amúgy ez is tökéletesen televízióra illik. Csak televízióra. Színpadon előadhatatlan, képernyőn viszont mutatható közelről is, távolról is, élőben is, konzervként is, lehet értékelni közben és utólag, de még reklámmal is megszakítható.

Kedd este a társulat a TV2-esen megpróbált összegöngyölíteni egy hidat. Olcsó műsor lehetett, mert a híd már ott volt. És olcsó, mert a híd nem mozdult. Nem kellett visszaállítani. Gazdag blődlikínálatukon belül ez csak egyetlen aprócska gyöngyszem, mégis olyan, amire legközelebb L'art pour l'art-ék vagy akárki más teljes programot építhet. Sőt, sorozatot. Mert az ebből a kis szösszenetből is látszik, hogy a téma bővelkedik változatokban. Fiúklányok nekiveselkednek a pillérnek, rángatják a karvastagságú szegecseket, kivörösödve püfölnek acéltraverzet és vasbetont. Lehet külön-külön lökődni, lehet összekapaszkodva. Vezényelhet egyvalaki, vagy kereshet rajta fogást mindenki saját fantáziája szerint. Minden változhat, csak a híd mozdulatlansága állandó. Ha a híd is mozogna, az már elterelné a nézői figyelmet az üzenetről.

Hogy mi az üzenete egy csokorra való abszurd sziporkának, melyek nem mellékesen az olimpiával viccelődnek? Nem az, amit a nagy tervek sértődékeny elkötelezettje kikérhet magának, és nem is az, amire a pártkatona gondol, ha tréfásat lát, és rögtön keresi benne a szó és kép fegyverét. A hídgöngyölés üzenete a hídgöngyölés. Két politikai hirdetésblokk között.

Választások előtt egy héttel föl kellene szaporodnia a képernyőn az abszurdnak. Minden jobb csatorna rendelhetne egy órácska L'art pour l'art bohóckodást a csapattól, a tehetősebbek frisset, a szegényebbek alig használtat. Ez még összehozhatna bennünket. Vagy máshol választana szét.

Tegyük fel, egy televíziózó nép bámulja, ahogy a hidat rángatják a fiúk, kékülő fejjel, összeszorított foggal. A nép egyik fele biztosan a hasát fogja. Talán még azt is értékeli, hogy kicsi, kézre álló híddal kezdték. Keskeny, acélszerkezetes vasúti átjáró az Árpád [illegible] Realitásérzék a [illegible] jövő el-

Kleinhardt J.

Scopoli J. A.

Mellig látható, kissé balra fordult, ablakban áll. Parókája egyszer fodritott, bajuszt és szakált nem visel. Nyakkendője körül van csavarva, mell fodra látszik, mellénye magas, galléros nélküli kabátja egy elejű. Fölül kagylók és tölgygalyak képeznek díszt. Felirata a párkányzaton öt sorban:

Jo: Ant: Scopoli
S: C: R: et Apost: Majestati in re
metallica et monetaria a Consiliis supremi
Hungariae infer: Camergrafia
tus Officii Assessor.

alól balra: J. Kleinhardt del
jobbra: J. Baltzer sc. Pragae et Lissae.

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek disz nélkül 15·9 : 10·3 cm.

9735.

65-98-68. Sz. N. 101/98.

Kleinhart Teréz
pécsvári kőfaragó
1768.

Irod
Iványi Béla dr.:
Címeres és egyéb pecsétek
a keszthelyi hercegi
levéltár tolnai részében - Veszprém, [1943]
13 cl.

ÉRME

VEGYES-HÁZI királyaink két
Árpád-házi királyok pénzei
érmeken semmiféle felirat
számos példányban találtattak III.
s a legritkább magyar érmek egy
Róbert Károly alatt a ma

második kiadását Mátyás királyhoz
z iskolakönyvek nagy részét.

naecenások java a mohácsi csata-
idegen könyvárúsok, miniátorok,
ni fényes elme, tehetség van az
testvérharcz, külső s belső ellen-
ik, a végtelen hadjáratok kora, a
üzdelem előbb, mint 1711-ben, a
lyott.
ommal látjuk, hogy miként Mátyás
, csonka faragvány maradt meg
ermékeinek, a magyar kultura épü-
zain. Ma már csak sejteni lehet,
ek nem volt folytatása, a nemzeti
dt nyugati társai mögött. A népek
szédainknak; a míg azok hivatva
ig a magyar őrként állt a Kelet
vegető ozmánság ostromai ellen.
nyoma elveszett, ha nemzetünk a

Kleinmann Béla

Kleinmann Béla ötvös, ékszerész
és csatkészitő, IV. Fehérhajó-u. 8/10.
386-694

Budapest, 1940. szept

MAGYAR

CSILLAG

[redacted]

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 34

Telefon: 115—740

MDK

Kleinmann Frigyes
zedő, nyomdász (majd a nyomdász zakkor elnöke)

1)

Kleinmann Frigyes emlékezete
Kitűnő munkás zakmájában, erkölcsi magaslat lényében. Mint tanuló korában kitűnő accidens zedő, kire a leg nehezebb zedési munkát ria lelettett bízni. Tanulni vágyó magát állandóan fovább képző nyomdász.
Szedők zámára vit ABC jében ügyes csoportosításban adta alfabetikus rendben elő mindazt amit tudni kell.
Munkája mellett megírta a Correctura és revizió ennek zakrikkét ez volt hatyndála. Vezérgyeni ség volt, jó barát és munkatárs. Vidám és zeretetre méltó mindenki iránt –

Bendtner Sojsef: Kleinmann Frigyes emlékezete
Grafikai Szemle 1892. 27. 17-18-19. –

mDK

Kleinmann Frigyes

zedő, nyomdász (nyomdász szakkör elnöke)

2)

– Kleinmann Frigyes emlékezete

– a bár tudta hogy gyönge szervezete miatt nem lesz hosszú életű, jó kedélye nem hagyta el. Türelemmel oktatta a vezetése alatt levő tanulokat humánus volt, ugy szakkis mint tanonccal szemben. Önzetlen szeretettel viselkedett embertársai iránt.

Bendtner József: Kleinmann Frigyes emlékezete
Grafikai Szemle 1892. 2 z. 17-18-19 o.

MDK

Kleinmann Lipót

építés.

Vállalk. Kész. 1908. szept. 9. 3. l.

Magánép. eng. Bpen.

LÓNYAY-UTCA 25—27. NEY SIMON szobrász LONYAY-UTCA 25—27
MODERN IPARMÜVÉSZET
ÉPÜLET DISZITÉSEK. DOMBORMŰ VÁLLALAT. STUCCO MENNYEZETEK.
TELEFON 69—74. PLAQUETTEK ÉS IPARMŰVÉSZETI TÁRGYAK FÉMBŐL TELEFON 69—74.

vagy molybdänból elektromos izzólámpák számára. (Képv.: Kelemen.)

—

2020. alapsz. Lux János mérnök Wienben. — Eljárás szálaknak előállitására elektromos izzólámpák számára nehezen ömleszthető fémekből. (Képv.: Kelemen.)

—

2259. alapsz. Longinovits József gyógyszerész Wienben. — Meleg ásványvizfürdő előállitására szolgáló kályha. (Képv.: Takács.)

—

2326. alapsz. Leffer Louis Georg mérnök Cöln-Lindenthalban. — Öblitő-berendezés az öblitőszekrény vizszine alá merithető lopócsővel, főleg klozettekhez. (Képv.: Kalmár.)

—

4256. alapsz. Snow Arthur Warren épitésvezető Duluthban. — Országut- és vaspályaegyengető gép. (Képv.: Takács.)

—

4292. alapsz. Székely László Lázár vállalkozó Budapesten. — Ujitások vasbetonszerkezetek előállitására való állványzatokon és mintákon. (Képv.: Bérczi.)

—

4252. alapsz. Magyar Siemens-Schuckert-Művek Villamossági Részvénytársaság cég Budapesten. — Füleskapocs tartóhuzalra függesztett munkavezetékhez.

—

1397. alapsz. Thornycroft Tom mérnök és hajóépitő Chisurick London melletti Church-Wharfban. — Erőgép belső elégetéssel. (Képv.: Schön.)

—

1402. alapsz. Idb. Tewes Fritz és ifj. Tewes Fritz kovácsok Gelsenkirchenben. — Utitás bányakocsikhoz való kapcsolóhorgokon. (Képv.: Neufeld.)

Szabadalmak gyakorlatba vételére vonatkozó ajánlatok.

New-York Labeling Machine Company cég New-Yorkban

„Jegyragasztó gép“

cimü, 24930. sz. 1901. szeptember 10-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Schwartz József mérnök New-Yorkban

„Füstemésztő berendezés mozdonykazánok számára“

cimü, 30609. számu 1903. szeptember 28-diki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatba vétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Church Melvin Batchlor vashingtoni lakos a 35463. számu

„Hajtómü“

cimü magyar szabadalom tulajdonosa szabadalmának gyakorlatbavétele céljából belföldi gyárosokkal összeköttetést keres, esetleg szabadalmát eladja vagy gyártási engedélyeket ad.

Bővebb felvilágositással szolgál **Kalmár J.** hites szabadalmi ügyvivő Budapest, VII, Rákóczi-ut 44.

Horton James Alexander magánzó Providenceben

„Javitás dróthuzó gépeken“

cimü, 32447. számu, 1904. szeptember 7-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. szám.

Jönköpings Tändsticksfabriks Aktiebolag jönköpingi cég a 9780. számu,

„Gép gyufaskatulyák megtöltésére“

cimü magyar szabadalomnak tulajdonosa, szabadalmának gyakorlatbavétele céljából belföldi gyárosokkal összeköttetést keres, esetleg szabadalmát eladja vagy gyártási engedélyeket ad

Bővebb felvilágositással szolgál **Kalmár J.** hites szabadalmi ügyvivő Budapest, VII., Rákóczi-ut 44.

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1908. szeptember 7-én Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását:

a) nagyobb és kisebb épitkezésekre:

202166. Prágai Ármin (VIII., Kun-utca 11.) a VIII., Losonci-utca 6579. hrsz. a. 3 emeletes ház, ép. Gubisch Alajos.

197252. Fuchs Dávid nev. Martinek József (I., Budaeörsi-ut 11873. hrsz. a. 3 emeletes ház.

199614. Biró Adolf (VII., Rákóczi-ut 22.) a II., Rézmál-dülő 6161. hrsz. a. emeletes nyaraló, ép. Weil Lipót.

201992. Jung Károly (I., Svábhegy vasut állomás) az I., Virányos-ut 8718 | 1. hrsz. a. nyaraló, ép. Wellisch Andor.

194601. özv. Kohn Lajosné (VIII., Illés-utca 13.) a VIII., Kőris-utca 7176. hrsz. a. gyári épület.

184939. ifj. Győrffy Károly (IV., Központi városház) az I., Virányos 8775. hrsz. a. nyaraló, ép. Szakál Lukács.

194582. Pless Mór (VII., Károly-körut 19.) a VI., Béke-utca 108. sz. a. földszintes ház, ép. Kleinmann Lipót.

20037. Valient Ágoston (VIII., Kálvária-tér 2.) a X., Névtelen-utca 8416 | 16. hrsz. a. földszintes ház, ép. Strakovits Albert.

199094. Dr. ifj. Szily Kálmán (VIII., Barossutca 79.) az I., Somlói-ut 13384. hrsz. a. földszintes ház, ép. Grünwald Miksa.

195350. Hanel Herman (IX., Tüzoltó-utca 32.) az I., Csurgói-ut 13725. hrsz. a. földszintes ház.

198753. Mühl Ferenc (X., Névtelen-utca 8416. hrsz.) ugyanott földszintes ház, ép. Kriska János.

205097. Jungfer Gyula (VIII., Berzsenyi-utca 6.) a VII., Kerepesi-ut 2558. hrsz. a földszintes épület, ép. Gerstenberger Emil.

200456. Lauffer Vilmos (VI., Városliget) ugyanott kávéház, ép. Schlarb Jakab.

197946. Einzenberger Imre (II., Lövőház-utca 18.) ugyanott növényház, ép. Ruzitska Ferenc.

198701. Pavlik Sándor (VI., Röppentyü-utca 19.) ugyanott toldalék, ép. Scheiring János.

198758. Wolf Péter X., Remény-utca 10. ugyanott földszintes ház, ép. Sorg Antal.

202531. Gergelyi Kálmán (I., Mátyáskirály-ut 32.) ugyanott toldalék.

198759. özv. Major Gáborné (VII., Komocsy-utca 28.) ugyanott toldalék épitésére vonatkozó tervei jóváhagyattak.

b) nagyobb és kisebb átalakitásokra:

201994. özv. Fazekas Józsefné (VII., Izabella-tér 2.) ugyanott.

195357. Hermann Lipót (VII., Hajtsár-ut 24.) ugyanott.

200414. Feiglstock Imre (VII., Kövér Lajos-utca 7.) ugyanott.

201621. Jäger Dávid (III. Lajos-utca 41.) ugyanott.

202854. Dr. Vidor Zsigmondné (VII., Városligeti fasor 33.) ugyanott.

203259. Gr. Andrássy Géza (IV., Kaplony-utca 9.) ugyanott.

199580. Krolupper József (I., Istenhegyi-ut 38.) ugyanott.

199640. özv. Weisz Mártonné (III., Táborhegy 2277. hsz.) ugyanotti házra vonatkozó tervei jóváhagyattak.

c) jóváhagyásra ajánltattak:

193041. Bors Károly a VII., Király-utca 4682. hrsz. a.

198281 Fach Tamás az I. Németvölgy 12764. hrsz. a.

202175. Perl Adolf a VII., Thököly-ut 4306. hrsz. a.

199631. Somorjay Arthur a II., Retek-utca 42. sz. a.

199092. Kutlánya János az I. Fehérvári-ut 44.

199579. Friesz György a IX. ker. Páva utca 9069 hrsz.

201390. Hönig Antal a VII. Rákóczi-ut 34.

203228. Faragó Béla az V. Nádor-utca 6.

195395. Horovitz Sándor a VII. Erzsébet-körut 5.

197927. Mussnai Amália a VI. Király-u. 80.

197952. Adler Ignác a VIII. ker. Népszinház-utca 17.

198743. Özvegy Róth Mórné a VIII. Német-utca 52.

198722. Grünfeld Jakab a VIII. Baross-utca 6631 hrsz.

197293. Csizmadi Gergely a VI. Erzsébet-királyné-ut 118.

196100. Vidasfalvy Gyula az I. Halmi-utca 8.

199635. Kalus Gergely a VI. Szegedi-utca 42.

204445. Hajnal Márkus a VIII. Dobozi-u. 47.

198690. Pozsonyi Béla a VII. Lőcsei-ut 14.

202546. Gozony István a VIII. Fecske-utca 6037. hrsz.

194595. Lutz Ede a VII. ker. Őrnagy-utca 2558. hrsz.

198757. Gróf Zichy Géza az I. Uri-utca 2261. hrsz. alatti házra vonatkozó tervek;

d) gépekre és felvonókra:

199617. Jakabfy Rezső (V. Lipót-körut 13.)

203962. Urbanek János (I. Fehérvári-ut 11.)

e) elutasittattak:

195412. Gellér Mihály a VII. Rákospatak-utca 1978. hrsz.

199593. Weisz Emil a VI. Király-utca 54.

195382. Sziklai Zsigmond a II. Zsigmond-utca 1.

197260. Mai Arthur a VII. Damjanich-u. 52.

194570. Dr. Wágner Géza az I. Gyöngyvirág-ut 9566/1. hrsz. házra vonatkozó tervek.

KOVÁCS ZSIGMOND
FESTŐ, FÉNYEZŐ és MÁZOLÓ.
Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, különösen fa- és vasbutorok fényezését és festését, valamint fürdőkádak zománcozását, stb. Kórházi és intézeti berendezéseket modern kivitelben és a legjutányosabb árak mellett eszközöl.
BUDAPEST
VII. KERÜLET, DOHÁNY-UTCA 15. SZ

Prister György egészségügyi berendezések telepe.
Mühely és iroda: BUDAPEST, VI., IZABELLA-UTCA 71. Telefon 22—12.
Vizvezetéki, fütési és világitási telepek, csatornázások, fürdők és closetek, vizállomások, szivattyumüvek, kézi és erőmüvi hajtásra. Vizvezetékek kastélyok és községek részére. Tüzoltási berendezések gyáraknak. Melegviztelepek. Technikai berendezések, fürdők' kórházak, szanatóriumok, iskolák és gyógyfürdők részére.

Emulgit és Reform

parafakő szigetelő anyag, Schedtetők, fa-cementtetők, hideg és vékony falak burkolására, könnyü hangfogó válaszfalak készitése, hütök, jégvermek, sörraktárak, borpincék szigetelése.

Thermalit

tulhevitett vezetékek szigetelésére.

Szabadalmazott

Parafakőgyár R.-T.

ezelőtt: Kleiner és Bokmayer

Igazgatóság: Budapest, VIII., Főherceg Sándor-tér 4. sz.

Telefon 60—33 és 67—25. ooo Gyár: Köbánya.

Parafa-asbest padló

ruganyos, meleg, könnyen tisztán tartható.

Földfeletti jégvermek sörhütők, borpincék

tervezése.

Műszaki iroda

a parafakő anyag célszerü alkalmazására vonatkozó tervezések kivitelére.

Lejáró tervpályázatok.

Szept. 18. Kálvin szobor-bizottság Genfben: Nemzetközi pályázat Kálvin szobrára Dijak összege 30.000 frank. (16)

Okt. 10. Magyar Mérnök- és Épitész Egylet: állami munkásházak tervezése Kispesten. Dijak: szabályozási pályaterveknél: I. 2000 kor. II. 1500 k. III. 1000 k., a lakóház tipusokra vonatkozó pályaterveknél: I. 600 k. II 400 k. III. 300 k. (36.)

„ 15. Éremkedvelők egyesülete: plaket tervezés. Dij: a.) kivitellel megbizás vagy 200 k., b.) I. kivitellel megbizás, II. 200 kor. Megvételi dij 100 k. (32.)

„ 26. Magyar Mérnök- és Épitész Egylet: 1908. évi Ybl pályázat. Dij: Ybl érem. (1.)

Nov. 28. Magyar Mérnök- és Épitész Egylet: az egyesület 1908. évi épitészeti kispályázata. Dij: egyesületi ezüstérem és 100 kor. (16)

1909. Jan. 6. Magyar Mérnök- és Épitész Egylet az egyesület 1908/9-ik évi épitészeti nagypályázata: Dijak: egyesületi aranyérem és a vallás- és közokt. minist. 1200 k-ás uazási ösztöndija, II. egyesületi ezüst érem. (22.)

„ Máj. 15. Debrecen város tanácsa: Kossuth Lajos szobra. Kiviteli költség 150.000 kor. Dijak: I. a kivitellel megbizás, II. 6000 kor., III, 3000 kor. Megvételi dij 1000 kor. (29.)

* A zárjelben foglalt számok azon lapszámainkat jelzik, melyekben az illető tervpályázatok közzététtettek.

Pályázatok tervkészitésre.

Törvénykezési épület tervezése. A Balassagyarmaton emelendő törvénykezési épület terveinek elkészitésére pályázat hirdettetik. A pályatervek aláirással nyujtandók be. A pályatervek 1:200 mértékben készitendők, még pedig minden emeletsornak egy-egy alaprajza, az épület minden egymástól eltérő homlokzatáról külön rajz és a tervezet megértéséhez szükséges metszetrajzok. A tervezethez köbtartalom szerint számitandó átlagos költségvetés és egy müleirás melléklendő. A köbtartalom a pincefenék vonalától a főpárkány felső éléig számitandó s egy köbméterre 17 kor. egységár veendő fel. Az épités összköltségei 450 000 koronánál többre nem rughatnak; ez összegben a telekrendezés költségei is benfoglaltatnak. Az épités programmja, valamint a teleknek helyszinrajza az igazságügyministerium segédhivatali főigazgatójától dijtalanul átvehető. Távlatrajzok nem készitendők. A tervrajzok beüvegezése mellőzendő. Az aláirt pályatervek lepecsételve, f. é. november 3-án d. e. 10 óráig a m. kir. igazságügyministerium segédhivatali főigazgatójának átvételi elismervény mellett nyujtandók be. A tervek a benyujtástól számitott egy hónapon belül biráltatnak meg. A legjobbnak talált pályatervek közül az első 1800 kor., a második 1200 kor., a harmadik 600 korona jutalomban részesül. A nem dijazott tervek bármelyike 400 koronáért megvehető. A dijazott vagy megvett tervek a kincstár tulajdonába mennek át. A végrehajtási tervek elkészittetését illetőleg a minister fentartja magának a szabad rendelkezés jogát és a tervpályázat eredményétől függetlenül a végleges tervezet elkészitésével bármely épitészt megbizhat.

A pályaterveket hét tagból álló bizottság bontja fel és birálja el. Ez a bizottság, amelynek határozata végérvényes és meg nem felebbezhető, következőkép állittatik össze:

a) Az igazságügyministerium kebeléből kiküldendő 3 tag (ezek közül az elnök).

b) A kereskedelemügyi minister ur részéről kiküldendő 1 müszaki tisztviselő.

c) Az igazságügyminister által szabadon választott 1 épitész.

d) A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet kebeléből az igazságügyminister által meghivandó egy tag.

e) A Magyar Épitőművészek Szövetsége kebeléből az igazságügyminister által meghivandó 1 tag.

Pályázatok állásokra.

Községi mérnöki állás. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye kunszentmiklósi járásához tartozó Szabad-Szállás községben lemondás folytán megüresedett községi mérnöki állásra pályázat hirdettetik. Az állás javadalma 1200 kor. törzsfizetés, 80 kor. lakbér és a magánmunkálatokért megállapitott dijak. Megjegyeztetik, hogy a község képviselőtestülete ezen állás javadalmát 2000 korona fizetésre és 400 korona lakbérre emelte fel, mely határozat törvényhatósági jóváhagyás alatt áll s a jóváhagyás után a fizetés a megválasztott részére ezen összegnek megfelelően fog kiszolgáltatni. Az előirt minősités és eddigi alkalmaztatást igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvények Martinovich László főszolgabiróhoz Kunszentmiklóson szeptember 15-én d. u. 5 óráig nyujtandók be.

Utmesteri állás. Kis Küküllő vármegye törvényhatóságánál a Dicsőszentmárton székhellyel rendszeresitett th. utmesteri állás megüresedvén, arra pályázat hirdettetik A mennyiben az utmesteri iskolát sikerrel végzett egyén neveztetnék ki, ugy annak évi fizetése 1400 korona, ellenben ha olyan egyén neveztetnék ki, a ki utmesteri iskolát ugyan nem végzett, de a szabályszerü képességi vizsgát letette, ugy az évi fizetés 1200 korona. Mindkét esetben az utmester részére 250 korona lakpénz, 20 korona irodai átalány és 30 korona szertárbér jár. Évi utiátalány fejében az utmesteri szakaszba eső törvényhatósági közutak minden km.-je után kiépitett közutaknál 10 korona, kiépitetlen közutaknál pedig 5 korona állapittatott meg Felhivatnak mindazok, kik az állást elnyerni óhajtják, miszerint 1 koronás bélyeggel ellátott folyamodványaikat a vármegye főispánjához cimezve Csató Gábor alispánhoz október 1-ig nyujtsák be. Igazolványos altisztek elsőbbséggel birnak.

Technikus-állás. Torda városánál 2—3 havi időtartamra alkalmazást nyerhet oly technikus, vagy szigorló mérnök, ki önállóan dolgozni képes és tervezésekben jártas. Az ajánlatokat Torda város polgármesteréhez szeptember 15-ig kell beadni.

Teglamesteri állás. Kisujszállás város tanácsa pályázatot hirdet a városi téglagyárnál betöltendő gyárvezetői vagy téglamesteri állásra. A telep gyártási képessége évi 1,000.000 géptégla és tetőcserép. Felhivatnak ezen állásra pályázni óhajtók, kik a gyártási mennyiséget megfelelő egységárral átvenni hajlandók, hogy ajánlataikat Kisujszállás város polgármesteréhez adják be. Az állás 1909. január 1-én elfoglalandó és a szerződés 3 évre köttetik meg. A tüzelő anyagot és a szerszámot a város adja. Bánatpénz 2000 korona.

Folyamfelvigyázói állás. A szatmári m. kir. folymmérnöki hivatal felügyelete alatt álló Szamos szakaszon a szatmári folyamfelvigyázói állomás megüresedvén, erre az állásra, mely elsősorban igazolványos altisztek számára van fentartva, pályázat hirdettetik. Ezen állás évi 800 k. fizetéssel, évi 140 k., lakpénzzel, évi 12 k. irodaátalánynyal, valamint személyi és lakpénzpótlékkal van egybekötve. A pályázóktól a métermértékek ismerete megkivántatik. A kik a hajózásban és rajzolásban jártasak, előnyben részesülnek. Az állás egyelőre csak ideiglenesen töltetik be s az ideiglenesen kinevezett véglegesitésére csak abban az esetben tarthat igényt, ha az előirt szakvizsgát letette, vagy pedig a kassai vizmesteriskola három éves tanfolyamát elvégezte. A folyamodványokat a szatmári m. kir. folyammérnöki hivatalnál október 1-ig kell beadni.

Mérnöki munkálatok.

Dülőutak kijelölése. Torontálmegyei Csóka község határában az összes dülő utak az uradalmi földek kivételével kijelölendők és a községi előljáróság által beszerzendő karókkal, illetve oszlopokkal megjelölendők. Felhivatnak vállalkozni szándékozó okl. mérnökök, hogy ajánlataikat szeptember 15-ig a községi előljáróságnál nyujtsák be A község az oszlopokat a helyszinére szállitja, a kijelölés idejére egy kettős fogatot és két munkást bocsájt vállalkozó rendelkezésére.

Tagositások.

Vice. [Szolnok-Doboka m.) A vicei tagositási ügyben az alkalmazva volt földmérő helyett egy uj földmérő választására tárgyalási határidőül október 9. napjának d. e. 9 órája Vice községében a községházához tüzetik ki. Felhivatnak birtokrendező földmérők, akik ezen ügyben a földmérői munkálatok teljesitését elvállalni akarják, hogy a szerződési pontozatok előterjesztése mellett ajánlataikat a dési kir. törvényszéknél Bod, eljáró bizóhoz vagy az érdekelt birtokossághoz adják be.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. minister Krausz Ignác és Hauszner Zsigmond igali, valamint Róna Béla tabi lakosoknak az általuk tervezett toponár—igali h. é. vasut folytatásaként Szill, Lápafő, Várong és Szakcs községeken át a győr—veszprém—dombovári h. é. vasut Ság-Nagykónyi állomásáig vezetendő rendes nyomtávu gőzüzemü h. é. vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

Iparvagány fektetés. A székesfőváros szemétlepéhez vezető iparvasutból kiágazólag a pusztaszentlőrinci homoktéglagyárhoz tervezett iparvágány közigazgatási bejárását a kereskedelmi minister e hó 19-ik napjára elrendelte és

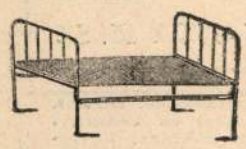

Honi ipar!

Árjegyzék és költségvetés ingyen.

Szállit kizárólag saját gyártmányu mindennemü **sodronyfonatokat, keritéseket, vas és rézbutorokat** és **ágybetéteket**, kórházak, intézetek és szállodák részére.

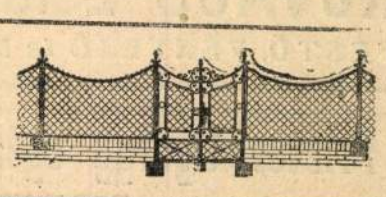

HICKER GY. Budapest, VII., Holló-u. 3. Telefon 22—66.

Kleinradt Daniel

Áthozat

ötv.

l.

Kőmagyötvi.

1487. sz.

T. C

1935.

VIII.	16.	2151.	sz. sala	H.	

Kleinrath József Dániel
rézkovács
Nagyszebenből, 1828-ban 20 éves,
rézm. tanoncnak.

Kleinrath József Dániel, rézkovács, Nagyszebenből, 20 éves korában, 1828-ban iratkozott be a rézmetszők szakosztályába.

lásd
Fleischer Béla. 58. l.

Temesvár.

A középtért az bástyákkal
a melyet a szövetséges csapatok
előtérben a TEMES FLUS hajt k
parton négy lovas tiszt és egy
a háttért pedig hegyek foglaljá

Die von denen Kay
und hohen Alliirter
Vestung Temeswa

Rm., mér. a vk. 1

Kleinrath L.

für Képrajzoli

Lásd

Sárközy András

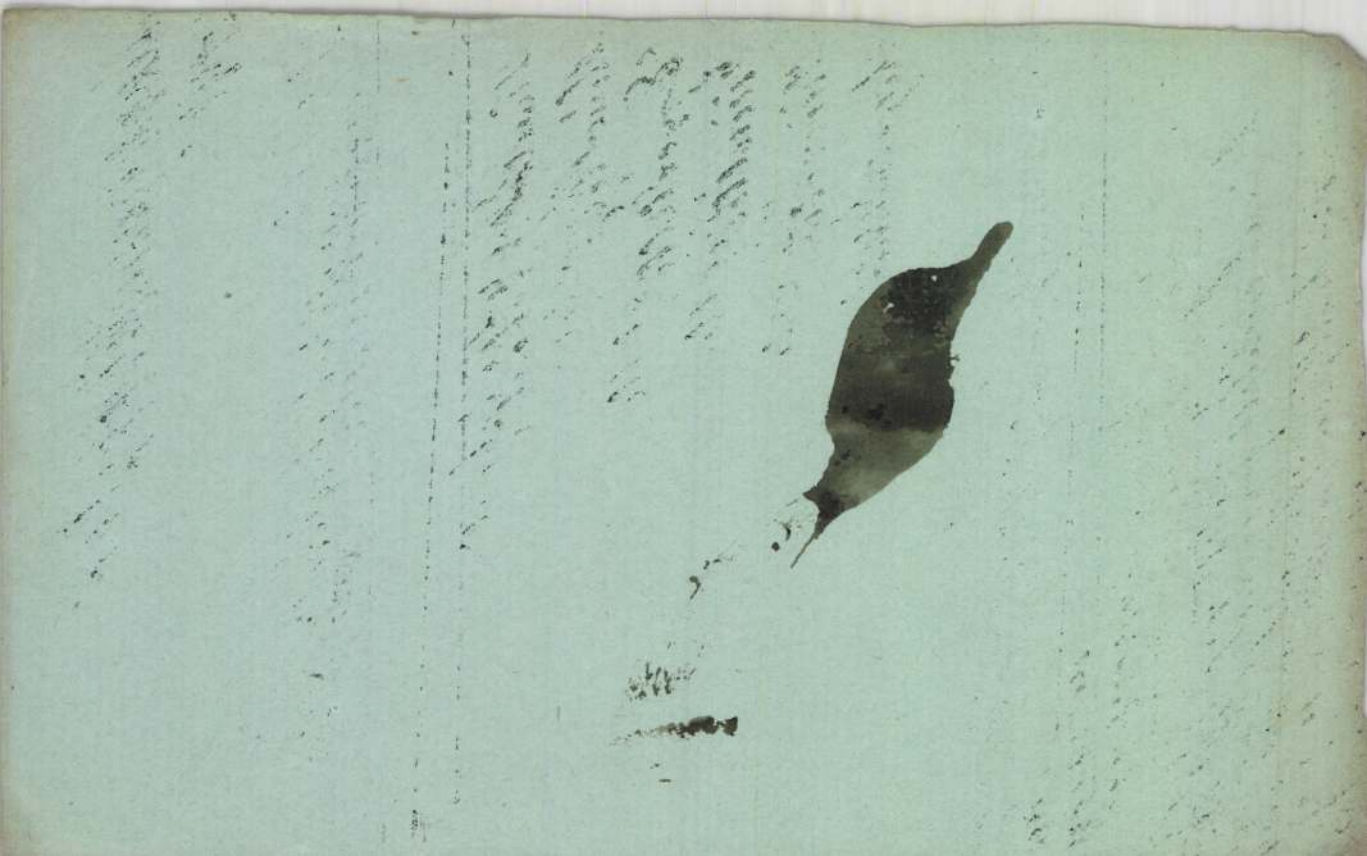

xtatásügyi Minisztertől.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
220 1922.
Ért.: 922. VI 16. hó n.

Te, kar ne?

1922

Szentes Lőrinc

A m. kir. vall. és közokt. m
szám alatt kelt s a IX. ker.
rendeletének másolata:

1921/22. évi költségvetés, A

Az ócsai ref. temp
állványfák vételára fejében
délyezvén, utasitom az állam
Műemlékek Országos Bizottság
nyugtájára elszámolás kötele
fentmegjelölt alnaplójában k

Kleinrath Mihály,szabómester

1872-ben a soproni naptárban szerepel a sztrajk idején. 34.old

Kaszli Ernő: A soproni szabólegények sztrajkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat.XIII.1959. Sopron

Kleinschelker Ferenc
ötvös Nagyszeben

Körmagyötvj. 249 l.

1410 **Franciscus Kleinschelker, M 1638.**

a) Talpaspohár, kalapos, szárnyas hermákkal. — *Kluftbecher, daran beflügelte Hermen m. Hüten.* — Ca 1650.
Csubry J., Nagyszeben — *Hermannstadt.*

b) Talpaspohár, hermákkal. — *Kluftbecher m. Hermen.* — Ca 1650.
Gróf Bánffy Miklós, Expos. 1931 : 210.

Kleinschelber Ferenc

otvös

Nagyrében (?)

Talpas pohár

gróf Bánffy Miklós

tulajd.

Jul

SÜMEG

Kisfaludy Sándor háza

Kisfaludy Sándor sümegi háza. VL 1900, 469.l.

Kleinschelker Ferenc

ötv.

l.

Kőmagyötvj.

1410. n.

Athozat

1935:

IV.	14.	hívókért
"	20.	1575. sz. szla
V.	4.	á conto
"		1645. sz. szla
	25.	1720. " "
		szla
VII.		szla
		á conto
		helyesbítés

Philip Kleinschmit, asztalos legény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1681-től: "Philip Kleinschmit Von Cassel aus Hessen Dischler gesell". 104. old

Batári Ferenc: Asztalos legények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosmüvességéhnnek történetéhez 93. old

Arrabona, 9.-Xantus János Múz, Győr, 1967.-A Győri Múz. Évkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Kleinschmidt Frigyes

festő
Szepeshelyről, 1814-ben
iratkozott be.

Kleinschmidt Frigyes, festő, Szepeshelyről, 1814 aug. 7-én iratkozott be.

lásd
Fleischer Béla 58. l.

Temesvár.

A középtért a bástyákkal
és város foglalja el, a hátté
dig a Temes háromkerekü malmo

TEMISVAR

fölül jobbra, de oldalt: 105.
magyarázó szövegének kezdete:

Rm., mér. a vk.
Govoni: L'origi
99-92-III

KLEINSFALTH Máté festő

PETROVÁ-PLESKOTOVÁ, Anna: Adalékok Anton Schmidt festő életútjához és pályakezdéséhez. = MNG Évkönyve 1991 (1991) 202.p.

Selmecbányai diadalkapu kivitelezésén dolgozott II.József látogatása toszteletére Anton Schmidt, Stanetti Dénes szobrász, Organista Simon és Kleinsfalth Máté festők

Balogh 1975

Barabás Önéletírás

Barabás Önéletrajz

Barcsay 1942

Batsányi 1960

Batsányi 1963

Bayer 1904

K. D. K.

KLEINWÄCHTER rapoló

Léva (?)

Érsekújvár (?)

Gerő: Magyarországi várépítészet. Bp. 1955.

252. 395. l.

MDK

Kleinwächter János kőmives

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek; vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romoktól? Művört 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Kleinwächter

mérnök

Esztergom XVI. k.

l. Németh Lajos

Emléklapok Esztergom

multjából. Esztergom

1900. 401. l.

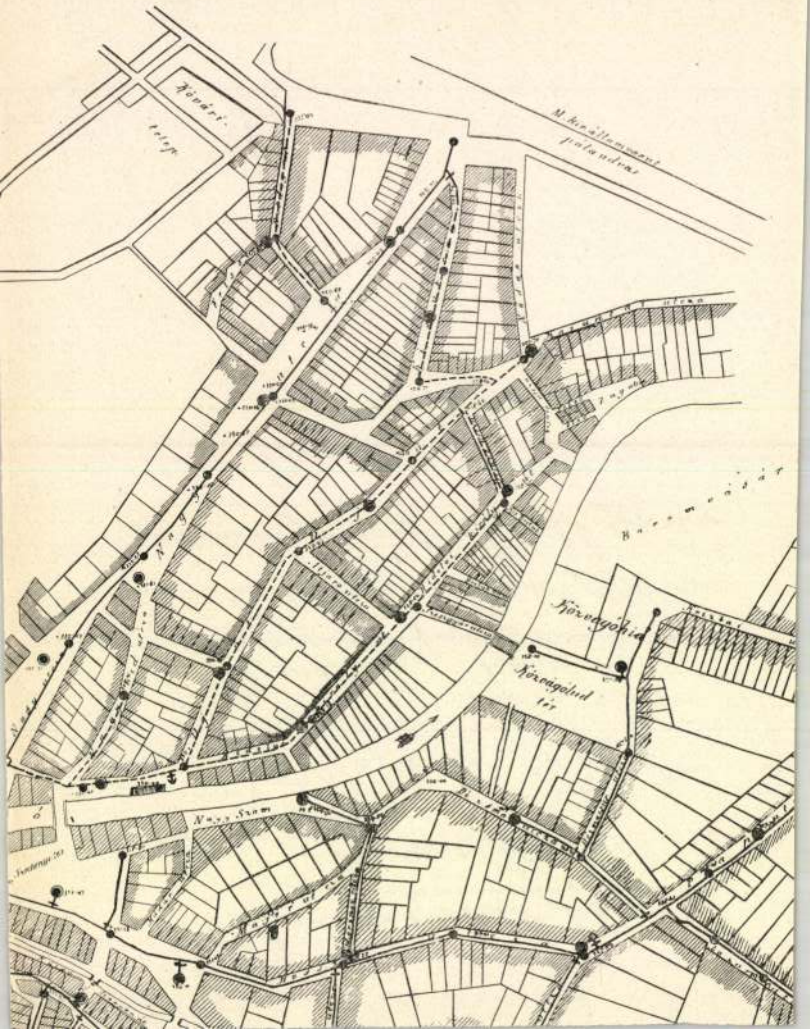

Kleinwachter

komaromi mérnök-
kari százados

l

Tanulmányok Brest II

105. l

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlöny

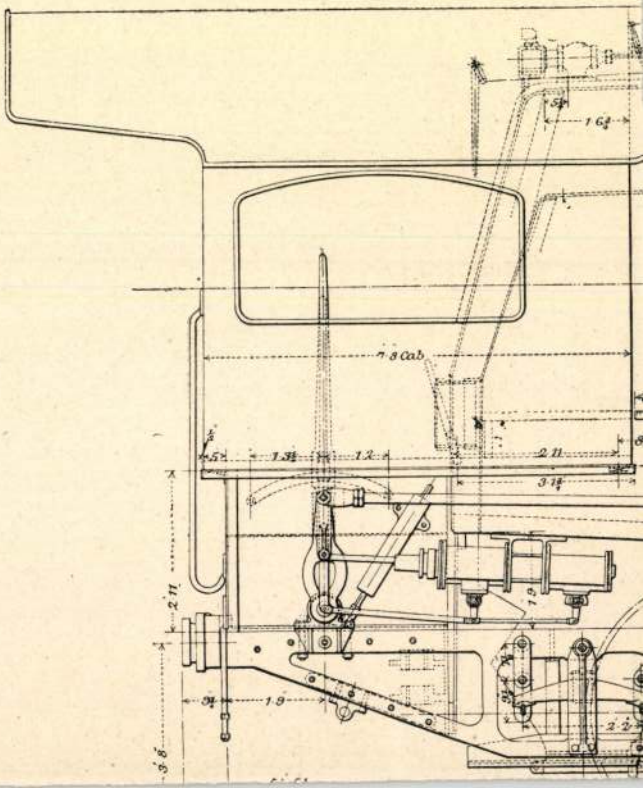

Kleinwächter Her-
mann

hadi mérnök

l.

Mihalik Miklósbört

48, 49. l –

Kleinwachter Johann

Érsekujvár. T. 5415.

A diszes keretbe foglalt térrajzon az előtérben balra a szövetséges csapatok parancsnoka és vezértársai láthatók lóháton, mig jobbra a sátor alatt vig tábori élet folyik. Felirata a lebegő mondatszalagon:

Augustissimi Romanorum Imperatoris
LEOPOLDI PRIMI
SERENISSIMO EXCELLENTISSIMIS ILLUSTRISSIMIS AC GENEROSISSIMIS
DOMINIS Dnis PRAESIDI ET CONSILIARIIS
Summi Consilii Aulico Bellici Dnis suis respective Clementissimo
et Gratiosis hanc Tabulam Expugnati Fortalitii Vyvarini cum
lineis circumvalationis et campo telus Exercitus Christiani
Humillime et Basiatis manibus Offert ac Dedicat.

alól balra: Johann Kleinwachter Kay. Ober Ingenier delineauid

Rm., mér. a rl. 67 : 63 cm.

140-95.

Kleinwächter (Klein-
wachter) Johann —
von Wachtenberg

l.
Glaser Karlsruhe

128-l.
8.- 74, 170, 198, 199,
411-12.

III

767(3593).

817(44).

633.

1905.

[illegible] ábrázolt két szárnyas
bal térdére nehezedik, [illegible] e- [kereiben
kissé jobbra dől, a [illegible] lévő
akjában hull a földre.
cm.
ki 20578 sz. leirattal 150 K-án.

273

KLEINWÄCHTER, Johann retrato

1667

Szalai - Szabó 1999 No. 9.

der den Begriff der
ftvollen Ausdrucks-
nte, ist, daß er ein-
den Kunst, die Fak-
diger Besucher der
Ungarn, mit seinen
eine Sensibilität für
3 das im Konstrukti-
smaterials" mit dem
ntdeckung des Sur-
ommenheit der Zeit
merkungen zur Fak-
nwelt der Kunstrich-
m Begriff vom "lei-
er aktuell sind seine
nistorisches" "Netz"
usgerichtete spezifi-
n der Lebens- und
ederung von Vorder-
ckte die Wurzeln bis
rational gerichtete
nbildung mehr ver-
s Kulturformen und
bewahrt Kulturreste
unbedingt auf rea-
ülle der Wirklichkeit
Gedanken treu, die
nus verbanden und
n.
ach Ungarn zurück.

KLEIXNER, Johann, pozsonyi asztalosmester

J.K., bürg. Tischlermeister,
4 éves lánya megh. [1807, 1109 l.

U.az, + 42 évesen, Pozsony, 1820 febr. 22
[1820, I. kötet, 299 l.]

Pr.Z.

KLEIXNER, Johann, pozsonyi asztalosmester

J. K., bürgerl. Tischlermeister, 4 éves leánya meghalt. (1807, 1109 l)

—

U. az, + 42 éves korában, Pozsony, 1820 február 22.
(1820, 1. kötet, 299 l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

KLEIR VENCEL, építőmester

Lásd: Klir címszó alatt.

MARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18.századi építkezéseihez 38.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTO MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

Kleitsch

1910–11. Mexikoban
(a fivánsban) arckepfes-
tő volt. Magyar szár-
mazású volt. Ima
az Egyesült Államokba
ment.

Schlagetter Leo
Kőrlese
magyarul beszélt

Rónay Mária

Klejánszky Tamás: /III.eszt./: Kiskutya /vizf./

SZABAD MŰVÉSZET

1954.dec. 406.l.

/Balogh J.: A Ipesti gyermekrajz kiállitás/

Klekner Ilona

Knoblauch Erzsébet

Laszgallner Erzsébet

Kövessi Edith

Lengyel György

Molnár Béla

Pfeiffer Károly

Szilády Margit

Szeleczky Piroska

Lay Olga

Reichenberg Josefa

Gróh István tanítványai voltak az Iparmüvészeti Iskolában. Tanulmányaik a fenti nüben jelentek meg, meg a kultusmüzlemi és a fővárosi tanulgatásával jelent meg

Gróh István: Ny magyar diszítések Sp. 1929.

Kleknar Ilona

textil

1923 – 28

Éirnisk 1930. 85. l.

MDK

Klekner Lászlóné

A kőbányai evang.templom. Berendezte: Klekner Lászlóné. Repr.

Magy.Építőművészet, 1931. 7-9.sz. 23.lap

MDK

Klembala Géza

Tájkép, vf.

Tájkép, vf.

1. Orsz. vasutas Képzőműv. kiáll. 1951. aug.

4. l.

KLEMENCZ Antal nagyfügedi ács. Domoszlón 1821-ben az rk. templomot javitja, amelyet --+ Gruber Lipót kőművesmester vállalt fel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Klemencz Antal, nagyfügedi
ács

1821-ben Gruber Lipát
tal együtt javítja a domonkosi
r.k. templomot.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 334. old.
+350.-Ft

M.D.K.

~~Walbert~~

Klemencz Antal, nagyfügédi ác

1821-ben Gruber Lipóttal együtt javítja a domoszlói r.k. templomot.

Heves megye müemlékeiI. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Bercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

334. old.
+350. "

Klemens Antal, [építész?]

Részt vett a színház tervezésében. Kitüntetést kapott.

– : Ünnepélyesen felavatták a székesfehérvári Vörösmarty Színházat 8. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. nov. 9. [Vidéki]

M.D.K.

Klemens Antal építész

Székesfehérvár, Vörösmarty szinház

Társtervező: Spránitz Tibor.

B első építész? Hornicsek László

Képzőművészek: Vigh Tamás, Áron Nagy Lajos, Petrilla

, stván Berczeller „udolf.

repr.
Magyar Építőművészet 1963/3. 64-68.l.

Klemens Antal

MDK

Vörösmarty szinház Székesfehérvár.

Épitész:Spránitz Tibor

Belső épitész: Hornicsek László

Társtervező:Klemens Antal

Statikus:Takács Lehel, Becsei Lajos,Murai Endre

Repr: Földszint, Alagsor, Emelet, Keresztmetszet, Hosszmetszet. /Rajzok/

Nézőtér és a/[illegible]/ karzat részlete.

Alagsori társalgó , Lépesőházi réslet

Magyar Építőművészet. 1963 3. szám 64.o.

MDK

426. ifj. Klemens Antal,ép.

Szül.: Budapest,1900 Okl.kelte: 1926 Sz.:9351

A m.kir.József müegyetemen oklevelet, absolutoriumot vagy oklevélhonosítást nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig.

ÉP-IP - ÉP-MÜV.1931.márc.1. 41.l.

M.D.K.

Ifj. Klemens Antal, építész

Serverte a Csornán felépült, róm. kath. polgári fiú-, polgári leány iskolát, a körséghárat és a tűzoltó-szertárat. (Négy fényrép.)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

nov. 16. sz. 14. old.

Klèh János (1881-1919)

„Napfényes falusi utca"
o.v. 35 x 45 cm s.l.f: Klèh János (Sérült)
Eredeti ár: 6000 ft.

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.május

MDK

Klell Kálmán

Foto kiáll. Bp.-München

MDK

Klell Kálmán, fotomüvész

Nehéz percek. Foto.
Amikor a csend beszél. "

Mücs.-OMKT."A gyermek a müvészetben" kiáll.1940.II.-III.
Kat. 27.l.

MDK

Klém János

Orsy Gábor: Alig ér rá ünnepelni a 40 éves szolnoki müv.telep. Uj Magyarság, 1940.aug.18.

Klemann

1) A vizsói völgy Mármarosban. Rajz. Klemann. fametszet Rusz Któl. Haranik s a Külföld 1865. II 489. l

2) A Mária templom és zárda romjai a Margit szigetben most. Rajz. Klemann. fametszet

n. ott. 536 l

Kleinwächter hadi mérnök

rajza
Beratorczelánya 1679.
körül
Badeni nhlt. Band XIII.

u. a Tulek vára. tárlati kép. 1679.

Band XIII No 45.

ua Körmöczbánya alaprajza
1679. bál Band XIII. No 1.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbi

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

KLEINWÄCHTER, Johann mérnök

1667-es összeállitás magyar várak ábrázolásaiból. Az egyik szignált készitő.

DÖKA Klára: Dunántúli várak tervei a karlsruhei levéltárban. In: A Dunántúl településtörténete, VII. Szerk. Somfai Balázs. Veszprém ; Pécs : VEAB ; PAB, 1989 130-131.p. és ill.

Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara rendes (XI.) közgyűlése. A Kamara ez évi rendes közgyűlését március hó 21., 22. és 23. napján tartja. A közgyűlési meghívót a jelen füzetben külön lapon mellékeljük.

A Kamara választmányának 136. és 137. üléséről. A választmány 1930. évi február hó 14-én rendes ülést tartott. Az 1930. évi március hóban tartandó tisztújító kamarai közgyűlés előkészítésével foglalkozván, a választmány a M. R. 18. §-a alapján megállapította, hogy a betöltendő választmányi tagsági helyek száma foglalkozási körönkint, illetőleg kamarai szakosztályonkint a következő:

mérnök	14	bányamérnök . . .	1
építészmérnök . . .	5	vaskohómérnök . . .	1
gépészmérnök . . .	13	fémkohómérnök . .	1
vegyészmérnök . . .	2	erdőmérnök	3

A tisztújítás előkészítésével kapcsolatos teendőkkel a választmány Bresztovszky Béla, Hoepfner Guidó, Papp Béla, Strasser Miksa és Viczián Ede kamarai tagokból álló bizottságot bízta meg, akik a tisztújítás során betöltendő tisztségekre jelöltséget nem vállalnak.

A választmány 1930. évi február hó 21-én tartott üléséből felterjesztést intézett a miniszterelnök úrhoz. Rámutatott a Kamara a súlyos gazdasági helyzetre és kérte, hogy a kormány a közvéleményt gazdasági terveiről tájékoztassa és odahasson, hogy a pénzpiac a bizonytalanságoknak a hágai és párizsi tárgyalásokkal való kiküszöbölését kamat- és hitelpolitikájában figyelembe vegye és a rendelkezésére álló gazdasági erőt elfogadható feltételek mellett magánépítkezés céljára rendelkezésre bocsássa. Kérte továbbá a Kamara, hogy a középítkezések tervezési előmunkálatait haladéktalanul megindítsák és az építkezések vállalatba adásánál a közszállítási szabályzatot szigorúan betartsák.

A választmány ismételt tárgyalás után megállapította a kereskedelemügyi miniszter úrhoz az alkotandó építőipari törvény alapelveire vontakozóan intézendő felterjesztés végleges szövegét.

A választmány az ülés során megállapította az 1930. évi tisztújító kamarai közgyűlés napirendjét, mely a kamarai tagokkal a személyre szóló közgyűlési meghívón közöltetni fog.

Fenti ülésein a választmány egyebekben önkormányzati ügyeket intézett.

A Kamara új tagjai. A választmány által hozott jogerőre emelkedett határozattal felvett új tagok 1930. évi február hó 24-től: *Bélteky* Lajos gépészmérnök, Budapest IX, Ráday-u. 9. — *Hammerschmidt* Ernő erdőmérnök, Veszprém, Jeruzsálem-u. 15. — *Illenberger* Jenő gépészmérnök, Baja, Rókus-u. 17. — *Ritoók* (gálszécsi) Zsigmond ifj. gépészmérnök, Budapest IX, Tompa-u. 15/a. — *Száki* Jenő mérnök, Budapest VII, Peterdy-u. 30. — *Székely* Elemér gépészmérnök, Budapest V, Bálvány u. 19.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1930. évi február hó 14-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket vette fel a Kamara tagjai sorába:

Ajtai Zoltán Endre, sz. 1900, okl. bányamérnök, Környebánya. — *Buczkó* Gábor, sz. 1880, okl. bányamérnök, Járdánháza. — *Dulánszky* Jenő, sz. 1901, okl. építész, Pécs, Megye-u. 21. — *Karvaly* (yitéz) József, sz. 1896, okl. bányamérnök, Kurityántelep. — *Martinek* István, sz. 1902, okl. gépészmérnök, Budapest I, Csörsz-u. 9. — *Menténvi* Tibor, sz. 1903, okl. építész, Diósgyőrvasgyár, Mester-u. 14. — *Nemes* Emil, sz. 1867, okl. mérnök, Budapest V, Klotild-u. 4. — *Pataki* Ferenc, sz. 1888, okl. gépészmérnök, Rákosszentmihály, Pálya-u. 23 — *Schwarz* János, sz. 1895, okl. mérnök, Budapest VIII, Üllői-út 34. — *Szauter* Tamás, sz. 1900, okl. építész, Győr, Zrínyi-u. 4/c. — A felvételről szóló értesítés 1930. évi február hó 15-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1930. évi március hó 17-én déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1930. évi február hó 21-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Kis István, sz. 1879, okl. mérnök, Vásárosnamény. — *Klemens* Antal ifj., sz. 1900, okl. építész, Csorna, Laky Dömе-u. 11. — *Schönbeck* Mihály, sz. 1894, okl. vegyészmérnök, Esztergom, Kossuth Lajos-u. 35. — *Tihanyi* Oszkár, sz. 1894, okl. építész, Budapest VI, Podmaniczky-u. 43. — *Wolff-Karpellus* Arthúr, sz. 1899, okl. vegyészmérnök, Budapest I, Lógodi-u. 31. — A felvételről szóló értesítés 1930. évi február hó 22-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1930. évi március hó 24-én déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

A Kamarából kilépő tagok. A Kamara választmánya 1930. évi február hó 21-én tartott ülésében, önkéntes lemondásuk folytán, elrendelte az alábbi kamarai tagok törlését:

Balog István gépészmérnök, Budapest (1929. évi március hó 31-i hatállyal). — *Burkart* Ferenc bányamérnök, Kispest. — *Dénes* Jenő mérnök, Budapest. — *Fitz* Sándor gépészmérnök, Budapest. — *Hauszmann* Béla erdőmérnök, Budapest. — *Hohoss* János erdőmérnök, Vác. — *Jánossy* Flóris gépészmérnök, Budapest. — *Lassu* Imre gépészmérnök, Budapest. — *Pénzes* József építészmérnök, volt budapesti lakos. — *Rosenheim* Samu gépészmérnök, Budapest. — Dr. *Schwicker* Alfréd vegyészmérnök, Budapest. — *Véssey Antal* bányamérnök, Tatabánya (1928. évi június hó 30-i hatállyal). — *Zöllner* József mérnök, Budapest. — *Zsivny* Viktor vegyészmérnök, Budapest.

Elhalálozott tagok. A Mérnöki Rendtartás 12. §-a harmadik bekezdésének megfelelő hivatalos jelentés alapján a Kamara tagjai sorából töröltettek:

Genersich Sándor erdőmérnök, pilismaróti lakos, 1928. évi; *Hauner* Frigyes vegyészmérnök, budapesti lakos, 1929. évi szeptember hó 3-i; *Kayser* (gaádi) Sándor erdőmérnök, gödöllői lakos, 1930. évi január hó 20-i; *Vaitzik* Ede erdőmérnök, budapesti lakos, 1928. évi március hó 20-i hatállyal.

Szakirodalom

Magyar szerzők irodalmi munkássága 1929/30-ban a technikai és ipari irodalom, valamint az ezekkel rokon tudományágak területén.

Közli: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok.

II. közlemény. (CXIII.)

A) KÖNYVÉSZET. (Bibliográfia.)

Dr. Móricz Miklós: Adatok a magyar kartelkérdéshez. A szén, vas, cement és tégla áralakulása. Előszóval ellátta: Dr. Fenyő Miksa. (A „Honi Ipar" könyvtára I.) Budapest, 1929. 8°, 64 l. A „Honi Ipar" kiadása. A „Budapesti Hirlap" nyomása. Ára fűzve 3 pengő.

Szabadegyetemi műszaki tanfolyamok értesítője az 1928/29. évi tanévről. VII., Dohány-utca 32. H. és é. n. (Budapest, 1929.) 16°, 23 l.

Böhm Waldemár: A hídépítés hidraulikai kérdései. (Különlenyomat a „Vizügyi Közlemények" 1929 július—decemberi számából.) Lex. 8°, 9—40 l. 20 ábrával és 3 táblázattal. Kir. Magyar Egyetemi Nyomda nyomása.

Kelemen Móric gépészmérnök, a Magyar Vasművek és Gépgyárak Orsz. Egyesületének főtitkára: *Az automobil közgazdasági jelentősége.* Különlenyomat a Közgazdasági Enciklopédiából. Budapest, 1929. Lex. 8°, 19 l. Az „Athenaeum" irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása.

A. Fasching, Professor à l'Université de Zagreb: *L'avenir de la Géodésie Supérieure.* (Extrait du Bulletin géodésique, organ de la Section de Géodésie de l'Union géodésique et géophysique internationale No. 18, avril—mai—juin 1928, p. 382—387.) Paris, 1928. 7 l.

Magyari Endre: Amatőr-laboratórium. Rádiótechnikai mérések. (Rádió-Könyvtár. Szerkesztik: Jovitza—Molnár—Nekolny.) Budapest, 1929. Kis 8°, 211 l. 185 ábrával, 15 táblázattal és számos kidolgozott példával. Győző Andor kiadása. Fischer Lajos sárospataki könyvnyomdájának nyomása.

Geszti, Josef Budapest: *Zur Frage der Entstehung der Kontinente und Ozeane.* (Sonderabdruck aus „Gerlands Beiträge zur Geophysik" Bd. 22.) Leipzig, 1929. Kis 8°, 353—384. l. 6 szövegábrával. Akademische Verlagsgesellschaft m. b. H. Leipzig kiadása.

Tiszaugi Tiszahíd 1927—1929. A kereskedelemügyi magy. kir. minisztérium megbízásából építették: Palatinus építő- és ingatlanforgalmi rt., valamint Erdélyi és Vajda okl. mérnökök. Magy. kir. állami vas-, acél- és gépgyárak. H. és é. n. (Budapest, 1929.) Kis 8°, 4 l. 16 sztlan képpel. Athenaeum rt. nyomása.

A Magyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesületének 1928. évi jelentése az 1929. évi XXI. rendes közgyűléshez. Budapest, 1929. 8°, 158 l.

Prof. Dr. A. Hornoch, Montan- und Forsthochschule zu Sopron: *Über Bildweitenbestimmung bei geneigten Photogrammen.* Sonderabdruck aus der Zeitschrift für Instrumentenkunde 1928. 48. Jahrgang. S. 491—496. Berlin.

Dr. Ing. Ulbrich K. (Wien) és *Sébor J.* (Sopron): *Kettősen tájékozott sokszögvonalak kiegyenlítése* vektor-analitikus számításokkal. — Vektor-analytischer Ausgleich von Polygonzügen. (Különlenyomat az Erdészeti Kísérletek 1929. évi XXXI. kötetéből.) Sopron, 1929. Lex. 8°, 177—256. l. Röttig—Romwalter-nyomda r.-t. Sopron.

Prof. Dr. A. Hornoch: Beiträge zur Lösung des räumlichen Rückwärtseinschneidens. (Sonderabdruck aus der „Allgemeinen Vermessungs-Nachrichten". Jahrgang 1928.) Verlag von R. Reiss G. m. b. H., Liebenwerda (Prov. Sachsen). 8°, 18 l.

A Budapesti Kir. Állami Felső Építő Ipariskola értesítője az 1928—29. iskolai évről. Harmincegyedik év. Közli: *Schoditsch Lajos* okl. építész, igazgató. Budapest, 1929. 8°, 56 l. Nyomatott a Magyar Jövő nyomdaüzem és lapkiadóvállalat r.-t. nyomdájában Miskolcon.

Dravucz Antal elektro-gépészmérnök, szk. műszaki igazgató: *A logaritmikus számológép elmélete és használata.* Hely és év nincs. (Budapest, 1929.) 16°, 78 l. egy rajzmelléklettel. Juszt László és Gyula látszerészek kiadása. Krausz J. és Társa könyvnyomdájának nyomása.

nunc ced.

az egyes fényképek méretarányban való helyes összeállítását teszi lehetővé.

A második rész a hibavizsgálat.

1. Kérdés, hogy a fényképező az előírt hajlást milyen pontosan tudja betartani? Az Állami Térképészeti Intézet által végzett felvételeknél 122 felvétel közül 2 esetben volt a függőlegestől való eltérés 6°-os, 120 esetben 6° alatt maradt. Az eltérések középértéke 2·1°-ot tett ki.

2. Az üveghálózat helyzeti pontosságára a 6° nadir távolság alatti felvételeknél jellemző középhiba 44 részletmérésből levezetve

$$\mu = \pm 0{\cdot}16 \text{ mm-nek adódott.}$$

A 6°-nál nagyobb nadirtávolság esetén

$$\mu = \pm 0{\cdot}21 \text{ mm-t tett ki.}$$

3. Magának a fotótérképek megbízhatóságára több térképen végzett mérések alapján jellemző középhibát $\pm$ 0·32 *mm*-nek találta, ami 1 : 12.500 méretarányú munkánál kb 7·5 *m* maximális hibát jelent. Tehát ez a pontosság teljes mértékben fedi az 1 : 25.000 méretarányú térképek pontosságát, amelynek céljaira készülnek tulajdonképen a légi felvételek.

A harmadik részben a levont gyakorlati tapasztalatokat tárgyalja és a műszereken újabb változtatásokra tesz javaslatot.

Elnök az előadónak magasnívójú előadásáért a szakosztály nevében köszönetet mond.

Az előadás után felszólal Kruttschnitt Aurél és felkéri az elnököt, hogy járuljon hozzá, hogy az előadó ismertesse a német fotótérképek pontossági vizsgálatait, összehasonlítva a mi fotótérképeinkkel.

Előadó felszólalásában elmondja, hogy a németek fotótérképeik pontosságára 3500 *m*-re 15 *m*-es lineáris hibát mutattak ki, ami $^1/_{5000}$ pontosságnak felel meg. A valóságban megmért 452 *m* hosszú vonal a fotótérképen 2 *m*-es hibát mutatott, ami $^1/_{7000}$ pontosságnak felel meg. A magyar fotótérképek pontossága $\frac{1}{2500}$-nak adódott.

Kruttschnitt Aurél újabb felszólalásában elmondja, hogy a Nemzetközi Fotogrammetriai Társaság előtt Berlinben Hankó Géza ezen előadását szintén megtartotta, amelynek kapcsán az ott jelenlevő külföldi szakemberek és szaktudósok a magyar eredményekről a legteljesebb elismeréssel nyilatkoztak, úgyannyira, hogy a balti államok a magyar fotogrammetriai eredményeit és teljesítményét veszik alapul.

Elnök örömét fejezi ki a felett, hogy az Állami Térképészeti Intézet fotogrammetriai eredményeivel oly szép sikert aratott.

Szesztay Sándor azt indítványozza, hogy az 1922. évben szakosztályunk kezdeményezése folytán és közreműködésével a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet kebelében létesített városépítési bizottságot az Egylet restaurálja és mint állandó szakosztályi szervezetet, permanens módon tartsa fent. Szakosztályunk tehát lépjen előzetesen érintkezésbe a városépítési ügykörben érdekelt egyéb általános mérnöki szakosztályokkal, mint az út-, vasút- és a vízépítési szakosztállyal.

Szesztay Sándor azzal indokolja indítványát, hogy újabban az egységes és organikus építésügyi előmunkálatokat csonka, hevenyészett és egyoldalú munkarészekkel helyettesítik, aminél fogva az ügykör állapota és iránya nyugtalanító.

Az indítványhoz Rozsnyai Károly és Dorner Gyula szólalnak fel s mindketten az indítvány elfogadását javasolják.

Az indítványt a szakosztály egyhangúlag elfogadja s egyúttal felkéri Szesztay Sándort, hogy indítványát és annak indokolását írásba foglalva, bocsássa a szakosztály rendelkezésére.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

Májay Péter, jegyző.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet vízépítési szakosztályának 1929. évi december hó 10-én tartott ülése. Elnök üdvözli a megjelenteket. Röviden vázolja a szakosztály programmját, felsorolván a bejelentett előadásokat s örömmel állapítja meg, hogy a szakosztály működése a következő ülésszakra biztosítva van. Ismerteti a végrehajtóbizottságnak a hazai ármentesítések és belvízlevezetések eredményének összeállítása céljából megindított működését, bejelenti, hogy már 45 társulat a kívánt adatokat beküldötte; az adatok feldolgozására egyelőre egy három tagból álló bizottság küldetett ki, melynek tagjai *Rohringer Sándor, Kenessey Béla* és *Pogonyi György* tagtársak.

Jegyzőkönyv kitelesítésére felkéri *Leheti Antal* és *Fischer Frigyes* tagtársakat.

Ezután *Havalda Endre* tartja meg előadását a „Balaton párolgásának méréséről". Előadó ismerteti a Balatonon végzett párolgásmérések eddigi módszereit, a régi nedves hőmérős szerkezetet és az új Wild-féle berendezést. Már a két módszer között kimutatja a lényeges differenciát, de még inkább előállanak ezen differenciák a mérések helyének megválasztása által. A Balatonon elhelyezett párolgásmérők még az egyforma szerkezetű Wild-félék is annyiféle eredményt adnak, ahány féle helyen vannak felállítva. Más az eredmény még egy községben felállított mérőszerkezeteknél is, aszerint, hogy a mérőszerkezet a parton, a vízben, vagy a parttól messzebb lévő helyen van felállítva. Előadó ismerteti a legújabb mérési módot. A Balatonban vízzel telt fakádat helyeztek el, mely a Balaton vizének emelkedését követni tudja három vezeték segítségével. Ha nagy a Balaton hullámzása, akkor, hogy a hullám az edénybe be ne csapjon, fedővel takarják. Ez a módszer a kétesztendős mérések szerint ugyancsak más eredményt ad, mint ugyanott a parton elhelyezett, Wild-féle házikóval körülvett párolgásmérő szerkezet.

A féléves mérési adatokat előadó jól megérthető táblázatokban foglalta össze. Különösen nagymértékben segíti elő a párolgást a szél; szeles időben a Balaton hullámainak szélén a víz elporlad, finom vízcseppekre törik szét, melyet a szél úgy hord el, mint a szél a port az Alföldön.

Tanulságos és aktuális előadásához először *Kenessey Béla* tagtárs szólt hozzá. Kijelenti, hogy a téma rendkívül fontos, épp azért, mert eddig a Balaton párolgására a legkülönfélébb adatok jelentek meg. Örül annak, hogy a gyakorlati mérési adatok a két év előtt előadott, tisztán spekulatív úton megállapított adathoz egész közel vannak, amennyiben volt egy tanulmány, mely csak 50%-kal tartja az eddigi Wild-féle méréseket növelhetőnek. Holott előadó adatai az ő tanulmányához hasonlóan a szorzó tényezőt 3·5—4-nek állapítja meg. Kéri a szakosztályt, hogy előadó tanulmánya a Vízügyi Közleményekben jelenjék meg.

Majd *Viczián Ede* tagtárs úr szól az előadáshoz. A Balatonon várható vízállás feltétlenül nagyban függ a párolgástól s ez eddig nem volt eléggé megvilágítva. Szerinte a fizikai párolgás megtetőzi a párolgást; tapasztalta halasztaknál, hogy a szél igen is elviszi a szétporladt vízszemcséket. Előadó által ismertetett módszer közelebb visz bennünket a párolgás valódi nagyságának megállapításához és a párolgás okainak megismeréséhez, de még nem kielégítők. Felkéri a Vízrajzi Intézetet, hogy az érdekes mérési munkákat folytassa tovább, a tanulmánynak a Vízügyi Közleményekben való leközléséhez szívesen és örömmel hozzájárul.

Több felszólaló nem lévén, elnök megköszöni előadónak érdekes és tanulságos előadását, az ülést bezárja.

A bányászati, kohászati, valamint a gépészeti, gyáripari szakosztályok 1929 december 7-én tartott ülésének a jegyzőkönyve. Elnök a tagok üdvözlése és az ülés megnyitása után a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Bőhm Ferenc és Pethe Lajos min. tan. tagtársakat. Ez ülés alkalmából ismételten felhívja különösen a bányászati és kohászati szakosztályok tagjait az 1930-ban Belgiumban tartandó nemzetközi bányászati, kohászati és geológiai kongresszusra, amelyet a „l'Association des Ingenieures sortis de l'École de Liége et la Société Geologique de Belgique" rendez. A prospektus egy példányát a hozzátartozó jelentkezési és felhívási ürlapokkal együtt Viser Vilmos tagtársnak visszavárólag kiadni rendeli.

A MISz-nak „Barnaszéntüzelésű cserépkályhák tartozékaira vonatkozó szabványok"-nak nyilvános felszólalás alá bocsátott tervezetét a szakosztályülés tanulmányozás céljából vitéz Gálocsy Zsigmond és Jakóby István tagtársaknak kiadni rendeli.

A MISz-nak a vas- és acélanyagok minőségére és vizsgálatára vonatkozó szabványok kidolgozásával megbízott szakbizottságba, amely a nemzetközi szabványok egységesítésével foglalkozik, a szakosztályülés Deniflée Sándor és Jakóby István tagtársakat delegálta.

Ezután Mazalán Pál tartotta meg a „Legmélyebb mélyfúrás technikai részletei" című szabad előadását, amely a legújabb mélyfúrási technika ismertetésével messze kiterjedő külföldi s különösen amerikai személyes tapasztalatok felsorolásával mindvégig teljesen lekötötte a szép számban megjelent hallgatóság figyelmét. Az elnök berekesztőjében köszönetet mond a mindvégig élvezetes s magasnívójú előadásért.

Tassonyi Ernő, szo. elnök. *Jakóby László*, szo. jegyző.

A közszállításokra és közmunkákra pályázó cégek figyelmébe. A budapesti kereskedelmi és iparkamara a késedelmes kérelmezésből származó károsodások elkerülése végett ezúton is figyelmezteti az érdekelt cégeket, hogy a Közszállítási Szabályzat 15. §-ának 13-ik pontjában előírt szállítóképességi és megbízhatósági bizonyítványt a versenytárgyalási hirdetés megjelenése, illetve tudomásulvétele után mielőbb kérjék az illetékes kereskedelmi és iparkamarától. A kamaráknak ugyanis az előterjesztett kérelmeket az előírások szerint gondosan mérlegelniök s ezzel kapcsolatban gyakran informálódniok, szemlét tartaniok stb. kell. Ha tehát erre elegendő idő nem áll rendelkezésre, a pályázók könnyen eleshetnek a szállítóképességi bizonyítványok kellő időben való megszerzésének lehetőségétől.

Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara választmányának 140. és 141. üléseiről. A választmány 1930. évi március hó 14-én rendes ülést tartott. Tudomásul vette, hogy a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter Debrecen városához leiratot intézett, melyben állást foglalt az ellen, hogy mérnöki szellemi munka versenytárgyalás tárgyává tétessék.

A választmány foglalkozott a Kamara pénztárnoka által előterjesztett zárószámadásokkal és az 1930. évi költségvetés-tervezettel és elhatározta, hogy azokat a közgyűlés elé fogja terjeszteni jóváhagyás végett.

Ügyrendszerű előterjesztés alapján a választmány a tagdíjaikkal hátralékban lévő kamarai tagok ügyével is foglalkozott és elrendelte, hogy e tagok a hátralékuk záros határidőn belül való lefizetésére szólíttassanak fel.

A kamarai állásközvetítés ügyével kapcsolatban tervbevett ügyrendmódosítást tárgyalva, a Kamara nyomasztó pénzügyi helyzetére tekintettel elhatározta a választmány, hogy ez alkalommal ily módosítás iránti javaslatot nem fog a közgyűlés elé terjeszteni; a választmány úgy vélte, hogy a Kamara az alkalomszerűen jelentkező állásközvetítési kérelmeket egyelőre az eddigi módon, állásközvetítő iroda szervezése nélkül, lényegesen kisebb költséggel, ki fogja elégíthetni.

Elhatározta a választmány, hogy a Kamara közgyűlésétől a kamarai állandó választott bíróság ügyrendje tárgyalásának napirendről levételét fogja kérni, mivel az ügyrendre vonatkozólag újabban olyan kívánságok merültek fel, amelyek még hosszabb tárgyalást igényelnek.

Tudomásul vette a választmány, hogy az 1930. évi közgyűlés előkészítésére ügyrendszerűen kiküldött bizottság teendőit elvégezte. Ezzel kapcsolatban elrendelte, hogy a közgyűlési meghívót és annak mellékleteit a Kamara tagjaihoz egyszerű postai küldeményként kell eljuttatni, ami által mintegy 1000 pengőt kitevő megtakarítás érhető el.

Konkrét indítványra elhatározta a választmány, miszerint a kormányhoz intézendő felterjesztésben kérni fogja, hogy a Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságába küldendő kamarai tagokat ne a közgyűlés, hanem a Kamara választmánya válassza tagjai sorából.

Egy választmányi tag indítványára foglalkozott a választmány az Alsószabolcsi tiszai ármentesítő- és belvízszabályozó Társulat által kiírt 24 vasbeton ívhíd versenytárgyalásának kérdésével és elhatározta, hogy úgy a földmívelésügyi miniszter úrhoz, mint a Közszállítási Tárcaközi Bizottsághoz felterjesztést intéz, melyben kéri, hogy a szabad verseny feltételeinek szemelőtt tartása nélkül kiírt versenytárgyalás megsemmisíttessék.

A választmány egyebekben önkormányzati ügyeket intézett.

1930. évi március hó 17-én a választmány rendkívüli ülést tartott, melyben ismételten behatóan foglalkozott a Kamara 1929. évi működéséről a m. kir. kereskedelmi miniszter úrnak teendő jelentés anyagával és megállapodott a jelentés végleges szövegében. E tárggyal kapcsolatban a választmány figyelmét felhívták arra, hogy a jelenleg kiadás alatt álló állami útépítési munkálatokban egy külföldi tőkével e célra alapított vállalat a munkában számottevő összeg erejéig fog részesedni. A választmány meghallgatta a panaszt és elhatározta, hogy a Kamara azt a gondozására bízott érdekek szempontjából sürgősen megvizsgálja és ha szükségesnek látja, a megfelelő lépéseket meg fogja tenni.

A Kamara új tagjai. *a)* A Mérnöki Tanács által hozott jogerős határozattal felvett új tag 1930 évi február hó 28-tól:

Kellermann Lipót mérnök, Budapest V, Csáky-u. 49.

b) A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által hozott, jogerőre emelkedett határozattal felvett új tagok 1930. évi március hó 17-től:

Ajtai Zoltán Endre bányamérnök, Környebánya. — *Buczkó* Gábor bányamérnök, Járdánháza. — *Dulánszky* Jenő építészmérnök, Pécs, Megye-u. 21. — *Martinek* István gépészmérnök, Budapest I, Csörsz-u. 9. — *Mentényi* Tibor építészmérnök, Diósgyőrvasgyár, Mester-u. 14. — *Nemes* Emil mérnök, Budapest V, Klotild-u. 4. — *Pataki* Ferenc gépészmérnök, Rákosszentmihály, Miklós-u. 20. — *Schwarz* János mérnök, Budapest VIII, Üllői-út 34. — *Szauter* Tamás építészmérnök, Győr, Zrínyi-u. 4.c.

1930. évi március hó 24-től:

Kis István mérnök, Vásárosnamény. — *Klemens* Antal ifj. építészmérnök, Csorna, Laky Dömе-u. 11. — *Schönbeck* Mihály vegyészmérnök, Esztergom, Kossuth Lajos-u. 35. — *Tihanyi* Oszkár építészmérnök, Budapest VI, Podmaniczky-utca 43. — *Wolff-Karpellus* Arthúr vegyészmérnök, Budapest I, Logodi-u. 31.

Hirdetés a mérnökök nyilvántartásába való felvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1930. évi március hó 14-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Mérnökök Nyilvántartásába felvette:

Kulich Oszkár, sz. 1886, építőmester, 70. §. Budapest VI, Bajza-u. 25. — *Szemző* Pál, sz. 1873, gépgyári igazgató, 70. §. Kaposvár, Széchenyi-tér 10.

A felvételről szóló értesítés 1930. évi március 15-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1930. évi április hó 14-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1930. évi március hó 14-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Botha József, sz. 1897, okl. építész, Budapest I, Horthy Miklós-út 22. — *Csukás* Kálmán, sz. 1897, okl. mérnök, Budapest IX, Gróf Haller-u. 22. — *Jobbágy* István, sz. 1881, okl. mérnök, Budapest II, Fillér-u. 5. — *Lakatos* József, sz. 1898, okl. erdőmérnök, Pécs, Majorossy Imre-u. 2. — *Lakatos* Kálmán, sz. 1901. okl. építész, Budapest I, Vak Bottyán-u. 3. — *Massányi* Károly, sz. 1901, okl. mérnök, Kispest, Fő-tér 6. — *Ortutay* (vitéz) Pál, sz. 1897, okl. erdőmérnök, Gödöllő, Erdő-utca 59. — *Sailer* István, sz. 1897, okl. építész, Budapest I, Horthy Miklós-út 34. — *Schedel* Andor, sz. 1903, okl. építész, Budapest II, Margit-körút 38. — *Stern* Jenő, sz. 1898, okl. vegyészmérnök, Budapest I, Kruspér-u. 6—8. — *Szemző* Pál, sz. 1873, gépgyári igazgató, 70. §. Kaposvár, Széchenyi-tér 10. — *Székely-Kovács* Ferenc, sz. 1901, hon. okl. építész, Budapest I, Orvos-u. 10. — *Teván* Rezső, sz. 1893, okl. építész, Békéscsaba, Bocskay-u. 11. — *Vandra* Lajos (az életben *Wandra* Lajos nevet használ), sz. 1897, okl. építész, Rákosliget, XIII.-u. 9. — *Vértes* Vilmos István, sz. 1884, okl. gépészmérnök, Budapest V, Széchenyi-u. 14. — *Vincze* István, sz. 1901, okl. mérnök, Budapest, I, Lágymányosi-u. 15.

A felvételről szóló értesítés 1930. évi március hó 15-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9., illetve 70. §-a értelmében a kifüggesztés napját követő 30 nap alatt, tehát 1930. évi április hó 14-én déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

A Kamara helyisége: VIII, Scitovszky-tér 2.
A Kamara telefonszáma: József 388—18.
A Kamara postatakarékpénztári csekkszámlájának Száma: 28.844.

Szakirodalom

Magyar szerzők irodalmi munkássága 1929/30-ban a technikai és ipari irodalom, valamint az ezekkel rokon tudományágak területén.

Közli: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok.

IV. közlemény. (CXV.)

Dr. Sigmond Elek, a Szent István Akadémia r. tagja, műegyetemi nyilv. r. tanár és az Orsz. Chemiai Intézet vezetője: *A mezőgazdasági növények termelési tényezői.* Budapest, 1930. 16°, 187 l. 11 ábrával és XXVI. táblázattal. (Szent István-könyvek 85. szám.) A Szent István-Társulat kiadása.

Schmidt Béla, a budapesti Schmidt és Császár gőzmalom helyettes műszaki igazgatója: *A malomipar* kérdésekben és feleletekben. A szerző kiadása. Budapest, 1929. 8°, 133 l. Athenaeum nyomása.

Törzs Kálmán, az Országos Társadalombiztosító Intézet főtanácsosa: *Munkaadói jogszabályok.* Társadalombiztosítás. Budapest, 1929. 8°, 320 l. A munkaadói jogszabályok kiadása.

Pocsubay János, a Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola adjunktusa: *Két telepsík metszésvonalának meghatározása.* (Megjelent a Bányászati és Kohászati Lapok 1929. évi okt.—nov. számában.) Budapest, 1929. Lex. 8°, 18 l. 6 rajzzal és több táblázattal a szövegben. Pallas r.-t. nyomása.

Halász Ferenc szaklapszerkesztő: *50 év az építőanyagellátás szolgálatában.* 1879—1929. A Pollák Miksa-cég alapításának, fejlődésének és folytatólag a „Pollák Jenő, néhai Pollák Miksa Fia" cégnek története. H. és é. n. (Budapest, 1929). 8°, 24 l. Szerző kiadása. Löbl D. és Fia-nyomda Budapest nyomása.

Bierbauer István okl. építész, nyug. m. kir. posta műszaki főigazgató és *Fritz Jenő* okl. gépészmérnök, m. kir. posta műszaki igazgató: *A postagarázs, a m. kir. posta központi járműtelepe* (Budapest, VIII. ker., Egressy-út 5. sz.) *építkezésének és műszaki berendezésének ismertetése.* H. és év n. (Budapest), 8°, 60 l. 44 ábrával, egy rajzmelléklettel. Bíró Miklós nyomdai műintézet r.-t. nyomása.

Adjunkt, Dipl. Ing. *J. Pocsubay: Die Bestimmung der Kreuzlinie zweier Lagerstättenebenen.* (A m. kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola bányászati és kohászati osztályának közleményeiből.) Sopron, 1929. Lex. 8°, 27 l. 6 ábrával és több táblázattal. Buchdruckerei Székely és Társa.

Új tagjaink. Felvette a választmány f. évi március hó tartott 689. (rendes) ülésén. *Rendes tagok: Ary* Ernő Sándor okl. gépészmérnök, *Becker* Ervin Antal dr. vaskohómérnök, *Csanády* László okl. bányamérnök (Tokod), *Dulánszky Jenő* okl. építész (Pécs), *Heim* Ernő okl. építész *Laszgallner* Oszkár okl. építész, *Nyiri* László okl. építész, *Orosz* György okl. építész, v. *Revitzky* György okl. mérnök (Baja), *Schick* Jenő okl. mérnök (Fehérgyarmat), *Simkovics* Lajos okl. építész. *Ideiglenes tag:* Ifj. *Cserépy István* okl. építész.

Kedvezményes szakorvosi kezelés Hévizen. Dr. Porgesz Leó Hévíz gyógyfürdőben működő belgyógyász Egyletünk tagjainak *60%-os kedvezményt* ád úgy a vizsgálatoknál, mint a különféle kezeléseknél.

A MEFHOSZ 15 napos tanulmányi kirándulást rendez Párizsba április hó 13-án. *Útirány:* Budapest—Wien—Zürich—Basel—Paris és vissza. *Programm:* Louvre, Musée Carnavalet, Musée du Luxembourg, Musée Cluny, Musée Trocadero, Musée Rodin, Petit Palais, Hotel des Invalides, Panthéon, Palais de Justice, Conciergerie, Palais du Sénat, Chambre des Députés, Sorbonne, Opéra, Notre Dame, Sacré Coeur, Madeleine, St. Etienne du Mont, Sainte Chapelle, Tour Eiffel, Arc de Triomphe, Bois de Boulogne, Jardin des Tuilleries, Jardin du Luxembourg, Jardin des Plantes. *Kirándulások:* Versailles, Trianon, Fontainebleau, St. Cloud, Sévres, Malmaison. *Indulás:* 1930. évi április hó 13-án reggel 7·25 órakor Budapest Keleti pályaudvarról. Találkozás ugyanott a II. oszt. váróteremben pontosan egy órával az indulás előtt. *Visszaérkezés:* 1930. évi április hó 27-én este 16 órakor Budapest Keleti pályaudvarra. *Részvételi díj:* Személyenként 260 pengő. A részvételi díjban *bennfoglaltatik:* 1. Az utazás a megjelölt kocsiosztályon. 2. Szállodai lakás és ellátás a megjelölt módon és időre. 3. Összes borravalók, adók, valamint a programm belődijai és egyéb költségei. *Utazás:* Gyorsvonat III. osztályon. *Ellátás:* Napi kétszeri (reggeli, ebéd) étkezés. Kezdődik Párizsban a megérkezést követő napon a reggelivel és végződik a hazaindulás előtti napon az ebéddel. *Lakás:* Jó szállodában; szobánként egy-két-három személlyel. *Jelentkezési határidő:* 15 nappal az indulás előtt. A vidékiek levélben is jelentkezhetnek, a részvételi díj egyharmadának lefizetése mellett. A részvételi díj az indulás előtti napig teljes összegében befizetendő. A szükséges vizumokat irodánk kedvezményes áron megszerzi.

Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége, IX, Üllői-út 21, II. 6.

Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok

(Az ismertetésre szánt könyveket lehetőleg két példányban, úgyszintén az ismertető kéziratokat is szíveskedjenek a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Könyvtára, illetőleg a rovatvezető címére: IV, Reáltanoda-u. 13—15. sz. II. em. küldeni.)

Az útkérdés Magyarországon. Forster Gyula, Lappert Rezső, Méhes Zoltán, Schäffer István, Sámy Sándor, Király Kálmán, Ujhelyi László és Buday Béla előadásai. Tartották a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet út-, vasút- és hídépítési szakosztályának 1928. évi május hó 4-én és 5-én rendezett útügyi előadássorozatán. Sajtó alá rendezte: Hász Sándor műegyet. adjunktus. Budapest, 1929. 8°, 244 l. 110 képpel és ábrával. A Magy. Mérnök- és Építész-Egylet megbízásából kiadta a Vállalkozók Lapja könyvosztálya. „Ujságüzem rt. Budapest" nyomása. Ára vászonkötésben 20 pengő.

Az Útügyi Kongresszuson hazánk legkiválóbb útszakértői nyolc előadást tartottak s ennek mefelelően dr. *Mihailich* szakosztályi elnök megnyitó és befejező előadásain kívül, a munka nyolc különálló részre oszlik.

Az első rész *Forster* Gyula h. államtitkár: *„Közutaink jövő feladatai"* c. előadása. Közutaink jövő feladatai közül *Förster* a) *az úthálózati kérdéseket*, b) *a közutak adminiszträcióját* és c) *a közutak költségeinek fedezésével kapcsolatos feladatokat* tárgyalja. A közutakra fordított kiadások fedezésével kapcsolatos kérdések tárgyalásánál rámutat arra, hogy míg az Amerikai Egyesült Államokban egy *km* út évi fenntartására 4500 P-t, Franciaországban 2530 P-t, Angolországban 5530 P-t, Németországban 4000 P-t, addig Magyarországon csupán 1200 P-t (1927/28. évben) fordítottak. Ezek a számok minden kommentár nélkül bizonyítják azt az emberfeletti teljesítményt és szaktudást, mellyel útfenntartó közegeink, e csekély összegből csaknem oly állapotban tartják közutainkat, mint a gazdag nyugati államok.

A könyv második részében *Lappert* Rezső székesfővárosi műszaki főtanácsos az *„Útépítő anyagok vizsgálati módszerei"*-vel foglalkozik. A műnek ez a része azért becses mind a gyakorlatban levő, mind magát az útépítésben elméletileg kiképezni akaró mérnök számára, mivel logikus sorrendben, kimerítően tárgyalja a természetes kövekből. valamint a mesterséges anyagokból (beton, kátrány, bitumen) létesített burkolatok vizsgálatakor szokásos módszereket, ismertetve az egyes vizsgálatokhoz szükséges eszközöket is. Felhívja a figyelmet az útburkolat tartósságát illetőleg az anyagvizsgálat fontosságára, mint az ellenőrzés és gazdaságosság legfontosabb eszközére.

A harmadik részben *Sámy* Sándor min. tanácsos: *„Vízüvegmakadám-, cementmakadám és a betonutak építése"*-vel foglalkozik. A magyar útépítés egyik büszkesége az az úttörő tevékenység, melyet Sámy a vízzel kötött makadámutak modernizálása terén fejt ki. Tanulmányában ismerteti a makadámutaknak vízüvegoldatokkal való modernizálását; a kisforgalmú mészkővel hengerelt utainkon jól bevált „Strassil"-lal kezelt makadámburkolatokat. A cementmakadámutaknál tárgyalja a különböző építési módokat és az építési hibákat, reámutatva arra, hogy a kísérleti szakaszok egyes részein észlelt romlások oka nem a cementmakadám meg nem felelő volta, hanem különböző építési hibák voltak.

„Kátrányos, bitumenes és aszfaltburkolatok" a negyedik rész címe, melyet *Méhes* Zoltán műegy. ny. r. tanár írt. A magyar útépítési irodalom sokat köszönhet Méhes professzor fenti munkájának, mivel éppen a bitumenes és kátrányos burkolatok elnevezésénél volt a legtöbb fogalomzavar, melyeket a jövőben, mivel az egyes fogalmakat Méhes világosan definiálja, egyetértelműen ki lehet küszöbölni. Foglalkozik a *tömörített* aszfalt, *hengerelt* aszfalt (homokaszfalt, aszfaltmakadám, aszfaltbeton, ill. finom aszfaltbeton) burkolatokkal, a *kátrányos makadámmal*, valamint a *kátrányos burkolatokkal* és *emulziókkal*.

Az ötödik részben *Király* Kálmán székesfővárosi műszaki tanácsos; *„Kerámit-, kockakő-, kiskő- és zúzottkő-burkolatok"*-at írta meg. Részletesen ismerteti a zúzottkő-burkolatokat (vízzel kötött makadám), rámutatva a zúzottkőszemek osztályozásának nagy fontosságára. Király munkájának becses része a kőkockaburkolatok hézagainak kiöntésénél tett megfigyelések, valamint a helyes hézagkiöntés miként való végrehajtásának nagy szakismerettel való tárgyalása.

A hatodik részben: *„A székesfővárosi kátrányos és bitumenes próbaburkolatok"*-at tárgyalja *Schäffer* István székesfővárosi műszaki tanácsos. A makadámburkolatok porképződés elleni *olajozásának* ismertetése után rátér a makadámburkolatok tartósabbá tételét célzó eljárásokra. Ismerteti a *felületi kezelést* és *keverőeljárást*. Beszámol a Székesfőváros területén létesített próbautakon elért eredményekről, kimerítően tárgyalva a *homokaszfalt* (betonalappal és betonalap nélküli) burkolatokat.

A hetedik rész *Ujhelyi* László min. osztálytanácsosnak *„Az állami próbautakról és az azokon szerzett tapasztalatokról"* szóló előadása. Hazánkban az egyes burkolatfajok megítélésénél nagy szerepet játszó *pestszentlőrinczi* állami próbaszakaszokon elért eredményeket ismerteti.

A nyolcadik rész *Buday* Béla ny. államtitkárnak: *„Az új közúti törvény feladatai"* című előadása. Buday tanulmánya kiegészítő része annak az *évtizedes tudományos tevékenységnek*, melyet az elavult 1890. évi I. t.-c.-ben lefektetett közúti törvény helyett a mielőbb megalkotandó *új közúti törvény megalkotása érdekében folytat*. Részletesen kiterjeszkedik a közutak erőforrásaira, összehasonlítva a háború előtti és háború utáni viszonyokat. A közutak jövő erőforrásainál rámutat az állami közúti adó megfelelő megszabásának fontosságára.

Útépítési irodalmunknak nagy nyeresége ez a munka, a kongresszuson résztvettek u. i. benne megkapják az értékes előadások szövegét, másrészt pedig az egész társadalomnak módjában van a gazdasági életre igen fontos közúti kérdést kimerítően megismerni.

Az a körülmény, hogy az útügyi kongresszuson ezek az előadások másfél éve hangzottak el, nem csökkenti a munka értékét, mert az ott elhangzottak egyrészt nem vesztették el aktualitásukat, másrészt pedig ott, ahol a technika haladásának megfelelően szükségesnek bizonyult, a szerzők újabb tapasztalataikkal egészítették ki a kongresszuson tartott előadásaikat.

A sajtó alá rendezés gondos munkájáért *Hász* Sándor min. főmérnököt illeti elismerés. A mű belső tartalmának megfelelő ízléses kiállítás a Vállalkozók Lapja könyvosztályának érdeme.

Dr. Vásárhelyi Boldizsár.

KLICSU LAJOS

BUDAPEST GALÉRIA

DÍJELŐLEGES

A BUDAPEST GALÉRIA tisztelettel meghívja Önt
1988. szeptember 15-én 18.00 órára a
JÓZSEFVÁROSI KIÁLLÍTÓTEREMBE
(VIII., József krt. 70.)
KLICSU LAJOS szobrászművész
kiállításának megnyitójára.
A kiállítást megnyitja:
FRANK JÁNOS művészettörténész
A kiállítást rendezte:
CSIKY TIBOR szobrászművész
A kiállítás megtekinthető 1988. október 30-ig
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

F.K.: Zsigmond Attila főigazgató

MTA MŰVTÖRT. KUTATÓCSOP.
Marosi Ernő
Lex.
BUDAPEST
Úri u.62.
1014

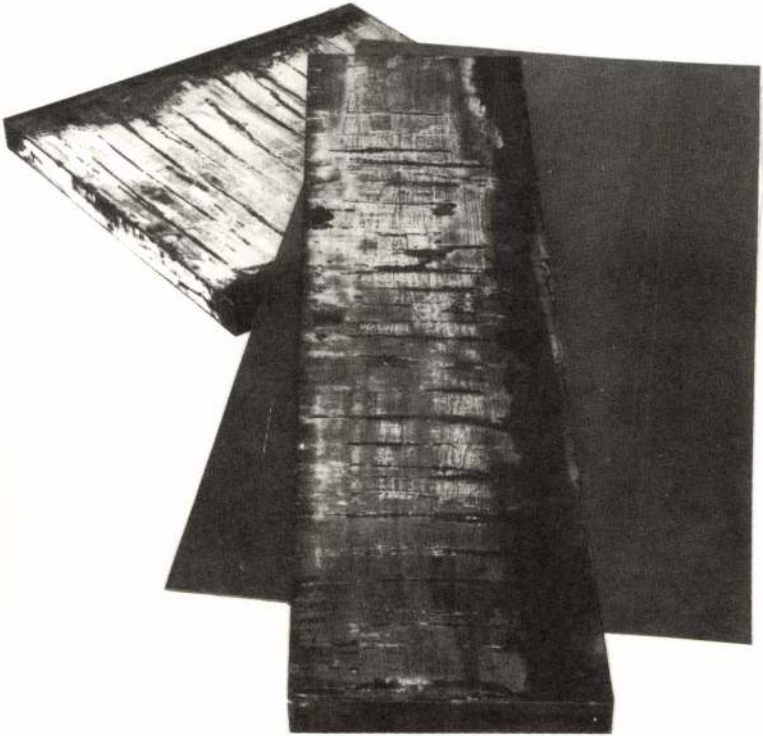

Klemens J. B.

Pestö

Mit Pesti archip

repr.

Šourek

944, 945.2

Klemens J. B.

festō

A bobrovci rk.

falkepci, XIX. st.

repr.

Šourek 818, 819. st

kozó bevonásán

a minimumot

fenhartására a

kozik.

A téglaszít

ne, hogy a

idén fölötte k

Budapesten, 1914. j

2 db mellék

– 170 – m. D. K.

Klemens Jozsef Božetech, fostő és szobrász 1817-1883.

a fostészet mellett chémiával természet-tudomannyal dagerotypek készítésével és szobrászattal is foglalkozott. Főleg belgrádi tartozkodása idején, Thémáit a Slavsag nemzeti hőseinek, hőréből vette: Fekete György – Kara Đorđe mellszobra, 1855. 131. kép tabla 239. old, Žižka János foje, 1855, olom. (Huszita vezér) 238. old. 130. kép tábla.

Anna Petrová – Pleskova: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966. 60. és 79. old.

 m. D. K.

Klemens József Božetech, festő
1817 - 1883

erősen érezhető Hellich József cseh festő hatása. Felsőmagyarországra való visszatérése utan a romantikus irányhoz csatlakozik, sok archépet fest a felvidéki kisnemesség körreiben. Prágában dagerotypek készítésével is foglalkozott. Bohúnyal együtt a Slovák nemzeti festészet klasziku

Anna Petrová - Plesková: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966 41. old. - 42. old

 M. D. K.

Klemens József Božetech, festő
1817 - 1883

Át is lálogatja, és elnyeri az akadémiai festői címet. A prágai festő akadémiai szellemében ő is a klasszicizáló irány festőinek sorához csatlakozik. Főleg archépeket, fest, de fest tájképeket és vallási tárgyú képeket is. Megfesti a Csek és Szlovák szekeres élet vezetőinek archépeit, mivelen

Anna Petrová - Plesková: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966. 41. old. 42. old.

 m. D. K.

Klemens József Božetech, festő, 1814-1883

Zipser András besztercebányai iskolaigazgató és természettudos arcképe 1846, olaj. 92. Képtabla 200. old. Turzó Lajos besztercebányai ügyvéd arcképe, 93. Képtabla 201. old. Fiatal hölgy arcképe 1865, olaj. 94. Képtabla 202. old. Sládkovič András arcképe, 1872, olaj, 95. Képtabla, 203. old. Kitöltfa, 1865, olaj, 96. Képtabla, 204. old.

Anna Petrova-Plesková: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966. 41. old - 42. old.

 m. D. K.

Klemens József Božetech, festő
1817 – 1883

Szegény Liptomegyei csalad ból
származott. 1837-ben tanulmanyai
folytatása céljából Prágába ment
ahol a Slovák ifinságot tamogató
Dr. Amerling Károly Slavoj vette part fo-
gásába. Természet tudomanyi tanul-
manyai mellett a festő akadémi.

Anna Petrova-Plosková: Slovenské vý-
tvarné umenie obdobia národného
obrodenia.
Bratislava, 1966. 41. old. 42. old.

 m. D. K.

Klemens József Božetech fest" 1817–1883

192–193. old. Vadaszmhás ur archépe 1853, olaj, 87. Képtbla, 195. old. – Erdei táj vízeréssel 1860, olaj, 86. Képtabla 194 oldal. Tanúlmany „Fák" 1860–1870, olaj. 88. Képtabla, 196. old. Táj folyoval és fákkal 1860 1870, olaj. 89. Képtabla, 197. old., Fejérpataky – Belopotocky Gáspár archépe 1840, litográfia Klemens – G. Decker. – Oltárkép Cyril és Metod, 1876, olaj, 91. Képtabla, 199. old.

Anna Petrová – Pleskova: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966. 41. old. 42. old

 M. D. K.

Klemens József Božetech, festő, 1817-1883

festőihez sorolják. – Rubeš Ferenc, iró archépe, 1843, olaj. 80 Képtabla, 188. old. Hodža mihaly miloslav archépe, 1846, olaj 81. Képtabla, 189. old. Felen alajos zeneszerző archépe, 1843, olaj. 82. Képtábla, 190. old. Dittrich pragai primátor archépe 1841, olaj. 83. Képtábla, 191. old. Jupa házaspár archépei, 1845. olaj 84-85. Képtabla

Anna Petrova-Plesková: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia.
Bratislava, 1966. 41. old. 42. old

Klemens József, festőm. MDK

a felsőmagyarországi mágnás-családok kedvenc arcképfestője.

a XVIII.sz. végén felbukkannak már a magyar vér első képviselői is.

Kopp Jenő: Ismeretlen magyar festők a XIX.sz. első felében.
Képzőművészet.1941. 75-80.l.

MDK

Klemens József

Knopp J: Ismeretlen magy. festők a 19.sz. első felében. Szépmüvészet, 1941, 4.sz.

79 l.

KLEMENS JÓZSEF /1817 - 1883/ :

93. Női képmás. - Olajf., v. méret 60.5 x 74 cm. Jelz.l.j."J.Klemens 1843".

Kopp 1939/40. szerem I.

Klemens József

Cseh, 1850 körül . . . . . 10.—
2044. KORSÓ. Porcellán. Wedgwood . . . . . 18.—
2045. VÁZA. Réteges üveg. Gallé . . . . . 5.—
2046. KANNA FEDŐVEL ÉS CSÉSZE ALJJAL. Kobaltkék mázú porcellán, festett virágdísszel. Bécs, XVIII. sz. vége . . . . . 80.—
2047. VIRÁGCSERÉPTARTÓ. Porcellán, festett virágdísszel . . . . . 12.—

Klemens József

festő 1830 k.

3 archeje

l.

Iml –

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Klemensz József Besztercebánya

Klemens Josef B.

l.

Wagner Profil

27. l. 6, 9, 10. t

183

3.9.

4

bildung der dreischiffigen Kated-

n Beziehungen zu den von König

und fügt sich somit dem allgemein

chste Weise ein.

Klemens Józef B.

l.

Wag Dej

6, 2i2. l.

Caliari il

2150. Paolo Veronese után:
A mester sz. Veronaban 152
Nessos és Dejanire.

Az előtérben balról áll Hera
partjára, hol Nessos ~~vágtatva~~ vis
ja, szemöldöke, bajusza és körsza
zében hydravérbe mártott ijjat, b
haját ~~a szél lobogtatja~~ és ~~ruhája~~
folyóval. Az égbolt könnyen felhő:

Vászon, méretei 52.5 : 37.5
Delhaes István hagyatékából.
Átvétetett 1902: I. 12-én (4

vágtató
ez szürke lovon

ruháját a szél lobogtatja.

904: IV. 27.

Klemens B. Josef

Thieme Becker

XX. 466. l.

(Lyka)

Europa rt
film, konyv- és laptergento

Budapest
Visegrádi u 36 IV 1

Klemens Božetech

Józef

Szlovák festő

szül. 1817 márc. 8.

Liptószentmiklóson,

† 1883. jan 17

3 arcképe a túrócszent-

mártom szlovák mu-

zeumban

Sprievodca

23, 24. l.

kevvel

BUDSZENTMIHÁLY

Klemens, Josef B.

Hlavák festő

l.

Forum német rész

1937. 145. l.

Klemens (Clemens)

Josef Božetěch

zúl. 1817 márc. 8
Liptószentmiklóson
+ 1883. jan. 1 Bécsben
Böeletrap

Thieme-Becker
XX. 466. l.

Toman 295. l.

Zala megye

MDK

Klemens József /1817-1883/

Női képmás. Olajfestmény. Repr.

Szépművészet, 1941. 4. sz.

Klement nevü festö

Berzeviczy Albert:"Régi emlékek" c. könyvében a 19.l. -on olvasható: Kl. nevü festö arcképezi a Berzeviczy-szülöket. 1844.

Bayer József tanulmánya Koszina Sándorról a "Müvészet" 1907 I.sz. -ban.
Müvészet.1907. 2o3.l.

Klemens József

építész 1817–1883.

Női képmás, olaj. 1843

Székesfőv. Képtár tulajd.

Kopp Ism 69. l. 32. l.

Repr. u. o. XXXVII. tábla.

1942 OKT. 24 15

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Klemens (Klement)

festő József

Liptószentmiklóson

az 1830-as

években

Kvalitásos festő,

jobb Bohunnál

Az 1830-70-es években Arva Trencsén és Sáros megyében működött. Állandó lakása Liptószentmiklóson volt.

Ballo Edenek

Szmrecsányi János és neje arcképei

Berzeviczy Vince báróné arcképe

Szmrecsányi Ödöjé és neje arcképe

Berzeviczy Albert szülőnek arcképe. Sina biedermeier stílusban

19. l.

Berzeviczy: Régi emlékek Bpest 1907

Klemens József

akadémiai festő, rajztanár 1857-től a zsolnai reáltanodánál mint rendes tanár működik. 1863-tól az alábbi gimnaziumban tanított 1878-ban történt nyugdijáráig.

Jurk 1895.

265. l.

IRODALOM

JEGYZET

Klemens Jónet

festo

l.

Forum (magyar rész)

1937. 72. l

Klemens József

80

Szépművészeti 1941. 4. sz.

KLEMENS JÓZSEF *(1817—1883)*: NŐI KÉPMÁS. OLAJFESTMÉNY.
József Klemens (1817—1883): Frauenbildnis. Ölgemälde. — József Klemens (1817—1883): Ritratto di donna. Dip. a olio.

84

RKO JÁNOS (MISKOLCON *1800* KÖRÜL): LÁSZLÓFALVI EÖRDÖGH ARCKÉPE. OLAJFESTMÉNY.

ios Serko (Miskolc, um 1800) : Bildnis des Lászlófalvi Eördögh. Ölgemäl- — János Serko (1800, Miskolc) : Ritratto di Eördögh di Lászlófalva. Dip. a olio.

Klemens József

1869-ben megújította a csolnai régi plébánia-templomot. Újabban 1890-ben restaurálták.

Irod

Velics László: Az egyházi művészetek tanulmányozásáról. Bpest 1894. 69. l.

Telefonválaszt kérünk d.e.

Klement

festó

l.

Berneviczy Albert

Régi emlékek

1853–1870. Bp.

1907

1741. Mihalik D

Téli táj.

A erdős vidék kopasz fá
gyort. hogy a fákat, mint a
zott. Teliése alól balra: „M

Vászon, méretei 181:
Vétetett 1900. jannár
— Elszámoltatott 1900: IX.
tudomásulvette 1900: X

Klemens József

festő

Az 1848-ban leégett
Zsolnai plébánia templomot 1869-ben
restaurálta.

Velics 1894
69. l.

Paska István. A
Zsolnai plébánia-
templom egykor és
most. Zsolna, 1890.

ynyolczadig jobbra nézve, talapzatra
edaillonban. Fején caputium van, hát
s bajusza s szakála leberetvált. Cappá-
tjének szalagját s a szt. István-rendnek
daillon fölött függöny lóg s a talapzaton
nallium és kereszt, jobbra pedig a pársán
örülvett herczegi korona köti le figyel-
t sorban:

I. GRATIA. S. R. I. PRINCEPS.
BARKOCZY. DE. SZALA.
Strigoniensis. Ordinis S.
s. Apost. Primus. Praelatus.
Octobris. Anno 1710.
8. Junii Anno 1765.

nalkeretnek 15.4:9.3 cm.

157.

126/94 N° 7.

ifj. Klemens Antal

építész.

Szül. Budapest 1900.

Okleveles mérnök 1926.

Műegyetem II. l.

Haydn József.

Mellig, balra, csipke mell
hátban, tojásdad medaillon. Alatta
harsona, hangjegy és fuvola mögül

IOSEPH

Punct., már. a rl. 14.6: 1

Sz.n. 1
335-

Klemens Antal

OTI Károly-király-
úti bérház terv.
megvétel

MMÉEKözl.
1941.109.l.

Klemens Antal

épitett

cród

2

MMÉEKözl

1941. 203. l.

(Tervpályázati eredmények.)

Klemens

l.

LykaMagymů1800-50

430.l

8

9

Klemens Józef

liptószentmiklósi születésű
művész 1817–1883-ig ét.
Működott Prágában, Szent-
miklóson (t. i. Liptó), Bel-
grádban, Zsolnán, Beszterce-
bányán. Prágában a cseh
nacionalista tanítók intéze-
tének festek egy képsorozatot,
Komenský János nevelési
rendszerét megábrázolva. Belgrád-
ban a Karagjorgjevics-dinasztia
egy tagját mintázta. A zsolnai
plébánia templomban nagy oltárkép,
a Maticában Sládkovič és Štúr
portréja hirdetik művészetét. Erős
fantázia, egyszerű kidolgozás jellem-
zi Klemens művészetét. Egyszerre
foglalkozott geologiával, építészettel,
archeologiával, szobrászattal és a sok
foglalkozási ág közök szétforgácsolta
önmagát.

Brogyányi Kálmán: Festőművészet Szlo-
venszkóm. Kassa 1931.
39–40. l.

MAGYARORSZÁG BÍBORNOK HERCEGPRÍMÁSÁTÓL.

955. szám.

Müemlékek Országos Bizottságának T. Elnöksége

Budapest VI.

u. p. Aréna ut 41.sz.

megye.

Hivatalból.

Egyházi ügyben.

KLEMENS *(Klement) József*, arcképfestő. * 1817. † 1883. Árva, Trencsén és Sáros megyében, utóbb Prágában és Belgrádban működött. Állandó lakása Liptószentmiklóson, utóbb Besztercebányán volt. Síma, biedermeier stílusban felsőmagyarországi mágnás-családok részére számos kvalitásas arcképet festett. Művei közül ismeretesek Szmrecsányi János és neje, Szmrecsányi Ödön és neje, Berzeviczy Vinc bárónő és Berzeviczy Albert szüleinek arcképe, stb. K. festette a zsolnai plébánia templom nagy oltárképét is.

K. Gy. I. 568 l

569.

569. Theobald Michau.

Sz. Doornikban 1676-ban. † Antwerpenben 1765-ben.

Város a folyóparton.

A háttérből előretörő folyó partján nagy város terül el, melynek épületei közül a templomok tornyai bontakoznak ki s a melynek végét facsoportok fedik el. A házak mellett több tehenet, két lovast és néhány embert látunk. A fák között elvezető úton lovas vadász közeledik hajtóval és kutyáival. Az előtérben két férfi, kis leány és egy tehenet vezető asszony képez társaságot. Középütt, a földre telepedett nő körül, négy férfi és egy asszony van, kiktől nem messze kis fiú és kutya áll. A part mentén, hol két tehén tünik fel, csolnakok kötöttek ki és több vitorlás horgonyoz. A csolnakok egyikébe épen most öreg asszony száll be, kinek a hajós segít; a hid mellett pedig, melyre egy másik nő megy fel, lovas beszélget a napszámossal. A többi csolnakban és a két egy-árboczú vitorlásban, többen foglalatoskodnak, beszélgetnek és álldogálnak. A vitorlások közelében két csolnak halad emberekkel. A háttérben vitorlás hajók vehetők ki. Alól balra a mester jelzését T. Michau olvassuk.

I
268.

Klement Zürich

Münchner 1907 203

architekt

Thieme Becker

Zu k. 766. l.

Klement

Liáb IV. 53

9643. J. Pichler.

Sz. Nápolyban 1734 január 1-jén. + Romában 1791 január 25-én

I. Ferencz.

Mellig, balra fordulva és tojásdad medaillonban van ábrázolva. Parókájának fürtje vállára omlik, bajusza s szakálla leberetvált. ~~Nyakkendője körül van csavarva,~~ Vértje ~~van öltözve s~~ felett az aranygyapjas rend jelvényét nyaklánczon viseli, hermelines palástját vállra vetetten hordja s mellét a Mária Terézia és a szent István rend csillagja disziti. Felirata a kép alatt két sorban: „FRANCISCVS Hungariae et Bohemiae Rex &/&/&/" s alól jobbra: „Joh. Pichler Pinxt et sc."

Feketemodor, méretei a ~~[illegible]~~ rézlapnak 37.7:26.4 cm. — Nyelt 483. — Átvetetett 1897. december 2-án (428/97). — Tudomásul-

778

xKrimes Béla M.D.K.
Klem ens

Kaposvár, kórház, belgyógyászat, 1930.

Zádor Mihály: Kaposvár, p. 1964. 245.l.

KLEMENT Eleonóra
Brassó, ?
IA Képz. Főisk. Kvár, textiles

Banner Erdély

ztus egy személyben [illegible] ,

tt székhelyére, ő is felhagyott a

mellett telepedett le, a várostól

Igy egyszerre volt Hilarius közelé-

ob remetéskedett. A tanitására szom-

emberek hamarosan fölfedezték, és

llája köré. Ebből született Ligugé

na is szerzetesek élnek.

bállt és a Loire folyó partján,

ours városának falai magasodtak,

rzetesi közösséget, amelyik Marmouti-

úttörő nemzedéke volt. A római mü-

özéjük lassan, a limes túloldaláról

számitó frankok között a keresztény-

Frantz Klement, festő

A békési parasztfelkelésről vizfestménye 1830-ból. Egy XVIII. századi metszet nyomán. Bővebb adat nincs róla. Katalógus 18.sz.

Oennerné, Wilhelmb Gizella: XVI.-XVII. századi magyarországi parasztmozgalmak grafikus ábrázolásai. 259.o.

Folia Archaeologica. XII. 1960. Bpest. Képzőműv. Alap Kiadóvál. Bp.

Franz Klement, festő

1830-ból vízfestménye. Szegedinácz Péró és társainak kivégzése. Vízfestmény-másolat egykorú eredetiről. 1830. XLV. tábla, 2. kép. Fekete repr.

Dennerné, Wilhelmb Gizella: XVI.-XVII. századi magyarországi Parasztmozgalmak gafikus ábrázolásai. 259.o.

Folia Archaeologica. XII. 1960. Bpest. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp.

Franz Klement, festő

1735-ös lázadásról vizfestménye. Szignatúra: Gemalen v. Frantz Klement 1830.53.3+69.8.cm. Magy. Tört. Képcsarnok XLV. tábla, 2. kép. Katalógus 18. sz. 270.o.

Oennerné, Wilhelmb Gizella: XVI.-XVII. századi magyarországi parasztmozgalmak grafikus ábrázolásai. 259.o.

Folia Archaeologica. XII. 1960. Bpest. Képzőműv. Alap Kiadóváll. Bp.

Aquarell, méretei a vonalkeretnek 39·2 : 66 cm.
Lelt. naplo 13285.
Szaklelt. 2-914.
190 ~~1445~~ - 914 - 1.

K. 10.

11639.

Klement Ferencz:

Pero Szegedinácz és társainak kivégzése.

Olyképen van Buda várának katonaságtól körülzárt főterén ábrázolva, hogy középütt van a bitófa, a melynek közelében a kivégzettek fejei s tetemei vannak sorba fektetve és négyet fejeznek le, a kik közül „der Michael Mai" (14) és „der Stephanus Bartha (12) emelvék ki; a háttérben a kerékbetörés és a felnégyelés szemlélhető; elől pedig balról rabok szállitanak egy kivégzett lázadót, középütt Michael Sigri (17) és Joannes Kórodi (16) vetnek kocsát, jobbról meg, hol Michael Szántó (13), Stephanus Riész (15) és Andreas Pásztor (9) hallgatja a lelkész vigaszát, a kegyelmet nyertek képeznek csoportot (18). Felirata: „Hinrichtung deren aus Ober u. unterungarn angebrachten Rewoltanten im Jahre 735 den 4ten April in der Hauptstadt Ofen, Festung allergnedigst Ratificirtes Urtheil 736 in volcihung gebrach wurde, mig magyarázó szövege után a jelzés: Gemalen von Frantz Klement 1830."

KLEMENT Géza
Brassó, 1933. november 4.
IA Képz. Főisk. Kvár, festő

Banner Erdély

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés: Az ábrá
1. A szintézis elő
2. Történetiség és
3. Művészettörténe
hermeneutika---
4. A rekonstrukció
"Lengyel lovasa
5. A középkori müv
dományos feltev
a/ A középkori
keretei-----
b/ A kép funkci

Klement mester

Ötv. Brassó. 1555–72

Irod

Gyfs. (mester egy

Kőjelve)

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Klemens József epítész

Kat. Lemle, 1894.

30-II, 233-247, 419-440,
129-603, 799-812.

Velics h.: az egyházi....
etc.

Klement Antal

l.

Evang. Lempl

213. l.

MDK

Klement János, ötvös
/Hansz Clement/. 1642.

1643-ban már nem él, mert ez évi márcz. 19-én szegödteti Johannes Mihey ötv. mester magához öt évre tanulóul néhai Hansz Clement fiát: Hansz Clementet.

Hansz Clement neve a czéhkönyvben az elhaltak sorában a 31-ik.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV.-XIX. sz.-ban.
Muz. és Kvt. Ert. 1918. 41-53.1.

MDK

Klement János,
/Hansz Clement/ 1655-1659.

A czéhkönyvben az elhunytak sorában a 61-ik 1655 febr.28-án szegödteti Johannes Sturmb-ot. Michael Sturmb fiát, négy évre. 1659 jan.16-án szabditja fel Johannes Strumb-ot.

Mihalik Sándor:Beszterczebányai ötvösök a X V-XIX.sz.-ban
Mun.és Kvt.Ert.1918. 41-53.l.

MDK

KLement Jónás, ötvös
/Jonas Clement/ 1647-1668

Georg Leonhardt Prunckh és Hanst Mihay kebelbeli ötvösök vannak jelen mikor mostohafiát Hansz Berckhmann-t, az ö mostohafiát ,a nyitott láda elött felveszik s nyomban felszabaditják.
1663 máj.17-én szegödteti Johannes Feistl-t ,Samuel Feistl fiát 5 évre. 1668 jan. 9-én felszabaditja.
1668 nov. ii-én mikor Hans Georg nevü fiát szegödtetik már mint néhait emlitik.

Mihalik Sándor:Besztercebányai ötvösök a XV-XIX sz.-ban. Hus.és Kvt.Ert. 1918. 41-53.l.

Klement Jónás, ötvös MDK
/ Jonas Clement/ 1647-1668

A czéhkönyvben feltüntett elhalt mesterek sorában az 56-ik.
1647 szept.9-én szegödteti öt évre Adam Frántzl hasonnevü fiát. 1652 szept.1-én szabaditja fel A.F.-t
1652 szept.1-én szegödteti 6 évre Matthias Bogar-t
1658 febr. 12.-én felszabaditja Mathias Pogar-t.
1653 ápr.2o-án jelenti,h. Hansz Berckhmann-t ,mostohafiát /néjai Erasmus Berckhman ötvös fiát/ egyideig magánál tartotta munkában, erre a nyitott láda elött felveszik s nyomban felszabaditották.

Mihalik Sándor:Besztercebányai ötvösök a XV-XIX sz.-ban
Muz.és Kvt.Ért. 1918. 41-53.l.

Klement Jónás

besztercebányai ötvös

XVIII. sz.

Irod

Mihalik Sándor

Németországi magyar ötvösök -

MAGYAR MUVESZET

1937. 318. l

KLEMENT / Klemens / JÓZSEF, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.-Józsefvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 15.-Összeirási szám: 32,- 47.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban 39.old.

Az Iparmüv, Müz.Hopp Ferne Müz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

M.D.K.

Klement Judith

Angol nyelvü lapkivágást közöl a lap a "Magyarok Világhiradója" c. rovatban a müvész fényképe mellett és megjegyzi, hogy Békéscsabáról került Los Angelesbe, "..ahol diszleteket tervez a szinházaknak és freskókat fest."

Szinházi Élet. Bp. 1930. jan. 26.- febr. 1.
XX. évf. 5. sz. 53. lap.

M.D.K.

Klement, Mattias, osztrák kőmüvesseged

Egerber az 1752 évi összeírásban szerepel Velner kőmüvesmester legényeként.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: DercsényiDezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 350. old.

KLEMENT Mátyás osztrák kőművessegéd. Egerben 1752-ben irják össze --+ Valner egri kőművesmester legényeként.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Klement Zoltán

festő

1914–18

Kéziratok 1930. 85. l.

!

...ra ~~[illegible]~~ fordult. Leeresztett jobb kezében kesztyűt és
...t tart. A Lipótrendet szalagon és a vaskorona
...ja. Rövid hajat, bajuszt és legyet visel; szakálla le-
...llérja s kézelője látszik; fehér nyakkendője, cso-
...gott; és kabátja kettős elejű. Felirata a kép alatt

...ÖS LÁSZLÓ
...kár,
...T. oszt. vaskorona-r. lovagja,
...met II. oszt. vörös sas-r. csillaggal, tulajdonosa,
...gy. képv.

...éby Sorsáné
...Hilos
...estvérek Budapesten.

...alak nagysága 28·5 cm.

...ch. p.).

Sz. N. 275
25.-98-10

A *Margitszigeti Kilátó Galéria*
Tisztelettel meghívja Önt és barátait

KLEMENT ZOLTÁN, FAZAKAS TIBOR
festőművészek
és
MOLNÁR GÁBOR IVÁN, BALÁZS JÁNOS BALÁZS
kiállításának megnyitójára

1998. június 5-én 18.00 órára

A kiállítást megnyitja:
ÓNODI-FODOR TAMÁS költő

A kiállítás megtekinthető: mindennap (hétfő kivételével)
10.00–18.00 óra között

BALÁZS MOLNÁR

KLEMENT FAZAKAS

MEGHÍVÓ

Margitszigeti Kilátó Galéria és Stúdió
H–1138 Budapest, Margitsziget, Víztorony
Telefon: 112-7472

KLEMENT Zoltán festő

A Havasok Művészeti Társaság által rendezett 1992.márc. 23-án nyilt kiállitáson szerepelt (ELTE Tanárképző Kar)

ld. Magyar Hirlap, 1992.március 24. 14.p.

GEORG KLEMENTIS, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
129.- Georg Klementis, Bartfeldt. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János M[illegible]. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

M.D.K.

Klementis János, egri ácslegény

1796-ban Polereczky György segédjeként dolgozik a ciszterci-ta kolostor építkezésén

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1979. Akadémiai Kiadó, 350. old.

KLEMENTIS János egri ácslegény. --+ Polereczky György segédjeként dolgozik 1796-ban a cisztercita kolostor épitkezésén.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

LORENTZ KLEMENTIS, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét talaljuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869.ig.
E mesterek egyike volt:
74.- Lorentz Klementis, Kirchdrauff. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

AR ABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Michael KLMENTIS, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
A mesterek egyike volt:
168.-Michael Klmentis, Bardfeld,1766.-- 152-old.

DOMONKOS PÉTER: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974.

KLEMENTIS VARGA JANOS, cipész

Koszegen,1738-ban Varga a klastromban lévén ott részegeskedett és ott gyalazatos szavakat ejtett. 24 forint pénzbirsagra itélték. 55½.old.11.jegyz

SZOVÉNYI ISTVÁN: A Kőszegi Jurisich-téri Mária-szobor 549.old

MARI-SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szám. Szombathely

Klemer Vilmos, Kőműves,
1793, Pozsony.

Pressburger Zeitung
1793, 19. Dez.

Pozsony. Klemer Vilmos, könnüves,
1793.

Pressburger Zeitung
1793., 19. sz.

KLEMER, Wilhelm, pozsonyi kőműves

W. K., Maurer, 52 éves felesége meghalt. (1793, 224 l)

Preisburger Zeitung
(Genthon)

Klemm Andrea

textil

1925–27

Érmiek 1930. 85. l.

s kissé fordult
s (balra ~~[illegible]~~. Leereszett jobb kezében
kalapot tart. A Lipót rendet szalagon s
n viseli. Rövidhajat, bajuszt és legyet hord;
gallérja s kezelője látszik; fehér nyakkendőjét
kabátja kettős elejű. Felirata a kép alatt. ös

LÁSZLÓ

. vaskorona-r. lovagja,
t II. oszt. vörös sas-r. csillaggal, tulajdonosa,
ggy. Képv.

réby Sománé
tilos
vérek Budapesten.

ysága 28·5 cm.

Sz. N. 278/98
251—98—II.

született. Ez, mint tudjuk, július 14-én, ő pedig augusztus 15-én tört ki. Hogy ez véletlen-e vagy eleve elrendeltség, biztos volt, vagy van, vagy lesz, aki kibogozza.

A nagy Napóleont tehát száműzték, mint a kisfiút, aki rossz fát tett a tűzre, sarokba állították. Ott majd gondolkozhat, mit is kellett volna tennie, hogy a dolgok másként alakuljanak a jövőben. Ám a történelem senkinek nem ad lehetőséget, hogy okuljon cselekedeteiből. Arra még csak van mód, hogy levonja a tanulságokat de hogy még egyszer lejátssza ugyanazt a csatát, hogy amit kihagyott, amit eltévesztett, az most más legyen, ettől megfosztja még a legragyogóbb elméket is.

De mintha ezt Napóleon nem venné tudomásul. Ott a sarokban, a kopár szigeten makacsul a múlton elmélkedik, viaskodik, támad és védekezik. Igazolja önnönmagát, mintha lenne tétje...

Duzzog. Be nem látná, hogy miben tévedett, csak diktálja gondolatait, csak előcsalogatja felülmúlhatatlan memóriájából a történteket. Szenvedélyes, akaratos vádirat a tényekkel szemben.

A gondolatok méltó csomagolást kaptak, a kis könyv pedig tetszetős, stílusos borítást. Spolarich László igényes fedélterve még a diktátor szívét is örömmel töltené el.

Bagota /ity edt.

Javier Marias:
A szívem fehér
Európa Könyvkiadó, 308 oldal, 1100 Ft

■ Ez a regény, melyet (a fülszöveg tanúsága szerint) a szerző hazájában az utóbbi húsz év legjobb spanyol prózájának tartanak (és díjakkal öveztek), ritka tudatossággal megkomponált mű. „Nem akartam tudni, mégis megtudtam..." – íme az első személyben elmondott történet első mondata, „felütése", mely egy több évtizeddel korábban megesett, mindenki számára érthetetlen öngyilkosság rejtélyét exponálja. Azt hinnénk, a főhős ennek kibogozásával tölti majd ki a mese kereteit, de épp az ellenkezője történik. Miközben látszólag szervetlenül sorjázó, kitérők láncolatából álló történetfüzért kapunk, lassacskán rá kell jönnünk, hogy az, aki mindezt elbeszéli nekünk, pontosan annak hátterét fedi fel, miért nem és hogyan nem akarja megtudni az egykor történteket. Csakis a jelenben, saját közepes életében akar létezni, de nem teheti. Felesége, Luisa szavai végzetesen igazolódnak: „Minden jelen van, s arra vár, hogy visszatérhessen." Hősünk sem úszhatja meg, hogy szembesítsék a múlttal. Előbb egy kísértetiesen hasonló, másik históriát ismer meg, s aztán kénytelenkelletlen a saját apjáét, amely szinte ismétlése e másiknak. S a regény harmadik harmadához érve a túlírtnak vélt, fölöslegesnek, tölteléknek tartott epizódokról sorra kiderül, hogy szorosan kapcsolódó láncszemek egy históriában. „Minden elmesélhető, még az is, amit nem akarunk tudni és nem kérdezünk meg, mégis elmondják és mi meghallgatjuk" – a felütéstől a záróakkordig tökéletes íve van Javier Marias kompozíciójának. A szerző szinte mindennek birtokában van már, ami az írás mesterségéből racionálisan megragadható. Amiért ez a könyve mégsem hagy bennünk (minden olvasás közben szerzett élvezet ellenére) maradandó nyomot, az nem más, mint a cselekmény és a figurák steril volta, olykor erősen érezhető laboratóriumi kimódoltsága. Mintha az élet vad és zajos sokfélesége túlságosan sok szűrőn párolódnék át...

-ges

Murakami Haruki:
Világvége és a keményre főtt csodaország
Európa Kiadó, 470 oldal, 1400 Ft

■ Murakami Haruki, a 49 éves japán író, akinek *Világvége és a keményre főtt csodaország* című regénye nemrégiben jelent meg az Európa Kiadónál, európai-amerikai ihletésű regényt írt. (Kortárs japán regény egyébként jó tíz esztendeje nem jelent meg a hazai könyvpiacon, most azonban a tíz nyelvre lefordított bestseller – megírása után 13 évvel – eljutott hozzánk is. Az információs társadalom kémregényének cselekménye két síkon játszódik: egyik sík a valóság, az orwelli hangulatú világváros, Tokió világa – amit az író keményre főtt csodaországnak nevez – és a másik a világvége, a főszereplő numerátor (adattitkosító szakember) tudatalattijának világa, amelyben akaratuktól, emlékeiktől megfosztott emberek tengetik napjaikat. A realitáson túli „valóságot" láttat velünk Murakami Haruki, egy elvont, groteszk, drasztikus világot. A szerkezetileg is érdekes regényben (a páros és páratlan fejezetek váltakozása két regényt ad ki): a csodaország történései és a tudat belső történései váltakoznak. A keményre főtt csodaország hőse – szemben a modern kor emberével – végül megvalósítja önmagát. A japán író regénye valójában rólunk szól, akiknek a hőshöz hasonlóan el kell döntenünk, hogy melyik világot választjuk: a csodaországot, vagy a saját belső világunkat. A szerző már jó ideje Európában, Amerikában él, egyetemi oktató és műfordító. Regénye filozófiai, történelmi, biológiai kalandregény.

T.P.I.

John Updike:
Az idő vége felé
Európa Könyvkiadó, 353 oldal, 100 Ft

■ Zavarba ejtő szellemi szaltókat vet Updike legújabb regényének cselekménye. Ben Turnbull, hatvanhat éves, visszavonult befektetési tanácsadó egyszer az örömlánnyal tobzódó özvegy szerepében tetszeleg, máskor férfiúi erejét elveszített, asszonyi szeszélyeknek engedelmeskedő férjnek mutatja magát, közben hol evangélista, hol mint egyiptomi sírrabló, hol pedig X. századi szerzetesként jelenik meg önnön feljegyzéseiben, amelyeket a második évezred harmadik évtizedének kezdetén fogalmaz.

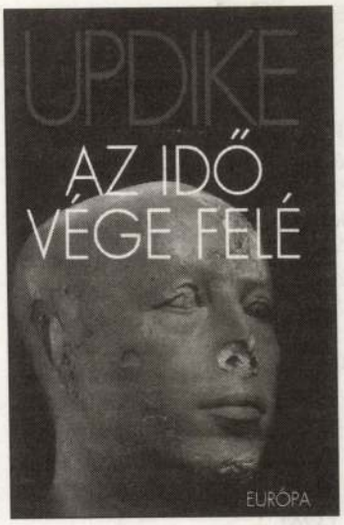

Mindezek az intellektuális ugrások azonban csak addig okoznak meghökkenést, amíg nem tudjuk : a regény szervező elve egy természettudományos hipotézis. E feltevés szerint egyszerre több univerzum létezik, s ezek egymásba játszanak, hirtelen változásokat okozhatnak az idő szövetében. De a 2020. esztendei „jelen" is merőben eltér attól, amilyennek remélnénk. A Föld lakossága megritkult a tíz évvel korábban befejeződött amerikai-kínai háború következtében. Hatalmas területek még mindig radioaktívak, a megmaradottak magukon viselik a sugárfertőzés múlhatatlan jeleit. Gazdasági és társadalmi káosz az úr. Arra sincs pénz, hogy a korábban felbocsátott mesterséges holdra települt népességet visszahozzák bolygónkra, így csak haláltusájukat nézik az onnan közvetítést adó képernyőkön.

Gondolati magva mély és sokrétű Updike új könyvének, amelyet bátran nevezhetünk a nagyszerű írói életmű egyik csúcsának. A bízvást maradandó olvasmányélmény több bölcsesség mellett egy figyelemre méltóval feltétlenül gazdagítja közönségét. Úgy érdemes élni, hogy közben nem feledjük: minden tettünk döntő, mert az elhibázottakat esetleg nem áll módunkban helyesbíteni.

M. Zs.

nia... Ámde az ódzkodó széthúzás, az akarattal nem akart belső megnemértés már akkor is járta. Következményeit Anonymus tisztánlátóan mutatja be.

Ezt a könyvet – így – felnőttek és az ifjúság egyaránt érdeklődéssel és tanulsággal olvashatja. Szinte minden lapján elcsendül valami meglepő. Amit tudunk, csak éppenhogy nem gondoltunk rá. A recenzens felsóhajt: végre, irodalom... Nem porno, nem politikai önigazolás, nem elszenvedett méltánytalanságok teregetése. Bízvást megérdemelné a nagybetűt: IRODALOM...

Anonymus nagyot alkotott. A kötelező szerénységgel maga is névtelenné vált recenzens így nyugodt szakmai lelkiismerettel idézi a középkorban szokásos felszólítást:
„Olvassátok, mert igen szép"...

Kamarás István:
Csigamese
Ciceró, 84 oldal, 990 Ft
Ill. Klemm Gabriella és Kamarás Bálint

■ A (balatonfenyvesi) nyaraló kertjében egy Eszter nevű kislány (unoka) véletlenül rálép egy csigára, Akinek összetörik a háza. Nosza: csigaház-pályázatot írnak ki, amire be is érkezik 222 pályamű. Ezekből a Jóisten által kinevezett zsűrinek, Leonardo da Vincinek, Le Corbusier-nak és Makovecz Imrének kell kiválasztania a legjobbakat. E négy közül Csigának a Klemm Gabriella és Kamarás Bálint által tervezett felel meg, tetszik leginkább – csakhogy ez balról jobbra csavarodik. Műhiba – ógmóg a zsűri, ámde (az időnkint közismert slágereket szájharmónikázó és igen kedves, segítőkész) Jóisten megnyugtatja Csigát: létezik ilyen, balról jobbra csavarodó csigaház. Nagyon ritka, éppen ezért nevezik a „tulajt" királycsigának.

Hangya, Tücsök, Bodobács, Varangyos Béka, Keresztes Pók, Imádkozó Sáska, Galacsinhajtó, Vakondok, Méhecske, Nünüke megnyugodva látja, hogy szerencsétlenül járt barátjuk sorsa – Isten segedelmével és sámlija alatt – szépen elrendeződik. S várhatják, hogy Csiga(bi?!) lerakott petéiből megszülessen a várva várt nyolcvan gyereke. Csakhogy addig számos érdekes, izgalmas kaland vár a mese (már felsorolt) szereplőire.

Csupán az alapszituációt (a szüzsét) vázolom Kamarás István könyvéből, a részleteket (a fabulát) tessék el- még inkább felolvasni! Azt viszont feltétlenül meg akarom mondani, hogy páratlanul szép, ötletgazdag, megragadóan bölcs, meghatóan kedves, ugyanakkor sok helyütt (profánul-abszurd) humoros mesefüzért kerekített a foglalkozását tekintve szociológus szerző (régi jó szokás szerint magát is beleírva a sztoriba).

A realista környezetbe helyezett történet természetesen el-elrugaszkodik mesei szürrealizmusba. Ugyanakkor, anélkül hogy didaktikus lenne, van a könyvnek egy ügyesen adagolt ismeretterjesztő rétege is. Konkrét természtajzi ismereteket szerezhetünk a már említett állatok életéről. Azt is tanúsítom, Kamarás István teljes joggal írta kötete címlapjára, hogy Csigameséje gyerekeknek és felnőtteknek szól. Tudniillik, ezt a könyvet nem csak a kicsik fogják élvezni, felnőtt ésszel különösen szórakoztatónak, szépnek, elgondolkodtatónak és ebből eredően fontosnak tarthatjuk.

Csá

Külföldi irodalom

Torquato Tasso:
Értekezések a költészet művészetéről és különösképpen a hőskölteményről
Universitas Könyvkiadó,
84 oldal

■ Rendkívül érdekes kiadványt jelentetett meg az Universitas Kiadó: Torquato Tasso három művészetelméleti értekezését, melyek nemcsak szerzőjük gondolatvilágába nyújtanak tanulságos betekintést, de a korra nézve is, melyben keletkeztek, fontos információkat tartalmaznak.

Tassóban az átlagos hazai irodalmi köztudat mindeddig az őrült zsenit látta, akihez annyi közünk van, hogy főműve, „A megszabadított Jeruzsálem" Zrínyi Miklós eposzírói vállalkozásának ihletője és Arany János akadémiai székfoglalójának tárgya lett.

Nos, akit még a lenyűgöző költői és drámai erejű tassói hőskölteményolvasása nem győzött meg az őrültségből táplálkozó alkotás prekoncepciójának téves voltáról, annak a most kiadott értekezések minden kételyét eloszlathatják.

Tasso a kilobbanó reneszánsz egyik utolsó, átfogó humanista műveltséggel rendelkező, rendkívül világosan gondolkozó, tudatos művésze volt, a Castiglione-féle udvari ember típusának eszményi megtestesítője. Sokoldalú tudásának alapelemeit olyan korban szívta magába, melynek rendkívül aktív irodalomkritikai életére Arisztotelész és Horatius újra felfedezett poétikai tézisei nyomták rá a bélyegüket. Teljesen érthető volt, hogy az élénk képzeletű fiatalember, aki már apjától, Bernardo Tassótól is egy költői műhely tapasztalatait vehette át, igyekezett ezeket a téziseket továbbgondolni és a saját célkitűzéseinek szolgálatába állítani.

„Az értekezések a költészet művészetéről és különösképpen a hőskölteményről" Tasso legboldogabb korszakából, a húsztól harmincéves koráig a ferrarai hercegi udvarban töltött fényes éveiből valók. Egy időben fogantak az ugyanezekben az években papírra vetett „Megszabadított Jeruzsálem"-mel és annak mintegy elméleti alátámasztását képezik. Amit a költő ezekben az értekezésekben az eposzi tárgyválasztásról, az ábrázolt események nagyságáról és nemességéről, a csodák valószínűsítéséről, a mű egységességéről és arányosságáról, végül a stílus háromféle fajtájának, a fennköltnek, a közbülsőnek és az egyszerűnek megfelelő alkalmazásáról előad, azt a folyamatosan készülő eposzban mesteri következetességgel meg is valósítja. Kevés példát találunk a világirodalomban az elmélet és gyakorlat ilyen zseniális egyezésére.

Ami ezután következett, az már nem a személyiség, hanem a történelem megtántorodása volt: az ellenreformáció és ezen belül az inkvizíció minden nonkomformizmusra lesújtó zsarnoksága. A költő érzékeny idegrendszere ennek súlya alatt roppant össze, de még legnyomorultabb állapota sem akadályozta meg abban, hogy további költői és elméleti műveket alkosson, illetve megbírált hőskölteményét átdolgozza.

A fentiek után talán nem kell különösebben hangsúlyozni, hogy az „Értekezések"-nek, melyek magyar kiadása egyaránt dicséri a fordítás (Koltay-Kastner Jenő és Szegedi Eszter) és az ellenőrzés (Király Erzsébet) gondos munkáját, a mai kor számára is van érvényes üzenetük.

Hárs Ernő

Napóleon Szent Ilona szigeti emlékiratai
Seneca Kiadó, 96 oldal, 880 Ft

■ Hat esztendő. Ennyit töltött a nagy vezér Szent Ilona szigetén száműzve a hatalomtól, az élettől. Ennek a hat évnek szellemi gyümölcséből szemezget a vékony kötetnyi emlékezés.

A könyvecske olvasását érdemes a végéről kezdeni, átfutni az időrendbe szedett történéseket. Elmerengeni, hogy Napóleon szinte pontosan húsz évvel a párizsi forradalom nagy napja előtt

KLEMM Károly orgonás. Valószinüleg azonos Klein Károly orgonakészitővel. Egerben 1750-61 közötti adóösszeirásokban találkozunk a nevével.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MDK

Klenner József, óráś;

Noselwitsch-ből, 1833, polgárjogot nyert Sopronban.

Csatkai Endre: Néhány ujabb adat a sopron művészet tört.-éhez. - Magy. Művészet. - 1929. - 238. l.

SIGISMUND ANTON KLEMMER v.KLEMMERSBERG, vésnök

Ujkori pénzeink verdejegyeinek feloldása:
S.K. P.D. /1774-1870/.=Sigismund Anton Klemmer v.Klemmersberg-Paschal Josef v.Damiani./Körmöcbányán/.65.old./Lásd még: 138.old./.

DR.HUSZÁR LAJOS: Ujkori pénzeink verdejegyeinek feloldása 63.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XIX. 1963. 25.sz. Bp.

SIGISMUND ANTON KLEMMER, vésnök

SIGMUND ANTON KLEMMER VON KLEMMERSBERG, pénzbecsőr

Mesterjegyek a konvenciós pénzláb érmein:
Bécsben vert pénzeken:
S.K. SIGMUND Anton KLEMMER von Klemmersberg,
Wardein, 1780-1784. 138.old.

SZIGETI ISTVÁN: Mesterjegyek a konvenciós pénzláb érmein 138.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XX. 1964. 27-28.sz. Bp.

SIGMUND ANTON KLEMMER VON KLEMMERSBERG, pénzverőmeste

Mesterjegyek a konvenciós pénzláb érmein:
Körmöcbányán vert pénzeken:
S.K. =SIGMUND Anton KLEMMER von KLEMMERSBERG.
Münzmeister, 1774-1780. 138.old.

SZIGETI ISTVÁN: Mesterjegyek a konvenciós pénzláb érmein 138.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XX. 1964. 27-28.sz. Bp.

SIGMUND ANTON KLEMMER VON KLEMMERSBERG, pénzverőmester

Mária Terézia 1760. aug. 25-én elrendelte, hogy az ezüst pénzeken szerepelnie kell a pénzverőmester nevének kezdőbetűjének is. Így a kormocbányaiakon:
SK=Sigmund Anton Klemmer von Klemmersberg.
13.old.

RADÓCZY GYULA: Mária Terézia magyar pénzverése 10.old.

AZ ÉREM, Az Éremgyüjtők Egyesületének Hiv.Lapja.
------- 1969. 49-50.sz. Bp.

SIGISMUND A.KLEMMER v.KLEMMERSBERG, Wardein

A magyar veretü konvenciós huszasokon Körmöcbányán 1774-1780-ig S.K.-P.D. mesterjegy.-Sigismund A.Klemmer v.Klemmersberg/Wardein/ és Paschal J.v.Damiani..-Levél vagy recézés,vagy peremirat. 20.old.

BAKONYI: Magyar veretü konvenciós huszasok és tizesek 19.old

AZ ÉREM, VII. évf. Bp. 1934. jan-dec

SIEGMUND KLEMMER, PASCHAL DAMIANI, vésnökök

Mária Terézia korában a körmöci verdét egy betüvel jelzik/K vagy B/. Magyaros jelleg. Patrona Hungariae egész alakban. Elől két angyal között magy. koronás cimer. - B az előlapon, S.K.-P.D. a hátlapon. Tallér 1780 évsz. /A hátlap osztrák tipusu/ 9./99./.old.

HARSÁNYI PÁL: Magyar tallérveretek 1./9./.old.

AZ ÉREM, V.évf. BP. 1927. jan.-jan.

SIEGMUND KLEMMER, PASCHAL DAMIANI, vésnökök

Mária Terézia korában a körmöci verdét egy betüvel jelzik/K vagy B/. Magyaros jelleg. Patrona Hungariae egész alakban. Elől ~~angyalxk~~ két angyal között magy. koronás címer. B /S.K.-P.D. között/. Tallér 1777-1780 évsz. Féltallér 1778-1780 évsz. 9./99./.old.

HARSÁNYI PÁL: Magyar tallérveretek 1./9./.old.

AZ ÉREM, V.évf. BP. 1927. jan.-jún.

SIEGMUND KLEMMER, PASCHAL DAMIANI, vésnökök

Mária Terézia korában a körmöci verdét egy betüvel jel
zik/K vagy B/. Magyaros jelleg. Patrona Hungariae egész
alakban. Elöl két angyal között koronás cimer, magyar, k
K./SK-PD/Siegmund Klemmer és Paschal Damiani neve kö-
zött/Tallér 1775,1776 évsz. Féltallér 1775,1776 évsz.
Negyedtallér/30 kr,/1776/?/. évsz. 9./99./old.

HARSÁNYI PÁL: Magyar tallérveretek 1./9../old

AZ ÉRME, V. évf. MÉ. 1927. jan-jun

(31 dd)

Leo von Klencze

nohránnűvész

repro.: A Piazza Contarina Udinéhon

Témült: 1850

„A 33. német műrénetiés
antikvitásvásár"

Szegő György
cikke

Művészet
8915

Klenze von Leo, német építész (1784-1864).

M. György Katalin: Egy müncheni építész portréja: Hans Döllgast (1891-1974).

1. A müncheni Alte Pinakothek eredeti emeleti alaprajza (építész: Leo von Klenze, 1826-36) és átalakított emeleti alaprajza. (építész H. Döllgast, 1946-57). (repr.)

4. H. Döllgast rajza a Mindenszentek-templom (allerheiligenhofkirche, München Residenz, épült Leo von Klenze tervei szerint, 1826-37), lefedéséhez, 1941. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 100-101 old.

Sovább

Klengel Joh. Chr.

1751 – 1824.

53. l.

Klupffel Joh. Konr.

XVI – XVII. a.

53. l.

Kunike (Kunicke) Adolf

1775 – 1838.

56. l.

Landerer Ferdinand

1743 – 1796.

57. l. 58, 59. l.

Lanzedelly Karl

1806 – 1865

60. l.

Mancini

63. l.

Schallhas Károly Fülöp

1767 – 1797.

82, 83. l.

Felvinczi Takács Zoltán dr.:

A pápai ref. főiskola Br. Baldacci Antal-féle metszetgyűjteménynek Ex-talobusa. Bp. 1910.

(Vagyercse, ref. Templom

943

zágos Bizottsága

ány { száma: 56·123/1943.III.1. 194
kelte: X.15. 1943
beérkezése: X.29. 1943

tek száma:

elintézett szám:

záma:

száma:

KLEMPENBERGER, Friedrich, pozsonyi asztalos-
mester

F.K.,Tischlermeister,
† 73 évesen, Pozsony 1802 szept.28,
[1802, 957 l.]

Pr.Z.

KLEMPENBERGER, Friedrich, pozsonyi
avztalarmester

F. K., Tischlermeister, † 73 éves korában, Pozsony,
1802 szeptember 28. (1802, 957 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

KLEMPNER, német rézkovács Esztergom-ban

K. Blechschmied in Gran, német származáni, készítette az esztergomi Sz. Anna-templom egyik tornyán (kettő van) a keresztet. (1837, 5141)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

Klencz Leo épitész

München

Tervet készitett a Tud. Akadémia palotájához

Práter Jánosné: Százéves az Akadémia palotája

Magyar Nemzet 1965. dec. 4. 8.l.

Lenox Leo épîtres

München

KLENK Csaba építész

Győrik, középiskolai kollégium

Építés, Felújítás 1995/5

20-22. b

Javítások után
nyomtatható.

VIII. 28. Barlogtoni

éneti Kutató Intézet
94

Klenk Ede

U. 4206.

Exhibition of ancient greek Art, Burl.
J. Arts Club. III. 203, 204.

Klenk Ede

festő

1904-ben kivándorolt
gelentes
Délamerikában
Buenos Aires-ben
híres festő. Adatokat
kér ról Tamás Ernő
hilapri

~~Graf. Lap.~~

279

Deroy, Isidor Laurent

Elbeuf. Kny.

K. 0.50.

122 m, 185 M.

Klenk

magyar festőművén
1929-30. Buenos
Airosban élt és képen
érvényesült.

irod

Az Est. 1930. január
15. (Beszélgetés Kiss
Rezsővel.)

U. 3018

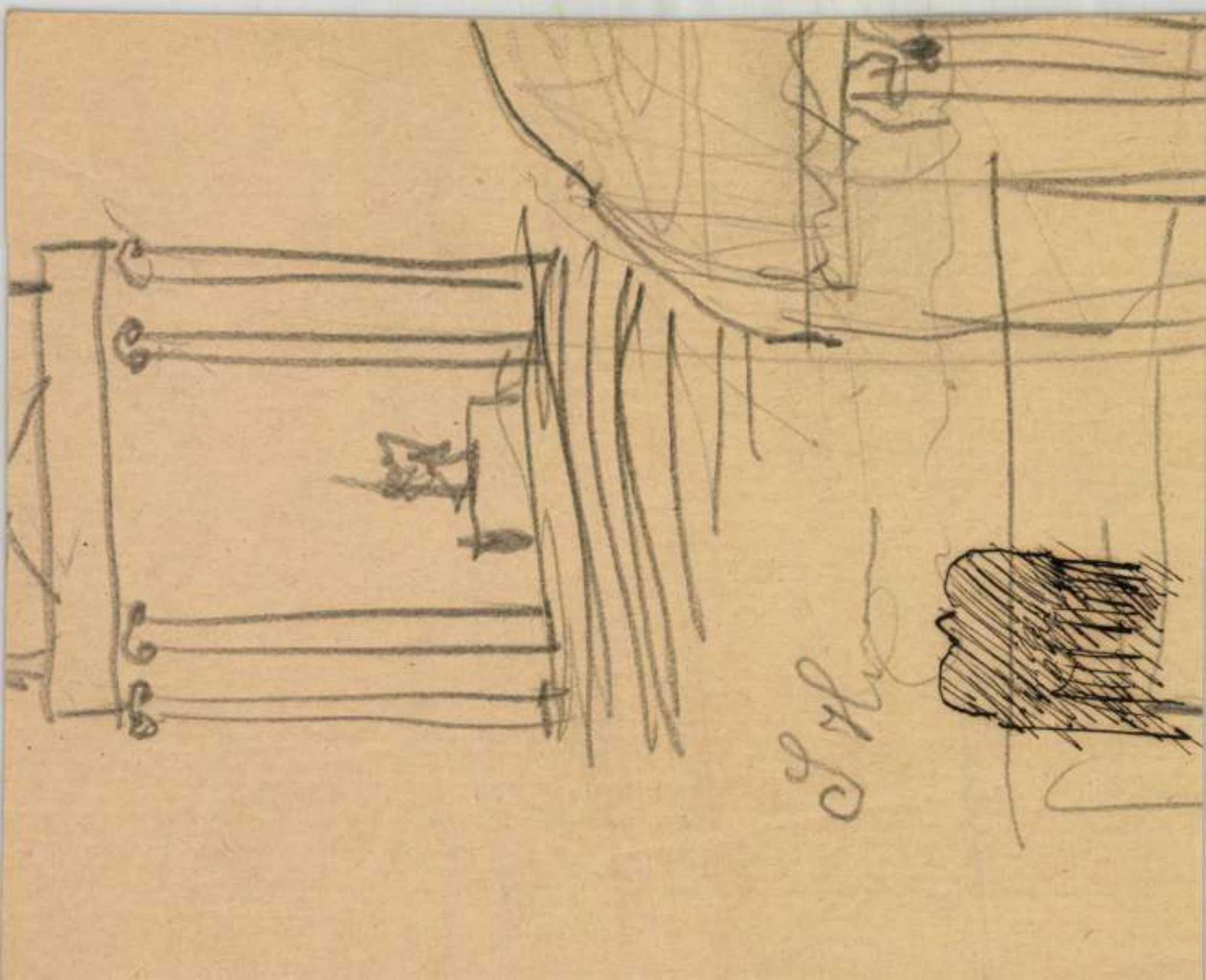

KLENK *Ede*, festő, * Budapest 1891. Itt, Münchenben és Párizsban tanult, azután Olaszországban, Hollandiában és Angliában volt tanulmányúton. Buenos-Ayresbe vándorolt ki, ahol főleg arcképeit méltányolták. 1924. Mexikóban telepedett le s 1925. telén Mexikó Cityben rendezett műveiből nagy gyüjteményes kiállítást. 1926. a mexikói állami festőakadémia tanárává nevezték ki.

568.

568. Carl Ruthart.

Élt a XVII. század második felében.

Vadkan-vadászat.

A meredek sziklák tövében egy hatalmas vadkant három kutya üldöz. A kutyák egyikét fellökte, a másik hátára ugorva támadja a fejét visszafordító állatot és a harmadik hátulról tör előre. Közelökben szarvaskoponya hever s jobbról az előtérben róka leselkedik. A szikláknak oldalait fák borítják és alól középütt, a mesternek jelzését olvassuk.

C:
RVTHART
1663

I
267.

Vászon, méretei 98 : 78 cm. — Mündler: VIII. 22.
Kifüggesztésére vonatkozó adatok:
a) Az Esterházy-Képtárban 1835: XIV. 29. *C. Ruthart*;

Klenner Ferenc

óráS

Pritz 51 l.
54 l.

Klenner Ferenc

örös

l.

Pritz

57 l.

Elnökséget, hogy a Közalapitványi Kir.
kincstár és Sarlay Ilona között kötendő
en a t.Elnökséghez 7508/937.szám alatt
ban foglaltak értelmében mielőbb elin-

.évi január hó 10-én.

A miniszter rendeletéből:

Klenner Ferenc

pesti órás

l.

Szépmüvészet
1944.324 l.

Klemmer Ferenc

özv.

l.

Közlekedési

182. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Klenner Ferenc

óvás Bp.

l.

Ezredéves kiáll

IX csop. 21. l.

LXXIX.

Klenner Ferenc

órás Pest

Klenner Ferenc, pesti mester, a XIX. század első felében működik. Soproni névrokonával nem mutatható ki rokonság. Az 1843-i második magyar műkiállításon elismerő oklevelet nyert. Fia, Ferenc, követte apja mesterségét, nem kisebb sikerrel. Az 1873-i bécsi nemzetközi kiállításon elismerő oklevelet szerzett.[34])

Pritz 54 l.

A'. 148 (18).

Klenner Ferenc

órás Pest.

Zsebkronométereket
(mintegy hat darabot)
készített egyszerű formában
különleges szerkezettel
a XIX. század első felében
fenti órás

Pritz 51. l.

Felelős kiadó: Fränkel József.

78598 — ATHENAEUM

27. SZARDINIÁK I.

— **A debreceni nőcsábító ellen megtzünt az eljárás.** *Az Est* a minap debreceni tudósítás alapján hírt adott arról, hogy a rendőrség eljárást indított egy *Lada* István nevű fiatalember ellen, aki a korzón és a nyilvános helyeken inzultálta az úrinőket. *Lada* vizsgálati fogságban is volt, de *kaució ellenében szabadon bocsátották.* Most, mint tudósítónk írja, a debreceni törvényszék vádtanácsa *megszüntette az eljárást ellene,* mert a vádhatóság részéről előterjesztett bizonyítékokat nem találta elegendőnek arra, hogy Lada bűnössége megállapítható legyen.

— **Orvosi hír.** Dr. *Frommer* József fogorvos, VII., Károly körút 3., szabadságáról hazaérkezett és ujra rendel.

— **Egy biciklistanő balesete.** Ma reggel hat órakor Szentendréről kerékpáron Budapest felé tartott *Botáry* Emmi 23 éves tisztviselőnő, aki minden reggel kerékpáron szokott behajtani Szentendréről Budapestre az irodájába. Az Akvinkum előtt az esőtől felázott sáros úton a fiatal leány kerékpárja megcsúszott és az út mellett elhúzódó sínre esett, amelyen éppen akkor ért oda a Szentendréről Budapest felé tartó helyiérdekű villamosvasút szerelvénye. A vonat vezetője az utolsó pillanatban lefékezte a vonatot és így a szerencsétlenül járt leány csak zúzódásokat és könnyebb sebesüléseket szenvedett. A gyorsan előhívott mentők *Botáry* Emmit a margitkörúti kórházba szállították.

SZÍNHÁZAK, KABARÉK, VARIETÉK ÉS MOZIK KÖZLEMÉNYEI:

A SZINHÁZAK MA ESTI ELŐADÁSAI:

KIRÁLY SZINHÁZ: *A pesti lány* (¾8).

FŐVÁROSI OPERETT SZINHÁZ: *A régi Apolló Kabaré vendégjátéka* (¼9).

BUDAI SZINKÖR: *Muzsikus Ferkó* (½8).

BUDAPESTI SZINHÁZ: *Az alvó feleség* (8).

TERÉZKÖRUTI SZINPAD: *Papa vizsgázik; A hálókocsi,* stb. (½9).

SZIGET SZINPAD: *Hol jártál az éjszaka* (½9).

* **Miért akarja Az alvó feleséget mindenki látni?** A Budapesti Színházban minden este és *vasárnap délután* is színre kerülő *Az alvó feleség* pompás bohózat minden jelenésén nagyszerűen mulat a közönség. *Békeffi* László az *Ébredő férj* szerepében remek alakítást nyujt. Pompás darab és *páratlanul olcsó helyárak* a főtényezői annak, hogy az emberek tódulnak *Az alvó feleség* előadásaihoz.

* **A Városi Színház műsorjelentése.** *Kapunyitás augusztus 18-án. Madách* remekműve: *Az ember tragédiája* kerül színre új művészi rendezésben és kiállítással. Az új klasszikus kísérőzenét *Bach, Beethoven, Berlioz, Erkel, Gounod, Grieg, Händel, Liszt, Mozart, Palesztrina, Csajkovszky* és *Wagner* műveiből összeállította: *Kerner* Jenő. Főszereplők: *Dörgey* Jolán, *Harmath* Hilda, *Táray* Ferenc ás *Sebestyén* Géza. Művészi tervező: *Baja* Benedek festőművész. A jegyek árusitását szombaton kezdi meg a Városi Színház pénztára és a jegyirodák.

* **Muzsikus Ferkó** — a legnagyobb operettsiker — *parádés beosztásban* — ma és minden este ½8 órakor a *Budai Színkörben.*

* **A Zsidónő** — *Halévy* gyönyörű operája — pompás előadásban — vasárnap délután a *Budai Színkörben* — *mérsékelt helyárakkal.*

HANGVERSENY, ELŐADÁS

* **Neufeld Ernő** hegedűművész külföldi útját megszakítva, e hó 12-én Glazunow hegedűversenyét játssza a margitszigeti víztorony melletti tejivócsarnokban. Vezényel Unger Ernő. Belépődíj nincs.

MOZI

* **A Palace Filmszínház 1926—27. évi programja.** A legmodernebb ízléssel és abszolút művészi tökéllyel megépített *Palace Filmszínház* szombaton kezdi meg második szezónját, amely az előjelek szerint korszakalkotó lesz e méltán népszerű bemutató-mozi életében. A színház vezetősége már az első évben is olyan műsorokat igyekezett nyujtani a közönségnek, amelyeknek domináló eleme a humor volt. Igy a világhírű *Zoro—Huru-filmek* (Pat és Patachon) egyedül ebben a színházban kerültek a közönség elé.

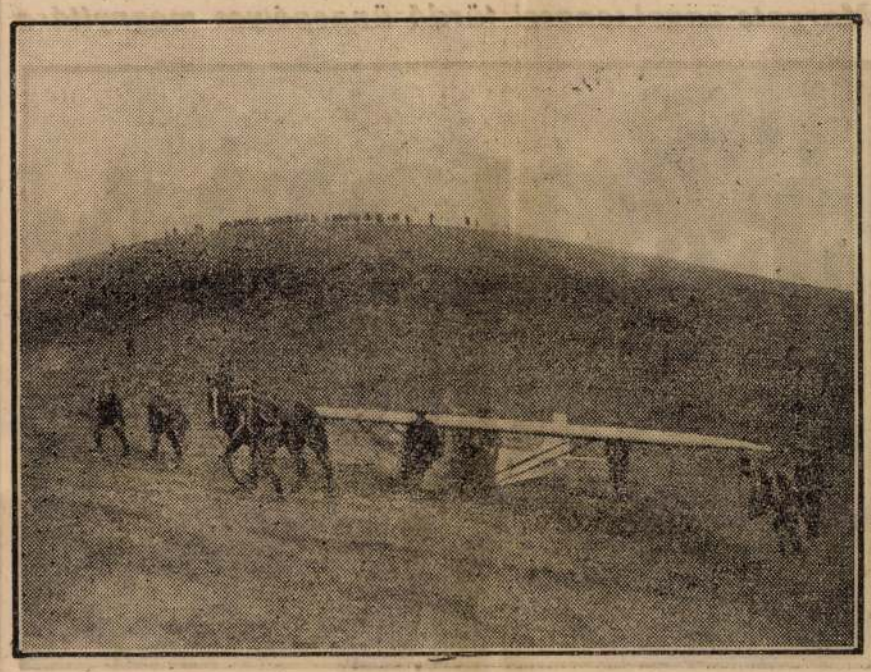

A német motornélküli repülőgépek versenyén lóval húznak fel egy repülőgépet a domb tetejére, ahonnan elindulhat

Az idén a Palace kijavítva mindazon hibákat, amelyek minden színház építésénél elkerülhetetlenek, úgy külső megjelenésében, mint a nyujtandó művészi értékek pazarságában a legelső helyek egyikén fog küzdeni a közönség szeretetéért. — A népszerű Zoro-Huru-filmeken kívül, amelyek közül az első a *Háztűznézők* cím alatt már szeptember hó 2-án megjelenik, a Palace Színház vásznán fog fölragyogni a párizsi *Pathé Consorcium Cinéma* világhírű márkája. — A Pathé óriási lendülettel a nagy neveknek és művészi értékeknek olyan tömegét vetette csatavonalba, mint még soha. — *Tolstoj »Feltámadás«-a, Richepin »La Glu«-je, Rugen Sue »Bolygó zsidó«-ja* a legszebb termékei a Pathé grandiózus anyagának, de még ezek közül is kiemelkedik a *»Le vertige«, Charles Méré* világhírű drámája, amelynek vezető szerepét *Jaques Catelain,* a Rózsalovag főszerplője játssza.

Ugyancsak a Palace Filmszínháznak sikerült megszerznie az amerikai *Warner Brothers* filmgyár 1925—26. évi teljes termését, amely 40 filmet ölel föl. E filmek között első helyen kell megemliteni *John Barrymoret,* aki a *Fehér tigrisbeli* alakításával örök időre szóló monumentumot emelt önmagának. A Warner-produkciókban találjuk az összes idei *Lubitsch-filmeket, Syd Chaplint,* az egész világon méltán népszerű *Rin-Tin-Tin*-eket és itt fogjuk viszontlátni Kertész Mihályt is, aki rendezői zsenialitását szintén a Warner Brothers szolgálatába állította.

A *Palace-színház augusztus 14-én, szombaton tartja szezónnyitó előadásait.* Már első műsorában is ízelítőt akar adni abból a hatalmas programból, melyet fentebb ismertettünk.

Az első műsor: Harry Liedtke, Liane Haid és Alfons Frieland neveivel az *»Egy tisztességes asszony«* című filmregény. — Minden van ebben a filmben, amit a közönség kívánhat, kezdve az izgalomtól, a legmerészebb tánctetőkig. — Liane Haid olyan szép, mint a Borgia Lucrétiában sem volt, Harry Liedtke egyéniségének megfelelő szerepet kapott, Alfons Frieland pedig ebben a darabban játszik először bajuszos intrikus szerepet.

A nyitó műsor második filmje: a szó szoros értelmében vett kacagtató burleszk, *Jenny Hines,* ez a vakmerő bravúrokkal dolgozó vidámképü kómikus, hét felvonáson át tartja kacagásban a nézőt, hiszen vezető nélküli autójával, mint *»Száguldó kísértet«* tartja rémületben Amerika jámbor polgárait.

Valószínűnek tartjuk, hogy a műsor szerencsés összeállítása folytán kénytelen lesz a Palace Színház ezt a két filmet prolongálni, mert öt nap alatt nem lesz mindenkinek módjában ezt a két briliáns filmet megtekinteni.

A Palace Színház az előadások stilszerüségét biztosítandó, teljesen átszervezte zenekarát, amely Rajna Sándor karnagy vezetése alatt működik. — A színház vezetősége egyébként mindent el fog követni, hogy a közönség kényelmét a legmesszebbmenőleg biztosítsa.

* A MOZGÓFÉNYKÉPSZINHÁZAK MAI MŰSORA. *ASTOR MOZGÓSZINHÁZ* (Akácfa utca 4. Rákóczi út sarkán, a Nemzeti Színházzal szemben. József 78—03): *Éjféli gentleman* (kalandos történet 8 felv., fősz. Richard Dix és Jaqueline Loogan) — *Három élő szellem* (amerikai kaland 6 felv., fősz. Anna Q. Nilsson és Normann Kerry) — *Dinamit kisasszony* (amerikai burleszk 2 felv.) — *Angol híradó.* (Előadások kezdete 5, ¼8, ½10-kor). — *FÉSZEK-MOZGÓ* (VIII., József körút 70.) *A hindu síremlék* (új példány, mindkét rész egyszerre, fősz. Mia May, Conrad Veidt, Putty Lia, Olaf Foüs. (Előadások ½5, ¼8, ½10). Minden vasárnap délelőtt 10—1-ig burl.-matiné). *KAMARA* (Telefón: József 140—27): *A fekete bohóc* (attrakció 10 felv., fősz. Harry Piel) — *A kék barlang titka* (vadnyugati film 6 felv., fősz. Pete Morrison). (Előadások 6, 8, 10-kor). — *KERT MOZI* (Telefón: 26—01): *A fekete bohóc* (attrakció 10 felv., fősz. Harry Piel) — *A kék barlang titka* (vadnyugati film 6 felv., fősz. Pete Morrison). (Előadások ¾8 és ¾10). — *MARKUS EMILIA PARK-MOZI* (Tel.: József 152—87): *A halál tornászai* (filmdráma 8 fejezetben, fősz. S. Napierkowska) — *Szivek a pokolban* (társadalmi dráma 7 felv., fősz. Bebe Daniels) — *Híradó* — *Pathé-revü.* (Előadások kezdete ¾8 és ¾10). — *NYUGAT MOZGÓ* (Telefón: 71—62): *Viharok hőse* (dráma 7 felv., fősz. Ruth Chifford) — *Szivek a pokolban* (színmű 7 felv., fősz. Bebe Daniels). — (Kezdete ¼4, ½6, ¾8, ¾10 órakor). — *TÓ-MOZI* (Telefón: L. 919—22, 919—23. Pénztár d. e 11—1-ig, d. u. 5-től): *A Bumerang* (fősz. Rod La Roque és Jetta Gondal) — *Az ördögzuhatag* (fősz. Tom Mix). (Kezdete ¾8, ¾10). — *TURÁN-MOZGÓ* (Nagymező és Mozsár ucca sarok. (Tel.: 64—20): *Razzia az Aranypókban* (dráma 7 felv., fősz. Lee Parry) — *Cyklon cirkusza* (amerikai történet 6 felv., fősz. Art Accord). (Előadások kezdete 5, ¼8, ½10). — *»UFA« FILMSZINHÁZ* (Teréz körút 60. Telefón: Lipót 921—32, 921—33. *Utazás Mexikóban* (Kirándulás a most oly híres kultúhare és a volt inkák országába) — *A Bumerang* (vidám történet 7 felv., fősz. Rod La Roque) — *Tinta Matyi — Magyar—UFA híradók.* (Előadások kezdete 7 és ½10 órakor). — *URÁNIA* (J. 121—35): *A szanszuszi malom* (történelmi vígjáték, 2 részben, 10 fejezetben, Fox világattrakció, fősz. Otto Gebühr) — *Az ördögzuhatag* (Fox bravúrfilm, 7 felv., fősz. Tom Mix). (Előadások kezdete 5, ¼8, ½10). — *VESTA MOZGÓ* (Erzsébet körút 39. Telefón: J. 26—39): *A három gazember* (kalandos nyugati történet, 6 felv., fősz. Jack Hoxie) — *Légy a feleségem* (vidám tört.. 6 felv.) — *A Link-Link fegyház rabja* (burleszk 2 felv.) — *Harry szerencséje* (szenzációs burleszk 2 felv.) (Előadások ½5-től folytatólagosak).

A
Kamara és Kert
mai premierjén, Budapesten először
Harry Piel
legbravurosabb alakitása
A fekete bohóc
10 felvonásos attrakció címszerepében.
*
A kék barlang titka
vadnyugati film 6 felvonásban.
Főszereplő: Pete Morrison
Kamara 6, 8, 10 — Kert 8, 10

Tó-mozi
csütörtöki műsora:
A bumerang
Főszereplő: Rod La Roque, Jetta Goudal
Az ördögzuhatag
Főszereplő Tom Mix
Előadások kezdete: ½8, ½10 órakor

AUGUSZTUS HÓ 12-TŐL 18-IG:
HINDU SÍREMLÉK
A
FÉSZEK MOZGÓBAN
JÓZSEF KÖRÚT 70.
ELŐADÁSOK: 5, ¼8, ½10
ÚJ PÉLDÁNY!

SZOMBATON
nyilik a főváros legintimebb mozgószínháza fényesen átalakítva a
TIVOLI
szenzációs műsorral!
NAGYMEZŐ UCCA 8

A szanszuszi malom
és
Az ördögzuhatag
című két Fox-világattrakciót Budapest legszebb színháza: a ragyogóan restaurált
URÁNIA
prolongálta!

HÍREK

— **A kormány kétmilliárdos segélyt adott a leánykalvineumnak.** *Debreceni* tudósítónk írja: A református világ már régebben elhatározta, hogy a *hajdúböszörményi Kalvineum* mintájára *Nyiregyházán leánynevelő intézetet létesít.* Az igazgatótanács *Balthazár* Dezső püspök elnöklése mellett tegnap megállapította, hogy a *leánykalvineumot szeptemberben megnyithatják*, mert a kultuszminiszter és a népjóléti miniszter *egy-egy milliárd korona építési segélyt engedélyezett erre a célra.* A vagyonos kálvinisták is hatalmas összegekkel járultak hozzá ez új intézményhez. *Balthazár püspök egymaga ezerpengős alapítványt tett a lelkészi leányárvák számára.*

— **Két eltűnés.** *Kardos* Zoltán magántisztviselő szüleinek Gyöngyvirág utca 33. számú lakásáról eltűnt. Levelet hagyott hátra, amelyben közölte, hogy öngyilkos lesz. — *Utassy* Jenő tanonc, Kecskemétről Pestre utazott, hogy állást keressen. Azóta eltűnt és semmi életjelt nem adott magáról. Az eltűnteket a rendőrség keresi.

— **Rézkrajcár.** A keleti pályaudvar előtti szabad térségen vasárnap délelőtt visszatértek a régi pénzegységhez: a rézkrajcárhoz. A békeidőben a környékbeli kifutó- és inasgyerekek, valamint a pályaudvar környékén strázsáló csomaghordó suhancok egyetlen komoly játéka és szenvedélye: a pénzdobálás volt. Szép új vörös rézkrajcárokat, csillogó nikkel 10 és 20 filléreseket hajigáltak a napfényben s nyerték el egymás pénzét.

A pénzdobálás játéka pénzünk romlásával egyenes arányban tünt el a keleti pályaudvar környékéről. Az infláció megszülte a papírpénztömeget, a váltópénz eltünt s nem lehetett többet rézkrajcárt dobálni. De most, hogy nemrég rendelet jelent meg arról, hogy a váltópénzeket hivatalos helyen átváltják papírpénzre, úgy látszik, előkerültek a még meglévő rézkrajcárok.

A játék azonban már nem volt az, ami a békeidőben. A rézkrajcár, az egyszerű kis kétfilléres, amely annakidején e játék utolsó eszköze és értéke volt, most nagyot avanzsált. Megfigyeltem: mindössze egy rézkrajcáruk volt a játékosoknak, pedig lehettek heten vagy nyolcan. Ezt az egy rézkrajcárt adogatták kézről-kézre, ezt dobálták és egyszerű »rongyos« ezer, öt- és tízezerkoronásokkal fizettek egymásnak.

A dolognak elsősorban természetesen az volt az oka, hogy a papírpénzt nem lehet dobálni, mert súlyánál fogva nem oda repül, amilyá röpíteni szándékoznak, de bizonyos, hogy ezenfelül más oka is volt a dolognak és a rézkrajcár külön megbecsülésben is részesült. A rézkrajcár maga volt a régi, aranyos békeidő, egy darab a ragyogó aprópénzek világából, amely ott fénylett a napsütéses délelőttön a keleti pályaudvar előtt és tekintélyben és megbecsülésben föléje emelkedett az egyszerű és velünk rongyolódó papirospénznek. *(L. M.)*

— **Pöstyénfürdő** kezelősége azt közli, hogy a Vág kiöntéséről szóló hírek túlzottak. A fürdő teljes üzemben van.

Szent Margitszigeti Szanatórium

Az ország legmodernebb belgyógyászati, diétás és fizikó theraphiás gyógyintézete

Szanatóriumi szobák fürdőkkel, napi 5-szöri étkezéssel 280.000 koronától.

Klinikai osztályon teljes ellátás fürdőkkel 170.000 korona

Margate angol tengeri fürdő ünnepélyes megnyitása

A város polgármestere teljes hivatalos díszben sétál végig a strandon fürdőruhás lányok között.

— **Újabb adatok a Maya-kultúráról.** A mexikói és perui asztékok és inkák fejlett és virágzó kultúrájáról már igen sokat írtak és most egy amerikai expedíció a középamerikai Maya-kultúra érdekes dokumentumait tárta a világ elé. Gregori *Mason* amerikai egyetemi tanár vezette az ásatásokat és kutatásokat Honduras középamerikai állam északi részében. Itt éltek hosszú évszázadokon át a Maya-törzsek, akik Krisztus előtt 1200 körül foglalták el ezt a területet, valamint Yukatan területét is.

Krisztus után a XVI. század közepéig fejlődött, élt és virágzott ez a különös és gazdag kultúra Közép-Amerikában. A Maya-törzsek hosszú és véres harcokat vívtak a honfoglalásért, de azután évszázadokon át nem viseltek háborút. Különös ambícióik voltak ott azoknak, akik a törzsek ügyeit intézték. Nem az volt a céljuk, hogy új és új területeket hódítsanak, hogy falvakat felgyujtsanak és embereket raboljanak és hurcoljanak rabszolgaságba: mint ahogy ezt európai kortársaik folytatták nagy igyekezettel.

Ehelyett a Maya-törzsfőnökök a nép jólétét, gazdagodását és boldogságát tartották szem előtt. Városokban éltek a Mayák, hatalmas épületeik voltak, egészen különös stílusban. Nagyszabású utakat építettek, az egész ország kövezett utakkal volt behálózva, amelyek nagyon hasonlítottak a római utakhoz. Megvolt nekik is a »Via Sacra-juk«, amelyen a papok vitték az áldozatokat az oltárokhoz. Igen gyakori volt az emberáldozat a Maya-kultúra kezdő évszázadaiban, éppen úgy, mint Krétában és más helyeken.

Egyébként szántóvető emberek voltak a Maya-indiánok. Gabonát, burgonyát, paradicsomot, tököt, kakaót, dohányt termeltek, azonkívül kokaint, kinint és gumit állítottak elő növényi anyagokból. Egész különös szövetfajtát is készítettek, amelyet ezeken a vidékeken még most is gyártanak házilag. Ismerték az aranyat is és rendkívül művészi ékszereket készítettek. Volt flottájuk is.

Mikor azután jött Amerika felfedezése, őket is felfedezték. Sőt annyira felfedezték őket a spanyolok, hogy *néhány évtized alatt kipusztult az egész virágzó népesség és romba dőltek hatalmas épületeik.* Az újabb kutatás már talált néhány különös hieroglifszerű írással ellátott kőfalat ezeken a vidékeken, míg most aztán a Mason-expedíció feltárta ennek a kulturának legfontosabb dokumentumait is.

— **Elkapta a felvonó.** Súlyos szerencsétlenség történt ma reggel hét órakor a Váci út 172 szám alatti építkezésnél. *Kulin* Pál napszámost elkapta a felvonókészülék, amikor abba téglát akart beletenni, felhúzta egy emelet magasságra és onnan a napszámos a fejére zuhant. *Életveszélyes sérülésével a Rókusba vitték.*

— **Zsebtolvaj az elöljáróságon.** *Szabó* József kifutó zsebéből a Bakács téri elöljáróság épületének folyosóján kétmillió koronát lopott ki egy ismeretlen tettes. A rendőrség megindította a nyomozást.

— **Magyar festőművész sikere Mexikóban.** Itthon úgyszólván ismeretlen a neve annak a festőművésznek, — *Klenk Edének* — akinek komoly művészetéről olvasunk mostanában a mexikói lapokban: a Mexiko Cityben székelő állami festőakadémia rendes tanárává nevezték ki. Ezt a kinevezést több esztendős eredményes művészi munka előzte meg Amerikában. Klenk Ede, aki most harmincöt esztendős, s akinek szülei ma is itt élnek Budapesten, a Képzőművészeti Főiskolának volt valaha tanítványa. Tanulmányait Münchenben, a Julien-iskolában, Olaszországban, Hollandiában és Angliában folytatta. A háború alatt itthon volt és katonáskodott. A háború után kivándorolt Buenos-Ayresbe, ahol kiállításai már nagy feltünést keltettek. Majd harmadféléve Mexikóban telepedett le, ahol hamarosan elismerték a legkitünőbb arcképfestőnek. Tavaly télen nagy kiállítást rendezett munkáiból Mexiko Cityben s e kiállítása sikerének köszönheti mostani kinevezését.

— **Dühöngött az uccán.** *Góliát* Ferencné ercsii lakos, a Soroksári út 60. számú ház előtt dühöngeni kezdett. Az őrszemes rendőr a közönség segítségével nagynehezen megfékezte az elmebeteg nőt, akit a mentők a lipótmezei elmegyógyintézetbe szállítottak.

— **Ingyen autózott.** *Steff* György napszámos Kispestre vitette magát autotaxin és ott a fizetés elől megszökött. A rendőrség az eljárást megindította.

— **Lemondott a bécsi vásár vezérigazgatója.** *Bécsből* jelenti tudósítónk: A *Neues Wiener Journal* célzásokat tesz arra, hogy *a bécsi vásárt rendező részvénytársaság* körül *titokzatos események* történnek. Tőzsdei körökben azt beszélik, hogy az igazgatóságnak egyik tagja megbízást adott *részvényállományának eladására* és az eladás *egy sillingnél alig magasabb árfolyamon megtörtént.* Az igazgatóság tegnapi ülésén Müller Gyula kereskedelmi tanácsos vezérigazgató, aki Bécs városának megbízásából tagja az igazgatóságnak, *beadta lemondását.*

— **Fényes ünnepélyt** rendeznek szerdán, 18-án, az Angolparkban a hadiözvegyek és árvák részére. Gyermekkabaré, táncrulett, birkózás, kutyaszépségverseny, tüzijáték, divatrevü és ezer móka. Pumpolás nincs. Belépődij 10.000 korona.

— **Csődönkívüli kényszeregyességek.** A budapesti törvényszék a mai napon a következő cégek ellen nyitotta meg a csődönkívüli kényszeregyességi eljárást: *Steiner* Mór divatárukereskedő (Szent István út 36.), vagyonfelügyelő Kaufmann Simon. A követelések bejelentése szeptember 1. — *Kovács* J. Jenő papírkereskedő (Szondy ucca 44.), vagyonfelügyelő dr. Hajdu Sándor. A követelések bejelentése szeptember 4.

— **Több ezer influenza-eset Debrecenben.** Az utolsó hetek változó időjárása Debrecenben — mint ottani tudósítónk jelenti — *hatalmas arányban megnövelte az influenzás betegek számát.* A főorvosi hivatalnál tett bejelentések szerint *többezer ilyen influenzás beteg van Debrecenben.*

— **Négy életunt.** *Bíró* János iskolaszolga Munkácsy út 26. számú lakásán öngyilkossági szándékból a gőzfütőcsőre felakasztotta magát. Mire észrevették és a mentőket kihívták, már halott volt. Hozzátartozói számára két levelet hagyott hátra. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállították. — Zelinka Imre kereskedő a Király fürdőben öngyilkossági szándékból aszpirinnal. — Polacsek Istvánné háztartásbeli a Pozsonyi út 19. számú házban levő lakásán szublimátoldattal. — Bajnok Teréz ápolónő Ilona ucca 4. számú házban levő lakásán szublimátoldattal megmérgezte magát. A mentők valamennyiüket a Rókus kórházba szállították.

— **Az osztálysorsjáték mai húzási eredménye.** Az osztálysorsjáték mai húzásán a következő nagyobb nyeremények húzattak ki:

50 milliót nyert: 59198.

10 milliót nyertek: 2807 16205 42838 49027 56856.

6 milliót nyertek: 12008 22245 27712 31288 43747 43948 68665.

Ezenfelül *3 milliót* nyert 37 szám, *2 milliót* nyert 83 szám és 1,250.000 koronát nyert 1867 szám.

A húzás folytatása holnap, e hónap 13-án reggel ½9 órakor lesz.

Klenner József

óvás 1820 k.

lásd

Csipkés sopronioradnáll

7. l. 8. l.

9. l. (negyszer)

16. l.

gunk is leginkább a *cisztercita művészek alkotásainak* vélnénk, mert ekkor — eltekintve attól, hogy a cisztercita rend egyik főfeladata és hivatása kódexek készítése volt — elsősorban a cisztercitáknak tulajdonítható a franciás motívumok Európában való elterjesztése.

Magyarországon még az Árpádok alatt megtelepedett cisztercita rendje fontos szerepet játszott a magyar kultúra és művészet fejlesztésében. Közismert, hogy az első magyar főiskola, a párizsi mintára szervezett veszprémi egyetem tanszékeit III. BÉLA cisztercitákkal tölti be. Mégis, mindezideig egyetlen olyan hazai kódex sem ismeretes, mely bizonyíthatóan cisztercita munka lenne. A díszítések vizsgálata nyomán, a három pozsonyi missaléról könnyen állíthatnánk, hogy cisztercita kolostorban készültek. Ha ugyanis a pozsonyi missalékhoz külföldi analógiát keresünk, úgy a legközelebbi rokonait cisztercita művek díszítésében találjuk. Így Münchenben őriznek egy missalét, amely a XIV. század első felében a felsőbajorországi Bruck mellett, a fürstenfeldi cisztercita kolostorban készült.[23] A rokonság a fürstenfeldi kódex és a

[23] München, Állami Könyvtár Cod. lat. 23056. — STOLLREITHER EUGEN: Bildnisse des IX—XVIII. Jahrhunderts aus Handschriften der Bayerischen Staatsbibliothek. München, 1928. I. 21—22. l., 34—36. tábla. (Miniaturen aus Hanschriften der Bayerischen Staatsbibliothek in München. IX.)

pozsonyi missalék iniciáléi között első pillantásra megállapítható:

Klenner József

órás 1821 – 1851. Sopron

lásd

Csatóráscék

46. l.

6. TÉL ZEBEGÉNYBEN

tükrén is: a sugaras, fehlos ég visszfénye.

Szóval van a zebegényi tájban valami, ami a képzeletet nyugtalan csapongásra, regényes szárnyalásra késztetné, az elsüllyedt mult és a messzi, hegyeken túli térségek rejtelmes távlatai között. Érzelmes, hogy ne mondjuk: érzelgős lehetne a vidék, holmi „Ich weiss nicht, was soll es bedeuten..." rajnamenti Loreley-hangulata szerint. De! Szerencsére van egy jó hazai, magyar *de* is a dologban. A lélek sápadt, holdkóros, germános révületei már csirájukban elnyugosznak. Lefogja őket a táj színekben, levegőben, fényben és földi ízekben dúskáló, érzékletes pompája, a testi lét, a valóság sűrűn, édesen csorduló gyönyörűsége.

Már sokszor jutott eszembe: „La douce France" példájára nyugodtan lehetne hangoztatnunk, ha másként nem, hát idegen forgalmi jelszó gyanánt hogy „La douce Hongrie". Hát bizony: csonkaságában is édes, ízes

Klemmer József

órás Sopron

lásd

Pritz 41. l.

		Kikiáltási ár pengőben
2632.	DIÓTÖRŐ. Öntött sárgaréz. Angol	5.—
2633.	ÁLLÓ VILLANYLÁMPA. Fa, celofán ernyővel	10.—
2634.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz, domború díszítéssel. Egy pár. XIX. század	12.—
2635.	VÍZHORDÓ EDÉNY. Réz	10.—
2636.	ÍRÓKÉSZLET. Fekete márvány. 6 drb. (Hibás)	18.—
2637.	HÉTÁGU GYERTYATARTÓ. Sárgaréz . .	18.—
2638.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz, domboru díszítéssel. XIX. század. Egy pár	12.—
2639.	HÉTÁGU GYERTYATARTÓ. Sárgaréz . . .	18.—
2640.	MAGYAR DÍSZKARD. Cizelált és aranyozott bronzveretekkel.	20.—
2641.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	8.—
2642.	MAGYAR DÍSZKARD. Cizelált bronzveretekkel	20.—
2643.	JUDITH. Zománcozott vörösrézlemez. Keretben	30.—
2644.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	8.—
2645.	IRATLÁDA. Topolyafa, sávos berakással, titkos rekeszekkel. XIX. század vége	50.—
2646.	ÁLLÓ ÓRA. Feketére fényezett fatokban, aranyozott bronzveretekkel. Empire. Sopron, Klenner. (Hibás, inga hiányzik.)	45.—
2647.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. Louis, XVI. 1 pár	12.—
2648.	POHÁR Bronzból öntve, domboru mythológiai jelenettel	20.—
2649.	KIS ÁLLÓ ÓRA. Bronzállványon	20.—
2650.	GYERTYATARTÓ. Réz. Barok. 1 pár . . .	12.—
2651.	ÉKSZERSZEKRÉNYKE. Diófa, gazdag réz- s gyöngyház berakással	68.—
2652.	MADONNA. Sárgaréz, részben zománcozva. Orosz, XVIII. század	10.—
2653.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	8.—
2654.	ÉKSZERDOBOZ. Aranyozott bronz, vésett díszítéssel	15.—
2655.	ADAGOLÓ VILLA ÉS KÉS. Acél, nyele elefántcsont díszítéssel. Tokban	20.—
2656.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz, domboru díszítéssel. XIX. század. 1 pár	12.—
2657.	ÁLLÓ ÓRA. Diófa állványon, oszlopokkal. (Hibás)	12.—
2658.	BURNÓTSZELENCE Elefántcsont, belül teknőc, fedelén fonott hajbetéttel. Németalföld, 1810 körül	35.—
2659.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	8.—

Árverési Közlöny 1938. 6. sz.

		Kikiáltási ár pengőben
2660.	ÁLLÓ ÓRA. Diófatokban, berakott díszítéssel, gong ütéssel. (Üveg hiányzik)	48.—
2661.	FEDELES CUKORTARTÓ. Zománcozott réz .	20.—
2662.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	6.—
2663.	ÁLLÓ ÓRA. Ütőszerkezettel. Tölgyfatokban. Nezsider, XVIII. század második fele . . .	50.—
2664.	LEVESESTÁL FEDŐVEL. Ón. Barokkforma. XVIII. század	50.—
2665.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött vörösréz. (Plated.) XIX. század. 1 pár. (Hibás, javított) . .	2.—
2666.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. század, Fürdő után. Alabástrom	80.—
2667.	MÉCSES OLAJRA. Sárgaréz. Délvidéki, XIX. század első fele	12.—
2668.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	8.—
2669.	KIS ÁLLÓ ÓRA. Aranyozott bronzfoglalatban, márvány talapzaton, zsebóra szerkezettel. XIX. század eleje	22.—
2670.	EGYIPTOMI SZOBROCSKA. Bronz . . .	13.—
2671.	ALACSONY GYERTYATARTÓ. Ezüsttel átvont vörösréz. (Plated.) XIX. század. 1 pár. (Hibás)	4.—
2672.	ÍRÓKÉSZLET. Fekete erezett márvány. 4 drb.	20.—
2673.	ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. század, Halászó gyermek. Alabástrom. Hozzá szoborállvány	150.—
2674.	ALACSONY GYERTYATARTÓ. Ezüstözött vörösréz. (Plated.) XIX. század. 1 pár. (Hibás)	1.—
2675.	FORGÓ SÜVEGRE. Aranyozott réz, ékkövekkel és kagylógyöngyökkel díszítve	10.—
2676.	SZELENCE. Gyöngyház, aranyozott rézfoglalatban. XV. Lajos-stílusú	35.—
2677.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	8.—
2678.	MAGYAR DÍSZKARD. Arannyal tausirozott pengével. XIX. század	85.—
2679.	SZIVARSZIPKA. Tajték. Tokban	7.—
2680.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. XIX. század. 1 pár	8.—
2681.	SZIVARSZIPKA. Tajték. Tokban.	6.—
2682.	NÉGYÁGU GYERTYATARTÓ. Sárgaréz. Lengyel, XVIII.—XIX. század. 2 darab. Hiányos	100.—
2683.	SZIVARSZIPKA. Tajték, tréfás kivitelben. 2 drb. Tokban. (Az egyik ragasztott)	8.—
2684.	GYERTYATARTÓ. Ezüstözött réz. 1 pár . .	6.—
2685.	SZIVARSZIPKA. Tajték és borostyán . . .	8.—

Klenner József II.

Órás

Sopron.

1846. jul. 8.

polg. eskü

Házi

957. Urlaki

Működött a XIX. sz. derek

957. Bognár Vilma, Balázs Sándo

és

~~A~~ egész alakban, ~~a~~ Norma
fordultan állva szembe ~~[illegible]~~
uszályát is tartja, kebléne ~~[illegible]~~
koszorú alakban feltüzött fürtö
barna. Ruhája, melyet derekán c
telenül hagyja, ~~[illegible]~~ karperecze sz
lapzaton nyugvó urna köti le fi
a háttérben pedig cserjék látsz
ól jobbra: URLAKI 1873/4.

föld

Vászon, méretei 197.6: 11
Waszilievits Vazulné ajá

Klenner József I.

órás

Sopron

1833. jul. 31 –

polg. esku

Hází

956. Lotz Károly.

Sz. Hessenhomburgban 1833 de
13-án.

956. ~~Lotz Károly~~ Saját arczképe.

Látható

Mellig, kissé jobbra fo
szemöldöke, szeme, bajusza és
gallérja lehajtott, csokorra k
ke. Jelzése alól jobbra: f. Lo

Vászon, méretei 44.6: 34.
Vétetett az 1904: V. 13-
Kán (319-904).

1-7

KLENNER, Josef, soproni órás

J. K. Uhrmacher in Oedenburg, a soproni külső tanács tagja lett. (1835, 1078 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Klenner József

órás Sopron

XIX. sz

l.

Körlemenyek a

Nemzeti Muzeum

Érem- és Régiség-

tárából. 1916.

I. ev. 1. sz. 58. l.

Tekintetes muemlek
Országos Bizo

Még mult 1910 évi
kéresémre vála
miért is most ut
bizottságot, lehet
a már régota v
deni szíveskedje
kikerüném, nóh

Klenner Mihály

Asztalos

1

Csatkai Sopron 1847

19.1.

befordert werde, eine Sendung
ber zulässig sei. Wir haben da-
Firma Körth & Cie Auftrag er-
als Eilfracht zu versenden
Sendung, um alle Schwierigkeiten
eine Bescheinigung des österreich.
nsulats in Karlsruhe bei.
er Platten ersuchen wir Sie uns
igen.
erbetenen weiteren photographischen
nen wir Ihnen erst nach Be-
Kriegs zur Verfügung stellen, da

le

MDK

Klenovits

épitész

Magyar Épitőmüvészet, 1911. 12. sz. 25-30. l.

képek.

MDK

Műv. mozaikokkal és gobelinképekkel díszítik a Népstadion helyiségeit. Magyar Nemzet, 1953. jul. 23. 5.l.

MDK

Klenovits és Báthory épitészek

Magánépitési eng. Bpesten. Vállalközók Közlönye,
1909. márc. 10. 4. l.

MDK

Klennovits épitész

Elkésült az OTI ... bérházcsop. Uj Magyarország.
1935. máj. 26. 27.l.

Klenner József

órás Sopron

Poitz 41. l.

54. l.

Klenner József

öräs

l

Csatkai Sopron 1847

18. l.

tt

K. 279.20 fillért a mai napon át-

Kiváló tisztelettel

Róth Miksa

cs. és kir. udvari üvegfestő

Klemmer Józsi
Bécsi sétatér

[illegible]

[illegible]

[illegible] ORSZ[illegible]GOS BIZOTTSÁGA
[illegible] 1939.
[illegible] március 27.
[illegible] [illegible] B.

Elismer

Alul irott ezenn

Országos Magyar Müen

mai napon átvetten

freskóiról Vámszer G

által készitett másola

kat készitőjüknek elj

Bp. 1939. Március 2

a

n

sáb

Klenner József

órás, Sopron

Pritz 54. l

Klenner József soproni mester, K. József vendéglős fia. Apja Porosz-Sziléziában, Noselvitzben élt. A fiú 1814-ben lett mester, polgárjogot csak 1833 júl. 31-én nyer, tehát valószínűleg mint mester vándorolt be.[33])

A' 148(17)

MDK

Klenovits és Báthory építész

4 emeletes ház

Magánépitési eng.Bp. Vállalk. Közl. 1909.aug. 25. 3.l.

MDK

Klenovits építész

Müépitési szakoszt.müködése 1927... MMÉEKözl
1927.X.23. 267 l.

MDK

Klenovits épitész,

ki Báthory épitésszel közösen hajtotta végre

a Szent-Miklós torony helyreállitási munkálatait.

Sikerült megtartani a kőfelületek patináját s a kiegészitéseket csak a gyakorlott szem veheti észre.

dr. Lux Kálmán: A budavári Szent-Miklós torony.
MMKE Közlöny.havi füzetei. 1925.II.évf. 4-6 sz.
46-51.l.

ÜVEGES CSENDÉLET

Klemmer József
ötös 1785–1852. Sorrom

laid okv.

Csatoráscén

45, 46. l.

70666. ATHENAEUM

Felelős kiadó: Fränkel József.

„SATORIN"-KŐHABARCS-ANYAG
Olcsó és kitünő épitkezési anyag fagymentes, szintartó kökemény, plasztikus.
Több szinben szállitja · SÁTORI-GYÁR BUDAPEST, IX., Dandár-utca 25.

26106. Szemere Kálmán (V., Klotild-utca 10. sz.)
32243. Máv. gépgyára (X., Kőbányai-ut 8624. hrsz. a.)
31924. Haverland Antal (I., Városmajor-utca 74. sz.)
31000. Mandler Henrik dr. (VII., Rózsa-utca 8 sz.)
29757. Első magyar r. serfőződe (X., Jászberényi-ut 11.);

e) **elutasittattak:**

32279. Schütz József a III., Szőlő-utca 1510. hrsz. a.
32278 Kugelbauer János a III., Kis Celli-utca 30. sz. a.
4568. Szultzberger Ignác az I., Táltos-utca 13. sz. a.
32105. Pittel és Brausewetter r. t. az V. Kárpát-utca 1358. hrsz. a.
31941. Szain Géza a VI. Nagy János-utca 4187, hrsz. a.
31286. Sepsy István a VII. Bosnyák-utca 2357. hrsz. a. házra vonatkozó tervei.

Pályázatok tervkészitésre.

Biráló bizottságok alakitása. A kézdivásárhelyi törvénykezési épület és fogház tervpályázatának biráló bizottságába a Magyar Mérnök és Épitész Egylet Nagy Virgilt, póttagul Kommer Józsefet küldötte ki. — A kassai Rákóczi siremlék tervpályázatának biráló bizottságába a M. É. Sz. Tőry Emilt, póttagul Pogány Móricot választotta meg. — A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara tervpályázatára a M. É. Sz. Komor Marcelt, póttagul Ágoston Emilt delegálta. — A sárospataki kollegium átépitésének tervpályázatára ugyancsak a M. É. Sz. birálókul Hegedüs Ármint és Lechner Jenőt jelölte, mig a Magyar Mérnök és Épitész-Egylet Csányi Károlyt és Marton Ákost, póttagul Villányi Ármint küldötte ki.

Körjegyzői lakás és iroda tervezése. Máramarosmegyei Dolha község előljárósága pályázatot hirdet emeletes körjegyzői lakás és iroda épitési terveinek és költségvetésének elkészitésére. Az épület a földszinten 4 lakószobával és megfelelő mellékhelyiségekkel, az emeleten 2 kisebb és nagyobb hivatali helyiséggel, zárt előszobával, folyosóval és tüzmentes irattári helyiséggel tervezendő. Az épitkezés kiviteli költsége a 30 000 koronát meg nem haladhatja. Az elfogadott terv a Magyar Mérnök- és Épitész Egylet dijszabálya szerint dijaztatik Pályázati határidő május 15-ik napja.

Lakóház tervezés. A Magyar mühely és raktártelep r. t. lakóház tervpályázatán 3 mű pályázik.

Lejáró tervpályázatok.

Ápr. 30. M. kir. kereskedelemügyi minister: felsőipariskola tervezés Szegeden. Dijak: I. 3600 k., II. 2400 kor., III. 1200 kor. Megvételi dij: 600 kor. (6.)
Máj. 1. Marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara: székház tervezés. Kiviteli költség 70.000 kor. Dijak: I. 500 k., II. 300 k, III. 200 k. (11.)
„ 10. Csikvármegye alispánja: pénzügyigazgatósági épület tervezése. Kiviteli költség 200.000 kor. Dijak: I. 2400 kor., II. 1200 kor., III. 600 kor. (6.)
Máj. 15. Debrecen város tanácsa: Kossuth Lajos szobra. Kiviteli költség 150.000 kor. Dijak: I. a kivitellel megbizás. II. 6000 kor., III. 3000 kor. Megvételi dij 1000 kor. (29.)
Jun. 1. M. kir. igazságügyminister: törvénykezési épület és fogház tervezés Kézdivásárhelyt. Kiviteli költség 750.000 kor. Dijak: I. 2000 kor., II. 1500 kor., III. 1000 kor. (14.)
„ 1. Miskolci gör. kath. egyház: templom tervezés. Kiviteli költség 70.000 kor Dij: a kivitellel való megbizás.
Jul. 1. Karcag város tanácsa: városház tervezés. Dijak: I. 1200 k., II. 800 k., III. 400 k. (14.)
Szept. 30. M. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium: Rákóczi emlékmű tervezés. Kiviteli költség 250.000, 300.000 kor. Dijak: I. 6000 kor., II. 5000 kor., két III-ik dij 3000—3000 kor., IV. 2000 kor. (38.)
1910. Jul. 1. Csányi László szoborbizottság Zalaegerszegen: szobortervezés. Kiviteli költség 30—50,000 k. Dijak: I. a kivitellel megbizás. II. 500 k. III. 250 k. (1.)

* A zárjelben foglalt számok azon lapszámainkat jelzik, melyekben az illető tervpályázatok közzététettek.

Pályázatok állásokra.

Utbiztosi állások. Hevesvármegyénél 3 th utbiztosi állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazás 1400 korona kezdőfizetés, a lakhelyre nézve megállapitott lakbér, 30 korona irodaátalány és kilométerenként a kiépitett utaknál 10 kor., a kiépitetleneknél 4 kor. utiátalány, A pályázati kérvények a megfelelő okmányokkal felszerelve május 29-én d. u. 5 óráig az alispáni hivatalban Egerben nyujtandók be. A kinevezendő utbiztosok augusztus 1-én kötelesek állásukat elfoglalni.

Gépészi kinevezés. A m. kir. földmivelésügyi minister a ministeriumban Miltner János gépészt müszaki altisztté nevezte ki.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter Daróczy Zoltán földbirtokos, paksi lakosnak a fehér- és tolnavármegyei h. é. vasut Paks állomásából kiágazólag Dunaszentgyörgy, Gerjen, Fadd és Tolna községek érintésével a máv. Tolna-Mőzs állomásáig vezetendő szabv. nyomt. gőzüzemü h. é. vasutvonalra az előmunkálati engedély egy évre megadta; a Salgótarjáni kőszénbánya részvénytársaságnak a Handlova községtől Szklenó község érintésével a máv. Stubnya állomásáig, továbbá szintén Handlova, illetve Ujgyarmat községtől Garamkürtös és Kislócsa községek érintésével a garamberzence—lévai h. é. vasut Garamszentkereszt állomásáig vezetendő szabv. nyomt. h. é. vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta; Krausz Ignác és Hausner Zsigmond igali és Róna Béla tabi lakosoknak a kaposvár—mocsoládi h. é. vasut Toponár állomásától Orci, Zimány, Rácegres, Patalan, Magyaratád, Szentgáloskér és Ráksi községek, esetleg Büssü, Kazsók és Ráksi községek érintésével Igalig vezetendő rendes nyomtávu gőzüzemü h. é. vasutvonalra az előmunkálati engedély érvényét egy év tartamára megujitotta; Gfrerer, Schoch és Grossmann budapesti cégnek, a m. kir. államvasutak Barcika állomásától Szuhakálló, Disznóshorvát, Ormospuszta és Rudóbánya községek határain át Alsótelekes községig vezetendő rendes nyomtávu gőzüzemü h. é. vasutvonalra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

A kelenföldi iparvágány kiépitése. A kereskedelemügyi minister elrendelte a Kelenföld állomástól a budapesti téli kikötőig vezető iparvágánynak kiépitését. Az uj iparvágány számos ipartelepet fog a m. kir. államvasutakkal összekötni és keresztül fogja szelni azt a vidéket, melyet a főváros uj ipartelepek részére a legalkalmasabbaknak jelölt meg.

A pécs—báttászéki vasut épitésére vonatkozó törvényjavaslat már a parlament előtt fekszik és a javaslat elfogadása után haladéktalanul megkezdi az egész vonalon a munkálatokat Pallós Ignác (VI., Hajós-u. 9.) budapesti vállalkozó cég.

Petrozsény állomás vontató telepének áthelyezése A Máv. a Petrozsény állomáson lévő vontató telepét áthelyezni szándékozik. A tervezet közigazgatási bejárását a kereskedelmi minister rendelete alapján Ney Ferenc kir. tanácsos vezetése alatt április 29-én tartják meg Petrozsényban.

A bácsordas—palánka—dunaparti vasut. A szabadka—gombos—palánkai h. é. vasutnak bácsordas—palánka—dunaparti vonalrésze is elkészülvén, annak műtanrendőri bejárását április 30-án tartják meg Hódság állomáson. A bizottság vezetője Hilvert Manó vasuti és hajózási felügyelő lesz.

Uj iparvágány. Az „Erzsébet gőzmalom társaság" kárpát-utcai raktártelepére a balparti körvasut vontató vágányából kiágazólag uj iparvágányt óhajt épiteni a február 4-én megtartott közigazgatási bejárás alkalmával megállapitott tervtől eltérően. Az uj tervezetre a kereskedelemügyi minister közigazgatási bejárás megtartását rendelte el. A bejárást április 30-án tartják meg.

A huszt—dolha—szuhabarankai h. é. vasut engedélyező tárgyalását április 19-én tartották meg a kereskedelemügyi m. kir. ministeriumban. A vasut a máv. püspökladány—máramarosszigeti fővonalán Husztkápolna elnevezéssel beiktatandó állomás mellé tervezett átrakodó állomásból indul ki és az észak—déli főirányban, részben az Osava, Nagyág és Borsa folyók völgyeiben haladva, Keselymező, Lipcse és Dolha községek érintésével a borsavölgyi gazdasági vasut Szuhabaranka állomásáig vezet. Nehezebb jellegű völgy-. részben hegyi pálya. Hossza 36·9 km. A legnagyobb emelkedés 20‰, a legkisebb kanyarulati sugár 70 m. h. A felépitményt 0·76 nyomtávval, 15·80 kg. nehéz acélsinekkel 5,000 kg. tengelynyomásra tervezik. A vasut épitési tőkéjét 3.578,000 koronával, vagyis pályakilométerenként 96,964 koronával hozta javaslatba az engedélyező bizottság. Az épitési tőkének törzsrészvényekben fedezendő 35% ából, vagyis 1.252,300 koronából, Máramaros vármegye, az érdekelt községek és magánosok hozzájárulásaival 326,000 kor. tekinthető biztositottnak, a még hiányzó 926,300 koronát államsegély és postaváltság cimén kéri Máramarosvármegye közönsége mint a vasut előmunkálati engedélyese.

Rosenbaum Izidor Légszesz-, vizvezeték- és csatornázási vállalata. Budapest, VII., Amazon-utca 16. Alapitva: 1885. Tessék a cimre ügyelni! Telefon: 26—69. Költségvetési tervezetek ingyen és bérmentve.

HERZ HENRIK BUDAPEST, VII., Izabella-u. 10.
épület és műbádogos
Készit: Mindennemü épület- és diszbádogos munkát. Különlegesség: sajtolt és öntött dombormüvü horgany és vörösréz diszitmények.

Védjegy ASBEST-K-PADLÓ Védjegy

Krumholz-féle Asbestpadlókészitő vállalat

Schönfeld és Balla

Budapest, VII., Hungária-körut 157.

Telefon 58—54.

Arany éremmel kitüntetve.

A jelenkor legmodernebb és legjobb padlója!

Elegáns, teljesen hézagmentes, melegtartó, tüz és viz behatása ellen érzéketlen, gombamentes, rendkivül tartós, könnyen tisztitható, fényesithető és beereszthető mint a tölgyfapadló.

Hézagmentessége folytán teljesen baktériummentes és azért

gyermekszobák, kórházak, klinikák, iskolák

padlójának burkolására különösen ajánlatos; a fapadlózatok hézagai a leghathatósabb terjesztői a különféle fertőző betegségeknek, mint a diphteritisnek, vörhenynek, tuberkulósisnak stb.

Régi kikopott fapadlók asbestburkolattal átvonva teljesen uj és elegáns és hygienikus padlókká lesznek.

Ugyszintén az asbestpadló a legalkalmasabb padlóburkolat üzletekben, gyárakban és minden más nyilvános helyiségekben.

Olcsóság és kiváló tulajdonságai miatt máris nagy elterjedtségnek örvend.

Prospektusokkal, mintákkal, készitett munkák jegyzékével és árjegyzékkel kivánatra szolgálunk.

A szigetközi vasut végrehajtó bizottsága e hó 18-án értekezletet tartott a győri vármegyeháza termében Szabó István orsz. képviselő elnöklésével. Határozatba ment, hogy lehetőleg az egész vonal Győr—Moson között kiépittessék és e célból felhivatnak ujból az érdekelt községek közül azok, amelyek eddig még a hozzájárulás tekintetében nem határoztak, hogy három hónapon belül ebbeli határozatukat hozzák meg. A Ráró—Moson közötti rész kiépitéséhez hozzájárulást szavaztak: Mosonmegye 100,000, Lipót község 12000, Óvár 40000, Darni 8000, Zseli 4000, Remete 3000, Kisbodak 6000, Püski 10000, Halápi 25000, Ásvány 25000, Ráró község 15000 koronát, összesen 248 000 koronát. Ezzel szemben a Győrtől Ráróig terjedő részhez hozzájárultak: Győrvármegye 10000 koronával, Dunaszeg község pedig 15000 kor.-t kilátásba helyezett. Az egész vonal kiépitése az előirányzat szerint a győri hiddal együtt 1,400,000 koronába kerülne, mig a ráró—mosoni csonka vonal körülbelül 700.000 koronába; ez utóbbihoz meg van szavazva 248.000 korona hozzájárulási összeg. A terveket Szesztay László müegyetemi magántanár készitette.

A nagybanya—kőbányatelepi erdei iparvasut közigazgatási bejárását e hó 21-én tartották meg, mely alkalommal a ministeri kiküldött az épitésre az engedélyt megadta. Az iparvasut terveit Grundböck István v. mérnök készitette.

Siklópálya épites. Roheim Károly és fiai cég dömösi bazaltbányájába második siklópálya épitését tervezi. A tervezet közigazgatási bejárását a kereskedelmi minister rendelete alapján május 4-én tartják meg Dömös községházán. Vezetője dr. Olgyai Kálmán min titkár lesz.

A leva—nyitrai vasut épitő költségeihez hozzájárulásképen Verebély község képviselő testülete 6000 kor. törzsrészvény jegyzését határozta el.

A zágrábi lóüzemü vasut villamossá átalakitása. A kereskedelemügyi minister kiadta az engedélyokiratot Zágráb város tanácsának, mely szerint jogot nyert arra, hogy a zágrábi közuti vasut r. t. jelenleg lóüzemben tartott vonalait földfeletti vezetékkel villamos üzemre átalakithassa.

Vizépitészet és szabályozás.

A Maros folyó konop—aradi szakaszának szabályozásánál szükséges 16000 köbm. terméskő szállitását Mairovitz Mór és fia máriaradnai cég kapta vállalatba 3·20 k. egységáron 51200 koronáért.

Az alsószabolcsi-nyirviz lecsapoló társulat Debrecenben e hó 21-én tartotta meg rendes évi közgyülését. A közgyülés az uj csatornahálózat tervét tárgyalta és a lelépő elnök helyébe Kovács József polgármestert választotta meg.

A Száva-folyó rácsai szakaszának szabályozásánál szükséges 72·42 köbm 6·5 m. h. 22 cm. átm. dunai fenyőfacölöp és 8·649 köbm. 6·5 m. h. 0·12 m. átm. fenyőfarud szállitását Mechtersheimer Gusztáv (Lacarak, Szerém m.) nyerte el 26 k. egységáron, 2107 k. 79 fillér főösszeg mellett.

A Kraszna szabályozása. Szilágysomlyó város tanácsának kérelme folytán a debreceni kulturmérnöki hivatal tervet készit a Kraszna folyó szabályozásáról. A kulturmérnöki hivatal megkezdte a szükséges felvételeket és csak azután fog eldőlni, hogy védőtöltések épitésével, vagy medermélyitéssel és medenceszélesitéssel oldják-e meg a szabályozás kérdését. A felvételek még e hóban, a tervek pedig május havában lesznek készen.

A Hortobágy öntözése. Debrecen város közönsége még 1907-ben fölajánlott a földmivelésügyi ministeriumnak 3000 holdat a hortobágyi legelőből, azzal a kéréssel, hogy azt öntözésre rendezhesse be és az öntözés sikerétől teszi függővé, hogy pusztáját miként hasznositsa. A debreceni kulturmérnöki hivatal kidolgozta a terveket s azokat a ministeriumban a napokban birálták meg. Az öntöző viz a hortobágyi pusztára Debrecen városának a Tiszára dülő birtokán Egyek fölött vétetnék ki és majdnem párhuzamosan haladva a tiszafüred—debreceni vasutvonallal, a nagy hortobágyi csárda fölött érné el a város által öntözési kisérleti célokra átengedendő 3000 holdas területet. A viz a Tiszából közép és alacsony vizállás idején szivattyuval jutna fel a 15 km. hosszu csatornába. A földmivelésügyi minister értesitette a város közönségét, hogy kész a kérdéses 3000 holdon kisérleti telep berendezését állami költségen létesiteni.

Épitő munkálatok.

A fővárosban.

A kelenföldi Dunahid átépitése. A máv. Budapest keleti pályaudvar budapest—kelenföldi összekötő vonalán levő Dunahid tervezett átépitése tárgyában, arra az alternativ tervre való tekintettel, hogy az uj szerkezetek pillérei és hidfői a meglevőkhöz az északi oldalon csatlakozzanak és a jövőben esetleg épitendő közuti hid elhelyezésének figyelembe vételével épüljenek, a kereskedelmi minister közigazgatási pótbejárást rendelt el. A bejárás vezetésével a minister dr. Hegyeshalmy Lajos min. tanácsost bizta meg és felhivta a fővárost, hogy a pótbejáráson képviseltesse magát. A bejárás május 4-én d. e. 10 órakor lesz a keleti pályaudvaron levő felvételi épület tanácstermében.

Az állatorvosi főiskola élettani és vegytani épületének kibővitésé e lapunk mai számában árlejtés van kitüzve. Az ajánlatokat a m. kir. földmivelésügyi ministerium gazdasági müszaki hivatalánál (Vécsey-u. 3.) május 7-én d. e. 10 óráig kell beadni. Ajánlat az összes munkára és munkanemenként külön-külön tehető. A bővitési munkálatok Klenovits és Báthory épitészek tervei szerint kerülnek kivitelre.

A lipótvárosi pályaudvar kibővitése. A lipótvárosi pályaudvar teherforgalmának gyorsabb lebonyolitására tervbe vette a kereskedelmi minister a pályaudvar raktárainak bővitését. Ezzel kapcsolatban a város határáig huzodó uj vasuti vágányt is épitenek, melynek e hó 17-én volt közigazgatási bejárása. A hatósági kiküldöttek a megállapitott tervekhez hozzájárultak, csupán azt kötötték ki, hogy a gyalogközlekedőknek egy fölüljárót létesitsenek.

A székesfővárosi állatkert ujjáépitésénél a föld, kőmüves és elhelyező munkára Peterek és Wágner épitőmesterek 132.970 kor. 73 fillérért, a kőfaragó munkára Müller Ernő 38271 k. 53 fillérért, a vas munkára a Vasgerendákat árusitó r. t. 16112 kor. 73 fillérért, az ács munkára megosztva Wellisch Arnold 21950 kor. 62 fillérért és Popper Zsigmond 28536 kor. 75 fillérért, a bádogos munkára Fritsch Emil 10048 k. 32 fillérért kapott megbizást a tanácstól.

A Budafoki-ut rendezése. A kereskedelmi minister elhatározta, hogy a Budafoki utat 6 méter szélességben bazalt fejkővel kiköveztetni. A főváros mérnöki hivatala az utrendezéssel kapcsolatban azt javasolja, hogy az utat most már a szabályozás végleges vonalában és — tekintettel az árvizveszedelemre — végleges magasságban készitsék el.

A budapesti összekötő vasuti hid mázoló munkáit Ozarovszky Henrik és Tischler Nándor megosztva kapták vállalatba.

Tetők jókarban tartása. A máv. budapest—gödöllői osztálymérnöksége vonalán levő épületek tetőzetének, valamint tüz- és kéményfalainak jókarbantartásával ifj. Krumpholtz Mihályt bizták meg 1100 kor. átalány árban.

A ferencvárosi mozdonyszemlyzeti laktanya épitésére a budapest-jobbparti üzletvezetőség által március 13-án tartott árlejtés eredményét a máv. igazgatósága megsemmisitette.

Legszeszberendezés. A székesfőváros tanácsa ujabbi árlejtést hirdetett a Gyáli-uton épülő városi bérházak légszeszberendezési munkálataira. Az ajánlatokat a főváros elnöki és személyzeti ügyosztályában május 10-én d. e. 11 óráig kell beadni.

A községi kenyérgyár épitésénél a teherfelvonók készitésére Haverland Antal budapesti gyáros kapott megbizást a székesfőváros tanácsától.

Lakatos és kályhás munka. A székesfőváros VII. kerületében levő fővárosi épületekben az 1909—1911. években teljesitendő lakatos javitási munkát Kondor Rezső 43%, a cserépkályhás munkát Bergel András 37% árengedéssel vállalta el.

Az egyetemi klinikák belső berendezésénél teljesitendő munkálatokkal a vallás és közoktatásügyi minister a következő cégeket bizta meg és pedig: Kovács Zsigmondot a sebészeti klinika teljes asztalos munkáival 57,413·05 kor. a II. sz. belgyógyászati klinika asztalos munkáival a tantermekben létesitendő padokat kivéve 65 602·42 kor., Csepreghy Jánost a II. sz. sebészeti klinika asztalos munkáival az előadási padokat kivéve 29,606·34 kor., Fodor Mihály utódai céget a III. sz. belgyógyászati klinika teljes asztalos munkáival 37,062·40 kor., Michl Alajos utóda céget a II. sz. bel-

KOHN ÉS FRIED UJPEST.

Tetőlemez-, vegyi termék és „GROSSOL"-gyár.

KÖZPONTI IRODA: Budapest, VI., Podmaniczky-u. 18.

Vállalunk és készitünk: Fedéllemez-fedéseket, zsindelytető-átfedéseket legjobb kivitelben, teljes garanciával.

Fényképészet és müsokszorositás.

BIRÓ PÁL Budapest, I., Uri-u 19. Telefon szám 108—15

Elvállal mindenféle fényképészeti munkát és sokszorositásokat a legjobb kivitelben és a legjutányosabb árban.

POSNANSKY ÉS STRELITZ

Városi iroda: **VI., Podmaniczky-utca 27.** — Gyárak: **Erzsébetfalva, Bécs, Witkovitz.**

Aszfaltmunkálatok valódi természetes aszfalttal.

Kátránypapirlemez, kátránymentes **„GLÓRIA“** cement-aszfalt-fedéllemez, elszigetelő lemez ólombetéttel vagy anélkül; **facement-tetőfedés.** Nedves falak szárazzá tétele. — Szab. **hővédő anyag** gőzcsövek, gőzkazánok stb. részére. **Hütőkészülékek és hidegvizcsövek** elszigetelése bevált rendszer szerint. **Carbolineum, vasmáz, szurokfáklya.**

Telefon 28—29. **Telefon 28—29**

The Toledo Glass Company cég, mint **Owens József** üvegmunkás jogutódja Toledóban

„Javitás az üveggyártásban“

cimü, 29397. számu 1903. junius 16 iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VII., Akácfa-u. 63. szám.

Granger Farwell kereskedő Chicagoban

„Irógépeken eszközölt ujitások“

cimü, 7332. számu, 1896. junius 16-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda Budapest, VII., Akácfa-utca 63. sz.

SZABADALMAK, TALÁLMÁNYOK

ügyeit szakszerüen intézi a világ minden államában **Török László** okl. gépészmérnök, hites szabadalmi ügyvivő, kir. törv. hites szakértő

BUDAPEST, VII., Rákóczi-ut 30.

TELEFON 87—02.

Magánépitési engedélyek Budapesten

A fővárosi magánépitési albizottság 1908. május hó 11-én Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását:

a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre:**

112648. Pesti magyar kereskedelmi bank (V., Dorottya-utca 1.) az V., Mérleg-utca 3. sz. a. 4 emeletes ház, ép. Quittner Zsigmond.

113495. Saxlehner Kálmán (IX., Boráros-tér 3.) az I., Ménesi-ut 13336 | 1. hrsz. a. emeletes nyaraló, ép. Klenovits és Báthory.

108544. Basch Béla nev. Révész és Kollár (V., Zrinyi-utca 12.) a VI., Városligeti-fasor 4201. hrsz. a. emeletes nyaraló.

104951. Dummel Adolf (I., Táltos-utca 20.) ugyanott emelet ráépités, ép. Schömer Ferenc.

110028. Magyar ruggyanta árugyár r.-t. (X., Kerepesi-ut 1.) ngyanott emelet ráépités, ép. Wellisch Sándor és Gyula.

108496. Ziffer Győző (VI., Izabella-utca 47.) a II., Pasaréti-ut 6702. hrsz. a. nyaraló.

110059. Kutnik Antal (III., Zöldmál-dülő 5841. hrsz.) ugyanott földszintes ház, ép. Bauknecht Tamás.

108529. Adler Henrik (IV., Deák Ferenc utca 23.) a VIII., Baros-utca 5472. hrsz. a. toldalék, ép. Klein H. János.

108502. Ziegler Ferenc (III., San Marco-utca 73.) ugyanott toldalék.

113545. Dr. Lőrenthey Imre (VIII, Aggteleky-utca 19.) a X., Héderváry-utca 147. sz. a. toldalék, ép. Urbányi János.

108550. Reinl Adolf (II., Medve utca 22.) ugyanott toldalék, ép. Schumy Rezső.

109292. Nelhibel József (VII., Bosnyák-utca 10.) ugyanott toldalék, ép. Telegdy Miklós.

103453. Langfelder Vilmos (VI., Figyelő-utca 14.) a VI., Csata-utca 1529. hrsz. a. vasöntőde, ép. Kerczinger József.

109355. Hofhauser Antal (VIII., József-utca 2.) az I., Ménesi-ut 13241. hrsz. a. kerités épitésére vonatkozó tervek jóváhagyattak;

b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra:**

112017. Bernhard Ciril (III., Lajos-utca 56.) ugyanott.

110004. Hintz Lajosné (VIII., Futó utca 17.) ugyanott.

112673. Schlesinger Leóné (VI. Próféta-u. 5.) a IX. Liliom-u. 20. sz. a.

110058. Strobl Károly (III. Bécsi ut 60.) u. o.

109299. Gerstmann Manó (VIII. Népszinház-utca 18.) a VI. Próféta-u. 4. sz. a.

109324. Ghyczy Jenő (V. Sas-u. 11.) u. o.

108523. Friedmann Miksa (VI. Hajós-u. 30.) ugyanott

111312. Ganz-féle villamossági gyár r. t. (II. Lövőház u. 39.) u. o.

112584. Varsa Pál (VII. Dohány-u. 68.) a VIII. Nagytemplom-u. 17. sz. a.

106332. Panda Sándor (I. Városmajor-utca 70. sz.) u. o.

89743. Fleischl Róbert (VI. Teréz-körut 40.) az V. Bálvány-u. 17. sz. a.

109325. Propper Samu (V. Váci-körut 52.) ugyanott

111290. Swabe nővérek (IV. Károly-körut 10. sz.) u. o.

109044. Bauknecht Tamás (III. Bokor-u. 9.) a III. Csemete-u. 4518. hrsz. a.

111292. Főző Márton (VIII. Dugonits-utca 1.) a II. Donáti-u. 61. sz. a. házra vonatkozó módositott tervei jóváhagyattak;

c) **jóváhagyásra ajánltattak:**

103162. Németh István a III. Apát-u. 6442. hrsz. a.

109342. Deák Gusztáv a VII. Kövér Lajos-utca 2334. hrsz. a.

101319. Konta Mihály a VII. Istvánfy-utca 47. sz. a.

109338. Dr. Egger Leó a VI. Révay-utca 3789. hrsz. a.

110016. Szakál Lukács a II. Pasarét 7067. hrsz. a.

109319. Kohn Adolf a VI. Országbiró-utca 1543. hrsz. a.

103123. Petrányi Pál a X. Zalán-u. 2130. hrsz. a.

110770. Dr. Kunz Jenőné a IV. Muzeum-körut 1. sz. a.

109354. Fischer Bernát az V. Lipót-körut 27. sz. a.

109295. Wagner Alajos a VI. Teréz-körut 31. sz. a.

107953. Weisz Pinkászné a VII. Dob-u. 44. sz. a.

111284. Grünhut József VI. Ó utca 4. sz. a.

112045. Strasser Vilmos VII. Thököly-ut 54. sz. a.

108548. Schmidt és Császár a VIII. Szeszgyár-u. 7267. hrsz. a.

113465. Kovács Károly a IV. Váci-utca 74. sz. a.

110038. Özv. Schmidl Károlyné a VI., Bulyovszky-utca 16.

111268. Krausz Mór a VII., Bem-utca 48.

111987. Beer Vilmos lovag a VII., Franciaut 44. sz.

104051. Deutsch B. a VIII., Kisfaludy-utca 5.

48266. Kohn Lajos a IX., Angyal-utca 3.

108478. Ujlaki tégla és mészégető gyár rt. a III. Bécsi-ut 1676. hrsz.

107942. Dr. Hoor Tempis Mór az I. Lisznyai-utca 13103. hrsz. a. házra vonatkozó tervei jóváhagyattak;

d) **gépekre és felvonókra:**

90751. Adler Henrik (VI. Rákospatak-utca 1978. hrsz.)

96417. Dr. Hajduska Emil (I. Krisztina-körut 1944. hrsz.)

101306. Schmidl Viktor (IX. Márton-u. 34.)

117511. Báthory Géza (VII., Dob-utca 40.);

e) **elutasittattak:**

104908. Váli János az I. Kurucles-dülő 7805. hrsz.

107925. Első pesti spodium gyár r. t. a IX., Csont-utca 9580. hrsz.

110047. Pavlik Sándor a VI., Petneházy-utca 1640. hrsz.

111988. Lov. Beer Vilmos a VII., Francia-ut 2611. hrsz.

104987. Lindenmayer György a VIII. Aggteleki-utca 5819 hrsz.

16296. Róth Illés az V. Kárpát u. 1254. hrsz.

107918. Özv. Leipniker Gyuláné az V., Vadász-utca 26.

103970. Kasselik Jenő a VI., Váci-körut 5. sz. a. házra vonatkozó épitési tervei.

Pályázatok tervkészitésre.

A debreceni Kossuth-szohor pályázata Debrecen sz. kir. város közönsége által felállitandó Kossuth Lajos szobor tervezése és kivitelére pályázat hirdettetik. A szobormü kiviteli költsége 150000 koronát meg nem haladhat. A pályadijak a következők: I-ső dij a kivitellel megbizás. II-ik dij 6000 korona. III-ik dij 3000 korona. Ezenkivül fentartja a szoborbizottság magának azt a jogot, hogy a pályamüvek közül 1000—1000 koronáért kettőt megvehessen. Az első dij csak abszolut becsü münek itéltetik oda, a II. és III. dij azonban az aránylag legjobb két pályamünek minden körülmények között ki fog adatni. A pályamüvek 1909. május 15. déli 12 óráig nyujtandók be Debrecenben a szoborbizottsághoz. A részletes pályázati feltételek, valamint a Nagytemplom előtti tér helyszinrajza, mely téren a szobor elhelyezendő, a városi mérnöki hivatalban megtekinthetők és dijmentesen megszerezhetők.

KRATOCHVILL ÁGOSTON

MŰ- ÉS CIMTÁBLA ÖNTÖDÉJE

Budapest, VI,. Kis János-utca 10. szám.

Készit elismert tiszta és izléses kivitelben: **táblákat** u. m.: **vármegyei határjelz jelző és házszámok** városok részére, Telefon 28—35. — célra megfelelő öntött

ZIMMERSPITZ VILMOS
mázoló, fényező és aranyozó vállalata
Budapest, VII., Alsóerdősor-u. 22.

Elvállal: Épületek, portálok és butorok mázolását és fényezését minden kivitelben jutányos árak mellett.
TELEFON 87—31. TELEFON 87—31.

testület, amennyiben a törvény csak létrejövetelének feltételét szabja meg, de nem rendeli el kötelezőleg az ipartestületek megalkotását. Megszabja ugyan keletkezésük és fennállásuk feltételeit, de müködésük, fennállásuk vagy megszünésük a testület tagjainak akaratától függ. Az ipartestület közvetlen hatóságot nem gyakorol, hanem egy véleményező, békéltető, az iparosok érdekeit előmozditani hivatott testület. — Ezt már a kir. curiának 4594/904. sz. a. kelt indokolása is kifejtette, kimondván, hogy az ipartestület nem hatóság, hanem az iparosok és segédeik bérkötési és gazdasági érdekeinek előmozditására alakult testület, melynek az ipartörvényben részletesen felsorolt célja és hatásköre mutatja, hogy hatósági teendőkre nem terjed ki.

(Budapest kir. tábla 1908. I/28—9047.)

Szakbavágó szabadalmi feljegyzések.

Bejelentés találmányok szabadalmazására.

Az alább nevezettek a kitett cimek s kelt alatt szabadalmat jelentettek be. A bejelentés tárgya egyelőre a jogtalan használat ellen védelemben részesül (34. §.). E bejelentés ellen a közzététel napjától számitandó két havi határidőn belül felszólalások adhatók be. (35. §)

3689. alapsz. Börzsöny Ármin tanár Budapesten. — Közös jeladó, de több hallgatóállomással biró telefon-berendezés hanghatásának erősitésére szolgáló berendezés VII/j. oszt. 1907. febr. 28.

—

4022. alapsz. Dr. Bernhardi Sohn G. E. Draenert cég Eilenburgban. — Működprés forgó mintázó-asztallal. XII/f oszt. 1908. febr. 7. (Képv.: Török.)

—

4054. alapsz. Berger Sándor bádogosmester Ungvárott. — Ereszcsatorna-fölfüggesztés XXI/b. oszt. 1908. márc. 4. (Képv: Schön.)

—

4064. alapsz. Böttcher Emil gépgyáros Elberfeldben. — Viznyomásu motor. Vd/3. oszt. 1908. márc. 7. (Képv.: Fenyő.)

—

1455. alapsz. St. Clair Air Brake Company cég Indianopolisban. — Rugós fék. V b. oszt. 1907. máj. 14. (Képv.: Kalmár.)

—

1229. alapsz. Eszterhay Kálmán kir. segédvegyész Budapesten. — Zárószerkezet és ólomzár. XVIII/d. oszt. 1907. szept. 1.

—

3044. alapsz. Hoffmann Bernhard mérnök

csapágy. Ve/1. oszt. 1907. jul 9. Elsőbbséget 1907. jan. 11-től igényel. (Képv.: Bernauer.)

—

3095. alapsz. Milchert József kereskedő Brombergben. — Önmüködő vasuti kocsikapcsolás. V/b. oszt. 1908. febr. 18. (Képv.: dr. Hebelt.)

—

2244. alapsz. Dr. Weisz Ede magánzó Pöstyénben. — Ujitások összekötő kapcsokon Pótszabadalom a 39453. sz. szabadalomhoz. VIII/h. oszt. 1907. dec. 11. (Képv.: Neufeld.)

—

3103. alapsz. Norddeutsche Maschinen- und Armaturenfabrik G. m. b. H. cég Bremenben. — Vezérmű telemótor-telepekhez. XV/b. oszt. 1908. febr. 27. Elsőbbséget 1907. nov. 28-tól igényel. (Képv.: Bernauer)

Megadott szabadalmak.

Az alábbi cimü találmányra a megjelölt naptól számitva a megnevezettnek szabadalom adatott, mely a szabadalmi lajstromban a megnevezett számot kapta. A szabadalmi leirásokra a Szabadalmi kir. állampénztárnál teendők meg a megrendelések.

42054. lajstromsz. Grünwald Béni mérnök Budapesten. — Reteszzár dupla keretes ablakok számára. VIII/d. oszt. 1907. jun. 29.

—

42055. lajstromsz. Janacek Friedrich gyárigazgató. Wienben. — Berendezés generátorgázzal való gőzkazán tüzeléshez. Ve/2. oszt. 1907. jul. 19.

—

42056. lajstromsz. Dr. báró Malcomes Béla közgazdasági iró Budapesten — Eljárás tüz-, viz- és fagyálló szteatitmükő- és szteatithabarcsmassza előállitására. XII/f. oszt. 1906. okt. 13.

—

42057. lajstomsz. Panker Viktor mü- és épitőlakatos Aradon. — Ujitások takaréktüzhelyeken. II/h. oszt 1906. május 18.

—

42059. lajstromsz. Scott-Snell Edward mérnök Londonban. — Berendezés világitási és fütési célokra való gázok komprimálására II/e. oszt. 1907. máj. 7.

—

42061. lajstromsz. Milner János mérnök Prag-Karolinenthalban. — Szivattyu. XXI/c. oszt. 1902. jun. 7.

—

42073. lajstromsz. Papp Váry Elemér m. kir. honvédszázados és Krecsmáry Lajos üzemvezető Nagyváradon. — Vasuti állomásjelző készülék. V/b. oszt. 1907. aug. 12.

—

42081. lajstromsz. Bláthy Ottó Titusz mérnök Budapesten. — Hütőberendezés elektromos gépek számára. VII/g. oszt. 1907. aug. 17.

—

42085. lajstromsz. Ganz-féle Villamossági Részvény-Társaság cég Budapesten. — Ujitás háromvezetékes rendszerü akkumulátor-telepek töltésénél. VII/g. oszt. 1907. jul. 9.

—

42086. lajstromsz. Gaber Hermann könyvelő és Kringler Georg kereskedő Breslauban. — Tartály vizállásmutató üveggel és leeresztő csappal. XXI/d. oszt. 1907. dec. 9.

—

42087. lajstromsz. Hartenstein Herman Lajos gyáros Duluthban. — Elektromos olvasztókemence. VII/i. oszt. 1907. szept. 17.

—

42089. lajstromsz. Kraftmaschinen mit elektrischen Ausgleich G. m. b. H. cég Berlinben. — Lokomobil. V/c. oszt. 1907. szept. 28.

—

42091. lajstromsz. Internationale Patent-Holzbiegeanstalt Baade & Co. cég Berlinben. — Fahajlitó készülék. VIII/c. oszt. 1907. szept. 11.

—

42093. lajstromsz. Halász Manó magánzó Budapesten. — Rugó kikapcsolás szoritókeretes tolóablakoknál. VIII/c. oszt. 1907. márc. 20.

—

42099. lajstromsz. Washington Fény Kraume Ágost cég Budapesten. — Ujitások gázizzófénylámpákon. II/d. oszt. 1907. szept. 21.

—

42098. lajstromsz. Kandó Kálmán elektromérnök Budapesten. — Multiplex szabályozó berendezés több fázisu vasuti mótorok számára. Vg/2. oszt. 1907. jan. 5.

—

42108. lajstromsz. Langfelder V. gépgyári cég és Mencsik János mérnök Budapesten. — Ujitás lokomobilok és lokomotivok tüzelő berendezésén. V/c. oszt. 1907. aug. 7.

Fölszólalási határnapok.

Az alább fölsorolt találmányi bejelentések ellen emelt fölszólalások tárgyalására határnapokul kitüzettek:

Schonburg Richárd mérnök deutsch-wilmersdorfi lakos „Eljárás mindennemü varrat és illesztés nélküli csatornáknak vagy csatornacsöveknek, valamint üregeknek betonból, habarcsból vagy hasonló masszából készült födémekben való előállitására“ cimü bejelentésére nézve május 14-ike.

—

Schnetzer Karl mérnök aussig-obersedlitzi lakos „Biztositó-berendezés fölületi kondenzátorok tulárasztásának megakadályozására“ cimü bejelentésére nézve május 15-ike.

Szabadalmak gyakorlatba vételére vonatkozó ajánlatok.

Maxim Hiram Stevens mérnök Londonban,

„Ujitások önmüködő lövegeken“

cimü, 9317. sz. 1895. december 27-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VII. Akácfa-utca 63. sz.

Fulton Ottó fényképész Chiswickben és **Gillard Mountsteven Vilmos** fényképész Twickenhamban,

„Eljárás duplex fényképek előállitására“

cimü, 31211. számu 1904. március 30-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VII., Akácfa-utca 63 sz.

Aktiebolaget Stockholms Vapenfabrik cég Stockholmban,

„Ujitások önmüködő lőfegyvereken“

cimü, 12229. számu, 1908. március 20-iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VII., Akácfa-utca 63. szám.

ISTVÁN
árd-utca 39. sz.

MÜSZAKI VÁLLALAT: Vizmüvek, szivattyutelepek, központi fütés és szellőztetés, légszesz, csatornázás, gőzfőző- és mosókonyhák u. m. fürdőtelepek berendezésére

Klenovits...

"A Fehér Hajó telkének rendezésekor az Üresen maradt keskeny házhelyen 1874-ben Láng és Koch épitett háromemeletes házat; ezt 1913-ban Báthori és Klenovits szállodának épitette át." /Bécsi u.2./

Barkóczi Péter: A Martinelli tér.

Budapest. 1977.10.sz.30-34.l.

Klunczinger Pál

A jánoshegyi Erzsébet-kilátó tervezője Schulek Frigyes /Klunczinger Pál és Hofbauer János mérnökök segítségével/. Kivitelező Wollisch Hugó építőmester, kőfaragó: Král Gyula, asztalosmunkák: Kovács Zsigmond, lakatosmunka: Wachter Antal.

dr. Seenger Ervin: Hatvanéves a János-hegyi Erzsébet kilátó

Budapest, 1970. 6.sz. 48. l.

TOST és MOLNÁR BUDAPEST,
mű- és tájkertészek VII., István-út 50. sz.
Elvállalnak: **Kertek, parkok** tervezését, **alakitását,** rendezését és fenntartását, alkalmi **és** állandó **növénydiszitést, balkonok** kiültetését stb. stb.
Telefon 88-75. sz.

Szabadalmak gyakorlatba vételére vonatkozó ajánlatok.

Dodge William Hatford gyáros Montclair-ben

„Zárósüveg palackok, kannák és más tartányok számára“

cimü 38896. számu, 1906. augusztus 28-diki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Murphy Tamás gépészmérnök Detroitban

„Automatikus tüzelési berendezés“

cimü 27450. számu, 1902. julius 22-diki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Indiana Manufacturing Comp. cég Indianapolisban

„Tisztitógép gabona és hasonlók számára“

cimü 35763. számu, 1905. szeptember 4-diki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. szám.

Treuhand Vereinigung-Aktiengesellschaft cég Berlinben

„Üvegfuvó eljárás és az eljárás foganatositására szolgáló gép“

cimü 27725. számu, 1902. szeptember 20 iki keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilngositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

Murphy Tamás gépészmérnök Detroitban

„Ujitások tüzelési berendezéseken“

cimü 9094. számu, 1896. november 12. keletü magyar szabadalmának belföldi gyakorlatbavétele tárgyában hazai gyárosokkal összeköttetést keres.

Bővebb felvilágositást nyujt **edvi Illés és Janssen** szabadalmi ügyvivői iroda, Budapest, VI., Eötvös-utca 9. sz.

KOSTYÁL JÓZSEF
magyar villamos műszaki vállalata
BUDAPEST, II., Zsigmond-utca 11. sz. vagy Báró Liptay-utca 12. sz.
Közvetlen a Margithid-fönél. Telefon 16—96.

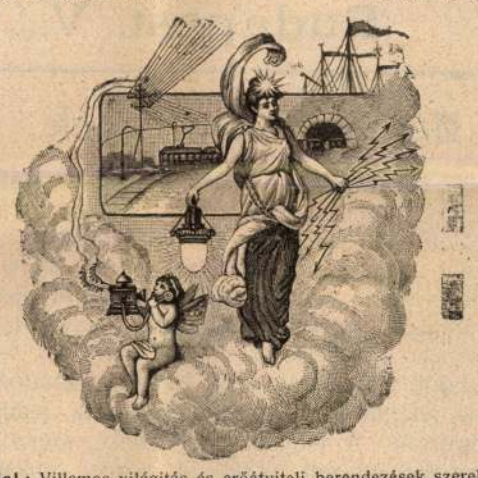

Elvállal: Villamos világitás és erőátviteli berendezések szerelését. Csillárok és lámpák átalakitását. Villamos csengő, telefon és jelző készülékek szerelését. Villámháritók, tüz, viz, biztonsági és ellenőrzési készülékek berendezését. Házak és lakások évi jókarbantartását.

Raktáron tartom az összes szerelési anyagokat, üveg-függőket gyöngy-rojtokat és a 70% árammegtakaritásu Dr. Just-féle Wolfram-lámpákat.

Váltakozó-áramot egyenárammá átalakitó készülékeket készitek

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1909. augusztus hó 23-án Kauser János biz. tag elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását:

a) **nagyobb és kisebb épitkezésekre:**

69920. Koroknay Gyuláné (VIII. Szentkirályi-utca 5.) az I., Fehérvári-ut 13312. hrsz. a. 4 em. ház, ép. Messinger Alajos.

71618. Dr. Palócz Ignác nev. Schvarc és Horváth (VII., Baross-tér 18.) az I. Fehérvári-ut 13309. hrsz. a. 4 em. ház.

71172. Szabó Antal (VII. Városligeti fasor 39.) a IX., Bakáts-tér 9444. hrsz. a. 4 em. ház.

71171. Szabó Antal (VII, Városligeti fasor 39) a IX., Bakáts-tér 9445. hrsz. a. 4 em. ház, ép. Klenovits és Báthory.

69914. Porzsolt Ernő (VIII., József-körut 31.) a II. Ilona-utca 2816. hrsz. a. 6 drb. 2 em. ház, ép. Reichl Kálmán.

67720. Oszetzky Béla (II., Retek-utca 37.) a II., Bimbó-utca 6184. hrsz. a. emeletes ház, ép. Weil Lipót.

71014. Dr. Zilczer Béla (VI., Dalnok-utca 9.) a II., névtelen-utca 6282. hrsz. a. emeletes nyaraló, ép. Hosztalek Károly.

70058. Fenyves Béla (IV., Közp. városház) a II., Veronika-utca 6161. hrsz. a. 2 em. ház, ép. Hosztalek Károly.

65600. Bóka István (VI., Bajza-u. 25.) a VI., Szt. László utca 199. földsz. ház, ép. Stechlick Antal.

71009. Ács József (VII., Zugló-u. 65.) a VII., Névtelen-u. 39. sz. a. földsz. ház, ép. Stechlick Antal.

71501. Berényi Ignác (VI., Csengeri-u. 66.) a VI., Madarász-u. 129. sz. a. toldalék.

70261. Sternfeld Ignác (VII., Rombach-utca 11) a VI., Aréna-ut 2900. hrsz. a. 3 em. ház, ép. Nay és Strausz.

63321. Marschall József (VIII, Nagytemplom-utca 26.) ugyanott földsz. ház, ép Agner Lajos, épitésére vonatkozó tervek jóváhagyattak;

b) **nagyobb és kisebb átalakitásokra:**

71482. Drach Jónásné (III., Pacsirtamező-u. 61.) a III., Kiskorona-u. 52. sz. a.

70053. Özv. Janczer Józsefné (X., Gyömrői-ut 35.) ugyanott.

71163. Erzsébet gőzmalom (V., Kárpát-u. 2.) az V., Garam-u. 1260. hrsz. a.

71268. Roszner Aladárné (VII, Jókai-utca 7.) ugyanott.

71032. Stiglitz Gusztáv (VI., Ó-utca 16.) ugyanott.

71485. Haldek Ignácné (VII., Thököly-ut 64.) az I, Logodi-utca 33. sz. a.

67851. Grünfeld Jakab (VIII., Öiczy-ut 24.) a VIII., Orczy-ut 48. sz. a.

69717. Grósz Lajos (VIII. Karpfenstein u. 5.) ugyanott.

68048. Kohn Lajos (VIII. Üllői ut 30.) ugyanotti házra vonatkozó tervei jóváhagyattak;

c) **jóváhagyásra ajánltattak:**

71162. Kiss Aladár az I. Budakeszi ut 123. sz. a.

70059. Kupecz Elemérné a VIII. Balassa u. 7137. hrsz. a.

70060. Erl Károly a VIII. Óriás u. 66. sz. a.

68362. Wagner és tsai a IX. Tinódi utca 3. sz. a

68204. Pollák Ignác az I. Alkotás utca 37. sz. a.

71466. Török Mária az I. Narcisz u. 10012. hrsz. a.

63716. Gellért Jakab a X. Apaffy utca 8002. hrsz. a.

67728. Első magyar r. serfőződe a X. Előd utca 6438. hrsz. a.

69493. Stern Mór a X. Álmos utca 2146. hrsz. a.

68196. Szécsi Lipót a III. Bécsi ut 1827. hrsz. a.

69521. Róth Dániel a VI. Király u. 16. sz. a.

69674. Kende Jenő a VI. Nagymező utca 27. sz. a.

68177. Beretvás és Sarlós a IV. Váci utca 573. hrsz. a.

68617. Sáfár József a VIII. Óriás utca 28. sz. a.

65259. Szücs György a VIII. Sárkány utca 7220. hrsz. a.

71022. Bachruch Károly a IV. Kristóf tér 552. hrsz. a

70770. Ganz és tsa a X., Kőbányai-ut 8624. hrsz. a.

67714. Müller Albert a VI., Országbiró-utca 1648. hrsz. a.

70055. Elek Béla a VI., Váci-körut 61. sz. a.

67814. Biró Ármin a VI., Városligeti fasor 4189. hrsz. a.

67332. Singer Rezső az I., Krusper-u. ½ hrsz. a.

71490 Dr. Bayer Dezső a IX., Üllői-ut 9200. hrsz. a. házra vonatkozó tervei;

d) **gépekre és felvonókra:**

65166. Friedmann L. Lajos (VI, Lovag-u. 3.)

69342. Budapesti városi villamos vasut r. t. (VII., Kertész-u. 19.)

69240. Módlingi gyorssajtógyár (VII. Akácfa-utca 13.)

68182. Konopi Kálmánné (I., Krisztina-körut 9.)

e) **elutasittattak:**

71026. Csimár Károly a VII., Telep-utca 68 sz. a.

69711. Kohn Arnold a VII., Telep-utca 145. sz. a.

70270. Perl Ede a VIII., Lujza-utca 6465. hrsz. a.

72083. Böhm Henrik (VI., Andrássy-ut 67.) a IV., Szarka utca 7. sz. a. házra vonatkozó tervek.

KERTEK alakitását terv és költségvetés szerint, valamint **gyümölcsfák, diszfák, diszbokrok, rózsák** szállitását árjegyzék szerint elvállal: **Pecz Ármin** kir. udvari műkertész és faiskola tulajdonos
BUDAPEST, VIII., Kálvária tér 8 sz.

Neumann Nándor hatóságilag engedélyezett villamos világitási és erőátviteli vállalata
BUDAPEST, V., Szabadság-tér 2. sz.
Elvállal villanyvilágitási berendezéseket, csillárok, petroleum lámpa, karosgyertyatartók villanyra átalakitását és teljes felszerelését. Selyem lámpaernyők a legszebb kivitelben. Telefon és csengő berendezések.

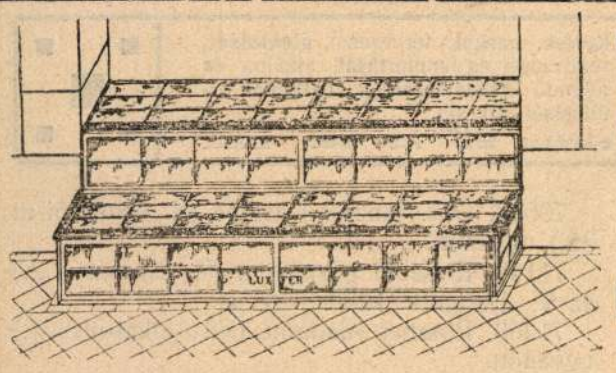

TELEFON 72—44.

Világos pinceket csak **Luxfer-felülvilágitókkal** lehet elérni. Szabad. öntöttvaskeretbe ágyazott, felülvilágitóink a járdába helyezhetők. 1200 kg. m²-kinti megterhelésig készülnek, absolut vizmentes kivitelben. Csúszás kizárva.

Osztr.-Magyar **Luxfer-Prisma-Gyár** k. f. t. **(Haas és Somogyi mérnökök)**

Budapest, V., Visegrádi-utca 14.

Pályázatok tervkészitésre.

A nagyváradi közkórház tervpályázatán 8 pályamű érkezett be. A biráló-bizottság e hó 25-én ül össze.

Lejáró tervpályázatok.

Aug. 31. Szamosujvár sz. kir. város tanácsa: A) városház és vigadó, B) vágóhid tervezés. Dijak: I. 2000 kor., II. 1200 kor., III. 800 kor., melyből A) pontra 65%, a B) pontra 35% esik (20.)

31. Maros-Tordamegye alispánja: vármegyeház tervezés. Kiviteli költség a telekrendezés nélkül 600.000 k. Dijak: I. 1500 k., II. 1200 k., III. 900 k. (27.)

Szept. 1. Enying község előljárósága: járási székház tervezése. Dij 300 k. (32.)

„ 15. Debreceni ref. egyház: templom tervezés. Kiviteli költség 130 000 k Dijak: I. a kivitellel való megbizás, II. 400 k, III 200 k. (32.)

„ 25. M. kir. kereskedelemügyi ministerium: postapalota tervezés Sopronban. Dijak: I. 2700 k., II 1800 k., III. 900 k. Megvételi dij 500—500 k. (25.)

„ 30. M. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium: Rákóczi emlékmű tervezés. Kiviteli költség 250.000, 300.000 kor. Dijak: I. 6000 kor., II. 5000 kor., két III-ik dij 3000—3000 kor., IV. 2000 kor. (1908. 38.)

Okt. 1. Az Erzsébet emlék végrehajtó bizottsága: Erzsébet emlékmű elhelyezésének tervpályázata. Dijak: I. 6000 kor., II. 5000 kor., III. 4000 kor, Megvételi dij 5000 kor. (18.)

„ 1. Arad város tanácsa: temetői kapu tervezése. Kiviteli költség 10.000 k. Dijak: I. 150 k, II. 100 k. (27.)

Nov. 1. Budapesti aut. orth. izr. hitközség: templom, iskola és községház tervezés. Dijak: I. 1800 k., II. 900 k., III. 500 k. Megvételi dij 200 k. (26.)

„ 1. M. kir. állami számvevőszék: számvevőszéki épület tervezése. Kiviteli költség 800.000 k. Dijak: I. 2500 k, II. 2000 k, III. 1500 k. megvételi dij á 600 k. (30.)

„ 30. A M. É. Sz 1909. évi kispályázata: vasuti őrház teljes berendezéssel.

Dec. 15. M. kir. igazságügyminister: a pestvidéki törvénykezési épület és fogház tervpályázata. Kiviteli költség 1,600.000 k. Dijak: I. 4500 k, II. 3000 k, III 2000 k. (32.)

1910. Jan. 3. A Magyar Mérnök és Épitész Egylet 1909—1910. évi nagypályázata: világvárosi áruház tervezése. Dij: az egyesületi aranyérem és 1200 k.

„ Ápr. 30. Magyar Épitőművészek Szövetsége nagypályázata: Szinház tervezés. Kiviteli költség 300.000 korona. Dijak: I. aranyérem és 1000 kor. tanulmányi dij, II. bronzérem.

„ Jul. 1. Csányi László szoborbizottság Zalaegerszegen: szobortervezés. Kiviteli költség 30—50,000 k. Dijak: I. a kivitellel megbizás. II. 500 k. III. 250 k. (1.)

* A zárjelben foglalt számok azon lapszámainkat jelzik, melyekben az illető tervpályázatok közzététtettek.

Pályázatok állásokra.

Napidijas mérnöki állás. A Szamos-Tiszaközi vizérdekeltség 1—2 évi időtartamra külső felvételekben jártas napidijas mérnököt keres. Javadalmazás napi 8 k, külfoglalkozásnál 4 k pótdij és fuvar. Jelentkezni lehet az érdekeltség mérnökénél Szatmár, Bocskay-utca 3. sz. alatt az okmányok beküldése mellett.

Mérnöki munkálatok.

Gyergyószentmiklós belsőségének felvétele. Gyergyószentmiklós r. t. város tanácsa a város belterületének háromszögelésénél, részletes felvételénél, szintezésénél és térképezésénél teljesitendő mérnöki munkálatokra pályázatot hirdet. Az ajánlatok Gyergyószentmiklós város tanácsához szeptember 27-én déli 12 óráig nyujtandók be. Ajánlattevő 1000 k bánatpénzt tartozik letenni és az elismervényt az ajánlathoz csatolni A pályázati feltételek, szerződés tervezet és átnézeti térkép a városi mérnöki hivatalnál 2 k-ért megszerezhetők.

Utcák és terek szintezése. Cegléd r-t. város utcáinak és tereinek részletes szintezésére a julius 30 án tartott árlejtésen a következő mérnökök pályáztak: Szesztay László (Budapest), Vadász Pál (Baja), Tarján és Somogyi (Budapest), Gábor József (Monor), Berger Mór (Budapest), Nagymihály Pál (Pozsony), Járosi Sándor (Szeged), Novák Antal (Vác).

A szerződést Gábor József monori mérnökkel kötötték meg.

Utcák és terek szabályozása. Bácsmegyei Bácsföldvár, Boroc, Ujszivác és Piros községek utcáinak és tereinek szabályozásánál teljesitendő mérnöki munkálatokkal Vadász Pál bajai mérnököt bizták meg.

Vasutépitészet.

Előmunkálati engedélyek. A kereskedelemügyi m. kir. minister Zichy Frigyes gróf, Baranyay Géza és Kürthy István földbirtokosoknak a máv. Perbete állomásából kiágazólag Csuz, Jaszfalu, Kolta, Cseke, Farnad és Nagymálás községek érintésével a máv. Nagysalló állomásáig vezetendő szabv. nyomt. gőzüzemü h. é. vasutvonalra; Maros-Torda vármegye közönségének és Maros-Vásárhely th. város közönségének Marosvásárhelyről Szovátáig, esetleg a kisküküllővölgyi h. é. vasut Parajd állomásáig, továbbá Marosvásárhelyről Mezőbándon át a Marosludas—besztercei h. é. vasut Mezőméhes állomásáig és innét folytatva a máv. Apahida állomásáig, valamint Mezőbándtól egyrészt Mezőkapusig, másrészt Oroszfájáig s folytatólag Tekén és Kolozsnagyidán át a marosludas—besztercei h. é. vasut Lekence avagy Kerlés állomásáig vezetendő 0·76 m.-es keskeny nyomtávu gőzüzemü h. é. vasutvonalra; dr. Fülöp Zsigmond ügyvéd és Hasenauer Ágoston mérnöknek a tiszaparti inokai komp átkelésétől Ókécske, Ujkécske és Kocsér községek határain át a máv. Nagykőrös állomásáig vezetendő keskeny nyomtávu h. é. vasutvonalra; Török Zoltán nyug. főispánnak, mint a zelenejópataki h. é. vasut kiépitését tervező érdekeltség képviselőjének, a losoncvidéki h. é. vasut Zelena állomásából kiágazólag Rónya, Bisztric, Málnapatak, Hámor és Jópatak községek érintésével Ipolyig, esetleg innen folytatólag Farkasvölgyig vezetendő rendes nyomtávu gőzüzemü h. é. vasutvonalra az előmunkálati engedély érvényét egy év tartamára megujitotta; a Szlavoniai h. é. vasutrészvénytársaságnak vasutvonalának Pozsega állomástól Golobrdci, Mihaljevci és Mitrovica községek érintésével Velika községig vezetendő szabv. nyomt. gőzüzemü h. é. vasutvonalra az előmunkálati engedély érvényét egy év tartamára megujitotta.

A cinkota—kerepes—gödöllői h. é. villamos vasut második vágányának közigazgatási bejárását a napokban tartották meg Képessy Árpád miniszteri osztálytanácsos vezetésével. A bejárás alkalmával a cinkota—kerepesi vonalrésznek négy kilométerrel való megrövidítését határozták el.

A budapest—budafoki h. é. vasut budai végállomásán uj hurokvágány épitése vált szükségessé, melynek tervezetére a kereskedelemügyi minister közigazgatási bejárás megtartását rendelte el. Az eljárás augusztus 26-án d. e. 9 órakor kezdődik Budapest székesfőváros központi városházának tanácstermében. A bizottság vezetője Szüts Andor ministeri titkár lesz.

Harkány—darányi vasut. A drávavölgyi h. é. vasut harkány—darányi vonalrészének tervezetére a kereskedelemügyi minister közigazgatási bejárás megtartását rendelte el. Az eljárás szeptember 29 én d. e. 8½ órakor kezdődik Harkány községházán; a bizottság munkáját szeptember 30-án és október 1-én Sellye állomáson és október 2 án Darány állomáson folytatja; vezetője dr. Képessy Árpád ministeri osztálytanácsos lesz

A kisvárda—nyirbaktai és a nyiregyháza—nyiradonyi h. é. vasutak. A kisvárda—nyirbaktai és a nyiregyháza—nyiradonyi h. é. vasuti vonalak engedélyezési és egyéb feltételeinek megállapitása tárgyában az állandó vasutengedélyezési bizottság szeptember 18 án d. e. 11 órakor a kereskedelmi ministerium tanácstermében tárgyalást tart. A tárgyalást eredetileg szeptember 11-ére tüzték ki, de közbejött akadályok miatt a jelzett napra halasztották el.

Az erdély—hegyaljai h. é. vasut. A kereskedelemügyi minister az erdély—hegyaljai h. é. vasut tervezetére közigazgatási bejárás megtartását rendelte el. Az eljárás augusztus 26-án d. e. 9 órakor kezdődik Alsógáld községházán. A bizottság vezetője dr. Képessy Árpád ministeri osztálytanácsos lesz.

Vizépitészet és szabályozás.

Partbiztositás. A lándori Vágpartbiztositás helyreállitásához szükséges 2117·5 köbm. kőanyag szállitását 7·50 k és 48·3 köbm. folyamkavics szállitását 3·50 k egységáron összesen 16.050 k 30 fillérért Böszörményi József dunamócsi vállalkozó nyerte el. Ugyancsak ő kapott megbizást a szarkalási Vágpartbiztositáshoz szükséges 4743 köbm. kőanyag szállitására 10·90 k egységáron 51.703 k 06 f összeg mellett.

Patakszabályozás. A földmivelésügyi minister utasitotta a szombathelyi kulturmérnöki hivatalt, hogy a Strém patak szabályozására vonatkozó tervet és költségvetést ujból dolgozza át és azt bocsássa Vasvármegye alispánja rendelkezésére.

LOKSAY és PICHLER vizmüberendezők Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 7. szám.
TELEFON 69—53. Központi fütés-, szellőztetés- és fürdőtelepek, légszesz-, vizvezeték- és :: csatornázási berendezések. — Épület- és diszmübádogosok. ::

KRATOCHVILL ÁGOSTON
MŰ- ÉS CIMTÁBLA ÖNTŐDÉJE
Budapest, VII., Cserhát-utca 22. szám.

Készit elismert tiszta és izléses kivitelben: mindennemü bronz és horganyból **öntött felirati táblákat** u. m.: **vármegyei határjelzőtáblák, anyakönyvvezetői táblák, utcajelző és házszámok** városok részére, **cégtáblák gépgyárak** részére és miden más Telefon 28—35. — célra megfelelő öntött táblákat jutányos árak mellett. — Telefon 28—85.

MDK

Bátory és Klenovits épitőmesterek

A Kossuth mauzoleum
Vállalkozók Közlönye, 1909. nov. 24. 1 l.

MDK

Klenovits építőmester

Kossuth-mauzóleum. Építő Ipar, 45.sz. 1909.
név. 7. 411-13 l. képekkel.

MDK

Klenovits és Bátory épitőmesterek

A Kossuth mausoleum
Vállalkozók Közlönye, 1909. nov. 24. 1 l.

MDK

Klenovits és Báthory okl.épitészek

Pasaréti-ut 42. bérvilla

Modern épitőművészet. Pesti Hirlap nagy naptára, 1930. 99 l. és képek

Klenovits Antal

In memoriam. Klenovits Antal építőmester mult hó 16-án este 10½ órakor, a halotti szentségek felvétele után, életének 81-ik évében elhunyt. A megboldogult hült tetemeit mult hó 18-án, a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint a Kerepesi-ut melletti temető halottasházában beszenteltetett és ugyanazon temetőben levő családi sirboltban örök nyugalomra helyeztetett. Az elhunytban Klenovits Pál építész édesatyját gyászolja. Az elhunytnak gyermekei: Rumpelles Jánosné szül. Klenovits Mária, Cséti Róbertné szül. Klenovits Jozefin és Klenovits Pál; vejei: Rumpelles János és Cséti Róbert; menye: Klenovits Pálné szül. Langer Hilda; unokái: Rumpelles Juliska, Panni, Jancsi és Misi, Cséti Sárika és Margit, Klenovits Pali és Miklós.

Építő Ipar – Építő Művészet.

1926. 18. l.

TŮRV. VĚDOVÉ

Klemovits Antal

építőmester

1913-ban a budapesti építőmesterek stb. iparestületének elnökévé választották.

Budapesti Építőmesterek, Kőművesi, Kőfaragó- és Ácsmesterek Iparestülete IX. Értesítője - Budapest 1913. 53. l.

Elefantesont faragvainyok III. 82

Klenovits Antal

építőm.

Klenovits Antal építőmester e hó 16-án Budapesten meghalt. Temetése 18-án, délután 3 órakor lesz a Kerepesi-ut melletti temető halottasházából. Az engesztelő szentmise áldozat december hó 19-én, délelőtt 9 órakor lesz a Thököly-uti szent Domokos-rend plébániatemplomában.

Magyarság

1925 dec. 18. sz.

Érkezett 1904 április 26.

280/904 (Budapest 1904 április 16 – 27274 tk. a.)

Kultuszminiszter felkéri az ország főpásztorait, hogy a főpapoknak a vidéki múzeumok iránt való érdeklődése felkeltése tárgyában a követendő eljárásra nézve javaslatot tegyen (Felterjesztés 1904 X/14)

Klenovits Antal

építőmester, okl. mérnök az (bpesti) építőmesterek ipártes-tületének elnöke, a munka-vezetőket képesítő bizottság elnöke.

Lakh Budapest. 1914.

Római mérföldoszlop VI. 202

Klenovits Pál

épitomester, okl. épitész

Báthory és Klenovits-cég Bpest.

1914 ben

K

Roussel-gyűjtemény arcterioja

VI. 212

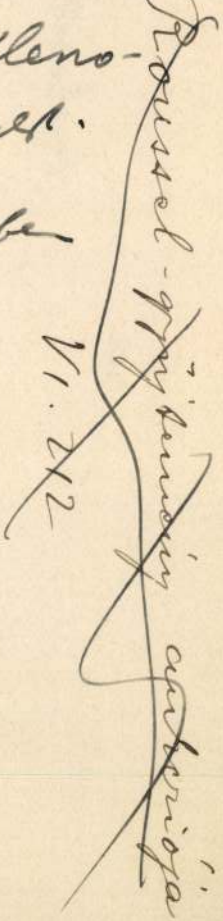

Kimuto

a . . . . . .

beérkezett köteles ny

Megjelenési év	Önálló jellegű nyomtatvá-nyok.	Apró ny					
		Alapszabály	Zárszámadás	Perirat.	Hivatalos irat.	Egyházi körlevél.	
1898.							
1899.							
[illegible]							

MDK

Klenovits Pál

a Budapesti Férfiszabók Ipartestületének
Reáltanoda-utcai bérházára kiírt tervpályázaton
pályamunkáját megvásárolták

Művészet 1912. 73.l.

Klenovits Pál

építész

l. Erődi – Bodnár

215. l.

a.
795. Özv. Gamauf Károlyné az I. Mohai
. sz. a.
566. Heuthaler Frigyes a III. Kenyeres u.
z. a.
464. Fuchs és tsa a VII. Károly körüt 28.

078. Farkas Mátyás a VIII. Nagyfuvaros u.
hrsz. a.
180. Kunczi József a IX. Lónyay-utca
hrsz.
59. S
hrsz.
06. C
487. I
07. F
. a.
68. B
hrsz.
02. I
rsz. a
14. S
rsz. a
d
33. I
hrsz.)
91. T
35. Li
38. hrs
53. St
54. R
90. L
hrsz.)
20. B
49.)
81. V

A soproni posta
pályamű érkezett be.
A debreceni ref
14 pályamű érkezet
felülbirálás végett ki
főmérnöknek, T ó t h
építészeknek.

Pályázat

1934.2.19.f
MMÉEÉVK
Glenovits Pál
épitén
f

OK

TELEF

ıbbi árlejtést tüzött ki
ıak déli 12 órájára.
la építésére megtartott
vesvármegye törvényha-
. A közgyülés egyben
ég előljáróságának az
t 85.000 k kölcsön fel-
ırozatát és uj árlejtés

ıse Balassagyarmaton. László müépitész tervei 3 és 4 szoba és mel-ház épül a jövő év ta-)00 k költséggel. Felhi-k a munka elnyerését kat o k t ó b e r 20-áig negyei aljegyzőnél Ba-k be, ahol a részletes , valamint a feltételek megszerezhetők.

tanya epitése. Kőszeg ya építkezési ügyében ság által ez év május ülés alkalmával hozott z Oszkár szombathelyi renc és társai, végül véd felebbezéssel éltek hogy a laktanya építési s odaitélésénél követett abályrendelet többrend-aiba ütközik. A keres-a felebbezésnek helyt zeg város közönségét, re egységes és minden ülbirált és jóváhagyott dessen ujabbi verseny-

ajószentpéteren. Sajó-selőtestülete a villamos

mérnöki hivatala elkészítette a fe munkásházak épitési terveit és azokat elé terjesztette. A tervek szerint a munká a körtöltésen belül épitenék illetve a C soron 214, a régi vásárteren 180 és Uj 196 munkásház épülne összesen két költséggel. Az egyszobás lakások épit ségei 3000 k. a kétszobás lakások épit ségei 4000 k-át tennének ki. A tan határozott, hogy át fog irni Csongrá alispánjához, akitől elkéri a csongrá munkásházak részletes tervét és költsé Ha ezt megkapta, fölir a kormányhoz kérelemmel, hogy a munkásházak szükséges összeg felét a kincstár adja.

Dohányraktárak épitése. A Kisvárdái tárkányban, Vásárosnaményben és Érse létesitendő dohányraktárak építését a p minister K o c h Károly budapesti épit nek itélte oda 228.702 k 14 f-ért.

A herkulesfürdői gyógyfürdő telepé tendő munkásház építését 13246 k kertészlak építését 16809 k 25 f ért F Adolf lugosi építész kapta vállalatb négyszögméter területü fayence fal munkát T e s t o r y F. és társa budaj nyerte el 13286 k-ért.

A nagybányai vizmü épitése. Nagybán közgyülése jóváhagyta a városi vizmü vonatkozó terveket és költségvetést és dett, hogy a vizvezetéki és csatornázá kálatok a jövő év tavaszán megk legyenek.

Mozdonyforditó korongok felállitása állomásain. A máv. Kassa állomásán lét mozdonyforditó-korong felállitására 40.8 a G a n z és tsa cég, a Komárom ál létesitendő mozdonyforditó korong fel 39.700 k, valamint a Nagyvárad állom állitandó mozdonyforditó-korong mun

házoló-m. Elvállalnak minden e szakmába vágó mur u. m.: épület, butor, kávéház és mindenféle

M.D.K.

Klenovits Pál, építész

Báthory Istvánnal közösen készített tervével a váci rohrauttelepre kiírt pályázaton egyik első díjat nyert.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1917.évf.29.sz.
180. old.

Klenovics Pál, építész

M.D.K.

Báthory Istvánnal közösen készített terve a váci fokhagymatelepre kiírt pályázaton második díjat nyert.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1917. évf. 44. sz.
271. old.

MDK

Klenóvits Pál építész

Magyar Építőművészet, 1911. 12. sz. 30. l.

MDK

Klencvits Pál,építömester, okl.építész

Báthory és Klencvits-cég Bpest.1914-ben

Báthory és Klencvits-cég. Budapest.1914.

M.D.K.

Klenovits Pál, építész

1500 K-ás második díjat nyert az államvasutak budapesti hivatalnok-, altiszti-és szolgai lakóházainak eszmei terepályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

máj. 1. sz. 17. old.

427. Klenovits Pál,ép. MDK

Szül.: Budapest, 1886 okl.kelte: 1907 sz.: 3890

A m.kir.József műegyetemen oklevelet, abszolutóriumot vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke. 1873-1928-ig.

EP-LP - EP-MÜV.1931.márc.1. 41.l.

MDK

Klenovics Pál

pályamunkáját az alábbi pályázaton megvásárolták

A budapesti férfiszabók ipartestülete székházának tervpályázata. Magyar Építőművészet 1912. 1. sz. 8-9. l.

M.D.K.

KLENSZKY Joseph

muraviorum magister

Versec

1952)

Müvért. Kapossy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 136. l.

Klenszky Vilmos M.D.K.

A Népliget parkositási tervei 18:o majd Kulcsár Ferenc

Preisich Gábor: Bp. városépitésnek története a kieggyezé észtől a Tanácsköztársaságig Bp. 1964 80.l.

Klenovits Miklós

M.I.9 Szálló, Dombóvár. Építész Makovecz Imre, belsőépitész Tóth Lajos, statikusok Maier Pál. Klenovits Miklós, Molnár Imre. Függönyök: Hübner Aranka. - Ismertetés, foto Csák Miklós.

24-26.l.

Magyar Építőművészet, 1971.6.sz.

Klaverik Bibliotheek

Klenze

épitész

Münchenben, europai hi-
rű, az akadémia megbi-
ta a palota tervének el-
készítésével, de nem ezt
acceptálta. A terv
olasz renaissance volt.

P. A magyar Akadémia
palotájának terve. Vas
Vgs 1861 V-3 l.

Klenze

müchen építész

l.

Vas. Ujs. 1861.

273-1.

MDK

Klentze épitész

"A magyar akadémia palota tervei" c.albumban
"lentze épitész terve.

Vas.Ujs.1862. 36.1.

MDK

Klentze építész

A magyar akadémia palota tervei. Vas.Ujs. 1862.
6o.l.

Klentze Leo

münchenii építész terve a M. Tud. Akadémia palotájának tervpálya-zatán

Vas. Ujs. 1862. 100. l.
(A magyar akademiai palotaterveck; képpel)

A cikk Vassél Alajos csomag-jában.

Műemlékek Országos Bizottsága r

kintést a gyüjtött és rendezett

Klenze Leo

1784 - 1864

epitet

lásd

Vas. Ujs 1862. 100 l.

Cápp

MDK

Klentze leó müncheni épitész

a magyar akadémiai palota terve, repr.

A magyar akadémiai palotatervek. Vasárnapi Ujság 1862. 100.l.

Klenze Leo
1784–1864.
épitén

lásd

EKpt. 1861-2. 42 l.

Thieme B.
20 K. 478. l.

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztai

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

MDK

Klenze Leó

Divald K.: A M.Tud.Akad. palotája és gyüjteményei. Bp.1917.

Klenze Leó

münchenii építész

l ird

Divald. A M. Tud

Akadémia palotája

1917

11. l

13 l.

Klenze Leó
építész

l.

Dívald Akad. palotája

11, 13, 15, 16. l.

Klenovics Pál

épitész Bpest

l. 1. nám

ME. 1912. 7. l.

sebb erőhatásokkal szemben is, lehetővé teszi.
megtámadott szabadalom vasszerkezete sem a
szabadalommal, sőt, hogy az önálló hordképess
olyan újítást jelent a cémenttechnika terén, mel
szabadalmi védelmet, a miért is felperest az ez
tével el kellett utasítani. A pervesztes felperes
marasztalandó.

Budapest, 1905. évi május hó 16-án.

Dr. Wetzel Gyula s. k.
elnök.

Megj

Klenovics Pál

budapesti építész

az alábbi pályázaton pályatervét megvették.

Magyar Építőművészet.

1912. 1. sz. 7. l.

(A budapesti fertőszabók ispartestülete székházának terv pályázata.)

nwurm Antal

yarországi cinko-

ÜVEGIPAR-RÉSZVÉNYTÁ

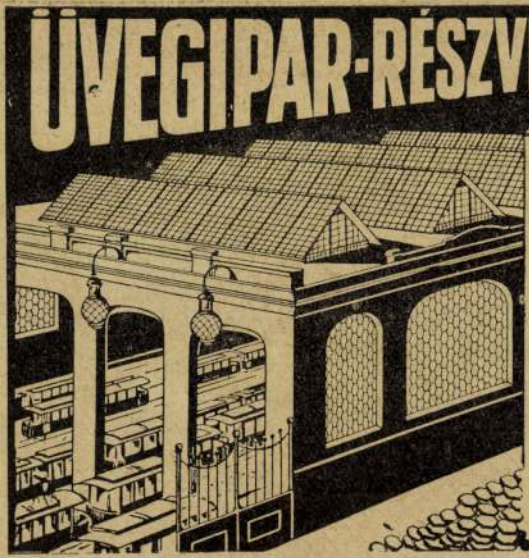

Drót
ablakok cé
hoz; 15—3
és szilárdsá

Fuv
üreg
törvényesen
jéggyár, jég
mozdonysza
és boltozata
Padozati
nagyságban
dázott. **Fér**
üveg, vízá
feliratos táb

HAHN ÉS PREY
PAPIRKÁRPIT GYÁRI RAK
BUDAPEST, V., FÜRDŐ-UT
TELEFON 154—79. TELEFO

LINOLEUM, LINCRUSTA, STUCKOLIN,

Klemovits Pál

Művészet 1910. 308
– 1912. 73

Klenovits Pál

építész.

Szül. Budapest 1886.
Oklevelet nyert 1907.

Műegyetem II. l.

Haydn ~~József~~ Mihály

Mellig, halra, egyszerese
fodorral, egyelejű kabátban. Felir

M. Heydn.

Kr., mér. 6.9: 8.5 cm.

Sz. n.
335-

intézett és a „FAKSz" építkezések ügyében beadott memorandumunkra.

Biráló-bizottsági tagokat küldtünk:

1. A pénzügyminisztérium által kiírt pénzügyőri altiszti iskola zártkörű tervpályázatára *Schulek Jánost*, póttagul *Körmendy Nándort*.

2. A központi statisztikai hivatal által kiírt statisztikai-épület zártkörű tervpályázatára *Hoepfner Guidót*, póttagul *Schmitterer Jenőt*.

3. A szegedi fogadalmi templom környékének rendezésére, a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kiírt tervpályázatra dr. *Hültl Dezsőt*, póttagul *Fridrich Lórántot*.

4. A pécsi fém- és faipari iskolára a kereskedelemügyi miniszter által kiírt zártkörű tervpuályázatra *Maróthy Kálmánt*, póttagul *Ybl Miklóst*.

5. A kereskedelmi miniszter által kiírt győri I. sz. postahivatal tervpályázatára *Orth Ambrust*, póttagul *Bierbauer Virgilt*.

6. A mezőkövesdi községháza tervpályázatára *Müller Pált*, póttagul *Ybl Miklóst*.

Állandó megbeszélés tárgyát képezte üléseinken az augusztus hó 29-i kezdettel Hágában megtartott XI. nemzetközi építészeti kongresszuson való részvételünk. Az előmunkálatokat és a kiutazó kartársak megszervezését dr. *Bierbauer Virgil* vállalta, ki úgy az előkészítő és szervezési munkálatokat, mint a propaganda célból nagyfontosságú, a magyar építőművészet utolsó éveit ismertető és a tárgyalásra kerülő kérdéseknek magyar szempontból való megvilágítását tartalmazó képmellékletekkel bíró francianyelvű kiadvány összeállítását és kiadását kiváló körültekintéssel és nagy energiával végezte. Segítőtársai voltak a mű szerkesztési munkájában *Lechner Jenő* dr., *Szabolcs*, *Klenovits* és *Thoma Frigyes* tagtársak.

A Párizsban székelő építészi nemzetközi állandó bizottság (comité permanent) magyar részről kiküldött tagjai közül *Bobula János* és *Nagy Virgil* időközben elhalálozván, a megüresedett két tagsági helyet *Medgyaszay Istvánnal* és dr. *Bierbauer Virgillel* töltötték be.

A szakosztályok képviseletében a kongresszusra *Bierbauer Virgil* dr. utazott ki, ki részletes beszámolóját november nó folyamán fogja előterjeszteni.

Szabolcs Ferenc kartárs javaslatára a működő bizottság a tervező építészek szempontjából is nagyfontosságú építőipari törvény előkészítő munkáinál a kari érdekek védelmére állandó albizottságot küldött ki, melynek tagjai *K. Császár Ferenc*, *Schoditsch Lajos*, *Hoepfner Guidó*, *Szabolcs Ferenc* és dr. *Bierbauer Virgil* lettek.

Szeptember hó 19-én tartották meg a szakosztályok ez évi első rendes ülésüket. Elnöklő *Láczay Fritz Oszkár* kegyeletes szavakkal emlékszik meg halottainkról: *Gerster Kálmán*, *Pálóczy Antal*, *Molitorisz József* és *Tóásó Pálról*, kiknek emlékét jegyzőkönyvileg is megörökítettük.

A jegyzőknek a nyári működésről tartott beszámolója után dr. *Bierbauer Virgil* ismerteti a hágai XI. nemzetközi építészeti kongresszuson hozott nagyfontosságú határozatokat, melyek Közlönyünk mult heti számában már részletesen közöltettek.

Elnök megköszöni dr. *Bierbauer* önzetlen fáradozását, majd üdvözli a közben lefolyt tervpályázatokon nyertes kartársakat, név szerint: a Rezső-téri fogadalmi templom pályázatán első díjat nyert *Lechner Jenő* dr.-t, a szfőv. bérház pályázatán első díjakkal kitüntetett: *Medgyaszay István*, *Szabolcs Ferenc* és *Schömer Ferenc*, valamint a többi díjat nyert kartársakat.

Szeptember 26-án ünnepélyes keretek közt és nagyszámú, előkelő közönség jelenlétében, melynek soraiban a közélet számos kiválósága között a budapesti lengyel kolónia tagjait is üdvözölhettük, tartotta meg dr. *Divéky Adorján*, a krakkói egyetemen a magyar nyelv tanára, érdekes és sok vetített képpel illusztrált előadását: „Krakkó város művészeti emlékeiről." Az előadást különösen a magyar vonatkozású emlékek nagy sokasága és a két nemzet között fennállott építészeti kultúrkapcsolatok ismertetése tette érdekessé.

Az elnök, *Lechner Jenő* dr., az előadás egyes rektifikálásra szoruló részeihez való hozzászólása után, megköszönte az előadást és felkérte dr. *Divékyt*, hogy ezen előadásán elért sikerét még számos, a szakosztályokban tartandó újabb előadással gazdagítsa.

A geodéziai szakosztály működése az 1926—27. évben. Az a fokozódó érdeklődés és tevékenység, mely az Egylet működését újból általában jellemzi, örvendetesen volt tapasztalható a geodéziai szakosztály mult évi működésében is. Ez nemcsak az előadások és bizottsági ülések számában, az előadások nívós és időszerű tartalmában jutott kifejezésre, hanem abban a nagyszámú érdeklődésben is, amellyel a tagok a szakosztály működését kísérték. Az év folyamán a szakosztályban az alábbi előadásokat tartották meg:

1926 december 15-én Szilágyi Béla a földmérők nemzetközi szövetségének (Fédération Internationale des Géomètres) 1926 o[illegible] b[illegible] r[illegible] n[illegible] t[illegible] m[illegible] S[illegible] m[illegible] z[illegible] g[illegible] m[illegible] m[illegible] g[illegible] II. [illegible] állításról számolt be. Az előadó ismertette a kongresszuson tartott érdekes előadásokat, valamint a kiállításon bemutatott legújabb fotogrammetriai műszereket.

1927 január 19-én Klipp Alajos és *Májay Péter* ismertették Veszprém város felmérésével kapcsolatos sokszögelési munkálatokat, kimerítően tárgyalva a végrehajtás módját, az elért pontosságot és a felmerült költségeket.

1927 február 9-én Hrossó József a m. kir. háromszögelő hivatal által 1925. és 26-ban végrehajtott felsőrendű háromszögeléseit ismertette. A háromszögelő hivatal ugyanis 1925-ben megkezdte a régi I. és II. rendű háromszöghálózat újból való mérését, minthogy az már egyáltalán nem elégíti ki a mai követelményeket. E nagyjelentőségű munkálatok első két évi eredményeit ismertette érdekes előadásában az előadó.

1927 február 16-án Szilágyi Béla külföldi tanulmányútja alapján ismertette Franciaország, Svájc, Németország és Ausztria kataszteri és telekkönyvi felmérésének, valamint nyilvántartásának fejlődését. Az előadó kritikai tárgyalásban mutatta be ezen államok részletes felmérésének mai állását, valamint azokat az újabb módszereket, amelyeket a külföldi részletes felméréseknél és nyilvántartásnál alkalmaznak.

1927 március 9-én Ruff Ferenc a m. kir. háromszögelő hivatal által 1925. és 1926. években végzett felsőrendű szintezéseket ismertette. E mérések 1921-ben indultak meg. Az első évek eredményeit az előadó már régebben ismertette (megjelent az Egylet közlönye havi füzeteinek 1925. évi 7—12. számában). Ebben az előadásban az azóta folytatólag végrehajtott munkálatok eredményeit mutatta be.

1927 április 6-án Vucskics Zoltán Veszprém város belsőségének az állami földmérés által végrehajtott részletes felmérését ismertette, előadásában képet adott a nálunk ma annyira időszerű városmérés végrehajtásának módjáról, részletesen közölte a felméréssel kapcsolatosan felmerült összes költségeket, bemutatta az elkészített térképeket és egyéb munkarészeket.

Az első hat előadás megjelent a *Geodéziai Közlöny* 1927. évfolyamában.

A fentieken kívül a szakosztály még *5 bizottsági ülést* is tartott, amelyeken a tagosítás, a részletes felmérés és nyilvántartás reformjának kérdésével foglalkozott.

Reméljük, hogy ama szoros kapcsolatnál fogva, amelyben a geodézia egyrészt az összes mérnöki építési ágakkal, a honvédelemmel, a telekkönyvvel és a földadókataszterrel, másrészt a Föld alakjának és méreteinek meghatározására vonatkozó nemzetközi tudományos kutatásokkal van, annak fejlődését a jövőben a mérnöki karnak még inkább fokozódó és általános érdeklődése fogja kísérni.

Trájber István, szakosztályi jegyző.

A világítástechnikai állomás megnyitása. *A Magyar Elektromos Művek Országos Szövetsége* a hazai elektrotechnikai iparral karöltve Budapesten, a Magyar Királyi Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet épületében (VIII, József-körút 6.) világítástechnikai állomást létesített, melynek rendeltetése a világítási technika modern irányelveit a szakkörökkel és a nagyközönség széles rétegeivel kísérletekkel egybekötött előadásokon ismertetni. A modern világítási technika célja az okszerű fénygazdálkodás, melynek keretében az eddiginél jobb és gazdaságosabb világításra kell törekednünk. A modern világítási technika népszerűsítése nemzetközi mozgalom, amelyből nekünk is ki kell vennünk részünket, ha a nyugati külfölddel lépést kívánunk tartani. A mesterséges világítás megjavítása és gazdaságosabbá való tétele érdeke az iparnak, a kereskedelemnek, a magánháztartásoknak és a köznek egyaránt. Az utolsó évek folyamán óriásit fejlődött világítási technika rövidesen éreztetni fogja hatását a gazdasági élet legkülönbözőbb vonatkozásaiban.

A fénytechnika kapcsolata mindszorosabbá válik a közlekedéssel, az üzleti élettel és az ipari termeléssel. Felette örvendetes ezért, hogy a hazai szakérdekeltség áldozatot nem kímélve létrehozta az új világítástechnikai állomást, melynek

A mű- és középítési szakosztályok működése 1927 júliustól októberig. A nyári idényben a szakosztályok kebeléből delegált működő bizottság összesen hat ülést tartott, mely üléseken a következő ügyek nyertek elintézést.

1. A m. kir. belügyminiszter, illetve a Közmunkák Tanácsának leirata az Országház-tér beépítését szabályozó rendelet tárgyában.

2. A m. kir. földmívelésügyi miniszter válaszirata a hozzá

f. hó 7-én este volt meghívott közönség előtt ünnepélyes megnyitása. A Magyar Elektromos Művek Országos Szövetségének elnöke, *Stark Lipót* vezérigazgató üdvözlő beszédet intézett a hatóságok, szakegyesületek és műszaki körök megjelent képviselőihez és azután *Zipernovszky Ferenc* műszaki igazgató tartott bevezető előadást az okszerű fénygazdálkodásról, amelynek kapcsán számos fénytechnikai kísérletet és különféle mintavilágításokat mutatott be. Az előadás nagy tetszést aratott. Az új állomásban világítástechnikai tanfolyamokat fognak rendezni mérnököknek, elektrotechnikusoknak, üzemvezetőknek, iparosoknak, kereskedőknek, magasabbfokú iskolai hallgatók részére, továbbá a fogyasztóközönség széles rétegei számára is és az új intézmény ily módon vezető szerepet fog betölteni a hazai fénygazdálkodás megjavításában és a világítási kultúra terjesztésében.

Hochfrequenztelephonie auf Starkstromleitungen. Ily címmel *Dressler Gerhard* berlini főmérnök f. hó 28-án pénteken este 6 órakor német nyelven előadást tart a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet székházában, Budapest, IV, Reáltanoda-utca 13—15.

Ezt az előadást a *Magyar Elektromos Művek Országos Szövetsége* rendezi és ez alkalomra a Szövetség elnöksége a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet tagjait ez úton meghívja.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Mérnöki Kamara választmányának 77. és 78. üléseiből. A választmány szeptember hó 30-án és október hó 14-én tartott üléseiben tagmozgalmi, fegyelmi, kihágási és más folyó ügyeket tárgyalt.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1927. évi szeptember hó 30-án tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Almási Dezső, sz. 1897. okl. mérnök, Bpest, VI, Eötvös-u. 26/b. — *Billege János*, sz. 1883. okl. gépészmérnök, Kispest, Üllői-út 20. — *Brandt Géza*, sz. 1880. okl. mérnök, Bpest, VI, Király-u. 82. — *Csillag Sándor*, sz. 1887. okl. vegyészmérnök, Bpest, X, Gyömrői-út 48. — *Demeter Adorján*, sz. 1898. okl. gépészmérnök, Eger. — *Dobos Béla*, sz. 1896. okl. gépészmérnök, Bpest, I, Attila-körút 9. — *Fényes István*, sz. 1901. okl. gépészmérnök, Bpest, V, Szabadság-tér 9. — *Fényes Lóránd*, sz. 1880. kataszt. mérnök, Rétság. — *Földes Gyula*, sz. 1886. okl. mérnök, okl. közgazd. mérnök, Bpest, I, Lágymányosi-út 6. — *Gosztonyi Imre*, sz. 1897. okl. gépészmérnök, Bpest, IX, Üllői-út 109/b. — *Gruy Frigyes*, sz. 1872. okl. vaskohómérnök, Csepel, Tisztviselőtelep. — *Haber Károly*, sz. 1864. okl. építészmérnök, Bpest, VII, Almássy-tér 15. — *Hirsch Károly*, sz. 1899. okl. építészmérnök, Bpest, VII, Dohány-u. 22. — *Kerényi Andor*, sz. 1894. okl. mérnök, Vörösberény-gyártelep. — *Kertész Lajos*, sz. 1899. okl. gépészmérnök, Bpest, VI, Bajnok-u. 11. — *Meinhardt Vilmos*, sz. 1884. okl. bányamérnök, Ajka-Csingervölgy. — *Margitai Jenő*, sz. 1873. okl. mérnök, Bpest, V, Vilmos császár-út 26. — *Marssó László*, sz. 1899. okl. mérnök, Bpest, Műegyetem. — *Martinovich Ernő*, sz. 1895. okl. vaskohómérnök, Csepel-gyártelep. — *Meleghy Gyula*, sz. 1886. okl. mérnök, Bpest, I, Orom-u. 16. — *Molnár László*, sz. 1899. okl. mérnök, Szolnok, Tomori-u. 10. — *Nagy Árpád*, sz. 1885. kataszt. mérnök, Bpest, I, Zugligeti-út 39. — *Niegereisz László*, sz. 1899. okl. mérnök, Füzesabony. — *Pikler János*, sz. 1899. okl. vegyészmérnök, Bpest, II, Eszter-u. 9/b. — *Polgár László*, sz. 1899. okl. mérnök, Bpest, V, Csanády-u. 21. — *Ransburg László*, sz. 1897. okl. mérnök, Bpest, V, Deák Ferenc-u. 16. — *Südfeld Gábor*, sz. 1881. okl. gépészmérnök, Bpest, VI, Szondy-u. 11. — *Szatur Károly*, sz. 1896. okl. gépészmérnök, Kispest, Szabolcs-u. 12. — *Szentpétery János*, sz. 1891. okl. mérnök, Vörösberény-gyártelep. — *Dr. Terényi Sándor*, sz. 1897. okl. vegyészmérnök, Bpest, I, Kemenes-u. 6. — *Tevánn Ferenc*, sz. 1891. okl. gépészmérnök, Bpest, VIII, Népszínház-u. 17. — *Tordai László*, sz. 1890. okl. vegyészmérnök, Bpest, VI, Hungária-út 97. — *Vass (csekei) Zoltán*, sz. 1899. okl. vegyészmérnök, Bpest, IX, Lónyay-u. 41.

A felvételről szóló értesítés 1927. évi október hó 1-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a M. R. 9. §-a értelmében a kifüggesztéstől számított 30 nap alatt, tehát 1927. évi október hó 31-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés kellően felbélyegezve a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1927. évi október hó 14-én tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette:

Dános László, sz. 1884. építési vállalkozó, 70. §. Bpest, V, Falk Miksa-u. 3. — *Pausz László*, sz. 1899. okl. vegyészmérnök, Ercsi, Cukorgyár. — *Dr. Pruzsinszky Gábor*, sz. 1895. okl. gépészmérnök, Bpest, X, Szabóky-u. 16.

Felvételről szóló értesítés 1927. évi október hó 15-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztéstől számított 30 nap alatt, tehát 1927. évi november hó 14-én déli 12 óráig *a Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés kellően felbélyegezve a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagokra a törvényes határidő alatt fellebbezés nem adatván be, ezek felvétele jogerőre emelkedett. Új tagok tehát 1927 október hó 17-től:

Dr. Balázs József, mérnök, Bpest, VII, Damjanich-u. 51. — *Bencze Pál*, erdőmérnök, Kapuvár. — *Bier Mihály*, építészmérnök, Bpest, VIII, Práter-u. 59/d. — *Blazejovsky Rezső*, gépészmérnök, Bpest, VII, Thököly-út 69. — *Borbély Ferenc*, mérnök, Poroszló. — *Bölcsházy György Elemér*, gépészmérnök, Kistarcsa, gépgyár. — *Csonka Ferenc*, mérnök, Bpest, I, Baranyai-u. 29. — *Fodor Béla*, mérnök, Hajdúhadház, Földy János-u. 23. — *Freund Dezső*, gépészmérnök, Bpest, VII, Ilka-u. 30. — *Fegyverneki Frommer Rudolf*, gépészmérnök, Bpest, Fegyvergyár. — *Gábris Zoltán*, építészmérnök, Bpest, II, Batthyány-u. 29. — *Gulyás Imre*, gépészmérnök, Hódmezővásárhely, I, Lázár-u. 26. — *Halmos Károly*, gépészmérnök, Nagytétény, Baross-telep, IV.-u. 76. — *Holub József*, mérnök, Bpest, I, Maros-u. 10. sz. — *Jakab Árpád István*, gépészmérnök, Bpest, II, Szász Károly-u. 1. — *Jakab György László*, gépészmérnök, Kistarcsa, gépgyár. — *Keiner Rezső*, erdőmérnök, Gödöllő, Városmajor-u. 19. — *Klausberger Károly*, erdőmérnök, Szekszárd. — *Kopfensteiner Manó*, építészmérnök, Szombathely, Hadnagy-u. — *Kracsun Virgil*, építészmérnök, Bpest, II, Margit-körút 52. — *Kuchenbauer József*, gépészmérnök, Pomáz, Pest m. — *Lexa Emil*, gépészmérnök, Győr, Király-u. 20. — *Ligeti Aurél*, építészmérnök, Bpest, I, Lógody-u. 50. — *Mátyássy István*, mérnök, Bpest, I, Orlay-u. 3. — *Mokos Sándor*, mérnök, Szarvas, Petőfi-u. 88. — *Nemes Aladár*, gépészmérnök, Borsodnádasd. — *Nitsch Sándor Rudolf*, gépészmérnök, Bpest, X, Külső Jászberényi-út 11. — *Pálmai Sándor*, mérnök, Bpest, V, Személynök-u. 21. — *Pályi Oszkár*, gépészmérnök, Bpest, V, Lipót-körút 11. — *Rittinger János Pál*, mérnök, Székesfehérvár, Horváth-u. 2. — *Rothschild Lajos*, mérnök, Bpest, VIII, Népszínház-u. 38. — *Sághy Gábor*, gépészmérnök, Bpest, IX, Ráday-u. 29. — *Soltész Imre*, mérnök, Bpest, I, Horthy M.-út 41. — *Soltész Nagy Lajos*, mérnök, Tas, Úri-u. 406. — *Spiegel Frigyes*, építész mérnök, Bpest, IV, Korona-u. 2. — *Schiffer Miksa*, mérnök, Bpest, IX, Ipar-u. 13. — *Schön Frigyes*, gépészmérnök, Kispest, Hofherr Albert-u. 3—15. — *Szende László*, építészmérnök, Szombathely, Thököly-u. 11. — *Szilárd János*, mérnök, Bpest, I, Tarczal-u. 25. — *Täubel Géza*, építészmérnök, Bpest, VII, Aréna-út 10. — *Dr. Vér Tibor*, gépészmérnök, Bpest, I, Horthy M.-út 18. — *Zala Zoltán*, mérnök, Bpest, VI, Kmetty-u. 20.

Elhalálozott tag. A Mérnöki Rendtartás 12. §-a harmadik bekezdésének megfelelően hivatalos jelentés alapján a Kamara tagjai sorából töröltetett: *Bauer Antal* építészmérnök, budapesti lakos, 1927. évi augusztus hó 10-i hatállyal.

Hirdetmény.

Büntetőbírósági ítélet.

A budapesti kir. büntetőjárásbíróság *Windt Károly* építőmester és *Sinka Károly* építőmester budapesti lakosokat 1927. évi március hó 16. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján a M. R. 67. §-ába ütköző kihágásban bűnösnek mondotta ki és az „építész"-i cím jogosulatlan használata miatt nevezetteket egyenként 24 P pénzbüntetésre ítélte, melyet behajthatatlanság esetén egyenként három napi elzárásra kell átváltoztatni. A bíróság a pénzbüntetés végrehajtását a Bn. 8. §-a alapján 1 évi próbaidőre felfüggesztette.

A Kamara postatakarékpénztári cheque-számlájának száma: 28.844.

A Kamara telefonszáma: József 382—85.

Klenovits Antal
építőmester

vrád

Farkas Elek. Az építőmesterség ötven éve. Vállalkozók Sapja, Az 50 éves, jubileumi albuma. 1879–1929. ~~70. l.~~ 69. l. 75. l.

597/2 szám.

193 7

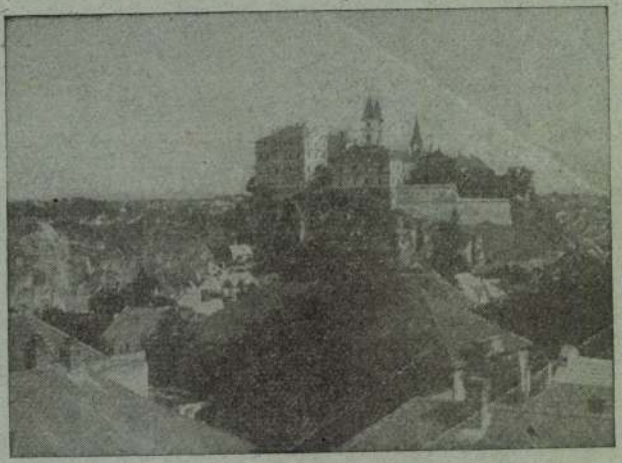

Látogassa Veszprémet!

Műemlékek Országos

Budapest

IX. Ráday

Hivatalból
árva ügyben.

Emulgit és Reform

par
tet
vék
har
hüt

Klenovits Antal
építőm
+ 1927

l.

MMÉEÉvk

1934. 187 l.

irán
ajá
aj
atób
akm
anlat
unká
, ta
ros
hoz
nt a
gtel
gsz

yanott megtekinthetők.

Mezőhegyes. (Tengeri szállitás.) A
zőhegyesi m. kir. ménesbirtok igazgatósága
orilis 15-én d. e. 11 órakor 3000 mm.
emes tengerinek takarmányozási célra való
szerzése céljából versenytárgyalást tart. Aján-
tehető nemcsak az egész mennyiség szálli-
ára, hanem annak legalább is egy vaggon
kományt kitevő mennyiségére is. Az ajánlati
apok, melyek a részletes feltételeket is tar-

Szaba

K

Klein

t,

–25

szerz
ágná
kinth
a e l
erüle
ság
nci
dnyi
ok te
árs,
k,
s a
sz se
a lalasinci més
kemencéknek az
5 évi bértartamra
lippai m. kir.
14-én d. e. 10
tartatni. Bánatp
ár: 1. A lalasinci
mányának egy ka
összesen a 322
35 fill. 2. A b
vegyes seleites

LLA Budapest, IX., Üllői-ut 25.
fld. 4. TELEFON 69—77
Beton és vasbeton
gazdasági és mindennemü magasépitési
n födémek, viztartányok, vizierőművek,
hidépités, csatornázás stb.

) A szilágycsehi
ális fürdőhöz kutat
ak kutfurók, hogy
szilágycsehi izr.
ágához adják be.
készitése.) A
egyes ablakainak
, mely a dohány-
s 27-én d. e. 10
üszaki iratok és
etők.
ykeritésépi-
özkórháznál uj fal-
ése engedélyezte-
ztositása céljából
munkák a követ-

es
. 7732 k. 46 f.
878 k. — f.
e: 8610 k. 46 f.
portra együttesen,
áz gondnokságá-
pokon Bánatpénz
%-a bármely m.
etétbe és az erről
ajánlathoz. A ver-
dnoki irodájában
akor fog megtar-

készitett ajánlati minta szerint állitandó ki.
szállitási feltételekkel kiegészitett ajánlati kö
ségvetés nyomtatványa 50 fillérért az álla
épitészeti hivatalnál megszerezhető.

Sziszek. (Lőtérhelyreállitás.) A s
szeki Caprágon fekvő honvédségi lőtéren telje
tendő helyreállitási munkálatokat elvállalni sza
dékozók felhivatnak, hogy ajánlataikat ápril
15-ig a sziszeki honvédségi laktanya keze
bizottsági irodájában átadni sziveskedjenek.
munkálatok junius 1-ével veszik kezdetüket
augusztus 10-ig lesznek befejezendők. A t
vezetek és részletes feltételek a kezelő bizo
ság irodájában megtekinthetők.

b) **Szállitásokra.**

Budapest. (Kőolaj szállitás.) A m
igazgatósága az 1909. augusztus 1-től 19
julius végeig, esetleg a következő 2 évben éve
kint szükséges mintegy 39·000 kgr. kőolaj sz
litására árlejtést hirdet. Ajánlat teendő külön
évi és külön 3 évi szállitásra és tehető az eg
részmennyiségre is. Az ivenkint 1 kor. bélye
gel ellátott ajánlatok április 14-én déli
óráig az anyag- és leltárbeszerzési szakosztá
nál nyujtandók be. Bánatpénz gyanánt az ajá
lott anyag értékének 5%-a április 13-
déli 12 óráig a máv. budapesti főpénztárá
leteendő. A szállitásra vonatkozó egyéb rész

féláron 1304·5 □ölnyi telket adott, a melyből az Akadémia a Dunagőzhajózási Részvénytársaságnak 700 □ölet 154,350 frtért eladott s az utóbbitól 265,283 frt 82 kr.-ért 1169 □ölet kapott. Pest városának telekvétel fejében 78,970 frtot kellett fizetnie, az átiratásért 3090 frt 71 krt. A megmaradt 604·5 □ölet 120,900 frtért adták el.[1]

Az adományok gyűjtése még folyt s bár 1861 végéig a palota alapja a fővárosnak fizetett összeg levonásával még csak 504,000 frtot tett ki, építésére 850,000 frtot irányoztak elő. Stülernek így is erősen reducálnia kellett tervét. 1169 □öl helyett az építőbizottság csak 897 □ölet szánt beépítésre. A bérbeadandó lakásokat kiküszöbölték a tervből s a palota így szárnyaiban csak két emeletes lett, mint Henszlmann feljebb idézett védekező czikkében epésen megjegyezte, azért, mert a nagy urak az eredetileg odaszánt Esterházy-képtár kedvéért sem mentek volna föl a harmadik emeletre. A méretek módosításának megfelelően Stüler tervének architekturáján is változtatott. A risalitot nagyjában eredeti alakjában hagyta meg s ez most az alacsonyabbra fogott szárnyak között még jobban érvényesült. A Dunára néző homlokzat középső kiszögelését öt ablaknyi szélesség helyett a heti ülésteremnek megfelelő három ablak szélességében rövidebbre fogta. A mi versenytársai tervein, különösen a Klenze-félén jó volt, abból is átvett egyetmást. Így kerültek az épület koszorúpárkányára a balustrádok, a melyek a tetőt nagyrészt eltakarják s a komoly és nemes architektura monumentális hatását fokozzák. Stüler átdolgozott tervét csak 1862 nyarán közlik képes lapjaink, a mikor már elült a háborgás a miatt, hogy a nemzet áldozatkészségéből épülő palotát idegen mester tervezte.[2] Az építés vezetéséről azonban Stülernek le kellett mondania s az építőbizottság ezt Ybl Miklósra és Szkalnitzky Antalra

[1] Csengery: A M. T. Akadémia jegyzőkönyvei III. 27. l.

[2] Vasárnapi Ujság 1862. 31. sz. Látogatás az akadémiai palota telkén.

bizza, a kik feladatuknak mindvégig lelkiismeretesen s a berlini mester terveihez és szándékaihoz híven feleltek meg.

Mire az Akadémia palotájának építését megkezdték, egy másik művészeti esemény is foglalkoztatta közvéleményünket. A Vigadó építése volt ez, a melyet Feszl Frigyes magyaros elemekkel kevert byzánci stilusban tervezett. Képes lapjaink ennek a tervét is közlik s az egyik megjegyzi, hogy 1848-ban gr. Széchenyi István Feszlt az országgyűlési palota tervezetével bizta meg, «a mely mint halljuk, most is megvan s ki lesz állítva.»[1] S lassanként útat tör az a nézet, hogy a Vigadó jelentősége nálunk nagyobb mint az Akadémia palotájáé s mint művészi alkotás is értékesebb, mert mint Münchenben Klenze, nálunk Feszl próbálkozott meg először nemzeti irányú monumentalis alkotással. Tagadhatatlan, hogy Feszl Vigadó-épülete kiváló művészi alkotás, azonban nem nemzeti ízű járulékai teszik azzá, hanem architektonikus jelességei. Ez utóbbiakkal ugyan szintén nem mulja felül az Akadémiát; de a mikor a két palota még csak épült s közvetlenül a kettőt nem volt alkalom összehasonlítani, a közönség érdeklődése elég helytelenül az Akadémia palotája iránt — úgy látszik — lelohadt. Alighanem ez a körülmény volt az oka annak, hogy építésére további adományok nem folytak be oly nagy mértékben, a mint azt az építőbizottság remélte, midőn az építés költségeit 850,000 frtra szabta. 1861 végéig 528,728 frt 93 kr és 393 arany volt a gyüjtés eredménye, ehhez 1862-ben már csak 2321 frt 98 kr és 3 arany, 1863-ban 1510 frt 79 kr s 1864-ben 1921 frt 38 kr járult; ebből az összegből is (551,779 frt 78 kr és 396 arany) 1864 végén 166,171 frt 52 kr még csak ajánlat volt s az aranyokon kívül csak 385,608 frt 26 kr a készpénz. Végeredményében a palota alapjára befolyt

[1] Vasárnapi Újság 1862. Helyesebben: Feszl nyerte meg az országgyülés palotájának pályázatán az első díjat. L. Szendrei és Szentiványi: Magyar Képzőművészek Lexikona. I. k.

összeg az időközi kamatokkal s a telekcserével járó nyereséggel együtt 1865-ben 672,398 frt 8 krra rúgott.[1]

Ám gr. Dessewffy Emil, a ki mindvégig lángoló buzgósággal küzdött a palota megvalósításáért, nem csüggedt el. Már 1863 január 19-én fölveti a kérdést, hogy mire fordítsák a palota telkének be nem épített részét, azt a 293 □ ölnyi területet, a melyre a telek értékéből 60,000 frt esik Ez a palota építéséhez szükséges, s azért vagy el kell adni, vagy bérházat kell ráépíteni. Ez utóbbihoz Ybl két tervet rajzolt. Az egyik szerint a bérház faragott kövekből készülne s a palotának mintegy folytatása lenne, a másik szerint a palotával összhangzó stilusban, de pusztán vakolt téglafalakkal. Minthogy az utóbbi alakjában is csak 140,000 frt kölcsön szerzése esetén építhetik föl a bérházat, a szerényebb tervet fogadják el s a palota kevésbbé monumentális toldaléka, az építésével járó pénzügyi míveletek szerencsés végrehajtása után 1864-ben, az előbbivel egyidőben tető alá került s ugyanez év november havában be is fejezték.

A négy emeletes, de a palota két emeletes szárnyainál nem magasabb bérház építését Diescher József építész, a ki a palotának is építőmestere volt, 171,424 frtért vállalta el s a teleknek a palota-alap javára eső értékével együtt a bérház költségeit 236,000 frtra szabták, de tényleg mindenestül 243,967 frt 62 krba került, a miből 64,000 frt a palota-alap javára esett s 170,485 frt 34 krt az Akadémia tőkéiből fektettek be.[2] Az épületet Diescher 17,076 frt 75 krért bérelte s a bérrel törlesztették az Akadémia tőkéiből kölcsönzött összeget.

1865 január 26-án, a mikor a bérházépítés itt felsorolt költségeit is tárgyalták, gr. Dessewffy Emil az igazgatóság ülésén sajnálattal említi, hogy egységes palotát akartak építeni, de a körülmények nem enged-

[1] *Csengery*: A M. T. Akadémia jegyzőkönyvei III. k. Igazgatósági ülés 1865. I. 26-án, a 4. s köv. lapokon.

[2] V. ö. Csengery i. m. I. 14. és III. 17. s köv. lapokon.

ték. Ugyanekkor a palota építésének haladásáról is beszámol. Külseje majdnem kész. Belsejében az előcsarnok, a nagyterem és a főlépcső híján minden egyéb rész közel áll a befejezéshez, a munka serényen folyik tovább. 1864 végéig a palota építésére 558,071 frt 37 krt fordítottak, a mellékes költségek 396 aranyat és 47,766 frt 9 krt tettek ki. A deficit nyilvánvaló s azért minden eshetőségre jelzálogkölcsönt akarnak fölvenni a bérházra, az Esterházy-képtár fölösleges helyiségeit pedig 1600 forintért a Képzőművészeti Társulatnak adják bérbe; a bérház és a palota pinczeraktárainak jövedelme az utóbbi összeggel 26,000 forintra fog rúgni. Ugyanekkor a palota költségvetéséből is sokat törölnek. A szobrok és a díszítés nemes anyagból később pótlandók s bronz és márvány helyett olcsóbb surrogatumokat kell felhasználni, annyival inkább, mert pusztán az egyszerű kőfaragómunkák költsége már is megközelíti a 200,000 forintot.[1] Így lőn, hogy jóllehet az építőbizottság a külföldi mester terve után épülő palota kivitelét és díszítését hazai erőknek szánta, megfelelő fedezet híján a díszítő szobrokat és szoborműveket csekély kivétellel idegen s ott már felhasznált minták után Berlinben rendelték meg, a mi ellen szintén fölhangzott a tiltakozás.[2]

Még 1864-ben az igazgatóság bizottságot küldött ki a palota és a bérház számadásainak felülvizsgálására s ennek kimutatásában az év végéig a palota bevételei, nyilván a telek értékével együtt 936,090 forint 11 kr-nyi összeggel, a kiadások 934,793 frt 66 kr-ral szerepelnek; maradt tehát az akkor belsejében még ugyancsak befejezetlen épületre 1296 frt 45 kr.[3]

1865 tavaszán Ferencz József királyunk 15,000 frtot adományozott a palotára, ugyanez év őszén V. Ferdinánd király és neje 4000 forintot. Uralkodóházunk érdeklődésének a palota iránt fényes bizonysága, hogy királyunk öcscse, Miksa mexikói császár is «a 30 év

[1] *Csengery*: i. m. III. 29. l.
[2] Vasárnapi Ujság 1864. 288. l.
[3] *Csengery*: i. m. III. 4. l.

előtt alakított Tudományos Akadémia befejezésére 10,000 forintot adományozott».[1]

A palota azonban akkor mai alakjában már készen volt. A heti ülésteremben az első ülést 1865 ápr. 24-én tartották meg.[2] A palotát belső gipsz-díszítésének befejeztével ugyanez évben a decz. 7-én megtartott nagygyűlés keretében avatták föl. Gróf Dessewffy Emil, a ki az épület megteremtésében a legtöbbet fáradt, ennek fölavatásán, később halálossá vált betegsége miatt († 1866 I. 10.) nem vehetett részt s a fölavató beszédet helyette báró Eötvös József másodelnök tartotta meg, a ki egy év múlva emlékbeszédet is mondott róla a gyászünnepélyen, a melyen az Akadémia elsősorban mint palotája megteremtőjének áldozott gr. Dessewffy emlékének s a melyen Szász Károly méltán énekelte:

Itt áll a ház! — E szellős csarnokokban
Nevét susogja minden fuvalom,
Emléke, képe, minden zúgban ott van,
Ott hallgat árnya mindenik falon.
Itt pusztaság volt, hol e dicslak áll ma;
Ő álmodá ezt! — s a tündérregék
Varázsaként, im teljesüle álma:
Szólt — és e palota emelkedék.[3]

Pótolni és kiegészíteni való még azután is sok akadt a palotában s Ybl Miklós és Szkalnitzky Antal építészek csak 1868 tavaszán nyujtják be az építésére vonatkozó végső elszámolást.[4]

A következő évben, 1869 febr. 3-án tűz támadt a palota padlásán, a mely 50,000 frt kárt okozott. A második emelet mennyezete nem omlott ugyan be, de, különösen az Esterházy-képtárra való tekintettel, a fagerendás tetőt vasszerkezetűvel kellett kicserélni,

[1] *Csengery:* i. m. III. 84. 148. l. és IV. 35. l.
[2] U. o. III. 72.
[3] A M. T. Akadémia Évkönyvei XI. 7. Gr. Dessewffy Emil emlékezete, Pesten 1867,
[4] Akadémia Értesítője II. 100. l.

a mi 120,000 forintnál nagyobb költséggel járt.[1] Erre ismét kölcsönt kellett felvenni, a melyet 1872-től, a mikor az Esterházy-képtárt, részben közadakozásból, az állam szerezte meg és vette át az Akadémiától, a képtár helyiségeinek bérével és a vallás- és közoktatásügyi ministerium ezenfelül fizetett évi hozzájárulásával törlesztettek. Belső berendezésével és díszítésével együtt az Akadémia palotája kerek számban 800,000 frtba, a bérházzal együtt közel egy millió forintba került s csak a mire az Akadémia 1881-ben működése 50 éves jubileumának megülésére készült, sikerült a palotát terhelő adósságokat leróni.[3]

A palota építéstörténetének pénzügyi része bonyolódott volta ellenére aligha kevésbbé érdekes, mint a minő ennek művészi része volt. A körültekintő gond és ernyedetlen munka, a melylyel gróf Dessewffy Emil, az építőbizottság, majd később az igazgatótanács az ebben a tekintetben felmerült tömérdek akadálylyal megküzdött, a legnagyobb elismerésre méltó. Az a legapróbb részletekre kiterjeszkedő lelkiismeretesség pedig, a melylyel az építőbizottság a költségvetés kereteinek megtartására törekedett, bízvást mintául szolgálhat mindazoknak, a kik közczélú paloták építésének vezetésére hivatottak.

Ötven év mult el azóta, hogy az Akadémia palotáját fölavatták s az épület világos conceptiójával, monumentális arányainak és architektonikus tagozásának nemes harmóniájával, valamint mindenfelől szerencsés távlati hatásával fővárosunk emlékszerű alkotásai sorában még ma is az elsők között áll. A meleg árnyalatú barna patina, a melylyel az idő faragott kövekből épült falait és ezek classikus architektonikus tagoltságát bevonta, még inkább növelné előkelő hatását, ha az eredetileg ideiglenesnek szánt, de azóta fakóra kopott terracotta díszítés kevésbbé művészi figurális elemeivel nem rína le homlokzatairól. S bi-

[1] U. o. VIII. 171. l.
[2] U. o. 239. l.
[3] U. o. XV. 35. l.

adományokkal, az arany és ezüst pénzen kívül 359,163 forintot és 80 krt tesz ki, a melyet egyelőre a budai és a pesti takarékpénztárban helyeznek el. Ugyanazon az ülésen jelenti be az elnök, hogy már telket is keresett a palotának a felső Duna parton, a lánczhíd fölött, az itt kimért telkek sorában a másodikat, 1300 (helyesen 1304·5) □ ölnyi területet, amelynek felét Pest városa ingyen, felét 120 frtjával hajlandó átengedni s a melyet a Dunagőzhajózási Társaságnak a térre néző első számú telkével esetleg ki lehet cserélni.[1] A csere különösen Wodianer Mór buzgólkodására sikerült s az építőbizottság: gr. Dessewffy Emil, br. Eötvös József és gr. Károlyi György, az igazgatóság előző ülésének határozatával szemben 1860 okt. 11-én azt javasolja, hogy nyilt pályázat, vagy a hogy akkor mondták: csődület helyett egy felmutatott rajz alapján, a mely az Akadémia részére szükséges helyiségeket kijelöli, több neves építészt szólítsanak föl tervek rajzolására s a legjobbnak talált munkát a rendes tiszteletdíjon kívül külön jutalomban is részesítsék. Az igazgató-tanács elfogadja a javaslatot, egyben a bizottságnak a tervek megszerzésében teljesen szabad kezet enged s csak azt köti ki, hogy a jutalmazásra szánt 1200 aranyból minél többet takarítson meg.[2]

Az Akadémia részére szükséges helyiségek elrendezésének rajza Henszlmann Imre munkája volt, a ki 1860 nyarán Párisból, a hol az építészet régi emlékeire vonatkozó aránytanával épp akkor a legnagyobb feltünést keltette, az igazgatóság fölszólítására jött vissza Pestre, hogy, mint az Akadémiának építészettel egyedül foglalkozó tagja, a palota építésénél kezére járjon.[3] Henszlmann Párisban megszerezte az Institut palotája terveinek másolatát, ezekből azonban, mint Toldy Ferenczhez írt leveleiben említi, inkább csak

[1] Ig. ülések jegyzőkönyve 1860. IV. 18. II—V. pont.
[2] L. Ig. ülések jegyzőkönyvei. 1860. X. 11. I—V. pont.
[3] *Henszlmann:* Az Akadémia palotájának eddigi története. Kritikai Lapok 1862. 1. sz.

negativ tanulságokat merített.[1] Vázlatrajzán nyilván a Nemzeti Múzeumnak ebben a tekintetben is mintaszerű palotáját vette figyelembe és ennek példájára szabta meg az Akadémia helyiségeinek általános elrendezését. A négyszögletes udvart körülzáró palota főhomlokzatán a hosszanti szárnyak közé iktatott kimagasló pavillont tervezett: az előcsarnok, a lépcsőház és a nagyterem, tehát a repræsentativ jellegű helyiségek számára. A végig háromemeletes épület második emeletére bérlakásokat szánt. A harmadik emeletre került volna az Esterházy-képtár, a melyet addig Bécsben őriztek s a melyet herczeg Esterházy Pál, 1848-ban volt külügyminiszterünk, gr. Dessewffy Emil közbenjárására az Akadémiának engedett át letétbe. Henszlmann vázlatos rajzain a palota külsejét csúcsíves stilusban tervezte, a mit az igazgatótanács tagjai közül akkor csupán Deák Ferencz helyeselt.[2] Mindazonáltal az építőbizottság őt is felszólítja, hogy a zárt pályázaton részt vegyen s mivel ő maga nem építész, Gerster és Frey építészekkel szövetkezik.

Henszlmannon kívül a bécsi Fersteltől és Ybl Miklóstól kértek tervet, a kik alighanem collegialitásból, hogy egyforma esélyekkel versenyezzenek, szintén csúcsíves stilusban tervezik a palotát s 1861 február 15-én adják be munkájukat. Az építőbizottság tagjai közül, Henszlmann szerint, gróf Dessewffy Emil Jacopo Sansovino renaissance stilusáért, gróf Károlyi György a párisi Louvre architekturájáért rajong s báró Eötvös József sem szereti a gótikát és valósággal összeesküvésnek minősítik, hogy a pályázatra felszólított mesterek mind csúcsíves stilusban tervezték a palotát s csak Szkalnitzky, a ki önszántából vett részt ebben, nyujtott be classicizáló renaissance stilusú tervet.[3] Ybl nyilván tudomást szerzett erről s mivel sohasem kereste az összeütközéseket, még döntés előtt, megokolás

[1] L. *Hellebrant Árpád:* Henszlmann Imre levelei Toldy Ferenczhez. Akad. Ért. 1915. 625. l.

[2] L. Henszlmann id. czikket u. o.

[3] L. Henszlmann id. czikkét.

nélkül visszavonta tervét. Új terv benyujtására nem szólították föl s így művészetünknek és az Akadémiának bizonyára egyaránt nagy kárára mult századbeli építészetünk legkiválóbb mestere elesett a további pályázaton való részvétel lehetőségétől. Az akadémikusok nagy része s a közvélemény Henszlmann tervét pártolta, a melyet egyik hetilapunk nagy magasztalások kíséretében még a pályázat eldőlte előtt közölt s a melynek érdekében Ipolyi Arnold hosszú czikksorozattal szállt síkra.[1] Az építőbizottság azonban mindennek ellenére függőben hagyja a döntést s a müncheni Klenzét és a berlini Stülert, a XIX. század derekának ezt a két európai hírű építészét is felszólítja tervek rajzolására. Az igazgatósági ülés elé 1861 deczember 21-ikén terjesztett jelentésében ezt az intézkedését Ybl visszalépésével és azzal indokolja meg, hogy költségvetés híján nem tudott megállapodni s a beküldött tervek sorában stilus dolgában nem volt miből válogatnia. Klenze és Stüler szívesen megfelel a felszólításnak s beküldi a tervet. Az építőbizottság ekkor ~~Hild, Diescher, Clark~~, Wagner és Wieser pesti építészeket és építőmestereket kéri föl, hogy az összes terveket költség, szerkezet, akusztika és megvilágítás tekintetében vizsgálják meg. 1861 november 24-én benyujtott jelentésük szerint a pályatervek egyikét sem lehetett volna egy millió forinton alul megvalósítani, holott a palotára addig még csak 583,000 frt folyt be. Az építőbizottság elve az volt, hogy az épület ne kerüljön többe, mint a mennyi pénz rendelkezésére áll s azért a terveket egyszerűsíttetni akarja.

Előbb azonban az akadémiai bizottmányt (az igazgató-tanácsot) kérik föl, hogy a palota berendezéséről és stilusáról nyilatkozzék. Ez most Henszlmann tervét pártolja, míg az építőbizottság főleg az épület czéljára és környezetére való tekintettel a renaissance stilushoz ragaszkodik. Elhatározásában gróf Waldstein János, Ung vármegye főispánja, a bécsi műegylet elnöke,

[1] Vasárnapi Ujság 1861. 436. l. és Pesti Napló 1861. 44., 51., 54., 57. és 58. szám.

Széchenyi barátja, a nagyhírű mæcenás érveiben nem épen súlyos nyilatkozata még inkább megerősíthette, a ki szerint: «vannak és lehetnek góthszerű indóházak, pályaudvarok, őrházak, ezek nem mondanak semmit; de góth-akadémiák nem lehetnek, mert ezeknek kell mondaniok valamit és ezt góth-stylben kifejezni nem lehet. A magyar akadémiából a köveknek is azt kell hangoztatni: Magyarország nem volt, hanem lesz.»[1]

Henszlmann Imre s tervének kivitelére vállalkozó társai, Gerster és Frey építészek hiába fordulnak az igazgatótanácshoz, hogy 882,000 forintért is felépítik a palotát.[2] A Képzőművészeti Társulat, akadémikusok és magánosok, valamint hírlapjaink is, hiába törnek lándzsát Henszlmann mellett. Az építőbizottság Stüler terve mellett dönt, a mely elfogulatlan szemmel tekintve, a pályatervek sorában a legkiválóbb is volt, s tervének egyszerűsitése után 1862 április első napjaiban megkezdik a palota építését.[3]

A pályázatra felszólított művészek terveit egykorú képes hetilapjaink egymásután közlik, de többnyire rossz fametszetű képekben vagy még rosszabb kőnyomatú másolatokban. Egyik hetilapunk különösen Stüler tervét torzította el, úgy, hogy gr. Dessewffy Emilnek tiltakoznia kellett ez ellen.[4] Henszlmannén kívül az eredeti tervek elkallódtak, de a Vasárnapi Újság kiadója 1862-ben legalább a palota külsejének terveit fényképi másolatokban bocsátotta közre.[5] Egy ilyen fénykép az Akadémia Széchenyi Múzeumában látható.[6] Henszlmann ránk maradt eredeti tervének homlokzati képe az itt közölt tervtől ismét eltér s

[1] Vasárnapi Újság 1861. 26. sz. 309. l.

[2] Ig. ülések jegyzőkönyvei 1861. XII. 21. IV. pont.

[3] L. Igazg. ülések jegyzőkönyve 1861. — Berg és Hencz: Néhány szó a magyar Akadémia kísérletei fölött. Vasárnapi Újság 1861. 562. l. — Jelentés az Akadémia palotája ügyének miben létéről. Politikai Újdonságok 1862. 1. sz.

[4] Ország Tükre 1862. 77. l. és 110. l.

[5] Vasárnapi Újság 1861. 597. és 607. l.

[6] 1661. sz. Simonyi fényirdájából, Pest, Váczi-utcza 1. sz.

nyilván újabb átdolgozás eredménye, a mint Stüler kivitelre került terve szintén nagy mértékben és előnyösen üt el attól, a melylyel a pályázaton szerepelt. Valamennyi pályamunka a bérház telkét is magában foglaló 1169 □-ölnyi területen, három emeletesnek ábrázolja a négyszögletes udvart körülzáró palotát. A Henszlmanntól ajánlott elrendezésnek megfelelően a térre néző homlokzaton a szárnyak között erőteljesen kiugró risalit uralkodik. Az arányok is körülbelül valamennyi terven egyformák. A különbség csak a tagozás módjában és a díszítésben nyilvánul. Mint láttuk, Henszlmann és Ferstel, a bécsi fogadalmi templom mestere, csúcsíves stílusban tervezte a palotát. Ha művészettörténetünk úttörő mesterének eredeti terveit tisztán építészeti szempontból vizsgáljuk, lehetetlenség azoktól elösmerésünket megtagadni. Mintha Steindl hatalmas országgyűlési palotájának előképét látnók, olyan hatásúak a szinte egy emberöltővel előbb készült s nagy szeretettel kidolgozott rajzok. Természetesen Henszlmannak nem lehetett kilátása arra, hogy megszámlálatlan milliók fognak rendelkezésére állani, mint fiatalabb kortársának, alkotása puritán tagoltságával, takarékos díszítésével kissé száraz lett volna és ugyancsak zavarta volna fővárosunk akkoriban classicizáló stilusú épületekkel körülzárt legszebb terének nyugodt és előkelő harmóniáját. Ferstel tervén a gótika minden pompájával érvényesül, a homlokzatok tagozása erőteljesebb és határozottabb, mint Henszlmannál s a monumentális hatás is jelentősebb; de a tető a risalit szélességében elnyuló meredek nyeregfödelével nem szerencsés, az oldalhomlokzatok erkélyes és tornyos járulékaikkal nyugtalanok; azonfelül belső felszerelésével a palota költségei alighanem meghaladták volna a másfél millió forintot is. Klenze Leónak, München újjáépítőjének a classicizáló stilusból sarjadt renaissance homlokzata kissé száraz hatásúnak igérkezett s kivitele esetén alighanem igazolta volna későbbi méltatóinak itéletét, hogy valahányszor a mester Münchenen kívül idegenben dolgozott, teremtő erejé-

nek lendülete is megfogyatkozott (D. Joseph: Geschichte der Baukunst III. 1., 84. l.). Szkalnitzky Antal, a pályázaton önszántából résztvevő fiatal építészünk, nagyjában classicizáló stilusú tervét azzal rontotta el, hogy a főhomlokzat antik oszloprendjét a nagyterem padozatával szelte ketté, az oszlopok közeibe fenn és lenn ablakokat foglalt s a risalitnak így ketreczszerű külsőt kölcsönzött. Stüler Frigyes Agost (1800—1865), Schinkel halála után a berlini építészek vezére, a kit csak korunkban méltányolnak ismét nagy érdemei szerint, valószínűleg gróf Dessewffy Emil kedvéért, ha nem is Sansovino szolgai utánzásával, de Felső Itália virágzó renaissance stilusának szellemében tervezte művét, a részletekben sok hellenistikus accentussal. Az ő terve volt a legegyszerűbb, de arányaiban a legszerencsésebb. A Ferencz József-térre néző homlokzat erőteljesen kiugró risalitján kívül a Dunára néző oldal közepére enyhébben érvényesülő kiszögelést szánt, a risalit földszinti részének egész szélességében erősen kiugró félköríves árkádos építményt s ennek tetején balustráddal szegett nyílt erkélyt. E fölött a rizalit homlokfalának oszlopos tagozása az első terven ugyanolyan, mint a másodikon, a mely kivitelre került. A risalit falai a három emeletesre tervezett szárnyak fölött is jóval magasabbra emelkedtek s az alacsony tető a risaliton és a szárnyakon egyaránt közvetlenül a koszorú párkányon nyugodott.

Stüler pályatervének kivitele esetén a palota 1.134,172 frtba került volna, holott a pályázat eldöltéig az építési alapra félannyi pénz sem folyt még be. Stülernek módosítania kellett tehát leginkább megfelelőnek ítélt tervén s ő, a kinek, bár királyok építésze volt, szinte csak most nyílt először alkalma, hogy nemes anyagból, faragott kövekből építse föl művét, szívesen vállalkozott erre a módosításra, a részletrajzok elkészítésére, sőt az építés vezetésére is.[1]

Mint feljebb láttuk, a főváros a palota czéljaira

[1] Politikai Újdonságok 1862. 1. sz.

Klenzet Leo von

részvételét a pesti Akadémia épületének tervpályázatán ismerteti

Török László: Magyar építészet a historizmus korában. Építés- Építészettudomány, 1969.1-2.sz.131-160.l.

158-160.l.

M.D.K.

Klepa Pál

Fényképét bemutatja a lap, mint az amerikai Magyar Bár tervezőjéét.

Szinház, Bp. 1946. szept. 25. -okt. 1.
II. évf. 37. sz. 24 25. lap

I.D.K.

KLEPECZ ANDRÁS, csizmadia

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mesterairól. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 819 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 265.old
/ 1,2. / V. csizmadia. 264.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

KLEPECZ FERENCZ, szürszabómester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64. mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old

/ 1, 2./ V. szürszabó. 266.old

U. VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

KLEPECZ PÉTER, csizmadia

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64. mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2. / V. csizmadia. 264.old

U. VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII. században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Klepinszky Janos
festo
l.
Szent György Cel
XII. aukc. 146 sz.

Europa.

Lapterjesztő és Könyvkiadó rt.

Budapest V

Rothermere utcza 12 III/

Kleplad

soproni orgona-
épitő

készítette az alábbi
templom hat vál-
tozatu orgonáját
1799-ben.

Karsay Imre:

A Hill-sárkányi
ágost. hitv. evang.
egyházkörség rövid
története: 1783-
1896. H. és é. n.
20-l.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **OKTÓBER** 41. hét

1 Vasárnap		Remig *Malvin*
2 Hétfő	Holdtölte 5 ó. 22 p.	Őrangyalok *Petra*
3		Liz. Teréz *Helga*

Klér Erzsébet MDK

Kivésett váza, kerámia

Mücsarnok 196o.Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

Klerner Cristof

von Brieg, goldscheider
in der Neistadt.
Kemény az ötvösök közt vorolja
fel.
Nagybánya. 1589.

K 74l

Egyház, Topáz, Mesebolt

Új általános iskola Pakson

Furcsa megérzés és egyben az utóbbi évek tapasztalata, de amikor újonnan épült iskolákat keresve régi épületüket visszakapó egyházi iskolákba botlok, rendszerint már nem járhatok messze a megoldástól. Mert a visszaadott iskola elvett épület is egyben: manapság pedig az önkormányzatok nem az elrugaszkodó népességszaporulat miatt kénytelenek új iskolák építésébe fogni. Pakson a hajdani gyógypedagógiai általános is a város három különböző pontján működött, bérelt helyiségekben és önkormányzatiakban éppúgy, mint a katolikusoktól ötven éve államosítottban – végül ezek visszaadásával vált elodázhatatlanná, hogy végre az önállóan új is létrejöjjön.

A főtér melletti Kossuth utca zárt utcasorral kapaszkodik felfelé a domboldalon. A házfront-kerítés jellegzetesen kisvárosi ritmusát a legújabb kori beépítések sem törik meg, még az iskola fölötti Topáz étterem és a helyi kamara irodáit rejtő tömb is falai mögé rejti udvarát. Eggyel lejjebb viszont, Gosztonyi János 1936-ban emelt valahai szülőotthona azért is kétszintesen modern, erkélyes-előkertes polgárházat teremtett ide. Kissé domesztikált, de határozott Bauhaus ez itt: a sátortetővel ugyan alkalmazkodott környezetéhez, a lépcsőház hozzátapasztott félhengere, meg az álló, fekvő és osztott ablakok játéka azonban új, messziről érkezett ideák hírét hozta erre. Mellette maradt meg viszont az utca talán utolsó üres telke, így aztán két éve Klenk Csaba tervezőnek nem lehetett könnyű dolga, amikor ebben a kettős szólamban kellett valamit továbbírnia.

Az utcára merőlegesen felhúzott új szárny ebből inkább a régit követi. Sallangtalan, fakóvörös falsíkok a határozottan karcsúsító, álló ablakokkal, felül pedig sátortetőforma, de szintén puritán kiadásban – az épület egyáltalán nem kíván tolakodni újdonságával, viszont ideteremti mindazt, ami a mai frissességből karakter és tiszta forma lehet.

A kívánt nyolc tanterem persze még így, toldalékszárnnyal sem férne el ezen a nadrágszíjtelken, belőlük kettőnek a bentlakó diákok szállásává átalakuló egykori szülőotthonba kellett átkerülnie.

Az épület egyáltalán nem kíván tolakodni újdonságával, viszont ideteremti mindazt, ami a mai frissességből karakter és tiszta forma lehet

épült iskolában egyébként csak alig-alig érezhető a kényszerű költségkímélés. Minden osztály külön öltözőszekrénysort kapott (a fakó faszín és kék kettőse természetesen az ajtók és burkolatok színéből köszön vissza), mindössze a folyosók burkolata tűnik a kelleténél néhány fokozattal mintásabbnak. És persze, amilyen a messziről jött ember, ezt, ha így volt, ha nem, rögtön a spórolással hozza összefüggésbe. (Még inkább apróság, de a régi Bauhaus-házban elhelyezett tanári szoba eleganciája is akkor lenne makulátlan, ha bejárati ajtaja valaha csíkosra fújt üvegkazettáit hasonlókkal és nem sima síküveggel lehetne pótolni.)

Ma még tart ugyan a tavaszi szünet,

TELEVÍZIÓ

Hídszerepben a L'art pour l'art

Melyik a legdrágább televíziós műfaj rögtön a kosztümös tévéfilm után? Talán a tréfás szabadtéri sportvetélkedő. Mondjuk egy Játék határok nélkül.

Melyik a legolcsóbb televíziós műfaj rögtön a szünetjel után? Ugyanaz. A tréfás szabadtéri sportvetélkedő. A L'art pour l'art társulat előadásában. Amúgy ez is tökéletesen televízióra illik. Csak televízióra. Színpadon előadhatatlan, képernyőn viszont mutatható közelről is, távolról is, élőben is, konzervként is, lehet értékelni közben és utólag, de még reklámmal is megszakítható.

Kedd este a társulat a TV2-esen megpróbált összegöngyölíteni egy hidat. Olcsó műsor lehetett, mert a híd már ott volt. És olcsó, mert a híd nem mozdult. Nem kellett visszaállítani. Gazdag blődlikínálatukon belül ez csak egyetlen aprócska gyöngyszem, mégis olyan, amire legközelebb L'art pour l'art-ék vagy akárki más teljes programot építhet. Sőt, sorozatot. Mert az ebből a kis szösszenetből is látszik, hogy a téma bővelkedik változatokban. Fiúklányok nekiveselkednek a pillérnek, rángatják a karvastagságú szegecseket, kivörösödve püfölnek acéltraverzet és vasbetont. Lehet külön-külön lökődni, lehet összekapaszkodva. Vezényelhet egyvalaki, vagy kereshet rajta fogást mindenki saját fantáziája szerint. Minden változhat, csak a híd mozdulatlansága állandó. Ha a híd is mozogna, az már elterelné a nézői figyelmet az üzenetről.

Hogy mi az üzenete egy csokorra való abszurd sziporkának, melyek nem mellékesen az olimpiával viccelődnek? Nem az, amit a nagy tervek sértődékeny elkötelezettje kikérhet magának, és nem is az, amire a pártkatona gondol, ha tréfásat lát, és rögtön keresi benne a szó és kép fegyverét. A hídgöngyölés üzenete a hídgöngyölés. Két politikai hirdetésblokk között.

Választások előtt egy héttel föl kellene szaporodnia a képernyőn az abszurdnak. Minden jobb csatorna rendelhetne egy órácska L'art pour l'art

Tóth Ilona és kultusza

Az '56-os legendák gyorsan burjánzásnak indultak. Közülük némelyek a rendszerváltásból megerősödve kerültek ki, és végül a nagypolitika támogatásával stabilizálják helyüket a köztudatban. Ilyen Tóth Ilona legendája is.

Nézzük a tényeket. A forradalom kirobbanásakor éppen 24 éves, kivételes tehetségű és egyéniségű szigorló orvosnő a Szövetség utcai kórházban volt belgyógyászati gyakorlaton. Október 25-től a Péterfy Sándor utcai kórház önkéntes mentőszolgálatának a munkájába kapcsolódott be, majd letartóztatásáig a Domonkos utcai részleg megbízott vezetője lett. A forradalom fegyveres leverése után részt vett röpcédulák és egy illegális lap, az Élünk sokszorosításában, terjesztésében. Mivel a forradalom vívmányainak megőrzését mindennél fontosabbnak tartotta, és még hitt abban, hogy annak legalább egy része megmenthető, 1956. november 18-án végsőkig kimerülten, rettenetes idegfeszültségben részt vett a veszélyesnek ítélt, ÁVH-s gyanús Kollár István meggyilkolásában. Emiatt halálra ítélték, és 1957. június 27-én kivégezték.

Tóth Ilona rehabilitációját 1990-ben az igazságügyi szervek – a törvény előírására hivatkozva – nem tartották indokoltnak. 2001 februárjában a Fővárosi Bíróság politikai nyomásra mégis semmissé nyilvánította az 1957-es ítéletet. A mentesítés azonban egészen másképp ment végbe, mint ahogyan erre az előkészületekből számítani lehetett.

A Tóth Ilona-legenda lényege az, hogy a fiatal nőt teljesen koholt vádak alapján ítélték el, koncepciós perben lett a kádári retorzió áldozata. Tóth nem vett részt Kollár likvidálásában, kegyetlen kínzásokkal, gyógyszerekkel, hipnózissal kényszerítették ki belőle a valóságtartalom nélküli, önterhelő vallomásokat.

legfontosabb az volt, hogy három, egymással alig összefüggő ügyet kapcsoltak össze egy perben. Így a vádlottak összetételével akarták bizonyítani az „ellenforradalmi szervezkedés" társadalmi veszélyességét. (E koncepció csaknem két író, Obersovszky Gyula és Gáli József életébe került.) A hatalom e pert messzemenőkig igyekezett kihasználni a példastatuálásra és a saját propagandájára. A kivételesen nyilvános tárgyalásokon helyett kapott a nyugati sajtó is, hogy mindenki számára világos legyen: a forradalom és szabadságharc legendája hamis, Magyarországon a fehérterror tombolt.

Az '56-os perekre nagyon jellemző, hogy a szervek a politikai tetteket lehetőleg bűntényként tüntették fel. Ezt a felfogást teljesen magukévá teszik a legendagyártók is, de ezzel nem tesznek jó szolgálatot Tóth Ilona emlékének. Mert még ha elfogadjuk is, hogy Kollár már nem élt akkor, amikor a medika beleszúrt, az sem változtat semmit azon a tényen, hogy ezt az embert hárman ölték meg. (A legendagyártók egyébként Tóth Ilonát bajtársai, a szintén kivégzett Gyöngyösi Miklós és Gönczi Ferenc rovására emelik ki az ügyből. Teljesen érthető, hogy a medika tiszteletre méltó évfolyamtársai elképzelhetetlennek tartják, hogy Tóth Ilona bármilyen kétes ügybe belekeveredhetett volna, és védelmükbe veszik őt. Őket nem első számát előkészítsek. Tóth Ilona őket és az Élünket is nagyon féltette. Mindhárman megalkuvás nélkül küzdöttek a forradalom vívmányainak megőrzéséért. Gyöngyösi, aki szülők nélkül nőtt fel, bár 1956 előtt nyolcszor ítélték el közbűntényes vádakkal, 1956-ban megszállottan védelmezte a forradalom tisztaságát. Gönczinek pedig elvi meggyőződése volt, hogy az árulókkal le kell számolni.

Nem lőhették le, mert az épületben azt mindenki hallotta volna. Megpróbáltak injekcióval végezni vele, de abban az idegállapotban ez többszöri próbálkozással sem sikerült. Tóthnak egy rövid időre el kellett hagynia a szobát. Ezalatt Gönczi az eszméletlen Kollár torkára állt, s egyes orvosi vélemények szerint ettől állt be a halál. Mivel erről ők nem voltak meggyőződve, Tóth Ilona egy késsel szíven szúrta. Más orvosi vélemények szerint ez okozta Kollár halálát, de a korábbi sérülését sem élte volna túl.

Másnap, 19-én razziát tartottak a kórházban, és Tóth Ilonát többekkel együtt a BRFK-ra szállították. December 5-én fogságba került Gönczi és Gyöngyösi is. Mivel a Kollár-ügyről legalább pletykaszinten viszonylag sokan tudtak, nem meglepő, hogy december 4-étől már a hatóság is értesült róla. Ekkor már Gáli József is beszélt erről a legközelebbi ismerőseinek, tehát nem csak levéltári forrá-

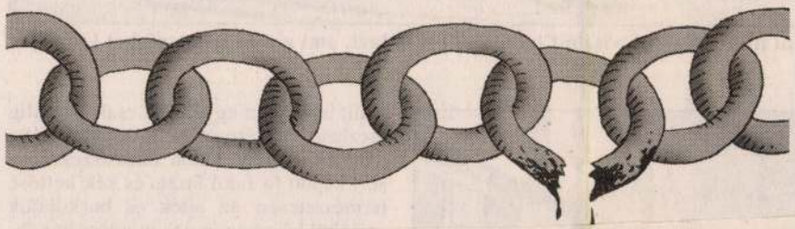

Választás és konjunktúra

Az 1989-et követő években Magyarországon az állami tulajdon uralmát a magántulajdoné, az állami irányítást a piacgazdaság váltotta fel. Ezzel párhuzamosan olyan súlyos gazdasági válság kezdődött, mint az USA-ban 1929-ben vagy Németországban 1931-ben.

A hivatalosan publikált adatok szerint a bruttó hazai termelés (GDP) 1989-hez képest (azt 100-nak véve) 1993-ra 82 százalékra süllyedt, 1998-ban érte el az 1989. évi 95, 2000-ben pedig 104 százalékát. Még nagyobbat zuhantak a reálbérek. Az egy keresőre jutó reálbér 1989-hez képest 1993-ban 85 százalékra, 1996-ban 76 százalékra süllyedt, és csak ezután kezdett emelkedni: 1998-ban 83 százalékra, 2000-ben 86 százalékra, s még mindig igen messze van az 1989-ben elért szinttől. Az egy főre jutó fogyasztás 1989-hez képest 1996-ban 80, 1998-ban 86, 1999-ben 90 százalékot tett ki. A foglalkoztatottak száma az 1989. évi 5,3 millióról 1993-ra 4,1 millióra, 1997-re 3,6 millióra csökkent, és csak ezután kezdett igen lassan, alig észrevehetően emelkedni: 1998-ban 3,7, 2000-ben 3,8 millióra.

Újságokban sokszor olvashattuk, hogy a magyarok elégedetlenek. A fentiek fényében ezen nem csodálkozhatunk. A gazdasági válság, a konjunktúra alakulása bizonyosan befolyásolta a parlamenti választások eredményeit. 1994-ben az addig kormányzó MDF súlyos vereségéhez hozzájárult a reálbérek süllyedése és a munkanélküliség. Az 1998. évi választási eredményeket már nehezebb a gazdasági viszonyokkal magyarázni. Az MSZP majdnem annyi (kicsivel több) szavazatot kapott, mint a Fidesz, holott a reálbérek alacsonyak voltak és nagy volt a munkanélküliség. A rossz viszonyokat azonban valamennyi-

A jövedelmi viszonyok egyenlőtlensége az elmúlt években folyamatosan növekedett, nemcsak abban, hogy a legfelső és a legalsó jövedelmi tized közötti különbség nyolcszorosra emelkedett, hanem sok más tekintetben is. A kilencvenes évek első felében elsősorban az iskolázatlan munkavállalók veszítették el munkahelyüket. A KSH felmérése szerint 1993 végén a munkanélküliségi ráta a felsőfokú végzettségűeknél 3 százalék, az érettségizetteknél 10 százalék, a nyolc osztályt végzetteknél 18 százalék volt. A képzetlenek reálbérei jóval nagyobb mértékben romlottak, mint az iskolázottabbaké. A kilencvenes évek második felében változott a helyzet. Miként Kertesi Gábor és Köllő János kimutatta: romlott az idősebb iskolázott munkavállalók helyzete a fiatalabbakéhoz képest. A diplomások közül a negyvenesek átlagkeresete 2000-ben 96 ezer, a harmincasoké 105 ezer forint volt. A fiatalabbak körében – és csak a fiatalabbak körében – emelkedett az érettségizettek keresete, és még a fiatal szakmunkások bére is 10 százalékkal nőtt idősebb kollégáikhoz képest. Feltételezhetjük tehát, hogy a negyven évnél fiatalabbak inkább fognak a Fideszre, az idősebbek az MSZP-re szavazni. Jövedelmi helyzetüknek az aktív keresőkéhez viszonyított romlása valószínűleg a nyugdíjasokban sem kelt rokonszenvet a Fidesz iránt.

Igen nagyok a földrajzi egyenlőtlenségek is. Budapesten, az ország középső részén és a Dunántúlon munkaerőhiány van, az északi és keleti megyékben nyomasztó a munkanélküliség. A bérek is jóval magasabbak Budapesten és a Nyugat-Dunántúlon, mint ott. A viszonylag kedvező helyzetű fiataloknál sem mindenkinek megy jól. A harmincéves informatikai mérnökök átlagkeresete 137 ezer, a közgazdászoké 139 ezer, a jogászoké 169

bohóckodását a csapattól, a tehetsebbek frissest, a szegényebbek alig használtat. Ez még összehozhatna bennünket. Vagy mással valaszlana szét.

Tegyük fel, egy televíziózó nép bármija, ahogy a hidat rángatják a fiúk, kékülő fejjel, összeszorított foggal. A nép egyik fele bizlosan a hasát fogja. Talán még azt is értékeli, hogy kicsi, kézre álló hiddal kezdték. Keskeny, acélszerkezetes vasúti átjáró az Árpád vagy a Margit helyett. Realitásérzék a felül pedig – ahová valószínűleg már nem futotta emelett átjárót is építeni – egy félelmetes faszerkezet zárja le, takarja el, amit el kell takarnia.

A városi önkormányzat pénzéből kényesebb pont vált a legimpozánsabbá, egészen pontosan kényszerűségből előnnyé, és ez az igazi építészet: fényteléssel alul az áprilisi napsugár teremt valószerűtlenül derűs aulahangulatot,

Az Octogon Építészetkritikai Műhely tagja

Torma Tamás

JOH. K L E R L E , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név9a- 437.- Herr JOH. K L E R L E
Felvétel ideje: 1836. 5. Juny.
Hová vették fel: Pressburg, /Pozsony/. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

CHRISTOPHORUS KLERNER, aranymüves

Emlitve:1583.VI.14-1584.V.6.és 1598.:CHRISTOF KLERNER von Brieg goldscheider in der Neistadt". 26.old.

SZÁSZ PÁL: Adatok a Nagybányai pénzverő alkalmazottairól 1530-1660 25.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Bpest. 1958

KLESZL DONÁT, fazekasmester

1847-ben a sárvári fazekasok szerződést kötöttek a Sárvári Uradalmi Tisztséggel a földhordás tárgyában. E szerződést névszerint kilenc sárvári fazekasra vonatkozott. Ugy többek között őrea is. 346

BÁRDOSI JÁNOS-B. DÖRNER MÁRIA: Adatok a sárvári/és kőszegi/fazekasság történetéhez 333.old

SAVARIA, A Vas megyei Múzeumok Értesítője. 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

Kles /Klöss Jacob/

nyomdász nyomatta Bocatius Joannes:
„Castra temperantiae" etc. című művet
Bártfán 1597-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6541

Kles (Klöss Jacob)

nyomdász nyomatta Ludovicus Laurentius: „Compedium etymologiae etc." című művét Bartfán 1597-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyar nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

6611

Klöss /Jacob/

nyomdász nyomatta Torquatus Aquilius Joannes: Elogium in honorem "ete cimű művét Bártfán 1597-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

6631

Klöss (Jacob)

nyomdász nyomatta ki Boronyai Decsi János: „Adagiorum etc" című művét Bártfán 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyarországi nyomtatványok ~~st~~ 1473-1600. Budapest, 1971

6741

Klöss /Jacob/

nyomdász nyomatta Bocatius Joannes: „Munus iudiciale etc." című művét Bártfán 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

675 l

Klös (Jacob)

nyomdász nyomatta Bocatius Joannes: „Musae parentales etc." című művét Bártfán 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szk.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

6751

Klöss (Jakob)

nyomdász nyomatta Bocatius Joannes: „Novus annus etc." című művét Bártfán 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. - Budapest, 1971

6761

Kloss /Jakob/

nyomdája nyomatta Graver Albert:
„Disputationes duae etc. "cimü" müvét
Győrött 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6811

Klöss /Jakob/

nyomdász nyomatta Soos Kristóf:
Postilla ozaz "stb. cimü müvét Bárt-
"fán 1598-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

6831

Klöss (Jakob)

nyomdák nyomatta Bocatius Joannes:
„M. Joannis Bocatii etc. címü müvet
Bártfán 1599-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szk.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600
Budapest, 1971

6957

Klöss /Jakob/

nyomdász nyomatta Debreni Szőr Gáspár: „Ájtatos imatsag" című művét Bártfán 1599-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc szb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600. Budapest, 1971

7021

Klöss /Jakob/ Kléz

nyomdász nyomatta Kállai Albert: „Praedicatio stb", cimü müvét Bártfán, 1599-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

7041

Klöss (Jakob)

nyomdász nyomatta Láni Elias: Defensio libertatis etc "cimü müvet Bártfán 1599-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferencsb: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

7051

Klöss (Jakob)

nyomdász nyomatta „Judicium magyar nyelven stb.", Bártfán 1600-ban.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600. Budapest, 1971

7148

Klöss (Jacob)

nyomdász nyomatta Grawer Albert:
„Bellum Joannis etc" cimü müvét
Bártfán 1597-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyar nyomtatványok 1473-1600.
Budapest 1971

6591

Klöss (Jacob)

nyomdász nyomtatta Mudronius Andreas: „Totus reverendissimi etc" ciimű művét Bárt-fán 1597-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473–1600.– Budapest, 1971

6621

Klöss (Jacob)

nyomdász nyomatta „Precatio pia ad" etc. cimü müvet Bártfán 1597-ben.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi magyarországi nyomtatványok 1473-1600.- Budapest, 1971

6621

JOHAN KLESTER, bognármester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 512 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old

/1,2/, IV. bognármester. 264.old

U. VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII. században 263.old

ALBA REGIA: Istvan Kiraly Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Kleszner Etelka

Nagybányai kiáll. kat.

1912.

81

Tragor Ignácz dr. VI. 312.

M. D. K.

KLESZNER Etelka festő

1905-ben Nagybányán a Szabad-iskola növendéke

Réti Bp. 1954. 326. l.

Kleszner Etelka

1913. szept. kiáll. Nemzeti halon

Szalón részlet, olaj.

Tóvzó völgye III. 25.

MDK

Kleszner Etelka,

1905-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje./1902-1912./ 81.l.

M.D.K.

Klezacken Mátyás x), herecsendi hőmüves

1752-ben a hocsmalár épi-
tésén végzett munkáiért 45
forintot kapott a püspöktől.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 355. old.

x) Ez az adat már szerepelt a 350.
oldalon – itt váratlanul újra előfordul, B.né

Klett Edvin

vésnok

Bp. VII. Klauzál u. 7

Nemesfeök 1941

199. l.

Edeinyek, római VIII. 131.

Klett Edvin

Klett Edvin vésnökmester, VII.
Klauzál-u. 7. 226-623

Budapest, 1940. Sept.

Genthon Ihran

[illegible]

Budapest IX

Üllői út 33–35

Iparmüv. Muzeum

Klett Edvin

vésnök

Klett Edvin vésnökmester
Készit mindenféle stancákat, VII. Klauzál-u 7
226-623

Budapest, 1940. szept.

Klettner Janus

ötvös

belép 1648. jun. 15.

irod + 1686. máj. 26.

Gy. Brassó Erd. Muz.

383

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi min'a

Klettner Hans

ötvös 1648

Lásd

Gyárfás Brassó 111

Klettner Hans

ötvös 1648-86

laid

Gyárfás Brassó 320

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnö

8. sorsz. Műhelyi min

Klettner Johann

ötvös

1648. mesterré lett
1686 meghalt.

BRASSO
RE. 2 i l.

tout... Ugylátszik, Nordau egyéniségében az epés gyűlölet mindenütt fölcsap, ha valahol tipikus francia karaktert lát. Nemcsak ennek ellensége, de filiszter volta kifejezésre jut a nagy egyéniségek leráncásában is, szinte a tömegnek a szószólója, mely nem szeret különbet, mint ő maga. Így különös passzióval kapaszkodik a legnagyobb zsenik köntöse szélébe: Carriére, Rodin, Zola, Pissarro, az idegenek közül pedig Ibsen ő szerinte paralitikus őrültek. A feltünő nagyságok zavarják az ő nyárspolgári perspektiváját. Irtózik a fellépéseik folytán keletkezett forradalomtól.

Szeretnők megtudni Nordautól, hogy a fejlődést befejezettnek tartja-e? Nem látja-e, hogy a közelmult és a jövő lángelméket löknek ki a felszínre, nem — pour épater le bourgeois — hanem hogy új környezetet teremtve maguk körül, új és teljesen természetes forradalmakat teremtsenek? Nem látja-e a művészettörténetből, hogy aki fölött tegnap gunyolódtak, ma ünneplik, de már holnap muzeumba kerülhet mint „úttörő", vagy elenyész az emberiség lángelméinek hekatombái között. Az örök evolució, az igazság új szépségeinek keresése ez, mindig lesznek újabb és nagyobb rajongói, új energiákkal, új művészi hittel.

Érdekesnek véltem a francia esztétikusok néhány kiváló alakjának véleményét kikérni ez alkalomból, tisztán illusztrációképpen:

Roger Marx, a franciaországi muzeumok főfelügyelője, főszerkesztője a „Gazette des Beaux-arts" havi művészeti folyóiratnak:

— Az impresszionizmus az úgynevezett 1830-iki francia iskola kifejlődése. Manet és Monet a festészetet fölveszik újra ama pontnál, hová azt Courbet, Daubigny és Jongkind vezették, folytatják a fénytünetek megfigyelését, nevezetesen a plein-air festészetben. A modern művészet mai fényfokát az impresszionizmus gloire-os alakjainak, multjának köszönheti. Ezt tagadni nem lehet. Nordau fantasztikus képzelődése ellentétben van a művészettörténeti igazsággal, mely immár a megnevezett tények sorrendjébe vonult. Amit Nordau holmi „trustoperációról" említ, arra hasonlóképpen kár szót vesztegetni.

Charles Morice, több kiváló esztétikai mű szerzője, a „Mercure de France" kritikusa:

— A mit Nordau művészetről és impresszionistákról ír, annak semmi jelentősége nincs. Azokról beszél akikhez nem ért. Az impresszionisták, mint Manet, Pissarro, Guilleaumin stb. a legérdekesebb és legtermékenyebb talentumok. Az ő befolyásuk az egyetemes művészetre nyilvánvaló. Régebbről is tudom, hogy a mi legnagyobb költőnkről, Verlaineről, Rodinről mint őrültekről írt. Hasonlóképpen a mi nagy Carriére-ünkről, aki művészetében a legnemesebb, lirikus festő és egyéniségében a legegyszerűbb, legtisztább emberi lélek s egyszerű, végtelenül gyöngéd családapa volt. Ugylátszik Nordau őrülteket látott egész életében s ha mindenütt ezeket lát, végre maga is az lesz. Amit a sajtóról „trustoperációról" szól, az nevetséges. És hát mit ír ő tulajdonképen? Kritikát, riportot vagy hitvány pletykákat, miről senki sem tud rajta kívül? Ismétlem Nordau kritikai jelentősége: semmi, semmi...

Louis Vauxcelles a „Gil Blas" kritikusa:

— Amit Nordau Rodinről, Carriéreről, Cézanneről írt, az mind kriminalisztikus hazugság. Mint műértő neki semmi értéke nincs. Amit más nagyjainkról írt Nordau, az mind közönséges gaminerie, ettől eltekintve is a Bernheim-ügyhöz természetesen semmi közünk.

Mindezt, ismételjük, talán fel sem idéztük volna, ha kárát nem látnók az egészségtelen üszökhintésnek művészi életünkben. Mint látható, Nordau már régóta „elintézett" egyéniség, csak bizonyos művészeti kültelkeken ejtik ki nevét bizonyos hangsulyozással. Reméljük, ezzel lezártuk mi is a Nordau-aktákat.

LENDVAI KÁROLY

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

KLETTE KÁROLY. Tehát eljutottunk odáig, hogy azon külföldi képíróknak is szentelhetünk nehány sort, akiknek működése javarészt Magyarország területére szorítkozott.

Klette Károlyt értjük, a ki Szászországból vándorolt ki a drezdai csata után, s ha nem is lett maga vérbeli magyar művészszé, de gyermekeit jó magyar emberekké nevelte, a kik közül az egyik, Kelety Gusztáv, alapítója s első igazgatója volt az országos mintarajziskolának.

A von Klette-család Drezdában korunkban is el van terjedve s államhivatalnokokat és katonatiszteket nevelt Szászországnak. Klette Károly 1793 okt. 18-án pillantotta meg legelőször a napot Drezdában, a hol édesatyja szász királyi irodatiszt volt, aki fiában már a zsenge gyermekkorban felfedezte, hogy az nemcsak hajlandóságot tanusít a rajzolás iránt, de kiváló tehetséget is, s mikor az iskolákat elvégeztette vele, arra törekedett, hogy Károly kizárólag a művészetek tanulmányozására fordíthassa minden idejét.

Klette Károly legelőször szülővárosában képezte magát, majd Prágába került s utoljára Bécsben tanult a Kunike tanár oldala mellett. Pár év mulva Magyarországba jutott s a mult század huszas éveiben előkelő főúri körökben, különösen Pozsonyban a gróf Zichy-családban kapott alkalmazást.

Itt ismerkedett meg a nagynevű József nádor udvarával, a mely 1830-ban az országgyűlésre ide költözött s István főhercegnek, Magyarország utolsó nádor ispánjának s ikertestvérének, Herminának, Klette Károly volt a legelső rajztanítója.

Dolga nagyon jól ment. Ez időtájban ismerkedett meg a Sánthó-családdal, s ez összeköttetése révén vette feleségül Bayer Johannát, egy odavaló

Művészet 1908.

Nordau irodalmi értékéhez semmi szavunk, bár röviden megjegyezhetjük, hogy az ő filiszteri s önző nyárspolgári rövidlátásáról már tizenöt év előtt megmondotta véleményét Bernhard Shaw. Az ő esztétikai egyéniségével hasonlóképpen régen végeztek Franciaországban, csak Bécsben és környékén beszélnek Nordauról.

Ezúttal Nordau két bécsi cikkével igyekeztek otthon hatni a közvéleményre.

Mi csakis ezen alkalomból foglalkozunk ez ügygyel s ama eszményi szempontból, hogy a művészet-anyának nem lehetnek mostoha gyermekei a különböző művészeti irányzatok. S legkevésbbé az impresszionizmus az, mint a művészettörténet új, csodásan termékeny erőforrása.

És talán fölösleges munkát is végeznénk éppen ezért, ha mi az új művészeti irányzatokat védelmünkbe vennők. De mint az általános művészeti érdekeket szolgáló organum, nem engedhetjük alacsony kirohanásokkal megmérgezni művészi életünket. Hasonló törekvések nem fejleszthetnek egészséges eredményeket egy fél szempontjából sem, hanem mindkettőre bántó visszahatással vannak.

Kétségkívül, lehetnek ellentétes művészi pártok, voltak és lesznek mindenha, de oly alacsony és közönséges vádakkal még nem léptek fel ellenük, mint azt Nordau tette az impresszionistákról szóló tárlati kritikájában.

A műkritika történetében mindenkor a tudás, igazságérzet, ízlés voltak az ideálok. A kritikus felelősségének tudatában bizonyos szellemi és eszményi pódiumról nézi a körötte vívódó művészi életet.

Nordaunál mindez hiányzik. Nem okul a műtörténet nagy tanulságain. Hiába keressük nála az eszményi piedesztált.

E helyett rágalmakat olvasunk, mindama művészeti intézmények, művészek és sajtó ellen, melyek az impresszionista művészet kifejezői. Olyan jelzőket használ az impresszionista művészekre, minőt az egyetemes kritikában, a legprimitivebben is, hiába keresünk és amelyek teljes fölsorolását jóízlésünk tiltja.

Ez az egy tény is felmenthetne bennünket attól, hogy Nordauval, mint művészeti kritikussal foglalkozzunk. Csak ráakarunk mutatni, hogy mindezek dacára mégis tudott nálunk találni hívekre.

Igy mellékes dolog volna az is, hogy Nordau mit tart Cézanneről, ha azt eszközül odahaza föl nem használták volna.

Cézanne műtörténeti egyéniségének érvényesülését egy teljesen és egyénien fantasztikus rágalommal igyekszik befátyolozni. Szerinte „a képkereskedők megvásárolták a francia ujságokat Cézanne és az impresszionista művészek érdekében".

Persze, erről Párisban senki sem tud. Azonban Nordau és az olvasói, naiv hívei tudnak és terjesztették.

A higgadt és józan elmék előtt nyilvánvaló e rémregénybe illő vád belső korlátoltsága.

Eltekintve attól, hogy nem Cézannenál kezdődik az impresszionista-művészet, mindnyájan tudjuk, hogy Cézanne évekig festett a legnagyobb elvonultságban, a saját gyönyörűségére. A lapok épp ellenkezően, annak idején gunyolták, csak barátja, Zola Emil, tudott érte őszintén lelkesedni és biztatgatta. Ugyanígy történt Toulouse-Lautrec, Renoir, Van Gogh, Gauguinnal stb., és ellentétben Nordau információjával, a képkereskedők csak későn vették őket észre, közöttük Vollard volt ekkor is az első, a többiek úgyszólván akkor következtek, mikor tragikum vagy halál hozzájárult alkotásaiknak mind nagyobb körben való megismeréséhez. De már akkor régebb idő óta írt a nagy Eugén Carriére az impresszionistákról, külön Gauguinről, és egy idealista új kritikusgárda a tisztán művészeti „Revue Blanche"-ban, hol találkozót adtak egymásnak Camille Mauclair, Vauxcelles, Sarrazin, Tadée Natanson, Charles Morice stb. Ez eszményi revüt a maga idejében nem méltányolták eléggé. Meg kellett szünnie. Hol volt tehát a Nordau fantasiaszülte „trustja"?

Szeretnők Nordau inspiráltjait ama egyszerű elméleti igazságra figyelmeztetni, hogy a kritika követte mindenkor a művészi alkotást. Az új irány felfedezte a napfényt s e principiumában eleve szembehelyezkedett az eddigi felfogásokkal. Ennek s a fönti idealista gárdának sok gunyt és keserűséget kellett lenyelnie, míg a közvélemény nagy része reá nem jött igazára.

Az ellentétek fennállanak még, de sehol senkinek nem jutott eszébe Nordau „Conventionelle Lüge"-je. Nordau e rögeszméjét valószinüleg ama pörből merítette, mely a Bernheim jeune képkereskedő-cég és a wagrami herceg között néhány hónap előtt megindult és ma sincs még befejezve. Mi sem természetesebb, hogy egy kereskedő financiális machinációi nem érinthetik a művészetet, de Nordau tanítványainak e rövid felvilágosítás szolgáljon mégis:

A fönti cég rábirta a herceget, hogy társaságban vásároljon képeket. Ebben a legkülönbözőbb művészi irányzatok foglaltak helyet, a legnagyobb egyetértésben. A herceg belement a vállalkozásba, később pedig meggondolta magát és visszalépett. De hogy ezt megtehesse minél könnyebben, azt állította, hogy a képek szerinte nem érnek annyit, amiben a megállapodás történt.

Tisztán üzleti vállalkozás ez tehát. A művészetnek magának ehhez semmi köze nincs. Mint napihírrel foglalkoztak is vele... Nordau félremagyarázza a tiszta tényeket, s akik utána indulnak, éppen nem lehetnek hálásak neki...

Nordau ma épp oly idegen a francia művészetben, mint évtizedekkel ezelőtt. Mindig akadnak idegenkedők, kik a párisi miliővel és a párisi karakterek verisztikus, művészi átérzéseivel nem tudnak megbarátkozni. Emezek konstatálják a tipuskülönbségeket az eddig általuk látottak között, c'est

polgárcsalád gyermekét. Ezen házasságból született Fanny nevű leánya, aki később Hanzély János kir. tanácsos neje lett; Károly, az országos m. kir. statisztikai hivatal első igazgatója, s Gusztáv, festőművész, igazgató.

József nádor az evangelikus vallású rajzmestert már 1832-ben, vagy meglehet 1834-ben udvari festőjévé nevezte ki, s mikor az udvar 1836-ban Budára tért vissza, növendékeivel Klette is oda költözött s nemcsak a fent említett ikreket tanította, hanem a fiatalon elhalt Hermina főhercegnőn kívül Erzsébet főhercegnőt s József főherceget is ő vezette be a rajzolás és festés elemeibe Budán és Alcsuthon.

Mikor az öreg nádor meghalt, családja 1847-ben Bécsbe ment lakni s Klette Károlyt más tisztviselőkkel együtt nyugdíjazták. István főherceg életének utolsó éveit schaumburgi birtokán, a nassaui hercegségben élte le, ahol császári rendeletre mint kegyvesztett tartózkodott s abban a fejedelmileg kiépített palotában, melyben lakását berendezte, három nyáron fogadta Klettét, neki megbizásokat adott s a megrendelt képeket Klette a magas pártfogója legnagyobb megelégedésére készítette el.

Amint ez köztudomású, István nádor 1867-ben Mentoneban halt meg; hogy ezen húsz év alatt hányszor érintkezett Klette az udvarral, mennyi képet festett? nem tudjuk kimutatni.

Hogy a József nádor udvara mennyire rokonszenvesen fogadta Klettét mindig, az bizonyítja legjobban, hogy fiát, Károlyt, mikor ez mint honvéd Erdélyből, a Bem táborából 1849-ben hazakerült, az alcsuthi uradalomban mint gazdasági gyakornokot alkalmazta.

A Klette képeiről valamennyi kiállításokon, ahova képeket küldött, az írói és művészi körök mindig a legnagyobb elismeréssel emlékeztek meg. Budavárának 1849 május 21-én történt visszafoglalását a helyszinen eszközölt felvételek szerint olajban festette meg, s a kép eredetijét Budapesten a Prokopius-család vásárolta meg, akinél az nagy becsben áll; különben készített ő arról többrendbeli felvételeket is, van belőle egy leányának özv. Hanzély Jánosné birtokában, aki önarcképét is őrzi, unokájának, dr. Hanzély László budapesti köz- és váltóügyvéd tulajdonában van több festménye és igen sikerült rajza, ezek közt vadászati állatképek a harmincas évekből; de vannak egyebütt is, mert azokat színnyomatban reprodukálták s az egész országban terjesztették.

Az 1838-iki budapesti árvíz rajzát egy, a harmincas évek végén megjelent műben e sorok írója is látta; a művész neve is fel volt jegyezve a képen; de az nem ugyanaz, amelyet Trattner János: „Jégszakadás és Duna-kiáradás“ cím alatt tett közzé.

A székesfővárosi Múzeumban Klette Károlynak két képe látható, az egyik a Gizella-tér s a Váci-utca egy része, amelyet egykor Német Színház-térnek neveztek azért, mert ez az intézet a mostani Haas-palota helyén állott, de 1849-ben leégett s a német múzsa a mostani Erzsébet-téren, akkor Újvásár-téren, verte fel a sátorfáját.

A másik képe a Rózsa-térnek azt a részét ábrázolja, amely a jelenlegi Klotild-palota, illetőleg a belvárosi helyőrség laktanyája helyén állott. Mindkettőt ő ábrázolta, de Schwindt rajzolta s mint színezett acélmetszetek német, francia és angol nyelven kiadott művek melléklete gyanánt terjedtek el egész Európában. Acélra Hürliman metszette 1838-ban Párisban.

Mondják, hogy a Szépművészeti Múzeumban is vannak képek a Klette névvel aláírva; a családjában nem emlékszik senki, hogy ezt a nevet Keleti Gusztáv a festményein használta volna.

A Klette Károly szerénységét mi sem mutatja annyira, mint az, hogy róla az itt előadottakon kívül semmi néven nevezendő életrajzi adatot nem találtunk, s mikor 1874-ben június 26-án meghalt s a koporsóját a budavári Bécsi-kapu mellett lévő 745. sz. lakásából kikísértük, a sajtó sem igen emlékezett meg róla, dacára hogy egyik fia a magyar tudományos Akadémiának, a másik a Kisfaludy-Társaságnak oszlopos tagja volt, irodalmi férfiak mind a ketten.

Jelen sorok egy emberöltő mulasztását kívánták helyrehozni! —250. F. I.

BURSZKY ISTVÁN festőművész ősei, a család tradicióí szerint Lengyelország valamelyik felosztása alkalmával kerültek Felső-Magyarországba.

Dr. Burszky Dániel budapesti ügyvéd sokat emlegette, hogy atyja, Sámuel Csetneken született s együtt nevelkedett Scitovszky János hercegprímással.

A Burszky-család állítólag nemes volt s a nevét Lengyelországban z Bursky-nak írták. A család rimaszombati és debreceni ágának azonosságára a legnyomósabb bizonyítékot a fej- és arctipus képezte, a rőt szakál Istvánnál még jellegzetes is, aki erős, egészséges férfi volt.

Burszky István a festő, a mult század hatvanas éveiben Debrecenben lakott s képeket küldözgetett a pesti műegyesületbe.

Fiatal korában besorozták katonának s mint kiszolgált tűzmester került vissza Debrecenbe.

Hol töltötte szolgálati éveit? nem bizonyos. Vig természetű joviális ember volt, mikor a tűzhely mellé visszakerült, kizárólag a festészetnek élt s ebből tartotta családját.

Felesége, Sipos Juliána igen szép magas nő volt, aki egy Gyula nevű fiucskát hozott a Burszky-családba, ez a Sipos Gyula hasonlóképen festő lett, Burszky István tanította s a nevelőapja házánál tartózkodott a művész haláláig.

Burszky Debrecenben a rajzolásból és festészetből magánleckéket is adott. Tanította többi közt Sárváry Lőrincet és Hódy Gyulát, ez utóbbi ügyvéd volt Debrecenben s ügyes amatőr-festő mind a kettő.

A Burszky István festményei közül három találtatik a Komlóssy Arthur debreceni ügyvéd s takarékpénztári igazgató birtokában, úgy mint Deák Ferenc arcképe, egy hortobágyi tájrészlet és egy csendélet-kép.

Egy másik csendélet-képét 1865-ben magam is láttam a kiállításon a budapesti Vigadó-épületben, azonos-e ez azzal, amelyet Meszlényi Zoltán nyugalmazott segédtanfelügyelő őriz Budapesten, ma nem bírnám eldönteni.

Meghalt Debrecenben a mult század hetvenes éveiben, mások szerint Budapesten a Rókus-kórházban.

Festményei közül elszórva több helyen találhatók egyes képek. —251. F. I.

DOZSNYAI KÁROLY. A Dozsnyai-család honosságát nem bírtuk kipuhatolni. Hogy az a Dozsnyai Károly, aki Kossuth Lajos mellszobrát először mintázta, Debrecenből költözött Budapestre, a „Honművész" 1840. évfolyamából tudjuk, ott nemcsak a szobrászatot űzte, de a festészettel is hivatásszerüleg foglalkozott.

Debrecenben ő faragta a ref. kollégium részére dr. Sárváry Pálnak, a most is élő Sárváry Lőrinc nyugalmazott törvényszéki birónak s dilettáns-festőnek nagyatyját, s ugyancsak ő általa festette Debrecen városa V. Ferdinánd arcképét, még trónörökös korában; valamint Szoboszlai Pap István arcképét is közmegelégedésre.

Az 1840-iki műkiállításon Dozsnyai a Liszt Ferenc életnagyságú szobrát állította ki gipszből. A művész akkor Pesten a Szél-utcában lakott a Schernhoffer-féle épület második emeletén. Liszt különösen nagyon érdeklődött Dozsnyai iránt, ki a zeneköltőt magyar ruhában úgy ábrázolta, amint az jobbjával lantra támaszkodik.

Később Kossuth Lajos két láb magas szobrát készítette gipszből s arra öt forintos előfizetést hirdetett, amivel a „Kossuth Hirlapjá"-nak ujdonságírója éppen nem volt megelégedve; de a „Budapesti Divatlap" Dozsnyait pártfogásába vette s az előbbinek észrevételét túlszigorúnak mondotta; mert ha nem is hibátlan a szobor, de sok tekintetben dicséretreméltó, különösen a technikai kidolgozását mondotta eléggé csinosnak és sikerültnek.

Vahot Imre, a szerkesztő, Dozsnyainak azzal a jó tanáccsal szolgált, hogy kívánatos volna, ha a művész a Kossuth hű mellszobrát készítené el s azt olcsóbban árulná, hogy a szoba ékességéül a szegényebb sorsúak is megszerezhessék.

Dozsnyai a szabadságharc idejében meghasonlott Liszt Ferenccel; hogy mi volt ennek az oka, mi nem bírtuk kipuhatolni.

A forradalom után a művész Angolországba vándorolt, ahol faragott is, de inkább festegetett s nagy nélkülözések közt fejezte be pályáját. Úgy mondják, hogy a szó szoros értelmében éhen veszett el. Az angol lapok halála alkalmából nagy dolgot csináltak a Dozsnyai szerencsétlenségéből s műveiért óriási összegeket kínáltak, mikor azok alkotója már a temetőben pihent.

A Sárváry Lőrinc birtokában vannak a Dozsnyai művei közül Debrecenben a Sárváry Jakabnak és Sárváry Antalnak arcképei; az előbbi nagyatyja az utóbbi nagybátyja volt a nevezett törvényszéki birónak. —252. F. I.

MIHÁLY MESTER. A kassai városi levéltárban kutatva, az 1524-ik évről nyomát találtam, hogy nálunk is egyik festő a másiknak segített az oltárok megfestésénél. A passzus ez: 1524. Feria sexta ante Invocavit. Item Michel eyn moler hot off mester Thomas moler mit recht erlangt fl. 2. d. 15. am drytten tag zcu zcalen lydlon. A lydlon munkabért jelent. Az oltár, melynek megfestésében Mihály képíró Tamás mesternek segédkezett, valószinűen a Mária látogatása oltár volt, melyen ugyan az 1516. évszám olvasható, de ez csak a megrendelés éve. Az oltárnak donátora, Güntert Mihály kassai nagykereskedő ugyanis ez évben kelt végrendeletében hagyományoz két oltár festésére bizonyos összeget. — 253. KEMÉNY LAJOS

GYULAFEJÉRVÁRI PÁL DEÁK. (Paulus Albajulius, Fejérvári Pál, erdélyi udvari címerfestő.) Életrajzáról kevés adatunk van. A kövesdi báró Huszár család levelesládájának egy a báró Bornemisza család eredetéről szóló följegyzése Fejérvári Képíró Pálnak nevezi. (Fasciculus 18. nro. 49.) Ugyanonnan egy oklevélből (Fasc. 10. n. 38.) az tűnik ki, hogy 1608 október 22-én a Fejérvármegyei Váradgya falu közönsége azért a szolgálatáért, hogy a maga pénzén a községnek három évre teljes hadmentességet szerzett, a falu közföldeiből neki és feleségének Vágó Borbálának és mindkét nemű utódaiknak egy darab mezőt adott. Az oklevél szerint már akkor ott két nemes telke volt. Bethlen Gábor Szebenben, 1614 január 25-én kelt kiváltságlevelében úgy említi, mint a nagyobb kancellária irnokát, jegyzőjét és címerfestőt s „azon szolgálatokért, melyeket Erdély előbbi fejedelmeinek, majd neki is, mind a levelek írásában, mind a címerek festésében s más a hűségére és igyekezetére bízott dolgokban, tehetsége szerint híven, lelke készségével, hajlandóságával és serénységével tanusított s feltehetőleg jövendőre is hasonló álhatatossággal fog tanusítani és végezni: Váradgyán levő azon egész nemes telkét és házát a hozzátartozó 12 szántóföldel együtt, melyeket Markó vagy Oláh Simon becsületes özvegyétől, Grozava asszonytól pénzen vett", más, az oklevélben névszerint felsorolt szántókkal, rétekkel és berkekkel mentesíti és kiváltságolja. Ezekből egy berket Báthory Gábor fejedelem adományozott neki. (Fasc. 10. n. 3.) Ebből és a váradgyaiak ajándéklevelének szövegéből oklevelesen is bizonyítható, hogy 1608 és 1614 közt az erdélyi fejedelmi udvarnál dol-

Klette Károly

1793 - 1874

József nádor fiának udvari festője, aki vele jön Sopronba. Domonkos u. 18 alatt lakott. 1859-ben kiadott naptár a helyi festők között emliti. Feladata a nevezetes hapi események megörökitése volt.
Egyetlen ismert soproni rajza a kat. konvent birtokában Hauer István ker. kormányzó gyermekének temetését mutatja be.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 12.l.

Kleuze

mindenisgüter

vod

Hekol. 15 l.

16.17.19

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lélyezem:

k vagy helyettesének
aláírása.

ta. — Endrényi Imre, Szeged.

Magyarok vagyunk...

December 19-et irtunk. Szorongásig megtelt a Városháza közgyülési terme. Ünnepet ültünk. A népszavazás 16. évfordulóját. Lelkes volt a hangulat. Az élet piros vérhulláma lüktetett sodrában. Itt is, ott is a meghatottság tiszta könnyei szántottak végig az arcokon. A hüség fogadalmi ünnepére felvonult a német anyanyelvünek született gyermeksereg, a serdülő ifjuság, az egyszerü szülők, — immár a magyar nyelv birtokában, — áhitattal hallgatják a nemrég mult felemelő eseményeinek meseszövését. Megnyilnak a szivek. Permetező eső költögeti az elhintett magvakat. Tanitók, tanárok igehirdetése virágbaborult. Termékenységet igér. A hüség, a becsület, az imádságos szeretet az áldozatkészség, a hit, az erő, a meggyőződés, a kötelességtudás, a munkakészség, a megszülető polgári öntudat, gyümölcsét. Oltárrá magasztosul a lelkekben a haza szentképe. Ezer meg ezer szál szövődik. Mind ide, ehhez a földhöz köt. Változik a kép. Lángragyulnak a tekintetek. Sorra-rendre előlép 36 elemi, polgári, vagy tanonciskolás fiu és leány. Átveszi a város polgármesterének kezéből a Soproni Magyar Férfidalkör Thurner Mihály-alapjának jutalomkönyvét a magyar nyelv elsajátitásában tanusitott kiváló előmeneteléért. Egy iparostanonciskolai leányka mindenkit meglepő zamatos magyarsággal tartalmilag, alakilag remek beszéddel köszöni meg az őt és társait ért kitüntetést. Fogadalom kél ajkán. Ugy érezzük, az egész életre szól. 36 idegenajkunak született gyermek és akik ott voltak kisérők, hallgatók magyaroknak tudják, vallják magukat. Hála és tisztelet a fáklyahordozóknak. Hála azoknak, akik az apostolok buzgalmával nevelik a jövő nemzedéket a haza iránt tartozó hüség és szeretet jegyében.

A népszavazási emlékünnep tapasztalataiból örömmel lehet és kell megállapitanunk azt a tényt, hogy a magyar nyelv, a magyar szellem ápolásának ügye Sopronban jó kezekben van. Lelkes tanitógárdánk elhivatottságának magaslatán áll. Megteszi kötelességét az ifjusággal, a város jövendő polgárságával szemben. De örömmel kell megállapitanunk azt is, hogy a hazafias szellemben nevelt idegenajku gyermekek, az ifjuság szivesen, teljes lelki készséggel sajátitja el annak a hazának a nyelvét, amely az ő apáinak is kenyeret biztositott a multban és adni akar sorsa szerint a jövőben is, amelynek történelméből azt is tudják, hogy ez az ország, ez a nemzet a maga egyetemében évszázadokon keresztül védte és védi azt a kulturát, azokat a szellemi és anyagi javakat, amelyeknek ők is mindenkoron háboritatlan részesei voltak és lehetnek. Ismerik immár a világnak a szó szoros értelmében egyik legdemokratikusabb, nemes hagyományokon felépült alkotmányát, amely egyformán gyermekének tartja, támogatja a nyelvre, vallásra való tekintet nélkül a haza minden fiát.

A világ minden országa, ha akár az egyik legnagyobb és az egyéni szabadságot leginkább tisztelő államalakulatot, az Egyesült Államokat emlitjük is, senkinek sem ad polgárjogot, vagy állampolgárságot, ha nem tudja irásban és szóban annak hivatalos nyelvét, az angolt. Pedig mindenki tisztában van azzal, hogy az Egyesült Államok népi összetétele valóságos konglomerátum. Hiszen a világ minden részéből, minden országából vándoroltak ki oda. Nálunk nincs törvény arra, hogy valakinek el kell sajátitania, meg kell tanulnia a magyar nyelvet. Nem foszt meg senkit állampolgárságától, vagy polgári jogaitól, mert nem tanulta meg az állam hivatalos nyelvét. Nem bántja a felekezeteket, sem azok iskoláit. Megengedi a községeknek is, hogy a lakosság számarányában akár idegen nyelvü is lehessen a tanitás. Azonban a magyar hazának azt meghálálni, hogy valaki itt élhet, itt munkálhatja a saját és családjának egyéni boldogulását, hogy itt vagyonra, tisztségre, közmegbecsülésre tehet szert, igenis szent kötelesség. Szent István országának, amely a nagy király hagyományainak tiszteletbentartásával, jóérzéssel és szeretettel karolta fel az idegeneket, a világháboru után az volt a szerencsétlensége, hogy ellenségeink szemforgatva hangoztatott ürüggyel azt hajtogatták, hogy idegen nyelvü nemzetiségeink mindenáron el akarnak tőlünk szakadni. A próbára nem tett álnokság győzedelmeskedett. Szent István birodalmát darabokra tépték. Mi azonban, akik azt érezzük és tudjuk, hogy a világtörténelem egyik legnagyobb igazságtalansága történt meg Magyarország feldarabolásával, azt is tudjuk, hogy a jövőben fokozott mértékben ki kell mutatnunk meg nem ingatható magyarságunkat. Nem a törvényből, de a lélekből fakadó kötelessége mindenkinek, hogy a haza iránt tartozó szeretetének, önfeláldozókészségének azzal adja le nem tagadható bizonyitékát, hogy megtanulja a magyar nyelvet. Sopron jövő generációja a helyes uton halad. Mindenki megtanulhatja az anyanyelvét, de mindenki szeretettel törekszik a magyar nyelv elsajátitására is. Ezt megnyugvással, a szebb jövőbe való hittel állapithatjuk meg.

Aki nyitott szemmel jár és figyel, megállapithatja azt is, hogy itt is, ott is próbálkoznak, tapogatóznak idegen szellemi termékek, eszmék és gondolatok becsempészésével. Tudjuk, hogy a törekvések népünk józanságán, hazafiasságán megtörnek, kudarcot vallanak. A hazához való hüségnek, a nemzeti egyetemességbe való kapcsolódásnak akaratát azonban azzal is kimutathatják, ha a jövendő nemzedék örömmel és szivesen vállalja a magyar sorsot és meg is tanul magyarul. Sopronban uton-utfélen, a főleg német anyanyelvü részekben is, hallhatjuk a magyar szót öregektől, ifjaktól egyaránt. Szivesen müvelik a német mellett a magyar dalt is. Ezt a tapasztalatot aligha szerezhetjük meg a várost környékező falvakban. Nem a kritika szavával, de egyetemes érdekből kivánnók, ha ott is teret hóditana a magyar beszéd.

Évtizedekkel azelőtt a Bánság minden községéből évenként 30—40 gyermek volt Makón, Szegeden, Hódmezővásárhelyen, Csongrádon, Kecskeméten magyar szón. Temesvárt, Nagykikindát, sőt még Aradot is mellőzték ebből a szempontból azért, mert ott a magyar mellett más beszédet is lehetett hallani. A Bánságnak németsége megdönthetetlen oszloptartója volt a magyarságnak. Meg vagyok győződve, ha itt Sopronban és a környéken ujból életre keltenék a cseregyermek rendszert, ha mód adódnék arra, hogy minél több gyermek eljusson a Rábaközbe magyar szóra, akkor megismervén egymást a magyar és német anyanyelvüek, olyan szellemi és érzelmi kapcsolat létesülne amely egyaránt szolgálná köznek, a hazának a javát.

Ennek a kis országnak meg kell mutatnia, hogy érdemes az életre. Meg kell mutatnia, hogy ezer év jogán és érdemeiért joga van a jövőre, joga van arra, hogy a megtörtént igazságtalanságot jóvátegyék. Egy szivvel, egy lélekkel kell dolgoznunk a cél eléréséért, mert mindnyájan magyarok vagyunk.

V. J.

Gyerünk azzal a sajtóperrel!

A «Sopronvármegye» tegnapi számának első oldalát — érthetetlenül — ujabb zagyvalék tölti ki Tihanyi János Lajos aláirással, aki egyik rendezője volt az árveréses kiállitásnak. Mint már irtam, én azzal az urral szóba nem állok valótlan állitásaival nem törődöm és a személyeskedést meghagyom a «müvészi» lelkületre és izlésre valló cikkirónak.

Természetesen a főispán és a polgármester nyilatkozatai is a közlés szerint hangzottak el és ezt csak megtöldja Berecz Dezső dr. törvényszéki biró ujévi cikke, mely azt mondja, hogy azon a szomoru emlékü kiállitáson két olyan képet is nehezen talált, amit szivesen kiakasztana lakásában.

Lehet-e ezek után azokkal a müvészetharcosokkal vitatkozni?!..

Bár Tihanyi ur jobban tenné, ha hallgatna, azt irja, hogy engem a bíróság elé állit. Örülök, uram, csak gyerünk azzal a sajtóperrel. Ott még sok minden kiderül.

D. A.

Uj utcanevek Sopronban

Az utóbbi időben a helybeli sajtó hasábjain több cikk foglalkozott a soproni utcák nevével, részben azért, hogy a már kiépült, de alkalmas névvel el nem látott utcáknak és tereknek nevet ajánljanak, részben, hogy a nem megfelelő nevüeknek máskép való elnevezését kivánják. Ez a nagy érdeklődés kétségtelenül annak a jele, hogy városunk lakossága még ilyen, látszólag nem nagyjelentőségü dologban is bizonyitékát adja Sopron iránt tanusitott szeretetének. A hozzászólások mindegyikében az a helyes felfogás nyilatkozott meg, hogy lehetőleg olyan érdemes emberekről nevezzenek el utcákat, akiknek valamilyen kapcsolatuk volt városunkkal. Ezt a felfogást magunkévá téve az alábbiakban néhány ötlettel szeretnénk hozzájárulni ujonnan épült, vagy még épülőben levő utcáink elnevezéséhez.

A Képezde-utcát a Frankenburg-uttal összekötő utcát tudvalevőleg Zsilip-utcának hivják. Ennek a nem valami hangzatos névnek legfeljebb addig volt létjogosultsága, mig a Jókai-utca végén levő zsilip megvolt, de mióta beboltozták a patakot, a zsilip is eltünt. Nincs tehát értelme, hogy a most már szabályozott és villaszerü, kertes házakkal részben már beépitett csinos utcát ezentul is a már fölöslegessé vált zsilipről emlegessék. A közelében haladó utcák mult századbeli irodalmunk jeleseinek nevét viselik; Jókai, Vörösmarty, Kossuth, Kölcsey, Frankenburg nevével találkozunk a környék utcáinak házain. Ebbe az irodalomtörténeti környezetbe nagyon jól beleillenék a zsilip helyett a két Kisfaludy nevét viselő utca. Különben a két költőtestvér idősebbikét, Sándort, kedves emlékek füzték városunkhoz; 1797-ben Sopronig kisérte s itt mondott neki bucsut a Kesergő Szerelem egyik ihletője, a klagenfurti Pepi grófné. Nevezzék el tehát a Zsilip-utcát a két költőről Kisfaludy-utcának.

De elnevezésre vár a város más részein, pl. az Arany János-utca és a Kőszegi-ut közt, valamint a Káposztásföldeken most épülő több uj utca is. Ezeknek irodalmunk jeleseiről kellene nevet adni. Nincs például még utcánk, amely Gárdonyi Géza nevét viselné. Ha ő maga nem lakott is Sopronban, egyik legszebb regényének, az Egri csillagoknak egyik szakasza itt játszik a belvárosban. Méltó volna, ha nemrég elhunyt nagy irónőnknek, Tormay Cecilnek a nevét is ott olvashatnánk valamelyik szép, uj utcánk házain. Neki is volt elég kapcsolata városunkkal; többször szólt hozzánk Sopronban az előadó-asztal mellől, a MANSz helybeli csoportja pedig különösen is a szivéhez volt nőve. Városunk ősi iskolájában, az evangélikus liceumban végezte tanulmányait mult századbeli irodalmunk két érdemes munkása, Döbrentei Gábor, a Magyar Tudományos Akadémia első «titoknoka» és Pákh Albert, Petőfi hü barátja, a szellemes iró és ügyes lapszerkesztő. Az ő emlékküet is őrizhetné egy-egy utcanév. De megérdemelné Sopron lelkiismeretes krónikása, Csányi János is, akinek 1670—1704. közt irt följegyzései városunk XVII. századbeli történetének értékes kutforrásai, hogy róla is nevezzenek el egy utcát. Mindenesetre jellemzőbb és az emlékezetbe jobban bevésődő nevek volnának ezek, mint pl. Téglautca vagy Fácán-utca.

Kétségtelen, hogy az utcák és terek elnevezésében bizonyos óvatosságnak és józan konzervativizmusnak kell vezetnie az arra illetékeseket. Nem szabad többször megváltoztatni a már megszokott neveket, éppen ezért csak olyan emberekről kell elnevezni a város utcáit, akiknek érdemeit az utókor is elismeri. A föntebb emlitettek nevét és érdemeit irodalomtörténetünk lapjai őrzik, nem lehet tehát akadálya annak, hogy városunk utcái is hirdessék nevüket.

rj.

IZLAND,

3.

AZ EDDA SZIGETE

Irta és a budapesti rádióban előadta:
BECHT REZSŐ

Jón Sigurdsson 1918-ban kiharcolta népének ezt a szabadságot. 1918 óta Izland ismét szabad, önrendelkezésü állam, melyet csak a közös király személye köt össze Dániával. És ma Sigurdsson szobra ott áll Krisztián dán király szobra mellett a reykjaviki kormányzósági épület előtt, amely azelőtt a reykjaviki fogház volt.

Az utas, aki az érkező hajóról áhitatos szemmel köszönti az Edda-sziget ködből bontakozó jégsapkás ormait, már egy uj, modern kikötőbe érkezik. Furcsa város-egyveleg fogadja. Tarka, piros, kék, zöld, sárgafedelü játékházak között a Nemzeti Szinház bazaltkockái, a dombtetőn egy gótikus katedrális, a posta négyemeletes épülete felett felhőbe nyuló rádióoszlopok, gyárkémények, olajtartányok — egy most vajudó európai város nyugtalan képe tárul eléje. Reykjavik.

Gunnar Gunnarsson, a költő, népe életét a lazac életéhez hasonlitja. Ahogyan a lazac tavasszal az ősi ösztön erejével legyőzi a folyók rohanó árját és vizeséseken, örvényeken át felfelé tör a magasba, a forrás felé, ugyanugy gyüri le az izlandi nép is sorsa ellenséges erőit és minden akadályon át halad a magasba, a forrás felé. 1918 óta ez az akarat óriási lendületet kapott. «Kipótolni az öt sötét század mulasztásait! — Utolérni a többi népeket!» — ez a jelszó ma Izlandban. Az élet minden sikján lázas munka folyik. A sziget, amely nagyobb Csonkamagyarországnál, de minden négyzetkilométerjére csak egyetlen lakos esik, szeretné megszázszorozni erejét, hogy megbirkózhasson az óriási feladattal. Az élen ismét a költők és irók haladnak. Einar Benediktson, Gunnar Gunnarsson, Kamban — hogy csak néhányat emlitsünk — már ujra európai szinvonalra emelték az izlandi irodalmat. Einar Jonsson, a szobrász, Kjarval, a festő és néhány zeneköltőjük ma már elismert nevek.

A gazdasági és technikai élet terén ugrásszerü a fejlődés. Néhány év előtt az egyetlen izlandi közlekedési eszköz a ponny volt. A ponnyról — a vasutat átugorva — egyenesen az autóra tértek át. Reykjavikban, a négyemeletes Hotel Borg előtt harminc hatalmas autóbusz áll, melyek bazaltsziklákon, lávagörgetegen, nyaktörő emelkedéseken és lejtőkön az egész szigetet bejárják. A folyók és szakadékok felett már hidak feszülnek, mindenfelé utak épülnek, melyeken az európai utas ugyan még tengeri betegséget kaphat, de már nem soká.

Reykjavikban, a 35.000 lakosu fővárosban, ahol tehát az ország összlakosságának egy harmada lakik, a lendület oly nagy volt, hogy megszakitotta a szerves összefüggést a régi és uj Reykjavik között. Gyepfedte kunyhók mellett modern stilusu villasorok, hullámlemezből épült templom mellett gót katedrális, még ősi állapotban lévő terek közepén Einar Jonsson megkapó szobrai állanak. Az izlandi épitészet fő anyaga a hullámlemez és a cement. A szigeten nincsen sem fa, sem agyag. Ha az izlandiak erdőt akarnak látni, akkor Norvégiába kell hajózniok, mert a saját, valamikori erdőik barnaszén formájában a bazaltrétegek alatt nyugszanak. De ezek a hullámlemezből épült erkélyes, emeletes házak korántsem olyan hidegek, ahogy az európai ember elképzelné, mert különféle pasztellszinekre festik és zöld, kék vagy piros tetővel fedik őket. Különösen barátságosan hatnak künn a lávafekete völgyekben a hőforrások mellett emelt és azok melegével fütött épületcsoportok, melyek télen iskolák, nyáron szállodák. Az iskolaügy a nemzet szent ügye. Reykjaviknak már van egyeteme és egy központi iskolája, mely 2000 gyermeket fogad be és fedett uszodával, mozival és a technika minden vivmányaival büszkélkedik. Csak természetes, hogy ennek a könyvszerető népnek impozáns Nemzeti Könyvtára, Muzeuma, Nemzeti Szinháza is van. Mindez még csak kezdet, tele hibával, a tulbuzgóság izlésbeli eltévelyedéseivel, de husz év mulva — ha addig az aggasztóan növekedő államadósság és az Izlandot sem kimélő értékesitési krizis meg nem akasztja a fejlődést — Reykjavik már nem lesz hevenyészett «aranyásó város», hanem egy nemes kulturáju néphez méltó főváros.

A nehézségek óriásiak. Az ország egy hetede láva, egy második hetede jégmező. Közben óriási homok- és sziklasivatagok feküsznek, a szerves élet minden nyoma nélkül. Igy tehát az emberi és állati élet a fjordokba és egyes területsávokra szorul. Madarakon, néhány sarki rókán és az importált juhokon, szarv nélküli teheneken és ponnykon kivül semmiféle más említésre méltó állat nem található.

Az izlandusok parasztok és halászok. A széna a paraszti élet legfőbb kincse, mert a szénatermés nagyságától függ az áttelelő juhok és lovak száma. Az év a szénabetakaritás napjaiban és a szabadon legelő juhok és lovak őszi behajtásában kulminál. De az izlandi állam talpköve és hordozója — a hal. Reykjavikot a tőkehal épitette, az északi part legnagyobb városát, Akureyrit, a hering. Napfényes napokon Akureyri körül drótasztalok végtelen során szárad a hal, keztyüs, imprimé-ruhás csinos munkásnők gyors kezeitől forgatva.

Az első órák Izland szigetén a csalódás órái. Reykjavikban legfeljebb a felhők emlékeztetnek az Eddára. A férfiak nem a Sagaidők daliái, a nők nem walkürök, hanem karcsu, trotteur-ruhás hölgyek, akik modern üzletek kirakatai előtt válogatnak. De mellettük még ott áll egy-egy idősebb asszony a régi izlandi népviselet méltóságos fekete-arany pompájában. És az Edda is él, a Sagak is. Nem a Hotel Borg tükörablakai előtt, hanem künn a Thingvellir-sikon, a Gullfoss dübörgéseiben, a rohanó Hvitá mentén, ahol az ezerszinü izlandi táj tárul fel: az Edda nagy szinpada, a gejzirek kénes gőzeivel, a fekete Langjökul jégmezőivel, a Hekla gyilkos kupjával és a végtelenbe nyuló lávagöröngyös sikságok, melyeken a felhők árnyékai legelésző juhok bolyhos hátán és nyargalászó ponnyk lobogó üstökein suhannak át.

Ez még az Edda világa. Csak itt, ebben a fenséges keretben születhettek a Sagak, itt, ahol az ember csak akkor dacolhat az elemekkel, ha szelleme a Legmagasabb után vágyik és maga is teremtővé lesz.

(Vége.)

József nádor udvari festője Sopronban

A legrégibb soproni könyvesboltot 1815-ben alapitotta Wigand, ennek egyik közvetlen utóda Seyring és Hennicke néven szerepelt a mult század derekán, kiadásában 1859-ben egy naptár jelent meg telve értékes soproni adatokkal a maga korára nézve. A közeli hetekben Thier László ismertette kis soproni nyomtatványokról szóló füzetében. Tulajdonképen névjegyzéke volt a soproni hivataloknak, iparosoknak, kereskedőknek, de kiterjeszkedett a müvészekre is. Ezek sorában mint jól ismert mestereket mutatja be Thier Steinackert, Tóth Istvánt és Wilfinget, a negyediknek Klette Károly főhercegi festő kilétéről azonban nem ad felvilágositást. Sajnos még soproni munkái nem kerültek elő, de az alábbiakból kiderül, hogy vele értékes gazdagodást ér meg a soproni müvészettörténet és a naptár részletes ismertetése tán lappangó munkáira is rátereli a figyelmet.

Klettet tényleg halála után már néhány évtized mulva teljesen elfeledték. Elhunytakor egy sor nem emlékezett meg róla, pedig családjára való tekintettel el lehetett volna várni. Ezt a mulasztást a Müvészet cimü folyóirat 1907-es évfolyamában F. I. jelzésü cikkel pótolja egy lelkes mübarát (Farkasfalvy Imre).

Klettenburgi Klette Károly 1793-ban Drezdában látta meg a napvilágot, korán mutatott tehetséget a rajzolásra és igy módos apja lévén, a szülővárosában kiképezhette magát. Azután Bécsbe került és mivel ez időben magyar rajztanárok alig voltak, mágnásaink Bécsből hozatták tehetségesnek mutatkozó gyermekeik mellé a müvész oktatót. Igy került Klette a Zichy grófékhoz Pozsonyba. 1830-ban megismerte József nádor és most ő szerződtette leányaihoz, fiaihoz, magával vitte Budára és 1834-ben az udvari festő cimet adományozta neki. Ő tanitotta József főherceget, a mai főherceg apját, is rajzolni. Mikor a nádor meghalt, Klette nyugdijat kapott. A főhercegi tanitványok azonban később sem feledkeztek meg róla. István nádornál többször volt látogatóban, mikor az Németországban, mint számkivetett élt; a volt nádor szivesen foglalkoztatta is.

Az emlitett naptár 1859-ben kelt és 1858-as viszonyokról ad számot. Nem nehéz megtalálni az összefüggést Klette soproni tartózkodása és ez év között. Ebben az évben ugyanis itt katonáskodák József főherceg, aki szintén nagy barátja volt a müvészetnek. Az ő kedvéért és az ő pártfogásának reményében költözhetett hosszabb időre Klette Sopronba. Hirneve jó volt, hisz nyomatokban, metszetekben sok munkája elterjedt. Arcképeket, vadászjeleneteket festett és néminemüleg elődje volt a fotóriportereknek is: a helyszinen készitett tanulmányok alapján több képet alkotott a pesti árvizről, Budavár bevételéről stb. 1874-ben halt meg Budán.

Két nevezetes fia volt, Pozsonyban született mindkettő, de 1861-ben megmagyarositották nevüket. Kelety Károly hirneves statisztikus volt, Thirring Gusztáv diszpolgárunk első elődje; a statisztikai hivatal előtt elterülő tér az ő nevét viseli. A másik fiu, Kelety Gusztáv, 1834-ben született. Apja festő készségét örökölte. Eötvös József családjánál volt nevelő. Mint festő, a «Számüzött parkja» cimü képnek révén lett országosan hires. Tájképfestő volt, képeit barna szinekben mártja meg, minek következtében kietlen, fanyar hangulatot árasztanak. Jelentékeny szerepe volt Keletynek később, mikor Eötvös jóvoltából a rajztanárképzés vezetésével bizták meg. Mint kritikus, sajnos, sokat ártott. Igy Munkácsy tehetségét nem becsülte az elején semmire és Szinnyey Merse Pálról irt kritikáival elérte, hogy a legkiválóbbnak igérkező magyar festő 20 évre eldobta az ecsetet. A Markó iskola akkor már tulhaladott nézőpontjaihoz igazodott irásaiban. Egyébként 1902-ben halt meg.

Neki is vannak nyilván soproni vonatkozásai. Talán itt dolgozott atyja oldala mellett. A Vasárnapi Ujság 1868.-i évfolyamában a 148. oldalon két bánfalvi képe jelent meg. Ez «eredeti» rajzok a kis falusi kápolnát és a falu látképét mutatják, az utóbbit a Sopron felé eső Mária oszloptól. Ezen már hiányoznak a század elején még megvolt mellékalakok. Egyéb sopronkörnyéki vonatkozásait nem ismerem ugyan Kelety Gusztávnak, de valószinüleg, mint vérbeli tájképfestő nem elégedett meg ezzel a pár motivummal.

1831-ben Markó Károly dolgozik Sopron környékén, 1851-ben tájképfestésünk másik nagyja, Ligeti Antal magában a városban, ezekhez most ime ugyanennek az iskolának harmadik tagját is sorolhatjuk.

Csatkai Endre dr.

Klette ?

Trencsén.

A piaristák temploma és rendháza a XVII. századból, egykor a jezsuitáké. A templomban gazdag hatású mennyezetképek, a rendházban stucco-díszítés, a refectoriumban pompás falburkolatba foglalva az alapítókat és szenteket ábrázoló olajfestmények. A templom jobboldali első kápolnájában Nepomuki szent János a trencséni várral, olajfestmény XVII—XVIII. század. A sekrestyében hadi trofeumos faragott keretben emlékkép, olajfestmény, felhők között Madonnát, lenn seregmustrát ábrázol, XVII. sz. A rendház főnökének szobájában Budavár ostroma 1849-ben. Jelzése: G. Klette pinx 850, másolat (?). A kincstárban XVII—XVIII. századi képek, doctori diseretációtézisek rézmetszetekkel.

Divald Kornél: Ismeretlen képek a XVII–XIX. századból Trencsén vármegyében. Művészet 1913. 78. l.

II. 1834. Klette Gusztáv, 26 éves, szül. Pozsonyban, atyja lelkész, evang., antik osztály, 1861 nov. 28.

Pom 180 P

Klette Gusztáv

festő.

Lásd: Kelety Gusztáv

Klette G. rd

Tajkep, aquarell

a kepn. Mur

graf gryt

Szlavonország IV. 90.

Klette Gusztáv

Művészet 1909. 74
– 1912. 180
– 1913. 78

Klette Gusztáv

lásd Keleti Gusztáv.

1854-ben és 1856-ban Klette néven

állitott ki a Müegylet-

ben.

Feheimegye III. 179.

Klette Gusztáv.

A pesti műegylet 1854. évi kiállításain: (jun.–jul.) Téglaégető ház Buda mellett, olajf., (30 p. frt.).

Arundel - Lapok III. 215, IV. 134, 135. — Society, London I 130.

Klette Gustáv †

Mücsarnok

1909. graf. neuwirth. Kiáll-

6.

Urna östori VIII. 61.

Klette G.

fasto

U. 4233. 13. l.

Klette ~~Hürlimann~~ metszete

Schwind —) rajza
Klette

K

Az előntött pesti Rózsa-
piac 1838 márc. 15.
vizes metszet.

Repr.

mincs cél

Lestyán Sándor:
József nádor. Egy alkotó
élet írásban és képben.
1776–1847. Bp. 1943.

P

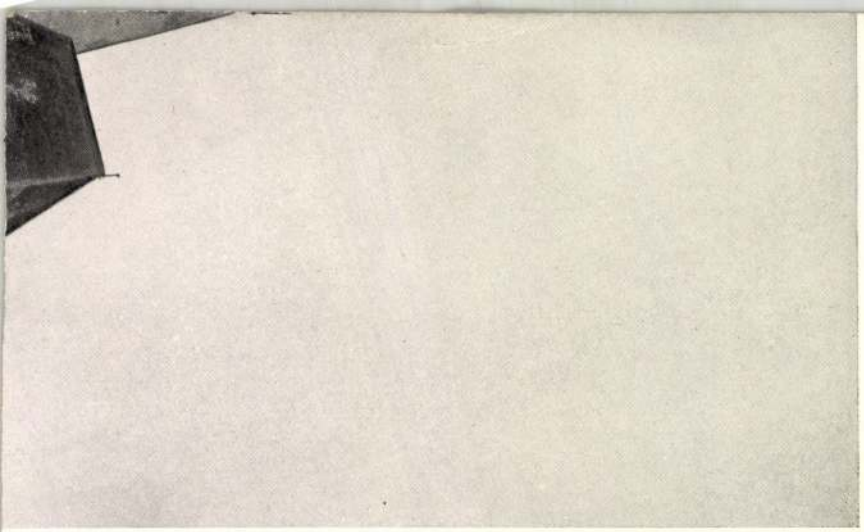

B u d a p e s t .

Budavár ostroma 1849-ben
Klette G. /1850/

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
77-78.
"Ismeretlen képek..."

K l e t t e G. festő:

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
77-78.
"Ismeretlen képek.."

Klette Gusztáv

Tájkép, vizf.

Műcsarnok 1909. Akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiáll.

Klette Gusztáv festőművész
Tájkép
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
19o7 február

361. kép. *33. (Mss. I. 3.) Graduale (II. U*

Klette /Keleti/ Gusztáv F.M.19.2.

1855 Bécs, beiratkozik jogra, de Rahlnál festeni tan
Apja festő /Ly.N.r. 83/
1861 münchen ak.
1866 fragm. film: „Ebéd után" - kötve repolta. (Ly. N. r. 197)
Tögrépes.

Klette (Keleti) Gusztáv

festő

M.D.K.

A müncheni kis magyar kör tagja volt.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek

Bp. 1957.

433 l.

Klette Izabella

festő

1.

Haszmann Kornélné Klette Izabella.

1/.

MDK

Klette és Marastoni

Külföldről telepedett le egy időre Pozsonyba.

A drezdai születésü Klette Karl szülővárosában, majd Prágában, utánna Bécsben tanult s a 2o-as években került Pozsonyba, ahol rajzmesteri állást vállalt Zichy grófi családnál.

Ltab. IV. 33. 1.

Klette Károly itj. Budán

1854. jun. – jul. kiáll.: Tehénis-
tálló, olajf. 30 ft.

Felsővisói Kaszinóegyesület népkvt.

III. 178.

Pozsony:

A tulsó parton emelkedő hegy tetején a várat s aljában a várost látjuk, mely felett sűrű felhők tornyosúlnak. A hajóhíd felett öt csónakban halászok vannak s az innenső parton balról a foglalatoskodó halászok három csónakja mellett tutajosok indulnak el, míg jobbra a parton két halász ül s néz a ~~balra~~ jobb parton dolgozókat. Feliratai a kép alatt:

„Pressburg."

alól balra: „Gez. v. C. Klette"
középütt: „Ausgeführt d. Black & Armstrong"
s jobbra: „Gest. v. E. Roberts"
s legalól középütt: „Hartleben's Verlag."

Acélmetszet, méretei a képnek 10,1 : 15,6 s az acéllapnak 16,4 : 23,5

Alcsúth:

A háttérben a virágágyas pázsiton túl van József nádor kastélya, melynek négyoszlopos feljárója mellett két oldalt négy-négy narancs-fa áll. Középütt az úton a főherczeg s fia hallgatják a jelentést tévő s magát mélyen meghajtó kertészt. Az előtérben a virágcsoporttól jobbra a fáknál két kertészlegény dolgozik. Az egyik térdel s a másik áll. Feliratai

a kép alatt: „ALCSUTH * ALCSUTH". s
alól balra: „Pesten, Hartleben C. A. Tulajdona"
jobbra: „Verlag Von C. A. Hartleben In Pesth".

Klette után köre metszette Zahradniczek József.
Könyomat sárgás alányomással. Méretei az alányomást véve 20.2 : 29.7 (papirosa 34.5 : 53.5) cm.

Magyarország festői mutatványokban. Rauh János könyomő műhelyéből Pesten 1844. Hartleben Konrád Adolf tulajdona. N° XIV.

Rauh

Ez a ~~[illegible]~~ tudtommal bécsi!

Visegrád. T. ~~XXXX~~ 6657.

A középtért a város és vár foglalja el, az előtérben az utat egy lovas élénkíti, ki a botjára támaszkodó vándorlóval beszél, a Dunán bárka ereszkedik lefelé, a háttért pedig hegyek képezik. Felirata:

VISEGRAD

alól balra: Gez. v. C. Klette.
jobbra: Gest. v. Radcliffe.
legalól középütt: Hartleben's Verlag.

Am., mér. a vk. 9.2: 15.5 cm.

140-95

Pozsony. T. 1444.

A háttérben Pozsony vára és városa van, hová hajóhid vezet át, mely alatt négy csolnak köti le figyelmünket; az előtérben pedig a halászbárkák mellett, tutajok ereszkednek lefelé, és a parton két férfi ül háttal. Felirata:

PRESSBURG

alól balra: Gez. v. C. Klette.
középütt: Ausgeführt d. Black & Armstrong.
jobbra: Gest. v. E. Roberts.

Am., mér. a vk. 10 : 15.6 cm.

Klette Gusztáv

Cserna völgye. T. 5352.

A magas sziklák közül előtörő Cserna patakon ~~boltozott~~ bolthajtásos híd vezet át karfákkal, a melyen innen egy őz figyel. Felirata:

CSERNA VÖLGYE
MEHADIA FELETT

alól balra: Természet után rajz. Klette Gusztav.
jobbra: Köre rajz. Reiffenstein és Rösch Bécsben.

Kny., alányomással, melynek mér. 20.3 : 15.2 cm.

Szn. 560-98
112-98-1572.

9300

Klette Károly.

Az alcsúti park.

Az előtért foglalja el jobbról a főherczegi kastéllyal, a melynek közelében virágzó rózsabokrok, virágágyak és lombos facsoportok szemlélhetők. A háttérben hegyek hullámzanak. A tájék égboltja felhőzött.

Aquarell, méretei 21.6:32.4 cm.

Szn. 81-911
1129-911-6
Át. lelt. 4973.

9299

Klette Károly.

Az alcsúti tó.

A budai hegyes vidék előterében látható a tulsó parton balról hattyúházzal, jobbról pedig kikötött csolnakkal. A közelében lévő fák lombosak. A környék égboltja felhőzött. Jelzése alól jobbra: Alcsuth. A lap hátán hegyes vidék van emeletes kastélylyal és a közelében lévő épületekkel, az előtérben pedig két legelő tehénnel.

Aquarell, méretei 21.6:29.9 cm.

Szn. 80-911
1129-911-5
Át. lelt. 4972.

9301

Klette Károly.

Alcsút környéke.

Hegyes és völgyes tájék a középtérben az emeletes főherczegi kastélylyal, a melyhez topolyfákkal is határolt park csatlakozik, hová különféle utak vezetnek széleiken lombos fákkal. A vidék égboltja felhőzött.

Aquarell, méretei 26:38.1 cm.

Szn. 82-911
1129-911-7
Át. lelt. 4974.

Klette Károly

A pesti műegylet 1853. évi junius-julius: Kiállításán: Lőtt vadak, olajf., (300 ft). A julius-augusztusi kiállításon: Tájképek; tanulmányok a Buda melletti Lipótmezőről (2 db), aquarell, (60 frt). Az augusztus-szeptemberi kiállításon: Schlagendorf, Szepesmegyében, a lomniczi csúccsal, olajf., (170 ft). A szeptember — októberi kiállításon: Marhákat itató magyar paraszlok, olajf., (150 frt). Az október - novemberi tárlaton: A meglőtt szarvas, olajf., (80 frt). A pesti műegylet 1854. évi kiállításain: I (jan.-febr.) A Lipótmező, Buda mellett, aquarell, (30 frt); — Sz. György melletti tájék, aquarell, (30 frt). (febr.-márcz.) Pilis Csaba Buda mellett, aquarell, (25 frt); — Jánoshegy a Zugligetnél, Buda mellett, aquarell, (25 frt); — (jun.-jul.) Buda látképe a Ferenczhalomról, olajf., (100 p. frt).

2d.

Klette Károly Budán

1853. jun.–jul. kiáll. Műegylet.
Lőtt vadak, olaj., 300 ft.

1853. júl.–aug. kiáll.: Tájképek, tanulmányok a Buda melletti lipótmezőről (2 db), virf., 60 ft.

1853. aug.–szept. kiáll.: Schlagenfalva Szepesmegyében, Lumnica hegy csúcsával a Kárpátokban, olaj., 170 ft.

1853. szept.–okt. kiáll.: Marhát itató magyar parasztok, olaj., 150 ft.

1853. okt.–nov. kiáll.: A megölt szarvas, olaj., 80 ft.

1854. jan.–febr. kiáll.: A Buda melletti lipótmező, virf., 30 ft. – Szentgyörgy lőjéka, virf., 30 ft.

1854. febr.–márc. kiáll.: A Piliscsaba Buda mellett, virf., 25 ft. – A János-hegy a Zugligetben Buda mellett, virf., 25 ft.

1854. jun.–jul. kiáll.: Budavár látképe a Terezchalomról, olaj., 100 ft.

Lega navale italiana V. 16, 20.

— firenzei osztálya V. 16.

9306

Pannonhalma.

Balról a hegy tetején látjuk a benczések ősi kolostorát, a mely fölött az égbolt felhőzött, elől pedig a szikla tövében házak képeznek csoportot, mig jobbról lombos erdő diszlik.

Tusrajz, méretei 16:23.3 cm.

Készitette Klette Károly.

Szn. 96-911
1464-911-13
Át. lelt. 5928.

9297.

Klette Károly.

A margitszigeti kastély.

Az előtért elfoglaló sziget fái közül balról bontakozik ki az egyemeletes főherczegi kastély, mig a háttérben a budai hegyek emelkednek. A tájék égboltja felhőzött. Jelzése alól jobbra czeruzával irva: Margarethen Insel 836.

Aquarell, méretei 21.2:28.7 cm.

Szn. 78-911
1129-911-3
Át. 1elt. 4970.

9295.

Klette Károly:

Kilátás a Svábhegyről.

A hegyes előtérből a középtért szelő Duna környékét láthatjuk, a hol a folyam közepén a Margitsziget köti le figyelmünket. A legelől lévő hegyet öt legelő tehén élénkiti, a melyre egy jobbraördultan halado pásztor vigyáz. A tájék égboltja felhőzött.

Aquarell, méretei 23:31.7 cm.

Szn. 76-911
1129-911-1
Át. lelt. 4968.

9296.

Klette Károly:

Máriamakk.

A háttér felé haladó út mentén, a melyet közeledő kétfogatos kocsi élénkit, vén tölgyfák képeznek csoportot, mig jobbról zárdaromok és a közelükben lévő házak kötik le figyelmünket, a melyek előtt felmálházott szamarat hajtó gatyás paraszt halad balra.

Aquarell, méretei 23.1:31.8 cm.

Szn. 77-911
1129-911-2
Át. lelt. 4969.

9298.

Klette Károly.

Az alcsúti park.

A dombos vidéken, a melynek középterét a község foglalja el, szemközt a templommal, az előtért a főherczegi park foglalja el, hol a patakon át vezető kőhidon túl a topolyfák közelében ménes és gulya legel. A tájék égboltja felhőzött.

Aquarell, méretei 21.1:28.5 cm.

Szn. 79-911
1129-911-4
Át. lelt. 4971.

Dévény. T. 5378.

A vár közelében a parton csolnakok [illegible] kötvék ki; a hát-
térben balra házak látszanak, jobbra [illegible] a hegy mögül a nap-
korong szórja sugarait; az előtérben a szigeten és a parton em-
berek képeznek csoportot, [illegible] jobbra a tutajosok mellett csolnak
halad el. Felirata:

THEBEN

alól balra: Gez. v. C. Klette
középütt: Ausgeführt d. Black & Armstrong
jobbra: Gest. v. E. Roberts
legalól középütt: Hartlebens Verlag.

Am., mér. a vk. 10 : 15.6 cm.

140-95.

KLETTE Károly

Kőnyomata

LÉTAY Miklós: Árvíz Óbudán 1838-ban. = Tanulmányok Budapest Multjából XXIV. Bp., 1991 17 - 26.p. és ill.

Az árvíz képi ábrázolásairól

v 16–17–18–19. storočí na území dne

Podľa publikovaných archivných výskumov
(P. Horváth, V. Luxová, M. Malíková, A. I
zostavil István Bardoly

MTA Művészettörténeti Kutat

Budapest

Klette Károly.

Budapest. T. 5339.

E látképen a Ferenczvárosi templom rombadült környéke szemlélhető az úton hátrafelé fordult kétfogatú kocsival, amely mellett ketten beszélgetnek. Felirata fölül:

Ansicht aus der Überschwemmungs-Periode am 13-16 März 1838 in Pesth.

a kép alatt: FRANZSTADT.
Ein Theil der Soroksarer-Gasse nach der Überschwemmung
Die Franzstadt zählte 529 Häuser, wovon während und nach der Überschwemmung 438 eingestürzt und 72 beschädigt worden sind.
alól balra: lith. Georg Scheth.
középütt: ged. bei A. Leykum in Wien.
jobbra: Nach der Natur gez. v. C. Klette.
legalól középütt: Pesth, im Verlage bei Ferd. Tomala.

Kny., mér. a vk. 27:37.5 cm.

Szn. 875-98.
426-98-5.

Budapest. T. 5338.

E lapon a Józsefvárosi templom környékét a rombadőlt házakkal szemlélhetjük az úton beszélgetőkkel, mentőkkel és egy elesett ló tetemével. Felirata fölül:

Ansicht aus der Überschwemmungs-Periode am 13-16 März 1838 in Pesth.

a kép alatt: JOSEPHSTADT.
Ein Theil der deutschen Gasse nach der Überschwemmung.
Die Josephstadt zählte 1255 Häuser, wovon während und nach der Überschwemmung 891 eingestürzt und 115 beshädigt worden sind.
alól balra: lith. Georg Scheth.
középütt: ged. bei A. Leykum in Wien.
jobbra: Nach der Natur gez. v. C. Klette.
legalól középütt: Pesth, im Verlage bei Ferd. Tomala.

Kny., mér. a vk. 27: 37.6 cm.

Szn. 877-98.
426-98-7.

Budapest. T. 5341.

A pesti kereskedői kar épülete előtti téren csolnakokkal és talpakon mentik az árvizkárosultakat, jobbra pedig a háttérben Buda vára látszik. Felirata fölül:

Ansicht aus der Überschwemmungs-Periode am 13-16 März 1838 in Pesth.

1 kép alatt

alul: LEOPOLDSTADT.
Ausladungsplatz und das Handelsstands-Gebäude, sammt Umgebung bis Ofen während der Überschwemmung.
Die Leopoldstadt zählte 394 Häuser, wovon während und nach der Überschwemmung 71 eingestürzt und 67 beschädigt worden sind.
alól balra: lith. Georg Scheth.
középütt: ged. bei A. Leykum in Wien.
jobbra: Nach der Natur gez. v. C. Klette.
legalól középütt: Pesth, im Verlage bei Ferd. Tomala.

Kny., mér. a vk. 27.1: 38 cm.

Szn. 873-98.
426-98-3.

Budapest. T. 5340.

Ó Budának rombadült házai között a lakókat és a szarvasmarhákat csolnakokkal és dereglyékkel mentik. A háttérbeli hegyet a menekültek és jószágaik élénkitik. Felirata fölül:

Ansicht aus der Überschwemmungs-Periode am 13-16 März 1838 zu Ofen.

l kép alatt

alól: ALT OFEN.
Ein Theil der Haltergasse samt Umgebung bis Klenzell, während der Überschwemmung.
Altofen zählte 762 Häuser, wovon während und nach Überschwemmung 397 eingestürzt und 274 beschadigt worden sind.
alól balra: lith. Georg Scheth.
középütt: ged. bei A. Leykum in Wien.
jobbra: Nach der Natur gez. v. C. Klette.
legalól középütt: Pesth, im Verlage bei Ferd. Tomala.

Kny., mér. a vk. 27.3: 37.7 cm.

Szn. 872-98.
426-98-2.

Budapest. T. 5342.

Szemben látjuk a bedőlt Derra féle házat, amelyet gerendákkal támasztottak meg. Balra a saroképületen Simon Guda üzlete van. Az utat beszélgetők és holmit czipelők élénkitik. Felirata fölül:

Ansicht aus der Überschwemmungs-Periode am 13-16 März 1838 in Pesth.

L kép alatt

alúl: LEOPOLDSTADT.
Theilweiser Einsturz des v. Derraischen Hauses am neuen Marktplatze.
Die Leopoldstadt zählte 394 Häuser, wovon während und nach der Überschwemmung 71 eingestürzt und 67 beschadigt worden sind.
alól balra: lith. Georg Scheth.
középütt: ged. bei A. Leykum in Wien.
jobbra: Nach der Natur gez. v. C. Klette.
legalól középütt: Pesth, Verlage bei Ferd. Tomala.

Kny., mér. a vk. 27.1: 37.5 cm.

Szn. 874-98.
426-98-4.

Budapest. T. 5343.

Az előtért a jéggel boritott Duna árja foglalja el bárkával és két dereglyével, a háttérben pedig Buda a Gellért-hegytől Ó Budáig látható. Felirata fölül:

Ansicht aus der Überschwemmungs-Periode am 13-16 März 1838 in Pesth.

a kép alatt: OFEN.
Taban oder Raitzenstadt bei Neustift nebst einen Theil der Donau während
des Eisgangs und der Überschwemmung.
Taban, Wasserstadt, Landstrasse und Neustift zählten 2489 Hauser, wovon durch die Gewalt des Eises und der Überschwemmung 204 eingestürzt und 235 beschadigt sind.
alól balra: lith. Georg Scheth.
középütt: ged. bei A. Leykum in Wien.
jobbra: Nach der Natur gez. v. C. Klette.
legalól középütt: Pesth, im Verlage bei Ferd. Tomala.

Kny., mér. a vk. 27.5: 37.6 cm.

Szn. 871-98.
426-98-1.

Budapest. T. 5337.

E lapon a régi Váczi-úti temetőt az árviztől elrombolt állapotban szemlélhetjük a nyitott koporsók egyikében tetemmel. Felirata: fölül:

Ansicht aus der Überschwemmung-Periode am 13-16 März 1838 in Pesth.

a kép alatt: EIN THEIL DES FRIEDHOFS
nächst dem Waizner-Damm nach der Überschwemmung.
alól balra: lith. Georg Scheth.
középütt: ged. bei A. Leykum in Wien.
jobbra: Nach der Natur gez v. C. Klette.
és a Sogar diese letzte Ruhestätte kezdetű és an seinem Grabe zu weinen befejezésű szöveg után Pesth, im Verlage bei Ferd. Tomala.

Kny., mér. a vk. 27.4: 37.7 cm.

Szn. 876-98.
426-98-6.

jobbra: Nach der Natur gez. v. C. Klette.
legalól középütt: Pesth im Verlage bei Ferd. Tomala.

Kny., mér. a vk. 27: 37.5 cm.

Szn. 878-98.
426-98-8.

Budapest. T. 5344.

A Duna árjától elboritott házak közt csolnakok végzik a mentés munkáját, a melyeknek egyikében magát István főherczeg nádort látjuk, kinek egy megmentett öreg hálálkodik. Felirata fölül:

Ansicht aus der Überschwemmungs-Periode am 13~~th~~ März 1838 in Pesth.

a kép alatt:

HOCHERZIGE HANDLUNG

Sr. K.K. Hoheit der durchlauchtigste Erzherzog Stephan,
der in den Schreckenstagen mit Gefahr Höchst Seines eigenen Lebens,
über den reißenden, mit Eisbergen bedeckten Do-
nau-Strom setzte, und überall die wirksamste Hülfe und Ermuthigung
leistete, rettete unter andern aus dem Hause No. 102.
in der Üllöer-Strasse eine in Verzweiflung zurückgebliebene Mutter
mit ihren drey Kindern und einen 74 jährigen Greis,
nahm sie in seinen Kahn auf und brachte sie in Sicherheit.

alól balra: lith. Georg Scheth.
középütt: ged. bei A. Leykum in Wien.

Klette Károly

KLETTE KÁROLY drezdai származású festő, aki 1820-ban Magyarországon telepedett meg, mint a Zchy család, majd József nádor családjának rajztanítója. Alcsuthot ábrázoló kőrajza Vietoris Antalnál jelent meg, majd 1844-ben Hartleben újból kiadta „Magyarország festői mutatványokban“ c. albumában. — Pesti árvízképeit Tomol aadta ki Bécsben. L. P.-B. jegyz. — Bibl.: Th-B. Kstlex. X.

ren

ünk ott mindann
záloga a magya
szelleme

Kiadó: P. Laczika Ferenc S. J. — 241325.

Klette Károly

klettenburgi festő

Szül. 1793. Drezda. Béesben tanult, majd Pozsonyban a Zichy grófok gyermekeit tanitotta rajzolni. 1830. József nádor szerződtette gyermekeitez Budára. 1834. udvari festő címet kapott. A nádor halála után nyugdyát kapott. 1858 könül Sopronban lakott. Fiai: Kelety Gusztáv festő és Kelety Károly statisztikus

Csatkai Endre dr: József nádor udvari festője Sopronban. Soproni Hirlap 1938. jan. 6.

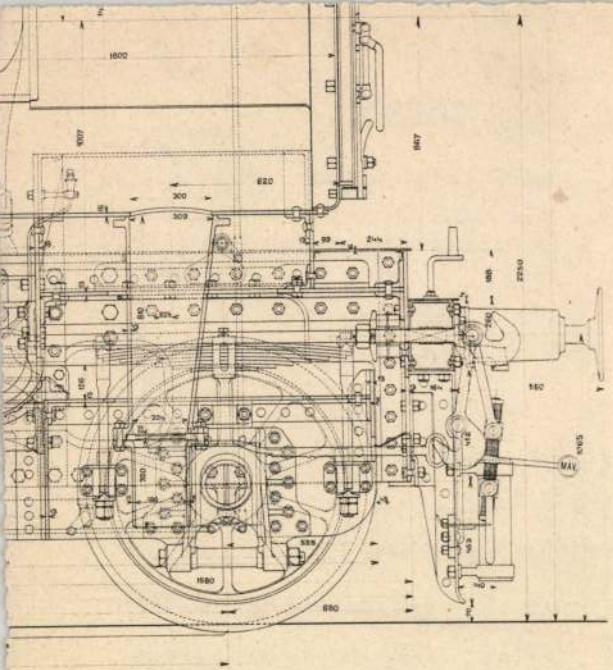

Budapest 1892 julius 8.

KLETTE, *Károly*, festő, * Drezda 1793, † Budapest 1874. Kelety Gusztáv kiváló festő és műkritikus atyja. Drezdai és bécsi tanulmányai befejeztével eleinte Pozsonyban, utóbb mint a nádor udvari festője, Budán működött, hol a nádori család gyermekeit rajzra oktatta. Leginkább táj- és csendéletképeket festett. 1838. Ranftlal együtt a pesti árvíz rombolásairól egy sorozatot rajzolt, melyet Tomala Ferdinánd körrajzokban adott ki.

Lelet, gombosi IV. 176

~~Földmívelésügyi minisztérium~~

~~II. 12~~

Klette Károly
† 1793 – 1874.
Isk. f. 25. 1.

Erkezett 1904 deczember 2.

956/904 (Komárom 1904 november 30.– ad. 47/904 B. a.)

A komáromvármegyei és városi muzeum egyesület elnöksége jelenti, hogy az államsegélyből megrendelt éremszekrény már elkészült. (Válasz 1905 I./5)

Klette Károly

l.

Magy NM. Cent

84. l.

Hirlap 1949 V 24

Elragadtatással nyilatkoznak a látogatók a nagysikerű moszkvai magyar ipari kiállításról

Moszkva legfestőibb helyén, a Gorkijról elnevezett kultúrparkban szombat óta nyitva áll a *Szabad Magyarország Ipari Kiállítása.* Moszkvában igen nagy érdeklődés előzte meg a kiállítás megnyitását, a lapok előzetesen már hosszú cikkeket írtak, érthető tehát, hogy a szovjet főváros lakosságának ezrei nézték meg az első napon a magyar ipar bemutatóját.

A kiállítás előcsarnokában a belépőt *Ruzicskai Tibor* impozáns freskója fogadja: A magyar munkások, parasztok, nők és gyermekek szívélyesen üdvözlik a felszabadító szovjet katonát. „Tisztelet és dicsőség a Magyarországot felszabadító nagy Szovjetuniónak" — hirdeti a kép felirata. Jobbra egy óriási szobor: egy magyar munkás és egy szovjet katona kéz a kézben. Balra a *Lenint* és *Sztálint* ábrázoló féldombormű ezzel a felirattal: „A szeretet és hála érzetével üdvözöljük a magyar nép nagy barátját, *Sztálin* generalisszimuszt". Alatta ez a felirat: *„Éljen Rákosi, a szocializmust építő magyar nép vezére".*

A vendégek figyelmét érdekes fényképsorozat vonja magára, mely a szovjet és a magyar nép barátságát jellemző legfontosabb események közül örökít meg néhányat. A kiállítási csarnok balszárnyában a magyar nehézipar termékei: gépek, vasúti kocsik, mozdonyok modelljei, vegyi és elektromos berendezések, amelyeket a demokratikus Magyarország gyáraiban gyártanak. Színes diagrammok mutatják be a magyar ipar fejlődését, a hároméves terv eredményeit és a magyar népgazdaság új ötéves tervét.

Magasrangú katonatisztek, politikusok, írók, művészek, szovjet újságírók, a magyar nép megannyi barátja járta végig a megnyitó napján és vasárnap a magyar kiállítást. Mindannyian *elragadtatással nyilatkoztak.*

— Örülök, hogy így sűrítve viszontláthatom Magyarországot, — mondotta *Zaszlavszkij,* a Pravda főmunkatársa.

Sztyepanova asszony, az „Uj Magyarország" című film alkotója, azt mondotta, hogy *már dolgozik új filmjén, amely éppen ezt a kiállítást mutatja be.*

— Nagyon, nagyon szép! — írta be Ilja *Ehrenburg* a kiállítás emlékkönyvébe.

— Egész szívemmel örültem a baráti magyar nép sikerének, amelyet oly kitűnően mutat meg ez a kiállítás, — jegyezte meg a következő látogató, *Borisz Polevoj,* a kitűnő író.

Kaftánov felsőoktatásügyi miniszter ezeket az emléksorokat írta:

— A kiállítás elragadó. A kiállított anyag élesen mutatja a fiatal demokratikus köztársaság népgazdaságának fejlődését. Egész szívemmel kívánok a magyar népnek és vezetőinek további sikereket a magyar köztársaság erejének és kultúrájának felvirágoztatásában.

Mensikov külkereskedelemügyi miniszter:

— A kiállítás nagyszerű benyomást kelt. Sikere biztosítva van. További nagy sikereket kívánok a magyar népnek.

A pavillon előtt *Rónai Sándor* kereskedelemügyi miniszter — aki a megnyitóbeszédet mondotta —, és *Molnár Erik* moszkvai nagykövet fogadták a vendégek szerencsekívánatait.

A kiállítás megnyitása alkalmával *Molnár Erik* nagykövet fogadást adott a moszkvai magyar nagykövetségen, amelyen szovjet részről megjelent *Bugyonnij* tábornagy, *Menşikov* külkereskedelmi miniszter, *Kiszelev, Ljovicskin, Vlaszov, Molocskov, Grigorjev* és *Kubiskin,* a külügyminisztérium vezető tisztviselői, továbbá a szovjet kultúrális és gazdasági élet kiválóságai, köztük *Zaszlavszkij, Ilja Ehrenburg, Szurkov, Grekov, Apolonov, Jakovlev, Finogenov, Geraszimov,* valamint *Szinyilov* moszkvai városparancsnok és más személyiségek.

Virág-múmiákkal kísérleteznek a Nemzeti Múzeum élethű Afrika-termeiben

A Nemzeti Múzeumban lázas munka folyik. A közeljövőben két kiállítást is megnyitnak. Az egyik *az élettani fejlődés történetét* mutatja be a földön megjelenő első élőlénytől — a halaktól, végig az egyre fejlettebb állatfajtákon át egészen az ősemberig. A Bükkhegységben, *Istállóskőn felkutatott őskori barlangból elhozták ide a jégkorszakbeli ember tűzhelyét,* az élet ott talált nyomaival, állati csontokkal együtt. Ebben a környezetben ábrázolják majd az ősembert.

Az épület másik szárnyában tulajdonképpen nem is kiállítás nyílik, hanem *az ostrom alatt elpusztult állattárat építik újjá.* Elsőnek *az Afrika-termek* nyílnak meg a nyáron. Mindkét természettudományi kiállítás anyagát a legmodernebb elvek szerint helyezik el: *falbaépített, kivilágított üvegszekrényekben.* Persze a százéves épület falait nem lehet szétbontani az új elhelyezés kedvéért, ezért *teljesen élethű, habarccsal fedett műfalakat* emelnek és ezek mögé helyezik az üvegszekrényeket. Rendkívül szép, ízléses és könnyen áttekinthető a már elkészült anyag. Nem is emlékeztet a régi, túlzsúfolt, sötét és gyakran ízléstelenül berendezett múzeumi szekrényekre.

Komoly gondot okoz a kiállítás rendezőinek, hogy például *az afrikai állatokat élethű környezetben helyezzék el.* A kiállított tárgyak jobbára régiek, ezeket csak javítgatni kell — de az élethű környezet megteremtése igen aprólékos, hosszadalmas munka. *Egy-egy szekrény berendezése néha hónapokig eltart.* Milyen nehéz például a kitömött madarakat *élethű mocsártájba* helyezni, hogy az iszap színe, a kiszáradt részek repedezései a tudományos kritikát, a valósággal való összehasonlítást megállják. *Legnehezebb a növényeket eredeti formájukban, színükben kiállítani.*

A hosszas kísérletezések közben a preparáló műhelyben a növények kikészítésére *rendkívül érdekes és egyszerű új eljárást* találtak. Azelőtt *műanyagokból* kellett növény-utánzatokat készíteni és azokat élethűre formálni és színezni. A növénygyűjtőknek csak egy módjuk volt, hogy a gyűjtött anyagot eltegyék: *lepréselték és kiszárították.* A herbáriumban azonban a növény elveszíti eredeti formáját — nem lehet kiállítani, ezzel nem lehet dekorálni.

— Kísérletezés közben — mondja kísérőnk — már nem is tudom, milyen ötletből, egy ilyen *lepréselt levelesnövényt,* amely még nem volt egészen kiszáradva, *belemartottunk folyékony, forró paraffinba.* Amikor kiemeltük, meglepő volt az eredmény. *Mint amikor a háziasszony a csörögefánkot kisüti és az mint a rózsa szétnyílik.* — az a laposra préselt növény is megmozdult, formát változtatott és *visszanyerte lepréselés előtti eredeti alakját.*

— Ilyenformán a *még eredeti színében zöldelő* leveles ágból *valóságos mumia lett.* A paraffin légmentesen elzárja a külvilágtól, a hártyaszerű burok megtartja eredeti formájában és színében. Ujjáépített *állattárunkban már nem kell műnövényeket használnunk,* ezzel a felfedezéssel eljutottunk az élethű dekorációhoz. Növénygyűjtők számára hallatlan nyereség ez az eljárás, mert bárhol talált növényeket, az ujonnan felfedezett exotikumokat is elegendő betenni a herbárium itatóspapírjai közé és ha a felesleges nedvesség a növényből eltávozott, forró paraffinba mártva meg lehet őrizni hosszú időre.

A kísérletek tovább folynak, hogy ezt az eljárást *a zöld, levelesnövényeken kívül milyen irányban lehetne még kiterjeszteni.* A *színesvirágok* ugyanis, a virágfürtök a préseléssel teljes nedvtartalmukat vesztik, színüket is változtatják és ezért ezeknek valamilyen módosított eljárást kellene találni. A különböző japán módszerekkel készülő virágutánzatokat azonban remélhetőleg hamarosan helyettesíthetik *az igazi virágok eredeti színben pompázó mumiái.*

(m. p.)

Tarczon István, Tarczon János és Majoros Valentin fájó szívvel tudatják, hogy szeretett testvérük

Tarczon László

váratlanul meghalt. Temetése f. hó 25-én d. u. 3 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

POLITIKA

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége 1949 május 31-én teljes ülést tart. Napirend:

1. A választások értékelése és a politikai helyzet. Előadó: Rákosi Mátyás.

2. A tagfelvétel szabályozása. Előadó: Kovács István.

Siófokon vasárnap avatta fel *Szakasits Árpád* köztársasági elnök a MÉMOSz új üdülőjét. Az avatóbeszédet *Török János,* a MÉMOSz főtitkára tartotta, majd felszólalt *Apró Antal,* a Szakszervezeti Tanács főtitkára és *Olt Károly,* népjóléti miniszter is. A köztársasági elnök azután meglátogatta *Révai Józsefet,* a *Szabad Nép* főszerkesztőjét, aki a Balaton mellett tölti betegszabadságát.

A román nemzetgyűlés elnöke *dr. C. I. Parhon* és *Ana Pauker* román külügyminiszter meleghangú táviratban köszönte meg *Szakasits Árpád* köztársasági elnöknek és *Rajk László* külügyminiszternek a román nemzeti ünnep alkalmából kifejezett jókívánságokat.

Farkas Mihály vezérezredes, honvédelmi minisztert, a Baranya-választókerület első képviselőjét táviratokban köszöntötték a baranyai dolgozók és a néphadsereg alakulatai a Függetlenségi Népfront elsöprő választási győzelme alkalmából.

A csehszlovák kommunista párt IX. kongresszusa május 25-én szerdán kezdődik Prágában. Az egész csehszlovák nép — mint Prágából jelentik —, nagy ünnepélyességgel készülődik a pártkongresszusra, amelyen külföldi kiküldöttek is részt vesznek.

Dr. Almay György iparügyi minisztériumi osztályfőnököt az Országos Munkabérmegállapító Bizottság titkárságának létszámában miniszteri osztályfőnökké nevezték ki.

Törvénykezés

A népbíróság *Jónás-tanácsa* életfogytiglani fegyházra ítélte *Temesi-Tütő Béla* volt detektivet. Temesi-Tütő a magyar Gestapo-főnök, *Hain Péter* egyik nyomozó csoportjának volt a vezetője. Részese volt *Sallai Imre* és *Fürst Sándor* elfogásának és törvénytelen kivégzésének, továbbá számos más politikai üldözöttet juttatott a németek és nyilasok kezére.

—o—

Deák Ferenc volt vezérőrnagyot — mint annakidején megírtuk — a népbíróság halálraítélte, *Brokes Mátyás* volt ezredest pedig életfogytiglani fegyházzal sujtotta, mert hadműveleti területen, visszavonulás közben agyonlövettek hét honvédet. Másodfokon a NOT foglalkozott az üggyel s bizonyításkiegészítést rendelt el. Deák és Brokes így ismét népbíróság elé került. A Tutsek-tanács hétfőn kezdte meg a bizonyításkiegészítési eljárást, amelynek során meghallgatta a katonai szakértők véleményét.

Szőrmék nyári megóvása átszabás, tisztítás, javítás

Előnyös feltételek! Kristóf-tér 6 **Kutnewsky**

PUSKIN-UTCA BUDAPESTEN

A nagy orosz költő születésének 150-ik évfordulója megünneplésére lelkesen készül Magyarország. *Puskin egyben a miénk is:* egyik legszebb remekbekészült műfordításunk, *Bérczy Károly* munkája, a magyar irodalom *legszeretettebb és legnagyobb* vendégei közé avatta már régóta szívesen és otthonosan Puskin géniuszát. *Nemzedékek olvasták a nagy orosz költő gyönyörű verseit,* akiben most a világ a nép igazi hírhozóját, a természet, az emberi szabadság és igazság egyik legnagyobb géniuszát ünnepli. Most a Puskin-ünnepségek alkalmából *utcát neveznek el a nagy költőről Budapesten:* az *Eszterházy-utca* nevét átváltoztatják Puskin-utcává. Ez az elnevezés bizonyára mindenki örömével találkozik. Az Eszterházy-utca a maga hajdani feudális palotáival, melyek egyrésze szinte jelképesen rombadőlt az 1944-es nagy ostrom idején, a feudalizmus és a nagybirtok uralmának hirdetője volt. Ezentúl egy olyan nagy költő, egy olyan európai szellem emlékét hirdeti ez az utca, akiben valóban felcsendültek új idők új dalai. Puskin utcája nemcsak a *magyar és orosz irodalom régi kapcsolataira* emlékeztet, de emlékeztet egyben *emberi mivoltunk legszebb értékeire is.*

A 13 vértanú halálos ítélete

Petőfi-verssor Lázár tábornok kardpengéjén, „Budavár a mienk" — falragasz, bilincsek és szabadságharcos emlékek az új Honvéd Múzeumban

Az egykori „Ferdinánd körbástyán" épült öreg kaszárnya háborús romjaiból újjáépítve, nemzetiszínű és vörös zászlók, leplek díszében megnyitotta kapuját, mint az egyesített Honvéd Múzeum és Levéltár. A múzeum a Budavár visszavételének száz éves évfordulójára rendezett kiállításon nagy történelmi gyüjteményeinek egy részét mutatja most be, hogy *szabadságharcos hagyományainkat az utókor elé idézze.* Egyben kijelöli az intézet hivatását és helyét a jövő kulturális épitő mozgalmában — mint az egyik díszes felirat mondja: — *„Most már a dolgozó nép írja a történelmet..."*

Egy 48-as honvéd életnagyságú gipszszobra fogadja a belépőt a piros-fehér-zöld és piros színekkel felékesített előcsarnokban, a szobortól jobbra és balra pedig a folyosókon a *49-es vértanu tábornokok ismeretlen festők készítette képmásai, a Szovjetúnió által visszaadott 48-as zászlók,* továbbá egykori és újabb festők csataképei keltik fel a 49-iki forradalom, a szabadságharc és a nagy átalakulás történelmi hangulatát. A festmények közül különösen feltünik *Klőjte Károly* Budavár bevételét és *Margitay Tihamér* Bem nagyszebeni csatáját ábrázoló nagyméretű képei. Művészettörténeti szempontból is érdekesek a *zenélő órával ellátott arany keretekbe foglalt tábori és csatajeleneteket megörökítő egykori* festőknek az ötvenes évekből származó festményei. A jobboldali folyosó végében pedig színpompás keretben áll *László Péter* sikerült nagyméretű gipszszobra, a 48-as Kisdobos.

A múzeum szabadságharci anyagának egy részét a Nemzeti Múzeumban a 48-as emlékkiállításon tették közszemlére, így itt annak csak egy kisebb részét látjuk, de a gondos és eredeti rendezés mégis *átfogó és szemléltető képet ad a nagy idők lelkes küzdelmeiről, a vértanuk és bebörtönözöttek szenvedéseiről és a nagy történelmi fordulatról.* Kossuth Lajos hatalmas mellszobra áll a tárlók és üveges szekrények között, a falon ott függ *„Budavár mienk"* című falragasz, amelyet a Vár bevétele után készítettek 1849 május 21-én. Itt van Budavár fehérvári kapujának hatalmas kulcsa is. Honvédruhák, fegyverek közepette ott látjuk a *nemzeti szabadságharcos ereklyéket, Lázár Vilmos* vértanu kardját, amelynek *pengéjére Petőfi verssort vésetett rá, Bem, Petőfi és Pöltenberg* kardja mellett — a *mártírok bilincseit és egy bitófacsigát is...*

A következő teremben — amelyben *Lenin* megvilágított mellszobra áll —, az 1919-es magyar vöröshadsereg harcainak emlékeit állították ki. A falakon fényképek, a tárlókban iratok, emléktárgyak idézik vissza a hősi erőfeszítést, amelyben a vörös hadsereg a magyar földért és a szabadságért vérzett. A szomszéd teremben *demokráciánk honvédségének,* az új néphadseregnek megalakításáról, munkájáról, szervezetéről kapunk képet. Fényképfelvételek ismertetik a Petőfi-Akadémia hallgatóinak munkáját, itt látjuk a Kossuth Akadémia csapatzászlóját, új néphadseregünk ruházatát, fegyvereit. *Megismerjük képekben a műszaki csapatok nehéz munkáját is,* amelyet az *aknamentesítésben és az újjáépítésben* végeztek. Egy másik teremben az újabb idők szabadságharcainak — 15 nemzetnek — lobogóit és küzdelmeinek emlékeztetőit találjuk. A falon azoknak a *magyar* szabadságharcosoknak a fényképei, akik mint *„Lukács tábornok"* is, *idegen földön véreztek el a népek szabadságáért.*

Egész terem szemlélteti a kézi fegyverek fejlődését az 1700-as évektől a 48-as honvédfegyverig. *A levéltári terem nagyértékű történelmi okmányokat* mutat be, köztük *Rákóczinak Bercsényihez írt levelét,* más kuruc-kori és szabadságharci okmányokat, *köztük az aradi 13 vértanú halálos ítéletét is.*

Katasztert készítenek a szív- és érbetegekről

A hévizi orvoshét megnyitó ünnepségén *Olt Károly* népjóléti miniszter azt mondotta, hogy az ötéves terv során nemcsak kétezer új orvost állítanak a közegészségügy szolgálatába, de igen előnyösen megváltoztatják az orvosok helyzetét is. Kialakítjuk a *szocialista állam orvostípusát* — mondotta a miniszter — és az egészségügyi kutatóintézetek egész sorát hozzuk létre. Az orvosokat *a betegség megelőzésében, a betteggyógyításban és a rehabilitáció,* vagyis a betegnek újbóli munkábaállításánál használjuk fel az ötéves terv szolgálatára. Ezzel *kétszázezer csökkent munkaképességű dolgozót lehet ismét a termelésbe visszaállítani.*

A megnyitóünnepség után dr. *Vas Imre,* az újpesti állami tüdőbetegotthon igazgatófőorvosa a rehabilitációról, a betegnek újbóli munkábaállításának kérdéséről tartott előadást s bejelentette, hogy az ország három nagy ipari üzemében rövidesen megkezdik a szűrővizsgálatokat az ér- és szívbetegeknél és katasztert készítenek róluk.

Vörös kereszt helyett emberi szív?

A Nemzetközi Vörös Kereszt vezetőségében tárgyalások folynak arról, hogy a társaság régi jelét, a fehér alapon nyugvó vörös keresztet megváltoztatják, mert Törökország és Egyiptom, mint nem keresztény államok, új jel bevezetését kérték. Ilyen értelemben nyilatkozott Izrael kormánya is. A hollandok azt javasolják, hogy a vörös keresztet emberi szívvel helyettesítsék.

SPORT

A Ferencváros fölényes győzelemmel biztosította be bajnokságát

Három kiesö már megvan, de ki lesz a negyedik?

A bajnokság 26. fordulója meghozta a Ferencváros nagy formajavulását. A zöldfehéreknek *csak két pont kellett ahhoz, hogy a bajnokságot még abban az esetben is megnyerjék, ha az MTK valamennyi hátralévő mérkőzésén győzne.* Ennek a két pontnak a megszerzése egyre késett. Először az MTK, azután pedig az Újpest akadályozta meg a Ferencvárost ennek a két pontnak a bebiztosításában. A zöldfehérek váratlan letörése is hozzájárult a csapat két vereségéhez. Ilyen előzmények után óriási érdeklődéssel várta a sportközvélemény a Ferencváros sorrendben harmadik rangadóját a Vasas ellen. Nos, ezúttal sikerült a győzelem kiharcolása, még pedig *imponáló játékkal és gólaránnyal az igen jól harcoló Vasas ellen.* Igy *a Ferencváros már bajnok*, tekintet nélkül arra, hogy hátralévő mérkőzésein milyen eredményt ér el. A kiesők frontján az a helyzet, hogy a *Kistext* és *Goldberger* mellé harmadik kiesőnek felsorakozott a *Szeged*. Igy már csak a *negyedik résztvevő* személye vitás. Ez a negyedik öt csapat közül kerülhet ki, ezek: *Mateosz, Soroksár, Szombathely, SalBTC* és *Tatabánya*.

Az NB. I. állása:

1. Ferencváros	26	23	1	2	125:30	47
2. MTK	26	17	4	5	88:37	38
3. Kispest	25	17	1	7	81:34	35
4. Ujpest	26	15	4	7	79:45	34
5. SZAC	26	13	5	8	38:41	31
6. Vasas	26	14	2	10	61:44	30
7. Csepel	26	13	3	10	59:62	29
8. ETO	26	11	4	11	54:80	26
9. MATEOSZ	26	9	4	13	57:51	22
10. Soroksár	26	10	2	14	36:58	22
11. Szombathely	25	8	5	12	44:48	21
12. SalBTC	26	8	5	13	44:61	21
13. Tatabánya	26	9	3	14	46:72	21
14. Szeged	26	6	5	15	33:72	17
15. Kistext	26	4	3	19	36:88	11
16. Goldberger	26	3	3	20	22:80	9

Ferencváros—Vasas 7:2 (3:1), Üllői-út, 35.000 nézö. Vasas-támadásokkal indult a mérkőzés, de a piroskék csatárok nem tudtak veszélyes helyzetet teremteni a Fradi kapuja előtt. Az első öt perc után egyre nagyobb lendülettel rohamozott a ferencvárosi csatársor, amelyben különösen *a két szélső nagy játékkedve és gyorsasága, Deák mozgékonysága, Kocsis nagy lövőkedve és Mészáros jó irányítása tünt ki.* A 8. percben Czibor lendületes lerohanása után *Kocsishoz* került a beadás s a jobbösszekötő közelről a hálóba lőtt. *1:0.* Tíz perc mulva *Pósa* röviden adta haza a labdát, amelyet *Deák* ért el *Turai* előtt és közelről a hálóba lőtt. Két perc mulva *Kocsis Budaihoz* játszott. A Vasas-védelem *Deák midőt lest reklamált.* Budai azonban nem adta be a labdát, hanem elfutott és *a kiszaladó Turai mellett laposan a hálóba küldte a labdát. 3:0.* A ferencvárosi nyomás gyengült és néhány Vasas-támadás következett, ezeknek egyikéből *Szilágyi I.* szépített az eredményen. 3:1. Szünet után egy ideig kiegyenlített volt a játék. A 14. percben *Szilágyi I. nagy helyzetben mellé lőtt.* Egy perc mulva *Budai* szögletrugása után *Mészáros* kapura fejelt, a labda *Deák* fején irányt változtatott és *Turai mellett a hálóba került.* A Vasas választámadása során *Szilágyi I. közelről szép gólt fejelt. 4:2.* A hátralevő időben egyre inkább feljött a Ferencváros. *Ekkor kitünt a zöld-fehérek kitünő erőnléte, a Vasason pedig a fáradtság jelei mutatkoztak.* A 25. percben *Lakat* a félpályáról kapura ívelt, a labda a felső lécről lepattant és a befutó *Kocsis a hálóba lőtt.* Hat perc mulva *Czibor* kihárcolta a labdát, *Kocsis elé tálalt, aki a kijutó Turai mellett a kapuba gurított.* Az utolsó gól három perccel a befejezés előtt esett, *Budai* egyéni akciója nyomán.

Hallatlanul *izgalmas, érdekes, a futballjáték minden szépségét felvonultató küzdelmet vivott a két csapat.* A Ferencváros rászolgált a győzelemre, de *a gólarány kissé túlzott,* a Vasas nem játszott ilyen alárendelt szerepet. Mindkét csapat valamennyi játékosát dicséret illeti azért *a férfias, de mindig sportszerű keretek között mozgó játékért,* amit mutattak. A Ferencvárosban *Henni* vakmerően és jól védett, noha a Vasas első góljánál hibát követett el. A védelem legjobbja *Rudas* volt, *de várakozáson felül megállta helyét Kéri, a középfedezet posztján.* A fedezetsorban *Lakat* vezérkedett, remekül szerelt és beadásai is rendre jó helyre mentek. A csatársorról fentebb már elmondtuk krtikánkat. A Vasasban *Turai* csődöt mondott, nemcsak két védhető gól szárad lelkén, de sokszor rosszul helyezkedett, rosszul futott ki és kiejtette a labdát. A mérkőzés derekán *Lóránt* volt a védelem oszlopa, noha az elején nehezen lendült bele és a végén kiütközött rajta az állóképesség hiánya. A csatársorban *Szilágyi I.* veszélyes és gólképes volt, de társaitól nem kapott megfelelő labdákat.

Kispest—Szeged 7:0 (5:0), Üllői-út 15.000 nézö. A Kispest nagy kedvvel, jó játékkal kezdett és *már az első félidőben bebiztosította fölényes győzelmét.* A piros-feketék — ezuttal ugyan *fehér mezben* játszottak, mert a vendégcsapat szine is piros-fekete — *elsősorban Puskás játékkedvének és hatalmas góllövő formájának köszönheti a nagygólarányú győzelmet.* Góllövők: *Puskás* (5) és *Budai* (2).

Ujpest—Kistext 9:1 (5:1), Megyeri-út, 8000 nézö. Az Ujpest igazolta, hogy kitünő formában van. A védelem erélyesen és jól rombolta szét a Kistext támadásait és csak egy alkalommal vétett komolyabb hibát, igaz, hogy ebből a hibából született meg a Kistext egyetlen gólja. A csatársorból *kiemelkedett Szusza, aki nemcsak ragyogó lövéseivel, hanem pompás előkészitő munkájával is a hatalmas gólarányú győzelem főrészese.* Góllövők: *Halasi* (5), *Szusza* (3) és *Fejes*, illetve *Tóth II.*

Szombathely—Csepel 1:1 (1:0), Csepel, 1500 nézö. A hazai csapat sokkal többet támadott különösen az első félidőben, amikor ennek ellenére a Szombathely szerezte meg a vezetést *Papp* révén. Szünet után kiegyensúlyozottá vált a játék. A Csepel *Rákosi II.-ese* révén egyenlített.

Tatabánya—Soroksár 1:0 (0:0), Tatabánya, 5000 nézö. A hazai csapat sokkal többet támadott és ha szerencséje van, győzelme nagyobb gólarányú lehetett volna. Az egyetlen gólt a 24. percben *Balla* lötte.

Goldberger—ETO 1:0 (0:0). Mezőutca, 1000 nézö. Az ETO teljesen lélek nélkül játszott, úgy látszik a csapat túl van a kiesési gondokon s igy már nem erölködik. Góllövő: *Aspirány.*

SZAC—MATEOSZ 2:1 (1:1). Sport-utca, 1500 nézö. A MATEOSZ valamivel többet támadott, győzelmet is érdemelt volna, de *Bártfai* kiállitása következtében csak tíz emberrel küzdött. Ez a vereség magyarázata. Góllövők: *Streliczki* és *Szabó III.*, illetve *Virágh II.*

A meglepetések ellenére 16 telitalálat a toto 21. fordulójában

A 21. fordulóban jónéhány meglepetés akadt, például a *SzAC és a Goldberger győzelme, a Csepel pontvesztesége és a Pécsi BTC veresége.* Ennek ellenére 16 telitalálatos szelvény volt. Hivatalos végeredmény:

Beküldtek 291.402 drb. szelvényt, a nyerök között 480.813 forintot osztottak szét az alábbi részletezés szerint:

12 találat 16 darab egyenként 10.016 forint.

11 találat 441 darab, egyenként 363 forint.

10 találat 4246 darab, egyenként 37.50 forint.

A 12 találatos szelvény: Vasas—Ferencváros (2:7) 2, Tatabánya—Soroksár (1:0) 1, MATEOSz—SzAC (1:2) 2, MTK—Salgótarján (4:2) 1, Goldberger—ETO (1:0) 1, Csepel—Szombathely (1:1) x, Kispest—Szeged (7:0) 1, Ujpest—Kispest (9:1) 1, EMTK—Gázgyár (2:1) 1, Polgári Sör—MAORT (2:4) 2, Pécsi Lokom.—Pécsi BTC (3:0) 1, Nagyk. VSE—Székesfehérvár (3:1) 1.

Ne a játékvezetők

döntsék el egy-egy mérkőzés sorsát, hanem a csapatok a pályán. Különösen fontos ez most, amikor a bajnoki szezon végéhez közeledünk s minden egyes pont megnyerése vagy elvesztése kihatással van a kiesésre. Elsősorban az MTK—Salgótarján mérkőzésre gondolunk. Lehel játékvezető egy teljesen ártalmatlan összecsapás után az első félidő 43. percében, amikor a játék állása 1:1 volt, kiállította a Salgótarján hátvédjét, Kisst. Lehel a továbbiakban is súlyos hibákat vétett, hol egyik, hol másik csapat kárára. Működése ellen — különösen a kiállítás alkalmával érthetően tüntetett a közönség, még maguk az MTK-szurkolók is. Az MTK-nak nincs szüksége arra, hogy a játékvezető nyerje meg számára a mérkőzést. Ugy véljük, hogy Lehel játékvezető szombati bíráskodásával feltette eddigi működésére a koronát s reméljük, hosszú ideig nem lesz alkalma NB. I.-es mérkőzést vezetni.

Hasonló eset fordult elő a SZAC—MATEOSZ találkozón, amelyet Köhalmi vezetett. Itt is 1:1 volt az eredmény, amikor az egyik partjelző egy MATEOSZ-támadás alkalmával tévesen lest intett. A játékvezető a MATEOSZ szélsőjét, Bártfait kiállította, mert reklamált. Nem vagyunk hívei annak, hogy a játékosok a bírói ítélet ellen protestáljanak, de annak még kevésbbé, hogy a játékvezető téves ítéleteivel befolyásolja egy mérkőzés eredményének kialakulását.

Olaszország—Ausztria 3:1 (3:0)

Firenze, 85.000 nézö. A fiatal játékosokból összeállított olasz válogatott *az első félidőben leronanta az osztrákokat.* Különösen az olasz csatársor két szelsője volt elemében, egyik villámgyors támadást a másik után vezetett. Az első gólt Capello, a másodikat *Amadei*, a harmadikat pedig Bonaperti lötte.

Szünet után az osztrákok változtattak összeállításukon. *Auredník* kimaradt a csatársorbo., helyére *Dechior, Decker, Huber, Habuzi, Stolfyen* összeállitásban játszott: *Melchner, Decker, Huber, Habitzi, Stojaspul.* Ekkor már kiegyensulyozottabb volt a játék. A 15. percben 11-eshez jutott az olasz csapat, de Carapellese nem tudta értékesiteni a bunkót. A jelső végére az olaszok kijutottak és Huber 3:1-re szépitett.

Bolognában Ausztria B-csapata 4:2-re győzött a város válogatottja ellen. Az osztrákok góljait *Binek* (2), *Epp* és *Korner*, a bolognaiak mindket gólját *Mike* szerezte. *Sárosi III.* közepedezetet játszott a Bolognában igen jól.

Válogatott labdarúgóeredmények

Prága: Csehszlovákia—Románia 3:2.
Páris: Anglia—Franciaország 3:1.
Dublin: Irország—Portugália 1:0.
Liege: Belgium—Wales 3:1.

●

A Lokomotiv vezet az ökölvivő NB I.-ben, miután Kaposváron 8:8-ra végzett a KMTE-vel. A Csepel 12:4-re győzött a Vasas ellen.

●

A békéscsabai országos repülőnapon Kürtösi Károly 25.000 fönyi közönség előtt bejelentette hogy a repülőnapon résztvevő fiatal sportrepülők a munkás- és parasztifjúságból kerültek ki.

●

A Vágai István kismotoros emlékversenyen a Köztársaság-téren a 100 kcm-es kategóriában Németh (Postás) győzött. A 125 kcm-es speciál gépek versenyében Szabó (MOGURT) lett az első.

●

Németh Imre 55.32-t dobott kalapáccsal a Vasas atlétikai versenyén. Az atlétikai csapatbajnokság során Homonnai 4 méterrel nyerte a rúdugrást és Gyarmati Olga 5.53-al a távolugrást.

Ki hány gólt lő? 3. hét

Ferencváros	0 1 2 3 4 5 6 7 8	Kispest	0 1 2 3 4 5 6 7 8
SalBTC	0 1 2 3 4 5 6 7 8	Ujpest	0 1 2 3 4 5 6 7 8
ETO	0 1 2 3 4 5 6 7 8	MTK	0 1 2 3 4 5 6 7 8
Szombathely	0 1 2 3 4 5 6 7 8	Tatabánya	0 1 2 3 4 5 6 7 8
Budafok	0 1 2 3 4 5 6 7 8	Dorog	0 1 2 3 4 5 6 7 8

Beküldte: .....

Lakás: .....

Huszonnégy új családiházat kaptak Pesterzsébet dolgozói

Az építés- és közmunkaügyi minisztérium a „Dolgozók családiház akciója" keretében most adott át 24 újonnan elkészült családi házat Pesterzsébet dolgozóinak. Négy háztömb alkotja az új utcasort. Egy-egy háztömbben hat különálló családi ház van. A családi házak egyemeletesek. A földszinten szép világos, tágas lakószoba, konyha, éléskamra és mellékhelyiség van és a földszintről korszerű, ízléses lépcső vezet fel az emeletre. Az emeleten két nagy hálószoba és egy kisebb hálókamra, azonkívül beépített fürdőkáddal és külön W. C.-vel, világos szép fürdőszoba van. A lakások fütése cserépkályhákkal történik. A házak különkertjébe veranda nyilik.

A vasárnap délelőtt megtartott házátadási ünnepségen *Földes László*, a Magyar Dolgozók Pártja nagybudapesti pártbizottságának tagja mondott beszédet.

Két újabb amerikai katonát tartóztattak le Párisban

a magyar Borik Erzsébet meggyilkolása miatt

A párisi rendőrség napokkal ezelőtt őrizetbe vette *Stanley Frederic Edelbaum* 19 éves amerikai közkatonái, aki az egyik montmartrei szállodában meggyilkolta *Borik Erzsébet* 22 éves magyar áruházi kiszolgálónőt. A több napon át tartó kihallgatáson a gyilkos amerikai katona nem vallotta be, hogy miért fojtotta meg áldozatát. *Most kijelentette, hogy azért ölte meg a lányt, mert az 30 dollárt kért tőle.*

A nyomozás egyébként új fordulatot vett. A rendőrség kinyomozta, hogy *Edelbaum* közkatona 1000 frankot és sok ékszert rabolt el a lányiól a gyilkosság után. *A további nyomozás során kiderült, hogy Edelbaum katonatársai is tudtak a gyilkosságról, sőt osztoztak a rabolt értékekben. A párisi rendőrség ezért két újabb amerikai katonát őrizetbe vett.*

A francia rendőrség a gyilkost átadta az amerikai katonai hatóságoknak és rövidesen amerikai bíróság ítélkezik Stanley Frederic Edelbaum felett.

A megöregedés művészete

Egy asszony irt nekem egy kedves és rémült levelet. Azt irta, hogy 6 most mindjárt ötvenéves lesz és egyáltalán nem készült fel az öregségre, nem is tudja magára nézve elfogadni, valami képtelenségnek tünik előtte és most mi lesz vele? Adjak tanácsot, — mint akinek már gyakorlata van ebben — hogyan alakitsa életét, érzelmeit ezzel a kikerülhetetlen esettel szemben etc. etc. Mosolyogtam a levél felindult hangján, a problémán magán és azt gondoltam, no erre aztán könnyü lesz válaszolni. Most látom, hogy nem is olyan könnyü. Elsősorban, minden megöregedés egyéni. Nekem például ötvenéves koromban még eszembe sem jutott az öregségre gondolni, már mint a magam öregségére. Ez olyan távol állt tőlem, mint akárki másnak az öregsége. Egyszerűen nem tudott érdekelni. Akkor még olyan fiatalnak éreztem magam és még sokáig azután is. Mikor aztán az öregség eljött, annyi más baj is volt a világban, hogy az öregséggel, mint olyannal sem időnk, sem kedvünk nem volt foglalkozni. Nem is a saját korunk öregített meg bennünket, hanem a korszak, amibe zuhantunk, mindaz, amit át kellett élnünk, távolról vagy közelről. Sokkal súlyosabb kérdések tolultak előtérbe, semhogy énünkkel ilyen szempontból foglalkozhattunk volna. Mikor pedig ezekből a rémségekből felocsudtunk, akkor csodálkozva állapitottuk meg magunkról: Nini, megöregedtünk! És belenyugodtunk természetesen, mint életünk egyéb fázisaiba, minden különösebb emóció nélkül. Tudomásul vettük, körülbelül úgy mint az évszakok rendjét, a természet ősi törvényét, ami kikerülhetetlen. Egyszerűen elhelyezkedtünk benne, mint egy jó, kényelmes karosszékben. Nem mondom, hogy ujjongtunk felette, erre nem volt különösebb okunk, de minthogy ez is az élethez tartozik, igyekeztünk annyi harmóniát teremteni benne, amennyit csak lehetett.

A szóbanforgó hölgy, az ijedthangú levél irójának esete más. Ő úgylátszik még nem végzett a fiatalsággal, még van tőle egy és más követelni valója és ezért lázong az öregség ellen. Most hát milyen tanácsot adjak neki? Mondjam azt, amit egy igen kedves és okos barátnőm mondott? Hogy az öregség diszpozició kérdése és semmi köze az évekhez? Ez a jelelet nem elégitené ki. Mondhatnám azt is, hogy egyszerűen ne vegye tudomásul, de ez kivérés volna a nyilt válasz elől és annyi mint otthagyni őt a probléma közepén, boldoguljon vele, ahogy tud. De engem az emberi sors érdekel és ezért jó lelkiismerettel csak a következőt mondhatom. Az ifjúság, nem lendület, ami hirtelen félbeszakad, hanem állapot ami lassan átalakul, megszünik és átadja helyét az öregségnek, tehát az egyetlen, amit az ember tehet, hogy megtartja magának belőle azt, ami a lényeges, ami nincs külsőségekhez kötve. A lényeg pedig mindig a lélekben van. Az ifjúság lényegét megtartani, amikor lényünk zavarait már levetettük: nem is olyan rossz állapot. Mondhatnám, nagy felszabadulás minden alól, ami eddig elzárta előlünk szélesebb horizontok szemléletét. A legtöbb alkotó öreg korában hozta létre mesterművét. Ebből látszik, hogy az öregség nem jelenti szükségképpen a hanyatlást. Sőt ellenkezőleg: a tökéletesülést jelenti. S ami lehető a szellem területén, miért ne volna lehető az egyéniség külön életében is? Semmi sem mulhat el az emberről úgy, hogy helyette ne jöjjön valami más, ami az elvesztett értékét kárpótolja. Amig az élet tart, mindig hoz valami újat. A fontos az, hogy ezzel az újjal össze tudjunk kapcsolódni, hogy a körülöttünk lüktető élet áramai minket is átjárjon, ne essünk kívül rajta. Ez pedig annyit jelent, mint megtartani vitalitásunkat. Vitalitás alatt nemcsak ifjúkorunkat értem, de azt is, ami már a gyermekkorban bennünk volt. Vagyis: egész életünk szerzeményét, annak tévedései és botladozásai nélkül mentsük át az öregkorba s akkor nem kell félnünk attól, amitől a levélíró fél, s amit ezzel a feljajdulással fejez ki: „En nem akarok kimenni a divatból!" Nem, kedves asszonyom, ön nem fog kimenni a divatból, ha életének értékeit át tudja menteni az öregkorba...

Erdős Renée

Fiókkiadóhivatalaink

BUDÁN:
Endresz György-tér 2 (T. 456 932)
A Nagykörúton:
Erzsébet-körut 15 sz. (T. 423–960)
A Belvárosban:
Kossuth Lajos-utca 4 (T. 189–210)

Klette von Kettenhof,
Karl
a palatinus család rajz-
tanítója volt Pozsonyban
† 1874-ben.

Csákó. Z. l.

..... község.
város.

...génybejelentés.

.....

.....

.....

.....

...lábbelit visel: .....

...eli vétel — mérték utáni rendelés.

...zmadiánál) — cipőkereskedőnél.

...ányt igényli: *a)* magasszáru cipő v. csizma ..... pár.
b) félcipő ..... pár.
c) nyári cipő ..... pár.

.....

.....

...em, hogy a fenti adatokat a valóságnak megfelelően

..... hó ... n.

.....
az igénylő, vagy a családfő aláírása.

Budapest, 1941. — 1704.

„X *Bildliche Darstellungen sammt Beschreibung als*

Gedänk-Blätter der am 13. 14. 15. und 16. März 1838 stattgefundenen und nie erlebten *Überschwemmung* bey der königlichen freyen Nachbarstädte *Ofen und Pesth.* Nach der Natur gezeichnet, und dem Verleger als eine Freundschatfliche Beisteur zur Erleichterung seines, durch diese Überschwemmung selbst erlittenen nahmhaften Schadens gewidmet von *Karl Klette* Erzherzoglichen Hofmaler zu Ofen und Adam Brenner Akademischen Künstler zu Wien. Pesth im Verlage bei Ferd. Tomola. Ged. bei A. Leykum in Wien". 11 lapból álló sorozat. Felül mindegyiken „Ansicht aus der Überschwemmungs Periode am 13—16. März 1838. in Pesth". Jelzésük: a kép alatt balra: *„lith. Georg Scheth"*, jobbra: *„Nach der Natur gez. v. C. Klette"*. 1. Címlap (Brenner rajza), 2. Leopold stadt. Ausladungsplatz und das Handelstands-Gebäude, etc., 3. Ein Theil der Königsgasse samt Umgebung bis Kleinzell, etc., 4. Alt Ofen, 5. Ofen. Taban oder Raitzenstadt bei Neustift . . . , 6. Leopoldstadt, 7. Josephstadt, 8. Dankbarkeit der Bewohner Ofens und Pesths, 9. Ein Theil des Friedhofs, 10. Hochherzige Handlung. Sr. k. k. Hoheit, der durchlautigste Erzherzog Stephan, der . . . , 11. Franzstadt. — 37×27 cm. — Főv. Múz. Lt. 3320/1—11.

On Stone by G. *Hawkins Jun.* r. — Day & Haghe, Lithers to the Quee. — 280×272 mm. — Főv. Múz. Lanfr. Gyüjt. 230. — Több változatáról van tudomásunk:

1. *The New Bridge, Between Pest & Buda.* From a design. W. *Tierney Clarck*, Esq. r. — J. Murray Albemarle Street, *1839.* On Zinc by Haghe. — Day & Haghe, Lith. res. — To the Queen. — Tónusos nyomás. 190×110 mm. (Előbbinél valamivel mozgalmasabb staffage zsal.) — Főv. Muz. Lt. 2998.

2. *Ansicht der Kettenbrücke zwischen Ofen und Pesth* nach dem Plane des Herrn *T. Clark.* Verlag von Gustav Heckenast. — Lith. bei *A. F. Walzel* in Pesth. Beilage zum Pester Tageblatt. (Előbbivel teljesen egyezik, valamivel nagyobb méretben.) — Főv. Múz. Graf. Gyüjt.

3. *Neue Kettenbrücke in Pesth.* (Francia és angol felírással is.) *G. Hawkins del. Sandmann lith.* Verlag und Eigenthum von L. T. Neumann in Wien. (Az eredeti hű másolata.) — Főv. Múz. Graf. Gyüjt.

A lánchíd alapkőletétele. (Parade zur Grundsteinlegung der Pesth-Ofner Kettenbrücke am 24. Aug. 1842. (Színes kőnyomat. Körülötte hat képpel.) Darstellung des Bürger Mili-

Klette Károly

festő,
Kelesy Gusztáv
atyjának maradvá-
nyait a németvölgyi
temetőben a híres
halottak ennek kertjé-
ben helyezik el.

Az Est. 1937 okt. 17.

mmande.

Paris, le 15 mai 1905.

Stefánovits,

Budapest.

rrier nous vous envoyons notre
Nous d'attirer votre attention sur les
chandises et sur nos prix modestes.
de chez nous, nous ferons tout notre
. Nous livrons les marchandises avec

Klette Károly, festő

Hosszabb ideig dolgozott Sopronban, mert József főherceg is, akinek festője volt, egy ideig itt élt. Főleg városképeket festett, Ilyenek vannak tőle a Szépmüv. Múz-ban is.
x 49.old

Hiller István: Egy érdekes soproni kép történeti vonatkozásai 49.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967
Sopron

Klette Károly, festő

1874. jún. 26-án halt meg Bpesten. Két fia, Gusztáv és Károly Keletire magyarositották nevüket. Gusztáv festő, képzőművészeti iró volt. Pozsonyban született 1834. dec. 13-án. Sopronban tartózkodásáról több kép tanúskodik. 50. old

Hiller István: Egy érdekes soproni kép történeti vonatkozásai 49. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967 Sopron

Klette C.

Kőrajza: Buda 1849. évi visszafoglalása. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

321

Wette C.

---

rajzai nyomón aquatinták készül-

Klette C.

aquatintája: a Vörösmarty szinház tér az 1838-as árvíz idején. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

221

Klette C.

Könyomata: Buda 1849 évi összefoglalása. Reprodukció.

Tóth Ernő: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2381

Klette C.

vízfestménye 1850-ből: budai téglaégető. Reprodukció.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1681

Klette

Tájképe szerepel a Nemzeti Galéria új szerzeményeinek kiállításán

Magyar Nemzet 1970 január 24
Gold.

K l e t t e K á r o l y drea
Magyarországon telepedett meg,mint
családjának rajztanitója.~~Egyetelen~~
Alcsutot árbázolja.Vietoris Antal
ujból kiadta "Magyarország festői
Th-B.X....1.-

Körajza

zdai származásu festő,aki 1820-ban
a Zichy család,majd József nádor
~~kőrajzáról van tudomásunk,amely~~
ál jelent meg,majd 1844-ben Hartleben
mutatványokban" c.albumában.-Bibl:

Pestiárvizképeit Tomola
Ferdinand adta ki Bécsben.
Ld. P-B. Kőrajzok jegyze... l.

Klette Károly

1840-ben a Pesti Müegylet
szürétagjává választitták.

PMÉvk 1853-ra · 16. l.

Szalacskai pénzverő és öntő-műhely

VI. 128, 129

Klette Károly

Festő

Keleti Gusztáv atyja.

1843-ban a Pesti Műegy-

let igazgató választmá-

nyának tagja volt.

L. 1843.

~~EX.: CA betűjegy római bronzsalacs-~~
~~kán IV. 30.~~

Klette Károly

lásd ohr.

Szépmű. Mús. vattara

1107/1909.
689/1911.
1129/1911.

Nő képe

356. Bernard van Orley

Klotte Károly

l.

Keleti: Művészeti dolg.

643. l.

MŰVÉS

1885/86-IKI ELSŐ ÉVFOLYA

TART

SZÖVEG:

A nürnbergi és az antwerpeni tárlatok tanúls
A szövő művészetről. Dr. CZOBOR BÉLÁ-tól
Az iparművészeti muzeum indiai tárlata II. U
A kandalló-kályha. JAKABFFY FFRENCZ-től ...
Az orsz. magyar iparművészeti muzeum legúj
Préselt bőrrel kárpitozott székek ... ...
Könyvismertetés ... ...
Új könyvek ... ...
Folyóiratok ... ...
Különfélék ... ...
A sokszorosító művészetek társulata Bécsben

KÉPEK A SZÖVEGBEN:

Oszlopos persa imaszőnyeg a XVI. századból
Persa imaszőnyeg a XVI. századból ... ...
Indiai selyemhímzés ... ...

ÉSZI
AR

MŰVÉSZETI MUZEUM

ARSULAT KÖZLÖNYE

1

MAGYAR KIR. MINISTERIUM

Klette Károly

festő

szül 1793. okt. 18. Dresda

† 1874. jun. 26. Buda-

1858–59-ben Sopron-

ban működött.

Csatkai

Klette MDK

Vázlatkönyv

Szépm. Muz.Grafikai Osztály XLVI. kiáll. 1922.
Magyar Tájak

Klette

rajza
Scheth könyomata.

A. Soroksári utca az 1838-as árvíz után.

81.

Rexa: 101 kép a régi Pest-Budáról, Helikon 1950

Klette Károly

MDK

Klette Károly

A Szinház tér /ma Vörösmarty tér/, szinezett rézm.

Horváth Árviz, 8. kép.

M.D.K.

Klette Károly

A Rakpiac a pesti árvíz idején. 1838. Könyvmatot készített Klette rajza Georg Scheth.

Budapest régen és most, Bp. 1923. 4 l.

M.D.K.

Klette Károly

A margitszigeti karzély. 1836. Vízfestmény.

Budapest régen és most. Bp. 1923. 81.

N.G. 14

Klette Károly

MDK.

102.) Kilátás a Svábhegyről. Vízfestmény.
105.) Máriamakk. Vízfestmény

Budapest régen és most. Bp. 1923.

Dl.

MDK

Klette Károly, 1793-1874.

Fürjek, akv.

Magy.Nemz.Természettud.Társ. V.sok. Bp. 1923.
12 l.

Klette Károly
A budai erdőből, ceruza

Reformkor művészete. Föv.Könyt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 10 l.

M. D. K.

KLETTE Károly festő

(Keleti Gusztáv atyja)

1825. A fóti kastély 1825-ben (vésetmény) 9. kép

" Fót 1835' vésetmény (10. kép)

YBL Ervin: Ybl Miklós 17. l. 18.,

MDK

Klette Károly, graf. Scheth György lito

festőm.?

grafus.

Temetőrészlet az árviz után. K.K. rajza.
után készült Sch.Gy. litográfiája. Repr.
5.kép.

A Soroksári-utca az árviz után. K.K. rajza.
A rajz után Sch.Gy. litográfiája készült. Repr.
6.kép.

Horváth Árviz. 5 és 6.kép.

Klette Károly

festő

MDK

A főti egykori Károlyi kastélyt /ma Gyermekváros/ Pollack művének tartották /Bierbauer nyomán Zádor . is/ de feltehető, hogy a kastély 1830-1836 közti átépítése Koch Henrik műve.

Klette Károly 1835-ben festett képe a nagyobbított kastélyt ábrázolja.

Az angolkert - Erményi Ignác alkotása- 1836-ra készült el.

Akivitelező Lambrecht Hacker pesti mester volt.

310-311.o.

ZÁDOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Klette Kárely festő M.D.K.

A pesti árvíz c. Tépe után készült litográfia repr: 35 o.

1

Gerszi, H magy. Körajz. 1960 35, 36

MDK

Klette Károly, festö

Tizenegy akvarell.

Szent György Céh VIII. müvészeti aukciója.
1911. okt. Kat. 21. l.

Klette Károly MNK

1793-1874. drezdai

Keleti Gusztáv atyja. Mint a nádor gyermekeinek rajztanára került Magyarországra.

Alcsut környékén festett akvarelljei, a pesti 1838-as árvizről és 1849-ben Buda szétlőtt falairól készitett müvei a realista véduta festők közé sorolják.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960; 17.1.

MDK

Klette Károly

Az elöntött pesti Rózsa piac 1838 márc.15, szines metszet, repr.

Lestyán Sándor: József nádor. Egy alkotó élet irásban és képben. 1776-1847. Bp. 1943.

Klette Károly

1793–1874

Művészeti lexikon

4 0 4 l.

~~Agrzagodeny IX. 114.~~

Klette Károly

Művészet 1908. 206, 207

Magyar Művészet

1925. 509

i „Kossuth Lajos“ Felsőkereskedelmi Iskola

.....tanév.

.....csoport.

...nyi Gyula

.....évfolyam.

...utatás

MDK

Klette Károly

Schoen 1948, 21, 22 l.

mdk

Klette Károly

nagyméretű ábrázolása: Budavár 1849. visszafoglalásáról.

Bertalan V. A Kiscelli Muzeum Bp. 1962

46.l

MDK

Klette Károly festőművész

A németvölgyi temető emlékkertjébe helyezik el sirját.

Pakots György: Hires halottak emlékkertje lesz a lezárt németvölgyi temető.

Az Est 1937.okt.17. 14.l.

MDK

Klette Károly, 1793-1874.

A gémeskutnál

Almásy-Tel. 3.auk. 1940. ápr.

6 l.

MDK

N.Szal. 88.csop.kiáll. 1938. máj.

MDK

Klette Carl/Károly/,festö
XIX-XX.század.

A pozsonyi vár.Jel.:C.K.843 Vászon.

Illusztr. VIII. tábl.

gr. Almásy-Teleki Éva müv. int. /v.Ernst-Muz./
IX.Müvészeti aukció. 1942 máj.lo.-töl kiáll. 18.-án aukció
Kat. 18.l.

Klette Károly, festő

179[illegible].okt.18-án született Drezdában. Drezdában, Prágában és Bécsben tanult. A huszas években Pozsonyban a Zichy család szolgálatába állott, majd a nádor udvari festője lett. Ő tanította festeni a nádor gyermekeit. A nádor halála után nyugdijat kapott. 49.old

Miller István: Egy érdekes soproni kép történeti vonatkozásai 41.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967 Sopron

Klette Károly, festő

1858-ban volt Sopronban. Vadászjeleneteket, arcképeket, festett és metszeteit is jól ismerték. Helyszinen készitett tanulmányaiért kora riporterének mondták. Ezek alapján festette a pesti árvizet, Budavár bevételéről, stb. Később elfelejtették. A Művészetben Farkasfalvi irt róla 1907. ben. Csatkai emliti a Soproni Hirlapban. 1938. I. 6. 50. old

Hiller István: Egy érdekes soproni kép történeti vonatkozásai 48. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967 Sopron

Klette Károly, festő

Hauer István gyermekének temetéséről festett képén Sopronban a régi Szt. Mihály temetőben szerepel József osztrák főherceg, magyar kir. herceg is. Fia volt József főhercegnek a nádornak. Mint ezredes 1857-ben Sopronban a 8.sz. Toscana dragonyosezred parancsnoka volt. 51.old

Hiller István: Egy érdekes soproni kép történeti vonatkozásai 49.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967. Sopron

Klette Károly, festő

Báró Hauer István gyermekének temetéséről a soproni Szt. Mihály temetőben, festett képére reá festette József főhercseget és Hauert is. 49.old

Hiller István: Egy érdekes soproni kép történeti vonatkozásai 49.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967
Sopron

Klette Károly,festő

A soproni Katolikus Konvent tulajdonában van egy kép tőle,amely egy temetést ábrázol a régi soproni Szt. Mihály temetőben.Báró Hauer István ~~testvérének~~ gyermekének temetése.Hauer a Bach-korszak ban magasrangú tisztviselő volt. 49.old

Hiller István: Egy érdekes soproni kép történeti vonatkozásai 49.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXI.évf.1967
Sopron

Klette Kárl

Fenő

Keleti Gusztáv apja

ipod

Keleti Gusztáv, Mivéneti dolgozatok. Budapest. 1910. 643 l

..... *műhely.*

vfőnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Klette Károly

laid okv.

Horváth Arvíz

366-l – 381,
367-l 383-l.
368-l –
370-l
372-l
373-l.
375-l
376-l.
377-l.

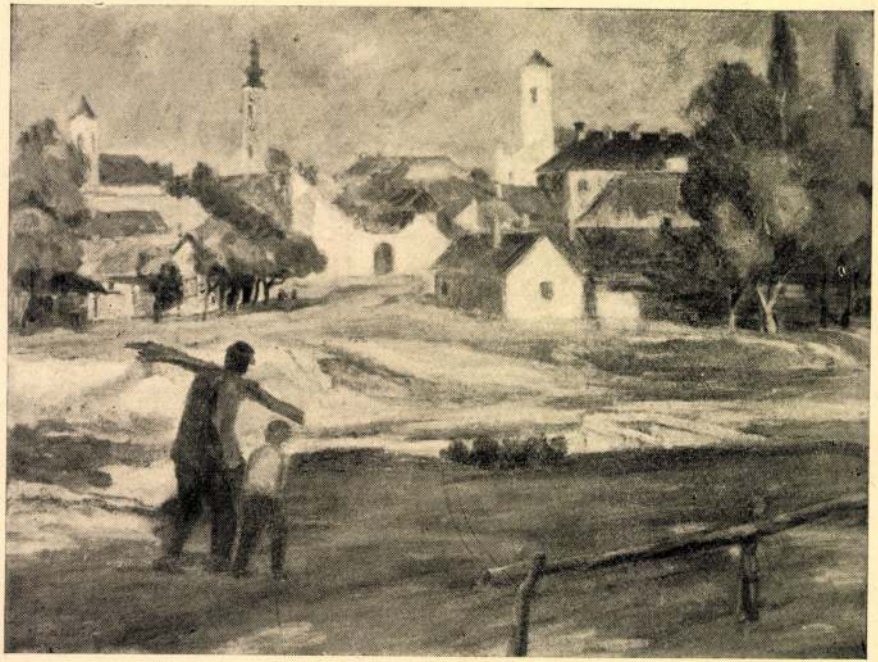

Bánáti Sverák József: Szentendre.

MDK

Klette Károly

Schoen: Csillag gyüjt.

MDK

Klette Károly

Szinház tér 1838
Rózsa piac "

Schoen-Pest-Buda

Kleitz Károly (1793-1874)

Budavára az 1849-s ostrom után.
„Festve Ofen nach dem 21. Mai 1849 von
Thurm der Kirche in der Christinenstadt."
olv. 245×667 mm. Ltsz.: 1955-5590.

Magyar rajz és akvarell a XIX. és XX. század-
ban. Katalógust bev. Oelmacher Anna. Bp. 1959.
23.

MDK

Klette Károly, graf.
1793-1874

Pozsony látképe. Szinezett rézmetszet.

Almásy-Teleki XI. 1943. Kat. 16.1.

M. D. K.

KLETTE Károly

Rajzok az 1838-i árvízről -

X. Bildliche Darstellungen

Schett Gy. litografiája

Budapest müemlékei II. Bp. 1962. 126. e.

Klette Károly
1793–1874

25.

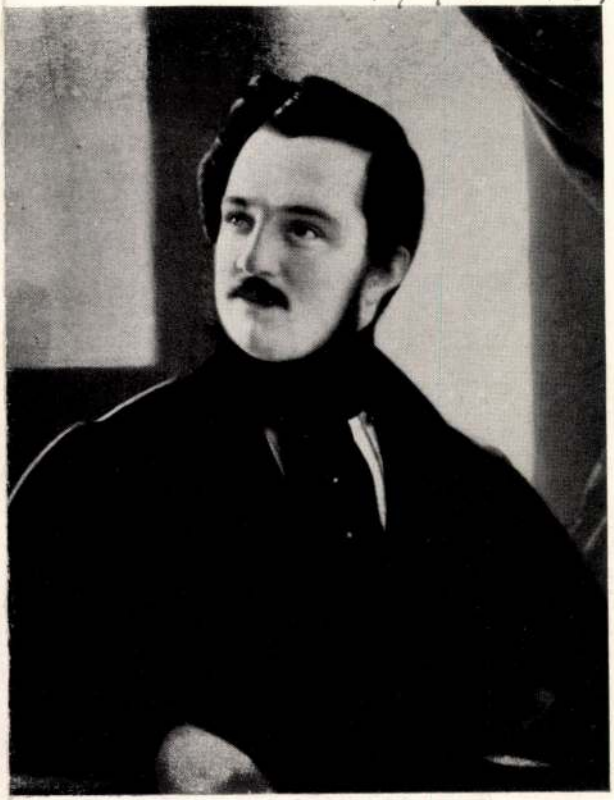

24.

242.

Klette Károly 1793—1874
A pozsonyi vár, vászon 48×57 cm
Almásy-Telcki IX. 1942.

Klette (Kelati) Károly

1846-ban festette a budavári lutheránus templom oltárképét. Ha ez az adat nem tévés, akkor nem tudni, hogy a kép hova került, mert a mostani templom oltárán Krekk Bertalan képe van.

Győry Aranka: Evangélikus templomművészet Budapesten. Bpest, 1935. 34.l.

Szekfű: A budai ág. hitv. ev. egyház története.

t

e-

ák

gé-

mint

bre-

Ist-

or-

ese-

a

gen

tva-

Klette Károly

Hiller István: Egy érdekes soproni kép történeti vonatkozásai (Klette Károly: Temetés.) - Soproni Szemle, 1967. 21. köt. 1. sz. 49-54. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

81. l.

Klette Károly, festő

Klette: Hauer István gyermekének temetése. Sopron. A kat. konvent birtokában. Fekete repr. 50-old

Hiller István: Egy érdekes soproni kép történelmi vonatkozásai 49.old.

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXI. évf. 1967 Sopron

Első teljes kiadás

20 kötetben.

4 kor. részletfizetésre

HERCZEG FERENC MUNKÁI

A népszerű szerző összes munkái most jelennek meg először egyöntetü kiadásban.

Finom, famentes papiros, előkelő modern stilü bekötés, gondos nagybetüs nyomtatás jellemzi ezt az új kiadást.

A 20 kötetből álló gyüjtemény díszkötésben 108 korona, mely összeg **4 kor. havi részletekben** is törleszthető.

AZ ITT FELSOROLT 12 KÖTET MÁR MEGJELENT

1. Szabolcs házassága
2. Gyurka és Sándor
3. Ocskay brigadéros / Balatoni rege
4. Első fecske
5. Simon Zsuzsa
6. Pogányok
7. Andor és András
8. A dolovai nábob lánya / A három testőr
9. A Gyurkovics fiuk
10. Fenn és lenn
11. Napnyugati mesék
12. Gyurkovics leányok

13. Egy leány története
14. Arianna
15. Idegenek közt
16. Honthy háza / Az első vihar
17. Mutamur
18–20. Három ujabb kötet

A 13–20. KÖTET 1904 ŐSZÉN JELENIK MEG

Korvin Testv., Bpest.

tek, francziák, hollandok, németek, osztrákok kiváló alkotásokkal szerepelnek, sajnos, hogy a gyűjtemény magyar művészei nincsenek kiállítva. A művek legnagyobb része rézkarcz, nagy körültekintéssel, a műfaj alapos ismeretével s a műélvező finom érzékével válogatva össze, jó részben mindama legkitünőbb mesterektől, kiknek sorozatában e fényes nevek váltják föl egymást: Wistler, East, Brangvyn stb. az angolok közül, míg a francziák közül Millet, Manet, Raffaelly, Steinlen, Fantin-Latour stb. A csekély számú hollandusok mind jelentős nevek: Bauer, Jongkind, Storm, úgyszintén a németek közül: Menzel, Klinger, Stuck, Libermann. A nemzetközi csoportban, hol Európa kulturnépei sorakoznak egymás mellé, az elsőbbséget a japán gyűjtemény vívja ki. Művészetük a legteljesebb szimbolizmus, de oly exact és a természet ritmikus megjelenését nyomon követő formaérzékkel, mely bámulatba ejti a legszigorubb bírálót

szerepel Stuck, a na
mann, Thoma, valam
tor, köztük a híres Li
rász, Klinger.

A hollandusoknál
nagymester, Bosboom
nyeivel áll a gyűjten
művészi készültség n
nulmány s a legfino
előnyösen a hollandi

Kisebb és jelentős
nem egyenrangú gyű
viselve a dánok. Itt-
lenségre köztük, de
csendes hétköznapisá

Az olaszokat kiv
mint a néhai Favret
velenczei festőművés
s a milanóiak híres

Néhány finn s két

Drezda: Klette Károly festő születési helye.

Ld.: Müvészet VII. 1908. 206-207.

Bécs:Klette Károly festő müködik ott.

Ld.:Müvészet VII.1908.206-207.

Prága: Klette Károly festő működik ott

Schaumburg: Klein Károly festő István főherceg dolgozik.

Ld.: Művészet VII. 1908. 206-207.

Kletté Károly MDK

Alcsuth, vizf.

Szépm.Muz.Grafikai Osztály 1922.XLVI.kiáll.
Magyar Tájak

Klette,K. M.D.K.

Kép a pesti árvizről / litográfia G.SCheth rajza után/
repr.

Keresztury Dezső:A magyar irodalom képeskönyve Bp. 1
166.1.

MDK

Klette K.

A Pesti Mdegylet 1841-ben a redoute-épületében rendezett kiállításon szerepelt.

Ujházy Ferenc: Föv.művészeti állapotai a
múlt század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 377.l.

Klette Károly

Temetőrenlet az árvíz után. Fenti rajza után ~~Scheth~~ György litografiája

Repr.

Horváth Árvíz

5. kép.

A Soroksári-utca az árvíz után. Fenti rajza után Scheth György litografiája. Repr.

U. o.

6. kép.

20. CANZI RUDOLF: Női arckép. Vízfestmény. Dr. Deutsch József tulajdona.
21. PETTENKOFEN ÁGOST: Harrach F. gróf arcképe. Színes rajz. Waldner Róbert tulajdona.
22. PETTENKOFEN ÁGOST: Jelenet a szegedi csatából. Vízfestmény. A Szépművészeti Múzeum tulajdona.
23. BARABÁS MIKLÓS: Isola Procida és a Vezúv. Vízfestmény. Eladó.
24. ADAM ALBRECHT: Istálló. Vízfestmény. A Szépművészeti Múzeum tulajdona.
25. ENDER J.: Gróf Sigray Borbála arcképe. Vízfestmény. A Szépművészeti Múzeum tulajdona.
26. BARABÁS MIKLÓS: A művész neje, Bois de Chesne Zsuzsánna arcképe. Vízfestmény. Szegedy-Maszák Tihamér tulajdona.
27. BARABÁS MIKLÓS: Veneziai piac. Vízfestmény. Eladó.
28. BARABÁS MIKLÓS: Festőművész a tengerpar-

~~[illegible]~~

Klette Karoly K

Schwindt

[illegible]

Schoen: Csillag grüßt

születésü botanikus és gyógyszerész, aki utóbb Egerben telepedett le. A negyvenes években Pozsony körül járt Orbán Gábor komáromi rajztanár, a pozsonymegyei farkasvölgyi vár képe, amely kőnyomatban is megjelent, tőle ered. Korszakunk legvégén szerepel Pozsonyban a linzi születésü Michael Aumayer, Bécsben tanult festő, aki a harmincas években Pesten is dolgozott s 1848 táján Pozsonyba költözött, ahol aztán meg is halt. Sterio Károly is dolgozott Pozsonyban, 1848-ban megrajzolta ott egy művésztársaság vigasságát a Vaskutacskánál, ez 1848-ban kőrajzban is megjelent. Lichtenstein József, a Pest-Ofner Zeitung pozsonyi levelezője, akadémiai festő volt, képiró-munkásságát nem ösmerjük.

Azok közt, akik Pozsonyban rajzoktatással foglalkoztak, csak ketten értek el bizonyos jelentőséget: Schauff és Ehrlinger.

Johann Schauff, a főnormáliskola rajzmestere, Csehországban született, munkálkodása tulnyomó részének szintere azonban sokáig Pozsony volt, mignem elköltözött Varasdra, ahol 1827-ben meghalt. Már az előző században tanuja volt egy pozsonyi koronázásnak s erről könyvet is irt, amely 1790-ben jelent meg. 1804-ben felhivást szerkesztett egy magyar művészeti akadémia érdekében, ennek a gondolatnak tehát egyik legkoraibb felvetője. Két évvel utóbb egy épitészeti diszitményekkel foglalkozó műve látott napvilágot. Rajztanitó volt Johann Ehrlinger is, már a huszas évek közepén működött s Pozsonyban maradt 1846-ig, amidőn Pestre költözött. Ehrlinger Bécsben szerezte meg művészeti ismereteit s tájképeivel felkereste a pesti kiállitást is (1840), emellett nagyon kiterjedt restau-

ban munkálkodó s nyilván magyar születésü, a Bécsben tanult Schön Ferenc, aki 1820-ban a magyaróvári piaristák kápolnája számára oltárképnek megfestette Kalaz. sz. Józsefet egy angyallal s két iskolás fiuval. Spiro Ede pozsonyi születésü, Rómát is járt képiró a harmincas évek elején szülővárosában lakott s ott arcképeket, vallásos és történeti képeket festett 1835-ig, amidőn Bécsben telepedett le. Vietorisz Antal festő és grafikus is időzött Pozsonyban, de nem mint művész, hanem mint jogász: ügyvédi irodát tartott, amelyet utóbb felcserélt a fiumei kormánybiztosi titkár állásával. Közben szorgalmasan gyakorolta a kőrajzot. Schwind K. pesti festő bizonyára járt Pozsonyban is, mert ő rajzolta Fejér Historia Academiae Scient. Parm. számára a pozsonyi papnövelde házának képét, amely 1835-ben jelent meg. Külföldről telepedett egy időre Pozsonyba Klette és Marastoni. A drezdai születésü Karl Klette a szülővárosában, aztán Prágában és Bécsben tanult s a huszas években Pozsonyba jutott, ahol rajzmesteri állást vállalt a Zichy grófi családnál. Itt alkalma volt megismerkedni József nádor udvarával s megbizást kapott, hogy István főherceget és Hermina főhercegnőt a rajzolásban oktassa. Még a harmincas években udvari festője lett a nádornak és 1836-ban ezzel az udvarral Pozsonyból Budára költözött. Jacopo Marastoni velencei festő 1834-ben jött Bécsből Pozsonyba, ahová főképp arcképmegrendelések vonzották. Ebben a városban és környékén dolgozott egy ideig s 1836-ban végleg Pestre költözött. De továbbra is el-ellátogatott a pozsonyi országgyülésekre, igy 1843-ban is, amikor már nem csak mint képmásfestő, hanem mint daguerrotipista is vállalt megrendeléseket. A harmincas években virágfestő volt Pozsonyban Adler András, pozsonyi

Lkáb IV

Clette, Klette

Rajzcsoportozatok, mit emléklapjai az 1838. ki marc 13 – 16 iki vizáradásnak. Természet után rajzolta Clette ur, főhercegi udvari képiró Budán és Rauftl úr akademikus képiró Bécsben. E kore edzett s francia velinre nyomott szép rajz 12 lapból áll, 20 hüv szela 15 magas. A lapok ára egyenként 1 f. p. Ez blokkban az ár vir leirásával 8 frt. p.
Következő lapok készen vannak.
Pesten a király és sorokszári utcáknak az árvíz utan, O Budán a pásztor utcának vizáradás alatt, s Pesten a leomlott Derra ház tekintetik.
Lajtó alatt vannak: fönsiges cs. K. István főhercegnek széplelkü tettei az áradás alatt, — a rakpiac a kiserkedőség épületével, Pesten az áradás alatt, a neniet utca az áradás után, a budai sarospurdói barvaczi gát mellett s vir által feldult cinteren s végre Budai Pest lakóinak

Grafika

Hürliman metszette Klette Károly ~~kéx~~ képeit

Ld.:Müvészet VII.1908.206-207.

Grafika:rajz, Klette Károly képei.

Ld.:Müvészet VII.1908.206-207.

Klette Károly, festő

Divatcsarnok, 1853. nov. 3. 62. 1256-1257.

A pesti állandó képtárlat

Buda: Klette Károly festő Erzsébet főhercegnőt és József főherceget rajzolni tanitja.

Ld.: Müvészet VII. 1908. 206-207.

Klette Károly MDK

A régi budai téglagyár, vizf.

Buda vára az 1849.évi ostrom után,

Göböljárás, vizf.

Mücsarnok 1931 őszi tárlat

Klette Károly

festo

Lond.

Haeufler 1854

I 152.1.

558. szám. — Dutka 18—27. l. (Képe 19. lap). — Lázár: Könyvismertetés. MM, XIII., 1937., 64. l. — Lepold—Lippay 58. l.

RÓMAI DIADALMENET, (202. kép)

XV. századi olasz karton után flamand műhelyben készült. Rokon darab a müncheni Lenbach-gyüjteményben.

Gyapjú, 367×360 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Radisics Jenő: Az Ipolyi gyüjtemény falkárpitjai és keleti szőnyegei. Művészi Ipar, II., 1887., 170. l. — Radisics Ipolyi 96. szám. — Szendrei: Néhai Ipolyi Arnold gyüjteménye, AÉ, VII., 1887., 345. l. — Czobor: Ipolyi Arnold emlékezete. Bp. 1889., 14. l. — Ipolyi Biharvármegye 60. vagy 363. szám. —

Klette Karolyi

+ 1874. jun. 26.
82 évi Evrabon

Jegyzék a vízivárosi
temető fenntartani
javasolt sírjairól és
síremlékeiről.
Bp. (1931?)
27. l.

kesszóló, szerető, de nem kedves
esztett nagy tehetség, ez az állitó-
z a közönséges, ez a rut, ez tiszta
gyszóval kifejezve; ideológus, azt
hogy olyan szellem, amelynek biro-
yelve is az eszméké." 16.

3/.

MDK

Klette Károly, festöm.

Még a 30-as években udvari festője lett a nádornak és 1836-ban ezzel azudvarral Budára költözött.

Ltab.IV. 33.1.

2/.

Klette Károly MDK

Klette és Marastoni

Külföldről telepedett le egy időre Pozsonyba.

A Zichy családnál alkalma volt megismerkedni József nádor udvarával s megbízást kapott, h. István főherceget és Hermina főhercegnőt a rajzolásban oktassa.

Ltab. IV. 33. 1.

MDK

Klette Károly, festőm.

7. A régi budai téglagyár. Vizf.
8. Buda vára az 1849.évi ostrom után.
11. Göböljárás. Vizf.

Képzőm.Társ. 1931. őszi kiáll. Kat. 25.1.

Klette Károly 1793-1874

Kilatás a Svábhegyről a budai Gellérthegyre és Várhegyre. Olaj vászonra. - Sign. C.Klette 54.

A Szfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa. 1937. Jan. Nemzeti Szalon.

Klette Karl

1793 – 1874

Lsáb I. 16. 21

III. 109

IV. 33, 105, 117

150.

Goethe I. 172

1905. május 9.

Csiky Ernő min. segédőrnek: az 1904. évi gyűjtés eredményéről beterjesztett jelentése jóváhagyatik. (2449/1905.)

~~Hürlimann~~

rézm. K

Klette Károly

festő

Schwindt Károly

rajzoló

mincs céd

A Szinhaz-tér

(ma Vörösmarty-tér)

Szinezett rézm. -

Repr. -

Horváth Arvíz

8. kép.

P

Klette
festő

Férfi archép vadász-
viseletben
Fónagy Aladár
tulajd.

Iml -

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^{1}/_{2}$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Klette 2.

megőrzendő!
Csatkait.

Csatkai Endre dr :-

József nádor udvari
festője Sopronban -

Soproni Hírlap

1938. 4. 17.

Klette

festette 1836 ban (s. 1830?)
Sándor herceget lóháton.
A kép Clotild főhercegné szobájában lóg
Alcsuton.

Römer Flóris hagy XIV. u.

.pok 61 szám. Budapest, 1932. december

1 9 3 2 KARÁCSONY.

L A U F F E R T I V A D A R
könyvkereskedés és antiquárium
Póstafiók 311.
ucca 11. Telefon 87-3-30.

l o g a t o t t k ö n y v e k l e s z á l l i t o t t á r o n

alkalmi könyvkészletünkből

AJÁNDÉKNAK ALKALMAS UJ PÉLDÁNYOK

ER DER BIBEL.- 3 prachtvolle Bände mit den Zeichnungen v.Lilien
I.Die Lehrdichtung.Hiob der Prediger.Ruth.Jona.Esther

Klette

U. 4233. 59. l.

Vassarlió, római VIII. 188.

Klette

Laid

2

Lam 1887 23.1.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

elyezem:

vagy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Klette

land

Bmk 48

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áirása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Klette

l.

LykaMagyműI300-50

12, 16, 363, 409

570.l.

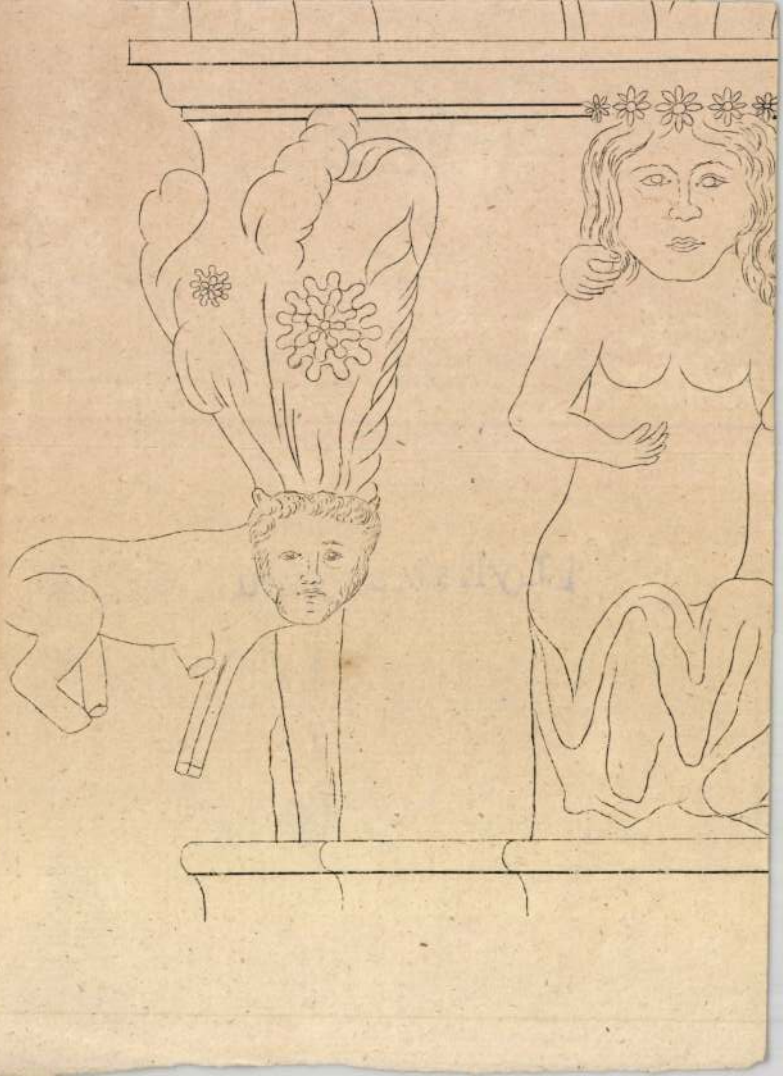

Klette Károly
fesső
l. Wag Déj
212. l

Klette
l.
Lykanemzromantika
88, 112, 144, 238. l.

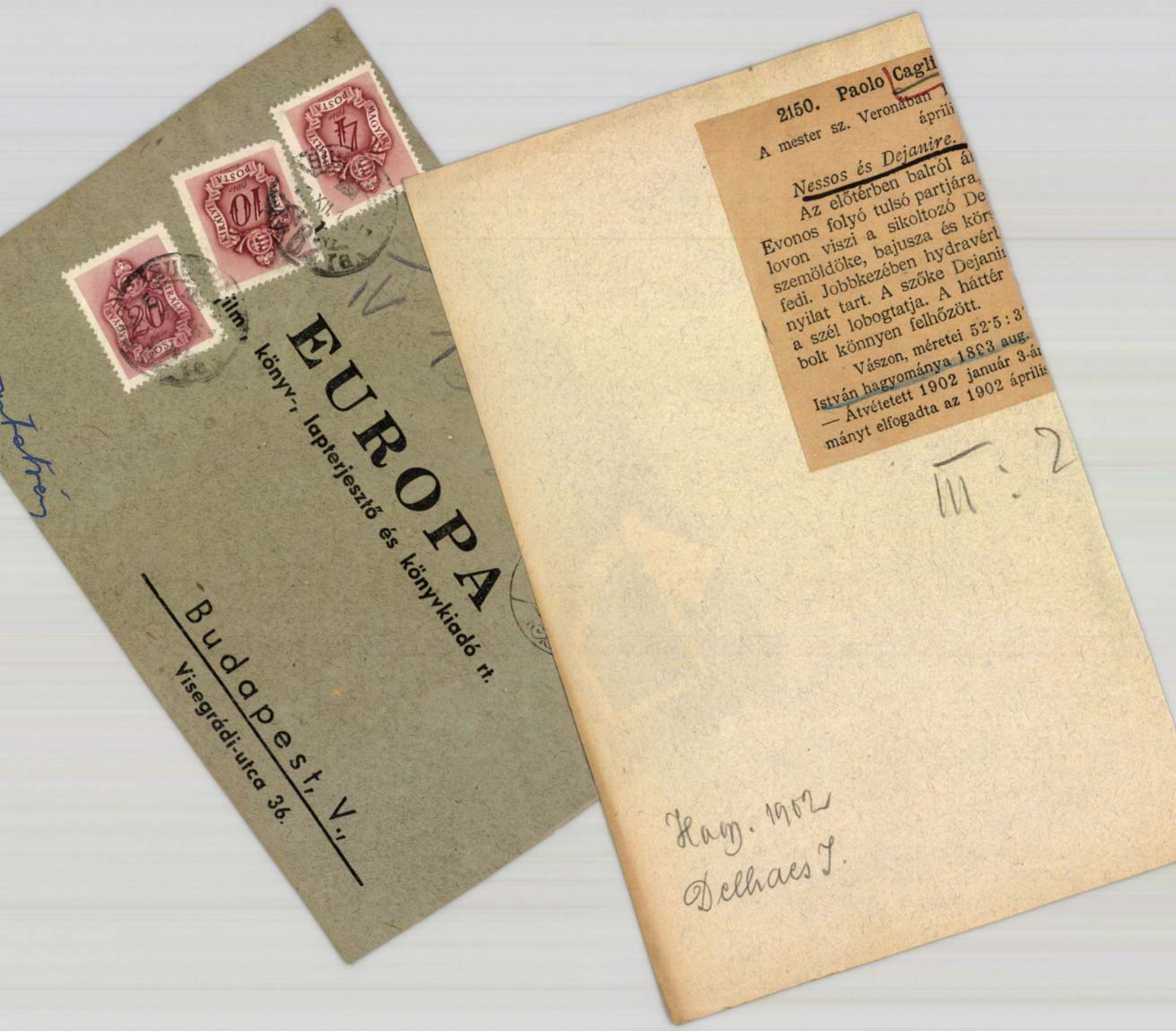
EUROPA
könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.
Budapest, V.
Vigadó-utca 36.
2150. Paolo Cagli
A mester sz. Veronában
Nessos és Dejanire.
Az előtérben balról á
Evonos folyó tulsó partjára,
lovon viszi a sikoltozó De
szemöldöke, bajusza és körs
fedi. Jobbkezében hydravérl
nyilat tart. A szőke Dejanir
a szél lobogtatja. A háttér
bolt könnyen felhőzött.
Vászon, méretei 52·5 : 3
István hagyományba 1803 aug.
— Átvétetett 1902 január 3-á
mányt elfogadta az 1902 április
III. 2
Hag. 1902
Delhaes I.

Klette Károly

XXV. aukció
A Gyűjtő. 1915. 210. l.

86. KLETTE: Pressburg, acélmetszet 10
87. —: Visegrád, acélmetszet . . 10

Akavtó, r. h.

31

Klette Károly

1793 – 1874

Árverési Csarnok aukció kat.

36. A. 1927 febr.

Legelő tehenek, vörf.

Klette von Klessen-
hof Karoly

Thieme Becker

XX. 486, 487. l.

Klette Károly

l.

Ernst Muzeum aukciói

XXXII. 204. t.
205. t.

Landzsa, hallstatti II. 143.

KLETTE Károly

91 12. 18

Új Művészet

A heraldikai irodalom, így a magyar is, sok érdekes tárggyal foglalkozott már eddig is s ezzel nagyon sok probléma megoldásához is kulcsot adott. A városi címerek eredetével és fejlődésével azonban sem a magyar, sem a külföldi heraldikusok összefoglalóan nem igen foglalkoztak. Eddig inkább csak mellékesen tárgyalták ezeket a címereket, sokszor egy-egy kiragadott részlettel, érdekesebb és kirívóbb esettel foglalkoztak, vagy gyakorlati tanácsot adtak némely város új címerének megszerkesztésével kapcsolatban. Ezek a kérdések olykor heves vitákat idéztek elő; sokszor értékes előmunkálatokat végeztek el[1], de összefoglaló és a teljességre csak némileg is igényt tartó munkákat nem alkottak tudósaink; ami

Amint tudjuk, a címeradományozás joga idők folyamán királyi felségjoggá változott; tehát egészen a legújabb időkig mód és lehetőség nyílott arra, hogy városaink törvényes keretek közt címert szerezhessenek maguknak. Királyaink egészen a világháborúig osztogattak is újabb és újabb városi címereket. Azonban tagadhatatlan, hogy már hosszú idő óta — miként egyéb viszonylatban is — a címeradományozás sablonos műveletté alakult, melyet a már ismert és szentesített minták nyomán az illetékes kancelláriák, irodák bonyolítottak le. Mindez a középkorban, a címerviselés klasszikus idejében másképen zajlott le, az élettel több kapcsolatban volt és a különböző történelem-alakító tényezők nem egyszer döntően befolyásolták a fejlődést. Ezért biztat több reménnyel a középkori magyar címerekkel való foglalkozás terve, mint a későbbi korok kétségtelenül külsőleg színpompás és bonyolult, de belsejében annál egyhangúbb és sivárabb gyakorlatának a megvizsgálása. Természetesen nem zárkózhatunk el a későbbi kapcsolatok szemmeltartásától, de kutatásainkat főként a középkori viszonyok vizsgálatának szenteljük.

Klette Károly

festő

hárd okv

A Pesti Városháza

1938. 5. 7 8. l.

Poprád 1927 oktober 9én
Huszpark

Klette Károly

festő

† 1874

l.

Forum

1934, 308-l.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp. V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Klette Karoly festö

Scheth, Georg litogr

nincs céd

1838. évi árvizi jelenet

Pesten. Königsmat.

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelödistört.

V. k. Bp. é. n. 258. l.

671. l.

Klette Károly

Sétalovaglás c. képe
nyabban Erdőt az
alábbi muzeumba

Horváth Henrik. A
végi Buda és Pest a mű-
vészet tükrében. (A Szé-
kesfővárosi Történeti
Muzeum nyabb szerze-
ménye.) Magyar Müvé-
szet 1937. 11. l.

Két miseharang tálcával, aranyozott ezüst, barokk indákkal, az ovális tálcán három medaillonban a kínszenvedés eszközei. A tálca peremén és a kannákon augsburgi hitelesítőjegy és L I mesterjegy. A tálca 31,4 × 24,4 cm, a kannák mag. 13 cm. Augsburgi munka 1715/16 között.

Ipolyi Arnold gyűjteményéből.

Clette, Klette (2

hálája az ausztriai birodalom s más segedelmező tartományok nagyelkű lakói iránt allegoriai lag képezve.
Később meg nagyobb alakú csinos kőmetszvényben fog megjelenni kép kép, Rauftl M. bécsi akad festőnek olaj festvényéről másolva. Műveszet a rapokat díjtalanul engedtek át az árvíz pusztításai miatt tönkre ment Tomala Ferdinand pesti mukereskedő segelyezésére, aki ezeket kiadta

Utasító Honmüvész 1838.
336. l.

Klette Károly

KMTárs. 1931. özi Eiall.
X. 7, 8, 11, XIII. 357

Klette Károly

irod.
Csendélet Alcsuthon
vas. Ujs. 1881. 283. l.

Bö élet

Thieme B.
20 k. 486–487
l.

Klette C

Visegrad. Acrelm. 8°
ger. v. C. Klette
Gest v. Radcliffe.

C. Klette 2

(Budapesti arvizkepek)

Josephstadt. 2 sor szöveg. mit fent.

Leopoldstadt (II) mit fent. 2 sor szöveg

Hochherzige Handlung. mit fent. 5 sor szöveg.

Franzstadt 2 sor szöveg mit fent

Alt Ofen. 2 sor szöveg. mit fent.

C. Klette 1

Ein Theil des Fried-
hofs / nächst dem
Wairner-Damm
nach der Überschwim-
mung 4 sor szöveg
[illegible]
kogat folio
Nach der Natur
gez. v. C Klette.
lith. Georg Scheth

Leopoldstadt. (Cäcilie
2 sor [illegible]
Egs) Köng fol.
mit pit

Ofen. 3 sor szöveg
mit fent.

354. id. DÖRRE TIVADAR: Mikszáth Kálmánné palócruhában. Ceruzarajz.
355. KELETY GUSZTÁV: Lombtanulmány. Rajz. Dr. Kelety Géza tulajdona.
356. KELETY GUSZTÁV: Az aligai partok. Dr. Kelety Géza tulajdona.
357. KLETTE KÁROLY: Magyar bika. Vízfestmény. Eladó.
358. RAUSCHER LAJOS: *a)* Zebegényi part. Rajz. *b)* Zebegény. Rajz.
359. GREGUSS JÁNOS: Csele patak. Rajz. A Rauscher család tulajdona.
360. BARABÁS MIKLÓS: Öreg fenyőfák. Rajz.
361. MUNKÁCSY MIHÁLY: Bartókyné, Szulimán Jolán arcképe. özv. Bartóky Józsefné tulajdona.
362. RAUSCHER LAJOS: *a)* Tót falu, *b)* Hajóépítés, *c)* A kútnál, *d)* Dunapart. Rajzok.
363. S. HAJÓS B. Vázlat az Egyetemi templomból. Vízfestmény. Magántulajdon.
364. RAUSCHER LAJOS: Körmöcbányai utca. Szénrajz.
365. KOROKNYAY OTTÓ: Fejek. Rajz.
366. DEMECZKYNÉ-VOLF IRMA: Erdőszéle. Vízfestmény. Magántulajdon.
367. alapi SALAMON ISTVÁN: Illusztráció. Vízfestmény.
368. néhai GUNSCHER KÁROLY: Női fej. Pasztel.
369. FÖLDES GYÖNGYI: Tanulmányfej. Ceruzarajz.
370. MÉSZÁROSNÉ-KISFALUDY MÁRIA: A révész háza. Ecsetrajz.
371. CSIZMADIA ISTVÁN: Régi temető. Vízfestmény.
372. SPOLARICH TH. LÁSZLÓ: Tűzlopás. Színes rajz.
373. UJHÁZY JÁNOS: Kötő leány. Krétarajz.

284. SZAUTNER LAJOS: Őszi hangulat a Dunaparton. Vízfestmény.
285. HORVÁTH G. ANDOR: Templomban. Pasztel.
286. H. BURIÁN IRÉN: Kató Márta arcképe. Pasztel. Magántulajdon.
287. HORVÁTH G. ANDOR: Gyümölcsök. Pasztel.
288. halasi HORVÁTH ISTVÁN: A szent Ferenc-templom Assisiben. Pasztel.
289. SÉLLEY SÁNDOR: Ebéd. Vízfestmény.
290. BALÁZSFY REZSŐ: Arcképtanulmány. Pasztel.
291. nagyenyedi JENEY ZOLTÁN: Ősz. Vízfestmény.
292. RÓNAY GÉZA: Alkony. Pasztel.
293. BOROSNYAY SZERÉNA: Városmajor. Vízfestmény. Magántulajdon.
294. WIRKER FERENC: Szinva-patak. Vízfestmény.
295. WIRKER FERENC: Hejő partja. Vízfestmény.
296. GAÁL FERENC: Virágok. Pasztel.
297. BÁNSZKI TAMÁS: Ócska ház. Vízfestmény.
298. LUX MIHÁLY: Tihanyi mocsár. Vízfestmény. Magántulajdon.
299. KARCZAG ZOLTÁN: Falusi hangulat. Pasztel.
300. LOVAS PIROSKA: Erdőrészlet. Pasztel.

(Sorszám szerinti folytatása a jobbra nyíló III. nagyteremben.)

XIII. TEREM.

A MAGYAR AKVAREL- ÉS PASZTELFESTŐK EGYESÜLETE.

Vízfestmények, pasztelek, rajzok.
Eladók és magántulajdonok.

352. néhai BOEMM TIVADAR: Loschwitzi paraszt-leány. Vízfestmény. Magántulajdon.
353. FISCHBACH J.: Oroszlánok. Rajz. Dr. Kelety Géza tulajdona.

- Történeti festmény

Károly

L e t t e ~~Guastáv~~!
Budavár ostroma 1849-ben

Trencsén: Piarista rendház
főnökének szobája -

M Ű V É S Z E T
XII. évf. 1913.
77-78.
"Ismeretlen képek..."

Prokopius család:megvásárolta Kl
Klette Károly Budavár elfog-
lalása c.képét.

Ld.:Müvészet VII.1908.206-207.

Festészet, XIX.sz.,önálló táblakép

A meglőtt szarvas, Klette Károlytól

Divatcsarnok,1853.nov.3.62.1256-1257.

A pesti állandó képtárlat.

Hermina főhercegnő Klette Károly festő mecénása.

Ld.:Müvészet VII.1908.206-207.

József nádor, Klette Károly festö mecénása.

Ld.: Müvészet VII. 1908. 206-207.

István főherceg Klette Károly festő mecenása

Ld.: Művészet VII. 1908. 206-207.

Önálló tábla

lád, Pozsonyban alkalmazza
te Károly festőt.

K üvészet VII.1908.206-207.

Klette / Károly?/ rajzoló

Pesther Handlungszeitung, 1843.
/ápr.8.XVI.22./ 87.

Kletta Károly festő

Magyar Művészet 1925.497-523.o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
művészete.

Klette Károly

d.

Schoen Pest Buda

59. l.

III
713 (2002)
808 (25).

leto'

[redacted] balról és jobbról a fák
égbolt derült és könnyen felhözött. Jel-
.

ér. 78.7:134.5 cm.
t 34044 sz. rendelettel 1800 koronán
. 19-én (247/901.).

901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet. (554/901)

es világításban.

145

Klette Károly

festő

l.

Gerevich Emlékkönyv

230. l.

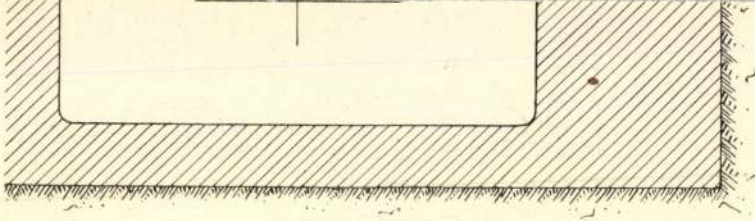

A turbina-dinamók elöl-, ol

felülnézete.

Klette Károly

l.

Szent György Céh

XXXV. aukc. (1917)

216. sz

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK
MAGYAR MESTEREK MŰVEIBŐL

CSÓK ISTVÁN, GLATZ OSZKÁR, FÉNYE
PÉCSI PILCH DEZSŐ, SZŐNYI I

A fentnevezett mag
egybetömörülve sz
külföldön s eréven
vészet egy kétségte
megvalósitása érde
kézi szinezésü, so
kőrajz gyüjtemény
papiron van nyomva
mappák kereskedelm
ára 9 műlappal együ
Midőn eme nem csek
Nagyságod nagybecs

Klette von Klette
hof, Karl.
festo's

l.

Franz. 11. l.

Klette Károly

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 509

3674.

~~Thorwaldsen.~~

3674. ~~99.~~ *Jézus megkereszteltetése.* (Luk. 3. r. 21).

Az előtérben jobbra fordulva ~~látjuk~~ a Nazarethből megérkezett Jézust, ki kezeit összetéve tartja s előrehajlik, hogy ~~János megkeresztelhesse.~~ János balkezében nádkeresztet és felemelt jobbjában kagylót tart, melyből a kereszt-vizet önti ki. Jézus vállairól felső ruhája lecsuszott és János öltözete állati bőr. Felülről a Szentlélek száll galamb képében, balról három angyal lebeg. A Megváltó mögött allegorikus alak ül kőedényre támaszkodva, melyből a Jordán vize fakad; jobbról pedig a megkeresztelteknek vannak. Az asszony törölgeti magát és baljával meztelen gyermekét karolja át, a férfi épen ruháját emeli fel, mi közben visszanéz. Jelzése fölül balra: »*No. 5.*« s jobbra »*Agosto 31* (?)«.

Fredeti gypszminta, méretei 68 : 124 cm. — Reményi Ede

MDK

Klette Károly

A budai erdőből, cer.

Reformkor művészete. Főv.Képt. 36.kiáll. 1948.jul.

lo. 1.

Mdk.

Klette Nándor festő, rajzoktató

volt Kelety Gusztáv édesapja. Ő tanította rajzra József nádor gyermekeit.

Huszella Ödön. A remekmű halála

Kolozsvár 1937.

20. l

K l e t t e N a n d o r rajzoló

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
345-346.
"Keleti Gusztáv"

Művészeti oktatás

Klette Nándor, József nádor
gyermekeinek rajzoktatója

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
345-346.
"Keleti Gusztav"

A SZESZTARTÁS AZ OPERABARÁT EGYESÜLETÉIG

Mit nyert 1920—1938 között az Imrédy megszüntetett szeszkartel?

A szeszkartel valamikor a kartelek birodalmában a legnagyobb hatalmasságok közé tartozott. E kartel élén hatalmas *„szeszdinasztiák"* állottak, a

miután e vállalatok gok alakjában működ gekben kimutatott ti ténylegese nyereségné

...S AKIK NEM ...VOLTAK OTT

...méterre élek a főváros-...en jelenségre figyelek, ...nik és összefügg a ma-...val. Ebbe a szép erdélyi ...hallatszott, hogy a kö-...ázötven fővárosi színész ...onti-utcából névre szóló ...elyben a szocdem. párt ... meghívja őket egy kis ...ásra.

...ozáson egyetlen politikai ...lszólalás nem volt, de ha

...FELIRATA NEM VÁLTOZIK ...

Kedves E. V.!

A Mai Nap október 21-i számában újabb hasonló támadást kezdett, — ezúttal egy magyar kávéháztulajdonos ellen. A Colonial-kávéház tulajdonosának bűne az, hogy azt írta ki kávéháza ajtajára: „Zsidót nem szolgálunk ki!

A Mai Nap „Igy fest a társulás az Aranykéz-utcában. Miért pereskednek Memlauer és Csákvári?" című cikkében ismert sajtótechnikájával megszólaltatta a tulajdonos perbeli ellenfelét, Csákvárit, azonban ...

Klette Károly

LÉTAY Miklós: Árvíz Óbudán 1838-ban. = Tanulmányok Budapest Multjából XXIV. Bp., 1991 17 - 26.p. és ill. G

Az árvíz képi ábrázolásairól

Müvésznevek: Scheth, Georg
Klette Károly
Hainz, Johann

márc. 21. † Wispach bei Hallein,

h2. MÁRIA Jozefa, szül. Aigen, 1873. máj. 23. † Füzesgyarmat, Békés vm., 19
dec. 27.
= Salzburg, 1900. júl. 2. Gróf BLANCKENSTEIN Pál, szül. Battelau, 18
jún. 6. † Füzesgyarmat, 1935. szept. 25.

h3. PÁL Mária József Dániel Kázmér Henrik Eustach, szül. Salzburg, 18
máj. 31. † Kremsmünster, 1942. jan. 29. Őrgy. IV. Károly király szárnysegé
(Grófi rangját a M. kir. BM 22 280/1911. szám alatt igazolta.)
= Salzburg, 1904. febr. 15. Gróf WALDERDORFF Wanda, szül. Klaf
brunn, OÖ., 1878. márc. 2. † Kremsmünster, 1961. ápr. 3. (W. Eduárd és
COLLALTO u. SAN SALVATORE Júlia leánya.)
Gyermekei: i1–i6.

i1. PÁL DÁNIEL Mária Eduárd Konrád, szül. Salzburg, 1904. nov. 26. † Tr
1907. okt. 12.

i2. KÁZMÉR Pál Dániel Eduárd Antal, szül. Salzburg, 1906. júl. 13. I
mezőgazdász.
= Polg. Ering, 1941. máj. 27. Egyh. uo. 1941. máj. 28. Choltitzi báró SE
NITZKY-ODROWAZ Mária Gabriella, szül. Pillham bei Ruhstorf, Ni
Bayern, 1920. ápr. 23. (S.-O. Ivó és báró HOENNING-O'CARROLL Z
leánya.) (Ering am Inn, BRD)
Gyermekei: j1–j6.

j1. ANTAL Pál Mária Kázmér Eustachius, szül. Budapest, 1942. ápr. 8.
kereskedő.

KLETTE KÁROLY

ÚJ MŰVÉSZET

1998/~~nov.~~ DEC.

P – 9396

2.0.

s, farmakológus, 1924-től a pécsi

esszora, utóbb a budapesti egyetemn

sztódott; Fitz nem csatlakozott a

Klette Károly

festő festette meg 1835-ben a dégi Festetich parkot a dipkerttel.

Zádor Anna: The English garden in Hungary. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 50. p.

1981

Klette

Pest 15-dik Martiusban 1838. Szinház-tere

Schoen Csillaggyűjt 1976. 37 l.

MDK

Klette

Pest...Rózsa-Piacz, rajz

Schoen Csillaggyüjt 1936. 37 p.

Klette Károly

A honvédseregektől megostromolt Budavárról ábrázolás munkája keletkezéstörténeti adatszolgáltatás.

Tasnádi Attila: XIX. századi városképek...
Népszava, 1976. jún. 11 - 5 oldal.

Klette Károly (1793-1874)

69. Alcsuti táj akv. 231 x 317 mm Ltv. 1977-1981

70. Budavára az 1849-es ostrom után 1849.
p. akv. 245 x 667 mm Ltv. 1955-5569.

XIX. sz. városképei és utinaplók MNG 1976

Klette Károly (1793-1874)

„Ménes" vízfestmény 41x53 cm
J.l.b.: K. 863. Védett
Utiáltási ár: 6000 ft

BÁV 48.Müvészeti Képaukció Bp.1979.xxx május

MDK

Klette, C.

Schoen Csillaggyűjt. 1936. 43 l.

Klette MDK

32 dunai tájképet ábrázoló acélmetszetes mappa, Ender Tamás rajza.
19 metszet, Ender és Klette rajzai.

Pesther Handlungszeitung. 1843, ápr.8. XVI. 22. 87.

~~Grimm W.~~

K

~~Hürlimann~~

Forabb
2

Klette

Schwindt Karoz

l.

Schoen 1948

21. l.
22. l.

P

Kossuth Lajos:

Mellig (latható, szem be ~~köz~~ r
pasz; haja, bajusza és s
miutázott, kivágott mell
Teliràta alól
balra: „Verlag v
s jobbra: „Vervielfä

Szinnyomat, me

Ltsza

5. Die Stations- und Bräuer-Gasse. 6. Das Bruckbad. Die Abfahrt Sr. k. k. Hoheit des Erzh. Stephan zur Rettung nach Pest. — Hozzá hat lapból álló: Text zu sechs Unglücks-Scenen aus den Tagen der Ueberschwemmung von Ofen und Pesth . . . von *C. F. Weidmann* . . Eladva

Kifogástalanul szép példányok; igen ritka a teljes szöveges sorozat.

99 **Pest, 15-dik Martiusban 1838. Rózsa-Piacz . . .** — *Schwindt* rajz. — Ábrázolatok *Klette*-től — *Hürlimann* metsz. Párisban. Szinezett acélmetszet; 20·5× 28 cm. . . . . Eladva

Kiválóan szép lap.

Pest 15-dik Martiusban 1838. Szinház tere. — *Schwindt* rajz. — Ábrázolatok *Klette*-től. — *Hürlimann* metsz. Párisban. Szinezett acélmetszet; 20·5× 28 cm. . . . . Eladva

Hibátlan; szép lap.

A ném...

Schwindt Hü...ann. ...*ház tere 1838-ban.*

Szinezett acélmetszet.

05 **Pest. A' V... Táncztere... Épületjé . . .** *Kuwasseg* rajz. — M... metsz. Párisban — Pesten Grimm Vinczénél... acélmetszet; folio. A régi Vigadónak é...kének bájos szinezésü képe számos apr...lenettel . . . . . Eladva

Rendkívül ... ö. Bp. Szfv. Muz. Kat. 86. old. 27a. sz.

701 **Beispielloses furchtbares Unglück, welches den 16. März 1838, in Ofen und Pesth** nahmenloser Jammer in beyden Städten ... — Gedr. bei *Jos. Schott* in Wien. Németnyelvü röpirat az 1838-iki dunai árvizről; a röpirat felső felén az ikervárost pusztitó árviz képe, alsó felén pedig az árviz leirása. Rézmetszet; 21·8×32 cm. . .

Hibátlan szép példány. Igen ritka.

702 **Ofen und Pesth** während der Ueberschwemmung in März des Jahres *1838.* — Steindr. v. *C. W. Medau* in Leitmeritz. — *Richter* grav. — Acélmetsz.; 20× 24·7 cm. . . . . .

703 **Der Rathhausplatz in Pesth den 14., 15. und 16 März 1838.** — Lith. bey *Jos. Szakmary* in Ofen. Könyom.; 20·5×27 cm. . . . . .

704 **Plan der Ueberschwemmung von Ofen und Pesth** bei dem Eisgang des höchsten Wasserstandes vom 15-ten auf den 16-ten März *1838.* zum Besten der durch die Ueberschwemmung Verunglückten. — Herausgegeben vom k. k. 5-ten Feld. Artill. Regiment. Rézmetszet; nagy folio . . . . . .

Az árviz által rombadöntött épületek megjelölésével.

A Vigadó és hezett acélm

Kuwasseg—Martens.

MDK

Klette Károly,festöm.-rajzt.

Az emlitett naptár 1859-ben kelt és 1858-as viszonyokról ad számot. Klette soproni tartózkodása és ez év közötti összefüggést igy megvilágitja. T.i. ebben az évben katonáskodott itt József főherceg.- Nyomatokban,metszetekben sok munkája elterjedt. K.K. arcképeket, vadászjeleneteket festett és némikép elöfutárja volt a fotóriporteroknek,u.is helyszinen készitett tanulmányokat:a pesti árvizről, Budavár bevételéről/?/ stb. - 1874-ben halt meg.

Csatkai Endre dr.: József nádor udvari festöje Sopronban.

Soproni Hirlap. 1939. jan.6. 3.l.

3/.

Klette Károly, rajztanár

XXXX

Klette Károly

MDK

Magyar bika, vizf.

Műcsarnok 1931 őszi tárlat

MDK

Klette Károly, festőm.

357. Magyar bika. Vízf.

A Magy. Akv. és Pasztelfestők Egyesülete.
Műcsarnok. - XIII. terem.
Kat. 40.l. éves.?

Klette Károly

"Budai müvész a budai környék tájrészleteinek minden pontja az ecset által dicsőittetik". „Budavár látképe" c. festményéről külön kiemeléssel nyilatkozik a Müvészet c. rovatban a "Május-juniusi mütárlat" c. kritika.

Családi Lapok, Pest, 1854. I. félév.
12. sz. 589-590. lap.

Klette Károly

A Lipótmezőt ábrázoló képét elismeréssel említi meg a művész vizfestményei között a "Január-februári kiállitás" c. beszámoló, mely a "Művészet" c. rovatban jelent meg.

Családi Lapok, Pest. 1854. I. félév
3. sz. 137-138. lap

Klette Károly (1793 - 1874)

„Olasz táj" o. v. 45 x 55

J. l. b.: Klette 1867

Kikiáltási ár: 4000 Ft.

BÁV 39. Képaukció katalógus 1976 május

Klette Károly festménye
Budavár bevétele 1849.

Népmüvelés 1974/1 39 old.

9576

Klette Károly:

A Smiznai vashámorok.

Az előtért foglalják el, a hol a patak vize esést képez és a hol jobbról a hegyoldalban pásztor vigyáz két tehenére. Felirata
fölül jobbra: Eisenhämer in Schmögen

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 10-912
1107-909-7
Át. 1elt. 6615.

9575

~~9574~~

Klette Károly.

Tutajozás a Vágon.

A völgyet szelő széles folyón két tutaj ereszkedik lefelé, a melyek innensőjén a deszkarakáson maga a festőművész ül társával. A tulsó parton a fák közül házak tetői látszanak ki. Felirata

fölül jobbra: Wagfahrt auf den Floss.
20 Aug.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Sz.n. 9-1912
1107-909-6
Át.lelt.6614.

9574

Klette Károly:

A Smizsnai malom.

Pataktól szelt hegyes vidéken elől látjuk a malmot és a közelében lévő épületeket, melyektől nem messze pásztor őrzi szarvasmarháit. Felirata
alól középütt: Königl. Mühle
im Schmöken

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 8-912
1107-909-5
Át. lelt. 6613

9573

Klette Károly:

Csötörtökhely látképe.

A község a dombos előtért foglalja el, a hol balról a korcsma előtt álló szekér mellett hárman beszélgetnek és a hol az uton kettős fogatú hintó halad jobbra, mely mellett a tova ~~siető~~ menő parasztasszonyt és férfit kutya követi. Az égbolt felhőzött. Felirata alól jobbra: Donnersmark

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Sz.n. 7-912
1107-909-4
Át.lelt.6612.

9577

Klette Károly:

A Kárpátok látképe Felkáról.

Az előtért a magas Tátra lánczolata foglalja el, a melynek csúcsai a felhők közül emelkednek ki. Felirata a csúcsok megnevezésétől eltekintve
alól jobbra: Karpathen aus Felka aus. 12 August.

Aquarell, méretei 19.7:56 cm.

Szn. 11-912
1107-909-8
Át. lelt. 6616.

9572

Klette Károly:

A Kárpátok látképe.

Az előtért, hol két darab szarvasmarha és kecske legel, egy asszony sétál és két munkás dolgozik, Smizsna község foglalja el, a honnan a háttérbeli Kárpátok felvéve vannak. Felirata

fölül jobbra: die Karpathen von Schmögen aus in der Zips.

Aquarell, méretei 19.7:56 cm.

Szn. 6-912
1107-909-3
Át. lelt. 6611.

9571
~~9330.~~

Klette Károly:

Murány községe.

Hegyes vidék előterét foglalja el, a hol a templomon innen feszület van, a mely előtt fán ülő férfi játszik kutyájával, és a hol a házak közelében jobbról egy szentnek szobra köti le figyelmünket. A látképtől balra szikla tövében fekvő elesett zerge szemlélhető. Felirata

alól balra: Murány
fölül balra pedig: den 2-ten Augusti 1846 gereist.
Von Pesth nach Waitzen stb.

Aquarell, méretei 19.7:56 cm.

Sz.n. 5-912
1107-909-2
Át.lelt.6610.

9570
~~9588.~~

Klette Károly:

Murány látképe.

Jobbról emelkedik a hegy, a melynek tetejét a vár romjai foglalják el és a melynek tövében patak köti le figyelmünket. A látképtől balra egy tót legény mellképe nyert elhelyezést. Felirata fölül balra: Liptau C -- 1846 -- Murány és alól balra: C. Klette 846.

Tusrajz, méretei 19.7:40 cm.--

Sz.n. 4-912
1107-909-1
Át.lelt.6609.

9351

Klette Károly:

Partra szállás Okolicsnónál.

Az előtért szelő Vág innenső partján tutajosok kötöttek ki, a kik közül négy ül, egy pedig jobbrafordultan áll és kezével olyan mozdulatot tesz, mintha beszélne. A háttérben a környékbeli hegyek terülnek el. Felirata alól jobbra: beym Landen 20 Aug. in Oculycznau.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 26-912
1107-909-23
Át. lelt. 6631.

9350

Klette Károly:

Hradek romjai.

A középtérben, a község házai közül kiemelkedve látjuk a vár romjait, a melyeken túl magas hegyek vannak jobbról a Kriván csúcsával. Az előtért szelő folyó tulsó partján munkások és járó-kelők vannak. Felirata
fölül jobbra: Ruine Rhatek an der Waag, Liptau, C.
alól középütt: den 19. Aug. 1846.

Aquarell, méretei 19:28 cm.

Sz. n. 25-912
1107-909-22
Át. lelt. 6630.

9349

Klette Károly:

Okolicsno látképe.

Az előtérben, hol a Vágon tutaj ereszkedik le, látjuk a község házait, a melyet a goticus templom uralmagas hegyek emelkednek. Felirata
fölül jobbra: den 20 A. auf der Waag. Okolicsnó. 4.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 24-912
1107-909-21
Át. lelt. 6629.

9348

Klette Károly:

Lucsivna látképe.

Az előtért a város foglalja el, a mely felé hárman törekszenek, a kiket kutya kisér és a mely mögött a Kárpátok legmagasabb hegyei hullámzanak jobbról a Lomnitzi csúccsal. Felirata alól jobbra: Die Karpathen nördlich von Lucsivna den 19 Aug.

Aquarell, méretei 19.7:56 cm.

Sz.n.23-912
1107-909-20
Át.lelt.6628.

9347

Klette Károly:

Okolicsnó temploma.

Egytornyú gotikus épület balról földszintes épülettel, jobbról pedig feszülettel. Közelében a keritésen belül és kivül egy-egy lombos fa diszlik. Oldalt jobbról több földszintes ház képez csoportot. Felirata
alól jobbra: 16-ten Aug. älteste Kirche in Liptauer
C. Ocolycsnó.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Sz.n.22-912
1107-909-19
Át.lelt.6627.

9346

Klette Károly:

A Szepessümegi völgy (Schmögenthal)

Magas hegyek között kanyarog, a hol széles patak folyik, a melynek partjain ép úgy, mint a hegyeken fenyvesek terülnek el. Felirata
alól jobbra: Im Schmögenthale in d. Zips.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 21-912
1107-909-18
Át. lelt. 6626.

Klette Károly:

Smizsán (Schmőgen) látképe.

A háttérbeli hegyeken innen látjuk Szepessümeg házait, a melyek előtt a czölöpökön nyugvó híd közelében lombos fák képeznek csoportot, egy munkás halad balra és egy fiú hajt teheneket haza. Ez utóbbi mögött két lovas alak köti le figyelmünket. Jobbról a hegy oldalon pásztor legelteti nyáját.
Felirata
alól jobbra: Schmőgen i. der Zips d. 9 August

Aquarell, méretei 19.7:56 cm.

Sz.n. 20-912
1107-909-17
Át. lelt. 6625.

9344

Klette Károly:

Tátrafüred látképe.

A háttérbeli hegyeken innen, a melyek et a magasan kiemelkedő Lomnitzi csúcs dominál, látjuk Tátrafüred zsindelyes épületeit, a melyek valamennyien földszintesek. Felirata

alól jobbra: Schmeks u. Lomnitzer Spitze. Den 16 August, 1846

Aquarell, méretei 9.7:28 cm.

Sz. n. 19-912
1107-909-16
Át. lelt. 6624.

9343

Klette Károly:

Indulás Hradekről.

A liptóujvári hegyes környék előterében a Vág és a Béla folyók összetorkolásánál tutajosok ereszkednek lefelé, mit a jobbról álló két asszony néz. Az alsó talpakon, a kiránduló művész társasága helyezkedett el. Felirata fölül jobbra: Abfahrt von Rhatek an der Waag den 20 Aug 1846.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Sz.n. 18-912
1107-909-15
Át.lelt.6623.

9342

Klette Károly:

A kolbachi (tarpataki) vizesés.

Az előtért foglalja el és sziklatömbök közt haladva tajtékozva rohan lefelé. Körülötte a fák lombosak. Felirata

fölül jobbra: den 15 Aug 1846

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Sz.n. 17-912
1107-909-14
Át.lelt.6622.

Klette Károly:

A Lomnitzi csúcsra vezetők.

Magas hegyek tövében egymás felé fordultan állnak s közülök Martin Urban és Johannes Freyer (Gemsen-Jaeger aus Neuwaltdorf nächst Schmeks) összenézve beszélgetnek. Közelükben a Fourage Trägerek állnak a kosárnál, mig kissé odább a kiránduló társaság telepedett le. Felirata alól középütt: Führer zur Lomnitzer Spitze.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Sz.n.16-912
1107-909-13
Át.lelt.6621.

Klette Károly

A Tarpataki (Kolbachi) völgy.

Két völgy egyesülése, a hol a hegységet üde lombozatú fenyvesek foglalják el és a hol balról egy munkás tekszik, kinek holmija tőle kissé jobbról látható. Felirata fölül jobbra: Kolbacher Thal den 15-ten Aug.

Aquarell, méretei 19.6:56 cm.

Szn. 15-912
1107-909-12
Át. lelt. 6620.

9339

Klette Károly:

Szálok (Schlagendorf) látképe.

A háttérbeli magas hegyek tövében fekszik és zsindelyes házait a templom uralja. Felirata
alól balra: D.F.Matyrko
jobbra: Schlagendorf
fölül jobbra: den 13 Aug 1846

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn.14-912
1107-909-11
Át.lelt.6619.

9338.

Klette Károly:

A Tarpatak völgye.

Hegyes vidék, hol fenyves erdők terülnek el és jobbról a művész ül a földön és rajzolja a vidéket. Felirata fölül: Fortsetzung zum Kohlbacher Thale.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 13-912
1107-909-10
Át. lelt. 6618.

9578

Klette Károly

Tátrafüred látképe.

Jobbról vannak a fürdőhöz tartozó házak, a melyek előtt az utat kocsik, járókelők és lovaglók élénkitik. Mögöttük a közeli hegyek emelkednek. Balról fuvarosok őrzik lovaikat. Felirata

oldalt: Das Baad Schmeks an Fusse der Schlagendorfer Spitze in den Karpaten

alól jobbra: Tátrafürdő 12-8. 846.

Aquarell, méretei 19.7:56 cm.

Sz.n.12-912
1107-909-9
Át.lelt.6617.

Klette Károly:

Borozó társaság.

Tagjai azok, kik a jobbról elhelyezkedett és a balra-fordultan rajzoló művészszel a Vág-völgyi kiránduláson vettek részt és a kik előtt a teritett asztalon enniváló és két palaczk bor van. A háttérben hegyek látszanak. Jelzése alól jobbra czeruzával: den 23 Aug 1846.

Aquarell, méretei 19:28 cm.

Szn. 45-912
1107-909-42
Át. lelt. 6650.

9369

Klette Károly:

Szkalka látképe.

A Vág tulsó partján emelkedő hegy oldalában láthatók a romok, melyeket lombos fák vesznek körül és a melyektől balra a háttérbeli hegyek bontakoznak ki. Felirata fölül jobbra: Szkalka in Trentcsin

Tusrajz, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 44-912
1107-909-41
Át. lelt. 6649.

Klette Károly:

Puchói erdőrészlet.

Az előtért foglalja el, hol az egyik fa alatt ülő munkás tart pihenőt és a hol a tulsó parton kikötött tutajosok beszélgetnek egymással. A lombos fákon túl hegyek látszanak. Felirata
fölül jobbra: Buchó, den 23 Aug.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Sz.n. 43-912
1107-909-40
Át.lelt.6648.

Klette Károly:

Podhrágy látképe.

A középtérben emelkedő kúpalakú hegy tetején látjuk a vár romjait, a melyek mögött a szomszéd hegyek vannak, mig a három tutajtól élénkitett Vág tulsó partján a község épületei bontakoznak ki. Felirata

fölül jobbra: Potrhágy an d. Waag 23 Aug.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 42-912
1107-909-39
Át. lelt. 6647.

9366

Klette Károly:

Szunyogvár és Podhrágy látképe.

Balról a Vág tulsó partján, a községen túl, melynek házait a templom tornya uralja, Szunyog várát, jobbról pedig a kúpalakú hegy tetején Podhrágy romjait a folyó tulsó partján a községgel szemlélhetjük. Felirata
jobbról fölül: Szunyok és Potrhágy 23 Aug.
elól: [illegible]den 23. Aug. 846.

L Waag,

Aquarell, méretei 19:57 cm.

Szn. 41-912
1107-909-38
Át. lelt. 6646.

Klette Károly:

Zsolna látképe.

A hegyes vidék előterében szemlélhető és épületein a templomok tornyai uralkodnak. Előtte a Vág kanyarog, melynek vizét leereszkedő tutaj élénkiti, a melyen az evezőt kezelőkön kivül még ketten vannak. Felirata
fölül jobbra: Szillein 22 Aug.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 40-912
1107-909-37
Át. lelt. 6645.

Klette Károly:

Budatin látképe.

Az előtért szelő folyó tulsó partján látható és a hozzá csatlakozó emeletes épületcsoportot kerek tornyok uralják tetején lőrésekkel. Körülötte lombos fák diszlenek, mögötte pedig magas hegyek látszanak. A folyó vizét tutaj élénkiti, a melyen a két tutajoson kivül még öten vannak. Felirata

fölül jobbra: Butedin den 23 Aug 846

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 39-912
1107-909-36
Át. lelt. 6644.

Jegyzet: A lap hátán czeruzarajz szemlélhető e felirással:
Butedin. Schloss des Grafen Csáky an der Waag 23 Aug.

Klette Károly:

Sztrecsnó romjai.

A középütt emelkedő meredek szikla tetején láthatók, mögöttük a környékbeli magas hegyek emelkednek. Az előtérben a hegy aljában egyes házak bontakoznak ki és a völgyben kanyargó folyót tutaj élénkiti. Felirata fölül jobbra: Detto Sztrecsno gegen Südost. 22 Aug.

Szépia rajz, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 38-912
1107-909-35
Át. lelt. 6643.

Klette Károly:

Sztrecsnó vára.

Jobbról látható s közelében három madár röpköd. A hegy aljában és az előtérben folyó kanyarog. Felirata fölül jobbra: Ruinen. Sztrecsnó 22 A.

Szépia rajz, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 37-912
1107-909-34
Át. lelt. 6642.

9361

Kiette Károly:

Óvár romjai.

A középütt emelkedő kopár szikla tetején szemlélhetők s mögöttük a környékbeli magas hegyek látszanak. Az előtért folyó szeli. Felirata
fölül jobbra: Deto Óvár den 22 Aug.

Szépia rajz, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 36-912
1107-909-33
Át. lelt. 6641.

Klette Károly:

Margitta.

Az előtért foglalja el s tövében a Vág kanyarog a melyen két tutaj evez lefelé. Ezek egyikén négyen, másikán pedig ketten vannak. Felirata
fölül jobbra: Margitta a.d.Waag 22 Aug.846

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szm. 34-912
1107-909-31
Át.lelt.6639.

Klette Károly.

Likava romjai.

Az előtért elfoglaló hegy tetejét foglalják el, közelükben fenyők diszlenek, fölöttük pedig három csoportban hat madár röpköd. Felirata
fölül jobbra: Ruine Lykava

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 33-912
1107-909-30
Át. lelt. 6638.

Klette Károly:

Likava romjai.

Az előtérben emelkedő hegy tetején szemlélhetők s rajtok a háttérbeli magas hegyek dominálnak. Legelől balra feszület, jobbra pedig kápolna oromzatán kettős kereszttel tünik szemünkbe. Felirata elól jobbra: den 20-ten Aug. altes Schloss Lykava.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 32-912
1107-909-29
Át. lelt. 6637.

Klette Károly:

Rózsahegy.

A Vág tulsó partján fekszik, hova czölöpökön nyugvó fahid vezet és a hol az épületeket a templom tornyai uralják. Az előtért az ut kanyarodása közelében és jobbról az emeletes épület mellett két-két munkás élénkiti. A háttért a környékbeli hegyek képezik. Felirata

fölül jobbra: Rosenberg an der Waag
vom Mönchsberg aus.
alól jobbra: d.21 Aug.

Aquarell, méretei 19.7:56 cm.

Sz.n. 31-912
1107-909-28
Át.lelt.6636.

Klette Károly:

Mitosinés Szt. Mihály látképe.

A középütt kanyargó vág egyik partján Mitosin nádfedeles házai képeznek csoportot egy hátra haladó kétfogatú szekérrel és közeledő csordával, másik partján pedig Szt. Mihály szemlélhető dombon lévő templomával. A folyó innenső partján a kivágott és kidőlt fa közelében egy magas fűz diszlik. Felirata

fölül balra: Mitosin an der Waag den 20 Aug.
jobbra: St. Michal detto

Aquarell, méretei 19.7:56 cm.

Szn. 30-912
1107-909-27
Át. lelt. 6635.

Klette Károly:

Vágvölgyi község.

Az előtérben a Vág folyó balpartján emelkedő dombon látható és épületei közül a csaknem egyedül álló templom válik ki. Előtte zátonyra jutott tutaj vesztegel, melyet két tót igyekszik helyzetéből kiszabaditani és a melyen a rajzoló művészen kivül még négyen vannak. A háttért a közeli hegyek képezik. Felirata

fölül jobbra: Sancta Maria, abermals sitzen geblieben in der Waag.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn, 29-912
1107-909-26
Át. lelt. 6634.

Klette Károly:

Fahid a Vágon.

L Rol

Czölöpökön nyugvó korlátos alkotmány, a melyen balról ketten közelednek és a melyen középütt támaszkodó férfi nézi a leereszkedő tutajt, a [illegible]a rajzoló művészen kivül két utas és négy tutajos van. A háttérben a környékbeli hegyek hullámoznak. Felirata
fölül jobbra: aufgesta....zum 3-ten mal
Vrbitz

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Sz.n. 28-912
1107-909-25
Át.lelt.6633.

9352

Klette Károly:

A Kriván ~~látképe~~.

A háttérben középütt szemlélhető és a tövében elterülő hegyek aljában Dechtar (Balázsfalu) bontakozik ki, melyet a templom tornya ural. Az előtérben kanyargó folyón két tutaj ereszkedik lefelé, a melyek innensőjén a rajzoló művészen kivül hárman nézik a vidéket, egy utas fekszik, a tutajos pedig visszafordultan áll. Felirata

fölül középütt: Kriván

jobbra: den 20 Aug auf der Waag. Dechtar.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 27-912
1107-909-24
Át. lelt. 6632.

Klette Károly.

Magános tölgy.

Az esőben ábrázolt fának egy része kiszáradt. Egy ága pedig az uton fekszik keresztben. Közelében két nyul van, a melyeknek egyike balra fut. A háttért erdőség képezi, honnan két him és egy nőstény szarvas közeledik. Az égbolt felhőzött.

Aquarell, méretei 28.8:23.1 cm.

Szn.73-912
1107-909-70
Át.lelt.6678.

Klette Károly.

Hegyes táj.

Hótól és erdőtől boritott magas sziklákat ábrázol vizeséssel tövükben pedig tóval, melynek vizét egy csolnak élénkiti. Ez utóbbiban ketten ülnek. Az égbolt felhőzött.

Aquarell, méretei 28.6:21.2 cm.

Szn. 72-912
1107-909-69
Át. lelt. 6677.

Klette Károly.

Goticus kapu.

Hótól boritott emeletes épület alatt vezet el, melynek keritésén innen három kopasz fa van és a melynek közelében egy kétemeletes épület köti le figyelmünket. Az égbolt felhőzött és a felhők között a nap ragyog.

Aquarell, méretei 22.5:18.7 cm.

Szn. 71-912
1107-909-68
Át. lelt. 6676.

Klette Károly.

Kőhid.

Hegyes vidéken van ábrázolva, hol a pataknak esést képező részén vezet át. Rajta jobbrafordult munkás halad a faház felé, melynek egy ablaka van. A tájék égboltja felhőzött.

Aquarell, méretei 18.9:26.6 cm.

Szn. 70-912
1107-909-67
Át. lelt. 6675.

Klette Károly.

9394

Egy falu látképe.

Hegyes vidéken szemlélhető, hol az előtérbeli épületeket a templom uralja. A községen keresztül vezető uton két gémes kut van, a melyek egyikénél itatnak, mig másikánál vizet mernek. Elől jobbra egy pásztor és kis fia terelik három tehenet a vályuhoz, a mely mellett három kacsa látható. Jelzése alól középütt: 1848

Aquarell, méretei 19.7:27.4 cm.

Szn. 69-912
1107-909-66
Át.lelt.6674.

9393

Klette Károly.

Alcsúth részlete.

A község fő útját ábrázolja, hol a házak előtt lombos fák diszlenek és a hol elől híd van kőkorlátokkal. A vidék égboltja felhőzött. Felirata alól jobbra: Dorf Allcsuth.

Aquarell, méretei 24:30.5 cm.

Szn. 68-912
1107-909-65
Át. lelt. 6673.

9392

Klette Károly.

Alcsúth részlete.

A domb tövében lévő földszintes házakat tünteti röl, a melyeken innen szalmakazalok vannak és hat darab liba szemezget. A tájék égboltja felhőzött. Elöl balra korlát köti le figyelmünket. Felirata alól jobbra: Allcsuth. ↳ jobbról

Aquarell, méretei 24.3:30.5 cm.

Szn. 67-912
1107-909-64
Át. lelt. 6672.

9391.

Klette Károly.

Alcsúth részlete.

A község azon része, a mely a templom közelében, de a kőhidon túl van. A szalmafedelű házak előtt lombos fák diszlenek. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól jobbra: Dorf Allcsuth.

Aquarell, méretei 23.7:30.5 cm.

Szn. 66-912
1107-909-63
Át. lelt. 6671.

9390

Klette Károly.

Szepes vára.

A balról emelkedő hegy tetejét foglalja el, a melynek tövében út halad, a hol a művész beszélget kisérő társával és a hol egy kétfogatos szekér közeledik, a mely mögött jobbról batyut vivő munkás halad tova. Felirata fölül jobbra: Zipserhaus.

Aquarell, méretei 19.7:27.9 cm.

Szn. 65-912
1107-909-62
Át. lelt. 6670.

9389

Klette Károly.

Szepes vára.

Az előtérbeli hegy tetejét foglalja el. Tövében út vezet, a hol pásztor őrzi nyolcz tehenét, melyekből kettő lehevered ett és két vadász halad jobbra, kiket kutya követ és a kikkel szembe egy lovas jön. Az égbolt felhőzött. Felirata fölül jobbra: Zipserhaus

Aquarell, méretei 19,7:27,9 cm.

Szn. 64-912
1107-909-61
Át. lelt. 6669.

9388.

Klette Károly.

A Tarpataki völgy.

Az előtért foglalja el, a hol a balról lefutó patak tulsó partján két kitört fenyő fekszik. A vizből itt-ott szikla kövek állnak ki. Felirata
oldalt balról: aus dem Kohlbacher Thale.

Aquarell, méretei 19.7:27.8 cm.

Szn. 65-912
1107-909-60
Át. lelt. 6668.

Klette Károly.

Csötörtökhely.

A magas Tátrán innen fekvő község, melynek földszintes épületeit a goticus templom tornya uralja és a melyen innen a buzaföld mellett elvezető utat egy, kutyától megugatott kétfogatú szekér, négy munkás és egy lovas élénkiti. Az égbolt felhőzött. Felirata alól középütt: Donnersmark in der Zips

Aquarell, méretei 19.7:54.7 cm.

Szn. 62-912
1107-909-59
Át. lelt. 6667.

Klette Károly.

Leszállás a Lomniczi csúcsról.

Azt a pillanatot ábrázolja, midőn a huszonnégy tagú társaság minden tagja látható az egyik fordulónál és a midőn a művész mint ötödik társával egy kiálló sziklacsúcson tart pihenőt és nézi a hórétegeket. Felirata fölül: Ein Moment des Herabsteigens von der Lomnitzer Spitze.

Aquarell, méretei 28:19.7 cm.

Szn. 61-912
1107-909-58
Át. lelt. 6666.

9385

Klette Károly

A Murányi völgy.

Magas hegyek tövében kanyargó patak mentén van, a hol az egynyilású kőhidon innen ponyvával letakart szekér közeledik hármas fogattal, a mely előtt egy pásztor hajtja tehenét és borját, de a mely mögött ketten kullognak. A tájék égboltja felhőzött. Felirata oldalt balról: Im Murány Thale.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 60-912
1107-909-57
Át. lelt. 6665.

Klette Károly.

A Murányi út.

Pataktól szelt hegyes vidéken szemlélhető, a hol takarmánynyal megrakott szekér közeledik, a mely elé két ökröt fogtak és a mely körül három férfi van, kiknek egyike a jószág szarvát fogja. A tájék égboltja felhőzött. Felirata

oldalt balról: Auf dem Weg nach Murány.

Aquarell, méretei 19:28 cm.

Szn. 59-912
1107-909-56
Át. lelt. 6664.

9383

Klette Károly.

Megérkezés a Lomniczi csúcson.

Az előtért elfoglaló és a felhők közül kiugró kopár szikla tetején egy huszonnégy tagú társaság megérkezését szemlélhetjük. Tagjai közül ketten kalapjukat lengetik, egy énekel, egy puskáját süti el, egy pedig a társaság huszonnegyedik tagját huzza föl. Felirata

oldalt balról: Ankunft auf der Lomnitzer Spitze

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 58-912
1107-909-55
Át. lelt. 6663.

9382

Klette Károly.

Leszállás a Lomniczi csúcsról.

Az előtért elfoglaló kopár sziklán szemlélhető, a hol részint egyenként, részint pedig párosan huszonnégyen ereszkednek lefelé. Közülök balról a festő tart pihenőt, a ki a mellette álló utitárs szavait hallgatja. Felirata fölül: Das Herabsteigen von der Lomnitzer Spitze. Den 14-t, August 846.

Aquarell, méretei 28:19.7 cm.

Szn. 57-912
1107-909-54
Át. lelt. 6662.

Klette Károly.

Tátrai fuvaros.

Ötös fogattal közeledik a hegyek közt kanyargó uton és a hátsó szürkén ül. Megrakott szekere ponyvával van lekötve. Közelében balról a száradásnak indult tölgyön szent kép szemlélhető. A tájék égboltja felhőzött.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 56-912
1107-909-53
Át.lelt.6661.

Klette Károly.

Osgyán.

Az előtért foglalja el, házaita két templom tornya és a kastély uralja, mig kanyargó széles útján két megrakott és ponyvával letakart szekér közeledik, a melyek közelében a gémes kútnál egy férfi áll. A háttérben hegyek hullámzanak. Felirata
alól középütt: Ostyán den 5-8. 846.

Szépiarajz, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 55-912
1107-909-52
Át. lelt. 6660.

Klette Károly.

Tátrai fuvarosok.

A tölgyerdő előterében lévő széles uton haladnak a megrakott kocsi után, a mely elé nyolcz lovat fogtak és a mely ponyvával van letakarva. Fönt a magasban 12 madár röpül. Az út innenső részén balról két mágános tölgyfa köti le figyelmünket.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 54-912
1107-909-51
Át. lelt. 6659.

9378

Klette Károly.

A Tarpataki vizesés.

Az előtért elfoglaló meredek sziklák közt szemlélhető s tőle balra a műhely előtt ketten kovácsmunkát végeznek, mig jobbra két viskó köti le figyelmünket. A háttért fenyvesek képezik, a melyek fölött balról két madár repül.

Aquarell, méretei 28:19.7 cm.

Szn. 53-912
1107-909-50
Át. lelt. 6658.

Klette Károly.

A Tarpataki völgy.

Az előtért foglalja el, hol a patak mentén hét szarvasmarha legel és a hol a barlang nyilása előtti tűzkőnél négyen főznek. A tájék égboltja felhőzött. Felirata fölül: Der Feuerstein im kleinen Kohlbacher Thal den 14 Aug 846 auf den Weg zur Lomnitzer Spitze.

Aquarell, méretei 19,7:28 cm.

Szn. 52-912
1107-909-49
Át.lelt.6657.

Klette Károly.

Út a Lomniczi csúcsra.

Az előtért elfoglaló patak tulsó partján látható, hol a sziklás hegyoldalon egy huszonnégy tagu társaság tart pihenőt, a melyet a jobbról álló művész épen lerajzol. Tagjai közül nyolcz ül, egy az élelmiszereknél guggol, tizennégy pedig áll és különféle mozdulatokat tesz. Felirata alól jobbra: zur Lomnitzer Spitze .-- Erste Rast u. Frühstück den 14 Aug.

Aquarell, méretei 19,7:28 cm.

Szn. 51-912
1107-909-48
Át. lelt. 6656.

Klette Károly.

Visegrád látképe.

Az előtért szelő Duna jobb partján látjuk a templomtól uralt község épületeit, a melyek mögött kúpalakú szikla emelkedik tetején a vár romjaival. Feliratai
jobbról fölül: Vissegrád von der Donau aus
alól: vom Dampfschiff, den 25 Aug 846.

Czeruzarajz, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 50-912
1107-909-47
Át. lelt. 6655.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1976 FEB 3
Kletz László festő
Diósgyőri Munkás

Ecsettel és kalapáccsal

Kletz László festményeit, grafikáit és Járdán Árpád rézveretett domborításait már több kiállításon is bemutatták, így például az elmúlt hónapban a NAC KISZ-szervezete által rendezett tárlaton. Beszélgetésünk célja az volt, hogy az LKM tervezőirodájában dolgozó két fiatal amatőr képzőművészt közelebbről is megismertessük a kohászat dolgozóival.

*

Kletz László gyermekkorában kezdett ismerkedni a képzőművészettel. Lerajzolta környezetét, aztán egyre gyakrabban festett tájképeket. Ma már megtalálta önálló kifejezésmódját, és a természet, a táj maradt számára a fő ábrázolási téma. Kavargó, élénk színek, mély tónusok jellemzik képeit. Festményei egy tragikus sorsú szenvedélyes festőre, Van Gogh munkáira emlékeztetnek.

— Valóban érez hasonlóságot Van Gogh művei és saját képei között?

— Igen, mindig közel éreztem magamhoz ezt a művészt, akit szinte „elégetett" a festészet. Tisztelgés Van Gogh-nak címmel festettem első csendéletemet.

— Melyik stílusirányzatot tartja fő kifejezési módjának?

— Az impresszionizmust, amely lehetőséget ad egy festőnek arra, hogy pillanatnyi benyomásait, érzelmeit kifejezze. Én általában nem a helyszínen festem meg a tájképeimet. Legtöbbször csak egy vázlatot készítek, aztán sokáig „érik bennem a kép", amíg egy napon megfestem. Amikor éjjel a szobában festek, megszűnik számomra a környező világ. Elkészül a kép, és még azután is sokáig foglalkozom vele gondolatban.

Kletz László képeit a Ságvári Endre KISZ-vezetőképző Iskolán, a Képzőművészetek Borsod megyei Szervezetével zsüriztette.

— Hány képét fogadta el a bizottság?

— Nagyon örültem annak, hogy 30 festmény és grafika közül 23 képet javasoltak kiállításra. Ezeket a műveket az LKM nagyüzemi KISZ-bizottságának rendezésében az ifjúsági klubban, majd Budapesten a Metalimpex Klubban, majd a csehszlovákiai Trinecben állítják ki.

*

A 24 éves Járdán Árpád 19-nek sem látszik. Fémkeretes szemüveg az orrán, ezüstlánc a nyakában — felületes szemlélő szerint átlagtinédzser.

— Mi a véleményed a munkáidról?

— Egyelőre nem sok. December 20-án a csanyiki KISZ-iskolán Kletz Lacival együtt zsüriztek. Egyetleneget, a Dózsafejet tartották elfogadhatónak. Igazuk volt. Amit eddig produkáltam, nem több lakásdíszítő elemek készítésénél, az 50-ből körülbelül 8—9 kivételével. Ezek már pluszt is tartalmaznak.

— Mit értesz ez alatt? Művészetet...?

— Igen. Nem másolást, mitologikus témák fémben történő megjelenítését, hanem... többet. Erőt, mozgalmasságot, és valamit, amit talán csak én veszek észre, érzékelek a világból. Terveim vannak, de ezt még nem tudom megmagyarázni. Ez egy olyan belső elhatározás, aminek szavakban megfogalmazhatóan még nem tisztáztam a miértjét.

— Talán közlésvágy? Az előbb legalábbis így értettem. „... valamit, amit csak én veszek észre a világból..."

— Nem hiszem. Nekem nem az kell, hogy másoknak is tessék, amit csinálok. Az a legjobb, ha abban én örömemet lelem. Saját magamnak dolgozom.

— Ez viszont öncélúság!

— Lehet. De a munkáimmal egyszersmind másoknak is örömet szerzek. A művésznek (én nem tartom magamat annak) az „is" feladata, hogy esztétikai élményt nyújtson. Úgy hiszem, a rézmunkának ez az elsődleges funkciója: a szép megjelenítése.

— A Dózsa-fej, amit a zsüri is elfogadott, ennél jóval többet tartalmaz... Mindegy. Lépjünk eggyel tovább. És hogyan szeretnéd mindezt megvalósítani?

— Rengeteget kell tanulnom. Nekem nincs lehetőségem arra, hogy személyesen lessek el műhelytitkokat. Marad a könyv, a szakirodalom.

— Mi a giccs szerinted ebben a műfajban?

— A szériamunka.

— Csak az...?

— Szerintem igen.

— Min dolgozol most?

— Egyelőre elgondolásaim vannak. Egy öreg, kalapos parasztfej, egy bányász, egy martinász portréja és egy miskolci utcarészlet. Ez utóbbi montázs lesz, 600x300-as nagyságban. Miskolc és a kohászat történetét próbálom rajta „kikalaválni". Ha elkészül, az „Alkotó Ifjúság" pályázatra küldöm. De mielőtt befejeznénk a beszélgetést, hadd mondjak valamit. Nagyon szeretem a szakmámat. Mindig is műszaki pályára készültem. A réz szeretete ezt sohasem fogja bennem legyőzni.

Vadas—Keresztényi

csökkentésével lehet elérni. Hogyan alakul az ötéves terv megvalósítása? Ha minden sikerül, 1980-ra a finomsoron elérjük a 180 000 tonnát, a középsoron pedig a 220 000 tonnát. Ez összesen 400 000 tonna egy év alatt. Ehhez szükség van az acélmű fejlesztésére, amit most fognak elkezdeni, ugyanis az acéllellátottságunk még nem a legjobb.

— Az építésben nagy szerepe volt az NDK-beli Ernst Thälmann Nehézipari Kombinátnak. A beruházás befejezése után milyen kontaktus maradt a német vállalattal?

— Szerződéskötésünk értelmében tartalékalkatrészeket szállítanak nekünk. Ennek az a jelentősége, hogy nekik megvannak azok a berendezések, amikkel az alkatrészeket elő tudják állítani, nekünk nincs, és nem is kell senkinél sem kilincselni, ha valamire szükségünk van. Így biztosítva van az alkatrész-ellátottság.

— A szocialista brigádokon sok múlik. Hogyan alakult önöknél a brigádmozgalom?

— Sokat várunk a most alakuló szocialista brigádjainktól, hiszen a már meglevők is rendkívül szép sikereket értek el. A hengersori brigádok a termelés motorjai voltak. Egymást múlták felül a jó teljesítményekkel. Különösen kitűnt a Szilágyi Miklós vezette Fazola Henrik szocialista brigád. Ötéves

dolgozni, betartani a mennyiségi és minőségi terveket, és a nemesacél-hengermű beváltja a hozzáfűzött reményeket.

Szendrei Lőrinc

munka, a nel
ka, s az egés
munka fokc
megbecsülése
fogalmazódta
távú bér- é

Az igyek

Együtt a brigád. felvételünk az esztendő első hónapjában készült a nagyolvasztó gyáregységben. Pethő Márton szocialista brigádja látható itt, akik az első műszakban is igyekeztek jól dolgozni, „hozni a tervet" — az 1976. évi gyári sikerekért.

Kassa

Andreas Kleyn Müntzer 1473-79

Arch.Közl.1899. XXI. 125

KLETZ LÁSZLÓ
Ének - Magyarország
'98. VII. 31.

Kletz László alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap a pécsi Ifjúsági Ház galériájában. A Diósgyöri Képzőművész Stúdió vezetőjének vándorkiállítása egy hónapig látható a baranyai megyeszékhelyen.

Plusz magazinunkkal, folyamatos játéka
b lehetőséget nyújtani.
ket az előnyöket szintén élvezni?
ülhet, ha közösen kitöltik és beküldik a

Észak-Magyarországot

KLET2 László

ÉLETMÓD

AZ ÉSZAK-MAGYARORSZÁG SZERDAI MELLÉKLETE

1997. JANUÁR 22.

„ÉRETLEN PARADICSOM" – A FIATALOK OLDALA

Egy új divathóbort: férfiak női ruhában

ESZENYI MIKLÓS

Itt a farsang ideje, de valószínűleg kinőttél a boszorkány- és tündér-jelmezből, és már megint nincs egy jó ötleted. Pedig ha lányok karakteres férfiruhába (például katonának, cowboynak) öltöznek, a fiúk pedig lánynak, elsöprő lehet a siker. Persze a fiúknak ma még vál-

SZÖVEGELŐ

Ruhák

CSÖRNÖK MARIANN

Által a szekrény előtt, körülötted kupacokba felpróbált és elvetett ruhák, és abba nykedtél, hogy a még benn-

TELEVÍZIÓ

TV1

5.40 Gazdatévé
6.00 Nap-kelte
9.00 Tízórai. Benne:
9.05 Sportakadémia. Francia f.
9.50 Játék
10.00 Hírek
10.05 Gyerekszoba
10.45 Játék
10.50 Információk, ajánlat
11.15 Acapulco akciócsoport.
12.00 Déli harangszó
12.05 Üzlet délidőben
14.00 Hírek
14.10 Szlovén nyelvű magazin
14.35 Román nyelvű magazin
15.00 Repeta. Biológia
16.30 A homok titkai. Brazil fs.
17.05 Útmutató. Hit és művészet
17.30 Kapcsolj be! Kölyökidő
18.00 Gyorssegély
18.10 Életjel
18.15 Üzlet

HBO

16.30 Animánia (am. rajzfilm)
17.00 Egyről a kettőre (am. fs.)
17.30 Cro, az őshonos ősokos (am. f.)
18.05 Made in America (am. f.)
20.00 Az utolsó üzenet (am. film)
21.35 Vírus (am. krimi)
23.40 Kétségek között (fr. filmdráma)

SZÍV TV

16.00 Műsorajánló
16.30 Torna
17.00 Katyi (magyar film)
18.30 Bodobácsfalvi rosszcsontok
19.00 Szerda 19 óra
20.00 Egészségmagazin
21. nagy generáció (magyar f.)
2. nház-tűznéző (ism.)

TV 3

Kletz-képek az Adyban

Kletz László képzőművész alkotásaiból nyílik kiállítás Miskolcon, az Ady Endre Művelődési Házban ma délután 5 órakor

RÁDIÓ

KOSSUTH

4.30 Hírek **4.30** Reggeli krónika **4.40** Határok nélkül **5.40** Falurádió **8.10** Műsorszemle **8.25** Mindennapi tudomány **8.36** Paragrafus – Így döntött.. **8.45** Gyorsfénykép a kultúráról **9.00** Hírek **9.05** Napközben **11.00** Hírek **11.05** Lemezbemutató **11.37** Anno... Az elhagyott hadikórház. Dr. Németh András visszaemlékezése, IX/8. (ism.) **12.00** Déli krónika **12.30** Ki nyer ma? **12.40** Törvénykönyv **12.50** Külpolitikai figyelő **13.00** Hírek **13.05** Vendég a háznál **13.20** Gyülekezeti énekek tára **13.30** Dicsérjétek az Urat! **14.00** Hírek **14.05** Klasszikusok mindenkinek **14.35** Irodalmi figyelő **15.00** Hírek **15.05** Beszéljük meg! **15.55** '97. Magyarország **16.00** Délutáni krónika **16.10** Mindennapi gazdaság **16.20** Hasznos tudnivalók **16.25** Harmóniában a Matávval **17.00** Hírek **17.05** „Magyarországról jövök..." **18.00** Esti krónika **18.30** Ráadás **19.00** Hírek

PETŐFI

4.30 Hírek **4.33** Hajnali dallamok **6.00** Hírek **6.03** Reggeli csúcs **7.45** Sportreggel **8.00** Petőfi délelőtt **9.54** Manapság.. **11.20** A Stúdió 11 felvételeiből **11.47** Apró-cseprő – gyerekekről **12.00** Nóták **12.50** Korkérdés **13.00** Hírek **13.03** Manapság... (ism.) **13.15** Egy arc **14.00** Szieszta **15.00** Hírek **16.47** Korhatár nélkül **17.00** Hírek **17.03** Petőfi délután **18.54** Gordiusz plusz **19.00** Hírek **19.03** Kölyökóra. Kóconkóc. Horváth Péter mesejátéka **19.46** Kulturális kalauz – gyerekeknek **20.00** Poptár **20.30** Jazzmelódiák **21.00** Hírek **21.03** MKN Népzenei hangverseny a Fővárosi önkormányzat dísztermében **22.08** Színészmúzeum **23.00** Hírek **23.03** Sporthíradó **23.10** Ennyi...

A Vasarosnamenyi Városi Művelődési Központ

Tisztelettel meghívja

Önt és kedves ismerőseit

KLETZ LÁSZLÓ

képzőművész

kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja :

Sánta Miklós

a Művelődési Központ igazgatója

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ :

március 4-től március 30-ig

hétköznapokon : 8-18 óráig

szombat-vasárnapi napokon : 14-18 óráig

Egyéni kiállításának címe :

A SZERETET NYELVÉN

(KONSTRUKTÍV ÁLMOK)

Konstruktív - a szónak egzakt íze van, mely mögé alkotó-tervező embereket, tárgyakat, épületet, világos karakterű műalkotásokat képzelünk.
A dolgoknak azt a körét, melyben a szabályosság, a rend esztétikuma uralkodik. De lehetnek-e konstruktívak az álmok ?
"Többféle álom létezik, de a legnemesebb az a gyermekien tiszta, igazán emberi, amivel és amire egy életet lehet építeni. Így válhat egy konstruktív stílusú álom konstruktív mondanivalóvá." (Kletz László)

A kérdésre aligha adható egyértelmű válasz, de érdemes eltöprengeni rajta - ehhez nyújt segítséget Kletz László kiállítása. A képei a felületes szemlélő számára megejtően egyszerűnek tűnnek, szinte az "ezt akár én is kitalálhattam volna" élményét adja.
Ám ez az egyszerűség korntsem kezdetlegességet jelent, hanem - a fejlődés folyamának túlpartján - a lényegkiemelő letisztulást.
Kletz László fontos képességet birtokol : átérzi és képes átadni a személyes hit erejét, ami ebben a világban cseppet sem elhanyagolható tényező.
Hangulati szférája a balladákéval rokon - szűkszavú és visszafogott. Képeinek nagy többségén a jelképek és terek egy visszafogott, de feszültségektől nem mentes, leginkább az ikonok zárt rendszerét idéző képvilágot sejtetnek.

KLETZ László

MEGHÍVÓ

Képeik megtalálhatók: Amerikai Egyesült Államokban, Angliában, Franciaországban, Litvániában, Németországban, Svédországban, Szlovák Köztársaságban, Romániában és Ukrajnában.

Főbb kállítóhelyeik: Abádszalók, Albertirsa, Baja, Balmazújváros, Barcs, Berettyóújfalu, Békéscsaba, Budapest, Debrecen, Dunakeszi, Dunaújváros, Edelény, Eger, Encs, Emőd, Érd, Fehérgyarmat, Füzesabony, Göteborg (S), Gyöngyös, Hatvan, Hernádnémeti, Izsák, Izsófalva, Kassa (SK), Kalocsa, Kaposvár, Kapuvár, Karcag, Kazincbarcika, Kiskőrös, Kisvárda, Komló, Kőszeg, Lenti, Makó, Marcali, Mád, Mezőkövesd, Miskolc, Mohács, Mosonmagyaróvár, Nyékládháza, Nyírbátor, Nyíregyháza, Ónod, Oroszlány, Ózd, Pápa, Pásztó, Pécs, Pomáz, Putnok, Sárospatak, Szarvas, Szeged, Szentgotthárd, Szerencs, Székesfehérvár, Szikszó, Szolnok, Szombathely, Tamási, Tapolca, Tata, Tiszalúc, Tiszaújváros, Tokaj, Túrkeve, Veszprém, Zalaszentgrót, Záhony.

A kiállítás megtekinthető:
1996. január 7 -ig,
naponta 9.00 - 17.00 óráig.
Hétfő szünnap!

KLETZ Lajk

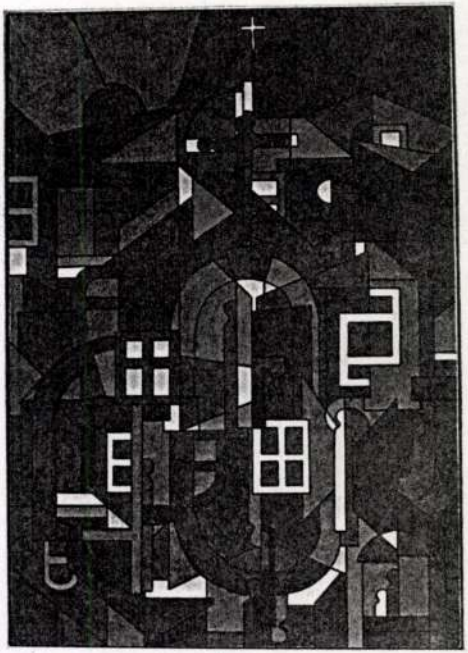

meghívó

A Szerencsi Városi Kulturális Központ
munkatársai
tisztelettel meghívják Önt
és kedves családját, barátait a
Rákóczi Vár Galériájába, ahol
1995. december 15-én 16.00 órakor

◆

A SZERETET NYELVÉN

címmel

a Diósgyőri Képzőművész Stúdió
alkotásaiból nyílik

JUBILEUMI KIÁLLÍTÁS.

◆

A tárlatot megnyitja: Dr. Lénárd Béla,
a B-A-Z Megyei Pedagógiai és
Közművelődési Intézet ny. munkatársa.

A DIÓSGYŐRI KÉPZŐMŰVÉSZ STÚDIÓ

Kletz László képzőművész alapította 1976. januárjában, melynek azóta is vezetője. Magyarországon ez az első olyan alkotó közösség, mely nem tartozott soha művelődési intézményhez, politikához. Irányítása mellett a stúdió 187 hazai és külföldi tárlatával bizonyította életképességét.

Tagjai bár korban, felfogásban, kifejezőképességben különböznek, de a művészet szeretete, tisztelete, egymás megbecsülése, meghitt hangulatú, ütőképes kollektívává fűzi őket.

A stúdióvezetés érdeme, hogy minden alkotó tag szabadon, befolyásmentesen fejtheti ki művészi tevékenységét, ugyanakkor a közösségben megfelelő válaszra lel esetleges problémáit illetően.

A húsz éve működő DKS feladatvállalásával egyfajta kulturális missziót teljesít, ezáltal elévülhetetlen érdemeket szerezve hazánkban a képzőművészeti kultúra művelése és terjesztése terén. Példamutató munkálkodásával köztiszteletet és megbecsülést vívott ki magának.

A kiállítás anyaga üdítő forrásvízként hat mai zaklatott világunkban, a szépség örök értékű művészi élményével ajándékozva meg a látogatót.

Kletz László
képzőművész menedzser,
a DKS vezetője

Klette Károly.

Beczkó.

Balról a meredeken felszökő szikla tetejét foglalja el és a Vág tulsó partján lévő várost uralja, a melyen innen pásztor legelteti szarvasmarháit. A háttért a szomszédos hegyek foglalják el. Felirata
fölül jobbra: Betzko 24. A.an der Waag.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 48-912
1107-909-45
Át. lelt. 6653.

9372

Klette Károly.

Trencsén vára.

A jobbról emelkedő hegy tetejét foglalja el s tövében a város épületeit uraló két tornyú templom köti le figyelmünket. Balról korlátos fahid van, a mely alatt tutajosok vesztegelnek, kik közül egy halászik. Felirata fölül jobbra: Trentcsin 24 Aug.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 47-912
1107-909-44
Át. lelt. 6652.

Klette Károly:

Trencsén vára.

A balról emelkedő hegy tetején látjuk a vár romjait, a melyek a jobbról kibontakozó várost uralják, mig az előtért szelő Vág vizét egy tutaj élénkiti, a melyen az evezőt ketten kezelik. Felirata

fölül jobbra: Trentcsin 24.Aug.an der Waag.

Aquarell, méretei 19.7:28 cm.

Szn. 46-912
1107-909-43
Át.lelt.6651.

KLETZ László

Borverseny, immár harmadszor

Mezőcsát (ÉM) – Borversenyt rendeznek immár harmadszor Mezőcsáton február 1-jén, szombaton délelőtt kilenc órától az élelmezési központban. A rendezvény alapvető célja: a termelők ösztönzése a minőségi bortermelésre. Emellett a borversennyel is szeretnék növelni a termelési kedvet és találkozási lehetőséget biztosítani a szőlőtulajdonosoknak, a bortermelőknek. A borversenyen a csáti szőlőkben megtermett és a helyi pincékben érlelt borokkal lehet nevezni. A megmérettetést szakértői és társadalmi zsűri végzi és díjazza a legjobbnak találtatott nedűket.

Ismét szivacsos agyvelőkárosodás

Miskolc (ÉM) – Ismét felütötte fejét a szarvasmarhák szivacsos agyvelőkárosodása, de ezúttal Németországban. Németh Antaltól, a Földművelésügyi Minisztérium állategészségügyi és élelmiszerellenőrző főosztályának osztályvezetőjétől megtudtuk, a német hatóságoktól már megkapták a megbetegedésről szóló hivatalos jelentést, e szerint egyetlen egyeden fedezték fel a tüneteket. A szarvasmarha egy 1990-ben angliából importált állat utóda. Az osztályvezető érdeklődésünkre elmondta, hazánk elenyésző mennyiségű marhahúst vesz Németországtól, és rendelkezünk a kór kiszűréséhez szükséges feltételekkel. Azokkal az országokkal szemben, ahol előfordul a BSE néven ismert megbetegedés zárlati intézkedéseket tesznek, így például csak az 1994. szeptember elseje után született állatok behozatalát engedélyezik, ezek ugyanis a szabályok értelmében már nem kaphattak állati eredetű fehérjéből származó takarmányt, ami a vizsgálatok szerint a kór okozója.

Aschner-díj menedzsereknek

Budapest (MTI) – Kimagasló vezetői tevékenységének elismeréseként az Aschner Lipót Alapítvány ez évi díját Havass Miklós, a Számalk Csoport, és a MTESZ elnöke, valamint Demján Sándor, a Pólus Csoport vezető személyisége kapta. A díjakat hétfőn Budapesten adták át.

A kezelési költség öt dollár

Az OTP-devizaszámlák negyede megszűnt a kis betétek miatt

Miskolc (ÉM – GSL) – **A számlavezetés költségeire hivatkozva az OTP '96 áprilisában akciót hirdetett: megszünteti azokat a devizaszámlákat, amelyeken 5 dollárnál kisebb összeg van, ha tulajdonosaik nem veszik fel pénzüket 1996. december 31-éig. Az OTP számára veszteséges szerződések felbontása jelenleg is tart. Január elsejéig a megyében kötött összes devizaszámla negyede szűnt meg a betét alacsony volta miatt. Bár sokan sérelmezték az eljárást, a takarékpénztárnak joga van a szerződés „egyoldalú" módosítására.**

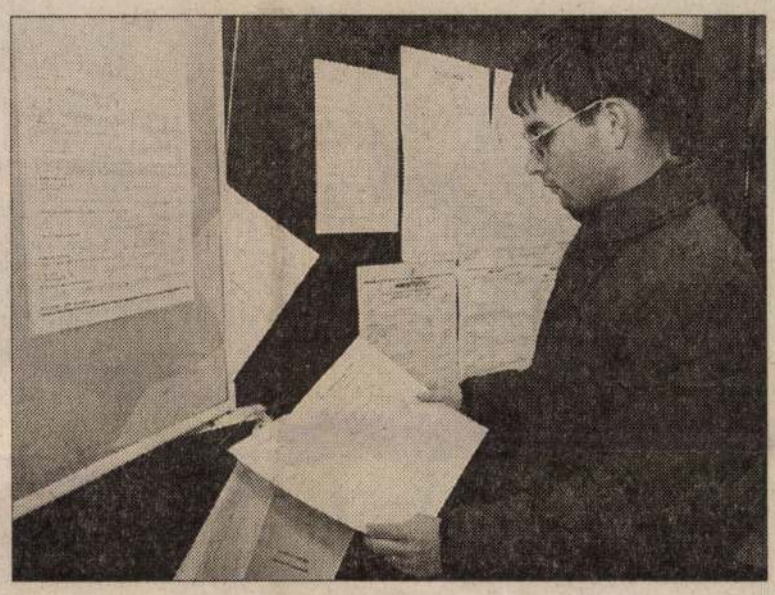

Tájékozódás. A kis összegű devizaszámlák tulajdonosai március 28-ig felvehetik pénzüket forintban. *Fotó: Végh Csaba*

Az OTP devizaszámla-akciója miatt kereste fel a pénzintézet egyik miskolci fiókját olvasónk, hogy felvegye a számláján lévő kevéske valutát. De a pénztárnál döbbenten tapasztalta: nem hogy megkapta volna pár márkás betétjét, a bank a teljes összeget visszatartotta kezelési költség címén. Az ügy kapcsán Horváth Istvánt, az OTP megyei igazgatóhelyettesét kérdeztük.

Az OTP-vel devizaszámla nyitásakor kötött szerződéseknek van egy kitétele, amely szerint a pénztár szabhatja meg a betét minimális összegét. Így szabályos az az intézkedés – tájékoztatott Horváth István –, amely szerint még '96 áprilisában akciót hirdettek: amennyiben az 5 dollárnál kisebb értékű devizaszámlák tulajdonosai '96 december 31-éig nem veszik fel, vagy váltják át forintszámlára pénzüket, a betétet zárlatiköltségként elszámolva megszüntetik a számlákat.

Az OTP ugyanis olyan kis összegű – gyakran néhány centes – devizaszámlák tömegét kezelte, amelyekhez tulajdonosaik már évek óta hozzá sem nyúltak. A pénzintézetnek jelentős veszteséget okozott a számlavezetés, és az egyenleg félévenkénti közlésének postaköltsége, amelyet sok esetben a megszüntetett betét teljes összege sem fedezett. Az akció indokoltságát mutatja – magyarázta az igazgató-helyettes –, hogy az 5 dolláros kezelési költség felszámítása után a Borsod-Abaúj-Zemplénben kötött devizaszámlák 25 százaléka szűnt meg január 1-jén.

Az ominózus 5 dollárt persze minden évben felszámítja a devizaszámla kezeléséért az OTP. Így a '96-os egyenlegek szerint a számlatulajdonosok egy része ismét abba a helyzetbe került, hogy a betét összege nem fedezi a kezelési költségeket. Ezért az OTP újabb akciót indított, amelynek keretében a kis összegű devizaszámlák tulajdonosai március 28-ig felvehetik pénzüket forintban, illetve ingyenesen átválthatják azt forintkártyára. Az említett határidő után viszont hasonlóan járnak, mint olvasónk, akit a pénztárnál értesítettek a zárlati költség felszámításáról – derült ki az igazgatóhelyettes szavaiból.

Arra a kérdésünkre, hogy a forintkártyára történő átváltás – egyébként 1-2 ezer forintba kerülő – tranzakciója nem okoz-e további veszteséget a pénzintézetnek, Horváth István azt válaszolta: az OTP elkötelezte magát a pénzkímélő fizetőeszközök elterjesztése mellett, másrészt ezeknek a számláknak a kezelése jóval olcsóbb.

Vállalkozásmegszüntetés – bizonytalanságok

Budapest (MTI) – Egyelőre hiányoznak azok a nyomtatványok, amelyeken az egyéni és társas vállalkozások tevékenységük megszűnését bejelenthetik, illetve az 1997. évben a tört évre szóló adóbevallást benyújthatják. Konkrétan az ez évi adatmódosító lapról és az évközben megszűnő vállalkozások bevallási nyomtatványáról van szó. A rendelkezésre álló és a boltokban kapható formanyomtatványok értelemszerűen az elmúlt évi szabályoknak megfelelő kitöltési utasítást tartalmazzák, miközben a jogszabályi környezet 1997. január 1-jétől megváltozott. Ez azt jelenti, hogy azok az egyéni és társas vállalkozások, akik január elseje után szüntetik be a tevékenységüket – aktuális nyomtatvány hiányában – a régi módon kiöltött papírokkal kell elszámolniuk. Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal illetékes szakembere elmondta, hogy az ezévi adatmódosító lap már a nyomdában van, de a törtévi bevallást tartalmazó adatlapnak még a korrektúrája sem készült el, vagyis nem várható, hogy a boltokban hamarosan kapható lesz.

ÁRFOLYAMOK

Kárpótlási jegy

Tőzsde

Index január 27.	5496,56	+58,21

Hivatalos árfolyamok (MNB)

Érvényben: 1997. jan. 27.

Pénznem	Valuta Vétel	Valuta Eladás	Deviza Középárf.
Angol font	272,64	278,00	275,02
Ausztrál dollár	129,33	131,89	130,65
Belga frank*	496,51	506,81	501,27
Dán korona	26,83	27,39	27,11
Finn márka	34,48	35,18	34,85
Francia frank	30,37	30,99	30,66
Holland forint	91,13	93,03	92,05
Ír font	268,42	273,78	271,00
Japán jen*	140,40	143,24	141,89
Kanadai dollár	124,37	126,75	125,65
Kuvaiti dinár	554,51	565,17	559,97
Német márka	102,37	104,49	103,39
Norvég korona	25,66	26,16	25,99
Olasz líra**	105,19	107,31	106,14
Osztrák schilling	14,55	14,85	14,70
Portugál escudo*	102,20	104,30	103,40
Spanyol peseta*	121,56	124,08	122,80
Svájci frank	118,52	121,02	119,69
Svéd korona	23,16	23,64	23,40
USA-dollár	167,37	170,55	169,11
ECU (Köz. Piac)	198,52	202,60	200,67

A megadott számok 1 egységre értendők, forintban
*: 100 egység, **: 1000 egység

Pénzintézetek irányadó kamatai

1997. 01. 27.

	Betétek: Gazdálkodó szervezetek 3 hó	12 hó	Magánszemélyek 3 hó	12hó	Hitelek 3 hó	12 hó	éven túli
1. Budapest Bank	17,0 18,5	17,0 18,0	17,5 20,5	17,5 20,0	– –	– –	– –
2. MHB	19,75 tól	19,75 tól	20,0 tól	20,0 tól	23,5 –	23,5 –	24,5 26,0
3. Postabank	–	–	18,5 tól	21,0	–	–	–
4. OTP Bank	18,5	20,0	17,0 20,0	19,0 22,0	28,0 –	31,0 –	32,0 –
5. Mezőbank	19,5 tól	20,25 tól	19,5 tól	20,25 tól	26,0 –	26,0 –	26,0 –
6. Kereskedelmi B.	18,5	19,0	18,25	18,75	23,5	25,5	24,75
7. Corvinbank	20,25	19,75	19,75 –	20,25 –	26,0	26,0	–
8. Konzumbank	19,5	20,0	18,0	22,0	25,5 tól	25,5	25,5
9. ING Bank	20,25 21,5	20,25 21,5	19,75 20,75	20,5 21,5	26,0 –	29,0 –	– –
10. CIB Bank*	20,0	19,5	20,0	19,5	–	–	–

A Magyar Nemzeti Bank alapkamata: 22,5%

* Betéti kamatok magánszemélyek részére 500 000 Ft-tól
Betéti kamatok gazdálkodó szervezetek részére 5 000 000 Ft-tól

A kamatok százalékban, egyéves időtartamra vetítve értendők. A betétek és hitelek részletes feltételeiről, a speciális konstrukciókról a bankfiókok adnak felvilágosítást.

ÉRTÉKPAPÍRPIAC

Az utóbbi időszak optimista hangulata volt a jellemző a Budapesti Értéktőzsde előző hetére. A forgalom továbbra is óriási, csak a részvényszekció napi 3-4 milliárd forint közötti forgalmat bonyolít. A sok jól szereplő részvény közül is kiemelkedett a Mol. A folyamatos emelkedés következtében a részvény pénteken átlépte a 3000 Ft-os határt és egészen 3080 Ft-ig szárnyalt. Jelentősen javult az Inter-Európa Bank is. A hét eleji 46 000 Ft-os nyitóár egyben az időszak legalacsonyabb árfolyama is volt, s a heti maximum 63 000 Ft lett. Több mint 1000 Ft-ot emelkedett szerdáig a BorsodChem is, egészen 6490 Ft-ig. Ez az árfolyam azonban átmenetileg még erősnek bizonyult, s a korrekció a 6000 Ft-os árszint közelébe vitte le a részvényt. hasonló pályát írt le az OTP is. A nyitóár itt 3700 Ft volt, majd folyamatosan ívelő pályán elérte a 4300 Ft-ot. Ezután az eladói oldal nyomására az árfolyam visszaesett a kezdeti szintre. Kisebb visszaesés volt tapasztalható a TVK piacán. Az abszolút csúcsot jelentő 2850 Ft-os kötés után az árfolyam jelentős zuhanásba kezdett egészen 2500 Ft-ig. Az erős vevői kereslet aztán feltornázta az árfolyamot stabilan 2600 Ft fölé. A tőzsdén kívüli piacon az ÉMÁSZ már átlépte a 60 százalékos határt. A kárpótlási jegy piaca szinte teljesen összeomlott. A hirtelen támadt piaci űrben az addig 700 Ft feletti ár egy nap alatt 500 Ft alá zuhant, majd 550-600 Ft között konszolidálódott.

Az elemzést készítette az:

ELSŐ MISKOLCI BRÓKERHÁZ
3530 MISKOLC, UJTZ 8. II. 2. SZ. TEL./FAX: 46/356-646, 356-832

A Budapesti Értéktőzsde 4. heti forgalma

1997. január 20-tól január 24-ig

Részvény neve	Üzletek száma	Árfolyam érték Ft	Értékpapír darab	Minimumár	Maximumár	Átlagár	előző heti átlagár	Változás
JEGYZETT KATEGÓRIA								
BorsodChem Rt.	766	4 742 486 970	392 790	5 445	6 500	6 037	5 209	828
Cofinec	55	103 191 780	8 892	5 400	6 100	5 803	5 380	423
Danubius Rt.	356	1 005 108 410	102 255	4 600	5 100	4 915	4 541	374
Dunaholding	3	1 760 000	110	8 000	8 000	8 000	8 000	0
EGIS Gyógyszergyár Rt.	352	2 912 994 960	128 366	10 800	11 800	11 346	10 594	752
Fotex Rt.	437	531 442 466	2 033 946	125	139	131	137	- 6
Graboplast Rt.	163	691 232 680	42 646	7 350	8 900	8 104	6 853	1 251
Human Rt.	215	291 355 830	43 282	3 165	3 530	3 366	3 074	292
Ibusz	10	3 125 400	1 956	780	800	799	810	- 11
Konzum	6	71 678 600	102 880	275	400	348	273	75
MOL Rt.	1 651	7 822 438 390	1 399 356	2 500	3 080	2 795	2 643	152
OTP Rt.	634	2 717 067 830	352 732	3 680	4 300	3 851	3 563	288
Pannonplast	131	1 250 308 260	88 228	700	7 175	7 086	7 135	- 49
Pick Szeged Rt.	194	1 393 580 650	63 664	10 355	11 330	10 945	10 695	250
Primagáz	62	65 913 690	3 394	8 500	10 000	9 710	8 888	822
Richter Gedeon Rt.	344	3 051 191 750	136 374	10 900	11 500	11 187	10 867	320
Soproni Sörgyár	71	44 579 600	6 371	3 350	3 550	3 499	3 280	219
Styl	3	697 200	249	1 400	1 400	1 400	1 452	- 52
TVK	2 491	7 950 730 420	1 540 090	2 350	2 850	2 581	2 344	237
Zalakerámia	69	363 585 660	20 733	8 300	9 000	8 768	8 809	- 41
ZWACK Unikum	193	236 441 140	27 871	3 700	4 550	4 242	3 491	751
FORGALMAZOTTI KATEGÓRIA								
Agrimpex n.	8	17 683 700	409	21 100	22 000	21 618	21 568	50
Aranypók	4	663 100	66	5 000	5 300	5 023	5 050	- 27
Balaton füszért	13	37 376 300	5 262	3 500	5 000	3 552	3 683	- 131
Bonbon Hemingway	12	2 767 200	3 890	350	400	356	354	2
Csemege Julius Meinl	3	372 800	24	7 700	7 900	7 767	0	0
Csopak	35	60 285 680	22 371	1 250	1 350	1 347	1 369	- 22
Domus	23	5 361 030	5 725	450	495	468	447	21
ERAVIS Rt.	3	592 500	57	5 050	5 300	5 197	5 262	- 65
Garagent	1	598 780	182	1 645	1 645	1 645	1 645	0
Global	16	3 908 340	893	2 100	2 250	2 188	2 127	61
Globus Konzervipari Rt.	95	49 859 010	18 352	1 060	1 750	1 358	1 041	317
Goldsun	13	1 062 960	16 869	25	70	32	1 439	- 1 407
Hajdútejtejipari Rt.	2	43 200	16	1 350	1 350	1 350	119	1 231
Horizon-Multiplan	33	70 524 306	123 171	280	292	286	275	11
Hungagent n.	6	536 100	199	1 310	1 355	1 347	1 276	71
Inter-Európa Bank Rt.	128	435 728 700	3 957	46 000	63 000	55 058	41 465	13 593
Kékkúti Ásványvíz	4	2 598 600	1 031	1 170	1 300	1 260	1 316	- 56
Kékkúti Ásványvíz 1	4	2 265 260	867	1 295	1 315	1 306	1 278	28
Martfűi Sörgyár	8	2 953 200	564	2 500	2 660	2 618	2 336	282
Pannon Váltó Rt.	11	1 009 200	870	580	580	580	588	- 8
Pannonflax	4	277 700	310	435	460	448	455	- 7
"Skála-Coop ""S"""	1	228 000	60	1 900	1 900	1 900	1 660	240
"Skála-Coop ""T"""	6	21 321 640	5 742	1 850	1 940	1 857	1 892	- 35
Összesen	8 639	35 968 928 992	6 707 072					
Kárpótlási jegy	91	127 672 724	104	420	659	610	679	- 69

A fenti adatokat a Budapesti Értéktőzsde információi alapján közöljük.

Egymás által

GYARMATI BÉLA

A városháza díszteremének csillárjai alatt szólalt meg a Himnusz Miskolcon. Nem is lehet ez másként a magyar kultúra napján. Dehogynem! Ha például a város élén olyan vezetők állnak, akik számára nem a nemzeti értékek a legfontosabbak, sőt nem is ismerik igazán azokat, akkor... nos akkor ez a nap aligha lesz több, mint az eseménynaptár kipipálandó dátuma.

Ezúttal – a polgármester ünnepi köszöntője után „kiolvashatatlan verseket" hallgathattunk; Dráfi Mátyás és Kövesdi Szabó Mária tolmácsolásában.

Mindezt kicsit bővebben kell magyaráznom. Mert: olvashatatlan versekkel naponta találkozunk, a „kiolvashatatlanokat" azonban ezerszer is elolvastuk már, sőt, fejből is tudjuk, mégsem unjuk meg, hisz' – Kosztolányi szavaival –: „az Ezeregyéjszaka tündéri varázsát árasztják. Ezért nem 'fognak el' sohasem. A kontár mindent kifejez... A művész sejtet s szókincse gazdagságából éppen csak jelképül szerepeltet valamit." Vagyis a vers titka, mindig a „mögöttes országrészben" keresendő.

Dráfi Mátyás, a komáromi Jókai Színház érdemes művésze, tudja ezt. Éppen ezért válogatott a magyar irodalom klasszikus művei közül, mert számított arra, hogy – mi hallgatók – tevékeny alkotó munkatársai leszünk; érzésben, gondolatban eggyé válunk azokkal a sokszor átélt költői igazságokkal, melyek most hangot kapnak.

És miért szégyellném, hogy elszorul a torkom A Duna vallomásán, s a színésszel együtt mondom, mint valami imát: „A Dunatáj bús villámhárító / Fél-emberek, fél nemzetecskék / Számára készült szégyen-kaloda, / Ahol a szárnyakat lenyesték / s ahol halottasak az esték..." S így vannak ezzel mások is a teremben. A korosabb értelmiségiek – mert fiatalokat alig látok, s bizony önkormányzatunk kulturális bizottságának tüntető jelenlétét sem érzékelem...

Kövesdi Szabó Mária olyan féltő szeretettel szólítja meg szellemi honát, mint anyját az aggódó gyermek: „Te álmos, szegény Magyarország, / Vajon vagy-e és mink vagyunk?" Érezni, hogy a színésznő, (aki Kassáról jött – ott él) mennyire lelkében hordozza ezt az országot, s az egymás mellett, sőt egymás testében élő kis népek, népcsoportok zsibbadt vágyait.

Műsor közben persze – többször is – megvidámodunk. A sorskérdéseinkkel foglalkozó nagy versek közepette újból és újból belopakodik a derű, s felszikrázik a humor. Mikor, Heltait, Karinthy Frigyest, Darvas Szilárdot hallgatom, – Hevesi Sándor eufórikus szavai is megszólalnak abban a „mögöttes országrészben": „... minden magyar értéket látok, érzek és fantasztikus imádója vagyok."

Micsoda csodálatos dolog, hogy határainkon túl is folyamatosan születnek magyar értékek. Például Gál Sándor vagy Tőzsér Árpád versei. Meg színházi előadások. Mindenütt vannak, akik – sokszor áldozatok árán is! – őrzik a magyar nyelvet.

Dráfi Mátyás vagy Kövesdi Szabó Mária soha nem élt Magyarországon, de tanulhatunk tőlük – magyarul.

Végül egy mondat – magyar író 1935-ben papírra vetett sorai – korunk politikusainak: „... a szellemnek nincsenek határai, egymásba olvadunk, egymásban és egymás által lélegzünk... mintha kölcsönadnók egymásnak a tüdőnket vagy a szívünket."

Angoltanároknak

Miskolc (ÉM) – Korunkban a nyelvtanítás, ezen belül is az angol nyelv oktatása egyre nagyobb jelentőségű. Ennek eredményességét kívánja segíteni a B.-A.-Z. Megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet és a United States Information Service. Szervezésükben újra indul az általános és középiskolai tanárok számára hirdetett módszertani workshop. Az előző évekhez hasonlóan idén is gyakorlatközpontú, a tanórákon azonnal felhasználható módszerekkel ismerkedhetnek meg a résztvevők. A most induló 10 hetes kurzus azonban új, eddig még nem ismert szempontokat, metodikai eljárásokat ismertet, így a korábbi tanfolyamok hallgatói is új ismeretekkel gazdagodnak. A módszertani eljárások mellett számos jól használható segédanyagot kapnak a jelentkezők.

Az előadó ezúttal is a téma elismert szakembere, a borsodiak körében már jól ismert és közkedvelt Matt Britschgi, kinek személye biztosíték arra, hogy a szerdánként tartandó foglalkozások eredményesek, de egyben szórakoztatóak is lesznek.

A 10 hetes kurzus helyszíne a B.-A.-Z. Megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet Miskolc, Széchenyi u. 35. sz. alatti épületének 2. emelete. Az első foglalkozás január 29-én, szerdán délután fél 3-kor kezdődik. A részvétel a megye általános és középiskoláiban tanító pedagógusok számára térítésmentes, a felmerülő költségeket a USIS fedezi. Jelentkezni Csótainé Bárczy Klára megyei szaktanácsadónál lehet a 354-811-es, vagy a 346-201-es miskolci telefonszámon.

Violetta szerepében Sun Xiu Wei

A Miskolci Nemzeti Színház ismét műsorára tűzte a Traviatát

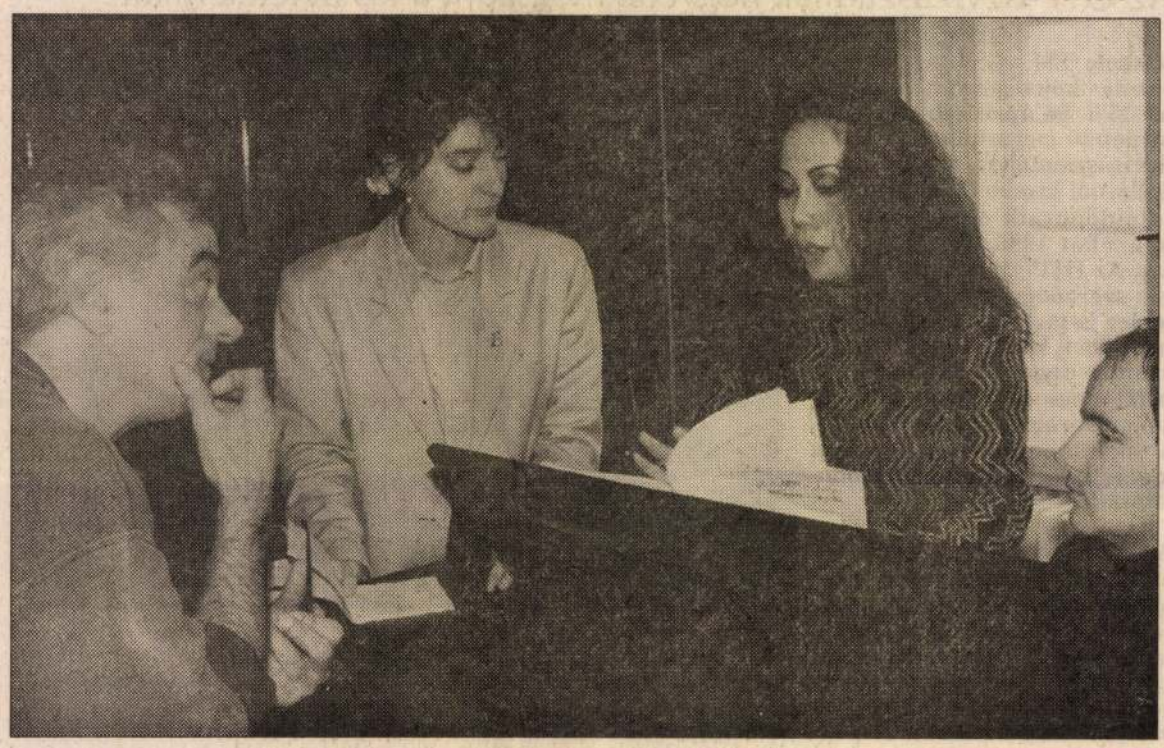

A próbateremben: Majoros István rendező, Gál Beáta tolmács, Sun Xiu Wei operaénekes és Rácz Márton korrepetítor

Fotó: Strassburger Alexandra

Miskolc (ÉM) – **A Miskolci Nemzeti Színház közönsége ismét láthatja Verdi Traviata című operáját. Az 1994 májusában bemutatott előadást az elmúlt évadban is felújították, az idén pedig négy alkalommal – új szereposztásban – láthatjuk újra a népszerű operát.**

Violetta Olaszországból érkezett Miskolcra, Olaszországba pedig Kínából. Sun Xiu Wei szülőhelye Liao Ning, operaénekesi diplomáját a Sanghai Konzervatóriumban szerezte, jelenleg Triesztben él, de fellépett már Olaszország több nagyvárosában, énekelt a Milánói Scalában is. A miskolci – és egyben első magyarországi – vendégszereplését a belvegiói Giulietta Simionato Énekverseny I. helyezésével nyerte el. A művésznő a január 30-i és 31-i előadáson lép a miskolci közönség elé. Február 1-jén és 2-án Lory Andreéa, a Magyar Állami Operaház tagja énekli Valery Violetta szerepét. Flóra szerepében Molnár Anna, a Miskolci Nemzeti Színház tagja, Anninaként pedig az ugyancsak miskolci művész, Seres Ildikó lép a közönség elé. Alfréd Germont január 31-án és február 2-án Kovácsházi István (m.v.), január 30-án és február 1-jén Laczó András (m. v.) lesz. Georges Germont megtestesítője január 30-án és február 1-jén Miller Lajos (m.v.), január 31-én és február 2-án Gyimesi Kálmán (m.v.). Az további szereplők Dézsy Szabó Gábor (Gastone), Ábrahám István (Douphal báró), Pécskai Tibor (D'Obiny márki), Kulcsár Imre (Grenvil doktor), Molnár Erik (Giuseppe), Szegedi Dezső (Küldönc). Az előadás rendezője Majoros István. A színház zenekarát Molnár László (m.v.) és Kesselyák Gergely (m.v.) vezényli.

A képzőművész „ébresztője"

Kletz László jubileumi – konstruktív – tárlata az Adyban

DOBOS KLÁRA

Miskolc (ÉM) – **Maga a stílus konstruktivista. Aztán meg konstruktív lehetne az emberiség is, ha odafigyelne kapcsolataira, s a szeretet jegyében élne. A két „konstruktív" találkozásából születik – mint az álmok jelzője – a harmadik konstruktív. Az álmot pedig úgy érti a művész, hogy napjainkat élve tudja: óhaj, álom a szeretet, a tolerancia, az egymás megbecsülése. Szeretne már felébredni. És felébreszteni másokat... Kletz László képzőművész munkáiból nyílt kiállítás Konstruktív álmok – A szeretet nyelvén címmel a magyar kultúra napja alkalmából a miskolci Ady Endre Művelődési Házban.**

● Nagyjából nyolc éve kezdtem ezt a stílust. Előtte tájképeket, életképeket, portrékat festettem, rajzoltam, szobrászkodtam...

❑ *És aztán egyik napról a másikra váltott?*

● Ennek története van. Több mint tíz éve a tokaji művésztelepen öreg mesterekkel beszélgettünk a pincében. Nézegették a munkáimról készült fotókat. Tehetségesnek mondtak. Akkor szinte fényképszerűen rajzoltam, festettem, és úgy éreztem, már mindent tudok. De aztán egyikük azt mondta, szép-szép, csak az a gond, hogyha száz egyéb kép közé berakják az én munkámat, akkor senki meg nem mondja, melyik a Kletz... Először rosszul esett. De elgondolkodtam, és rájöttem, hogy valóban így van... Két évig kísérleteztem, próbálkoztam mindennel, de semmi sem sikerült. Már ott tartottam, hogy abbahagyom, nincs értelme, nem vagyok olyan tehetséges, mint amilyennek hittem magam. Aztán egy nap fáradtan leültem az íróasztalhoz, és csak különösebben odafigyelés nélkül rajzolgattam. És egyszer csak volt valami a papíron, ami érdekesnek tűnt...

❑ *Ez a kiállítás az ön alkotói negyedszázadát összefoglaló jubileumi tárlat volna. Viszont csak az újabb képeit láthatjuk...*

● A hely behatárolta a lehetőségeket. Harminc képet választottam, és ez annyira egységes, hogy nem tűrte volna a régebbieket.

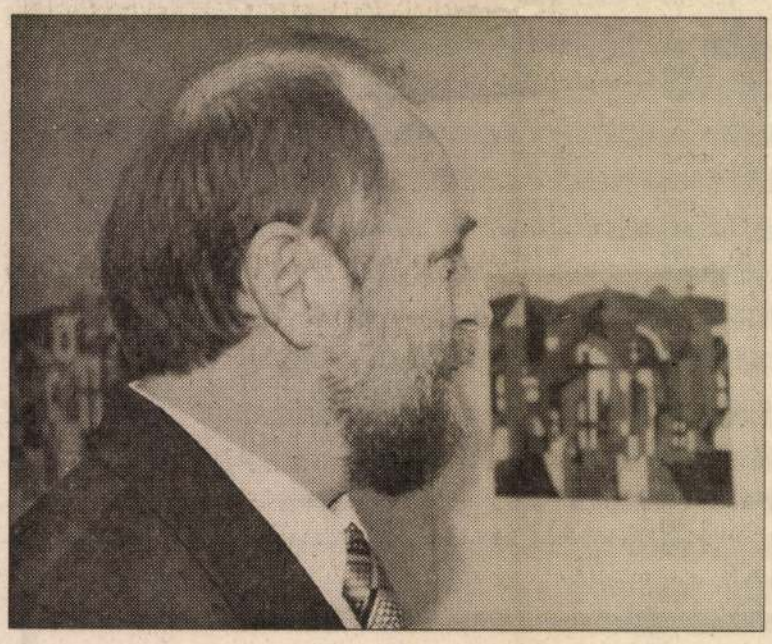

Konstruktív álmok álmodója — *A szerző felvétele*

❑ *Csak most úgy tűnhet, hogy a régebbi munkáit teljesen megtagadta. Pedig a 25 évből még mindig a nyolc a kevesebb...*

● Nem tagadok meg semmit. Azok voltak a tanulóéveim. És csak az tud letisztulni, aki az alapokat tökéletesen ismeri... Egyébként otthon még vannak munkáim a falon. De úgy érzem, az már a múlté.

❑ *Miért kellett az új képi világba „belekeverni" a szeretetet? A szó évek óta megjelenik képeinek, tárlatainak címében...*

● A képeimen sok olyan szimbólum van, amely a szeretethiányra utal. Úgy érzem, nagy mértékben hiányzik belőlünk a szeretet, pedig alapvető emberi kapocsnak kellene lennie. Kicsit provokatív részemről a „szeretet nyelvén" való képi beszéd, de bízom benne, ez is segíthet abban, hogy ne úgy menjünk el egymás mellett, hogy szinte tudomást sem veszünk a másikról. Mert az szörnyű, mikor akkor döbbenünk rá, hogy Úristen hát ezt az embert szerettük, jelentett valamit számunkra, mikor már elveszítettük...

❑ *Aki csak egy pillantást vet a képekre, annak is feltűnik a templomi hangulat...*

● Az én szememben a keresztre feszített Jézus a „csúcs", a tökéletes ember...

❑ *Végül is nyolc évvel ezelőtt kialakította ezt a stílust. Nyolc év óta kitart a konstruktivizmus, annak is e kis szelete mellett. Nem fárasztó egy kicsit? Nem gondolkodott azon, hogy ismét vált?*

● Természetesen mindenki szeretne tovább lépni, én is készülök erre. Konkrétan még nem tudom, merre, csak azt, hogy ezen a stíluson belül szeretnék valami mást csinálni.

❑ *Jelentett önnek valami többletet, hogy pontosan a magyar kultúra napján nyitotta meg jubileumi kiállítását Kobold Tamás, Miskolc polgármestere?*

● Igen: a 25 évem elfogadását a város részéről. Sikereim voltak nekem az ország különböző területein, de itthon mégiscsak más... Nagy megtiszteltetés volt, hogy erre felkértek, és borzasztó nagy öröm, hogy nagyon sokan eljöttek a megnyitóra...

Egyesületi ajánlat

Miskolc (ÉM) – A Miskolci Bölcsész Egyesület a következő szakokra hirdet felvételt a jövő tanévre: Vallás és keresztény hitoktató; Ókortudomány; Latin és görög nyelvtanár; Klasszika filológia; Magyar nyelv- és irodalom; Történelem; Művészettörténet; Színháztudomány; Hungarológia (magyar mint idegen nyelv külföldieknek); Zeneirodalom, ének-zene; Népzene. Újságírás-szociológia; pszichológia (6 éves); Business School; Kulturális menedzser. Ökológia-földrajz; Biológia-etológia; Angol, német, francia nyelvtanár; Olasz, spanyol, török, orosz, német, angol, francia nyelv; Kínai, japán, arab, török nyelvtanár; Héber nyelv és judaisztika.

Akik az érettségin és a gimnázium negyedik év végi befejezése után 4,0 alatt teljesítettek, az alapozó évre nyerhetnek felvételt, ahol bölcsész alapozó, pszichológia alapozó, jogi egyetemre felkészítő és szabad bölcsész karok között választhatnak.

Hétvégi nappali tagozaton diplomások részére német, angol, francia nyelvmester-nyelvtanár képzést biztosítanak. Ének-zene szakon végzetteknek és tanítóknak népzenetanári szakon nyújtanak továbbképzési lehetőséget. Az 1997-98-as tanévben indítják a diplomások részére a 3 éves pszichológus képzést.

Jelentkezési lapot – illetve további információkat – az egyesülettől lehet kérni (3531 Miskolc, Vasgyári út 18. Tel.: 46/401-511/666).

Soros-számítógépek

Budapest (ÉM) – A Soros Alapítvány „Számítógépes iskola a nyílt társadalomért" című programjának célja, hogy a számítógép – mint eszköz – hozzájáruljon az általános emberi együttműködési kultúra fejlesztéséhez. Az alapítvány azon informatikai ismeretek terjesztésében kíván részt venni, amelyek segítségével lehetőség nyílik az új típusú kommunikációs módszerek széles körű használatára. Lehetővé kell tenni az iskolai közösségek számára, hogy az új technológiákon alapuló eszközöket hasznosan és kreatívan tudják alkalmazni.

Az elmúlt év tavaszán meghirdetett programban – a 918 pályázóból – 169 általános és középiskolai könyvtár 80 millió forint értékben nyert hardver és szoftver eszközöket. Az ünnepélyes átadás három részben – ötven iskolánként – történik (január 18., 25. és február 1.), amelyen egy számítástechnikai tanár és egy könyvtáros vesz részt minden iskolából. A résztvevők a helyszínen oktatásban is részesülnek. A későbbiek folyamán sem maradnak magukra az iskolák, folyamatosan segítséget, konzultációs lehetőséget kapnak. Tapasztalataikat az alapítvány által tervezett fórumon oszthatják meg egymással.

Előreláthatólag ugyanezt a pályázatot már nem írják ki még egyszer, viszont az első körből kiesett pályázatok közül még 80-100 könyvtár az ideiekhez hasonló támogatásban részesül. És az idei nyerteseknél a további fejlesztések lehetősége is a tervek között szerepel.

Megyénkből az ózdi Általános Művelődési Központ könyvtára illetve a miskolci Herman Ottó Gimnázium részesült támogatásban.

Felvételizőknek

Miskolc (ÉM) – A Miskolci Matura Gimnázium felvételt hirdet 8. osztályos tanulók számára. A felvételi időpontja: február 22., szombat reggel 8 óra.

A felvételi vizsga írásbeli (műveltségi-intelligencia teszt) és szóbeli (kommunikációs készségfelmérés, elbeszélgetés) részből áll. Jelentkezni az általános iskolák által kiadott jelentkezési lapon lehet, melyen fel kell tüntetni a választott emelt szintű tantárgyat (angol, német, latin, számítástechnika). Az iskola működési költségeihez szülői hozzájárulást jeles, kitűnő, mozgássérült tanulók esetében nem kérnek.

További információt a 334-868-as telefonszámon kérhetnek az érdeklődők.

A BÁLINT SÁNDOR MŰVELŐDÉSI HÁZ
(Szeged, Temesvári krt. 42.)
szeretettel és tisztelettel
meghívja Önt és kedves családját

KLETZ LÁSZLÓ

képzőművész,
a
Diósgyőri Képzőművész Stúdió
vezetője

jubileumi vándorkiállítására,

melyet
1998. május 12 - június 2.
között rendezünk meg

a
BÁLINT SÁNDOR MŰVELŐDÉSI HÁZBAN

KLETZ LÁSZLÓ

"A SZERETET NYELVÉN,
AVAGY
KONSTRUKTÍV ÁLMOK"

- a művész

50.

önálló tárlata.

Bevezetőt mond

- 1998. május 12-én, kedden
este 1/2 6-kor -

Kiss Ernő
igazgató.

A kiállítás munkanapokon 10 - 18 óráig,
valamint a művelődési ház rendzevényei
előtt 1 órával tekinthető meg.

Megtiszó

„Szólhatok az emberek, vagy
az angyalok nyelvén,
ha szeretet nincs bennem,
csak zengő érc vagyok,
vagy pengő cimbalom.
Lehet prófétái tehetségem,
ismerhetem az összes titkokat
és minda a tudományokat,
hitemmel elmozdíthatom a hegyeket,
ha szeretet nincs bennem, mit sem érek.

Szent Pál: A korinthusiakhoz ír
(első levél - 13,1-2.)

apróhirdetések

Telefonos hirdetésfelvétel

412-845
(fax is)
342-694

Reggel 8-tól délután 2 óráig

HA DÉLUTÁN 2 ÓRÁIG FELADJA HIRDETÉSÉT, LAPUNKBAN MÁSNAP MEGJELENIK!

Hirdetések felvétele Miskolcon

- Magyar Hirdető, Uitz Béla u. 1–3. ☎ 340-464
- ÉM Hirdetésfelvételi Iroda, Széchenyi u. 15–17 ☎ 341-893
- Végső Ingatlanügynökség, Széchenyi u. 36. ☎ 347-915
- Miskolci Nemzeti Színház, jegyiroda, Déryné u. 1 ☎ 344-862
- Fair Contact Manager Iroda, Széchenyi u. 8/2. ☎ 351-894
- Borsodi Nyomda portája, Bajcsy-Zs. út 15. (8–14 óra között)
- Westel–Déli Hírlap, Orion-márkabolt, Kazinczy u. ☎ 356-467

ingatlan

Kétszobás lakás eladó az Árpád utcán. Érd.: a 379-495-ös telefonon, hétköznap du. 4 órától.

Bő termésű, 110 db szilvafás kertszövetkezeti rész eladó. Érdeklődni: 349-224-es telefonon, 17 óra után.

FIGYELEM! Garzont, vagy másfél szobás lakást vennék, készpénzért, ajánlatokat a 384-137-es telefonszámra kérem.

Kétszobás lakás eladó az Árpád utcán. Érd.: a 379-495-ös telefonon, hétköznap du. 4 órától.

1 + 2 félszobás, telefonos, OTP-lakás, teljes berendezéssel, vagy üresen, fizetési könnyítéssel, igényesnek eladó. Érd.: Fekete, Miskolc, Kölcsey F. u. 23. II/9. 18 óra után.

Belvárosi 1,5 szobás lakás eladó. Érd.: 18 után, 378-297.

Eladó Boldván 3 szobás, összkomfortos, teljesen felújított családi ház, garázs 1063 négyzetméter telekkel. Irányár: 1,5 millió Ft. Érd.: Végső Ingatlanügynökség. Miskolc, Széchenyi út 36. 347-915.

90 százalékos készültségű kertes családi ház Bőcsön eladó, kp. + OTP-átvállalással. Érd.: Bőcs, Hősök út 68. (Kunszt) vagy a 46/379-053-as telefonon, 19 óra után.

Eladó a Kellner Sándor utcán 35 nm-es, 1,5 szobás, felújított, panorámás lakás. Irányár: 820 000 Ft. Végső Ingatlanügynökség 347-915.

Martintelepen új családi ház, igényesnek eladó. Központi fűtés, hat szoba, rendezett kert, telefon. Érdeklődni: napközben a 380-257-es telefonon.

Elcserélném miskolci kertes családi házra, Kulich utcai háromszobás, összkomfortos, tehermentes lakásomat, ráfizetéssel vagy belvárosi 1,5 szobás lakás hozzáadásával értékegyeztetéssel. 369-540.

Budapesti lakás 5,2 millióért a Moszkva térnél eladó. Tel.: 1-150-180.

Görömbölyön nagy családi ház eladó. Ára: 2 200 000 Ft. Érdeklődni: 319-834.

Nyékládházán központi helyen építési telek, lábazitig kész, üzlethelyiségnek kialakítható, nagy pince, építési anyagok eladók. Gáz, víz, villany van. Érdeklődni: Nyékládháza, Vasút út 35. Diófa büfé. Tel.: 391-393.

Luxus kivitelű, 6 szobás családi ház Miskolcon eladó. Érd.: 46/322-122.

Középszer utcai 35 nm-es, másfélszobás lakás eladó, vagy nagyobbra cserélendő. Érd.: 368-880.

A

Sooter's

FOTÓ

nem emelte árait!

'93 ban IS '92 ES ARAKON!

A SOOTER'S A LEGOLCSOBB!

Uzleteink: a villanyrendőrnél, a Széchenyi u. 46 és a Búza tér sarkánál, a Zsolcai kapu 1. szám alatt

POLAROID

igazolványképek készítése 3 perc alatt.

SZUPERMINŐSÉG!

albérlet

Kiadó bútorozott szobát keres magányos pedagógusnő, Diósgyőr kivételével. Érd.: Végső Ingatlanügynökség. Miskolc, Széchenyi út 36. 347-915.

Egyedülálló nyugdíjas mezőgazdász férfi, kertes házban, különbejáratú szobát keres albérletbe. Árajánlatokat: 313-254.

állást keres

B-kategóriás jogosítvánnyal, kereskedelmi és vendéglátóipari végzettséggel állást keresek. Tel.: 364-896.

adás-vétel

EZ IS

FLAMAND

KÖNYVAKCIÓ 30—50%-OS ENGEDMÉNNYEL!
Miskolc, Mélyvölgy u. 4. sz. Telefon: 353-475.

Lakókocsit utazáshoz bérbe adok. Érdeklődni: 363-151.

Gázkonvektor, használt, eladó. Tel: 364-028, este 6—8 óra között.

Fel nem használt, litván hullámpalát veszek. Tel.: 362-573.

Ha egyszer jót akar, vásárolja az

FERBOK®
WC ÖBLÍTŐ-t

– Több, mint 50%-os vízmegtakarítás
– Magyar szabadalom

Kapható a szaküzletekben és a gyártótól utánvéttel is.

Ára: 2990,– Ft

Miskolc,
Szerdahelyi K. u. 7.
Tel.: 46/370-053

FELSZERELÉSÉT IS VÁLLALJUK!

Törzskönyvezett perzsa kiscicák eladók. Érd.: 359-036.

Kilenc hónapos garanciával olcsón eladó AT 386 DX/40 Mhz, 2 MB RAM, 40 MB HDD, 1,2 MB FDD, 101 g billentyűzet, VOA monitor. Érdeklődni telefonon: 46/372-766.

garázs

Garázs eladó a Hadirokkantak útján. Telefon: 355-458.

jármű

Roburból átalakított büfékocsi eladó. Érdeklődni: 323-800, vagy 378-735.

Opel Corsa Swing 43 ezer kilométerrel eladó. Érd.: 320-679 telefonon.

11 éves Trabant 1 év műszakival áron alul eladó. Érdeklődni: Miskolc, Bokányi u. 50. Újhelyi.

Új olasz autók a katalógusi árnál jóval olcsóbban eladók. Érd.: de. 376-405.

oktatás

Oktatási iroda június 1-jével újságíró-stúdiót indít. Az egy hónapos tanfolyamra jelentkezés: munkanapokon 8—16 óráig, 345-297, 16 óra után a 391-759-es telefonon.

vegyes

MÉG MINDIG

FLAMAND

pékség

MISKOLC, SZÉCHENYI ÚT 12.

GERINC-, HÁT- és DERÉKFÁJÁST, végtagzsibbadást, lumbágót, ízületi bántalmakat, idegrendszeri panaszokat (neurózis, szexuális zavarok, evéskényszer, álmatlanság), emésztési rendellenességeket, légúti megbetegedéseket gyógyítanak — immár két éve, kiváló eredménnyel — a Miskolci Természetgyógyászat ukrán orvos-természetgyógyászai. KOMPLEX TERÁPIA. Semmelweis u. 3., telefon: 326-519.

Gépírást — 4—6 órás munkaidőben, illetve otthon — vállalnék. Telefon: 324-737.

Környezetvédelmi vizsgához biztos siker a Bilstein motoradalék. Miskolcon csak a Lévay u. 13. szám alatti autósboltban kapható.

NOVICO®-VÁM
SZOLGÁLTATÓ IRODA

- vámtanácsadás
- vámügyintézés

MISKOLC TECHNIKA HÁZA
☎ (46) 325 - 055, 325 - 233
FAX (46) 325 - 803

ANYAKÖNYVI HÍREK

HÁZASSÁGOT KÖTÖTT

Naár Vendel és Kis Ildikó; Kovács Béla Károly és Keresztély Valéria Magdolna; Tóth László és Székely Krisztina; Csontos Attila Zsolt és Kövér Gabriella; Kovács Zoltán és Demeter Anita; Rajz József és Grenyó Andrea; dr. Poduszló Ernő és Prorok Ildikó; Éles Tibor és Antal Margit; Hornyik Gyula és Sípos Etelka; Mihalik Barnabás és Barna Anna.

Darabos József és Kékedi Margit; Pogány György József és Szakács Margit; Szilágyi Róbert és Vida Rózsa Enikő; Papp József és Borbély Mónika; Szatmári Róbert Zsolt és Nagy Anna; dr. Czecz Zoltán és Paulovics Anita Zsuzsanna.

Sok boldogságot kívánunk az ifjú pároknak!

VEVŐSZOLGÁLAT CÉLJÁRA 100–150 m²-es,

Miskolc, belvárosi, földszintes, utcai

irodahelyiséget

keres országos hatáskörű cég.

Ajánlatokat a Déli Hírlap titkárságára (3527 Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky u. 15.) kérjük, WESTEL jeligére.

VÁSÁRI DISZKONT ÁRUHÁZ

MISKOLC, VÁGÓHÍD ÚT 4-6.

II. emeleti galériánkban Czeglédi Júlia textiltervező iparművész kiállítását tekinthetik meg az érdeklődők. Az itt kiállított alkotások áruházunkban megrendelhetők.

Továbbra is tart a rendkívüli hitelakció!
Már 19%-os átlagkamatra vásárolhatnak és csak a hitel kezelési költségét kell befizetni az áruház pénztárába.

Heti ajánlatunk:

- Mikrohullámú sütők
- Olajsütők
- Elektromos húsdarálók és gyümölcscentrifugák
- Elektromos kenyérszeletelők
- Villanyborotvák, vasalók, kávéfőzők, páraelszívók
- Porszívók, hűtők, fagyasztók
- Gáztűzhelyek, gáztűtők és vízmelegítők

Továbbá: vasalóállványok, ruhaszárítók, Flair kerti bútorok, szórakoztató elektronika, lakásvilágítási cikkek

Valamint: bográcsok, zöldségtárolók, virágcserepek, virágládák, virágkelyhek, szovjet és magyar női kerékpárok

Áruházunk telefonszáma: 06 (46) 345-206 közvetlen, vagy 349-811/217, 218, 219 mellék

Szerszámáruház

Olcsó áron, széles választékban kínálunk:

- Professzionál és barkács szerszámgépeket
- Fogókat, csavarhúzókat
- Csigafúrókat, menetfúrókat, menetmetszőket
- Szegeket, csavarokat
- Dexion állványokat

Szolgáltatásunk: kulcsmásolás.

Telefonszámunk: 06 (46) 349-811/243 mellék

Vasudvar

Még tart a rendkívüli csatornavásár!

Alumínium ereszcsatorna	222 Ft/m
Horganyzott ereszcsatorna	140 Ft/m

Kedvezményes áron kínálunk továbbá:
Háztartási falétrákat, acéllemez fürdőkádakat, radiátorokat, horganyzott és fekete huzalokat, szögacélokat, zártszelvényeket.

Szolgáltatásunk: díjtalan méretre darabolás

Telefonszámunk: 06 (46) 349-811/244 mellék

Áruházaink szombaton 8-13 óráig, a hét többi napján a megszokott rend szerint tartanak nyitva.
Áruházunk parkolóját díjtalanul vehieti igénybe!
Értékesítés diszkont áron!

ÁRAINK AZ ÉRVEINK!

Tipo Mark

VILÁGSZTÁROK BUDAPESTEN!

UTAZZON KONCERTJEIKRE A VÉDELEM KOMFORT-tal!

METALLICA, CULT:
jún. 9., MTK-pálya
BRIAN MAY
(a legendás QUEEN gitárosa):
jún. 27., Kisstadion
U2:
júl. 22., Népstadion
DEPECHE MODE:
júl. 26., Népstadion
BON JOVI, BILLY IDOL:
szept. 1., Népstadion
Koncertjegyek igénylése, illetve a koncertekre indított autóbuszokra jelentkezés:
VÉDELEM KOMFORT UTAZÁSI IRODA,
Miskolc, Középszer u. 11.
Tel.: 365-828

HONDA

NIPPONMOTORS Kft.
Miskolc, Szputnyik u. 5.
Tel: 46/313-258, 326-056
BAZ, Heves, Nógrád megyei
Hivatalos márkakereskedés és szerviz

Miénk a jövő!

A HONDA nem csak egy sportos autó, de a család számára is kényelmes!

Keresse nálunk a HONDA bármelyik tipusát!

Ne utánunk nézzen! Velünk járjon!

Feszültségek a Bonanza Banzaiban

Kitörni a zenei skatulyából

Interjú Kovács Ákossal (1.)

Vitathatatlan tény, Magyarország jelenleg legnépszerűbb zenekara a Bonanza Banzai. Amíg a többi együttes egy-kétszáz néző előtt ad koncertet — többek között Miskolcon is —, addig a Kovács Ákos vezette zenekar sportcsarnokokat tölt meg most zajló országos turnéján. A csapat a múlt héten városunkban közel háromezer néző előtt lépett fel a városi sportcsarnokban.

A buli előtt ültünk le egy kis beszélgetésre az együttes frontemberével, Kovács Ákossal.

— Milyenek a turné eddigi tapasztalatai?

— Jószerivel mindenhol telt ház előtt játszunk. Legtöbben eddig Székesfehérváron voltak, ahol mintegy háromezren préselődtek ösz-sze a csarnokban.

— A közelmúltban jelent meg a szólólemezed, amely elég személyes hangú felvétel lett. Mi késztetett arra, hogy egy ilyen, a Bonanzától eltérő hangvételű albumot adjál ki?

— Nekem minden dalom személyes hangú, ilyen beállítottságú vagyok. Tény, hogy a Kapcsolatok című lemezem intimebb mint a zenekari számok, mivel sokkal kevesebb elidegenítő elektronikus effektet alkalmaztam, mint amennyivel a Bonanza operál. Azért készítettem szólólemezt, mivel nem akartam magam bezárni egy zenei skatulyába, engem ahhoz túl sok zenei stílus érdekel, hogy egy techno-énekesként tartsanak számon. Félreértés ne essék, az is vagyok, de sok minden másban is ki akarom magam próbálni.

— Hogyan fogadta a Bonanza másik két tagja a szóló próbálkozásodat?

— A Zsolt egy dal erejéig, mint szerző közreműködött, míg a Gábor kifejezetten a szintetizátor-zene elkötelezett híve, így ő nem kapcsolódott be a munkába. Különösebb viszonyromlást ez nem eredményezett, a zenekaron belül így is, úgy is nagyon feszült a kapcsolat.

— Feszült? Erről még nem nagyon tud a közönség.

— Persze, tudod, mi hárman nagyon különböző emberek vagyunk, más-más kulturális indíttatással megyünk három nagyon eltérő irányba. Ezt bizony nagyon nehéz egyeztetni. Minden tartós értékeket létrehozó konstrukcióban van úgynevezett termékeny feszültség, amelynek persze vannak terméketlen oldalai. A mi esetünkben nagyon sok terméketlen oldal van. Igazság szerint nem lehet olyan sikeres zenekart mondani, amelyet nem visel meg ez az iszonyú stressz. A lényeg azonban az, hogy a közönség azt kapja a pénzéért, ami természetesen jár. Ez rajtam nem múlik, a maximumot próbálom nyújtani. Egy-egy előadáson 3—4 kilót is leadok.

— A legutóbbi Bonanza Banzai-lemezen szerepel egy mondat: Miért nem írsz soha vidám dalt? A zenekarra sem jellemző a túlzott vidámság.

— Igen, elég gyakran szembesítenek a saját dalszövegeimmel. Például felemlegetik az Érinthetetlenek egyik sorát: Vigyázz, ha ledől a bálvány! Ezek az emberek azonban elfelejtik, hogy ezeket a szövegeket én írtam, ebben az esetben például azért, mert tudom mennyire rossz a bálványsággal azonosulni. A te kérdésedre válaszolva, az idézett Vidám dal valóban csöppet sem vidám. De, hogy folytassam a dalszöveget: „Míg körbevesz az értetlen zaj" — és ez alatt mindenki azt ért, amit akar — „addig nem is szólhat másról a dal". Szerintem ez így világos.

(Az interjú második részét, amelyben többek között a meghiúsult Depeche Mode—Bonanza Banzai világturnéról nyilatkozik Ákos, holnapi számunkban közöljük.)

H. Sz.

JUBILEUMI KIÁLLÍTÁS TISZALÚCON

A szeretet képzőművésze

A STÚDIÓ KULTURÁLIS MISSZIÓJA

Alighanem egyfajta kulturális missziónak tekinthető Kletz László festőművész eddigi életútja, munkássága. Az 1950-ben született művész 1972 tavaszán szerepelt először kiállításon, s immár jubileumhoz érkezett, mégpedig a tiszalúci Petőfi Sándor Galériában, a századik tárlaton vesz részt.

Ama „átkosban" már stúdiót alapított. S itt érdemes egy pillanatra elidőzni. Tudniillik nem szakkör az 1976 óta működő Diósgyőri Képzőművész Stúdió, nem tartozott soha művelődési intézményhez, s ezen keresztül a politikához, hanem mindmáig szponzorokkal tartja fenn magát. A menedzsertípusú *Kletz László* irányítása mellett, csaknem 140 kiállításon vettek részt a stúdió tagjai. *K. Fekete Mária, K. Juhász Ilona, Kostyó László, Kurta Zsuzsa, S. Marján Ida, Szűcs László, Tőkey Péter, Veres Attila, Szlifka Anna.* S bár a stúdió tagjai korban, művészi felfogásban, kifejezőképességben különböznek, de a művészet iránti tisztelet, szeretet, egymás megbecsülése hatja át találkozóikat.

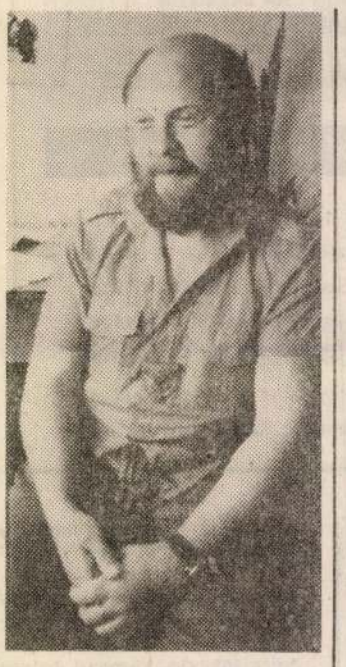

Kletz László számos társadalmi megbízást is teljesít. Többek között az Állat- és Természetvédelmi Egyesület megyei ügyvezető titkára, országos tanácsnok, az országos vezetőség tagja, ugyanakkor a Nemzetközi Állatvédő Szervezetbe is beválasztották. Úgy véli, hogy egy művésznek a mai korban nem csupán képeivel kell hatnia, hanem bizonyos részt is vállalni a napi teendőkből. Következetesen közvetítik a Borsod megyei képzőművészeti kultúrát az ország más tájaira, sőt a határon túlra is. Ő maga egyébként rendszeresen publikál, számos írása jelent meg, s nemcsak a természetvédelem-, vagy állatbarát-ügyekben emelte fel szavát, hanem a képzőművészeti nevelésben is.

Egyik méltatója így emlékezik meg róla: „Kletz László fontos képességet birtokol, átérzi és képes át is adni a személyes hit erejét. Képeinek jelentős részén a terek és a jelképek egy visszafogott, de feszültségektől sem mentes, leginkább az ikonok zárt rendszerét idéző világot mutatnak. Az ábrázoltak — épületek, emberalakok — tömbszerűen, a konstruktivizmus hagyományainak megfelelően bizonyos mozdulatlanságot jelölnek."

A legutóbbi kiállításának címe Konstruktív álmok, s mottója Szent Pálnak, a Korinthusiakhoz írt leveléből, mégpedig a Szeretet Himnuszából vett idézet, nevezetesen: „Szóljak bár emberek, vagy angyalok nyelvén, ha szeretet nincs bennem, csak csengő érc vagyok, vagy pengő cimbalom. Legyen bár prófétáló tehetségem, ismerjem bár az összes titkokat és minden tudományt, legyen akkora hitem, hogy hegyeket mozgassak, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek."

Aki ellátogat Tiszalúcra, s megtekinti a május 31-ig nyitva tartó kiállítást, meggyőződhet arról, hogy zaklatott világunkban egy őszinte, tiszta ember, a művészet eszközeivel hívja fel a figyelmet a szeretetre, az egyetlenre, amely rendező elv lehet a világban, megtartónk és megmentőnk egyaránt.

(karosi)

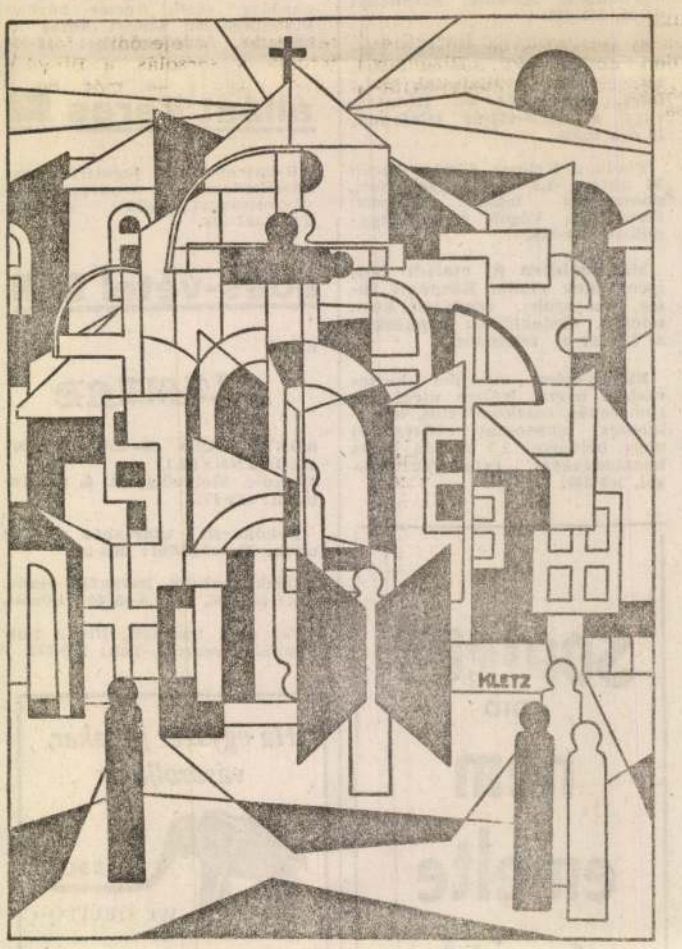

** Golgota* — *Kletz László munkája*

Tegnap a magyar, ma a matematika

ÍRÁSBELI

Érettségi menetrend

Megkezdődött.

Sőt, azóta már folytatódott is, a mai matematikával.

Tegnap reggel 6 órakor már a Magyar Televízió épületében ülésezett az a bizottság, amely a magyar érettségi tételeket kisorsolta, hogy azután tévén és rádión keresztül közöljék a címeket az érintettekkel: érettségizőkkel és érettségiztetőkkel.

A középiskolák tévével, videóval, rádióval „felszerelve" vették az adást — miként ma is —, hogy azután a kérdések, tételek, illetve a matematikafeladatok sorszámai felkerüljenek a táblákra és kezdődjék a munka.

Miskolcon 112 érettségiző osztály összesen 3416 tanulója ír — most, illetve a jövő héten, vagy két hét múlva. Attól függően, hogy nappali, esti vagy levelező tagozatra járnak, illetve egyetemi-főiskolai felvételivel közös érettségit írnak-e.

A nappali tagozatosoknak a tegnapi magyar és a mai matematika után szerdán lesz a német, csütörtökön a fizika és az orosz, pénteken az angol, a jövő csütörtökön a francia és a latin írásbeli. Az estiseknek és levelezőknek június elsején kezdődik az írásbeli.

A 112 miskolci érettségiző osztály közül 90 a nappali, 22 az esti és levelező. Utóbbiakban 597-en, a nappali tagozaton 2819-en végeznek.

Akik magyarból felvételiznek, azok indigós papírra írtak, az első példány megy a választott felsőfokú intézménybe. A többi közös érettségi-felvételi menetrendje a következőképpen alakul: 24—25—26-án írnak azok, akik matematikából, fizikából, biológiából, kémiából, angolból, németből vagy (és) franciából felvételiznek. A miskolciak és a megyénkbeliek valamennyien a Miskolci Egyetemen írják meg dolgozataikat.

A magyar kivételével — amelyre négy óra van — valamennyi tárgyból háromórás az írásbeli. Mint köztudott, az osztályteremben nem tartózkodhat szakos tanár, miután megkezdődik az írásbeli. A felügyelő tanárok óránként váltják egymást, külön van folyosói felügyelet. Az sem újdonság, hogy egy teremből mindig csak egy tanuló mehet ki WC-re és a dolgozatára rákerül, hogy mettől meddig volt kint.

Képeink a Földes Ferenc Gimnáziumban készültek, ahol 7 osztály 232 maturálója 24 teremben írta meg tegnap a magyart. Amelynek tételei a következők voltak:

1. A költői én és a külvilág változásai Babits Mihály költészetében, vagy

2. Csokonai Vitéz Mihály A tihanyi Ekhóhoz című versének értelmezése; vagy

3. Egy szabadon választott XIX. századi magyar regény elemzése.

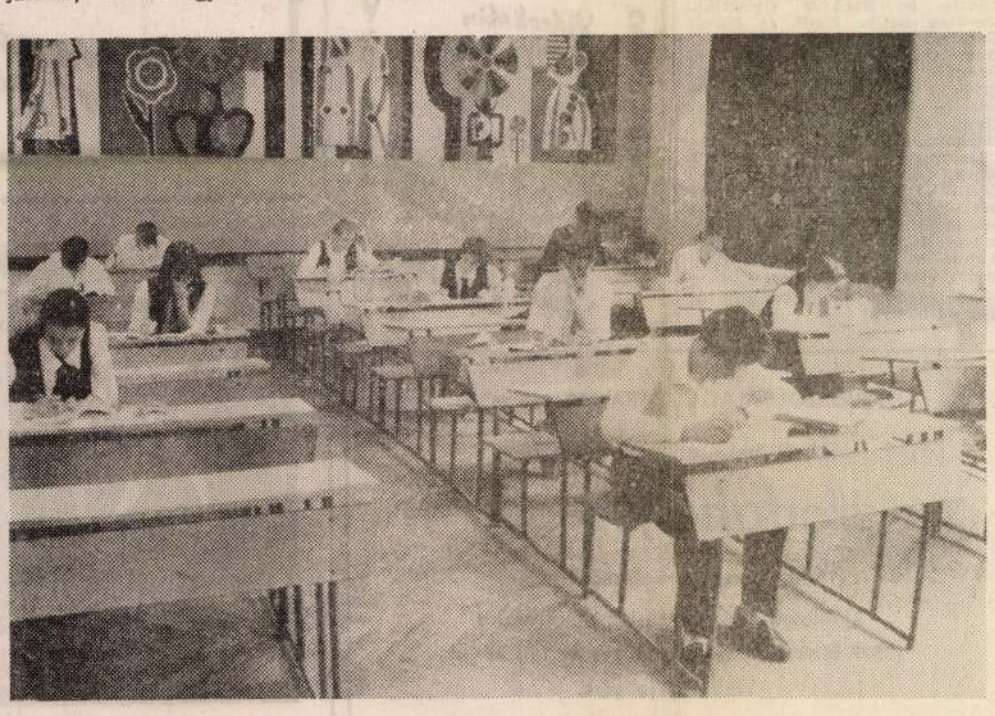

** Elmélyülten, munkában* — *(Czakó Lajos felvétele)*

Növendék-hangversenyek

A Múzeumi Világnap rendezvényeinek keretében az Egressy Béni Zeneiskola növendékei hangversenyeztek a Hermann Ottó Múzeum Képtárában. A koncert érdekessége az volt, hogy az iskola 44 tanulója Bartók: Gyermekeknek és Mikrokozmosz köteteiből szólaltatott meg részleteket igényes előadásban. Az 1 órás hangversenyt nagy érdeklődés kísérte.

*

Fürth Lívia (Tv2) és *Magyar Kornél* (Magyar Rádió) aláírásával az alábbi levél érkezett az iskola címére:

„Örömmel értesítjük, hogy a szerkesztőbizottság elbírálása alapján a Miskolci Egressy Béni Állami Zeneiskola a legmagasabb pontszámot elért 20 iskola egyikeként elnyerte a versenyzés jogát a Magyar Rádió és Tv2 szervezésében, 1993. október 3.—december 19. között rendezendő növendékhangversenyre.

A verseny valamennyi fordulóját —, amelyre mindig vasárnap de. 11 órakor kerül sor — a Magyar Rádió egyenes adásban közvetíti. A Tv2 az elődöntőről összefoglalót készít, a középdöntőt és a döntőt a Magyar Rádióval együttesen élőben sugározzák.

A Víg özvegy előadásaihoz

Muzsikusokat vár a fesztiválzenekar

A Miskolci Nyári Fesztivál fesztiválzenekart szervez. A feladat a Víg özvegy előadása, amely előreláthatólag július elsejétől augusztus elejéig köti le a zenészeket. A zenekari próbarend a következő: VII. 3., 4., 5., 6. Víg özvegy zenejavító próba; VII. 12., 13., 14. Víg özvegy színpadi próbák; VII. 15., 16., 19. Víg özvegy-előadás; VII. 21-én Víg özvegy-előadás; VII. 22-én Víg özvegy-esőnap; VII. 25 én Víg özvegy-előadás; VII. 28-án Víg özvegy-előadás; VII. 29-én Víg özvegy-esőnap; VII. 30., 31., VIII. 1. Víg özvegy-előadás; VIII. 2-án Víg özvegy-esőnap.

A zenekarba május 25-ig lehet jelentkezni a Miskolci Nyári Színház titkárságán: 3525 Miskolc, Kossuth u. 11. szám. Telefon: 349-843.

DÉLI HÍRLAP / 7

1993. május 18.

Tisztelettel meghívjuk Önt
Az egri Ifjúsági Házba,
1993. április 7-én 17 órára

KLETZ LÁSZLÓ

"Konstruktív álmok"
című kiállításának megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
Dr. Löffler Erzsébet
a kulturális bizottság vezetője

A kiállítás megtekinthető:
április 7-től 28-ig

Kletz László

1950-ben született festőművész, aki 1972 tavaszán szerepelt először kiállításon. Az eltelt két évtized alatt Magyarországon és külföldön 99 tárlaton szerepelt.
1976-ban megalapította a Dósgyőri Képzőművész Stúdiót, melynek azóta is vezetője. Hazánkban ez az első olyan alkotó közösség, mely nem tartozott soha művelődési intézményhez, szponzorokkal tartja fenn magát.
Legmagasabb szintű szakkörvezetői, valamint képzőművészeti menedzser végzettséggel rendelkezik. Rendszeresen publikált 1991-ig a Diósgyőri Munkás című hetilapnál, jelenleg az Encsi Hírek című havilap külső munkatársa.
1984 óta folyamatosan részt vesz a Közép-Európa Nemzetközi Művésztelepen történő továbbképzésen Tokajban.
1989-ben megkapta a Művelődési Miniszter miniszteri kitüntetését. Miskolci megrendelésre díszlettervezőként és iparművészként is sikeresen helytállt.
Kletz László fontos képességet birtokol: átérzi és képes átadni a személyes hit erejét, ami ebben a világban csöppet sem elhanyagolható tényező. Képeinek nagy többségén a jelképek és terek egy visszafogott, de feszültségektől nem mentes, leginkább az ikonok zárt rendszerét idéző képvilágot sejtetnek. Az ábrázoltak -épületek, ember-alakok egyaránt tömbszerűek, a geometrikus formák -a konstruktivizmus hagyományainak megfelelően- a hangsúlyos rendszerelvűség mozdulatlanságát jelölik, s ezen a tereket kitöltő tiszta színek sem oldanak.
A kiállítás címe csapda. Az ábrázolt világ nem álomszerű, éppen statikussága, nem oldott, nem-lebegő volta miatt nagyon is valóságos. Valósága szimpatikus, mert emberi. Modern, vallásos, művészet.
Alkotásai üdítő forrásvíznek hatnak a mai zaklatott világunkban, a szépség örökértékű művészi élményével ajándékozza meg a látogatót.

Képei külföldi gyűjtőknél is megtalálhatók,
Angliában, Németországban, Franciaországban,
a Szlovák Köztársaságban.

Főbb kiállítóhelyei:
Abádszalók, Baja, Balmazújváros, Békéscsaba,
Budapest, Debrecen, Dunaújváros, Edelény,
Eger, Encs, Emőd, Fehérgyarmat, Füzesabony,
Gyöngyös, Hatvan, Hernádnémeti, Jasov,
Kazincbarcika, Kapuvár, Kiskőrös, Kisvárda,
Komló, Lenti, Makó, Mád, Mezőkövesd,
Miskolc, Nyékládháza, Nyíregyháza,
Oroszlány, Ózd, Pápa, Pásztó, Pomáz,
Putnok, Sárospatak, Szarvas, Szentes,
Szikszó, Szolnok, Szombathely, Tamási,
Tiszaújváros, Tiszavasvári, Tokaj.

A kiállítás mottójául:
"Szóljak bár emberek vagy angyalok nyelvén,
Ha szeretet nincs bennem,
Csengő érc vagyok, vagy pengő cimbalom.
Legyen bár prófétáló tehetségem,
Ismerjem bár az összes titkokat és minden tudományt,
Legyen akkora hitem, hogy hegyeket mozgassak,
Ha szeretet nincs bennem,
Mit sem érek."

Nyomdász BT. Eger

KLETZ László

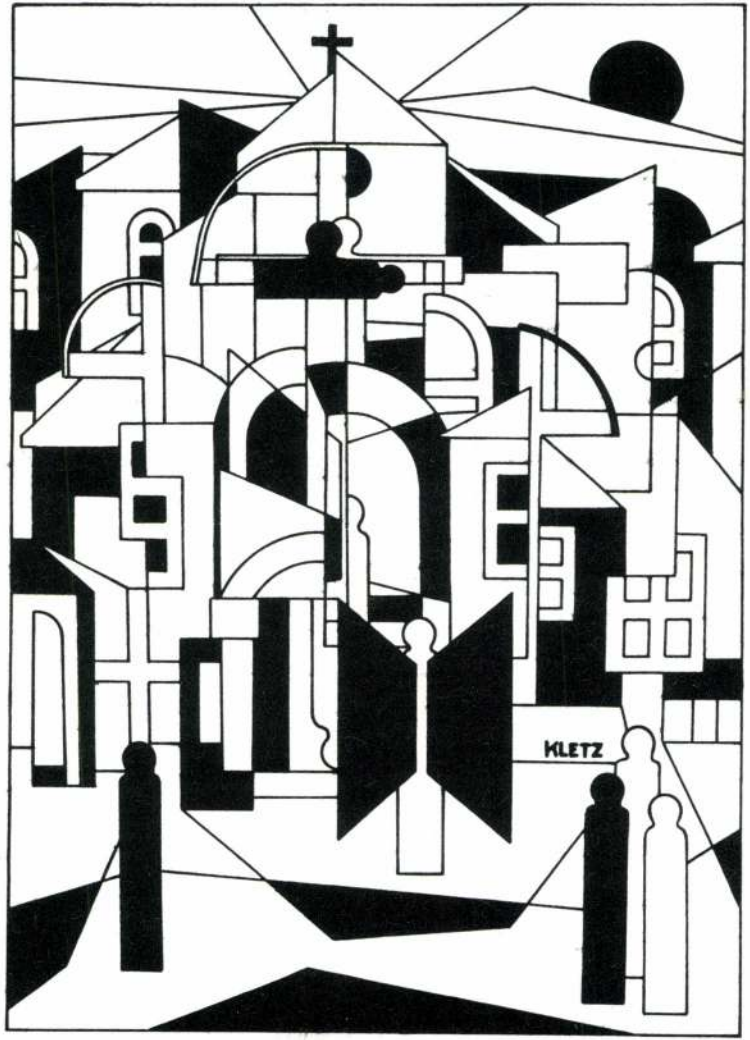

Klič, J.

Batthyányi Lajos gr.:

Mellig, kissé balra ~~nézve~~ fordult, diszes keretben. Teje elől kopasz, haját előre fésülte, bajusza és szakálla hosszú. Ingének lehajtott gallérja széles, atillája szétáll, vállra vetett mentéje szémes. A galyakból készített keret sarkain Kossúth Lajos hatos fogaton való megérkezése, az 1848-diki országgyűlésnek megnyitása, ~~és~~ valamint Batthyányi bucsúja és kivégeztetése látható. Felirata a kép alatt négy sorban:

„1849. 1870.
GRÓF BATTHYÁNY LAJOS
TEMETÉSI GYÁSZÜNNEPÉNEK
EMLÉKÉRE"

alól balra: „Joh. Tomassich"
s jobbra: J. Klič
1870"

Könyomat (?) az alányomás méretei 49.7 : 34.5 cm.

Ltsza 8695.

107/95 № 90.

T. 3847.

és köröndökkel megerősitett vár fog-
t hegyek képezik, az előtérben pe-
hajt. Felirata:

1. Castello és befejezése: 7. Temes f.

6 : 10.5 cm.
ne del Danubio, Bologna 1685.

Klezán Károly
ezüstműves
1825-ben 20 éves, rézm-
szakosztály

Klezán Károly, ezüstműves, 20 éves korában, 1825-ben iratkozott be a rézmetszők szakosztályába.

lásd
Fleischer Bécs. 58. l.

Klezar (Kletzan)

Károly

erüstmüves

l.

Honvedmagyar Bécsben

8. l.

Bürgöprunel

Benkereenawol [illegible]

Kletzar Károly

Győr 1821–1824

l.

Jankó Ötvös apródok

12. l.

Kletzer

l.

Lykanemzromantika
203. l.

MDK

Kleyber Karolina, I.év.müv.növ.

szül. Szentgotthárdon 1897.febr.14. ág.ev. 4 polg. - 1920/21. II. elsőéves művésznövendék. Tanára: Deák Ebner Lajos.

?

KLEZACKEN Mátyás kerecsendi kőmüves 1752-ben a kerecsendi kocsmaház épitkezésénél találkozunk személyével.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

mdk

Kliber Geza tipografus

tyévi üdvözlőlap

1. Szemelvények az 1962-63 i Tipografus Továbbképző
Tanf. munkáiból

Magyar Grafika 1963, 3. sz 155. l

M.D.K.

Klezacken Mátyás, heregcsendi kőműves

neve 1752-ben a heregcsendi kocsmakár építtetésénél fordul elő.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 350. old.

MDK

Klicker Antal kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Klicher

festo

festette a pannon-

halmi monostor

könyvtárának

freskóit.

Magyar Könyvszemle

1924. 31.

Nem Klieber-rel

téverstiönze, aki az

ott levő szobrot

készítette?

KLICK, Lorenz, pozsonyi kőművesszegéd

L. K., Maurergesell, 9 hónapos lánya meghalt.
(1804, 661 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Klics Albert

stul. Kassán 1869
4 polg.

1890/91 I-II. vendégl.

Legatus V. 252.

Klics Albert

1890/91

Ferképzomfoiskévk

101.l -

ERECHTHEION, az athéni Akropolis legrégibb szentélye, amelyet a perzsa pusztítás után, a Kr. e. V. sz. utolsó negyedében építettek fel végleges alakjában, a városvédő Athena Polias és Poseidon Erechtheus tiszteletére. Ennek megfelelően a templom két cellát foglalt magába, Athenáét, amelybe hatoszlopos ión portícuson át lehetett bejutni és Poseidonét, a tulajdonképeni E.-t, négyoszlopos, pompás ión csarnokkal s egy előtérrel, amelyben az Athena szent olajfájának öntözésére szolgáló ciszterna volt elhelyezve. Ebből nyílik a karyatidák (korák) csarnoka, a templom legszebb része, amelynek mennyezetét oszlopok helyett hat pompás leányalak hordja. A Poseidon-cella előcsarnoka előtt állott a Pandroseion, Pandrosos nyílt szentélye a szent olajfával. Az E. nemes ión formáival s finom részleteivel a görög építészet gyöngyei közé tartozik. *Barát.*

ÉREMKEDVELŐK EGYESÜLETE. Budapesten 1905. alakult. A magyar érem- és plakettművészet fejlesztése a célja s tagjai részére évenként tagilletményül valamely hazai művésszel érmet vagy plakettet készíttet. Néhány nagysikerű éremkiállítást is rendezett. Az egyesület elnöke Ugron Gábor, alelnökök: Beck Ö. Fülöp, Procopius Béla és dr. Herzfelder Gábor. Huszonötéves fennállása emlékére az É. hatalmas, bőven illusztrált és pontos művészkatalógusokkal ellátott díszművet adott ki a régi és modern magyar éremtörténetírók, Huszár Lajos és Procopius Béla szerkesztésében.

Klics Károly, grafikus karikaturista

Mon

(1841–1926)

A prágai Klics Károly 1867-től 1869 Pesten élt, a Borsszem Jankó munkatársa volt. 1890-ben ő oldotta meg a mélynyomás minden problémáját.

Kéki Béla: A könyvillusztrálás modern eszközei

321–24. l.

A Könyv.

[Könyvbarát], byr. 1955. július

V/7.1

MDK

Klics Károly

1868-ban megalakul a Borszem Jankó, melynek kezdetben Klics Károly volt a rajzolója.

Takács Mária könyve. 1936. 32.l.

MDK

Klics Károly

Jókai Mór karikaturája, repr.
/Borsszem Jankó 187o/.

Balassa Imre: Miska bácsi torzképe.
Pérely. 14.1.

Klics Károly
Gyapkus

M.D.L

Méltatás.

Gadambos Ferenc Roxy
Művészet, 1968. julius – 14 lap

Klics Károly

Nyomtatástechnikai apróságok

A számozószekrények szerkezetének karbantartása és kezelése elsőrendű kérdés a jó gépmester előtt és aránylag nem sok munkát ad, bár, sajnos, ennek fontosságára rendszerint csak akkor ügyelünk, amikor a nyomtatáskor, illetve számozáskor nehézségek mutatkoznak. Ilyenkor azután kapkodunk fűhöz-fához, amikor már késő és a „gépnek mennie kell". Egy kis gondosság, egy kis ápolás sok és nagy kellemetlenségtől óvja meg azt a gépmestert, aki mindig a bajok megelőzésének szempontját veszi figyelembe.

A legfőbb teendő tehát az, amit egy mondatban sűríthetünk egybe és amely minden munkaeszközre vonatkozik: gépeink általános tisztántartása, gondos és kíméletes, szakszerű kezelése. Fődolog tehát, hogy a számozógép összes mozgó részei és surlódó fölületei megfelelő időben gondosan meg legyenek olajozva. Az olajozást illetően nem mindegy az olaj megválasztása sem. Leghelyesebb tapadás- és savmentes olajat használni; ilyenek az írógép- vagy óraolaj néven forgalomba hozott olajneműek. A közönséges gépolaj az ilyen apró műszerhez nem alkalmas; sűrű, tapadós volta miatt az egész szerkezet összeragad, működése bizonytalanná válik és számtalan hibának a forrása lesz.

Az olajozást legajánlatosabb a pár fillérért beszerezhető úgynevezett nullás ecsettel eszközölni minden egyes kerékközre különkülön, miközben ügyelünk arra, hogy a számozókerekek felső részére, tehát a nyomtatófölületre olaj ne kerüljön. Ha a kerekek olajozását befejeztük: akkor az ujjunkra tiszta kendőt csavarva, minden egyes kereket külön-külön többször körbe fordítunk, ezáltal a közbecseppentett olaj mindenütt egyenletesen eloszlik.

Ezek után megolajozzuk a többi surlódó és forgó fölületet. Természetes, hogy olajozni csak az előzően gondosan megtisztított szekrényt lehet, hisz különben az olajozás hiábavaló munka lenne; tehát festéktől, papirosportól s más szennyező anyagtól mentes géppel tudjuk csak munkánk eredményességét biztosítani. A szennyes anyagok különösen az egyes kerekek oldalain, továbbá a továbbítókar egyes rovátkái között szoktak meggyülemleni; eltávolításukról mindig a nyomtatás befejezte után, illetve szekrényeink elraktározása előtt kell gondoskodnunk. Ha e két alkatrész szennyes: akkor az összműködés bizonytalanná válik és állandó zavarok forrásaivá válhat.

A számozószekrények tehát a nyomtatás befejeztével 2–3 óra hosszat mosószerben áztatandók, utána benzinbe mártott erős szőrzetű fogkefével igen gondosan kikefeljük, úgyannyira, hogy sem az oldalakon, sem a fölületeken semmiféle szenny vissza ne maradjon. Ezt az eredményt maradéktalanul úgy érhetjük el, ha kefélés közben a számozószekrényt gyakran be-bemártogatjuk bő benzinbe. Ha az ilyen módon megtisztított számozó megszáradt, illetve a benzin elpárolgott, akkor minden egyes szekrényt külön-külön olajos ívbe csomagolunk és jó száraz helyen raktározunk el.

A szerkezetek olajozását a fentebb leírt módon minden esetben csak az újabb használatbavétel előtt eszközöljük.

Általánosan kétféle rendszerű számozószekrényt és módszert ismerünk. Az egyik ilyen rendszernél az egyes szekrényeket egy ennek megfelelőleg gyártott egyesítő, működtető keretbe foglaljuk. Ez a rendszer teljesen pontos működésénél fogva különösen értékpapirosoknál, valamint hasonló nyomtatványoknál használatos; egyetlen hátránya, hogy szerkezeténél fogva szedéssel egyidejűleg nyomtatni nem lehet véle, tehát a számozás csak mint teljesen külön forma eszközölhető. Ezt a rendszert keretes rendszernek nevezzük.

A másik, már általánosabban ismert szerkezet az úgynevezett nyomós szerkezetű számozó, mely központilag működtető keret nélkül alkalmazható és szedésbe is beleszedhető. Az ilyen számozógépek kezelése, illetve nyomtatáshoz való előkészítése sokkal nagyobb figyelmet igényel, mint a kereteseké, s a velük való munkálkodás csak úgy lehet eredményes, ha kezelési föltételeit betartjuk. E föltételek között a már megemlített tisztasági és olajozási föltételeken kívül még igen fontos a formának a zárása, illetve annak a szedésbe való elhelyezése is. Ugyanis a számozó teljesen zavartalan működésének ezen a területen az a legfontosabb föltétele, hogy azt erősen bezárni, megszorítani ne lehessen, tehát a bezárt szekrény minden oldalon egyenletes, igen gyenge nyomást kapjon. Ha lehet, keretezve zárjunk, úgyhogy az ilyen számozószekrényt úgyszólván ki lehessen húzni a bezárt formából. Általában ez a szekrény a szélein inkább eltűri a nyomást, mint a közepén. A számkerekek beállításakor és forgatásakor nem szabad semmiféle acélszerszámot használnunk, mert ez a kerekek sérülését idézheti elő. Legjobb erre egy fatokba foglalt vörösréz-rudacska, kaucsuk- vagy csontszerszám.

A számozás különleges egyengetést nem igényel, mégis a nyomóhenger keményebb borítása az ajánlatosabb; különösen a nyomós számozóknál fontos, hogy a szekrényt működésben tartó nyomócsillag ne nyomódjon be a borításba, mert ezáltal működési zavarok állnak be, s a nyomtatvány minősége sem megfelelő. Egyes helyeken szokásos a nyomócsillag helyére a nyomóhengeren vékony, egypontos rézlapocskát halenyvvel fölragasztani, amely módszert e sorok írója is jó eredménnyel használja.

Általában – hogy a számozók jól váltsanak – feszes, kemény, egyenletes, erős borítás kívánatos.

Föladó hengereinket számozáskor nem szabad mélyen járatnunk, mert ebben az esetben a festék lehatol az egyes számkerekek oldalára és a továbbítókarra, s ott beszáradva, meggyantásodva üzemzavart okoz. Kemény henger a számozáshoz nem alkalmas. A festék szempontjából legajánlatosabb – különösen ha a nyomtatandó példányszám nagy – külön e célra készített rövidszálú, lassabban száradó, úgynevezett számozófestéket alkalmazni. Rendkívül nagy példányszámnál – különösen, ha a papiros porzik is – elkerülhetetlen, hogy a számozók ne legyenek tele porral és beszáradt festékkel. Ilyenkor alaposabb tisztítás szükséges a fentebb már leírt módon, de ezt megelőzőleg 30 percen át a szekrényeinket ki kell főzni ebben a folyadékban: 7 és fél liter víz, egy evőkanál szóda és 0·2 gramm ciánkáli, amit bármely cinkográfusnál megkaphatunk. Nagyon elhanyagolt szekrényeket legajánlatosabb teljesen szétszedni. Általános és alapos tisztítás után, ha számozó gépeinket egyébként rendben tartjuk, azok szétszedése néha igen hosszú időre szükségtelenné válik. Lakenbach Artúr.

* * *

Gépmester kollégáink részéről igen sok panasz merült föl a stereotípiai lemezek nyomtatásakor. Szakíróink minden kérdésre megfelelnek, csak egyről feledkeznek el: mi történjék az olyan lemezekkel, melyek anyaghiány miatt, vagy bármi más takarékossági, anyagkímélési szempontból rossz, kopott, agyonnyomott és agyonstereotipált szedésről készülnek? A mai modern matricapréseknek az a hibájuk, hogy bizony nem nagyon kímélik a betűanyagot. Amelyik betű csak egyszer is belekerült egy ilyen matricaprésbe, azon meg is van annak a nyoma. Nem kívánhatjuk a főnökeinktől, hogy egyszeri-kétszeri használat után eldobják az ilyen betűket, de ha kívánnók, akkor sem tennék. Sőt nyomdáink igyekeznek lehetőleg olyan betűkből, anyagból szedni a stereotipálásra szánt szedést, amelynek már nem sokat árthat a fentemlített matricaprés. Ezért nem az új, hanem a használt anyagot sze-

egyórai szedés eladási árával és az így kapott eredmény fejezi ki a szedés kalkulációjának összegét.

A szedési óra árát a hivatalos közös nyomtatványárszabás vagy a házi önköltségszámítás szerint is különféleképpen szokták megállapítani, aszerint, hogy az óraárban már bennefoglaltatik-e az osztás és a korrektúraolvasás költsége is. Ha az óraár csak a tiszta szedés árát jelenti, úgy osztásért 30 százalékot, olvasásért még 10 százalékot szoktak felszámítani.

Leghelyesebb a szedési óra árát osztással és osztás nélkül külön-külön megállapítani. Ha tényleg szedés kalkulációjáról van szó, tehát a szedés el is osztandó, akkor a kalkulációba azt az óraárat állítjuk be, amelyikbe az osztás ára már be van számítva. Azokért a szedőtermi munkákért, melyeknél az osztás nem fordul elő – például szerzői korrektúrák, vázlatok, ólom- és linoleumvésetek, tördelés stb., külön korrektúralevonatok stb. – természetesen csupán az osztás nélkül való, olcsóbb óraár számítandó föl.

IFJ. NOVÁK LÁSZLÓ:

A nagy triász

Három nagy osztálya van a nyomdászat mesterségének-művészetének. Ezek egyike a félezer-esztendős magasnyomtatás, amit közönségesen könyvnyomtatásnak avagy tipográfiának nevezünk, s amit „az emberiség legnagyobb jótevője", Gutenberg János talált föl; másik a száznegyven évvel ezelőtt Senefelder Alajos agyából világra pattant síknyomtatás, avagy litográfia és offset-munka, a harmadik pedig a rézmetszésnek már Gutenberg előtt is megvolt primitív technikáját átugró, huszonöt év alatt hatalmas, tömeg-illusztrációkat és nagyszerű műnyomatokat termelő sokszorosítási ággá fejlődött mélynyomtatás, amelynek a mestere: Klics Károly.

Gutenberg János, Senefelder Alajos és Klics Károly: ez a három legragyogóbb csillaga a grafikai sokszorosító művészetek beláthatatlanul nagy égboltozatának.

* * *

Szomorú évfordulót ért meg a nyomdászvilág november 16-án. Ekkor volt tíz esztendeje, hogy Klics Károly, a mélynyomtatás Gutenbergje, 86 esztendős korában egy páratlanul eredményes élet után lehúnyta mindig nevető szemeit.

Ő volt a mai mélynyomtatás tulajdonképpeni föltalálója. Ő találta föl többek közt a legszebb sokszorosító eljárást, a heliogravűrt, majd pedig kifejlesztette ebből a jóval gyorsabb technikájú és a mostani nagyüzemes tömegillusztrálásnak alapjául szolgáló rákeles mélynyomtatást.

Hosszú életén át állandóan fúrt-faragott, tervezgetett, spekulált, minek folyományaképpen egyik találmánya követte a másikat.

Klics Károly, a modern mélynyomtatás föltalálója, harmincéves korában, 1870-ben. A későbbi nagy feltaláló ezidőtájt a mi – akkoriban még csak csecsemőkorát élő – Borsszem Jankónk ünnepelt rajzolója volt, s ő tekinthető e nagymultú pompás élclap művészi színvonala megalapítójának is. Ennek az erősen kicsinyített arcképnek a rajzolója is Klics volt. Az eredeti rajzot körülbelül hatszoros nagyságban, fametszetes technikára készítette. (A kemigráfia legrégibb ágazata: a fototípia is még csak a kezdeti stádiumát élte akkoriban.)

Közmondásosan örökké vidám természete közkedveltté tette őt mindenütt.

Született 1840-ben a csehországi Arnauban. Apjától, ki kémikus volt, már gyermekkorában megtanulta a különböző anyagok ismeretét. Majd a prágai képzőművészeti iskola elvégzése után az időközben tönkrement atyja számára Brünnben – „Rafael" cég alatt még ma is meglévő – fényképészeti műtermet rendez be. Ott dolgozik az atyjánál, de ez nem elégíti ki és karikatúrarajzolásra tér át. A brünni „Veselé Listy" című élclapot szerkeszti és rajzolja, oly merészen figurázva ki benne a közélet akkori alakjait, hogy sajtópört kap a nyakába.

Éppen kapóra jön tehát neki 1870-ben Ágai Adolf Borsszem Jankójának meghívása, melynek rajzoló munkatársa lesz. Hamarosan kedvence a közönségnek a művészien találó karikatúráival. Fel is jegyzi róla a Borsszem Jankó, hogy a közélet akkori vezetőférfiait, Bittó István igazságügyminisztert, majd miniszterelnököt, Tisza Kálmánt stb. oly találóan senki sem tudta megrajzolni, kifigurázni. Ő teremti meg a Borsszem Jankó művészi színvonalát, s ő utána már csak véle egyenlő rangú utódok: Jankó János, Garay Ákos, Homicskó Atanáz és Bér Dezső következhettek. A Borsszem Jankó és nagyszerű rajzolóinak példája bizonyosfokú nívósságra kényszerítette a századvég és századelő többi magyar élclapját is: a Szabó Endre szerkesztette Üstökös, Sipulusz és Faragó József Kakas Mártonát, no meg az Urambátyámat és Mátyás Diákot is.

Kortársait Klics az örökös jókedvével, tréfáival, jóízű humorával hódítja meg és teszi őket a legjobb barátaivá.

Ekkor kezd jobban érdeklődni a különböző sokszorosító problémák iránt és főként ezért el is távozik Bécsbe, hol előbb ugyancsak karikatúrákat rajzol, majd különböző apróbb találmányai után föltalálja a róla elnevezett „klicsotípiát", melynél először használja a pigmentpapirost. Ez is nagy lépés volt a modern mélynyomtatás felé.

Tovább folytatva kísérleteit, 1879 körül föltalálja a „sokszorosító eljárások királynőjét", a heliogravűrt, melynek nyomtatására 1881-ben berendezi előbb a bécsi Angerer, majd az ugyancsak bécsi Blechniger és Leykauf üzemeit. Majd európai körútra indul találmányával, melyet Párizsban, Brüsszelben és más több városban is bevezet. Közben a szövet- és tapéta-nyomtatást illető kísérletekkel is foglalkozik.

Majd Angliában telepszik le, hol föltalálja a heliogravűrnél gyorsabb, tehát olcsóbb „rákeles" mélynyomtatást, melyre a Rembrandt-Intaglio-Printing Co. rendezkedik be Lancaster városában, gyártva még ma is a világhíres művészi nyomatait.

Ezzel aztán a modern mélynyomtatás föl is volt találva. Klics eljárását évekig sikerült titokban tartani, de apródonkint mégis csak kiszivárgott a rákeles nyomtatásnak titka. Sorra keletkeztek a „gyorssajtói mélynyomtatás" néven összefoglalható utánzó eljárások: a heliotint, Bruckmann-féle mezzotinto, az altogravűr, Van-Dyck-gravűr, saalburgogravűr, radiotinto, velogravűr stb., stb.

Dr Mertens Eduárd freiburgi lapszerkesztőnek ezek után éppen csak az a föladata maradt, hogy rotációs rendszerre vigye át a Klics-féle formák nyomtatását. No, ez is derék munka volt: lehetővé tette a milliós példányszámokban való, tehát napilapszerű nyomtatást.

Klics Károly halála előtt vagy húsz esztendővel mint vagyonos ember vonult nyugalomba bécsi villájába. Itt élt derűsen, nyugodtan 86 éves koráig, alig érintkezve mással, mint a nyomdai tudományosságnak a világ minden tájékáról hozzázarándokló kiválóságaival.

Halála csöndes volt: elaludt.

A mi lelkünkben azonban éber marad az emlékezete, mint a nyomdászművészeti nagy triász egyik halhatatlan tagjáé.

Grafikai Szemle
1937. 2. 17.

BARTH. K L I C Z P E R A, tedtilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 334.- Herr BARTH. K L I C Z P E R A
Felvétel ideje: 1816. 12. May.
Hová vették fel: Bittsä, /Bittse/. 160.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

finden, dessen wir bedürfen
Griechenland weit näher als
in diesem Lande zweckmäßige
übertragen werden, was soge
Desto zweckwidriger waren z
die Entartung der Säule obe
eine Last, eine Decke zu tr
bloß zur Unterbrechung der
ist der Fall, wenn die nich
gesetzt wird, wo sie die Au
großen Ärger der Bewohner e
kann hinzusetzen, daß die A
in Rom die schlendrianische
der sogenannten toskanische
jonische, und auf diese wie

KLICSU Lajos

6. 60-61. Újkonstruktivista Ziall. 1991
10. 25. Pakri Képtár

Új Müvészet 1992

Klicsa Lajos, szobrász

Li Csiky Tibor

Frank János: 3. Fellbacki Kisplasztikai Triennálé 13.

Élet és Irodalom Bp. 1986. szept 5. XXX/36

Klicsu Lajos

Kisplasztikai kiállítás
Fellbachban.

M. Hirlap.
1986. VII. 2.

Klicsu Lajos

3. Nemzetközi kisplasztikai
triennálé Fellsadiban

Magyar Nemzet
1986. VII. 2

Kliesu Lajos éremműnek

IV. Ork. érembienále Sapron

Kloss Andor: „KRITIKA változatok az éremre"

Kisalföld
1983 VII.2.

Klicsu Lajos, Éremmüvész

Fábián László: A budiajtó metamorfózisa. Rend 87, Józsefvárosi Galéria, 1987. VIII – IX.

„Érem", 12.4 cm, 1987. /repr./

Művészet, 1988. jan., 54 – old.

Klicsu Lajos

P. Kücs Julianna: Feloszló rendek ellen
Kiállítása Sörsefvárosi galériában

Népszabadság, 1987. IX. 9.

Kincsu Lajos

A.J.: Meditáció II

Művészet, 1983. március

Illésy Lajos szobrász

Nagy Zoltán: Helyberjárás
Pécsi Országos Kisplasztikai
Biennálé

Művészet, 1983. november

Klicsu Lajos

Papp Julia: Mobelok

Művészet, 1983. július

Kliesu Lajos

Pécsi Plasztikai kiállítás

Magyar Nemzet 1983. VIII. 11.

Klicsa Lajos képzőművész

A második ózdi munkás amatőr képzőművészeti körök országos kiállításán munkája szerepelt és díjat kapott

(cikk: „Tóth Gyula képzőművész" cimszó alatt.)

M. Tóth Ilona cikke „Országos amatőr képzőművészeti kiállítás" cimmel

Ózdi Vasas 1978. X. 27

Klicsu Lajos

Az Ózdi Népművelési Intézmények balett termében a Dési Huber István képzőművészeti kör tagjai jún. 28.-án kiállítást rendezlek, melyen képei szerepelnek.

M. Tóth Ilona: Látni a körülöttünk levő világ harmóniáját.
Ózdi Vasas, 1973. jún. 29.

inov→Kisszeben
ădate→Szakadat
hsisch Regen→Szászrégen
(Šahy: CS) premontrei prépostság 146
or bei Grafenstein, sírkő 337
es→Segesd
ókeresztúr 430, 831
ólád, pálos monostor 132, 405, 791, 828
óvámos, vár 57
erno 697
gó, vár 53, 397, 827
omvár, plébániatemplom 523
zburg→Vízakna
zburg 507
pitészet 683
önyvfestészet 633
iremlékek 462, 463, 698
zobrászat 581, 585, 650
ürgerspitalskirche, cibórium→Museum Carolino-Augusteum
ranziskanerkirche 30
apuzinerkirche, feszület 344
zékesegyház, kehely 744, 869
Nonnberg, feszület 344
encés könyvtár, Cod. A. VII. 39: Tertullianus: Apologeticus 732
Dommuseum 842
- kettős ereklyetartó kereszt 495; K: 778
- ereklye-ostensorium 494
Museum Carolino-Augusteum
- cibórium a Bürgerspitalskirchéből 652

KLICSU Lajos

Új Művészet 1991. 2. 15, 19. p.
6. 64. p.

nyeiből, emléket állítva az együttesnek is.

Az A-oldalon — az 1971—1972-es születésű darabok közül — ismét hallható a *Lélegző, furcsa hajnalon*, a *Tréfáskedvű Jack*, az *Ó, micsoda éjjel* vagy a már legendás *Szép Margit*. A nagylemez másik oldala 1973-tól 1976-ig öleli fel a termés legjavát: *Rosszkor szóltak rám; Ó, királylány; Nehezen élsz* vagy a *Játszom egy gondolattal* . . .

Én is: egy tanár tart ezúttal gyakorlati bemutatót „összhangzattanból" a nebulóknak. Van mire figyelni! *(Pepita)*

Látó János

KIÁLLÍTÁS

A MŰANYAG A MŰVÉSZETBEN
Munkásmozgalmi Múzeum

Az elmúlt évtizedben a művészettörténeti kutatás új területe nyílt meg. A gyűjtemények és a gyűjtők az eddig kevésbé méltányolt tárgyak megszerzésére törekedtek, nagy műszaki intézmények kiterjesztették érdeklődésüket a gyártási körükbe tartozó régi műanyag tárgyakra. Ma a műanyag életünkhöz tartozik: már az is megszokott, hogy anyaga a kreatív művészeteknek is.

A műanyag régi találmány. Az angol Parkes 1855-ben előállította a félszintetikus műanyagot, a parkesinát, amelyből már készítettek ízléses tárgyakat. Nagy művészekről — Naum Gabóról, Pevsnerről, valamint a nagy elefántcsont-faragóról, Quartiról — tudjuk, hogy sok alkotásukat készítették

Klicsu Lajos, szobrán

KLICSU LAJOS SZOBRAI
Fiatal Művészek Klubja

Klicsu Lajos, a szakiskolát éppen hogy csak befejező fiatal esztergályos úgy jutott el az újkonstruktivista szobrászathoz, hogy játékosan-komolyan néhány jól sikerült formát köszörült a kerek fémlapra, a köracélra, és ezeket a geometrikus érméket 1976-ban az ózdi amatőr képzőművészek tárlatán ki is állította. Itt fedezte fel munkáit Csiky Tibor, s az ő hívására került műhelyébe, majd alkotásaival a bemutatókra. Természetesen a síkköszörűvel való szobrászkodást többéves munka előzte meg képzőművészeti szakkörben.

A ma harminc felé járó művész bekapcsolódott az újkonstruktivista szobrászatba, érmészetbe. Rendszeresen részt vesz csoportos bemuta-

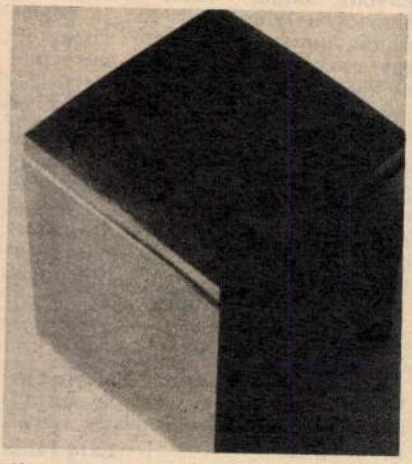

tókon. Első egyéni kiállítása a jelenlegi a Fiatal Művészek Klubjában.

Az újkonstruktivista szobrászat három generációjában az első nemzedék, Csiky Tibor, Pajzs László, Bohus Zoltán megtörte a klasszicizáló, figurális-expresszív szobrászat egyeduralmát, a puritán formák elsődlegességét hirdetve. Az iskola harmadik generációja — Budahelyi Tibor, Csepregi Sándor, Heritesz Gábor, Klicsu Lajos, Nagy Gábor Mihály — nemcsak állandósítani akarja ezt a szemléletmódot, amely már veszített varázsából, hanem új utakat keresnek. Klicsu Lajos a minimal art és a „sorozatművészet" ihlette, nagyméretű acéllemez plasztikáin a felületet mozgatta meg. Nem csiszoltak, polírozottak e konst-[illegible] hanem érdesek, rusztikus [illegible] fedeztem a [illegible]

Széles körű gyűjtőmunka során rájöttek, hogy meg kell menteni a pusztulástól a remekbe készült régi műanyag tárgyakat. 1977-ben Londonban nyílt meg az első Plastics Antiques kiállítás; azóta a világ sok [illegible]

– : Heti ajánl[illegible]

Új Tü[illegible]

4

XXIII/15

ÁLLÁS

Kőműves, festő szakmunkásokat, valamint bádogos, vízszerelő, kőműves, épületlakatos, festő, mázoló tanulókat, továbbá segédmunkásokat felveszünk. — XVI. Lakáskarbantartó KTSZ. Rákosszentmihályi, Rákosi út 90.

Azonnali belépéssel
FELVESZÜNK
több éves gyakorlattal rendelkező
daruvezető,
villanyhegesztő,
szerkezetlakatos,
általános lakatos,
autogénhegesztő,
csúcsesztergályos,
bádogos,
szakmunkásokat
és
darabbéres segédmunkásokat
GH.-DEJ HAJÓGYÁR
Budapest, XIII., Váci út 202. szám.
Telefon: 200—800

Exportra termelő vállalat keres jól képzett **esztergályosokat, marást és lakatosokat.** Jelentkezés: É. M. Vibrátor és Építőgépgyár, Budapest, XIV. Kerepesi út 26 szám, Munkaügyi osztályán.

NŐI ÉS FÉRFI KALAPOK ALAKÍTÁSA JAVÍTÁSA
A SAPKA ÉS KALAP KSZ ÖSSZES FIÓKJAIBAN

Festőket, bádogosokat, parkettást, kőműveseket, segédmunkásokat, szerelőket felveszünk, valamint víz, villany, bádogos, kőműves, ács, asztalos szakmában ipari tanulókat szerződtetünk. Munkásszállás nincs. VIII. ker., Auróra u. 23. Munkaügy.

Munkaruhák javítására
varrónőt
felveszünk. — Fizetés megegyezés szerint. — Cím: Bpest, IV. (Újpest), Váci út 51. Munkaügyi osztály

Kőműves, bádogos, tetőfedő és parkettás szakmunkásokat, építőipari könnyű gépkezelőt felveszünk budapesti munkahelyeinkre. Jelentkezés, Fővárosi VII. kerületi Tatarozó Vállalat munkaügyi osztályán, VII. Lövölde tér 7.

Budapesti lakással rendelkező
segéd gépkocsivezetőket
FELVESZ
a 11. sz. AKÖV, Bpest, XIII., Forgách utca 19

Figyelem! Az É. M. 25-ös Építőipari Vállalat (Csepel, XXI. Kiss János alt. u. 19) felvételre keres épületlakatos tanulókat. A felvételhez 8 általános iskolai végzettség és 17 éven aluli életkor szükséges. A tanulókat otthonban helyezzük el.

AZONNALI BELÉPÉSRE
felveszünk
férfiakat
Betanítás utáni kereset
1300—1700 Ft-ig
Munkaruha és kedvezményes étkezés biztosítva
Kőbányai Műanyaggyár
Bp., X. Újhegyi út 3

A Vasmegyei Vendéglátóipari Vállalat azonnali belépésre keres a vendéglátó szakmában jártas és legalább ötéves gyakorlattal rendelkező üzemgazdászt, tervstatisztikust csoportvezetőnek. — Előnyben közgazdasági egyetem vagy kereskedelmi, technikumi végzettség. Jelentkezés személyesen vagy írásban az alábbi címen: Vasmegyei Vendéglátó Vállalat, Szombathely, Nádasdy Ferenc utca 16.

2—3 éves gyakorlattal gépkocsivezetőket, valamint rakodómunkásokat, teljesítménybérezéssel felveszünk. 2. sz. Épületanyagfuvarozó Váll., Budapest, III. Zay utca 1.

Budapesti nagyvállalat beruházási gyakorlattal rendelkező
elektromérnököt,
vagy technikust keres. Jelige: »Vegyipar 9665« Felszabadulás téri hirdetőbe.

Útépítő, vagy általános mérnököt keres 5 éves szakmai gyakorlattal — azonnali belépésre tervező mérnöki, főtechnológusi munkakör betöltésére a Debreceni Közúti Üzemi Vállalat, Debrecen, Vörös hadsereg útja 54. Jelentkezni személyesen vagy írásban ugyanott.

IRÓGÉPMŰSZERÉSZEKET, ESZTERGÁLYOSOKAT, REVOLVERBEÁLLÍTÓKAT, ÁLTALÁNOS LAKATOSOKAT, férfi segédmunkásokat, mechanikai műszerészeket felveszünk. Irodagép, V. Bécsi utca 8.

Gépkocsivezetőket (nagy gyakorlattal), gépjárműszerelőket (salgótarjáni telepünkre is), karosszérialakatosokat (hegesztővizsgával), autóvillanyszerelőket, szervizmunkásokat, éjjeli őrt felveszünk. 1. Beiker, Szállítási V. Bp., IX. Máriássy utca 5—7.

Kutató Intézet keres univerzális lakatosokat és villanyszerelőt. Leveleket kérjük a Magyar Hirdetőbe, Felszabadulás tér 1. »Kőbánya 194365« jeligére.

Építész, nagyrutinú, 30 éves tervezői, kivitelezői, kalkulációs gyakorlattal, vezető állást változtatna. »Energikus 4446« jeligére, a kiadóba.

Nagy gyakorlattal rendelkező elektromérnököt vagy elektrotechnikust keresünk felvételre. Textilfestőgyár, III. ker.,' Szentendrei út 135.

Kompresszorkezelőt, esőszerelőt, és **fűtőt** állandó munkára, magas órabérrel felveszünk. Kollektív szerinti és természetbeni juttatások. Jelentkezés: Pest-Nógrádmegyei Tejipari Vállalat Műszaki osztályán, Budapest, VII. Tanács körút 3/A, IV. emelet, reggel 8—10 óráig.

FÉRFI-KALAPOK

SAPKA ÉS KALAP KSZ VIII. VAS U. 16

Esztergályos, marós, gépbeállító lakatos, műszerész (általános), valamint betanított férfi gépmunkásokat, akik hosszabb gyakorlattal rendelkeznek, — felvesz a Könnyűipari Szerszámgépgyár. Jelentkezni lehet a gyár munkaügyi osztályán, Székesfehérvár, Farkasvermi út, péntek, szombat kivételével mindennap 10—12 óra között.

Budapesti 12. számú Autóközlekedési Vállalat felvételre keres autószerelő, betanított segédmunkás (szerelő mellé) és szervizmunkásokat azonnali felvételre. Jelentkezés: Budapest, XIV. Pillangó utca 13/A. Munkaügyi osztályon

Asztalostanulót felvesz — Szíklay asztalos, Budapest, Báthori utca 23.

Jól képzett gazdaasszonyt felveszünk stabil állásra. VIII. Rákóczi út 43, I. 116.

Szalon- és ágybetétgyártásban jártas kárpitos szakmunkásokat azonnali belépésre felvesz a Gyöngyösi Kézműipari Vállalat, Mikszáth Kálmán utca 2.

Géplakatosszerelő, gépállomásra, tszcs-be, elhelyezkedne. Lakás kell. Cím: Molnár István, Budakalász, Damjanich utca 30.

Rómaiparti csónakházainkhoz idősebb kőművest karbantartó munkára felveszünk. Jelentkezés: Sportlétesítmények Vállalat, II. ker., Frankel Leó utca 35.

Felveszünk általános lakatost, esztergályost, gyalust, fúrost, épületbádogost, betanított segédmunkást, anyagmozgatót, szállítómunkást. Jelentkezés: Különleges Villamosmotorgyár, — Budapest, XIII. Klapka utca 3, Munkaügyi osztályán.

Könyvelésben jártas fiatal munkaerőt felveszünk. Minőségi Nőiruha Üzem, Tűzoltó utca 79.

Vegyészmérnök, ötéves üzemi gyakorlattal állást változtatna. »Budapesten — 158437« jeligére, kiadóba.

16 éves, komoly lány, bármilyen szakmát tanulna. Telefon: 165—204.

LAKÁS

Elcserélném modern házban levő távfűtéses garzonlakásom szoba, hall v. kétszobásra, megegyezéssel. XI. ker., Mező utca 12, V. 3, lift van.

Albérleti szoba állandóra kiadó. Alsógöd, Petőfi S. utca 44.

ELCSERÉLNÉM
Madách téri egy szoba hallos, főzőfülkés, gázfűtéses **luxuslakásomat** kétszobás vagy két szoba hallos, gázfűtésre a Lipót- vagy Újlipótvárosban, a dunaparton vagy Pasaréten. Telefon: 421—360, délután 3—5-ig.

Szombathelyi kétszobás — összkomfortos lakásomat elcserélném hasonló budapestivel. »Miskolc« jeligére, szombathelyi hirdetőbe.

Gutenberg térnél kettő + személyzetis, komfortost elcserélném kertre nézőkomplett egyszobásra. — »Buszvonalon« jeligére, a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Liftes, gázos házfelügyelőségem elcserélném félkomfortos lakásra, esetleg komfortosra ráfizetek. VI. Nagymező utca 26. fszt. 1.

Tiszta bútorozott szobát keres egyedülálló értelmiségi dolgozó fiatalember. Címeket: 423—432.

Elcserélem kétszobás összkomfortos házfelügyelőségem hasonló főbérleti lakásra. Budapest, IX. Kinizsi utca 35.

Elcserélném Budán, hatemeletes, liftes, egy szoba hallos, nagyjövedelmű házfelügyelőségemet kétszobás összkomfortosra. Telefon: 456—083.

Fiatal kutató bútorozott szobát keres. 9—14 óráig: 166—440/439.

Üzlethelyiséget, amely műhelynek is alkalmas, cserélek 1 szoba, konyhára, ráfizetéssel. Érdeklődni 3—7, Árpád fejedelem útja 38, Major Gábor.

Három szoba hallosból egy szoba összkomfortot — (összterület kb. 50 négyzetméter) leválasztanék, modern házban. »Készpénz — 195159« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe. Telefon: 135—565, 6—8-ig.

Elcserélném miskolci, Szechányi utcai főbérleti (nagy elő-, fürdőszobás, telefonos, gáztűzhely, autogeizer, szenespince) garzonlakásomat — pesti vagy budai hasonlóért, megegyezéssel. »Ideális 195643« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

47 éves dolgozó férfi szerény albérleti szobát keres. »Pontos fizető« jeligére, a kiadóba.

Gogol utcai (Váci út és Pozsonyi út között) 2 szoba hallos, személyzeti szobás, cserépkályhás összkomfortos, I. emeleti lakásomért kérek 1 szoba hallos, személyzetist vagy két szoba + személyzetist. Tel.: 203—883, vasárnap 8—10-ig, hétköznap reggel 8 óra előtt.

Veszprémi, egyetemhez közel kettő szoba, összkomfortos lakást hasonló budapestiért megegyezés szerint cserélek. Érdeklődni: »Sürgős 195660« jeligére a veszprémi hirdetőbe vagy telefon: 22—40.

NŐI-KALAPOK

SAPKA ÉS KALAP KSZ VIII. VAS U. 16

Elcserélném földszinti, régibérű, szoba, konyhás, gázos lakásomat. Nem ragaszkodom belterülethez. Érdeklődni lehet a helyszínen du. 5—10, VIII. Práter utca 66, fszt. 22.

Egyszobás félkomfortos lakásom elcserélem kétszobás komfortosért, megegyezéssel. Gáz van, VI. Csengery utca 86, fszt. 2.

BÚTOR

Bútort, hálót, rekamiét, hagyatékot veszek. Házhoz megyek. 157—872.

CSILLÁRT
vesz, elad, javít
ELEKTROMOS KTSZ
VI., Népköztársaság útja 13. 426—992

Veszek hálószobabútort, kombinálat, párosszekrényt, pároságyat, hagyatékot. 326—627.

Vitrines, világítós francia
ÁGYREKAMIÉK
fotelok, székek
KURTINÉL,
Nagymező utca 28.
Használt rekamié csere

Veszek szoba-, konyhabútort, hagyatékot, ruhaneműt, varrógépet. 339—197.

REKAMIÉK

TÖBB HAVI fizetési könnyítéssel, kárpitosmesternél, VI., Bajcsy-Zsilinszky út 25 (udvarban).

Kétszemélyes rekamié, fotel, szék, szalon készen és rendelésre, több havi fizetési könnyítéssel. Kárpitosnál, Népszínház utca 25. Telefon: 341—783.

Szalonok, rekamiék, fotelok, jótállással, fizetési könnyítéssel. Kiss kárpitos, József körút 75.

PANNÓNIA,
DANUVIA,
PANNI,
BERVA
tulajdonosok figyelem!

A torlódások elkerülése végett közöljük, hogy a motorkerékpárok **kötelező szervízre való átvétele:** naponta de. 3/4 7-től 10-ig, **garanciális javítások átvétele:** naponta de. 7-től 10-ig történik.

A kész motorkerékpárok kiadása: du. fél 3-tól fél 5-ig.

Szombati napon a motorátvétel és kiadás szünetel!

KERÉKPÁR- ÉS MOTORKERÉKPÁRJAVÍTÓ KTSZ
Budapest, XIV., Gizella út 20.
Telefon: 296—265, 297—697.

Több havi fizetési könnyítéssel kárpitozott garnitúrák készen és rendelésre. Kárpitosnál, VIII., József utca 33.

Garnitúra, kétszemélyes rekamié, zöld, bordó, külön is eladó, részletre is. Építkezés miatt olcsóbban. Kárpitosnál, Visegrádi utca 4.

Rekamié, négy szék, asztal, gyermekágy, eladó. II. Káplár 31. Csapó.

RÁDIÓ, HANGSZER

Márkás zongora, pianínó eladó. Lenin körút huszonhat, Fenyőné.

Vennék jóhangú zongorát vagy pianínót, készpénzért. Megbeszélhető telefonon: 223—576.

Zongorák, pianínók, tangóharmonikák, egyéb hangszerek vétele, eladása, javítása. Megbízható szaktanács, értékbecslés, Uhlik Béla igazságügyi hangszerszakértőnél, Rákóczi út negyvenöt, 138—773.

Eladó 120-as Weltmeister harmonika. VI. Szinyei M. utca 6, II. 15.

Vennék zongorát vagy pianínót, tanuláshoz, készpénzért. Telefon: 336—259.

Bolland Fusch piszton igényesnek eladó. XIV. Nagy Lajos király útja 145, Vresák.

Keveset használt pianínót vennék. Cím: Vági Lehelné, VI. Eötvös utca 10, fszt. 6.

RUHÁZAT

Készpénzért veszek használt férfiruhákat, női szőrmebundákat, hívásra felkeresem. 201—941.

Ruhakölcsönzés, gyönyörű esküvői ruhák, II., Erőd u. 18, Május 1 moziná!. 352—213.

Szőrmebundáját divatossá alakítom, felújítom vagy legjobb árakon megveszem. Irhabundák tisztítása és újrafestése: Müller szűcsmester, Petőfi Sándor utca 6, második emeleten!

DIÁK-SAPKÁK

SAPKA ÉS KALAP KSZ VIII. VAS U. 16

MOTOR, JÁRMŰ

1140 köbcentis MORRIS kifogástalan állapotban, olcsón eladó. XIV. Egressy út és Angol utca sarok: Pörje műhely. Hrsz. 31898.

Lemezvillás Csepel eladó. Múzeum körút 33, III. 12. Polch, Vasárnap. Hétköznap 5 után.

Eladó egy 250-es új Moszkva csónakmotor, Érdeklődni: Budapest, II. Pasaréti út 43, Tuboly.

Új Danuvia sürgősen eladó. Pestlőrinc, Marosvásárhely utca 31.

Steyr 55, gépkocsialkatrész (féltengely, komplett differenciál, tányér és kúpkerekek, komplett, seb.-váltó) eladó. Bpest, IV. (Újpest), Nap utca 18.

DKW 350, bütykös, karteles eladó. Elcserélhető kárpitozott garnitúráért, kombinált szekrényért, megegyezéssel. XV. Rákospalota, Palánk utca 37.

Új rendszámos rokkant motoroskocsi olcsón eladó. Molnár László, Szentistván, Alkotmány utca 27.

Topolinó, kifogástalan állapotban eladó. Telefon: 346—649.

Adler Junior személygépkocsi, 4 üléses, jó állapotban eladó. Bokréta utca 21.

Üiszázas, oldalkocsis motorkerékpár eladó, hétköznap, IX. Mester utca 40, Szappanos.

250-es Simsont veszek. Teli Ignác, Bpest, IX. Sobieski J. utca 7.

Kifogástalan generálozott, fényezett Tátraplán, igényesnek eladó. Rajcsányi, Lázár utca 16, Opera mögött.

500 köbcentis, oldalkocsis motorkerékpár, jó karban, olcsón eladó. Új rendszámmal, teherre is alkalmas. IV. Újpest, Türr István utca 25.

BMW oldalkocsis motorkerékpár, M—72-es, keveset használt, eladó. X. Gyömrői út 142 (régi vámház).

GÉP, MŰSZER

Szalagfűrész, 800-as, kifogástalan állapotban levő, belga gyártmány, ötlovas motorral eladó. VIII. Könyves Kálmán körút 60, Építőanyagtelep.

GYŐRI KEKSZ- ÉS OSTYAGYÁR
sürgősen keres 2000 mm boyler átmérőbe illeszkedő, két lángcsöves Tischbein vagy Cornwall domborított
kazánfeneket vagy
ilyen méretű
leszerelt kazánt
Ajánlatokat kér 80—180 m² fűtőfelületű, jó állapotban levő BW kazánra, falazott méretek közlésével. Cím: Győr, Kolányi F. tér 1

Átadunk könyvjóváírással 2 db BW vízcsöves kazánt. Láncrostélyos, 206 m² fűtőfelületű, 10 légkör nyomású, 3,7 to/óra teljesítményű, túlhevítő nélkül, javítással üzembehelyezhető. Cím: Kolorit gyár, Székesfehérvár.

Csiga vagy homlokkerekes
SEBESSÉG-CSÖKKENTŐKET
— 1—10 LE-ig megvételre keresünk. Budapesti Illatszergyár, 257-052.

Papírdobozkészítő bigelőgép 110. Krause cserélhető késsel 6000 Ft, eladó. Tel.: 990—982, 8—12.

Singer süllyesztős varrógép eladó. VII. Landler Jenő 31, I. 14.

EGYENSAPKÁK

SAPKA ÉS KALAP KSZ VIII. VAS U. 16

Singer süllyesztős varrógép új állapotban eladó. XIV. Kerékgyártó utca 122, 67-es villamossal.

FOTO, OPTIKA

Teleobjektív Exactához, Exacta-varexhoz sürgősen eladó. Virágh, Bajza utca 58. Telefon: 118—926.

ÜDÜLÉS

Üdülésre szép balkonos szoba árnyas kertben augusztusra. Telefon: 181—515, este 8—10-ig.

Budai magaslaton, gyümölcsösben gyermeküdültetést, 3—10 évesig vállalok, fenyőveserdő, rétség mellett, napi 25 forint. Telefonhívó csak hétköznap: 362—237, Baranyai. Személyesen bármikor: 37/E busszal végállomásig, Virágosnyereg, Betyárcsárdánál.

INGATLAN

Belterületi 990 négyszögöl kertben kétszobás komfortos, beköltözhető villa eladó. Gyömrő, Wekerle utca 48, Nagy Ferenc.

Ház 3-szor szoba konyhás lakással, sarok telken, 1 lakás beköltözhető, gáz, víz, villany bevezetve, Újpest, Deák Ferenc utca 99, Családi okokból sürgősen eladó. Érdeklődni VIII., Népszínház utca 14, asztalosműhely. Telefon: 139—209.

Budakeszin 427 négyszögöl házhely eladó. Ölenként 60 forint. Nagy Sándor u. 47.

Sürgősen vennék azonnal beköltözéssel, kis családi házat Nagy-Budapesten, 25 ezer + havi 1000 vagy eltartással. Buzásné, VII. Murányi utca 44, házfelügyelőnél.

Eladó Balatonkenese község központjában fekvő 440 négyszögöles, bekerített házhely. Érdeklődni lehet: Budapest, Luther u. 1/C, II. em. 11 sz. ajtó.

Pestlőrincen, kertvárosban 200 négyszögöl gyümölcsös, szőlővel, újonnan bekerítve, közművezett, eladó. Érdeklődni a lakáson. Pestlőrinc, Gorkij utca 12, 17-es busszal az Erdész uteág.

Beköltözhető családi ház eladó. Pestlőrinc, Vörösmarty utca ötvenhat.

Autóbusznál, Szépvölgyi útnál 380 öles villatelek eladó. 130—751.

Balatonfüred, fürdőtelepen összkomfortos villa egészben vagy szobánként eladó. »Beköltözhető 195290« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Eladó Tárnokligeten, állomástól öt percre 135 négyszögöl telek. »Villanegyedben 36325« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

ADÁS, VÉTEL

Dunyhát, párnát, használtat vennék, hívásra házhoz jövök. Telefon: 222—646.

Betegtoló tricikli jobb és bal meghajtású, külföldi gyártmány eladó, háromlángú üvegcsillár, üzemképes rádióért elcserélhető. 341—411.

Vízmentes ponyva kapható. Újra vízmentesítést vállalok. Budapest, Akácfa utca 20.

Bontásból ajtók, hallajtók, ablakok, üvegfalak, keramitlap, parketta, vasgerenda, vörösmárvány, lábazatkő stb. eladó. II., Lajos u. 39

Eladó nagyméretű láda, lakatpántokkal. VII. Nagydiófa u. 9. Megtekinthető mindennap 4—5 között.

Eladó kettő üvegajtós Bosch 120 lit. hűtőszekrény, üzemen kívüli állapotban. II. ker., Vörös-torony u. 22. Tel: 164—795

Vasbeton gerendák bárki által készpénz ellenében átvehetők — 2 db 5,80 m, 14 db 4,20 m, 21 db 5 m, 1 db 5,25 m, 1 db 2,90 m, 1 db 3,90 m nagyságokban. — Érdeklődés hétköznapokon délelőtt (szombat kivételével) a főkönyvelőnél. Dux KTSZ, XIII., Reitter Ferenc u. 83.

Hordók, cefrés-boros, eladók. VII., Klauzál tér 3, kádármühely.

Méhészetemből 23 NB, 24 keretes fekvő kaptárban 46 méhcsalád eladó. Cím: Huszák János méhész, Pusztavacs, Máriamajor.

Gépperzsa 2,50x3,50-es, — szép, olcsón eladó. 428—097.

VEGYES

Szobafestési legszebb kivitelben, fizetési kedvezménnyel, közülettől is vállal Bárdosi. Telefon: 422-615, délután.

Mosógép-javító
GYORSSZOLGÁLAT
T. 115—935
Szőnyegjavítás, szőnyegtisztítás, szőnyegrojtozás, Ungár, Akácfa 20. 427—634.

POLGÁRI-SAPKÁK

SAPKA ÉS KALAP KSZ VIII. VAS U. 16

Hűtőszekrényhez, mosógéphez stb. szereltesse be a háztartási ipari áramot. 110—316, Villanyszerelő.

Mosógép javítás
Express szolgálat
LAKÁSÁN
311—322.

Aszparagusz Sprengeri 10 cserépből, darabja 5 Ft, Grenadin és kínai szegfűpalántáik vegyes színben, ezre 300 Ft-ért kapható. Miklós virágkertésznél, Gyopárosfürdő.

Ablaktisztítást, nagytakarítást szakszerűen végez kisiparos, közülteknek is. T: 115—918.

Orvosi tanácsadás

A hőártalomról

R. I. (Miskolc): Tizennyolcéves fia meleg napon sokat labdázott, rosszul lett, csaknem elvesztette az eszméletét. Magyarázható ez kizárólag a meleg hatásával?

Válasz: A hőártalom súlyosabb formái a mi éghajlatunk alatt leginkább az öreg, beteg embereknél, felügyelet nélkül hagyott csecsemőknél fordulhatnak elő. Enyhébb ártalom azonban a legegészségesebb embert is érheti. A hőártalom általában okkar jön létre, amikor a hőtermelés és hőleadás közti egyensúly felborul, azaz több hőt termelünk, mint amennyit leadni képesek vagyunk. A szervezet alkalmazkodása abban jelentkezik, hogy a keringő vér tekintélyes része a bőr ereibe kerül, ez biztosítja, hogy a test egész felületéről megfelelő mennyiségű hőt tudjunk leadni a külvilágnak. A hőpangás enyhébb formája a gyengeség, ájulásszerű érzéssel, erősebb szívdobogással, fejfájással jelentkezik. Ilyenkor helyes a beteget árnyékos helyre vinni, fejére hűvös borogatást tenni. Adjunk bőven folyadékot, majd tartsuk felügyelet alatt és ne engedjük ismét a napra.

Milyen hőmérsékletű vízben fürödjünk

K. Imre (Kecskemét): Kérdezi, hogy egészséges ember számára milyen hőmérsékletű víz a legkedvezőbb?

Válasz: Az otthoni kádfürdő pontos hőfokát megszabni nem szükséges. Fürödjünk olyan hőfokú vízben, amely számunkra a legkellemesebb. Nyáron a hűvösebb, télen a melegebb víz esik jól. Orvosi értelemben hőhatás szempontjából közömbös a 34—36 fokos víz, ilyen hőfokú ugyanis a bőrfelület. A melegvíz bágyaszt, fáraszt, de az alvást elősegíti. A hidegebb viszont frissít, élénkít. Az orvosi gyakorlatban a hideg-meleg ingert gyakran váltogatva alkalmazzuk, de kiegészítjük a hőhatást más ingerekkel is (szénsavas fürdő, fenyőfürdő stb.) Ezt kúraszerűen teljesen egyénileg kell előírni.

Két rövid válasz

H. G. (Budapest): arról panaszkodik, hogy a folyadékfelvételt nála korlátozták, mert alszára vizenyős. Orvosa nem törődik a számára kínzó szomjúságérzéssel.

Válasz: Olyan szívbetegek számára, akiknek vizenyői vannak, a bővebb folyadékfelvétel aligha lehet kedvező hatású és a vizenyő növekedésére vezet. A száj és garat kiszáradását citrom szopogatása megszünteti. Biztosra vehető, hogy a javulás kapcsán a vizenyők kiürülésével a szomjúságérzés is megszűnik.

N. János (Gödöllő): A neurasthenia és a Meniere a gyógyítható betegségek sorába tartozik. A gyógyulás időtartamát előre megmondani nem lehet. Azt sem tudjuk biztosan, hogy a sok lehetőség közül melyik az, amelyik beválik. Sokszor csak többféle próbálkozás után jut el az orvos a sikeres gyógymódhoz. Ennek kivárása a beteg részéről türelmet és kitartást igényel.

Dr. F. J.

SZÍNHÁZAK MŰSORA

Vasárnap, július 26

Operaház Szabadtéri Színpada: Carmen (8). **Állatkerti Színpad:** Balatoni Romeo (8). **Kulich Gyula Szabadtéri Színpad:** Bál a Savoyban (8). **Fővárosi Nagycirkusz:** Porond parádé (4, 8). **Petőfi-kert:** Tarka lepke, kis mese. Gyermekműsor (de. 9).

Hétfő, július 27

Károlyi-kert: Beethoven-est («Bérlet, 5. előadás, 8). Rossz idő esetén 28-án. **Fővárosi Nagycirkusz:** Porond parádé (8).

Közreműködő társnőt keresek üzletemhez, 50 évesig. Lehet vidékről is. — »Megbízható 194293« jeligére, Budapest, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Termelőszövetkezetek, állami gazdaságok, figyelem!
VASÚTÉPÍTŐ VÁLL. Budapest, XII. Böszörményi út 24
MEGVÉTELRE FELAJÁNLJA
az alábbi használt cikkeket:
TAKARÓ, SZALMAZSÁK, ESŐKÖPENY, KÖKORSÓ, FATALPÚ BAKANCS
Érdeklődés esetén felvilágosítás: telefon: 351—578

VIII. kerületi főútvonalnál levő nagy üzlethelyiségembe egyedülálló rezsitársat keresek. Varrónőnek alkalmas. »Vevőkör van« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Hűtőszekrényt, mosógépet
lakáson javít
BALOGH műszerész,
Jókai u. 19. Tel: 310-577

Csinos víkendház eladó. XIII. Forgách u. 23, Czeller.

Budai részen, hegyen, különálló kertes házban 3—5 éves gyermekek hetes gondozását vállalja szakképzett. »Gyermekszeretet« jeligére, a kiadóba.

Zajos lakások vékony válaszfalait hangszigetelő szakiparos garanciával. I., Bérc u. 17. 269—447.

RAKODÓMUNKÁT, RAKTÁRRENDEZÉST, PADLÁS, PINCE LOMTALANÍTÁST, KÖLTÖZTETÉST, TRICIKLIS ÁRUSZÁLLÍTÁST
minden alkalmi munkát
VÁLLAL
TEMPO KSZ
TELEPEK:
Október 6. u. 20. 125—447
Wesselényi u. 24. 221—859
Rákóczi tér 7 330—757

SZŐNYEG-TISZTÍTÁST,
kárpitozott bútorok tisztítását
SZAKSZERŰEN
VÉGZI
LAKÁSTAKARÍTÓ ÉS CIÁNOZÓ KSZ
Budapest, VII. Majakovszkij utca 79
Telefon: 220—059

HÁZASSÁG

38 éves, csinos, karcsú, elvált asszony (8 éves kislánnyal), házasság céljából megismerkedne jó megjelenésű diplomással. Levelek: Kovács Istvánné névre, Városház utcai főpostára posta restante.

Meghitt családi életre, gyermekre vágyó, csinos, magas, karcsú, kulturált, diplomás húgom részére keresek 29—36 közötti, művelt, jómegjelenésű, özvegy vagy nőtlen, diplomás, komoly gondolkozású férfit, aki hű feleséget keres. Kézírásos választ a Felszabadulás téri hirdetőbe várok »Fidelió 195183« jeligére.

Csinosnak mondott, gyermektelen özvegy vagyok, férjhez mennék 50—52 éves, intelligens, jómegjelenésű férfihoz. Jó állásom, két szoba összkomfortos lakásom van. Csak komoly választ kérek. »Gyermek nem akadály 194335« jeligére, a Felszabadulás téri hirdetőbe.

Férjhez mennék józanéletű férfihoz. Nyugdíjam, főbérleti lakásom van. Szabad férfinak válaszolok 65-től 68-ig. »Nem jó egyedül 187973« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

35 éves, finomlelkű, értelmiségi leány férjet keres 38-ig. Jobb iparosban. — »Vidékiek előnyben 36400« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

30—40-ig, jómegjelenésű, komoly, lehetőleg diplomás férjet keres, csinos, elvált asszony. »Boldogság, merre vagy?« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Lakással rendelkező, csinos tanítónő, társaság hiányában, komoly élettársat keres 32—40-ig, jómegjelenésű diplomás férfi személyében. »Diszkréció 36402« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

Egyedülálló, 41 éves, elvált fizikai dolgozó, 164 magas, gesztenyebarna, 35 ezer készpénzzel, ismeretség hiányában házasság céljából megismerkedne középtermetű, igen kedves, jómegjelenésű, tehetős, erkölcsös barna leánnyal, vagy teljesen független asszonnyal, 30—40-ig. Leveleket »Harangvirág« jeligére kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek.

Két középkorú özvegyasszony férjhez menne intelligens, pozícionált egyénhez, 58-ig. »Kedélyesek — 194322« jeligére, Felszabadulás téri hirdetőbe.

22 éves, középmagas, csinos, barna lány férjhez menne 25—30, műveltebb férfihoz, kinek lakása van. »Árvák előnyben« jeligére, kiadóba.

48 év körüli szerény, hasonló sorsú nővel házasságot kötnék. »Budakeszi szanatórium 36329« jeligére, a Felszabadulás téri hirdetőbe.

VÁLLALUNK

mindennemű
műkovácsolást és díszműlakatos munkát,
továbbá **díszrácsok, csillárok, állólámpák, falikarok,** valamint **üzleti, irodai és lakberendezési**
tárgyak készítését művészi kivitelben
FŐVÁROSI XIV. VEGYESIPARI JAVÍTÓ VÁLLALAT
Budapest, XIV., Telepes utca 2. sz.
Telefon: 497—188 és 497—730.

NÉPSZAVA

Ötemeletes munkásszállót, modern iskolákat, tanyaközpontot terveznek a KÖZTI fiatal mérnökei

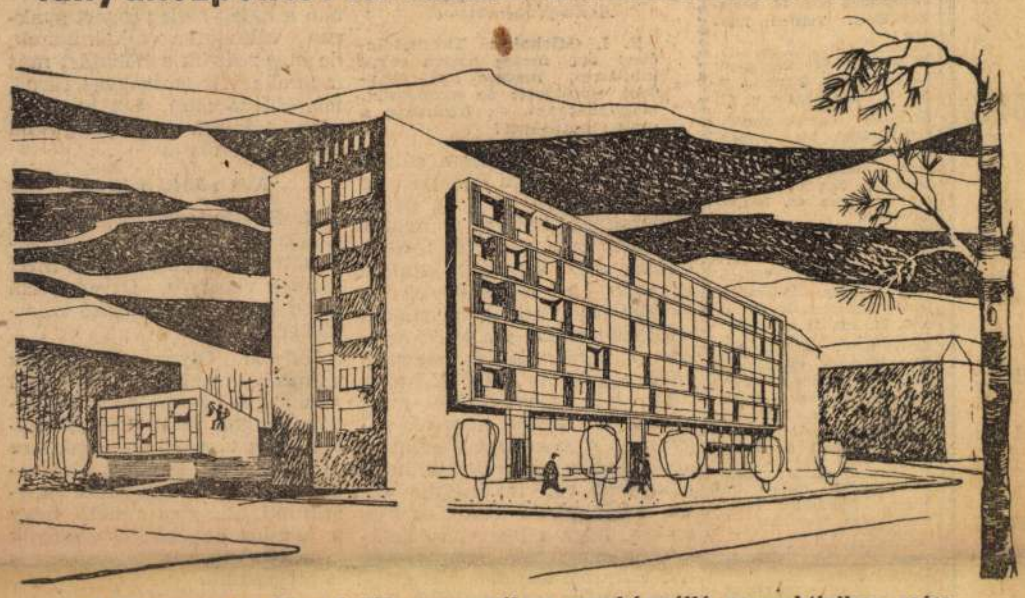

A Csalogány utcában épülő ezerszemélyes munkásszálló perspektivikus rajza
(Vajna János rajza)

Eredményesen dolgoznak a KÖZTI fiatal mérnökei. Szép helyezést értek el a legutóbbi lakásterv-pályázaton, s számtalan jól sikerült terv, elképzelés dicséri munkájukat.

Talán egyik legfontosabb feladatuk, hogy szép, egészséges iskolákat tervezzenek a falu és város gyermekei részére. *Várpalota új, 12 tantermes iskoláját,* amely *Mányoky László* tervei szerint épült, *szeptember 1-én adják át* az »illetékes« kisdiákoknak. Ugyancsak Mányoky László tervezte Eger legkorszerűbb iskoláját. *Az új iskola nyolc tantermét hatalmas, 500 gyermeket kiszolgáló konyha egészíti ki.*

A mezőgazdaság szocialista ágának fejlesztéséből is részt vállaltak a fiatal tervezők. *Brjeska István* és *Klicsó László Rád termelőszövetkezeti községnek társadalmi munkában tanyaközpont telepítési tervet* dolgozott ki. A tervek alapján már az idén elkészül a száz férőhelyes szarvasmarha-istálló.

Poroszló község részére *Városi Péter* és *Peténvi János* korszerű kultúrházat tervezett. *A kultúrház színháztermében 400 ember élvezheti majd a Faluszinház előadásait, gyönyörködhet a szélesvásznú filmekben,* rophatja a táncot.

Budapesten a Csalogány utcában *ezer építőipari dolgozónak ötemeletes munkásszálló* épül *Városi Péter* és *Vajna János* tervei szerint. Érdekes feladat várt itt a KÖZTI mérnökeire: a munkásszálló terveit olyformán kellett elkészíteniük, hogy az épületet később — a Vár és környéke restaurálása után — nagyobb beruházás nélkül lakóházzá alakíthassák. Ezért a szálló közepén futó folyosókat közművesítik s annak idején majd itt helyezik el a lakások konyháit, a főzőfülkéket és fürdőszobákat. *(sz. m.)*

Kiküldött munkatársunk telefonjelentése:

A magyar VIT-küldöttség megérkezett Bécsbe

Városnézés, barátkozás, fényképezés az első nap programjában

A tervezett időnél egy órával korábban, szombat délelőtt 11 órakor megérkeztek a magyar küldöttség hajói a bécsi téli kikötő partfala mellé. Baráti öleléssel fogadták a magyar fiatalokat a kínai, a csehszlovák, a román küldöttség már előzőleg a VIT táborába érkezett tagjai.

Azonnal megkezdődött a barátkozás, a tapasztalat- és jelvénycsere a téli kikötő árnyas fái alatt s a Bécsbe érkezett magyar fiatalok elmesélték, hogy már a határtól kezdve sok helyen találkoztak az osztrák fiatalok baráti megnyilvánulásaival. *Haenburgnál* zuhogó esőben horgászok integettek a magyar hajóknak és végig a parton sok helyről köszöntötték őket a barátság és üdvözlés apró lobogói. Az érkezés parázs táncmulatságba torkollt, cseh autóbusz-sofőrök, bolgár diákok, román munkásfiatalok együtt ropták a táncot a Budapestről érkezettekkel.

A megérkezést városnézés követte. A küldöttség nagy Ikarus autóbuszai végiggördültek a *Práteren*, a *Grinzingen*, s végül rátértek a *kohlenbergi* szerpentinútra. A négy autóbuszt a városnegyedek jellege szerint módosuló üdvözlés fogadja. *A legmelegebb, a legbarátságosabb volt az integetés a munkásnegyedekben, ahol a bécsiek minden korosztályát látható örömmel fogadta a 400 főnyi magyar delegáció első jelenését a VII. világifjúsági találkozó városában.*

A Kohlenbergen kattogtak a fényképezőgépek, mindenki mindenkit meg akart örökíteni. Különösen népes fotózócsoportok alakultak ki fiatal művészeink, *Ráthonyi Róbert, Margitai Ági, Lehoczki Éva* körül.

Szombat délben a téli kikötő felett a párás nyári égbolton feltűnt két könnyű repülőgép és primitív provokációs jelszavakat vontatva, elberregtek a küldöttség hajói fölött. Soha provokációnak még ilyen gyenge hatása nem mutatkozott, hacsak nem lehet erős hatásnak tekinteni azt, hogy a hajókról harsogó nevetés kísérte a kísérletet.

Baktai Ferenc

Hivatalos nyereményjegyzék a lottó 30. játékhetéről

A lottó 30. játékhetére beérkezett 3 525 760 szelvény. Öttalálatos szelvény nem volt, négy találatot 44 fogadó ért el, a nyereményösszeg egyenként 60 098,75 forint. A háromtalálatos szelvények száma 2920, nyereményösszegük egyenként 452,50 forint. Két találatot 78 474 fogadó ért el, egyenként 16,80 forint a nyeremény.

Sok helyen zivatar

Várható időjárás: főként a déli és a délutáni órákban újból sok helyen lesz záporeső, zivatar. Mérsékelt, a zivatarok idején élénkebb szél. Néhány órás napsütés, meleg idő. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 24—27 fok között. — A Duna vízállása 17 órakor: 597 cm.

A BRNÓI KIÁLLÍTÁSI CSARNOK

A brnói kiállítási területen készülő kiállítási csarnok kupolája 90 méter átmérőjű, alapterülete 18 000 négyzetméter.

FILMSAROK

Felhívás táncra

Színes amerikai revűfilm

Jobb híján revűfilmnek hely a szomorú bohócról. Ezt mondhatjuk *Gene Kellynek*, a neves amerikai táncosnak most bemutatott sajátos művét, amely nyilván a nyári évad egyik nagy sikere lesz — egy s más részletét tekintve nem is érdemtelenül. Három kis történet került egymás mellé ebben a filmben — szótlanul, a balett, a némajáték, a pantomim, a sztepp-tánc, a rajzfilm egyesíteni próbált nyelvén elbeszélve. Az egész ötvözet így együtt kétségkívül reménytelen, s újfajta művészi hatás kilátásával nem kecsegtet — de ilyesminek atomjait bizonyosan hordja magában. (A klasszikus és a dzsessz zenének itt alkalmazott keverése nem tartozik ezek közé.)

A három közül az első történet a legszabályszerűbb közzenében Leoncavallo jobban csinálta — s jobban csinálták már azóta sokan táncban is. Legfeljebb a lány és a kötéltáncos pas de deux-je (párostánca) érdemel említést. Másmás módon, de egyaránt összehasonlíthatatlanul jobb a »Körtánc« és a »Színbád«. Az elsőben rendre követi egymást több ragyogó karikatúra tánc-, illetve zenenyelven (a nők bálványa, a végzet asszonya, az udvarló, a vérig sértett férj stb.) — s még itt sikerült aránylag legjobban egyensúlyt teremteni nemesnek megőrzött tánc és nemesített sztepp között. Ilyen színvonalú szteppelést Fred Astaire óta nem láttunk. Kiválóak, a karikírozást remekül szolgálják az alkalmazott filmtrükkök (gyorsítás-lassítás) is. Az utolsó harmad ismét más újdonsággal lep meg — s ennyiben csakugyan szenzációs —: hamisítatlanul amerikai, kacagtatóan játékos rajzfigurák és eleven táncosok hihetetlenül ügyes együttmozgatását látjuk itt olyan színten, ahogy' eddig még nem. Megismerünk egy nagyon tehetséges kis fiú táncost s egy sor nagyszerű táncművészt is, a mindhárom filmet író, rendező, koreográfáló, s részben táncoló Kelly partnereiként.

(rajk)

NÉPSZAVA

A magyar szakszervezetek központi lapja
Szerkeszti a szerkesztő bizottság
Főszerkesztő: Várkonyi István
Kiadja a Népszava Lapkiadó Vállalat
VII. ker., Rákóczi út 54
Telefon: 224—819
Felelős kiadó: Galló Ernő,
a Népszava Lapkiadó Vállalat igazgatója
Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza
Terjeszti a Magyar Posta
Előfizetés egy hónapra 14 forint

Athenaeum Nyomda
Felelős v.: Soproni Béla

PEI-LIN népdalokat tanul

Sokszínű, vidám élet a veszprémi nyári egyetemen

— Hány éves a Balaton?

Egy lengyel kislány szerint 30 000, a kínai viszont azt állítja, hogy mai formájában alig néhány évezrede alakulhatott ki. A németek a tó fiatalságát próbálják bizonyítani a veszprémi egyetem bejárata előtt. A vitát a következő előadás dönti el, amely a Balaton történetéről szól.

Az egyetem padjaiban furcsa diáksereg verbuválódott össze. 16—17 éves gimnazisták, kissé idősebb egyetemisták. 40—60 éves munkások, tanárok, kutatók, a magyar nyelv, a Balaton szerelmesei hallgatják az előadásokat. Itt tanulnak az egyetemen a Lengyel Tudományos Akadémia magyar—lengyel szótárszerkesztő csoportjának tagjai. Ők már kívülről tudják a »leckét« és sokszor a Balaton partján átveszik az idegenvezető szerepét. 55 külföldi diákja van az egyetemnek.

Veszprémben ma mindenki idegenvezető. A nyári egyetem hallgatói, tanárai, kezükben a lengyel, német, orosz szótárral járnak, s ahol csak kell, vállalják a tolmács szerepét.

— A szótárt sokszor körülményes használni — mondja Dombi József, az Állatorvosi Főiskola hallgatója. — Itt Veszprémben mindannyian rajzművészek lettünk. Ha valamit közölni akarunk, nemcsak kézzel, lábbal mutogatunk, magyarázunk, hanem le is rajzoljuk azt, amit akarunk.

Pei-lin a Balaton partján mindennap újabb és újabb népdalokat tanul a görög, a lengyel, a német, a cseh és természetesen a magyar hallgatóktól. A trombitaszóra az idegenek is megállnak és énekelni kezdenek velünk.

Bernard Adam, az egyetem angol hallgatója is jól beszél magyarul. Angliában a Nyelvtudományi Egyetem magyar—orosz szakos hallgatója.

— Miért éppen magyarul tanul? — kérdezem.

— Megfigyeltem, hogy a magyarok minden második kérdése az, hogy »miért«. Úgy látszik, rokonvonás ez köztünk, mert én is nagyon kíváncsi természetű vagyok. Nagyon érdekelt a magyar nép művészete, élete, irodalma. Nálunk, Angliában viszonylag keveset tudnak a magyar irodalomról, művészetről. Kosztolányit és Petőfit még otthon olvastam, Móricz Zsigmonddal hazájában ismerkedem meg. Az a vágyam, hogy ezeknek a nagyszerű magyar íróknak a műveit lefordíthassam és megismertessem az angol olvasókkal.

A veszprémi nyári egyetem csütörtökön zárja kapuit. Addig még dús program, számos kirándulás várja a hallgatókat.

Moldován Tamás

Nemzetközivé teszik a süketnéma jelbeszédet

Ha egészséges, halló és beszélő emberek találkoznak jelbeszéddel egymást megérteni tudó süketnémákkal, meg szokták állapítani, hogy a jelbeszéd valóban tökéletes lehet, mert két süketnéma hangtalanul, a jelek révén megérti egymást. Ennek a feltevésnek ellenére, *a jelbeszéd nem tökéletes.* A *Süketek Világszövetsége* legutóbb 1955-ben Zágrábban tartott II. világkongresszusán úgy határozott, hogy *a süketnéma jelbeszédet egységesíteni fogják.*

Augusztus 22—26 között Wiesbadenben, Nyugat-Németországban tartják a négyévenként ismétlődő kongresszust, s ennek napirendjére már felvehették ezt az érdekes, sok százezer embert érdeklő és érintő kérdést.

A jelbeszéd egységesítéséről *Nagy Elemérné*, a *Süketek és Nagyothallók Magyarországi Szövetségének* főtitkára, a következőket mondotta nekünk:

— A jelbeszéd egységesítése egyik legfontosabb problémája a süketeknek. A világszövetség minden tagállamában, így nálunk is, *bizottság alakult a II. világkongresszus határozata alapján azért, hogy a leginkább használt jeleket összegyűjtse.* A tagállamokban szövegben és rajzban ábrázolják, *mi pedig lefényképeztük a jeleket.* Eddig 100 felvételt készítettünk és azokat feliratokkal ellátva már eljuttattuk a világbizottság elnökéhez. Tudomásunk szerint eddig már számos országból megérkeztek a küldemények, a többi között *Japánból és Koreából is.* Amennyiben a III. kongresszus hozzájárul, a gyűjtést rövidesen befejezik és *a nemzetközileg elfogadott jeleket egy külön szótárban fogják kiadni.*

— A III. kongresszus egyébként a süketek egyéb problémáival is foglalkozik majd, például *a süketek szakmai irányításával és úgynevezett rehabilitációjával.* Ez utóbbi annyit jelent, hogy a süketek és nagyothallók is *kapjanak megfelelő munkát, ha egyébként szakképzettségük elegendő.* Ez a rehabilitáció a szocialista országokban már bizonyos mértékben megvalósult és a világszövetség most a tőkés országok hatóságainál is el akar járni a süketek megfelelő foglalkoztatása érdekében. *(r. i.)*

Tízévi börtönre ítélték a házasságszédelgő álorvost

Tízszer volt büntetve eddig Zsadányi János 38 éves foglalkozás nélküli egyén. Ismert szélhámos és valahányszor kiszabadult, újból kezdte csalás-sorozatait. Évek óta járta az országot és több helyen orvosnak adta ki magát. »Csodálatos hatású«, »svájci« és »amerikai« injekciókat kínált drága pénzért és a hiszékeny embereknek egyszerű C-vitamin injekciót adott be.

»Mellékesen« házasságszédelgéssel is foglalkozott, mert amerre megfordult az országban, mindenütt eljegyzett egy-egy menyasszonyt. Ezektől kisebb-nagyobb pénzösszegeket, használati tárgyakat csalt ki. Akadt olyan hely is, ahol lakásüzérkedéssel foglalkozott.

A debreceni járásbíróság most foglalkozott Zsadányi bűnügyével, terjedelmes vádirat alapján. A tárgyaláson Zsadányi hites felesége kívül nagyszámú becsapott menyasszony is megjelent. A szélhámost a bíróság tízévi börtönre ítélte. Zsadányi enyhítésért fellebbezett. (sz. t.)

KOVÁCSOLTVAS-KÖLTEMÉNY. A Műcsarnok Kamaratermében megnyílt Bieber Károly kovács-iparművész kiállítása, eddig 5000 látogató gyönyörködött a kovácsoltvasból készült tárgyakban. A kiállítás egyik legszebb darabja az 1943-ban készült asztali kandeláber

(Kollár Zsuzsa felvétele)

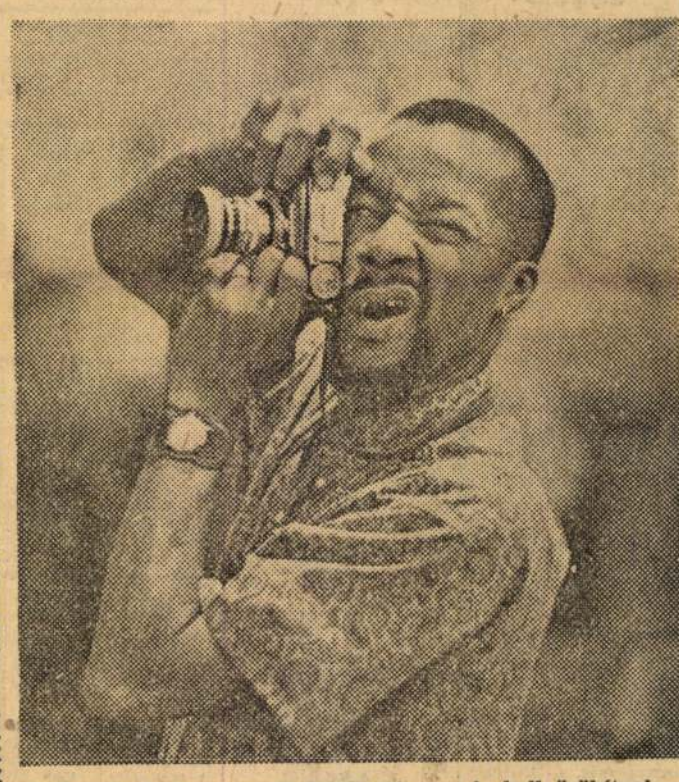

EZ IGEN! Ezt nem elég látni, ezt meg is kell örökíteni — mondja a külföldi vendég a moszkvai »csodaváros«-ban, a Szovjetunió népgazdasági kiállításán. A TASZSZ fotóriportere viszont remek pillanatfelvétellel kapta »lencsevégre« a fényképezés áhítatába elmerült kollégát — s megszületett egy kitűnő riportkép

(V. Jegorov felvétele)

KLICSU Lajos szobrán

1956-os emlékei a Műegyetemmel

Boros Géza cikke és ill

Kritika 1994/10. 35.

86-1790 IV.köt. Bp. 1989.231.o.

irosai : Hont vármegye monográ-

leti okirat már hiányzik , a la-

lásaiból szerezhetünk az irat tar-

vszky Évának és Vöő Ferenc plé-

ordításában nyújtott önzetlen

Klie Zoltán.

Az U. M. M. bemutatkozó kiállításán munkája szerepel.

Esti Kurir, 1928. febr. 21.

Klie

Műcsarnok kiállításán
neve szerepelt.

8.ó.u.932-II.21.

MDK

Klie Zoltán

1928. UME-diját kapta.

UME 3. kiáll. N.Szal. 1931. febr.

Hajduböszörmény /Hajdu/

Ref.templom, homlokzat előtti tor
Síkmennyezetes hajó. Urvacsora-se
vös müve, 1842. Ezüstkehely, 1637
ritő, 1683-1816. Fedeles kanna, B
XV. században, 1881-ben Gerster K

(Horváth Henrik: Erentvéters József. A
képe 242 l — Kováts J. István: Magya
746, 550 l, képe 550 l — Kis József, 1955)

Klie Zoltán

A blak a képe (cml.)

szerepel az angyalföldi képzőművészek I. kiállításán

Ujvári Béla: Az angyalföldi képzőművészek I. kiállítása

Magyar Hjusóg 1966 V. 28

MDK

Klie Zoltán

1925.kiáll.en dijat nyert.

UME 3. kiáll. N.Szal. 1931, febr.

középrésszel. Itt lakott Dr. Földi
, itt halt meg 1801-ben.

dházi lakóháza. Debreceni Ezemle, 1940,

MDK

Klie Zoltán

Fiumei nemzetk. kiáll. 1927. 81-83. l.

Klie Zoltán M.N.K.

János vitéz, rézkarc

művé az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállításán bemutatva, Vásárlás a MNG számára.

Tájékoztatás az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállításáról. A MNG anyagának vásárlásai. 8.l.

KLIE Zoltán

HEITLER László: Festői valóságban
= Népszava, 119. évf. 4. sz. 1991. január 5. ill.
90. v.
- Kecskemét, Kecskeméti Képtár, Bene Géza kiáll.
- Bp. Vigadó Galéria, Gadányi Jenő kiáll.
- Bp. Duna Galéria, Rafael Győző kiáll
- Bp. Duna Galéria, Klie Zoltán kiáll

mételték az iskolában hallottakat, tanulmányozták a római törvénykönyvek szövegét és különféle jogi kérdések megoldásán fáradoztak. Szorgalmukat gazdagon jutalmazta előmenetelök, melyet fölmutathattak. Így, midőn 1549 deczember 12-én Mihál, a tanárok és tanulók előtt, Montagna Fülöppel többféle jogi tételek fölött nyilvános vitatkozást tartott, tudománya és ügyessége általános elismerést aratott.

Azonban Réwai nem akarta, hogy fiai egyoldalú kiképeztetésben részesüljenek. Nem elégedett meg azzal, hogy alapos jogi ismereteket szereztek; ohajtotta, hogy el ne maradjanak az általános müveltség szinvonalától. Ennek szükségességére figyelmeztette öt *Bomanicus Lázár*, a páduai főiskola egyik legkitünőbb tanára, korának első latin szónoka és költője. Réwai nagy tisztelője volt, és levelezésben állott vele. Ez tanácsolta, hogy fiait oly tanulmányokra is késztesse, melyek által szellemök emelkedettséget és erőt nyer, izlésök nemesbül. Ennek folytán a fiúk 1548-ban Aristoteles munkáit, utóbb Róma és Hellasz nagy történetiróit

Budapest Galéria és Francia Intézet, Budapest

Ismeretlen ismerősünk: Réth Alfréd

(folytatás az 1. oldalról)

A mindmáig eufemisztikusan hangzó „magyar kubizmus" történetét szem előtt tartva újabb kérdések is felmerülnek: vajon a Lykától és Mednyánszkytól életre szóló művészi inspirációt nyerő Egry pályájának alakulásában, stílusának kialakulásában mennyire játszott taszító szerepet a Réthtel való párizsi összekülönbözése? És ellentétképpen: Kmetty franciaországi útja (1911) során Réth baráti fogadtatása mennyiben határozta meg a művész kubista elköteleződését?

Valamikor a hatvanas évek elején Réth – budapesti kiállítása reményében – egy 1903-as portrét (Parasztlegény) ajándékozott a Magyar Nemzeti Galériának. Sajnos a „hazatérés", egyszersmind műveinek magyarországi közgyűjteménybe kerülése a valószínűleg nem túl lelkes hivatalos fogadtatás miatt nem sikerült. Az alkotás önmagában csupán dokumentumként kezelhető: hogyan festett a művész, mielőtt „A. Reth peintre cubiste" lett volna. Miközben mind erősebb szálakkal kötődött a francia főváros legfrissebb tendenciáihoz, nem a Fauve-ok harsány színvilága, hanem Cézanne szerkezetes művészete, az archaikus kultúrák és a hamarosan jelentkező kubizmus formaelemző kísérletei ragadták meg figyelmét. Magyarországgal sem szakította meg kapcsolatait: az 1913-as művészházbeli Nemzetközi poszt-impresszionista kiállításon ő szerepelt a legnagyobb kollekcióval: 1908 után készült művei közül 36-ot mutatott be Budapesten. Ezt megelőzően januárban a berlini Der Sturm hívta meg az ekkor már köztudottan kubista elkötelezettségű művészt, ezért az utolsó békeév az alig harmincesztendős fiatalember tényleges beérkezésének pillanata is lehetne, de a világháború kirobbanását követő franciaországi internálás miatt pontosabbnak tűnik a fordulópont elnevezés.

Réth Alfréd: Pályaudvar, 1938
olaj, vászon, 117x85 cm

Réth Alfréd: Nyakláncos portré, 1927
olaj, vászon, 59x47 cm

szont szembe kellett néznie azzal, hogy a tiszta kubista képalkotás már nem annyira friss, forradalmi, mint a

ezelőtt még a Zsidó Múzeumban, a Modigliani, Soutine és montparnasse-i barátaik című kiállításon (Műértő, 2003. október) látott Nyakláncos portré (1927) e hűvös, Neue Sachlichkeit (új tárgyiasság) korszakának egyik főműve. Míg korai munkáinak karaktere lehetővé teszi, hogy akár az 1908 körül készült olajfestményének (Áloék) Nemes Lampérth József csendéleteivel való rokonságára, akár árkádikus képeinek (Aktok lovakkal) esetleges magyarországi eredőire utalva hazai analógiákat keressünk, addig az egyre elvontabb struktúrákat létrehozó, szokatlan felületi hatásokat kereső alkotások, a nyugat-európai tendenciák, az Abstraction–Création csoport közegében válnak igazán értelmezhetőkké. Talán nem túlzás az sem, ha Réthet az 1945 utáni nemzetközi kortárs művészet egyik fontos képviselőjének, részben előfutárának tekinthetjük – gondoljunk változatos anyaghasználatára (homok, kavics, faforgács), illetve korát megelőző „shaped canvas" (formázott vászon) megoldásaira (Gare du Nord, 1938).

A szervezőknek és közreműködőknek – Passuth Krisztina mellett Cserba Júliának és Makláry Kálmánnak – köszönhetően végre egészben előttünk áll egy stabil, jól olvasható, eddig csak elszórt híradásokból töredékesen ismert, izgalmas oeuvre. Az összkiállítás láttán persze nem annyira a kubizmus lecsapódását érzékeljük a képeken, sokkal inkább a művész egyénivé érlelt geometrikus absztrakciójának hiteles eredményeivel szembesülhetünk. Az eddig más életpályák összefüggésében tárgyalt, az „itthonról", Nagybánya felől megközelített vagy „odaátról", az École de Paris irányából megvilágított életművet immár belülről, a maga koherens egységében szemlélhetjük, különösebb életrajzi kapaszkodók nélkül élvezhetjük. Csak a szerzeményezés

KLIE ZOLTÁN

Haas Galéria, Budapest

A KUT-ból merítve

A Haas Galéria folytatja 1999-ben megkezdett kiállítássorozatát. Immár hetedik ízben merít a KUT-ból, azaz a Képzőművészek Uj Társaságának művészetéből, felszínre hozva a két világháború között tevékenykedő csoport soron következő alkotóját: Klie Zoltánt. (A KUT helyes írásmódja már kortársait is megbolondította, így a „KÚT" forma legalább olyan elfogadottá vált, mint az eredeti „KUT" verzió.) Az elnevezés azt sugallja, hogy a társaság az igaz, eredeti forrásból táplálkozó modern művészet letéteményese, ám a progresszivitáson lovagló művészettörténet-írás két világháború közötti fejezetei nem a KUT nevétől visszhangosak. Pedig a tagok között ott volt – az Ernst Múzeum 1924-es kiállítása alapján – Rippl-Rónai, Vaszary, Kmetty, Egry, Szőnyi, Márffy és Aba Novák is. A csoport programja a leghaladóbb hazai hagyománynak, a Nyolcak művészetének folytatását tűzte maga elé célul. Vaszary János szerint: „Az elejtett fonalat ott veszszük fel, ahol elszakadt. A KÚT nehéz viszonyok között az első tömörülés, mely félre nem érthető szándékkal a haladó művészi ízlésben az együvé tartozást (...) keresi." A politikai légkör kikényszerítette az élmezőny összefogását; de az erőltetett „együvé tartozás" ellenére a csoportban stiláris-formai heterogenitás uralkodott. Főleg az után, hogy a friss utakat kereső Uj Művészek Egyesületével (UME) a fiatal „tagozat" is megalakult.

A nevek és a program alapján a KUT tökéletesen megérett a mai sikerre, és nem nehéz megjósolni, hogy a sztár művészek után a társaság kevésbé ismert tagjai is jól csengő aukciós-galériás nevekké válnak majd. A Haas Galéria művészeti menedzsmentje ezen dolgozik: nemcsak kiállításaival népszerűsíti a csoportot, hanem a művészettörténészek és gyűjtők közreműködésével megrendezett KUT-klub beszélgetésein is.

Most már feltehetjük a kérdést: kicsoda is Klie Zoltán? Orvosként indult, de a képzőművészet (és nem a medikusokat rendre megbabonázó irodalom) hamarosan elcsábította. A főiskolán Vaszary tanítványaként nemcsak franciás modernséget, hanem kutató-kereső szellemiséget is tanult. Tagja volt a KUT-nak és az UMÉ-nak; a húszas évek közepétől kezdve állított ki. Kétszer is szerepelt a velencei biennálén, az ötvenes évek kényszerű csöndje után 1992-ig, haláláig jelen volt a képzőművészeti színtéren. Műveiről már nehezebb összefoglaló általánosságokat mondani. A Haas Galéria falait elborító festményei között több a különböző, mint a hasonló. Mintha a két háború közötti magyar piktúra zsúrt adott volna, ahová csak az elit körök kedvelt progresszívjei kaptak volna meghívót. Örvénylően expresszív erdők (a rendezés alapján főművek), a neoklasszicizmus és az art deco által megérintett fakó figurák, naiv sematizálás, élénk kolorittal megfogalmazott konstruktív városképek, a Greshamet idéző oldott lírájú Balatonok. A képletet tovább bonyolítják az 1945 után festett komor vásznak és a neoavantgárdot megelőző csorgatott képek az ötvenes évek végéről.

Klie Zoltán: Leány és vasmadár, 1935
olaj, vászon, 78x98 cm

A sokszínűség miatt nem könnyű Klie-vel boldogulni, nehéz megismertetni a szakmával és megszerettetni a nézőkkel/vásárlókkal. A Haas Galéria művészeti rendszerből (társaságok, intézményi háttér) kiinduló gyűjtési koncepciója viszont megadja az oeuvre-höz a kulcsot: ha nem az alkotásokat összekötő, változatlan művészi géniuszt keressük a festmények mögött, hanem egy korszak, egy iskola, egy csoport lenyomatát, akkor megérthetjük az egyébként stilárisan sokféle, de a korszakba illeszkedő életmű értékeit. Klie Zoltánt így kell nézni: a KUT-ból merítve. *(Megtekinthető november 15-ig.)*

RIEDER GÁBOR

Ráday Galéria

tisztelettel meghívja
Önt és barátait

KLIE ZOLTÁN

(1897-1992)

emlékkiállítására

A kiállítást megnyitja: Heitler László

Megnyitó: 1999. január 21. csütörtök 17h

Nyitva: 1999. március 10-ig.

We cordially invite you to
the exhibition of

ZOLTÁN KLIE

(1897-1992)

Inaugurated by László Heitler Art Historian

Vernissage: 21st January 1999. 5 pm.

On view: until 10th March 1999.

Ráday Galéria

Programok 1999
Programmes: Exhibition and Sale

január/January 21 - március/March 10
Klie Zoltán kiállítása - Exhibition

március/March 12 - április/April 14
Stílusvariációk századunkban - Exhibition
Trends of style ins our century

március/March 25 - március/March 28
ART EXPO, Műcsarnok

Tervezett kiállításaink

Bálint Endre
Bizse János
Pap Gyula
Gábor Jenő
Metropolis - litográfia

Kiállításainkon szívesen látunk színvonalas alkotásokat.

1092 Budapest, Ráday u. 8. (Kálvin térnél)
Nyitva/Open: H-P./M-F.: 12-18h
Telefon: 218-0936; 218-1008

Klie Zoltán
(1897-1992)

Szekszárdon született, középiskolás a pécsi ciszterci fögimnáziumban volt. 1915-1918 között katona, majd négy éven át orvostanhallgató a Pázmány Péter Tudományegyetemen.
1922 őszétől a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Vaszary János művésznövendékeként tanult. Csók István is hatással volt rá, akinek pécsi nyári művésztelepén megfordult. 1925-től - két évre elnyert - ösztöndíjjal Párizsban folytatta tanulmányait.
Itthon a KUT, az UME /melynek alapító tagja volt/ és a Nemzeti Szalon tárlatain 1923-tól rendszeresen szerepelt a negyvenes évekig. Résztvevője Európa sok nagyvárosában rendezett kortárs magyar kiállításoknak, így például: Milánó, Róma, Bécs, Oslo, Düsseldorf, Bochum, Frankfurt, Varsó, Krakkó, Helsinki, Stockholm. Az UME vendégkiállításán bemutatott képei alapján 1928-ban beválasztották a bécsi művészeti szövetség a Künstlerbund Hagen tagjai közé. Ugyanebben az évben több művével szerepelt a XVI. Velencei Biennálén, ahol 1942-ben ismét a magyar képzőművészet egyik képviselője volt.
Az újabb háború katonáskodással és hadifogsággal akasztotta meg hosszú időre Klie Zoltán munkáját, majd mint túlságosan modernnek ítélt festő, a kiállításokról kiszorult.
Művészete nehezen besorolható festői irányokba a naiv festőkéhez hasonló hangvétele miatt. Szárnyaló fantáziája hol a szürrealizmushoz, hol a meséhez sodorta, melyből rajongó szerelmespárok; furcsa, "fordított" perspektívájú tájak, buja vegetációk és a modern technika jellegzetes termékei: gépek és ipari tájak születtek. Festményeinek gazdag színvilága olykor meghökkentően merésznek hat.
Művei számos magyar és külföldi magán és közgyűjteményben szerepelnek.

Zoltán Klie
(1897-1992)

Zoltán Klie was born in 1897 in Szekszárd /Southern Hungary/.
He attended the Cistercian Grammar School in Pécs.
During the First World War he was in the army for three years.
1919-1922 he studied medicine at Pázmány Péter University of Sciences. He prepared to be a doctor.
Giving up this profession he was a disciple of János Vaszary until 1925 and István Csók had a great influence on him as well.
Between 1925 and 1927 he made a study-trip to Paris.
Between the two world wars he was a member of the New Association of Artists /KUT/ and the New Artists' Company /UME/. He participated in almost every exhibition of them since 1923.
Apart from exhibitions in Hungary his art-works were at display in Milan, Rome, Vienna, Oslo, Warsaw, Cracow, Frankfurt, Düsseldorf, Bochum, Helsinki, Stockholm and in 1928 and in 1942 at the Biennial of Venice as well.
His painting style was quite difficult to put in categories because of the similarities to naive art. His paintings expressing his rich fantasy are close to surrealism and the world of tales. Among his themes we can find passionate couples, strange landscapes in upside-down perspective, exuberant vegetation and the tipical products of modern world, machines, industrial landscapes.
He was very brave and initiative to use colours that's why he has such a surprising range of colours in his paintings.
His art-works can be seen in Hungarian and foreign private and public collections.

Kiállításai
1939 New York csoportos kiállítás
1959 Ernst Múzeum gyűjteményes kiállítás
1972 Miskolcon gyűjteményes kiállítás
1987 Pápán, feleségével, Róna Klára festőművésszel közös kiállítás
1990 Szekszárdon és a budapesti Vigadóban közös kiállítás feleségével
1991 budapesti Műgyűjtők Galériája gyűjteményes kiállítás
1993 Csók István Galériában feleségével közös kiállítás

Ösztöndíjak:
1938 és 1939 Balaton ösztöndíj Tihanyban
1942 székelyföldi ösztöndíj Erdélyben

Díjak:
1925 Ernst Múzeum akvarelldíj
1928 UME festészeti díj
1930 Budapesti Hírlap jubileumi díj
1990 Aranykoszorúval díszített Csillagrend

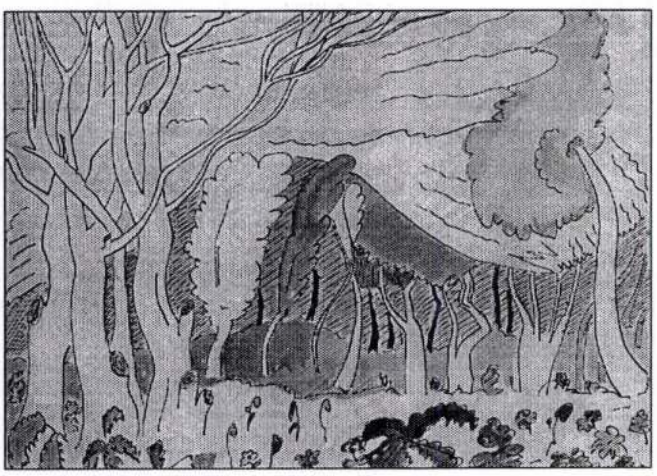

1092 Budapest, Ráday u. 8. (Kálvin térnél)
Nyitva/Open: H-P./M-F.: 12-18h
Telefon: 218-0936; 218-1008

Ráday Galéria

KLIE ZOLTÁN
(1897-1992)

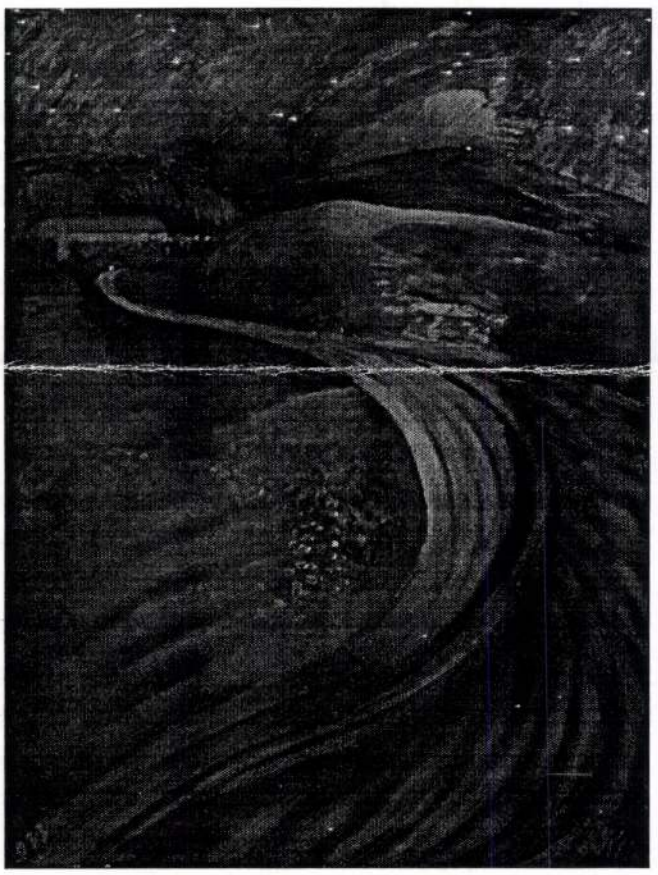

KIÁLLÍTÁS - EXHIBITION
1999. JANUÁR 21 - MÁRCIUS 10

78. **KLIE ZOLTÁN**
(Szekszárd, 1897 –)
Fekvő akt
Olaj, vászon 75x100. Jelezve lent jobbra:
Klie
40.000,-

85. Művészeti Képaukció. Bp., 1991. aug.
BÁV

Klie Zoltán

Nemzeti Újság 1937 IV. 25

AZ UME KIÁLLITÁSA

Az *Uj Művészek Egyesülete* az idén ünnepli fennállásának tizéves jubileumát és ebből az alkalomból a *Nemzeti Szalonban* mutatja be tagjainak legfrissebb művészi alkotásait. A meglehetősen sokrétü anyagban, amelyben azt lehet mondani, minden művészeti irány helyet kapott, nagyon sok a jó és komoly művészi munka s igy a kiállitás keresztmetszete nagyon kellemesen hat. A kiállitás egyik legérdekesebb és legeredetibb egyénisége *Klie* Zoltán, akinek elvont témái, kompoziciói szinte megdöbbentő erejüek. *Frank* Frigyes franciásan eleven és szellemes művei ujabb fejlődésről tesznek tanuságot s különösen tájképei érdemelnek dicséretet. Nagyszabásu *Pécsi Pilch* Dezső Szent István korát érzékeltető falkép triptichonja, amelynek finom gyöngyház tónusai biztos harmóniában csendülnek ki. A női lélek finomságát tükrözik vissza K. *Róna* Klára vásznai, amelyeknek mindegyike egy álomvilágot juttat eszünkbe. *Emőd* Aurél képei egészséges, bővérü művészetet árulnak el és különösen figurális kompoziciói jók. Tiszta liraiságról és mély gondolatokról számolnak be *Róna* Emmy temperái, néhány meseillusztrációja a legjobbak közül való. De nem szabad megfeledkezni *Kirchner* Jenő, *Kántor* József, *Félegyházy* László, *Boda* Gábor, *Vaszkó* Erzsébet és *Gáborjáni Szabó* Kálmán nevéről sem, akik mind hozzájárultak a kiállitás szép sikeréhez.

Az UME kiállítása a Nemzeti Szalonban

Hetedszer áll most a közönség elé az *Uj Művészek Társasága*. A *Nemzeti Szalón* termeiben 18 festő és hat szobrász számol be a tíz év óta fennálló UME művészi munkálkodásának eredményeiről.

A kiállított anyag azonban nem beszél világosan az UME-be tömörült művészek tudatosan vállalt elhatározásáról. Nem látni, mi az a közös cél és művészi irány, amely összetartja őket. Azt a vajudó művészeti világképet tükrözi ez a kiállítás is, amely kétségbeesett erőfeszítéssel *új formanyelvet, a ma formanyelvét* próbálja megteremteni. Ennek a lázas erőkifejtésnek a verejtékét, mintha harsogó színkáprázat[illegible] próbálnák elpalástolni. Kissé túlsok

Magyarország 1937 IV. 25

Klie Zoltán

Ernst,
félmillió adóssága

Ekkor már nyilvánvaló volt, hogy

Összetört fo
a Dunapa

Ráckeve Budapest felé eső részén, a Schilling erdőnél Szabó Sándor erdőőr ma délelőtt észrevette, hogy egy emberfej van a Dunaparton, ott,

Klie Zoltán

M. 930.IX,14

* **Fiatalok az Ernst-Muzeumban.** Az *Ernst-Muzeum* régi szokása szerint szezonnyitó kiállitásul a fiatalokat engedi be termeibe. A mostani fiatalok már visszatértek a szabad keresés kockázatos utjáról, különösen *Biai Föglein* István erős, de egyéni realizmussal áll a természet előtt, müvészete egyre érik és mélyebb lesz. *Klie* Zoltán szines, nagytudásu, választékos izlésü müvész. *Ecsődy* Ákos finom kulturáju, különösen csendéletein mutat értékes, egyéni eredményeket. *Szantrucsek* Jenő (uj név) kicsit keresett primitivségét világos szinharmóniákkal hangolja sikeresen össze. *Márkus* Imre pasztelljei ha keresetten fátyolosak is, nagy gonddal alakitott képek. Két fiatal olasz fametsző klasszikusan dekorativ munkái egészitik ki a szép kiállitást.

1.

Klie Zoltán

Nemzeti Szalon UME kiállításain
tárgyképével és portréval szerepelt.

8.Ö.U.931.II.1.

Klie Zoltán

Nemzeti Szalon UME kiállításán strandon ülő finom leányalakjával szerepelt.

PH.931.II.1.

Klic Zoltán.

* **Az UME kiállitás dijazottjai.** Az Uj Müvészek Egyesületének a Nemzeti Szalónban levő mostani kiállitásán az UME választmánya döntött a rendelkezésre álló dijak odaitélése tekintetében, *Vaszary* János, *Csók* István, *Beck* Ö. Fülöp és *Pécsi-Pilch* Dezső kikapcsolásával, kik versenyen kivül vesznek részt a kiállitáson. Az UME müvészi nagydiját *Klic* Zoltán, *Fränkel* Ernő diját *Emőd* Aurél, a Janina festészeti diját *Gadányi* Jenő, a Janina szobrászati diját *Vilt* Tibor, Müller grafikai diját *Rafael* Győző, Bogdánffy Géza grafikai diját pedig *Peitler* Antal kapta.

Magyarság. 1928. febr. 26.

10

KLIE ZOLTÁN

92. Napnyugta, olaj 1200.-
93. Komandó, vizfestmény 800.-

Nemzeti Szalon

1944. jan.-febr.

téli tárl

mor 97. l. — Gerevich PA, 240. l. (Carracci köre.) — Lepold—Lippay 55. l.

CARRIERA, ROSALBA (velencei festőnő, 1675—1757) KÖVETŐJE

Női arckép

Karton, pasztell, 42×34 cm.

CASTELLO, BERNARDO (génuai festő, 1557—1629)

Kálvária

Fa, olaj és tempera, 55×72 cm.
Maszlaghy II., 361. szám. (Castelli Bernát.)
— Gerevich PA, 240. l. (Bernardo Castello.)

Levétel a keresztről

Fa, olaj és tempera, 55×72 cm.
Maszlaghy II., 362. szám. (Castelli Bernát.)
— Gerevich PA, 240. l. (Bernardo Castello.)

CERQUOZZI, MICHELANGELO (római festő, 1602—1660)

Krisztus töviskoronázása

Vászon, olaj, 64×76 cm.
A Capese—Zurlo és San Marco gyüjteményből.

CREDI, LORENZO DI (firenzei festő, 1459—1537)

Mária Magdolna mennybemenetele (72. kép)

Fa, olaj és tempera, 52×39·5 cm.
A Bertinelli gyüjteményből.
Rényi 15. l. — Maszlaghy II., 101. szám, (Credi.) — Gerevich: A Újság, 1916. júl. 20.

Klie Zoltán
festő

50. KLIE ZOLTÁN: Első hó Kommandón. Pasztell.
51. KLIE ZOLTÁN: Lakóca. Olajfestmény.
53. KLIE ZOLTÁN: Erdélyi nő. Olajfestmény.
54. KLIE ZOLTÁN: Ősz Kommandón. Olajfestmény.
55. KLIE ZOLTÁN: Kommandó. Pasztell.
57. KLIE ZOLTÁN: Téli reggel. Pasztell.
58. KLIE ZOLTÁN: Toplice. Pasztell.
59. KLIE ZOLTÁN: Kézdiszentlélek. Pasztell.

61. KLIE ZOLTÁN: Kézdivásárhely. Olajfestmény.
216. KLIE ZOLTÁN: Malomárok Kézdivásárhelyen. Paszt.

Vk. min. székelyföldi
ösztd. kiáll. 1943-44

938. KEREK TÁLKA, ezüst. Német
XVII—XVIII. Jh.

939. SZENTELTVIZTARTÓ, ezüst,
Weihwasserbehälter, Silber, auf

940. TEJESKANNA, ezüst, vésettdi
gravierter, gerippter Wandung.

941. TALPAS CUKORTARTÓ FED
behälter mit Fuss und Deckel, a

942. TOILETTETÜKÖR, domborud
firtem Silberrahmen. Wien, XIX

943. SZIVARTARTÓ LÁDIKA, ezü
Silber, am Deckel Reiterfigur. E

944. KIS ASZTALI CSENGŐ, ezüst,
mit neobarockem Dekor. Wien,

945. KÉT DISZBOGRÁCS, ezüst, ger
gefässe, Silber, mit getriebenem

946. TEÁSKANNA, ezüst, nádfonato
Silber, der Henkel mit Rohrgefle

KLIE ANNAMÁRIA

1997. XI. 20

Klie Annamária alkotásaiból rendeznek kiállítást a Neumann János Számítástechnikai Szakközépiskolában (XIV. ker., Kerepesi út). A december 20-ig látogatható tárlatot Fenyves Mária Annunciáta nyitja meg 27-én, csütörtökön 17.30-kor.

Klics Károly, grafikus

L: Szerelmey Miklós

Szántó Pékr: Borsszem Jankó szupersztár

12

Élet is Irodalom, Bp. 1983. okt 7. XXVII/40

KLIČ KÁROLY (KAREL VÁCLAV) (névváltozat: Klics) (Hostinnen, 1841 – Bécs, 1926)

Rajzoló, karikaturista. Brünnben élclapok munkatársa, majd Prágában dolgozott, a Veseli Listynek. 1868-tól Pesten a Borsszem Jankó munkatársa volt. 1870-ben cinkográfiai műhelyt nyitott Pesten. Később Londonban és Bécsben élt. 1878-ban felfedezte a heliogravür eljárást, amely a mélynyomás közvetlen elődje volt. Bécsben a Humoristische Blätter című lapot adta ki.

Irod: Borsszem Jankó (1868–1936) (szerk. Ágai Adolf) 180. l.

500. Jókai Mór, 1868 *109.*

színezett, cinkm., 170x195 mm
Jelezve j.l.: K. Klič
Borsszem Jankó I. 34. (1868. aug. 23.) 437. Címlap, a Híres férfiak arcképcsarnoka c. sorozathoz.

Jókai óriási fejéből apró tollakat szorongató végtagok nyúlnak ki. Két kezével A szerelem bolondjait és Az üstököst, két lábával az Igazmondót és A hont írja. Feltűnik Klič kiváló karakterizáló képessége, a Jankónál kevésbé gondos, de határozottabb és élesebb jellemzés. (A kép reprodukcióját közli a Magyar Irodalmi Lexikon, Bp. 1963. II. köt. 533.)

R.S.

Műnézet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS-MNG Bp. 1981.

ALKÉR EDE (életrajzi adatai ismeretlenek)

Festő és fényképész, műterme 1860–1870 körül Budán, a Dísz tér 2 sz. alatt

501. Buda és Pest látképe, 1863 körül *123.*

4 részből álló panoráma-kép, 31,5x126,7 cm, keretben 31,5x126,7 cm
BTM Kiscell Fényképgyűjteménye, ltsz. nélkül

A felvétel a Gellérthegyről készült.

502. Pest és Buda látképe, 1867 körül *123.*

4 részből álló panoráma-kép, 25,3x122,2 cm
BTM Kiscell Fényképgyűjteménye, ltsz. nélkül

A felvétel a Rózsadombról készült.

Klics Katalin MDK

Pötyi, gipsz

Tanulmányfej, gipsz

Miskarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

MDK

Klicsik Vilmos

épitész pályatervét 15o pengőért vásárolta meg a főváros.

A Munkaadó, 1932. szept. 14. 5 l.

Kliáshó József
építész

M.D.K.

A XIII. Sallai Imre u. 43 számú társasházat
építi.

Budapest épülő öröklakásos házai
Magyar Nemzet, Bp. 1959. febr. 13.

5 l.

MDK

Klicsó László építész

sz.m: 5 emeletes munkásszállót...terveznek a KÖZTI ...mérnökei. Népszava, 1959, jul.26. 12.l.

Klicsó László, építész

MDh

Az Árpád fejedelem útja 49. sz. ház egyik tervezője.

Keresztényi Nándor: Alacsony kémény, hiányzó pincerekesz, beázó folyosók

3. l

ESTI HIRLAP, Bp. 1960. júl. 31.

M. D. K.

KLICSÓ László építész

Kaszinóbarcika, Vegyipari Technikum és diákotthon (Repr.)

Társtervező: Ivánka András

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 1-3. sz.

43-47. l.

M. F. K.

KLICSÓ László építész

(KÖZTI)

Árpád-fejedelem u. 49, 49/A (Rest.)

Tájékoztató: Iványi András

Bene László: Lakásépítkezés Budapesten

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 160. l.

M. P. K.

KLICSÓ László építész

Lásd még

Ivánka A – Klicsó

Részvétel a pályázatok (Repr.)

Preisich Gábor: A karxtéri terpályázat

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 3. sz. 79. l.

Klivió Lászlóné

az alábbi tervpályázaton 1. helyezést elért 10. számú pályaterv munkatársa volt. (épiken)

Beresnyay Pál: alagútzsaluzattal kivitelezhető lakó- és szállásjellegü épületek tervpályázata, 197o. Magyar építőművészet, 1971.5.sz. 2-12.l.

Klich Zoltán

Önarcképe, melyet 1930-ban festett Párizsban, az új Klasszicizmus jegyét mutatja.

Lyka Károly, Festészetünk a két világháború között. Bp. 1956.

↑2. l.

Klie Zoltán

Szerepel a X. magy. Kép. mű. Kiállításon

Népművelés 1965 11 sz. 31 old.

Klie Zoltán

Tájkepe

szerepel a X. Magy. Kép. mův.
Kiállításon

Kostárs 1965 XII. n. 2004 old

Klie Zoltán

Karepel a „Nagymaros 1966"
c. táslaton

Nagymarcsa 1966 IX-n. 42 old.

Klie Zoltán

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

PM 1931. II. 22.

Klie Zoltán

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

NM 1931. II. 22.

Klie Zoltán

Nemzeti Szalon UME kiállításán képeivel szerepelt.

UN.931.II.1.

Klie Zoltán

Nemzeti Szalon UME kiállításain
neve szerepelt.

PN. 931. II. 1.

Klie Zoltán.

Az UME első kiállítását Bécsben rendezte, melyen műve szerepelt.

Nemzeti Ujság, 1924. jan. 14.

Klic Zoltán.

Az VME törzstagja.

Az VME bécsi kiállítása alkalmából az osztrák vezető művészek egyesülete: a Hagenbund, egyhangulag külföldi levelezőtagul választották.

Magyarság, 1928. febr. 1.

Klie Zoltán

Az VME törzstagja

Az VME bécsi kiállítása alkalmából az osztrák Hagebund külföldi levelező tagjául választotta.

Nemzeti Ujság, 1928. jan. 31.

Klie Zoltán.

Az Uj Művészek kegyesületének a bécsi Kunstlerbund Hagen termeiben levő kiállításán művei szerepeltek, melyről a Reichspost emlékezik meg.

Magyarság, 1928. jan. 18.

Kliené Róna Klára MDK

Falusi udvar, pasztell

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

.

MDK.

Klie Zoltán

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 máj.24.

Klie Zoltán

MDK

Patak, olf.

Mücsarnok 1942 Tavaszi tárlat
A magyar művészetért .diáll.

Klic Zoltán.

A Nemzeti Szalonban rendezett UME bemutatkozó kiállítárán műre szerepel.

Pesti Napló, 1928. febr. 19.

Klie Zoltán.

a Nemzeti Szalonban lévő ~~ki~~ UME kiállítás művészi a nagydíját nyerte el.

Nemzeti Ujság, 1928. febr. 26.

Klie Zoltán.

A Nemzeti Szalonban rendezett UME kiállításán szerepel munkája.

Pesti Hirlap, 1928. febr. 19.

Klie Zoltán.

A Nemzeti Szalonban, az UME bemutatkozó kiállításán műveit szerepelnek.

Az Est, 1928. febr. 19.

Klie Zoltán

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

8 órai lájság 1931. II. 22.

MDK

Klie Zoltán

Némere, olf.

Miesarnok 1943 A magyar művészetért c. kiáll.

Klie Zoltán

is szerepel műveivel

Százkilenc magy. képzőm. ven részt a venezieni
N. U. 932. III. 27. kiállitáson.

MDK.

Klie Zoltán

Nagymaros 66 kiállitás meghivója

Klie Zoltán

Alkotása, a szfőv. műgyüjteményének kiáll.-
án a Műcsarnokban.

N.U.932.VI.17.

Klie Zoltán

MDK

Klie Zoltán

Nagymaros, temp.

IX. Magyar Képzőm.Kiáll.kat. Műcs. 1962. 22.l.

Klée Zoltán

Műve szerepel a Munkácsy
léh Ernst múzeumban rendezett kiállításán.

r. ü. 934. v. 13.

Amos

Klie Zoltán

UME. kiállításán a Mária Valéria utcában képeivel szerepelt.

BH. 934. T. 28.

ВН-634 1.78

Klie Zoltán festő

UME. kiállításán a Mária Valé-
ria utcában szerepelt

EK. 934.T.31.

Klie Zoltán

Csoportkiállításon a Mária Valéria utcában szerepelt:

Est. 934. T. 28.

Klie Zoltán

Pályázott a Ferenc József festészeti dijra.

N.U.934.VI.2.

Klie Zoltán festő M.D.K.

Művei a kiállitáson

Ablakban,

Perneczky Géza : Angyalföldi képzőművészek II. kiállitása

Magyar Nemzet 1966. május 24. 4.l.

Klie Zoltán
festő

M.D.K.

Kiállítást rendezett az Ernst Múzeumban.

Kiállítások
Magyar Nemzet, 1959. június 21

4

Illie Zoltán
festő

M.D.K.

Kiállítása az Ernst Múzeumban megnyílt

Kiállítások.
Magyar Nemzet 1919. június 21.

4

Klie Zoltán

Nemzeti Szalonban a modern fiatalok UME kiállításán nem szerepelt.

Est. 931. II. 1.

Klie Zoltán

Nemzeti Szalonban az UME kiállításain képeivel szerepelt.

BH.931.II.1.

Klie Zoltán

Nemzeti Szalon harmadik UME kiállításán neve szerepelt.

MO.93/II.1

Klie Zoltán

Nemzeti Szalon UME kiállításán kompozícióival szerepelt.

NU. 931.II.1.

MDK.

Klie Zoltán

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 juli.22.

MDK.

Klie Zoltán

Kiállitási hiradás

Népmüvelés 1966 szept.

NDR.

Klic Zoltán.

Nagyabb kollekcióval fog szerepelni az UME bécsi kiállításán.

Magyarság, 1927. dec. 2.

Klie Zoltán

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban képeivel szerepelt.

BH.930.IV.27.

Klie Zoltán

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban aktkompozíciói szerepelnek.

PN.930.IV.27.

Klie Zoltár

kerepel a firmer II. nemzetközi kiállításon

Nemzeti Ujság 1927 X.4

Klie Zoltán MDK

Kiserdőshegy ¹ihanyban, pasztell

Mücsarnok 1944 Székesfőv.Képtár.Jub.Kiáll.

Klie Zoltán

Szerepelt a Tamás Galéria akvarell-kiállításán.

PM 1935. I. 6.

Klie Zoltán

UME kiállításán a Mária Valéria utcában leányarcképével szerepelt.

PH.934.T.28

Klie Zoltán

UME kiállításán neve szerepelt.

M.934.T.28.

Klie Zoltán

UME. ötödik csoportkiállításán festményeivel szerepelt.

NM.934.T.30.

Klie Zoltán

Szerepelni KUT kiállításán a Nemzeti Szalonban

Nemzeti Cipőg 1938 X. 30

Klie Zoltán

Alkotása szerepel a magyar művészi sorsjáték nyereménytárgyainak kiállitásán.

Est. 936. XII. 3.

KLIE LAJOS

Pécs, ápr. 14. — Fájdalmas hír szaladt át vasárnap délelőtt a városon. Klie Lajos kir. kúriai bíró, a pécsi kir. törvényszék elnöke meghalt. Mély megdöbbenéssel és őszinte részvéttel fogadta mindenki a szomorú hírt, amely a családon kívül elsősorban a pécsi törvényszék területén levő bíróságokat borította gyászba. Klie Lajossal talpig uri egyéniségű, széles látókörű, meleg szivű és kiválóan képzett bíró dölt ki az élők sorából. Egyéniségét talán legjobban szerénysége jellemezte. Mindenkivel szemben barátságos, kedves volt és nemes példaképe a magyar bírónak. A férfiúi erények sokasága a város uri társadalmának egyik legkedveltebb és legnépszerűbb tagjává tették.

Klie Lajos 1866. június 6-án született Mohácson. Középiskoláit és jogi tanulmányait Pécsett kiváló sikerrel végezte s főiskolai tanulmányainak befejezése után Szekszárdra nevezték ki joggyakornoknak, később ugyanott aljegyző, majd albíró lett. 1901-ben Sásdra került vezető járásbírónak, 1908-ban a pécsi törvényszékhez bírónak, ahol a kereskedelmi és váltó ügyeket tárgyalta. Rövidesen 1913-ban az ítélőtáblához került elnöki titkárnak és 1914-ben a pécsi kir. törvényszék elnökévé nevezték ki. 1922-ben a kormányzó a kir. kúriai bíró címet és jelleget adományozta Klie Lajosnak.

Nagy husvéti cipővásár

rendkivül olcsó árakkal!

Férfi- és női cipők

legjobb minőségben, legszebb kivitelben

14·50 17·- 19·50 22·- 24·50

Mindennemü gyermekcipők és szandálok

nagy választékban

4·50, 5·—, 6·—, 6·50, 7·50

8·50, 9·80, 11·80, 12·50

és feljebb

nagyságszámok

szerint

Saját érdeke mindenkinek, mielőtt cipőbevásárlásait eszközli, nagy dús raktárunkat megtekinteni.

TURUL Cipőgyár Rt.

Pécs, Király-u. 15.

Nemzeti Kaszinó mellett.

Jóváhagyták Pécs városának a Magyar Általános Hitelbanknál felvett 600.000 pengős függő kölcsönét

A szerdai építési bizottság tárgyalja az egyetemi tanári lakások új tervét és kiadja az üzemi bérház munkálatait

Pécs, ápr. 14. — Pécs város legutóbbi törvényhatósági bizottsági közgyülése sokat foglalkozott a munkanélküliség enyhitésével. A város által eddig is forszirozottan létesitett közmunkák uiabb érkezett leirata jóváhagyta. Igy a pénz felvételének akadálya nincs.

Ezzel az összeggel ismét két nagyarányú épitkezés indulhat meg, amelyek jelentősen hozzájárulnak a munkanélküliség enyhi-

HIREK NÉHÁNY SORBAN

Bethlen István gróf ma lépett miniszterelnökségének tizedik évébe. — **Vass** miniszter tárgyal az érdekeltekkel a Ganz gyári sztrájk ügyében. — **Angelo** Rotta az új magyar pápai nuncius meglátogatta a római magyar akadémiát. — **Kormányfőtanácsos** lett Kovács Andor crosházai ev. esperes, Diner István kisvárdai vezérigazgató. — **Klebelsberg** Kunó gróf kultuszminiszter a jövő hét elején az északi államokba utazik és Stockholmban, Helsinkiben és Varsóban tart előadást a magyar és középeurópai problémákról. — **Botta** olasz miniszter megtekintette a milánói nemzetközi vásár magyar pavillonját és a látottak felett a legteljesebb elismerését fejezte ki. — **Nádossy** Imre volt országos főkapitány, baranyai földbirtokos, akit súlyos állapotban szállitottak a bpesti Grünvald szanatóriumba, örvendetesen gyógyul és néhány hét múlva elhagyhatja a klinikát. — **A Petőfi** társaság megnyitotta a Petőfi emlékmúzeumot és utána Katona József emlékgyülést tartott. — **Egy évi fogházra** itélte a szegedi itélőtábla a füzesgyarmati gróf Blankenstein uradalom nemzetgyalázó intézőjét, a cseh állampolgárságú Krejcsi Józsefet. — **Elhunytak:** Laudon Gyula dr. ny. kúriai bíró Bpesten, Szatmáry Gézáné, Kalipay Auguszta tábornok özvegye Prágában, Morvay József gyógyszerész Mezőkövesden, Lányi István Lajos hadapród Bpesten, Kruttschnitt Antal ev. főesperes Soltvadkertben, Mayer Jánosné Dósa Aranka Bpesten, Molnár Sándor ny. állampénztári igazgató Bpesten, özv. Leszkovits Gézáné Velimirovits Helén Kis-

XX. évfolyam, 86. szám. Ára 16 fillér Pécs, 1930. április 15. Kedd

18 Hagys.
Dr Szőnyi Ottó urnak
Szépművészeti Muzeum
Állatkerti-u. 1. Budapest I.

...NTŰL

SZERKESZTŐSÉG
LYCEUM-UTCA 4. SZÁM.
TELEFON: 949. SZÁM
KIADÓHIVATAL:
LYCEUM-UTCA 4. SZÁM
TELEFON: 222. SZÁM
HIRDETÉS
DIJSZABÁS SZERINT

NEM ADUNK VISSZA

Ma délelőtt érkezik Pécsre az első utasrepülőgép

A Magyar Légiforgalmi R. T. utasgépe tíz óra tíz perckor landol a pécsi repülőtéren — A város nevében Makay h. polgármester fogadja az első géppel érkező utasokat

Pécs, ápr. 14. — A két évtized óta közönnyel, meg nem értéssel és halálra fárasztó pénztelenséggel küzdő magyar aviatika 1930. április hó 15-én mégis valóra váltja a rákosmezei magyar repülő-vértanuk álmait:

e napon megnyílik a magyar határokon belül is a légiforgalom,

hogy messze hirdesse: a magyar életakarat átüt a közöny, pénztelenség és nyomorúság ércfalán. Átüt trianoni börtöne falain is. A trianoni békeszerződés és a párisi lozsvár között is. Ma, amikor tízezernyi lelkes éljen fogja köszönteni

Pécs repülőterén az első magyar utasgépet,

az éljen ennek a hitnek és ennek a bizakodásnak jegyében fogja köszönteni azokat az utasokat, akik első vendégei lesznek a pécsi repülőtérnek...

A Pécs-budapesti légiforgalom menetrendje

A magyar Légiforgalmi R. T.-tól vett értesülésünk szerint a most megindúló légiforgalom pontos menetrendje, személy- és podgyász- és árúdíjszabása a következő:

8.00 ind. Budapest érk. 16.50

A keddi járat már nem tér visszsza Pécsre, miután a légiforgalom csupán 16-án nyilik meg a nagyközönség számára.

Április 16-tól, szerdától kezdve mindennap pontosan érke- és indúl a gép.

A német birodalmi gyűlés májuselejéig elnapolta magát

Megszavazták a pénzügyi programot

Berlin, ápr. 14. — A német birodalmi gyűlés mai döntő ülésén, amely 10 órakor kezdődött, harmadszor szavaztak a kormány pénzügyi programja fölött. Az első pont az agrárprogram volt. Hoernle kommunista, Hepp keresztény-nemzeti után Hilferding volt szociálista pénzügyminiszter hevesen támadta az agrárprogramot, amely a védvámrendszert erösiti. Az izgalom már délben igen nagy volt, mert a Brüning-kormány sorsa egy-két szavazattól függött.

A pesszimistáknak azonban nem lett igaza, mert

pénzügyi programot elfogadták

és a birodalmi gyülés május 2-ig elnapolta magát.

Körülbelül 8—10 évvel ezelőtt gyomorbaj támadta meg, amelyre hiába keresett teljes gyógyítást. Két izben is operációnak vetette magát alá, a gyilkos kór útját azonban nem sikerült megállítani és vasárnap délelőtt 10 órakor nemes lelke kilobbant, hogy megtérjen Istenhez.

Temetése április 15-én kedden délután fél öt órakor lesz a központi temető ravatalozó csarnokából. Az engesztelő szentmise, lelki üdvéért április 16-án, szerdán reggel 8 órakor lesz a székesegyház Corpus Christi kápolnájában. Halálát hűséges neje született Módly Flóra, gyermekei Zoltán festőművész és ennek neje Róna Klára, majd Mária, Lajos és ennek menyasszonya Porsche Margit, végül kis unokája Zoltán gyászolják a széleskörű rokonsággal együtt. A gyászba borult családon kívül a pécsi kir. törvényszék, a hozzátartozó kir. járásbíróságok bírói, fogalmazói és segédhivatali tisztviselői is gyászjelentést adtak ki. A halálhirre a bírósági épületekre kitüzték a gyászlobogót, hogy hirdesse a magyar bírói kar gyászát.

Nagyszabású légigyakorlatokat tartottak Londonban

London, ápr. 14. — (MTI.) A Dayli Express jelenti: **Londonban környékén az utolsó két héten a legnagyobb titokban légi gyakorlatokat tartottak. A gyakorlatok teljes sikerrel jártak és igen jó eredménnyel próbálták ki azt a titkos találmányt, amely idejekorán elárulja a támadó raj közeledtét. A támadóknak csak egyszer sikerült áttörni a védelmi vonalat, de akkor is hamar visszaverték őket.**

kal való potlásának egyedüli akadálya a pénzhiány volt. Most ezen a téren is elhárult egy akadály és újabb, már elhatározott közmunkák indulhatnak meg.

A december 30-án tartott közgyűlés elhatározta, hogy Pécs városa 600.000 pengős függő kölcsönt vesz fel az egyetemi tanári lakások, valamint a Siklósi és Szent Imre utca sarkán építendő üzemi bérház költségeire. Az egyetemi tanári lakások építési költsége 450.000 pengőbe, az üzemi bérház és a mezőgazdasági vegykisérleti állomás felépítése pedig 365.000 pengőbe kerül. Ez utóbbihoz a földmüvelésügyi minisztérium 70.000 pengővel járul, mindkét épülethez 600.000 pengő függő kölcsönt vesz fel a város, a többi 145.000 pengőt pedig a város háztartási költségvetésébe állították be. A decemberi városi közgyülésnek ezt a határozatát most a belügyminiszter ma Pécsre téséhez. A város hatósága azon van, hogy mindkét építkezés mielőbb megindulhon. Ezért Makay István polgármesterhelyettes már szerda délutánra összehívta az építési szakbizottság ülését. Ez a szerdai ülés a két építkezés mielőbbi megindulását célozza. Az ülés egyik főtárgya a városi üzemi bérház még hátralevő munkálatainak kiadása. Egy másik tárgy pedig az egyetemi tanári lakóház újabban módosított terveinek bemutatása és annak alapján a versenytárgyalás kiírása. Foglalkozni fog még az építési bizottság a Széchenyi tér terrasz részleténél alkalmazandó lábazati kő kiválasztásával, valamint a Stefánia szövetség anya- és csecsemővédő központi épülete részmunkáinak kiadásával.

Az építési bizottság ülése április 16-án, szerdán délután 4 órakor a városház tanácstermében lesz.

Alakulás előtt a pécsi frontharcos szövetség

Kedden este összértekezlet lesz a Deák utcai Gambrinus vendéglőben

Pécs, ápr. 14. — Az országos frontharcos-szövetség pécsi alosztálya megalakulásának tervét olyan általános és osztatlan érdeklődés fogadta, hogy a helyi szervezet a legközelebbi napokban már kimondja megalakulását.

Az előkészítő bizottság az összes eddig jelentkezetteket kéri, hogy a kedd esti összértekezleten valamennyien résztvenni sziveskedjenek

annál is inkább, miután az esti értekezlet tárgysorozatán a pécsi szövetség megalakításának közelebbi részletein kívül olyan tárgyak is szerepelnek, amelyek közvetlenül érdekelnek minden frontharcost.

Az eddig jelentkezettek összértekezlete kedden este hét órakor kezdődik a Deák-utcai Gambrinus vendéglő nagytermében. Az előkészítő bizottság az összes eddig jelentkezett frontharcosokat arra kéri, hogy az értekezletre egy-egy eddig még felvételre nem jelentkezett frontharcost is meghívni sziveskedjenek. Katonai igazoló okmányait, az összes újabb jelentkezők lehetőleg vigyék magukkal. A kedd esti összértekezlet kilenc órakor ér véget.

pesten, Manheit Jakabné a bpesti opera volt baritonistájának özvegye Bpesten, Stefány Ágoston vállalkozó Mezőcsáton, Angyal Károly banktisztviselő Egerben, Takács Ernő dr. máv. felügyelő Szegeden, özv. Tremba Jánosné Blattmann Matild Székudvaron, Erdös György reálisk. tanuló Szombathelyen, Hassinger Ferenc ny. útmester Kisörsön, özv. dr. Csipkay Istvánné Jezernitzky Olga Budapesten, Krieg Vilmos tilmtisztviselő Bpesten, Vadász Izidor földbirtokos Székesfehérváron, Walkó Mihály gyáros Gölnicbányán, Krantz Gábor törvényhatósági biz. tag Debrecenben, Kiss Dénes keresk. isk. tanuló Lapafön. — **Ibsen** Sigurd, Norvégia volt miniszterelnöke, Ibsen Henrik fia Freiburgban. — **Adóemelések** várhatók Angliában, mert Snowden miniszterelnöknek a költségvetéshez még negyven millió frankra van szüksége. — **Fehér hadsereget akarnak** szervezni az emigrációs oroszok, amelynek székhelye Londonban lenne. — **Marconi** szenátor megismételte szenzációs kisérletét és Holland-Indiából kigyujtotta a zágrábi kiállítás villanylámpáit. — **A flottakonferencia** zárójegyfőkönyvének aláirását a hét végére várják. — **Felakasztotta magát** Aradon Füzessy Károly a Gazdák biztositó intézetének igazgatója. — **Leszakadt a dobogó** az énekesek alatt Lodz városában, tizenketten súlyos szerencsétlenséget szenvedtek. — **A magyar kereskedelmi** delegáció ma reggel utazott Bécsbe, hogy megkezdjék a tárgyalást a kereskedelmi szerződés revíziójáról. — **Az esztergomi** bazilika renoválási munkálatait újból megkezdték, a nagyarányú munkálatok még ebben az évben elkészülnek. — A svéd királynét nagy pompával temették el Stockholmban. — **Kudarcba** fulladt Indiában a nemzeti hét, mert Bombayban az angol törvénykönyvet éltették. — **Időjóslás:** Egyelőre még enyhe idő várható, sok helyütt esővel, majd szelekkel hösülyledés.

egyezmény bilincsei egyenkint pattannak le a magyar géniusz szárnyairól. Az alant szükreszabott horizont fenn messze tágul és mi megérezzük, a magyar repülésügy nagygyáfejlesztése újabb biztató igérete annak a jobb magyar jövendőnek, amelynek hite nemcsak a testnek, a léleknek is szárnyakat ad. Húsz évig hevertek porban a magyar zseni szárnyai és a nagy kataklizma után ránkszakadt idők kegyetlen nyomorúságainak kellett jönnie, hogy megértsük: nincs egyetlen érték, amelyet jogunk volna könnyelmüen elvesztegetni. És nincs az ország életének egyetlen olyan terénuma sem, amely a magyar jövő érdekében a legmesszebbmenő áldozatkészségre és önfeláldozásra ne kötelezne bennünket!

A magyar életakarás újabb, ragyogó bizonysága a belföldi rejülőforgalom megindítása

És azok, akik bizakodva szemlélik ázsiai mentalitású kisállamok börtönébe zárt csonkahazánk ezen újabb, heroikus erőfeszítését, boldogan szemlélik az álom beteljesülését: a Feltámadás nagy ünnepének kapujában a magyar feltámadás újabb ígéretét.

Az első utasgép csupán Budapest és Pécs között közlekedik, de

hamarosan megindul a menetrendszerű körforgalom a nagy magyar városok között a Budapest—Pécs—Szeged—Debrecen—Budapest légivonalon

és hisszünk abban, hogy a magyar légiforgalom egy évtizeden belül összeköttetést fog létesíteni Kassa és Ujvidék, Pozsony és Ko-

9.[30] érk. Pécs ind. 15
9.[30] ind. Pécs érk. 15.[30]
9.[40] érk. Kaposvár ind. 15.[10]

A személyszállítás díjszabása:

Budapest—Pécs	32.— P
Pécs—Kaposvár	15.— P
Budapest—Kaposvár	32.— P

A podgyász Pécs—Budapest között negyven, Pécs—Kaposvár között húsz fillér, míg az árú 35, illetve 20 fillér kilogrammonkint. Az utas legfeljebb tíz kilogram podgyászt vihet magával.

Jegyek Pécsett a Tausz-Bankban lévő menetjegyirodában válthatók április 16-tól kezdve.

A pécs—budapesti légiforgalom megindításával párhuzamosan másutt is folyik a légiforgalom szervezése. Értesülésünk szerint

május hó 1-én megnyilik a rendszeres légi postaforgalom Budapest—Szeged, Budapest—Szombathely, Budapest—Nyiregyháza, valamint a Nyiregyháza—Szeged—Pécs—Kaposvár—Szombathely vonalakon.

Ezeken a vonalakon egyelőre csupán a postaforgalmat bonyolitanak le, de egy későbbi időpontban berendezik személyszállításra is.

Az ünnepélyes fogadtatás

részletei nem változtak. A gépen érkező előkelőségeket a város nevében Makay István helyettespolgármester fogadja. Az üdvözlő beszédek elhangzása után a gép folytatja útját Kaposvár felé.

A város hatósága az ünnepélyes fogadtatásra a „Dunántúl" útján is meghívja a város közönségét

és az érdeklődőket csak arra kéri, hogy a repülőtér szegélyén helyezkedjenek el, nehogy a repülőtéren esetleg akadályozzák leszállásában a gépet. A gép kedden délelőtt pontosan tiz óra tiz perckor érkezik meg.

Gandhi letartóztatása küszöbön áll

London, ápr. 14. — Angol körökben Gandhi letartóztatását közvetlenül küszöbön állónak tartják. Különösen nagy jelentőséget tulajdonitanak annak a ténynek, hogy

a bombay kormány belügyminisztere Suratban, Gandhi főhadiszállása közelében tartózkodik.

A belügyminiszter a bombay kerület vezető tisztviselőivel, a kormányzóval, a rendőrség vezetőjével és az indiai alkirállyal folytatott megbeszélések során határozott javaslatokat terjesztett elő a hatóságok további magatartására vonatkozóan, és most már csak végleges utasitásokra vár.

Az angol kormányzat magatartásában bekövetkezett változást elsősorban arra vezetik vissza, hogy

a forradalmi mozgalomra való hajlamosság egész Indiában növekszik és különösen Bombayban és Kalkuttában a lakosság fenyegető magatartására vezetett.

Mindkét városban most már a diákság is csatlakozott a forradalmi mozgalomhoz.

Többszáz zsilvölgyi magyar bányászt visznek ki Franciaországba

Bukarest, ápr. 14. — (MTI.) A külügyminisztériumban értekezletet tartottak a zsilvölgyi bányászok ügyében. Az értekezleten résztvett a franciaországi bányaszövetség 3 delegátusa is, akik egyenesen ezért érkeztek Bukarestbe, hogy megbeszéljék, milyen módon lehetne a román—francia egyezmény alapján zsilvölgyi munkásokat exportálni. Megállapodás jött létre, hogy

mintegy 5—600 munkást visznek ki Franciaországba.

A megegyezésről a munkaügyi minisztérium hivatalos kommünikét adott ki. A hivatalos közlése szerint a Franciaországba küldött munkások között egyetlen egy román sincs, hanem mind kisebbségi.

Tardieu szerencsés autóbalesete

Páris, ápr. 14. — Tardieu miniszterelnököt az éjszaka, amikor a képviselőház éjjeli ülésének befejeztével hazafelé indult, autóbaleset érte. Autója összeütközött egy másik járművel. Mindkét gépkocsi megrongálódott, de sem a miniszterelnöknek, sem a másik kocsi utasainak nem esett baja. Tardieu ezután gyalog folytata útját hazafelé.

Klie Zoltán

Koll. kiáll. az Ernstben
1930. sept.

tan, állva és sima karimájú,
ízolva. Jobb kezében csil-
át csipőjére támasztotta.
s bajusza hosszú, szakálla
szűk ujjú és köpenyegét
n kard lóg, melynek szíja
onalkörön belül vésett be-
R. K. SZ. U. 550–560=10.«.
je 7·2 cm. — Lelt. sz. 1060. —
) Emil ajándéka 1907 április
az 1909 november 24-iki 5395
i 656 (351–910) és a 3211–910
) január 10-iki (2095–909) és
10) sz. jegyzékek alapján. —
(41–908).

Klie Zoltán

festő

Műcs. kiáll, 1930 tól
Pipics 115. l

2—3. West- und Südtor

1. A kassai dóm

2—3. A brassói Fekete

Flügelalta

Budapest, M

A csi

A csikszentléleki oltár. 1510

Flügelaltar von Csikmenaság. 1

A csikménesági szárnyasolt

1. Körö

2. K

3

4

Klic Zoltán

Magyar Művészet

1934. 346. l.

·III· q̄mo ibat cum ꝓcessione

·IIII· q̄m̄ orabat ut exc̄itꝰ suus fame n̄ morēcur. ⁊ uenerīt aīaua ꝓuuntualibꝫ

KLIE *Zoltán*, festő és grafikus, • 1901. Bpesten tanult s ugyanitt működik. Expresszionista festményeket és grafikákat állított ki a KUT és az UME tárlatain. 1929. Órház c. olajfestményét szerezte meg a Szépművészeti Múzeum. Az UME törzstagja. 1930. gyüjt. kiállitása volt az Ernst Múzeumban. Kompozició c. olajfestménye a Székesfővárosi Múzeumban.

K. 5 I 5691

Leszih Andor IV. 174

Kelic Zoltán

Kompozíció. osztály

Tan. Év. 1932.

…kert kőkerítésén innen négy palota-
lábhoz eresztett szurronyos puskával s a
társa a jobbra látható tiszt felé néz, ki
s szolgálati jelvényt visel. Öltözetök: si-
…ü kabát hajtókával s passepoillal, s
…ka s a kard szíja keresztezik egymást. A
…n s a kabát vállán a szíjszorító mellett
nélkül. Feliratai a kép alatt:

…burgwache."

A. Pettenkofer"
…erlag und Eigenthum der Kunsthandlung
…a".

…, méretei 33.5 : 25.4 C/m.

…che Armée nach der neuesten Adjustirung
…phirt von A. Pettenkoffer und A. Strass-
…e nyomás chinai papiroson)
…es nyomás hattérrel.)

55/93 № 1235.

Klie Zoltán

Az Új Művészek Egyesületének 1925-ben egyik alapítója, majd alelnöke volt.

UME 1931. évi kiáll. katalógusa.

1925-ben díjat nyert a KUT kiállításán.

1928-ban a berlini Künstlerbund Hagen külföldi levelezőtagjává választotta.

1928-ban megnyerte az UME díját.

o – Cima

Működött 1489. és 1508. közötti ~~Kepeni 1498 és 1508. cöszámok~~

Pg 4.

nna.

á párkány mögött ül s a ~~[illegible]~~ jobbjával átka-
~~[illegible]~~ rolt gyermek Jézust nézi; ki anyjára
bal kezével annak arcza felé nyúl. A Ma-
aláštja alól fehér fejkendője kilátszik, s szük
já a nyakúal panománt fegélyű. A háttér
dék erődökkel, s a ~~[illegible]~~ kanyargó uton
ános férfi, ~~köti le figyelmiinket~~ és jobbra ~~pedig~~
fán papagály ~~ül~~ látható. Az égbolt felhőzött

méretei 66:535 cm.
er János Laplé ajándéka.

Klie Zoltán

U. 4337

1929
28

1901.

~~A gyag-mécses, vórnai VII. 141.~~

Klie Zoltán

Ernst Múr kiállításai

CXXXI. 1932

240

Klie Zoltán

Kőbánya, virf.

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942. 95. l.

Klie Zoltán

A Kut kiállításán
Nyírfák c. képét
megvette a kultusz-
minisztérium.

Képművészet
1941. 49. l.

BIBLIAPÁRUDA
* FITZUS ZOLTÁN *
Györgyószentmiklós

Klic Zoltán

lásd

Szépművészet
1942. 218. l.
219. l. 224. l

Klie Zoltán

Kerepel a KVT jubiláris
kiállításán a Nemzeti Szalonban

Pesti Napló 1937 XI. 21

Klie Zoltán MDK

Őszi táj, lakkfestés

Mücsarnok 1965. X. Magy. Képzőm. Kiáll.

Edények, római VII. 193

Klic Zoltán

festő Budapest.

Unne alapító tag

1928. febr - kiáll Unne

12 festmenyei grafika -

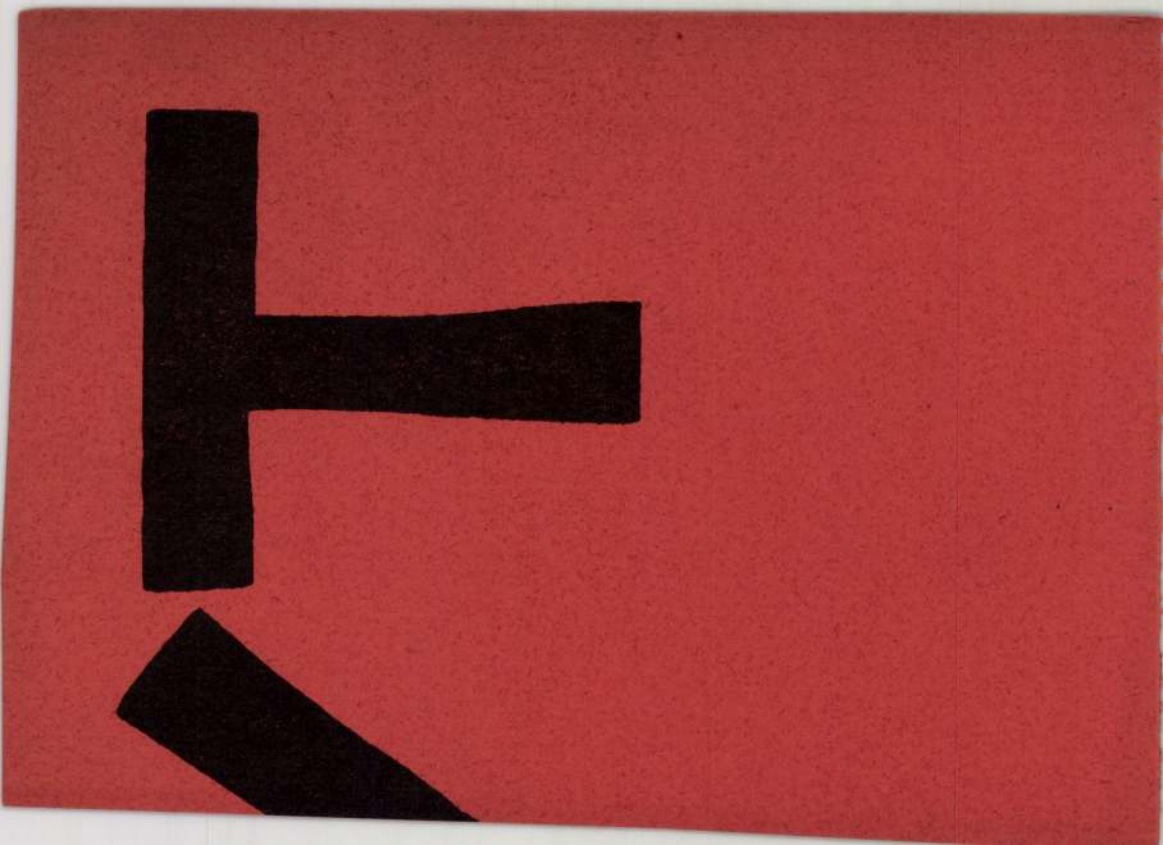

Klie Zoltán

Harasztés a Lépe repr.

Kut 1926

I. évf. 7 sz

11. l.

Rózsa Miklós: I
Fónagy Béla: R
Kelemen Viktor:
Szemle: Komlós
Komor
Figyelő: A megif
Csáky é
A KUT

A

Vaszary János: R
Bokross-Biermann
Szőnyi István: Há
Varga Oszkár: Fi
Blattner Géza: H
Márffy Ödön: Vi
Beck Ö. Fülöp: T
Szobotka Imre:
Kmetty János: A

Klie Zoltán, festő-grafikusművész 3.) folytatás (vége)
Heitler László: Kettős kötésben. (Klie Zoltán és Rona Klára festészetéről.

„Visegrád", olaj, farost lemez, 60×80 cm, 1986.
(repr.)

Művészet, 1988. febr., 51-old.

Klie Zoltán

Nem vett részt az Európai Iskola szervezeti életében, de rokon szellemben dolgozott.

Németh Ajos: Modern magyar műnyelv, Bonn 1908

127. l.

Klie Zoltán
festő

M.D.

Pártos Zoltán első tanára volt.

M. Heil Olga: Pártos Zoltán
életrajz, 1969. április - 20 lap.

1897

Klie Zoltán (1901-)

Tájkép. A Somhegy Bakonyban.
Oljf. 80x59.5 vászon Ltsz:2741. Sign.

Nő virággal.
Oljf. 60x80 vászon Ltsz:3075. Sign. 933.

Párás Balaton.
Oljf. 100x81 vászon Ltsz:4281. Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Klíg Zoltán
~~[illegible]~~
grafikus

M.D.4

Nov-figuráció felé közeledő grafikájával szerepelt a tárlaton

Angyal Endre: A Zsennyei Műrésztelep...
Műrészet, 1967. Augusztus - 42 lap

Klie Zoltán M.D.K.

Terveket készitett Miskolc városkép-javitásához.

Tanácsház tér 5-7 . sz. ház felujitása. 1960-61.

Társtervező : Lindenfeld E.

Müemlékvédelem 1966/3. 149-152 . l.

Klie Zoltán

Ülülők Visegrádon, gouache

Műcsarnok 1960. VIII. Magy. Képzőm. Kiáll.

Klie Zoltán MDK

Nagymaros, temp.

Mücsarnok 1962. IX. Magyar Képzőm. Kiáll.

Klie Zoltán

Kesepel a KUT jubiláris kiállításán
a Nemzeti Kalaubon

Lyság 1937 XI. 20.

Klie Zoltán

„Vértes tegyság" c. képe szerepel a KVT jubiláris kiállításána Nemzeti Szalonban (elmelitve)

Nemzeti Lyság 1937 XI. 21.

Klie Zoltán

Szerepel a KUT kiállításán a Nemzeti Szalonban

Magyar Hirlap 1937 XI. 21

M.D.K.

Klie Zoltán

Terveket készített Miskolc városkép-javításához.

Széchenyi u. 67. sz. ház felujitása.
1959-60. repr.

Műemlékvédelem 1966/3. 149-152. l.

Klié Zoltán

Az Ernst-múzeum szezonnyitó kiállításán vett részt műveivel.

N.U. 93e. IX. 14.

Klie Zoltán

Egy művével részt vett az Ernst-múzeum szezonnyitó kiállításán.

P.H. 93o. IX. 12.

Klie Zoltán

Az Ernst-múzeum csoportkiállitásán vesz részt képeivel.

B.H. 93e. IX. 14.

Klie eltán

Képeivel részt vesz az Ernst-múzeum csoport-
állításán.

V. 93e. IX. 14.

Klie Zoltán

Képeivel részt vesz az Ernst-múzeum kiállításán

R. 930.IX. 15.

Klie Zoltán

Egy művével részt vett az Ernst-Múzeum szezonnyitó kiállitásán.

93e.IX. 12. M.

Klie Zoltán

U.M.E. évi közgyűlésén a Nemzeti Szalonban beválasztották a felsőházba.

PH. 929. VI. 26

Klie Zoltán

U.M.E. évi közgyűlésén a Nemzeti Szalonban beválasztották a tiszti-karba.

NU. 929.VI.23.

Klie Zoltán

szerepelt a műcsarnok tavaszi tárlatán.

Nh 1930. III. 15.

Klie Zoltán

Szeregyelt a [illegible]
[illegible] [illegible].

PH. 1933. IV. 19.

Klie Zoltán

Tánc

c. képével vez részt az Ernst-múzeum kiállitásán

P.H. 93o.IX. 14.

Klie Zoltán

Párizsi külváros

c. képével vesz részt az Ernst-múzeum kiállításán

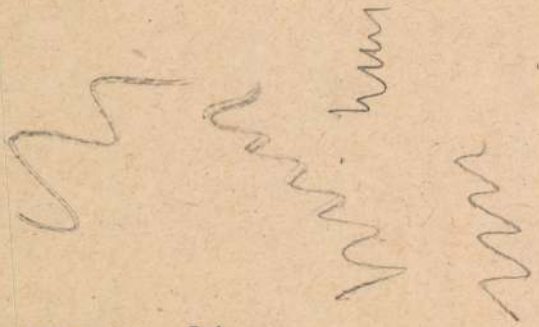

P.H. 93e.IX. 14.

Klie Zoltán

Trambolin

c. képével vesz részt az Ernst-múzeum kiállításán

P.H. 930.IX. 14.

MADARASSY WALTER :

Pieta. Ikrhor, ólom. Mag.: 32

165. ~~Madonna.~~ - ~~Relief~~, ~~terr.~~ ~~16.5 x 39.7~~ cm. Jelz.l.j.: "Madarassy".

166. Szárnyasoltár. - Dombormü, triptichon, terr. 19x19x38 cm.széles, mag.: 48 cm. Jelz.l.középső részen j.o.:Madarassy 1939".

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV / 1859 - 1937 / :

167. Akt. - Olajf., fa, 40.5 x 32 cm.Jelz. l.j.: "Magyar-Mannheimer 1918".

MANAJLO TIVADAR :

168. Szántás. - Temp., v. 66.5 x 46 cm. Jelz.l.b.: " Manachilo".

KLIE ZOLTÁN :

137. Kiserdőshegy Tihanyban. - Paszt. - p.
79.5 x 60.5 cm. Jelz.l.j.: "Klie".

Lékesfőv Képt. pib. kiáll
1944

Klie Zoltán

Klie Zoltán

1933 feb márc. ki áll.
párisi ösztöndíjas.

X. l. Archép –

Klebelsberg emlékkiáll Mücsarnok

VASÁRNAP
14
Kat. Nikáz pk.
Prot. Szilárdka
Ó-g. 1. Decemb.

N. k. 7 ó 40 p. N. ny. 16 ó. 9 p.

HÉTFŐ
15
Kat. Valér
Prot. Johanna
Ó-g. 2. Habakuk

Izr. 25. Khanukkah kezdete

KEDD
16
Kat. Etelka cs.
Prot. Albina
Ó-g. 3. Szofon.

SZERDA
17
Kat. Lázár
Prot. Lázár
Ó-g. 4. Borbála

SÜTÖRTÖK
18
Kat. Grácián
Prot. Auguszta
Ó-g. 5. Szabbasz

PÉNTEK
19
Kat. Pelágia
Prot. Viola
Ó-g. 6. Miklós

SZOMBAT
20
Kat. Timót vt.
Prot. Teofil
Ó-g. 7. Ambrus

Izr. 30. S. Mik. R. Kh.

MDK

Klie Zoltánné Róna Klára

Fejek, olaj

Halászok, "

Tükörnél, paszt.

Tavaszi Szalon katalógus, 1929. máj. 12-13 l.

MDK

Kliené Róna Klára

Pihenő, paszt.

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Muz.
1946. jul. 11 l.

MDK

Klie Zoltánné Róna Klári

Házak fentről

Önarckép, olaj

Tavaszi Szalon katalógus, 1929. máj. xxxxx. 12-13 l.

MDK

Klie Z.

1930. Wieni Künstlerbund Hagen jub. kiáll. részt vett.

UME 3. kiáll. N.Szal. 1931. febr.

Klie MDK

1927. "medaglia commemorativa"-t kapott

UME 3. kiáll. N.Szmal. 1931. febr.

s, 2 boltozott szobával, 1775 körül.

MDK

Klie Zoltán

Szántóföldek, olaj

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Mus.
1946. jul. 1o 1.

MDK

Klie Zoltán

Cirkusz, festm.

Pogány Ö.G: Magy. művészeti sorsjáték kiáll.
Képzőművészet, 1935, 8o.sz. 22 l.

MDK

Klie Zoltán
Balatonpart

M. Képzőm. Szab. Szervezete I. kiáll. Pécs, 1946, dec.

MDK

Klie Zoltán

megbizást kapott Szt.István-kép készitésére

Szt.István Emlékév O.Biz. Szépmüvészet, 1941.
48 l.

Klie Zoltán MDK

Szerepelt a népfront által rendezett képzőművészeti kiállitáson a Balsac u. 5. üvegpavilonjában.

"Őszi táj", "Öreg fal"

(f.á.): A XIII. kerületi képzőművészek kiállitása.

MAGYAR NEMZET 1964 máj. 28.

Klie Zoltán

Szénbányászati Tröszt irodaháza, Miskolc. /Klie Zoltán, Deák Béla építészek/. - Müszaki Tervezés, 1968. 6.sz. 24. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Irt. 1971.2.sz. 149-182. l.
155. l.

Ilie Zoltán

Szántófölelek, olajfestmény

Magyar Képzőművészeti
I. Kiáll. Katalógus 1946 Július

Klie Zoltán (1897-)

Színpadi jelenet

o.v. 50x60 J.l.j: Klie Z.

Kikiáltási ár: 20 000 Ft

BÁV 39.Képaukció katalógus 1976 május

Klie Zoltán

festo

Vkmniskiáll. 1943

Nyírfák, vízf-

állami vásárlás,
nem volt kiállítva:
Patak Zebegenyben,
vízf -

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Klie Zoltán festőszűvész.

A miskolci Szőnyi teremben rendezték meg kiállítását

Kiállítás,

Északmagyarország, Miskolc, 1942. máj. 19.

Klie Zoltán festőművész

1021

1972. május 12. televiz

"Téka

- A követ

közül szeretném két hét k

május hónap folyamányni f

És Erdős János grafikús lo

a Technika Házában május 2

1201

[illegible]

[illegible] /11/ [illegible]

[illegible]igdő képzőmüv[illegible]nvei

[illegible]on mat Kli Zoltán festőmüvész

[illegible] tárlathatz [illegible]

[illegible]ilik. [illegible]mely. Pécs[illegible]

Kliené Róna Klára

KLIENÉ RÓNA KLÁRA festőművész életének 90. évében elhunyt. Temetése mához egy hétre, csütörtök délután két órakor lesz az újpesti Megyeri úti temetőben.

Népszabadság, 1987. VI. 4

Klie Zoltán
festő

Klie Zoltán Főiskolás korában
Vasary tanítványa volt, akinek a művészete nagy hatással volt a fiatal művészre.

Merei Otto: Klie Zoltán kiállitása Miskolcon.
MÜVÉSZET, 1972.augusztus - 37.oldal

Klie Zoltán

festő

„Képek"
„Lepke"
„Tél"
repro

Merei Ottó: Klie Zoltán kiállítása Miskolcon.
Művészet, 1972. augusztus – 37 oldal.

Klie Zoltán 1.
(Miskolc, Szönyi István terem) az idén hetvenöt esztendős. Az évek száma azonban nem jelent elfáradást, s nem jelenti a már elért eredmények konzerválását. Olyan művész, aki kerüli a jelenségek leírását, helyette elményeit és emlékeit teremti újjá

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hirlap 1972/128 6 old.

Klie Zoltán. 2

Elvont formanyelvű képein – amelyek faktúráját az irányított véletlen alakítja, határozza meg – nem csupán a látványvilág emlékei tükrözödnek, hanem helyet kapnak a korunk sorskérdésével kapcsolatos érzelmi reflexiók is: irritálják a szemlélőt, s arra ösztönzik, hogy Klie indulatban fogant képeinek tartalmát magában az értelem nyelvére fordítsa és állást foglaljon.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/128 6 old.

Klie Zoltán

festő -

Klie Zoltán miskolci kiállítását bemutatta a „Reflexió I." „Reflexió II" c. kompozícióit valamint a „Város"-t és „Február"-t.

Kerei Otto: Klie Zoltán kiállítása Miskolcon.
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 37.oldal

Klie Zoltán
festő

Klie Zoltán kiállítását Miskolcon
a Szőnyi Teremben rendette, ahol
harom tucat képe került bemuta-
tásra, mind a hatvanas évekből.

Merei Otto: Klie Zoltán kiállitása Miskolcon.
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 37.oldal

Klie Zoltán:
Lepke
Papillon
Мотылек

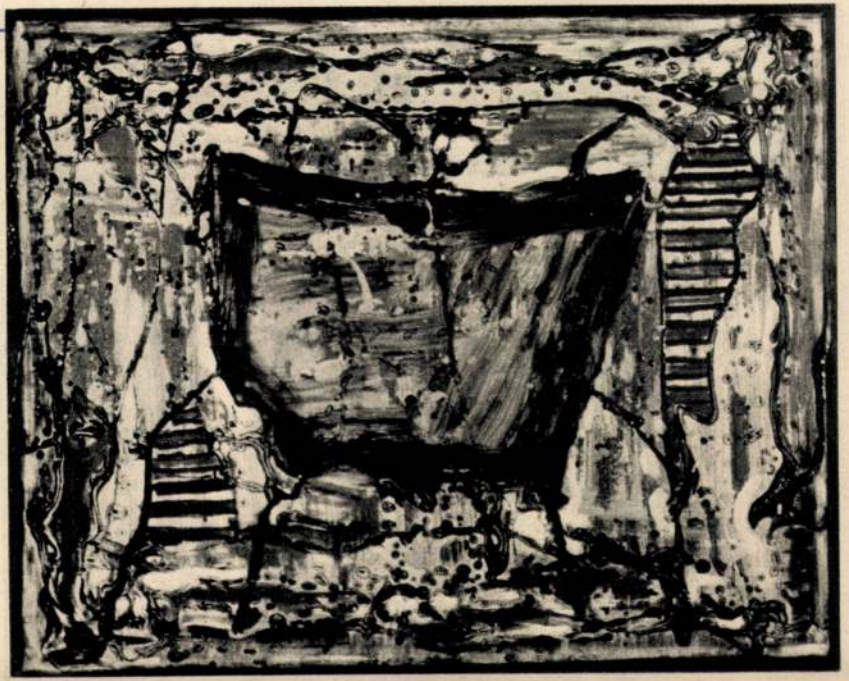

Klie Zoltán, Műcsarnok, Budapest, 1942. aug.

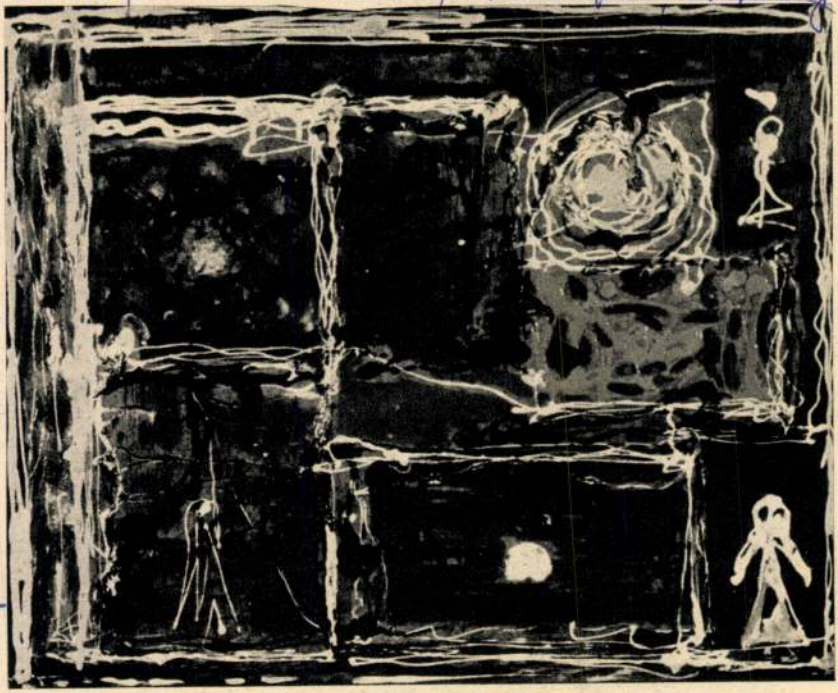

Klie Zoltán:
Képek
Tableaux
Картины

Klie Zoltán
festő

Klie Zoltán kiállításán bemutatta az „Ősi fák", „Nap a havasok felett", „~~[illegible]~~ kozmikus katasztrófa" c. kompozicióit.

Merei Otto: Klie Zoltán kiállítása Miskolcon.
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 37.oldal

Klie Zoltán
festő-

Kiállításán bemutatta a „Mozgó formák"-at a „Térkompozíció"-t a „Kert", a „Gép", „Halóni után", „Ördögszelés" c. művet

Merei Otto: Klie Zoltán kiállítása Miskolcon.
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 37.oldal

KLIE ZOLTÁN

128.	Kiserdős hegy Tihanyban, paszt.	450.—
129.	Füredi öböl, paszt.	250.—
130.	Gejzir kúpok, paszt.	300.—
131.	Tihany, paszt.	450.—

132.	Tihanyi dombok, paszt.	250.—
133.	Ősz, paszt.	250.
134.	Párás Balaton, olajf.	mgt.
135.	Viharfelhők Füred fölött, olajf.	800.—

Nemzeti Szalon 1939. máj

90. csop. kiáll.

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

FARKAS ZOLTÁN

HORVAI JÁNOS

IGAZGATÓ

HUBAY ANDOR

FŐTITKÁR

LEHEL BÉLA

TITKÁR

KANIZSAI NAGY ANTAL

KLIE ZOLTÁN

102. Akt, olajf.
103. Tihanyi napnyugta, olajf.
104. Kert, olajf.
105. Zugó a Nyitrán, olajf.
106. Erdő szélén, olajf.
107. Tavasz, olajf.
108. Lány mókussal, olajf.
109. Napnyugta a füredi öbölben, vízf.
110. Sugárzás, vízf.
111. Esőfelhő, vízf.
112. Rálátás a füredi öbölre, paszt.

Nemzeti Szalon 1940

Ime márc.-ápr.

KLIE ZOLTÁN, Budapes

126. Virágok olaj
127. Erdély olaj
128. Külváros olajf.
129. Pályaudvar olajf.
130. Folyó olajf.
131. Őrház olajf.
*132. Kert olajf.

133. Este graf.
134. Höldsütés, graf
135. Gyilkosság "
136. Fürdőzők "
137. Compositio "
138. Park Moncourts olajf.

Nemzeti Szalon 1928
Ume febr.

lie Zoltán

93	Somhegy puszta	olajf.
94	Aktok az erkélyen	„
95	Erdei ut	„
96	Napnyugta	„
97	Terraszon	„
98	Fiatal erdő	„
99	Séta a parkban	„
100	Külváros	„
101	Nő virággal	„
102	Kompozició	„
103	Csendélet	„
104	Óbudai gyár	„
105	Romantikus táj	„
106	Dinamikus táj	„
107	Tájkép	„
108	Ürögi templom	„

Nemzeti Szalon 1937,
ápr. maj

K. Róna Klára

133	Hölgy	olajf.	300.— P
134	Virágvásár	„	300.— „
135	Tavaszvárás	„	300.— „
136	Csabdi	„	300.— „
137	Akt	paszt.	100.— „
138	Anna Mária	olajf.	mgt.

Seemann András

141	Szerelem	„	200.— P
142	Keresgélő	„	200.— „

Szür Szabó József

143	Este	tempera	200.— P
144	Aquarium	„	100.— „
145	Reggel	olajf	150.— „

Klie Zoltán

Madai a technika világában

olaj, 50 x 60 cm

Angyalföldi kipző- és iparművének

kiáll. Műcsarnok, 1974

Klie Zoltán

A miskolci Szőnyi István teremben rendezett kiállitását május 5.-én nyitják meg,-közli a Kiállitások c. rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 29.
XVI. évf. 18. sz. 2. lap.

KLIE ZOLTÁN, festő, grafikus

Bar Pécsett a kiallitók neagyobb része a helyi nesztorokból verbuvalódott, a 30-as évek katalógusaiban gyakran találkozunk Martyn Ferencen kivül Egry József, Domanovszky Endre, Klie Zoltán, a "Bauhaus -os Stephan henrik nevével, vagy az épitészek között Molnar Farkas/Bauhaus/, Kószeghy Gyula, Gosztonyi Gyula rajzaival vagy épületterveivel. 337.old

HÁRS ÉVA: Martyn Ferenc és a "Párizsi iskola" /1926-1940./ Részletek az életmü monografikus feldolgozásából 331.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XIV.-XV. évf. 1969-1970. Pécs, 1974

Klie Zoltán

Városszéle, gouache
Bitavadal, —"—

IV. Országos Akvarell Bienmálé
Eger, 1974.

Klie Zoltán

A művész az idén hetvenöt esztendős. Kiállítása Miskolcon, Szőnyi István teremben nyílt meg.

Bajár Iván: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap, 1972. máj. 10.

Klie Zoltán festőművész

Kiállítása máj. 5.-én, a miskolci Szőnyi István teremben lesz.

Kiállítások.

Élet és Irodalom, 1972. ápr. 29.

Klie Zoltán festő

Miskolcon a Képcsarnokban rendezték meg kiállítását.

Kiállítási kalendárium.

Szocialista Művészetért, 1972. jún. 5.

Klie Zoltán
festő

1959-es gyűjteményes kiállítása óta ez az első önálló szereplése a 75 éves Művésznek. Az absztrakt formanyelvére 25 éve tért át a Művészben.

Merei Otto: Klie Zoltán kiállitása Mikslcon.
MÜVÉSZET, 1972.augusztus - 37.oldal

KLIE ZOLTÁN

76. Erőben, olajfestmény
77. Zebegényi este, olajfestmény
78. Patak Zebegényben, vízfestmény
79. Bokrok, vízfestmény
80. Napkelte a Balatonon, pasztell
81. Tihanyi pince, pasztell
82. Tihanyi udvar, szénrajz

Nemzeti Szalon 1942
Ume ápr

UJ MŰVÉSZEK EGYESÜLETE

UME

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

Klie Zoltán

Strandon,	olaj
Kompozició,	"
Aktok lovakkal,	"
Portré,	"

U.M.E. III. Bpesti kiállitása. Nemz.Szal. 1931. febr. 1, 2, 8 1.

A Magyar Köztársaság Művészeti Alapja
és a Vigadó Galéria
tisztelettel meghívja
Önt és kedves családját

Klie Zoltán

festőművész

kiállításának megnyitására

1990. november 15-én 17 órára
a Vigadó Galériába
(Budapest V., Vigadó tér 2.)

A kiállítást megnyitja
Pogány Ö. Gábor
művészettörténész

Megtekinthető:
1990. november 15-től december 9-ig
hétfő kivételével naponta
10-től 18 óráig

KLIE Zoltán

1897-ben született Szekszárdon. A Képzőművészeti Főiskolát 1925-ben végezte Vaszary János tanítványaként, majd utána évekig Párizsban tartózkodott. A KUT és az UME művészegyesületek tagja volt. 1923-tól vesz részt rendszeres kiállításokon.

Hosszú művészi pályafutása alatt több díjat nyert. Igy 1923-ban, 1925-ben, 1928-ban, 1930-ban és 1940-ben. Több múzeum őrzi képeit. Számos hazai kiállítás mellett gyakran szerepel külföldi tárlatokon: Varsóban, Poznanban, Krakkóban, Fiumében, a XVI. Velencei Biennálén, Bécsben, Nürnbergben, Milánoban, Rómában, Genovában, Helsinkiben, Oslóban és 1942-ben ismét a Velencei Biennálén. 1947 óta több országos kiállításon vett részt: Miskolcon, Egerben, Szombathelyen, a Műcsarnokban és a XIII. kerület kiállításain. 1959-ben gyüjteményes kiállítást rendeztek képeiből az Ernst Múzeumban.

Műveit választékos kolorit, konstruktívista megjelenitési mód jellemzi. A látomásszerű világ igazát egyéni ábrázolási móddal, szuggesztív erővel tárja elénk.

A KÉPCSARNOK
MEGHÍVJA ÖNT

KLIE ZOLTÁN

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1972. MÁJUS 5-ÉN
PÉNTEKEN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA
A SZŐNYI ISTVÁN TEREMBE
(MISKOLC, SZÉCHENYI ÚT 21—23.)

MEGNYITJA:
MEZEI OTTÓ
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:
1972. MÁJUS 5—20.
HÉTKÖZNAP 9,30—18 ÓRÁIG
SZOMBATON 9—14 ÓRÁIG

KÉPEK JEGYZÉKE

Televízió
Árvíz
Őszi táj
Rálátás I.
Rálátás II.
Holdfelület
Pillangó
Sas
Ősz I.
Ősz II.
Tájkép ősszel
Tájképek
Kompozició
Fúrótorony
Mozgó formák
Ecce Homo
Szabadság
Fekete spirál
Képek
Térkompozició
Téli ablak
Öreg ház
Öreg fal
Város
Háború után
Légitámadás
Február
Kert
Badacsony
Nyár
Háború
Gép
Tájkép
Téli erdő
Ördögszekér
Őszi fák
Nap a havasok felett
Kozmikus katasztrófa
Csokor

72,140 Képcsarnok V. Ny.

nagyrabecsülésem
és tisztelettem:

Klie Zoltán

KLIE ZOLTÁN

Klie Zoltán

LXI. TABLA.

Izod.

Catalogo della XXIII.
biennale. Venezia,
1942 – XX. 292. l.

LXI. TÁBLA.

Klie Zoltán

Napkelte a Balatonon

pastell

Művészeti Hotek Komárom

1941.

Wappen der Stadt Rottweil

KLIE ZOLTÁN

Viharfelhők a Balatonon. Olajfestmény.

Művészeti Hotek Ungvàr

1941

Klie Zoltán

Fürdő előtt c. Eeje
repr.

Művész Élet
1934. 1–2. sz.

Klie Zoltán

festő

koll. kiäll -

Ujság. 1930. szept. 14 -

(e. a.: Az Ernst-muzeum évadkezdő kiállitása.)

ad tehát bágyadtsági állapot-
kelni, hanem éppen ellenkező-
ejezését és nagy tettekre való
aztán a gótikában valóban
antik emelékek másolásával
ódása. További fejlemény az
ticitása iránt, mely éppen a
olt fel és az óbudai, pécsi és
láthatóan elüt a tulajdon-
nciáitól.
elelt egy új szellemiség. Az
nden szerzetesi és skolasztikus
ugateurópai kultúrközösségen
a módja megint folyékonyá
szet kiegyensúlyozott formai
mai fogalmazásukban, mint
zellemi fordulatnak vagyunk
kezményeiben csak a tulajdon-
tó össze. Ez az áramlat is
lert a »klasszikus szépségideál

oz mellékelni kell a kérés természete
jelen vámokmány, az áruszámla, az
a és áruleírás, szállító- (fuvar-) levél,
izassági anyakönyvi kivonat, hagyatéki

határozat ellen az 1. alatti esetekben
tt, a 2—3. alatt felsorolt esetekben
nzügyminiszteriumhoz.

*) Itt tüntetendő ki, vajjon valóságos lemérés vagy göngysúly-számitás eredménye.

.....

A FORGALMI ADÓK! I. A fél bej

1. Az árunak a kereskedelemben szokásos elnevezése .....
2. Az áru vételárának összege { külföldi pénznemben ..... pengőben .....
3. Az áru becslés szerinti forgalmi értéke .....
4. Csomagolási, szállitási, biztositási és egyéb költségek .....
5. Vámok, fogyasztási adók, elvámolási költségek .....

Összesen: .....

Kelt ....., 19..... év .....

.....

(A beje

A 2., illet

Szóval: .....

mely összeg a bevételi lajstrom .....

19 ..... évi ..... VIII ..... hó

1315. rakt. szám.

SZINHÁZ ÉS FILM

Kiss Ferenc

Kiss Ferenc Kolozsváron

Kiss Ferenc május 14. és 24-e között vendégszerepel Kolozsváron báró Kemény János meghívására. Kiss Ferenc a Cyranóban, az Elnémult harangokban és Milan Begovics Kia harmadik című nagysikerű drámájában szerepel Kolozsváron. Mindhárom darabban Fényes Alice és Nagy István a partnere. Kiss Ferenc vendégjátékát Szilassy Gyula, a Nemzeti Színház kitűnő fiatal rendezője állítja be.

Tolnay Klára

Főpróba a Vígszínházban

A Vígszínház tegnap tartott jótékonycélú főpróbát *Harsányi* Zsolt és *Hunyady* Sándor *A tizedik kérő* című zenés vígjátékából, amelynek főszerepeit *Tolnay* Klári, *Szilassy* László, *Ladomerszky* Margit, *Ajtay* Andor, *Vértess* Lajos, *Rátkai* Márton, *Zimonyi* Márta, *Dénes* György és *Pártos* Erzsi játszották. Az ujdonságról a premier után számolunk be.

Honthy Hanna

Szombat délutáni előadás a Fővárosi Operettszínházban

A Fővárosi Operettszínház szombaton délután félnégy órakor a nagy érdeklődésre és a vidéki közönség nagy számára való tekintettel előadja Fityfiritty című operettjét mérsékelt helyárakkal. A szombat délutáni előadáson is Honthy Hanna, Szondy Biri, Kiss Manyi, Gombaszögi Ella, vitéz Hajmássy Lajos, Latabár Kálmán és Solthy György játsszák a Fityfiritty főszerepeit.

ZENE

»*Magyar dal — Magyar lélek*« címmel az *Éneklő Ifjúság* felemelően szép hangversenyében gyönyörködhettünk tegnap a *Művelődés Házában*. A jobbnál-jobb gyermekkórusok szólaltatták meg nagy gonddal, szép kidolgozásban *Bartók*, *Kodály*, *Bárdos*, *Vásárhelyi* és *Kerényi* kórusremekeit nem egyszer ragadva fergeteges tapsra művészetük nemes egyszerűségével a hallgatóságot. Nagy mértékben emelte az ünnepi est jelentőségét *Kósa* Kálmán dr. miniszteri osztályfőnöknek ékes szavakkal megtartott beszéde »*A gyermek és a zene*« címmel a magyar dal nemzeti fontosságáról. A gazdag műsort *Bárdos* Lajos ismertette.

A *budai Zeneakadémia* tanárai tartották tegnap hangversenyüket a budai ferences rend egyházközség dísztermében. Bevezetőül *L. Hosszu* Margit *Mozart D-moll fantáziáját* és *Chopin*-műveket játszott megkapóan szép értelmezésben. *Kaszás* Géza két gordonkaszámot adott elő hatásos stílusművészettel, majd *Layer* Mária, az Operaház tagja énekelt *Brahms-*, *Kodály-*, *Lányi-* és *Rajter*-dalokat meleg közvetlenséggel. *Brahms D-moll* szonátáját *Albert* Ferenc szólaltatta meg sok virtuozitással, lendületes interpretálásban. Utolsó számként pedig méltó befejezéseként a szépen sikerült estnek, *Beethoven B-dur* hármasát adta elő *Effenberger* Ilona, *Albert* Ferenc és *Kaszás* Géza ragyogó együttese.

Németh Mária és Stignani Ebe a Trubadurban

Operaházunk illusztris vendégei, *Németh Mária* és *Stignani Ebe* második szerencsés találkozása volt a tegnapi *Trubadur-előadás*. Akik részesei voltak ennek a felemelően szép ünnepi estnek, egy kivételes élménnyel gazdagabban, az igazi művészet felszabadító érzésével távoztak.

Leonórát Németh Mária énekelte sokat méltatott, de soha eléggé nem dicsérhető művészetének kimeríthetetlen összépségével. Alakításában egy kiforrott művész, még a legapróbb részleteket is mélységes gonddal és tökéletességgel formáló klasszikus karakterábrázolása olvadt össze a pillanatnyi átélés örök hamvasságával. Belkantós könnyedséggel formált gyönyörű hangkötései, a leghalkabb pianók biztos finomságai, eléggé nem értékelhető stílusművészete énekének tündöklő erényei. Drámai tűztől hevített börtönáriája után percekig zúgott a taps!

Az est kiváló olasz vendége, *Stignani Ebe*, aki első estjén *Amnerisével* egycsapásra meghódította közönségünket, *Azucénájával* még fokozta ezt a hatalmas hangjának és művészetének kijáró őszinte bámulatot. *Stignani* személyében egy szinte korlátokat nem ismerő hang szépsége párosul egy mélyen érző lélek hallatlan intelligenciájával. Minden hang, a legkisebb mozdulat is legensőbb énjének élethű vetületét adja. Mezzója ugyanolyan erővel szárnyal a magasabb fekvésekben, mint a sokszor szinte valószínűtlenül mély regisztereiben. Az olasz énekesnőknél oly sokszor kifogásolt énekstílus, a tetszelgő mellhangvétel is természetes szépséggel szól hangjának kontraalt-hajlásaiban. Rendkívüli sikere után bizonyára gyakrabban találkozunk majd a kiváló énekesnővel operaházunk színpadán.

Hazai együttesünk élén *Laczó* István *Manrico* szerepében valamennyi eddigi alakításait felülmúlta sodró hősiségével, egészségesen csengő, érces tenorjával. *Palló* Imre kiegyensúlyozott *Luna* grófja egyik kiemelkedő értéke volt a tegnapi vendégestnek. *Failoni* mester nagy gonddal, biztos kézzel vezette együttesét.

Vágó József

A ROBINSON CSALÁD

A Radius holnapi bemutatója

Csütörtökön este kerül a közönség elé a Radius moziban a Hunnia RKO legfrissebb, Budapestre érkezett romantikus filmje, a Robinson család, amelyet Johann David Wyss regényéből írtak át. A történet szerint egy svájci órásmester, William Robinson családjával együtt Ausztráliába készül, hogy a kivándorlók munkás életében és küzdelmeiben szerezze vissza családjának fiatal tagjait, akik léha és züllött élet útjára léptek. A kivándorlóhajót irtózatos tengeri vihar pusztítja el és a Robinson család egy lakatlan szigetre vetődik, ahova alig tudnak mást megmenteni, mint néhány fegyvert, ruhaneműt és csekély élelmiszerkészletet. A vadregényes trópusi szigeten vasakaratú férfivá edződik az egész Robinson család, amelynek kemény, férfias küzdelmet kell megvívnia mindennap az életért. Gyönyörű lelki felépítés adja meg a film tartalmát, amely tele van csodálatos tengeri felvételekkel, a trópusi világ izgalmas titkaival s a kalandos élet nagyszerű lendületével. A filmet csütörtökön este mutatja be a Radius.

BEATA ÉS AZ ÖRDÖG

Bemutató az Urániában

Ma este az új magyar filmgyártás merész, költői lendületű és gazdag lelki motivumokra felépített drámája kerül a közönség elé az Uránia filmszínházban. Beata és az ördög címmel György István rendezte ezt a nemes felépítésű filmet, amelynek története egy tisztalelkű, szép és a lemondás hősi áldozatát vállaló apáca szerelme és végső áldozata körül fonódik. Szörényi Évára, az egyik legszebb magyar színésznőre bízták a film főszerepét, Beata nővér porcellánfinomságú, szép és tiszta alakját. Partnere a film regényes története során Páger Antal, aki ismét egy mélységesen emberi, igazi Páger-figurát alakit egy fiatal olasz arisztokratában, akinek élete léha szórakozások, veszélyes üzleti kalandok és örök felelőtlen rohanások között zajlik le.

SZÖRÉNYI ÉVA

A tiszta apáca és az élet posványában vergődő fiatalember összetalálkozásából olyan lelki motivumok fakadnak, amelyekre bátran lehet egy film történetét felépíteni. Mindkét színész száz százalékig megfelel a várakozásnak, azt az emberi, esendő és az eszményi tisztaság felé törekvő humánumot valósítják meg, ami az élet legnemesebb nyersanyaga. A két főhős mellett Vaszary Piroska játszik egy elbájoló figurát, míg a film meglepetéseként két fiatal színész, az újonnan feltűnt Gábor Miklós és a most felfedezett Sas Piri játszanak két fontosabb szerepet. A Beata és az ördög ma kerül bemutatásra az Urániában.

Fényes Alice

Babay-premier Kolozsváron

Kolozsvár, május 7

A kolozsvári Magyar Színház most mutatta be Babay József Kortánc című darabját, amelyet a kitűnő író a kolozsvári színház számára írt. Az ujdonság a sajtó és a közönség körében nagy sikert aratott. A Kortánc főszerepét Fényes Alice játszotta.

NÉMETHY ELLA MINT SANTUZZA

Pénteken, május 9-én kerül színre az Operaházban a *Parasztbecsület*, amelynek *Santuzzáját* először énekli *Némethy* Ella. A többi szereplő *Kovács* Jolán, *Németh* Anna, *Halmos* János és *Maleczky* Oszkár. Vezényel *Failoni Sergio*. A *Parasztbecsület* után a *Bajazzók* kerül előadásra *Orosz* Juliával, *Halmos* Jánossal, *Udvardy* Tiborral és *Hámori* Imrével a főszerepekben.

RÁDIÓNAPTÁR

Szerda:

12.50 Ifjúsági énekkarok. Székesfehérvári diákok énekelnek (Bpest I.)
17.15 Rácz Vali énekel hármas kísérettel (Budapest I.)
20.05 Részletek a »Sasfiók«-ból (Budapest I.)
15.30 Szórakoztató zene (Budapest II.)

Mai filmkritika

Modern szimfónia

Décsi

A zenei tárgyú filmeket Amerikában általában monumentális zenekarokkal, revűjelenetekkel és általában hatalmas kiállítással dolgozzák fel, a látványosság tehát érthetően a művészi zeneiség rovására történik. A Modern szimfónia című most bemutatott amerikai zenei film már bizonyos javulást mutat ezen a téren, mert témája egy komoly zenekari alkotás, egy befejezetlen szimfónia körül fonódik, melynek befejezetlensége egy zeneszerző életének tragikus megszakadását is jelenti. Ez a szimfónia összeforr egy boldogtalan fiatal özvegy életével, aki sehogy sem tudja elűzni tragikus körülmények között elhúnyt férjének emlékét s aki éppen ezért áhitatosan vágyódik a nagy mű befejezésére és ezzel párhuzamosan életének eligazítására. A sors egy régi szerelmes, egy másik zeneszerző személyében felszínre veti a megoldást. A zeneszerző diadalmasan befejezi a szárnyaló lendületű szimfóniát és megmenti a lelki törések között vergődő fiatal asszony boldogságát is. Sok lelkiséggel, emberi tapintattal és művészi érzékkel rendezték meg a filmet, amelyben a három szép Lane-nővér, az ugyancsak remek megjelenésű Gale Page szerepel kitűnő férfiszínészek és epizódisták társaságában. A film zenei problémája szép és művészi.

* **A Kamara Varietében estéről-estére nagy sikerrel lép fel *Sanders Chang*, a bűvész, aki egyetlen mutatványában pillanatok alatt helyet cserél összekötözött, összebilincselt, zsákba kötött és kofferba zárt partnerével. A tegnapi előadáson egy amatőr bűvész ezer pengős fogadást ajánlott fel *Sanders Changnek*, ha 3 perc alatt nem fejti meg a koffer titkát. A nagy izgalommal várt fogadást Sanders Chang nyerte meg.**

AMIRE BELGRÁDBAN NEM SZÁMÍTOTTAK

A magyar őserő diadalmas küzdelme a szlávosítás ellen

Zenta, május 7
(A Pest kiküldött munkatársától)

A bácskai magyar földön már félméteres szárba szökkent a gabona, nászruhájukba öltözött gyümölcsfák szegélyezik az utat, teljes díszükben pompáznak a kertek. Az útszéli feszületet azonban drótakadály veszi körül és a bunkerek lőrései kitartó makacssággal bámulnak az útra.

Néhány héttel ezelőtt »*áttörhetetlen védővonalnak*« hirdette Belgrád a tankcsapdák, útelzáró cementsarkantyúk, spanyollovasok labirintusát, ma aranypihés kislibák hancúroznak a tankcsapdák felgyülemlett esővizében és a mezei munkával bíbelődő magyar gazda akasztja kabátját a spanyollovas nyakára.

Dobrovoljác telepen állunk meg először. Egyformán épített, cseréptetős, fehérre meszelt házak sorakoznak az út mentén, némelyiken *még látszik az itt lefolyt harcok nyoma.* Ezekből a házakból ugyanis táborozó honvédeinkre tüzet zúdítottak. *A házak oldalában betonbunker,* amelyet azonban a visszavonuló szerb *katonák* elhagytak és ezekre a »*polgári személyekre*« bízták a magyar hadsereg előnyomulásának feltartóztatását. Az egyik házban a gyalult asztalon *nyitvafelejtett könyv* fekszik, cirillbetűs algebra. *A tizenhetedik feladatnál* van felütve és élénken bizonyítja, hogy Belgrád mindent megtett ezekért az emberekért, nemcsak földet adott nekik, hanem gyermekeiket is taníttatta, hogy azután új generációt nevelve, magához kapcsolhassa a szerb kultúra szálaival ezt a telepesek kivételével *magyaroktól lakott vidéket.*

Föld és nyelv

A számításba azonban *mingyárt az elején hiba csúszott.* A nyolc és háromnegyed holddal megajándékozott dobrovoljácok eleinte kínlódtak egy keveset a földdel s mivel nem voltak erről a vidékről valók, *szilvafákkal ültették be.* Szerbiában ugyanis a legjobban jövedelmező üzlet volt a szilvatermelés, a bácskai földet azonban nem lehetett megszégyeníteni ezzel a primitív gyümölcsfa-kultúrával. A dobrovoljác és a kolonista egyideig küzdött a földdel, azután, amikor látta, hogy semmi sem sikerül, gondolkodóba esett és *eladta a földjét.* A bácskai magyar a világ földmívesei közül a föld legnagyobb szerelmese, természetes, hogy mindent megtett azért, hogy *ő juthasson ezekhez a földekhez,* amelyek ezer esztendő óta a magyar paraszt munkáját hálálják meg, *Európa legacélosabb búzáját* nevelve.

A dobrovoljác a részére adományozott földön és házon kívül *fundus instruktussal nem rendelkezett,* a magyarokhoz kellett tehát fordulnia, ha meg akarta művelni földjét. A büszke bácskai magyar *nem volt hajlandó szerbül beszélgetni, a dobrovoljácnak kellett megtanulnia magyarul.* Az elszlávosító politika tehát már ezen a ponton csődöt mondott. A kolonisták, akiknek legnagyobb része Szerbia belsejéből jött a Bácskába, nem tudott úgy törődni a földdel, ahogyan ezt a föld megkívánta. Kiadta bérbe és *a »szerb földön« a magyar paraszt aratta le a termést.* A dobrovoljác így nemcsak hogy az állandó érintkezés folytán átvette a magyar nyelvet és a magyar szokásokat, de az állam vagy a saját hibájából *el is szegényedett.*

Utolsó mentségként azután *mindig ott állott Belgrád,* amely hajlandó volt újabb és újabb, de *mindig pontosan nyolc és háromnegyed holddal* segítségére jönni az elszegényedett dobrovoljácnak. Természetesen ehhez a földosztáshoz *rengeteg földre volt szükség.* A gazdag bácskai városokban azonban mindig akadt *városi föld,* amelyet a szerbek azután egyszerűen elvettek és felparcelláztak. A Zenta város birtokában levő 500 holdat ilyen alapon osztották ki, de elvették a nagybirtokosoktól az 500 holdon felüli területeket is. Csak két, a szerbek által *mintabirtoknak* nevezett nagybirtok maradt meg, a *Lédereréké* és a *Dungyerszkieké.* Zentát ezek a földosztások tették tönkre, mert addig a város földjeiből élt.

A tanítás zűrzavara

Belgrád politikájához tartozott továbbá *a magyar kulturális igények minimumra csökkentése,* illetve teljes megtagadása is. A zentai főgimnáziumot *algimnáziummá* degradálták, a magyar tanárokat elcsapták állásukból, vagy, ha az állami nyelvvizsgát letették, elhelyezték valami kis dobrovoljác telepre, ahol szerbek éltek és akiket *csak szerbül tudtak tanítani.*

Az elemi iskolákban szerb osztályokat állítottak fel. Akinél a magyarok közül a hamis névanalízis *a legcsekélyebb szláv keveredést* ki tudta mutatni, menthetetlenül szerb osztályba került. Hiába voltak óriási harcok a magyar párt részéről és hiába tiltakoztak a szülők, hiába érkeztek egymásután a kérvények a belgrádi minisztériumokba, a kolonizáló politika nem ismert akadályt. Belgrád elgondolása szerint az elszlávosítás legjobb módja volt a magyarság kultúrájának lecsökkentése, mert a gyerek, aki egész életében csak magyarul tanult és magyarul beszélt, nem tudott megtanulni szerbül, de felejtette a magyart, félembernek számított.

A gimnáziumban is szerb osztályokat állítottak fel. De maradt néhány magyar osztály is. A magyar tanárokat, akik letették a nyelvvizsgát, a szerb osztályokba helyezték, ott kellett tanítaniok *a szerb történelmet, a szerb földrajzot és ott kellett hirdetniök az állameszméket is.* A magyar osztályokba szerb tanárokat neveztek ki, akik természetesen *nem tudtak magyarul* és szerbül tanítottak. A szerb tanár nem volt hajlandó a magyar történelmet a maga igazságában feltárni a tanulóifjúság előtt, hanem igyekezett úgy beállítani a dolgokat, ahogyan azt *a jugoszláv egyetemeken megismertették vele.*

A magyar nyelvet és irodalmat is szerb tanár tanította, az úgynevezett magyar osztályokban tehát *elsikkadt mindaz, ami nemzeti kincsünk.* Ebből az iskolapolitikából lassanként olyan zűrzavar származott, amilyent maguk a belgrádiak sem képzeltek el. Odafejlődött a dolog, hogy a magyar osztályokban is *csak a magyart és a hittant tanították magyarul.* Nem vették tekintetbe a tanárok diplomáját, mindegyikük azt tanította, amit éppen kiosztottak rá. Így is csak két helyen volt magyar gimnázium, Szabadkán és Zentán. Zentán a gimnáziumban *egyetlenegy magyar tanárt hagytak meg állásában.*

Vers és értelem

A tanyai magyar vidéken *tíz évig nem volt tanító.* Végül kineveztek — *egy őszerbiait,* de az mitsem tudott kezdeni a magyar gyerekekkel.

A sok sérelmezés eredményeképpen végül *magyar tanítóképzőt* állítottak fel Belgrádban. Hogy ide ki kerülhetett be, az a kormány jóindulatától függött. De a fiúkat, akik hivatásérzéssel és azért léptek a tanítói pályára, azért iratkoztak be a belgrádi magyar tanítóképzőbe, hogy majdan tanulmányaikat elvégezve saját fajtájuk körében terjeszthessék a kultúrát, *Montenegróba helyezték.*

Alkalmam volt meglátogatni egy iskolát, ahol magyar gyerekeket szerbül tanítottak. Amikor az osztályba léptünk, hangos *dicsértessékkel* köszöntöttek bennünket és a fekete táblán a bácskai induló szövege fogadott. Az asztalon szerb ábécéskönyv kötésében *magyar természetrajzkönyv* húzodott meg, az ugyancsak *szerb földrajzot* igérő másik kötetben *a magyar történelem.* Ebben az iskolában magyar tanító került magyar gyerekek közé, de előírás szerint csak szerbül volt szabad tanítania. Hogy mi volt az eredmény, magunk is meggyőződhettünk róla. Az egyik süvölvény hosszas unszolásra végül hajlandó volt elmondani egy verset, de amikor azt kérdeztük, hogy miről szól a vers, durcásan megvonogatta a vállát és kijelentette, hogy *a verset csak meg kellett tanulni, de a tanító bácsi sohasem kérdezte meg, hogy mit jelent.*

— Nem tudjuk a verset, mert csak akkor kellett elszavalnunk, amikor a szerb tanfelügyelő érkezett látogatóba, — adja meg a felvilágosítást egy mezitlábas, kerekre nyírt fejű nebuló. — A tanítóbácsi *különben sohasem beszélt szerbül.*

A belgrádi kisebbségi politika tehát sem a földosztással, sem a magyar kulturális igények letörésével *nem érte el kitűzött célját.* A földosztással azért nem, mert a betelepített kolonisták és dobrovoljácok nem tudtak gyökeret verni a magyar talajban és a bácskai paraszt, ha eladó föld volt, csak azért, mert szereti ezt a földet és nem akarta, hogy szerb kezekben legyen, minden pénzt megadott érte, felvásárolta. Az iskolákban hiába volt tilos órák alatt a magyar szó, a magyar tanítók magyarul tanítottak, ahol pedig szerb tanár ült a katedrán és szerb gyerekek az osztályokban, az eltévesztett névanalízis miatt bekerült magyar diákok jelenléte *elmagyarosította a szerb fiatalságot.*

ifj. Bakos Ákos

ARTIN ENYHE, BIZTOS HASHAJTÓ

Védjék meg a művészeket a felmondástól!

— Levél a szerkesztőhöz —

Elnézést kérek, hogy *személyes ügyben* fordulok a szerkesztőséghez, de ez nemcsak az én ügyem, hanem *valamennyiünké, akik a festőművészi vagy a szobrászi foglalkozást* választottuk életpályánkul. Budapesten lakom, a *Wahrmann*-utca 33. számú ötemeletes bérház műteremlakásában. A ház egy debreceni lakos tulajdona. Most műteremlakásbérletemet a háztulajdonos azzal az indokkal felmondta, hogy *ő maga óhajt ide átköltözni Debrecenből.* Természetesen nem képzőművésznek. A lakást mi 1934 augusztusa óta béreljük, a feleségem is festőművész. Budapesten jelenleg *nemcsak műterem, de lakás sem kapható.* Ha esetleg elvétve talál az ember, akkor mint nem fixfizetéses polgárnak, *egy háziúr sem hajlandó kiadni borsos biztosíték nélkül.* Így a műhelyünk és lakásunk elvesztésével *minden életlehetőségünk megszűnik.* Két gyermekem nem tudom tovább taníttatni, mert első gimnáziumba már *május elsején,* a hatodikba pedig *júniusban* kell a felvételt kérni, de *hová* kérjem, ha még azt sem tudom, hogy szeptemberben hol lakunk vagy egyáltalában lesz-e lakásunk.

Az illetékes szerveknél: az Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsnál, a kultuszminisztériumban és a székesfőváros kulturális ügyosztályánál napirenden lévő kérdés *a képzőművészek munkahelyhez juttatása.* Köztudomású, hogy a pesti műteremlakásokat általában *nem művészek tartják elfoglalva,* az új házakban pedig *nem építenek műtermeket.* Sok szó esik *kultúrfölényünk megőrzéséről és fejlesztéséről,* nagy hivatalos apparátus működik abból a célból, hogy ezt a munkát végrehajtsa, tehát közérdek, hogy egy művész, aki már negyvennyolc külföldi és hatvanhat belföldi kiállításon szerepelt, ne váljon hajléktalanná. A háziúr egy ötemeletes sarokházban bizonyas talál *más lakást is,* amelynek felmondásával nem támadna meg létalapjaiban egy családot.

Nagy szükség volna lakáskormánybiztosságra, ahol ilyen ügyekben huszonnégy óra alatt döntenének és megakadályoznák a hasonló eseteket.

Tisztelő hívük:

Klie Zoltán festőművész

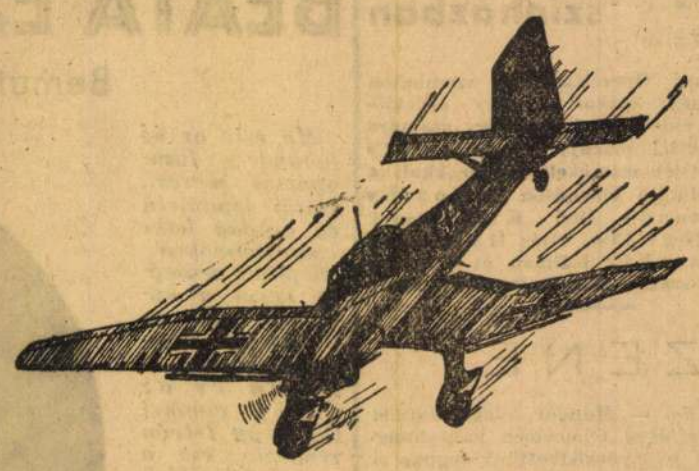

A délkeleti frontról igen aktuális képes tudósításokat és még sok más cikket közöl legujabb számában a német légi haderő nagyszerű képeslapja a

Der Adler

nek legujabb száma

Kapható az IBÚSZ összes elárusítóhelyein, könyvkereskedésekben, valamint az utcai ujságárusoknál

Ára: 28 fillér

Ára 10 fillér

Budapest, 1934. * Szerda * junius 6. XXV. évfolyam * 125. szám.

AZ EST

Előfizetési ár:
Egy hónapra ..... 3 pengő
Egyes szám ára a fővárosban, a vidékenés a pályaudvarokon 10 fill.
Telefón: 455—50-től 57-ig, 464—18, 464—19

Politikai napilap

FŐSZERKESZTŐ: MIKLÓS ANDOR
1910—1933

Szerkesztőség: VII. ker., Rákóczi út 54.
Kiadóhivatal: VII., Erzsébet körút 18-20.
Szerkesztőség Bécsben: I., Kohlmarkt 7.

Ketten

kitünő emberek kitünő helyre jutottak. Borvendég Ferenc alpolgármesterből főpolgármester, Huszár Aladár főpolgármesterből OTI-elnök lett. Kifogás ellenük? De ennyi sincs. Mind a kettő szakember az igazgatásban, szorgalmas, tehetséges, tisztességes. Nincsenek véletlenek, fontos állomásaikra nem kósza ötletből küldték őket. Hogy igazgassanak. Hát most igazgassanak. És irigyeljük Borvendéget, a diktátor főpolgármestert. Nem a szép karosszékéért, nem széleslapú iróasztaláért, hivatali autójáért, zsinóros huszárjáért, de irigyeljük, hogy végre elérte szive vágyát. Gát nélkül dolgozhat a polgárságért. Önért, értem, mi értünk. Leszállíthatja a gáz, a villany árát. Olcsóbbá teheti a vízszolgáltatást, a közlekedést, leszállíthatja az adómat. Az én adómat szállíthatja le! Kedvesebbé, könnyebbé teheti az én polgári életemet itt Budapesten. Kedves diktátor, hát csak diktáljon. Ami öntől csak kitelik, könnyebbséget, tarifaleszállítást, adómérséklést, polgári fellendülést, szép életet, olcsó megélhetést diktáljon. És az elnök úr is, az új elnök az OTI-nál. Amely ellen eddig annyi volt a panasz. Amelyről, ha roszszat álmodott éjszakai látomásban megkisértette az iparost, a kereskedőt, a vállalkozót. Most lehet. Ott is lehet. Tarifát leszállítani, illetéket olcsóbban mérni, kesztyűsebb kézzel behajtani. Ketten az élen, ketten nekünk fognak dolgozni. A mi életünket cirógatni. Éjjelt nappallá téve azon dolgozni, hogy nekünk legyen könnyebb. Budapest polgárainak, az OTI-hoz címzett klub tagjainak. Értünk fogják a fejüket törni, velünk fognak jót tenni. Tér van elég. OTI-illetéktől a gázszámlákig, fizetési felszólításoktól, intésektől a behajtásig ezer kis foka a polgári közéletnek, ahol lehet jót tenni, gondot elhárítani, verejtéket letörölni, kínzó álmatlanságot elhessegetni. Hát csak rajta, kérem. Mi nem fogunk ellentállni. Mi nem fogunk elkeseredésünkben többet fizetni, mint amennyit tőlünk kérnek. Mert mi nem is leszünk elkeseredve. Mi boldogok leszünk. Ha minket boldoggá fognak tenni. Tessék elkezdeni. Mi hagyjuk magunkat, mi nem ellenkezünk, hendszöpp, mi fölemeljük kezünket, megadjuk magunkat. Rajta! Tegyenek minket boldoggá. Részünkről semmi ellentállás.

FEY MINISZTER NYILATKOZOTT AZ EST BÉCSI SZERKESZTŐJÉNEK

A felforgatók elleni védekezés hozza Budapestre

Bécs, junius 5
(Az Est bécsi szerkesztőségének telefonjelentése)

Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter már régebben meghívta báró *Fey* Emil őrnagyot, az osztrák közbiztonsági minisztert, hogy látogassa meg Budapseten és tanácskozzanak együtt

a felforgató elemek anarchisztikus módszerei ellen teendő intézkedésekről,

amelyekkel azok az állam biztonságát akarják aláásni. A látogatás célja az, hogy az osztrák és a magyar kormány közös megegyezésre jusson bizonyos *rendszabályok és intézkedések* tekintetében, amelyekkel a felforgat elemek aknamunkája ellen védekezik.

Fey őrnagy, aki tudvalevőleg a Heimwehr szervezője és egyik legkiválóbb vezére, elfogadta a meghívást, amelynek az ausztriai politikai viszonyok miatt eddig nem tehetett eleget. *Az Est* bécsi szerkesztőjének értesülése szerint Fey közbiztonsági miniszter

a hét végén, de legkésőbb a jövő hét folyamán ellátogat Budapestre.

Ma délelőtt *Fey* őrnagy szíves volt fogadni *Az Est bécsi szerkesztőjét*, aki előtt budapesti látogatásáról, annak céljáról és kilátásairól a következő nyilatkozatot tette:

— Azt a szükségességet, hogy közösen kell eljárni a két államban *a bolsevizmus leverésére* és hogy ezzel az eljárással elejét kell venni *a felelőtlen elemek újabb végzetes cselekményeinek*, annyira általánosan elismeri mindenki, hogy

minden oldalról a legnagyobb megértéssel

üdvözlik erre a közös cselekvésre irányuló törekvést. *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter úrnak, aki

FEY MINISZTER

ugyanazt a tárcát tölti be Magyarországon, mint én az osztrák kormányban, mostani meghívása *egy régebbi vágyamnak felel meg* és mihelyt hivatalos elfoglaltságom bokros teendői megengedik, hogy *több napig távol maradhassak Bécstől*, annál örömestebb teszek eleget ennek a meghívásnak, mert engem, aki az egykori osztrák-magyar közös hadsereg tisztje voltam, természetesen

sokféle baráti kötelék

fűz magyar bajtársaimhoz és nagyon örülök, hogy régi bajtársaimmal és barátaimmal *ismét találkozhatom.* Az ilyen együttlét bizonyára értékes ösztönzést fog adni, hogy a háború kimenetele által olyan súlyosan sujtott országaink *újjáépítési munkájában közös erővel vegyük ki részünket.*

— A történelmi közösség és a háború, úgyszintén a békeidők közös élményei jogosítanak arra a reményre, hogy azokat a hivatalos feladatokat, amelyek Budapesten rám várnak, jelentékenyen és döntően fogja elősegíteni *a bajtársi szellem*, amely az egykori osztrák-magyar közös hadsereg minden tagját annak feloszlása után is eltölti és olyan kiválóan kitünteti.

Mint bajtárs utazom Budapestre a bajtársakhoz

és már most tudom, hogy ez a látogatás a két barátságos állam számára *hasznothajtó lesz.*

Az osztrák közbiztonsági miniszternek ebből a nyilatkozatából kitűnik, hogy a megbeszélések, amelyeket Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszterrel folytatni fog,

nemcsak a kommunista, hanem az újabb politikai irányzatok felforgató elemeivel szemben való védekezés

lehetőségei körül is fognak forogni.

Ruttkay György.

Tessék kivágni és eltenni

45. SZÁM

A FILLÉRES KLASSZIKUS REGÉNYEK SZELVÉNYE

Négy különböző számú ilyen szelvény és 90 fillér befizetése ellenében Az Est minden példányvásárlója megkapja a Filléres Klasszikus Regények egy kötetét. Minden héten más szelvény jelenik meg. A Filléres Klasszikus Regényekből havonta egy kötet jelenik meg. A szelvények beválthatók Az Est főkiadóhivatalában, VII., Erzsébet körút 18—20. és fiókkiadóhivatalában, V., Vilmos császár út 62, a dohánytőzsdékben, IBUSZ ujságpavillónokban és a rikkancsoknál.

52 éve nem volt ilyen alacsony a Duna

Zátonyra futott a kirándulóhajó

— *Az Est tudósítójától* —

A Duna szokatlanul alacsony vízállása miatt vasárnap *zátonyra futott a turista hajó.* A Szent Imre gőzös, amely reggel hat órakor indult Budapestről, háromnegyedtizkor érkezett Visegrád elé. Közvetlenül az állomás előtt

a hajó zátonyra futott.

Saját erejéből nem tudott elszabadulni, ezért *segítségül hívták a körjáratban odaérkező Szent Gellért gőzöst.* A hajót így sem sikerült a zátonyról elhúzni. Végre egy órakor megérkezett a Budapestről félkilenckor induló *József főherceg.* A két hajó egyórai munkával megszabadította kényelmetlen helyzetéből a turistahajót.

A Duna vízállása most olyan alacsony, hogy a folyamon *nehezebbé vált a hajózás, akár a tengeren.* Ebben az évszakban máskor 2½—3 méteres vízállás van Budapesten, most *mindössze 70 centimétert mutat a vízmérő.* A kirándulóhajók, amelyek 120—140 centiméter mélyre merülnek, *csak a legnagyobb óvatossággal tudnak közlekedni.* A rendes bécsi hajókat

ki kellett vonni a forgalomból,

mert *csak kisebb hajók tudnak felmenni az osztrák fővárosig.* Remélik, hogy a mostani esőzés *végre meghozza a Duna vízállásának emelkedését és megkönnyíti a dunai hajózás nehéz helyzetét.*

Vasárnap és hétfőn érte el mélypontját a Duna vízállása. Vasárnap több kirándulóhajó *csaknem állandóan a Duna fenekét súrolva végezte útját.* A bécsi expresszhajó

szintén zátonyra futott

és hosszabb ideig vesztegelt. Esztergomból visszatérőben a Szent Imre Szob közelében *újból fennakadt* és emiatt majdnem kétórás késéssel érkezett meg Budapestre.

A MFTR-től kapott felvilágosítás szerint statisztika igazolja, hogy

52 éve nem volt ilyen alacsony vízállás a Dunán

ebben az időszakban. Csak a kormányosok kitünő tudásának és nagy éberségének köszönhető, hogy mindössze néhány esetben futottak zátonyra a mélyebbjáratú hajók. Most azonban a helyzet már javul és csütörtökre valószínűleg ismét üzembe helyezik a mélyebbjáratú bécsi hajókat is.

A legérdekesebb, hogy a visegrádi zátony-veszteglésnél a hajó utasai egyáltalában nem voltak elkeseredve, hanem nagy érdeklődéssel nézték *a ritkán látható vontatási munkálatokat.*

A főváros kilakoltatja Klie Zoltán festőművészt

— *Az Est tudósítójától* —

Néhány héttel ezelőtt, mint ismeretes, a főváros felmondott a századosúti művésztelep csaknem valamennyi lakójának és ki akarta lakoltatni őket. A kilakoltatási végzés már megvolt, de azután a főváros, mint háztulajdonos, mégis jobb belátásra ébredt és haladékot adott azoknak a neves művészlakóinak, akik a súlyos viszonyok miatt nem tudják pontosan fizetni házbérüket. *Ez azonban csak a századosúti művészekre vonatkozik.*

A főváros többbrendbeli háziúr és most, mint a *Ferry Oszkár* út 55. sz. ház tulajdonosa *kilakoltatja az egyik ottani műteremlakásból Klie Zoltánt, az ismert fiatal festőművészt.* 1929 óta lakik családjával, két gyermekével ebben a műteremlakásban. A legújabb időkig *pontosan fizetett,* az utóbbi időben azonban *hátralékba került a lakbérrel.* 90 pengő a műteremlakás havi bére. *50-et tudna fizetni, ezt fel is ajánlotta,* de a főváros nem tárgyal vele. Ma reggel megkapta a kilakoltatási végzést. A művész, aki számos magyar és külföldi kiállításon szerzett magának ismert nevet, a napokban *kikerül az uccára gyermekeivel és vásznaival.* Ebből a fővárosi házból különben az utóbbi hónapokban *már két szobrászt és egy festőt lakoltattak ki.* Az üresen maradt műtermeket a főváros most már *nem adja bérbe művészeknek.* Csak iparosok vagy fixfizetéses emberek kaphatják meg a főváros műteremlakásait.

TABÁN-BÁR

műsoros látványosság

A Fogaskerekűvel szemben

VIOLA AND MARTIN ROSES

világattrakció a londoni Palladiumból szerződtetve

A villanyáram-uzsora ellen szólaltak fel Pest megye kisgyűlésén

— *Az Est tudósítójától* —

Pest vármegye mai kisgyűlésén *Erdélyi* Lóránd elnökölt, mert *Preszly* főispán gyengélkedik.

Napirend előtt *Herskovics* József kérte, hogy *a vasárnapi munkaszünet* ügyét rendezzék a környéken. A

villanyáram uzsora ára ellen

szól ezután. Ne szolgáltassák ki a Trösztnek Kispestet és Szentlőrincet. A Beszkár a villamosvonal megosztását tervezi. Tiltakozik a rövid viszonylatok bevezetése ellen.

Erdélyi Lóránd alispán válaszában hangoztatta, hogy a környékbeliek előnye az, hogy a vasárnapi munkaszünet nincs rájuk teljesen kiterjesztve. *Meggyőződése, hogy*

a villanyáram árkérdését közmegnyugvásra

intézik el. A villamostarifa ügyében a Beszkár a tarifa bevezetése előtt meghallgatja a vármegyét.

Kégl János *a szárazságokozta károkra* hívta fel a figyelmet. A pénzügyi hatóságok legyenek kíméletesek a köztartozások behajtásánál.

Erdélyi alispán hangoztatta, hogy *az adóbehajtások* terén a pénzügyigazgató bejelentése szerint

mellőzni fognak minden brutális

eljárást.

Dr. *Czirják* pénzügyigazgató bejelentette, hogy

augusztus 15-ig a mezőgazdasági adósoknak a pénzügyminiszter halasztást adott

a köztartozások megfizetésére.

Mihályi Ferenc *a fővárosi vámok csökkentését kérte.* A környékbeli gyümölcstermelők számára a gyümölcs szállítására *nincs elég villamos.*

Erdélyi alispán kijelentette, hogy *a vámkérdésben a főváros évek óta nem tett eleget a belügyminiszteri rendeletnek.*

Váry Albert arról beszélt, hogy *az aszály és fagykár miatt nagyon komoly a mezőgazdaság helyzete.*

Erdélyi alispán hangsúlyozta, hogy tragikusnak nem szabad beállítani a mezőgazdaság helyzetét. Mindazok a károk, amelyek az egész világot érték, újabb jelenségei a gazdasági válságnak. Az irányított gazdálkodás nem hozhatja meg az eredményeket, mert a gazdaságot az Úristen irányítja.

Koncz János szóvátette, hogy a Hitelbank kérte a belügyminisztert, hogy a hatósági becslési és adóigazolványokat a községi jegyzők ingyenesen legyenek kötelesek kiállítani. Igazságügyminiszteri rendelet van, amely szerint ezért a jegyzők külön díjat számíthatnak fel. Kéri az alispánt, hogy hívja fel a belügyminiszter figyelmét erre az igazságügyminiszteri rendeletre.

Szelényi Károly ismertette a kereskedelmi miniszternek a vármegyéhez intézet leiratát *Ujpest város villanyáram szolgáltatása ügyében,* amelyben *arra hivja fel a vármegyét, hogy*

a közönség érdekei a villanyáram ármérséklése révén

kellő védelemben részesüljenek.

Ezután a több mint *330 pontból álló napirendet* tárgyalták le.

Eltűnt egy kis gimnazista

— *Az Est tudósítójától* —

Lakner Dezső kereskedő bejelentette, hogy 12 éves *Endre* nevű fia, aki a *Barcsay* uccai *Madách Imre gimnázium* III. osztályának növendéke, *tegnap eltünt.*

A fiú intőt kapott s *emiatt szülei bent voltak az iskolában. Lakner* Endre egy órakor távozott el az iskolából, *azóta nem tért haza szüleinek a Wesselényi uccai 40. számú házban levő lakására.* A szülők attól tartanak, hogy a fiú öngyilkossági tervvel foglalkozik. A rendőrség megindította a nyomozást.

Ma délelőtt összeült Budapesten a finn-ugor kongresszus

— *Az Est tudósítójától* —

A finn-ugor kultúrbizottság, amely 3—5 évenkint szokott tanácskozásokat tartani, ezévi tanácskozásait *Budapesten tartja* és ma délelőtt 10 órakor kezdte meg a parlament épületében.

A bizottságban a magyar, a finn és az eszt nemzet képviselői vesznek részt és az ülésekre ideérkezett *Jürgenson* államtitkár, *Ney* miniszteri osztályfőnök, Anti *Tulenheim*, az esztek részéről, a finnek részéről pedig *Loimaranta* államtitkár, *Pesonen* tanácsos és *Haestesko* liceumi igazgató.

A tanácskozás célja: kimélyíteni a három nemzet közötti kulturális és tudományos kapcsolatokat és előkészíteni a legközelebbi kongresszust, amelyet *Tallinban tartanak meg.*

A ma délelőtti ülésen *Pekár* Gyula, a Turáni Társaság nevében üdvözölte a külföldi vendégeket, majd *Csekey* István egyetemi tanár, a finn-ugor kultúrbizottság magyar osztályának elnöke megnyitotta a tanácskozásokat. Megvitatták azokat a lehetőségeket, amelyek a három nemzet közötti kultúrkapcsolat kimélyítésére alkalmasak. Így szóbakerült az országok közötti idegenforgalom fejlesztése, a *diákcsere és több hasonló javaslat.*

A bizottság ezután a tallini kongresszus előkészítésével foglalkozott.

A rossz termés az egységespárt ma déli értekezletén

— *Az Est tudósítójától* —

A Nemzeti Egység Pártjának földmívelési főcsoportját ma délelőttre értekezletre hivták össze. A konferencia *Mayer* János elnöklésével féltizenkettő után kezdődött, megjelentek rajta a gazdasági miniszterek is.

Létay Ernő előadásában *a rossz termés folytán szükségessé váló intézkedéseket vitatták meg.* Az állattenyésztés fentartása érdekében különösen *a takarmány pótlására van szükség.* Sürgős közmunkákat kell a kormánynak bevezetnie; *adóelengedéseket és adóvédelmi* intézkedéseket kíván a párt.

A tanácskozáson hosszú vita indult meg.

Togo tengernagyot ma délelőtt eltemették

London, junius 6

Ma délelőtt temették el Togo tengernagyot, a csuzimai hőst. A Hybis parkban szabadtéri oltár előtt egyszerű gyászszertartást celebráltak

Kato tengernagy vezetése alatt.

A tizezrekre menő gyászoló közönség, köztük a királyi ház és a diplomáciai testület tagjai, a tengernagyok, magasrangú tisztek és a nép elvonultak a ravatal előtt s

lehorgasztott fővel adták meg a végtisztességet a nemzet hősének.

Tokióban valamennyi üzlet és hivatal zárva maradt.

SVÁBHEGYI SZANATÓRIUM

Előjegyzéseket már elfogad nyaralásra. Kúra, sport, szórakozás.

Strandfürdő

Klie Zoltán

KLIE ZOLTÁN :

176. Lakóca. - Vizf.p.65x47 cm.Jelz.l.j.:"Klie".

Koppmaggraf 150 évé

STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER
STÜHMER

Klie Zoltán

Vaszary tanítványa. Évekig Párisban élt. Szerepel az UME kiállításán a Nemzeti Szalonban „Óbudai gyár" (elmlitve)

Cyjsag 1937 IV 28

Klie Zoltán

Öreg fűrész, vízf.
Patak Zebegényben,
vízf.

Művészeti Hotek Pécs
1941.

i javítását és átalakítását garanciával vállalja
y János kárpitos és díszítő
eier és minden más stílű bútorok állandóan raktáron
est, IV., Cukor-utca 5 ● Telefon: 83-2-74

sorrend.

Porcellán és üvegtárgyak	Textiliák	Vegyesek	Szőnyegek	Hangszerek, fényképezőgépek, látcsövek, fegyverek	Bútorok	Könyvek
2021–2080	2589–2620	3411–3450	—	—	3123–3220	—
2081–2140	2621–2660	3451–3490	—	—	3221–3310	—
2141–2190	2661–2710	3491–3540	—	—	3311–3404	—
2191–2250	2711–2750	3541–3590	2824–2910	—	—	—
2251–2310	2751–2790	3591–3640	2911–2990	—	—	—
2311–2370	2791–2823	3641–3670	2991–3068	—	—	—
2371–2420	—	3671–3700	—	3069–3122	—	—
2421–		3701–				

Klie Zoltán

círed
?

Ujság. 1937. ápr. 28.
(e. a.: Az UME hesedik kiállítása. Nemzeti Szalon.)

Cappadocia signuma VI. 271

Klie Zoltán

festő

rosd

Elek Artur:

Tizenhárom festő

balatoni képei.

Ujság. 1939. máj. 7.

Klie Zoltán

l.

Dery 1927

12, 24. 54. 71 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Klie Zoltán

l.

Szépmüvészet

1942 16. l.

Klic Zoltán

Új művészek Egyesülete
tagja.

KMTÁRS művésztek
1931 febr-márc, kiáll.
IX. 30, 32
1932. febr. - márc, kiáll. 386
1933. nemz. képzm. kiáll.
320, 321.

Klie Zoltán festő

Ferry Orkás út 55. Mincsarnok

1930. tav. Eiáll. 23, Kut tagja

Gegend mit Hirschen. — 1876, 1878, 1879: X. 342. *C. Ruthart:* Vad vidék szarvasokkal. — 1881: 315. *C. Ruthart:* Szarvasvadászat. — 1888: XVII. 567. *C. Ruthart:* Szarvasvadászat. — 1896, 1897: XVII. 567. *C. Ruthart:* Szarvasvadászat. — 1897: XVII. 567. *C. Ruthart:* Hirschjagd. — 1898: XVII. 567. *C. Ruthart:* Chasse au cerf. — 1901, 1904: XVII. 567. *C. Ruthart:* Szarvasvadászat.

Klie Zoltán

Szerepel az UME tárlatán a
Nemzeti Szalonban
Emlékre: Két tájkép és gyárkép

Magyar Hírlap 1937 IV. 25

Klie Zoltán

Akvarellekkel megnyílt az UME
kiállítása a Nemzeti Szalon-
ban

Pesti Napló 1937 IV. 25

Klic Zoltán

l.

Ernst Mür. Bi. kiáll

240. sz.

nai iskola.

századból.

Jézussal.

néz. Jobb kezét felemelte és bal-
t fogja, ki bal kezében könyvet
özűlök Mária fejrevetett palástot
tet, Jézus pedig bő ruhát visel.

ga 37·5 cm. — Lelt. sz. 1178. —
Costantinitől 100 lirán, vagyis
)5 augusztus 31-én (246–895). —
54347–895 és az 1895 november
nyi ivet. — Az elszámolást jóvá-
ki 4561 (635–900) és az 1901
leirat (464–901).
jstr. 9. l. — Verzeichniss № 162.

– 17

KLIE ZOLTÁN

53. Tihanyi pince, paszt.

53/a Előkészület a szüretre, olajf.

Nemzeti Szalon

Magyar Nép

1940 febr - márc -

1939

AZ

ERDÉLYI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁS

KATALOGUSA

Klie Zoltán

Autóvezető, olaj.

Nemzeti Szalon
Sport-művk kiáll. 1934 máj

Klie Zoltán

Szerepel az UME kiállításán a Nemzeti Szalonban

Magyar Hirlap 1937 IV-25

Klie Zoltán

Romos ház, olaj, 50×60 cm

Miskolci Téli Tárlat, 1974.

KLIE ZOLTÁN

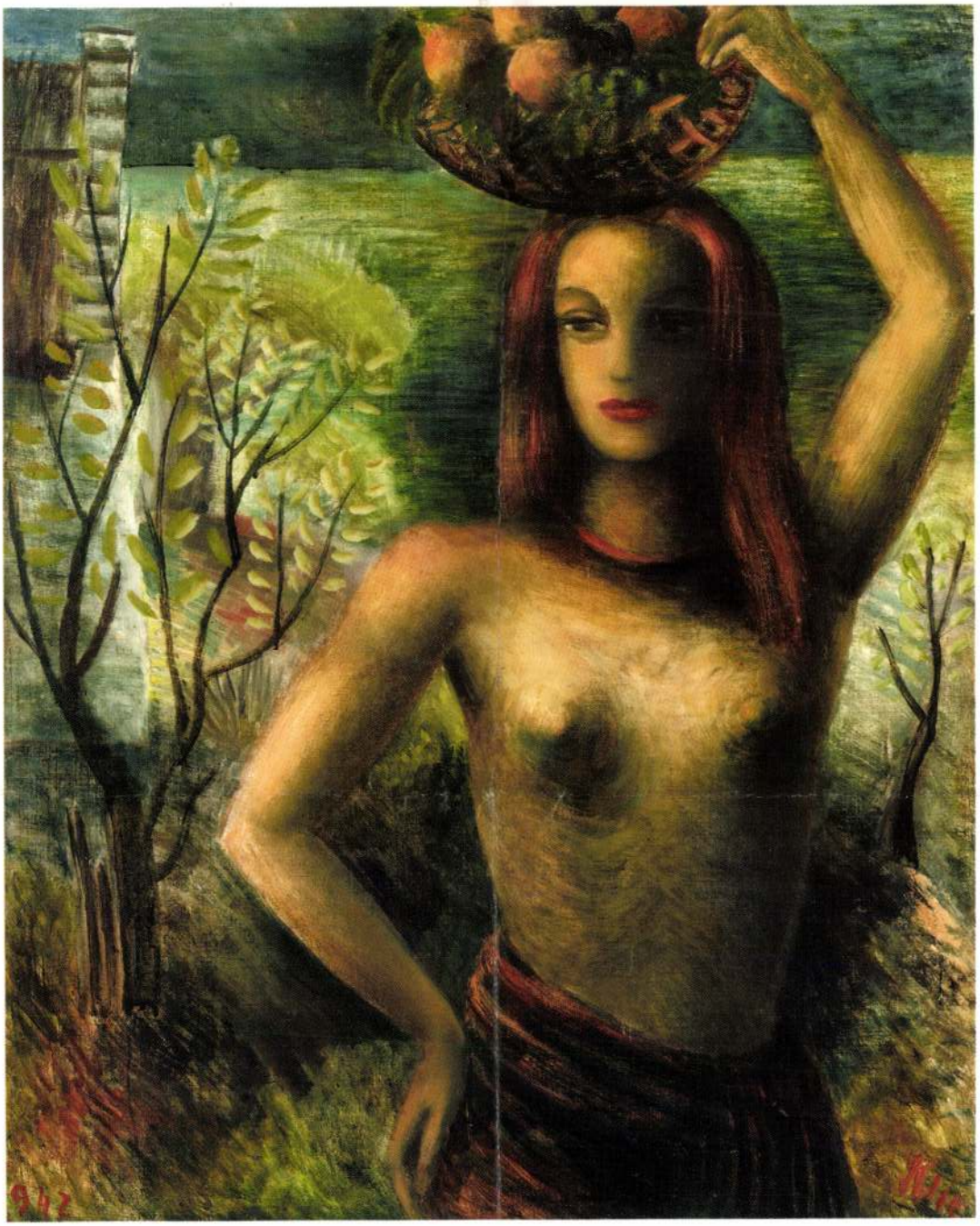

73.▲
Klie Zoltán (1897-1992)

Modern Vénusz
Olaj, vászon 100x80 cm
Jelezve jobbra lent: Klie, jelezve balra lent: 942
Kiállítva:
• Képzőművészek Új Társaságának kiállítása, Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület. 1943 október 3-november 14. 111 tétel
Kikiáltási ár: 800 000 Ft

74.

74. ▲
Scheiber Hugó (1873-1950)

Testvérek
Vegyestechnika, papír 67,5x48 cm
Jelzés nélkül
Kikiáltási ár: 650 000 Ft

KLIE ZOLTÁN
2002. dön

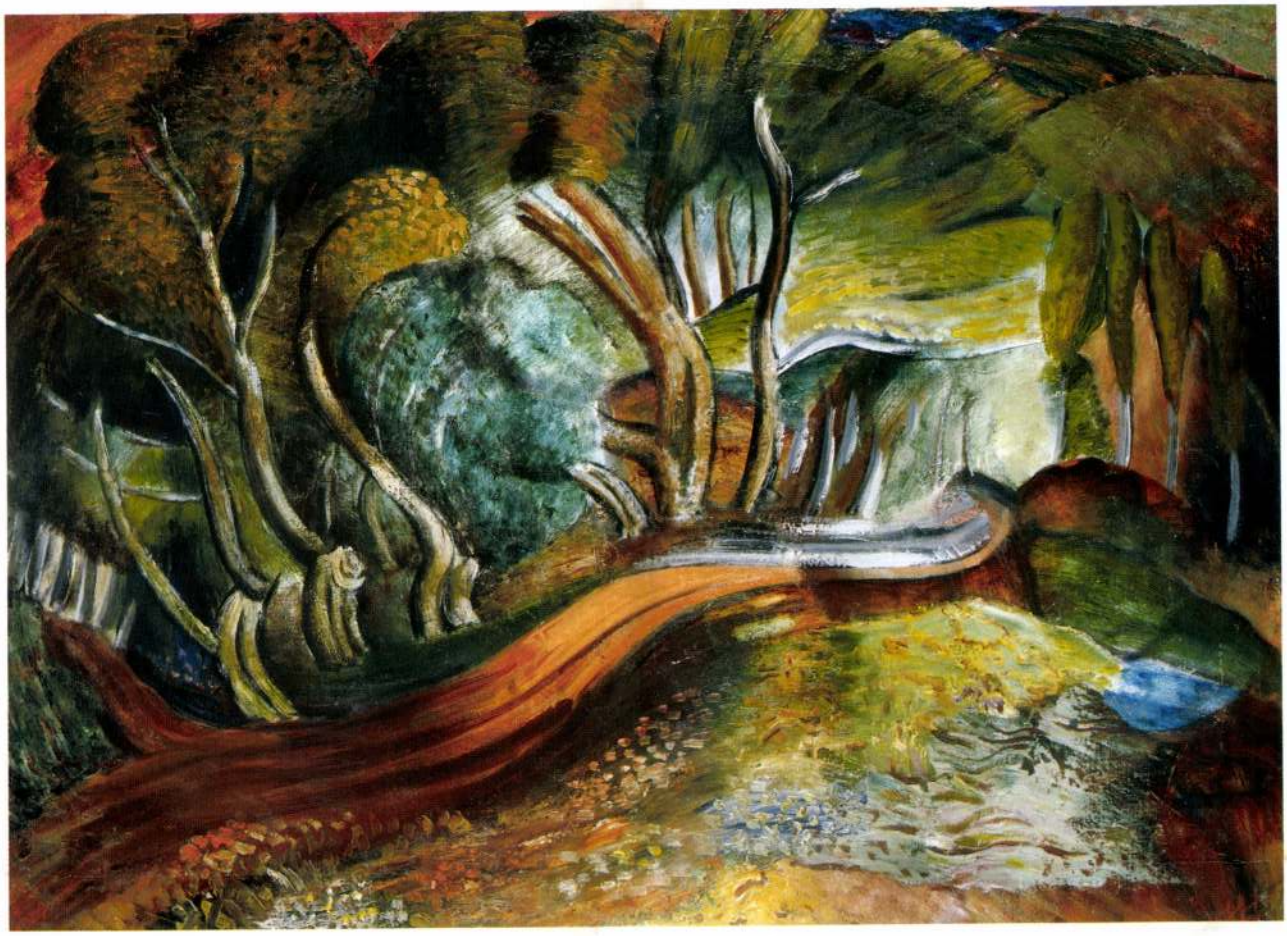

80. ▲
Klie Zoltán (1897-1992)

Erdőszél, 1934.

Olaj, vászon, 75x100 cm
Jelezve jobbra lent: Klie
Jelezve balra lent: 934.

Kiállítva:
- Klie Zoltán és Róna Klára kiállítása, Pápa, Városi Galéria, 1987.
- Klie Zoltán és Róna Klára kiállítása, Szekszárd, Művészetek Háza, 1990.
- Klie Zoltán kiállítása, Budapest, Vigadó Galéria, 1990.

Reprodukálva:
- Katalógus címlapja, Szekszárd és Budapest, 1990.

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

81.

81. ◄
Frank Frigyes (1890-1976)

Pünkösdirózsák pettyes vázában

Olaj, vászon, 75x60 cm
Jelezve jobbra lent: Frank Frigyes
Vakrámán: Frank Frigyes
Pünk. Rózsák pettyes vázában

Kikiáltási ár: 380 000 Ft

82. ▼
Gráber Margit (1896-1993)

Csendélet, 1929.

Olaj, vászon, kartonon, 40x57 cm
Jelzés nélkül
Reprodukálva:
• Ury Ibolya: Gráber Margit

Kikiáltási ár: 360 000 Ft

82.

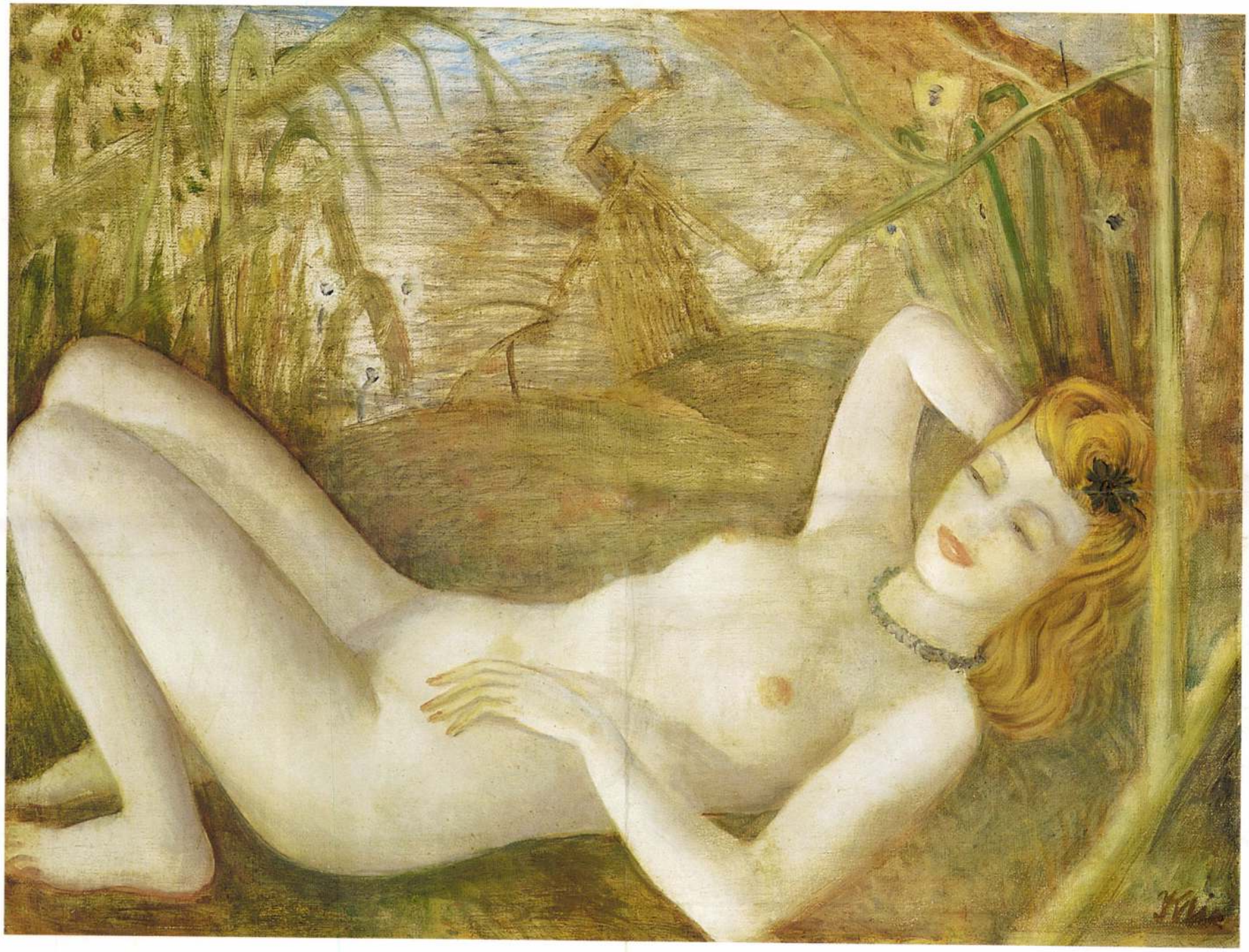

189

189 ▪ ORBÁN DEZSŐ (1884–1987)

Lány tükör előtt

101,5 × 77 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Orbán
KIÁLLÍTVA: New South Wales House, London, 1980. „Paintings and drawings by Desiderius Orban", 12. tétel

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

190 ▪ ÁMOS IMRE (1907–1944)

Művész angyallal

32,5 × 25,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Ámos Imre 1941
KIÁLLÍTVA: Ámos Emlékkiállítás. Vigadó Galéria, 1990. október 19–november 11.
Reprodukálva: a katalógus címlapján

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

KLIE Zoltán

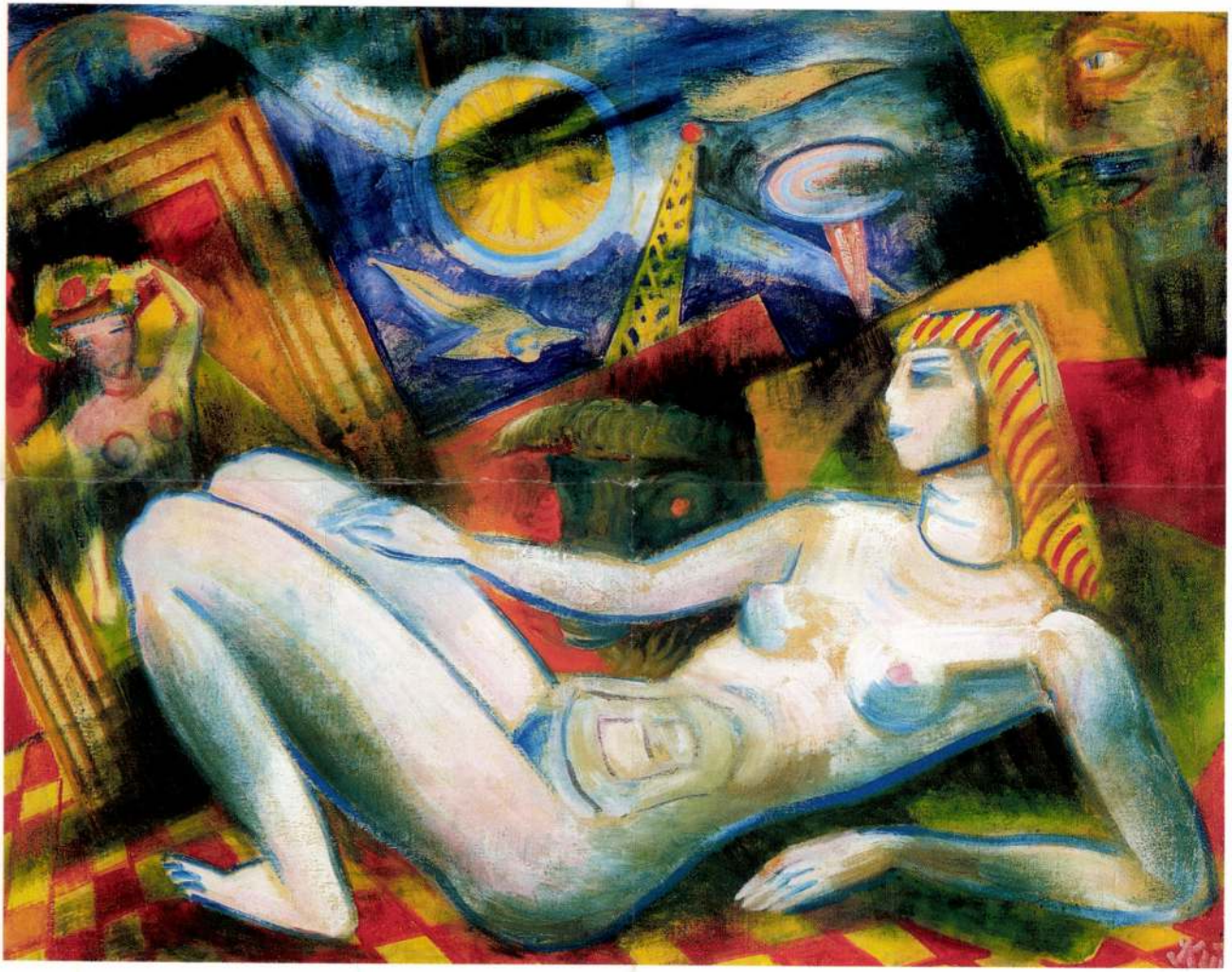

9 ◆ KLIE ZOLTÁN (1897–1992)

Álom

70 × 90 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Klie
Jelezve hátoldalán: Klie Paris
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

Klic Zoltán

rod

Rózsa MSz 24/1.c.

456

Klie Zoltán

KLIE ZOLTÁN
101 Hazatérő, olajf. 800.-
102 Madártávlat, olajf. 400.-
103 Vértes hegység, olajf. 400.-

Nemzeti Szalon
1937. nov.-dec
Kut

CSÚR ISTVÁN — SEREVICH TIBOR — HORVAT JÁNOS

FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

PÉNZTÁROS:

LEHEL BÉLA

FŐTITKÁR:

KÉZDI-KOVÁCS ELEMÉR

TITKÁRNŐ:

V. CSERESNYÉS ERNA

KLIE ZOLTÁN

155. Öreg fűzfa, vízf.
156. Patak Zebegényben, vízf.

Nemzeti Szalon
1940. nov-dec
MAPE 25. kiáll

MIHÁLTZ PÁL: Tanya

KLIE ZOLTÁN

91. Tihanyi szántóföldek olajf.

Nemzeti Szalon

1938.

Okt. nov.

Kut

Klie Zoltán

festő

Pécsi Képrőmtárs

1933 nyár

Sokac nő, olaff

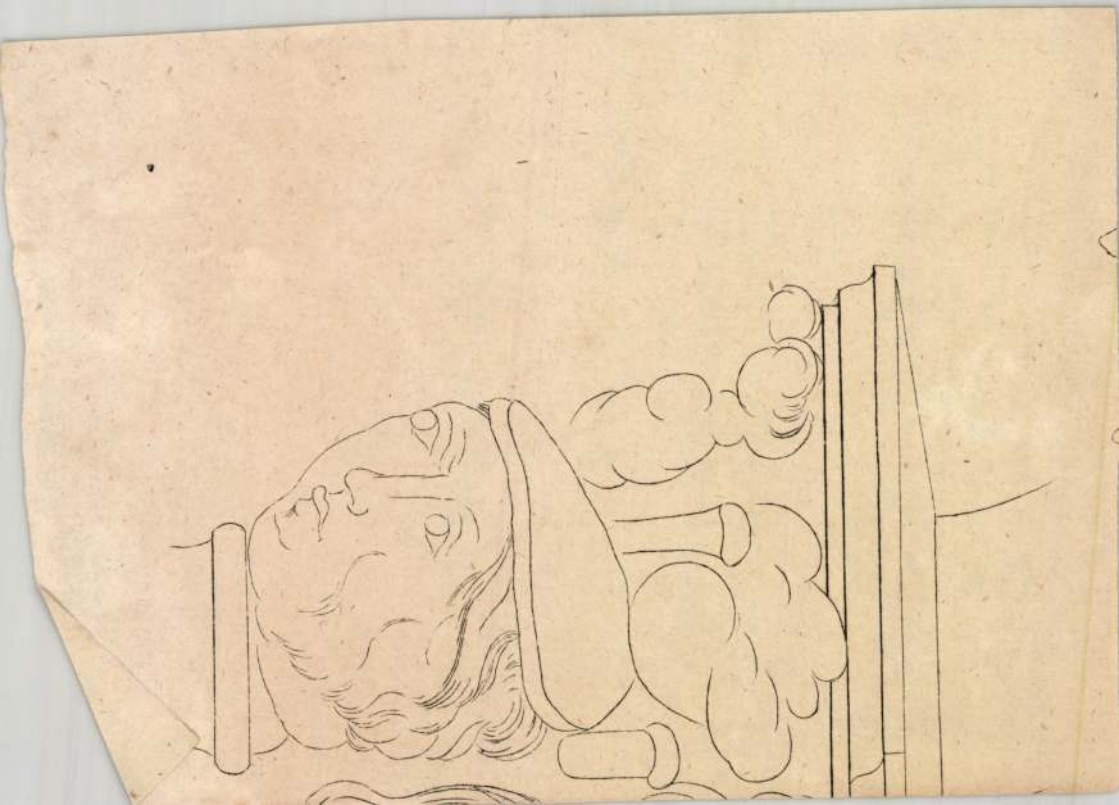

Klie Zoltán

kiáll.

Nemzeti Salon

1939. máj.

Föv. képt.

Klic Zoltán

Hazatérés c. Lépe
vesor -

Karczagmagyállam

laporám nincs

169 ▪ KLIE ZOLTÁN (1897–1992)

Városrészlet

60 × 80 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Klie

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

REPRODUKÁLVA:
Színházi Élet, 1931. február 22-28. XXI. évf. 9. sz. 59. l.
A magyar legujabb kor lexikona 1919-1932. Szerk.: Rátky Zoltán és Strazimir Oszkár. Budapest, 1932. 177.l.
Klie Zoltán és Róna Klára festőművész házaspár kiállítása. (A szekszárdi Művészetek Háza kiállításai 20.) 1990. márc. 21-jun. 30. katalógus. 6. l.

„Egy külön világ, egy külön lélek, egy külön paletta – izzó, világos, szinte robbanó! Csodálatos erő hajtja e festő műveit a megjelenités, a megvalósitás dicsősége felé." Szomory Dezső jellemezte e szavakkal Klie Zoltán festészetét az Uj Művészek Egyesületének 1937-es, Nemzeti Szalonban megtartott kiállítása után. Kortárs méltatói, mestere, Vaszary által ihletett, sziporkázó színvilága mellett elmélyült, álomszerű képi világát, festményeinek zavarbaejtő, időtlen hangulatát emelték ki.
Klie a két világháború közötti magyar művészeti élet díjakkal, tiszteletbeli pozíciókkal bőven elhalmozott művésze volt. Rendszeresen szerepelt a KUT majd az UME kiállításain, s az egyesületnek alelnöki tisztét is betöltötte. 1928-ban egy bécsi tárlata után az osztrák művészek egyik vezető szervezete, a Hagenbund, egyhangúlag külföldi levelező tagjául választotta. Korai elismerését jelzi, hogy a Képzőművészeti Főiskola előterjesztésére az 1925 és 1926-os évekre elnyerte a Kultuszminisztérium párizsi tanulmányi ösztöndíját. A francia impulzus fontos hatást gyakorolt festészetére. Az Ecole de Paris, Derain, Vlaminck, Dufy munkái tovább erősítették a Főiskolán Vaszary korrektúráin elsajátított könnyed, dekorativitást hangsúlyozó festői formálást, bátor színkezelést.
Képünk, a korabeli reprodukciók tanúsága szerint 1930 körül készülhetett. Témája, a külváros villanyfénnyel megvilágított esti utcaképe a kor kedvelt motivumává vált. A házak kubusos építészeti alakzatai adekvát alkalmat adtak a geometrizáló formaadásra, egyenletes, ritmikusan szaggatott színfelületeik a képsík dekoratív kitöltésére. Klie festményén a kanyargós utcát szegélyező házak homlokfalai és az ide-oda dőlő tetősíkok adta töredezett, kígyózó ritmusképletet a függőlegesen kinyúló kémények felütései élénkítik.
A kép mégsem válik szigorú, téridomokból építkező kompozicióvá. Klie kötetlen mesélőkedve, pszichologizáló hajlama - a festői felület kezelésével, az egymásba karoló két kis figura szerepeltetésével - a hangulatot a gyárváros zordsága ellenére a játékos könnyedség, a mese irányába kanyarítja. Egész festői életművére jellemző, hogy bár formai jegyek tekintetében az Art Deco és az új tárgyiasság stíluskörébe sorolható, képein mindig érezhetünk valami transzcendens, nehezen megmagyarázható többletet, mely művészetét a szürrealizmussal is rokonná teszi. Ahogy egyik kortárs méltatója megjegyezte: *„Klie érdekesen balanszíroz és hintál a freudizmus és a naiv mese között."*

Molnos Péter

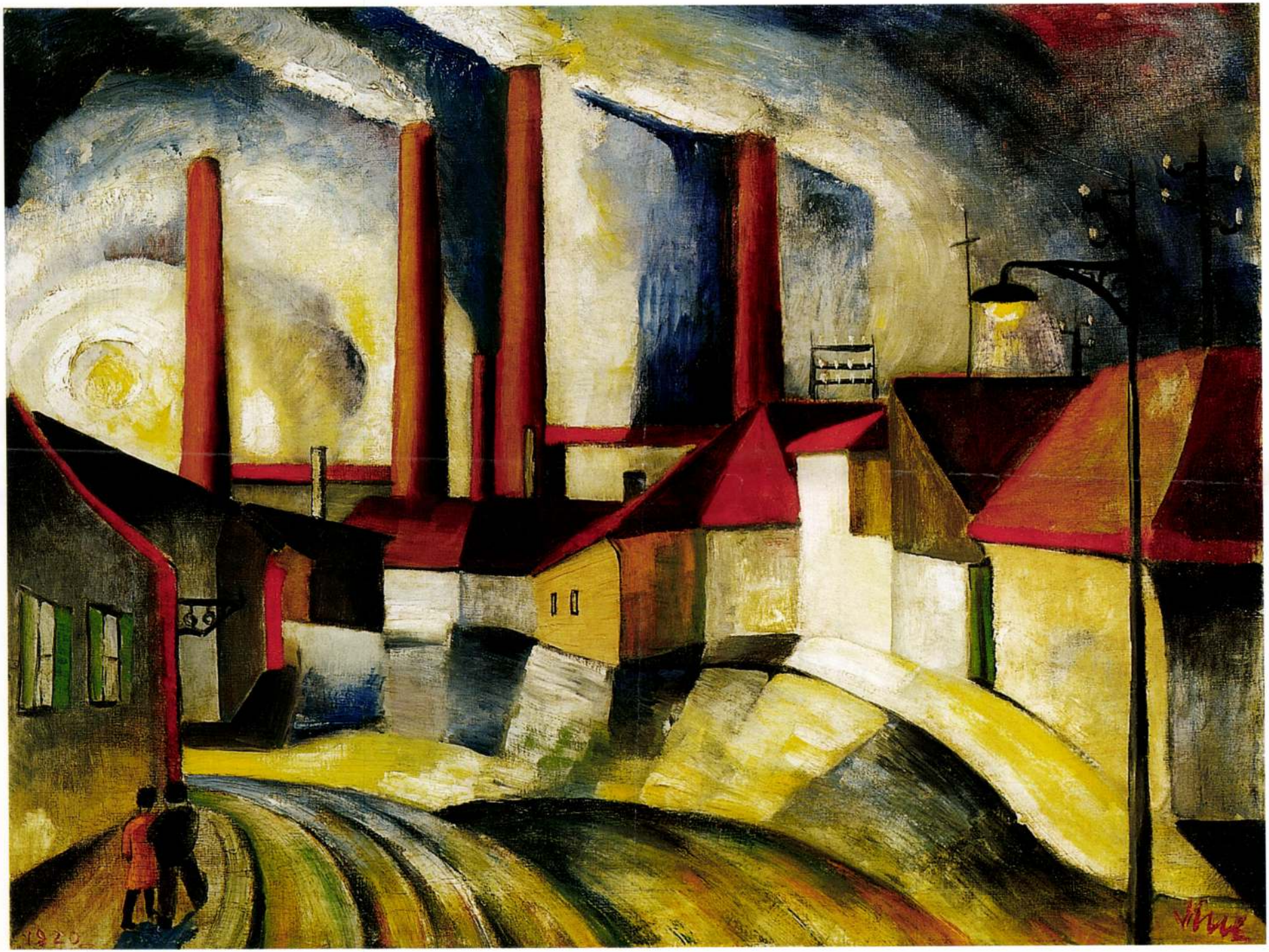
1920

170 ▪ KMETTY JÁNOS (1889-1975)

Asztali csendélet almákkal, Asztali csendélet kaktusszal, 1930 körül

73 × 49,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Kmetty

Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft

IRODALOM

Kállai Ernő: *Új magyar piktúra.* Budapest, 1925.
Kárpáti Aurél: *Kmetty János művészete.* Magyar Művészet, 1938/II.
Lyka Károly: Festészetünk a két világháború között. Budapest, 1952.
Kmetty János: *Festő voltam és vagyok.* Összeállította: Kovalovszky Márta, Bp, 1976.
Ury Ibolya: *Kmetty János.* Budapest, 1979.

Kmetty a húszas évek közepétől életművének legkiegyensúlyozottabb korszakába lép. Az 1937-ben a Fränkel Szalonban rendezett kiállításáig húzódó periódusában minden addigi korszakától eltérő gazdagság és sokszínűség jellemzi festészetét. Korábbi sötét tónusú és komorabb hangulatú képeit ekkor lazább szerkesztésű kompozíciók és üde színhasználat váltják fel.
A formák zártsága továbbra is megmarad kompozícióin, de a plasztikus elemek tömbszerűségét felváltó dekoratív színkezelés egy expresszívebb, izgalmasabb festészetet eredményez. Minden kétséget kizáróan *Asztali csendélet almákkal* című kétoldalas képe is e periódusába tartozik.

170

Talán nem véletlen, hogy éppen csendéleteiről ismerjük leginkább Kmetty mestert. A portré műfaja mellett legkedvesebb témája a gyömölcskosarakból, vázákból és palackokból, ritkábban virágokból összeállított asztali kompozíció. Néha egy-egy újsággal, figurával vagy arcképpel teszi személyesebbé, választékosabbá e témát, mint a jól ismert „KUT csendéleteken", ahol az azonos nevű művészcsoport folyóiratát helyezi kompozíciói középpontjába.
E jellegzetes műfaj XX. századi népszerűségét a francia kubizmusnak köszönhette. Kmetty is Párizsban, az irányzat bölcsőjében ismerkedett meg a témában rejlő művészi lehetőségekkel. A Cézanne óta újra óriási népszerűségnek örvendő műfaj ekkor azonban már sokkal inkább a festészet formai problémáihoz kapcsolódott, mint a németalföldi piktúrát jellemző látványfestészeti jelenségekhez.
A kubisták első, ún. analitikus kísérleteihez visszafogottságában, puritánságában szinte tökéletesen megfelelő téma egyre nagyobb népszerűségnek örvendett a kiállítás látogatóinak körében is. Az 1911-ben Berény Róberttel, Czigány Dezsővel, Czóbel Bélával a Julian Akadémiát látogató fiatal Kmetty-t is hatása alá keríti Braque és Picasso kubizmusa, mely a későbbiekben alapvető meghatározójává válik művészi szemléletének. *„A csendélet nemcsak mint festészeti téma, hanem mint világszemlélet volt a vita-viharok tárgya"* - írja erre az időszakra visszaemlékezve a művész. Cezanne tisztelete és a kubizmus szellemisége a XX.- századi magyar művészetben szinte egyedülálló módon egész életművének alappillére marad.
Kmetty munkásságára, mint az egyetlen kubistának tekinthető magyar festészeti életműre, általánosan jellemző a formai problémák iránti fokozott érdeklődés. Csendéletei e kérdés körüljárásának egyes állomásai, melynek kísérletei során a művész végtelenül következetes és kitartó. *„Mint Odysseus, ő is odakötötte magát az árbóchoz, a szirének csábítása ellen"*- írja, ma már kissé szokatlannak és bizarrnak tűnő hasonlattal élve, a műkritikus Kárpáti Aurél, Kmetty tudatos formai építkezését méltatva. Csendéletei felmondják a látvány hagyományos ábrázolásának törvényszerűségeit, ehelyett a festő a motívumaiból szervez új formai egységeket. Ez figyelhető meg *Asztali csendélet almákkal* című képén, valamint a szentendrei Kmetty János Múzeum tulajdonában lévő Gyümölcscsendélet korsóval című, ugyancsak 1930 körül készült festményén is.
A szinte felülnézetből ábrázolt asztallap látványa ellentétbe kerül az asztalon álló palack és váza síkszerű, frontális képével - nem is beszélve az asztallapra „szögezett" almáról. A formai ellentmondást, mely a képet feszültséggel telíti, Kmetty a gyümölcskosár színkontrasztokra épülő plasztikus tömegével, a szín cézanne-i, modelláló értékével kapcsolja újra harmónikus egységbe.
Ily módon jönnek létre változatos rózsaszín és világoskék csendéletei, valamint tájképei a harmincas években. Megtartja a kubisztikus alapformákat, világos koloritú színekkel oldva fel a líraibb, érzékenyebb kompozíciók tömbszerűségét. Tájképeihez hasonlóan friss, lazúros technikájával teret enged művészetében az oldott és felszabadult festőiségnek. Ez a technika kivételes jelentőségűvé emeli a festő e periódusának alkotásait, amelyeknek jelentőségét talán Lyka Károly szavaival összegezhetnénk a legegyértelműbben: *„ ... Leszűrődött ízlés lírája."*

Kaszás Gábor

Klie Zoltán

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

NL.930.IV.27.

Klie Zoltán

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Mo. 930. IV. 27 -

Klie Zoltán

UME második kiállítását a Nemzeti Szalonban női aktjaival és "Walkürök" c. vászna két lovas aktjával igen érdekes

PH.930.IV.29.

Klie Zoltán

Műve szerepel a Nemzeti Szalonban rendezett Sportművészeti Kiállitáson.

kiemelik francia iskolán a Autovezető-jét.

P. H. 934. v. 20, ujság, 934. v. 20.

B. H. 934. v. 20.

Klic Zoltán
Istőrművés

Nürnbergi magyar képzőművészeti kiállítás
Párisi utcavárlete pompásak. –

Magyarság
1929 III. 6

Klie Zoltán

túra

A Comédie Francaise Budapesten

ízött tradíciók komédiája

Fotó: Somosközy Béla

Jelenet az előadásból

(*Isabelle Gardien*) és Zerbinette (*Florence Viala*) lendületes, kétségbeesett, mohó és hirtelen csüggedő, türelmetlen és – ahogy egy korabeli komédia fiataljaihoz illik – lángoló szerelmes. Alkiknak egybekelését mi más feszültséget, némán vár, hogy lecsapjon a válasszal. Mintha egy életen át gyűjtött tapasztalatok birtokosaként tartaná kezében a cselekmény szálait, miközben magában megmosolyogja a hebrencs szerelmesek türelfizetendő, horribilis összeget: valósággal kővé dermed a summa hallatára Blanc, a színész.

Egy szó, mint száz: karaktereiben él az előadás. És ebben benne foglaltatik a kritikus lappangó kételye is. Hiába az alakítások tömörsége, jellegzetessége

Színésznősorsok

Szigethy Gábor előadása

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kelenföldi könyvtárának (Etele út 55.) sorozatában, amelynek Irodalmi Kávéház a címe, február 25-én, csütörtökön 18 órakor rendezvényre kerül sor: *Szigethy Gábor* színháztörténész tart előadást Színésznősorsok Magyarországon címmel. A műsort szerkeszti: *Kelemen Tamás.*

Az előadás idején Mezei Mária-relikviákat és a Ruttkai Éva-emlékszoba rejtett kincseit mutatják be az érdeklődő látogatóknak. Megtekinthető egyúttal a könyvtárban megnyíló és március 10-ig nyitva tartó Emlékképek Dajka Margitról című fotódokumentum-kiállítás is.

BEREGSZÁSZI

Rendhagyó művészettörténet

Művek, alkotók, generációk párbeszéde

...A művészettörténet szelektál, egyetlen prob-
dolgozója, a későbbi évtizedek
távlatából a tendenciákra, megha-
határozó törekvésekre, kimagasló
egyéniségekre koncentrál

hatását, hogy a harmincas évek-
tárgyiasság plasztikus, kemény
formái (Éva a Paradicsomban,
1939) és a természetközeli, orga-
nikus

Számú

**Negyedszázad után Budapes-
ten vendégszerepelt három es-
tén át a Comédie Francaise
Moliére majd' teljes életművé-
vel a háta mögött, 1671-ben ír-
ta a Scapin furfangjait, amely
1680-ban került a Comédi
Francaise színpadára, s aho
jó háromszáz esztendőn át
napjainkig – 1342-szer adtá
elő.**

Üres játéktér fogadja a Víg
színház közönségét. A körúti teát
rum stílusához képest szokatla
nul. Tudnivaló: a franciák nem
zeti színházában sem képzelhet
el a brooki értelemben vett „üre
tér". Nem csoda: háromszá
esztendő hagyományai ülepe
tek le a patinás falak között.
hogy nem a patikapontos koreog
ráfia, *Moliére* korabeli kötött
gek szerint indul az előadás,

Klie Zoltán
Hegyoldal

Uj magyar aquarellek, Tamás Gal. CXI. kiáll.

MDK

Klie Zoltán

Hazatérő leány, olaj
Kis madár, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1943. okt. 4 1.

Klie Zoltán

Nő virággal, olaj

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.

Berm. Szal. 1937. jan. 11 1.

Klie Zoltán

Ablakban, paszt.

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2.rendk.sz.

41 l.

Klie Zoltán

Modern magyar akvarellak. Tamás Galéria, 1935. 61. sz.

Klie Zoltán
Fiatal erdő, vizf.
Partok, "
Patak Zebegényben, vizf.

KUT kiáll. N.Szal. 1941. nov.

Klie Zoltán
Nyárfák, vizf.
Tisztás, "

KUT kiáll. N.Szal. 194o. nov.

Klie Zoltán
Önarckép

Tanás Galéria XXIII. kiáll. 1930. okt.

Klie Zoltán
Tihanyi pince, paszt.
Előkészület a szüretre, olajf.

Magyarország a képzőművészetben. III. kiáll. Nemzeti Szalon, 1940. február, 10 l.

33. kép. *Az apostolvértanuságok mestere, 1490 körül: Félix, Regula és Exuperantius kerékbetörése.*

Klie Zoltán

Nemeri Ottó: Klie Zoltán. – Művészet, 1967. 8. sz. 6. n. 30-31. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört. Ért. 1970. 1. sz. 68-107. l. / 81. l.

Klie Zoltán

Műcsarnok Tavaszi Tárlatán szerepelt.

NY. 930. III. 15.

M.D.K.

Klie Zoltán
festő

Az UME alapítótagja, majd alelnöke, a KUT-nak törzstagja a hét világháború közötti években.

Mezei Ottó: Klie Zoltán
Művészet, 1967. június - 30 lap.

Klie Zoltán

szerepelt a Műsomok Tavasi tárlatán.

Sórai Újság 1930. III. 15.

Klie Zoltán

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán

BH 1930. III. 15.

Klie Zoltán

Szerepelt a Múcsamok Tarani tárlatán.

MSZ 1930. III. 15.

Klie Zoltán
festő

M.D.!

Tavasz
Balaton } repro

Mézei Ottó: Klie Zoltán
Művészet, 1967. junius - 30 lap.

Klie Zoltán
festő

M.D.K.

Párizsból való hazatérte után
rendszeresen részt vett a hazai
kiállításokon. Képei számos
nyugati országba is eljutottak.

Mesei Ottó: Klie Zoltán
Művészet, 1967. június – 30 lap.

Klie Zoltán
festő

M.D.K

1945 után képeivel elvitve ta-
lálhozunk, míg végre 1959-
ben munkásságáról kiállitáson
számol be. — „~~[illegible]~~

Merei Ottó: Klie Zoltán
Műrészet, 1967. junius – 30 lap.

Klie Zoltán
festő

M.D.Y

A Főiskolára 1922-ben iratthozott be és Vaszary osztályára kérte magát. A huszas évek közepén tanulmányi ösztöndíjjal két évet Párizsba-Löltött

Meri Ottó: Klie Zoltán
Műveszet, 1967. junius – 30 lap.

M.D.K.

Klie Zoltán

festő

Első egyéni kiállítása 1930-ban volt az Ernst Múzeumban, 1959-ben volt legutóbb retrospektív tárlata.

Merei Ottó: Klie Zoltán

Művészet, 1967. június – 30 l.

Klie Zoltán

szerepelt a KUT és UME közös tár-
latán.

P.H. 1932. XI. 6.

Klie Zoltán

Szerepelt a modern művészek kiállításán a Nemzeti Szalonban.

d/h 1932. XI. 5.

Klie Zoltán festőművész
Balatoni képkiáll. a N.Sal.-ban
Esti Ujság, 1939. máj. 11. 2 l.

343. kép. *27. (Mss. II. 6.) S. Gregorii Magni, Expositio in Cantica Canticorum. 1469. 2a lap.*

167a lap: „Finit exameron beati Ambrosii episcopi Mediolanensis per me fratrem Maurum Eystatensem, conuentualem In Scheyrn Sub Reuerendo in Christo patre et domino abbate Georio. Anno Domini Millesimo Quadringentesimo septuagesimo tercio, septima decima die mensis Marcii etc."

Jó, átlagos műhelymunka a frank-bajor miniaturafestészet jellegzetes modorában. Az élénk, friss színek: citromsárga, vörös, zöld, kék, lila.

Ocsovszky 29. l. — Új Korvin-Kódex. Vasárnapi Ujság, 1880. 361 l. — Knauz Nándor: Az esztergomi Corvin-kódexek. Budapest, 1880. Klny. a Magyar Korona, 1880. évf.-ból. 4. l. — MKSz. 1880. 270. l. — Könyvkiáll. Eml. 1882. 52 l. 179. sz. — Csontosi 308. l. 10. sz. — Weinberger, W.: Beiträge zur Handschriftenkunde. I. (Die Bibliotheca Corvina) Wien, 1908 (Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien. Phil.-Hist. Klasse 159. Bd. 6. Abhandlung.) 30. l. — Lehmann 167. l.

28. MISSALE.

Latin. Folio, 1471.

Hártya. 288×202 mm. 51 levél. Csonka. Német textúra írással két hasábon 26 sorba írva. Vörös feliratok. Vörös kezdőbetűk. *1 színes tollrajz. Kötés:* egykorú, XV. századi barnabőr, fatáblákon, vakvonalas díszítéssel.

47

Klie Zoltán

MDK

Őszi táj, lakk

K. Magy. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1965.

MDK

Klie Zoltán

alapitó tag. 1925.

UMK 3. kiáll. H.Szal. 1931. febr.

. toronnyal, mely mellett rézsútos
.ával záruló szentéllyel, baloldalt
) körül, A XIX. században átépítve.

templomar. Bp. 1942, 171, 581 l, kép 581 l

Klie Zoltán
festő

M.D.K.

Méltatás. — Kiállítása az Ernst Museumba.

Magyar Nemzet, 1959. julius 2.
d.m.: Három festő, egy szobrász . . . .

4e.

Illé Zoltán
festő

M.D.K.

Kiállítása van az Ernst Múzeumba

Magyar Nemzet, 1919. július 5.
Kiállítások.

4e

Klie Zoltán
festő

M.D.K.

Az Ernst Museumban van kiállítása.

Magyar Nemzet, 1959. július 12
Kiállítások

6e

Klie Zoltán

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban kompozicióival szerepelt. Pl. "Walkürök" c. érdekes lovasképe.

Ujság 930. IV. 27.

Klie Zoltán

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

EK. 930. IV. 27.

Klie Zoltán

Új Művészek Egyesületének kiállításán akkja szerepelt.

M.930.IV.27.

Klie Zoltán

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

N. U. 1939. V. 7.

Klie Zoltán, festő MDK.

Az Ernst Múzeumban, csoporthiállításon szerepel Klie Zoltán, aki a két világháború között felnőtt nemzedékekhez tartozik.

„Expressionista tájain, figurális képein, romantikus történelmi kompozícióin egy nyugtalan lélek csapongását, önmaga keresését érezzük."

P. J.: Fegyzetek kiállításokról

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 8. 8. l

MDK

Klie Zoltán

Sárgahaju akt

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 18 l.

MDK

Klie Zoltán

Kikötő

. KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 9 l.

Klie Zoltán

Kompozició

KUT 3. kiáll. Ernst Mus. 1920. márc. 8 l.

MDK

Klie Zoltán festőművész. Bp.

Pécsi Képzőművész. és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs, 1936. jun. 11 l.

Szekszárd (Tolna)

*

Sztálin-tér. Szentháromság-oszlop
Sebestyén, fentebb az obeliszken
Krisztus és galamb. Barokk, készü

(Szekszárd Vé MV. Bp. 1952, 7-8.)

MDK

Klie Zoltán

Felkelő nap

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 7 l.

MDK

Klie Zoltán

Zell am See

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 7 l.

MDK

Klie Zoltán

Pihenő

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 8 l.

MDK

Klie Zoltán

Kompozició

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 7 l.

Klie Zoltán

Hazatérés, vizf.

[illegible] kiáll. Ernst [illegible]. 1926. márc. 7 l.

MDK

Klie Zoltán

a Balatoni Művésztelep Ösztöndíját kapta

Balatoni Művésztelep. Képzőm. Közl. 1939.
2.sz. 8 l.

MDK

Klie Zoltán

Faluvége Tihanyban, vizf.

Ősz, vizf.

N.Szal. 92. csop.kiáll. 1940. ápr.

MDK

Klie Zoltán

Almafa, vizf.

Gyümölcsfák, vizf.

M.Szal. 92. csop.kiáll. 1940. ápr.

MDK

Klie Zoltán

Fekvő akt

Szőke leány

Nemz. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1933. ápr.

28 l.

MDK

Klie Zoltán

Füredi öböl, vizf.

Kertek, "

Présház, "

N.Szal. 92. csop.kiáll. 1940. ápr.

MDK

Klie Zoltán

Tihanyi dombok, vizf.

Diófák, vizf.

N.Szal. 92. csop.kiáll. 1940. ápr.

MDK

Klie Zoltán

Kilátás Füredre, vizf.

Tanya, vizf.

N.Szal. 92. csop.kiáll. 194o. ápr.

MNK

Klie Zoltán

Fenyők a Balatonon, olaj

Ősz, olaj

Virágzó fák, ~~olaj~~ vizf.

N.Szal. 92. csop.kiáll. 1940. ápr.

MNK

Klie Zoltán

Viharfelhők, olaj

Párás Balaton, "

N.Szal. 92. csop.kiáll. 194o. ápr.

53

XC. CSOPORT KIÁLLÍTÁS

KATALOGUSA

Bánovszky Miklós
Básze l Ákos
Csont Ferenc
Erdős Géza
Fáy Loránt
Freytag Zoltán
Gaál Ferenc
Halápy János
Hollós-Mattioni Eszter
Klie Zoltán
Kun István
Novotny Emil Róbert
Pólya Iván

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1939. május 7. — május 21.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS

TÁRSELNÖK:

PRESZLY ELEMÉR

ALELNÖKÖK:

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

FARKAS ZOLTÁN

HORVAI JÁNOS

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

TITKÁRNŐ:

V. CSERESNYÉS ERNA

FŐTITKÁR:

LEHEL BÉLA

104. Füredi kikötő este, paszt. 180.—
105. Füredi vásár, paszt. 200.—
106. Füredi sétányon, paszt. 340.—
107. Mosás Füreden, paszt. 200.—
108. Füredi uszodában, paszt. 160.—

HOLLÓS MATTIONI ESZTER

109. Szigliget II., temp. 200.—
110. Hajnali köd, temp. 200.—
111. Balatoni virágok, temp. 450.—
112. Szigliget IV., temp. 300.—
113. Badacsonyi liget, temp. 120.—
114. Badacsony, temp. 150.—
115. Délutáni napsütés a Balatonon, temp. 120.—
116. Délelőtti napsütés a strandon, temp. 120.—
117. Esti hangulat, temp. 120.—
118. Délutáni napsütés Szemesen, temp. 550.—
119. Mezei virágok, temp. 700.—
120. Badacsony-Szigliget, temp. 600.—
121. Badacsony Szigligettel, temp. 120.—
122. Naplemente, temp. 120.—
123. Edericsi táj, temp. 200.—
124. Szigliget I., temp. 180.—
125. Balatonparti fák, temp. 120.—
126. Esti horgászok, temp. 150.—
127. Kabinok, paszt. 150.—

KLIE ZOLTÁN

128. Kiserdős hegy Tihanyban, paszt. 450.—
129. Füredi öböl, paszt. 250.—
130. Gejzir kúpok, paszt. 300.—
131. Tihany, paszt. 450.—

A 100 éves Herend a Budapesti Nemzetközi Vásáron.
Iparcsarnok, 352. sz., (a főbejárat mellett).

Alapitva: 1839.

Herendi Porcellángyár
R. T.

GYÁRTMÁNYAI:

magyar művészek műveinek reprodukciója,
művészi disztárgyak,
a világhirű herendi diszkészletek,
jutányos kézifestésű asztali készletek.

●

21 VILÁGKIÁLLITÁSON NAGYDIJ.

KÖZPONTI IRODA:

BUDAPEST, IV., VÁCI UCCA 37.

Telefon: 182—755.

Gyártelep:

HEREND

(Veszprém megye.)

Ábrahám és Sugar, Bagó M. és Fia Utóda, Budapest. Kiadó: Lehel Béla főtitkár.

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CXII.

CSOPORTKIÁLLITÁS

BIAI-FŐGLEIN ISTVÁN, ECSÖDI ÁKOS, KLIE ZOLTÁN, MÁRKUS IMRE, SZANTRUCEK JENŐ, LUIGI SERVOLINI ⟨LIVORNO⟩ ÉS BRUNO DA OSIMO ⟨OSIMO⟩ FESTŐMŰVÉSZEK

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK
ERNST LAJOS ÉS LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1930 SZEPTEMBER HÓ

Légrády Testvérek nyomdaüzeme, Budapest. (Igazgató: Kertész Árpád.)

KLIE Zoltán fest

HEITLER László: Festők szélárnyékban. = Népszava, 119. évf. 4. sz. 1991. jan. 5. 10.p., ill.

Bp., Duna Galéria, Klie Zoltán kiáll.

z evangéliumi származtatásnak pedig
az utóbbival szemben — úgy tűnik —

ténetben fordul elő. Az egyik szerint
, s a bárkában elszalik. Közben vihar
etik. Jézus fölkel, s parancsol a tenger-
ogy a viharnak eleve jelképes értelme

Gy. Ruitz I. fordításával — a *fideles*-t 'alattvaló'-

lterlichen Geschichte, Braunschweig, 1964³, 153.
örténeti vizsgálatához. (Eszmetörténeti Tanulmá-
Memoria Saeculorum Hungariae 4., Bp. 1984.
ir katholische Theologie, 65 (1941) 123—152, 66

Tat des Messias im eschatologischen Meeressturm
logische Zeitschrift, 6 (1950) 77—79.)
r Symbolbegriff aus der politischen Metaphorik
(Theologische Zeitschrift, 6 (1950) 230—237.)

bus sanctorum in ultimi
12, Tertulliani Opera, pa
idézi: PETERSON i.m. 77.
sok hasonlóságot mutat.
lása utáni zsidóság kör
Psalm. 77,65: „excitatu
[9] SACHS, H.—BADSTÜ
296. SEIBERT, J.: A ker
megszorításokkal vehetj
ja, mely a római Szent
Ecclesiae. Eine unbekar
Wiss., 40 (1941) 76—86
altchristlichen Kunst. (1
szimbolika kérdését. b
Szemle, 3 (1914) 346—3
s bőséges irodalmat és
30—32) szintén a kép
[10] YVES-CONGAR: *Di*
(SCHMAUS, M.—GRILLM
Freiburg—Basel—Wier
[11] Etym. 19,1. (Idézi

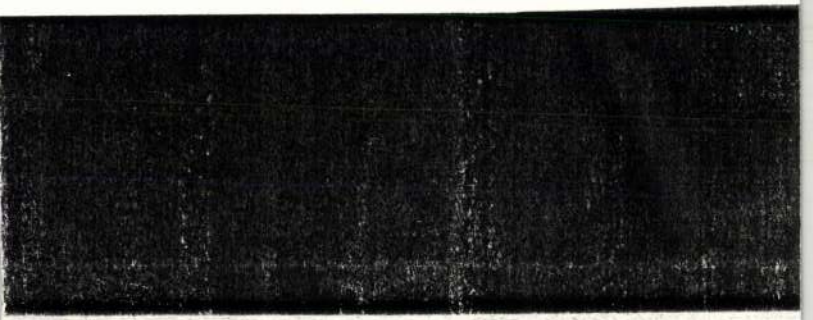

KLIE ZOLTÁN

Bolnok 1941

XV. Országos Akvarell Biennálé

Eger 1996

Tallomor-ló

Ifjúsági Ház

KLIE Zoltán

Heller Lánló. Klie Zoltán halálára.
= Új Mo. II. évf. 13. sz. 1947. jan. 16. 13. p.

tizedek alatt kelle el
a XI. század utolsó ne
ralkodóra, aki egyszer
kajnokává
~~tájává~~, s újra egybefo
első király alkotott.

A törvényes uralkod
el büntetését; fiai ir
tást tanúsitott. Leven
távozhattak. Béla itt
herceglányt, s házassá
első Géza, a második L
Eugénia, Ilona és egy
az anya, mert az ő rév
gróf, dédanyja pedig I

Klie Zoltán

Szerepel az UME kiállításán a
Nemzeti Szalon ban
„Somhegyi puszta" (emlitve)

Budapesti Hirlap 1937 IV. 25

Klie Zoltán

szerepelt az I. nemzeti kiállí-
táson.

Szegedi Napló 1933. IV. 20.

Klie Zoltán

szerepelt az I. nemzeti bárlaton.

VU 1933. IV. 20.

Klie Zoltán

Dinamikus táj c. képe nekrepel az UME jubiláris kiállításán a Nemzeti Szalonban

Pesti Hirlap 1937 IV. 25

KLIE ZOLTÁN :

129. Tavasz. - Olajf., v. 60 x 80 cm. Jelz. l.b. "Klie".

Klie Zoltán

Kopp 1939/40. Szezon II.

Klič Károly

lásd

Magyar Nemzeti Nyomtatvány kiállítás –
Bp. 1937 – 71. l.

LXXVI. TÁBLA.

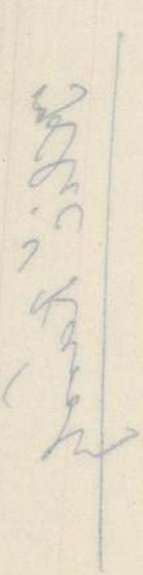

Klič, Karl

Vacano, Emile Marie:

Der Roman der Adelina Patti. Mit Federzeichnungen von Karl Klič. Wien 1875. Verlag von Klič & Spitzer.

Könyvtár

3789. Bogdány Jakab.

Sz. Eperjesen a XVII sz
ben 1723/y februar 11

3789. A parkban.

A ~~ábrázolt~~ park elő
nyúl közeledik, két csemege
dinnye körül, leveles szőlőve
két veres és három sárga ~~bim~~
elhelyezést. Kissé hátrább b
ló kajdács, ~~egy~~ pirók és ~~egy~~
fejen ~~egy~~ Mátyás-madár és a
ló madár látható. A háttérbe
madár röpköd és az égbolt fe

Tegy érett és éretlen

x kiralyszilva

Vászon, mér. 88:129.5
Nemes Marczell ajándé

Gy. 1908. Nemes

Klič: K

d.

Vacano, Emile

Mario: Bilderbuch

für Hagestolze.

Redigirt von —.

Mit 100 Federzeich-

nungen von K. Klič.

16-te Auflage.

Berlin W 30.

Könyvtáramban

~~3788. Bogdány Jakab.~~

~~Sz. Eperjesen a XVII századba~~

~~február 11-én.~~

3788. Gyümölcs-csendélet.

~~Egy~~ Hegyes vidék en ~~előt~~
egy zöld czitrom, egy Cantalo
~~egy gelyon~~ négy piros és hárc
szilva, négy ~~zöld~~ füge, egy
E ~~pez~~ csoportól ~~a melyt~~ bal
ról pedig egy kékes szőlő-fürt
Mögötte gránát-alma galy ~~van~~ k
veles czitrom-vessző köti le
~~van~~ lombos olajfák bontakozna

Vászon, mér. 48.5:57.5 c

Nemes Marczell ajándéka

Aj. 1908 Nemes

Klics Károly

l

Takács Mária

Jankó János

1833–1896.

Bp. 1936.

38, 39 l

Fonó, v. h.

66

Klics Károly

(Klitsch)

Laisdokv

Novák VI.

62, 83, 115 — 118.l.

Klič Károly

sánta volt, minden torz-
képét esemény gyanánt
fogadta a közönség, Hu-
szitának, azaz cseh kuruc-
nak vallotta magát. Maga is
csak úgy duzzadt a mókár-
sól s akárhányszor a Bors-
szem Jankó javarészét görcsös
nevetésekben vettük ki. Hogy tu-
dásban, hírben megtollasodott,
Londonig meg sem állott, segy
találmányával bőséges vagyonra
tett szert.

Porzó (Ágai Adolf)
Utazás Pestről – Budapestre,
1843–1907. III. kiadás. Bp.
1912. 257. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Klíč Károly

1.

Csatkai László

335 — 337 n.

	20.740 —	20.740	—

9208 80

Klič Károly

Zrod

Berzeviczy Albert

Régi emlékek

1853 – 1870. Bp.

1907. 274. l.

Miksa Manó bajor vála

Mellig, hétnyolczad b
helyezett tojásdad medaillo
vállaira omlanak s arcza
jobb vállától balcsipője fele
jének végei elől lelógnak.

„Maximil
Emanuel
fürst in

sa felső bal sarokban: „

Rézkarc, méretei

Des Scharffsichtigen
Anderer Theil. Das ist
Kriegshandlungen wid
Malcontenten. Anno 168

Klič Karóly

l.

Hevesi Oest

323. l.

~~Rozsowyi ćwiek VIII 163~~

Klič Karoly

l. Siklóssy F. K. 9 tört.

138. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

K l i c s K á r o l y
rajzoló

Fővárosi Lapok.1868.szept.30. /Fővárosi hirek./

K l i c s Károly

torzkép-rajzoló

Fővárosi Lapok.1869.jan.17. /Fővárosi hirek./

K l i c s K á r o l y

rajzoló

Fővárosi Lapok.1869.ápr.29. /Fővárosi hirek./

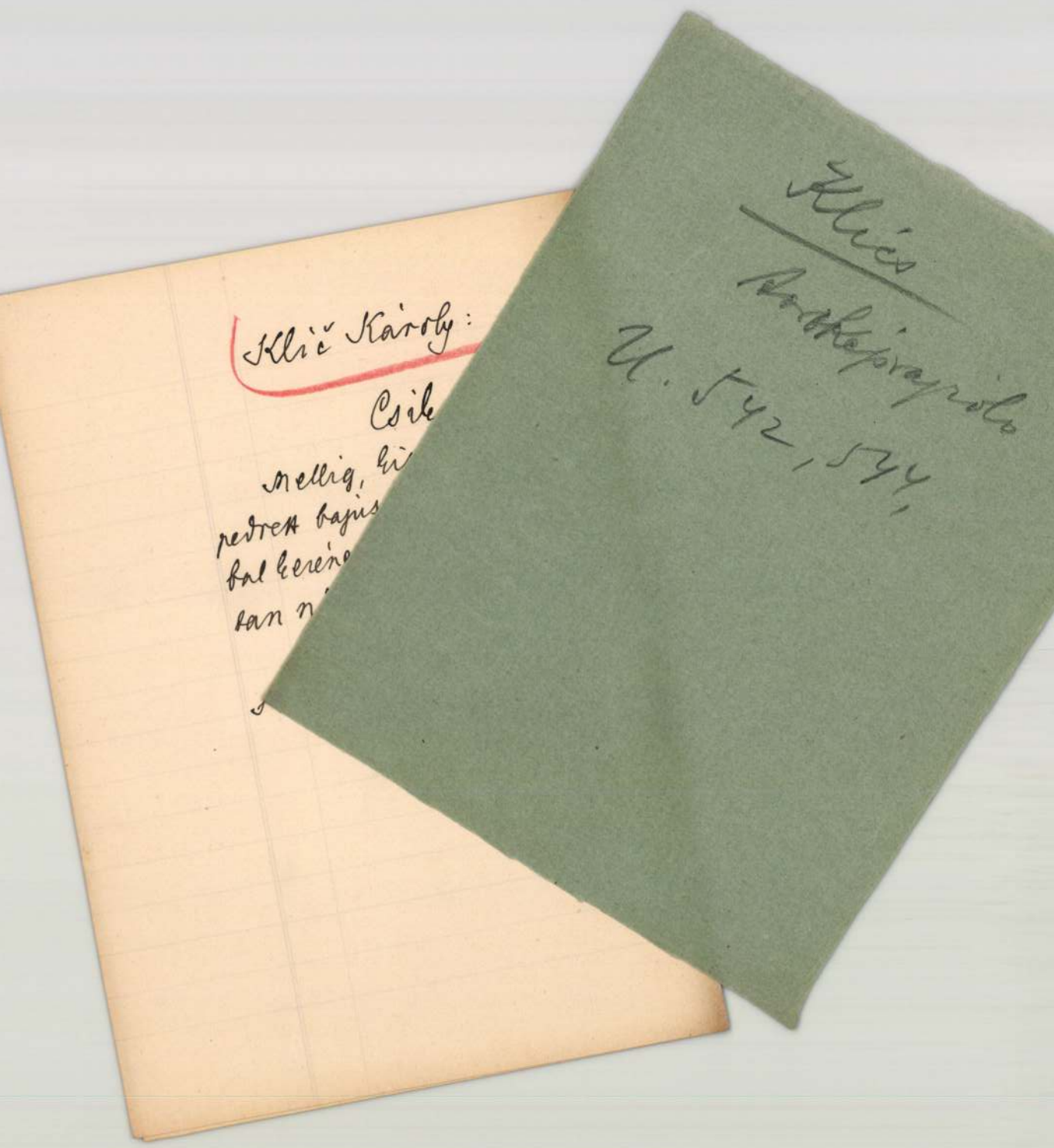

Klič Károly:

Csik

Mellig, ki

pedrett bajus

bal kezén

tan n

Klics

Arthépraszolo

U. 542, 544,

11760.

an, rövidszárú pipával, hegyesre
pal olyképen van ábrázolva, hogy
zar menyecskét tart, ki meghajol-
kövér papot. Felirata a kép alatt

méretei a papirosnak 40·8 : 30·8 cm.

83.
-914
151

K 0·10

Klics Károly

festő és illusztrátor
meghalt Bécsben
1926. novemberben.

Nemzeti Újság
1926. nov. 17. szám
halálozási rovat.

	650
III. 4	100
	5738
III. 8.	208
	5946
	125
III. 9	6071
III. 10	201
	6272
III. 11.	155
	6427

Klics Károly

sárita kis ember volt, a Borsszem Jankó rajzolója. Pár év mulva Angliába került „kartonra alkalmazott cinkografikus nyomással" (mi a fene ez?) nagy vagyont szerzett Londonban. „Amerikában is hires rajzolóvá lett".

Tábori Kornél. Magyar humor. Pesti Napló 1913 márc. 23.

U. 542, 544

ZEYKFALVA

Templom

Kéve VI 1856, 21.

Klics Károly

** *(Művészeti hirek.)* *Klics* Károly, a „Borsszem Jankó“ ügyes rajzolója, Arany „Toldi“-jának illustrálására vállalkozott. Klics csehországi származása daczára is élénk érzékkel bir a magyar élet sajátságai iránt, s igy reményünk lehet, hogy képei méltók lesznek a szöveghez.

Vas. Ujs. 1868. 480. l.

Klics Károly

László

Tarás Mária

Jankó János

Bpest 1936.

38, 39. l.

Jankó csomagjában

Klics Károly

1868-ban Arany Toldiját-
nak illusztrálására vál-
lalkozik

Vasárnapi Ujság, 1868. 480 l.
(művészeti lap)

Klics Kaiser

Napoli

Vrád

2

Vas. Ug. 1887.

273 l.

csak emlékül.

Ágai Adolfot

kell meg Erdex-

ni mi lett vele.

Klić

A Borsszem Jankó Képei 1869-ben. Hiresek Arcképcsarnoka: Erkel Ferenc (1869. 58 szám), Hires férfiak árnyés feinyoldalai (1869-68 sz)

Csak eredetü. A Pragai Politik-her egy lsch élczlap „Veselé listy" mutatványszámába készitett humoros rajzokat. Rajzolá ökets Karel Klics Brunnben. Ezek a rajzok megtetszettek a Borsszem Jankó kiadójának s mután Jankó Jaivs Eötbe jott. Szembaja miatt csak az elsö szamokat illusztrálhatta, meghivták Pestre Klicsets, aki már 3. ad napra be is állitott.

Klics 2

Meg ki sem ejtettem a szót
már átértette mit akarok —
Isza a Borsszem Janko —
Felfogása villámgyors, képzele-
te gazdag. Hogy is értette
volna meg másképa magyaros
eredetiséget ily rövid idő alatt?
S épen ez impressionibilitás
folytán mies sajátt modora.
A társadalmiakban hol
Bertall, Hadol vagy Gré-
vin. A magyar genreban
Janko lebeg előtte, kinek
famatos eredetiségét őszin-
tén csodálja. Majd Do-
rét Követi, majd Schnorrt.
S tán csak azért nem
modoros, mintán fia-
talságánál fogva még
nem állapodhatott meg
~~[illegible]~~ teljesen. De nu-

Klics 3

mora, szellemé mindígvan s a mi arcképtorzitásai ban megéz, genialis voltát illeti, csak egy verseytár sát Andom, Gill Andrétz, a párisi „Eclipse" rapolóját. Ugy a hogy meg is tanult magyarul.

B.J.

Karel Klić, Borszem Jankó, 1870. évf. 2. l.

Klić sajátkezu karrikaturájával.

Klics 4

1870. a Borsszem Tanko
Karrikaturái:
Dalmady Győző (1870. 111. sz)
Lónyay Menyhért (1870. 112 sz)
Dux Adolf (1870 115 sz)
Szerdahely Kálmán (1870 118 szám)
Idegen csillagzatban. (1870. 127 sz)

Klic

Gróf Batthyány Lajos
Temetési Gyászünnepének / Emlékére.
folio. Cinkografia és autot.
Zebr. Klic. 1870.

Klič (~~[illegible]~~) K.

A Borsszem Jankó 1868
évfolyamába rok képet rajzolt.
Ezek közül érdekes az a sorozat,
amely Hires fiszfiak arcképcsar-
noka címen hétről hétre je-
lent meg az egész évfolya-
mon át.
Ig is jelölte ~~képeit~~ rajzait
Elég ügyes rajzoló, arcképei
legtöbbször jellemzetesek, de ~~képe~~ rajzai-
ban kevés, majdnem semmi a
~~humor~~.
Nevének olvasása: Klics
Károly.
Az 1868 évt első stáni annak
divetelével majdnem az
egész évfolyamot ő rajzolta:
A Hires fiszfiak csarnokát
Borsszem Jankó Albuma
cím alatt Klič képeivel
ujra kiadta, Az Deutsch
Mór kiadó.
A Hires fiszfiak arcképcsarno-
kából kiemelendő: Patay

Klics 2

Pista, (elég szkerült humorral de kissé elrapolva) Borsszem Jankó 1868, 29. szám. Madarász Józef u. ott 1868 évf. 32. szám.

Klics

Az 1870-es evek elejen meg-
szitotta Pesten az első imkoh-
rafsai mutoszt, meghnek
jókai szergetésére az Athe-
naeum volt egyik legelső
anag megrendelőjt

Szabó László dr. Athenaeum
Ötven év egy irodalmi és
nyomdai társulat életé-
ből, Budapest, 1918. 51. l.

1902-909-19
Igazgatói-lakás
Fürdő-szoba.
1012-909-7

520. Mosdó-asztal.

1 darab mosdó-asztal sárgaréz állványra szerelt carara márványlappal, fayence bukótállal, alá-fogó csészével és oldalt törülköző-tartóval.
Értéke.....180 K

Szállitotta Knuth Károly az 1901:VII. 2-án kelt és 1901: VII. 26-án 51262 sz.a. jóváhagyott alkuegyezmény alapján (330-901).-- Kifizettetett az 1905:V.16-iki 38762 sz. leirattal (446-905).

Klić

Úgy látszik 1870. augusztus
hájám hagyja el a Borsszem
Jankot, mert ez idotól fog-
va már nem látom a raj-
zait. Hefét Janko lacos
foglalja el.

Klitsch

irod

Pogány György. A magyar karrikaturáról. Pesti Hirlap 1908. okt. 11.

U. 125

Klič

1872 márc. 24-től
rajzoloja a Borsszem
Jankónak. Eddig
ugyláton kizárólag
Jankó János készítette
az élelap karrika-
turáit. De
Jankó később is dolgozott
a B. J. részére.

ᠪᠣᠯᠪᠠᠰᠤ ᠨᠢᠭᠡᠨᠳᠡ ᠪᠠᠢᠭᠤᠯᠤᠭᠰᠠᠨ ᠪᠠᠢᠭᠤᠯᠯᠠᠭ᠎ᠠ ᠪᠤᠶᠤ ᠪᠤᠰᠤ ᠪᠠᠢᠭᠤᠯᠯᠠᠭ᠎ᠠ ᠪᠤᠶᠤ ᠪᠤ

Klics Károly, festő és karikatúrista.

Müv. I. 5. 20. (Kacziány: Pesti művészi élet...)

Th-B. *1841 (Praga?)
+1926. Wien-

Klics Károly

Klics Károly

Felhasználható adatok:

Kacziány Ödön: Pesti művészélet az ötvenes és hatvanas években. Művészet 1910-20. l.

KLIČ *Károly*, festő és karrikatura rajzoló, * Prága (?) 1841 május 31, † Bécs 1926 nov. 16. Brünnben élclapok rajzolója volt. 1868—70. Budapesten a Borsszem Jankó foglalkoztatta; az itt megjelent számos rajza közül a Híres férfiak arcképcsarnoka c. sorozat szerzett neki népszerűséget. 1870. cinkografiai műhelyt létesített Pesten, majd Bécsbe költözött s ott adta ki a Humoristische Blätter c. lapot.

Lancellotus, Johannes IV. 175.

Klics Károly

úvod

Bevpesti kávé

1106. C.

BER, Mersch.

104 Tafeln in Lichtdruck, grossquart, 2 Prachthalbfranzbände 1925

statt je 200 belgas für je 65 belgas postfrei.

Ders., die Kunst der deutschen Kaiserzeit, bis zum Ende der staufischen Klassik, 409 Seiten mit 184 Abbildungen, 1935, Ganzleinen

statt 60 belgas für 35 belgas postfrei.

Propyläenkunstgeschichte, 23 reich illustrierte Text- und Tafelbände, in Originalhalbleinenbände gebunden komplett,

statt 2250 belgas für 1420 belgas postfrei.

Einzelbände liefere ich zu je 65 belgas postfrei, Verzeichnis auf Wunsch.

Propyläen Weltgeschichte in 10 Bänden herausgegeben von Professor Götz mit 40 Fachgelehrten ; jeder Band 500 Seiten stark mit 450 Abbildungen und 40 Tafeln und Karten ; alle 10 Bände in Halbfranz. gebunden

statt 800 belgas für 425 belgas postfrei.

B. Rackham, early Netherlands maiolica, 136 pages of text and 55 partly coloured plates, Quarto, cloth 1926 instead of £ 3/3/- for £1/3|6 postfree.

Klič, Karel Václav

* 1841 máj 31. v Hostinném
† 1926 nov. 16. Bécsben.

Igen bő életrajz

Toman 297, 298 l.

Thieme-Becker

XX. 493

és bő külföldi irodalom.

Klič, Karel

aki tovzképrajzoló volt Budapesten az 1870-es években, találta fel a heliogravure képsokszorosító eljárást 1878-ban.

Lásd erre vonatkozóan a ugyundászati szakkönyveket.

A Magyar Nemzeti Ugyuntatvany kiállitáson szerezlem erről tudomást.

MDK

Klíčs Károly
cseh születésű karikaturista
Jankó utódja a Borsszem Jankónál

M.D.K.

A magyar politikai karikatúra.
Frank János.

M.M.M. Évkönyve 1951. 94. old.

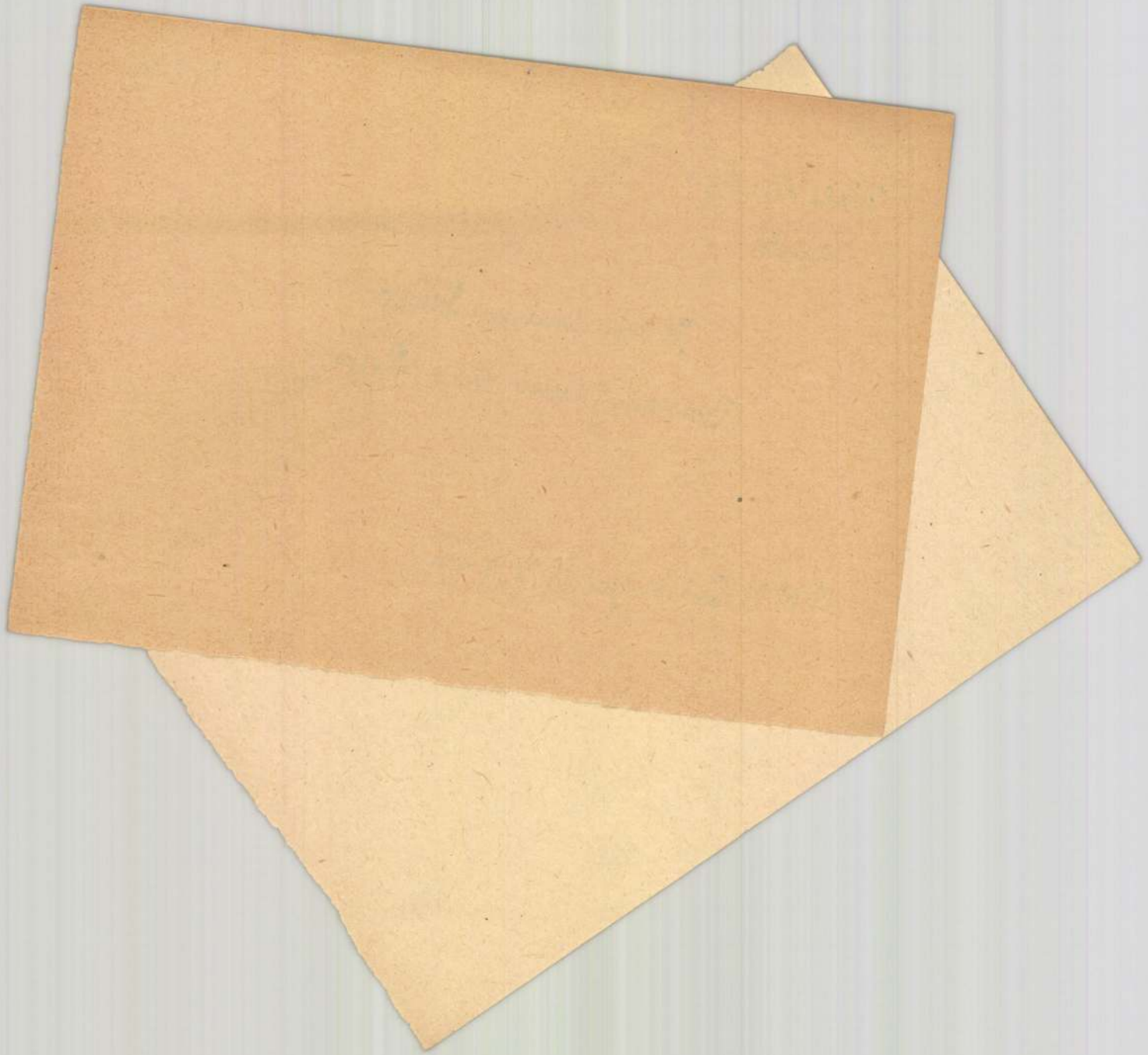

Klics Károly

MDK

Siklóssy L: Politikai gunyrajzok. Tükör, 194o. 12.sz
573-74 l.

Klics
gr.Andrássy G

Siklóssy L: Politikai gunyrajzok. Tükör, 194o. 12.sz.

573 l.

MDK

Klics Károly

K-b-: Humoros naptáraink karikaturái.
Pesti Hirlap Vasárnapja, 1930. dec. 21.

MDK

Klics Károly

Sportkarikatura kiáll. Testnevelési Tudom. Tanács Sportmuz. 1958. xxxx. 28 l.

MDK

Klíč, K.

Klíč Karol

Bilderbuch für Hagestolze.
Redigirt von Emile Mario Vacano.
Mit 100 Federzeichnungen von —.
16te Auflage.
Berlin W. 30 J. Gnadenfeld & Co
8-r, 111 l. Füzvl.

I. 4. p. h.

1.—

Uj Idők, 1928. jun. 24. 26. sz.

Gyerünk a zöldbe!

Irta: **Siklóssy László**

Gyerünk a zöldbe! Jómagam szívesen csatlakozom a fiatalsághoz, mert hozzájuk számítom magam, de készséggel odaszegődöm az öregekhez is, mert megértem és szeretem őket. A régieknél u. i. sok mindent meg kell érteni. Mindjárt azt is, hogy mért éppen a *zöldbe* invitálják az embert. Ma már leszoktunk a *zöld* emlegetésétől. Ma kirándulunk, elmegyünk strandolni, tenniszezni, golfozni, bridgezni, flirtölni és még százféle ünnepnapi hivatást betölteni, azt azonban már nem huzzuk alá, hogy mind ez a *zöldben* történik.

Nem is lehet ez ellen semmi kifogás. A haladás hozta ezt így magával. Ma — ha az időjárástól nem is — az *évszakoktól függetlenül* rándulunk ki; télen époly szívesen kimegyünk a *fehérbe,* mint nyáron a *zöldbe.*

Régen ez nem így volt, különösen Pesten nem.

A régi pesti ember télen örült, hogy városban van; még annak is örült, hogy *nincs* szőlleje a Sashegyen, mert különben egyszer mégis csak neki vágott volna a Duna jegének, hogy meglássa a tájat, hol a madár sem jár, legfeljebb farkasok. A régi pesti ember első megmozdulása husvét hétfőjén volt, amikor felmászott a Gellért-hegyre, búcsufiát hozott haza és elujságolta, hogy még mindig nem zöld a világ. Megvárták, hogy zöld legyen, ami pontosan május elsején következett be. *Ami előbb zöldült ki, az nem számított.*

Nem ártott óvatosnak lenni olyan városban, ahol zöldséget legfeljebb a *piacon* lehetett tanulmányozni. Ma már jobb világ járja — ezt is ritkán mondjuk, — mert Pest már nemcsak zöldül. de *tarkállik* közkertektől, váltakozó szezon-virágokkal telt ágyaktól. Erről még nem álmodtak a nagyapák és dédszülők, amikor minden áron vágyódtak a zöldbe, mint valami nagy, egységes, titokzatos jóba. Így olvassuk pl. a következő vidám sorokat az 1842-es Athenaeumban, *Vörösmarty, Toldy* és *Bajza* tudós folyóiratában:

„Volt ön már zöldben? Mikor megy ön zöldbe?

E két kérdés száz meg százszor ismételtetik Budapesten május hó első napjától legalább is szeptember elejéig. Boldog és boldogtalan, szegény és gazdag, fiatal és öreg, polgár és nemes, négy egész álló hónapig folyvást ezen kérdést intézgeti egymáshoz, s száz eset közül kilencvenkilencben bizonyosan „Igen!" vagy „Holnap!" a válasz erre a kérdésre. És ugyan mi isten csodáját értenek ezen *zöld* kifejezés alatt? *„Oly kellemes, oly kimondhatatlan édes és oly leirhatatlan gyönyört, melyet élő testi szemekkel szükség megtekintenünk, ha arról valódi fogalmakat óhajtunk magunk szerezni, mert puszta szavakkal oly menynyei élvezetet illőképpen előadni teljességgel nem lehet."*

Nagyjában azt mondhatjuk, százév előtt lendült meg a pesti ember kirándulási kedve. Összefüggött ez a város fejlődésével. Minél több lett a ház, annál nyomasztóbban feküdte meg a tüdőt és lelket a híres pesti por. Széchenyi még a pesti port és sarat panaszolta, ma inkább a port és kormot emlegetnők. Ettől nem menekülhettünk hétköznapon, tehát megugrottunk tőle ünnepnapon.

Kérdés, hova ugrottunk? Legyünk igazságosak: valami ici-pici *zöld* volt Pesten is. Volt egy nagy homokbuckás *Városerdőnk* s volt egy bájos, de oldalt fekvő *Orczy-kertünk.* Ezekben is lehetett üdülést keresni. Maga Széchenyi István például nagy barátja volt a Városerdőnek. Ide kocsizott ki imádott feleségével, *Crescence* grófnővel, aki nemegyszer maga is hajtotta a lovakat. Az egyszerübb polgár elmehetett a komájához — kinek ne akadt volna ilyen! — valamelyik józsef- vagy ferencvárosi majorba. A külvárosi házak nagy udvarán is akadt egy-két fa, de mi ez az emberi lélek nagyravágyásának! A pesti polgár *igazi zöldet* akart és nem *pesti zöldet.* Ilyent pedig csak Budán lehet találni. (Sok jót nem lehet a budaiakról mondani, gondolták, de a zöldjüket nem lehet letagadni.)

És neki indultak Budának. Budának volt egy ősi, kitaposott zarándok útja, amely *Remete-Szent-Pálnak* a *Hárshegy* oldalában fekvő kolostorához vezetett. Már a középkorban járta ezt az utat a nép, meg-megállván a közbeeső templomoknál, kápolnáknál, kereszteknél. Később romba dőlt a kolostor, a vallásos érzés megnyilvánulása is más utakat keresett, a

Gyerünk a zöldbe! Sportélet a Zugligetben 1869-ben. Klič rajza

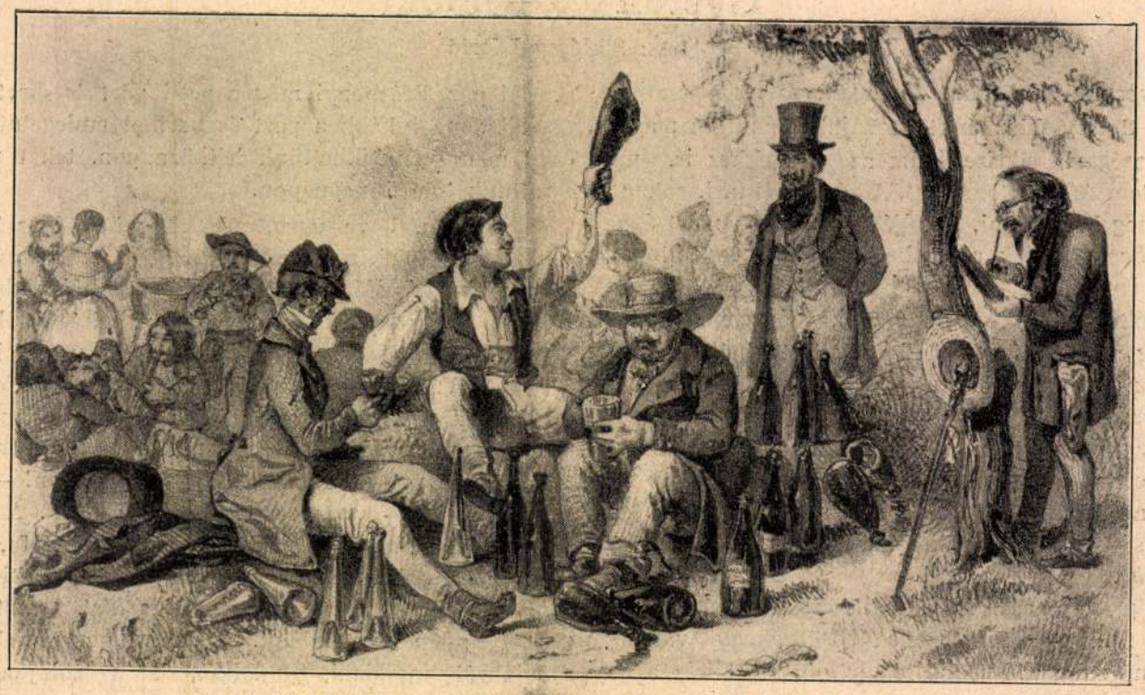

Gyerünk a zöldbe! A régi Pest a Rákosra rándul ki. Egykorú kőrajz

zarándokútból pedig polgári turista és kiránduló-út lett a Pasaréten át a Zugliget árnyas-bérces vidékére.

Garay János 1837-ben írt le egy zugligeti kirándulást, magukat a kirándulókat így osztályozván:

— Az első osztályba azok tartoznak, kik *hiúságból* mennek sétálni, hogy szép ruhájukat mutogassák; a második osztályba a *tudósokat* lehetne tenni, kik *mozgás és emésztés* kedvéért sétálnak; a harmadik osztályban végre az *élniszeretők* vannak s ezeknek végcéljuk a *mulatás, evés, ivás.*

— Olyanok a pestiek, mondja tovább, mint egy nagy nyugtalan *szittyacsapat;* megszállják kicsapásaikkal a szomszédságot, a *Zugligetet, Laszlovszkyt, Miksa-árkát, a Szép Juhásznét, Svábhegyet, Mária-völgyét.* A főútirány a Zugliget. Mint minden pompateremnek egy csarnoka szokott lenni, hol a vendégeket *cipős és nemcipős cselédek* fogadják, felsőruháit elszedik stb., úgy a Zugligetnek is van csarnoka, t. i. a *Laszlovszky-major.* Itt az ember kiugrik poros kocsijából, mivel tisztálatlanul nem szabad belépnie, a kocsija után már messziről szaladó suhancok által előbb jól le és megkeféltetik, mielőtt a küszöbön átléphet, a *természet palotájába,* a domború tetőkre és nevető ligetekbe, amelyek mintha szerelmi titkot sugnának egymásnak, a szózatos berkekbe, az öblös völgyekbe, amelyeket bejár a lebegő szellő, miközben édes enyhülésben ringatja a fáradt utast.

— Csakhogy az utas nem akar elfáradni. Amott egy kökényszemű lányka ül egy terebélyes fa árnyéka alatt, — jelenti tudósítónk — s fáradt szeladonjának izzadó habfürtjeit simogatja, vagy megfordítva. (A régiek nem voltak túlságosan kényeskedők.) Itt egy csapat nekivetkezett férfi karikába ülve tanyázik, középre fogva a kedvadó csikóbőröst. Vidám mesterlegények egy rozzant gitár kiséretében dalolják a strassburgi szomorú nótát vagy a víg fóti dalt. Szilaj ifjak hömpölyögnek a hegytetőről alá s hahota, kacagás kiséri hengeredésüket. Mások, kik már kimulatták magukat, végignyulva az istenadta pázsiton, *versenyt hortyognak kipányvázott lovaikkal . . .*

Héj, de megváltozott a világ. Mennyit haladt kilencven év alatt! Lám a mai kispolgárnak nincs gondja arra, hogy *kipányvázza a lovát,* legföllebb arra kell ügyelnie, hogy a villamoskalauz *jól lyukassza ki a hetikártyáját.* És milyen jó, hogy *dédapáink* nem álmodták meg a technika vívmányait s nem szomorkodtak el azon, hogy nem szagolhatnak benzinfüstöt a Zugligetben.

Nagyapáink azonban már biciklizhettek, korszerűbben mondva: *velocipédezhettek. Klič Károlynak* egy 1869-ből való zugligeti karrikaturája már velocipédest is mutat egy zugligeti kiránduláson. A művész pompásan lerajzolta az új sporteszközt, amelyen még *lánc nélkül* közvetlenül az első kereket kellett hajtani. Akár egy angol lovas, cilindert visel ez az úttörő sportember, akit két franzstadti nyilván *bécsi kőszörűsnek* aposztrofál.

Ez időben *omnibuszon és lóvasúton* volt elérhető a Zugliget, sok kedves *majális* tanyája. Mondanunk sem kell, hogy majálist nemcsak májusban rendeztek. 1874-ben nevezetes volt az írók és művészek majálisa, melynek *Tóth Kálmán Bolond Miskája* csaknem egy egész számot szentelt.

Persze volt számos apró különbség a régi és a mai világ között. Budapest környékének ma sincs elegendő vendéglője; különösen, ha a külfölddel hasonlítjuk össze, feltűnő, hogy számos gyalogszerrel is könnyen elérhető gyönyörű tájék még nem érett meg a vendéglősiparra. A régi ember, ha nem maradt le valamelyik *budai kiskorcsmában,* — melyekről leg-

Gyerünk a zöldbe! A régi Buda a „zöldben". Perlaszk metszete

közelebb szólunk — rendszerint tarisznyában, kosárban hozta, hozatta a maga bőséges elemózsiáját. *Manet: Dejeuner sur l'herbe*-jének és *Szinyei: Majális*ának témáját, a szabadban való falatozást megrajzolták a mi művészeink már a táblabíróvilágban is. Így egy pompás lakomát mutat be az a kőrajzunk, amelynek szerzőjét *Szeremlei Miklósban* gyanítjuk, egy régi rézkarcunkat pedig Perlaszka mesternek köszönhetjük. Ez egy elázott — már t. i. becsületes polgári esőtől elázott — társaságot mutat, amint esernyők alatt alkuszik meg az egek csatornáival.

Ezekkel azonban nem mindenkor lehetett megalkudni. A *hazatérés* szép időben még csak megjárta, esőben azonban rettenetes volt hazaindulni: ki gyalog, ki lovon, ki ha éppen mászva. A hegyek vizének levezetéséről nem volt semmi gondoskodás, úgyhogy *felhőszakadások* esetén nem egyszer voltak halálos szerencsétlenségek. Ez is egyik oka volt annak, amiért a polgárság hajnalban indult s a sötétség beálltával igyekezett otthon lenni. Hol volt akkor még a *villamos*, amelynek szintén csak katasztrófák árán kellett beletanulnia a vasárnapi üzletbe. És hol voltak az *autók*? Különösen hol voltak a divatos amerikai bakfisok, a *flapperek*, akiknek saját kocsijukon szabad kirándulniok olyan társaságban, amilyen nekik tetszik. Ez a módszer, bizony, még nem állta ki a kritikát; különösen azok a mamák borzadnának meg rajta, akik reszketni kezdtek, ha Fanny vagy Málcsi az útfordulón egy percre is hátramaradt a vőlegényével.

Régen lezajlott már mindez a gond, mindez a vidámság. *Lisznyay Kálmán* 1844-es zugligeti verse is feledésbe ment, de olyan jellemző, hogy nem lesz érdektelen felelevenítenünk:

A természetnek — mondák társaim —
Egyik kedvenc leánya Zugliget,
Zöld keblére a nap aranykeze
Ezer virágcsaládot ültetett.

És nem csalódtam. Gazdag kéjt adál
Sötét zöld bérc, regényes völgykebel,
Hol balzsamot hord a szél szárnyain
S még a lég is szelidebben lehel.

Sokszor a fülmilék hangversenyén
Táncol a szél, lebeg a levegő,
S forráshabod ezüstgyűrűiben
A kedv s egészség tiszta gyöngye nő.

A lelki fájdalmak leghatásosabb csillapító szere a fizikai fájdalom.

*

Mikor az ember csalódik valakiben, ahelyett, akit elveszít, rendesen saját magát találja meg.

*

Az idő, amikor legjobban rohan, olyan, mintha állna.

*

Csalódott szerelmesektől kérdezem: hogy lehet azt kívánni egy virágtól, hogy örökké viruljon? Ezt csak a művirágok tehetik.

*

Az életben a legszebb az, hogy mindent várhatunk tőle.

Simonfai Margit

Sportoló cigányok

Mühlbeck Károly rajza

A kék bálvány

— Regény —

Irta: **Bónyi Adorján**

7. folytatás

10.

Kövezetre értünk, a sleepylandi szállítmány beérkezett Carrytownba, a szekér keményen zörgött és két alvó utasa egyszerre nyitotta fel a szemét.

— Ez a bevonulás mégis egy kicsikét fantasztikus volna — mondta Clare, megállíttatta a szekeret és mi lekászolódtunk. — Ha gyalog megyünk, legfeljebb túristáknak néznek bennünket.

Az öreg úr kotorászott a zsebében, valamit odanyujtott a közönyös kocsisnak, az elvigyorodott és most először láttam az arcán némi élénkséget. Aztán nekivágtunk Carrytown egyetlen utcájának.

Nem keltettünk különösebb feltünést. A nyugati városokban hozzászoktak a legfurább alakokhoz is.

Clare vezetett bennünket. Megérkeztünk a főtérre, az emeletes, nagyvárosias szálloda elé. Clare itt megálljt vezényelt és kijelentette, hogy szobát néz, mert jól és kényelmesen szeretne aludni.

— Akkor én holnap reggelig elbúcsúzom — mondtam és nyomban őszintén bevallottam: — Álmomban sincs annyi pénzem, hogy egy ilyen előkelő hotelszobát meg tudnék fizetni.

Clare szigorúan nézett rám.

— Ha hajnal óta rám tudta bízni az életét, akkor már rámbízhatja a szállását is.

Bement és két perc mulva visszajött. Csupa hajlongó szolgahad kisérte:

— Szerencsére, kaptam három jó szobát — mosolygott Clare és én aggodalmas érzéssel, de azzal a föltett szándékkal léptem át a szálloda küszöbét, hogy ha ebből valami újabb nagy botrány lesz, minden felelősséget magamra fogok vállalni.

Mielőtt bevonultunk volna szobáinkba, Clare így rendelkezett:

— Gyorsan megmosakodni, rendbehozni magunkat, azután pedig enni fogunk. Megrendeltem a vacsorát.

Az én toalettem nem tartott sokáig. Lent a hallban vártam Clare-ékat. Közben azon vettem észre magam, hogy a személyzet nagy érdeklődéssel és bosszantó tisztelettel nézeget.

— Mi lesz ebből, Uram Isten! — ijedeztem.

A vacsora kitünő volt. Hamisítatlan spanyol bort is kaptunk hozzá, igaz, hogy csak feketekávés csészékben. Turnwell papa arca sugárzott az örömtől.

Az utolsó fogás után, a harmadrangú jazzband hangjai mellett, Clare egyszerre odafordult az apjához:

— Papa, én neked egy vallomással tartozom. Ez az úr, aki itt ül az asztalodnál, Sleepylandben megcsókolt engem.

Mr. Turnwell leejtette kezéből a szivarját és megdöbbenve bámult hol rám, hol a lányára.

— Hallatlan! — mondotta felháborodva. — Gondolod, hogy lecsukassam?

Már hallottam a felől, hogy idekünn nem tréfadolog a flört, a csók, az udvarlás és más efféle és hogy az amerikai nőket rendkivüli figyelemmel védi a törvény.

El nem tudtam képzelni, mit akar Clare? Nem ijedtem meg, ellenkezőleg: a boldogság, amit eddig a szívembe temettem, most mintha kiáradt és szétfolyt volna az asztalon, mint a lámpafény. Kerestem Clare tekintetét, de ő nem nézett rám.

— Nem fogod lecsukatni — mondta az apjának ugyanolyan nyugodt, csaknem közönyös hangon. — Egy csókért másként is helyt lehet állani. Nem hinném, hogy Mr. Fadi ne vállalná tettéért a következményeket!

— Miféle következményeket? — kérdeztem hirtelen.

— Azt hiszem tudja, hogy aki megcsókol egy lányt, azt a Nyugat szokásai szerint feleségül kell venni — felelte Clare és most végre ártatlanul rámnézett.

Valami kiszakadt a mellemből, valami hatalmas, boldog, elragadtatott hang:

— Clare!

A lány felnevetett és ez a nevetés úgy megtöltötte a fülemet, hogy többé nem is hallottam egyebet és a szemem meg fátyolos lett, úgyhogy alig-alig láttam valamit is. Turnwell papa elképedve nézett a lányára, hosszan nézte, kicsit csóválgatta a fejét, aztán elszélesedett az arca egyetlen, megértő, megbocsátó, kedves mosoly lett egész arcából, valami könnyes fényesség csillant meg a szemében és medvehangon mondta:

— Tudtam, hogy egyszer bolond véged lesz, Clare — a keze pedig lassan a kezem után nyúlt.

11.

Éjféltájban valaki kopogott a szobám ajtaján. Felriadtam, kiugrottam az ágyból és kinéztem.

Az ajtó előtt nyakigporos, holtrafáradt és csapzotthajú kis ember állott.

— Sam! Maga hogy kerül ide?

Bebotorkált a szobámba és azonnal végignyúlt az ágyamon.

— Megvárhattak volna azzal a szekérrel — mondta halálos sértődöttséggel. — Ugy rohantam maguk után, mint egy rakéta. De hiába integettem, szegény Samről senki se akart tudni.

— Maga volt az, aki bennünket üldözött?

— Én üldöztem magukat? Szegény fejem. Hiszen úgy ordítoztam maguk után könyörögve, hogy zengett bele a pusztaság. Adjon legalább egy cigarettát... persze, kölcsön, a magamét ezúttal Sleepylandben felejtettem.

Az Uj Idők következő számában új magyar és új külföldi regény közlését kezdjük meg.

Alapítási év — *Gegründet:* 1577.
Telefon: 189—540.
Postafiók — *Postfach:* 242.
Postatakp. csekkszám — *Postscheck:*
Budapest: 37.473, 58.037,
Leipzig: 29.165, Paris: 160.010.

K.M
KÖ
BUCHHANDLUNG DER KÖNIGL.
LIBRAIRIE DE LA PRESSE DE L'U
BOOK-SHOP OF THE ROYAL HU

SZÁMLA

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Műeml

Munkásszövetség továbbfolytatja zászlóbon-
debreceni gyülekezet többi egyházrészében is.
befejezése után következni fog az egész
úl megkeresése, felvilágosítása és megszer-
Örömmel üdvözöljük ezt a zászlóbontást és
adunk annak a felszólalónak, aki az első ala-
ülésen kijelentette, hogy ha 30 évvel ezelőtt
ént volna ez a zászlóbontás és a magyar
ság becsületes irányítást nyert volna az Isten
zellemében: sok minden másképpen alakult
Magyarországon; talán a forradalmak is el-
ak vagy legalábbis megenyhültek volna s a

~~Gáspár Antal~~

tovább Klič Károly

Linek Lajos

U. 3331.

vod Molnár Jenő:

Apponyi — hat évtized karikaturáiban. Magyar Hirlap

1933 febr. 12.

Zsinat és ORLE elnöke, újabb és újabb fel
nyer, újabb és újabb igehirdetői alkalmak
nak elébe. Hajlandók volnánk azt hinni, ho

Klič, Karl

rajzoló

lázd

Lykaköröns

79. l.

MDK

Klic, litografia.

Liszt abbé-ruhában nyakán zongora lóg, mellette Gomperz- Bettelheim énekesnö énekel. "Floh".1879. Karikatura.

Dr.André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg.1936. Hft. 2. S. 66.

BDK

Klic, litografia.

Liszt zongoránál. Félalak. Mögötte hölgyek. Humoristische Blätter. 1874.

Karikatura.

Eisenstadt, Wolf gyüjt.
"A Bayreuth-i zenemüvészeti-gözgép."
Liszt a zongoránál zenekarral, s az egyik trombitából Wagner feje kandikál elö.
Humorist.Blätter.1876.Nr.34.

Dr.André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg.1936. Hft. 2. S. 66.

Szigeti József

Egy elfelejtett hatvanéves jubileum

Irta RAKODCZAY PÁL

Szigeti József mint Sas, a Csizmadia mint kisértet cimü népszínműben
Klic egykoru rajza

Egy hosszuszakállu, gyér haju aggastyán járogat el a Kisfaludy-Társaság üléseire és a tagok között türelmesen hallgatja végig a jó és kevésbbé jó fölolvasásokat. Rendesen künn lakik svábhegyi nyaralójában, ahol oly szorgalmas kertész, mintha fizetnék érte. Majd köténytt köt és maga főzi meg az ebédjét. Tudja-e ez a mindent egy perc alatt felejtő kor, ki ez ez a cincinnatusi alak? Tudja-e, hogy az irodalomtörténetben mindenha legkitünőbb drámaíróink között lesz a helye? A színpadon meg, ha odaállana, csak akkor tudná meg a mai nemzedék, mi az a „mester", amely nevezettel meglehetősen szokás dobálódzni. És tudja-e ez a kor, hogy ez esztendő októberhavában hatvan éve, hogy színészetünk nagyjainak egyik legnagyobbja először lépett a színpadra? Hja!

„Die Nachwelt flicht dem Mimen keine Kränze..."

De hiszen itt Nachweltről, utókorról nem is lehet szó. Szigeti József köztünk él még, nem is lakik olyan messze a Nemzeti Színháztól, hogy egy szép este el ne fáradhatna érte egy kis deputáció és karonfogná: „Gyere, édes öregünk, jöjj az izzó deszkákra, hol te örökifju vagy, hadd koszorúzzunk meg téged..." De ki tenné ezt manapság a Nemzeti Szinházban? Ott ma már csak a belső titkos tanácsosokat szokás üdvözölni.

Szigeti József pedig szerencsére nagyobb tehetség, semhogy a titkos tanácsosságig vihette volna.

Ez csak az újabb időben van igy. Azelőtt voltak a Nemzeti Színházban lelkes jubileumok, még pedig nem a leeresztett függöny mögött. Fölhúzták a függönyt, ott állt az összes személyzet és úgy ünnepelte azt, aki megérdemelte. De már az utóbbi húsz év alatt Prielle Kornélia, Szigeti József ötvenes, hatvanas jubileuma nesz nélkül tűnik el a semmiségben. De még csak el sem búcsuzott a művész, mikor visszavonult. Ezt is meg kell szoknunk. Igy járt Odry Lehel is, a páratlan operista. No de ne panaszkodjunk, hanem szenteljünk legalább mi pár sort a nagy művész hatvan évi jubileumának, amelylyel egyébiránt, amint őt ismerjük, ő maga törődik legkevesebbet.

Szigeti József egyike a legcicomátlanabb, a legpuritánabb genieknek. Nem törődik a halhatatlansággal. Semmi sem jellemzi jobban őt, mint hogy a Vén bakancsost, Toldit és a Kolostorból-t kivéve (melyek közül az első különben is egy naptárban, a második a Kisfaludy Társaság évlapjaiban, a harmadik a Budapesti Szemlében jelent meg), kitünő színművei nyomtatásban nem láttak napvilágot. De ez nem baj. Eljő az az idő, mikor nem az ünnepelt költő, hanem az irodalomtörténet fogja kinyomatni szép darabjait, hogy fönmaradjanak az utókor számára. Hajh, ha igy lehetne megörökíteni szerepeit is, melyeket minden színész sírjába visz! De ezek eltűntek örökre.

Pedig ugyan nehéz eldönteni, mint színész, vagy mint drámaíró volt-e kitünőbb Szigeti. Azt hisszük, mégis mint színész nagyobb, mert univerzálisabb, holott mint író csak a népies drámában aratott babérokat.

Az élet és a színpad emberei között a legritkább adomány az aranyos kedély. De legritkább ez a szép és kedves formájában. A magyar színészetben ezt kiválóan két művész képviselte: Szentpétery Zsigmond és Szigeti József. Mindakettő méltóságos, szép alak. Szentpétery olyan szép, tekintélyes alak volt, hogy egyszer Ausztriában egy falu parasztjai sorra kezet csókoltak neki, azt hivén, hogy legalább is plébános. Szigeti József is gyönyörü szép fiu volt. Kétévi vidéki színészkedése után (melynek nyomorát kedves humorral irta meg a Színész naplója cimü könyvében) 1843-ban, mint szerelmes színész szerződtették a Nemzeti Színházhoz, hol idősb Dumas Lorenzinojában lépett föl először. Akkor ott a magyar szinészek óriásai voltak együtt: Lendvay, Egressy, Szentpétery, László, Bartha, Fáncsy, Jókainé, Hubenainé, id. Lendvayné. Szigetinek csak a forradalom után jutott nagyobb tere, mikor Lendvay sokat betegeskedett, Egressy pedig, ki a forradalomban valódilag olyan hős volt, mint a minőket a színpadon játszott, a működéstől 1855-ig el volt tiltva. Szigeti ekkor hősszínész volt. Coriolant is ő játszotta, Antóniust, Béldi Pált és később Bánk bánt. De már ekkor is Salamon Ferenc jóizü nevetéseiért (a tragikust!!) dícsérte. Voltaképp azonban Szigeti nem volt nevetős, csak mosolygós, derült színész. Hanem milyen derü volt az! Mint amikor eső után kisüt a nap. Jól táplált, de szép, kényelmes, jólelkü nagybácsi volt ő a színpadon, ki mikor haragra, energiára erőlteti magát, vagy mikor pácba került, mintha a humor és a komikum összes zsilipjei megnyiltak volna, hogy az isteni jókedv fluidumának özönét áraszszák lelkünkre. Az életben sem volt más neve, mint: Szigeti bácsi És sokat mond az, hogy mai színészeink közt egy sincs, akit bizalmasan bácsinak neveznének. Ehhez tekintély, jóság, nyilt és derült kedély kell. A mai nyerészkedő korban, midőn a színészet is „gseft", kiben van ez meg? Szigeti egy színpadi Deák Ferenc volt. Tetőtől-talpig tisztes tekintély és jóizü zalamegyei humor. (Veszprémi voltaképp, mert Szigeti-Trippamer József ott született.) De bármily tősgyökeres magyar nagybácsi volt Szigeti (mint amilyen táblabíró volt nagy elődje Szentpétery), oly gazdag volt a kedélye, hogy a francia darabok divatba jöttével azonnal új birodalmát foglalta el az emberi érzésnek. Sardou darabjait el sem lehetett képzelni nélküle, ki sohasem csinált maszkot, de mindig életteljes, telivér embert adott. — Az ő Bonoitonja, Pomerolja, Duplan apója, Bergeracja, Dupraillonja megannyi edényei lettek a nyárspogári humornak. De azért kifogyhatlan joviális Seigliére marquisja már nem volt nyárspolgári, hanem kedélyes marquis. Ez az alkalmazkodás egyuttal bizonysága, hogy az úgynevezett patriarkálisság nem nemzeti, hanem általános emberi tulajdon. Szigeti az, ami ma nincs: patriarkális magyar színész. Ő még abból a világból való, mikor a színész is tanult, deákos ember volt. (Maga Szigeti meséli, hogy

Szigeti József
Linek Lajos rajza

Uj Idők 1901. VII. 43. sz.

be-betérve a falusi paphoz „természetesen diákul beszéltek vele".) Ezzel sok minden más járt, ami egy mai színésznél, aki kozmopolita, nem található föl, tudniillik a régihez való kegyeletes ragaszkodás. De Szigeti épp oly hirtelen találta bele magát a modern légkörbe, mintha például ma Benoitont játszta, holnap a patriarkális Homonnai bátyóban (Dobó Katica) a legősibb eredetiséggel és flegmájában széles kedélyességgel mondta:

— De már erre iszom egyet!

Szigeti patriarkálissága még az ő korában is ritka emberi tulajdon volt, az volt előtte is és mivel nem a korban, hanem az emberi természetben gyökeredzik, az lesz ezután is. Lesz még ezután is patriarális színész, ha olyan jeles tulajdonokkal fog rendelkezni, mint Szigeti. Annyi bizonyos, hogy eddig még nem akadt több. Az operettek és a bohózatok vizeszü, hülye komikuma is megnehezíti az ilyenfajta egyéniség érvényesülését. A nyerészkedés sem teszi kedvessé, patriarkálissá a mai színészt.

Szigeti alanyias színész volt, ki mindig magát adta, nem a szerepet. Ő sohasem azt játszotta, ami a darabban volt, de ennél sokkal többet. Jól tudom, ha mint színész Szigetinek egy-egy szerepe jutott rám, úgy tetszett, mintha egy üres zsákot vettem volna a kezembe, melyet nem tudtam mivel megtölteni. De — Szatmáry Árpádot, Horváth Vincét és Püspökit kivéve — akik még legközelebb járnak hozzá, minden más színészt úgy láttam, hogy ilyen üres zsákkal forgolódik. Mikor az Idegen nőben a nagyralátó Moriceont láttam tőle, óriásinak képzeltem az egész szerepet. Kezembe véve, láttam, hogy az egész szerep másfél ívnél nem nagyobb. De mikor Szigeti a színpadon volt, csak őt látta az ember. Azt a rökönyödött arcot, melyet akkor vágott, mikor veje, a herceg rápirít, hogy miért nem ment le mistress Clarksont elfogadni, a fölvonás végéig és még azután is ott látta az ember a színpadon. De ez nem holmi operettes „torzpofa" volt ám. Megnyúlt a képe, kimeredtek a szemei. Mert e szemekben csodálatos játék volt (hála Isten, azt mondhatják még, hogy: van!). Szinte félelmesen, fenyegetőleg bámult velök az emberre, azt sem tudta az, hogy mit akarhat. Aztán egyszerre csak azon vettük észre magunkat, hogy a hasunk kezd rázkódni nevettünkben. Ugyanígy volt az ember Szigeti hangjával is. Megmegmordult és nevetés lett a vége. (Már mint mi nevettünk, nem ő.) Ezért nem volt tragikai játékának igazi hitele. Banquoja (Macbeth), Brabantiója (Othello), Rantzauja a komoly és kómikus közt ingadozott. Annál megkapóbb volt ez ingadozás művészi ölelkezése a kedves, hű Kent grófban (Lear király). Ember lett légyen az a Lear, aki Szigeti Kentje mellett főalak tudott maradni.

Mennyi kedves, pajzán kedélyt öntött pater Knikelius szerepébe (Rákóczi). Mikor Kollonics Rákóczival beszél és ő ott somfordál körülöttük, mintha breviáriumából mormolna, csakhogy meghalljon fülhegygyel valamit, vagy mikor azt jelenti Kollonicsnak, hogy biztosítja, miszerint Rákóczi „örökre a tudományban eltévedt" — a korlátolt boldogság diadalérzete arcán és hájas, széles szavaiban olyan olvasztólag hatott az emberre, hogy talán a papi néző sem haragudhatott meg Szigeti bácsira.

Mély kedélye, humorbeli fantáziája természetesen a megfelelő klasszikai szerepekben is gazdagon érvényesült. Csak olyan tekintélyes, úrias egyén humora alkothatta meg Falstaffot, mint Szigetié. Ki felejti el, aki látta a furcsa méltóságot, mikor elmondja a walesi hercegnek, hogy ő ismer egy derék férfiút, a herceg őrangyalát, aki nem más, mint Falstaff.

Felejthetetlen klasszikus volt Szigeti Meneniusa, melyet színhumorának aranyfolyadékában mártott meg. Az ő Menenius Agrippája apró léptekkel tötyögő, galambősz, de bozontos fekete szemöldökü, piros képü aggastyán, életvidor, mint amilyennek lennie kell. Fájdalmában nem tragikus, hanem finom komikailag megilletö volt. Szellemesen magyarázta a hasról mondott mese átvitt értelmét. A hasról beszélve, mindig önmagára, mint a tanács képviselőjére mutatott, a többi lázadó tagról szólva pedig a csőcselékre, egyszer-egyszer megrántva egy fickó köntösét.

Hanem Molière házába illő kabinetalakítás volt Szigeti Orgonja Tartuffeben. Valóságos színészi remeklés. Úgy megolvasztotta zsenije lángjai közt Orgont, hogy teljesen beléöntötte, belémintázta a maga egyéniségébe. Orgon egy gazdag polgár, aki bigott és ez oldaláról nyeri meg őt Tartuffe. Házába jár és kis hijja, hogy ki nem dobja onnét jóltevőjét. Szigeti Orgonja jóltáplált, gyerekesen tipegő (de nem agg, csak kényelmes!) nyárspolgár. Az ostobaságig hiszékeny és csakis e hiszékenységében — fanatizmusában — kemény illetőleg csökönyösödött, máskülönben vajlágyságu, erőtlen ember, aki húszszor is fenyegeti nyelves szolgálóját nyaklevessel, de ha rákerül, hogy üssön, annak feje fölött tartja tennyerét, melyet patétikus berzenkedés között bocsát ismét alá. Sőt ha már végrehajtásra kerülne is a dolog, előbb ügyetlenül forog maga körül, de Dorinát és Damist a bot hegye sem éri.

Szóval pipogya, vakbuzgó, de a mellett jóságos ember ez az Orgon. Az ő Orgonja semmi körülmény között sem más, mint kisszabásu, nevetséges és mégis rokonszenves, kedves alak. Kérkedésében, erőszakoskodásában sem haragszunk rá, mert mindent enyhít korlátoltsága és erőlködésének komikuma. Mikor végre meggyőződött Tartuffe gazságáról s most már ő akarja meggyőzni anyját, Pernellenét, ki még nála is konokabb híve Tartuffe-nek, annyira, hogy azt mondja fiának, hogy be kellett volna várnia a tényt, még Elmiret (Orgon nejét) Tartuffe elcsábítja: Szigeti kijő sodrából és majdnem szörnyűködve kimondja az illető szót, mely a tényt jelzi, de hirtelen a szájára csap és egy kómikus „ó"-ban tör ki. Tizenkilenc éve e mozzanat egyforma elevenséggel áll szemem előtt s ha éjjel eszembe jut, kacagnom kell rajta. Hát még akkor hogy kacagtunk! Csüggedésekor is mosolyogva szánjuk. Nem jajgat, nem siránkozik, mikor tulajdon házából akarja őt kiűzni Tartuffe. Csak lézeng, egyik székről a másikra ül, fejét bánatosan lehajtva, egyet-egyet sopánkodik, úgy, hogy szinte meghatná az embert, ha lesujtottságában az ügyefogyottság kómikuma nem törne elő. És Orgonnak ilyetén bárgyu jellemzése teszi érthetővé ostoba, elhamarkodott cselekedeit, bizalmát e szélhámos Tartuffe iránt és ekkép a dráma bonyodalmát. A mi Orgonunk valóságos mása a szenteskedő Tartuffenek, ki őt egészen megbabonázta. A jó, vallásos Orgont éppen ez oldaláról nyerte meg a tettető, imponált neki hitbuzgóságával. Persze míg ő csak tetteti a buzgalmat, a jó Orgon valósággal rajongóvá lesz és mikor fölvilágosodott sógora, Kleanthe Tartuffe ellen kikél, az „istentelen" beszéd elől másképp nem menekülhetve, leül, paposan kövér hüvelykujjával három helyen keresztet vet magára és imádságos könyvében lapoz. De menynyire él Tartuffeben, ezt ott mutatja meg, midőn Damis rajtakapta Tartuffe-öt, mint csábítgatta Elmiret, Orgon nejét. Orgon elfogult bárgyuságában az álszentnek fogja pártját s ráadásul fiát, Damist, hordja le. Amint a körmönfont tettető ravasz alázattal mindent magára vesz, de képmutatóan bevallott botlását becsmérelve is szépítgeti, ami Orgonunk annyira belétapad Tartuffe lényébe, hogy vele érezve, önkénytelenül vele csinálja végig a fej- és kézmozdulatokat, az egész mimikákat, melylyel Tartaffe beszédét kiséri. Amellett, hogy e némajátékban fölségesen van megérzékítve az, hogy mennyire rabszolgájává lett Orgon Tartuffenek és így következő kitörése fia ellen a legtermészetesebb: a néző csodálattal gyönyörködik itt a színművészet egy remek tanulságában, milyet csak ritkán, a színpad teremtő nagyjaitól leshet el. Az emberi

természet egy különös jelenségét látjuk megfigyelve e mozzanatban. Hanyatló öregek és általában korlátoltak szokása, hogy ha a velük beszélő előadása őket megragadta, tátott szájjal hallgatják és annyira együtt éreznek a szólóval, hogy egy-egy mozdulatukat akaratlanul utánozzák. E nevezetes lélektani tapasztalatot használta föl ami Orgonunk s ezáltal oly mélyen engedett bepillantanunk az ábrázolt jellembe, hogy nem is vettük észre, miképp Tartuffe is jelen van.

De mind e művészet már a multé. Szigeti József él és nem látjuk. Más nagy színházaknál időnkint föl-föllépteti az agg nagyokat. Hisz a párkák úgyis oly kérlelhetetlenek és a zseni életfonalát sem szabják hosszabra, mint másét. Azért kellene Szigeti egy-egy nagy alakítását átplántálnunk a multból, amíg csak lehet. De ki gondol nálunk erre? Ki gondol arra, hogy 1901 októberében hatvan éve, hogy szegény hazánk színpadát a múzsa Szigeti Józseffel ajándékozta meg?

A disznó

Írta: Gyarmathy Zsigáné

— Édesanyámasszony hallja! Főbeütöm a disznaját, ha kihajtja a kapun . . . főbe én!

Az összetöpörödött öreganya ott guggolt a tornác küszöbén s míg sütkérezett az őszi napfényben, nagy tűjével meg-megbökte az érdes vászondarabot, úgy tanította az első öltésekre kis unokáját. Előtte ült a gyermek egy nagy köven, rákönyökölt a nagyanyja térdére s nyitott ajakkal figyelt, aztán csak elkapta a vásznat:

— Na, tudom már nanám! — És parányi fekete kezecskéjével furta, furta a nagy tűt az érdes vászonba.

— Hej, be sokat is kell annak a tűnek szántani, míg valami termés kél a nyomán! — Ilyenformát gondolt az öregasszony, míg nézte az első öltögetéseket. Aztán megsimogatta a kislány sima haját és föltekintett a fiára.

Az udvar közepén állt a fiatal férfi félvállra vetett tulipános szűrével és a szűr sötét tulipánjaira világos rózsákat festett az alámerülő nap, amint áttört a szomszédek akáclombjain. Az öregasszony nézte, nézte a piros napfénytől besugárzott fiát és tekintetében meghatottság és meleg szeretet sugárzott, míg egyszerre csak köny fátyolozta a sugárzást. Nem akarja, hogy könyét lássa valaki és nem is látta, mert amint kiaszott kezét szeméhez emelte, az alácsorduló könyek beszivárogtak öreg keze mély redői közé.

Három házas fia van öregasszonynak; legfiatalabb Pista, az, amelyik ott áll az áttörő napfényben és azzal bíztatja az édesanyját, hogy főbeüti az egyetlen jószágot, a kedves disznót. Pistáé az első öltéseket tanuló leányka is — kis Kata és úgy el van merülve a nagy munkába, hogy nem veszi észre a nanája könyeit; aztán nagy tűjével buzgón szántja az érdes vásznat.

A megtermett fiatal férfi pörge kalapja alól lopva néz az édesanyjára, aztán az utcaajtó felé tart ahonnan visszaszól:

— De igazán főbeütöm a disznót! . . . — S azzal kilép az utcára és várja a hazatérő jószágot.

Az édesanya szemében fiatalító tűz lángol, amint fia után tekint. Az egyik menye, a „szebbik", gangosan lép az udvarra; jómódu anyjánál járt, s bizonyosan vagy sajtot, vagy kalácsot szorongat a hóna alatt egy piros csíkos ruhában. Rá sem néz anyósára, úgy lép be mellette a tornácra. A vénasszony össze zsugorodva egészen odalapul a tornác deszkájához, arratelé, hol a Pistáék része van.

A három fiu benn lakott a házban. Anyjoknak összetákoltak egy zugocskát a szin sarkában. Nem valami világos hely biz az, de legalább hideg, akárcsak a farkasordító. — Mégha nyárban lenne ilyen hűvös, — szokta mondani az öreg, — akkor jól is fogna a forróságban egy kis levegő; de nyárban majd megsül benne az ember; télben majd megfagy. De a jó isten csak nem hagyja el a szegényt: Pista fia oda adja az ócska juhászbundáját takaróul, aztán a gyermekeit sem tiltja, benn hálhat, amelyiknek kedve tartja, a nagyanya háta mögött és a gyermektest melege többet ér az öregnek egy fűtött szobánál.

Fagyos, csikorgó hidegben reggelenként olyan a bunda préme, mint mikor a fűszálakon zuzmara csillog, de a zuzmarás prémen belől meleg van és öregbonya, ha föl is ébred, egyet sem moccan, hadd aludja ki álmát a gyermek. Nyárban pedig, ha ráér, kap az almafa alatt olyan árnyat, minél különbet még az sem, aki márványkandalló mellett telel.

A házból kijő a másik kis Kata, tele pofával, megáll a nagyanyja háta mögött, újból beleharap egy süteménydarabba, aztán áthajol az öreg vállán s úgy néz a szemébe:

— Nanám! aztán piros fersinget vegyen nekem.

— Ugyan miből, te?

— A disznója árából. Édesanyám mondta, hogy holnap a vásáron eladja és vegyen nekem fersinget.

— Úgy . . . úgy, anyád azt akarja, hogy eladjam számból a falatot? . . . De mit eszel kis Kata?

— Pánkót, a másik nanám küldte, nagyon jó. — Ismét harapott egyet, mire egy darabocska lehult az öreg térdére, az öreg gyorsan fölkapta és a mellette öltögető kis unoka szájába nyomta.

— Na, hát veszesz holnap piros fersinget nanám? Az öreg magában motyogja: a „szebbik" nem bánná, ha éhen halnék a hosszu télen. Bezzeg nem hogy világéletében megkínálna bár egy falattal; de még azt a kis zsirost is elhuzná a számtól! — Aztán magához vonja a varró kis leány fejét, szeretettel simogatja:

— Jól van, kicsi Kata, hiba nélkül varrtad, de ne rontsd tovább a szemed. Ni, érkezik anyád is a nyüvőből, eredj, segélj neki a kendert elrakni. — Két menye lépett az udvarra a „gyenge" és a „jobbik", így nevezte magában az öreg a menyecskéket. A „gyenge" korosabb fiának volt a felesége, egy beteges, se nem jó, se nem rossz indulatu, fonnyadt asszony. A Pista felesége a „jobbik" egy jó arcu, dologra termett erőteljes menyecske, könnyedén kapta le fejéről a nagy köteg kendert; aztán segített az ángyának is, az erő jószívűségével emelte le fejéről a kendert, miközben hátra szólt a kis fiának:

— Pistike, hát add oda már nanádnak, amit ükeménének hozál.

A kis fiu nanához fut és ölébe borítja kis kalapjából a szilvát:

— Kednek szedtem nanám, de nem volt több a fán...

— A jó Isten áldjon meg érette kis unokám! — Meg akarta simogatni a pöszke fejecskét, de a gyermek kis ostorával pattingatva, a kapufelé futott:

— Jű a tehén!

És nagyanyja, amint utána tekintett, csendesen motyogta: Bizony, ahány ember, annyi természet; még a gyermek sem egyforma, ha éppen egy vérből való is . . . De lehet, hogy az anyjok vére is határoz valamit a dologban. Föláll, pár pillanatig nézi az alkony biborában nyüzsgő háznépét. Fiai behajtják a jószágot, menyei fejni indulnak, a gyermekek úgy tesznek, mintha forgácsot szednének tűzgyújtani, voltaképpen pedig kötekednek a hazatérő libákkal és egymással, miközben éppen nem nevelik az alkony csendjét, nana is megindul:

— Na, ideje már nekem is tüzet gyujtani: ma meleg étellel kínálom a disznót.

*

Nyitott kis tűzhelyén gyujtogatja tüzét nana. A forgácsszilánkok füstölnek, aztán lángralobbannak. De

A TÁNCOSNŐ

Lenbach festménye

a füst hathatósabban betölti a kis zugot, mint a pisláköló láng melege. Néha meg is jegyzi az öreg — s rendesen ez a megjegyzés mindig összetalálkozik egy-egy hideg téli nappal — hogy ő sohasem szokott a nagy meleg miatt panaszolni, el tudna tűrni akármilyen forróságot, nem mint sokan . . .

Tehát nana meggyujtotta a tüzet és egy gondosan befedett fazekacskát állított a tűz mellé, aztán egy zöldmázas tiszta tálat még tisztábbra mosott, — mert most nem magának, hanem a disznónak kell, — menyasszonykori kanáltartójából kivette a legújabb fakanalat, megkeverte vele az ételt, a hússal főzött burgonyát, aztán megkóstolta: egészen jó, se hideg, se meleg, savát, borsát eltalálám; óh, bár csak úgy adná az én jó teremtőm, hogy szeresse a disznó is. Gondoskodó szeretetében melegség árasztotta el öreg szivét és egész gondolatvilágát csak a disznó töltötte be.

A tálba öntött jó illatu étellel óvatosan indul az ól felé s fürkészve néz körül, hogy vajjon látják-e? Mert nem igen keresi azt az időt, mikor kinevethetik a disznó kényeztetéséért. Nem látja senki, s így kellemes érzések között nyitja ki a rozoga ajtócskát. A nyiláson át az alkonyi fény pirosan hull az elnyujtózkodott disznóra és egészen előnyösen mutatja be a nana kedvencét. Az aranypiros világítás átszűrődik vastag göndör szőre között, s minden egyes szál mintha rezegne a fényességben és az asszonya fölkiált:

— Bizony csak szép vagy édes disznóm!

Gyönyörködve nézi pár pillanatig, aztán gyöngéd hangon, hogy fel ne riassza jóízü álmából, kezdi szólongatni:

— Na, gyere drága jószágom, kóstold meg, mit főztem vacsorára. Bizony, magam jól sem laktam belőle délebédkor, csakhogy maradjon neked.

A lusta jószág meg sem mozdul, úgy tesz, mintha észre sem vette volna.

— Na, csak egy pár falatot, kedves jó disznócskám! — És egészen az orra alá tartja az étket.

A disznó megvetéssel röffent egyet és orrát elfordította, nem kell.

— Csak egyetlen egy falatocskát az én kedvemért... — De az a falatocska sem kellett. Szomorúan fogta a tálat, aztán fölsóhajtott:

— Édes lelkem, jó Istenem, vajjon mivel is haragíthatálak így magamra, hogy csak az én disznómnak ne kelljen az étel?

Mert csodaképpen neki mindig ilyen finnyás malacai akadtak s így egész öregsége abban a borzasztó rettegésben telt, hogyha elpusztul a féltett malac, miből fizeti majd az adót és az egyéb sok nyomorúságot, már mint a halálesetet is? S mikor eszébe jut, hogy most megfizettetik, ha az embernek meghal a kenyérkeresője, tüstént jobbágyi hangulat fogja el: Bizony, sokkal jobb világ volt az, mikor úr dolgát szolgáltunk! Akkor ilyen eset nem történt soha.

Na, még próbál egyet, fehérre surrolt kis fatálat teletölt törökbuzával: bizony nincs abban egy szemernyi porszem is; mind kifujta belőle, s úgy kinálja a disznót. Hozzáhajal, fületövét vakargatja, göndörszőrét simogatja:

— Kedves, édes jó kis disznóm, kóstold meg, ládd, olyan, mint az arany, még a király disznója sem kap ennél külömböt.

A disznó — talán, hogy hagyják már békén — beletúr a tálba, föl is borítja s úgy kezd ropogtatni egy néhány szemet; de ismét csak elfordítja az orrát: meg van már csömölve minden jótól, mint egy kiélt világfi. De nanát már ennyi kegyesség is mennyei örömmel tölti el és amint vakargatja, beszélni kezd hozzá, hiszen, ha az embernek nincs édesleánya, ki mással is beszélhetné ki magát, ha nem a disznóval?

— Látod, látod be igazán szerettelek mindég: szopós korod óta ápollak, úgy mintha saját szülöttem lennél és mindég azon tusakodtam, hogy mekkora lesz a bánatom mikor eladtak, idegen kézre bízlak . . . de a „szebbik“ már alig várta és a többi sem bánta; valamennyi azon volt, vajjon mit veszek neki, ha pár garasom lesz? Csak egy van az egész világon, aki arra gondolt, hogy a szegény öreg is egyék a hosszu télen, egy pár zsíros falatot . . .

Elfogódva simogatta tovább a disznó göndör sertéjét s már egészen sötétre vált az alkony és még mindig azt ismételgette, hogy az egész világon csak egy: legfiatalabb szülötte van hozzá igaz szívvel, mert hát mondta-e a többi bár egy szóval is azt a szót? Dehogy mondta! Egyik sem szándékszik főbeütni a disznót. Csak az egy Pista: áldja meg az Isten!

MULT ÉS JÖVŐ

* ZSIDÓ MŰVÉSZETI, IRODALMI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI HAVI FOLYÓIRAT *

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF * XVIII. ÉVFOLYAM, 1928 OKTÓBER

DR. BÜCHLER SÁNDOR: A KONGRESSZUS. — *Hatvanadik évfordulója alkalmából.* —

Az 1867. évi országgyűlésnek az izraeliták egyenjogúságáról rendelkező XVII. törvénycikke részlettörlesztése, de nem teljes kiegyenlítése volt annak az erkölcsi tartozásnak, melyet hazánk legkiválóbb politikusai régóta követeltek a zsidóság számára Magyarország javára évszázadokon át végzett hű, önfeláldozó szolgálatai, főkép a szabadságharc alatt tanusított lelkes, nagyszerű odaadása fejében. *Die Juden-Frage im ungarischen Reichstag* még 1866-ban Pesten megjelent röpirat amellett érvelt, hogy a zsidók valóságos emancipációja nem képzelhető másként, mint hogy *a zsidó vallást külön törvénycikk beveszi a törvényesen elismert vallások sorába.* Az így megfogalmazott egy mondattal — fejtegeti a szerző — megszünnék a zsidók kirekesztése a közjogból és egyházuk, iskolájuk, valamint ezek államsegélye az őket megillető jogokhoz jutna; ily törvény nélkül azonban az emancipálás csak látszólagos s a vallások s követőik egyenjogúsága elérve nem volna. Az 1867-iki országgyűlés a teljes egyenjogúságot nem adta meg, az általa alkotott törvényből hiányzik az a lényeges rész, melynek pótlása későbbi nemzedéknek vált feladatává a recepció kiküzdésével.

Noha a magyar zsidók egyedül polgári s politikai, de nem vallási tekintetben kapták meg az egyenjogúságot, mégis az emancipációnális törvényre való egyenes hivatkozással a kormány hamarosan oly mozgalom s cél, a kongresszus elé állította őket, melynek kizárólag vallásuk ügyeinek intézéséhez volt köze. Az idén van hatvanadik évfordulója, hogy a kormány előterjesztésére *Ferencz József király 1868 julius 30-án Laxenburgban kelt elhatározásával a magyar zsidók választottjainak kongresszusát,* hivatalos nyelven az *egyetemes izraelita hitfelekezeti közgyülést Pestre rendelte.* Ezen hasábokon összehivásának titkos tulajdonképpeni okát fogjuk megvilágítani, ami felderíti egyszersmind, hogy a kormánytól várt eredmény helyett miért járt nyomában balsiker.

A zsidók polgárosításával foglalkozó irodalmi termékekben, tudományos értekezésekben, hirlapokban, röpiratokban az emancipációt már embriójában reformóhajok kisérték. A polgári jogegyenlőség pártfogói is az emancipáció mellőzhetetlen feltételéül a zsidó vallási szokások, életberendezkedés átalakítását, a zsidó hitelvek új lajstromát követelték, aminek munkáját zsidó kongresszusra, vagy a kormánytól erre a célra kiküldött férfiakra akarták bizni. Ezen jóakarattal, ritkán ellenszenvesen vitatott kérdések az 1839—40-ik országgyülésen kerültek először az alsó- s felsőtábla tárgyalásai alá. Itt, valamint a következő országgyűléseken a liberális követek felszólalásaiból refrainszerüen csendült ki a zsidók felé: nekünk, kik őszintén kivánjuk sorsotok kedvezőre fordulását, bizvást elhihetitek, hogy magatok érdekében cselekesztek, ha a jelen időkhöz alkalmazzátok vallástokat, melyen sok a nektek kényelmetlen s a nekünk visszatetsző. Felfogásuk, mely tovább érlelődött vármegyei közgyüléseken, kaszinókban, a sajtóban, a zsidóság belső területén nem talált rokonszenves fogadtatásra; ennek egyedül vékony rétege melegedett fel tőle, az európai műveltséggel rendelkező intellektuellek, kiknek száma s befolyása akkor még jelentéktelen volt. A papok közt Chorin Áron aradi s Löw Lipót pápai főrabbin kivül megértője nem akadt. Löw az egyéniségét jellemző temperamentummal tette közzé* 1847 december 27-ikén — husz év mulva ezen a napon szentesítette Ferencz József az emancipációt —: *Zsidó emancipáció és zsidó reform utáni törekvés; — két egymástól elválhatlan dolog. Azon izraelitának, ki emancipatiót, polgári jogokbani részesülést elérni óhajt, egyszersmind óhajtania kell, hogy korszerű reformok hitfelekezetének polgárositását népszerűbbé s kivihetőbbé tegyék s azon akadályokat megszüntessék,*

* Zsidó valláselvek, Pápa 1848.

mik a polgári áldások élvezetét megcsonkitják; óhajtania kell, hogy mostoha idők szülték előitéletei, álvéleményei s balszokásai ne gátolják többé a társadalomhozi simulást s a közélethezi ragaszkodást; — óhajtania kell, hogy felvilágosodott vallásosság, tiszta erkölcsiség s buzgó hazafiság mindinkább hintsék el boldogitó magvaikat hittársinak kebelébe.

A zsidók tömegének idegenkedéséről a reformoktól számot ad, hogy a szabadságharc idején az országban csupán Pesten létesülhetett csenevész reformhitközség, a vidék néhány helyén pedig ilyennek alakítása már az erőtlen kisérletezésnél megfeneklett; ugyanakkor az emancipáció kérelmezésére összejött zsidó delegátusok juliusi országgyülésükön leszögezték, hogy az egyenjogúságért nem hajlandók vallási engedményeket felajánlani.

A szabadságharc utolsó felvonásában, közvetlenül a függöny legördülése előtt a Szemerekabinet hatásos szerepet szánt az addig halogatott emancipációnak. Nem lehetett ugyan gyakorlati értéke, hogy a közönség elé vitte, de mindenesetre elismerést jelentett a zsidóságnak, hogy nemes fellángolását, vér- és vagyonáldozatait a kormány szép szavakkal jutalmazta a végső percben. Ebben a törvényben, mely kimondta a zsidók politikai és polgári jogainak egyenlőségét a magyar állam bármely hitű polgáraival, a polgárosításért a század eleje óta küzdők ideologiája észlelhető: az emancipáció és a vallási reform szerves együttessége. A törvény meghagyja, hogy a belügyminiszter:

A Mózes vallásuak papjaiból és megválasztottjaiból hivjon össze egy gyülekezetet, részint, hogy hitágazataikat nyilvánitsák s illetőleg reformálják, részint, hogy jövendő egyházi szerkezetökre nézve a kor kivánataival megegyező javitásokat tegyenek.

Az új alkotmányos kormány a szabadságharcból rámaradt örökséget ebben az eredeti formában akarta a zsidóknak birtokba adni: az emancipációt kapcsolatban a zsidó vallás megreformálásával, melynek illetékes meghatározója s végrehajtója a kongresszus legyen.

A koronázási ünnepély még a távolban állott, midőn báró Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter már bizalmas tárgyalást folytatott dr. Hirschler Ignáccal, a pesti zsidó hitközségnek a proviziórium alatt elmozdított elnökével s kilátásba helyezte az emancipáció gyors elfogadását az országgyülés mindkét házában, ha a zsidók a királytól egybehivandó kongresszuson előbb-utóbb, az önkényuralom alatt legfelsőbb helyen s a kormányszékeknél kedvelt orthodoxok érzékenységére való figyelemmel, körültekintéssel reformálják vallásukat, hitelveiket átdolgozzák.

Ez a történeti előzménye, hogy az 1867-iki országgyülés XVII. törvénycikkét miért követte sebtiben a kongresszus előkészítése s összehivása.

Hazánkban a zsidók erőviszonyai vallásuk terén körülbelül igy oszlottak meg a mult század hatvanas éveiben:

Kilencven százaléka szivósan, rajongással ragaszkodott ama szellemhez, intézményekhez, hagyományokhoz, mikben felnevelkedett s amelyek Tabu-jelleget öltöttek előtte úgy, hogy szentségtörésnek tartotta, ha hozzájuk nyult volna. Egyébként módositásuk, eltörlésük szükségére nem is gondolt, mivel az ujkor vivmányai, versengése, eszméi, vágyai, ezeknek embert, fogalmait s helyzetét megmásító hatásai eltompitottan értek ghettójáig. Megmaradhatott tehát annak, aki volt s amilyen apja s őse volt. Személyhez füződő kegyelet szintén hozzájárult nála, hogy meg ne váljon a neki kedves, boldog világától, melyben minden a mult századok nyugodt lélekzetvételét mutatta. Schreiber Mózesnek, a nagy pozsonyi rabbinak emléke volt az, mely nem engedte, hogy a magyar zsidóság megváltoztassa lényegét.

Előbb nem, de utóbb se akadt senki, ki lelkének varázsos uralma alá úgy fogta volna a magyar zsidóságot, mint a Chászám Szófér szerzője, kinek egyéniségében, erkölcsi fensége, lobogó hite, szigorú aszkétasága s naivságának vegyülékében oly vonások voltak, amik Assissi

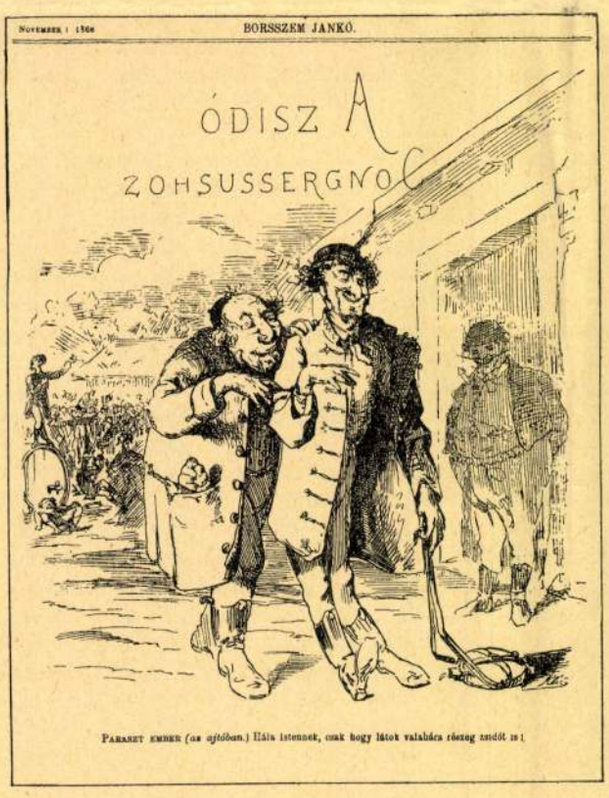

Egykoru karrikatura a zsidó kongresszusról. 1868.

Szent Ferencéihez hasonlítottak. Életirányát hazánkban tizezret megközelítő tanítványa ápolta hiven s terjesztette, kiknek még holta után is kormányzójuk maradt, akit követniök dicsőség s kötelesség volt, megtagadniok pedig a zsidó vallás cserbenhagyásával volt egyenértékű. Soraikat „a mi Urunk a Chászám Szófér" szelleme egyesítette és ez a tábor 1868 óta valóságos ecclesia militanssá szerveződött a *Sómré Hádász*, magyarul *Hitőr*-egylet segítségével. Előre volt látható, hogy velük mérközve vereség várakozik ellenfelükre, a maroknyi intellektuellekre s félművelt segédcsapataikra, kik a kormány tervét végrehajtani igyekeztek. Feddhetetlen jellemű, érdemes emberek voltak utóbbiak úgy hivatásukban, mint a magyar közéletben, de vallási ügyekben rátermettség nélkül; a polgári kötelességeket lelkiismeretesen magukra vállaló, azonban ugyanekkor a vallási kötelességeket magukról leoldó férfiak voltak ők, kik ellenfeleikhez, az orthodoxokhoz annyiban hasonlítottak, hogy mindketten elfogultak, egyoldaluak s hajthatatlanok voltak. Kevés kivétellel mint kereskedők előtt elgondolásukban a hitközség mintájaként a kitünően vezetett, a mérleg egyensúlyára pontosan őrködő comptoir lebegett, melynek szigorú, teljhatalmú chefje az elnök, aki nem türheti, hogy a hivatalnok, ennek tartották a rabbit is, osztályosa legyen észben, tekintélyben, irányító szóban, munkatérben. Az így elgondolt hitközségben az elnök mellett a legfőbb szerep tanácsadójának és besugójának a Buchhalter-nek a jegyző-titkárnak jutott.

Ennek megfelelően a szintelen, a tehetsége s akarata érvényesítésében megkötött, a parancsra mozgó alantas Beamter alakjára szabták a kongresszusi statutumok azon pontjait, melynek a rabbiról intézkedtek és amelyek, míg évek multán a jobb belátás felül nem kerekedett, nagy mértékben hozzájárultak a neolog hitközségek vallásos életének hanyatlásához.

Az orthodoxok — magyarul *óhitüeknek, hittörvényhüeknek* nevezték magukat — számbeli fölényét, erejét a kongresszus előkészítésénél trick alkalmazásával törekedett súlyától megfosztani a kormány akaratának letéteményese, mely *liberális párt, haladó párt, neolog, ujító felekezet* néven szerepelt az elkeseredett küzdelemben. Első ténykedése az volt, hogy báró Eötvössel a kongresszus anyagát kidolgozó *konferenciára, mely 1868 február havában* a pesti izraelita hitközség üléstermében tanácskozott és melyen csakis világiak vehettek részt, csupán hét orthodoxot hivatott meg és a kongresszus tagjainak választását szabályozó paragrafusokban *a kongresszusból kizárta a rabbikat.* Rabbiktól mentes vallási vonatkozású kongresszus terve az amúgy is gyanakvó s izgatott orthodoxiában még inkább fokozta az ingerültséget, mert a vallási élet vezetői távoltartásának szándéka elárulta, hogy a liberális párt fékezők, ellenőrzés nélkül kivánja a játszmát megnyerni. Maga a miniszter szintén úgy vélekedett, hogy a testület komolyságát s hivatottságát veszélyezteti, ha papok nélkül össze a kongresszus, ezért később úgy módosította a konferencia választási szabályzatát, hogy a rabbik is megválaszthatók a kongresszus tagjainak.

A konferencia-munkálat másik sarkalatos hibája volt, mellyel az orthodox közvéleményt magára haragította, hogy a községi rendtartásban az *istentiszteleti berendezkedést a közgyülés akaratához utalta a rabbi meghallgatása nélkül,* miáltal tág teret nyitott volna, hogy felelőtlen, tudatlan, könnyelmű, cinikus emberek önkényétől függjön az istentisztelet kerete s tartalma.

A magyar zsidóság 1867 végéig polgári jogok nélkül lévén, előbb nem folyhatott be országgyülési választásokba, pár hónappal pedig az emancipáció után ilyesmire alkalma még nem nyilt neki. Ennek tudható be, hogy *a kongresszusi tagok választásánál* nagyképüsködve, zajosan *a magyar követválasztásdit játszotta,* kimerítvén ennek szertelenségeit, izgágaságát, bájos humorát. Programmbeszéd, korteskedés, kapacitálás, felvonulás, eszem-iszom, zászlók, pénzelés, nóta, pasquill, erőszakoskodás jegyében ment végbe a választás, melyből *győzőként a liberális párt*

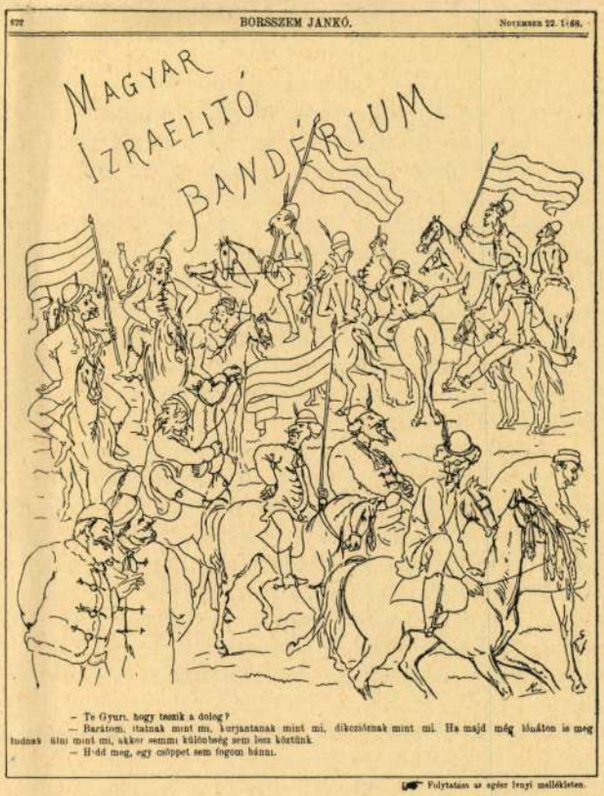

Egykoru karrikatura a zsidó kongresszusról. 1868.

került ki. A diadalt nem a feléje fordult hangulat s meggyőződés szerezte meg neki, hanem az általa ügyesen csinált választási szabályzat és a közigazgatási hatóságok nyomása.

A kongresszus, mely egész magatartásában a parlamentet utánozta, tanácskozásait Pestvármegye székházában tartotta, hol az emancipáció magvetője s betakarítója, az idális lelkületü báró Eötvös József miniszter ünnepélyes külsőségek között nyitotta meg azokat *1868 dec. 14-ikén. Bizton remélem* — fejezte be beszédét — hogy *azon hatás által, melyet a szabadság minden nemes emberi törekvések sikerére mindig gyakorol, gyors fejlődésnek fognak indulni mind intézményeik, mind összes szellemi életük. És mert a szabadság áldásait bizonyosan fokozott mértékben érzik azok, kik majd két ezredéven át az elnyomatás nyomorait türték, meg vagyok győződve, hogy éppen e szabadság a legerősebb kötelék leend, mely e hon izraelita polgárait minden viszonyok közt azon hazához köti, melynek alkotmánya nekik e szabadságot biztositja.*

Szünni nem akaró lelkes éljenzésben s tapsban hódolt ebben a gyönyörü, avatott pillanatban a kongresszus a magyar költészet és szabadelvü politika nagy alakjának, ki megindultan állott szemtől-szembe azokkal, kiknek felszabadításáért fiatalságától fogva nemes érzelmeit s fenkölt gondolatait vitte harcba és aki a kongreszszussal vallási életük modernizálását szerette volna tiszta szándékkal elérni.

A kongresszus, melytől a magyar zsidóság egyik dísze, Löw Lipót szegedi főrabbi önként távoltartotta magát, elnökéül dr. *Hirschler* Ignác jeles szemorvost választotta, aki a pesti izraelita hitközség elnöki székében már 1862-ben gróf Forgách Antal udvari főkancellárhoz beterjesztett emlékiratában a magyar zsidók kongresszusát sürgette az izraelita országos iskolai pénzalap hovafordítása végett. Alelnökök: *Popper* Lipót és *Wahrmann* Mór lettek. *Mindhárom utódai a zsidó vallástól elpártoltak, ami, amennyire ellenőrizhetjük, a kongresszus liberális pártjának több mint felére és az orthodoxok kis töredékére is áll.*

Apró csatározások után 1869 február 3-án dőlt el a kongresszus sorsa. Az orthodox kisebbség ezen a napon indítványt nyujtott be, hogy az egyetemes gyülés mondja ki elvül, mely szerint a *biblia és a tálmud rendelkezései, amint azokat a Sulchán-Áruch kodifikálta, szolgálnak a hitközség és iskolaszervezet szabályzatának alapjául. Az elnök fölöslegesnek minősitette az indítványt,* a nyomban keletkezett vitában pedig Steinhardt Jakab aradi főrabbi és Holländer Leó, a szabadságharc honvédségének őrnagya, heves kifakadásokat intézett az orthodoxia ellen, mire a jelen volt orthodox kisebbség elhagyta a tanácskozótermet.

A miniszter előtt emelt irásos *óvásában a kisebbség kijelentette, hogy bár képviselőségéről nem mond le, mint a Sulchán-Áruchhoz ragaszkodó párt nem tárgyalhat egy teremben a Sulchán-Áruchot hitközségi alapul elismerni nem akaró többséggel; kéri a kongresszus elnapolását, ünnepélyesen tiltakozik a csonkává vált testületből eredő határozatok, szabályzatok és esetleges rendeletek érvényessége ellen.* Bár a *kongresszus február 23-án történt berekesztéséig* tovább folytatta munkálatait, jövőjére a szeceszszióval ráfeküdt a végzet, melyet nem volt képes feltartóztatni, hogy a *király junius 14-én jóváhagyta a kongresszuson alkotott szabályokat.* A magyar országgyülés képviselőháza, melyhez a Hitőr-egyletben tömörült hitközségek a kongresszus által megsértett lelkiismereti szabadságuk megvédése végett folyamodtak, *1870 március 18-án Deák Ferenc érvelésének figyelembe vételével egyhangulag magáévá tette a kérvénybizottság jelentését, melynek foglalata: a kongresszusi szabályzatok alapján alakuló felekezet a Magyarországon fennállott és a zsidóhagyományos vallástanon nyugvó felekezettől eltérő testület;* továbbá, hogy *minden felekezet egyesülés utján külön testületté szervezkedhetik.* A határozat ellen a kongresszus által kiküldött bizottság elnöke, *dr. Hirschler Ignác 1870 december havában a képviselőháztól a kongresszus utólagos törvényesitését kérte,* de fáradsága kárba veszett: a kongresszusra rásütött bélyeget eltávolítani s *az orthodoxokat, kik hamarosan megszervezték felekezetüket,* visszahódítani többé nem lehetett.

Helyesen jósolták meg a kongresszus eredményét, kik összehivását szükségtelennek tartották: szükségtelen volt heves, megszégyenitő izgalmak közt a magyar zsidóság erejét vele feldaraboltatni.

Egykoru karrikatura a zsidó kongresszusról. 1868.
Karrikaturen aus der Zeit des ungarisch-jüdischen Kongresses (1868)

Minkovszky: Koldushercegnők — *Bettlerprinzessinen*

Somlyó Zoltán: A császár és a rabbi

Mikor győztesen bevonult a császár,
a széles úton ott szorong a nép.
Egymás hegyén a gazdag, meg a lázár —
a sok bámész egymás hajába tép.

Az őszhajú kis rabbi, ő is ott állt
a többi között, szótlan, csendesen.
Gúnyolták, ide-odalóditották —
csak állt; nem rebbent meg a szeme sem.

„Hogyan tudod, mikor kell meghajolni?
hisz nem láttad a császárt soha még! . . .“
„Majd meghajlok, ha meg kell majd hajolni...“
szólt s fölemelte öreg, bölcs fejét . . .

És jött az első hintó: benn a párnán
a császár délceg hadsegéde volt.
Nagy üdvrivalgás, kétoldalt a járdán . . .
A rabbi állt csak és meg nem hajolt.

És jött a másik hintó vad-rohanva,
a párnáin a győztes hadvezér.
Ezt is kitörő harsona fogadta —
s csak állt a rabbi, tudta jól, miér‘ . . .

Aztán a zene hangjától kisérve
a harmadik hintó is elrobog.
Ezer torok dübörög fel az égre.
A rabbi áll. Csak ősz haja lobog.

Még egy hintó . . . és a tömeg falankszja
elnémul . . . Csönd van . . . Mély, halotti csönd..
A rabbi bársonysipkáját lerántja
és meghajolva most ő is köszönt . . .

Meredten néznek rája: Mondd, a császárt
miről ismerted meg? . . . S ő szólt nekik:
Arról, hogy ilyen néma hódolattal
csak a legnagyobbakat tisztelik . . .

Egykoru karrikaturák a zsidó kongresszus idejéből. 1868.

A ZSIDÓ KONGRESSZUS HUMORA.

Az 1868-iki zsidó kongresszus nemcsak komoly küzdelmekről lett nevezetes, hanem kitünő humoráról is. Először csapott össze a konzervativ és haladó párt és mindkét oldalról valóságos korteshadjárat indult meg, mintha valóban igazi képviselőválasztásra készülnének. Szaporán születtek a *kortesnóták*, amelyeknek személyes vonatkozásait ma már nem nagyon érthetjük. Pattogó magyar rímekben és jidis rigmusokban csúfolták ki egymás jelöltjeit a pártok. Az igazi humor azonban magán a kongresszuson pattant ki. Mikor szó volt a Sulchan-Áruch detronizálásáról, az egyik jóhumorú orthodox „követ" egészen komolyan szájról-szájra adta a „jól értesült forrásból" eredő hírt, mely szerint a „haladók" leghaladottabbjai éjjel külön gyülést tartottak és ezen elhatározták, hogy erélyesen *a Sulchan-Áruch mellett foglalnak állást, mert ha a Sulchan-Áruchot érvénytelennek jelentik ki, mi élvezetük lesz ezentul, ha megszegik a Sulchan-Áruch előírásait?* El fog tünni a tilalmasnak varázsa és nem lesz érdemes továbbra is „posejiszroel"-nek lenni!

Viszont a „haladók" a humor céltáblájává tették azt a néhány chászidot, akiket a kongresszusra „követül" választottak. Gúnyolódtak rabbi-rajongásukon és igen népszerűvé lett az élc a csodarabbiról: *„Mi a csodarabbi? Akar is segíteni, tud is segíteni és mégsem segít! — ez a csodarabbi csodája".*

A kongresszus idejében valóságos szüretje volt a humor nagy mesterének, *Ágai* Adolfnak, aki a *Borsszem Jankó*-ban hétről-hétre foglalkozott a zsidó kongresszus eseményeivel szóban és képben. És ma bizonyára kortörténeti dokumentumoknak tekinthetők azok a kedves karrikaturák, amelyek 1868 őszén itt megjelentek. A kongresszus sok dinom-dánommal, sok parádéval és áldomással járt. És megható a naiv öröm azon, hogy végre zsidót is látni részegen. Szinte az emancipáció szimbolumát látták ebben akkor, amikor még nem gondolhattak a későbbi dzsentriskedő generációnak még messzebbmenő versenyképességére.

Egy másik rajz a *„Magyar Izraelitó bandérium"* felvonulásán mulat. És a csodálkozáson, hogy *„barátom, itatnak mint mi, kurjantanak mint mi, dikcióznak mint mi. Ha majd még lóháton is meg tudnak ülni mint mi, akkor semmi különbség sem lesz köztünk".*

Az asszimiláció diadalának mámoros mézeshetei ezek. És ebből a derüs hangulatból fakadt az a két rajz is, amely szembeállítja a *zsidóüldözést — Bakuban és a zsidóüldözést — Pesten!* Bakuban pogromjelenet játszódik le. Furkósbottal üldözik a zsidókat. Pesten nem üldözik a zsidót ólmosbottal, hanem üldözik a perselyes papok, félvilági hölgyek, börze- és sorsjátékügynökök, festők és sadchenok.

Milyen könnyedén is fogták fel ezt a kérdést 1868-ban, a kongresszus esztendejében, az „emancipáció" nászhónapjaiban. Bakuban kergetik a zsidót, de Pesten, hála Istennek, el van intézve minden zsidó probléma. Itt nincs többé zsidókérdés. Itt nem is lehet többé sohasem. Csak győzzön a kongresszus, kerüljön lomtárba a Sulchan-Áruch, veszítse el befolyását a rabbi, legyen teljes az asszimiláció és rendben lesz minden. Gondolhatták-e 1868-ban, hogy hatvan év mulva még „numerus clausus" is lehet és mindaz ami előtte és utána következik — nem Bakuban, hanem Budapesten!

Múlt és Jövő
1928. XVIII. évf. okt. 28.

KONGRESSZUS
1935-BEN ÉS 1868-BAN

Az elmult kongresszussal kapcsolatban a Zsidó Múzeum helyiségeiben a kongresszusi tagoktól alig látogatva — egy érdekes *Kongresszusi Emlékkiállítás* volt látható, mely *Fürst* Aladár dr. és *Grünwald* Fülöp zsidó gimnáziumi tanárok szerény, csendes munkája eredményeképpen az első történelmi, 1868—1869-es kongresszus összegyülésének, lefolyásának, elmulásának eleven képét vetítette a szemlélő elé. Országos és hitközségi levéltárak homályából kiemelt, soha kiállításra még nem került értékes históriai oklevelek, vitairatok százai töltötték meg a tárlatot. Legmegkapóbban azonban az a karrikatúra-sorozat hatott, mely az egykori közvélemény impulzív visszahatását tükröztette a zsidó-parlament szenzációjával szemben. Míg az idei gyülekezet alig-alig szólaltatta meg érdemben a világi napisajtót, kép róla pedig tudtunkkal csak egyetlenegy jelent meg a hamburgi *Isr. Familienblatt*-ban, ugyancsak dr. *Fürst* szép ismertetése révén, addig az 1868 1869-iki magyarságot hónapokon át foglalkoztatta a nagy esemény. Elsősorban maga a választás, a hires korteshadjáratok minden magyaros temperamentumával és külsőségeivel, amint az a Dohány-templom előtt lefolyó mozgalmas jelenetben is kifejezésre jut, amikor a pesti kongr. választók vállukra emelik vezérüket, *Wahrmann* Mórt. A karrikatúrák egy részét, melyek a *Borsszem Jankóban* és *Ludas Matyiban* a híres *Klic* kezétől megjelentek, a *Mult és Jövő* már régebben közölte, ezúttal a *Neuer Freier Styx* rajzaiból mutatunk be egynéhányat. Két lap a kongresszus főit ábrázolja: az orthodoxok csupa kor- és élethű jellegzetes arckép, a neológok — felülső szempontból tekintve — tarkoponyák kiállítása. Emitt ahogy megindul a kongresszus, a nagy kotillon: a legszélsőbb reformerek kart karba öltve, a női báli ruhába öltöztetett konzervatívekkel *Eötvös* taktusára, *Hirschler* vezetésével lejtik a táncot. Amott, ahogy végződik a kongresszus: a gyűlés mérlege, szinte történelmi távlatból. A fennhéjázó liberálisok győznek, de serpenyőjüket a miniszteri kegy és rokonszenv lehellete húzta lefelé.

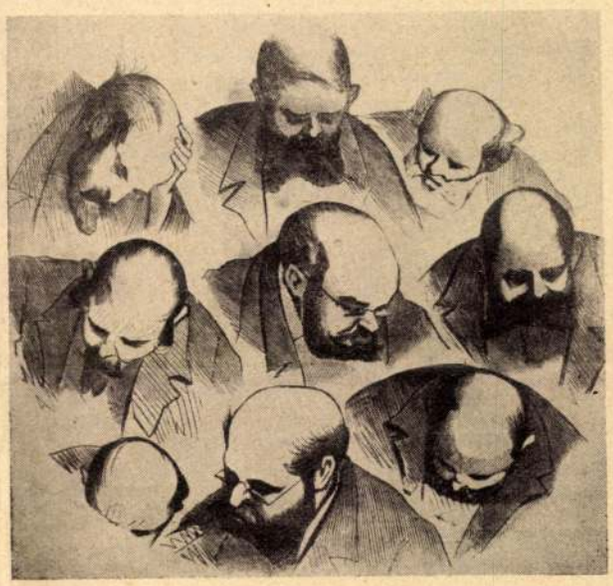

A „Styx" karrikatúrái 1868-ból.

Fönt: „Készülődés a kongresszusra", neológok és orthodoxok tánca. Lent: „A kongresszus mérlege". Eötvös miniszter egy fuvallatával felbillentette a mérleget. Középen: „A neológok fölülről nézve"

Karrikaturen des „Styx" vom Kongress 1868

Oben: „Grosser Cotillon. Neologen und Orthodoxen tanzen den Friedensreigen." Unten: Ein Hauch des Ministers versetzt das Gleichgewicht. In der Mitte: „Die Neologen vom höheren Standpunkte porträtiert".

Mult és Jövő 1935, máj. 151. l.

MAGYAR KÖNYVET A JERUZSÁLEMI EGYETEMI KÖNYVTÁRNAK

Az új életre ébredő Szentföld csodái közé méltán sorakozik a jeruzsálemi könyvtár. Egyetemivé 1924-ben alakult, tehát mindössze 11 éves s máris a zsidóktól fönntartott könyvtárak első helyére emelkedett, túlszárnyalva még a newyorki Jewish Theological Seminary könyvtárát is, mely a maga 100.000 kötetével, 6000 nagyértékű kéziratával Európa bámulatát és irigységét kelti. A jeruzsálemi könyvtár közel 300.000 kötetre vitte fel s a muszlim Keleten is a legtekintélyesebb könyvgyüjtemény.

Hivatása többszörös. Városi könyvtár is: gondoskodik a jeruzsálemi lakosságnak, a muszlim és keresztény lakosságnak is, valamint a jeruzsálemi kórházak olvasóinak szükségleteiről. Továbbá egyetemi könyvtár: el kell magát látnia a történelmi, irodalmi, természettudományi, mathematikai folyóiratokkal és szakművekkel. De legfőkép zsidó könyvtár; 300.000 kötete közül eddig mintegy 90.000 a zsidóság körébe vág.

Aziránt nyilvánulhatott aggodalom, hogy Jeruzsálem a zsidóság *politikai* középpontjává legyen. De minden aggodalomnak el kell némulnia aziránt, hogy Jeruzsálemet a zsidóság *kulturális* középpontjává avassuk. Minden irodalmi megnyilatkozásnak, mely a zsidó történelemre, vagy irodalomra vonatkozik, Jeruzsálemben is van a helye.

Ezért minden ország zsidóinak feladata, hogy a jeruzsálemi könyvtár egyetemes kiépítéséhez hozzájáruljanak. A magyar zsidóságra ebből az a kötelesség hárul, hogy a magyarnyelvű, vagy a Magyarországon megjelent zsidóvonatkozású nyomtatványokkal ellássa, kiegészítse a jeruzsálemi könyvtárt.

Igaz, a magyar zsidóság szegény, mérhetetlenül szegényebb, mint 1914 előtt. De buzduljunk a német zsidóság példáján. 1934-ben mintegy 20.000 könyv került Németországból a jeruzsálemi egyetemhez — megindító bizonysága a megtiport német zsidóság nemes áldozó lendületének, — bizonyság az ottani könyvtárbizottság kitünő szervezőjének, Hoffmann Ernő honfitársunknak lelkes buzgalmáról. Ezzel szemben hazánkban elszomorítóan kevés történt. Balogh Jenőnek, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárának, a nagy megértőnek és Berzeviczy Albertnek, a tág szemkörű államférfiúnak köszönhetjük, hogy a Magyar Tudományos Akadémia egyszerre többszáz kiadványával gyarapította a jeruzsálemi könyvtárt s azóta többször megújította küldeményét. Klebelsberg Kunó gróf személyesen megbeszélte Wilensky delegátussal a magyar hozzájárulást a jeruzsálemi könyvtárhoz s kilátásba helyezte a magyar kormánynak bő ajándékát.

Mi várható a magyar zsidóságtól? 1. A magyarországi héber kiadványok, amelyek akár Budapesten, akár számos vidéki nyomda egyikében, pl. Vácott, Munkácson, Szatmáron, Pápán stb. megjelentek. 2. A zsidó vonatkozású magyar nyomtatványok, így a magyarországi antiszemita irodalom is. 3. A magyar zsidó folyóiratok. 4. Magyar szépirodalom is, mely iránt Szentföldön élénk az érdeklődés.

Ma a közel 300.000 kötetnyi gyüjteménynek, tekintettel a tetemes szállítási költségre, már nem tanácsos válogatás nélkül küldeni könyvet: kár volna a kettős példányokat szükségtelenül halmozni. Aki kész könyveket fölajánlani, az küldje meg jegyzéküket akár a Pro Palesztina címére (VI., Andrássy-út 67), akár dr. Heller Bernát címére (II., Bimbó-utca 5). A fölajánlott művek lajstromát Jeruzsálembe terjesztjük, ott a katalógusok alapján megállapítják, mire tartanak számot. A magyar zsidóság, reméljük, le fogja róni ezt a tartozását a Szentföld iránt.

HELLER BERNÁT

UJ KÖNYVEK

JEHUDA LÉB LANDAU: NEGINOTH UPOEMOTH (Central kiadása, Varsó—Tel-Aviv—Newyork, 5693). Dr J L. Landau, Dél-Afrika főrabbijának, a kitűnő johannesburgi költő-papnak ez a verseskötete 1895-ben jelent meg először Krakkóban. Ez a kiadás már több évvel ezelőtt elfogyott (mily ritka jelenség nemcsak a héber költészetben!) és így barátai és tisztelői kérésére dr Landau új kiadást rendezett belőlük sajtó alá. Az új kiadás sok olyan verset tartalmaz, melyek időközben folyóiratokban és gyüjteményekben jelentek meg, de egyúttal több költeményt, melyek most látnak először napvilágot. A gyüjteményben első helyet foglalnak el a „Siré Cion", a Cion-versek, melyeknek hol bátor, magabízó, erőteljes hangja, hol meg borongó, bús, vágyakozó hangulata jellemző Landau egész költészetére.

LENKEI HENRIK: UTOLSÓ ROHAM. Lenkei Henrik legújabb verseskötete a kiváló poéta minden kvalitását egyesíti magában. Itt is a nemes, klasszikus veretű költészet hivatott művelője. A tárgy megválasztásánál és a kidolgozásnál egyaránt hű marad ahhoz a felfogásához, hogy a költészet hivatása az élet megnemesítése, erkölcsi tartalommal való megtöltése és a magasabbrendű szépségek ápolása. Újabb kötetének nem egy darabja a Mult és Jövő hasábjain látott napvilágot és olvasóinknak alkalmuk volt Lenkei Henrik biblikus poézisében gyönyörködni. De az új kötet természetesen nem szorítkozik csupán erre a témakörre, hanem felöleli az általános emberi eszméket és érzéseket, melyeket a költő különböző mély szimbólumokba öltöztetve tár elénk. A kritika Lenkei Henriknek ezt az újabb kötetét is nagy elismeréssel fogadta.

SIGMUND FREUD: ÁLOMFEJTÉS. Fordította Hollós István dr., átnézte Ferenczi Sándor dr. Somló Béla kiadása, 475 oldal. Fordító és kiadó egyaránt nagy szolgálatot tett a magyar olvasóközönségnek azzal, hogy hozzáférhetővé tette számára a pszichológia atyamesterének e fontos munkáját, amelynek ismertetésére még visszatérünk.

A KÁDDIS-IMA ÉRTELME, JELENTŐSÉGE ÉS CÉLJA címen írt népszerű könyvecskét *Hübscher* Jakab volt berlini rabbi. A mű tartalmaz évfordulótabellát, a káddis, jizkór stb. imákat, ismerteti a káddis keletkezését, értelmét, különböző fajait, a rája vonatkozó előírásokat stb. A könyvecske eredetileg németül jelent meg, ez a kiadás elfogyott; megjelent angolul is, most pedig jó magyar fordításban jelenik meg a szerző saját kiadásában (Kosice, Kovács-u. 62). A munka mély bepillantást nyujt sok zsidó vallásos szokás és ima keletkezésébe és értelmébe és ezért szélesebb körben való elterjedést érdemel meg. Sok zsidót ma csak egy szál fűz a zsidósághoz: a szülők iránti kegyelet; a könyv alkalmas arra, hogy ezt a szálat megerősítse.

A ZSIDÓ HÁZIASSZONY KÖNYVE. Írta Giti néni. Ez a legújabb, a zsidó rituális konyha szabályait szigorúan szemmel tartó szakácskönyv valóban nagy szolgálatot tesz minden zsidó háziasszonynak. Különösen ki kell emelni, hogy számol a mai gazdasági helyzettel és azzal az új, modern felfogással, hogy nem kell az ételeket agyonfőzni, agyonkomplikálni, nem kell a konyhában hosszú órákat eltölteni. A zsidó háziasszony könyve nem szorítkozik a főzésre, hanem a konyha berendezésétől kezdve, egészen az ételek eltartásáig, a tálalásig és terítésig minden téren jó és hasznos útmutatással szolgál. Külön fejezet szól a diétás konyháról, a peszachi ételekről, a tejes napokról, úgyhogy a könyv különösen a fiatal háziasszonyoknak nagyszerű szolgálatokat tesz. Stílusa világos, utasításai könnyen érthetők. A könyvet Ábrahám Manó könyvnyomdája, Kecskemét, szépen állította ki. Ára vászonkötésben P 4.80.

KLIEGL József mérnök

Szilágyi 2005. 154.

h lévő épületeken - külön
tt tatarozásokat, „amelyek nem
szi ízlésre."[29] A kiadott
gyei és városi
n alkalmakkor, midőn
illetve kegyeleti
kezési, bontási vagy bármilyen
kat szándékoznak végrehajtani,
dőn, habár nem is a szó szoros
ett, de mindazonáltal olyan
etve átalakítási munkálatokat
z utca- vagy városképet,
szépséget lényegesen
munkákra vonatkozó terveket
tben a Műemlékek Országos
őváros területén a bizottságon
Tanácsához is nyújtsák be."
)B erőtlenségét az is, hogy nem
árhuzamos jogkört biztosító
adását - nevezetesen az 1929.
önyvtár- és levéltárügy némely
t -↑, amely szerint az
n Tanácsának is joga van egy
nyilvánítani.[30] Ez a jogkör
meg.

már 3 nap mulva

AI CÉMENT és M

ág: Budapest, V. ker., Alkotmány-utca 10.

ető körök figyelmébe, hogy **új gyár**
1909 tavaszán üzembe he
inőségű és már 3 nap mulva

□□□

KNUTH

MAGÁ

József főherceg Ő csász.

IA: központi, vízi, lég- és gőz
dezések, csatornázások, s
ómüvi emelőgépek (Hydraulische
dekokból készitendő gáz- és gázkés
óházak, nagyobb mezei házak és gyára
k, költségvetések, jövedelm

TGYÁRTMÁNYAI

LEN KIVÜL

LÉNYEGESEN
ÁRAKKAL AJ

ÉPITŐ

A Luxfer-prismá
világitók gyalog és
lésig szállithatók

Osztr.-Mag

Budapest, V., Vi
Modern portál- és kl

NI CÉMENTGYARI

ág: Budapest, V., Alkotmány-u'ca 10. —

vatolunk a sz oka

tünk a szabványszerü s Gvá

…enajtási költség…	1508015	21
…tartozások leirasa	43017	55
…ztositások tartaléka	8000	—
…k ez év végén — —	120090742	51
…i nyereség — — —	1364240	34
	139133733	60

VAGYON Mérleg-számla 1908. évi …

	K	f.
Értékpapirok — — — 100.702.355 40 K ugyanis:		
1760300 Kor. n. é. m. kir. 4%-os kor. jár. 91·15 K-val — — — — — — —	1604513	4…
8.397,000 Kor. n. é. m. földh. 3½%-os záloglevelek 83·50 K-val — — — —	7011495	—
14 855,200 Kor. n. é. m. földhit. 4%-os talajjavitási és szabály. zálogl. 92·50 K-val	13741060	—
15.596,800 Kor. n. é. m. földhit. 4%-os kor zlgl. 92·50 K-val — — — — —	14427010	—
10.098,400 Kor. n. é. pesti m. ker. bank 4%-os kor. zlgl. 93 50 K-val — — —	9442004	—
11 066,600 Kor n. é. kisbirt. orsz. földh. 4½% z.-lev. 97·50 K-val — — —	10789935	—
6.973,100 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. 4%-os zálogl. (ápril) 93·50 K-val — —	6519818	5…
493,100 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. 4%-os zálogl. (jun.) 93·— K-val — —	458583	—
991,000 Kor. n é. m. orsz. közp. takp. 4½%-os zlgl. 98 50 K-val — — —	976135	—
6.002,400 Kor n. é. egyes. bpesti főv. tkp. 4%-os zálogl. 93·50 K-val — — — —	5612244	—
406,000 K. n. é. egyes. bpesti főv. tkp. 4½%-os záloglevelei 99 K-val — —	401940	—
…85,000 Kor. n. é. belvárosi tkpénztár 4½%-os záloglevél 98 50 K-val — —	576225	—
9.754,600 K. n. é. pesti hazai első tkpt. egy. 4%-os zlgl. 93·— K-val — — —	9071778	—
5.287,900 Kor. n. é. m. jelz.-hitelbank 4%-os záloglevelei 93 — K-val — —	4917747	—
1.000,000 K. n. é. m. jelz. hitelbank 4½%-os korona záloglevelei 98·50 K val	985000	—
370,000 Kor. n. é. m jelzalg-hitelbank 4½%-os zlgl. 98 50 K-val — — —	364450	
1.000,000 K n. é. m leszámitoló és pénzváltóbank 4%-os záloglevelei 93·50 K-val	935000	
Beszterczebánya-brezovai és piski-vajdahunyadi vasuti els. kötv. — — — —	1153374	6…
250,000 K. n. é. első horvát tpénztár 4½%-os záloglevelei 98·75 K-val —	246875	—
440,000 K n. é egyes. államad. 4²/₁₀%-os ezüstjárad. (ápril) 97 25 K-val — —	427900	—
60,000 K n. é. egyes államad. 4²/₁₀%-os papirjáradék (febr.) 97 25 K-val — —	58350	—
7.880,000 Kor. n. é. triest-parenzoi h. é. v. 4%-os elsőbbs. kötv. 99·90 K-val — —	7872120	—
1.470,000 Kor n. é. «Rudolfbahn» államadósság 4%-os kötv. 95 10 K val — —	1397970	—
1.000,000 Kor. n. é. Wiener Verkehrs-Anlagen Anleihe 4%-os kötv 95 — K-val	950000	—
612,400 Lire olasz 3·75%-os járadék és kamatai — — — — — — — — —	596059	7…
Túlelési csoportok értékpapirjai: 180.700 Kor. n. é. m.k. 4%-os koronajaradék 91·15 K-val — — — — —	164708	0…
1908-ik évet illető kamatok — — —	951908	1…
Jelzalog-kölcsönök — — — — —	275478	9…
Kötvény-kölcsönök — — — — —	13168771	—
Viszontbizt. kötvény-kölcsönök — —	4408	3…
A közp. tartozása folyó szamlán — —	5392936	7…
Vezér- és főügynökségek és mások tartozásai — — — — — — — —	3965963	0…
	124461821	7…

Budapest, 1908 decz. hó 31-én.

Steiner Jenő,
életbiztositási könyvvivő. a kö…

Az igazgatóság: **Báró Harkányi Frigy…**
Ormody Vilmos, Szende Károly,
Balaban Adolf, alig…

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megviz…
ben s az alapszabályokban meghatározott …
és azok egyes tételeit a fő- és segédköny…
zőknek találtuk. Budape…

A felügyelő-bizottság: **Berze…**
Burchard-Bélavary Konrád, Hajós J…
báró Radvánszky …

Lejárt kiházasitási tőkékért —	3777747	34
Kiházasitási biztositásoknál haláleset következtében dijvisszatérités — — — — — —	56238	81
Függőben levő károk és dijvisszatérítések tartaléka — — —	791441	30
Függőben levő kiházasitási tőkék tartaléka — — — — —	270543	74
Évjáradékokért — — — —	491552	85
Viszontbiztositási dijak — —	714201	03
Bélyegekért — — — — —	382509	58
Irodai bér, postadijak, nyomtatv., uti s egyéb költségek — —	1254436	89
Tiszti fizetések — — — —	307536	48
Adóért — — — — — —	41406	96
Orvosi dijakért — — — —	207903	87
…zerzési és dijh…		
…jthatlan		
…lt bi…		

Klie Zoltán

Fürdő dött c.
Reje repr

Müvén-Élet
1934, 1-2. sz.

Márczius hó.

TARTALOM:

varában. II. (Vége), *Prém* Józseftől. — Sym- Dr. *Tóth* Sándortól. — Brozik W. „I. Ulászló — Sziemiradszky Fl: „Nero élő fáklyái". — ről. *Peterdi* Józseftől. — Hirek a műtermek- művészeink. — Vegyes közlemények.

szló követei VII. Károly francia király udva- letta: metszé *Morelli* Gusztáv.

lőfizetési ár:

Magyar Műipar" előfizetőinek: . . 3 frt.
" " " . . . 1.50

st, IV. ker. zöldfa-utcza 39. sz.
II. ker. főut, gr. Andrássy-féle palota önig könyvkereskedése.)

APEST, 1879.
KÖNIG KIADÁSA.

Budapest, 1937 szeptember 11. I. évfolyam 29. szám.

Kiállítási tudósító

A Magyar Nemzeti Nyomtatványkiállítás hivatalos lapja

A magyar nyomdászság organizációja

A magyar sokszorosítóipar termelési fejlettsége nem utolsó sorban belső szervezettségének rendezett volta következtében jutott el mai — világviszonylatban is elismert — színvonalára. Amikor tehát kiállításunkon felvázolva érzékeltettük sokszorosítóiparunk fejlődésének útját, közérdeklődésre számíthat a sokszorosítóipar belső szervezetének ismertetése is a kulturális, a gazdasági és a szociális haladottság szempontjából.

A szakkultúrából izelítőt adnak az itt elhelyezett magyar szakkönyvek és szakfolyóiratok. Ide tartozik még az az anyag is, amely a szakoktatás két fejezetét mutatja be. Az egyik fejezet a tanoncoktatás elméleti és gyakorlati munkájának bemutatója. A Továbbképző tanfolyamot, immár több mint egy évtizede, a nyomdai munkásság tartja fenn.

A második rész a sokszorosítóipar munkaadói és munkavállalói szerveit és azok munkakörét ismerteti.

A munkaadóknak két szervezete van. Az egyik mögött, amely országos jellegű, a Magyarországi Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete mögött, 42 esztendős tevékenység van. A másik munkaadói szerv, a Budapesti Sokszorosítók Ipartestülete, 1925-ben alakult meg.

A Grafikai Főnökegyesület belső szervezetét áttekinthetően mutatja be a teremben elhelyezett „családfa". Az egyesület feladatköre a grafikai és rokoniparok fejlesztése, a közös ipari érdekek előmozdítása, a munkaadók és munkások közötti viszony szabályozása, a szakismeret fejlesztése és a munkaadók közös érdekeinek a hatóságok előtt való képviselete.

*Az egyesület megalakulását főként a munkaadók és munkavállalók közti viszony szabályozása tette szükségessé. 1895-ig ugyanis a viszonyok rendezetlen volta következtében minduntalan nézeteltérések támadtak a munkaadó és alkalmazottai közt s ha a munkaadó nem volt eléggé engedékeny, ezek a nézeteltérések gyakran vezettek munkabeszüntetéshez. Érthető tehát, hogy a munkaadók egyesületének legelső tényked*ése a munkaidő és munkásbérek egységes rendezése volt. Ez teremtette meg annak a munkáltatási szerződésnek az alapját, melyet a Grafikai Főnökegyesület 1901-ben kötött meg a Nyomdai Munkások Szervezetével annak minden budapesti tagját illetően.

A munkaadók másik szervezete, a Budapesti Sokszorosítók Ipartestülete, az elsőfokú iparhatóság tevékenységi körét látja el. Ezen kívül azonban igen fontos tevékenységet fejt ki a kontárüldözés terén. Ilyirányú működésével igyekszik kiküszöbölni a szakszerűtlen munkavállalást s ezzel a nyomtatványfogyasztók érdekeit szolgálja. Az ipartestületi tevékenység további területe az üzleti- és kari-tisztesség felett való őrködés.

A munkásérdekeket a grafikai és vele rokoniparok szakszervezetei képviselik hivatásszerűen. E szervezetek tevékenységének ismertetése már a teremnek azon részébe vezet, amely a szociális fejlődés területén kalauzolja végig a látogatót.

Itt vannak elhelyezve a munkások által fenntartott üdülőházak és egyéb intézmények képei. Itt mutatjuk be a munkásszervezetek szociális működésére utaló adatokat, amelyek beszámolnak arról, hogy mennyi munkanélküli segélyt, rokkantsegélyt, temetkezési-, özvegy- és árvasegélyt stb., stb. folyósítottak a szakmabeli munkásegyesületek tagjaiknak, vagy azok hátramaradottjainak, valamint bemutatják azt is, hogy mekkora összeget fordítottak kultúrális célokra.

De látható itt az a szemléltető képsorozat is, amely rámutat arra, hogy miért is tud a grafikai munkásság ilyen jelentős mértékben gondoskodni önmagáról. Ez a képsorozat ismerteti a már említett kollektív szerződést, illetve megadja a vázlatos képét annak, hogy minő irányú intézkedéseket tartalmaz ez, a magyar ipari és gazdasági élet történetében oly fontos állomást jelentő megállapodás.

Az itt elmondott fejlődést, állapotot és tanulságokat szemlélteti a VII. teremben felhalmozott kiállítási anyag. A kiállítás látogatója annak alapján önmaga szerezhet el nem mosódó benyomást a magyar nyomda- és rokonipar kulturális, gazdasági és szociális jelentőségéről, országos és társadalmi súlyáról, helyzetéről.

Magas- és mélynyomás

A laikus sokszor hallja emlegetni a különböző sokszorosító eljárásokat, de különösen a magas- és mélynyomást. Kiállításunk 6. termében láthatjuk ezek szakszerű bemutatását. Itt néhány sor magyarázatot fűzünk a látnivalókhoz:

A magasnyomásnál a sokszorosítandó szöveg, vagy kép szedésének, vagy kliséjének kiemelkedő felületét előbb befestékezik, majd a festékezett kiemelkedő felületnek és a papirosnak megfelelő nyomás alatt történő érintkezése után a tükörképszerű szedésnek, vagy klisének pozitív formája megrögződik szöveg, vagy kép gyanánt a papíron.

Kevésbé közismert az újabb keletű mélynyomó eljárás, miért is, erről emlékezünk meg bővebben. A mélynyomás fejlődésének története XV. századba nyúlik vissza. Az első mélynyomású képeknek, a rézmetszeteknek készítése úgy történt, hogy a csiszolt és fényesített rézlemezbe vésővel vésték a rajzot. A mélyedéseket festékkel töltötték ki, majd a síma, rajzot nem adó felületeket posztólabdával (és kézzel) letisztították. Az így előkészített lemezről készített lenyomat volt a rézmetszet.

A következő fokozat a rézkarc (Radierung). Ez az eljárás a vésésnél a főszerepet a karcolótűnek juttatta. A rézlemezt először egyenletes viaszréteggel vonták be, s ebbe a felületbe karcolták be a rajzot. A vonalakat azután választóvízzel bemaratták a rézfelületbe.

Az összes közbeeső fokozat említése túlmesszire vezetne, ezért a fejlődés útjának csak a két legjellemzőbb állomásáról emlékezünk meg.

Az első az ú. n. mezzotinto, melynek eredte valószínűleg a XVI—XVII. századok fordulóján keresendő. Az eljárás lényege az, hogy a síma rézfelület fínom ráspolyszerű kalapáccsal érdessé dolgozták és azután feketitették be. A felület ilymódon bársonyossá változott. Ebbe a szemcsés felületbe dolgozták bele kaparókéssel, amelynek német nevétől kapta az eljárás is a nevét (Schabkunst), valamint simítócéllal a kép félárnyékait és fényeit.

Még fokozottabb mértékben nyujtott lehetőséget a fény- és árnyékhatások játékára a következő állomás, az aquatinta, amely a XVIII. század második felében terjedt el Franciaországból. Ennek az eljárásnak az a lényege, hogy a rézlemezre előbb fínom gyantaport hintettek, ezt melegítéssel rögzítették és a képet fokozatosan maratták be. Az első munka a rajz (rézkarc) elkészítése volt, de csupán kontúrokban és lényeges árnyékokban. Az újból megtisztított lemezre ismét gyantaport szórtak, felmelegítették, majd a legnagyobb fényeket (a síma rézfelületeket) saválló anyaggal, rendszerint viasszal lefedve a lemezt gyengén megmaratták. Ezután a következő árnyalatokat fedték le s a lemezt ismét maratták. A munka fokozatosan haladt tehát elő; mígnem a legmélyebb árnyékok is megfelelő mélyre maródtak.

Mindezek a módszerek igen lassan készülő és többé-kevésbé változó eredményű termékeket jelentettek. A készíthető nyomaktok száma is, főként a két utóbbi eljárásnál, igen korlátozott volt. A mult század elején megindult iparosodás azonban kényszerítő szükségességgé tette a nagyobb mennyiségű és gyorsabb előállítást. A réznyomatok szinte feledésbe mentek, készítőik lassan elhaltak és nem volt utánpótlásuk.

A század vége felé azonban egyes művészek új kifejezési formák utáni szükségükben — mondhatni — újból feltalálták a réznyomólemezek kikészítésének egyes elfelejtett módjait és miután a sokszorosító iparban a fényképezés mint a legtökéletesebb ábrázolási lehetőség egyre nagyobb szerepet kezdett játszani, természetes volt az a törekvés, hogy a réznyomás fínomsága és a fénykép természetessége az iparszerű felhasználásra valamiképpen egyesíttessék.

Klic Károly bécsi fényképész volt az, aki céltudatos és szerencsés munkásságával a mai mélynyomást megteremtette és annak útját határozottan kijelölte.

A fínom elosztást, a pontokra bontást, az aquatina módszerből vette át, a fénykép átvitelének lehetőségét pedig a diapozitív és az akkor már régebben ismert krómsavas sókkal fényérzékenyitett zselatin (pigment) felhasználásával biztosította. Ez volt a heliogravura, a mélynyomás közvetlen elődje. A nyomást rézlemezről végezte, amelybe a képet a zselatin rétegen keresztül az árnyékoknak és fényeknek megfelelően, a ma is használatos vasklorid oldatok sűrűbb, vagy hígabb használatával maratta be. Most már csak a gépi berndezés tökéletesítése hiányzott.

A jelen század első évtizedében sikerült dr. Mertensnek évek munkájával elvileg szinte maradéktalanul megoldani a még függő technikai problémákat. A nyomófelületet az addigi síkfelület helyett hengerre helyezte át, amelynek elektrolytikus úton készült rézköpenyére a már papírra felvitt, tehát hajlékony, fényérzékenytíett zselatinréteg könnyen feltapasztható.

A modern mélynyomás, ha a mult művészi termékeinek nívóját nem is éri el és a heliogravura, valamint a fénynyomás szépségét és lány átmeneteit nem is tudja teljesen biztosítani, képhatást, tónusgazdagságot és fényképszerűséget tekintve, nagy mennyiségek nyomására a mai sokszorosító ipar legmegfelelőbb eljárása.

Ha bélyeggyűjtő ismerőseinek örömet akar szerezni, küldjön üdvözlőlapot!

Itt levágandó

Utalvány

Ezen utalvány átadójának egy darab kedvezményes jegyet (P 1.— helyett 50 fillérért) szolgáltat ki a Magyar Nemzeti Nyomtatványkiállítás Pénztára

(A kiállítás nyitva szept. 19-ig mindennap 9—6 óráig)

Mi látható a kiállítási nyomdában?

A 9. terem közepén áll a Nemzeti Nyomtaványkiállítás nyomdája. A köralakú dobogót állandóan hatalmas tömeg veszi körül s tisztelettel vegyes bámulattal nézi a különböző gépek munkáját. A következőkben röviden összefoglaljuk a kiállítási nyomdában működő szedőgépek működését, hogy a nagyközönségnek is fogalma legyen arról, hogyan szedik ki a könyv és ujság kéziratait.

Legnagyobb közönség-sikere a szedőgépeknek van. Két szedőgép dolgozik a nyomdában. Az egyik a Linotype-rendszerű, a másik pedig a Typograph-rendszerű.

Az első Linotype-szedőgépet 1886-ban készítette Mergenthaler Ottmár német származású órás. A gép működése nagy vonásokban a következő: A gépszedő, aki munkáját ülve végzi, a 90 nyomógombból összeállított billentyűzet megfelelő gombját könnyed érintéssel lenyomva, a matricamagazinból kiváltja a szükséges betűmatricákat, vagyis népiesen szólva betűnegatívokat. Ezek a kiváltódás sorrendjében sorakoznak egymás mellé a szedőgép gyüjtőjében. A szavak közé ugyancsak billentyűnyomásra, egy-egy kizáróék kerül. Amikor egy sorra való betűmatrica és a szóközöket jelentő kizáróékek megtöltötték a gyüjtőt, a gépszedő egy rövid karmozdulatával a leszedett matricasort két keskeny, hosszúkás nyelv közé fogva „elküldi" a Linotype-gép öntő részébe. Innen kezdve a Linotype minden további munkát önműködően végez. A gép működése következtében a kizáróékek felnyomódnak annyira, hogy a matricasor pontosan kiadja a megfelelő szedésszélességet. Így a szavak közt egyenlő közök lesznek. A sor ezzel készen áll a kiöntésre. Ugyancsak a pontos szélességnek megmegfelelő öntőformán keresztül az ólomkatlanból a 290—300 Celsius fokra felhevített folyékony ólom kiönti a matricák negatívjait, s ezzel most már el is készült a pozitív betűsor.

A kiöntött matricasort a különböző emelők és karok az öntőrészből eljuttatják az osztószerkezethez. A gépnek ez a része azután fogazatos rendszere segítségével ugyancsak önműködően minden egyes betűmatricát visszajuttat a magazin megfelelő csatornájába.

Ezalatt már a kiszedett és leöntött sor különböző gyalúkéseken áthaladva nyomtatásra alkalmas formában a szedőgép hajójába került.

A Typograph-szedőgépet Rogers John R. találta fel. Először 1896-ban a berlini ipari kiállításon keltett érdeklődést. Működése a következő: A kopogtatón elhelyezett 84 billentyű valamelyikének érintésére lecsúszik a kívánt matrica a csúsztató drótján a gyüjtőcsatornába. A szóközt a spáciumkarika képezi. A karika legvékonyabb részével csúszik a matricák közé. A megfelelő matricák lekopogása után a gyüjtőcsatorna gombnyomásra bezárul, s a gép működésbe jön. A karikák addig forognak vastagodó részük felé, míg a matricákat az előírt szélességre kizárjuk. Ezután következik a kiöntődés. Az ólmot a dugattyú belöveli az öntőformába, ahol az vízhűtés következtében azonnal meg is keményedik. A sor kiöntése után a kosár önmagától felemelkedik és a matricák, mindegyik a maga drótján, visszacsúsznak helyükre.

Róna József

gépészmérnök, grafikai gépműhelye

UJ CÍM: Budapest, VI., Dévai-u. 21

Telefon: 292-689

Gyárt: „Express" könyvnyomdai gyorssajtót, 50-szer 70 cm. nagyságra, 3 felhordóhengerrel, 4 görgőpályával, rugós ívfogókkal, teljesen modern kivitelben, amerikai sajtót, formaszállítókocsit, lemezcsiszoló- és szemcsézőgépet, stb.

Javít és költöztet: mindennemű nyomda- és rokonipari gépet.

begjobb és legolcsóbb HANGSZER Leszerzési forrás

Sternberg

Ingyen küldünk árjegyzéket és hanglemezmüsort

Királyi és udvari hangszergyár

Budapest, VII., Rákóczi-út 60.

Európa legszebb, az ország legnagyobb

RÁDIÓ ÉS ZONGORA termei.

Legelőnyösebben szolgálja ki

Reich Miklós

VI. Vilmos császár út 45

(Nagymező-utca sarok)

Telefónszám: 114—472

KOVÁCS ANDRÁST

egész életén át kíséri a nyomtatvány!

... és ez a nyomtatvány mindig szép

A „Kiállítási Tudósító"-hoz használt festéket is a LUTZ Festékgyár Rt. (Bpest, Őrnagy-u. 4. sz.) szállította.

LUTZ

FESTÉKKEL

Bélyeggyűjtők figyelmébe!

ALKALMI BÉLYEG ÉS ALKALMI LEVELEZŐLAP

Miután ma már mindjobban és jobban terjed a filatélisták körében az alkalmi bélyegek és lapok gyüjtése, ezért a kiállítás rendezősége, hogy a bélyeggyüjtőknek örömet szerezzen, többféle alkalmi bélyeget adott ki. Az első napon kéziszedésű alkalmi bélyeg került forgalomba. Azután Szücs Pál fametszete alapján készült mély-barna nyomásban egy bélyeg. Ha pedig a nyomástechnika másik főcsoportját, a mélynyomást bemutató gyönyörű kivitelű (Konecsni terve) alkalmi bélyeg jelnt meg három színben: kék, zöld, vörös. E bélyegeknek nagy siker van s előreláthatólag hamarosan elfogynak.

Az alkalmi levelezőlap a Bortnyik-féle plakát kicsinyítése. Barna színnyomás.

FRANCOTYP — ALKALMI BÉLYEGZÉS

A kiállítás tartama alatt 7—3272—1937. sz. m. kir. postavezérigazgatósági engedély alapján Fr. 72 I—114.

A Francotyp-gépet Molnár Kálmán mérnök, a Francotyp cég budapesti vezérképviselete kölcsönözte díjtalanul.

M. KIR POSTAHIVATAL

A kiállítás területén alkalmi postahivatal működik, mely az alkalmi levelezőlapokra felragasztott postai bélyegeket a kiállítás nevének köriratával ellátott alkalmi bélyegzővel bélyegzi le.

A postai kirendeltségnél korlátolt számú gyönyörű rajzú Francotyp-gép van forgalomban, mellyel minden alkalmi bélyeggel ellátott küldeményt lebetűznek. A gép rajzát a kiállítási plakát után vésték.

mennyiségben kapható a Nemzetközi Vásári sorozat.

—

Úgy a postai, mint a kiállítás bélyeggyüjtők részére fenntartott hivatala az idegenforgalmi teremben van.

Légrádi Dezső

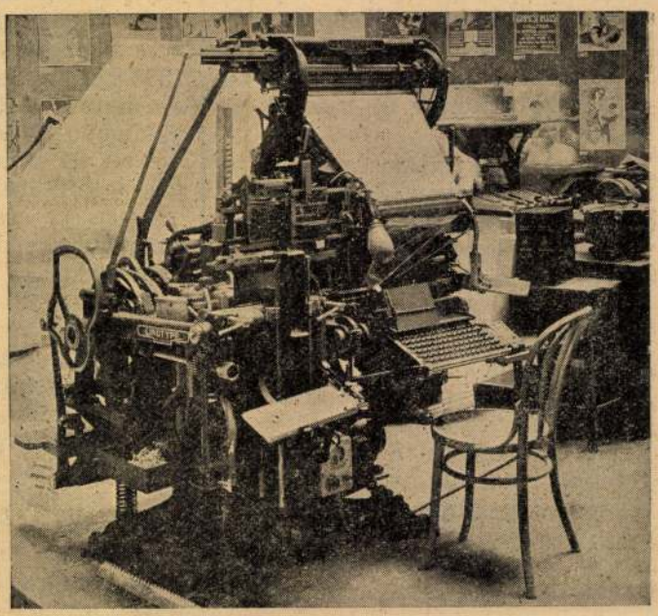

A Magyar Nemzeti Nyomtatványkiállítás minta nyomdájában működő Linotype-szedőgép, mely a Mergenthaler-szedőgépgyár legmodernebb Multimagazin-Linotype-Ideal Modell 4a hárommagazinos gépe.

A Linotype-szedőgép és Linotype-sorfűrész használatával készül naponta a Kiállítási Tudósító.

Felvilágosításokkal készséggel szolgál: Molkenthin Gusztáv, Budapest, II. ker., Szilágyi Dezső-tér 4.

özv. STEINLEINNÉ ÉS FRANK
litográfiai kőraktár
grafikai szaküzlet
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-u. 6
TELEFON: 118-520

TANGÓHARMONIKA az úrhölgyek legkedveltebb szórakozása. Nemcsak az otthonban, de mindenütt, ahol vídám hangulatra vágyunk: összejöveteleken, kirándulásokon mindgyakrabban szól a bájos hölgyek kezében a *Sternberg-hangszergyár* modern, ékszerszépségű hangszere: a tangóharmonika.

HARTMANN TESTVÉREK
„ONYX" nyomdafestékgyár rt
Budapest, VI., Forgács-utca 19
Telefon: 292-074
Gyártmányai közismerten kiválóak

A kiállításról küldjön üdvözletet ismerőseinek

A „Kiállítási tudósító" **LINOTYPE**-szedőgépen készül.
Szállította: **MOLKENTHIN GUSZTÁV**
a Gutenberg-Haus Gebr. Geel
vezérképviselője
Telefon: 152-914
Budapest, II., Szilágyi Dezső-tér 4. szám.

Felelős szerkesztő: Dr. Tarr László
A kiadásért felel: Dr. Bródy László

E lap kézi betűanyagát az Első Magyar Betűöntőde Rt. (Dessewffy-u. 32) szállította

Nyomatott a Magyar Nemzeti Nyomtatványkiállításon, a Láng-gépgyár gyorssajtóján